XII LIBRI METAPHISICE

1537

Comentum Allexandri sup duodecim libros Methaphisice
datus pro libraria artistarum per magistrum Stanislaum de Bochinow

Comment. super libros Aristo. 12 Metaphysicorum

principium ... anno domini

ī ſ. n. decretal de q q̄ poſſ pn̄ m ordīali
ſ; ī . c. ij ſede impedit.

ī xi. li. ſexti libri ca breuē q̄ dicit ē m p̄ie
his ū ſelicis benedicto clō meipſi cl. xvi.m

C

...ctitui
...u eius
...ıs

spūales

vij ... [illegible]

1. Verum omnis [illegible]
2. Verum sic apparet [illegible]
3. [illegible] omnis [illegible]
4. [illegible] apparet [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible] expe[illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. [illegible] ex [illegible]
11. [illegible] ex uno
12. [illegible]
13. [illegible]
14. [illegible]
15. [illegible]
16. [illegible]
17. [illegible]
18. [illegible]
19. [illegible]
20. [illegible]
21. [illegible]
22. [illegible]
23. [illegible]
24. [illegible]
25. [illegible]
26. [illegible]
27. [illegible]
28. [illegible]
29. [illegible]
30. [illegible]
31. [illegible]
32. [illegible]
33. [illegible]
34. [illegible]
35. [illegible]
36. [illegible]
37. [illegible]
38. [illegible]
39. [illegible]
40. [illegible]
41. [illegible]
42. [illegible]
43. [illegible]
44. [illegible]
45. [illegible]
46. [illegible]
47. [illegible]
48. [illegible]
49. [illegible]
50. [illegible]
51. [illegible]
52. [illegible]
53. [illegible]
54. [illegible]
55. [illegible]
56. [illegible]
57. [illegible]
58. [illegible]
59. [illegible]
60. [illegible]
61. [illegible]
62. [illegible]
63. [illegible]
64. [illegible]
65. [illegible]
66. [illegible]
67. [illegible]
68. [illegible]
69. [illegible]
70. [illegible]
71. [illegible]
72. [illegible]
73. [illegible]
74. [illegible]
75. [illegible]
76. [illegible]
77. [illegible]
78. [illegible]
79. [illegible]
80. [illegible]
81. [illegible]
82. [illegible]
83. [illegible]
84. [illegible]
85. [illegible]
86. [illegible]
87. [illegible]

88. [illegible]
89. [illegible]
90. [illegible]
91. [illegible]
92. [illegible]
93. [illegible]
94. [illegible]
95. [illegible]
96. [illegible]
97. [illegible]
98. [illegible]
99. [illegible]
100. [illegible]
101. [illegible]
102. [illegible]
103. [illegible]
104. [illegible]
105. [illegible]
106. [illegible]
107. [illegible]
108. [illegible]
109. [illegible]
110. [illegible]
111. [illegible]
112. [illegible]
113. [illegible]
114. [illegible]
115. [illegible]

[illegible]

Sicut dicit ph(ilosophu)s vi ethi(corum) oz sapientem non solum que ex principiis sciuntur scire...

Comentum Alexandri sup(er) xij libris methaph(isice) datus pro libraria artistarum vniuersitatis Crac(oviensis) per m(agist)rum Stanislaum de Sobniow.

sualis in quantum non est de linea simpliciter sed de linea applicata ad visionem. Alia est scientia mathematica que est de numero sic et sine eius contractione, cui subalternatur musica que est de numero sonorum. Item alia scientia non considerat proportiones numerorum simpliciter sed in motu. Astrologia autem que continuatur inter scientias mathematicas considerat de quantitate motuum celestium. Non enim considerat motus simpliciter, sic enim esset scientia naturalis, sed magis considerat quantitates motuum et ideo computatur inter scientias mathematicas. Secunda differentia que potest dari inter scientiam communiter acceptam et scientiam que est sapientia est quia scientia que est sapientia versatur circa substantias separatas et ideo vocatur scientia divina quia versatur circa res divinas. Scientia enim prima qualis est sapientia debet versari circa entia prima que abstrahunt a motu et a materia secundum esse et secundum diffinitionem. Alie autem scientie communiter accepte versantur circa entia que concernunt materiam et quantum ad esse et quantum ad diffinitionem quantum ad scientiam naturalem, vel concernunt materiam quantum ad esse et non quantum ad diffinitionem quantum ad scientias mathematicas ut dictum est. Tertia quia scientia que est sapientia versatur circa substantias separatas, ideo scitur quod sit speculativa et non practica. Scientia enim speculativa vocatur que est propter scire tantum et non propter operari. Manifestum autem est [quod] illa que versatur circa substantias separatas. Unde philosophus in [illegible] in prologo dicit quod illa scientia est maxime propter scire que est de maxime scibilibus. Quarta differentia que est inter scientiam que vocatur sapientia et scientiam communiter acceptam est quia scientia que vocatur sapientia versatur circa principia et dignitates. Principia vero et dignitates vocantur hic que fundantur super terminos communes sicut super ens et non ens, sicut quod fundatur hec dignitas de quolibet affirmatio vel negatio, vel super totum et partem sicut quod fundatur hec dignitas omne totum magis est sua parte. Illa ergo scientia versabitur circa talia principia cuius est dicere circa tales terminos, et hec est scientia communis quam vocamus sapientiam, et non scientia communiter accepta cuius est considerare terminos artatos et limitatos et non communes. Et ista quarta differentia est illa de qua dictum est in libro [illegible] accepto de sexto ethicorum in quo dicitur quod sapientem non solum oportet [illegible] scire que ex principiis sed et verum dicere circa principia. Non dicitur tamen quod sapientis non est verum dicere circa principia vel versari circa ea illa demonstrando quia principia prima indemonstrabilia sunt, sed magis declarando terminos circa quos fundantur talia principia, sicut declarando quid ens et quid non ens declaratur hoc principium de quolibet affirmatio vel negatio etc.

Omnes homines natura scire desiderant. Totalis iste liber dividitur in duas partes, in prohemium et tractatum. Secunda ibi: Quoniam autem manifestum quod causarum [illegible]. Prima pars in tres quia in ipso prohemio primo primittit quandam que respiciunt universalem scientiam. Secundo ostendit quod ista scientia que est causarum. Tertio ostendit quod ista scientia est speculativa. Secunda ibi: Cuius autem gratia. Tertia ibi: Quia non potentia activa. Prima pars in duas quia in prima primittit quandam dignitatem que respicit omnem scientiam. Secundo ostendit ordinem cognitionis in scientiis. Secunda ibi: Alia quidem igitur. Prima pars in duas quia primo ponit dignitatem. Secundo probat eam per signum. Secunda ibi: Signum autem est. Dicit ergo primo quod dignitas et maxime in scientiis est quod homines naturaliter scire desiderant. Deinde cum dicit: Signum autem est, probat quod dictum est per signum, dicens quod omnes homines naturaliter scire desiderant. Signum est quia homines diligunt sensus et cognitionem sensitivam, et hoc quia cognitio sensitiva ordinatur ad scientiam. Sensus enim a nobis diliguntur in quantum sunt cognitivi et si aliam utilitatem nobis non faciant. Inter omnes autem sensus maxime a nobis diligitur sensus visus. Et ratio est quia inter omnes sensus facit nos maxime cognoscere et multas rerum differentias nobis ostendit et plures quam alii sensus.

Queretur autem utrum omnes homines scire desiderant. Videtur quod non, quia omne quod movetur ad aliquid ad hoc habet de eo ad quod movetur, sed homo de se non habet scientiam quia anima eius creata est sicut tabula rasa. Si ergo nichil habet de scientia non potest moveri per appetitum ad scientiam. Ad oppositum est philosophus. Dicendum ad questionem quod triplici via venari possumus quod homo appetit scire. Prima via est ex ratione appetitus. Secunda via sumitur ex comparatione intellectus possibilis ad intellectum agentem. Tertia via sumitur ex comparatione intellectus possibilis ad intellectum factum sive speculativum. Ad evidentiam prime notandum est quod appetitus est tendentia ad rem non habitam, possibilem tamen haberi. Unde quod appetitus duo includit, privationem perfectionis et possibilitatem ad eandem perfectionem. In quo possibilitas et carentia perfectionis sunt de essentia appetitus. Ubicumque ergo appetitus est ibi privatio est, et ubicumque privatio est et aptitudo ad perfectionem ibi est appetitus perfectionis. Si ergo essentia appetitus est privatio perfectionis cum possibilitate ad eandem, ubicumque hec duo reperiuntur ibi reperitur appetitus. Videmus autem quod anima cuiuslibet hominis creatur sicut tabula rasa nichil habens de scientia. Ergo in ea est privatio scientie cum possibilitate ad eandem, quia sic creatur privata quod creatur possibilis. In ea ergo est privatio et possibilitas ad scientiam. Ergo in ea est appetitus ad scientiam. Patet ergo prima via, quod scilicet scientia eo ipso quod est privatio scientie et possibilitas ad eandem in ea est appetitus scientie. Secunda via sumitur ex comparatione que est intellectus possibilis ad intellectum agentem. Ad cuius evidentiam notandum est quod omnis potentia passiva appetit coniungi suo activo. Debemus enim sic imaginari quod omnis potentia passiva appetit perfici, et quia non perficitur nisi coniungatur suo activo, ideo naturaliter appetit coniungi suo activo. In anima autem hec duo ponuntur tertio de anima: est intellectus possibilis quo est omnia fieri, et iste intellectus est potentia passiva; et intellectus agens quo est omnia facere, et iste intellectus est potentia activa. Sicut ergo potentia passiva appetit coniungi suo activo, ita intellectus possibilis appetit coniungi intellectui agenti. Ex hoc autem quod coniungitur quod hic [illegible] scilicet agenti et hic illuminatur scilicet possibilis. Sic ergo naturaliter appetit intellectus possibilis coniungi, ita et illuminari. Ipsum autem illuminari est ipsum habere scientiam. Ergo naturaliter appetit scientiam. Similiter sicut naturaliter appetit coniungi suo activo, ita naturaliter appetit a suo activo reduci de potentia ad actum, quia ipsum passivum coniungi activo nichil aliud est nisi ipsum reduci ab ipso activo de potentia ad actum. Appetit ergo intellectus possibilis naturaliter reduci de potentia ad actum. Actus autem intellectus possibilis scientia est. Ergo appetit naturaliter reduci ad scientiam. Patet ergo secunda via. Tertia via est declarans, sumitur ex habitudine que est inter intellectum speculativum et possibilem. Ad cuius evidentiam notandum est quod sicut se habet [illegible] forma [illegible] in concepta [illegible] de qua potest educi illa forma [illegible] agentis [illegible] illa forma [illegible]

fit forma in conceptu est in una potentia quae tenet locum possibilis et
hanc vocamus intellectum possibilem et est in potentia quae tenet locum
agentis et hanc vocamus intellectum agentem. et ultimo est in
forma facta in conceptu. in qua intellectus possibilis in virtute agen
tis fit secundum formam in conceptu et illum intellectum secundum formam in con
ceptu vocamus intellectum factum sive speculativum. unde
commentator 3° de anima vult quod sicut in naturalibus aliquid est loco materiae et aliquid lo
co agentis et aliquid loco formae. ita secundum quod forma fit in concep
tu est intellectus possibilis ad modum materiae et intellectus agens tenet
locum agentis et intellectus speculativus tenet locum formae.
hic ergo declaratur aperte quod intellectus speculativus se
habet suo modo ad intellectum possibilem sicut forma ad materiam et intellectus
possibilis ad speculativum sicut materia ad formam. sicut ergo materia naturaliter
appetit formam. ita naturaliter intellectus possibilis appetit speculati
vum. intellectus autem speculativus scientia est. a philosopho .6. ethicorum scientia
enim speculationum causarum rei. ergo possibilis intellectus [illegible]
naturaliter appetit scientiam. patet ergo quaestio. ad argumentum in contrarium dicendum est
quod cum dicitur nos [illegible] ad scientiam [illegible] habere de scientia [illegible] habet aptitu
dinem ad illam. aptitudo enim ad rem aliquo modo ad
est rei. et ulterius hoc appetere scire [illegible] 1° in speciali
tum alio modo scire 1° in generali. scientia autem in generali ad est
scire rei. licet non sit tota scientia. ¶ 2° quaeritur utrum intellectus [illegible]
videntur [illegible] non homo appetit scire appetitu natu
rali dicit philosophus. videtur quod non. quia appetitus finis supponit
cognitionem finis. ergo appetitus scientiae supponit cognitionem scientiae.
sed appetitus naturalis non consequitur [illegible] quod supponit cognitionem
ergo [illegible] dicendum est ad quaestionem quod appetitu naturali intellectus appetit
scire et hoc est quod dicit philosophus quod homines naturaliter appetunt scire. quod
autem naturaliter appetit scire ratio est, quia intellectus naturaliter est imperfectus.
cum ergo appetitus sequitur imperfectionem intellectus et haec imperfectio prae
cedat omnem cognitionem sequitur quod ille appetitus praecedit omnem
cognitionem non potest esse cognitivus. appetitus enim cognitivus
sequitur aliquam cognitionem. sed quia fundatur appetitus [illegible] in
intellectu praecedit omnem cognitionem. hic enim appetitus est
in intellectu cum est nudus omni cognitione. dicitur enim sicut
tabula rasa. nam sicut anima dicitur nuda omni cognitione.
naturaliter appetitus [illegible] imperfectionem praecedit omnem
cognitionem. sicut enim imperfectio esse praecedit naturaliter omnem
[illegible] cognitionis. naturaliter et iste appetitus. appetitus
ergo iste non potest dici cognitivus. ex quo praecedit omnem cog
nitionem. sed ergo quod dicatur appetitus naturalis [illegible] magnitudinem
ergo quod sicut materia inclinatur naturaliter in formam in effectu quae quaedam
inclinatio appetitus dicitur. ita naturaliter suo modo intellectus non
[illegible] inclinatur in formam in conceptu et sic appetitus [illegible]
[illegible] appetit perfici. ¶ ad argumentum dicendum est quod appetitus suppo
nit cognitionem vel in se vel in alio. videmus enim quod sagit
ta appetit signum et tamen non cognoscit signum. sed
cognitio signi est in sagittante. in alio intellectus autem ante omnem
cognitionem naturaliter inclinatur in cognitionem et in finem suum. non
autem potest dici quod iste finis cognoscatur ab eo. ex quo
iste appetitus praecedit omnem cognitionem. sed ergo dicendum quod
illam cognitionem praecedat ille qui dedit hanc inclinationem
intellectui dando enim ei naturam intellectualem dedit ei incli
nationem ad suam perfectionem. ¶ 3° quaeritur utrum intellectus
aliquo modo appetat scire appetitu cognitivo. dicendum
est quod sic. ¶ ad 1um dicendum est quod cum appetitus naturalis sit
non quaedam tendencia perfectibilis in perfectionem [illegible] ut perficiatur

per illam contingit quod hic appetitus tendens [illegible] in
tellectus [illegible] ab omni cognitione. qui sic inclinatur ad cognitionem
ante omnem cognitionem et talis tendentia pure naturalis est. ex quo est
ante omnem cognitionem. aliud autem contingit quod hic appetitus naturalis tenden
tis [illegible] intellectus iam actuati per cognitionem imperfectam. eo modo quo
dicimus quod scientes in universali appetunt scire in particulari et scien
tes imperfecte appetunt scire perfecte. et hic appetitus potest dici vel
aliquo modo naturalis et aliquo modo cognitivus. naturalis quia prius naturaliter incli
natur in perfectionem. et quia intellectus imperfecte cognoscens naturaliter
appetit perfici. cognitivus autem potest dici quia sequitur cognitionem
habitam de re imperfectam tantum. ¶ 4° quaeritur utrum omnes homines ap
petunt [illegible] sicut dicit philosophus. videtur quod non. videmus enim quod
multi homines a scientia retrahuntur. nec curant de scientia.
ergo non appetunt eam. non ergo omnes appetunt scire. ¶ ad oppositum
est philosophus. dicendum est quod tota difficultas quaestionis est in hoc quomodo potest esse quod
omnes appetant unum finem quod est scire. et tamen non omnes ipsum pro
sequuntur. ut ergo solvatur ista difficultas ¶ notandum est quod duplex
potest esse causa quod aliqui non prosequuntur suum finem. una est quia igno
rant finem. alia est quia ea quae sunt ad finem graviter difficilia
sunt. licet autem sit duplex causa quare aliqui non prosequuntur finem. tamen quod non
appetunt finem causa est vel quia ignorant finem vel quia non
habent naturalem inclinationem ad illum finem. aliud est ergo non prosequi
finem. et aliud est non appetere finem. et alia causa est quare aliquid
appetitur [illegible] et alia causa quare non prosequuntur id. quia prosecutionem
eius finis impediunt ea quae ducunt ad finem. aliquando quamvis
non impediunt ab appetitu. omnes ergo homines appetunt sci
re. quia naturaliter inclinantur ad illam perfectionem suam et quia ille
finis ab omnibus cognoscitur saltem in universali. sed tamen multi non
prosequuntur. quia ea quae ducunt ad illum finem retrahunt
ab illo fine propter sui difficultatem. ¶ 5° quaeritur utrum [illegible]
[illegible] appetit appetitu scire omnia non solum illa quae sunt
in [illegible] lumine naturali sed et illa quae sunt in [illegible] lumine supernaturali.
videtur quod non. quia appetitus est otiosus quod non potest reduci
ad actum. sed intellectus non potest reduci ad actum cognitionis
[illegible] ergo non appetit scire [illegible] dicendum est
quod intellectus appetit scire omnia [illegible] primo patet quod omnia
2° quod [illegible] ergo [illegible] quod appetit scire omnia
[illegible] intellectus enim est omnia [illegible] perfectio
est quod appetit [illegible] per magnitudinem quod si
est [illegible] est in potentia ut fiat forma in effectu ita naturaliter intellectus est in potentia ut
fiat forma in effectu conceptu. et ideo intellectus est [illegible] omnia in concep
tu et sic appetit perfici per omnia in conceptu. ¶ 2° notandum quod
intellectus non solum appetit [illegible] illa quae possunt esse in eo per lumen
naturale. sed [illegible] illa quae possunt [illegible] in eo per lumen supernaturale. intellectus enim
[illegible] cognitione appetit perfici. et ideo non solum
appetit [illegible] quae potest acquirere per lumen naturale. sed etiam [illegible]
[illegible] per lumen supernaturale. sicut enim [illegible] esset in potentia ad aliquas formas
[illegible] quas posset educi per agens naturale et ad aliquas formas quas
posset educi per agens supernaturale. non obstante diverso modo
educendi [illegible] appeteret
esse [illegible] ita similiter si intellectus [illegible] formas quae sunt in
[illegible] lumine naturali et [illegible] formas quae sunt in [illegible] lumine supernaturali non
obstante diversitate luminis vel diverso modo educendi appeteret
esse [illegible] ¶ ad argumentum dicendum est quod appetitus non est otiosus licet enim non
possit reduci ad [illegible] per se tamen potest reduci per aliud. sic
[illegible] licet non possit reduci ad actum nisi
[illegible] naturaliter non est otiosus appetitus in

tivos, sed non possit reduci ad scientiam nisi mediante lumine sancti
[Q]uod tamen quod appetitum esse ad omnia, hoc est signum alicuius indi
ticte. sed tamen potentia devitate est ad hoc nisi ideo in quantum de
ducit per quorum et secundum presentatur hic ideo. sic dicitur quod magis appe
titum omnium. sed tamen ad hanc nimis devitate modo per agere.

[C]onsequenter queritur utrum primus appetitus quo quis appetit scire sit ex
parte intellectus vel ex parte voluntatis. videtur quod ex parte volun
tatis, quia ubicumque sunt plura moventia ordinata, hoc quod est mo
vens universale movet agentia particularia ad suos fines particula
res. sed voluntas est movens universale respectu aliarum potentiarum. ergo movet
omnes ad suos fines particulares. debemus enim imaginari
quod hic est aspectus et ordo in voluntate et aliis potentiis, quia
voluntas aspicit bonum simpliciter, alie autem potentie aspiciunt
hoc bonum, puta intellectus suum bonum quod est intelligere, et sensus
suum bonum quod est sentire. ergo bonum quod aspicitur a vo
luntate est bonum simpliciter et finis simpliciter, bonum autem quod aspicitur
ab aliis potentiis est bonum particulare. sic ergo potentia que respicit
finem universalem movet illam que respicit bonum particulare et finem
particularem. sed voluntas movet intellectum. [A]d oppositum sic:
anima naturaliter appetit uniri corpori, et similiter quelibet potentia naturaliter appe
tit suum oppositum et suam perfectionem uniri. ergo videtur quod intellectus
naturaliter appetit uniri sue perfectioni que est scire. [A]d questionem dicendum
est quod non est inconveniens quod primus appetitus ponitur ex parte intellectus
et ex parte voluntatis. propter quod patet quia appetitus de quo hic
loquimur non est nisi inclinatio et tendentia rei in suam perfectionem.
unde hic appetitus est ex hoc quod imperfectum appetit perfici. ideo ergo
in quantum est imperfectum, ideo dicitur potentia appetitus tendentia ad perfectionem.
debemus enim imaginari quod appetitus et tendentia in ma
teriam ergo dicitur medium inter imperfectum et perfectum, in quo potest modo
res esse secundum gradum in perfectionis. secundo secundum appetitum quo ordinatur in
perfectionem. tertio secundum gradum perfectionis ~~[illegible]~~ hic appetitus.
sic ergo medium et extrema sunt in eodem, in sunt imperfectio et appe
titus et perfectio. non enim imaginandum est quod alia res est que est
imperfecta et alia est que appetit et alia que perficitur, sed idem id
quod est imperfectum appetit perfici et ultimo perficitur. cum igitur
intellectus sit subiectum imperfectionis et perfectionis, oportet quod sit subiectum et
appetitus. sic ergo patet primo quod iste appetitus est ex parte
intellectus, patet et secundo quod est ex parte voluntatis. cuius ratio est quia
non solum movet se ipsam voluntas ad suam perfectionem sed etiam movet
omnes alias potentias. non enim solum voluntas movet se ipsam ad
velle quod est perfectio sua, sed etiam movet intellectum ad intelligere. sic
ergo movet alias potentias ad suam perfectionem, in appetendo omnibus potentiis
motis ab eo perfectiones suas. debemus enim imaginari
quod sic intellectus videtur ergo et movetur, ita voluntas appetit
ergo et intelligitur. sic ergo non est impossibile quod hic concurrant duo
appetitus, unum autem concludit rationem. [C]onsequenter queritur de ver
bo quod dicit philosophus quod sensus visus omnes preter dictas alios sen
sus non esse sentire(?), quod tactus est ostensivus duarum conditionum
visus autem unius tantum. [A]d oppositum est philosophus. dicendum est quod ideo quod
dicit philosophus verum est. [A]d cuius evidentiam notandum est quod ~~[illegible]~~ potentia
et materia potentia visiva habet obiectum universale et obiectum formale. sic
ergo universale obiectum intellectus est omne id quod intelligit, formale autem vo
co hic quod est ratio intelligendi. debemus enim imaginari quod
sic universalitas est quedam formalitas que potest reperiri in multis
cum materiis. sic suo modo ratio intelligendi est quedam formalitas
que potest reperiri simul(?) in illis quas intellectus se habet
sicut visiva respectu formalitatis, quia illa intellectui non in

diuine rationis intellectui non cadunt sub obiecto intellectus nisi in quantum individuatur
materialiter. sic dico de intellectu, sic dico de visu et aliis
potentiis, quod in equalitate est universale et formale. universale voco sic
quod fertur potentia ut quod movet potentiam, formale autem id quod est ratio
movendi, ut si lignum lucidum movet visum, quod lignum
movet est ratio movendi. ideo lux tenet locum forme
et lignum locum materie. Consequenter ita est ut dixi, quod attendi
potest ... secundum ambitum formalitatis in obiecto, unde quod
ratio formalitatis in obiecto est maioris ambitus, quod potentia sit
maioris ambitus. et hoc patet manifeste in sensu particulari et sensu
communi et intellectu. unde quia ratio formalitatis in sensu communi est ma
ioris ambitus quam ratio formalitatis in sensu particulari, ideo sensus
communis est maioris ambitus quam sensus particularis. quia autem preter
et quia intellectus habet formalitatem maioris ambitus quam aliqua potentia in
ferior, ideo et ipse intellectus est maioris ambitus. quia ergo ita est in
omnibus potentiis, restat quod potentia proportionatur formalitati sui
obiecti. formalitas autem sui obiecti est lux, et ideo quantum extendit
lux et ambitu eius tantum extenditur ambitus potentie in
sume. et quia lux reperitur in corporibus superioribus et inferiori
bus, ideo potentia visiva est respectu superiorum et inferiorum. unde potentia visiva
est ostensiva plurium differentiarum quam aliqua potentia sensitiva. quia secundum forma
litatem potentie obiecti potentie visive reperitur preter dictum quod
secundum formalitatem obiecti aliarum potentiarum. secundum formalitatem autem aliarum potentiarum
non reperitur nisi in corporibus inferioribus, secundum formalitatem autem obiecti potentie
visive reperitur in corporibus superioribus et inferioribus. [A]d argumentum dicendum
est quod hic tactus sit duarum conditionum, tamen ratio visus repe
ritur in pluribus obiectis quam ratio tactus. [Q]ueritur consequenter utrum sit
bona probatio quam facit philosophus per signum ad probandum quod omnes appe
tunt scire. dicendum est quod sic, quod potest manifestari duobus modis.
uno modo sic: si potentia sensitiva ordinatur ad potentiam intellec
tivam, videtur quod potentia sensitiva ignobilior sit quam potentia intellectiva,
quia que sunt ad finem non habent tantum de bonitate sicut finis.
si ergo potentia sensitiva propter se appetitur quia facit cognoscere
et quia est ostensiva plurium differentiarum rerum, multo magis potentia
intellectiva, quia certum est quod cognitio intellectiva nobilior est
quam sensitiva visiva et multas differentias rerum potest ostendere in
intellectu quas non potest ostendere sensus. unde si appetimus visum propter
se, multo magis et appetimus cognoscere intellectum.
Alio modo potest ostendi ostendendo quod hec probatio est per signum. [A]d
cuius evidentiam notandum est quod cognitio sensitiva ordinatur ad cog
nitionem intellectivam, sed cognitio intellectiva est finis eius. ea autem
que sunt ad finem non sunt ea quod finis appetuntur, sed ergo ea
que sunt ad finem cadunt sub appetitu propter finem. non tamen ca
dit sub appetitu nisi in quantum habet rationem boni, ut probatum est
primo ethicorum. sic ergo ratio boni non salvatur in his que sunt ad finem
nisi propter finem in ratione appetibilis. ea ergo que sunt ad finem bene pos
sunt esse signum quod ipsa appetuntur quia finis dicitur ap
peti, sed nunquam sunt causa appetibilitatis, nisi ibi quod ea que sunt ad finem
non est causa appetibilis in ipso fine, sed econverso. sic ergo si scire sen
sitivum cadit sub appetitu, signum est quod multo ma
gis cadit sub eodem appetitu ~~scire~~ intellectivum. sed non est
causa. si enim vellemus arguere causam diceremus: si scire in
tellectivum cadit sub appetitu, ergo et scire sensitivum,
et hoc quia scire intellectivum finis est, scire autem sensitivum est
ad finem. quia autem arguimus a signo, ideo sic arguemus:
scire sensitivum cadit sub appetitu, ergo signum est
quod multo magis scire intellectivum.

I

Animalia quidem igitur in parte ista ponit gradum
cognitionis. et dividitur in duas partes quia in prima ponit gradum
cognitionis in aliis. secundo in hominibus. ibi ex memoria autem fit. ad ordinem quo-
modo generatur scientia in hominibus. In qua prima parte ostendebat quod
omnes homines appetunt scire. hic autem per ordinem quomodo hoc quod ap-
petitur perveniunt. Et primo animalia quidem igitur [illegible] imaginationi-
bus. Circa cuius primam partem notandum est quod in aliis est triplex
gradus. quedam enim sunt alia que non habent nisi sensum tactus ut motum
de loco ad locum. Et alia memoriam non habent sed habent
in presentia sensibilis habent tantum. Et sic in primo gradu. Et habent sen-
sum quod non habent memoriam. quedam autem alia que habent
sensum et memoriam. Et sunt alia que possunt moveri ad
ad distans [illegible] possunt retinere ap-
[illegible] continue non possent. Et sic secundo
alia autem prima habent unum gradum cognitionis. quia prima
memoriam habent. prima alia illum gradum prudentie
possunt habere. cuius ratio est quia non possunt esse prudentia nisi possint
esse memoria preteritorum. Et alia que memoriam possunt
habere aliquem gradum prudentie eo modo quo dicitur quod ac-
gradus prudentie est in formica que congregat granum frumen-
ti ad aliquem locum certum. de mense [illegible] aliud que habent
memoriam. quedam sunt que habent sensum auditus. et alia
que memoriam possunt habere gradum prudentie sed auditum
autem disciplinabilia sunt. Et est tertius gradus quod addit
auditum super memoriam. quedam quod sunt alia que habent me-
moriam et que non habent sensum auditus. Et ista prudentia
sunt que non sunt disciplinabilia. Dico igitur quod habent
memoriam sed auditum non prudentia sunt non disci-
plinabilia. Et sunt in primo gradu [illegible] que habent
memoriam et non auditum prudentia possunt esse sed non
disciplina. Et sunt in secundo gradu que habent et memo-
riam et auditum et prudentia et disciplinabilia sunt. Et
sunt in tertio gradu quod alia habent auditum et non
habent memoriam [illegible] non est possibile quia
[illegible] auditus est memoria relicta ex auditu
[illegible] auditum modo motu [illegible]
[illegible] tale habet memoriam. Cetera vivunt [illegible] phi-
[illegible] quod omnia alia nisi habent sensum [illegible]
[illegible] aliis ex sensibus non fit memoria [illegible] quedam
alia [illegible] que habent sensum et non memoriam. Et est in primo gradu
quibus [illegible] aliis ex sensu fit memoria. Et sunt
in secundo gradu. [illegible] prima quedam prudentia non sunt que
non habent memoriam. alia vero [illegible] prudentia que habent
memoriam [illegible] magis disciplinabilia que illa
que non possunt memorari. quedam vero [illegible] alia que sunt pru-
dentia non disciplinabilia [illegible] que non possunt audire sicut
sunt apes [illegible] alia tale. quedam vero sunt que
cum memoria adiunctum [illegible] possunt disciplinari. Et
que habent sensum auditus. Et sunt in tertio gradu. Cetera
[illegible] alia bruta [illegible] prudentia [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ad cuius [illegible] prima
[illegible] prudentia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] in hominibus [illegible] consiliativa [illegible]
ad finem [illegible] ea que sunt ad finem. [illegible]
[illegible] ea que sunt ad finem [illegible]
[illegible] fine magis [illegible]
[illegible] consiliativa [illegible] collativa [illegible]
[illegible] consiliari [illegible]
[illegible] prudentia [illegible] in hominibus [illegible] ex quo
[illegible] alia bruta habent ali-
quem gradum prudentie per aliquam similitudinem [illegible]
Ad cuius notandum est quod alia bruta quedam agunt
uniformiter [illegible] quodam instinctu [illegible] eo modo quo
dicitur quod omnes aranee uniformiter faciunt telam [illegible]
[illegible] non ponimus prudentiam [illegible] regu-
lam directivam. quedam sunt [illegible] aliis
[illegible] aliam difformitatem. eo modo quo [illegible]
quod formica congregat [illegible] frumenti in uno loco
[illegible] formice redeunt ad
acervum frumenti. [illegible] accepit [illegible] quod [illegible]
[illegible] directivo quod dicitur prudentia [illegible]
similitudinem [illegible] memoria. [illegible] memoria
est prudentia [illegible] aliis. Cetera [illegible] alia quidem
igitur ponit gradum cognitionis in hominibus. Ad cuius [illegible]
notandum est quod ut iam dictum est [illegible] introducitur ut os-
tendatur quomodo generatur scientia in hominibus et ars [illegible]
quia [illegible] ponit gradum cognitionis quibus excedit homo alia [illegible]
[illegible] ostendit quomodo generatur scientia. [illegible]
[illegible] ex memoria [illegible] ad [illegible]
[illegible] dicit [illegible] alia vivunt
imaginationibus et memoriis [illegible]
[illegible] experimenti [illegible] genus autem hominum vivit arte et rationibus.
[illegible] alia [illegible] cognitione experimentali [illegible] cognitione
artis [illegible] cognitione rationali. Notandum est quod vivere uno modo
est actus primus viventis eo modo quo dicitur est forma.
quod vivere viventibus est esse. Debet [illegible] imaginari quod
esse est actus entis sicut lucere est actus lucentis sic [illegible]
est actus entis primus. [illegible] vivere est actus primus viven-
tis. [illegible] accipiendo vivere [illegible] alio modo [illegible]
[illegible] vivere per actionem [illegible] viventium. eo modo quo dicitur quod in-
[illegible] vivere est. Et isto modo accipitur [illegible] philosophus
actiones imaginationis et memorie [illegible] ad [illegible]
aliud [illegible] actiones artis [illegible] ad actiones hominum.
Ex memoria autem fit ex memoria hominibus. ostendit quomodo generatur scientia.
Ad cuius notandum est quod in hominibus [illegible] esse tres gradus actuum.
primus [illegible] est actus memorandi. secundus actus est experimentalis in quo
homo excedit alia. tertius actus est scientie in quo homo excedit
alia. [illegible] in tres partes [illegible] prima parte ostendit quomodo
generatur experimentum. in secunda parte quomodo generatur ars et scientia. in tertia
parte ponit [illegible] differentiam inter experimentum et artem [illegible]
[illegible] scientia et ars [illegible]
experimentum in hominibus fit ex memoria [illegible] memorie
eiusdem rei faciunt unum experimentum quod [illegible]
ad [illegible] Unde sicut [illegible] de experimento et arte.
Notandum est quod sicut experimentum generatur ex collatione multa-
rum memoriarum [illegible] scientia generatur ex collatione
multorum. Unde sicut experimentum est acceptio unius ex mul-
tis memoriis. [illegible] scientia est acceptio unius ex multis
[illegible] ut dicit philosophus de arte [illegible]

Sed tamen differentia est aliqua quia scientia est acceptio universalis ex multis, experimentum est acceptio particularis tantum. ¶ Queritur autem utrum experimentum generetur ex multis memoriis an ex una. Videtur quod ex una, quia sicut se habet sensus ad memoriam sic se habet memoria ad experimentum. Sed ex uno sensu potest fieri memoria, ergo ex una sola memoria potest fieri experimentum.

¶ Ad oppositum est philosophus. ¶ Ad istam questionem dicendum est quod ad experimentum tamen duo concurrunt, unum sicut materiale et unum sicut formale. Materiale sunt species retente in memoria, formale quod est collatio illarum specierum. Licet autem ista duo concurrant, tamen formaliter concurrit collatio specierum quam ipse species.

[illegible]

artis et scientie. Debes intelligere quod incipere scientiam et artem est incipere ipsum quod [illegible] ... postquam habitum per experimentum et postea ex multis formatur una communis acceptio [illegible] resolutione ad causam suam scientiam habet et artem.

[illegible]

quia inferiora sunt de esse inferiorum. tamen sciendum quod accidit
inferiori vel tali modo vel sub tali conditione accepto. sed
esse hoc non accidat sorti tamen accidit sorti curato vel
est sortes sanat vel curat accidit vero ille. quia curatio
solum est circa particularia. Notandum est quod sicut nos ymagi
namur in regulis legum in suo modo possumus ymagi
nari in regulis artium. in regulis enim legum videmus quod a
lique regule vere sunt in se que tamen si applicentur ad materiam
aliquam inveniuntur false. sicut verum est in se quod cuilibet
reddendum est depositum suum et tamen cultellus non est red
dendus furioso. unde si aliquis redderet cultellum furio
so credens quod ipse istam regulam intelligeret cultellus furi
osi est reddendus peccaret. ita suo modo regule
artium vere sunt et tamen si applicentur ad materiam inveniuntur
false. aliquando. gratia exempli sit aliqua talis regula in medi
cina quod pro tali infirmitate debet fieri flobotomia. si ve
lit dare vel precipere flobotomiam in uno tali in infirmitate
nimis debilitato peccabit et sic in applicatione
ad materiam artifex multotiens peccabit. sed quod tamen non
peccaret si fuisset expertus singularia circa que debet
applicari regula. unde hoc est quod dicit philosophus quod ar
tifices multotiens peccant vel non peccant experti et hoc
quia ars est universalium. experiencia est particularium. Deinde
cum dicit. sed tamen scire et intelligere comparat artem et experi
mentum quantum ad dignitatem et est dictum ita quod licet experimen
tum et ars conveniant. tamen differunt. quia scire magis convenit ar
ti quam experimento. circa autem istam differentiam sic procedit. quia
primo ponit differentiam inter experimentum et artem. secundo probat
eam. ibi hoc autem est. dicit ergo primo quod scire et intelligere magis
magis est arti quam experimento. unde artifices propter hoc
vocantur scientifici quam experti et propter hoc vocantur
sapientiores et hoc quia sapientia sequitur omnis magis secundum scire quam
secundum experiri. Deinde cum dicit hoc autem est probat quod dixit
scilicet quod artifices magis sciunt quam experti. et est ratio talis
quicumque sciunt causam et propter quid magis sciunt quam illi qui
sciunt quia tantum sed artifices sciunt propter quid et causam. ex
perti sciunt quia tantum. ergo artifices magis sciunt quam ex
perti. Et habet rationem sic procedit quia primo ponit mi
norem et tacet maiorem. secundo ponit probationem minoris
ibi unde et architectores. dicit ergo ponendo minorem ita
dictum est quod hii magis sciunt quam illi. et ratio est quia hii sci
unt causam. illi autem non. experti enim sciunt quia. sed ignora
rent propter quid. artifices autem sciunt causam et propter quid.
Deinde cum dicit unde et architectores probat maiorem quia
quod est illa. quia sciens propter quid et causam ipse est sciens et
magis quam sciens quia tantum. et dividitur in 3 partes quia primo pro
bat eam per exemplum. secundo per signum. tertio per rationem. ibi et
omnino scientis. secunda ibi amplius autem sensuum. dicit ergo ita dictum
est quod hii qui sciunt causam magis sciunt. quod patet ex
exemplari. unde architectores id est principales artifi
ces circa quodlibet [illegible] magis putamus honorabi
les et magis sapientes et magis scientes quam illos
qui operantur manu. et hoc est quam artifices inferiores
quod non est propter aliud nisi quia principales artifices
sciunt causas factorum. inferiores non ita faciunt quia nes
ciunt causam eorum que faciunt vel operantur. unde quod ad mo
dum inanimatorum videtur. unde quod inanimata agunt sicut

ignis comburit. sed tamen rationem sue actionis non habet. similiter
hii inferiores artifices agunt quandoque. sed ratio sue ac
tionis non est in eis. sed in superiori artifice. sed quod in
hiis que agunt manu artifices id est inferiores et inanimata
tamen in alio differunt. quia inanimata quedam agunt per natu
ram. artifices autem hii per consuetudinem. non tamen cognoscunt
causas factorum et ex hoc non vocantur sapientes. quia illi
autem vocantur sapientes secundum primum [illegible] et per omnia
sed secundum quod rationem habent et cognoscunt causam. Notandum est
quod architectores vocantur principales artifices
ab archos quod est princeps et techne quod est ars. debemus
enim ymaginari triplicem artem. scilicet primo artem prepa
rativam materie et hec est infima artium. secundo artem que introdu
cit formam. tertio artem usualem que scilicet utitur facto. primo
enim preparant ligna ut fiat navis. secundo introducit formam
in materiam preparatam. tertio gubernator utitur iam navi facta.
prima ars simpliciter infima est et ordinatur ad secundam
et non est principalis et architectonica respectu prime. unde
habet reddere rationem de hiis que fiunt a prima. nam prima
novit quia bene [illegible] novit quod ligna ponere. sed secunda
habet reddere sua ars. scilicet introductiva forme quia secundum mo
dum forme debet disponi materia. et non habet ars novit propter quid de
quo prima novit quia. sed tertia ars tamen est ultra istam. scilicet
est principalis et architectonica respectu secunde. quia secundum mo
dum usus debet introduci forma in materia. et non habet novit
propter quid de quo secunda novit quia. et sic principalior est
quam prima et secunda. Queret aliquis utrum actiones in inferiori
artifice non assimilentur actionibus in inanimatis sicut dicit
hic philosophus. dicendum est quod sic. quod possumus venari dupli
citer. prima via est ex hoc quod primum agens movens. debemus
enim ymaginari quod agens primum agit motum
ab alio. cum non ordo sit in agentibus oportet quod inferio
ra agentia agant mota a superiori agente. si enim
cessaret motio superioris agentis. cessaret mo
tio in inferioris et hoc quia causa prima magis agit in causatum
quam secunda. et in agentibus per se ordinatis sicut est da
re primum non est dare ultimum. non enim ordinatur ab in
telligentia. et non agit in virtute alterius et non semper agit mo
tum sicut non semper agit motum in sic inferiores artifices
agunt mota a superioribus. sic ergo patet prima via.
Secunda via ad hoc ostendendum est ex hoc quod non tendit directe in
finem suum. et tamen non cognoscit finem. sed cognitio finis
est in agente superiori puta in intelligentia. unde non [illegible] actio
et per actionem suam attingit finem suum et tamen illum finem
non cognoscit. sed cognitio illius finis est in superiori agente.
sic enim dictum est alias ordo qui est in natura [illegible] est ab a
liquo intelligente et hoc quia non est rememoratum ex in
tencione et sic cognitio finis et ordinis est in intelligentia et
non in natura. sic autem est de natura respectu intelligentie. ita est de inferiori ar
tifice respectu superioris quia inferior artifex ordinate
attingit finem suum. sed tamen cognoscere rationem illius finis
et illius ordinis est superioris artificis solum. unde videt
inferior artifex quod ita est in re tamen propter quid est hoc
dicit superior artifex. Queret aliquis utrum artifices
sint magis scientes quam experti. dico quod sic. quod patet
primo ex sillogismo scientifico. Ad quod est sciendum quod notandum est quod
sillogismus scientificus est sillogismus resolutorius de esse quia

Ratio nova dicta (?)

Utrum actiones in inferiori artifice assimilentur actionibus inanimatorum

Utrum artifices sunt magis scientes quam experti

tiui resolutoris e q' resoluat effcē ad cāl ⁊ io ·
q3 scia ē r' resolues ē ipor effcuū ad ipz ꝓp q' ·
q3 g° ipe artifer resoluit sciu ad ipz ꝓp quid ·
expt'c a' solū sistit i ipo effcu · no resoluedo ·
io iste ē mag' sciens q' ille · Sed q' ꝑ pate ex
h' q' scia respicit ⁊ sciu ⁊ rōm sciendi · expti g°
solū sistit cē re sciuī · sitri pt uocari scita q'
ꝑticlaria cē q' ē expuitu ū cadut sub scia · ꝓp
q' art ē cē ule ⁊ q3 ule scibile ē · io ipa ar ꝓpe
ē cē scibile ⁊ q3 art ut dcm ē i pma rōe resol
uit ad ꝓp q' · io ⁊ ē cē rōes sciendi · sic g° expi
mētū nec ē ꝓpe cē scile q3 ē cē ꝑticlaria q'
ū hnt rōz scil' nc ē cē rōm sciendi q3 ū resol
uit ad ꝓp quid · art g° sortitur rōm scie ·
⁊ ex ꝑte scil' ⁊ ex ꝑte rōis sci^di · expimtū a'
neut' mō · ⁊ io bn dixit phs · q' art scie ē
⁊ no a' expimtu · Deīn cū dic · oio a'
scietis · ꝓbat maiorē illa · s · q' scietes sūt
sapietiores
q' at sciat ē q' possit doce · doce a' ū pt nisi oñ
dendo cām scil' · ⁊ io art ē mag' scia q' expi
mētū · q3 artifices possūt docere expti a'
no · Sic' d' ē q' oīs doctrina ut hr oñdi p°
poster' experimtū fit cogitōe · nisi · u · bn do
cet nisi ex p cogitōe cāx · cū · u · doctina sit
qcōnui ⁊ coclōnes necciant ū exlī q' resol
uūtur ad cāt · ille bn docet ū qui cām ot ·
ille · u · bn docet qui ot discipl' q3 ē ⁊ ꝓp q' ē ·
ille a' seiplene docet qui ita ot · q3 q' no ot
ꝓp q' sic a' seiplena doctina ē doce q3 ꝓp q' sū
ita semplē scia ē scire q3 sic cā · q3 g° exp
tus sciat q3 tm · io scit seiplene · q3 ū artifex
scit utroz mō io plene scit · ⁊ io bn pt doce
q3 doce mag' respic' ꝓp q' q' q3 · Deīn ē
dic · amp' a' sēnu · ꝓbat eand' maiorē p rōz
· s · q' no oīs agto ēt scia nl' sapia · q' pz q3
agto sēnul' l' h' ēēt sapia · q' tn sēn ē · sēnu
ei ita ognoscit q3 q' ū dist ꝓp q' de aliquo ·
sēn ita · u · cognoscit q' ignis ē calid' q' ū cognos
cit ꝓp q' ē calid' · q · d · phs · si sapia nl' sciā res
picēt q' is mag' ꝓp q' sēnu ēēt sciens l' sapiēs ·
sz h' ē ipole g° ⁊ pmi · Sed g° q' sēnu ab in
tlecu qtā ad ꝑcnt sp'tat i duob3 difft · pri
ma dnā ē q3 intlles ē po discursiua · sēnu
a' ū · q3 g° scia ē ex discursu cāx ad effeuz ·
io scia ita ē i intllcu q' no ē i sēnu · Scd dnā
ē ex ū iudicy · q' nod' ē q' nlls bn iudicat qui
cāt ū ɋsidat · illa g° pō ꝓpe ē iudicatiua · q
cās hr ɋsidare ⁊ q3 itlles ē h' · io itlles ē po
iudicatiua ꝓ mag nabim' g° q' plenū iu
diciū respic' q3 ⁊ ꝓp q' · ille · u · bn iudicat
qui dicit ita cē ⁊ ꝓp quid ē ille a' seiplene
qui dicit q3 tm · illa g° pō cui' ē dce q3 et
ꝓp q' ille iudicatiua ē · ⁊ tal' ē itlles · illa a'
pō que dic q3 tm no ē iudicatia · tal' a' ē
sēnu · ꝑut ad hūc dico q' sēnu ꝓpe no dicit
q3 mag' · u · ē dce q3 q' iste q3 ipe · u · itlles

ꝓpe pt dce q3 · sz ū ꝓpe sēnu · Deīde · u · ē actiui
tiuitiuus · sz dce sēnu dce actiu affirmatiui ut
hic accipio dce · s · m · u · aliq' mod' dce dicit
actu ɋtitutiui ut hr decl'ari mb3 · ⁊ io q3 ac
tus pt icitur cē in sēnu ⁊ no affirmatiu' io
sēnu i indz ipm q3 q' no dic q3 · lz phs acci
piat hic dce p iudce · intlles a' ita hic iudet
q3 q' dic q3 · ph' ibetur g° sēnu ascia · ⁊ q3 ū
dic q3 ⁊ q3 no dic ꝓp q' · du ū no ꝓpe hr sciam ·
ne pma uoc bam · intlles a' utroz sit · Deīn
ē dt · pmū qd' g° geue ē · ɋpat sciam specltā
uā ad actiuā · ⁊ ē ɋpacō tal' · q3 scia specltī
ua digor ē aimiratōe nl' uenatōe · ⁊ p ɋn̄s
mag' digna ut dicatur sapia q' scia actiā
p° g° poit istā ɋpōm · sd ꝓbat · cuidē tā
tre qōi · i' i moralib3 quid' g° · fuc g° p° ta
le rōm · illa scia mag' ē digna aimirōe et
mag' dz dici sapi que ordinat' ad scire · q'
illa q' ordinatur ad aliq' utilitatē ntā · ill'
ad aliq' usū ntm · sz scia speculatiua ordia
tur ad scire ⁊ ad iueire no ad utilitatē sic
actiua · g° ē mag' digna a'imirōe · cē hanc
rōz sic pcedit q3 p° ꝑmittit · dl' rōis sue · sd
ꝓbat q' scia speclatiua no ordinat' ad utili
tatē sic' supponebat' in rōe · ⁊ i' · plib3 a' repti
sayl · dic g° p° q' geue ē q' h artē i ueiente
cās admirari · ⁊ ɋueneēs ē nui q' iueit cāt
ꝓp scire no ꝓp aliq' utilitatē inuētor' uocare
sapientē ⁊ diffrentē ab oīb3 qui iueniunt ꝓp
utilitatē aliq' inuētar · q · d · sic sapiēt ē am
mirā aliōs iueit ꝓp scire ⁊ ū ꝓp utilitatem ·
ita sapia ē scia que ē ꝓp scire tm · Deīn cū
dic · plib3 quid' repti · ꝓbat q' scie specltie
ū sūt ꝓp utilitatē dicent q' signū ē q' taliter
scie ū sūt ꝓp utilitatē · q3 oib3 aliis artib3 q
sūt ad necitatē uite nl' ⁊ ad itroduccōz i sal
ut scilz sic' sūt logicales reptis · illi sūt ddī
sapiēcōres · quor scie no st ad usū · ⁊ i q' ut
dcm ē illic repti ⁊ i statuit q' sūt ad utilitatē
ille postea repte sūt q' ū sūt ad necitatē bi
te nl' ad uoluptatē repte dico iur locis ū
hoiēt uacabāt ab hi ex ercitionib3 · du scie ma
thēce q' sūt pure speculatie cē egyptū iue
te sū · p' gēt sacdotū uacabat studio ⁊ ū re
b3 exercitionib3 · q · d · phs signū q' scie specla
tiue ū ordinatur ad utilitatē sz ad scire ē
q3 ille scie p° fuut iuete q' sūt ad utilitatē
⁊ postea iste signū ⁊ ē q3 iuente sūt ab hoī
b3 qui hebāt uoc sic' fuut gēt sacdotū cē e
gyptii · Deīn cū dt · i moralib3 qd' g° · du
tet cuidā tacite qōi scā ē · u · usq' de scia
⁊ arte posset alc dce q' ēēt de scia ⁊ arte ·
dic g° phs q' h' dz oñdi i moralib3 · s · i · i · e
th · ubi oñdatur dna ie sciam ⁊ artē · q' sciā
ē hitus specldtiu' ⁊ scia speclatiuo · art
q' ē hitus pctic' ⁊ in intlleu pctico ·
Quia a' gcā · hic ē hapsythenus sciā quid

parte posterius dixit quod scientia generatur. Et quia scientia est certarum causarum. In parte ista ostendit quod ipse dixit. Quia hoc debuit ut concludatur quod ista scientia certarum causarum est et dividitur in duas partes. Quia primo ex praecedentibus concludit hanc scientiam quam vocat sapientiam esse certarum causarum. In secunda parte ostendit quod ista scientia sapientia est ibi: Quoniam autem scientiam hanc quaerimus. Dicit ergo primo sic: quod illa omnia praeinducta sunt hic gratia huius, volebat enim quam nominatam sapientiam probabat certarum causarum et principiorum quod dictum sit scientia ut dictum est est certarum causarum multo magis sapientia. Ignorans enim [illegible] vocatur sapiens quia non cognoscit causam. Et ideo dictum est quod expertus sapientior videtur sensum habentibus quibuslibet expertis et hoc quia magis accedit ad rationem artis et artifex sapientior est experto sed causarum rationem et architector sed idem sapientior est manu artifice. Sed idem et speculativae scientiae magis habent rationem sapientiae quam activae quia magis accedunt ad causam ex quo concluditur quod sapientia sit quaedam scientia certarum causarum et principiorum. In

Quod dicit est quod tota ista pars optime sequitur ex praecedentibus probatis est enim in praecedentibus quod de ratione scientiae est quod sit certarum causarum et principiorum quia ut dictum est in hoc differebat scientia et experimentum quia scientia considerabat causam experientia autem non. Et hoc ergo concludit philosophus si scientia est certarum causarum et sapientia quaedam est scientia, sequitur quod sapientia sit certarum causarum et principiorum. Deinde cum dicit: Quoniam autem scientiam hanc quaerimus. Ostendit quod ista scientia sapientia est et est talis: sapientia est certarum causarum universalium et primarum. Et quia hoc omnia sunt certarum causarum primarum et universalium convenit huic scientiae [illegible]. Ergo ista scientia sapientia est certarum [illegible] sic procedit. Quia primo ostendit quod sapientia certarum primarum est et sic de aliis conditionibus quae conveniunt [illegible] secundo ostendit quod ista scientia [illegible] certarum eadem est. Tertio ex hoc concludit quod ista scientia est sapientia quam eam proposuit ibi: Si itaque. Prima in ibi: Ex omnibus autem quae dicta sunt. Dicit ergo primo quod considerandum est certarum qualem causarum et quarum principiorum sit scientia quae est cum nominata sapientia. Non enim sapientia considerat omnes causas sed primas. Sed hoc autem est manifestum si acceperimus conditiones sapientis quas [illegible] sex. Et sic sicut dicit in sex partes secundum sex conditiones sapientis quas ponit. Secunda ibi: Postea difficilia. Tertia ibi: Adhuc certiorem. Quarta ibi: Et magis causam doctiorem. Quinta ibi: Scientiarum autem. Sexta ibi: Et hanc scientiam. Dicit ergo quod prima conditio quae competit ad sapientem est quod habeat notitiam omnium sicut decet. Non enim dicimus quod habeat notitiam omnium singularium quia cum sint infinita intellectu capi non possunt. Infinita enim non cadit sub aliquo finito. Deinde cum dicit: Postea difficilia cognoscere. Ponit secundam conditionem sapientis dicens quod sapientis est cognoscere difficilia. Non enim illum vocamus sapientem qui levia cognoscit. Scire enim talia omnium commune est et ideo facile est et non est eorum scire sophon id est sapientis. Deinde cum dicit: Adhuc certiorem. Ponit tertiam conditionem quae est quod ille sapientior est qui certiora cognoscit et ille vocatur sapiens magis qui certior est. Deinde cum dicit: Et magis causam docentem. Ponit quartam conditionem dicens quod ille sapientior est qui in quamlibet scientia magis attingit causam [illegible]. Deinde cum dicit: Scientiarum autem. Ponit quintam conditionem et est quod de numero scientiarum illa magis sapientia est quae est eligibilis gratia sui et propter scire et non gratia aliquorum eventuum contingentium sicut est utilitas. Deinde cum dicit: Et principaliorem scientiam magis nominamus sapientiam [illegible] ad sapientem non [illegible] ordinari sed ordinare. Sapiens enim non debet persuaderi ab alio sed debet suadere alii. Hae sunt ergo sex conditiones quae communiter attribuuntur sapienti scilicet quod sit certorum omnium quod sit certorum difficilium quod sit certorum certitudinem quod sit certorum [illegible] causarum [illegible] quod sit gratia sui ipsius quod ordinet et non ordinetur.

Deinde cum dicit: Istorum autem hoc. Ostendit quod ista scientia quaedam habet omnes istas proprietates sapientiae ut ex hoc concludat quod sapientia est et dividitur in sex partes secundum sex conditiones dictas. Prima ibi: Horum quidem. Secunda ibi: Scientiarum vero. Tertia ibi: At vero et doctrina. Quarta ibi: Et nosce et scire. Sexta ibi: Maxime vero principalis scientia. Facit ergo primo talem rationem. Ad scientiam illam pertinet considerare omnia. Sed scientia est huiusmodi. Ergo etc. Maior est quia dicit quod scire omnia maxime pertinet ad illum qui habet universalem scientiam. Ille enim quodammodo novit omnia subiecta. Sciendo enim universale quodammodo novit omnia. Quaeret aliquis utrum ad hanc scientiam pertineat considerare omnia. Dicendum est quod ad hanc scientiam quodammodo pertinet considerare omnia. Ad cuius evidentiam notandum est quod ita modo est de obiecto sicut de habitu et de habitu sicut de obiecto. Cum enim habitus rationem suam sortiantur ex obiecto, ita [illegible] est de habitu sicut de obiecto. Quanto enim obiectum latius est et ad plura se extendit tanto habitus scientiae latior est et ad plura se extendit. Si enim esset aliqua scientia quae esset de corpore mobili et alia quae esset de corpore mobili ad formam, quia corpus mobile se extendit ad plura quam corpus mobile ad formam, oportet quod prima scientia esset latior quam secunda. Et hoc est quod quanto obiectum latius est et ad plura se extendit tanto scientia latior est. Omnis autem scientia alia ab ista est de aliquo ente particulari sicut geometria de magnitudine, arithmetica de numero et sic de aliis scientiis particularibus. Et quia ens particulare non se extendit ad omnia ideo hae scientiae non extendunt se ad omnia. Sed ista scientia est de ente in quantum ens et quia ens se extendit ad omnia ideo ista scientia se extendit ad omnia. Et ideo bene arguit philosophus: Ista scientia est universalis, ergo ad omnia se extendit, quod dictum quia universale est habet per obiectum rationem entis et quia ratio entis se extendit ad omnia ideo ista scientia ad omnia se extendit. Notandum tamen quod hanc scientiam esse certorum omnia potest intelligi duobus modis. Uno modo quod attingit omnia in particulari. Et hoc non est verum. Sic enim superfluerent aliae scientiae. Secundo modo quod attingit omnia in quantum induunt rationem entis. Et hoc est verum quia omnia attingit in quantum [illegible] ratione entis. Unde est quod talia attingit [illegible] ratione. Deinde cum dicit: [illegible]. Ostendit quod huic scientiae convenit secunda conditio et est talis. Ista scientia est maxime universalis. Sed maxime universalia sunt maxime difficilia. Ergo ista scientia est certorum maxime difficilium. Maior est quia dicit quod ista scientia sit certorum maxime difficilium quia ista scientia est certorum universalium quae maxime difficilia sunt quia sunt maxime remota a sensu. Notandum est quod omnis cognitio nostra a sensu oritur et ideo si deficiat unus sensus deficit et una scientia sicut dicit philosophus primo Posteriorum. Quia ergo cognitio nostra oritur a sensu ideo quae magis sunt remota a sensu magis sunt remota ab intellectu et ideo difficiliora sunt. Et ideo dicit philosophus quod maxime universalia sunt remota a sensu et per consequens ab intellectu et ideo concludit quod maxime difficilia sunt.

Quaeret aliquis utrum ista scientia sit maxime certorum universalium. Dicendum est quod sic. Ad cuius evidentiam notandum est quod universale duobus modis accipitur: in praedicando et in causando. Dicendum est ergo quod ista scientia utroque modo est certorum universalium maxime. Est enim ista scientia certorum entis in quantum ens et quia ens

in quantum enim est maxime universale. Ideo hec scientia est [illegible] quam illa primo modo, scilicet secundum predicationem. Similiter ista scientia est de [illegible] separatis, et quia omnia separata sunt universalia in causando, ideo hec scientia est de maxime universalibus secundo modo, quia est de maxime universalibus primo modo. Ideo et est maxime universale secundo modo, nam hec scientia que est de [illegible] in quantum ens est universale primo modo. Ideo oportet quod sit de eo in quo maxime salvatur ratio entis. Hoc autem est substantia separata que est universale secundo modo. Quod autem substantia separata debeat vocari maxime universale in causando hoc apparet ex ordine causarum. Nam causa quanto prior est tanto universalior est. Cause autem sic ordinantur, quia cause inferiores in genere activorum et passivorum reducuntur ad motum celi. Motor autem celi reducitur ad intelligentias et intelligentia ad primam, que quidem maxime universalis est in causando.

¶ Deinde cum dicit [illegible] dicit philosophus quod illa que maxime universalia sunt difficillima [illegible]. Quod non, quia primo physicorum dictum est quod universalia sunt plus nota quoad nos. Si igitur sunt notiora quoad nos, quomodo [illegible]? ¶ Ad oppositum est philosophus. Dicendum est quod cum dicitur sunt maxime difficilia, dicendum est quod possumus loqui vel de istis in causando vel de universalibus in predicando. Si primo modo loquimur, sic certum est quod sunt maxime difficilia [illegible] philosophus [illegible] que scilicet [illegible] cognitio [illegible] proportionatur cognoscenti. Quando igitur est quod cognoscendum excedit proportionem cognoscentis, tunc est difficile cognoscere. Sic autem est de substantia separata. Substantia enim separata non bene proportionatur intellectui nostro propter debilitatem luminis intellectualis. Et ideo sunt difficilia cognoscere illa. Si vero loquimur de universalibus in predicando, sic intelligitur quod dictum est hic [illegible] quod dictum est in primo physicorum. Illud enim dictum est quod universalia sunt priora quoad nos. Et sic facilia ad cognoscendum. Hic autem dicitur quod sunt difficillima. Dicendum quod universalia possunt considerari duobus modis: uno modo quantum ad simplicem apprehensionem. Sic sunt priora quoad nos. Debemus enim imaginari quod sicut modo [illegible] de re in effectu et in conceptu. In effectu autem sic est quod [illegible] res fit prius in actu [illegible] in perfecto [illegible] perfectum, quia non procedit de imperfecto ad perfectum. Puta generatur [illegible] homo. Sic est in conceptu, quia res [illegible] accipit [illegible] in perfecto [illegible] esse quod [illegible] esse perfecto [illegible] esse [illegible] primum, id est quod occurrit intellectui est [illegible] [illegible] homo. ¶ Alio modo possunt considerari universalia quantum ad proprietates suas, in quantum scilicet intellectus investigat proprietates universalium. Et sic non est impossibile quod sint posteriora nota et quod sint maxime difficilia ex proprietatibus, non preclarum vel minime [illegible] [illegible] proprietates magis universalium. Et sic [illegible] quod dictum est hic non contrariatur [illegible] dictum est primo physicorum, ut quoad [illegible] patet ad argumentum. ¶ Deinde cum dicit: Scientiarum vero etiam certissime que maxime primorum sunt. Et quia scientia proprietatis que est [illegible] et de [illegible] maxime est certissima, maxima scientia que primorum est et [illegible] [illegible] est quod dicit ista quod de [illegible] scientiarum certissime sunt que primorum sunt et primarum causarum. Et certe scientie que sunt ex paucioribus certiores sunt illis que ex additione, sicut arismetica certior est geometria. Ista vero que sunt priorum ex paucioribus sunt. ¶ Queret aliquis utrum scientie que sunt priorum certiores sint. Dicendum est quod sic. [illegible] nota est quod certitudo [illegible] dicitur [illegible] est eadem certitudo que oritur ex parte nostri [illegible]

certitudo nostra, non sunt certiora ex parte nostri. Quantum sunt occultiora ex parte nostra sic declaratum est per philosophum. Unde dicendum est quod non est idem certum quoad nos et quoad naturam. Si igitur loquimur de certitudine quoad nos sic non oportet quod prima sint certiora. Si autem loquimur de certitudine que oritur ex natura rei sic prima certiora sunt et scientie priorum certiores. Cuius ratio est quia tanto aliquid est certius quoad naturam quanto magis constat naturam [illegible] necessarium. Nam certitudo rei est immutabilitas eius, quanto autem aliquid est magis necessarium tanto magis immutabile. Prima autem sunt maxime necessaria. Sed causa [illegible] prior [illegible] prima in [illegible], ita autem vocatur [illegible] et ideo [illegible] [illegible] illa sunt immutabilia et per consequens non habent magnam certitudinem ex parte rei, et per consequens non scientie eorum sunt multum certe. Separata autem propter suam immutabilitatem certitudinem habent, et per consequens scientie eorum magis certe sunt. Et hoc est quod dicit philosophus [illegible] [illegible] dicit, scilicet quod scientie que sunt ex paucioribus certiores sunt [illegible] que sunt ex additione, quod [illegible]. ¶ Unde est quod separata non concernunt materiam, dicuntur esse ex paucioribus, quod [illegible] [illegible] materiam, quanto enim aliquid simplicius est tanto ex paucioribus est. Quia igitur [illegible] ex materia sunt et compositiora respectu immaterialium, ideo dicuntur esse ex additione respectu immaterialium, et scientie de eis dicuntur esse ex additione respectu scientiarum que sunt de substantiis immaterialibus, et per consequens hee certiores. Ita [illegible] certiores, nam certitudo rei oritur ex immutabilitate eius, et [illegible] est additio materie est mutabilitas. Ideo scientie que sunt ex additione materie non sunt ita certe sicut ille que sunt sine additione, et hec vocatur ille que sunt ex paucioribus. ¶ Queret aliquis utrum geometria sit ex additione respectu arismetice. Dicendum est quod sic. ¶ Ad cuius evidentiam notandum est quod sicut modo debemus imaginari de geometria et arismetica, sic de unitate et puncto. Sic enim se habet geometria ad arismeticam sicut punctus ad unitatem, quia sicut se habent scientie sic ipsa [illegible] se respiciunt sicut et [illegible]. Si ergo punctus se habet [illegible] quo considerat geometria ad unitatem de qua considerat arismetica, sic et geometria ad arismeticam. Punctus autem se habet per additionem respectu unitatis. Ergo et geometria respectu arismetice. Quod autem punctus se habeat respectu unitatis cum additione patet, quia punctus concernit situm in continuo, sed non concernit unitas. Dicitur enim quod unitas est indivisibilitas non concernens situm in continuo. Punctus autem est indivisibilitas concernens situm in continuo. Ergo punctus addit super unitatem concernentiam situs. Sic ergo respectu unitatis se habet ex additione, ex quo sequitur quod geometria respectu arismetice se habet ex additione, ex quo et [illegible] sequitur quod arismetica est ex paucioribus, nam quia geometria concernit situm oportet quod sit ex compositioribus, quia autem arismetica non concernit oportet quod sit ex paucioribus et simplicioribus, et per consequens ex certioribus. ¶ Deinde cum dicit: At vero et doctrina, ostendit quomodo [illegible] [illegible] sapientie convenit huic scientie, quia scilicet [illegible] est docere et dicere causam, et facit talem rationem: illa scientia magis docet que magis speculatur causas, quia omnis doctrina per causam est. Sed hec scientia inter omnes magis considerat causas, ergo magis docet. Unde est quod nunquam est perfecta doctrina nisi sit resolutio usque ad ultimas causas in quibus stat tota resolutio, quia ipse amplius non resolvuntur. Et per consequens non est ultra resolutionem procedere [illegible]. Unde [illegible] quando est vel fit [illegible] non est perfecta doctrina, et non perfecta doctrina non est nisi per causas que amplius non resolvuntur.

I

Illa g° scīa p(er)fc̄ā scīe docet q̄ (con)sid(er)at cāas i(r)reso
lubiles (et) supp(re)mas. tal(is) aūt ē h(ec) scīa q(uia) (con)sid(er)at h(ec)
p(ri)n(cipi)a de quib(us) affirmat(io) (et) neg(ati)o q(ue) i(r)resolubile est
(et) ad q(uo)d alia p(ri)n(cipi)a resolvunt(ur). (et) io h(ec) scīa maxime do
cet. (et) h(ec) ē q(uod) dic(it) ph(ilosophu)s. q(uod) h(ec) scīa maxime doct(iv)a ē.
q(uia) ē maxime speculat(iv)a cāar(um). ¶ Deinde cu(m) d(icit) (et) nosce
(et) scire. o(stendi)t q(uo)d q(ua)rta (con)d(iti)o sapie q(ue) ē ee g(rati)a sui
(con)uenit huic scīe (et) ē r(ati)o talis. illa ē maxime g(rati)a
sui (et) maxime p(ro)p(ter) scire q(ue) ē r(ati)o maxime scibil(is). s(ed) h(ec)
ē h(uius)mo(d)i. g° h(ec) maxime ē p(ro)p(ter) scire. ec hac ro(n)e sic p(ro)
cedit. q(uia) p(ro)p(ter) maiore(m) (et) p(ro)bo(n)e(m) ei(us). g° po(n)it
mi(n)ore(m) (et) p(ro)bo(n)em eius. (et) i(ta). tal(is) e(st). dic(it) g° p(ri)° p(ro)
ba(n)do maiore(m) q(uod) scire ad p(ro)p(ter) se maxime scit
illi scie q(ue) ē r(ati)o maxime scibil(is) cu(ius) p(ro)bo ē q(uia) si
q(ui)s desid(er)at scire p(ro)p(ter) se maxime desiderabit id sci
re q(uo)d ē r(ati)o maxime scil(is). ¶ Deinde cu(m) d(icit) tal(is) a(utem) ē.
po(n)it mi(n)ore(m) (et) p(ro)bo(n)e(m) ei(us) dice(n)s q(uod) illa scīa
q(ue) ē r(ati)o maxime scibil(is) ē h(ec). cu(ius) r(ati)o ē q(uia) h(ec) scīa
ē de p(ri)mis (et) cāis. q(ue) q(ui)d(em) p(ri)ma (et) cāe sunt maxime sci
bilia. q(uia) cā sunt maxime scibilia h(oc) p(ate)t q(uia) p(er) cāas
ista q(ue) sunt (post) cāas dignoscuntur ita q(uod) aliq(ui)d ex
eis scitur ipsa a(utem) n(on) sciuntur ex aliis. ¶ No(tan)d(um)
ē q(uod) q(ua)n(do) ad id (con)uenit i(n) cāis (et) i(n) effc̄is i(n) p(ri)or(um) (et) p(ro)
p(ri)or(um). c(on)uenientiu(m) n(on) saluat(ur) i(n) cāis q(uam) i(n) effc̄i-
b(us) (et) i(n) p(ri)or(ibus) q(uam) i(n) posterioribus. (et) ergo r(ati)o scibil(is) salu(n)etur
i(n) cāis (et) effc̄ib(us), o(mn)e(s) q(ui) (con)uenientiu(m) n(on) saluet(ur)
i(n) cāis q(uam) i(n) effc̄ib(us) (et) ex h(oc) seq(ui)tur q(uod) r(ati)o maioris
scibil(is) ē i(n) cāis q(uam) i(n) effc̄is. (et) h(ec) ē q(uod) dic(it) ph(ilosophu)s q(uod) h(ec)
scīa de ip(s)o q(uo)d ē r(ati)o cāar(um) ē r(ati)o maxime scibiliu(m)
(et) p(ro)p(ter) q(uod) maxime ē p(ro)p(ter) scire. q(uia) si l(icet) desid(er)at sci
re effc̄a. multo mag(is) desid(er)at scire cāas. ¶ Deinde
cu(m) dic(it) maxime no(n) p(ri)n(cipa)l(is). o(stendi)t q(uo)d q(ui)nta (con)di(ti)o
sapie q(ue) (con)uenit q(uod) sapia d(ici)t ee p(ri)n(cipa)l(is) (et) n(on) s(er)uili (con)
uenit huic scie (et) ē r(ati)o tal(is). illa scīa est
maxime p(ri)n(cipa)l(is) (et) architectonica q(ue) (con)sid(er)at ul
timu(m) finē. s(ed) h(ec) ē h(uius)mo(d)i. g° (et)c. (et) h(ec) ē q(uod) dic(it) ulti-
m(um) q(uod) de n(on) scie p(er)(ti)n(e)t illa ē maxime (et) maxime p(ri)n(cipa)l(is) p(ri)° ?
?? (con)uenit q(ue) (con)sid(er)at cāam finale(m). cu(ius) cā
fu(n)t o(mn)ia q(ue) a(liqui)d cā final(is) ē bonu(m) p(ro)p(ter) q(uod) uni
cuiq(ue). ult(imu)s uo(catur) n(on) uocat(ur) totalit(er) optimu(m) q(uod) ē finis
o(mn)ium i(n) n(atur)a. (et) h(ec) ē (con)sid(er)atu(m) i(n) ista scīa. ¶ No(tan)d(um) ē q(uod)
r(ati)o p(ro)p(ter) p(ri)mi fundet(ur) s(e)c(un)d(u)m duo fundam(en)ta. p(ri)mu(m)
fundam(en)tu(m) ē q(uod) finis ē cā cāar(um) (et) nobilissima
i(n)t(er) cāas (et) p(ri)n(cipa)l(is) i(n)t(er) o(mn)es (et) p(ro)p(ter) q(uo)d scīa q(ue) (con)sid(er)at ip(s)a(m)
cāa(m) p(ri)ncipalissima erit. s(e)c(un)d(u)m fundam(en)tu(m) ē q(uod)
h(ec) scīa (con)sid(er)at ultimu(m) finē. ¶ P(ri)mu(m) funda
m(en)tu(m) p(ate)t. uide(tur) q(uod) finis mou(et) agente(m) ex q(uo)
se(quitu)r q(uod) cā final(is) p(ri)ncip(alis) ē q(uam) cā agens. (et) p(ro)p(ter) q(uo)d
q(uia) cā mat(er)ial(is) (et) formal(is). q(uia) agens mou(et) ma(teria)m ad forma(m).
(et) i(n)de (et) q(uod) scie q(ue)d(a)m s(un)t de ulteriori fine p(ri)n
cipaliores s(un)t. q(uia) n(on) so(lu)m ordinat(ur) ad a(liu)d
fi(nem) io uti(lis) n(on) de(bitu)m ē scīa usual(is) p(ri)ncipalior
ē q(uam) illa q(ue) ē introductiua for(m)e. ¶ S(ecundu)m fundam(en)
tu(m) p(ate)t q(uia) ut o(sten)deret(ur) i(n) xii°. h(uius). h(ec) scīa (con)sid(er)at
de ultima for(m)a (et) ultimo fine q(ue) h(ec) ap(ud) ph(ilosoph)o(s) uocat(ur)
optimu(m) (et) finis o(mn)iu(m) i(n) n(atur)a. cu(ius) r(ati)o ē. q(uia) unu(m)
q(uo)dq(ue) sic se h(abe)t ad bonu(m) ita se h(abe)t ad finē q(uia)

bonu(m) (et) finis (con)uertunt(ur). triplex a(utem) bonu(m) ē.
bonu(m) (et) finis singul(ar)e uniuscui(us)q(ue) rei (et) bonu(m) ordi(n)is
ei(us) bonu(m) singulare uniuscuiusq(ue) rei (et) bonu(m) ordi(n)is
(et) bonu(m) p(ri)n(cipi)i. p(ri)mu(m) bonu(m) ordinat(ur) ad s(e)c(un)d(u)m
(et) bonu(m) ad tert(ium). q(uia) bonu(m) uniuscui(us)q(ue) ē p(ro)p(ter) bonu(m) or
d(in)is ad tert(ium). q(uia) bonu(m) uniuscui(us)q(ue) ē p(ro)p(ter) bonu(m) or-
di(n)is (et) bonu(m) ordi(n)is p(ro)p(ter) bo(nu)m p(ri)mi p(ri)ncipii. h(ec) a(utem) bo(nu)m
n(on) i(n)uenit(ur) ad q(uo)d. (et) io ultim(us) finis ē o(mn)iu(m) q(ue) a(utem)
i(n) n(atur)a ut dic(it) ph(ilosophu)s. ¶ Deinde cu(m) d(icit) ex o(mn)ib(us) a(utem) que
i(n) n(atur)a ut dic(it) ph(ilosophu)s. ¶ Deinde cu(m) d(icit) ex o(mn)ib(us) (er)go. h(ec) scīa sapi
e(nti)a (con)cludit (con)d(iti)o(n)e(m) p(ri)ncipale(m) s(cilicet) q(uod) h(ec) scīa sapi
e(nti)a d(icitu)r. (con)cludit (con)d(iti)o(n)e(m) p(ri)ncipale(m) s(cilicet) q(uod) h(ec) scīa sapi-
entia. (con)cludit ... (con)dicere sapie. potest
ē. potest. n(on). potest s(ecundu)m (con)dicere (con)uenit huic scie. (con)clud(itur)
o(mn)ia ē q(uod) h(ec) adiacere (con)uenit huic scie. (con)clud(it)
p(ate)t q(uod) h(ec) scīa sapia ē (et) h(ec) ē q(uod) dic(it) ph(ilosophu)s. q(uod) ex o(mn)ib(us)
p(ate)t q(uod) h(ec) scīa sapia ē. (et) h(ec) ē q(uod) d(icit) ph(ilosophu)s. q(uod) ex o(mn)ib(us)
s(ed) q(ui)d d(icit) ... q(uia) ē q(uod) q(ua)ntu(m) nomē sapie (con)uenit
de scie [(con)tra. n(on). q(uod) h(ec) scīa sit speculatiua cāar(um)]
p(ri)mar(um) (et) p(ri)ncipior(um) p(ri)mor(um). n(on) bonu(m) (et) finis est
unu(m) de cāis q(ua)s speculat(ur) h(ec) scīa. speculat(ur) a(utem)
cāas sapie (con)uenit. ¶ Queret aliq(ui)s utr(um) h(ec) scīa sa-
pia possit d(ici). sic dic(it) ph(ilosophu)s d(icen)d(u)m ē q(uod) sic. ¶ Ad e(vi)d(enti)a(m)
eius n(otan)d(u)m ē q(uod) scīa (et) sapia (con)uenit (et) differu(n)t. scīa
ei(us) cāaut ex resolu(ti)o(n)e effc̄uu(m) ad cāas (et) ult(ima)s ca-
p(er) i(n)ueni(er)it. sic(ut) (et) sapia cāas (con)sid(er)at. s(ed) tn̄ sa-
pia. un(de) scīa (et) sapia cāas (con)sid(er)at. s(ed) tn̄ sa-
pia. un(de) scīa (et) sapia aliq(ue)m gradu(m) addit sup(er) scīam q(ue) q(ui)d(em)
gradus fac(it) differre sapia(m) a scīa. ut g° ui-
deat(ur) d(icen)d(u)m. u(nde) d(icit) q(uod) un(de) ē iste grad(us) (et) g(radu)s
q(uia) h(ec) scīa sit cāar(um). tn̄ sapia ē cāar(um) altiss(imarum).
similit(er). scīa. n(on). respic(it) cāam i(n) se. (et) sapia i(n)
su(mm)a. scīa. n(on). respic(it) cāam i(n) se. s(ed) sapia i(n)
respic(it) cāam (con)tra tali gradu(m) ex q(uo) se(quitu)r q(uod)
sapia s(ecundu)m scīam addit p(ri)mu(m) g(ra)du(m) de quo d(icit)
ph(ilosophu)s in l(itte)ra. n(on) q(ui) scit cāas quodam(m)o(do) accep
tas nesciat ip(s)e h(ec) o(mn)ia. q(uia) cāe quodam(m)o(do) accep
te n(on) h(abe)nt aspectu(m) ad o(mn)ia. q(ui) a(utem) scit cāas
altissimas quodam(m)o(do) nouit o(mn)ia q(uia) cāe altis
sime (et) uniu(er)sales h(abe)nt aspectu(m) quodam(m)o(do) ad o(mn)ia.
sic (et) ut sapia q(ue) ē cāar(um) altissimar(um) p(ri)mu(m) grad(um)
(et) sic sapia q(ue) ē cāar(um) altissimar(um) p(ri)mu(m) grad(um)
h(abe)t. q(uia) o(mn)ia nouit. ¶ Ex eode(m)
addit s(ecundu)m scīam s(ecundu)m q(uo)d o(mn)ia nouit. ¶ Ex eode(m)
se(quitu)r q(uod) addit s(e)c(un)d(u)m de quo dic(it) ph(ilosophu)s. n(on) scīa
se(quitu)r q(uod) addit s(e)c(un)d(u)m de q(uo) dic(it) ph(ilosophu)s. n(on) scīa
q(uia) ē cāar(um) q(uia) cāe n(on) i(n) differentie ē (et) difficilia (et) ee leuia. sapia a(utem)
q(uia) ē cāar(um) altissima(rum)
se(quitu)r q(uod) sit ee difficil(is).
ex quo se(quitu)r q(uod) sapia addit grad(um) s(ecundu)m scīam.
¶ Ex eod(em) se(quitu)r q(uod) addat t(er)ciu(m). n(on) de eo q(uo)d sa-
pie (et) scie ē q(uod) sit s(ecundu)m certitudo. n(on) debe(t)
i(m)maginari q(uod) scīa (et) sapia sunt duo h(ab)itus di
sti(n)cti opi(ni)o(n)i (et) ro(n)i dico q(uia) una ē q(uia) s(ecundu)m utro(rum)-
h(abi)tu certitudo ē. q(uia) ri(vi)s ē i(n) opi(ni)one. q(uia) opi(ni)o ē
h(abi)tus uacillans. s(ed) i(n) utro(rum) h(abi)tu certitudo
ē sit. tn̄ sapia s(ecundu)m scīam g(ra)du(m) addit certitu
di(ni)s. q(uan)to. n(on). ad magis accedit ad ro(n)e(m) cāe.
tanto magis accedit ad ro(n)e(m) certitudi(ni)s. sapi(enti)a
a(utem) magis accedit ad ro(n)e(m) certitudi(ni)s. cāe q(ue)
scīa. (et) h(ec) q(uia) (con)sid(er)at cāas ult(im)as (et) altissimas.
¶ Ex eod(em) se(quitu)r q(uod) sapia s(ecundu)m scīam h(abe)t q(ua)rtu(m) g(ra)
du(m) de q(uo) dic(it) ph(ilosophu)s. q(uia) n(on). docet p(er) cāas altis
simas q(uod) fac(it) sapia magis docet q(ue) q(uod) docet
p(er) q(ua)rta(m) cāas q(uia) fac(it) scīa. ¶ Ex eod(em) se(quitu)r q(uod) sa-
pia s(ecundu)m scīa(m) addat q(ui)ntu(m) g(ra)du(m) de quo dic(it)
ph(ilosophu)s. eo. n(on). ip(s)o q(uod) sapia ē ee cāar(um) altissimar(um)
maxime ē p(ro)p(ter) scire. s(ed). n(on). scīa speculatiua
q(ue) sit p(ro)p(ter) scire. tn̄ maxime sapia ē p(ro)p(ter) scīe
n(on) q(ua)nto scibile nobilius ē. tanto tam(en) scire.

uti(lis) h(ec) Rō. i(n) sp(iritu) sancto
senia p(ro)p(ter) dici p(ri)(n)c(ipia)

ista scientia desiderabilior est. Cum ergo altissime omnium quae est haec scientia in fine nobilitatis [illegible] et ideo scientia huius scientie maxime propter se desiderabilis est. Et non [illegible] Et eodem scientie quod sapientia sit scientia addit tertium quod dictum de quo loquitur philosophus: nam eo ipso quod sapientia est certa omnium altissima eo ipso habet quod dicitur regitiva aliarum scientiarum. Ista quae scientia quae habet quod dicitur regitiva aliarum architectonica et principalis vocatur maxime. Concludit ergo quod sapientia scientia est licet non in quolibet gradu, sed sapientia est scientia cui inest [illegible] ita quod omnis scientia sapientia est [illegible] huic scientie ideo hec scientia sapientia predicitur.

Quia vero non activa ponitur ostendit quod hec scientia sapientia est ostendit quod hec scientia speculativa est [illegible]

[illegible]

in principio de quo loquitur philosophus primo ethicorum. que quidem
principalitas consurgit ex hoc quod scientia considerat finem
ultimum ad quem ordinantur fines aliarum scientiarum.
videmus enim quod finis equestris ordinatur ad finem
militaris que est regitiva exercitus. et finis
militaris ad finem politice. et ideo non militaris nec
equestris debet dici humana nec earum similium. sed solum politica
que habet ex suo fine quod dicatur regina aliarum. [Q]ue-
ritur tertio. probatur quod non. ostendit quod ista scientia humana non est.
et dicit. id est. probat quod. primo hoc ostendit. secundo excludit quendam er-
rorem. id est quod fuit symonidis. primo facit talem ratio-
nem. illa scientia non debet iudicari humana que non potest perfecte
possideri ab homine. hec est huiusmodi. quare non humana non est.
[ab]dita multis necessitatibus. et quia serva non potest
perfecte scire hanc scientiam. et ideo humana non est. [M]odo
est quod tunc scientia perfecte possidetur. Maior quia scientiam
ma scientia perfecte que est nunquam scitur quod scitur in illa scientia.
Sed ergo dicitur debet dici perfecte habere hanc scientiam opor-
tet quod comprehenderetur omnia scilicet que sciuntur in hac
scientia. itaque perfecte scire omnium entium in quantum entia
et omnium causarum separatarum. quantum potest sciri per hanc
scientiam. sed hoc non est possibile homini. propter nimiam necessita-
tem quam patitur. [illegible] aliis que debent queri
in ista hanc scientiam. [S]ecundo est dicendum. excludit symoni-
dis. excludit quendam errorem quendam symonidis qui
dicit quod homo habet hanc scientiam solus deus. non quia homo non pos-
set consequi sic deum est. sed quia deus invidus homini non
vult communicare tantum bonum. et hoc est quod dicit tantum quod
symonides poeta dicit quod solus deus huiusmodi habet hono-
rem quod solus habet hanc scientiam. virum autem indignum
indignum hanc scientiam querere. poetice de causa apud natur-
am invide homini. maxime sed invidet in isto. scilicet in scientia. unde
et poete dixerunt esse fluvios et imperfectos esse infortuna-
tos. quod invidus imperfecto oritur quia ex invidia non largi-
tur eis perfectionem. sic ergo huius poete dicunt. tamen secundum dictum
in proverbio poete multa mentiuntur. divinum enim non con-
venit esse invidum. licet enim deus infundat omnem per-
fectionem et ab eo sit omnis perfectio. tamen numquam retrahit
aliquam perfectionem alieni ex invidia. invidia enim est tristitia
de alieno bono. in quantum alienum bonum putat diminuere proprium
bonum. in deo autem tristitia non cadit nec est bonum divinum diminutum per-
[Q]uartum est dicendum. nec talis alia. ostendit quod ista scientia honorabi-
lissima est et facit talem rationem. illa scientia est maxime ho-
norabilis que est maxime divina. hec est maxime divina. ergo est
maxime honorabilis. Esse hanc rationem sic procedit. quia ponit
maiorem dicens quod nulla alia scientia est magis ho-
norabilis quam ista. quia ista scientia est maxime honorabilis
que est maxime divina. secundo probat minorem. scilicet quod ista scientia est
maxime divina dicens quod aliquam scientiam esse divinam est
duobus modis. vel quia eam habet deus. vel quia est de rebus di-
vinis et de deo. hec autem scientia utroque modo divina est. hec enim scientia
de primis causis est. cum ergo deus sit inter causas. quia creditur esse
in omnibus. ideo ista scientia est de deo. et iam dicta divina uno modo.
hanc ergo scientiam vel solus deus habet vel maxime eam habet.
quia nullus perfecte quod omnia que sciuntur in hac nisi deus.
et ideo maxime deus solus vel maxime habet hanc scientiam. et sic
hec scientia divina dicitur secundo modo. quia maxime eam habet deus.

Est ergo divina duobus modis. vel quia de deo est vel quia
maxime deus habet eam. et sic sicut omnes digniores est et honorabilior.
alie scientie magis sunt necessarie quam hec. sed nulla hec
est magis digna. [Q]ueritur utrum ista scientia sit de deo
sicut dicit philosophus. dicendum est quod ista scientia sit de deo duobus mo-
dis. uno modo quod sit de deo sicut de subiecto. secundo modo quod
dicitur uno modo quod sit de deo sicut de subiecto. secundo modo salva-
tur de deo sicut de illo in quo eminentiori modo salva-
tur ratio subiecti. si primo modo intelligatur sic dicendum est quod
hec scientia non est de deo. [Q]uod autem non dicendum est quod sic dicendum
est quod primo potior. omnis scientia subiecti habet et propter subiectum et
est principio potior. omnis scientia subiecti habet scientiam. scientia est
passiones que probantur de subiecto. sed ergo hec scientia. scientia est
ostendit quod subiectum habet propter subiectum et passiones quas probat
de subiecto. ex passionibus ergo quas probat in hac scientia
potius probare et videre quod est subiectum in hac scientia. sed ergo
deus esset subiectum in hac scientia oportet quod passiones
que queruntur in hac scientia essent proprietates dei. par
que queruntur in hac scientia oportet quod esset proprietates di-
cte et subiecti que sunt in hac scientia. nec erit
cum ergo hic sit finem deus non est subiectum in hac scientia. nec
tamen de deo tractat de subiecto. sed quia passiones que hic
queruntur sunt passiones entis in quantum ens. proprietates subiecti
queruntur sicut passiones entis in quantum entis. propter quod dicit
sunt proprietates entis. et ab ipso deo propter ea in quibus dicit
est. sic ens dicitur in decem predicamenta. et potentia et
ens. sic ens dicitur in decem predicamentis. et potentia et
actu. et unum et multa. ideo hec scientia que querit pas-
siones entis. et passiones per se entis. sicut pas-
siones entis. et passiones decem predicamentorum. passiones et actus et po-
tentie. et unius et multi est de ente in quantum ens tamquam de
subiecto et non de deo est. et hoc fuit primum quod debuit ostendi.
[S]ecundo quod dicitur ostendi est quod hec scientia non est de deo tamquam de subiecto.
et quod hec scientia est de deo tamquam de illo in quo prius et maxime
salvatur ratio entis quod est subiectum. [Q]uod autem sic non dicendum est quod
entis dicitur est analogum. est enim quoddam analogum entis eo modo
entis dicitur est analogum. est enim quoddam analogum ad substantiam. cum
quod dicuntur quod ea predicata habent analogiam ad substantiam. cum
enim accidentia non sunt entia nisi quia entis sunt quod est substantia et accidentia
eius accidentia non sunt entia nisi quia entis sunt quod est substantia
non habent esse nisi per esse substantie. sed quod omnia predicata habent
[A]lia est analogia entis secundum quod
analogantur ad esse substantie. [illegible] analogantur et attributionem
dicuntur quod essentia multa analogantur et attributione
ad eum similem. et de hac analogia et attributione
optime loquitur boetius. volens quod multa reducta sunt
ex imitabilibus. unde vocat [illegible] forme. multa que
vocant ymagines illius forme. ipsum enim in illis
le primum est quoddam principale forme. ad quod ymagi-
nes vel similitudine omnia sunt facta. sic ergo analogia est
inter ymaginem et id cuius est ymago. in est analogia in-
ter multa et unum. cum ergo sit duplex analogia entis de utraque
multa et unum multa. cum ergo sit duplex analogia entis de utraque
analogia et de utroque ente analogo considerat hec scientia.
considerat enim de ente quod est analogum ad decem predicamenta
et considerat de ente quod est analogum ad multa et unum
multa. sic ergo considerando de ente quod est analogum
ad decem predicamenta principaliter considerat de substantia quam de aliis
predicatis. et hoc quia in principaliori salvatur ratio entis. non
est accidentia sunt entia nisi quia sunt dispositiones entis per
se. et considerando de ente quod est analogum ad
unum quod est substantia. in declarando de ente quod est analogum ad
multa et in multa principaliter declarat de ente sub quo
salvatur in re in multis quam multa. et hoc quia illud magis salva-
tur ratio entis. unum enim idest deum est entitas rerum multarum
et reducta ex entitate rerum in multis. et patet quod hec
scientia est de deo sicut de illo in quo prius et maxime salvatur

ro enim eius quae fiunt per se omnibus. ¶ Deinde cum dicit
Oportet vero. ostendit ad quid tendit haec scientia. Et dividitur in tres
partes. quia primo ponit conclusionem suam, scilicet ad quid tendit
haec scientia. secundo manifestat eam. tertio concludit quomodo dictum
est de hac scientia in hoc prohemio. Secunda ibi: Quidam enim ut diximus.
Tertia ibi: Quid igitur. Dicit ergo primo quod oportet nunc ordinem huius
scientiae constituere quod terminatur ad oppositum eius quod
fuit a principio. ¶ Quod quidem est quia addiscere scientiam est quidam
motus. eo quod in ipso [illegible] de ipso
addiscente quod est quidam motus ad scientiam. sicut in
[illegible] de motu. videmus autem quod omnis motus
terminatur ad aliquid contrarium. quia terminus contrariatur ei
a quo. Ita ergo id ad quod terminatur motus contrarium
illi a quo incipit. Et ideo cum addiscere sit quidam
motus terminatur ad id quod contrariatur ei a quo in-
cipit addiscere. Nam addiscens in principio motus du-
bitat et admiratur. in fine autem quando cessat omnis ad-
miratio et omnis dubio. ¶ Deinde cum dicit Quidam enim ut diximus.
manifestat quod dixit et manifestatio talis. omnis scientia
ab admiratione incipit quia ut dictum est supra ex
admirari coeperunt homines philosophari. sed quod admiratio est ad-
miratio est ignorantia. ergo scientia est ab ignorantia. et
si terminatur ad [illegible] ignorantiae et ad dignum [illegible].
ergo [illegible] scientia terminatur ad contrarium a quo incipit.
Dicit ergo quod dicitur quod omnes quaerentes scientiam coeperunt admira-
ri si res ita se habent. sicut nos admiramur aliquid vel miracu-
lum de quo [illegible] causam illam. dicitur autem automata quae
videntur a casu accidere. quia causam ignoramus. quae enim talia mi-
rabilia accidunt et causam ignoramus eam admiramur.
sicut admiramur solis conversiones quomodo aliquando convertatur ad
tropicum aestivum. aliquando ad tropicum hyemalem. si-
cut admiramur ignorantes causam. Sicut admiramur
quia diameter non commensuratur costae. minimum enim vel quo
ad quod non est devenire in numeris [illegible] et divisibilium. sicut est diameter
et costa non possunt commensurari ignorantes ergo causam
admiramur et sic scientia incipit ab admiratione. sed oportet
quod terminetur ad contrarium illius. sicut omnis perfectio consummationis
et [illegible] terminatur ad contrarium sicut aliquid debiliter
incipiunt et in fine fortiter consummantur. sic et doctrina ad contrarium
admirationis terminatur. Philosophus enim nihil sciret causam admi-
rabatur quod diameter non est commensurabilis. scita autem causa ipse
non admiratur. nihil enim admirabilius esset viro geometrae
quam si diameter esset commensurabilis. ¶ Deinde cum dicit Quid igitur
sit [illegible]. concludit id quod dictum est dicens quod dictum est quae sit natura
scientiae quae sit ista quaesita scilicet speculativa et libera et sit sapi-
entia proemium. dictum est et quod est intentio huius scientiae quod in-
tendit ostendere omnium causam et omnium methodum et omnium ar-
tem. quia omnis methodus et omnis ars tendit ad contrarium eius
quod fuit in principio. quia in principio fuit admirabilium causas cum
cognitis cessat admiratio. ¶ Notandum est ut videatur
litera quod est diameter et latus indivisibile et divisibile prout in unitate et
numeris. quia indivisibilia non mensurantur. commensurantur omnia numera quae
mensurantur habent unum quod resolvit ad aliquid prius. omnia
ergo indivisibilia erunt immensurabilia. quae erunt resolubilia
ad aliquid prius. sed [illegible]. dicitur enim indivisibile est quod sit quaedam
minimum ad quod fit tota resolutio et ipsum autem non re-
solvitur. debemus ergo imaginari quod indivisibile non mensura-

tur quia est primum et minimum. ipsa autem divisibilia mensurabilia sunt
quia resolubilia sicut numeri omnes mensurantur ab unitate
quia ad illam resolvuntur. Sed si ergo diameter et costa essent
de numero minorum quia minima non mensurantur non esset mira-
bile quia non mensurantur. sed quia sunt de numero divisibilium
mirabile videtur quod non mensurantur. Ut autem videatur melius
notandum est quod duo aliqua commensurari per aliquod tertium est eare-
solvi ad aliquod tertium per quod mensurantur. sicut senarium
et octonarium mensurari per binarium est ea resolvi
ad binarium per quod mensurantur. Omnes enim quantitates duae
commensurabiles sunt quia ergo quantitas commensurabilis est reso-
lubilis. et omne resolubile est divisibile. ergo duo indivisi-
bilia sicut est punctus et unitas commensurabilia non sunt.
duo et quorum unum est divisibile et reliquum indivisibile
sicut est numerus et unitas commensurabilia non sunt. sed numerus
et unitas essent commensurabilia. quia resolverentur
ad aliquid prius et sic ad aliquid prius unitate. Sed si ergo dy-
ameter vel costa essent duo indivisibilia vel unum
esset divisibile et reliquum indivisibile statim appareret quod
essent incommensurabilia ad invicem et ab hac admi-
ratione incipit scientia de commensuratione dyametri
et terminatur ad contrarium eius sicut dicit philosophus. ¶ Quaeret
aliquis cum dyameter et costa sint duo divisibilia quare
sint incommensurabilia ad invicem. Dicendum est quod omnes duae quanti-
tates sunt ad invicem commensurabiles quae proportionem et ad invi-
cem sicut proportio numeri ad numerum. illae ergo quantitates quae non
respiciunt se sicut numerus respicit numerum. illae quantitates
sunt incommensurabiles. tales autem sunt dyameter et costa per
proportionem. non quod est inter dyametrum et costam non est sicut proportio numeri
ad numerum. et ideo incommensurales sunt non obstante quod sint
de numero divisibilium. Notandum enim quod quantitates divisibiles
sunt commensurabiles. sed solum illae quae habent proportionem numera-
lem. ¶ Ad evidentiam autem notandum est quod haec est differentia inter quantitatem discre-
tam et continuam. quod omnes duae quantitates discretae commensura-
biles sunt. quia possunt mensurari per aliquod tertium. omnes enim duo
numeri comparati ad invicem per aliquod tertium mensurari possunt.
unum enim quod non est tertium est unitas. non enim sunt duo numeri
comparati ad invicem per unum possunt mensurari. unitas enim est com-
munis aliquotiens sumpta reddit quaternarium et
binarium. Nam duo numeri alii non mensurentur per unum
tamen omnes numeri comparati ad invicem per unitatem mensurantur quia
unitas aliquotiens sumpta reddit omnem numerum.
Non sic duae quantitates discretae sunt commensurales sicut duae
quantitates continuae divisibiles sunt. non sunt commensurales
sunt et ratio est quia haec mensura reperitur in quantitate discreta
et continua. tamen per prius reperitur in discreta quam in continua. non est com-
munis in continuis nisi per discretas quantitates scilicet continui
resolvitur ad discreta. Illae ergo quantitates continuae quae possunt
resolvi ad aliquam proportionem numeralem ita quod una aspi-
ciat aliam sicut numerus aspicit numerum sunt commensurales.
ex quo enim aspiciunt se per modum duorum numerorum. Cum
igitur dictum est duo numeri sunt commensurabiles. sunt similiter quod ista
sunt commensurabiles quae resolvuntur quae habent ad numeros. cum
autem duae quantitates non possunt resolvi ad aliquam propor-
tionem numeralem in quod una respiciat aliam sicut numerus ac-
cipit numerum. illae sunt incommensurabiles. tales autem sunt
dyameter et costa. quia dyameter non accipit costam

sic numerus accipitur numero. quod patet. probatum est enim in primo geo-
metrie quod quadratum dyametri est duplum ad quad-
ratum coste quare non oportet possibile esse dyametrum accipi et costam
sic numerus accipitur numero. quadratum enim maioris numeri est
duplum ad aliud quadratum nec proportio quadrati numeri ad aliud
quadratum est numquam dupla. cum igitur quadratum dyametri
sit duplum ad quadratum coste non accipientur se sicut
numerus accipitur numero. propter quod quadratum dyametri et quadratum
coste non habent proportionem numeri ad numerum. sed si quadrata non
habent proportionem numeri ad numerum. sequitur quod nec radices horum quadratorum
que radices sunt dyameter et costa non habebunt proportionem
numeri ad numerum. si enim radices essent numeri sequeretur quod quadra-
ta essent numeri. sed hoc est impossibile. igitur etc. Ceterum ad
tertium sic. unum quod dicit philosophus. quod iste motus scientialis termina-
tur ad terminum unum a quo incipit. dicendum est quod sic. quod pos-
sumus venari duplici via. cum enim omnis motus incipi-
at a primo et a posteriori. possumus hic venari ex parte pri-
mi et ex parte posterioris. cum enim omnis motus incipiat
a primo et a posteriori. et iste motus scientialis sit quidam
motus oportet quod incipiat a primo et a posteriori. prima via
est ex parte principii. Quod cum enim id non est quod omnis
motus scientialis incipit ab ignorantia ut dictum
est. igitur iste ut dictum est philosophi propter ignorantiam cause ceperunt
philosophari. sed licet motus scientialis ab ignorantia incipiat tamen
non ab omni. est enim duplex ignorantia negationis et dispositionis.
hic igitur motus non potuit incipere ab ignorantia ne-
gationis. est enim ignorantia negationis quando rem totaliter ignorat
totaliter et ignorat vel circa eam non dubitat. omnis autem
motus scientialis a quo est incipit sic dictum est. quod philosophantes
scientes quod est quod querebant. ideo quod est. igitur in omni motu scienti-
ali ad perveniatur quia ut dictum est in primo posteriorum. omnis doc-
trina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione. ubi autem est
ignorantia negationis nil preexistit ab illa igitur non potest in-
cipere motus scientialis. oportet igitur quod incipiat ab ignorantia
dispositionis. quando quis est qui de re aliquid presciat et aliquid quod
ignoret. sicut aliqui prescientes quid est quod querunt ipsi
quod est et aliqui prescientes quid nominis querunt quid rei. quia igitur
hec ignorantia dispositionis quod habet in fine cognitionis sic privatio
dicitur habitum. pluries enim privatio et habitus a privatione
dicuntur contraria. ideo verum dictum est quod motus scientialis terminatur
ad terminum illum a quo incipit. incipit enim ab igno-
rantia dispositionis et terminatur ad habitum contrarium illi
ignorantie. Et sic patet prima via. Alia via est ex par-
te posterioris. Quod cum enim id non est quod sic motus
scientialis non incipit ab omni ignorantia non incipit ab omni
potentia. aliter enim est in potentia non sciens et ignorans quod non habet
habitum ad sciendum et aliter est in potentia sciens in habitu ad
sciendum. sic patet in libro 2o de anima. motus autem scientialis in-
cipit a potentia a prima potentia et non a secunda. debemus enim
ymaginari quod sicut motus naturalis est eductio potentie
materie ad formam et ad actum formale. sic motus scientialis
est eductio potentie intellectualis ad actum. sed non quod potentia que sic
per hunc motum deducitur ad actum. non dico de potentia ha-
bitus sed [illegible]. ex hoc autem dicitur addiscere quia deducitur
ex habitu ad actum. non enim ex hoc addiscere hanc geometriam tri-
angulus habet tres quia actu considero eam. sed est motus
scientialis et addiscere ex hoc quod aut de non sciente in habitu fit

sciens in habitu vel in actu et iterum hic potentia a qua incipit
hic motus non est potentia accidentalis que comparatur se cum habi-
tu sed quod [illegible] sciens dicitur esse in potentia ut consideret. sed est potentia
essentialis que est ad habitum sciendi non stat in illo. quia igitur hic
habitus et hec potentia se non comparantur quia [illegible] et quia hic
motus scientialis incipit a potentia ista et terminatur ad habitum
ideo verum dictum est quod terminatur ad terminum eius a quo incipit.
Quoniam autem [illegible] tractato prohemio incipit tractatum
[illegible] qui ad [illegible] dividitur in duas partes. cum enim philosophus
sciat sic esse causas et unitatem causarum. primo determinat de uni-
tate causarum secundum opinionem aliorum. secundo secundum opinionem propriam.
in prima primo facit de unitate theorica. secunda pars ibi [illegible]. quia primo
ponit inventum [illegible] quod declaratum est de causis. secundo
declarat de eis secundum opinionem aliorum. secundo secundum opinionem
propriam. in accipiamus [illegible] prima in prima parte. quia primo ostendit quod
declaratum est de causis. secundo numerat illas causas. primo esse non
dicit. igitur primo quod unum est quod in principio debemus diffinire scien-
tiam. hec enim requirit rationem sciendi. tunc enim putamus nos
scire unumquodque cum primas causas cognoscimus. non
est enim hoc scire rem quam scire eam resolvere ad causam
primam. vocatur autem causa prima que irresolubilis est. sicut enim
omnia media ad prima resolvuntur. sic oportet esse me-
dia ad prima resolvuntur et ibi stat resolutio. Secun-
do [illegible] non quando. postea numerat causas dicens. sciendum
igitur est quod causa quodquid est dicitur [illegible] quarum una
est causa formalis que dicitur esse [illegible] et quod quid erat esse [illegible]
ipsa [illegible] que largitur rei esse et quidditatem ipsa
[illegible]
de quiditate reducitur ad causam formalem incipiendo
a formali primus et procedendo usque ad formam ultimam
in qua est status. quod dicit omnis quod quid est de quiditate quare formam
informat. non est abire in infinitum. quia deveniemus
ad differentiam ultimam in qua cessat omnis quod quid. sed ista
forma [illegible] quod sit causa et principium. quia oportet quod redu-
citur ad quod quid erit causa et principium. cum et principium etc.
Alia causa est [illegible] que vocatur materia et subiectum. est autem di-
fferentia materie et subiecti. [illegible] in hoc dicere quod de istis
[illegible] dicetur per potentie sicut potentia dicitur duobus modis.
[illegible] est enim quedam potentia ad formam substantialem et ista potentia que est
in tali potentia vocatur materia. est quedam potentia ad formam acci-
dentalem et ista potentia que est in tali potentia vocatur subiectum. hec
[illegible] materia et subiectum quia [illegible] in actu
[illegible] ad in actu. quia igitur hec est potentia ad formam ac-
cidentalem est in actu per formam substantialem. ideo vocatur
subiectum. Tertia causa et tertium [illegible] est causa efficiens unde est
principium motus. vocatur autem ista causa unde est motus. [illegible]
motus sicut in mobili. ut dicitur in 3o phisicorum. tamen non est motus
[illegible] agentis [illegible] motus active a movente
et passive in mobili. sed quia non est in mobili nisi per movens
et efficientem. ideo efficiens vocatur unde est motus.
Quarta causa est causa finalis que dicitur esse oppositum agen-
ti [illegible] causa cuius causa fiunt omnia que fiunt [illegible] est ipsum
bonum. quia finis et bonum convertuntur. hec autem causa est
finis generationis et motus. [illegible] de qui-
bus sufficienter pertractandum est in phisicis [illegible] in 2o
phisicorum. Quod non est quod causa finalis et finis dicitur oppositum
agenti. cuius ratio est quia finis est primum in intentione [illegible]

ultimu in opone p^o u. finis e i qceptu et itede agetis ... [illegible]

... [illegible]

Deinde cu dicit. accipiunt tus. incipit declarare de cau[sis] ... opiones antiquorum ... [illegible]

Deinde cu dicit p^us ... principiu ... [illegible]

... [illegible]

Deinde cu dicit. ... [illegible]

... [illegible]

tamen efficiente. Deinde cu dicit ... ex quo sunt omnia entia. reddit ... opiones ... [illegible]

Modo ... antiqui ... [illegible]

... [illegible]

Deinde cu dicit ... [illegible]

... [illegible]

I

ponebant quod omnia erant unum et tale principium. Sed in specie talis principii differebant, quia quidam ponebant ignem, quidam aerem, et sic de aliis. Similiter in numero talis principii differebant, quia quidam ponebant unum tantum principium, quidam plura.

Quod autem sic opinantes tribus modis peccabant. Primo peccabant quia ponebant materiam esse ens in actu, quod est impossibile. Cum enim sit in potentia ad omnem actum, impossibile est quod de se habeat aliquem actum determinatum. Ergo quod sit ens in actu et quod sit unum est implicatio contradictionis. Secundo peccabant quia ponebant quod non erat generatio et corruptio in rebus. Hoc autem patet inductione sic. Ad primum. Si enim materia est quoddam ens in actu, adveniens accidens non recipiet actum substantialem, quia quod enti completo in actu advenit accidens est. Ex quo sequitur quod omne quod advenit tali materie accidens sit, et per consequens mutatio non erit generatio sed sola alteratio. Est enim generatio ex hoc quod materia accipit novum esse et substantiale. Hoc autem non potest esse si materia est ens in actu completo. Et sic omnis variatio que fieret esset alteratio et non generatio. Debemus enim imaginari quod hec est differentia inter generationem et alterationem, quia generatio est variatio essendi in actu. Cum ergo isti ponerent materiam esse ens in actu et non esse in potentia, sequitur quod omnis variatio facta esset alteratio et non generatio. Tertium peccatum est quia necesse habebant ponere ex principiis suis quod res non differebant nisi secundum accidentia. Nam illud ex quo fiebant omnia nullum actum substantialem recipiebat, sed solum accidentalem, quia manebat eadem secundum actum. Oportebat quod omnia facta ex illa materia essent unum secundum actum substantialem, variata solum secundum accidentia, et quod unum et multum magis secundum substantiam quam accidentia; et omnia erant unum secundum substantiam, variata secundum accidentia, et magis debebat dici unum quam multa. Ita quod si aer esset illa materia, diceretur quod omnia sunt aer et variantur secundum accidentia solum. Deinde cum dicit Sed tales, ponit opinionem illorum in speciali, et dividitur in duas partes, quia primo ponit opinionem illorum qui ponebant unum principium materiale, secundo illorum qui ponebant multa, ibi, Empedocles vero. Prima in tres, quia primo ponit opinionem illorum qui ponebant hoc principium esse aquam, secundo illorum qui ponebant aerem, tertio illorum qui ponebant ignem. Secunda ibi, Anaximenes. Tertia ibi, Hippasus. Prima in tres, quia primo ponit opinionem Thaletis, secundo confirmat eam per rationes, ibi, Forsan opinionem, tertio per dicta antiquorum, ibi, Sunt autem aliqui. Dicit ergo primo quod Thales princeps philosophie speculative posuit aquam esse principium omnium. Unde et terram dixit fundari super aquam sicut principiatum super principium. Quod autem iste dicitur fuisse princeps talis philosophie, scilicet speculative, ratio est quia ipse solus post poetas theologos instituit se ad speculandum causas rerum naturalium. Alii enim sapientes occupabantur circa moralia, iste vero circa speculationem causarum. Deinde cum dicit Forsan opinionem hanc, ponit rationes huius opinionis, dicens quod ideo forte posuit aquam et humidum esse principium omnium quia videbat quod omnia nutriuntur ex humido, et per consequens ex eodem res nutriuntur et sunt. Vel forte hoc dixit quia ipsum calidum quod est principium vite conservatur in humido et vivit ex ipso, quia humidum est nutrimentum caloris. Vel forte hoc dixit quia omnia alia in humido vivunt, et ideo humidum est principium vite; et quia vivere est esse, est principium essendi, id est ex quo fit aliquid est principium eius. Et hoc igitur accepit istam opinionem, aut forte ideo accepit quia

semina que sunt animalium humida sunt, principium omnium animalium; et humidum est principium humidorum, sed humidum est aqua, quia aqua est principium humidorum.

Deinde cum dicit Sunt autem aliqui antiquiores, confirmat eandem opinionem per dicta antiquorum, et duo facit, quia primo confirmat, secundo eam concludit, ibi, Si quidem igitur. Dicit ergo quod multi de valde antiquioribus, qui precesserunt generationem presentium hominum, qui fuerunt primum theologizantes — vocantur autem theologi quidam poete qui aliqua tradebant per fabulas — putant esse existimandum de principio sicut existimabant tales. Ponebant enim aquam esse principium, quod patet per dicta eorum. Posuerunt enim Oceanum, id est congregationem aquarum, et Tethym, id est deam aquarum, esse patres principium omnium rerum generatarum, id est in operibus (?). Sic erat nobilitatem aque, que erat principium rerum. Nobilitatem autem aque ostendebant ex hoc quod dicebant quod omnia sacramenta deorum erant per aquam que vocatur ab ipsis poetis Stigem, et hoc est quod dii iurabant per aquam. Et hoc indicat nobilitatem aque, quia omne iuramentum fit per id quod est honorabilius et antiquius. Quod autem isti poete sub quibusdam fabulis velatas tradiderunt sententias suas, dicebant ergo quod dii, id est corpora celestia, iurabant per quandam aquam quam vocabant deam infernalem, et per hoc arguebant principium et nobilitatem aque.

Deinde cum dicit Si quidem igitur, concludit istam opinionem, dicens quod si aliqua opinio de principio fuit antiquior ista et honorabilior, hoc est novum et incertum. Unde Thales est qui talis dicitur de prima causa rerum dixisse sic. Unus enim est quidam philosophus qui vocatur Hippo, non dignum ad dicendum de hoc, cum non dignum ut nominetur inter illos propter sui intellectus parvitatem.

Deinde cum dicit Anaximenes, ponit opinionem illorum qui posuerunt aerem esse principium, dicens quod Anaximenes et Diogenes posuerunt aerem esse priorem aqua et esse principium corporum simplicium. Fuit autem iste Anaximenes discipulus Anaximandri, qui fuit discipulus Thaletis. Diogenes vero fuit discipulus Anaximenis. Hic igitur posuit aerem esse principium, dicentes quod omnia sunt aer secundum rem, variata tamen secundum accidentia. Rationem autem huius quod aer sit principium sumebant ex hoc quod vita animalium conservatur per aerem.

Deinde cum dicit Hippasus, ponit opinionem illorum qui ponebant principium ignem, et dividitur in duas partes, quia primo ponit opinionem Empedoclis, secundo Anaxagore, ibi, Anaxagoras vero. Dicit ergo primo quod Empedocles posuit hec tria que dicta sunt, scilicet ignem, aquam et aerem, esse principia rerum, et huic addidit quartum, scilicet terram. Ita quod positio sua consistebat in duobus: primo in hoc quod elementa erant quatuor, secundo in hoc quod oportebat illa elementa semper manere et numquam generari nec corrumpi, sed quod omnis generatio et corruptio fit per congregationem et segregationem horum elementorum; quod multitudine et paucitate dixit alia ex hiis generari et corrumpi, ita non quod per congregationem eorum in unum faciunt generationem, et per divisionem autem illorum ex uno faciunt corruptionem.

Deinde cum dicit Anaxagoras vero, ponit opinionem Anaxagore, dicens quod Anaxagoras, qui fuit prior etate quam Empedocles, sed tamen fuit posterior quam ipse operibus, in exemplari quam Empedocles posuit infinita principia rerum. Non enim solum dixit quod principia rerum sunt quatuor elementa, sicut dixit Empedocles, sed posuit quod omnia que habent consimiles partes sunt principia rerum, sicut est os, medulla, caro et alia que sunt

nitas preter unitas posuit principia. sic et infinita preter carnes et ossa et medulle et alia partium consimilium (?) et segregatio harum contingit aliquid. sic ignem et terram ex hiis generari necesse contingit fieri generationem ex illis. sed principia illa permanent semper. unde concludit philosophus quod manifestum est ex hiis quod aliqui non posuerunt causam aliam nisi materiam que est in specie (?) scilicet causam materialem. Secundo nota quod Anaxagoras differebat ab Empedocle in duobus. primo quia Anaxagoras dicebat quod similia in partibus que dicuntur homogenea sicut sunt infinita preter caro (?) et ossa et aque (?) et hoc posita est et quoniam habent rationem principii respectu illorum. quia primo conveniunt rationem principii. quia ergo iste preter similes habent rationem principii respectu elementorum. ideo habent rationem principii. videbatur enim ei quod ea que sunt magis separata a contrarietatibus habent magis rationem principii et quia preter similes magis erant separate a contrarietatibus quam elementa ideo habebant rationem principii respectu illorum. Empedocles autem econtrario ponebat quod elementa habebant rationem principii respectu harum (?) partium et sic quod fuit principium apud unum fuit principiatum apud alium. Secundo differebant quia Anaxagoras posuit principia infinita. Empedocles autem finita. voluit enim Anaxagoras quod quodlibet latet in quolibet. in quod autem quod aliud fiebat ex aliquo. ipsum fuit non erat nisi ipsum (?) exivit ex alio in quo prius latebat. et quod in quolibet latuit infinita preter carnes (?) sic in aqua infinite preter ignis et aeris et sic de omnibus. eo quod possit fieri ex aqua.

Procedentibus autem sic. postquam posuit opinionem illorum qui posuerunt causam materialem. hic ponit opiniones illorum qui cum causa materiali posuerunt causam efficientem. et dividitur in duas partes. quia primo ponit opiniones illorum. secundo recitat opiniones Leucippi et Democriti qui posuerunt vacuum et plenum esse principia rerum. ibi Leucippus vero et collega eius. prima pars in duas partes. quia primo ponit opiniones illorum. secundo ostendit quo ipsi deficiebant. ibi Isti quidem igitur sicut diximus. prima in duas quia primo ostendit quomodo aliqui ponebant efficientem. secundo quomodo aliqui ponebant contrarietatem in istam causam. primo dicit contrarietatem in moventibus. ibi Amplius non omnia bona. prima in duas partes. quia primo ostendit quomodo aliqui movebantur ad ponendum causam efficientem. secundo in speciali nominat illos qui posuerunt causam efficientem dicens et ab istis autem. prima pars in duas partes. quia primo ostendit quam rationem posuerunt causam efficientem. secundo ostendit qua ratione aliqui moventur (?) debet ponere causam finalem. ibi post hos autem. prima in duas quia primo ostendit quam rationem cogebantur ad ponendum causam efficientem. Secundo ostendit quomodo philosophi divisi se habebant ad illam rationem cogentem. ibi ergo omnino dicentes. ergo primo quod quidam posuerunt causam materialem tantum. sed tamen quia processus (?) sui temporis non res forte (?) ergo materiam cogit querere causam efficientem. ratio enim cogebat ad hoc. et causa potest talis generatio et corruptio sunt ex uno vel ex pluribus materialibus. et non potest esse sine causa efficiente et movente. nulla enim res transmutat se ipsam. et omnis transmutatio est per aliquid movetur (?). videmus enim quod lignum non transmutatur seipsum ut fiat lectus. nec es seipsum transmutat ut fiat statua. sed ad quod est causa istius transmutationis. per quod et lignum mutatur ad formam lecti. et es ad formam statue. quod quidem [illegible] est ad principium a causa mutationis. ipsum autem querere est querere ad principium quod magis (?) quod quidem principium est causa efficiens unde est motus. Secundo nota quod sancti (?) philosophi fuerunt (?) et in hoc quod in omni mutatione requiritur causa efficiens per quam movetur ad formam. et non solum debet poni causa materialis et efficiens.

Queritur autem utrum res ipsa faciat ergo materiam ad querendum causam efficientem sicut dicit philosophus in textu. dicendum est quod sic. quia possumus venari duobus modis. primo ex realitate potentie. ita quod sub hunc modum dicitur quod res ipsa potentie fecit ergo materiam. secundo ex realitate motus. ita quod sub hunc modum dicitur quod res ipsa motus fecit ergo materiam. primo modo dicitur ex realitate potentie passive. Ad evidentiam huius nota est quod quandocumque est in potentia passiva sunt aliquis modus potentie prius est in potentia activa. Ymaginabimur enim quod nichil recipit in potentia activa passiva nisi per viam actionis. quia non potentia passiva reducatur actus aliter ipsa est in potentia. quia ille actus qui est in potentia passiva prius est in potentia activa vel aliquo modo eius debet. unde omne quod est materiale in aliquo efficiente est in actu. et ideo impossibile est quod ad eius materiale sit eius principio. quia eo ipso quod materiale est quando habet possibilitatem et quandocumque est possibilitas in aliquo est effective in aliquo potentia. et sic sicut prius esset materiale sequeretur quod haberet ad prius scilicet id in quo sua realitas esset effective. Sic ergo res potentie passive faciet ergo materiam ad querendum potentiam activam. quia omne quod est possibile in aliquo effective est in actu. ex quo quod quidem [illegible] faciet ergo materiam ad querendum causam efficientem. quia cum potentia sit in materia sic potentia facit ergo materiam in materia. et ideo illi qui ponebant causam materialem necesse habebant ponere causam efficientem. et ideo posteriores philosophi super priores ratione coacti addiderunt. quia cum causa materiali posuerunt efficientem. Secundo ad hoc probandum est ex ratione motus. Ad evidentiam huius nota est quod motus est quasi instrumentum agentis per motum. debemus enim ymaginari quod omnis forma que introducitur per motum in agente est vel aliquo modo continetur et in motu et materia. ita quod inducitur per motum. quia in agente est effective sicut in principali efficiente. et in motu est sicut in instrumento principalis agentis. in materia est realiter in effectu. et est exemplum quod forma introducitur per artem. sicut archa in ligno est aliquo modo contenta in mente (?) artificis et illo modo est in manu artificis per quam fit archa et postea realiter in effectu est in ligno. et per eundem modum forma fienda per motum est aliquo modo contenta in agente et in motu et in se ipsa in effectu. ita tamen quod non esset in se ipsa in effectu nisi prius fuisset in motu. nec fuisset in motu nisi prius fuisset in agente. Sic ergo postquam arguit prius et sicut causa instrumentalis arguit causam principalem. ita motus arguit causam efficientem. et ideo videndum est quod realitas motus fecit ergo materiam ad querendum causam efficientem.

Deinde cum dicit. Ergo omnino. ostendit quomodo aliqui philosophi se habebant diversimode ad rationem que cogebat ponere causam efficientem. quidam enim non multum curabant de ista ratione. solum enim ponebant causam materialem. omnino negligentes efficientem. quidam negabant motum et per consequens ratio ista non cogebat eos. dicebant enim quod omne ens est unum et immobile. et sic negabant motum. et ergo hoc ratio cogeret causam efficientem esse propter motum. cum isti negarent motum. ratio eos non cogebat. tertii fuerunt qui ponebant omne ens esse unum secundum rationem. secundum tamen plura secundum sensum et secundum quod tamen plura ponebant. iterum cogebantur ponere plures causas ad minus differentes secundum speciem et quod tamen ad hoc cogebantur ab ista ratione. Alius [illegible]

fuiſt cum poſuiſt unũ eẽnciã ꝯ[illegible] re[illegible]-
ꝯ[illegible] coacti ab iſta rõe cã cũ [illegible] poſuit cãm
efficientẽ. Hic innuit pʒ lrã. dic. n. q̃ iſti qui
tetigerũt hãc uiã ⁊ hãc rõnẽ a prĩo ⁊ poſuerũt unũ
[illegible] p uñ. uel difficultatis fecit eis ꝑ iſtã
rõnẽ. ſolũ .n. ponẽtes unũ [illegible] p cãm nõ ob
ſtãte iſta rõe neglexerũt cãm efficientẽ.
Alij fuerũt tñ .q. deuicti ab iſta rõe. ꝯ ipa
dixit eẽ unũ ⁊ id unũ dixit eẽ i mole. ⁊ ut ꝑ
motũ ponãt efficientẽ. ita q̃ hij totũ unũ
dixit eẽ i mole nõ ſolũ ſ̃ gnãcõẽ ⁊ corrupcõẽ.
q. n. negetur ſ̃ gñacõẽ ⁊ corruptionẽ hʒ antiquũ ẽ. ⁊ hoc q̃ oẽs
antiq̃ ꝯfeſſi ſũt. ſʒ ⁊ dixit eã eẽ i mole ſ̃m
aliã mutacõẽ q̃ ẽ altacõ ⁊ hʒ ẽ eis ꝓpriũ. hij g̊
qui ſic dixit oĩa eẽ unũ ⁊ i mole. nõ q̃uerit ꝑ
iſtã rõnẽ ponẽ aliã cãm ñ forte p inuentor. ⁊ ti
q̃uis ponẽt oĩa eẽ unũ. tñ ponebãt plã eẽ ſ̃m
ſ̃m. ⁊ q̃ tñ ad hoc ponebãt plẽs cãs. illis nõ
qui ponebãt plã eẽncia. ⁊ ñ unũ tñ. mag̊ ꝯ̃ dic
q̃ ẽ dare cãm efficientẽ ꝑ rõnẽ dcãm. ponebãt
.n. hij calidũ ⁊ frigidũ. ignẽ ⁊ terrã. igne ꝰ utebã
tur ſic hñte uim motiuã ⁊ actiuã. Nota ẽ q̃
ñ eẽt dña formal. ñ eẽt motus formal. debet .n. ꝓ̃ma
ginari i ſuo mõ de motu ad formã ſic de mo
tu ad locũ. i motu .n. ad locũ ſic ẽ q̃ ñ eẽt dña
local. ñ eẽt mot local. mot .n. local ẽ de ubi
ad ubi. ⁊ iõ ſi motus local ẽ multa ubi eẽ q̃ g̊
ponet unũ ubi tñ. i motũ negaret ꝯ̃ i aliq̃
ubiq; ẽ motus formal. ibi ẽ dña form. q̃ mot
formalis ẽ de form ad formã. qui g̊ ponet unũ
eẽ tñ. ⁊ q̃ ñ eẽt ꝑ pol ñ una eẽntias. ⁊ u
na formalitas. motũ negar. qui g̊ poſuit
unũ eẽ tñ. ⁊ q̃ ñ ſit poſſe q̃ ſit ibi una en
titas motũ hebãt negare. ⁊ ꝑ cãs rõ ſupra
a motu ñ cogebãt eos q̃ negabãt oẽm multi
plicacõẽ i rebʒ ⁊ ꝑ gñacõẽ ⁊ ꝑ corrupcõẽ ⁊ ꝑ
q̃ qz aliũ modũ mutacõis. Deinde cũ dr. ꝑter hec
oẽs q̃uõ quidã phi a ueritate coacti ñ ſolũ po
ſuerũt cãm efficiẽtẽ ⁊ mãlẽ. ſʒ ⁊ finalẽ. Ad
ꝯ̃ euidẽs nõ ẽ q̃ ſic ueritas m̃e cogebat ponẽ
cãm efficiẽtẽ. i ueritas eẽ efficientis cogit
nos ponẽ cãz finalẽ. ſic .n. m̃ ſuo mõ arg
agẽs ſic agens ſuo mõ arguit finẽ. ſic .n.
m̃ ñ i dinit ſe form ſʒ i dinit ꝑ ui agẽtis i agẽs
ñ i dinit ipm mag̊ ñ ꝑut mouet a fine. ẽ
.n. agẽs i agẽdo mõ a fine. m̃ g̊ reſpectu agẽtis
hʒ rõnẽ poſterioris. ⁊ agẽs rõnẽ poſterioris hʒ reſpectu
finis. ſic g̊ m̃ tanq̃ poſterius arguit agens
ſic q̃dã ꝓ̃us. i ſtr agẽs arguit finẽ. agẽs
.n. ag̊ ꝑ bonũ ⁊ ꝑ fine. q̃ finis ⁊ bonũ ꝯ
uertũtur. Hic innuit pʒ lrã. dic .n. q̃ poſt iſ
tos phõs q̃ poſuerũt cãz ~~finalẽ~~ ac efficientẽ.
quidã alij tanq̃ a ueritate coacti ꝯſiliuerũt q̃dã
ad ꝓ̃nm. ⁊ q̃ dã aliã cãz ſ̃ finalẽ tanq̃ medij
ẽ cãe ñ ſufficiẽt ad gñandũ nr̃a eẽnciã. i ñ
eẽ eẽnciũ ⁊ c i ac q̃ fuit q̃ i illis q̃ ſũt ẽ aliq̃
bona diſpõ. ⁊ aliq̃ uo bitudo. ẽ diſponit

ñ ſufficiẽt poſſe ꝑ cã cã efficiẽs tñ. ſic ignis
uel terra. uel aq̃ aer. nec ẽ dcõ nec uiſile q̃ talis
diſpõ ſit a cau ⁊ a fortuna q̃ ſũt antithoṭa
hʒ ẽ caſualia. g̊ necẽ ẽ dare q̃ ſũt ꝑ aliq̃ fine.
Nota ẽ q̃ ſic q̃lʒ res ꝑpriã entitatẽ hʒ i hʒ ꝑpriã
diſpõnẽ ⁊ ꝑpriã bitudinẽ. nõ ẽ g̊ dcõ q̃ hui
bitudis ⁊ huius diſpõis ſit tñ cã efficiens
ſʒ cũ cã efficiente necẽ ẽ dare cãz finalẽ.
nõ .n. ẽ dcõ q̃ efficiens largiat ꝑfcõm
effcũ ñ ꝑ fine. ſi .n. agẽs ñ ageret ꝑ fi
nẽ ſeq̃retur duo incõuenienẽ. ꝓ̃mũ eẽt q̃ agẽs
actũ agẽt; ſcdm eẽt q̃ finis ñ eẽt ꝓ̃ma
cã. ex hʒ eẽ ẽ ꝑ cãs q̃ moz agẽte. ſi g̊
nõ mouet ñ eẽt ꝓ̃ma i cãs. Deinde cũ dr.
dicẽs ⁊ cãs. ponit opiniones ponẽciũ cãm
mouẽtẽ ⁊ efficiẽtẽ i ſpẽali. ⁊ dr i d. ꝑ. q̃
ꝓ̃ ponit opinionẽ anaxagore. ſcõ eſyodi. ibi
ſuſpicabit̃ utiq; ac. dic g̊ ꝓ̃ q̃ hʒ ponẽtes
cãm mãlẽ aliq̃ fuit. qui poſuit intellm ſic
cãm efficiẽtẽ. ⁊ ñ ſolũ poſuit intellm i ali
bʒ. ſʒ ⁊ i iſto ñ. poſuit .n. ipm eẽ cãm toci
mundi. ⁊ tocius mũdi. ⁊ iõ q̃ ſic poſuit ex
citauit oẽs phõs antiquos qui ñ poſuerũt ñ
cãm mãlẽ ut reducerẽt ad unitatẽ. unitas .n.
requirit q̃ cã efficiens ponatur. hʒ a q̃ dixit
hos ſ̃m mones ⁊ q̃ tetigit iſtã cãm fuit a
naxag. q̃ iſte aliis opinatus ſũt q̃dam
cãm eẽ cãm oĩm exiſtenciũ. unũ exiſtit oĩbʒ
q̃ ſũt. Nota ẽ q̃ poſitio anaxag. ꝯſiſtebat
i duobʒ. i tm q̃ ſ̃m ſequebatur ex ꝓ̃. dice
bat .n. ꝓ̃ q̃ oẽs res latebãt i ſra q̃dã ꝯfu
ſa. q̃ aliud ꝯfuſũ uocabat mãm. ⁊ ſic pone
bat cãm mãlẽ. ſcdo dicebat q̃ q̃ ille res q̃ la
tebant. nõ poterãt ſe ipas deducẽ ad actũ
⁊ ad mãm. oportebat dare cãm agẽtẽ q̃ dedu
ceret illas res ex q̃dã latencia ad eẽ m̃. ita
q̃ ipas ſit manifeſtẽ. eẽt eis fi ⁊ ꝯcãs eg̊ de
eẽ manifeſto reduci ad eẽ latẽs eẽt eas cor
rumpi. ⁊ hãc q̃ gñam q̃ reducebat res de eẽ la
tẽti ad eẽ m̃. uocabat intellcm q̃ dicebat eẽ
i ꝑmixtũ. cuius rõ ẽ q̃ ut poſſʒ oẽs ꝑmixtũ
deducẽ ad eẽ mãm ꝯ̃uenit hʒe rõnẽ i ꝑmixti.
ſi .n. hʒet rõnẽ ꝑmixti uel poſſet hʒe cũ oẽ
ꝑmixtũ ab alio ſit reducibile ad i ꝑmixtiõẽ.
ſeq̃retur q̃ intellcs poſſet reduci ab alio ⁊
ꝑ ꝯñs ñ eẽt ꝓ̃mũ agẽs ⁊ ꝓ̃mũ mouẽs. unũ ſi
ẽ phs ymaginat̃ ⁊ de aĩa. q̃ i intellcs poſſe i
ꝑmixtus q̃ alias ñ intelliger oĩa. ita ymã
ginabat anaxag. q̃ intellcs q̃ ponit eẽt
i ꝑmixtus q̃ alias nõ poſſʒ oĩa reducẽ ad eẽ
m̃ q̃ hñt eẽ ꝯfuſũ ⁊ ꝑmixtũ. ⁊ iõ ſic i ꝑ
mixtũ ponit ipm eẽ cãm tocius mũdi ⁊
oĩm q̃ ſũt educibilia de eẽ latẽti ad eẽ m̃.
Deinde cũ dr. ſuſpicabit̃ q̃ utiq; ac. ponit
pōnẽ eſyodi q̃ q̃uis poſuit amorẽ eẽ ꝓ̃ncipiũ
oĩm. ⁊ q̃ ñ poſuit hoc ꝓ̃ncipiũ manifeſte. iõ dic q̃
forte ac ſuſpicabit̃ q̃ ſi eſyodꝰ ꝯ̃ſimilr ꝓ̃m̃

Innuenit q̃ dedit [illegible]

mãm tu

rer. q posuit amore ul' desideriu p p'ncipio. sic et
amicus alius qui posuit amore et desideriu p'ncipiu i
exntib; sic fec' pmenides. iste .n. pmenides uo
lens mo'strare gnone vniu'si dix' q amor co'
puidit oib; p amore q deorum sc' q amor oia h'
poniet unu' s'm rez cu' posuit pla s'm sensus. esyodus
q i gnone unu'si glu' mod' tenuit. dix' .n.
q p'o oim sic p'ncipiu fuit chaos. erat debe
bat s'i oia et terra' et hoc sc' e terra latissima.
potuit e cu h' amore qui conet oia i mortalia h'
e celestia. ul' p'u rez nulla q i corruptibilia sc'.
q. eet necc'm ponere i reb; exntib; ca'm mle q
uocabat chaos et ca'm efficiente q uocabat
amore. q qd' ca efficiens res moveat et congreget
ad ee. quis a' istoz .s. qui posuit intellm ul'
amore p p'ncipio sic prior oz iudicare posteri' ubi
agetur de do et h' inq'm uocat distribuco'm.
Nota' e q i'e esyodus posuit duas cas caz mle
et ca'm efficiente q2 uidebat g' q ii posit
fi .n. posse dari aliq p'ncipiu de q'o posit educi
talle fiend' et h' p'ncipiu uocabat chaos. h' e q'daz
confusu. q2 oe fiendu i illo aliq fieri hebat ee
confusu. et q. informe et p agete accipiebat
ee distinctu s' p'ncipiu q ponebat amore uoca
bat. e ro e. q2 ymaginabat q facere re e con
care rei ee. oia a' cocca' ottinet ex amore
q2 amor e uirtus collectiua. et io amore uoca
bat ro'z agendi i oi agete. ro' .n. agendi e
ro' co'itandi. ro' a' coitandi uir oitur ex amo
re. et sic efficiens q oia fac' uocabat iste amo
re. q quid efficiens p'r oia q educebat ad ee.
p'o educebat locu q2 uidebat' g' q oia q fiunt
i aliquo receptaculo et loco d' recipi. io p'o de
buit ee receptaculu oim fiendoz. Queret
a't uter istoz magis appropinquat ad ro'm agentis q
p'ncipiu anaxagora. an amor q posuit emped. dice
q i oi agete p intellm concurrit intellus et appetitus
sic .n. dicetur i .ix'o h'. ad effectu artificiale
concurrit intellus et appetitus. s; tn appetitus ue
determinat intellm. na intellus et ro' i intellectuali e rerum
oppositoz sic ro' medicinal' e r'v sanitatis et in
firmitatis. oz g'o q determinat appetitus qui deter
minat intellm ad unu et i quo ad accidens et quo
ad executioez accois appetitus q ego uoco h'
amore. de p'p'nquiori efficiens aspicit q intellus.
U' nota' e q quo ad affluxu effectus p p'ncipium
aspicit intellm q appetitu ul' amore. e ro e. q2
effectus artificialis i actu' a' intellectu q n ac
tualiter appetitu. effectus .n. artificial' actuali
conceptus. qui q'd' concept' i e i intellu q n e i ap
petitu. q'o a' ad determinatoez actois. uir q appetit
et amor p p'nquius aspiciant effectu q intellus.
Deinde cu d'r. quin no oia bona. o'r quo aliqui
ponebat efficiens q causet diuersos effectus et h' e q
d'r. q q2 i n sunt multa q diant bona. e. n. in
no solu ordinatio et bonu. s; i ordinatio et tempo
q sunt mala et n pla tn mala q meliora. et q2

in d'ne i reb; alia q ee bona et alia q ee mala. io po
suit ee duas cas et dixit ee una cam malor
et alia bonoz. aliquis .n. eoz i duxit amore et
lite tanq duas cas. et singulis ad aptauit
sua cam. i q bonis ad aptauit amore mal'
q lite et odiu. q a' emped. fuit h' opionis p;
si quis aspiciat ad suam et ad intellm q dice
uolunt et q intendebat exp'mere. et n solu aspici
at ad uba q i pfec' et balbuciendo dixit. si quis
.n. i aspiciat. reperiet q ipse posuit amore
ee cam agregatoz et bonoz. lite u malor. unu si
q's coniectauit et dixit q emped. dix' q amor
et odiu su' ul sunt p'ma p'n oim. forte bn di
cet et bn dico forte q2 h' no e n'm n bonu q
e amor sit ca oim bonoz. et odiu q e malu
sit ca oim malor. Notande q si ita eet q a
mor s'm emped. eet ca oim bonoz et odiu
oim malor. si quis diceret eu sic posuisse bn
diceret. s; ca h' no e. ut .n. q [illegible] q amor sit ca
aliquoz malor et odiu aliquoz bonoz. uide
.n. q ppter mundi distinguu ab inuice e q'dam
bonu. h' a' distinctio et separatio e ab odio. g' alr
q bonu ab odio e. sic g'o odiu n s' e ca ma
lor. unde .n. q ppter mundi confusi ad inuice e
q'dam malu. s; malu h' e ab amore et ab ami
cicia. g'o amor e ca r'v aliq' malor. n g'o s'
r'v bonoz. U' nota' e q amor et odiu s'm emped.
alr uidebat se h'e r'v totius vniu'si et r'v ptes
vniu'si. cu .n. de n odiu sit segregare et diuide
et de n amoris sit congregare et unire. odiu ge
nerabat vniu'su. amor a' corrumpebat. e ro e q2
odiu distingiut ipsas ptes vniu'si. ee a' uni
u'si e ex h' q ptes sunt distincte et ordinate ad
inuice. ex hoc .n. vniu'su h' e suu ee q celu
no e ignis. nec ignis e aer et sic de aliis. cu
g'o odiu distinguat ipm vniu'su et ee uni
u'si e i distinctioe ptu. sc' q ee vniu'si sit
ab odio. et q2 ee vniu'si e q'dam bonu sc' q sit
ca r'v boni. sic a' ee vniu'si e ex distinctioe
ptu. i no ee suu e ex h' q oes ptes confundun
tur i unu chaos. et ita unus in'm ca a' h' confusi
onis amor e. g'o amor e ca no ee vniu'si et q2
n ee e q'dam malu. sc' q amor sit ca mali. s'
g'o q ad vniu'su amor e ca mali et odiu ca
boni. q'tu a' ad pte vniu'si et inuice r'v uir
tute eo'. q2 amor e ca boni et odiu ca mali.
q p; sic. ex hoc .n. uirtu h' ee q elem uniunt
ad inuice. g'o suu ee e ex unioe quicquid ergo e ca istius
unionis e ca ipsi ee. et p quns boi. q2 oe ee e q'da
bonu. cu g'o amor sit ca unionis. q2 ut iam
dictu e amor unit. sc' q amor sit ca ee uir
tu et p quns boni. sic a' uirtu e ex h' q elem uni
untur. i suu n ee e ex h' q elem distinguit et dis
tribuuntur discernitur. q'dx g'o e ca h' distincois
e ca no ee et p quns mali. q2 oe n ee e q'dam
malu e. eis g'o odiu ut iis dcm e sit ca disio
nis oz q sit ca ipsi' n ee et p quns mali.

ro ch

s hac q

Utrum intellectus magis appropinquat ad efficientem quam posuit anaxag. quam illam quam posuit emped.

eo s. ...

Isti quidem ergo sicut diximus. postea posuit opiniones primarias esse causam mouentem et finalem. Hic ostendit quomodo isti in ponendo has causas deficiebant. et dividitur in duas partes quia primo hoc ostendit in generali. 2o in speciali. ibi anaxagoras. Unde dicit ergo primo. ita dictum est sicut diximus quod isti philosophi coacti veritate usque ad hoc peruenerunt ut ponerent duas causas. scilicet finalem et efficientem. ad efficientem est motus quam causam tetigimus in physicis. sed quamuis sic ponant tamen deficiunt quia obscure et indeterminate ponunt eas et non scientifice immo quod posuerunt et nesciunt se ponere assimilantur non eruditis bellatoribus. bellatores non qui non sunt docti in bello circumdati ab inimicis faciunt aliquando magnas plagas et magistratus. non tamen ex scientia nec per artem. sic et isti licet dixerunt duas causas tamen non dixerunt eas sicut scientifice. non assimilantur scientibus. quod patet ex hoc quod istis duabus causis parum uti non sunt usi. Notandum est quod sicut aliqui operantur iusta non tamen iuste quia non operantur ex habitu. et aliqui operantur iusta et iuste quia operantur ex habitu. ita sunt aliqui qui loquuntur scientifica non tamen scientifice quia non loquuntur ex habitu scientie et aliqui sunt qui loquuntur scientifica et scientifice quia loquuntur ex habitu scientie. Uult ergo philosophus quod licet isti philosophi in tractando causas scientifica loquerentur. non tamen scientifice. nec ex habitu scientie quod patet quia raro utebantur istis causis. hoc autem est signum quod non ponebant eas ut causam. et non intellecta ex habitu scientie. Deinde cum dicit. anaxagoras. nunc ostendit in quo deficiebat specialiter et dividitur in duas partes quia primo ostendit in quo deficiebat anaxagoras 2o in quo deficiebat empedocles. ibi. et empedocles plus. quod dicit ergo quod anaxagoras utitur artificialiter ad mundi generationem intellectu. quando non dubitabat de generatione mundi ex necessitate attrahebat intellectum. hoc est ex necessitate ponebat quod intellectus est causa mundi. sed quo ad mundum ponit quod intellectus est causa. tamen in aliis assignabat magis alias causas quam intellectum. sicut in specialibus rebus naturis. Notandum est quod isti uidebatur defectus anaxagore quia non consequebatur positionem suam. alibi enim dicebat quod intellectus est causa totius uniuersi et principium eius. alibi uidebatur dicere quod ratio totius uniuersi non intellectus est causa. ratione autem principii magis ponende sunt alie cause quam intellectus. Quereret aliquis utrum hoc quod posuit anaxagoras. quod intellectus est causa ratione totius uniuersi. et nulla alia causa potest poni. alie autem cause ponuntur ratione principii uniuersi posset hic bonum intellectum dare est quod sic. Ad euidentiam notandum est quod licet unum eius parte possit reduci ad aliquam causam particularem. tamen totum uniuersum et totum eius causatum non potest reduci nisi ad aliquam causam uniuersalem. et ad intellectum primum. prima debemus non per imaginari quod nulla causa particularis et artata potest habere causalitatem supra totum uniuersum. quod est hoc esset habere causalitatem supra se ipsam. ex quo enim est causa particularis et artata. est infra ordinem uniuersi. si ergo causalitatem supra totum uniuersum haberet supra se ipsam cum ipsa sit pars uniuersi. agens autem uniuersale quod non est infra ordinem uniuersi. causalitatem habet supra totum uniuersum. et ideo totum uniuersum non potest reduci in aliam causam nisi in causam primam et uniuersalem. causa autem prima non est uniuersi ex necessitate nisi sit per intellectum. et ideo sicut quod totum uniuersum reducatur in intellectum primum. ut autem melius uideantur que dicta sunt. Notandum est quod pars eius potest reduci in aliquam causam in qua non potest reduci tota species. quod quia est id particulare. sed necesse est quod illa species reducatur in causam altiorem. sicut uidemus quod petrus generatur a martino. potest reduci in martinum sicut in causam. et tamen tota species hominis non potest reduci in martinum. quia sic martinus esset causa totius speciei et sui ipsius esse. et sic esset causa sui ipsius ex necessitate. ergo oportet quod species reducatur in aliquam causam altiorem que non sit infra illam speciem sed supra. ita a simili potuit dicere anaxagoras quod licet aliqua pars uniuersi possit reduci ad aliam partem uniuersi sicut ad causam. tamen totum uniuersum ex necessitate habet reduci in aliquam causam que est supra uniuersum quam forte uocat intellectum. Deinde cum dicit. et empedocles. ostendit in quo deficiebat empedocles et diuiditur in duas partes quia primo ostendit in quo deficiebat. 2o ostendit quod prius fuerat alias dictum. ibi. empedocles quidem ergo. dicit ergo quod empedocles plus anaxagora utitur causis a se positis. scilicet concordia et discordia amore et odio quam utatur anaxagoras. omnes enim effectus reducebat in has duas causas. anaxagoras quidem in hoc defecisse quia non omnia reducebat ad intellectum quod tamen posuit causam omnium. sed tamen sic utitur tamen defectus et non sufficienter dixit. quia non consequenter inuenitur in omnibus esse uerum quod concretum est ab eo. scilicet. non ipsum amorem congregare. et similiter odium non disgregare. et tamen in multis locis amor ipsum repperit quod amor disgregat et lis congregat. nam cum elementa distrahuntur per litem. in quolibet eorum est in loco suo. et ignis accipit locum suum. et sicut alia elementa. non potest ergo ignis accipere locum suum nisi propter [?] unitur ad inuicem. odium ergo quando diuidit elementa ab inuicem unit. et congregat partes elementorum ad inuicem et sic est causa unionis. et ergo quando elementa per amorem que sunt in uniuerso est quod partes eorum segregantur et diuiduntur ab inuicem et sic amor est causa diuisionis. Notandum est quod aristoteles dicit empedoclem in hoc peccasse. quia non potuit seruare positionem suam. non enim potuit dicere quod odium est causa diuisionis quin sit causa unionis. cuius ratio est quia cum contingit esse quod elementa diuidantur ab inuicem per odium. tunc partes eorum uniuntur. ergo impossibile fuit dicere quod amor sit causa unionis quin sit causa diuisionis impossibile est. nam quando elementa reducuntur per amorem ad quandam confusionem et quendam chaos. nisi partes elementorum distrahantur et ab inuicem diuidantur. Deinde cum dicit. empedocles quidem ergo. ostendit quid prius fuerat alias dictum. empedocles dicit enim quod iste empedocles primus fecit alios in hac causa mouentem distinguendo. unum enim quod attribuitur primum est quod non tamen posuit unam causam mouentem. sed duas et contrarias. scilicet litem et amicitiam. secundum quod ergo attribuitur est. quia causam materialem reduxit ad quattuor elementa. unum est quod utitur quattuor elementis. non utitur ut quattuor sed ut duobus tantum. posuit enim ex una parte ignem tamquam habentem rationem actiui. ex alia autem parte posuit aerem aquam et terram que sunt habentia rationem passiui. et ita utitur igne ex una parte tamquam actiuo.

saluaē

aere aut aqua et terra utitur ex alia parte tamquam qui
b[illegible] opposita contrariis ... partium. Si quis aut
imitetur uidere uitur empedocles sic dixit per sperula
ri ex uisibus. hec est propter quandam dictum sua que tradita sunt metre.
Concludit ergo philosophus quod iste emped. sic dixit tot po
suit principia et per tale modum sicut dictum est. Deinde cum dic.
leucippus non. ponit sententiam leucippi et democriti. et
di. i. 3. p. quia primo ponit positionem istorum. secundo dicit quomodo isti philosophi
alia generabant ex principiis suis. 3o concludit quomodo
isti deficiebant in ponendo insufficientes causas. 2a ibi. et quem
admodum qui in uno faciunt. 3a ibi. de motu uero. Dicit ergo
primo quod leucippus et eius socius democritus elementa et principia omnium
dixerunt esse plenum et uacuum. quorum unum. s. plenum
ens est. reliquum. s. uacuum et rarum non ens est. unde ipsi
ens non est magis principium quam non ente. et sic magis ens con
stituunt rem quam non ens. quia uniuersum corpus et plenum est
magis principium quam rarum et uacuo. sed ex istis duobus
posuerunt omnia constitui. et ideo posuerunt hec in genere cause
materialis modo est ut uideas ista positio quod quidam antiqui
philosophi posuerunt omnia esse unum continuum et in mole. et hoc
ne concederent uacuum esse. uidebatur enim eis quod res non
possent discontinuari nisi per uacuum. quia dicebant quod erat
inter corpus et corpus et sic preter continuum per uacuum erat inter
corpora. Ergo non sit dare ipsum uacuum. posuerunt totum
ens esse unum ens continuum. et ad hoc posuerunt
ipsum in mole quia uidebatur eis quod motus non posset fieri nisi
in uacuo. negando ergo cogebantur ponere uacuum auferebant
motum a toto ente. dicentes quod totum ens in mole
est. Sic ergo hii dicebant. sed uenit democritus qui
posuit rerum distinctionem. et hoc fit per uacuum. posuit enim
totum ens esse diuisum usque ad indiuisibilia. quia ens in
diuisibilia non potest coniungi nisi per uacuum. quia si aliquem
coniungeretur quod per uacuum faceret quod esset continuum.
et sic totum ens esset continuum quod huic est impossibile. ideo
oportuit quod poneretur uacuum inter ista indiuisibilia.
ista ergo corpora indiuisibilia cum uacuo omnia componunt
cum ergo et plenum sunt de quo omnium rerum. et sic patet de
democrito non solum plenum sed uacuum concurrunt ad
constitutionem rei. Deinde cum dicit. et quemadmodum quod unum faci
unt. ostendit quomodo hii philosophi ex istis corporibus indiuisibilibus que
ponebant principia alia generabant. dicit ergo quod isti philosophi de
mocritus et leucippus in generando alia ex istis prin
cipiis assimilantur antiquis philosophis. quemadmodum enim an
tiqui philosophi ponebant unam materiam subiectam rerum ista
omnia generabant secundum quod illa materia per aliam et aliam passionem
disponebatur. in quod disposita per rarum fiebat unum
ens. per densum aliud. ita quod ista rarum et densum sunt
principia rerum. eodem modo democritus et leucippus ponebant
quod quedam differentie istorum corporum erant cause omnium aliorum que fi
ebant ex istis corporibus. has autem differentias dixerunt esse tres. unum
quandam secundum figuras que erunt ex hoc quod aliud istorum cor
porum erat circulare et aliud angulare. 2a differentia erat secundum
ordinem que quando contrahendum secundum prius et posterius. 3a differentia
erat secundum positionem que attenditur secundum ante et retro secundum sinistrum
et dextrum. secundum sursum et deorsum. hec ergo corpora differebant
uel ritmo quod est figura. uel diatigi quod est ordo. uel tro
pi quod est positio. per imaginabatur enim in istis corporibus sicut in litte

ris et uidemus quod dicuntur ad inuicem. aliam figuram sic
alia figura est ipsius. a. et alia ipsius. b. aliam ordine
quia uidemus quod quedam littere ordinantur cum aliis. aliam positione
sic uidemus quod quedam littere non possunt poni cum aliis
in scribendo. sic ergo hee littere differunt tribus modis.
ita ponebant de istis corporibus et sic ex eius diuersis diuersi
mode se habentibus resultant alia et alia dictio. in ex e
isdem corporibus aliter et aliter ordinatis uel positis resultat
alia et alia entia. Sic ergo isti philosophi ex una materia omnia fa
ciebant secundum uarietatem passionum. in quod diuersa en
tia erant quia rarum. aliter et aliter passionatum. Isti ponebant
quod ex eisdem corporibus indiuisibilibus secundum aliam et aliam ordinem. uel
aliam et aliam positionem. aliam et aliam figuram fiebant alia
et alia entia. et sic corpora indiuisibilia que ponebant demo
critus assimilabantur materie quam ponebant antiqui. et differentie
quas democritus uariabant ipsa entia sic diuersa ordinis
positionis et figure assimilabantur passionibus que uariabant
materiam secundum dictum antiquorum. Deinde cum dicit. de motu uero.
ostendit in quo deficiebant democritus et isti antiqui. deficie
bant enim. quia non ponebant causam mouentem uel efficien
tem a qua est motus. et hoc est quod dicit quod isti de motu unde est
motus in rebus neglexerunt dicentes dimiserunt causam
efficientem a qua est motus. ita isti sicut illi. Deinde posi
to concludit totam partem precedentem dicens quod de duabus
causis. s. materiali et efficiente satis consideratum est prius et deinde.
Quomodo est ut uideamus opiniones antiquorum in declarando quod ostendit
antiqui in hoc conueniebant quod id quod fit aliquid preexiste
bat. sed non ullo modo preextitit non potuisset fieri. quia id
quod est omnino non ens non potest fieri. Sic ergo id quod fit preextitit
aliquo modo antequam fit. sic et uariatur philosophi in modo pre
existenti. in uariantur opiniones eorum. quidam enim
eorum posuerunt quod id quod fit aliquo modo preextitit in
materia in substantia. uel in potentia et ista fuit secta pla
tonicorum qui posuerunt quod id quod fit aliquo modo preextitit.
secundum quod ipsum in substantia. ita quod diuersa entia fi
unt ad ut diuersa participatione ideorum exemplarium. unum
secundum aliquid magis et minus participat illi exemplari. secundum
hoc differunt et hoc posuerunt ea principia. s. parui et magni
et parum. et hoc est maiorem et minorem participationem il
lius speciei. hii ergo qui sic posuerunt dixerunt quod id quod
preextitit ante rem fiendam non intrabat essentiam rei quia
exemplar id non intrat essentiam rei sed ... Alii fuerunt qui
dixerunt quod id quod fit preextitit in aliquo quod intrat essentiam
illius. et isti diuisi sunt in tres sectas. s. empedo
cles. anaxagoras et democritus et eius. posuit enim em
pedocles quod id quod fit preextitit aliquo in quatuor elementis. quia posu
it. 4or quedam seminaria rerum omnium fiendorum ut ima
ginabatur. unde quod corpora etrogenea resoluuntur
ad corpora omogenea. corpora autem homogenea sicut
est caro resoluuntur ad elementa. quia elementa ipsa non resoluuntur
et ideo sunt ultima in resolutione et primum in compositione
et sic sunt prima seminaria rerum omnium. deceptus tamen fuit
iste quia elementa non sunt irresolubilia. sed resoluuntur ad
potentiam materie. et ideo non debent poni principia. 2a secta fuit secta
anaxagore. qui posuit quod id quod fit preextitit in
quodam chaos confuso. et preextitit ibi quodammodo esse latente
ita quod res fieri non est ad nisi ipsam deduci de esse la

tertia ad esse mixti ita quod aere sit vel aqua est ipsum extrahi de illo esse latenti. Et ideo posuit quod quelibet est in quolibet, quia quelibet possunt extrahi de quolibet. Deceptus autem fuit iste quia nescivit distinguere inter esse in actu et esse in potentia. Non enim est quod omne quod fit aliquo modo prefuit et aliquo modo latuit, sed id prefuisse et id latuisse non est nisi ipsum fuisse puriter in potentia. Verum tamen quod per eodem prius fuit esse in potentia et esse in actu quod tamen fuit, est tertius modus fuit determinatum. Cum posuit quod id quod fit aliquo modo prefuit in corporibus indivisibilibus in quibus corpora indivisibilia sunt seminaria et principia rerum omnium fiendorum, ymaginabatur enim quod id est principium principaliter ad quod stat in talito resolutio. Resolutio autem stat ad corpora indivisibilia. Volebat enim quod est dare minimam carnem et minimum ignem, sicut dictum est primo physicorum, et ideo ista corpora que minima sunt non possunt amplius resolvi, posuit sunt in compositum principia quorum plurima partium. Deceptus tamen fuit ex equivocatione compositionis, quia duplex est compositio quantitativa et quidam est compositio essentialis que est ex materia et forma, sed ista corpora que vocabat minima sicut minimam carnem et minimum ignem sunt irresolubilia quantum ad quantitativam quia non reperitur minor quantitate, tamen possunt resolvi ad materiam que est prius in compositione essentiali. Et ideo illud non dicitur posse prius et non ista corpora, id est non dicitur posse prius quod est prius in compositione essentiali et non id quod est prius in compositione quantitativa. Tertius modus fuit modus Anaxagore qui posuit quod id quod fit prefuit non in actu sed in potentia minimum, et ideo ponunt minime posuit principium generationis et corruptionis causam. Tamen posuit causam formalem finalem et agentem.

In hiis autem postquam posuit opiniones illorum, hic ponit opiniones non illorum, qui scilicet per mathematica ut abstracta sunt speculabantur de sensibilibus. Et dividitur in duas partes, quia primo ponit opinionem Pythagoricorum, secundo ponit opinionem Platonicorum, ibi: Qui vero ideas causas ponunt. Prima pars in duas partes, quia in prima parte ponit opinionem Pythagoricorum, secundo ponit opiniones antiquorum philosophorum tractancium de toto universo sicut de uno ente, ibi: Sunt autem aliqui. Prima pars in duas, quia primo ponit opinionem Pythagoricorum de rerum natura, in secunda parte de rerum principiis, ibi: Sed eorum quidem gratia. Prima pars in duas partes, quia primo ponit opinionem istorum, secundo ponit motiva quibus inducebantur ad ponendum hanc opinionem, ibi: Et in hiis. Dicit ergo primo quod quidam Pythagorici qui fuerunt eius [illegible] fuerunt quidem mathematica et primo ea tetigerunt; nutriti enim in scientia mathematicorum posuerunt ea rerum principia et substantiam. In medio autem rerum mathematicorum numeri erant primi; tenebant enim pluralitatem inter omnia mathematica. Et ideo numeros posuerunt principia substantiam rerum. Modus est quod omnis quantitas mathematica innititur reduci ad quantitatem continuam et quantitatem discretam; quantitas autem continua est quantitas discreta, quod quidem est numerus. Inter hec quidem pluralitatem sive quantitatem continuam, et quod omne simplicius prius est et omne quod est compositum et quod se habet per additionem ad illud posterius est. Quantitas autem continua sive discreta fit additione: unus numerus abstrahitur a situ, continuum autem situm concernit. Unde quod continuum secundum modum loquendi non sit nisi numerus situatus. Sic ergo numeris pluralitatem quandam habet continuum et principium. Quia ponebant isti Pythagorici quod esset substantia omnium positionum, videbatur enim eis quod numeri primo descenderent in magnitudine mathematica. Ergo autem in magnitudine naturali, in qua tamen substantia magnitudinis mathematice et naturalis consistit.

Deinde cum dicit: Et in numeris, ponit motiva quibus aliqui movebantur ad ponendum numeros esse substantiam rerum. Et dividitur in duas per duo motiva, et primum quia [illegible] et armonias. Dicit ergo primo quod causa quare ponebant numeros esse substantiam rerum est quia in numeris magis speculabantur proprietates et passiones rerum et quo ad esse et quo ad fieri quam in sensibilibus elementis sicut ignis, terra et aqua. Magis enim apparent in rebus posse salvari per numeros quam per sensibilia elementa; de hoc enim invenitur exemplum: numerus [illegible] quedam aliqua passio numeri potest coaptari iustitie. Itaque aliquis numerus est tota essentia iustitie, et numerus sub aliqua alia passione potest coaptari anime et intellectui, in quantum aliquis numerus est tota substantia intellectus; et aliquis numerus potest coaptari tempori et sub aliqua passione, sicut quod numerus invenitur quod in quiete tempus, et sic tota essentia numeri est tempus. Sic quod est deus [illegible] quod tota essentia eorum est numerus in hiis omnibus aliis.

Deinde cum dicit: Adhuc autem, ponit secundum motivum, et dividitur in duas partes, quia primo ponit motivum suum, secundo manifestat quod dixit per exemplum, ibi: Dico autem puta. Dicit ergo secundo quod sub motivum amplius quare ponebant numeros esse substantiam rerum est quia speculabantur passiones et rationes armoniarum ex numeris. Unde armonia est consonantia numeri sensibilis sive auditus. Sic ex armonia est quidam numerus sensibilis. In omnia alia sensibilia non videntur ad numeros quandam naturam sensibiles. Et hoc quia omnia videntur esse assimilata per numeros suos. Et ideo numeri videntur esse prima secundum omnia mathematica. Ex quo existimaverunt Pythagorici quod elementa et principia numerorum sunt elementa omnium rerum sensibilium, que sensibilia vocantur etiam quo ad mathematica. Unde Pythagorici totum celum et totam armoniam celorum dicebant esse numeros et rationes eorum consentia et manifesta monstrandum, sed monstrabant per numeros. Unde speculantes passiones in numeris et armoniis totius quod inveniebant esse consequentes adaptabant id ad passiones celi, sicut motus et eclipses, et ad partes celi sicut stellas, et universaliter ad totum ornatum celi. Et sic per numeros querebant de numeris omnium sensibilium. Et si quid deficiebat in rebus manifestis quod non videbatur posse adoptari numeris, de novo id adnectebant numeris, ut sic tamen totum negocium esset conveniens numeris.

Deinde cum dicit: Dico autem puta, manifestat quod dixit per exemplum, scilicet quod numeros adaptabant celo. Exemplum enim tamen est quia denarium numerum adaptabant [illegible]. Et hoc est quod dicit quod denarius numerus videtur esse numerus perfectus. Et hoc quia comprehendit in se omnem naturam numerorum. Et hoc quia omnes numeri qui sunt post denarium non sunt nisi repeticiones denarii et numerorum infra denarium. Quia sic denarius est perfectus, ideo Pythagorici existimabant moveri in celo decem esse corpora. Sed novem tantum sunt que nobis sunt manifesta. Et hoc quia septem manifestantur septem motibus planetarum, octava ex motu stellarum, nona ex motu diurno qui est ab oriente in occidentem. Decima autem non est sic manifesta, sed tamen eam posuerunt Pythagorici. Fecerunt enim decimam speram quam dixerunt antichthona, ab antichtonis, quod est contrarius sonus, quia in omnibus movebantur orbibus aliquis ex quorum qualitate causabatur sonus et armonia. De istis tamen diffusius dictum est in libro celi et mundi [illegible] in ultima particula. Quod est quod sicut armonia causatur ex proportione diversorum sonorum, scilicet acuti et gravis, ita iste

ponebat quod in celestibus erat armonia ex concentu motuum. Deinde cum dicit. Et cuius quidem gratia. ponit opinionem pictagoricorum de rerum principiis. et dividitur in duas partes quia primo ponit intentum suum. secundo recitat opiniones pictagoricorum de rerum principiis. ibi. Videntur autem. dicit ergo primo quod ista que posita sunt gratia huius posita sunt. ut accipiamus ex hiis quomodo pictagorici posuerunt rerum principia. et quod modos principiorum incidunt in causas superius numeratas in primo libro. Deinde cum dicit. Videntur autem. posito intento suo exequitur intentum suum et duo facit secundum quod duo intendebat. quia primo recitat opiniones eorum de principiis. secundo ostendit quomodo incidunt in numeratas causas. ibi. Ab hiis igitur. prima pars in tres partes secundum quod recitat tres modos pictagoricorum de principiis. secundus ibi. Eorundem. tertius ibi. Quemadmodum vero. ponit ergo primum modum dicens quod aliqui de numero pictagoricorum dixerunt quod numeri essent principia rerum. et esse sicut materiam eorum et quod passiones numerorum et habitus sunt passiones et habitus rerum existentium et quod elementa numerorum sunt par et impar quorum unum est finitum. hoc est cum finitatis sive impar. et aliud est infinitatis sive par. sunt etiam rerum existentium. unum autem ponebant esse compositum ex hiis utrisque. scilicet ex finito et infinito quia idem erant quod par et impar. numeros autem ponebant compositos ex uno. numeris vero adaptabant ad totum celum sicut dictum est. Quod autem pictagorici sicut dictum est dicebant quod impar est cum finitatis.

Ad cuius evidentiam notandum est quod ex duobus possumus venari quod infinitum attribuitur pari et finitum impari. primo patet sic quia infinitum vocatur id quod interminatum est. id autem finitum quod terminatum est. videmus autem quod par numerus in sua divisione non terminatur. nisi quod terminatur ad impar. si enim dividatur verbi gratia sicut quod .xx. dividuntur in .x. et .x. et .x. in quinque et quinque que ulterius non possunt dividi quia numerus impar non est divisibilis per equalia. patet quod iste numerus .xx. in sua divisione per equalia cessat quando terminatur ad impar. ergo impar quod finit ipsum par. quoniam quod est infinitum non finiret. est finitum. ergo infinitum attribuitur pari. finitum autem attribuitur impari. Secunda via est ex hoc quod maior variatio et minor uniformitas est in pari quam in impari. maior autem uniformitas est in impari quam in pari. arguemus ergo sic. ubi est uniformitas ibi est finitas. et ubi est difformitas et variatio ibi est infinitas. sed in impari est uniformitas. et in pari est difformitas. ergo in impari finitas est. et in pari infinitas. maior patet de se debet (?). ergo probare minorem. scilicet quod in impari sit uniformitas et in pari difformitas et variatio. probatur autem sicut ista minor secundum pictagoricos. primo non probant quod in numero impari est uniformitas. et postquam finitas. videndum. nam ut dicit quod numeri impares si addantur per ordinem uniformitatem conservant et retinent unam speciem. scilicet quadrati. non autem est una species est uniformitas. si enim unitati addatur ternarius qui est primus impar fit quaternarius. quaternarius autem est primus quadratus. si autem quaternario addatur quinarius fit novenarius qui etiam sub quadrato. quia .iii. id est quod est ter tria. et sic servat adhuc speciem quadrati. et si novenario addatur septenarius fit tertius quadratus. scilicet .xvi. et sic semper res una est uniformitas. Secundo probat quod pares numeri difformitatem habent. et postquam sunt infinitatem. et quod pares numeri quando secundum per ordinem adduntur. quod variant speciem. unde autem variatio est ibi difformitas est et infinitas. unde si unitati addatur binarius qui est primus par fit ternarius. et ita fit numerus triangularis. si autem ternario addatur quaternarius qui est secundus par. fit numerus septenarius. in septenario autem est altera species quam in ternario sic semper deinceps variatur species. Sciendum quod cum possit cavillari aliquo modo quod dicit pictagoras quod unum est compositum ex finito et infinito. et postquam sunt ex pari et impari. dicendum est quod sic habet auctoritas eorum possumus venari duobus modis. uno modo secundum intentionem pictagore. sicut ymaginabatur enim pictagoras quod quedam realiter et formaliter essent principiatis. virtualiter est in principiis quia nil est in principiatis nisi ex virtute principiorum. unum autem numerorum principium est. ergo quamquam realiter est in numeris. virtualiter est in uno. sed formaliter et realiter finitum et infinitum sunt in numeris. ergo quod sunt virtualiter in uno. cum ergo dicerent quod infinitum attribuitur pari et finitum impari. oportebat quod sicut par et impar sunt formaliter in numeris ita finitum et infinitum. et sic unitas est virtualiter omnis numerus. ita est virtualiter par et impar. et postquam sunt finitum et infinitum. ita quod id quod est in modo finito duplici et uno preterito in numeris. modo numero est in unitate. numerus enim par vel est numerus impar. et tamen unitas secundum virtutem est par et impar. et postquam sunt finitum et infinitum. Secunda via venandi est ex hoc quod pictagorici comparabant numeros et unitates quam est primum unde venabantur comparatione rerum illarum. ut dictum est. secundum probatum est autem in precedenti via. quod unum quodammodo compositum est ex finito et infinito. et eodem modo dicebant quod quelibet res illarum in sua unitate composita est ex infinito et finito. unde quelibet res illarum composita est ex potentia et actu. potentia autem de se est indeterminata et de se. quod infinita quia habet respectum ad omnem actum. actus autem terminatus est et finitus. quod determinat indeterminationem potentie. et sic cum omnis res illarum sit composita ex potentia et actu. quodammodo composita est ex infinito et finito. et quod finitum attribuitur pari et infinitum impari. ponebant eam quodammodo compositam ex pari et impari. Deinde cum dicit. Eorundem vero alii. ponit secundum modum principiorum quem ponebant aliqui pictagorici. dicens quod de numero eorum pictagoricorum fuerunt aliqui qui posuerunt .x. principia que sunt decem secundum quod decem coordinationes quia unumquodque [illorum] accipitur cum suo opposito. posuerunt ergo primo principium finitum et infinitum. secundo par et impar. tertio unum et multitudinem. quarto dextrum et sinistrum. quinto masculinum et femininum. sexto quietem et motum. septimo rectum et curvum. octavo lucem et tenebras. nono bonum et malum. decimo quadratum et altera parte longum. Quod ecce (?) isti ponebant duas coordinationes. unam coordinationem perfectorum sub qua ponebant omnia perfecta et habitus et aliam coordinationem imperfectorum sub qua ponebant imperfecta et privationes. et per perfectum habitum coordinabant imperfectum et privationem. sicut patet ex littera iam dicta. Quod autem una coordinatio se ad aliam. nam ad finitum et infinitum scilicet par et impar. quia ut iam dictum est infinitum attribuitur pari et finitum impari. sed ad par et impar scilicet unum et multitudo. quia par et impar sunt eos habent causalitatem secundum omnes differentias numerorum ad unum et multitudinem scilicet dextrum et sinistrum. quia dextrum et sinistrum dicunt magnitudines. magnitudines autem causabantur ex

I

numerus et dextrum sicut perfectum erat ex parte imparis, sinistrum autem et imperfectum ex parte paris. Et quia dextro est virtus activa, in sinistro autem non tantum est de virtute activa, ideo ad dextrum et ad sinistrum se habet masculinum et femininum, quia in masculo est virtus activa, in femina autem virtus passiva. Ad virtutem autem activam et passivam sequitur motus et quies. Quarta autem motum sequitur rectum et declarare, sicut motum et quietem sequitur rectum et declarare. Quinta autem isti ponebant principium motum et quietem ad actiones [illegible] et quinque ad animalia; in animalibus ponebant cognitionem et appetitum, et quantum ad cognitionem ponebant lucem et tenebras, quantum ad appetitum autem ponebant bonum et malum. Ultimo autem ponebant quadratum et altera parte longius. Nam hec duo videbantur causari ex uno et multo. Nam quadratum consurgit ex ductu unius linee in se ipsam, et in eo omnia latera sunt equalia; equalitas autem est quedam unitas. Altera autem parte longius consurgit ex ductu unius linee in aliam, et non est ibi quedam equalitas, sed alteritas, et est multitudo. Quemadmodum etc. Quia ad modum videtur posuit tertium modum pictagoricorum dicens quod Almeon Crotoniates [illegible] est sicut de eis quantum ad civitatem, de principiis videtur dixisse sicut pictagorici. Vel videtur iste suscepit ab illis vel e converso, quia iste fuit contemporaneus Pictagore. Nam cepit philosophari Pictagora existente sene. [illegible] dico quod primo quo modo dixit sicut isti, quia enumeravit principia sicut illi dicens quod principia contraria sunt, ut album et nigrum, dulce et amarum [illegible] in dualitate, dualitatem autem vocaverunt contrarietatem, et sic contrarietates posuit in rebus sensibilibus; sed quod posuit contrarietates sicut pictagorici, non tamen in determinatas [illegible] contrarietates indifferenter posuit principia, sicut album et nigrum, dulce et amarum, bonum et malum, magnum et parvum. Et sic indeterminate de aliis contrarietatibus, non sicut pictagorici, qui determinate enumeraverunt que sunt illa contraria, et quot sunt ille contrarietates; in quo non indifferenter posuit quoque contraria principia. Quidem igitur dicit ab hiis ergo ambobus, ostendit in quo concordabant, scilicet ad quod genus cause potest reduci illa principia que ponebat Pictagoras et Almeon, sicut tactum est quod Pictagoras [illegible] determinavit ad quod genus cause reducantur principia que posuit; quantum tamen apparet ex hiis que sunt videtur quod possunt reduci ad causam materialem. Et hoc est quod dicit tantum quod ab istis duobus, scilicet Pictagora et Almeone, potest accipere quod principia eorum sunt contraria, et a pictagoricis potest accipere quot sunt illa contraria, qualiter tamen hec principia contraria reducantur ad predictas causas non est verum determinatum ab eis. Videtur tamen quod elementa que posuit Pictagoras possunt reduci ad materiam, cuius ratio est quia illa contraria que supponunt esse illa ex quibus constituitur et plasmatur substantia rei, cum sit in ipsa re. Sed autem est [illegible] est quod est principium intrinsecum ex quo fit res et est materia; quod potest ad differentiam privationis, quia et ex privatione fiat res, sicut ex non albo; tamen privatio non manet in re. Concludit ergo philosophus totam partem precedentem quomodo antiqui posuerunt plura elementa [illegible]. Et hic dicit posuerunt

Sunt autem aliqui posuit opinionem illorum specialiter qui ponebant omnia esse unum, et determinabat de toto universo sicut de uno ente. Et dividitur in duas partes, quia in prima parte ponit positionem istorum; in secunda parte excusat [illegible] de tractatu opinionis antiquorum quam inveniavit, ibi: Ex dictis quidem igitur. Prima in duas, quia primo ponit opinionem istorum; secundo ostendit quomodo consideratio istorum opinio non congruit presenti speculationi, et quomodo non; ibi: Ad presentem quidem. Dicit ergo primo quod quidam fuerunt qui locuti sunt de toto universo quasi de uno ente, quia credebant omnia esse unum. Non tamen eodem modo omnes locuti sunt, quia sicut patet primo Physicorum, aliter Parmenides et aliter Melissus, nec etiam unum loquebantur, quia sicut patet primo Physicorum, tertium recte [illegible] et in forma loquebantur et uni [illegible], quia negabant motum, secundum quod physicorum dicitur est quod non est principium motus et cetera. Verumtamen dicit ad presentem igitur causam ostendit quomodo hec positio congruit presenti tractatui, et quomodo non, et dividitur in duas partes, quia primo ostendit quod positio illa non congruit presenti speculationi; secundo ostendit quod positio istorum quodam modo non ponendi congruit presenti speculationi, ibi: At vero tantum. Et dicit primo quod tale verbum positio quod negat causam non congruit presenti speculationi, quia ratio illa speculationis presentis libri est de causis, sed hec positio que ponit omnia esse unum negat causam, ergo non congruit presenti speculationi. Et illa ratio sic procedit, quia prima ponit minorem dicens quod ad istam presentem scientiam que est de causis inquisitione congruit enim non qui negant causas. Secundo ponit minorem, scilicet quod isti negabant causam dicens quod isti non loquebantur ponendo omnia esse unum, sicut quidam naturalium qui omnia que posuerunt esse unum [illegible], quia isti naturales non negabant causam, et isti negant. Illi enim naturales ponunt quoddam unum ex quo generant omnia que ex uno sunt, et sic ponunt causam et motum; isti non eo modo dicunt, negant causam. Nam naturales concedunt motum esse et per consequens causam motus; isti autem negant motum, dicunt enim quod omnia sunt unum in mole. Verumtamen ex quo isti naturales ponentes omnia esse unum et tamen ponerent generationem, dicendum est quod isti naturales ponebant omnia esse unum secundum materiam, et quia secundum eos non erat totum esse rei quia negabant formam substantialem, ideo ponebant quod omnia erant unum secundum totum esse, non vero secundum illud esse rei generate et quia principium est totum esse secundum eos, et omnia generata sunt ex una materia sequebatur quod totum esse omnium generatorum unum est, variantur tamen ista generata secundum accidentia, ita quod omnia generata sunt unum secundum esse, et diversa secundum accidens, et propter solum variantur [illegible] accidentia, et quia variatio accidentalis magis dicitur alteratio quam generatio, ideo secundum veritatem isti negabant generationem, decipiebantur autem isti primo quia credebant quod totum esse rei esset materia; secundo quia debuerunt procedere quod in diversis accidentibus constituitur. Verumtamen dicit at vero tantum congruit ostendit quod hec positio quo ad modum ponendi congruit huic speculationi, et dividitur in duas partes, quia primo ostendit quomodo hec positio generaliter quo ad omnes illa ponentes congruit huic speculationi; secundo in speciali ostendit de Parmenide, ibi: Parmenides quidem. Dicit ergo primo quod per modum talem tamen omnes positiones quo ad modum ponendi concedit causam congruit huic speculationi, sed positio ponentium omnia esse unum concedit causam aliquo modo, quia concedit unam causam et formam, ergo congruit huic speculationi. Et hoc est quod dicit quod quamvis dictum sit quod hec opinio non congruit presenti speculationi, attamen secundum congruit in quantum concedit aliquo modo causam. Sed Parmenides quidem, quia Parmenides videtur dicere quod omnia sunt unum

s[ecundu]m ro[ne]m · et q[uia] ro accipitur ex p[ar]te for[m]e uel [con]cede
for[m]am · melissus u[er]o uidebat[ur] [...] dic[er]e q[uod] o[mn]ia [sunt]
unu[m] ex p[ar]te m[ateri]e · et no[n] aliquo mo[do] [con]cedebat ma[teria]m
et q[uia] for[m]a h[abe]t ro[ne]m finiti · m[ateri]a u[er]o i[n]finiti · i[de]o p[ar]menides q[ui]
[con]siderauit for[m]am dix[it] ens q[uod] e[st] unu[m] ee finitu[m] · Me
lissus u[er]o q[ui] [con]siderauit m[ateria]m dix[it] id unu[m] ee i[n]finitu[m] ·
Sic [er]go hij duo dix[er]unt · s[ed] t[ame]n zenophones q[ui] fuit
p[r]im[us] i[n]t[er] illos qui dix[er]unt o[mn]ia ee unu[m] · c[uius] discip[u]l[u]s
fuit p[ar]menides · n[on] [ver]bu[m] explanauit s[ed] sup[er] [...] q[uia] s[ed]
p[ar]menides resp[exi]t ad for[m]am · et melissus ad m[ateria]m
t[ame]n iste de n[on] hor[um] uel[ut] uisus e[st] tangere · s[ed] to[tu]m as
piciens ad totu[m] celu[m] et ad totu[m] mu[n]d[um] · dixit
o[mn]ia ee unu[m] · Quod e[st] q[uod] ro p[ar]menidis q[ua] pro
babat q[uod] o[mn]ia su[n]t unu[m] · fuit ista / n[on] ens · et ens
[con]tinetur · ita q[uod] qu[i]cq[ui]d e[st] ens e[st] n[on] ens · uocab[a]t
q[uod] n[on] ens [con]tra[rium] · si [er]go n[on] ens et ens [con]tinetur q[uod]
quod e[st] ex n[on] ente · e[st] ex ente · c[u]m [er]go acc[ide]ns s[it] ex a
liq[uo] n[on] entib[us] oz q[uod] sint ex ab[strac]tu[m] entis · et sic
accntia n[on] entia sunt · et sic t[ame]n n[on] ens e[st] q[uod] uocab[a]t
unu[m] ens s[cilicet] s[ubstanti]am / iste [er]go p[ro]babat unitate[m] en
tis ex p[ar]te m[ateri]e entis · et q[uia] ista n[on]a entitas est
ipsa for[mal]is · i[de]o p[ro]babat unitate[m] ex p[ar]te for[m]e
sic dic[en]s [...] pot[er]it aut[em] dic[er]e q[uia] p[ro]babat q[uod] ens es
set unu[m] · dicebat · n · q[uod] si ens deberet diuisifica
ri · op[or]tet q[uod] diuisificaretur p[er] a[liquo]d q[uod] esset ex[tra] ro[ne]m
entis · uide[tu]r · n · q[uod] [er]go si d[icitu]r diuisificatu[m] · diuisifi
ca[tur] p[er] d[iffe]r[enti]as q[ue] s[un]t ex[tra] ro[ne]m g[e]n[er]is · si [er]go ens d[ebe]t diuisi
ficari op[or]tet q[uod] diuisificaret[ur] p[er] a[liquo]d q[uod] e[st] ex[tra] ro[ne]m
entis · cu[m] [er]go n[ihi]l sit ex[tra] ro[ne]m entis · [er]go ens diuisi
ficari no[n] p[otes]t · [er]go unu[m] e[st] t[antu]m · decipiebat[ur] a[ute]m iste
ex fa[lsa] ymaginac[i]o[n]e q[uia] ymaginab[atur] i[ste] en
tis ad mod[um] g[e]n[er]is · credebat · n · q[uod] sic g[e]n[u]s dic[itu]r
q[uo]dam [con]ceptu[m] diuisificabile p[er] d[iffe]r[enti]as p[er] a[liquo]d q[uod]
e[st] ex[tra] ro[ne]m g[e]n[er]is · ita credebat de ente · s[ed] q[uia] d[icitu]r
aliq[uo]d [con]ceptu[m] diuisificabile p[er] a[liqu]a q[ue] n[on] e[st] p[er] u[er]o [...]
sic plenius dicetur s[ecun]do meth[aphisice] · melissus a[ute]m sic p[ro]
babat o[mn]ia ee unu[m] · q[uod] f[ac]tu[m] e[st] h[abe]t p[r]incipiu[m] · [er]go q[uod] no[n]
e[st] f[ac]tu[m] no[n] h[abe]t p[r]incipiu[m] / ens n[on] e[st] f[ac]tu[m] · [er]go n[on] h[abe]t p[r]incipiu[m]
si a[ute]m no[n] h[abe]t p[r]incipiu[m] e[st] i[n]finitu[m] · q[uod] a[ute]m i[n]finitu[m] e[st] · e[st]
unu[m] · [er]go ens e[st] unu[m] / q[uod] a[ute]m ens n[on] sit f[ac]tu[m] sic p[ro]
babat · q[uia] si ee[t] f[ac]tu[m] uel ee[t] f[ac]tu[m] ex ente uel
ex no[n] ente · ex ente no[n] · q[uia] n[ichi]l e[st] p[r]i[us] q[uam] fiat ·
ex no[n] ente no[n] · q[uia] ex n[ichi]lo n[ichi]l fit · et sic ens n[on]
e[st] f[ac]tu[m] · p[ro]babat [er]go iste q[uod] ens n[on] e[st] f[ac]tu[m] ex p[ar]
te ei[us] ex quo fit a[liquo]d · et q[uia] id ex quo fit a[liquo]d
m[ateri]a e[st] · i[de]o m[ateri]ale tangebat m[ateria]m · et p[ar]menides tan
gebat ca[usa]m · et q[uia] tangebat ca[usa]m · i[de]o p[otes]t ma[gis]
[con]gruit p[r]i[n]c[ipi]i speculac[i]o[n]i · Pro[pter] q[uo]d [et]c. Nunc
quid [er]go · o[mn]ino speculac[i]o p[ar]menidis con
gruit p[r]i[n]c[ipi]i speculac[i]o[n]i dicendum q[uod] ista q[uo]d dicit
q[uod] t[ame]n sp[ect]at ad p[r]incipi[um] speculo[rum] p[ro]mittendu[m] [est]
q[uia] auferebat [con]tinuitate[m] a reb[us] · duo t[ame]n de uno
eor[um] s[cilicet] melissi et zenophones sp[eci]al[ite]r p[r]etermit
tendi s[unt] · sic m[a]g[is] agrestes et nimis illiterati
no[n] sic a[ute]m p[ar]menides · q[uia] ui[su]s e[st] dic[er]e ma[gis] ro[n]a
bil[ite]r q[uam] isti · fundabat · n · ro[ne]m sua[m] s[uper] ro[ne]m en
tis dicens sic · q[uicquid] e[st] p[re]t[er] ens e[st] n[on] ens · non

ens q[uod] distinguit d[icitu]r ee n[on] ens · [er]go q[ui]c[quid] e[st] p[re]t[er] ens n[on]
e[st] · [er]go ex necessitate t[antu]m ens e[st] · ex quo se[quitu]r q[uod] t[antu]m u
nu[m] e[st] · de isto t[ame]n diffusius d[icendu]m e[st] i[n] p[r]i[m]o ph[isi]c[orum] · s[ed] a[ute]m iste
p[ar]menides [con]cederet o[mn]ia ee unu[m] · t[ame]n cogebatur se
qui ea q[ue] app[ar]e[n]t · q[uia] multitudo appare[t] i[n] reb[us] · dix[it]
q[uod] o[mn]ia sunt unu[m] s[ecundu]m ro[ne]m · t[ame]n plura sunt s[ecundu]m se[n]su[m] · et no[n]
[con]cessit aliquo mo[do] ro[ne]m ca[usa]e · uel ca[usa]e · n · posuisse du
as ca[usa]s et duo p[r]i[ncipi]a posuit · s[cilicet] calidu[m] et frigidu[m] quor[um]
unu[m] attribuebat igni · s[cilicet] calidu[m] et ee efficie[n]s
et a[liu]d attribuebat terre · s[cilicet] frigidu[m] · et ee m[ateri]am · ne
t[ame]n cogebatur ponere plura entia · dicebat · n · q[uod] cali
du[m] e[st] ens · frigidu[m] n[on] ens · Post[ea] cu[m] dic[it] · ex dictis q[uidem]
[er]go · epilogat q[ue] d[ict]a s[un]t · et d[iuiditu]r i[n] d[uas] p[artes] · q[uia] p[ri]mo epilo
gat d[ict]a su[pe]riu[s] · 2o d[ict]a pictagoricor[um] · ibi pictag
orici · dic[it] [er]go p[ri]mo q[uod] ex d[ict]is a ph[ilosoph]is et sapie[n]tib[us]
qui ro[ne]m [con]uenerant · q[uia] ro[ne]m docebat eos c[aus]e ca[usas]
n[on] accepim[us] q[ue] d[ict]a s[un]t a p[r]i[m]is q[ui] ph[ilosophi]s accepimus
q[uod] p[r]i[ncipiu]m o[mn]iu[m] cor[porum] e[st] · quida[m] u[er]o posuit aq[ua]m ee p[r]i[ncipiu]m
quida[m] u[er]o igne[m] et alia cor[por]a · et quida[m] istor[um] posu
erunt unu[m] p[r]i[ncipiu]m corporeu[m] t[antu]m · sic aq[ua]m t[antu]m uel ig
ne[m] t[antu]m · quida[m] u[er]o plura · sic illi q[ui] posuerunt e
l[emen]ta · sic igne[m] et aere[m] · aqua[m] et terra[m] · utriq[ue]
t[ame]n s[cilicet] et illi qui posuerunt plura · et illi p[r]i[ncipiu]m posuerunt
ea c[or]p[or]e ee m[ateri]alis · Quida[m] a[ute]m a ueritate coacti cu[m]
hac ca[usa] m[ateri]ali posuerunt ca[usa]m mouente[m] unu[m] e[st] mo[tu]s
et quida[m] istor[um] posuerunt unica[m] ca[usa]m mouente[m] t[antu]m
sic anaxag[oras] · q[ui] posuit i[n]tellectu[m] · quida[m] u[er]o posuerunt
duas ca[usa]s mouentes · sic illi qui posuerunt ca[usa]s re[rum]
ee amore[m] uel odiu[m] · hij [er]go ph[ilosoph]i qui fuerunt p[r]i[m]i
ad ytalicos · qui a[liu]d ytalica d[icitu]r pictagorica et
ab ea[m] uenit · i · ab[ea]m pictagorici h[abu]erunt opio[ne]m sua[m] ·
q[uia] opio eor[um] n[on] c[on]cordabat opio[n]i pictagoricor[um] · ob
scurius dix[er]unt de p[r]i[ncipi]is q[uia] n[on] b[e]n[e] manifestabat n[ume]r[u]m
p[r]i[ncipi]or[um] t[ame]n utebatur duab[us] ca[usi]s · s[cilicet] ca[usa] m[ateri]ali et ca[usa] ef
ficie[n]te et alt[er]a istor[um] s[cilicet] efficiente et mouente q[ui]
d[am] eor[um] fecerunt unica[m] t[antu]m · quida[m] u[er]o duas ut m[ateri]a
d[ictu]m e[st] · Deinde cu[m] dic[it] · pictagorici · recitat et epilo
gat opiones pictagoricor[um] · et d[iuiditu]r i[n] d[uas] p[artes] · q[uia] p[ri]mo o[stendi]t q[uod]
co[mmun]e h[abu]erunt pictagorici cu[m] aliis ph[ilosoph]is · 2o o[stendi]t q[uod] ha
buerunt p[ro]p[r]iu[m] · 2a ibi · t[ame]n a[ute]m addiderunt · dic[it] [er]go p[ri]mo q[uod] picta
gorici eod[em] mo[do] sic alij posuerunt duo p[r]i[ncipi]a · s[cilicet] unu[m] p[r]i[ncipiu]m
bonor[um] et a[liu]d p[r]i[ncipiu]m malor[um] · sic p[atet] ex coordinac[i]o[n]e p[r]io[rum]
q[uo]s posuit pictagoras · posuit · n · una[m] coordinac[i]o[n]em
bonor[um] et alia[m] malor[um] · sic empedocl[es] ut d[ictu]m e[st] s[upr]a po
suit lite[m] ca[usa]m malor[um] · amore[m] u[er]o ca[usa]m bonor[um] · differe
bat t[ame]n pictagoras ab empedocle · q[uia] pictago
ras sua p[r]i[ncipi]a bo[n]i et mali reducebat ad ca[usa]m m[ateria]lem ·
empedocl[es] u[er]o ca[usa]m boni et mali · s[cilicet] lite[m] et amicicia[m] re
ducebat ad ca[usa]m efficientem · Deinde cu[m] dic[it] · t[ame]n a[ute]m
addiderunt · o[stendi]t q[uod] p[ro]p[r]iu[m] posuerunt pictagorici ab aliis
ph[ilosoph]is · et d[iuiditu]r i[n] d[uas] p[artes] s[ecundu]m duo p[ro]p[r]ia q[ue] posuerunt · 2a ibi · et de eo
q[uod] q[uid] e[st] · dic[it] [er]go p[ri]mo q[uod] pictagorici a[liqui]d addiderunt su[pe]r
p[r]i[m]a alior[um] p[r]ior[um] q[ui] fuerunt eis p[r]i[m]i · dix[er]unt · n · q[uod]
finitu[m] et i[n]finitu[m] n[on] erant q[uo]dam accidentia et q[uo]da[m] n[atur]e
q[ue] accide[re]nt alicui alteri sic igni · uel t[er]re uel alicui
sui corp[or]i · s[ed] dix[er]unt q[uod] ip[su]m i[n]finitu[m] e[st] q[uo]da[m] p[er] se
erunt · q[uod] q[uid] e[st] [ess]e[nti]a rei de qua p[re]dicat[ur] / et no[n] po

sumitur quod numerus in quo primo est inventum est substantia omnium de hiis ergo sub hiis modis enuntiaverunt pictagorici et ceteri quod illos, quia illos ponebant ipsi inventum esse accidens alicui alterius non quod non posuerunt pictagorici. Deinde cum dicit. et de eo quod quid est ponit unum quod fuit proprium pictagoricis. dicens quod proprium pictagoricis fuit quia primo inceperunt dicere de quiditate et diffinitione rei. tamen valde simpliciter et grosse et superficialiter de ipsa dixerunt ut dicebant. id est quod sicut dicitur de talibus predicatur secundum aliquem primo quod id est diffinitio eius. quia putaverunt quod id quod primo secundum alicui substantia eius quod tamen falsum est. dicebant sicut erit binarius quod id esset duplum et dualitas. sicut substantia et id cuius est substantia. et sic diffinitio et diffinitum. quia duplum est primo dualitati. quod tamen falsum est. quia esse dupli et esse dualitatis non idem est. licet duplum primo insit dualitati. similiter ita esset sicut dixit. id est si quod id quod inest primo alicui est substantia et diffinitio illius sequeretur quod unum esset multa. scilicet quod unum haberet multas substantias et multas diffinitiones contingit enim quod unum et idem insunt pluribus primo sicut dualitati inest primo paritas et proportio dupla. ex quo illis accidit quod esse paritatis est esse dualitatis quod additatur unum et ideo esse dupli. et sic dualitas habebit duas quiditates quod est impossibile. concludit ergo philosophus ea que dixerunt priores philosophi scilicet pictagorici tot sunt.

Post dictas vero philosophias. postquam posuit opinionem pictagoricorum. hic ponit opinionem platonicorum et dividitur in duas partes. quia primo ponit opinionem quam habuit iste de rerum substantia. secundo illam quam habuit de rerum principiis. ibi. quoniam autem species. prima in duas partes. quia primo ponit opinionem quam habuit platonicus de ydeis et speciebus. secundo ponit opinionem quam habuit de mathematicis. ibi. amplius autem. Circa primum primo notandum est quod plato posuit ydeas et species movebatur autem ex hoc. quia arbitrabatur non poterat esse diffinitio et scientia rerum diffinitio. non et scientia immobilium et intransmutabilium est. cum autem sensibilia omnia sint transmutabilia. et continuo fluunt. nam secundum quod sensibilium non sunt nec scientia nec diffinitio. oportet ergo quod scientia et diffinitio sint aliquorum separatorum. que separata plato vocavit ydeas. in hoc ergo quod plato sensit quod sensibilia sunt continuo fluxu. videbatur consentire cum eraclito qui posuit omnia esse continuo motu. Dixit autem plato quod scientia et diffinitio illius est quod invenitur autem in sensibilibus particulariter est et non ipsorum scientia non est. oportet ergo quod scientia et diffinitio sint aliquorum abstractorum que vocabat ydeas et species et hiis omnibus patet littera que dicitur id est dividitur. quia primo ponit motivum quo platonici movebantur ad ponendum ydeas et species. secundo ponit quomodo se habent iste ydee ad sensibilia. ibi. sic itaque. dicit ergo primo quod post dictas philosophias scilicet pictagoricorum supervenit negotium platonis in multis quidem sequens predictos philosophos. in multis autem habens aliqua propria preter dicta ytalicorum id est pytagoricorum nam ipse posuit ydeas et species. motivum autem huius quod consentit de novo opinionibus [illegible] et eracliti qui dixerunt quod sensibilia semper defluunt et moventur et quod scientia de hiis non est et hec posterius. id est post illos tunc cepit plato cum et videtur consentiisse socrates. sed non solum in moralibus esse negotium moralium de universalibus autem non dixerunt in moralibus. querunt universale et de diffinitionibus primo tendit intellectum. et hoc quia universale et diffinitio pertinet ad scientiam. ideo autem in moralibus est esse moralia et non esse naturalia. quia putavit quod universale et diffinitio de aliis posset esse et non de aliquo quod est de numero sensibilium impossibile non est aliquam communem rationem et universalem esse de rebus sensibilibus que continue transmutantur. Deinde cum dicit. Sic itaque talia quidem entium. ostendit quomodo ydee et species se habent ad sensibilia. et est sententia sua ista. quod ydee et species participantur ab ipsis sensibilibus et denominantur ab eis. ita quod sensibilia non sunt nisi quedam participationes et per nomen formarum separatarum. quas plato vocabat ydeas et hoc est quod dicit littera quod talia entia separata plato appellavit ydeas et species. species autem quia secundum eas erat principium cognoscendi. ydeas autem quia secundum eas erat principium essendi. sed autem istas ydeas et per eas putabat dici et denominari omnia sensibilia. et hoc quia multa univocantur secundum unam speciem participant ydeam. ita quod sensibilia sunt quedam participationes ydearum. plato vero nomen participationis transmutavit. id est non quod pictagorici vocaverunt imitationem plato vocavit participationem. pictagorici enim dixerunt quod sensibilia erant imitationes numerorum. plato vero dixit quod erant participationes solo nomine transmutato. quia idem in re est participatio et imitatio. licet quod pictagorici ponerent imitationem vel participationem. tamen omiserunt querere quid sit illa participatio et quomodo sensibilia participant species. Amplius autem preter has motivum platonis quo movebatur ad ponendum quiditates et species fuit bonum. videtur enim quod sicut quia entis est quod sensibilium et particularium scientia non est. quod est quod plato in aliquo bene dixit. et in aliquo peccavit. bene dixit quando in hoc quod posuit quod scientia est de rebus immobilibus et intransmutabilibus scientia. non nisi est diffinitiva vel demonstrativa. et sic scientia hec per diffinitionem vel per demonstrationem et utraque de immobilibus est. nam scientia diffinitiva est indicativa quiditatis sed ei indicant esse quiditativum rei. quod non indicat esse existentie. intellectus enim diffiniens abstrahit ab esse existentie. ita non fertur secundum quiditatem rei quod non fertur secundum existentiam. quia ergo omnis mobilitas et omnis motus recipiunt rem ut est in esse existentie. sic intellectus diffiniens abstrahit ab esse existentie. oportet quod abstrahat a motu et mutatione. et ideo dicit philosophus. dico. id est quod quando diffinitio generatur nec corrumpitur. cuius ratio est quia abstrahitur a motu et mutatione. et sic patet quod scientia diffinitiva abstrahit a motu et mutatione et est de rebus que non moventur nisi per accidens. ergo scientia demonstrativa est de rebus immobilibus. est enim scientia demonstrativa de conclusionibus que possunt resolvi ad causas earum et necessarias. id est quod ille conclusiones necessitatem et immobilitatem sortiuntur ex illis causis. in hoc ergo plato bene dixit quod posuit quod hec scientia est de immobilibus rationibus. in hoc tamen peccavit quia credidit quod iste immobiles rationes possint reperiri in sensibilibus. quod tamen falsum est. quia in essentiis rerum sensibilium consideratur aliqua ratio immobilis. sicut in homine est invenire hominem esse animal de quibus est scientia. unde non oportet ipsas scientias taliter separata ponere ex quo in essentiis rerum sensibilium reperitur aliqua immobilitas. hiis visis patet littera.

Ego querere utrum supposito quod sint ydee sen-
sibilia sint participatione ydearum. dicendum est quod sic.
Ad cuius evidentiam notandum est quod plato posuit quod in illo
separato non erat per accidens in quo non erat quod non perti-
neat ad quidditatem rei. sicut in homine sepa-
rato non est nisi humanitas. non enim erat humanitas
et albedo. Si enim esset humanitas et albedo non
esset humanitas tantum. et per consequens non esset tantum quiddi-
tas quia esset quidditas et albedo ad quam quidditas. et
ideo plato illud separatum vocabat per se hominem. Si enim
esset humanitas et albedo esset per accidens. et per consequens
non esset tantum id quod pertinet ad perseitatem hominis
et sic non deberet vocari per se tale quia tunc non esset
ibi humanitas tantum. ideo per se tale vocatur et per
quod dicitur vocari per se ens tale. in homine vero sensibili
et sic dico de homine. ita dico de quolibet alio quod est
ens et albo aliquo. et est ibi aliud per se et albedo per accidens. aliquo
alio modo enim participare debemus. in ydea magis
vere quod plato voluit in ydea non differt quidditas
et cuius est quidditas. et hoc quia in non est non additur
tur. in re vero sensibili differt quidditas et cuius est
quidditas. et hoc quia non una est. et est quiddi-
tas et albedo. et quia in est quidditas et albedo. ideo in est
quidditas participata ab illo alio. et sic additur
et ydeam quia per eorum acceperit plato quidditatem et
ydeam. patet ergo quomodo plato posuit quod sensibilia
sunt per participationem ydearum. ex quo sequitur quod sunt
quedam imitationes. Ad cuius evidentiam notandum est quod per
hoc forme universale dicitur a forma naturali. sicut
exemplum ab exemplari. Sic quod est quod exemplatum imita-
tur exemplar et sic eodem modo ydeatum imitatur ydeam
ut in eodem. vult si nelle loqui de veritate de ydea
sic loquuntur theologi. dicentes quod ydee sunt
forme sine rationes. non quoniam principales intellectu-
ales principales quando quia forme varie et diversitate
habent unam ydeam tantum non habent unam ydee. quia ydee
a qua est ratio principalis in intellectualibus quia ydee non vo-
cantur forme. aliquod sunt per unum aliud per modum ...
per modum artis et intellectus. Ego quero utrum plato bene
fuit motus quando dixit quod multa de uno unumquodque
eorum participat ydeam. dicendum est quod sic. Ad cuius
notandum est quod illa que sunt univoca. et hec univoca di-
cuntur quod participant unam rationem. et hec alia dicuntur e-
quivoca que participant diversas rationes. una vero ratio v-
na ydea est. que ergo participant unam rationem possunt partici-
pare unam ydeam. talia enim sunt univoca. ubi
enim sunt due rationes due exemplariter sunt et per consequens
due ydee. ubi vero est una est unitas et una ydea.
Deinde cum dicit. Amplius autem preter sensibilia. ponit opinionem
platonis de mathematicis. Ad cuius evidentiam notandum est quod ma-
thematicus abstrahit a motu et materia. non enim considerat line-
am sensibilem. puta lineam ligneam. sed tantum lineam.
sed quod abstrahebat a motu et materia. tamen ultra abstractio-
nem secundum esse. sed secundum diffinitionem et rationem. multa enim sunt abstrac-
ta secundum diffinitionem. que tamen non sunt abstracta secundum esse. sed enim
mathematicus considerat lineam preter materiam et per consequens in diffinitione
non ponitur materia. tamen linea secundum veritatem existit in ma-

plato autem credidit quod quodcumque est separatum secundum rationem est separatum
secundum esse. et sic posuit res mathematicas separatas secundum esse.
Unde notandum est quod plato posuit duos gradus separatorum
secundum quidditatem rerum et ipsa mathematica videbat enim quod
in omni re sensibili quidditas separatur ab eo cuius
est quidditas secundum rationem. quia in omni tali differt quidditas et cuius
est quidditas. secundum autem eum omne separatum secundum rationem est separatum secundum
esse. cum ergo quidditas sit separata secundum rationem oportet quod sit se-
parata secundum esse. sed cum separatum quod posuit plato est ipsa res
mathematica de qua iam dictum est. et sic plato posuit esse sensi-
bile et res mathematicas et ipsam speciem et quidditatem.
Huius autem patet litera. dicit enim quod plato preter sensibilia et species
posuit entia mathematica. sicut quedam intermedia inter
sensibilia et species et differunt ab utrisque. a sensibilibus quidem quia
sensibilia mutabilia. et mathematica que sempiterna et im-
mobilia. a speciebus autem quia in mathematicis inveniuntur mul-
ta differentia secundum numerum et eadem in specie. sicut duo trianguli qui sunt
in specie trianguli. in specie autem sic non. quia non est in ipsa specie.
sicut non homo et quidditas eius non est non quidditas. in tali enim
separato ipsa species una sola est. Unde notandum est quod ratio quare non pos-
sunt esse multa sub una specie sicut vult dicere plato in multis
locis est. quia species et forma recepta est in alio. si vero
omnino esset forma per se existens non posset multiplicari
materialiter. quia omnis multiplicatio materialis est ex hoc quod forma est
recepta in alia et alia parte. ut ad minus in alio et alio sup-
posito. Sic ergo cum secundum platonem quidditas separata esset
per se existens. ideo recepta in alio non erit multipli-
catio. ratio autem et forma mathematica erat recepta in in-
tellectu. sicut in corpore sicut ratio trianguli recepta est in corpore et
ideo in secundum platonem est multiplicatio materialis. et hoc est quod dicit
aliud talium triangulis. quia est in quolibet triangulo.
Deinde cum dicit. Quoniam autem species. ponit opinionem platonis
de rerum principiis. et dicit in dicto principio quod plato posuit
quod ordo ad quod genus causae reducantur. in principio ostendit principia.
quia primo ostendit quomodo plato posuit. secundo ostendit quomodo plato con-
veniebat cum pictagoricis et quomodo differebat. ibi unum
vero tamen substantiam. dicit ergo primo quod quia plato posuit quod species essent
causa rerum. ideo posuit et putavit quod quedam elementa et principia essent cau-
sa specierum omnium existentium. posuit enim
alia elementa ex parte materie. posuit enim quod ex parte materie erat
magnum et parvum que sunt principia rerum. ex parte autem forme posuit
unum quod est species et substantia rerum. ex illis enim formatur quedam nomi-
na nominat vel species. omnia constituuntur secundum participationem unius.
secundum quod una species ad unumquodque participatur. Considerandum quod
plato posuit magnum et parvum et species esse causa prin-
cipii. Unde notandum est quod ista veritatem potuit duobus modis venari. v-
no modo secundum quod magnum et parvum se tenent ex parte materie.
secundo modo secundum quod magnum et parvum se tenent ex parte speciei.
Ad cuius primi evidentiam notandum est quod plato in constitutione rerum po-
suit aliquod quod participat et aliquod quod participatur. id autem quod parti-
cipat materia erat. id quod participatur species est. et secundum platonem omnia
sensibilia sunt quia participant aliquo modo formam separa-
tam. sic ergo materia participat. tamen ex parte materie est diversus modus
participandi secundum magis et minus. licet enim forma separata sit
una. tamen modus participandi eam diversus est per magis
et minus. unusquisque suo modo de illa forma. sicut de luce videmus
enim quod lux una est et tamen a diversis diversimode participatur.

alie .u. pticipatur a colore posito recto . ar a colore
obscuro talr a colore colorato . ar a n colorato
& sic in diuersitate pticipacoes diuisa constituuntur
gr forz cum una sit adiuicem pticipat . sz magn &
uum q plo uocauit magnum & puum . & iterum pz
q spes & magnum & puum q nil aliud n diuise
pticipacoes eius . quit clarere. Et sic modo ue
niendi ista unitate e sic in q magnum & puum te
tenet ex parte . spei . Et ad e eius modo e q
due spes sz dicuntur sub magno & uno . & hoc q non
sunt sequali gradu . illa .u. dicunt esse i eodem gra
du q pticipat una forma due a spes due forme
sunt . & ideo non sunt sequali gradu . & sic dicuntur
sub magno & uno . q magnum & uno ego uoco hic magnum
& puum . ie a spes due sunt due ptes sub magnum
& puum faciebat q desinunt . sic .u. simo ex u
na spes fiunt alium . & una e magis & alia
& alia unum . i sz sub spebz . & ideo plo posuit spes
esse numeros . sic q numerus constituuntur ex diuersa ptici
pacoe unius . i q simo spes duo nimirum artar pti
cipant unum . i tale spes & pdee constituuntur et
sunt ex diuersa pticipacoe uni & entis . unum .n.
& ens conuertuntur . sic ergo res entis non tantum
i spebz & pdeis . i sz .n. res unum . i q numerus spes
constituuntur sz diuisam pticipacoem unius . que
diuisa pticipacio uocatur magnum & unum sine mag
num & puum . uidebatur .n. pr imaginari q res
entis & unum diuisimode conuertuntur i istis spebz & ponunt
sub magno & uno . sz a pr imaginacoe n e oio
q unitate sub unitate diuise spes sic spes hominis
& spes ani . n sunt n diuise pticipacoes unius
pimi entis . unum e q sub unitate iste spes n sunt
separate sic ponebat plo . i hz tn ut plo bn dix
isse . q dixit q due spes sunt ex magno & puo .
hz e sunt ipe sz additum & subtractum . q plus de enti
tate & est una spe q sequn. Ponit cum dic.
unum eius substantiam . ostendit i quo plo conuenit cum pictagori
cis & i quo differt . & di i do p . q po ostendit i quo conuenit
2o i quo differt . 1a . p infinito uero . dic ergo po q plo
uni & pictagorici i duobz conueniebat . plonici
ei dicebant unum esse substantiam rei . non distinguentes
i unum q e pn uni . & unum q conuertitur cum ente .
unum dicebant q quilibet ens debz dici unum . i q unum e
de substantia rei . ergo conueniebat plonici cum pictagori
cis . q plonici sic & pictagorici dicebant numeros
esse causas substantie i omnibz entibz . & hz q numerus n e n uni
tates collecte . sic ergo unum e substantia rei . i numerus .
Modo e q sic plo intendebat dicere q unum q conuertitur
cum ente e essentia rei unum dixit / q tales unitas id
e q unitas rei i quorz pdicto / sic intendebat di
cere q unum q e pn uni e essentia rei / n unum dix
sic commune dr & hz q tale unum accidit rei . Modo e
& q numerus formalis e constituitur ex unitatibz q conuer
tuntur cum ente . & q dicunt essentiam rei . numerus q sunt
e constituuntur ex unitatibz q accidunt cuilibet rei .
sic ergo intendebat dicere q numerus formalis dic essentiam rei
unum dix / q id iudicium e de isto numero & de uni

tate formali . sic unitas formalis dic essentiam rei . i &
iste numerus . sic intendebat dicere q numerus non dic
essentiam rei nisi unum dixit . q iste numerus causatur ex
unitate nisi q rei accidit q tn n distingue
bat inter pn uni & unum & sic n i pn uni unum &
sic in id tote reprehendit a plo Ponit e dr . pri
finito q . ostendit i quo differebant pictagorici & ploni
ci . & di i du p . q po ostendit duo . 2o causam dic . 1a .
unum quod g . et pn . modo e q plonici & pictagorici
differebant in duobz . po ex pte dualitatis pn .
ut .n. dcm e . pictagorici posuerunt q dam dualit
tate pn . q posuerunt duo pn i finitum & finitum
tum . plonici q hanc dualitatem posuerunt ex pte in
finiti tm . sz e ex pte ine . q dualitatem uocauit
magnum & puum . ut dcm e . i q id unum pn q
pictagorici uocauit i finitum plonici i duo
diuisit . Et 2o differebant . q plo posuit numeros
pt sensibilia . & item et numeros & sensibilia posuit ma
thematica . pictagorici q n posuerunt numeros separatos
a sensibilibz . n posuerunt mathematica media . sicut ui
sic pz textu . po .n. ponit pmam differentiam dicens . q plo
nici p uno pn . q e ipm i finitum q posuerunt pic
tagorici . fecerunt q dam dualitatem / q id i finitum
fecerunt ex magno & puo . hz e i textu id i finitum po
suerunt magnum & puum & hz sunt eis pn / 2o ponit
secundam differentiam . dicens q pter hz plonici posuerunt i
numeros separatos a rebz sensibilibz . ultimo pictago
rici numeros numeros dixerunt esse ipsas res / pictagori
ci & posuerunt ipsa mathematica ut media sic posuerunt
plonici . modo e q cum plo loquitur de numero n uide
batur loqui n de numero spei . & ideo sic ponebat spes
res esse substantias rerum . i similiter ponebat numeros . & sic
ponebat spes separatas a sensibilibz . i ponebat
numeros . tales .n. numeri n e n collectio formalitatum & ad
ditatum . sic ergo ponebat additatem substantiam rerum .
ita & tale numerum . & sic ponebat additates se
paratas i & istum numerum . Ponit [illegible] eius dic.
unum quod g . ponit causam duorum . & di in d p . q po
ponit causam dicte se . 2o dicte pe . 1a . dualitatem q .
dic ergo po q causa pter q plonici posuerunt unum et
numeros pter res sensibiles . q n fecerunt pictagori
ci & causa & causa introduxerunt spes / q perscrutati
sunt de diffinitionibz . e dicunt .n. q diffiniciones n sunt
de sensibilibz / & ideo oportet dare aliquod separatum / poterat
a phy . sic pictagorici ignorauerunt logicam .
& ideo ignorauerunt uiam diffinitionum . ergo considerano mo
uit plonem ad ponendum numeros & spes . Ponit cum
dic dualitatem q . po causam pme dicte / e a pa
dicta q dualitas sub plone e ex pte i finiti q non
posuit pictagoras . uocabat a plo ipm i fi
nitum magis . uult ergo reddere causam pdictam q plo po
suit dualitatem ex pte ine & infinitum & pter ini
d . p . q po ponit istam causam . 2o ostendit plonem n rronabi
liter mouisse . ia equiuocato q . dic ergo primo
q causa q plo alterum nimirum . i finitum & magis diui
sit i duo . sz i magnum & puum e . q ostendit numeros p
e pimos generari ex ea . ex ea .n. & ex spe sic ex

-lra-
2a da amplius hy quod
Et 8a
de

posuiũt cam unicã. Deinde cũ dic. Aliq̃ uo qd
ot quo aliq̃ posuiũt cam mouentẽ. dicẽs q aliq
qui aliq posuiũt cam uni̅ ẽ p'm motꝰ. sicut
qui tetigit amiciciã ⁊ litẽ. vl' qui tetigit
itellectũ. vl' amorẽ. de q̃ satis dictũ est.
Deinde cũ dic. q ꝙ qd erat eẽ. ot quo aliq
tetigit cam formalẽ. dicẽs q cã formal' p q
sciẽtur q̃ quid erat eẽ rei ⁊ q est cã rõne rei.
nullꝰ antiquor mais' tetigit. s3 aliq̃ tam
plõ mag' accessit ad cam formalẽ. posuit n̄
spẽs ⁊ oĩa q ptinet ad spẽs sic ẽ spẽa. nũ
tat ⁊ mãe. spẽs q n̄ potuit reduci ad cã mãle.
ut ad eis ponit sunt. n̄ potuit reduci ad cãm
efficientẽ. q n̄ sunt cã motus. s3 n̄ plõ ipsos
spẽs mag' ẽe cã imobilitatis ⁊ q̃etis qm motꝰ.
reduce' g° ad cam formalẽ. spẽs n̄ ptinẽt q
q erat eẽ ⁊ quidditatẽ ipis reb3 sib3. ipi aũt
spẽb3 quidditatẽ ptinẽt unitatẽ. q quidditas spẽ
unitas ẽ. Deinde ẽ dic. cuiꝰ uo cã. ot quo
aliq tetigit cam finalẽ. cuiꝰ cã fuit actus
⁊ transmutacõnes. quidã aũt aliq tetigit quãdã
n̄ s3 q ⁊ p actus. simpl'r c̃ ⁊ p se n̄ tetigiũt.
Nã quidã antiq ponẽtes itellctũ et amicici
am eẽ cãs rer dixerũt illas cãs eẽ q̃ dã boni
⁊ q boni ⁊ finis quitutur uni tetigisse
cam finalẽ. n̄ tñ sic ẽ. q cã finalis ẽ cuius
gra fit qd. isti aũt qui posuiũt itat q̃ ami
ciciã ⁊ itellctũ. nõ posuiũt eas tamq gra illo
rũ sint aliq ex istis. uel aliq fiãt. s3 erat tetige
runt. q ab eis ẽ p'm motꝰ. ⁊ mag' eat te
tigiũt p ut hñt rõm efficientis q p ut hñt
rõm [illegible] finis. ot quoq3 ponit unũ ens et ẽ
eẽ quidam unũ boi. ponit illa unũ eẽ s3am
rei. ⁊ ita ponit cam ut hẽ rõm cãe formal'
⁊ nõ finalis. q gra h° boni q ponit ucre
n° fit qd q c̃ p'u cãe finalis. hĩs g° aliqd nõ
nõ ponit n̄. cam finalẽ simpl'r. s3 solũ per
accñs. Queret aliqs quo isti tetigiũt cam
finalẽ p actus ⁊ n̄ p se. dx ẽ q finis ⁊ boni
quitutur. tetigiũt tetigiũt boni tetigiũt
finis. boni aũt pot tangi duob3 modis. uno
mõ tangitur b q ẽ id a quo ẽ motꝰ. ⁊ sic hĩ
rõm actiui. vl' ẽ tangit s q ẽ rõne rei. ⁊
isto mõ idiuit rõs for° [illegible] motꝰ. bo
nũ ⁊ finis reducitur ad actiui ⁊ formã. a°
mõ pt tangi boni b q ẽ id ẽ gra fit ad ⁊
s. isti mõ tangitur irõe finis q de rõe fit
ẽ q p' illũ fiant oĩa q fiũt. s3 in p'ni modũ
bñ tangitur id q ẽ boni. ⁊ id q ẽ finis. s3
n̄ tñ tangitur s'cdm boni ⁊ s'cdm finis. dif
fert n̄ tangi id q ẽ finis ⁊ tangi finẽ
finis. s3 n̄. ad tangat id q ẽ finis tñ nõ
tñ tangit id s'cdm finis s3 s'cdm hẽ rõm ac
tiui vl' for°. tangit finẽ p accñs. q rõe aliq
s. rõe actiui vl' forme. q q tang' finis s'c
tũ finis tang' finẽ p se ⁊ rõe sui. cã g° isti
p'ni tangẽnt amiciciã ⁊ itellctũ tangebãt quãdam

bõ. nõ tñ s'cdm rõe boni ⁊ finis. q mag' s'cdm rõne
actiui. mag' q ab eis ẽ p'm motꝰ ⁊ sic tangebãt
finẽ mag' p accñs q p se. q n̄ illi q tangebant
unũ ⁊ ens. sic plõ. tangebãt id q ẽ boni. s3 tñ
mag' id tangebãt id p accñs. q̃ irõe for° q irõe finis
mag' id tangebãt id p actus. Deinde cũ dic. q q°
[illegible]

forum a qua est ista res et quod quid est. Deinde cum dicit
Et adhuc facile. ponit quartam rationem et est talis.
illa positio secundum quam quodlibet elementorum potest poni principium alterius
[illegible] quod [illegible] hanc quodlibet elementum potest poni principium
alterius. ergo et cetera. Contra hanc rationem sic procedit. quia primo ponit
rationem suam. secundo ut ibi. Sed ad primum dicitur quod licet unumquodque
elementorum secundum positionem hanc possit dici prius alio. tamen magna
differentia est secundum quod aliud dicatur prius et posterius. Dicit ergo primo
quod secundum hanc positionem facile est ponere quodcumque corporum simplicium ex-
cepta terra quae propter suam grossitiem [illegible] non potest poni principium
et elementum alterius. Et hoc si quidem mutuam genera-
tionem et corruptionem quae est inter elementa. Unum enim per congregationem et
rarefactionem elementa ad invicem generantur. sicut ignis per
condensationem fit aer et aer per rarefactionem fit ignis.
Quod dico est quod licet positio non sufficienter arguebat di-
cebat enim quod [illegible] fit hoc quod id est primum principium simile
[illegible] quod tamen falsum est. Sed non hoc esset unum unumquodque
elementorum facile poterit principium [illegible] alterius. quia ex u-
no elemento fit alterum. id est ex parte principii principium et prima [illegible]
alterius non ex quo fit ad quod omnino. Sed ex quo fit ad
per se. hoc autem est eius [illegible]. sicut patet ex parte principii. unum enim ista
potentiam corporis in actu esse principium principium simile. dicit perscrutabatur
primo quia eius in actu non potest esse prima materia. quia ex ente in
actu non fit ad [illegible] actum. ergo quod [illegible] sequeretur quod es-
sent plura principia simul. quia quod hoc elementum est aliquid eius in actu
ex quo potest fieri alterum. Deinde cum dicit. Sed ad primum dicitur. manifestat
quod dicit unum elementum prius alio. non tamen differentia
distinguamus prius. dicitur enim quod unumquodque elementorum
potest esse prius alio. hoc ergo vult distinguere hoc prius.
Unde notandum est quod cum natura procedat de imperfecto ad perfectum
in suo processu id a quo incipit natura est prius
generatione. tamen id ad quod terminatur motus naturae est prius
intentione. Quamvis ergo unum elementum fit ex alio. elementum ex
quo fit est prius generatione. tamen elementum factum est prius
intentione. Duo ergo facit hic. quia primo ostendit quae sunt elementa
priora generatione. Secundo quae sunt priora intentione. ibi. Secundum
vero est. dicit ergo primo. licet verum est quod unum elementum est
prius et alterius. tamen multum differt quomodo accipi-
atur prius et posterius. Si enim accipiatur prius
generatione aliqua elementa magis sunt alia minus esse priora
quam omnia. Haec autem sunt elementa subtiliora ex quibus fiunt alia
per condensationem. Et sic omnium elementorum ignis quod est subtilissimum.
quanto enim aliquod est subtilius tanto magis videtur accedere ad
naturam principii. Unde quicumque posuit ignem principium simul
cum [illegible] convenienter huic rationi. Et ergo quicumque posuit
quod oportet aliquod elementorum esse principium corporum propter hoc enim posuit
se. scilicet propter subtilitatem. Et ideo nullus eorum posteriorum di-
centium omnia habere unum principium posuit terram esse id princi-
pium propter suam grossitiem et magnitudinem partium. quia hoc
est elementorum potest terram iudicare accepit [illegible] dixerunt
ignem esse principium. alii vero aerem. alii vero aquam. nullus vero
terram. Sed quod nullus philosophorum dixerit. Sed cum multi popula-
res hoc dixerunt. ut fuisse antiqua et popula-
ris opinio. quod terra est principium. ad cuius [illegible] dicit Hesiodus qui
posuit terram esse primo factam. ut esset primum receptaculum
aliorum omnium. quod vero non dixerunt. hoc fuit propter grossitiem
quam habet terra in suis partibus. unde [illegible] hanc rationem quam ponit

quod etiam quanto subtilius. tanto magis principium. patet quod nullus
eorum verum dixit in positione principii. Et hoc quia si de ratione principii est
quod non fiat ex alio. sed omnia ex illo. necesse est ille posuit
verum qui posuit corpus quod est principium esse quoddam medium
inter aerem et aquam subtilius quidem aqua grossius autem
aere. quia ex quo grossius est aere potest fieri ex il-
lo. et sic non est principium. Deinde cum dicit. Generatione. ponit
aliud quo etiam [illegible] [illegible] hanc positionem ponitur priora
generatione [illegible] de priori generatione. hic ostendit quod etiam
compositiora sunt priora si loquimur de priori intentione.
Sed non ex subtilioribus fiunt grossiora per congrega-
tionem et id quod fit semper est prius in intentione generantis.
sed quod compositiora sunt priora in intentione naturae. Et hoc est quod dicit
quod si illa quae sunt posteriora generatione sunt priora in inten-
tione naturae. sed quod etiam compositum et concretum sit prius quod fit
ex subtilioribus. ita quod accidit contrarium his quae dicebant ex
dicebatur enim quod subtiliora sunt priora. nunc autem accidit
quod compositiora. id est quod aqua est prior aere. et terra aqua. Deinde
dicit ergo palam est quod deponentibus unum tantum elementum
dictum est. Deinde cum dicit. Id autem. improbat ponentes
plures causas infinitas et dicit. In duo. primo improbat
opinionem Empedoclis. secundo Anaxagorae. ibi. Anaxagoras vero. Prima in-
troducit tres rationes. quarum prima ducit quod Empedocles ne-
cesse removeret causam etc. ibi. Ex toto alterationem. dicit ergo
primo quod id ipsum inconveniens accidit ponentibus plura. Unde cum Em-
pedocles qui posuit quattuor elementa esse principia simul. quia nullum il-
lorum posuit corpus in actu esse principium in actu quod est principium
in potentia. unde hoc idem inconveniens accidit illis. accidit in-
convenienter proprium amoris principium est. quod id quod dicitur esse in
principio simile. principium enim simile secundum materiam. non generatur
actu tamen est compositum in [illegible] quod etiam ad invicem genera-
tur non manet. ergo non sunt principia similia. Sed magis
resolvuntur ad materiam. Deinde cum dicit. Et removentium
causam. ponit secundam rationem quam quidam specialiter rec-
pit causam moventem quam posuit Empedocles. dicens
quod dicere sic Empedocles de causa movente non est. scilicet
amicitiam aut discordiam neque [illegible] neque recte dictum est.
Sed non sunt [illegible] sunt contrariae. tamen oportet causam contrariam re-
ducere ad unam causam quae non habet contrarium secundum [illegible]
rationem. Deinde cum dicit. Ex toto. ponit etiam
rationem et est talis. positio quae tollit alterationem est impossibilis.
Sed positio Empedoclis est huiusmodi. tollit enim alterationem. non
enim potest ponere quomodo ex calido fiat frigidum. et e converso. non
enim potest fieri ex contrario contrarium nisi detur una materia quae cum sit
sub uno contrario aliquando sub alio. haec autem non dat Empedocles.
ergo sua positio est impossibilis. Notandum est quod Empedocles in duo-
bus peccabat. primo quia tollebat unitatem materiae.
secundo quia tollendo unitatem materiae tollebat alte-
rationem et generationem. alterationem quidem quia alteratio est
contraria est unum quae contrariorum non potest mutari in aliud nisi detur una
communis materia quae aliquando est sub uno aliquando sub alio. Et remota
unitate materiae removetur alteratio. generatio vero remota alteratione
removetur et generatio. Et hoc quia alteratio est via in generationem quare
quia ea remota via removetur terminus. unde si alteratio est
impossibilis et generatio. quia si fieret alteratio sine generatione
esset ociosa quia ociosa est via quae non consequitur terminum.
Deinde cum dicit. Anaxagoras vero. improbat positionem Anaxagorae et di-

in d. p. q2 p° ot quo po anaxa. posuit. gd
ot quo a° mo appinquauit ūitati. i. tū uīdc.
dic g° p° q sicut suscepit opiōz anax. uidebt
q ipē posuit duo cāa rer. s. cāam mlē 7 cām
efficientē. 7 li bm rōz. q2 rō ūitatis cogebt
eū i hoc. n. ē secutus eos qui exp̄imūt hāc
ūitatē. lz a° bū dixit i ponendo h̄ duo pu tū
peccauit p° q2 n̄ bū dearticulauit. i. manifa
uit ea. 2° q2 absurdū exiuit q dic. s. q
oīa fuūt p̄mixta i p̄n° mūdi. sic. n. p̄mix
tū p̄cedet oīa q ē ipōle. q2 p̄mixtū dz sequi
simplr. 7 nō eco. ī p̄mixta eī mag sit pū per
mixtorū q eco. 3° q2 potit q q'lz p̄misceetur
cuilz q ē ipōle. q2 multa sūt q n̄ sūt apta
nata p̄misceri. ē ei mixtio. alterator ū mo. n
la g° solū potit p̄misceri q ad iuicē possūt
alterari. quarto q̄ ipōle ē q accīi possūit
ab separari a subiectis. gi tū ecūt p̄mixta sicut
posuit anax. possēt separari. q2 eade ē separacō
7 p̄mixtio. ā qz. n. potit p̄misceri potit separari.
cū g° accīi h anax. possūt p̄misceri possūt se
pari. Deīn cū dic. tū si quis. ot quo pō
anax. ht aliq appenciā ūitatis 7 dī. i. d. p.
anax. n. posuit duas cās. s. cām mlē 7 cām
efficientē. p° lz ot quo li ot id q dix anax. de
ūi appinquat ūitati. Ē° quo id q dix de cā
efficientē 7 ūitati. appinqt. i. dix a p̄mixta
ēē. dic g° p° q si aliq p̄seq̄ret de articulatē. i.
manifestē 7 subtilr. 7 no sufficiēt id q uult
dīc anax. appebit q ad dix mirabiliūs ali
is 7 q pō sua de ūi appiāt ūitati. dixit. n.
q ui erat ad iquā n̄ erat deceptū. i. q de
eā nil ūl potat p̄dicari. n. n. de ea p̄t p̄dicari
ac sp̄alis color. q2 nō potit dici nc alba nc
nigra. nec fusca. nec a° colore colorata. de
ea 7 nō p̄t p̄dicari. colorī gn̄e. q2 si p̄dicarētur
g° de ea. ncō de ea p̄dicaretur alia sp̄ēs. q2
ipōle ē gen° p̄dicari de aliquo. de quo nlā
sp̄ēs p̄dicari p̄t. de p̄ 7 ūi nō p̄t p̄dicari ac
sapor. p° ad aliud p̄ennd rōz. cū. n. ī ea ul
sit deceptū. nc q̄le nc q̄ nec q̄tū. nc breuitē
aliq eius p̄dicamentale de ea potit dī. gi. n. ge
potit p̄dicari. 7 aliā sp̄ēs p̄dicaretur. cuius ōni
oīnū ē. oībz. n. p̄mixtis i illa ūi. ul de ea po
tit p̄n q. n. p̄dicantur dista a° 7 i actu. Quo
ē q ic anax. appiāut ūitati i ponēd m̄z.
posuit. n. aliquam p̄hi. q ūi erat eius ināī
hīs a ū appinquitur ad ūitatē ūe. q2 de ūitate
ūe ē q sit eius i pō 7 nō eius i actu. anax. a
posuit q i ūi q posuit ēē fundamētū nc n̄ē
distinctū 7 li appinquaūt ad ūitatē ūe. bm
. n. p̄hm. i. 7 iij. b ūi ē i pō ad oīm formā ge
nabilē 7 corruptibilē. 7 ūi ē i actu aliquā for
mā. n. ē quid nec q̄le. nec q̄tū. 7 sic de oī
alio ente p̄dicamentali 7 sic ē i pō ad oē eius
p̄dicamentale 7 nō i actu. Quod ē q lz anax.
appiquat ad ūitatē ūe. tū n̄ oīo dix id q

ē de ūi. uoluit. n. q pō ūe ē sic pō mixti. q2
oīa sūt mixta ad iuicē h eū. i mixto a' n̄ sūt
i actu illa q imiscent 7 q i mixtione qūt sz tm̄ i
pō. i q n̄ erat actu distinctū. 7 ideo pō mixti 7 pō
ūe assilaūt. tū n̄ ē oīo sile i e pōm ūe 7 pōz
mixtibilia. n. sūt i mixto n̄ i p̄ma pō p̄ssiua.
q2 mixtibilia a° mō manēt i mixto. sz forme
sūt tm̄ sic i pō passiua. 7 sic n̄ ē sile de pō ūe.
7 pō mixti. Deīn cū dic. dic a p̄mixta. ot
quo anax. appiquat ūitati i ponēdo cām ef
ficientē dicēs q iste p̄ aliys tangit dix. dixit
ei q oīa p̄t itellēm p̄mixta ēē. solū. n. itellēm
q posuit cām efficientē. dixit ēē p̄uū 7 ip̄er
mixtū. ex quo g' accīt ponē duo p̄n. unū p̄n
ē itellēs. q dixit ēē i p̄mixtū 7 simplr. altm p̄n
ē ipa ūi q dixit ēē i determinata anteq determinaret p forma
p q aliud formā a° mō recepit i ipā. ic g° anax.
ea q dixit nec recte nc plane dixit q2 n̄ bene
manifestauit sua dcā. videbat tū dīcē ad q pro
pinquiū posterioribz philis qui rōē sekut de ūi.
7 aliorū opiones n̄ erant tāle mag apparētes q
ille. lz mō manifeste sit distinctio ex cuius se p̄his
q plura de claritate harū opionū q2 de claritate eās
opiones spectare ad mag illes 7 h ē q d' q s
mones hor p̄hoz mag sūt p̄pi p̄ racionibz illis
qui usitatur de gnōm 7 corrupcōz. q racionibz
methaphisicis. cuius rō ē q2 isti p̄hi fere n̄ qrūt
n p̄n̄ 7 cās sbe gnabilis 7 corruptibilis. sbe at gnabi
les 7 corruptibiles eadē sūt q ssiderare scie nālis. 7 d'a
re. q2 isti p̄hi q̄ntā 7 abstracta ssiderauit sic
pz de anax. q ad dix de itellēm. Quod ē q sic
anax. loco de ūi appinquabat ūitati i sibi q ap
pinquāt ūitati loco de itellēm. uoluit. n. q ic in
tellēs eēt i p̄mixtū 7 simplr. q2 at n̄ posset
oīa separare 7 distinguere. debe. n. suo mō p ma
ginari de eis p' sicut de ūi p'. gi. n. ūi p' eēt
arctata ad aliquā formā n̄ posset recipere omnē
formā. q2 g° p̄t fi oīs forma uō ē arctata ad ali
q formā. gi. n. eēt arctata ad aliq formā nō
eēt oīa fi. sili sili si itellēs p̄m° eēt i gnē
7 i sp̄ē ita q eēt arctatū ad aliq eius sp̄ale 7
finitē. nō posset facē nc distinguere oīa entia.
sic. n. suo mō se ht pō passiua ad oīa fi. ita
suo mō se ht pō actiua p̄mi itellēs. ad oīa fa
ce. nō a' posset oīa facē si eēt eius arctatū ad m
q eius arctatē eēo uoco eius p̄mixtū. 7 ideo bn̄ i
tellēs p̄mū dē i p̄mixtū 7 anax. lz dcō appiqt ūitati.

Quia iō de oībz. postq disputauit q opi
niones illiū. hic disputat q opiones pi
tagore 7 platonis qui posuerūt alcōra p̄n q p̄
cedentes 7 dī. i. s. d. p. q2 p° ot q disputare q
istos 7 q ssiderare opiones eor mag q uenit hu
ic scie q ssiderare opiones p̄cedentiū. 2° ibi ica
pit disputare q eos i. pictagoricū quidē g.
ad eum q p̄mi nō ē q h scia ssiderat de ente
i q tū ens. 7 ideo q tū se extēdit ambitus entis
tm se extēdit h scia. ambitus a' entis se extē

dit ad entia sensibilia et intelligibilia. Et ideo ista scientia se extendit non solum ad sensibilia sed ad intelligibilia. Unde quia ultimum de potentiis huius scientie est quod possit se extendere ad entia intelligibilia, aliquam ergo philosophi non dixerunt de ente sensibili quam [illegible] dixerunt de ente intelligibili. Alii autem philosophi sicut Plato et Pictagoras multum extendebant directe de intellectu. Plato enim species posuit et videat quod posuit hunc esse intellectualem et numeros ipsorum per abstractionem quam habebat de sensibilibus. Uni ergo qui dixerunt de ente sensibili et intelligibili dixerunt de toto ente, et quia ista scientia est de toto ente, ideo isti magis appropinquabant considerationi huius scientie quam illi qui dicebant de uno ente tantum scilicet sensibili.

Huius autem primo littera dicit ut quicumque faciunt speculationem de toto ente scilicet tam de ente sensibili quam intelligibili et qui esse utriusque generis entium ponunt perscrutationem suam, et ideo dignum est magis immorari circa dicta eorum scilicet quod bene et quod non bene dixerunt quam circa dicta aliorum qui non dixerunt nisi de uno ente scilicet sensibili. Et hoc quia illi magis appropinquant ad partem perscrutationis que est de ente inquantum est.

Deinde cum dicit pictagorici quidem igitur incipit disputare contra istos philosophos. Et dividitur in duas quia primo disputat contra pictagoricos, secundo contra platonicos ibi quicumque [illegible]. Prima in duas quia primo ostendit in quo pictagorici conveniebant cum naturalibus et in quo differebant. Secundo incipit disputare contra eos ibi ex quo tamen modo. Prima in duas quia primo ostendit in quo pictagorici differebant a naturalibus, secundo ostendit in quo conveniebant ibi disputaverunt tamen. Dicit ergo primo quod illi qui vocantur pictagorici diversificantur a naturalibus quia ex non manifesto principio utuntur principiis et elementis quam utantur naturales. Cuius ratio est ~~quia naturales ex sensibilibus acceperunt~~ quia naturales ex sensibilibus acceperunt principia sua, pictagorici autem ex non sensibilibus, quia principia rerum acceperunt ex mathematicis. Alia autem est quod mathematica omnia preter illa que cadunt sub astrologia sunt sine motu, et ideo cum principia [illegible] de talibus, cum mathematica sint immobilia, quia [illegible] tractant ex immobilibus et sensibilibus.

Quod autem dicit quod astrologia tenet quendam gradum medium inter scientiam mathematicam et naturalem, et hoc quia ista scientia principia mathematicorum applicat ad res naturales sicut ad motum celi. Et ideo dicitur hic physica quia licet alie scientie mathematice abstrahunt a motu, tamen ista non omnino abstrahit quia applicat principia mathematica ad motum. Tamen notandum est quod dicit hic quidem quod licet corpora celestia sint subiecta astrologie, tamen astrologus de istis corporibus non considerat inquantum mota sunt sed considerat de celestibus corporibus secundum quantitatem motuum et mobilitatem et in velocitate considerat et de proportionibus eorum et de applicatione et elongatione eorum ab invicem. Unde quod considerat de corporibus celestibus secundum quod eorum mobilitas [illegible] considerat quod motus est passio naturalis [illegible], ex quo patet quod [illegible] utatur esse motum celi astrologus quam utatur esse quantitate motuum.

Deinde cum dicit disputant tamen ostendit in quo conveniebant pictagorici cum naturalibus. Unde notandum est quod in duobus conveniebant. Primo quia disputabant de omnibus rebus naturalibus, [illegible] de generatione omnium rerum naturalium sicut et naturales. Secundo conveniebant quia sicut naturales ponebant omne ens esse sensibile, ita isti ponebant. Unde est quod entium sensibilium ponebant principia sensibilia

sicut maiores, et quia ad hec aliquo modo attingebant etiam intelligibilia. Hic autem primo littera dicit quod isti pictagorici sicut et naturales disputant et tractant de omnibus naturalibus. Generant enim celum et construunt causas et principia huius quod accidit circa partes celi. Vocant autem partes celi stellas et orbes. Construunt et causas et principia huius quod accidit circa passiones celi. Dicit enim eorum que accidunt circa eclipses lunares. Construunt et causas et principia eorum que accidunt circa operationes ~~eorum~~ celi id est circa motus celestes. Et quantum ad hoc consenserunt aliis naturalibus. Secundo consenserunt eis quia totum ens posuerunt sensibile quod tamen comprehenditur a celo. Et ideo quia pictagorici non posuerunt esse celum nec est quod causas et principia entis sensibilis posuerunt res mathematicas sicut maiores. Quidem aliquo modo attingunt ad entia superiora et intelligibilia quia mathematica abstrahunt a motu et materia. Et quantum ad hoc quod dixerunt aliquid de intelligibilibus, dicta eorum magis fuerunt convenientia quam dicta [illegible] id est dicta illorum. Cuius ratio est quia isti naturales non potuerunt extendere intellectum suum ultra sensibilia quod tamen isti fecerunt.

Deinde cum dicit ex quo tamen modo incipit disputare contra istos et dividitur in v partes secundum v rationes quas adducit contra istos. Secunda ibi amplius autem sunt quidam. Tertia ibi amplius autem quomodo. Quarta ibi accidit tamen. Quinta ibi utrum idem. [illegible] Est ergo prima ratio talis: ista positio peccat que per principia sua non potest reddere rationem motus et mutationis. Positio pictagorice est huiusmodi quia per principia sua non potuit salvare motum et mutationem, et ideo peccat. Et hoc est quod dicit littera quod supposito quod par et impar, finitum et infinitum sint principia rerum, sicut posuit pictagoras non potest inveniri aliquis modus per quem possit [illegible] quod motus sit in rebus. Res autem esse sine motu est impossibile quia si motus sit in rebus potest ostendi per generationem et corruptionem que in rebus inest, quod quidem generatio et corruptio non est sine motu. Potest etiam ostendi per opera que fiunt circa celum que sine motu non sunt. Quod dicit est quod mathematica sicut sunt numeri quos ponebant pro principiis rerum abstrahunt a ratione agendi et movendi. Ergo sicut est non possunt poni causa motus et mutationis. Et sic pictagoricos non attingunt causam motus et mutationis.

Deinde cum dicit amplius autem sunt quidam [illegible] secunda ratio talis: ista positio que per principia sua non potest ostendere quedam corpora esse gravia et quedam levia insufficiens est. Positio pictagore est huiusmodi. Ergo insufficiens est. Et hoc est quod dicit littera quod si dentur et supponantur sicut ostendatur quod magnitudines componuntur ex numeris, tamen certum est quod si numeri ponuntur principia rerum, quod non potest ostendi quod de numero corporum quedam sint gravia et quedam levia. Cuius ratio est quia principia que ponunt ab eis ex quibus supponunt et dicunt omnia fieri magis adaptantur corporibus mathematicis que nec sunt gravia nec levia quam corporibus sensibilibus que sunt gravia et levia. Et ideo nil magis dixerunt per principia sua de corporibus sensibilibus sicut de igne et talibus huiusmodi corporibus quam de corporibus mathematicis. Cum tamen de corporibus ad propria debuerunt dicere. Quod dicit quod corpora sensibilia addunt super corpora mathematica, et ideo aliqua propria principia debuerunt ponere corporum naturalium per que possent assignari causam eorum [illegible] ad invicem. Cum ergo isti ponerent quedam principia que non magis accipiebant

cor. mathematica q(uod) ista p(ro)p(ri)e talia p(ri)n(cipi)a u(e)l p(ro)p(ri)i po
tuit dic(er)e de illis. Deinde cu(m) d(icit) q(uonia)m aut(em) quo
m(od)o poss(unt) causa(e) rer(um) et d(icit) id(em) p(er) q(ui)a p(ri)mo o(stendi)t q(uod) n(umer)us posi
tus a pictagoricis no(n) pot(est) poni causa rei. 2° o(stend)it
motiuu(m) quo pictagoras mouebat(ur) ad po(nen)d(u)m
n(umeru)m i(n) reb(us). p(ri)mo i(n)ua(m) cu(m) i(n) hac p(ar)te. Ad eui(dentiam)
p(ri)mi no(tan)d(um) e(st) q(uod) si pictagoras posuiss(et) d(icer)e
n(umeru)m. sic(ut) ne(cesse) e(st) d(icer)e p(hilosoph)o. potuiss(et) d(icer)e q(uod)
n(umeru)s e(st) ca(usa) rei. potuiss(et) n(on) d(icer)e q(uod) n(umeru)s i(n)telligi
e(st) ca(usa) n(umer)i s(ensi)b(i)l(is) et q(ui)a n(umeru)s s(ensi)b(i)l(is) e(st) esse(ntia) rei et
s(ub)st(anti)a. id(e)o p(er) (con)s(equens) e(st) ca(usa) s(ubstantiae) rei. S(ed) q(ui)a ip(s)e n(on) posu(it)
n(umeru)m s(ensi)b(i)le q(uod) n(umeru)s posset esse s(ubstanti)a rei s(ed)
i(n)t(elligi)b(i)l(is) n(on) potuit d(icer)e q(uod) n(umeru)s sit ca(usa) s(ubstanti)e rei. S(ed) i(ntelligendu)m
n(umeru)s sit ca(usa) s(ubstanti)e rei et tu(n)c id(em) e(st) q(uod) s(ubstanti)a rei. s(e)c(undu)m q(uod)
id(em) sit ca(usa) sui ip(s)i(us). Hic incip(it) p(ar)s 2a. dic(it)
. i(d est) q(uod) no(n) e(st) possi(bi)le d(icer)e n(umeru)m (et) passiones n(umer)i
esse ca(usas) rer(um) exi(sten)ciu(m) i(n) celu(m) et t(er)ra q(ue) s(u)nt
n(un)c et nu(n)c fi(eri) ... q(uod) n(umer)us aliq(ui)s i(n)
n(atur)a e(st) p(re)t(er) hunc n(umeru)m s(ensi)b(i)le(m) ex q(u)o (con)stitui
tur mundus. Deinde cu(m) dic(it). ubi cu(m) i(n) hac p(ar)te
posuit motiuu(m) quo mouebant(ur) pictagorici ad
pone(n)d(um) q(uo)d n(umeru)s e(st) mundus. Ad eui(dentiam) (h)ui(us) no(tandum)
e(st) q(uod) pictagoras po(ne)bat q(uod) o(mn)ia que s(un)t i(n) t(er)ra un(iuersaliter)
h(ab)e(n)t i(n) p(ro)porc(i)o(n)e debita. q(ue) p(ro)porc(i)o(n)es uocabat n(umer)os.
dicebat q(uod) p(ro)porc(i)o(n)e h(abe)re e(ss)e ex h(oc) q(uod) o(mn)ia cor(pora) s(un)t
i(n) debito loco et debito situ. S(ed) i(dest) si loca essent
i(n) s(u)p(er)i(us) u(e)l i(n) i(n)f(er)iora s(u)p(er)ius. destrueretur p(ro)porc(i)o
et n(umeru)s. Hic incip(it) p(ar)s 2a. Dic(it) i(d est) q(uod) cu(m)
hac p(ar)te i(n) f(ut)uru(m) sit op(ini)o et t(er)r(a)e. h(ic) e(st) s(u)nt q(ue)
tige(n)t et co(n)t(ra)ria illa q(ue) cadu(n)t s(ecundu)m op(ini)o(n)e(m)
t(er)r(a)e. nec poss(unt) (con)tinue e(ss)e. nec illa q(ue) s(un)t t(er)
poss(unt) s(u)b(ue)r(ter)e. i(d est) i(n) f(ut)uru(m). q(ui)a si ita esset i(n) reb(us)
esset i(n) uniu(er)so. i(d est) i(n)eq(ua)litas et p(ro)mi(xti)o. i(d est) (con)fusio
et no(n) distinctio q(ui)a si q(uod) ita e(st). h(oc) n(umeru)s (con)uenit
q(uod) n(umeru)s h(ab)et (con)tinuit(atem) i(n) m(un)do et p(ro)porc(i)o(n)e. De
i(n)de cu(m) dic(it). accidit q(uod). post q(uonia)m (h)ic n(umer)os et (h)ic talis
uide(tu)r q(uod) accid(it) q(uod) diuisitas (con)stituitur n(umer)us
tu(n)c n(umeru)m i(st)u(m) e(st) h(ic) diuisitate(m) locor(um). q(ui)a passio
nes cor(poru)m i(st)iu(s) diuisitate s(ecundu)m diu(er)sa loca q(uam) q(uod)
d(icit) diuisitas no(n) p(otes)t attendi penes p(ri)n(cipi)a math(ematic)e
q(uod) posuit pictagoras. Nota q(uod) h(ic) p(ri)mu(m) mo
tus ad fo(rmam) e(st) mot(us) ad locu(m) ex q(u)o t(er)tiu(m) s(e)c(un)d(u)m
p(ri)mu(m) e(st) q(uod) moue(n)s et g(e)n(er)ans da(n)do fo(rmam) dat
locu(m). s(ecundu)m e(st) q(uod) s(ecundu)m diuisitate(m) for(marum) et passionu(m)
i(st)i(us) s(un)t diu(er)sa loca. sic(ut) alius e(st) locus t(er)re et
alius locus ignis. ex q(u)o s(e)q(uitu)r t(er)tiu(m) q(uod) id q(uod) larg(it)(ur)
fo(rmam) larg(itur) locu(m). et q(uod) larg(it)(ur) locu(m) larg(itur) for(mam).
et q(uod) n(on) pot(est) largiri locu(m) no(n) p(otes)t largiri fo(rmam). et
q(uod) no(n) p(otes)t largiri diuisitate(m) h(ic) loci. n(on) p(otes)t largi
ri diuisitate(m) h(ic) fo(rm)a(rum). Cu(m) (er)go p(ri)n(cipi)a posita a pic
tagoricis n(on) possi(n)t ca(usa)re diuisitate(m) h(ic) locu(m). no(n)
possi(n)t ca(usa)re h(ic) fo(rmam). n(e)c (er)go ... d(icit) p(hilosophu)s i(n)
l(itte)ra q(uod) diuisitas passionu(m) u(e)l fo(rma)ru(m) e(st) h(ic) diuisita
te(m) locor(um). ex q(u)o s(e)q(uitu)r q(uod) illa p(ri)n(cipi)a q(ue) n(on) poss(un)t i(n) di
uisitate(m) locor(um) n(on) poss(unt) i(n) diuisitate(m) fo(rma)ru(m). n(e)c
(er)go. talia q(uod) s(un)t p(ri)n(cipi)a posita a pictagoricis.

Deinde cu(m) d(icit). utru(m) id e(st) h(ic) n(umeru)s. post q(uonia)m (h)ic n(umer)os et
q(uonia)m (h)ic talis p(er) mod(um) i(n)t(er)rogac(i)o(n)is cu(m) pictagoricis po
su(er)i(n)t n(umer)os e(ss)e s(ubstanti)am rer(um). q(ue)r(it) ab eis utru(m) sit idem
n(umeru)s qui e(st) i(n) celo. h(ic) e(st) q(ui) e(st) s(ubstanti)a i(n) i(n)f(er)iorib(us) q(uem) (com)p(re)hendu(n)t
a celo q(uam) n(umer)u(m) dica(n)t e(ss)e s(ubstanti)am rei cu(m) o(mn)i alio mo(do).
aut p(re)t(er) hu(n)c n(umeru)m qui e(st) s(ubstanti)a rei. s(e)c(un)d(u)m alius n(umeru)s. q(uo)d
p(hilosoph)us q(ui)a hor(um) d(icen)dum. accid(i)t eis i(n)(con)ue(niens). S(ed) i(dest) d(ica)t(ur) q(uod) sit
n(umeru)s tu(n)c n(umeru)s. i(d est) iste q(ui) e(st) s(ubstanti)a rei. cu(m) iste po(n)i(tur) ab eis
ca(usa) rei. s(e)q(uitu)r ut i(am) dictu(m) e(st) q(uod) id e(st) ca(usa) sui ip(s)i(us). S(ed) aut(em)
dicat(ur) q(uod) e(st) alius n(umeru)s i(n)t(e)ll(igi)b(i)l(is) p(re)t(er) n(umeru)m s(ensi)b(i)le(m). s(e)c(un)d(u)m q(uod)
i(n)sufficient(er) dixeru(n)t pictagorici q(ui)a i(n)t(er) n(umer)u(m) cor(porum) se
e(st) de h(oc) n(umer)o i(n)t(e)ll(igi)bili. q(uod) no(n) p(otes)t obici ploni(cis). p(hilosoph)o. n(on) dixit
alios n(umer)os s(ensi)b(i)les et alios i(n)t(e)ll(igi)b(i)les quos dix(it) ca(usa)s
rer(um). i(n) m(od)o (con)cludit p(hilosoph)us dice(n)s q(uod) op(ini)o(n)es pictagorice
de diuinitat(e) sufficie(n)t n(un)c ad p(re)s(en)s eas tetigisse.

Quo mo(do) s(u)bde(n)s posuit. postq(uam) p(hilosoph)us i(m)p(ro)bauit o
p(ini)o(nem) pictagoricor(um). h(ic) i(m)p(ro)bat op(ini)o(nem) ploni(cor)um. et
di(uiditur) i(n) du(as) p(ar)t(es). q(ui)a p(ri)mo i(m)p(ro)bat id q(uod) ponebat p(hilosoph)o de s(ubstanti)is
di(ui)n(i)s. 2°. i(m)p(ro)bat id q(uod) po(ne)bat p(hilosoph)o de f(or)mis p(ri)ncipii. i(d est). o(mn)io q(uod) sapi(enti)a.
Ad eui(dentiam) (h)ui(us) p(ri)mi no(tandu)m e(st) q(uod) p(hilosoph)o ponebat sp(eci)es. et istas
sp(eci)es dicebat e(ss)e exe(m)plaria rer(um). dicebat et eas n(umer)os.
et no(n) h(ic) p(otes)t di(ui)di i(n) t(re)s p(ar)t(es). q(ui)a p(ri)mo i(m)p(ro)bat po(siti)o(ne)m sp(eci)er(um) et s(u)bde(n)s
2° i(m)p(ro)bat po(siti)o(ne)m exe(m)plariu(m). q(ui)a ut d(ictu)m e(st) sp(eci)es pone
bantur exe(m)plaria. 3° i(m)p(ro)bauit po(siti)o(ne)m n(umer)or(um) q(ui)
n(umer)i uocabantur sp(eci)es. 2a i(bi). d(icer)e u(er)o ex. 3a i(bi). q(uonia)m si sunt
n(umer)i. p(ri)ma p(ar)s. i(n) d(ua)s p(ar)t(es). q(ui)a p(ri)mo o(stendi)t q(uod) no(n) possu(n)t po(ni) sp(eci)es. 2°
o(stendi)t q(uod) si ponu(n)tur ad n(ihi)l utiles s(un)t. i(bi). h(oc) q(uod). p(ri)ma p(ar)s. i(n)
3 p(ar)t(es). q(ui)a p(ri)mo ponit po(siti)o(ne)m pone(n)tiu(m) sp(eci)es et s(u)bde(n)s. s(e)c(un)do
o(stendi)t q(uod) motiua q(ui)b(us) mouebant(ur) pone(n)tes sp(eci)es n(on) fu(eru)nt bo(na).
3° posuit i(n)(con)ueni(en)s q(uod) accidit pone(n)tib(us) sp(eci)es. 2a i(bi). amp(lius)
q(uod) s(ecundu)m quot mo(dos). 3a i(bi). amp(lius) q(uod) o(mn)i(u)m. posuit s(e)c(un)do po(siti)o(n)e(m)
dice(n)s q(uod) plonici p(ri)mo posuit s(u)bde(n)s uole(n)tes u(er)o ac
cip(er)e ca(usa)s rer(um) exi(sten)ciu(m). cu(m) n(on) posse(n)t accip(er)e p(er) s(ensi)bi
lia ut uidebat(ur) s(e)c(un)d(u)m accep(er)u(n)t p(er) i(n)t(e)ll(igi)b(i)lia. posuit n(umer)u(m)
q(uo)da(m) sp(eci)es s(e)parat(a)s equales n(umer)o reb(us) s(ensi)b(i)lib(us) q(ua)s
sp(eci)es dixit e(ss)e ca(usa)s rer(um). ut si aliq(ui)s uolens n(umer)are pu
ter(et) q(uod) no(n) posset n(umer)are pauciora n(isi) adde(re)t aliqua
alia plura. s(ecundu)m i(st)i crede(n)tes q(uod) s(ensi)bi(li)a n(on) sufficeru(n)t ad
ca(usa)nd(um) rer(um). posuit sp(eci)es equales s(ensi)bi(li)b(us) et ad n(umer)o
n(umer)u(m) pauciores. ex quib(us) sp(eci)eb(us) p(ro)ueniu(n)t ad ca(usa)ndu(m)
s(ensi)b(i)lia. id(e)o q(uod) posuit sp(eci)es q(ui)a uide(ba)t(ur) q(uod) o(mn)ia q(ue) s(un)t
s(u)b una sp(eci)e s(ecundu)m ad h(abe)nt u(n)iuocac(i)o(n)e(m). e(ss)e. u(n)i(uersa)l(ite)r re(rum)
e(st) unu(m) i(n) multis. et h(oc) t(ame)n i(n) reb(us) s(ensi)b(i)lib(us) q(uod) rep(er)it(ur)
i(d est) mathe(matic)a. q(ui)a ut d(ictu)m e(st) s(e)c(un)d(u)m i(n) mathe(matic)is rep(er)iu(n)t(ur)
plura n(umer)o s(ecundu)m n(umer)o. sic et s(ensi)bilib(us). h(ic) q(uod) n(umer)i uoca(ba)nt(ur)
ploni(ci) sp(eci)es. Nota(n)d(um) e(st) q(uod) h(ic) b(e)n(e) posuit p(hilosophu)s ex(emplu)m de illo
qui uult n(umer)are. S(ed) i(dest) q(uod) ac uellet n(umer)are fatuus
esset si uellet n(umer)are i(n) plurib(us) q(uam) p(otes)t n(umer)ari i(n) pauco
rib(us). fatuus. i(d est) esset si melius crede(re)t et facilius
n(umer)are i(n) plurib(us) q(uam) i(n) paucio(r)ib(us). i(n) talib(us) cu(m) esse(n)t re(rum) s(ensi)
bili(um) b(e)n(e) posset reddi p(er) s(ensi)bilia s(e)c(un)d(u)m ut(ique) sp(eci)eb(us) q(ua)s
po(ne)bat p(hilosoph)o. fatuu(m) e(st) pone(re) tales sp(eci)es. ex h(oc) i(d est) accid(it)
q(uo)da(m) difficultas s(ecundu)m alia(m) utilitate(m). sic(ut) n(on) e(st) q(uod) p(otes)t n(umer)a
re i(n) paucio(r)ib(us) s(ecundu)m utilitate(m) accip(er)e plura. dic(it) q(uod) p(hilosophu)s
q(uod) p(hilosoph)o dix(it) n(umer)a(re) sp(eci)es e(ss)e equales s(ensi)bilib(us) u(e)l ad n(umer)u(m) non
pauciores. dixit q(uod) equales i(n) q(uan)tu(m) posuit sp(eci)es s(ensi)
bili(um) no(n) pauciores q(uod) (h)ic forte plures q(uam) s(ensi)bilia q(ui)a no(n)

solū ponebat sp̄es sensibiliū · s3 ⁊ sp̄es mathe^cor ⁊
h̄ sp̄es separate sūt plures q̄ sp̄es sensibiliū · Quod
ē q̄ platonici uidētes q̄ plura i indiuidua quit sīt una
sp̄e · tā in sensibilibus q̄ in mathēmaticis · i in ulibz sic plures
hoīes sīt hoīe · i mathe^cis sic plures trianguli sīt
triangulo · illā sp̄em posuīt quandā separatā q̄ p
ticipat ab oībz i indiuidua ⁊ h̄ ē q̄ dic̄ pħs i lr̄a · q̄
nō posuīt sp̄es q̄ nudūt q̄ s uniuersi q̄ ē aliq̄ u
in mocū · i · q̄ oīa i indiuidua quit i una rōe ⁊ q̄ addi^te
q̄ q̄ditas hi platonici posuīt quandā p se separatā ·
uod tā q̄ alia lrā h̄ equiuoce ⁊ c̄ d3 legi q̄ id
separatū q̄ po^s ab eis q̄ ad s h̄ rōnē equiuocā ·
cū istis sensibilibz · q̄ id separatū ē p oīa tale · sensi
bilia q̄ sūt talia p participacōnem · Deīn cū dr̄ · amp
lr̄ · ōt q̄ motā q̄ mouebāt platōm ad ponēd sp̄es
nō fuīt sufficiencia ⁊ dr̄ · i · d · p · s duo motā q̄ habe
bat plō · unū · n · motū fuit q̄ sciā nō pt hrī ex
sensibilibz · ⁊ nō o3 ponē alia separata · s motū fuit
q̄ itellc̄s nō ē rū sensibiliū ⁊ corruptibiliū · ⁊ nō o3 po
nē aliq̄ sp̄es separatā · ⁊ p̄t · i · ⁊ m̄ itellc̄e · p°ot
(g° q̄ p̄p̄ sciam nō d3 poni sp̄es · s3 mag̈ se q̄ si
ponatr sp̄es separata nō hēbit^r sciā · cuius rō est
q̄ sciā hr̄ h̄ p solā demāturā · g̈ulis q̄ demā
tiuus nō est ex singularibz · s3 solū de ulibz q̄
dicit unā rōez coēm i multis · ⁊ h̄ tā i demāracōe af
firmatiua · q̄ negatiua · q̄ i oī demāracōe una p̄pō
ad min^s d3 affirmatiua · q̄ affirmat unū de multis ·
sp̄es q̄ q̄s ponebat plō nō dicebāt unū i multis ·
s3 dicebāt q̄dā singlare s rē separatā a multis ·
⁊ nō ex eis nō pōit ē̄ē ulis nec sciā · ⁊ h̄ ē q̄ dic̄ lrā ·
q̄ i illis nō qui mīt o̅nde sp̄es ē̄ē · s nullū itellc̄m
ueriq̄ o̅ndit · sp̄es ē̄ē hor sensibiliū · ⁊ uarie me
mod qui mult o̅nde sp̄es ē̄ē p̄p̄ sciez · s̄ illc̄ · n · sci
ētificis ex quibz d̄ ē · s · ex ulibz · ex quibz d̄ā no
n ē · s · ex p̄ticularibz · nec debē putare q̄ p̄p̄ sciam
sp̄es sit hor sensibiliū quorz nō n̄ · q̄ iste rōes q̄
o̅ndūt q̄ p̄p̄ rōes scāe sūt sp̄es · d3 o̅nde q̄ iste
sp̄es sīt unū i multis n̄ unū separatū a mul
tis sic ponebat plō · ⁊ q̄ sint unū multis · s̄ ⁊ h̄t
uītatē i negacōibz · s̄ ē i illis negatiuis · Dei
de cū dic̄ · ⁊ m̄ itellc̄e · o^t q̄ s̄m motū de itel
lectu nō ualz · q̄ supponebat falsū · n̄ itellc̄s eī i
tm̄ corruptibilia · ⁊ h̄ ē q̄ dic̄ lrā · q̄ ōtingit nos
itingē ad corruptibiliū · fantasma · n · ē de uno hor
corruptibiliū ⁊ r^o fantasmatis ē itellc̄s · sic · n · hūt
se colores ad uisū · i se hūt fantasmata ad itel
lectū · fantasmata · n · illustrata alume itellc̄s
agētis s̄ obm̄ itellc̄s ⁊ nō dic̄ q̄ talia corruptibilia
nōē nō itelligit^r s̄m ē · Deīn cū dic̄ · amp
q̄ · poīt ōsequencia q̄ sequitur ad ponētes ydeas
⁊ sp̄es · ⁊ dr̄ · i · ui · p · s · ui · i gen · ⁊ i^l · ⁊ oīo q̄ sc̄
⁊ · ibi · accit q̄ · ē · i · ⁊ ad ad · v · i^l · amp q̄ · vi · i^l ·
hec nō · poīt g° p̄mū i ōuenient q̄ se ipos
poīo sp̄es ⁊ ē q̄ quicq̄ poīt sp̄es poīt rēm
hoīez · poīt · n · hoīes sensibiles ⁊ cū hoīez se
paratū q̄ quid separatū ex quo separatū ē n p̄t ē̄ē id
cū sensibilibz · ⁊ nō o3 q̄ sit q̄dā rēm ab illis ⁊ c^l

q̄ ⁊ quinq̄ secūi sūt eū · nō h̄it nec̄e ponē hoc
h · n · ponet ulē separatū a duobz i indiuiduis · sic ap̄e
tito ⁊ animatio posuīt sp̄em hoīs separatū · tūc^d
separatū nō potuit nocare rem̄ · ab illis duobz
q̄ tū ē separatū s in rōe · nō s rē ⁊ p tanto nō
poīt i multis q̄ illa · q̄ q̄ ipē minant s rē separata
sūt · ⁊ h̄ ē q̄ dic̄ lrā · q̄ te m̄o rōnū q̄ poīt y
deas ⁊ sp̄es ⁊ nulla · q̄dā sūt ē̄ē ⁊ uc · q̄ q̄d poīt
ipām sp̄em ē̄ē separatū s rōe · nō ē poīt ipām
ē̄ē q̄dam gen^s s se separatū s in rē · alie nō sc
n ue n̄ ē̄ē · hec q̄ sūt q̄ poīt nec̄o rem̄ hoīez
⁊ h̄ q̄ poīt sp̄es hoīs separatū s rē · Deīn cū
dic̄ ⁊ oīo q̄ sūt · po^r s̄m ōuenit dicēs q̄ illa q̄
poīt sp̄es [illegible] rōes · i · diffōnes · q̄ tū
diffōnes mag̈ nolebant ē̄ē ponētes sp̄es ⁊ y
deas q̄ ipas sp̄es nō ēl ydeas · Quod ē q̄ ponētes
sp̄es ē̄ē ponebāt p̄p̄ diffōnes · q̄ diffōnes
nō pōtant ē̄ē sensibiliū singularium · ⁊ nō opor
tebāt q̄ ē̄ēnt aliquor abstractor · q̄ abstracta h̄
nominabāt sp̄es · cū g° hi ponent ydeas p̄p̄ dif
fōnes ⁊ h̄ eq° · nec q̄ mag̈ ponent diffōnes q̄
ydeas · ⁊ tū si ponūtur sp̄es ⁊ ydee diffōnes nō s̄c
cuius rō ē q̄ diffōnes nō sūt rei singularis s3 ulis · q̄
ē unū i multis nō separata a multis s rē s3 solū s in
rōe · ydea q̄ ⁊ sp̄es · o3 q̄ sint q̄dā singularia ex
quo p se sūnt · o3 q̄ nō solū sit separatū s rōe ·
s3 s in rē · Deīn cū dic̄ accit aūt ex · poīt
terciū i ōuen ⁊ ē q̄ s ista pōnī accit q̄ dicinē ē
prior dualitate · cū tū dualitas ⁊ numerus sit
p̄mūt prius · Id ē etiā · nod ē q̄ ut dēm ē sup
plō poīt q̄dā dualitatē ex p̄te m̄e q̄ uocauit
magnū ⁊ puū · hāc dualitatē nec̄e ē s plōm
cos q̄ sit āt illis prior · po^re n · sp̄es ē̄ē mos
g̈ie g° sp̄es prior ē illis · ⁊ dualitate m̄e · ita sūt
uni q̄ sūt sp̄es priores s̄ hāc dualitatem · De
īn cū dic̄ · ⁊ ad ad · poīt q̄rtū i ōuen ⁊ ē q̄
ponētes sp̄es · nec̄o h̄nt ponē q̄ id q̄ ē abso
lutissimū ⁊ p se sūstes est de gn̄e relacōis ·
relatiū ad sensibilia · ⁊ breuiter ōs opiones
q̄ poīt istas sp̄es ē̄ē quedā ad ad relata
ad ipā sensibilia opposuit se p̄us poītis ⁊ p se no
tis · Quod ē q̄ ipm̄ ulē relatū dic̄ ad id c° est
ulē · ⁊ nō ipm̄ ulē depēdēs ē ad id c° ē ulē · q̄
[illegible] nō h̄it ex̄ncia nisi i p̄ticularibz · ex h̄ se q̄
plō i sua pōe itēdebat duo oppōa · ponebāt · n · i
sp̄em separatā ⁊ ex quo separata erat · seq̄bat
q̄ hēbat ē̄ē idepēdēs · ponebat [illegible] q̄ bo
q̄ h̄ sp̄es ē̄ēt ulē · ⁊ ē̄ēt q̄ additur rei sensibili
cui q̄ uelle hēnt ē̄ē depēdēs ad id c° ē ulē · ⁊ ad
ditur ad id cuius ē q̄ additur · se^s q̄ ista sp̄es hē
bit ē̄ē depēdēs ⁊ in erit idependēs ⁊ depē
dēs · ⁊ hoc ē q̄ dic̄ pħs · q̄ s̄m istā pōnī sē q̄ id
q̄ ē s̄m se ⁊ idependēs erit ad ad ⁊ depēdēs ·
Deīn cū dic̄ · amp q̄ · poīt quintū i ōuen q̄ sē
q̄ illos · Id ē etiā nod ē q̄ h̄ nō uidetur i ōuen
iustius q̄ additur ulē h̄ret ē̄ē separatū · tū o3 d3
uideri i ōuen q̄ additur accūus hēt ē̄ē separatū ·

et hoc quia de ratione accidentis est quod sit in alio. Magister non de ratione accidentis est quod sit extra quidditatem entis, quia quod sit ens per se, et ideo quidditas accidentis non potest habere esse separatum secundum [illegible] Platonis. Ubi scilicet quod quidditas accidentis haberet esse separatum, sicut quidditas substantiae ponebatur a Platone, quod pro tanto ponebat quidditates separatas, quia multa sunt quae conveniunt in uno conceptu, sicut est multi homines in conceptu humanitatis, de quo quidem conceptu scientia est et diffinitio. Et quia diffinitio et scientia non est sensibilium, scilicet quod iste communis conceptus separatus est. Similiter hoc est verum de accidente, scilicet quod quidditas accidentium separata est, quia accidentia conveniunt in uno conceptu, sicut multae albedines in conceptu albedinis, et conceptus et diffinitio et scientia est. Hic [illegible] dicit. Non quod [illegible] estimaverunt quod huius Platonis de speciebus et ideis non solum secundum quod species sunt substantiae, id est quod quidditates substantiae sunt separatae, sed et secundum quod sint species multorum aliorum, scilicet accidentium. Non non solum est unus conceptus substantiae sed et accidentium. Et non solum scientia est substantiae sed et accidentium, et sic conceptus et scientia. Ostendit quod ydee sunt accidentium et multa alia quae ponit Plato non conveniunt, quia non convenit quidditates substantiae esse ydeam separatam, sed et conveniunt de accidentibus, quod tamen est impossibile secundum opinionem eius. Sola non substantia ydeas habet. De ratione non ydearum et specierum est quod sint participabiles a sensibilibus non secundum accidens, sed secundum essentiam non ei participantur in quantum dicuntur de subiecto sed in quantum sunt de essentia substantiae. Si autem poneretur ydea accidentis, per accidens participaretur, verbi gratia: duplum est accidens. Si autem duplum esset per se separatum, substantia quod participaret duplo et participaret esse sempiterno, quia id duplum sempiternum est. Tamen id participaret secundum accidens, quia accidit duplo, id est substantiae participanti duplum, quod participet esse sempiternum secundum accidens. Sic non participat duplum in esse sempiterno. Participantur quod ydee debent esse participacionis substantiales, et sic species non sunt accidentium sed substantiae solum.

[Q]uod est et species quae ponuntur a Platone ponuntur ut quidditates et ut participabiles et ut sint participales. Sic id quod est de substantia et essentia rei. Si aliquis est [illegible] duo probabet accidentis habere ydeam separatam, primum est quia omnino est per rationem accidentis quod habeat esse separatum. Secundum est quia de ratione quidditatis accidentalis est quod participet a substantia per accidens, et per se quidditas est quae ponuntur a Platone per se debent participari.

[V]erum cum dicit: hee vero substantiam esse, ponit tertium inconveniens, dicens quod et ibi substantia [illegible] unius rei demonstrant, sic homo separabilis dicitur humanitate, et iste, id est substantia intelligibilis, et dicit substantiam unius rei. Sic homo separatus dicitur et humanitate. Et iste videtur quod substantia sensibilis et intelligibilis conveniunt in uno nomine quod est unius similitudinis. Et conveniunt ergo ab illis qui sunt de ista opinione utrum si ydeae quae sunt species et si porcio sensibilium sit aliqua communis vel non, quia [illegible] dicunt secundum idem. Si non dicunt quod est unum genere, quia non est maior ratio quod sit una dualitas omnium dualitatibus corruptibilibus quam quod sit una dualitas omnium dualitatibus corporalibus et sempiternis, scilicet in convenientia [illegible], quod sempiternum et corruptibilibus est aliquid univocum, quod est impossibile. Si autem dicunt quod nichil est commune [illegible] in quo non est eadem species esse simul, scilicet quod est omnino equivocum in istis, in quo dicere hominem sensibilem esse hominem et hominem separatum esse hominem est equivoce dictum, sicut si diceremus Calliam et lignum esse hominem, nullam communitatem aspicientes in hiis duobus nisi communitatem nominis.

[Q]uod est quod ratione alicuius est. Et hoc quod species substantiae et quidditas quod species et id cuius est species et quidditas et id cuius est quidditas vel sunt univoca vel sunt equivoca. Quorum utrumque fuit impossibile apud Platonem. Primum fuit impossibile quia essent univoca, quia quaecumque sunt univoca conveniunt in uno conceptu et in una quidditate. Quidditas autem est separata secundum rationem [illegible] Platonem et tamen. Si ergo species et cuius est species univoce, scilicet quod conveniunt in uno conceptu et in una quidditate separata ab utroque, secundum rationem quod est impossibile. Sic non esset abire in infinitum in separatis, quia causa quae id tertium separatum ab utroque convenientia illis duobus potuit in aliquo conceptu communi. Secundo species et id cuius est species non potest esse equivoca, ut magis improbat non Plato, quod species et cuius est species habent eandem rationem in tantum quod illa ratio in specie est per essentiam, in illo autem cuius est species est per participationem. Et sic species et cuius est species conveniunt in una ratione, quod nullo modo est equivocis.

[C]onveniret autem utrumque, si ratio cogit ponentes ydeas dicendum est quod non diceret non. Aliter quod ydea et cuius est ydea non sunt univoca nec equivoca sed sunt analoga. Univoca non, quia non conveniunt in uno conceptu communi equaliter aspiciente utrumque. Et ideo quia quamvis quidam aspiciat ydeam et id cuius est ydea, ordinem quod ratio primarium aspicit ydeam, [illegible] ratio autem id cuius est ydea. Non ergo potuit esse univoca nec equivoca, quia in pure equivocis ratio nominis non aspicit rationem alterius. Ratio autem ydeati aspicit rationem ydee. Et ideo ydea et ydeatum non habent unitatem univocationis nec equivocationis sed magis analogie et attributionis. Dicitur ergo Platoni si quereretur ab eo utrum ydea et participans ydeam haberent aliquam unitatem, quod sic. Sed tamen hec unitas nec est unitas nominis tantum nec est unitas univocationis, ita quod ydea et ydeatum conveniunt in una ratione, sed est unitas attributionis, quia quicquid est in participante ydeam attribuitur sicut ad ipsam ydeam.

[D]einde cum dicit: omnium autem dubitabit, ponit quod ydee non sunt. Et ostendit quod si ponuntur ydee quod nichil proficiunt rebus sensibilibus et sic sunt inutiles et ociose. Et dividitur in tres partes. Quia primo ostendit quod nichil proficiunt ad motum. Secundo quod nichil proficiunt ad scientiam. Tertio quod nichil proficiunt ad esse. Et sic non sunt neque causa motus neque causa scientie neque causa essendi. [illegible] at non [illegible] neque ad esse. Dicit ergo quod si supponuntur ydee ociose ponuntur, quia nichil conferunt neque rebus sempiternis sicut corporibus celestibus neque proficiunt rebus sensibilibus quae generantur et corrumpuntur, scilicet non possunt conferre ad motum, quia ydea non potest esse causa motus et mutationis. Magis enim ydee ponuntur ut quidditates formales quam ut cause efficientes vel moventes, et ideo magis reducuntur ad causam formalem quam ad causam moventem. Et ponuntur non sicut causa motus et mutationis.

[D]einde cum dicit: at vero, ostendit quod nichil sunt inutiles ad scientiam.

vz hoc ro cogat opi ponentes ydeas

dicens quod si species ponantur non auxiliantur ad sciendum res. Et hoc est quia scire rem est scire essentiam et quidditatem eius. Species autem non est essentia nec quidditas rei. Quidditas enim rei in re est. Si igitur species essent quidditas rei essent in re, et non separata a re sicut posuit Plato. Deinde cum dicit: Neque ad esse. Ostendit quod species non prosunt ad esse. Ad quod est ratio eius. Notandum est quod Plato visus est ponere quod species sint causae essendi ipsis sensibilibus quae participantur ab eis, ut sicut albedo est causa albi quia participatur ab hac albedine, sic species est causa essendi quia participatur ab ipso speciato. Huiusmodi dictum destruxit hic philosophus dicens in littera quod sensibilia non possunt esse per participationem formarum nisi formae sint immixtae eis, sicut albedo est immixta albo. Ex quo sequitur quod si sensibilia haberent esse per formas separatas quod species sint immixtae, quod est impossibile, ut probatum est. Et hoc est quod dicit in littera: quod species si ponantur non utiles sunt ad esse, id est ad rationem essendi, et hoc quia non insunt ipsis participantibus. Si enim diceretur quod species est causa quia permiscetur, sicut albedo permiscetur albo, contra est quod dictio valde mobilis est, id est valde destructibilis. Hanc enim positionem quod formae permiscentur posuit primo Anaxagoras, secundo Eudoxus et quidam alii, contra quam positionem facile est colligere multa impossibilia. Deinde concludit ergo philosophus quod secundum nullum modum consuetum praedicari quod sensibilia sint ex speciebus, ex quo sequitur quod inutiles sunt. Deinde ostendit quod species utiles sunt ad rationem cognoscendi, quod est quia ponere species exemplaria impossibile est. Si enim ponuntur species exemplares in intellectu primi, sicut necesse est ponere species. Ad quod est ratio eius: quod omne agens per intellectum et artem habet apud se speciem et rationem rei artificiatae. Cum igitur Deus producat omne ens per modum artis et intellectus, oportet quod habeat apud se species omnium fiendorum, et secundum hoc species utiles sunt ad rationem cognoscendi. Nunc valet quod dicit philosophus, quia non sequitur quod formae quae valent ad rationem cognoscendi permisceantur et immutentur [illegible] ad causam rationis. Videtur enim quod a forma exemplari quae est in mente artificis derivatur ipsum exemplum, et tamen forma exemplaris non est in ipso exemplato subiective. Unde notandum est quod alia participatio est qua aliquid participat formam, et alia qua exemplum participat exemplar. In prima enim participatione forma est ratio essendi in ipso et est in ipso subiective. Quod ista participatio non est nisi quaedam [illegible] ... quod participatione non oportet quod exemplar sit in exemplato, quia ista participatio non est nisi quaedam attributio quod ipsum exemplum attendit ipsum exemplar, id sicut quod habet attributionem ad id.

Amplius videtur esse res. Postquam improbavit species [illegible] hic improbat eas secundum quod ponuntur quaedam exemplaria [illegible] ... adducit rationes contra exemplaria ... Secunda ... amplius ... unde habet ... in secundo vero ... et multa alia. Dicit ergo primo quod ponere quaedam exemplaria separata vanum est, nec ad rem pertinet, et assimilatur dicentibus metaphorice, quia poetae consueverunt [illegible] loquebantur. Talia enim exemplaria [illegible] sic ponitur. Nullum enim agens agit aspiciens ad illas species et illa exemplaria. Talia enim exemplaria non requiruntur nisi propter assimilationem [illegible] agentia [illegible] ... tamen fiunt talia quae non assimilantur illis exemplaribus [illegible] ... agentibus in factionibus. Sic homo generans assimilatur homini [illegible] ... Si enim requireretur exemplar separatum, non requi[illegible] generaretur agens primum ex exemplari primo [illegible] et sic Socrates generaretur esse. Sive non esset, adhuc posset generari Socrates quod est impossibile. Notandum est quod ratio philosophi non multum valet contra ponentes exemplaria, quia si esset bona valeret contra ponentes exemplaria quae posuimus in intellectu primi principii. Ad quod est ratio: notandum est quod agens non praecognoscens finem, oportet ergo quod agat directum ab agente per intellectum qui finem cognoscit, ita quod non agens in finem ordinatur per intellectum et causam primi principii. In causa intellectiva sunt rationes exemplares omnium. Sed ista ratio quam dicit philosophus, scilicet quod agentia in natura agunt non aspiciendo ad exemplar, quia hoc est falsum, quia ordo est in agentibus, ita quod quaelibet suo modo agentia in natura aspiciunt agentem [illegible] ... non est agens naturale [illegible] ... exemplaria non [illegible] ... aliquo modo aspiciat intellectum, licet non cognoscat se aspicere, quia iste aspectus non est nisi ordo et motus in primum ab ipsa intelligentia. Nunc valet quod dicit philosophus quod si daretur exemplar quod contineret exemplar primum et agens [illegible] licet non non est [illegible] in agentibus, non per se ordinatur [illegible] excludit remotum, sed non excludit, quia agit in virtute illius. Sic igitur exemplaria non sunt separata eo modo quo posuit Plato, sed tamen non sunt in intellectu primi principii. Deinde cum dicit: Quare et postea Socratis et exemplaria et non talis. Sed si Socrates sensibilis posuit Socrates semper eodem et intelligibili et exemplari. Sed quod unum et idem sunt multa exemplaria. Socrates enim sensibilis exemplaris erit Socrates sempiternus, et species hominis sensibilis, multa erunt exemplaria. Primo species hominis quae dicitur animal, secundo species bipedis. Notandum est quod exemplaria ponebant a Platone propter participationem. Ponebant enim exemplaria esse quaedam formas quae participabant ad similitudinem [illegible] omnibus. Unde quia omnes homines participant humanitatem, sequitur quod sit humanitas separata quam dicebant Platonici esse per exemplaria omnium hominum. Si ergo exemplaria requiruntur propter participationem, sequitur quod quotiens participatur, tot erunt exemplaria. Contingit autem quod idem multa participat, sicut Socrates participat communis hominis et animalis et bipedis, et sic multa erunt multa exemplaria, quia Socrates participabat hominem intelligibilem et animal intelligibile et bipes intelligibile. Deinde cum dicit: Amplius autem postea non solum Socrates et talis, quod supponitur exemplaria, sequitur quod non solum erunt exemplaria sensibilium, sed et specierum intelligibilium. Erit enim genus exemplar speciei, ex quo sequitur magnum inconveniens, scilicet quod idem erit exemplar et imago. Species enim exemplar erit individui et tamen imago erit generis. Notandum est quod ratio philosophi fundatur super duo fundamenta. Primum fundamentum est acceptum a Platone, posuit enim Plato quod exemplaria ponuntur propter participationem. Ex hoc fundamento arguit philosophus quod si exemplaria ponuntur propter participationem, sequitur quod ubi est participatio, ibi est exemplar. Videmus autem quod sicut individuum participat speciem, ita species participat genus. Si igitur propter participationem species est exemplar individui, et eadem ratione sequitur quod genus sit exemplar speciei. Fundamentum est ex dictis quae est inter imaginem et exemplar. Non est idem ad quod imitatur sicut aliud per imaginem. Et est quod sit ad imitationem alterius. Unde imago quae imitatur, id dicitur quod ad imitatur exemplar. Ex hoc accipit philosophus quod idem erat imago et exemplar individui, non sit ad imi[illegible]

rationem speciei. Et ideo species est exemplar. Species autem imitantur genus. Et per hoc est ymago eius. Et sic idem est ymago et exemplar, quod non ponebat Plato in quantum ponebat [illegible] quod alia sunt facta ad imitationem speciei, quod ipsa non fieret ad imitationem alicuius. Et sic non erat exemplar quod non erat ymago. Deinde cum dicit Amplius autem videbitur, ponit quartam rationem contra ponentes exemplaria. Quod dicit est quod Plato ponebat [illegible] in dialogo suo intitulato [illegible] dicebat [illegible] quod ista exemplaria sunt substantia rerum. Non ita est quod si sunt exemplaria separata sunt. Si sunt substantia rei separata non sunt, quia substantia rei non separatur ab eo cuius est substantia. Et sic hec exemplaria sunt separata et non separata. Et sic impossibile est quod sint exemplaria et non sint substantia rerum. Et hoc est quod dicit [illegible] quod impossibile esse substantiam esse separatam ab eo cuius est substantia, ex quo sequitur quod species non poterunt poni separate. [illegible] Deinde cum dicit In Phedone, ponit quintam rationem contra ponentes exemplaria [illegible]. Dicit ergo quod quidam dixit Plato quod ipse posuit in quodam suo libro scilicet in Phedone, dicens quod species et exemplaria sunt causa fiendi et essendi. Contra quod improbat Philosophus per talem rationem. Si species et exemplaria sunt causa fiendi et essendi, [illegible] quod positis speciebus possent fieri et esse. Quod tamen falsum est, quia existentibus speciebus res non participabant esse nisi [illegible] ponatur causa movens per cuius virtutem res mediante [illegible] ad esse. Quod dicit est quod si species ponuntur et exemplaria reducuntur ad causam formalem ut dictum est, sic ergo ad fieri rei non sufficit causa formalis sine causa movente. [illegible] species non sufficiunt ad esse et fieri rei sine causa movente, quam causam non tetigit Plato. Deinde cum dicit Et multa alia, ponit sextam rationem contra exemplaria, et est ratio talis: quia [illegible] non ponit Plato species et exemplaria rerum artificialium, ymmo artificialia sicut domus et anulus possunt fieri et esse non existentibus speciebus et exemplaribus separatis, ex quo manifestum est quod et alia potuerunt fieri et esse per causas proprias de quibus dictum est, absque hoc quod ponantur exemplaria. Deinde cum dicit Amplius si sunt numeri, ponit septimam rationem quod species non possunt poni sicut exemplaria separata. [illegible] Primo improbat positionem Platonis de numeris. Secundo improbat positionem eius de magnitudinibus, ibi Volentes autem [illegible]. Prima in sex rationes quas adducit contra ponentes numeros. Secunda ibi Amplius ex unitatibus. Tertia ibi Amplius autem. Quarta ibi Amplius unitates. Quinta ibi Amplius quare. Sexta ibi Amplius autem deceret. Ponit ergo primo primam rationem, et est talis: quod species non possunt poni numeri. Si enim numeri ponuntur, ideo ponuntur quia sunt causae rerum. Non autem potest intelligi quomodo sint causae. Non enim potest poni quod numeri sint causae nisi tribus modis, omnes autem isti tres modi falsi sunt. Posset enim aliquis dicere quod numeri sunt causae quia numerus est essentia rei, ita quod aliquis numerus est essentia hominis et aliquis numerus est essentia Socratis et alius numerus essentia Calliae. Sed [illegible] sic dicatur, illi numeri non sunt causae ex quo sunt essentia rei sensibilis, quia hoc non est causam simpliciter. Secundo modo posset aliquis dicere quod aliqui numeri sunt exemplaria. Sed sic dicere non videtur possibile, quia numeri exemplaria et numeri sensibiles non differunt in ratione numeri. Ergo in ratione numeri [illegible]

magis causa sensibilium quam econverso. Tertio posset aliquis dicere quod rationes numerorum sunt causae rerum sicut sunt causae simphoniae. Simphonia [illegible] dicitur consonantia in aliquo receptibili [illegible] in qua simphonia est numerus [illegible] in aliquo receptibili [illegible] ratio numeralis. Sic [illegible] dicendum quod [illegible] sensibile est ex [illegible] ratio numeri [illegible] non sunt per se sed sunt alicuius ad aliud, scilicet in aliquo. Sic [illegible] quod rationes non sunt numeri tantum, sed est ratio numerorum in igne et terra et aqua et aere. Sed si autem ita est sicut isti ponunt, sequitur quod anthropos, scilicet homo sive [illegible], ponatur esse numerus cuius ratio non erit numerus tantum, sed erit numerus aliquorum. [illegible] et sic numerus non erit ratio causa rei, sed numerus et ad aliud. Et sic sequitur quod formam esse numerum totius causam rei. Deinde cum dicit Amplius ex multis, ponit secundam rationem contra ponentes species esse numeros. Primo ponit rationem suam. Secundo removet quamdam responsionem quae posset dari contra suam rationem, ibi Sed si non. Est ergo ratio talis: si species sunt numeri, sicut ex multis numeris potest fieri unus numerus, ita ex multis speciebus potest fieri una species. Sed hoc est impossibile. Ergo et primum, scilicet quod numerus sit species. Deinde cum dicit Sed si non, removet quamdam responsionem quae posset dari contra hanc rationem, dicendo non [illegible] suppositum in ratione quod numerus componitur ex numeris. Diceret ergo aliquis quod numerus non componitur ex numeris sed ex unitatibus, sicut numerus millenarius componitur ex mille unitatibus. Contra hoc arguit dicens quod quaerendum est ab illo qui ponit quod numerus componitur ex unitatibus, quomodo se habent iste unitates adinvicem, utrum scilicet sint eiusdem speciei vel diversarum specierum. Quodcumque autem dixerit, sequitur impossibile. Si enim dicatur quod omnes unitates numerorum sint eiusdem speciei, sequitur inconveniens. Si enim unitates omnium numerorum sint eiusdem speciei, et numeri erunt eiusdem speciei. Cum ergo secundum Platonem numeri sint idem quod species, sequitur quod multe species et diverse sint eiusdem speciei, quod est impossibile. Si autem dicatur quod omnes unitates differunt specie, ita quod non sunt eiusdem speciei nec unitates unius numeri ad invicem, nec unitates unius numeri cum unitatibus alterius, sequitur impossibile. Sequitur enim quod [illegible] impassibilia, scilicet separata a passionibus et qualitatibus, differunt specie. Hoc autem est impossibile et non convenit intellectui, quia omnis talis differentia est per qualitates. Quod dicit est quod unitates sunt quantitates abstracte, quae differunt specie per qualitates et passiones [illegible]. Cum ergo iste unitates sint abstracte a passionibus et qualitatibus sensibilibus et per consequens a forma, non poterunt differre specie. Deinde cum dicit Amplius autem, ponit tertiam rationem contra ponentes numeros esse species, et est ratio talis: quia si ponuntur aliqui numeri separati a numeris sensibilibus qui dicuntur species, oportet quod ponatur genus tertium numeri [illegible] intelligibilem et sensibilem. [illegible] quod genus numeri sit mathematica, quia secundum Platonem omnia mathematica sunt quaedam media inter intelligibilia et sensibilia. Ergo et numeri erunt medii ex quibus numeri. Sic ex principiis [illegible] fiunt omnia. Quae autem sunt quaedam intermedia utrorumque, specierum et eorum sensibilium quae sunt hic, in genere est nec potest assignari alia ratio quare hoc sit. Deinde cum dicit Amplius unitates, ponit quartam rationem contra ponentes numeros separatos, et est ratio talis: si ponuntur unitates separatas [illegible] quod unitas sit ex dualitate [illegible] unitates [illegible]

sunt in dualitate sensibili sunt ex alia dualitate prior que est intelligibilis. quod autem unitas ex dualitate sit est impossibile. ¶ Non de quod Plato ponebat numeros sensibiles et numeros intelligibiles. et quod quelibet est in numero intelligibili excessit primo quam est in numero sensibili. ex quo sequitur quod dualitas que est in numero intelligibili sit ante unitatem vel unitates que sunt in numero sensibili. quod autem dualitas precedat unitatem videtur impossibile. ¶ Deinde cum dicit amplius quare posuit quidam rationem et cetera. dicit quod si teneatur numerus separatus non poterit assignari ratio quomodo ille numerus fiat ex collatione vel reiteratione unitatum. Sunt enim plurimi ille unitates que faciunt numerum sunt unitates que solum differunt penes materiam quia hoc enim numerus non separatur a continuo. unitates ergo que differunt forma non possunt facere numerum. sed unitates que differunt penes numerum et quantitatem. Cum ergo hec Platonem unitas esset separata non erat dare quomodo faceret numerum. quia si unitas faciat hoc est quia differt per materiam in qua recipitur. ex qua divisione causatur reiteratio unitatis. immo forte ipsa divisio est idem quod reiteratio. verbi gratia quod humanitas faciat numerum hominum. hoc est quia humanitas recipitur in alia et alia materia. et ipsa sic recepta est quasi multotiens reiterari. quod aliud reiteratio numerum facit. Cum ergo hec Platonem species sit abstracta et separata non dividitur per materiam. et per consequens non reiteratur. et sic non est dare quomodo hec unitas formalis que vocatur species faciat numerum. et ista est causa quare plures in separatis animi non posuit numerum. quia ibi non est plura individua speciei. quia talis pluralitas est ex hoc quod unitas reiteratur per materiam in qua recipitur ¶ Deinde cum dicit amplius est dicere post tertiam rationem et patet esse ratio ista quod aliquot contingeret reducere ad rationem precedentem. fundabatur enim ratio precedens super hoc quod non possit esse numerus in separatis animi. et hoc quia omnes ille unitates que sunt separate differunt specie. numerus autem est repetitio et reiteratio unitatis solum per materiam. et [illegible] hanc rationem [illegible] ad dicendum quod ille unitates que sunt posterius Plato differunt per materiam et per id in quo recipiuntur. et istum modum [illegible] sic arguit per hoc dicendum quod si ita est ut dixit quod unitates sunt differentes ex hoc quod recipiuntur in alio et alio. sequitur quod unitates sunt priores sicut et cetera. et etiam vel duo sunt priores et cetera. quoniam dicit quod etiam sunt priores et cetera. sic igitur et cetera. dicit quod hoc est primum. non quod dicit quod aliquod corpus commune separatum sit primum. sed corpus quod est in isto sicut sic corpus commune separatum sunt non unum istorum. sunt igitur sicut aliquod quod sunt simul priori primum est causa sequitur dicta per materiam primum est. sequitur quod non solum separata primum est sicut sic est. sequitur quod unum separatum non sunt [illegible]. sed tale separatum non sit primum nisi est quod sicut omne eius potest reduci ad aliquod unum. hoc ipsum erit primum et hoc possibile. unum non dicitur unitas modus est ei unum uno. et sic omnia non possunt dici unum et unum specie. nec sic omnia dicuntur unum et unum genere. nec sic omnia dicuntur unum et unum attribucione. et sic omnia possunt dici unum quia omnia tribuuntur uni enti. aliter est impossibile est quod omnia dicuntur unum. ¶ Non de quod ratio philosophi est in hoc quod sic inducit quam posuit quod quatuor corpora sunt priora et cetera. non potest dicere quod corpus separatum et commune sit primum. sed corpus et

ceptum in eis. sunt ista opposuit quod unitas recepta est primum. non potest dicere quod unitas separata sit primum et per consequens omnia non sunt unum non dicitur unum attribucione. ¶ Deinde cum dicit. volentes et cetera. volentes quod improbat positionem Platonis de magnitudinibus et dividitur in duas partes. quia primo ponit positionem. secundo improbat eam ibi. que unum. dicit ergo primo quod Platonici volentes reducere substantiam magnitudinum ad principia sua reducebant magnitudines ad principia sua. cum enim ponerent magnitudines esse substantias quibusdam attingentes principia magnitudinum. credebant attingere principia numerum. contingebat et principia magnitudinum duntaxat quod linea componitur ex producto et brevi et quantum ex aliquo magno et parvo quia productum et breve est aliquod magnum et aliquod parvum. superficiem autem sive planum dicebant componi ex lato et arcto. corpus et ex profundo et humili. ¶ Deinde cum dicit. que unum modo improbat predictam positionem. [illegible] et dividitur in duas partes secundum duas rationes quas adducit. secunda ibi. amplius puncta. et cetera. est ergo prima ratio talis quod hec ista positione planum [illegible] sufficiet non habet lineam. neque solidum sive corpus [illegible] habet lineas et superficies. ratio est quia hec ista positione sic tria reducuntur ad tria principia. scilicet latum et arctum productum breve profundum et humile que sunt diversa genera. ergo ista sunt diversa in se et sic unum non habet aliud. ita quod inferiora non habent ab inferioribus. sic linea non habet superficiem nec superficies corpus. sed tamen aliquid dicitur quod unum istorum esset genus alterius scilicet lati genus profundi. hoc est impossibile. si enim latum esset genus profundi et superficies esset genus corporis. hoc quod est impossibile. quia hoc corpus esset aliquod planum idest esset aliquod species plani et superficiei. ¶ Deinde cum dicit amplius puncta ponit secundam rationem contra predictam positionem. et est ratio ista talis. quia hoc positio insufficiens fuit. quia cum attingunt alia principia linee que superficiei et corporis. nulla principia attingunt aliqua principia linee ex quibus componuntur puncta. cum tamen Plato de hoc genere punctorum diligenter fuit locutus. alium enim dicit quod totum dogma geometricum de puncto est. dicentes quod punctum est principium linee. aliquotiens autem dicit quod linea indivisibilis est principium magnitudinum. tamen supposuit lineam indivisibilem. ideo quod ponunt punctum quod est terminus linee. si est linea est punctum est. quod impossibile est dare lineam sine puncto.

¶ Omnino autem sapientia. hic improbat positionem Platonis quod [illegible] sunt esse principia rerum. et dividitur in duas partes. quia primo improbat positionem Platonis. secundo ex omnibus precedentibus concludit quomodo omnes antiqui insufficienter dixerunt de causis. secunda. quod quidem de principiis et cetera. quia primo ostendit quomodo Plato erravit in ponendo principia cognoscendi. secundo ostendit quomodo Plato erravit in ponendo principia sciendi. secunda. quomodo autem quis discat. prima pars in vii partes. secundum vii rationes quas adducit. secunda ibi. amplius autem naturam. tertia. et de motu. quarta. et quod videtur. quinta. primam autem rationem. sexta. et solo errorum. septima. et talis hoc universaliter modo. ponit ergo primam rationem que talis est quod ista positio que non potest attingere omnia causam pertractanda est. talis autem est positio Platonis. ex positione enim eius non potest habere materiam neque causam movens neque causam formalem neque causam finalem. ergo pertractanda est. et hoc est quod dicit littera. quod cum philosophia et sapientia inquirat causam rerum manifestarum. quas dimisit Plato pertractandas. non enim dixit de causa unde est principium motus. eodem autem modo dicit de causa formali ponendo species. et hoc quia ponendo species credebat ponere causas rerum. sed hoc non est verum quia ponendo species non posuit causam sensibilium.

I

sed posuit quasdam alias species a rebus sensibilibus. quas quidem species nominavit [illegible] rerum sensibilium quia [illegible] rei a re non est separata. hec autem ydee et species separate sunt. nec potest dici quod iste species sint ydee sensibilium quia participantur a sensibilibus [illegible] talis participatio nulla est. sic ergo non dixit de causa formali nec per ipsam species tetigit causam finalem [illegible] et [illegible] agit. et quia non tetigerunt causam finalem tangendo species non tetigit causam agentem cum omne agens agat propter finem. quod autem agentem dixit esse de modo principiorum. sic ergo tangendo species non tetigit [illegible] causas et sic secundum platonicos nulla [illegible] mathematica [illegible] motum et sic [illegible] motus et dicebant platonici quod de istis speciebus debebat tractari [illegible] quoniam autem sicut ista nulla [illegible] speciebus non est [illegible]. Deinde cum dicit amplius autem sola posuit [illegible]. Ad cuius notitiam est quod plato [illegible] est dicere quod formalitas rei separata est a re. id autem quod est separatum a re non est [illegible] rei. arguit ergo sic philosophus [illegible] non est separatum a re. forma autem [illegible] ergo non est magis [illegible] rei quam forma quod est impossibile. quia forma [illegible] rei [illegible] ab ipsa forma [illegible] et hoc est quod dicit littera quod secundum positionem platonis aliquis reciperet et diceret quod non est magis [illegible] rei quam forma quam formam vocat hic philosophus entelechiam quia abstracta est [illegible] aliquis diceret secundum istam positionem [illegible] magis [illegible] de ipsa forma quia [illegible] magis [illegible] secundum platonicos magnum et parvum secundum physiologos [illegible] rarum et spissum [illegible] rarum et spissum sunt [illegible] ducuntur ad excellentiam et defectum quia in raro parum est de [illegible] in spisso autem multum. Deinde cum dicit et de motu [illegible] etiam [illegible] posuit [illegible]. Ad cuius notitiam est quod plato [illegible] posuit species quia omne ens per participationem reducitur ad ens per se. quod autem ens per se vocabat ens separatum et species. quia [illegible] participant [illegible] id est dare [illegible] participatam non [illegible] participatum non [illegible] per se. quia omne participatum [illegible] quod per accidens est omne autem per accidens reducitur ad per se. si ergo est dare [illegible] participatam oportet quod sit dare [illegible] per se quam plato ponebat speciem omnium hominum ex hac ratione platonis arguit philosophus quod [illegible] est [illegible] oportet quod sit dare aliquem motum separatum et aliquam speciem separatam que participetur ab omnibus motibus. videmus enim quod omne quod movetur participat motum. si ergo omne participatum reducitur ad per se oportet dare unum motum per se [illegible] species separata et hoc est [illegible] si est ergo quod dicit littera quod [illegible] est de motu secundum positionem platonis [illegible] species erant motus quod est impossibile quia species moventur [illegible] motus est [illegible] sicut [illegible] diceret quod species non sunt motus non erat dare [illegible] motus quia secundum platonem omne quod est in rebus per participationem [illegible] ex ente per se quod est species [illegible] motus non est in rebus [illegible] quia non est primus motor [illegible]. Deinde cum dicit et quod [illegible] facile [illegible] ratio [illegible] positionem. Ad cuius notitiam est quod plato posuit quod species separata [illegible] dicit esse quoddam unum in quo convenirent omnia que participant

illa [illegible] unitatem [illegible] species sicut albedo erat quedam unum quod participabatur ab omnibus albis et humanitas quedam unum quod participabatur ab omnibus hominibus et in [illegible] uno conveniunt omnes homines ita quod omnes homines sunt unum in humanitate et omnia alba in albedine. contra hunc modum ponendi arguit philosophus [illegible] id quod [illegible] unum separatum non potest esse unum specie nec unum genere quia tale unum non est nisi unum secundum rationem [illegible] unum per [illegible] multa non unum [illegible] modo per se id quod est separatum a multis [illegible] ergo quod sit unum numero [illegible] non est per se [illegible] et separatum unum numero est. si ergo [illegible] est unum numero sequitur quod omnia que conveniunt in illo sunt unum numero quod est impossibile quia [illegible] omnia alba [illegible] in albedine essent unum numero quod falsum est [illegible] dicit [illegible] quod facile est monstrare quod omnia non sunt unum sicut ponebat plato [illegible] quod omnia non sunt unum [illegible] non sunt unum [illegible] quia non sunt unum numero. sed forte [illegible] unum [illegible] unum genere [illegible] diceret quod omnia sunt unum [illegible] sunt unum genere. sic autem diceret [illegible] impossibile est quod omnia sunt unum genere [illegible] forte diceret quod ipsum est [illegible] genus. Deinde cum dicit una autem [illegible] post [illegible] positionem. Ad cuius notitiam est quod plato posuit [illegible] genera entium posuit [illegible] et [illegible] et [illegible] medium inter singularia et sensibilia quod medium vocavit [illegible] mathematica. posuit autem [illegible] quod magnitudines sunt [illegible] arguit philosophus probans quod [illegible] ponere [illegible] quia [illegible] diceret quod hec de magnitudinibus [illegible] posuit plato [illegible] sensibilium [illegible] nec potuit [illegible] in rebus [illegible] longitudines latitudines et solida ponit [illegible] intermedium [illegible] entia [illegible] genera entium non [illegible] potest ponere quod sint species quia species [illegible] non [illegible] sunt [illegible] intermediorum quia intermedia sunt separata [illegible] separata [illegible] sunt [illegible] rei [illegible] sensibilia [illegible] sensibilia corruptibilia [illegible] corpora [illegible] incorruptibilia [illegible] rei [illegible] ergo quod sint [illegible] genere entium. Deinde cum dicit et omnino post tertiam rationem quam [illegible] positionem. Ad cuius notitiam est quod ens de omnibus entibus non dicitur uno modo sed [illegible] et non dicitur [illegible] entium diversa [illegible] non ergo [illegible] ponit [illegible] entium [illegible] et [illegible] multiplicitatem entis [illegible] non fecit plato [illegible] philosophus [illegible] insufficienter [illegible] est quod dicit littera quod [illegible] querere elementa entium impossibile est quod [illegible] distinguat [illegible] et [illegible] elementa entium et principia non dicuntur uno modo sed multis modis [illegible] alia [illegible] causa [illegible] causa efficiens [illegible] querere elementa et principia entium [illegible] distinguat multiplicitatem elementorum et principiorum [illegible] non fecit plato quia non videtur tetigisse nisi species [illegible] ad aliquam causam reducuntur reducuntur ad formalem tantum. Deinde cum dicit [illegible] post septimam rationem [illegible] quod platonici quererent ex quibus elementis sunt entia non potuerunt elementa omnium entium [illegible] tetigisse elementa accidentium [illegible]

cor ex quibus est et agere et pati et tamen et sic de alijs accidentibus. Sed aliquis diceret quod philosophus consuevit et contigit esse substantie solum et hoc sufficit quia esse substantie est esse omnium entium. Contra hoc statim dicit philosophus dicens quod non putandum quod querere esse substantie sit querere esse omnium entium simpliciter et non unum quia in quolibet predicamento invenitur esse aliquod esse proprium. Quod notandum est quod sic patuit secundum species per se aliquis potuit philosophus non potuit ponere nisi rationem substantie et hoc est quia sic species ponebantur quidditates separate. contra autem accidentia est quia per se contra quidditates separati. Si igitur species non ponuntur nisi rationem substantie philosophus querendo species non querebat esse omnium entium sed solum querebat esse primum substantie. licet quod erat insufficiens quia philosophus querendo per species quidditates non querebat quidditatem accidentis. Deinde cum dicit. quo autem quivis. improbat philosophum quantum ad hoc quod ponit per se ideas primum sciendi et dicit i. e. p. b. e. rationes quas adducit contra eum. et p. at non. 3 p. quomodo autem quo. et p. quomodo autem quorum est ... Ad cuius primum rationem notandum est quod secundum philosophum scientia est quedam notitia que habetur ex prioribus et ideo sequitur quod omnium non est scientia. Si enim omnium esset scientia sequeretur quod priorum esset scientia quod non est verum. Si ipsum non caderet sub priora caderet et sic processus in infinitum quod non est verum. Sic igitur ea que habent priora sic cognosci possunt. ea autem que non habent priora sic primum ... non habent unde sciantur sed non intelligantur quia priorum est intellectus et non scientia. Si autem in esset sic dicit philosophus quod notitia omnium est per ydeas. sequitur quod primum et omnium notitia per ydeas. Si autem in esse ydee sunt priores quod primum sequitur quod notitia primi ex aliquibus prioribus et sic sequitur quod ratione primorum sit scientia quia scientia ut dictum est est notitia ex prioribus. quod tamen falsum est quod primum sciantur. sed primum supponuntur in scientia et ex eis supponitur cognitio scientiarum. Deinde cum dicit. non autem per ydeas dicit non quod si ideo ponat quod per ydeas acquiritur scientia omnium. sequitur quod aliquis addiscens et sciens esset scientiarum et primum quod non est verum. quod autem quod addiscit addiscens ad prius praecognoscit. sic addiscentes geometriam oportet quod precognoscant alia. illa quod addiscuntur ex non precognitis. non preexistunt licet contineantur in scientia ex prioribus precognitis. Sed autem omnium esset scientia tamen scilicet prior quod ... videtur aliquis philosophus sequeretur quod nullum principium precognoscetur in scientia. Sed omnia traderentur per alia priora. scilicet per ydeas. quod tamen falsum est quia omnis scientia et omnis disciplina supponit aliqua precognita ex quibus accipit scientiam et hoc est verum quia scientia supponit quedam ut omnia. tamen in scientia que est per demonstrationem quedam demonstratio procedit ex principijs que non sciuntur ab aliquibus prioribus. tamen et in scientia que est per inductionem est ex singularibus quia singularia precognita sunt quia inductio. Deinde cum dicit. at non. ponit tertiam rationem et rationem talem quod si scientia habetur per ydeas tunc quod scientia est nobis connaturalis quia omnis scientia que non habetur per viam sensus nec per viam inventionis nec per viam doctrine est nobis connaturalis. Si autem aliqua scientia est per ydeas certum est quod non habetur per viam sensus nec per viam inventionis nec per viam doctrine. Igitur est nobis connaturalis quod sit nobis connaturalis est impossibile quia si esset nobis connaturalis non lateret nos et mirabile est cum talis scientia sit nobis occulta scientiarum. Deinde cum dicit. ipsa autem quo. ponit quartam rationem.

Ad cuius rationem notandum est quod si per formas et per ydeas habetur scientia cum sint pure forme separate a materia. sequitur quod erat non possit haberi scientia formarum et materie et sic sequitur quod cum materia sit principium rei quod per ydeas non habetur scientia omnium principiorum et sic scientia remanebit ignota. Huius minor patet lectura. Dicit enim quod secundum ipsam ponentem non est unde quo scire habetur rei quoniam composita est ex materia et forma non enim erit materia ex quibus principijs est. cum tamen sit ex quibus principijs est habetur res. magnum dubium. dubitabit enim aliquis esse materia similiter quidam enim dixerunt quod syllaba sive materia composita est ex elementis scilicet ex s. et p. et m. et a. quidam dixerunt quod est quedam alia littera et quod sonum alium habet a predictis quatuor et ita de materia dubium est. talis tamen dubium non potest solvi per ideas et ideo principium erit incognitum. Deinde cum dicit. At vero quod ponit quintam rationem per predictam positionem. Ad cuius rationem notandum est quod secundum philosophum in primo posteriorum deficiente uno sensu deficit in nobis una scientia. verbi gratia deficiente visu deficit scientia de coloribus et deficiente auditu deficit scientia de sonis. Sed autem in esset per ydeas scientia non causaretur in nobis per viam sensus nec per viam experimenti sed ex hoc solum quod sensus nos aspicerent ydeas. Sed autem in esse sic quod deficiente sensu non propter hoc deficeret scientia ex quo scientia non habemus per viam sensus nec experimenti. Huius minor patet lectura. Quod dicit quod mirum est quomodo aliquis potest habere scientiam sensibilium quorum est sensus et non habet sensum vero minor quod tamen est necessarium secundum positionem philosophi et cum esse sint omnium entium ex quibus entia componuntur sicut voces componuntur ex litteris que simplices sunt per ydeas. Deinde cum dicit. quod autem quidem considerandum aliquando omnes antiqui insufficienter dixerunt de causis dicens quod manifestum est quod antiqui philosophi conati sunt querere causas de quibus fecimus mentionem in physicis et ultra eas praeter dictas causas non est inventum aliquod genus novum causarum. licet quod huiusmodi tetigerunt. tamen tetigerunt eas tetigerunt enim eas quodammodo et quodammodo non. quia tetigerunt eas obscure non manifeste. Ipsa enim philosophia fuit nova et rudis et sic quasi balbuciens et non manifeste loquebatur de omnibus et maxime circa principia sicut patet de Empedocle qui quasi balbuciens et non manifeste tetigit causam formalem. Dicit enim quod non omnis est quantitas in quadam proportione. quam quidem proportionem est ratio et quidditas ossis et sic tetigit causam formalem et sic est necessarium hoc dicere de osse quod habeat quandam formam. Sed necessarium est hoc dicere de omnibus alijs sicut de carne et similibus. vel enim ita est in omnibus vel in nullo quia simile est de uno et de omnibus omnino. Sicut caro et os et unumquodque aliorum id quod est est propter formam et non propter materiam quam Empedocles vocavit ignem et terram et aerem et aquam. licet autem Empedocles tetigit causam formalem tamen ex necessitate hoc dixit a veritate coactus. manifeste autem non dixit. licet autem alij expressius dixerunt de talibus ea que ab alijs dicta sunt dictum est prius. Quecumque autem circa hoc possunt dubitari resumenda iterum sunt in secundo libro quia ex talibus dubitationibus forte invenietur aliquid utile ad totam doctrinam sequentem.

Explicit scriptum super primum librum metaphisice a magistro Alexandro.

De veritate theorica etc. Superius egit Aristoteles de veritate secundum opiniones antiquorum. Hic agit secundum opinionem propriam. Et primo ostendit quomodo se habet veritas in se et in suis; secundo quomodo se habet ad ... principium veritatis, et hoc in primo libri tertii, ubi incipit quod est ad quaesitam scientiam. Unde notandum est quod differt quaerere de aliquo secundum se et quaerere de aliquo ut est in participante. Sicut enim differt quaerere de homine in se et de homine in Sorte, ita differt quaerere de veritate in se et in participante. Sic ergo in isto libro secundo quaeritur de veritate in se, in primo autem tertii de participantibus veritatem. Sed quaeret aliquis utrum ad hanc scientiam pertineat quaerere de veritate in se. Ad quod dicendum est quod sic. Unde notandum est quod haec scientia universaliter considerat omne ens et per consequens considerabit illa quae sequuntur ens in quantum ens. Cum ergo verum convertatur cum ente in quantum ens, ideo dubitare de vero spectat ad istam scientiam. Per imaginationem enim quod unumquodque sicut se habet ad esse ita se habet ad verum, ut infra ostendetur. Aliae ergo scientiae quae considerant ens in quadam particularitate potuerunt dubitare et tractare de quadam veritate particulari, non de veritate in se et simpliciter. Haec autem scientia quae considerat ens in quantum ens specialiter quaeret et dubitabit de veritate simpliciter et in se. Sic ergo in hoc libro tractat de veritate ... veritatis. Veritas autem triplicem aspectum habet. Primo enim habet aspectum ad scientem et discentem veritatem; secundo habet aspectum ad habitum scientiae, omnis enim veritas aliquem habitum specialem aspicit; tertio habet aspectum ad modum sciendi et acquirendi scientiam. Et sic ergo dividitur iste liber in tres partes. Primo ostendit quomodo se habet veritas ad scientem veritatem et discentem secundum rationem facilis vel difficilis. Secundo quomodo se habet ad habitum scientiae, scilicet notitia a philosophia. Tertio ostendit quomodo se habet in modo acquirendi secundum rationem impedimenti, scilicet contingit autem auditores per consuetudinem. Et prima in tres. Primo ostendit quomodo se habet discens ad veritatem secundum facile vel difficile. Secundo quomodo se debent habere ad invicem discentes et scientes veritatem, scilicet non solum autem hiis dicentibus veritatem gratias, etc. Prima in duas. Primo ponit conclusionem suam. Secundo probat eam per signum, ibi: Signum autem. Dicit ergo primo de veritate theorica sic quidem facilis est, sic vero difficilis, quia dicit veritatis speculatio non est omnino improportionata intellectui quin sit impossibilis eam acquiri, sed aliqua est veritas quae faciliter acquiritur, quae maiorem proportionem habet cum intellectu nostro, alia vero cum maiori difficultate acquiritur, quae non sunt sic proportionata intellectui nostro, sed sibi debent proportionari, et hoc est per magnum discursum et per magnam inquisitionem. Quaeret aliquis utrum veritatis comprehensio sit impossibilis. Ad hoc dicendum est sic dicendo quod comprehensio veritatis non est impossibilis. Cuius ratio est quia homo naturaliter habet desiderium ad comprehensionem veritatis. Si igitur comprehensio veritatis esset impossibilis, tunc desiderium esset otiosum in fundamento naturae, quod non videtur esse otiosum. Ad hoc etiam notandum est quod non minimum natura ...

... ciat quod non possit perfecte attingi nec totaliter compleri. Aliud est si initiaret et non posset compleri: initiatio enim otiosa esset. Initiatio enim et finis est eadem via. Omnis enim via quae non consequitur finem et terminum otiosa est. Desiderium autem rei non habitae quaedam initiatio est rei habendae. Ergo desiderium veritatis comprehensionis non incipit nisi in aliquo comprehensionis. Si ergo impossibilis esset comprehensio veritatis, frustra et otiosa esset omnis inquisitio et otiosum esset desiderium incipiens in naturalibus, quod est impossibile. Quaeret etiam aliquis utrum veritas sit facilis et difficilis in cognitione. Ad quod dico quod sic. Ad cuius evidentiam notandum est quod facilitas et difficultas oritur ex proportione et improportione obiecti ad potentiam. Potentiae enim circa illa faciliter attingunt quae proportionata sunt, difficiliter circa illa quae improportionata. Inter autem omnia comprehensibilia aliqua sunt magis proportionata intellectui, aliqua minus. Debemus enim imaginari de intellectu suo modo sicut de sensu. Sicut enim est in sensu quod sensus proportionem habet ad aliqua obiecta magis et minus, sic et intellectus obiectum magis proportionatum facilius attingit, minus difficilius. Sic ergo comprehensio veritatis facilis et difficilis est, facilis secundum obiectum magis proportionatum. Sicut enim sensus non sine difficultate fertur in excellens sensibile, sic nec intellectus in occultum intelligibile. Et suo modo requirit sensus quod obiectum nec sit nimis excellens nec nimis diminutum, sed in quadam proportione, sic et intellectus. Videmus enim quod intellectus faciliter fertur in principia per se nota, et hoc propter proportionem quae est inter principium et intellectum. Cum quadam autem difficultate fertur in conclusiones quae latent sub principiis, cuius ratio est quia lumen intellectus nostri non proportionatur conclusionibus latentibus nisi per multa media et per multos discursus, quae quidem media et discursus lumen intellectus quodammodo particularant et approximant conclusionibus, ut sic proportionetur intellectus conclusioni. Signum autem difficultatis. Postquam posuit conclusionem probat eam per signum. Et dividitur in duas partes. Primo probat conclusionem. Secundo removet quandam dubitationem quae posset oriri ex dictis, ibi: Forsitan autem. Prima in tres. Primo probat facilitatem et difficultatem sive in comprehensione veritatis. Secundo dat signum facilitatis per se. Tertio dat signum difficultatis similiter per se, ibi: Quod sic videtur etc.; ibi: Habere autem totum et partem etc. Prima patet. Dividit ideo quod ponit duo signa, ibi: In unumquemque. Dicit ergo primo: Signum difficultatis simplex est nullum dicentem posse adipisci ipsam comprehensionem veritatis digne, id est complete. Signum autem facilitatis est nec omnes discentes vel omnes homines esse errores a comprehensione veritatis, sed signum facilitatis est quia contingit unumquemque aliquid dicere de natura veritatis. In hoc ergo stat signum etc., quod ideo difficilis est quia nullus omnino nec complete comprehendit, et ideo autem facilis est aliquo modo, quia non secundum omnem partem sui ignoratur. Quaeret aliquis utrum veritas possit perfecte comprehendi a nobis. Dicendum est quod non. Cuius ratio est quia intellectus noster limitatus est et ideo non infinita cognoscit et finitos modos sensibilium. Infra autem veritatem continentur infiniti modi sensibilium. Triplex autem via hoc potest probari. Prima est quia infra veritatem non cadit primum ens. Secunda quia substantiae separatae cadunt infra veritatem. Tertia via sumitur ex hoc quod virtus probata nostra comprehendi non potest perfecte comprehendi a nobis. Prima ergo via est quia infra veritatem cadit

pimu eius. supposito .n. q eius pimu cadat i fra
nim i itelligibili. sic no pt qphendi p fce n in
telligibil pim. sic n n in i toto suo ambitu.
pt h hoc de sensibili cato. multa .n. certa pp ex
cellencia sui ee pt iproporconata sunt itellectu
nro ad q no pt attingere pp debilitate sui ee.
et cu illa qtineant infra nim sensibil et ita
n attingit itelles nr. qplete n attingit qphe
sioe; ueritatis. tcio pz h ex sitiudine qm hnt
pn ad qclones. q sitiudo e q pinu itualit
qtinet os qclones. sic g dz p fce qgnosci pinu
oz q qgnoscat to ueritas pinu. h q se exte
dit ad os qclones. cu g no potuit itelles qgsce
de os qclones q potuit elici ex pino illo. qz h
pl nu sunt i finite in po. g no pt p fce uita
te pinu. et p qus n qplete attige qphesioz
ueritatis. sic g pinu ia sumitur ex h q pm
eius cadit i fra nim in. Sa uia sumit ex h
q hec separate cadunt infra abitu in sensibil.
i sumitur ex h q uirtus pinu r qclonu n pot
p fce qphendi a nob. Deinde qret al utr sit
v in q unusqz qtigat ad dne de n ueritatis. d
q sic. Id e eni nod e q itelles nr no in
ine apprehendit oia sensibilia. s s quoda ordine.
po .n. apprehendit qceptus simpliceo. sco qceptus
qpositos. et ite qceptus simplices po appre qcep
tus gnales. sic e qceptus ee aut n. scdo aut aqi
e qceptus mag pticulares. sic e qceptus
hois et bouis. et q pimu qceptus simplices sic
qceptus entis. pmaria iteoe pcione ipm
e i intellectu nro. io itelles nr de pimis pcdit
stati pt hre noticia et enunciare de n ueritatis
ce ipos. q si n pt se p fcide ad qcept pticulares
io n coplete nr digne pt enunciare. Sec et
unusqz. v dic phs q signu difficultatis in
scia e. q unusqz hoc pax ul nr enuciauit
de ueritate. os a sil sumpti magna pte ueritatis
iuenerunt. dic g et unusqz n aut pax qtingit
dice de ueritate. ex oibz a dcis. s. ab illis coparti
clatis. i. sil qgregatis qtingit sic fi aliq magnitudi
ne. stat g ro qr. i h q qphesio ex ueritatis
difficilis e q nl aut paru de ea ab uno qphe
dz. qz no ois qphesio eius e i pol. q p adiu
torium multo mag pt iuenta e. v nod e q in
tellectus nr e tr tabula rasa. ut dz 3o de aia
et io nudus e r oium sensibiliu. lz aut nudus
sit ab oi sensibili. forte tn otinet oe sensible u
tute sic n ur ex tria coul. hs ueritate sr oia co
lore. sic nunc intelles sr sensible. q g ueritate
qtinz sensibiles z nudus sit a sensibili forte. pt se
ipm i dne illo sensibili p uirtute luis. hoc aut
aliq i pedit. et no pt fr pp debilitate luis.
a luna excitetur a docere. i q doceus ex
tior exite sic i statu. luna a sic p uaque a
gere. et h e q dic phs i tra q se pter excitati a
pcedetibz ad iuenint ita q pmu itelles age
tis et p nnu excitaco is ad nudi sensi i q n in

pcedec q tn i uirtute pcedetis et p idm modu
iuenta e p sua et qphesio ueritatis q z unusqz
pax iuenit. pax tn id e excitatiui nr r i
ueniendi. Sed qr sic ur ut p nbialr dnus v
ot q qphesio ueritatis p se facil e dices q sic
nus peccat i iueniendo ianua dom ut p nbi
alr dr. imo stati ea iuenit. ignorat q ea q si
ni fra domu. sic nus ignorat pn q sr ueli
ianua. q clones a q sunt i fra pn ammultat ig
ratur. et sic qphesio ueritatis facilis e i r pn.
dic g qr sic ur hre suple i scia et qphesioe
ueritatis sic p nbialr dr in foris .i. i ianuis do
mo qui delinq. i. quis decip. q. d. nus.
nod q i iteriora dom cu difficultate sciu
tur et ee eu facile decip ho. ee a i iteriori
dom fe nus decip. sic ee pn p se no nus
fere decip q sunt q ianua sciar. ee a q
clones multi decipiunt q sunt sic i iteriora do
m i domo. Deni cu dic. hre a totu et p
te posse. dat signu difficultatis. dices q
signu difficultatis i scia e. q no pt hn de
facili nec sm totalitate; sua ul s maiore
pte sui. Queret al utr pn sint ianua
in scia. Ro dr q sic. et h pz po ex proporcoe
q e it itellem agete et pn. cu .n. itelles agens
et pn p se nota qcurrat ad unu actu scie
dr. nullo mo qcurrut ex equo. qz i pole e q
duo agen ad unu effcm ul ad unu actu
ex equo qcurrat. sz itelles ages e sic p nle
ages. pn a sic istrm ut sic dic qor 3o de aia.
sic g pnle agent p istrm sic dic qor de
uent ad artificiatu et opatu. sic itelles a
ges p pn deducitur pcipale. ad pnu sensibilis.
ita q pn tenet mediu int nim sensibil et nim
intelles. oe a mediu p q deuenit nnu i aliud
pt uocari ianua r q aliqs ad q deuenit. p ma
gnitudinem .n. q sic i re artificiata e res fac
ut archa. et e ipm faciens ut artifex. et est
ipm. q. mediu i effaciens et fcm. sic i actu
sciedi scie ipm fcm e itelles speculatiuus. q o
positus ex sensu p oli et toe scal. sco e itelles
ages ad modu faciencis qui h pm 3o de aia
e quo e oia facere. et 3o sunt pn. q. i stra
p q deuenitur i intellem speculatiuum. Sed
id pz ex obo itelles. v nod e q h v in ut v in
sit obm intelles. tn i itelles n os deuenit i om
v in. lz .n. in toe obiectiua n qsideret go
tn h q itelles deuenit i v in qsiderate grad
i fra relacione obi. q pius deuenit i obm mag g
proporcionatu. et ipe itelles. q. actuat et p h pro
porcionat. deuenit i v in mi proporcionatu. sic aut se
hnt ueritas pnor et ueritas qclonu. ueritas .n. pn
stati p se ipam proporcionatur itellectui. itelles a q
proporcionatus p ueritate pn. et q actuatus de
uenit i qclo proporco z qclonis. cu g oe id p q
deuenitur in qd sit ianua r uel g pn e
ianua r qclonis. Deinde qret al utr qgsco

r° p̄u° sic facilis. Ad 2m q sic. ¶ Ad 3m cum
nod' ē q' oīs cognicō p̄ t̄m h̄r p resolucōm
ad aliqd' firū. uel ē de aliquo firo. aīm
ei n̄ p fcē quiescat nec p fcē apphēdit donc
resoluit usq ad p̄ma. oē g° itellcm ad c°
cog̃coz modum exigitur resolucō bal'
cognoscat. tale a' est p̄mum. p̄um. n. sedz
cognosci. o nō oz q' resoluatur n̄ ad tiot
suos. & iō sic' l; resolucō facilis p' cognosca
sic & p̄um. g' sic conclōnes dz cognosci. oz q' ul
time conclōnes resoluantur ad medias et
media ad p̄a & p̄e ad p̄u. & p̄u ad tiot. &
qz difficile ē cognoscē oēs istas resolucō.
iō facile erratur cē conclōnes. n̄ sic aut
cē p̄u. q' statī sūt ī anima resolucōis. sic
sic dz. consurgit dubiū. si. n. p̄u cognoscāt
p resolōn. g° nō sūt po nota. qz oē iō q'
p resolōm cognoscit' potius ē cōpōe ad
q' resoluitur. ¶ Ad h' dd' q' p̄u dr p̄a r°
conceptuū cōpositoz. ī q' oīs resolucō concep
tuū cōpositoz stat ad p̄u p̄ma. & ip̄a q'
n̄ resoluitur ī alios conceptus cōpositos re
soluitur tñ in conceptus simplices. n° ro
p̄ma r° mior. ¶ Nod' ē n. q' sic oē cōpositū
resoluitur ad simplr. sic oīs concept' cōpo
situs p̄u q' ego uoco p̄um resoluit' ad p̄u
concept' simplicē. sic iste conceptus de quo
lz eius ul' n̄ eius. resoluitur ad conceptū sim
plicē entis & nō entis. p̄u. n. cognoscitur
mediātib' tiot ut dz po poster. ¶ Dem' cū dz
forsitan uel forsan & cē. demons qd du
biū posset. n. dc q̄re uni oriatur difficul
tas r° difficiliū obtoz q' sūt oīe separate. ad
hoc dic q' cū difficultas ul' cā difficulta
tis possit cē ƀ duos mōs. s. ul' ex pte nr̄a
uel ex pte intelligil'. tō po difficultatis q'
n̄ bn̄ apphēdim' magis itelligibilia. s. sbās
separatas ē pp' defcm itellcs nr̄i. n̄ pp defcm
itelligibilium. q'. n. sbē separate nō bn̄ in
telligūtur a nob'. hoc ē pp' insufficiēcie itellcs
nr̄i qui n̄ pt p fcē attingē manifestissima
ī n̄. & h' ē q' dicit p phm sic se hēt noctua
cis oclī ad lucē diei. sic se hēt aīe nr̄e &
ītellcs ad manifestissima ī n̄. q. d. sicut ocli n
ctcorū nō possūt bn̄ apphēdē lucē diei
diei. l; nō ē pp' defcm apphensibilitatis et
uisibilitatis in luce. sz pp' defcm oculoz. ī
q' ītellcs nr̄ n̄ possunt bn̄ apphendē sbās se
paratas. l; n̄ ē pp' defcm itelligibilitatis ī eis.
sz pp' defcm itellcs nr̄i. ¶ Ad eui' eui' nod' ē
q' sic uisibilitas ē passio lucīditatis ut colo
ris ut pt hr̄i ex 2° de aīa. tā ab ar° q' ex cōm
tare. ī intelligibilitas ē passio ī lūitatis sic
g° qz — uisibilitas ē passio lucidi. ubi sal
uatur maior rō lucīditatis. ī q' itellctuali
tas est passio ī lūitatis. ƀ saluatur mag'
rō ī lūitatis. ī saluat' mag' rō ītelligil'. hr̄

a' cē oīe separate. & iō q' n̄ bn̄ ītelligūtur hoc n̄
oritur ab eis sz ex nob'. sic q' lux n̄ bn̄ uide
atur l; n̄ oritur ex n̄ uisibilitate sz ex n̄ & debilitate
ocli. ¶ Cetz ad uitā difficultas ex istas bn̄
duos mōs ƀ q' dic phs. & 2° dd' q' sic. ad q'
nod' ē q' itellcs difficultas. ex h' contingit q' n̄
rerno pōt bn̄ attingi ab itellctu. q' cū itellcs
attingat l; ē qz mo' ab obo. ī q' ip̄m itelligē
magis ē attingi q' attingē. cū. n. itellcs sit p°
passiua. itelligē magis ē attingi q' attingē
ul moui q' ī mouē. q' cū itellcs nō possit
moui ab obo. l; pt cē duob' mōis. ul' qz obm
deficit a n̄ mocōis actiue. & sic difficultas c°
tingit ex pte obi. ul' qz itellcs defic' a n̄ mo
cōis passiue. & sic difficultas ē ex pte nr̄a.
debem'. n. ymaginari suo mō in itellctu sic
ī uisu. qdam. n. sūt q' modicū hn̄t de luci
ditate. & ista nō possūt bn̄ mouē pōm uisi
uā pp' defcm sui. & pp' defcm mocōis actiue.
qdā nō sūt q' multū hn̄t de lucīditate. & ista
de se nō deficiūt ī mocōe actiua. sz ip̄m
passiuū n̄ ē aptū natū moui a tā excelle
ti obo. ita suo mō quedā sūt q' modicū hn̄t
de itellctualitate & ista nō sūt apta nata bn̄ mo
uē intellcm & itellcs ē difficultas ex pte obi
qdā sūt q' multū hn̄t de itellctualitate qz ī
itellcm hn̄t de entitate sic sūt oīe separate.
& ista nō deficiūt ī mocōe actiua. sz itellcs nr̄
nō ē aptus natus bn̄ moui a tā excellēti
obo. & iō difficultas h' ī uisu nō ē ex pte
nr̄a nō ex pte obi. ¶ Cont' q̄reret dc uitā ī
se hēat itelligibilitas ad lūitatē. sic uisi
bilitas ad lucē. qz h' supponebatur ī qdē p
cedēti. & 2° dd' q' sic. ƀ nod' ē q' dr ƀ 2° de aīa
bene ē p se ī ƀo mō. dd' i p se. coloz ē uisil'.
ita q' uisibilitas oritur ex p̄ncs n̄ris coloris co
loris. ita suo mō natura ītellctualitatis o
ritur ex ī lūitate ut ista sit p se ī ƀo mō
ī lūle ē itelligile. g° bn̄ dcm ē q' itellctuali
tas ī se hēt ad ī lūitatē. sic uisibilitas ad lu
cē ul' colorē. ¶ Quereret & dc uitā oīe sepa
te sint manifestissima ī n̄ ul' n°. & 2° dd' q'
sic. ¶ Ad eui' eui' nod' ē q' hic accipiatur
manifestacō rei q' res ē apta nata manifes
tare se itellcui. ita q' h' manifestacō ē sua in
tellctualitas actiua q' ē apta nata mouē in
tellcm. ī quibzdā a' rō h' ex n̄ rei ē ita q'
n̄ dedit n̄r sufficiēt' nisi possit se manifes
tare. & iō nocant' manifesta ī n̄ qz sua rō
actiua se manifestandi oritur ex n̄ rei sic q'
bzdā a' ē itellctualitas actiua solū ī p° ī q' n̄
mouet nisi ī p°. & iō requiritur ad h' q'
faciat de motore ī p° motorē ī actu. sine
de mouētib' ī p° mouētē ī actu. & talia n̄
dūa q' nō mouēt nisi p lumē itellcs agentis.
¶ Dem' scē. nō solū a' hn̄t & cē. ƀ o' quid dz
se hēre ī se querentes, scāt dicēt q' n̄ solū

[illegible]

e iniquum reddere gratias huic ut ipsi precedentibus
qui duxerunt ad veritatem non in quo novetur conti-
nuitur sui virtute sufficienti · sed et iniquum est regra-
tiari illis qui non secundum rem attigerunt veritatem sed tamen
sufficienter · et ratio est quia hii licet non attigerunt verita-
tem · tamen exercitaverunt intellectum nostrum ad veritatem
faciendam · unde valet ad convenienter nos ostendimus
quia habitum nostrum preexercitavit · et ideo potiorem et de-
bet regratiari precedentibus quia aliquo modo in facto de-
pendimus ab eis ut patet · unde si non fuisset thimotheus multum
dicere de opere musicali · non enim quamvis fundata
in te id quod reperit · et si phrynis non fuisset prece-
dentem thimotheo non fuisset · id est non reperisset quod reperit
quia invenit similiter illius · sic etiam in enucleatione veri-
tatis ut venicliade veritatis a quibusdam ante
primis quasdam opiniones accepimus veritatem · unde dixit ethicus
et alii fuerunt causa. Ad evidentiam notandum est quod in-
tellectus noster in veritate potest devenire in potentiam sub
sequentes philosophi plura accipientes · alia priores pau-
ca apercientibus ex illis multa poterunt elicere · sic
tradidit ut prima una ut regendus est que fuerit pro
se ad veritatem ut regendus est · reprehendenda · sic et
tradidit ut prima non omnino vera in illis regendus est
quia dedit occasionem ut illi reprobarent ea prima reprehendere.

Vocari autem scientiam veritatis etc. ponit ostendit
quo se habet scientia ad addiscentem · et ostendit quo se
habet hec scientia ad habitum scientie considerantes quod convenienter sibi habi-
tus speculativo · dicit igitur quod predicto ostendit quo
fuerit hec scientia est speculativa veritatem · etc. hic habitus
hic scientie est speculativus · ergo removet quemdam erro-
rem circa scientiam · immo destruentem scientiam · scilicet in finitate
in causis · et in activo quod sit primum quod dicit etc. primo in dicit quod
post ostendit quod hec scientia est speculativa veritatis · et sic est spe-
culativa · ergo circa speculativa materie [illegible] · secundo
primo et secundo · primo vestigium autem etc. circa primum sic
procedit · primo probat intentum suum · secundo removet
quemdam dubium · primo et rei si quo habent se etc.
dicit ergo · dicit vocari philosophiam veritatis · hic est quod spe-
culatur veritatem hec scientia unum est · et recte se
habet et hec est speculativa · et hec est quod dicit · nam sic
theorice est veritas · id est speculatio veritatis · finis autem
practice est opus · id est operari ipsum · cum igitur omnis scientia que
considerat veritatem et veritas sit speculativa · hec est hic
ergo est speculativa. Ad evidentiam notandum est quod suo
modo dicuntur habitus speculativus et habitus practicus ·
sic intellectus speculativus et practicus · intellectus enim speculativus
est intellectus non extensus nec protensus ad perfectionem alterius ·
sed sui ipsius · cum enim ipse scire tantum speculetur · scire
autem est perfectio scientis · sed quod intellectus speculativus non est nisi
ipse perfectionem sui ipsius · practicus non est ipse perfectionem alterius
quia ipse operationem que est perfectio operantis · et ideo hic intellectus vocatur
intellectus extensus · sic suo modo habitus speculativus est tantum
ipse perfectionem intellectus · quod ipse scire tantum · quod scire est perfectio
scientis · practicus autem habitus est ipse operari · quod est perfectio
operantis. Conveniens autem utrum sit simile de potentia et habitu ·
quia hic supponebat precedentes etc. · ad quod dicendum est quod sic.
Ad evidentiam notandum est quod potentia et habitus sic se habent · quod potentia

habitus ambo unum actum accipiunt · unum enim et eundem ge-
nus quod accipit intellectus accipit et intellectivus habitus · cum ratio
est quia habitus non est nisi regula regulans potentiam respectu
actus quem educit a potentia · et ideo unum et eundem regulat et
potentia elicit · quod vult ad eundem actum accipiat · tamen dif-
ferenter · nam potentia accipit per se ipsum actum · habitus autem magis per se
accipit modum actus · quia ipse habitus non est nisi modificatio
actus vel potentie respectu actus · verbi gratia · potentia intellectiva potest eli-
cere actum et modo ut illo · habitus quod regulat ut modi-
ficate eliciat · sic patet in scientia que modificat potentiam
intellectivam ut tendat ad conclusiones sic quod alii decurrit · eo-
dem modo prudentia regulat intellectum et modificat ut
debita media acquirat ad debite agendum · cum igitur eundem
actum respiciat potentia et habitus · cum potentia intellectus acci-
piat actum qui est perfectio agentis · id est ipsius intellectus · et
actum qui est perfectio ipsius operati eodem modo aliquis
habitus est qui accipit actum qui est perfectio agentis ut
scire · et alius qui accipiet actum qui est perfectio opera-
ti · primus est speculativus · secundus est practicus. Contra
quod ratio omnis habitus practicus sit ipse perfectionem vel operantis
ut quod non · quia prudentia est habitus · et tamen non est ratio vero
operatur · et ideo dicendum quod hic est duplex habitus practicus · scilicet quod sit
habitus extensus et perfectio potentie secundum quamdam extensionem et
quod sit ipse perfectionem alterius quam intellectus · quo igitur tamen autem quod
habitus practicus est ipse perfectionem rei operate · et ideo habitus
est practicus · alius autem ipse perfectionem appetitus · et ideo talis practicus
est · ita quod primus habitus est factivus · secundus autem activus · nam
debemus ymaginari quod aliquis habitus est ipse pure
speculari · sed quod ipsa speculatio est perfectio intellectus et
ibi sistitur · et hic est pure speculativus aliquis habitus
est qui est ipse ipsum agere · et hic est activus · quia est re-
gula recta actionis · alius est ipse ipsum operari et facere · et hic est
factivus · differentia autem est inter agere et operari · quia agere est actio
manens · factio est actio transiens · iste igitur considerat habitus
pure speculativus et activus · quia uterque est ipse actionem ma-
nentem · sed differunt · quia pure speculativus est ipse actionem
manentem in ipso intellectu et solum ipse perfectionem intellectus · habitus
autem activus est ipse perfectionem intellectus protensam ad actionem appe-
titus que est manens in eo · licet non sit manens in intellectu.
Consequenter dubitatur utrum hec scientia sit philosophia veritatis · dicendum
est quod sic. Ad evidentiam notandum quod hec scientia dicitur philosophia
veritatis · scientia divina vel methaphysica · denominatio enim
in habitibus patet sumi ab obiecto · et ideo sicut scientia prudentia sumitur
ab obiecto · et hoc duobus modis · quedam enim est obiectum · et hac
scientia · sive ut ens vel ratio entis · hec enim considerat
de rebus in quantum in ipsis salvatur ratio entis · et sic hec scien-
tia et hec scientia dicitur metaphysica · hec est transnaturalia · a meta quod est
trans et phisis natura · ens enim in quantum ens non est ens naturale
quia in suo esse non diffinit nos concipere rem motam vel
in motu · quia sicut in quantum ens in suo esse concipiet motum
ut mutum · omne ens esset in motu · quia qui addit aliquam for-
mam reduplicativam · convertitur sed ulterius · et sic sicut in quan-
tum ens in motu esset · omne ens esset mobile · ymo in quantum ad dif-
finitionem eius magis · sed non concipiet quod ad diffinitionem
mimi eius potest diffiniri sine motu · et sic dicendum de
motu sic de motu · ergo ens in quantum ens est sine motu mo-
tus · et ideo scientia considerans hoc obiectum · methaphysica dicitur.

[illegible]

28

Ergo est aliquod obiectum in hac scientia in quo maxime salvatur formalitas entis. Ideo considerat de omni inquantum salvatur in eo entitas, tamen magis de illo in quo maxime salvatur. Et ipsum est prima causa, quia in illa maxime et summo gradu salvatur ratio entis, quia ipsum est suum esse, quod contingit in aliis causatis. Et ab hoc tali obiecto potest dici scientia divina vel tota scientia, quia de deo et primo ente. Ideo potest dici scientia veritatis, quia denominatio rei sumitur a fine rei, et quia finis eius est veritas, ut dicetur. Et hoc potest dici scientia veritatis [illegible] scientia quae tamen intendit et finit in speculatione veritatis. Et hoc est quod dicit philosophus quod haec est propter speculari, non propter opus. Si quis sic dicat, contingit dubium. Dicendum est in hac solutione quod licet scientia est de illo quod de se non continet materiam nec motum, scilicet de ente inquantum ens, et ideo haec scientia dicitur metaphysica. In sui [illegible] dicendum in prima ratione huius solutionis. Si igitur sic dicatur, arguitur quod arismetica debet dici metaphysica, quia considerat de numero [illegible] potest esse in sensibilibus et in non sensibilibus, et sic non continet materiam nec motum. Ergo arismetica [illegible]

[illegible]

Queritur autem utrum practica faciat scire. Et videtur quod dicit quod sic. Ad hoc enim notandum est quod practica scientia et scientia et practica eo ipso quod scientia est resolvit [illegible]

[illegible]

nulla. id intuit eo mo quo dr ar. q i pu o p
ma h. q pmu e ei totius ee. q ad pu si ar
pientie terminatoz. u e in scdam uoc tim
itatem. qdam tres alia q ipre deuitoz b iuxta
eo mo q uocamus pri dignitates pmas. ad
utraq pu extendit se h scia. cu u. qsideret eius
i q tu ens. qsidabit id ul ipa i quibz mariie
saluat ro entis. h a sut pu pa. s. ide i unaer.
cu z qsidet ens in q tu ens qsidabit pmu co
ceptu. z pma dignitate q fundatur sr eius i
q tu ens. s. de quolz affmo z neo ura. q aliud
e ura pma it ois dignitates. vn aui p metha
cao de unitate pmu oin doctrinae ad q
reducitur oe q e p resoloz. i ut dicat pos
ul effcm de oi q pbatur p ipm sic ul opdi
i ll o demon. ul. et q iter affmaco z ne ne u
e me. uo e de qtitibz q z ee. g ee i se tu ee.
cu g o qsidet pu p a q uno dicat separat. qsidera
tavit marie ura. q i ul saluatur marie ro un
tatis z entis. cu i qsidet pma radice oim digta
tu qsidabit marie vnu i dignitatibz ul p pos uc
vn am a v g. unitas uno mo e i singlaribz. sco m
e i d icoibz. uel i qceptibz. tma a dco ul qceptus
nioz e. e ecitudo e pma z i p ceru. h a e pma i
dignitas q te e ee i se tu ee. Quia qreret aliqs utru
i p o pmo separato marie saluet ro unitatis ro
aliorz. z uo dd e q sic. q p o p z ex h itudie q ea
it uere z pole. Sco p z ex ipa u ui. p o g o ex
h itudie it uere z pole. v uo d e q re ee vnam
uo e ead q re h itu ee in. pticipare ipaz ecru. i
q v magi moz. q unitas rei e ecu rei. re a ee vnam
e ipm suppositu attea ipaz ecru. z i p z p ex i hoie
z p ex i eiure. h uitas. u. e ro unitas hois. z ipm
hoiem ee vnu. e ipm atteau ecru hois q e
h unitatur z alii ipa enitatis e ro ultus entis. et
aliquid ee vnu eius. e ipm atteq entitate h g du
suu. ita q h h ipa u ise uocatur unitas rei. u ma
i qcto qsidat i h itudie ne ad h itue uni. ul i h itu
dine ecie ad h itue ecru. si g o una sut ura q e oy
ee ura. ee vnu e i assecutoe ecie. id a q attec ee
z h t ecru q i uo uens. i q u p t u atteq i uno uero
atte potabit. i uue pticipat uni unitatis q id q
atte potabit. i q de sepr u atteau. q ad a o h ta
atte qtur. pmu e uere. q uero atte uni entis alia
a sut posibilia ee q z atteq uni entis z potabit u
atteqau. z h ero aui e p me e. e de unitate dice
tis sic g uere ee id q pfeissim unitas e q z pole u
e unitas p q d a se re slun i se ipo. qu ica g e p t
uere q e uni. slun e i se. s h z fundat ro pbt
ar. i h tertu. pbat u. q una i fiora u sut uulla
q z qu z sut. q z u sut. q quid. b q qu z ee qu z
u sut u h t unitate u iu uni potabilitatis. q a
separata sut uisibilia sut. g. q z q sut sp a ee o
ritur ex u ucitatis potiz a h ro alr deduca.
q z id q plenius atte roz ecie uiur e eius q i
q atte ul alia q limitatoe. pmum a motor
atte plenitudine e eius u co gradu limitato. g

i p o ueri saluatur ro entis q i alys. z h ero
aui e. ix. metha. c. vi. dicetur sic. g uere ee
e p fcm ee. q z ul tre g de suo ee u e de p fcio
mb z suu ee. z paucas i p posite. uere ee i q ex
plus q p fcm ee. q z ipm ee q e ei u e ei tm. i
mo i oe ee e exubrans ab eius ee. q q d h ic
qfirmat ar. i tertu dicet q unitas i pncipi
atis e a unitate i p u o. z una ad h p t suu ex ip
u ui. vnu. u. vnicu e ee vniuntatez q stabi
litu e ei. i q q tu addit stabilicio sr ee tm i
addit unitas sr eius. tuc. u. dinc re ee vnam
qn stabilitur z po i stra uni entis. sic dinc
vnu hoiem qn stabilitur z poit e i stra am
bitu humanitatis. si h hoc e vnu. v e vnus
stabilimentu ecie. i magis saluat ro unitatis
re p io a q ipm pmu stabilit p a se ipo for
li. na sua formalitas e sua stabilicio. u a sta
bilitur ab aliq o efficiente. q p z ex h. q z no
p t stabiliri effic ab aliq p ou. eo q a pmi
efficientis nullu e ad efficiens. u e a se ipo. q z
nulla res efficiens largit g d e ut sit. u ab aco
posterior. q z posteriora u largiunt ee p mis. g
suu stabilimentu ab ao u e. stabilimentu a oim
aliorz z si ab ipis sit formale. tn ab ao depend
efficient. z io si oe stabilimentu e unitatis tu
stabilimentu pmi sit indepedes. magis stabili
mentu e pmi q aliorz z p qus maior unitas.
Quia qreret aliqs utrum i unitate qceptuu ul dic
comiu q sunt p. pu citius potitatis maior
unitas q i ppositioibz. z uo dd e q sic. Adc
eiuaz uo d e q ro unitas qceptuu q oiuor
z docomu qpositorz e ex u et h itudie p dicati
ad subm. h a i qclonibz z i p ius sit uet h itu
do p dicati ad subm. tu uecitas qclom oritur
auctitate pnoz. u. u. e uecitas i qclone. u
qtenus radicatur i pmis. i q ro radix u
tatis pu sit. sic g o uecitas p o z magis sal
uat i pu o q i qclne. sic p o z magis saluabit
ibi unitas. Sco p z h id ex h itudie simpliciu z co
ceptuu simpliciu ad qceptus qpositos. oib u
uecitas i qpositis qceptibz z unitas oritur
ex quiditatibz qceptuu simpliciu. uo. u. e
uecitas z unitas i h qplexo. oe toti maius
e sua p te. nisi ipe quiditate totius z ptis
si g o h sr ura. ro unitas qceptuu saluat p o z
magis i quidibz. g o q uto magis accedit ad
qditates simpl. p o z magis e vnu. pu a magis
accedut q qclones. q pu sic q tu simpl qpo
sitis. qclones u. attingut qditates p medium
pu a i mediate attingut qditates. g o i pis
magis saluatur ro unitatis. Quia qreret aliqs utru
sic dic p h s sic vnu q uniuoce dicat vnu
de pmis z effectibz. ad q dd e q uniuocum p t
accipi duobz modis. vno mo h q didit g e
qmuoce. i q uniuoce se extendat ad una q
uatio z i. z h mo accipit uniuoce largo mo.
z sic accipiendo uniuoce vnu p t dici uniuoce de

caus et causat. alio mo pot accipi vniuoce
pro sim q est qdam dstius contra equiuoce
et analogum. et hoc mo no dr vna vniuo
ce de vtroqz. Ad cuius euidencia nota q
diuisitas sue causam et causati pt intelligi duo
bz modis. vt quantum ad existencia vel q ad
essencia. q tamen ad existencia intelligo q effcs ex
istit a ca. ca a no existit ab effectu. sine
essencia sit i eod gradu i ca et effectu siue no.
et ista diuersitas i causa et effectu n tollit vni
uocatioz. cu n. vniuoca sunt quor nom
cōe ē et ro vna. ro q diffinitiua aspiciat essē
et n esse rei. et possibile sit q ca et effectus heant essen
ciam eiusd rōis et i eod gradu. liz nuq existat ab a
lio. l3 g iste no tollit vniuocaconē. a e
varietas iter causam et effectu q ē in essencia. et hec i
tollit vniuocacoēz. varietas n. essencie vari
at roēz. varietas roīs tollit vniuocacoēz. vni
tas q ī pncipiis adaptatur ē in alia roē saluatur
q ī causatis. et io n saluatur i vnitas mo vniuo
cus ī pncipiis ex quibz elicitur cōclo saluatur ī
maiori et mi roe vnitatis q ī cōclo nibz. liz q ir vni
q3. et id maius uc dr. ipo potior. io q alia roē
saluatr ī pncipiis et ī cōclonibz. g̃o cum ipsa pncipia sepa
tur. q pn vocat sepatg a mi. q ī pncipiis ex quibz
elicitr cōclo n saluatr vnitas mo vniuoco cū su
i pncipiatis. nec ī mo equiuoco. l3 e. n. roē e
quiuocorum q nuq no hñt attribucoēz ad a.
cu g̃o vnitas causator et essencie hñt attribucoēz ad
essencia pnni pncipii sic mensurata ad mensurā. essen
cia pnni ē mensura oīum aliarum essenciarum. g̃o n sal
uatur i vnitas nec mo vniuoco nec equiuoco. rel
tat g̃o q mo analogo. eod mo vnitas cōclo
nis attribucoēz hēt ad vnitatē pncipiorum et e mensurata
ad vnitatē pncipiorum. pn. n. st mensura oīum cōclo
nu. g̃o vnitas n saluatur ī hys nec equiuoce.
nec vniuoce ut pbatum ē. restat g̃o q analo
gice. pbatum ē g̃o q vnitas ī pncipio sepato et effec
tibz q deriuatiuis. saluatr mo analogo. pba
tum ē et q ī pncipiis a mutat deriuatoz et saluatr vt
virtute ī effectibz q deriuatiuis qui dnt cōclo
nes. saluatur vnitas ī mo analogo. Viden
dū est at utr p aliu mod possimus saluare q
vnitas vniuoco mo saluatr ī pncipiis et ī cōclonibz
ī pncipiis sepatis et effectibz q deriuatiuis. Ad cuius
euidenciam nota q aliq q id q ē ī effectu formalr
ē ī causa n formalr. s3 virtualr tm. eo mo quo ca
lor existens a sole no ē in sole n virtualr. sic g̃o
cum aliqd ē ī intror. formalr. liz duo magis accedut
ad mim vniuocor q ī quī ī vno formalr et ī alio
virtualr tm. no tm a q magis ē q vnitas ī
pncipio sit tm virtualr et n ī formalr. ipa. n. sua
essen ē sua vnitas. ī causatis et vnitas ē formalr sic
oñdetur ī finis. g̃o ut sic accedut ad mim v
nio ī q vniuoce esse. l3 e id q formalr ee. et sic
de pncipio dico i po et suor effectuū. ita dico de
pncipiis et cōclonibz. et cōclonū. q vnitas saluatr

formalr ī pncipiis et ī cōclonibz. et sic formalitas forte
ē vniuocacō q accepit l3 ar. Queritur
at utr sit vna vnitas simpr a q̃ sit oē vnū. et
vr q n. id ē simpr vnū q nullo mo ē plura. sic
id ē simpr albū q nullo mo ē nigrū. s3 nulla ē
vnitas q nullam hēt admixtionē plu. g̃o nulle sūt
vnitates simpr. Pr id ē maximū ī vno qo g̃
gene quo nl ē minus ī illo gene. g̃o id ē maximū
simpr quo nl ē minus simpr. s3 oēs dignitates
sut tales. g̃o nulla sūt simpr vna. ē nulle
sut dignitates. Ad oppositū. simpr vnū et
marie vnū qutur. s3 vnum ē marie vnū
s q hic dic phs. g̃o vnū ē simpr vnū. Rn
ī hac q̃one tria sūt declaranda. pmū q ē dare vni
tatē simpr. s q l3 ē vna tm. tciu ē vnde v
tr oīa possunt dci vna vnitate pma. pmu g̃o s.
q ē dare simpr. rn. n. a dr mag albū n p ac
cessū ad albū simpr. nc dr min albū n p re
cessū ab eod. q magnitudo ē. n. q n respca
ipo gradu tenz extremu minimu latitudis. ī alio a
gradu maximo tenz ad extremu ultimu eius lati
tudis. mag a et mi et me̅a. fit ista duo extrema
sp a bo quia ē q si tollūt extrema tollūt et
me̅a. g̃o q tollit marie vnu tollit mag et
mīm vnu. et q pot mag et mi pot mariz.
ēu g̃o sit mag dare et mim vnu. ert dare
marie vnū. l3 id possum ī vestigare alia i
ma sic. vnitas rei ppe ē essēn rei. vnu vitas
hois ē ipa humanitas ut dcm ē s. g̃o vnitates rer
sūt essencie rer. oēs a essencie arguut aliquā
essencia vnam ī summo gradu. tende. n. p magia
ti eēr rer ad mod p magis minor. sic n. oēs
mīa descedut ab vnitate s diuersos gradus ī
q sp vnus gradus excedit aliu et e sp alterius
rōis. ī essencie descedut ab essen ī q saluatr pfec
to essencie q dr essen simpr. et sp descedut ab i
equalibz gradibz. et s in d pisos mos. sic g̃o
oēs numi arguut vnitatē. i qua q saluatur
rō oīs numi. ī oēs essencie arguut essencia ī q saluatr
rō ōīz essencie. et hac voco essencia simpr. et cū vni
tates rer sint ipe essencie. oēs vnitates arguunt
vnā vnitatē simpr. Scdm q dz declarari ē q
l3 vnitas simpr ē vna q sunt pnle q̃sitū. q
p3 sic. sic ipole ē ee plēs vnitates pmas. ita
ē ipole ee plēs vnitates simpr. s3 tm ē v
na vnitas pma. g̃o tm ē vna vnitas simpr. q
tm sit vnū vnu pm. p3 p°. sic. s aliq po me
tis ē tm vnū nēce ēe. sic i pbat p vlti i
me̅a. s3 vnu simpr ē vnū ar roē necē n ar
roē pol. applicō. n. vnu simpr ar nobilissimo
mo vnitatis. l3 a n pt ēe mo pol q nobilior
mo vnitatis ē accipere vnitatē ar mo necē q
ar mo possibil. g̃o ipole ē q alia pole sit vnit
summi ī summo gradu vnitatis. g̃o id q ē vnu
ī summo gradu ē nēce ēe. tale a s m aliq
vnu ē tm. q ē pbatum in finis. g̃o tm ē vnu
pmū vnū. Ad 2° l3 id p3 sic. si sunt plēs vnitates

uel plura vera simpliciter et naturaliter cum omnis multitudo participet aliqualiter uno, oportet quod ista reducantur ad aliquam unitatem. Videndum est ergo ad quam unitatem reducitur multitudo. Dicendum quod multa in uno sunt unius speciei; ergo multitudo individualis reducitur ad unitatem speciei. Ergo multa in specie sunt unius generis, ergo multitudo speciei reducitur ad unitatem generis. Tertio multa genere sunt unius analogi; non tamen multa non sunt unius generis et tamen sunt unius analogi. Propterea dico quod id quod est in genere et quod non est in genere reducitur ad unitatem analogi, ut creatura est in genere, Deus autem non est in genere, et tamen hec duo sunt unius in ente analogo. Ergo omnis multitudo quantumcumque sit multa ad unitatem reducitur. Si igitur sint duo vera simpliciter uel reducentur ad unitatem speciei, et hoc est impossibile, quia omnis multitudo per individua est propter ipsorum speciei que non est perfecte saluata in uno, puta in vero simpliciter. Id est esse unum et esse necesse. Si igitur id est unum et hoc unum, si est non potest unum multiplicari in plura, ita nec unum. Et sicut si id esset esse hominem et esse hunc hominem, sicut hic homo non potest esse in pluribus, quia hoc esset unum individuum, scilicet ut sit in pluribus, sic nec esse hominem posset esse in pluribus. Et quod simpliciter id esset esse hominem et esse huius hominis. Cum ergo simpliciter unum sit simpliciter unum, id est unum et hoc unum, sed hoc unum non potest saluari in pluribus nec multiplicari, ergo nec unum. Et hec est ratio auctoris ad probandum quod est tantum unum necesse esse. Non potest dici quod sunt plura vera que sunt unius in genere et plura in specie, quia sic illa vera essent composita ex potentia et actualitate, quod quia in se capiat potentiam non est unum simpliciter sed secundum quid. ¶ Ad quod notandum est quod id quod est in genere est unius actualitatis ad aliquam perfectionem generis, quod non habet perfectionem unius generis non habet perfectionem actiuitatis, non predicata sunt ad distinguendum diuersitatem perfectionis, quod autem est certa tamen ad aliquam perfectionem non est unum nisi secundum quid. Ex quo illud unum simpliciter quod habet omnem perfectionem …, talia autem in genere non sunt, quia ut dictum est omne quod est in genere arctatam perfectionem habet. Ergo non potuerunt esse plures unitates simpliciter specie differentes nec uno genere … plures, oportet quod sint plures simpliciter que sunt unius in analogo. Hoc autem implicat oppositum, scilicet quod sint unitates simpliciter et tamen habeant analogiam ad inuicem, ut illa que sunt analoga unum habent attributionem ad aliud, sicut incompletum ad completum, omnia uel alia quorum unum se habet ut uno ad aliud, in uno magis saluatur ratio analogi quam in alio, ita quod in uno simpliciter, in alio secundum quid. Sic quod omnia entia habent attributionem et analogiam ad substantiam, in qua magis saluatur ratio entis. Et similiter quod omnia sana habent attributionem ad sanitatem animalis, in animali saluatur sanitas simpliciter et in aliis sicut ut in urina et farmaco secundum quid, ut urina solum secundum quid significatiue et farmaco solum effectiue, et non formaliter in aliquo illorum, ergo solum secundum quid. Si igitur unitates habent analogiam ad inuicem, oportet quod unitas in uno saluetur simpliciter, in alio secundum quid. Ergo non sunt due unitates simpliciter sed una tantum, … dicitur simpliciter esse et naturaliter esse. Secundo … sic probatur. Nam in omni genere est dare unum quod mensurat omnia illius generis

in quo secundum participationem illius unius omnia illius generis habent gradus magis et minus nobilitatis, ut patet x Metaphysice. In genere colorum albedo est mensura omnium colorum, in quo secundum appropinquationem maiorem et minorem ad albedinem est maior et minor nobilitas in coloribus. In suo modo in toto ente et in toto ambitu entis est unum primum et unum ens quod est mensura omnium entium et omnium uerorum. Et sicut impossibile est dare duos colores specie differentes qui sunt in equali gradu nobilitatis, ita impossibile est dare duo entia specie diuersa in equali gradu. Et sicut inequalitas in coloribus secundum Commentatorem arguit tamen unum colorem nobilissimum, in duo vera unum verum nobilissimum, et duo entia unum ens nobilissimum. Si igitur sint duo vera simpliciter, oportet quod sint equaliter vera, in esse quod equaliter uera. Non est enim quod accipiunt equaliter unum, sicut alia duo sunt inequaliter vera, quia inequaliter unum accipiunt. Si igitur sint equaliter vera, equaliter accipiunt unum. Id autem unum quod accipiunt est unius utrorum quod est mensura utriusque. Ergo illa non sunt simpliciter vera, quia id est quod maxime verum quod magis uerum uel est verius unum quam duobus qui ex eo posteriores sunt equaliter vera. Ad est verius, scilicet id ex eius dicuntur equaliter vera. Et sic illa duo non habent rationem primi veri, sed id unum ex eo est quod equaliter vera, et illud uocatur unum simpliciter. Et sic patet quod est dare unum unum quod est primum unum simpliciter et quod non sunt plura vera simpliciter. Et sic patet hoc declarando. ¶ Tertio quod debet declarari est utrum omnia possint dici vera ueritate prima. ¶ Ad quod est notandum quod denominatio duplex est. Quedam est denominatio que fit ab aliquo extrinseco, eo modo quo dicimus quod res temporales denominantur a tempore. Tale est quod tempus est non subiectiue in rebus temporalibus. Ergo denominatio que fit a tempore fit ab aliquo extrinseco. ¶ Alia denominatio est que fit ab aliqua forma intrinseca, dicimus quod album est album albedine et quod homo est homo humanitate. Humanitas est intrinseca homini et albedo albo. Et talis denominatio fit ab intrinseco. ¶ Ad propositum ergo dico quod res dicitur vera: potest intelligi duobus modis. Uno modo quod sit vera ueritate intrinseca, que est idem quod esse rei. Alio modo quod sit vera veritate prima, que est mensura omnium verorum. Et prima denominatio est ab aliquo intrinseco, secunda ab extrinseco. Intelligendum est quod sicut tempus denominat omnia temporalia, ita ueritas prima denominat omnia vera, quia ut est unum primum quod secundum aliquam similitudinem attingunt unitatem primam. Inquantum autem diuersimode attingunt, sunt diuerse ueritates in rebus. Et sic patet quod ueritas prima alio modo potest denominare omne unum. ¶ Ad argumenta dicendum est quod si unum simpliciter diceretur quod …, sic sunt multa vera simpliciter. Sed hoc … ut dictum est … quod hoc posse … relictum sit … Sed simpliciter unum diceretur quod id quod est diuino modo unum, sic est tantum unum unum simpliciter, scilicet prima causa. Omnia autem entia alia a primo sic diuino modo sunt entia. In diuino modo sunt ua-. ¶ Ad secundum argumentum dicendum est quod prima dignitas est simpliciter vera in genere propositionum, sed tamen non est simpliciter vera in genere entium totaliter, quia propositio non constituitur ex conceptibus simplicibus; conceptus autem simplices constituuntur ex

---

As de unitate

utrum omnia possint dici vera veritate prima — denom. 37

rebȝ· qꝛ res moȝ ītellcm nr̄m· res aūt nō dr̄
vere nisi qꝛ sūt silitudines p̄mi entis· ⁊
ōis unitas q̄ ē ī p̄dicamētis oritur a p̄o ente· ⁊
ita solū p̄mū ens ē unū simplr̄· Ceter
aūt vere sit unū q̄d deū ē ī q̄tū p̄cedētib;.
·s· q̄ oē unū id ē unū qꝛ attestatur p̄me unitati.
q̄d ē q̄ sic· Aliud ē etiā mod̄ ē q̄ unitas sui
unū ē ī diuiso eē rei q̄ ē· tale· n· res ē ita
unū ē īdiuisa a suo eē· q̄ aūt eē ego voco
q̄d ē eēntie· exēplū· n· petrus ē unus hō qꝛ ē
īdiuisus ab eē hōis· ī q̄ id q̄ ē q̄ ego uo
co hic suppositū ē īdiuisū ab eē q̄ hic eē
uocatur eē· ⁊ silr̄ albū id ē uere albū
q̄ ē īdiuisū ab albedine· ⁊ sic id q̄ ē albū
ē īdiuisū ab eē albedīs· ex q̄o nō p̄t q̄d du
bium q̄ unitas sui unū ē īdiuiso eē rei q̄ ē unū.
q̄ si uolum̄ p̄p̄e loqui dicem̄ q̄ ipsa eēntia
est ipsa unitas· q̄ q̄uis eēntia hic dr̄ eē· unitas
est ex h' q̄ ip̄; q̄ ē est īdiuisū ab ipsa eēntia
q̄ dr̄ similr̄· ī q̄ unitas cōp̄hendit ī tēp̄ eē
sui ip̄am eēntiā· ip̄a aūt unū cōp̄hendit ī se ip̄
id q̄ ē ⁊c· q̄ unū capitur ex diuisione eius q̄
ē ⁊c· Similr̄ sūt ua q̄ cōuīn̄ eē ua· p; q̄ oē
unū ex hoc ē unū q̄ aliq̄ mō attestatur p̄° unū·
ex hoc· n· ut deū ē ad ē unū· q̄ attestatur suū
eē· ⁊ q̄ oē eē ē silitudo p̄mi eē· id ñ p̄t
attēdi suū eē· q̄n attestatur p̄° eē· ⁊ sic
sic oē unū ē silitudo p̄mi ui· ī quātū ē
unū ex hoc ē unū· q̄ p̄ p̄ticipacōē attestatur
p̄mū verū.

Est nō q̄ sit p̄ma q̄dā ⁊c· Sed dubiū
ē q̄ oē sensū p̄ eam ē sensū· Si aūt
eēt ī finitas ī caus̄ nō possz ad sciri· qꝛ ī
finitū ut ī finitū nō cōp̄hendit· id p̄hs ī
hac p̄te uult ostēdē finitatē eē ī oībz cāis
dicēs q̄ p̄incip̄ ·s·d·p· qꝛ p̄o post sententiā su
ā· q̄o p̄bat q̄clōm̄ ītētā· ·s· q̄ ī finitas
nō ē ī cāis· p̄ p̄t ī p̄ū° ar̄ nō· ⁊ ii· me
dio q̄ ex illa ⁊c· ergo p̄mū sic p̄cedit.
p̄° post ī ītētū suū ē cāis ī gnāli· sc̄o cē
ūnāq; cāu ī gnāli· ⁊ ii· hoc· n· ut ex nō ⁊c·
dic ḡo· at nō ita deū ē q̄ scim̄ p̄ cāis· q̄ nō
sit q̄dā p̄mū ī quo statur ī oībz cāis ⁊ nō
sint ī finite cāe ex sensu ut ī directū ut s̄m
sp̄em hoc ē ut· Dubitatur aūt q̄d uocatur
ī finitū ī directū ⁊ q̄ s̄m sp̄ez· ad q̄d dr̄ ē q̄
nō ē q̄ ī finitatē eē ī cāis possum̄ ymagi
nari duobz mōis· uno mō s̄m aliā ⁊ aliā
rōm cāndi eo mō q̄° diuīt q̄ aliā rōz sp̄ecifi
cāndi h̄t agēs· ⁊ aliā finis· ⁊ aliā ma·
⁊ aliā for· possz ḡo ar̄ ymaginari q̄ ad
rōz efficiētis cōcurrat una rō cāndi p̄ mod̄
m̄e ⁊ alia p̄ mod̄ for̄· ⁊ alia p̄ mod̄ finis·
⁊ sic usq; ī īfinitū· s̄m diuersas rōes cāndi ⁊
cū noua rō cāndi īueniet sp̄em cāndi· ista
ī finitas q̄ s̄m aliā rōz ē uocatur ī finitas s̄m
sp̄em q̄ s̄m aliā rōz sp̄ei cāuat ī uno mō· rō
cāndi ⁊ sic ⁊ poss̄m ymaginari uarie
tate cāus s̄m unū mod̄ cāndi ⁊ unā rōm·
eo mō q̄° diuit q̄ efficiens remotū ⁊ effi
ciens p̄p̄inquū uariantur· s; nō uariantur
ī ista rōe q̄ ē efficiētis· sūt finis ⁊ finis p̄p̄inq̄
⁊ finis remot̄ uariantur· s; nō uariantur ī ista
rōe q̄ ē cāre p̄ mod̄ finis· eod̄ mō m̄ p̄p̄inq̄
⁊ m̄ remota cōueniūt ī uno mō cāndi· ·s· p̄
mod̄ p̄ie ⁊ m̄e· Sil̄r cōceptus gnāis ⁊ cōcept̄
dr̄e q̄uīt ī uno mō cāndi· ·s· p̄ mod̄ ī for̄ cōis.
possz ḡo ar̄ ymaginari hic ī finitatē ī quolz
mō cāndi s̄m lineā rectā· v ḡ· ī ista rōz effici
entis· q· c· efficiens causetur a·d· ⁊ d· ab· a·
⁊ a· ab· f· ⁊ sic usq; ī ī finitū· sic q̄ h̄ tota linea
ī finitis cōtineretur s̄b una rōe for̄li q̄ ē efficiē
tis qꝛ una rō for̄l̄ nō uariat sp̄ez· s; solū s̄m
mā ⁊ nū° id uocatur ī finitas s̄m lineā rectā
ut ī directū· ⁊ ead̄ ymaginacō q̄ ē ī efficī
ente ē ī finibz· possz eī ar̄ ymaginari q̄
finis· e· ē p̄p̄ finē· d· ⁊ finis· d· p̄p̄ finē· e·
⁊ sic usq; ī ī finitū· ⁊ q̄· c·d·e· q̄ueniūt ī
una cōi rōe finiendi· id nō dr̄ h̄ ī finitas
s̄m sp̄em· s; q̄ differt· c·a·d· s̄m m̄ ⁊ nū°· q· s̄m
unā lineam rectā· id uocatur ī finitas
ī directū· Sil̄r possz ar̄ ymaginari ī m̄ q· c·
reduceretur ad m̄q;· d· tāq̄ ad p̄ore· ⁊ d· ad
f· ⁊ sic usq; ī ī finitū· v̄ s̄l̄r q̄ una rō
cāndi· s· p̄oe ut m̄e· q̄ tñ ē ī p̄ius ⁊ posterius
ī rōe cāndi· id uocatur ī finitas s̄m lineā
rectā ut ī directū· Sil̄r possz ar̄ ymagi
nari q̄ cōceptus sp̄ei resoluatur ad cōcep
tū gnāis· ⁊ cōceptus gnāis ad cōceptū en
tis· ⁊ cōceptus entis ad aliq̄ aliū cōcep
tū· ⁊ sic usq; ī īfinitū· ī tali resolōe cō
gruētia ī for̄litate· q̄ unusquisq; istoꝝ
ē cōceptus for̄lis· s; tñ q̄ dīa ē ī linea
cōceptuū s̄m m̄ ⁊ nū°· id uocatur ī finitas
ī directū· h̄ ē ḡo mō ī directū differt a p̄o q̄
ē s̄m sp̄ez· q̄ ī ista linea ī finitatis p̄ma q̄
uocat p̄hs ī directū· tota linea ī finitatis
cōtinetur s̄b uno mō cāndi· ·s· ut efficiētis
tñ· ut finis tñ· ⁊ sic de aliis· ī s̄ca aūt linea
ī finitatis q̄ uocat p̄hs s̄m sp̄ez cōtinētur
diuersi modi cāndi· quoꝝ un̄ ē p̄ mod̄ m̄e
aliꝰ p̄ mod̄ efficiētis· ⁊ sic de aliis· Intel
ḡo ar̄· q̄ nō s̄m p̄mū mod̄ ī finitatis ut s̄m
p̄mū ē abire ī infinitū ī cāis· Deinde dicit
nāq;· n· ut ex m̄ ⁊c· post sententiā suā ī gnā
li de duabz cāis· ⁊ p̄o de cāa m̄li· s̄co de effi
ciente· 3° de finali· 4° de for̄li· ī p̄ma ī p̄mū
p̄mū mot̄· ī p̄ma dicit q̄ nō id q̄d eē q̄·ī·
⁊ ē q̄ erat eē· dic ḡo p̄o ita deū ē q̄ nō ē
ī finitas ī cāis· nō· n· h̄ ex h̄ simplr̄ s̄m ut
ex m̄ possibile ē p̄cedi ī ī finitū· a·d· nō ē
possibile q̄ h̄ fiat ex hoc· p̄ut· ex· b· ⁊ illud b·
ex· c· usq; ī ī finitū· sic ē q̄ nō uelim̄
nō ē simplr̄ possibile carnē aliq̄d eē ex terra ⁊c·

aer ex aere. aere autem ex igne. et sic non stare
hoc est quod hoc non habet statum et finem. q.d. quod hec
duo non sunt possibilia. scilicet quod hoc fiat ex hoc et quod illud
fiat non sit status et finis. Deinde cum dicit.
neque unde principium motus. ponit infinitatem in
causis efficientibus dicens. neque in causis unde est principium
motus. hoc est in efficientibus esse in infinitum simpliciter
est possibile. ut hominem ab aere moveri. et hunc scilicet aerem
a sole moveri. et solem aliter. et sic in infinitum esse fi-
nem simpliciter possibile non est. Deinde cum dicit. Similiter au-
tem nec id cuius. ponit infinitatem in causis finalibus
dicens. nec est possibile id cuius causa finis omnia simpliciter quod est
causa finalis in infinitum ire. et ponit exemplum ut
causa sanitatis et sanitas causa felicitatis et feli-
citatis sit aliud finis. et quod sic ad infinitum causam
finalem habeat non est possibile. Deinde cum dicit.
et quod quid erat esse. ponit infinitatem causarum
forme dicens. et quod quid erat esse. hoc est in ipsa for-
ma que est quidditas et quidditas similiter non est abire
in infinitum. Deinde cum dicit. mediorum autem extra [illegible]
est. vult probare infinitatem esse impossibilem. et circa hec duo facit.
primo probat infinitatem causarum in infinitate que est in di-
recto. secundo in infinitum que est secundum speciem. ibi at vero neque
sursum in infinitum esse contingit etc. Prima in iii. quia primo pro-
bat infinitatem causarum de causa efficiente. secundo de materiali.
tertio de finali. quarto de formali. secunda ibi at vero in deorsum.
tertia ibi amplius id cuius causa finis est. quarta ibi quod quid erat
esse etc. Primo ergo probat infinitatem causarum in causa effi-
ciente. et facit talem rationem. quia in causis est dare
posterius et medium primum et ad medium quod primum est
causa mediorum et ultimorum. sed quod omnia movent in
virtute primi. et quod si primum non movet non
moverent alia. et si primum non efficeret alia non
efficerent. et sic remota causalitate primi remo-
vetur causalitas ab omnibus. sed in infinitum non est
primum. ergo non est aliqua causalitas in primo. si non in primo ergo nec in
aliis. ergo ponere in infinitum in causis agentibus est remo-
vere omnem causalitatem. hoc est impossibile ergo et primum scilicet esse in
infinitum in causis. hic secundum istam rationem philosophus duo supponit.
primum est quod in ordine agentium primum est causa sequentium.
secundum quod in infinito non est primum. primum suppositum probat in principio.
secundum probat ibi. in infinito non [illegible] modi. dicit ergo quantum ad
primum suppositum. mediorum extra quorum est hoc est in
quibus est aliquod ultimum et primum necesse est id quod est prius hoc est
primum esse causam posteriorum scilicet mediorum et ultimorum. et ponit exemplum
in tribus [illegible] dicens causas tres ordinatas simpliciter [illegible]
primum medium et ultimum. id quod est primum dicitur causa mediorum
scilicet medii et ultimi. probat quod hoc dicens non enim quod est ul-
timum potest esse causa in ista voluntate. cum non omnis causa
sit prior effectu et ipsum ultimum nullius [illegible]
at vero causa erat. hoc est quod [illegible] quod fina-
le est simpliciter est causa. sed nec medium est causa [illegible] causator quia
non est causa nisi unius. et hoc est quod dicit neque unum [illegible] causa est
simpliciter medium ipsum scilicet ultimum. Restat ergo quod
primum sit causa [illegible] quod id quod dicitur esse prima
causa et primum in tota ordine [illegible] dicit hec causalitate
sic omne causatum in tota ordine unum. ultimum autem hec non

prius quia nullius causa est. medium scilicet secundum omnia non habet quia non
habet secundum seipsum et tamen causatum est ex quo est medium.
restat ergo quod primum sit id quod habet secundum omnia causata scilicet
medium et ultimum. et quia posset aliquis dicere vere posset
poni exemplum in pluribus quam in tribus. dicit philosophus quod nihil differt
unum aut plura esse media. neque finita vel infinita. q.
d. dummodo ponatur primum medium et ultimum quotcumque media
ponantur in quantumque pluralitate quod primum est causa mediorum
et ultimorum. sed notandum est quod ponere media infinita est im-
possibile et implicat oppositum in adiecto. si enim medium est
primum habet rationem medii quod est respectu primi et ultimi. vel quia
infinitas est primum non est. et ideo impossibile est quod sint media
et in infinitum. vult tamen philosophus dicere quod si esset possibile
quod medietas salvaretur in infinito sicut primum
esset causa mediorum quia ex quo starent tunc medietas
quamcumque posset secundum unum posset secundum aliud. primum autem
primum quod est causa mediorum. Deinde dicit infinitorum
vero. vult ostendere quod in infinito non est dare primum quod fuit
secundum suppositum. et primo hoc probat. secundo concludit conclusionem
principalem. ibi quare si ex toto etc. dicit ergo in dicendo est
quod primum est causa omnium mediorum horum in infinitorum non
secundum istum modum scilicet in modo et omnino hoc est vult infini-
ta omnes partes sunt media. in quibus ponatur primum et
sunt simpliciter. id est equaliter omnes sunt media usque nunc. id est usque
ad quamcumque partem acceptam. concludit ergo quod si ex toto
hoc est in totalitate infinitatis vel aliquid est primum. hoc
est nulla causa primum movens in universo. ex toto in eadem
totalitate causa nulla est. hoc est totaliter causalitas removetur. q.d. totum
infinitum removet primum movens. remota autem
causalitate primi removetur ab omnibus aliis. Dubita-
ret aliquis utrum in infinito omnes cause sunt medie et
videtur quod non. quia medium non est nisi in respectu ad primum. in
infinito autem non est primum ergo nec medium. In opposi-
tum philosophus in littera. secundo dicit quod medium proprie acceptum non
esset. si esset dare infinitum. Ad hoc dicendum non est
quod medium proprie acceptum in agentibus dicit hec tres
conditiones vel proprietates. una est quod eo ipso quod me-
dium non est primum in causantibus non habet virtutem secundum omnia
causata. quia ipsum est causatum. virtutem autem non habet secundum se
ipsum. secunda proprietas est quod ipsum medium est imper-
fectum ad primum. ita quod sua causalitas per quod posset
sit causare non est nisi in virtute primi et ordinata a
primo. ex quo secundum ultimum proprietas quod omne agens
medium est movens motum. cum enim moveat
posteriora movetur. hoc quia non est in virtute primi ideo
movens motum est. si autem esset dare infinitum verum
esset dare rationem medii secundum primam proprietatem tamen scilicet
quia non esset primum negative. sed non secundum secundam proprieta-
tem esset medium. quia scilicet non haberet aspectum ad
aliquod primum. eo quod infinitum privat primum. nec secundum
tertiam proprietatem. nam si enim esset infinitum immo
[illegible] sine dubio quod hoc esset movens motum.
non tamen in virtute alicuius primi. quia infinitum pri-
mum privat. si ergo esset dare infinitum quodlibet
movens esset medium quantum ad hoc quod quodlibet motor
movetur. non ut primum movet. nec ut ultimum.
quia infinitum non habet primum et ultimum. sed non esset medium quia

ad illam perfectionem que est ipsum medium movens in
virtute primi et hoc est accipere ordinatum ad primum or-
dinatum. ¶ Queret aliquis utrum sit esse dare infinitum
in efficientibus omnia media essent causata medie sicut
vult dicere philosophus. Et ratio dicit quod sic. ¶ Ad est enim quod non
est contradictio in agentibus per se et ratio non est ex aspec-
tu ad aliquod primum debent enim per unum gradari quod or-
do in agentibus est sicut ordo in loco. Vel sic ordo in extre-
ma que dicuntur ordinata in loco quodam diversimode accipi-
untur unum per locum. Ita quod illa que magis accedunt ad il-
lud primum locum dicuntur priora et que minus dicuntur posteriora ut
si celum ponitur primum in locis. Igitur dicetur prius esse et
terre et cetera. Sed centrum ponatur esse primum in locis
sunt in tempore accipitur ordo respectu unius in extremis primum.
Sic ergo in agentibus accipitur ordo respectu unius primi
agentis. Ita quod id quod id quod magis accedit ad id primum
agens est medium in primo gradu et quod minus est in secundo et
sic de aliis. Et quod magis recedit a primo est in ul-
timo gradu. Ergo cum ista sequuntur in mediando
esse ex aspectu ad primum. Cum ergo in infinito procedetur
primum privabitur iste ordo et ista gradatio et per consequens
ut dicit philosophus causata omnia erunt media. ¶ Queret
aliquis utrum in moventibus et efficientibus sit abire in
infinitum. Videtur quod sic per positionem philosophi. Sed non vi-
detur quod cum est ab eterno una revolutio celi pre-
cessit aliam in infinitum et unum hominem precessit alius
in infinitum. Ergo est procedere in infinitum in causis que non lo-
cantur ab eo. ¶ Ad oppositum sit dicendum philosophi in hoc lo-
co. ¶ Et dicendum quod non est abire in infinitum in causis effi-
cientibus et hoc primo patebit quando causa ordina-
tur per se ad causam ordinatam per accidens. ¶ Ergo hoc pa-
tebit quando movens instrumentale ad movens prin-
cipale. Prima enim patet si videamus differentiam inter per se
et per accidens in causis. Ille enim cause dicuntur ordinate
per se quarum impossibile est quod causalitas sit in hoc nisi per virtutem
primi. Ita quod impossibile est quod hoc attingat suum effectum
nisi primum precesserit in virtute sicut verbi gratia. Elementum non potest
attingere effectum suum nisi per virtutem celi et virtus
celi non per virtutem motoris et ideo virtus celi et vir-
tus celi et virtus motoris sunt ordinate per se. Quando
autem hoc potest attingere effectum suum sive precesserit hoc pri-
us sive non. Si contingat primum precedere et sequi hoc
per accidens est quia hoc non eiusdem causa per accidens ordina-
tur ad primum ut verbi gratia. Si non possent homines effectum
meum nisi ratio precessisset me. Decem homines. Et ad me
non habentem effectum in tanto vigore decem homines aliquo
modo ordinarentur essentialiter ad me. Sed quia ad vigo-
rem effectus mei et ad ipsum effectum nichil facit quod pre-
cesserint decem homines vel non precesserint si contin-
gat eos precedere hoc per accidens est sic potest ex-
emplificari si contingat artificem cum tali instrumento puta cum
martello facere artificiatum. Illa sunt ordinata
tamen essentialiter. Scilicet ars in mente artificis instrumentum medium
et ipsum artificiatum sicut ultimum. Sed si contingat ipsum
martellum esse factum per alium martellum in quo sit or-
do inter martellum et martellum ille ordo accidentalis
est quia nichil ad rem cum sit pauci sive multi sive nulli mar-

telli precesserint. Ita primo licet sit per quod tamen per istum
factum deducatur ad esse. Hac distinctione visa dico quod
in moventibus ordinatis per se non potest ire in infinitum
quia obviat ratio philosophi quia ut ostensum est ex hoc est ordo per
se quia hoc non potest movere nisi mediante virtute prioris in
quo si non sit primum non erit ultimum. In infinito autem
non est primum. Et ideo ratio in infinitum obviat ordini ordina-
to per se ut si dixeris sicut factum artificiatum fieri in vir-
tute instrumenti instrumentum movetur in virtute artificis et cum ista
sunt ordinata per se impossibile est quod ars moveat
in ratione et virtute alterius in infinitum quia hoc posteriora
movent in virtute unius primi. Secundum causas autem per accidens
non sic. Quia primum non obviat ratio philosophi. Cum enim secundum causas
per accidens ultima non moveant per precedentia non
potest argui tollendo primum. Ergo tollitur ultima
quia primum non sunt primum nisi per accidens. Sicut lini a-
genti accidit quod petrus precesserit me non potest argui
quod sublato petro scilicet hoc accidentali quod propter hoc tollerentur
ratio me et ideo in talibus causis moventibus per accidens per se
quidem in hoc loco non est impossibile abire in infinitum. Utrum
autem hoc potest improbari quod in causis per accidens non est in infini-
tum. Illud non est presentis speculationis quod quidem
est demonstratio ex parte distinctionis convertatorum. ¶ Secunda pars
ex differentia que est inter agens instrumentale et agens principale
omne enim instrumentum in efficientibus est movens motum. Istud
enim attingit effectum et quantum ad hoc movens est. Sed
quia in virtute alterius eo ipso quod instrumentum non est mo-
vens motum. Ergo omne movens motum est movens in-
strumentale quia quod in virtute alterius principale quod agens non
est movens in virtute alterius. Quia hoc est implicatio
contradictoriorum scilicet quod sit principale et quod moveat in virtu-
te alterius. Sed quia esset abire in infinitum in causis mo-
ventibus omne movens esset movens motum quia si
motum tantum hoc uno ultimum in infinitum privat
ultimum. Si movens tamen hoc uno primum quia primum
movens est quod non movetur in virtute alterius in infinitum
autem privatur primum. Ergo hoc privato omne movens esset
movens motum. Movens autem motum et instrumentale mo-
vens quod in virtute. Ergo omne movens esset instrumentale mo-
vens quod est impossibile. Sed est contradictio scilicet quod esset instrumenta-
le et non instrumentale de ratione. Nam in sensu est quod moveant
in virtute principalis de ratione eorum est quod sit movens mo-
tum. Sed si esset infinitum nullum esset principale movens.
Ergo nullum esset movens instrumentale. Sed esset infinitum omne
movens esset movens motum. Ergo omne movens esset
instrumentale et sic esset instrumentale et non instrumentale. ¶ Ad
argumentum in contrarium patet. Secundo quia hoc quidem primum est ordo in causis per
accidens ut in revolutionibus et in hominibus sicut in finitum.

Hic non in deorsum impossibile est infinitum ire et cetera. In
parte ista ostendit quod non est ire in infinitum in cau-
sis materialibus et primo ponit intentionem suam. Secundo probat. Primo dicit
sicut ex hoc dicit. Ergo autem non in pura possibile est ire in infini-
tum in deorsum simpliciter in causis materialibus ipso nullo habente
primum simpliciter in quo statur in sursum quod dicit supposito
quod in causis materialibus sit statur in sursum non potest esse in-
finitum in deorsum et potest exemplum ut ex igne quidem
aqua et ex aqua terra et sic ad ex aliquo fit in deorsum in

finitum simpliciter est impossibile. Quod autem possibile dicitur a
genere in quantum preexistit ad agentis et preexistit in
subiectum, et ideo in causis agentibus supposito aliquo in
finito in tempore [illegible] abire in infi
nitum [illegible] supposito
aliquo [illegible] abire in in
finitum [illegible]. Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

terminum modo. ita quod [illegible] est quod inventum ex esse et non esse
[illegible] ad oppositum patet per dictum. [D]ubitatur et dicit utrum
sit verum quod dicit philosophus quod ex addiscente fit sciens.
[E]t videtur quod sic. [C]ontra est [illegible] non est quod [illegible]
[illegible] non sciens addiscentem et sciens quia non sci-
ens dicit simpliciter negationem scientie. ex hoc non dicitur sci-
ens qui simpliciter ignorat et ad scibile. tertio quia
non potest aliquis ad scibile non habens aliquam noticiam de sci-
bili. quia ad nullum [illegible] [illegible] non contingit scire quod
omnino ignorat. sic ergo non sciens [illegible] ignoranti-
am negationis. addiscens autem [illegible] ignorantiam
disponentem quia omnis addiscens est in via ad scientiam et
dispositus ad sciendum. non omnino ignorat scibile
sed partim scit et partim ignorat. sciens [illegible] dicit [illegible]
scientie oppositum ut ignorantia [illegible] non scientia et
addiscens [illegible] [illegible] patet quod [illegible] dicitur sciens
fit ex addiscente quod ex non sciente [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] cogitatione sicut di-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non ignorat
sed [illegible] ad [illegible] [illegible] ergo non sciens
dicit simpliciter ignorantiam. addiscens autem ex eo
[illegible] ad scire scibile et ad [illegible]
[illegible] fit ex [illegible] patet quod [illegible] est ex addis-
cente fit sciens quod ex nesciente. [D]einde
dicit [illegible] quod [illegible] non reflectuntur et [illegible] post-
[illegible] [illegible] inter duos modos fiendi hoc ex hoc
dicens quod in primo modo [illegible] ex [illegible] fit perfectum non est
reflexio. [illegible]
[illegible] ex [illegible] fit perfectum ut ex puero vir. non
autem ex perfecto fit imperfectum sicut ex viro puer. in al-
tero autem modo reflexio est quia et ex aere fit aqua et ex
aqua aer. et hoc est quod dicit [illegible] [illegible] [illegible] est in
perfectum et ad perfectum. in primo modo [illegible] non reflectun-
tur ad invicem nec fit ex viro puer [illegible] ratio [illegible]
[illegible] quia [illegible] ordine [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] ordine [illegible] fit non fit [illegible]. ita quod ex fi-
[illegible] modo devenitur ad [illegible]. [illegible] ex [illegible] ad [illegible]
ita quod ipsum [illegible] fit ex generatione et ipsum [illegible]
[illegible] generationem sicut fit ex aurora et ipsum dies [illegible]
sequitur ad auroram. et hoc quod [illegible] philosophus [illegible]
fit hoc est ipse [illegible] non est id quod fit ex generatione
[illegible] ita quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] generationem ita quod tale fit necessario [illegible] esse
post [illegible] sicut non dies est ex aurora quia post hanc [illegible]
[illegible] esse ex hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
aurora non fit ex die sed dies fit ex auro-
ra. in hoc ergo modo non est reflexio. alia [illegible] est illa
de alio modo reflectitur quia non est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] philosophus modo
est quod [illegible] aliqua [illegible] quodam ordine [illegible].
ita quod ad unum non devenit [illegible] [illegible] ita quod ordo
requirit quod primo unum sit [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] sicut non [illegible] [illegible] non [illegible]
fit [illegible] non [illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible] ordi-
ne [illegible] ad ultimum devenitur [illegible] non [illegible]
[illegible] per ultimum. et ideo non est ibi reflexio. sicut non
devenitur ad virum per puerum quod non [illegible] et ad [illegible]

[illegible] fit quod non [illegible] aliqua [illegible] materia non [illegible]
[illegible] ordine [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible]
[illegible] omnia [illegible] eo modo quo [illegible] forma aeris et for-
[illegible] aque et [illegible] patet [illegible] reflexio [illegible] [illegible]
[illegible] ordinis quia non est ibi primum et ultimum. sed omnia
sunt [illegible] prima [illegible] materie. [Q]uod est et quod in primo
modo [illegible] est ordo [illegible] necessario [illegible] fit ex hoc
[illegible] quod hoc fiat post hoc quia [illegible] requirit [illegible] ordo [illegible]
[illegible] et hoc est quod dicit philosophus [illegible] quod hoc fit ex hoc non est sicut ex ge-
neratione [illegible] sed magis sicut post generationem. alio autem
modo quia non est ordo [illegible] ipsum esse hoc ex hoc non est
[illegible] esse post. et hoc [illegible] [illegible] ordinis. [illegible]
[illegible] est quod si fiat quod [illegible] aqua sic est [illegible]
quod si fiat vir quod [illegible] puer. ita quod in primo modo
sic habet locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex quo
necessario habet locum illa que est [illegible] [illegible] in secundo autem
modo non habet locum [illegible] quod non necessario habet locum [illegible] et ideo sic
[illegible] est [illegible] est reflexio [illegible] est ordo [illegible] est ordo [illegible]
non est reflexio. [Q]uerere autem utrum hoc [illegible] de
quo loquitur hic philosophus fit id de quo locutus est [illegible] [illegible]
non quia loquendo de isto excludit [illegible] [illegible]
est quod hic [illegible] [illegible] [illegible] quia sic in isto est ordo [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] non dies fit ex aurora. dies
[illegible] auroram [illegible] [illegible] in quo dicit fieri ex au-
rora est dies [illegible] ordine sequitur auroram [illegible]
[illegible] non reflectitur. fit non dies ex aurora et
non [illegible] sicut [illegible] est in hoc modo. [illegible] in hoc modo de
quo loquitur hic philosophus virum non fit ex puero est virum [illegible] fit
post puer. ita quod vir [illegible] ordine [illegible] puer
et non [illegible] et sic hii duo modi [illegible] et ideo philosophus in
isto modo probat quod non est reflexio dedit exemplum de
die et aurora ex hoc [illegible] [illegible] quod hii duo modi
[illegible] [illegible] quod sic [illegible] [illegible] [illegible] quia in isto modo [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] et ideo [illegible] est [illegible] fit et [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sola in perfectione remota sicut cum ex puero fit vir
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] una dispositione transit ad aliam
sicut cum ex vino fit acetum in quo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] necessario [illegible] primam. acetum [illegible]
necessario supponit vinum. et ideo ex aceto non potest fieri vi-
num [illegible] fiat regressus usque ad primam materiam. in prima
[illegible] non est iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] ex [illegible] [illegible] forma aceti. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non potest fieri ex aceto vinum. quia
ex [illegible] non fit [illegible] propter quod [illegible] [illegible]
potest fieri ex vino acetum. quod ex [illegible] potest fieri [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] usque ad primam materiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] forma a-
ceti et ideo ex ea potest fieri vinum. [D]einde dicit [illegible]
modo autem impossibile est [illegible] [illegible] parte [illegible] quod non est abi-
re [illegible] in utroque modo posito fiendi hoc ex hoc
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] probat in primo modo. secundo probat
[illegible] [illegible] [illegible] quedam autem ad invicem reflectuntur.
dicit ergo [illegible] quod duobus modis fit hoc ex hoc.
in utroque autem [illegible] impossibile est in infinitum ire. et [illegible] [illegible]
[illegible] modo quia [illegible] est [illegible] medium est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. sed in primo modo est [illegible] medium. ergo [illegible]

et finis. ubi autem est devenire per medium et finis non est infinitas. ergo in primo modo non est abire in infinitum. Et hoc est quod dicit Et utrumque non simpliciter mediorum deveniator. necesse est finem esse simpliciter devenire. Ergo secundum philosophum in hoc primo modo hoc fit ex hoc devenito medio devenitur quia medium per unum et finem habet. ubi autem hoc sit infinitas non est. ergo illud non est infinitas. Dubitaretur autem utrum sic est devenire medium. ergo est devenire fit et primum. Respondeo dicendum quod nam medium est quod sit in quadam analogia ad primum et finem. Ideo enim dicitur medium quia devenito gradu accipit primum et finem. Sic autem est in hiis que habent analogiam ad aliquod. quia posito uno quod est in attributione ad aliquod ponitur primum et illud non est ad minus in conceptu. Si enim actus non est eius in attributione ad formam non contingit concipere quod actus sit eius nisi quia est eius materia. Cum ergo medium dicatur in attributione ad primum et finem non contingit concipere medium nisi concipiendo primum et finem. Et sic medium habet analogiam ad primum. in devenire medium ad devenire primum et finem. Et ideo bene dixit philosophus quod devenire medium habet devenire primum et finem. Alia via potest deduci sic. Unde philosophus 5 physicorum medium est in quod prius mutatur mutans quam in ultimum. Prius autem imitare in ad potest esse duobus modis. vel prius secundum esse vel prius in actione. Si loquimur de prioritate intentionis sic ultimum prius est quam medium. Non enim intendit generare in duce nisi medium nisi propter ultimum. Natura enim nunquam intendit ducere id quod est ad finem nisi propter finem. Si autem loquimur de prioritate actionis. non prius attingit medium quam finem. quia id quod est prius in intentione posterius est in execucione. Cum ergo in sit quod nunquam intendat medium nisi propter finem nec attingat medium nisi ut possit attingere finem. necesse est ut non potest attingere finem non potest attingere medium. medium enim non est attingendum nisi finis possit attingi. Et ergo ubi potest attingere medium necesse est potest attingere finem. Et ubi potest attingere devenire medium devenire finem. in infinito autem nullus finis potest attingi ergo nullum medium. Et si medium est finis est. et propter quod infinitum non est. Ergo videndum est quod ubi devenire medium ibi devenire finem est. Dubitaretur autem utrum in primo modo fiendi hoc ex hoc sit devenire medium quod quidam arguunt devenire primum et devenire finem. Respondeo dicendum quod sic. Quod non est quod primus modus est quod fit hoc ex hoc sic ex imperfecto sit perfectum. omne autem imperfectum devenire. Ideo autem imperfectum devenire est quia est ad ipsa perfecta et est ex pro perfectibili. ut verbi gratia quando ex puero fit vir. esse puerum ens esse imperfectum non quia est imperfectum. Sed devenire. non enim est esse puer imperfectio vir inventus entis. nec est esse [illegible] non ad quod est perfectionem. Sed tamen ad esse viri. ergo ad esse imperfectum devenire autem ipsum possibile ex quo est in ipsa perfectione ad quod est possibile autem necesse primum perfectionem autem necesse finem. imperfectum necesse. ergo arguit possibile sicut primum et perfectionem sicut finem. Cum ergo in primo modo fiat ex imperfecto perfectum id imperfectum arguit primum et finem devenire.

Deinde cum dicit Quedam vero ad invicem deflectuntur. probat quod non est abire in infinitum in secundo modo. Et dicit quia primo probavit per rationem. Secundo probat quod ipse non fit hoc ex hoc sic ex hoc. Secundum aliud quare quod impossibile est. dicit secundo secundum quod reflexio est in generatis et corruptis non potest esse infinitas in eis [illegible]. Sed in secundo modo est reflexio. Si enim ex aere fit aqua ergo ex aqua fit aer et cetera. Et hoc est quod dicit Quedam non simpliciter generatur ad invicem reflectuntur et non simpliciter non est infinitas. Generatio enim unius est corruptio alterius. quod dico. Unde est reflexio quia uno generato aliud corrumpitur et ergo illo corrupto aliud generatur. Dubitaretur autem utrum sic illa que est in reflexio. ergo non est ibi infinitas. Respondeo dicendum quod hoc verum est. quod probatur sic. ubi est reflexio ibi est primum et ultimum. quia dicitur illa reflecti ad invicem quorum id quod est primum respectu alicuius fit postea ultimum respectu eius. ut si ex aere fiat aqua. tunc aer est primum respectu aque. Si autem ex aqua fiat aer. in quo sit illa reflexio. tunc aer ultimum est. ergo ubi est reflexio ibi est primum et ultimum. in infinito autem non est primum et ultimum. ergo videndum est quod reflexio repugnat infinito. Ergo potest hic sic declarari. reflexio in elementis est propter finitatem elementorum. Si enim elementa essent infinita in descensu posset dici sic. ex igne fit aer. ex aere aqua. ex aqua terra. ex terra aliud quod in infinitum. Sed quia elementa finita sunt non potest fieri ex terra aliud in infinitum immo oportet quod sit reflexio ad ipsum elementum. Ergo potest quod unum probatur quod non est infinitas [illegible] incedit enim excludere infinitatem in circulo. Si autem infinitas est isto modo generationum non est nisi in circulum. Unde non est quod sic dicit [illegible] batur in causis efficientibus quia in ordinatis essentialiter non potest esse infinitas. Sed in ordinatis accidentaliter ut philosophus sic in causis [illegible] si fiat hoc ex hoc ordine essentiali est in ea re finitate necesse. ut si in motu fiat ex elementis et ex primo motore quia primo motore ordine essentiali primo accipit formam [illegible] necesse est [illegible] quia infra primum motorem [illegible] cum autem fit hoc ex hoc accidentaliter [illegible] possibile esse infinitatem. fit autem ad [illegible] ex primo motore [illegible] autem quod fiat ex alia forma quod non habet ordinem ad ultimum. ideo potest hic esse infinitas ut si dicatur quod aqua fit ex aere et aer ex alia aqua et adhuc aqua ex aere et sic usque in infinitum. Quod tamen quod hic infinitas [illegible] est infra finitas formas elementorum. Et non semper reflexio est in quo ipse non est in infinitas in circulum sic quod fit hoc ex hoc in circulum capiat infinitas formas specificas. Deinde cum dicit Simul autem impossibile. ostendit quod in secundo modo fiendi hoc ex hoc non proprie fit hoc ex hoc sic ex [illegible] non corrumpitur [illegible] perficitur [illegible] non enim corrumpi potest quia [illegible] est. Quando autem fit hoc ex hoc in secundo modo ut ex aere aqua. hoc est per corruptionem primi ex quo fit. Et hoc est quod dicit Simul autem impossibile est primum sempiternum hoc est primum materie corporale. Si autem fieret hoc ex hoc sic ex [illegible] ipsa non corrumperetur. Et hoc est quod dicit Quando enim non est infinita generatio in [illegible] simpliciter ut suppositum est. necesse est ergo corrupto primo ad [illegible] est non esse sempiternum quia generatio unius est corruptio alterius. [illegible] non est quod [illegible] fit ad ex primo motore [illegible]

ex q̄o ul' ex p̄uōne ex[pō] m[e] fit ad p̄te sic ex eo
q' saluat q'q fōi fieda ꝛ p̄ficit p eū. i q' fit ad ex
pō. n̄ ē ad q' ip̄am pōm p̄fia nō fit pōt pōꝫ ip̄e
fit aūt ex q̄o ut' ex p̄uōne ē ip̄m q̄ui p p̄uōꝫ
corrupi. cū g° i bo mō fiat ad sic ex q̄o fit ex
illo sic ex eo q' corrupit. si g° h' eēt m̄. g̃ m̄
corrūpetur q' tn̄ i pole ē q̄ꝫ sep̄itua ē. Dubi
tatꝫ āt utr̄ sit abire i infinitū i cāis uiuibꝫ.
R° dico q' n̄. i eēntr ordinatis. uoco q' eēntr
ordinata qn̄ unū īnt suppoit ad. sic pō p̄im
q̄ suppoīt pōm remotū. eo mō quo dn̄s q'
illi ordine uīu ē ex ordie elīs ꝛ celū ex pō
m[e]. i q̄uo mō necc̄o ē finitas q̄ꝫ ifra pōꝫ m[e]
micꝫ ē q' quid' pꝫ sic. m̄ eēnt p poite. ſꝫ m
poite ꝛ i pō necc̄o ē status g° ꝛ i m̄. q' q' i pō
sit status ꝛ i ifra ip̄am ul' sic. pꝫ uā pō m[e]
teꝛ mediū ī ad ꝛ ul'. i pō. n. eē plus ē q̄ eē
ul'. vii p̄hs. i. v. h' eus i pō uocat eus. num'
q' ē eē i pō q̄ eē in actu. cū g° ī fra pōm n̄
sit ad a° n̄ ip̄m pm̄ n̄ ul' g° nō ē i finitas i
deorsū. si n. ād eēt mediū īt pōm ꝛ ul' ad
eēt q' eēt m'us q̄ eē i pō q' ē i pole. vn̄
potius sic arguit ul' ꝛ actus ī decīata ē i ung
ꝛ finita marie ex p̄te actus. actus n. finit'
ē. īt ex ma q' fita ꝛ declīata n̄ pot ecpl' in
finita m[e]a. cū g° m̄ teneat m[e] īt ex ma.
ꝛ q̄ ma sit finita g° n̄ ē i finitas i materia.
Sꝫ rō pꝫ sic. sic' oīs moco actia ē in uir
tute p̄mi agētis ita oīs moco passiua ma[e]
ad formā ē i uirtute p̄mi poīs. sic g° fuit
q'guēd i cāis efficiētꝫ q' i eēntr ordinatis ōs
mooēs fōx agēcm̄ arguit mocōꝫ p̄mi mo
uentis ita i eēntr ordinatis oīa passiua ar
guūt p̄mū pole sic pō p̄piqua arguit remo
tā. Deīn dic. amp' eus eā finis ē ꝛc. i h̄c
p̄te o[s] q' ē status i cāis finalibꝫ p̄bat aūt
h' p. c°. rōes. ꝛ sic h' p̄chē. e. p̄tes b q' poīt
.e. p̄tes rōes | ꝑa i. sꝫ qui ī finitū faciunt ꝛ i'.
ꝛ ultis conab'r. ē. i. uꝫ unq̄ꝫ erat i tellc' ꝛc.
p̄mo g° fac' tale rōm. finis ē eius cā sunt
oīa. ꝛ oīa alia sūt p̄p i° ꝛ rōe m'. tale uō n̄
ē cā alicui' alt'ius. ul' g° erit dare ad tale.
ꝛ si detur ultimū ē. sia ultimū ē n̄ erit in
finitū. sic ul' ter rōe eius' alia fiant ꝛ i pꝫ
nō p̄p ad. nō erit dare fine aliq̄ eius' cā fiat
alia. ē g° rō p̄hi i hoc de rōe finis ē eē ultimū
ul' g° dabitur finis uel nō. si dab'r tollit in
finitū. q̄ꝫ ultimū repugnt i finito. si n̄ da
b'r tollit cā finalis. q' ē i pole. i q' possum'
sic arguere i finitū destruit ultimū. g° des
truit fine. sꝫ hoc ē i pole g° ꝛ p̄mū. Queret
āt utr̄ de rōe finis sit eē ultimū. R° dd'
q' sic. ꝛ hoc pꝫ p diffinitōꝫ q' ē ī fine. ꝛ id
q' ē ad fine. ua de rōe ei' q' ē ad fine ē q'
tō n̄ sua sit i ordine ad ad. illi' q' consistit
i ordine ad ad repugnat rō ulti. de rōe q' fi
nis ē q' n̄ sit i ordine ad ad. id est de finis.

q̄ꝫ alia ētiat ꝛ ip̄m n̄ ētiatur si ei ētiaret' eēt fi
nitum n̄ finis. si g° n̄ sua ē i ordie ad ad ꝛ
n̄ sua ē ētiare ꝛ n̄ ētiari. ꝛ m̄ ē. g° sua rō ē
rō ultimitatis. Deīn dic. sꝫ q̄ i finitū facī
ūt ꝛc. post p̄am rōꝫ dicēs q' faciūt i finitū in
cāis finalibꝫ aufendo rōꝫ finis aufert nāa boī
q' aufert nāa boī finis ꝛ hꝫ p p̄cedēte rōꝫ q' au
fert nāa boī pꝫ q̄ꝫ sm p̄hm in 2° p̄hic. finis ꝛ bo
nū id. Queret āt utr̄ finis ꝛ bonū s̄t id sic
dic' p̄hs. R° dico q' sic. h' q' pꝫ du' ma p̄ma
ē tal' p° quo h̄ito n̄ desiīt res. quo h̄ito q'
escit uocat' finis ei'. q̄ꝫ id ētiat appetitū
p̄cedēte id q' i quo sistit res quiescat id ē q' p
fcō eius g° p̄fcīo ꝛ finis sūt id. p̄fcō q' rei
ꝛ rē eē bonum n̄ ē n̄ ip̄am eē i d̄ūa alia p
fecōe g° id ē bonū ꝛ finis ꝛ p̄fcīo | s'a ma
pꝫ sic. oīs finis ul' ē finis rei cog̃noscētis ip̄m
fine ul' n̄ cognoscētis. ꝛ i p° ꝛ i b° finis ꝛ bonū
id ē. i p° s. i re cognoscēte pꝫ q̄ꝫ appetit' cog̃n
nuis n̄ i bonū n̄ fertur. unde ei fertur i malū n̄
i q̄tū i duit rōm ꝛ similitudine boī. unde ei op'
ad malū aspiciens. cū g° id i quo fertur appe
titus cog̃nitiuus sit finis ꝛ h' ē bonū. sic p̄batū
ē g° finis ꝛ bonū id. Sꝫ ut pꝫ i b° s. i eo q' or
dinatur ad fine ꝛ tn̄ n̄ cognoscit fine. nā
itellia q' sic ordinatur n̄ ordinat' n̄ acta ab
a°. q' eis ordinat' h' h̄nt ārē cognoscēte. q̄ꝫ op'
n° n̄ i tellig'. ē op' itellie. sic' n. sagitta q' or
dinetur i fine h' ē a sagittante cognoscēte
fine. sic q' n̄ ordinetur i fine h' ē ab itelli
gēcia cognoscēte fine ita q' op' n° reduc
citur ad op' artis. sicut aūt ē q' qū ad tēdt
m ad actū ab a°. eo mō tēdit quo ē agitū.
ꝛ eo mō quo agēs tēdit s' tēdētia. cū g° n̄
n̄ tendat i fine n̄ acta ab itellia n̄ tendit n̄
eo mō quo accipit ab itellia ꝛ eo mō quo in
tellia ip̄ mēs ulti ordine tendebat b q' p̄ma
rōꝫ itellia n̄ tendit nisi i bonū g° ꝛc n̄. cū
g° id i quo tendit ad sit finis ei' g° i n̄ fi
nis ꝛ bonū id. Deīn dic. ꝛ nullꝫ conab'r ꝛ
ē. post tciā rōꝫ dicēs q' si ād tollit nāa finis
nullus conab'r ad fac'e. ad finī n̄ fienturꝫ.
h' ē n̄ potēs uenire ad aliq̄ finū | ē g° rō p̄hi i
h' qui ponit i finitū i cāis finalibꝫ tollit fi
nū quia q' tollit finī tollit accōꝫ sꝫ q' oīs ac
cō tollatur h' ē i pole ē dare i finitū i cāis fina
libꝫ. Ad ē eius ꝛc' nō q' ē q' n̄ ul' i ciatur q' ciā
re n̄ possit aliq̄ rōe i ciaret. i fūdā'to q'
n° ul' ē occō sūe. si q' eēt i finitas i cāis fina
libꝫ ciare nō possꝫ ꝛ p̄ q'us n̄ ciarꝫ. ꝛ sic des
truetur oīs accō n° ē sū ꝛ nō ē q' accō ꝛ c
accōis se h̄nt suo mō sic eius ꝛ q'us. si
q' aūt ē pole ꝛ q'us ē pole ꝛ si q'us ē i pole ꝛ
aūs ē i pole. i suo mō si accō ē pol' ꝛ c. ꝛ si
eē ē i pol' ē te ꝛ accō ip̄a i pol' ē. cū g° i finī
to ē sit i pol' g° ꝛ accō. Deīn cū dic. imu
tiqꝫ eēt itellc'. post q'rta rōꝫ dicēs q' q̄ poīt

quartam rationem dicens quod qui ponit infinitum in causis fina-
libus tollit actionem perfectam intellectus, quia nullus intellectum per-
fectum [illegible] agit cum aliquis [illegible] cuius causa agit est terminus. terminus autem
finis est. infinitum quod tollit terminum et finem ergo et ce-
tera. [illegible] omnis perfectum est [illegible] finem aliquem [illegible]
infinitum tollit rationem [illegible] et finem, ergo rationem perfectam. Ubi
notandum est quod sicut est dare intellectum perfectum necesse tollitur
res in infinitum in causis finalibus. unde in operante per intellectum
oportet quod ad sit primum in intentione et in intentione est postre-
mum et ultimum in executione. Ubi autem est primum et ultimum
non est infinitum. ergo in intellectione perfecta non est infinitum.
Propter nullam [illegible] media [illegible] non ad determinatum finem [illegible]
ei media [illegible] determinata quia finis est determinatus. cum
igitur intellectus perfectus agat per determinata media, ergo [illegible]
determinatum finem. Quereret aliquis utrum sit abire in
infinitum in causis finalibus. [illegible] est quod non. [illegible] quia
[illegible] in fine [illegible] in fine [illegible] in fine [illegible]
sic debitur non [illegible] imaginari quod [illegible] et [illegible] causa
est [illegible] et formam generationi [illegible] generationi et fi-
nem quod [illegible] per actionem sic non generatur generando dat
formam. ita suo modo dat actionem quam [illegible] formam et
suo modo dat appetitum ad certum finem quam [illegible]
actionem. et sic dat certam formam ita dat certam actionem
et certum finem. ut verbi gratia generans dando formam igni
dat ei quod possit tendere sursum [illegible] per tendentiam
sursum quiescat in loco [illegible] et sic dat generans [illegible]
formam et limitatam [illegible] dat ei limitatas [illegible]
ad limitatos fines vel ad limitatum finem. [illegible]
quod appetitus [illegible] terminatum tendentiam ad unum
ultimum non infinitum. et sic forma limitata est [illegible]
[illegible] Causa [illegible] de fine [illegible] unum
[illegible] unum est quod propter unum [illegible] unum
[illegible] in uno fine. [illegible] sic [illegible] magna
[illegible] sic [illegible] quod bo-
num [illegible] est [illegible] bonum [illegible] et bonum [illegible] est [illegible]
bonum [illegible] propter [illegible] universum [illegible]
[illegible] primum motorem. et hoc est finitus. ita
quod ultimum medium finem [illegible] imaginabiliter
propter [illegible] universum [illegible] primum moto-
rem [illegible] esset medium [illegible] universum [illegible] pri-
mo motore [illegible] quod esset universum. [illegible] esset melius
[illegible] quod est impossibile. tamen quia solus primus est me-
[illegible] tamen [illegible] ergo esset [illegible]
esset [illegible] et non [illegible] gradum [illegible]
[illegible] quod [illegible] sic bona [illegible] omnia suo
modo [illegible] esse [illegible] quod [illegible]
[illegible] loqui esse [illegible] ponit quod
non [illegible] finem [illegible] est finitus. [illegible] uno [illegible]
parte sic [illegible] est in causis efficientibus quod si esset
ibi abire in infinitum. omne movens esset movens
motum. omne autem movens motum dicitur attingere primum
[illegible] movens quod est movens tantum [illegible] ita sit mo-
vens quod non motum quia movens motum est [illegible]
[illegible] in causis finalibus. omne
[illegible] sicut abire in infinitum in causis finalibus. omne
quod esset [illegible] ordine [illegible]
id quod est ad finem sic ergo [illegible] suo m-

quod omne movens motum arguit primum movens non mo-
vens quod est movens tantum. [illegible] id quod est ad finem et
est finis arguit id quod est finis tantum. sic in
in moventibus omne movens motum movet in vir-
tute primi motoris. et qui tollit primum tol-
lit totum ordinem. ita in causis finalibus omnia
precedentia movent in virtute illius quod est fi-
nis tantum et qui tollit primum tollit totum ordinem.
Deinde dicit [illegible] quod erat esse et cetera. [illegible] pro-
bat quod in causis formalibus non est abire in infinitum
[illegible] [illegible] ponit [illegible]
[illegible] probat [illegible] est et cetera. dicit ergo
primo quod in causis formalibus [illegible] formaliter [illegible]
est quod quid erat esse non [illegible] reduci super concept-
formales [illegible] diffinitiones ad alias diffinitiones
diffinitionum dico multiplicative et cetera [illegible] est [illegible]
[illegible] quod alia et alia [illegible] in infinitum.
Ubi notandum est quod [illegible] est quod causa formalis
[illegible] componitur ex conceptibus formalibus [illegible]
[illegible] et replicando [illegible] concep-
tum est diffinitio [illegible] et in [illegible] conceptibus est
[illegible] conceptus [illegible]
alia et cetera quod [illegible] faciunt unum concept-
completum verbi gratia in specie hominis est conceptus sub-
stantie et substantialis et [illegible] et animalis et [illegible]
[illegible] conceptus [illegible] conceptus
[illegible] et [illegible] conceptum generis [illegible]
in et [illegible] et [illegible] concep-
tus [illegible] et sic [illegible] conceptus [illegible] alia
et alia [illegible] conceptum hominis. universaliter ergo
[illegible] quod in [illegible] conceptibus non est abire in infinitum.
[illegible] quod alia et alia [illegible] in infinitum
[illegible] in infinitate conceptuum sed quod est stare in uno concepte.
Deinde dicit [illegible] quod autem est et cetera. [illegible] probat quod in causis
formalibus non est abire in infinitum et primo probat quod non
est abire in infinitum in conceptibus formalibus ascendendo.
[illegible] quod est stare in uno primo conceptu. secundo probat quod nulla
[illegible] sit infinita. [illegible] secundum [illegible] quod in
et cetera. [illegible] primo probat quod in conceptibus for-
malibus non est infinitas in sursum. secundo quod [illegible]
[illegible] destruit. [illegible] primo in concepti-
bus formalibus quod ille [illegible] est [illegible] est maioris
ambitus quod [illegible] conceptus. sic conceptus [illegible]
est maioris ambitus quod conceptus hominis et ille con-
ceptus qui est prior [illegible] sit prior conceptus.
nam posito posteriori conceptu [illegible] prior et [illegible]
[illegible] non est [illegible] conceptus [illegible]
est infinitas in conceptibus non est dare primum conceptum
ergo nec [illegible] ultimum. ergo et cetera [illegible]
conceptus formalis [illegible] ordinati sic [illegible]
ita se habent ad invicem quod posito posteriori conceptu
ponitur prior. verbi gratia posito conceptu hominis ponitur conceptus
[illegible] et destructo primo conceptu destruitur pos-
terior. ut destructo primo conceptu [illegible] destruitur
conceptus hominis. [illegible] esset infinitas in conceptibus in
sursum non esset [illegible] primus conceptus et non [illegible] ergo
[illegible] in infinitate in conceptibus formalibus est destrue-

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
10

omn totum oceptus et omn ordinem. Notandum est
quod omnis ocept in posito resolvitur ad oceptum ge
neralissimum oceptus oceptus quod generalissimum
ad oceptum analogi s. entis. sed tamen eius dicitur
alium oceptum a positus. oceptus quod entis ad ultimum
alium resolvit ideo necesse in oceptibus statum esse.
Deinde dicitur. amplius scire destruunt qui ita ponunt
etc. vult ponit quod non est abire in infinitum in oceptibus
in decursum etc. probat per duas rationes. secunda ibi. et cognoscere
non est. dicit ergo sic quod ita dicunt s. quod est abire in infi
nitum in decursum. destruunt ipsum scire. quia non contingit
ad scire nisi devenitur ad ultimum oceptum quod
est conceptus individui. in infinito autem non est ultimum
ergo infinitas destruit sciam. Vel notandum est per rationem
prioris quod sciam perfecte habet de specie. species autem non potest perfecte sci
ri nisi sciatur ultima differentia que specificat speciem.
sed ergo non contingeret dare ultimam differentiam immo es
set abire in infinitum in decursum. ut verbi gratia. supponit
rationale in homine. possit inveniri alia differentia. et sic usque
in infinitum non contingeret scire hominem quia non contingeret
scire ultimum quod specificaret hominem. Notandum est
et quod vult appellat philosophus individuum ultimam differentiam que non est
resolubilis in alios oceptus ulteriores ut melius
videatur sciendum est quod aliud dicitur genus in re in forma aliud
species quia differentia in dicitur differentia formalis et differentia generalis est differentia
in oceptus formales quod genere est resolubiles ad alios oceptus
et differentia autem speciei in individua est differentia materialis et non dividitur
in alios oceptus. unde id est oceptus speciei et individuatus vel na
tus tamen per materiam s. oceptus individuatus et ideo in est
ideo oceptus speciei ulterius resolubilis est ad alium oceptum
et ideo vocatur oceptus individui. sic oceptum ge
neris possemus vocare oceptum individui et resolubi
lem. sicut litteram. Potest etiam s. cognoscere non est quod dixerit s. d.
quia primo ponit rationem sed removet quoddam dubium et non sit.
dicit ergo primo quod si ponatur infinitas in formis vel oceptus sci
re et cognoscere quia infinitum ut infinitum cognosci non potest.
quod non cognoscitur ab intellectu pertransitur. infinitum
autem pertransiri non potest. ergo infinitum cognosci non potest.
Notandum est quod notitia rei per se non habetur nisi per diffinitionem et
diffinitio autem rei non est nisi explicatio oceptuum otentorum
in re. ut explicatio generis et differentie. vel sic ma
gis unum quod idem quod dicit diffinitum dicitur diffinitio. sed
diffinitio dicit idem quod modo confuso et non modo explica
to. diffinitio autem modo claro explicat omnia principia rei. si
ergo omnis res per diffinitionem cognoscatur et diffinitio non est ni
si explicatio oceptuum ut dictum est non potest cognosci res
nisi cognoscantur oceptus explicati ut non cognosco
hominem vel nomen hominis nisi per explicationem generis et differentie
sed autem essent oceptus infiniti et infinitum non pos
sit cognosci. nec illi conceptus cognoscerentur vel
explicarentur. et per consequens nec diffinitum. Deinde
cum dicit. nec non sic. removet quoddam dubium. posset
enim aliquis obicere probando infinitum non posse cognosci. sed
linea est infinita ergo non potest cognosci. Ad hoc respon
det philosophus quod quod dictum est quod infinitum non potest cognos
ci. verum est de infinito simpliciter. linea autem est infinita
solum secundum quid quia solum est infinita in potentia et finita in

actu. et hoc est quod dicit. linea quod non est sic de linea. et de in
finito de quo dictum est. linea non solum est infinita secundum
divisionem et potentiam et tamen est finita simpliciter. unde lineam non
intelligere illum qui non reduceret eam ad aliquam unitatem
et ad aliquem terminum. aut non in linea considerat infinitas
sectiones. id est infinitas partes mas partes enumerare non po
test ergo nec intelligere. quia nequaquam intellectu a communi modo ab
intellectu numeratur. Notandum est quod esse in potentia est esse secundum quid. esse autem
in actu est esse simpliciter. id ergo quod est infinitum in potentia et finitum
in actu est secundum quid infinitum tamen simpliciter finitum. quod autem est
simpliciter finitum licet sit secundum quid infinitum intelligi
potest. linea autem est huiusmodi. est enim simpliciter finita et tamen secundum quid in
finita. et sic a nobis potest intelligi. Notandum est quod partes esse
linee possibiles accipi per divisionem non capiuntur a no
bis ut faciunt quandam infinitatem. sed solum ut sunt re
ducte ad unitatem ipsius totius et sic capiuntur a nobis
sicut finite et hoc est quod dicit philosophus in littera quod nullus po
test numerare. id est intelligere sectiones possibiles simpliciter in linea
que non in certum reducuntur ad unitatem. Deinde cum dicit.
sed materiam in eo quod modo intelligere necesse est. vult ponit quod proba
vit quod non est infinitas in oceptibus formalibus. formali
bus probat quod formarum nulla non est infinita dicens quod necesse
est in omni eo quod movetur intelligere materiam. materia de se est infi
nita. et hoc quia materia est negatio omnium formarum. et hoc est
quod dicit littera in infinito autem ut est in materia que est infinita est
materia. et est negatio formarum. et sic ipsa est indeterminata et in
finita. quia omnis finitas a forma est. esse autem datum a
forma non est infinitum sed determinatum. et hoc est quod dicit littera quod
ipsum esse formale non est infinitum quia est infinito esse. id est
quia determinat et finit ipsam infinitatem materie. Notandum
est quod ratio philosophi est ista quod materia est infinita et in
determinata. et hoc quia de se non determinatur ad aliquem gradum
finitatis sive forme. de se enim non est quid nec est
quale nec est quantum sicut dicitur in septimo. forma vero de
terminata et finita est. et hoc quia ponit materiam in certo gradu
et certa determinatione. Notandum est quod duplex est infinitas.
est enim quedam infinitas que oritur ex perfectione
rei. et ista infinitas est in primo principio quod excedit per formam
capacitatem omnium perfectionum entis. et talis infinitas secundum formam
et non materiam. alia est indeterminatio et infinitas que oritur
ex imperfectione et privatione. et talis infinitas est infinita
non tamen quia non sit determinata sed quia potest de
terminari. et sic non est infinita tali infinitate. que si
forma est finita. sic enim non est indeterminata in forma est de
terminata. materia enim de se nec est quid nec est quale et sic de
aliis. et hoc est quod dicit philosophus in littera. quod in infinito
est quedam materia. sed est quedam negatio formarum. infini
tum autem vocat materiam. forma autem non est aliquid infini
tum et hoc quia est esse infinito. id est quia dat esse determinatum
materie que est infinita. Queret aliquis utrum in omni eo
quod movetur sit materia. et ratio dubitationis est quia sicut motus ad
locum docet nos locum. ita motus ad formam do
cet nos materiam. nos enim ex magisterio quod forma transmu
tatur in formam. sed quod potest quod perficiebatur
per unam formam perficiatur per aliam. dicit ergo in omni
eo quod movetur ad formam debemus ymaginari aliquid
potens esse quod transmutetur de forma in formam sed quod potest

10

11

Q°. 69. Utrum motus ad locum arguat materiam

noto minimum. ¶ Consequenter queritur et quia predictum non est de motu ad formam, utrum motus ad locum arguat materiam. Et arguitur quod non, quia dicitur est motus ad locum scilicet motus terre quia secundum unum elementorum et motus celestis quia secundum unum celi. De primo materiam et quod arguit materiam quia in ordine secundum motum ad formam etc. quia generans quantum dat de forma tantum dat de loco. Ita quod id potentiale existens in potentia ad formam est in potentia ad locum, vel ergo potentiale quod est potentiale quod est potentiale ad formam idem est potentiale ad locum sursum et id trahitur quod generans quod habet illud potentiale ad actum trahit ad proprietates sequentes formam scilicet ad ipsum locum. Cum ergo iste motus necessario concedat argumentum motum ad formam et motus ad formam non fit absolute a materia, ergo nec iste motus etc. Item quia materia non est potentiale est locus et forma. Sed cum loquimur de motu circulari corporum supercelestium dicetur quod quia non arguit materiam. Nam motus ad locum non arguit materiam nisi quatenus est motus ad formam. In celestibus quia non est motus ad formam per imaginationem etc. Contra quia generans et movens ad formam [illegible] proprietates [illegible] et ad [illegible] absolutum a materia esse formam non obstante quod non absolvatur a motu [illegible] loci absolutum a materia celum quod est huiusmodi ergo etc. Utrum autem hoc sit verum quod dicitur [illegible] infra in viii. huius poterit patere.

Q°. 70. Utrum forma materialis sit finita

¶ Sequitur autem utrum forma materialis sit finita. ¶ Et videtur quod per imaginationem est de infinitate in forma sicut de infinito in quanto. In infinito autem in quanto vocatur id quod capit omnem gradum quanti nec si esset aliquid infinitum in nullum caperet [illegible] speciem maiorem. Sic in infinito in forma et in esse est quod capit omnem perfectionem entis et quod non est limitatum ad aliquem speciem graduum entitatis. Forma autem in nullum est arctata ad certum gradum entis, ideo est infinita. Et debemus non per imaginari quod forma recepta in alio est receptione limitata in quo non potest attingere omnem gradum entitatis [illegible] sic formam abstractam et non formam in [illegible] accipit a [illegible] sic [illegible] est.

Q°. 71. Utrum forma [illegible] possit dici infinita

¶ Queret autem utrum forma in nullum possit dici infinita. ¶ Et videtur quod est quod in forma possumus per imaginari triplicem gradum. Est enim quedam forma que est ipsum esse subsistens et [illegible] omnem perfectionem ipsius esse et [illegible] infinita est et talis est una sola scilicet deus. Alia est forma que non est ipsum esse subsistens sed est esse participatum et tamen non est esse receptum in alio. Quod autem recepta sit in illis diceretur [illegible] talis esse [illegible] habet esse participatum tamen [illegible] et talis forma est forma intellectiva creata que infinita dicitur non dicimus quia [illegible] esse talis forme participatum est [illegible] et talis forma tamen per participationem tamen [illegible] finita est.

Q°. 72. Utrum forma debeat iudicari finita vel quia est ab alio vel quia est recepta in alio

¶ Consequenter autem utrum forma debeat iudicari finita vel quia est ab alio vel quia est recepta in alio. Dicendum est quod forma utroque modo potest iudicari finita scilicet et quia est ab alio et quia est recepta in alio. ¶ Ad cuius evidentiam notandum est quod uno modo finitas est in forma quia est ab alio. Est enim esse in duplici differentia. Est enim esse quod est esse per essentiam et tale esse non est ab alio et infinitum est. Est aliud esse quod est ab alio et tale esse est esse per participationem et quia illud esse est esse per participationem et quia illud esse est esse per participationem ideo finitum est, quia esse participatum finitum et limitatum est. Omne autem esse quod est ab alio est esse per participationem, ergo omne esse quod est ab alio finitum est. Forma ergo eo ipso quod est ab alio finita est. ¶ Secundo modo contingit finitas in forma ex hoc quod forma est recepta in alio. Omne enim receptum per modum recepti limitatur et finitur. Cum autem forme [illegible] forme create est receptum vel in materia quantum ad formam materialem vel in supposito quantum ad formam immaterialem et ideo omne tale esse forme ex tali receptione est limitatum et finitum. Est enim diligenter notandum quod prima forma que est purus actus est infinita simpliciter et hoc quia non est recepta in alio. Omnis autem forma creata est finita simpliciter et hoc quia ab alio et est finita in esse quia est recepta in alio. Possumus autem ad [illegible] finitatem et dicere quod omnis forma creata est finita simpliciter et hoc quia est arctata ad certum gradum et ad certas differentias, quod autem intelligitur auctoritas de causis dicentis quod esse separate [illegible] composite ex finito et infinito potest aliter declarari.

Q°. 73. Utrum in genere formarum sit abire in infinitum

¶ Queret autem utrum in genere formarum sit abire in infinitum. Videtur quod sic quia numerus [illegible] ad infinitum formas. Ergo ad numerum [illegible] est infinitas in formis [illegible] formarum et sic in numero. Sed numerus habet infinitatem in [illegible] ergo et forme. ¶ Ad oppositum sit philosophus in [illegible] secundo in hac questione duo sunt declaranda. Primo de [illegible] et distinguendi intellectus quos potest habere questio. Secundo [illegible]. ¶ Ad [illegible] primum notandum est quod formam [illegible] possumus [illegible] per imaginari quod prima forma que est purus actus sit unum ex numero et ipsum non sit ad [illegible] et quod omnes forme numerantur et multiplicantur secundum [illegible] primam formam et ipsam [illegible]. Ita quod sic omnes [illegible] gradus distinctos [illegible] ab ipsa unitate ita omnes forme [illegible] gradus recedunt a prima forma et hec [illegible] formarum est [illegible] specifice [illegible] et [illegible] ipse forme [illegible] recipiunt ipsam primam unitatem. Ergo non potest intelligi [illegible] in forma [illegible] quia ipsa forma [illegible] quia [illegible] numerantur [illegible] conceptus formales. Sic in formis [illegible] numeratur [illegible] conceptus speciei et [illegible]. Secundo modo numeratur forma per materiam vel per id in quo recipitur forma quecumque sit id et hec [illegible] formarum [illegible] est quod [illegible] specificus et formalis [illegible] et receptio forme accipitur [illegible] ex [illegible] quod [illegible] albedo numeratur specifice [illegible] similitudine et [illegible] ex non albedinis et receptum eius [illegible] non ex ipsa non forme sed ex [illegible] in quo recipitur forma quod [illegible] albedo non sit illa [illegible] non est [illegible] ex non albedinis quia albedo [illegible] albedo non est hec albedo quod albedo [illegible] et illa [illegible] est per [illegible] ex [illegible] in quo recipitur albedo. Sic ergo [illegible] numeratur forma [illegible] tres modos [illegible] possumus habere tres intellectus [illegible] primus [illegible] intellectus [illegible] forma que est purus actus [illegible] non possumus capi in infinitum forme specifice [illegible] in [illegible] unam [illegible] formam possumus capi in infinitum conceptus [illegible]

II

q. dicunt intellectus quoniam potest esse ultra in formis pos-
sit esse infinitas non secundum speciem sed secundum numerum. Sic ergo patet
primum declarandum, scilicet secundum quot intellectus potest intelligi quaestio,
quod debet declarari est. Unde respondendum est ad quaestionem secundum modos
tres intellectus, respondendo secundum primum, secundo secundum secundum, tertio secundum
tertium. Si ergo primo quaeritur utrum inter puram formam et primam
materiam possint capi infinitae formae specierum, dicendum est
quod circa hoc sunt opiniones diversae. Aliqui enim dicunt quod inter formam
primam quae est purus actus et primam materiam nec sunt nec possunt
esse infinitae formae. Quod quidem probant primo ex ordine
universi. Dicunt enim quod in universo ordinato necesse est da-
re statum, et sic statum formae specificae universi or-
dinantur secundum se et rationem, et ideo necesse est dare statum,
ex quo sequitur quod formae specificae nec sunt nec possunt esse
infinitae. Secundo probant hoc ex habitudine quam habent omnes formae
specificae ad primam formam quae est purus actus.
Omnes enim formae specificae ratione primae formae se habent sicut
numeri ratione unitatis. Ipsa enim prima forma unitas simpli-
citatis est. Omnes autem aliae formae cadunt in numerum ratione illius unitatis.
Unde sicut numeri aspiciunt unitatem secundum diversos gradus,
ita omnes formae respiciunt primam formam. Sicut autem [illegible]
non est infinitas in formis specierum [illegible] quod est
dare numerum primum qui est in propinqua unitati quod nullus ali-
us potest esse propinquior, sicut binarius, ergo sunt in formis est dare u-
nam formam quae erit in propinqua primae formae quae dicitur unitas
quod nulla alia potest esse propinquior. Quod si ita est necesse est
finitas in formis, quia cum erit devenire ad formam
quae est propinquissima primae formae erit in statu. Si enim esset in-
finitas in formis [illegible] formam acceptam et primam formam
quae dicitur unitas posset accipi alia forma. Tertio probant hoc ex
[illegible] ex minori [illegible] declarata extrema [illegible] media
accipiuntur [illegible] extrema sunt declarata et finita. Cum ergo
forma prima quae dicitur purus actus et prima materia sunt duo extrema,
ergo omnes formae quae possunt capi inter primam formam et primam materiam
erunt declaratae et finitae. Sic ergo [illegible] formae tamen [illegible]
quod inter primam materiam et primam formam quae dicitur prima
causa possunt capi infinitae formae ita quod semper in ascen-
dendo possit fieri nobilior forma, verbi gratia post formam elementi
post formam elementi in maiori gradu est forma mixti, post
formam mixti adhuc in maiori gradu est forma ve-
getativa, post formam vegetativam adhuc in maio-
ri gradu est forma sensitiva, post formam sensitivam est
forma intellectiva, et sic semper ascendendo possunt se excedere
formae in infinitum in nobilitate. Quod dicitur quod non est
quod [illegible] forma specifica data est quaedam imitatio primae formae
[illegible] nulla autem forma data potest tamen imitari essentiam divinam
et formam primam quin aliqua alia possit fieri quae possit plus
imitari essentiam. Divina enim est infinite perfectionis et per se infinite
perfectionis, ideo infinitis modis est imitabilis. Quod in infinitis
modis est imitabilis, ideo possunt fieri infinitae species. Cum ipsa
species non sit nisi quaedam imitatio essentiae divinae. Dicendum quod non pos-
sunt esse species infinitae, et dicendum quod deus non est imitabilis infini-
tis modis [illegible] quae sunt in intellectu primi
sunt finitae [illegible] locutus non sit verum te-
nendum est quod possunt fieri infinitae formae specierum. Ad argumentum primum
per partem aliam dicendum est quod universum ordinatum duobus modis pot-
est ordinari. Uno modo potest ordinari ad aliquod primum

quod est infinitae perfectionis, et quia infinitis modis est imitabile
et sic ordinatis est dare statum. Alio modo quia illa universitas or-
dinata possunt habere totam perfectionem illius primi ex quo
finita est. Secundo modo universum ordinatum potest ordina-
ri ad aliquod primum quod est infinitae perfectionis et sic ordina-
ta non habent statum. Alio modo quia id primum ex quo infinitum est semper
magis ac magis attingi ita quod possunt in ascendendo fieri infini-
tae formae. Ad secundum dicendum est quod prima forma non solum aspicit alias
formas sicut unitas aspicit numerum. Quod dicitur enim quod prima forma
simplicitatis est eius tamen quod est simplicitatis infinitatis est
formae autem datae a prima forma cadunt et quo ad simplicitatem
et quo ad infinitatem cadunt enim a simplicitate primae formae
et non cadunt in numerum. Cadunt et ab infinitate primae formae
et non cadunt in limitationem. Quia ergo prima forma est simplicitatis
et aliae formae sunt compositae, ideo prima forma aspicit alias
formas sicut unitas aspicit numerum. Quia autem prima forma est
infinitatis et infinitae perfectionis, aliae autem formae sunt
finitae et limitatae, ideo prima forma aspicit alias
formas sicut numerus in infinitum aspicit numerum finitum, et quia
in eo ideo formae possunt esse infinitae. Si enim esset dare ali-
quem numerum in infinitum numerari posset fieri aliquis in magnitudine
quam possit fieri aliquis maior. Quia ille numerus in infinitum numerari
posset tamen attingi quam posset magis. Ad talem essentiam divina
est quod est unitas est unitas in infinitae perfectionis et
ideo nunquam potest tamen attingi quin possit magis. Ad tertium dicendum
est quod inter extrema quorum unum est infinitae perfectionis pos-
sunt capi infinita media et quia illa media multi-
plicantur extra quod attingunt id extremum infinitum non potest
esse finis in mediis. Sic ergo patet quod secundum primum intellectum.
¶ Si autem quaeritur secundo utrum scilicet in eadem forma possint esse infiniti
conceptus formales secundum se et universaliter, sic dicendum est quod non. Et ratio est
quia omnes conceptus universi ordinati secundum se et rationem statum
habent in generalissimo et in specie specialissima. In generalissimo quidem
quia conceptus generalissimus est conceptus irresolubilis, nisi
forte dicentur quod generalissima resolvantur ad conceptum
entis. Similiter etiam habent conceptum in specie et specialissima est sta-
tus. Et hoc quia species specialissima amplius non dividitur per con-
ceptus, sed solum dividitur materialiter. Sic ergo patet quod secundum intellectum.
¶ Si autem quaeritur quod tertio modo scilicet utrum formae possint
multiplicari in infinitum materialiter et numero formae, sic non
videtur quod sit impossibile, licet enim formae differentes specie videantur
ordinem essentialem ad invicem, tamen formae differentes so-
lum numero non habent ordinem nisi accidentalem. In ordinatis autem
accidentaliter potest esse infinitas in potentia. Sic enim generatio durare posset in
infinitum, tales formae potuissent multiplicari in infi-
nitum. Sic ergo patet quod secundum tertium intellectum. Ad argumentum primum dicendum
est quod cum esse in potentia ad infinitas formas potest intelligi duobus
modis. Uno modo quod sit in potentia ad infinitas formas in specie,
et hoc non est verum, quia formae quae possunt educi per agens
naturale et quae sunt intra potentiam materiae non sunt infinitae in specie.
Secundo modo potest intelligi quod materia sit in potentia ad infinitas formas
in numero, et hoc non est impossibile nec ista infinitas prohibetur a philosopho. A
philosopho enim prohibetur infinitas in formis vel in conceptibus per
se ordinatis. Ad argumentum secundum concedendum est quod in speciebus non devenitur in
infinitum [illegible] quod potest esse infinitas. ¶ De tertio est dicendum, sed si essent infi-
nitae, patet ergo quod non est dare eas infinitas in diversis.
Sic ergo quod non est dare infinitatem secundum speciem, dicendum sic

q' si ceciđt i īfinite spēc cāx ī plītate ₇ mlō sit
nō cōtīget p' istū mod' scire effcīn · cīc · n · pu
tam' scire rē cū cāᷤ ipi' cogńcem' · sī a' cāe
ceciđt i īfinite s'm spēm n' pōnt cogńc · q' i īfinitū
cognoscī n' pt · nod' ē q' rō pbᷓ ī u'm ē iam ītells
nr' limitatur ē · g' n' pt cognosce ī finitate cāx
₇ p' quīt nc effcīn ī quo claudūt' ī finite cāe
s'm spēm · sīg' cāe ceciđt ī īfinite prīz scīa ·

Contigit aūt auditorib; · posita plā ot quō
se hēat sciens ad ipam ueritatē s' pole ₇
īpole ₇ s'm facile ₇ difficile · ī pte ista ot q' sūt
illa q' īpediūt acqsicōz scīe · ₇ · d · f · po · n · pt q' ī
pedit acqsicōz scīe | s' doceat q's ē bon' mod'
acquirēdi sciam · i' · pp' qđ oz erudiri ₇ cē p' ī d ·
qz po ot quō cōsuetudo īpedit acqsicōz scīe · s'o
ot quō diuisi diuisi sic se hūt ad acqrēd' sciam · s'a
i' · illī g' simō mathēce qsdic · p' adhuc ī d · qz
po pōit itentū suū · s'o pbat p' ex'm · i' · cētī uō ui
hr ₇ cē · dt g' q' auditorēs mr' cū cōtigūt · h' ē qūnt
eūtib; s' cōsuetudīne · i · h'nt q' cōsueuīt audire
ī dignimur dici ₇ i uolum' affirmi · q · d · illa mr'
nob' pbabilia ₇ nota q' cōsueuimus audire | q' a'
n' cōsueuim' audire ī pbabilia nob' mr' ₇ p' ē
q' roditq' pp' ea q' uo cōsueuim' audire mr' ī
nob' nō silla · i · n' pbabilia pp' i cōsuetudine · n · a
liā mr' nis' nota ₇ mag' extnea | na id qđ cōsu
etū ē · nocī' ē ī cōsueto | Nod' ē q' cōsuetudo ē
alta n' · sic g' id q' imr' mo' nō mo' n' ad unū
₇ n' cōtingat mouiū ad qrīū moleū' mo' ₇
difficultate | ī id q' cōsuetū ē ad unū · n' mo'
n' ad ipm ₇ n' cōtigat mouiū ad qrīū h' cū diffi
cultate ē | ₇ iō ītells qui cōsueuit audire qli
q' mo' ī illa tamq' ī pbabilia · ī q'a q' n' mo' n'
cū difficultate | qz cōsuetudo · q · fcā altā n' ī
clinat ītellēm ut mag' acceptat unū | q' alti
uō dic quā · q' fortissimū īpedimētū ī scīe | cō
suetudo ē | qz pp' ī clinacōz cōsuetudīs ītells
mo' sanū tamq' pbabilia q' de se falsitia ē ·

Deinde cū dic · q'ta uo ui ht · ot p' exm q'tā
ui hēāt cōsuetudo ī pedimeto scīe dicēs | q' tū uo
ui hēat id q' cōsuetū ē s · ī pediṫo scīe | ou dt
leges ī q'b; fabularia ₇ puilia mg' mr' pbabilia
cognitōe suple qā de h'nt | ē g' exm p'ri ī s'mu
de apte | q' multa fabularia ī legib; mag' mr'
pbabilia hoīb; · q' cogito ueritatis | tamq' assenti
ēt' ut q' ueritā ī se | q' quid' nō pt cē n' pp' cōsuetudīe
n' nod' ē q' ī legib; hūanis · multa tēdūt puilia
₇ fabularia ut hoīes retrahāt' a malis · ₇ p' uo
cētur ad bō · q' quid' tēndi di ītent · qz talēs le
ges n' ītend' ut cogncōz ueritatis · s; solū cōbinacōz
boī in re puca · alt' a' ē de lege diuina q' īten
dit cogncōz u' ·

Deinde cū dic · Alii uō si nō
mathēce · ot quō aliqui diuisi sic se hūt ad
acquirēd' sciam · Nod' ē q' hic mltoruz s' quū
quō aliqui diuisi s' dispositi ad sciam · aū
dē · n · mag' dispositi s' ad mathēcā · q'dā q'
mag' ad t'bulia · q'dā mag' ad īntuitiua ₇ s'
s'p's dr' ī · z · p'tē · po · n · ot q' aliq' q'rūt cētu
dīne mathēcā · s'o ot q' aliq' q'rūt cētitudi
nē ēt'e · 3o ot q' aliqui q'rūt cētitudīe s'eīā
uō · s'a · i' · aliq' sūt nō ex'tīt · ₇ i' · ₇ aliqd' oīa
cēt | dic g' po q' aliqui sūt qui nō recipiūt
ea q' dūr n' p'beātur eis demrōe mathēcā

Nod' ē q' s' quū · qrēre demrōz mathēcā ī oīb;
n' pt accidē duob; modis · siue ex dup'ci cā ·
uo mō pp' defcū ī logicalib; · na' qrēre demrōz
mathēcā ī oī sēsibili ē ignorare logicā · nā
ot logica q' q' dr' demrāt' ₇ q'dā nō · q' dōnū
est ē demrō s; n' p' uo' | qui g' qrēt demrōz
mathēcā ī oīb; · ignorat logicā · cētū ē ₇
q' s' diuisitatē sēsibliū ī diuisis cās · q' diuise
cētitudīes ₇ p' quīt diuise demrōes | nā · n · m
oī sēsibili ē tanta cētitudo sic ē ī sēsibili mathēco
₇ iō nō ī oī sēsibili dz q'ri demrō mathēca | uidē
ei q' ī nlūb; demrōes qi ₇ ē ī mathēca · s; tū
demrōes mathēce potiores q' uilēs qz de
mrōes mathēce q' ipo g'du · qrēre g' demrōes
mathēcas ī oīb; ē ignorare diūm demrōnū ₇
p' quīt ignorare logicā · s'o mō q' ac qrāt de
mrāoz mathēcā ī oīb; pt accidē pp' n'z · q'dā
· n · q' ī q'b; ipr' dnat' ut' ymaginatia · ₇ n'
ti q'rūt soī uti locq' mathēce | potius addē hūt
duab; roīb; · cētiam roz ₇ dīce q' aliq' q' q' s'
q'rūt loq'ui mathēce pp' cōsuetudīne | q' a iuuē
tute nutriti sūt ī mathēcis ·

Deinde cū dt · aliq
si n' ex'tīt · ot q' aliq' sūt qui n' recipiūt ea q'
dūr n' cōfirmētur eis p' ex' uel p' dcā alioz · ₇ iō
isti multū recurrūt p'ertat' testiōnū ul' aliq'
alioz | Nod' ē q' s'm quū · mlt' crede n' cōfir
met p' testiōnū alioz h' accit ex debilitate ī
tells · ex debilitate · n · ītells q' q' ac n' possūt p'ri
sire s'mones pbabiles | isti · n · pp' debilitatē sui
ītells · nō sufficiūt speculari p' se ul' i uisē ₇ q'
ītells eoz nō suffic iō recurrūt ad ītellēm alioz
ut sic cōtingat illos credē p' ītelligcā · ₇ illa q' sunt
uilissima ī se · n' credūt ea q' uilissima · s; qz pba
bilia ₇ famosa | Nod' ē q' iste defcūs huc ē mag'
defcūs ī scīa · nā de n' scīe ē q' ītells acqescat rei
pp' eumq' rei ī se · n' qz ur' aliquis sic · ul' n' ur' · nam
quū ītells acqescat rei pp' eum q' rei ī se · tūc ī
tells mēsuratur a reb; · ₇ h' ē de ūtute scīe cēte · ut
ītells ut' mēsuratur reb; ₇ nō eq'o · qui a' ītells ac
qescit rei n' pp' eum q' rei ī se · s; pp' alteri cōgncō
nē n' mēsuratur a reb; s; ab ītellēu alteri' · ī q' nō
mo' are pp' rē · s; are qz famosa · cētū ē q' mul
ta sūt · famosiora ₇ pbabiliora q' aliq'b; ul'
cū a' scīa sit de uo'u se · ₇ multa famosa ₇ p'
babilia sūt fl'a n' ē acqescēd' rei pp' famosita
tē ₇ pbabilitatē s; pp' eum q' rei ī se |

Deinde cū dt ·
₇ aliqui quid' oīa cēte · ot q' aliq' sūt qui q'rūt oīa cē
titudinalr' dicēs q' aliq'd' oīa q'rūt cēte | q' oīa
uolūt resolue ad p'n'ua | h' uo h' ē aliq' flebil' ē
cētitudo ₇ h' pt cōtinge | pp' ī potēm cōplectēdi poza ad
posteriora · ex q' cōplexione cāe cētitudo | ul' pt cōtinge

q istas auctas ... [illegible]

II

propter insufficientiam logice, hoc est propter diligentem et certam inquisitionem. Quia
attingere non potuit ad invisibile nisi eius quod continetur
et quod usque ad minima. Unde id quod certum est habet ad intellectum
quadam similitudine et symbolis et rationibus. Ut quod videtur esse quoddam invisibi-
tum quod ponatur, ideo ipse non potuit de minimis. Et hic
videtur esse quedam impossibilitas quia quamvis quis velit resolvere
omnia usque ad minima. ¶ Unde est quod scientia non potest haberi nisi per hoc ver-
bi quod posteriora resolvuntur ad priora ita quod fiat
resolutio usque ad id primum quod non est resolubile
ad aliud aliud. Quidam autem sunt qui propter debilitatem intellectus non sunt
apti nati facere ultimam resolutionem. Et quia resolutio ... quia quod est
minimum corporis est ... flexibile et mutabile est
et variabile. Et ideo certitudo habetur per ultimam resolutionem talibus
ut dicit philosophus flexibilis est. ¶ Unde est quod prima principia ad que
stat ultima resolutio sunt in materia ultime, quia in eis
sunt omnia posteriora virtualiter tamquam in minima quantitate,
quia materie variatio est in conclusionibus et materie in virtute
principiorum ... et unitas est in principiis. Et ideo ex uno
primo ... quod certificetur multe conclusiones. Quia ergo principia sunt
minima, intellectus autem noster propter suam debilitatem non potest at-
tingere minimum, ideo eius flexibilis est certitudo. ¶ Deinde
cum dicit: Propter quod oportet erudiri etc., dat regulam acqui-
rendi scientiam, et primo ponit intentum suum. Secundo ...
... acrybologiam etc. Tertio ibi: Sed non ... Secundo ponit multa que sunt
impedimenta scientie propter quod oportet erudiri, ... vel quomodo sin-
gula sunt recipienda, et ... vel quomodo non, non enim omnia uni-
formiter sunt recipienda, non enim eodem modo recipiendum est fa-
bulosum et verum, probabile et necessarium, nec eodem modo demonstra-
tiones in mathematicis et in aliis. Secundo dat documentum quod ab-
surdum est simul querere scientiam et modum scientie. Primo, enim, homo debet
addiscere logicam que vocatur modus sciendi, postea alias
scientias. Tertium est, enim, ut dicit Commentator, qui simul docet unam
et addiscit aliam, neutram ... facile est accipere. ¶ Unde est
quod omnis scientia est ex discursu principiorum ad conclusiones et e
converso ex resolutione conclusionum ad principia et ex connexione priorum
et posteriorum. Ergo oportet quod volens acquirere scientiam primo sciat
modum decurrendi ex principiis ad conclusiones, et hoc docet
logica. Secundo oportet quod sciat modum resolvendi conclusiones
ad principia, et hoc docet logica, sicut patet in libro Resolutionis.
Tertio oportet quod sciat connectere priora cum posterioribus et
hoc docet logica, docens connectere subiectum cum predicato
vel premissas cum conclusionibus. Et ideo bene dixit quod lo-
gica prius addiscenda est, quia ipsa docet viam per quam de-
venitur ad scientiam. Sicut enim viator volens ire ad
aliquem terminum oportet quod primo sciat modum inveniendi et modum
eundi, ita intellectus volens pervenire ad aliquid scibile
oportet quod primo sciat modum per quem potest pervenire illuc. ¶ Unde
est etiam quod ista scientia logicalis vocatur modus sciendi,
unumquodque enim denominatur a fine. Aliqua autem scientia est cuius
finis est devenire ad unum scibile, sicut geometrie
ad unam magnitudinem et arismetice ad unum numerum,
et ista est scientia per se cuius finis per se est ad scibile per se, scilicet
scibile. Sed scientia alia est cuius finis ultimus est non devenire
ad scibile, sed docere modum per quem deveniatur ad scientiam,
et ista magis debet vocari modus sciendi propter talem finem
quam debeat vocari scientia. Sicut enim si esset unus viator

est intentio esset acquirere terminum ... Illius autem esset est intentio
esset docere per quem iste possit acquirere terminum, doctrina sua dice-
retur doctrina modalis, quia docet modum. ¶ Unde est etiam quod
ipsa logica non docet id quod ipsa recipit ad scibile, sed pu-
ram debitum decursum intellectus vel debitum sillogismum, et ideo
hec potius vocari scientia. Sed tamen quia hic non sillogizat, sed hec do-
cet ut omnes scientie utantur hoc instrumento. Et quia illud instru-
mentum per istam doctrinam sit modificatio omnis scientie, ideo magis
vocatur modus sciendi propter ... ultimum finem, quam scientia propter
¶ primum. Ultimum autem est quod iste modus sciendi debuit
tradi in una scientia separata ab aliis. Sed enim omnis scientia
utitur modo debito et logico per quem decurrendi vel concluden-
di vel resolvendi ... tractaretur in una scientia communi, oporteret
quod in qualibet scientia repeteretur. Ad evitandum ergo superflui-
tatem inventa est scientia que docet modum sciendi communem omni
scientie, et per omnis volens descendere ad ipsa prius debet scire com-
munia, primo debet scire logicam, postea alias scientias. ¶ Unde est etiam quod iste
modus sciendi traditur in scientia communi, tamen aliqua scientia propria suum
appropriat sibi modum suum. Et ideo dicit quod absurdum est quod dictum est logi-
cam communem et propriam et querere simul, potest perfecte scire propria nisi sciat
communia. Ideo omnis sciens debet scire communem logicam et propriam, quamquam
... ¶ Deinde cum dicit: Acrybologiam non etc. Assignat quod
unicuique ... dixerat. Dixerat enim quod non omnia sunt equaliter reci-
pienda nec equaliter querenda, et hoc manifestat hic dicens quod
acrybologia, hoc est inquisitio mathematica, non est expetenda in
omnibus entibus, sed solum in entibus non habentibus materiam. Hic
enim modus, scilicet certitudinis mathematice, non est naturalis, quia for-
te omnis non habet materiam, quasi quando materia non concipitur in mathematicis,
quasi dicat, non potest esse tanta certitudo in re naturali sicut in re non
naturali, et hoc quia materia impedit certitudinem. Et ideo in re ma-
thematica et in re naturali non est querenda equalis certitudo. Ut autem
videantur que sit res illius, primo perscrutandum est quid est natura,
sic enim erit manifestum de quibus erit physica, hec est physica naturalis,
et utrum est unius scientie aut plurium scientiarum considerare in
causas et principia. ¶ Unde est propter defectum hic quod intellectus noster aliquando deficit
a certitudine rei propter excellentiam intelligibilis et propter ex-
cellentiam realitatis, et ista tamen ad hec non habet certam demonstrationem
de rebus separatis. Aliquando deficit certitudo propter defectum rei
in se, quia scilicet res eo quod in natura est in materia non habet fixionem
et necessitatem eventuum, super quod posset ponere se certitudo
intellectus, et quia omnis scientia est fixorum et necessariorum, ideo de-
ficit hic demonstratio et certitudo ex parte rei. Quedam autem
sunt res que non sunt in materia quoad conceptum, et in non defici-
unt ex parte materie, non excedunt intellectum nostrum, et ideo
de hiis potest haberi bona et firma certitudo, sicut sunt res ma-
thematice. Et ideo convenit dicere quod substantie separate sunt
ab intellectu nostro, et hoc est demonstratum propter excellentiam intelligibilis. Res que natura-
les sunt sub intellectu, et hoc est demonstrat propter defectum intelligibilis.
Mathematice autem sunt in intellectu, et hoc est demonstratum propter proportionem
eorum in intellectu et rei mathematice. ¶ Unde est etiam quod res ma-
thematice non sunt separate a materia quoad esse sed solum quoad
conceptum, et hoc intellige ... quando dicitur quod mathematica
est de separatis a materia. Unde est etiam quod illa que sunt sepa-
rata a materia quoad esse et quoad conceptum, sicut divine sepa-
rate, excedunt intellectum, et ideo non sunt proportionata intellectui
nostro, quia omnis nostra cognitio oritur ex sensu. Illa autem que ...

separata n̄ quo ad e͡e ꝫ quo ad ɔceptū· sic ẜ res
mathe͡ce. nō excedūt oīo ſt'm· ūn ip̄m q̄
te q̄o ē mathe͡ca ē de oībꝫ ob' ſt' ꝛ q̄ n̄ exce
dūt ſt'm nō oīo ſꝫ ī ꝓporcōnata ītlc̄tū ꝛ ulti
q̄ ɔcip̄iūtur p̄t m̄aꝫ q̄ q̄d poſt ūniu'ſitatē ſcīa
lō n̄ deſic̄ cītudo ex p̄te rei ſꝫ n̄ ex p̄te ītlc̄s
n̄ ex p̄te rei ſꝫ potiſſim° ī mō demrōuīs ē in
mathe͡cis ꝛ h̄ ē q̄d d' ɔ°ꝛ h̄· q̄ demrōnes math͡ce
ſūt ī p° ordine demrōnū·

Explicit ſcd's liber ſup̄ methe͡cā a magiſtro a
lexandro de alexandria.

Necesse est ad q̄ſitā ſcīam ꝛc̄. poſt
q̄ī ſo li° q̄ꝛ· declarauit de ūitate ī ſe.
hic uult declarare de rebꝫ e͡e q̄s ē ūitas·
deīn· n· ſunt ī p̄n° ſ· i q̄ diſſt declarare de ūita
te ī ſe ꝛ de ūitate ī h̄· dī aūt h̄ p̄t· ī· d· p̄· q̄ꝛ p°
declat de ūitate rer̄ dubitatīe e͡e q̄ ē ūitas·
ꝛc̄ q̄ n̄· ꝛ p̄ iō ūni ſ'cui· ſo c̄tatiue· ꝛ h̄ ī p̄n°
ꝯti. p̄· ī· d· q̄ꝛ p° poit ūnā ɔclōnē ꝓbandā· ſ· q̄
ī iſta ſcīa monēte ſūt dubōnes· ſꝫ ɔclōꝫ ꝓbat·
i'· ē q̄ īueſtigare uolētibꝫ ꝓ ope būn dubitare
ꝛc̄. dic̄ g° p° q̄ nc̄c͡e ē ad ſcīaꝫ q̄ q̄rim° p° agg͡e
di illa de q̄bꝫ dubitare poteſt°. h̄ q̄ de q̄bꝫ dubi
tam° ſꝫ illa de q̄bꝫ a' ſenſut ul' ſuſcepiūt
aliq̄ aliq̄ q̄ ſꝫ ſcd'ſit· ul' ſūt illa q̄ oīo p̄terīt
ſa ſūt ab aliqūs· q̄ꝛ· n· oīo aliq̄ p̄terīt ut· q̄ hūt
tū ſcibilitatē hūt. de h̄uc modo ē h̄. Quod ē q̄
ſic uult ɔ°ꝛ· h̄ ſcīa ſūſ ē log͡ce· ꝛ iō ad mod'
log͡ce ꝓcedit mō diſputatio· ī q̄ p̄n° lib' ūn°
ſcīe debuit e͡e totus diſputatiu° ꝛ h̄ ē ille q̄
h̄uīs p̄ manibꝫ· ſꝫ c̄· n· ī iſta ſcīa debuit e͡e p̄mi
lib' q̄ e͡et ad diſtiguēd' noīa· ſ· q̄ntus ī debuit
e͡e p̄mus q̄ mō diſputatio ūtaret e͡e ꝓblema
ta q̄ c̄tinanda ſūt ī iſto li°· alia rō p̄t e͡e q̄ꝛ iſta
ſcīa ūitatur e͡e ūitatē ī ſe· reliquae a' ſcīe e͡e
ꝑticlarē ūitatē· ꝛ iō debuit e͡e p̄ma p̄ſ iſtius
ſcīe q̄ tō dubitatiue ūſtaret e͡e ūitatē rer·
Deīn ē dic̄· ī eſt q̄ ī ueſtigare uolentibꝫ· ꝓ
bat ɔclōꝫ ītentā | ꝛ c̄ ſꝫ tn̄ fac̄· q̄ꝛ p° ꝓbat īten
tā ſuā· ſꝫ° moꝫ ſūi uiaꝫ dubitabilia· 3° debuit
ex ſe· ꝛ i°· ē q̄ p̄ dubō· ꝛ i°· p̄ui g° de h̄uc ī q̄bꝫ p̄'
uiut dur°. p̄ ī· v· ſ q̄ poit· v· rōes ad ꝓpoitum
ꝓband· ꝛ i°· ſolūe n̄o nō ē· ꝛ i°· ꝛ q̄ꝛ q̄reret· ē i°·
ꝛ ad h̄· v· i°· amp̄ nc̄c͡e ē ūeſt° | dic̄ g° p° q̄
uolētibꝫ ī ueſtigare ūitatē ꝓ ope ꝛ ūtūni ē
bū dubitare q̄ꝛ poſtior ī ueſtigāt° ē ſolo p̄'
dubitator· eſt g° iō p̄ h̄ ī h̄ dubō ūtil' ē ad
ſcīam· q̄ꝛ qui bū dubitat bū ī ueſtigāt ꝛ qui
bū ī ueſtigāt bū ī ueſtit· ſꝫ g° bō dubō ē ūtil'
ad bonā ī ueſtigacōnē· ꝛ bō ī ueſtigāt° ad boꝫ
ī uēcōꝫ· g° dubō ūtil' ē ad ī ueniend' ſcibile· ꝛ h̄ ē
q̄ dic̄ p̄h̄s· q̄ ī ueſtigatō poſtior dependꝫ ex
p̄ma dubōe· Quod ē q̄ iō iō q̄ cadit iō dubi

tōe cadit iō ī ueſtigacōe· ꝛ iō cadit iō ī uē
cōe· iō· n· q̄ p° q̄rebat ꝑ ītea ī ueſitur· n̄ a' ad
ꝛ ad | cū g° dic̄ p̄h̄s· q̄ ī ueſtigatō poſtior ſo
lo p̄ui dubitator n̄ ītlc̄t ī· p̄· p̄· ꝛ p̄ poſtiūs a qꝫ
ꝛ aliq̄ rē· ſꝫ ītendit dic̄e i° q̄ iō q̄ bū ī ueſti
gat ꝛ q̄ ſolūt p̄ ī ueniēdꝫ· p° erat ſō du
bōe· ꝛ q̄ bō ī ueſtigatō arguit bonā dubōnē·
ita q̄ ip̄m p̄us ꝛ poſtius notat e͡e eand' rē
ordine ꝫ t̄pus· q̄ꝛ una ꝛ ead' res p° ſuit ſu
q̄ōe ꝛ dubōe· ꝛ° ē ſō ī ueſtigōe· ultio ē ſō ī uēcōe
Deīn c͡d°· ſolūe nō· poit bam rōꝫ ꝛ ē iō ſu͡a
talis· dubō ē ūtil'· q̄ꝛ ōe q̄ fac̄ ad ſcīaꝫ ꝛ ſolōꝫ
cog̃tōꝫ ūcl͡i· fac̄ ad ſolōꝫ ūcl͡i· dubō a' facit
ad ſcīam ūcl͡i· q̄ꝛ ille qui dubitat ūcl͡at
ē· ꝛ ſcit ſe e͡e ūcūlatū· g° dubō fac̄ ad ſo
lōm ūcūli· ꝛ q̄ tū ad hoc ūtil' ꝛ h̄ ē q̄ dic̄
iſta q̄ ignorātes ūcūlū n̄ poſſūt ſolūe n̄
cūlū q̄ꝛ neſciūt ſe e͡e ūcl͡atos· ſꝫ dubō n̄r͡nt
h̄ o' de re· q̄ ille qui dubitat ſcit ſe e͡e ūn
cūlatū | ī q̄ tū· n· dubitat ī tm̄ ē ſūſ ligā
tis qui tū ſciūt ſe e͡e ligatos q̄ a' dubitat
ſit ſūſ ligatis p̄ꝫ· ſic· n· ille q̄ ē ligatus
nō p̄t ꝓcedere amp̄' ī uia n̄ ſoluat° ita du
bitās nō p̄t amp̄' ꝓced͡e ī ſcīa niſi ſoluatur du
bitat°· ꝛ iō oꝫ p̄us ſpeculari difficultates rer·
ī iſto libro dubitando ut ex ſolōne dubōnū
appeat ūitas. Quod ē ad ūitatē eūtibꝫ ūn°
rōnis q̄d d' ē ī e͡e ſimp' ignorātē ꝛ dubitantē·
ignorans· n· ligat° ē ne attigat ſcibile ꝛ
tū neſcit ſe e͡e ligatū· ꝛ iō n̄ q̄rit ſe ſolue.
dubitās a' ligatus ē· ſꝫ tū ſcit ſe e͡e ligatū
q̄ꝛ q̄ ſcit ſe e͡e ligatū q̄rit ſe ſolue· ex q̄° ſe
q̄ dubitō ūtilis eſt ad ſcīam· debe°· n· ꝑ ima
ginari q̄ dubō fac̄ q̄ ſciatur ūcl͡ū· ex h̄ a'
q̄ ſciatur ūcūlū· q̄ritur ſolō ūcūli· ex hoc
a' q̄ ſoluitur ūcūlū ī ueīt° ſcibile· g° de
p° ad ultimū bū dic̄ p̄h̄s· q̄ dubō ex eo q̄
ē q̄dam ūcl͡u ꝛ fac̄ ad ſcīam ūcl͡i· ex hoc
fac̄ ad ſcīam ī ſe. Quod ē ꝫ q̄ ſic ille qui
ſcit oꝫ q̄ ſciat cām ꝛ cāūi ſ q̄ tū cām· ſꝫ ī· n·
ſciret id q̄ ē cā ꝛ neſciret id e͡e cām neſci
ret· ita quoqꝫ dꝫ q̄re ūn ſcibil' oꝫ q̄ ſit li
gatus ꝛ q̄ ſciat ſe e͡e ligatū· ſꝫ ī· n· e͡et li
gatus ꝛ neſciret ſe ligatū· nūq̄ ſolūe
ūcūlū q̄ret· ꝛ p̄ oūs attigeret ūn ſcib'· bn̄·
fuit mod' ī iſta q̄ p° cepit h̄ōies admi
rari· ex h̄ a' admirabātur q̄ ignorabāt
cāūs· ignorātes a' cepūt dubitare de cāūs·
dubitātes a' uidūt ſe e͡e ligatos a n̄ cāūs
ūtētes q̄ ſe e͡e ligatos cepūt ī ueſtiga
re ūm cāūs· ut poſſꝫ ſolui ūcūlū· poſt
ī ueſtigacōꝫ a' deueniūt ī cog̃tōꝫ cāūs ꝛ
ſcibil'. Deīn ē dic̄· ꝛ q̄ q̄reres· poſt tā
q̄ rōꝫ ad ꝓband' q̄ dubō ūtil' ē· dicer· q̄ q̄
rētes nō p° dubitantes ſūt ſiles ſiler qui
uadūt ad ſiuul ꝛ ignorāt q° uadūt· eſt g°

ro phi ill. ex scie. s. ipm sciblе sedm qrit oz
q a° mo cuius sciunt. a° equum qritur. p
dubitari q sciatur a° mo n scibil. g° du
bo e a° mo utl ad sciam. Nod e q dubo de
re ex h° qsurgit q de re ad sciatur. oz tn ipa res
n sciatur pfcte. si n. de re ul scit. ul de ea dubi
taretur. oz q scit tn i pfcte. scit. io de ea dubi
tat. g° dubo qr arguit q ad scit de re z ad q
rit. vn g° dixit phs q dubo ex h utl e qsciendi
sciam. q dubitans ad scit z ad ignorat. ille a
qui oio ignorat de nllo qrit q de nllo dubi
tat. Nod e z q n e i qcu q vna z ead res
scd uno mo sciatur z scd a° mo de ea qratur.
z dubitetur sic possum scire de re ad i uli z ig
rare de ea i particulari. g° de re pt sciri q e. et
tam dubitari de ea z qri ppt q e. z io bn dix
phs q ille q dubitat a° mo scit z a° mo q
rit. q qui oio ignoraret ul qreret dubitaret ac
iter oi addiscet ad psciat. z° h duo sut declan
da. pm q oi addiscet ad psciat. s° m q psciatur
z q qritur. pm pz duct mia pma mia est ex mo
itellis ntri. s° q mod deuenit i sciam. s° a mia ex
ex d q erit ite ignoracia disposiuis z ignoracia
negois. pma mia pz sic. itellis nr n deuenit in
nm sci nisi p qda discursu. h. n. e d ite itellm nrz
z itellm anglicu z diuinu. q itellis diuinis itellit o
sil nc itellit unu pt a°. nc ppc itellit unu ex a°
q. itellis suus sit discursiu. itellis a anglic h
itelligat unu pt a°. tn n itellit ppc unu ex a° h
mag itellit qclones i pncps q qclones ex pncs
z io itellis ei n e discursiu. itellis a nr q e ultims i
ultims itelle. z e ultimu itellectuu. z itellit unu post
a° z unu ex a°. i q i supiorz deficit. q g° itellis nr i
discursiuus e z p discursu itellit. oz q iste discu
sus ab a° psciato icipiat. si n. de n scibil ul sc
ret nllo mo posset discurrere. g° itellis nr eo ipo
q discursiu. nco ad psciat z ad qrit. psciat n. id a
quo icipit discursus. qrit a id ad q discursus te
natur. s° a mia pz sic. igno negois i h differt
ab ignorancia disposiuis. q ille qui ht ignoranciam ne
gois nllam cognicoz ht de n scibil ul ipm psciat
p aliq mod. qui a ignoranciam ht disposiuis cognicoz
ht de scibili. s i pfcam. q g° cogniciz i pfcam ht. io
ipm scibile p aliq mod psciat. si g° vnicet qd
doctrina z disciplina icipet ab ignorancia negois.
i q disciplina eet motus. e q a quo eet ignorat
ignoranciam negois sui dubio addisces n psciaret
de n scit. q a disciplina e qda mot q icipit ab
ignorancia disposiuis. i q disciplina e qda mot cui
tr a q e ignorans ignorancia disposiuis. z sic dcm e
q h ignorancia disposiuis ad psciat. z cm e q di
sciplina icipiat ab eo q psciatur. sed n. dilige
nod q addiscet ex eo d addisces qrit de scia
scibile. no a pt qre de sciatu scibile. u aliquo mo
ipm psciat aliat a casu qreret. psciere a no pt si de eo
ht igno negois. g° oz q hat de eo igno
disposiuis. g° bn dcm e q oi disciplina ab ignorancia

disposiuis icipit. s° m q mod e. e q psciat z q qr.
q p° pt declarari ex similitudine q e ite pncs z z u n
e pu z qclones. v nod e q pu ma z qclo s quida co
ceptus qpoit. oi a qceptus qposit resoluit ad q
ceptus simplices. g° qceptus pu resoluit ad q
ceptu simplice. n a uniq z pu ori ex qdditi
cioz. ut dcm e s. ultimus qceptus qposit qclois re
soluit ad qceptu qpositu pncs. sic g° in ordie
psciatur qceptus tmu an qceptu pu z qceptus
pu an qceptu qclonis. i q p pm psciat z qclo q
s h pz. s. quid psciatur z q qr ex similitudine q e i
e sbm z passione. v nod e q qlz scia supponit sui
sbm sc ee qfuso. qrit a ipm explicare. sic n.
ars carpentaria supponit lignu. z de ligno qrit
explicari forma. puta forma arche ul h°. ita q s
h possem dic q lignu suppo. archa a qritur
sic q oz alia forma artis i scie specilatie supponunt
sbm sui z qrit eu explicare p passiones. im
mo ipe explicacoes st passioes sbi. v g°. geome
e de triangulo supponit q e z postea explicat ista
passione q angls vz duo i triangulo g° opposito.
z recte ista in explicata explicat isti q ht tres
equales duobz rectis. si g° hoc e vm g suppo.
sbm z psciatur qritur a explicaco sbi z sic pz q
qr z q suppo. Nod e q explicaco ista n pt
fiu n mediantibz pncs. io scia supponit sbm tanq expli
cabile z supponit pn tanq qda media p q fit expli
caco z qrit passiones tanq id q explicat de sbo
p pn. z° pz q psciatur z q qr ex ordine q e ite qoes.
v nod e q nis pt qre nn sci n sciat q dicat
p nom scibil. si n. oio ignoraret q diceret p nom
nllo mo posset qre. z io q e q dr p nom e p p
sciti de n scibil q qrit. postq a ht q e q dr per
nom. adhuc pt dubitari utr dcm p nom sit et
ul no eat. h e heat eem ul no hat. ndo n q
id q dr p nom pt repiri nire no hnte eem. sic
i uacuo z ire hnte eem sic in hoie. z io psciti
q e q dr p nom. adhuc restat qre utr id dcm ul
sigtu sit uel no sit nc dico sit ul no sit i exsncia
s i eem. g° postq psciui e q est q dr. p nom rest
tat qre si est q e qre. si ht eem uel no ht i q u
tud si est qrit de eem z n de exncia. hito q dcm p
nom hat aliq eem. adhuc restat dubo q s tmi
nare h e i determinato gne z determinata dr. postq n. sci
re q sigto p nom no repugnat n eem e z n eem
tu nescim q determinate e ista eem. z io restat qre q
e determinate hito q sit determinate. ad h restat qre utr s
i exncia aut no. i q hita qdditate adhuc restat
qre an e i exsncia. i q qdditat teriz mediu ite duo.
si e. s. ite sic eencie z sic e exncie. ex oibz istis pz q p
q psciatur i toto ordine qonu e. i. q dr p nom z ex
istud fundat p dubo d si e eene i q h dubo pcedit
sciti q noto ee eem i gnali. sz h q sciti fundat
qo de qdditate i determinato gne. hita a qddite rest
dubo de exncia ex quibz oibz pz q h dubo pcedit
sciti sic dic ar. z p a dubo ppu sciti. Veni e d
z ad h z. post q roni dicet q ille q in dubone

qrit i ueite sciui no cogscit scio i uecoil vtrum
i ueniit ul no iueniit. sunt. n. qdam sic manifes
tus. p dubitare e a ro psi. i hoc qd quiq quit
i ueire sciui dz scire q quit aliqs i fine i quiu
coil necciret. utr i uenisset ul no i ueniss. p du
bitare a aco mo manifestur po i sicoll. Quod e
q ille qui bn quit dz scire q quit. ra q no quit
p dubitom a aliquo mo p scitur q quit. q p scat
q uno mo. ra tm aco. ga p dubitom scar
quu q. na p dubitacoz manifestat difficul
tas quu. difficultas q quu respic quitatez
quu. Deinde cum dicit. amplius melius nece e. re.
poit quitu rom ad pbandu q dubi e util dicere
q p dubitom melius scibit hoc ad iudicandu bu de
re quu. rq p roes r dubres ad usarias q pon
ere quu. Secundo e q ro psi i bu e hoc quinq erit
utile ad bn iudicandu de re quita. dz pmitti i
scia dubitacoes. q sic nos e p roes adusarias
multa patebunt ee quitu q aliqs latent. p ea
q q patebunt ee quitu pt ho melius iudicare q p.
Est aut dubitacio p re. Postq aut posuit prohemium suum
s. q utile e dubitare. h enumerat ipa dubi
tabilia. r. d. facs/ q po ponit dubitabilia q spectant
ad sciam et qsideracoz scie i se/ ergo ponit dubitacoes
q spectant ad pm rela. i. rutr pm rela. p id. q po
monz dubitom ptinere ad sciam i se. ergo monz
dubitacoes q spectant ad sciam q qualit qsideratur i ista
scia. i. rutr sbe et pm. dicit ergo po q pma dubo e
scia dicm e i prohemio hoc e i fine pmi. utr s.
ad una sciam ul ad plures spectat qsiderare cas et pm
rex. Deinde cum dicit. rutr sbe pm. poit qones ptinentes
ad sciam/ r. d. f. po. n. poit qoes de scia
sbe. ergo poit qoes de ipa sbam i se. i. rq quides
necm e quere. rdi i tres p. b tres qoes al moz.
ga i. rll ea ee sciam. i. rsipler. quit ergo pa
qoz dicens q qo e utr sic scie sit solu qsiderare pa
pm sbe. an r eiu sit qsider de pincipiis. de quibz
. i. p q omnis demonstrat sit scie/ut utr ista scia qsider de
h pm utr qrigat uni rei du sic affirmare rue
gare aut no/ rutr qsider r de g sillz. Quod
e q no e id pm sbe r pm q ntingit oes scie
sic de quoz affirmo et nego illa. sed nu entis n
ia entis maioritr ambitus e q sit sba. r ita ideo
q entis p ma se extedit ad plia q se extedet sba. p u
pm se extedit ad plia q se extedet sba. ergo pu
q sbe n se extedit ee sciam et ps ista dubitare
p nos forte uidetur aliui q una scia n qsider
ista duo. rq h dubitabile e. io psi h ro qoe p
posuit. Deinde cum dic. r sic ee sciam. poit ba
qoz de qsideracoe sbe dicens. q supposito q scia ar
ee sciam. qo e utr una scia sit ee oes sbas. an
ee sciam. qo e utr una scia sit ee oes sbas. an !
plres scie ee plres sbas. Quod e q scie dicunt pe
nes oba formam. ubi ergo inuenitur una forma ipsa
oz q inueniatur una scia. cu g oes sbe quant i v
na formalitate. s. sbe q e p se ee, appebit forte a
licui q una scia sit ee oes sbas r sic qo h facie
p una pte. ergo q ro sbe equiuoce saluatur i cor
ruptibili r corruptibili. r q equiuoce saluatur saluatur

balia r alia rom formle. r alia r alia ro uarie
at sciam. io uidetur forte alic q n sit una
scia ee oes sbas. r sic qo h facie p ba pte r no
ple ista tanq dubitabile mo. Deinde cum dic.
r si plres moz scie dubitom de qsideracoe sbe di
cens. supposito q sint plres scie ee sbas/ qo est
utr ille scie sint qgnate unigenee. qnt de
mo ista. hee nocentur sapie. ille no no
centur alia quo no noie. Quod e ad eius q ire
q scias ee unigenas. pt itelligi duobz modis.
uno mo ex pte obi. ergo mo ex pte cause. ul
ex pte modi qsiderandi. due n. scie dnt uni
gene q qsiderant duo oba accedentia ad una
formalitate ppiq sic geometria r arismetica
dnr scie unigene. q qsiderant numeru r magni
tudine. q dnt i qtitate tm q i quanda for
malitate ppinqua. r eodem scia nl r geometria
dnt duim genee q oba istar sciar s.
motus r magnitudo n sic accedunt ad una for
malitate. Secundo mo pt ee unigenitas ex pte modi
qsiderandi r ex pte cause. na scie q n qsiderant cas
altissimas i sunt scie q n sunt sapie r ita q tm ad h
unigenee sc ex quo nicentur dici uno noie.
si a sunt due scie q una n qsiderat cas altis
simas. alia at sic. p inicium i dici scia q n sapi
ga at i scia q sapia. io q tm ad h n sunt unige
nee. de ista ergo unigenei te quit phs. utr s. plres
scie ul una mecant dici scia r alia sapia. Quod
e q q ille scie q qsiderant sbas uidentur qte i sa
to qsideratio; uidetur forte alic q ee sint unige
nee p ista qcutia r sic qo h facie p pma pte.
sed uidetur forte alicui q illa scia q qsiderat sbam
altissima r separata meretur dici noie nobiliori
q illa q qsiderat sbam mle. r ita cu ba dicat
scia restat q pma dz sapi r ita qo facie h
p ba pte. no forte a pho po h dubile. Deinde
cu dic. r h quod necm h. ptq multiplicamur qo
nes ex pte qsideraois sbe h multiplicat ex pte sbe
r dividitur in d. p. q po multiplicat qoes ex pte
sbe i se. ergo ex pte sbe i r b ad accns. r. rutr ea
sbas solu. dic ergo po q qo e utr oes sbe sit sensibi
les an pter sbas sensibiles sunt sbe separate. eo mo
quo ponebat plo ydeas r species. Est qo e utr si sit
dare sbas separatas sit dare tm unu genus sbar
separatar an sit dare duo gna sbar separatar. eo
mo quo ponebat illi q ponebant mathematica se
parata i tr media i te species r sensibilia. i q ponitur me
gradus sbar separatar sensibilium. ergo ut q ponitur
sbar mathematicar i ultimo no ponunt species q uocant
et prte. de his. ul grad ubi ut sunt pscrutand e.
Quod e ad eius ire q oes itelligeres i dz ee uerius
oz q g producat ad uire. aliqs itelliges ee uaru
na itelliges ut nobis arebit. Sig itelliges ut aliq
sepat a mre separata n sunt ut q qceptu itelliges
nl rndet mre r sic itelliges uanus e. unde q q i
telliges sepat illa a pticulari sic huanitate ab hac
huanitate. ergo oz q i re huanitas sit separata ab h

homine et hoc sit separatum vocabant plures ydeam et species quas ponebant separatas ne intellectus esset vanus. illi vero videntes quod intellectus non separat nisi quantitativa non movens, ut sic intellectus non sit vanus, oportet quod sit quantitas separata in re et ista quantitas sit separata ponebant media inter sensibilia et species. Sic ergo ne intellectus esset vanus ponebantur duo genera separatorum quorum tamen hoc radix fundamentum fuit. Non separatorum non concludat patebit in sequentibus. Deinde cum dicit et utrum est scientias multiplicat questiones in ista in tractatu ad accidentia et dividitur in 3 partes secundum 3 questiones. Prima ad hanc 2a. ampliat. Dicit ergo primo quod questio est utrum speculatio scientialis solum cadat circa substantias an etiam cadat circa accidentia que per se accidunt substantiis. Notandum quod dicit per se quia accidentia per accidens non cadunt sub scientia quia sunt infinita et indeterminata. Notandum est quod accidentia et substantia videntur reduci ad duas formalitates quia non habent univocationem nec analogie. Et ideo forte videretur alicui quod accidentia et substantia non spectant ad unam scientiam quia una scientia una formalitate accipitur et sic quod habet faciem per unam partem ergo habet partem per aliam partem quia formalitas accidentis non est formalitas substantie. Tamen ipsa quantum continetur aptum est considerare ipsum accidens in eo non quantum explicationem suam quia et quantum hic tres quando ad modum quorum triangulum quia ad hoc quod sit explicentur scientia circa non triangula. Ergo numerus quia habet ad ... unum habet ad utrumque tamen unum. Ergo quare sicut ad accidens est quodammodo quare unum et una scientia sit radix unius ut quod una scientia possit esse radix substantie et accidentis et quia hoc quod habet probabilitatem ex utraque parte ideo forte ponit aplus. Deinde cum dicit ad hoc quod de eodem et diverso ponit tertiam questionem utrum ista scientia considerat de eodem et diverso simili et dissimili et contrarietate priore et posteriore et aliis communibus accidentibus de quibus dyalectici tractant ex probabilibus quorum dyalecticorum theorica et speculatio est de omnibus. Notandum est quod prius et posterius oriuntur ex ente in quantum ens. Unum prius et posterius non sunt accidentia hoc entis ut in anima nam omne ens ratio ... vel est prius vel est posterius eo modo dico de simili et dissimili quia similitudo non est nisi quedam unitas dissimilitudo quedam multitudo unum autem et multitudo sequuntur ens in se non hoc entis. Videtur ergo quod una scientia que considerat ens in quantum ens debet considerare hoc accidentia et ... habet faciem per unam partem. Secundo videtur quod due scientie non videntur esse idem dyalectica quod ut dicitur de hiis considerat et ideo videtur quod metaphysica non considerat et ... quod habet faciem per alia parte et sic hoc tamen dubitabile ponit. Notandum tamen est quod de hiis accidentibus considerat methaphysicus alio modo quam logicus in quantum non oriuntur ex principiis entis considerantur a methaphysico in quantum debent dirigere discursum intellectus et quod discursum intellectus logicus considerantur a logico ita quod ipse et per se logicus est circa discursum sed quia discursus invenitur in talibus in propositionibus et positionibus et de sillogismis ideo hoc ratio considerat. Notandum est et quod cum dicit quod speculatio logici est circa omnia hoc debet sic intelligi scilicet quod ipsa logica primo et per se non est nisi circa discursum intellectus ad regulandum scilicet ipsum discursum et ideo primo et per se est circa unum. Sed quia iste modus invenitur a logica est communis omnibus scibilibus et quod ... scientia ideo ratio est circa de scibile ita quod ipsam esse circa de scibile ... est quia sunt

decursus quod invenitur per esse circa omnia unum scibile. Deinde cum dicit ampliat et ponit tertiam questionem utrum non solum sit considerandum de hiis accidentibus quibus sunt considerandum de hiis que accidunt hiis accidentibus et utrum non sit solum considerandum quod est unumquodque horum accidentium sed etiam debet considerare ista que accidunt illis ut utrum solum sit considerandum quod est contrarietas sed etiam utrum contrarietati insit ista passio que unius est unum contrarium. Notandum est quod quedam sunt accidentia que in mente accipiuntur tantum quedam sunt que non accipiuntur tantum in mente alio accidente et aliqua passione ut verbi gratia hic quia non accipitur triangulum in mente nisi per passionem que anguli ut extrinseci valent duos intrinsecos oppositos. Sed albedo in mente accipitur quia ... sed clamitus in albedine non accipitur quia in mente albedine sic et per positionem contrarietas est quedam diversitas et ista contrarietas habet istam passionem quod unius est unum contrarium in quod ista passio non reducitur ad tantum in mente contrarietatem est ergo questio utrum hec scientia considerat solum de contrarietate que est quedam diversitas vel etiam considerat de passione contrarietatis que est utrum unius sit unum contrarium. Deinde cum dicit et utrum principia et elementa ponit questionem que cadunt circa res considerandum hec scientia hic ponit questiones que spectant ad principia rerum ponentes quod principia in rebus variabantur quidam non ponebant principia rerum nisi materiam et formam quidam quod ponebant ipsa universalia sicut genus et speciem quidam autem ponebant unum et ens esse principia rerum quidam quod ponebant ipsa mathematica et hec hic per dividitur in 3 partes quia primo querit utrum principia rerum sint partes et forme vel ipsa genera. Secundo querit utrum unum et ens principia rerum sint unum et ens. Prima ampliat quod omnium difficillimum. 3o querit utrum mathematica sint principia rerum. Prima ad hanc quia circa principia dicit sic quia primo innovat questionem de materia et formis radix generis et speciei utrum scilicet hec principia sit vel ista. Secundo movet questionem de ipsa utrum radix separatum. Animam primo innuit questionem dicit ergo primo questio est utrum genera sint principia et elementa rerum an ista sint principia in quo singulum existencium dividitur ... in materia et formam ... supposito quod genera sint principia querit utrum illa dicantur principia que primo predicantur de individuis an illa sint principia que sint per quod non primo predicantur de individuis sicut ... et generalissima et utrum aliud sit magis principium quod hoc an hoc magis quod aliud quia est magis extraneum et singulare quod aliud. Hec prima questio notandum est quod omne id vocatur principium ad quod ipsum compositum resolvitur in individuis quod ipsum compositum ultimo resolvitur ad materiam et formam. Ita quod ampliat non resolvitur ... et quia resolutio compositi stat ad materiam et formam ideo posset videri alicui quod materia et forma sint principia. Sed videmus quod species et conceptus speciei resolvitur ad genus et differentiam sic non resolvitur compositum ad materiam et formam in sensibilibus resolvitur conceptum compositum speciei ad conceptus simplices scilicet generis et differentie et ideo posset videri alicui quod genera sint principia quia ad illa resolvitur conceptus speciei. Hec prima questio notandum est quod ad conceptum compositum duo concurrunt scilicet potentialis conceptus et actualis potentialis quod conceptus est ipsum genus quod potentiale est in forma per differentias determinat conceptus generis et differentie. Sic se habent quia conceptus generis non

habet aliud conceptum [priorem quam possit resolui in conceptum] Dicendum autem
se habet conceptum generis. Sed ergo ita est cum de ratione primi sit
quod non resoluatur ad aliud. et conceptus generis non resolua-
tur ad alium conceptum in predicamento ideo videtur alicui
quod genus esset primum magis quam differentia. quia tamen differentia dicit actum
respectu generis. et omnis actus magis habet rationem primi quam potentia
videtur alicui quod differentia sit magis primum quam genus et sic dico
de differentia respectu generis. ita dico de specie et respectu generis. genus
enim et species concurrunt ad intellectum individui. Sed genus
concurrit tamquam conceptus generalior et magis ad plura
se extendit et quia de ratione primi est quod se extendat ad
effectum. ideo quia ad plura se extendit videtur habere magis
rationem primi. et sic genus magis est primum quam species. species autem
concurrit ad intellectum individui sic actualius
et sic magis declarans [nature] individuum. et sic species
videtur habere magis rationem primi quam genus. Quod est quod
species vocat finalia quia vult speciem vel respectu quod species
sit in predicamento predicamentum. vel species duo respicit. scilicet
primo divisionem formalem non materialem in quo predicatum multiplica-
tur in sua specie ipsum [per divisionem] formalem non materialem. species
autem dicitur in individua divisione formali et non materiali. et non sola
divisio generis que est divisio formalis multiplicat predicamentum
in seipsum. divisio autem speciei in individua quia materialis est non
multiplicant predicatum. sed ut sic est actus predicamenti. genus autem
spectat predicamentum est quod non predicatur sed cadit sub ali-
quo tertio et [illegible] individua autem sunt tertia et
quasi infinita. et non [illegible] sunt in specie/individua autem
sunt post artem et non species vocauit finalia. Deinde
cum dicit. variis modis queritur etc. querit questionem de
causis [illegible] ad aliquas causas separatas [illegible] et dicit in
[illegible] quia primo querit tres questiones de aliis causis separatis
[illegible] Secundo querit utrum sit dare quiditatem separatam
a suo toto [illegible] tertio querit utrum [illegible] Secundo quod triplex primum est
utrum preter causam materialem sit alia causa per se aut non. et
supposito quod sit alia causa utrum illa causa sit separata
a materia aut non. Deinde primo notandum est quod antiqui quidam
non ponebant nisi causam materialem non curantes de causa formali
vel efficiente. Sed hic statim fuit dubium. potentia vero pas-
siua non per seipsum deducere ad actum. ergo causa quare [/re]
deducuntur per aliud ad actum. dicendum ergo quod sit solum causa materialis est
dicendum quod nulla est in potentia passiua potest seipsam dedu-
cere ad actum. Sed cum hoc sit impossibile oportet preter causam materialem
dare ad actum. Sed cum hoc sit impossibile oportet preter causam materialem
dare aliam causam que deducat ipsam potentiam passiuam
ad actum. et hanc causam vocamus efficientem. quia efficiens [/at]
enim deducendo ad actum largitur actum. et actus
est forma. ideo preter causam materialem oportet dare causam formalem.
Quod est et quod non videtur querit utrum sit dare aliam causam
[illegible] ratio est quia [illegible] saluetur in potentia pas-
siua et materia et saluetur in potentia actiua et efficiente
et est in forma [illegible] et magis [illegible] saluatur in potentia actiua
quam in passiua. nam potentia passiua non dicitur nisi [illegible] a
[illegible] ad actum. magis non debeo dicere quod hoc patitur
quia hoc agit quam ego hoc agit quia hoc patitur. et non quia
hoc [illegible] in potentia actiua saluatur ratio causalitatis et quia
aliud in potentia passiua et materia. eodem modo dico de materia respectu
forme. magis non saluatur [illegible] in potentia respectu actus
ad actum quam in actu respectu potentie passiue. Deinde [illegible] questionem

Notandum est quod ista questio potest querere de primo efficiente vel de primo
formali. de primo vero efficiente potest esse triplex imaginatio.
vna quod omne agens efficiens sit separatum a materia. Secunda quod
omne agens sit in materia et nullum sit ~~[illegible]~~ preter materiam. [agens]
tertia quod aliqua agentia sunt in materia et alia extra materiam
et ideo quantum ad efficientem querit utrum sit separatum a
materia vel non vel potest esse de formali utrum sit separata vel non.
et quod est esse ita separatam dicitur id separatum a materia sit
vnum in numero aut plura numero. Tertio notandum est quod esse
separatum potest esse duplex per imaginationem. vna quod totum
[illegible] contineat vnum separatum tamquam agentem
eo modo quo ponebat Anaxagoras quod intellectus unus et immix-
tus et impassibilis segregabat omnia. Secunda imaginatio
potest esse quod sit dare diuersitatem separatarum. vnicuique
diuersitatem sensibilium. eo modo quo posuit Ari-
stoteles vel Plato quod sit dare diuersitatem idearum separatarum.
eo modo quo posuit Plato. Deinde cum dicit.
et utrum est aliquid. Post questionem de quiditate separata
que spectat ad opinionem Platonis. et est quod utrum sit
aliqua quiditas separata preter silenion. id est sinolon totum
nota quod sinolon totum quod est compositum de re materiali. aut vtrum
sit separata aut in aliquibus sit. in aliquibus non sit
quod videtur quod. Notandum est quod secundum opinionem Platonis individuum
participat unam speciem et sic est quoddam sinolon totum compo-
situm ex participante et re participata. et ipsa res
participata est quoddam simplex. illud compositum
[illegible] illud compositum vocatur sinolon totum respectu speciei.
et ergo querit utrum ista species que participatur sit separata
realiter et actualiter ab omni participante eo modo quo
posuit Plato per se hominem et per se equum. Notandum est et
quod ista participatio ex hoc consurgit quod ipsa non predi-
catur [illegible] participata [illegible] de participantibus quod parti-
cipans est in [illegible] respectu participati [illegible] et dicit non
quod sinolon totum [illegible] predicatur de materia que dicitur [illegible] sinolon
totum quod habet ex participante [illegible] quod predicatur
de illo participante. eo modo quo dicunt quod hic
homo est quoddam totum respectu humanitatis. quia hic homo plus
includit quam humanitas. nam hic homo includit rem par-
ticipatam et humanitatem participatam. humanitas autem
non includit nisi rem participatam. redit ergo questio
ad hoc. utrum quod est res sit esse humanitatis [cum] sit sepa-
rata ab eo est [illegible] participante. Deinde cum dicit.
amplius autem utrum principia etc. ponit aliquas questiones de principiis
[illegible] hic querit questiones de modo ipsorum principiorum et
primo querit questionem [illegible] vnum et multa. Secundo penes cor-
ruptibile et incorruptibile [illegible] utrum corruptibilium. dicit ergo primo
utrum principia sint determinata in numero [illegible] determinata in
specie. [illegible] Sed ad solum vnum efficiens concurrit principio
[illegible] utrum numquam principio vnum sufficiant
ad omne generatum. [illegible] vna in numero et vna forma
numero. an principio non in [illegible] sunt vnum principium [illegible]
[illegible] et species. [illegible] locum habet [illegible]
est in principiis formalibus [illegible] in [illegible] principiis [illegible] Deinde cum
dicit. utrum corruptibilium et incorrupti-
bilium etc. [illegible] de corruptibilibus et incorruptibilibus
principiorum. et dicit quod [illegible] utrum corruptibilium
et incorruptibilium sunt eadem principia vel diuersa [illegible]

posito quod sit diversa est. Quia quod est utrum principia corrup-
tibilium et incorruptibilium sint corruptibilia aut
corruptibilium corruptibilia et incorruptibilium incor-
ruptibilia. Notandum quod propositio videtur esse inter principia et
principiata. Si igitur propositio est inter principia et principiata
videtur alicui quod corruptibilia habeant principia
corruptibilia et incorruptibilia incorruptibilia. Aristoteles
tamen non principium est quod non resolvatur ad aliud. Ita quod non
habeat aliquid prius in quo possit corrumpi. Cum igitur est
principium corruptibilium et incorruptibilium de natura
sua est quod non sit resolvatur ad aliud. Ita quod sit
incorruptibile et sic quod habet dubitationem ad utramque partem.

Deinde cum dicit. Amplius autem quod omnium difficillimum est. Movet
quaestionem de ente et uno et dicit... quaestionem quam
movet primam quaestionem movet secundum ex habitudine quae est inter
eius et unum et participationem eius et unum. Secundam quaestionem
movet ex habitudine quae est inter mathematica et naturalia. Tertiam
ex habitudine quae est inter potentiam et actum. Quartam ex habi-
tudine quae est inter motum et non motum. Et dicit et utrum principia
universalia et potestate. Et dicit amplius utrum sint principia
motui etc. Dicit igitur quod omnium difficillimum et plurimam
habet dubitationem est utrum unum et ens sint substantia rei ita
quod non dicant realitatem et unitatem realitatis et en-
titatis. Et sic sint substantia rei sicut ponebat Pictagoras
et Plato / aut non sint idem cum substantia rei sed ponatur
ad aliud secundum principium eo modo quo ponebant
Empedocles et alii similes ponentes amorem aut ignem aut
aquam aut aerem esse principium rerum. In quo ad aliud sit in rebus principium
et unitatem et entitatem. Deinde dicit et quod est
utrum principia rerum sint universalia vel singularia. Et est utrum principia
se extendant ad causandum rem in sua universalitate vel
in sua particularitate. Deinde dicit et potentia
aut actu. Et est utrum principia sint principia in actu vel in potentia. Di-
videndum est quod hoc quod videtur extendi ad principium universale in
principium universale ex quo fit ad quaedam posuerunt
corpora esse in actu. Plato autem posuit id esse cum ipso me-
dium inter esse simpliciter et nihil. Et id quod est utrum principia in-
habeant suam causalitatem quia in actu vel quia in potentia.

Deinde cum dicit. Amplius autem si motum. Quaerit utrum principia
primum habeant suam causalitatem secundum motum vel non secundum
motum. Et notandum est quod hoc quod potest intelligi duobus modis.
Plato et similes ponunt quod efficientem illam causalitatem
suam efficiant per motum et transmutationem. Plato autem posuit
quod ... sunt ab ydeis separatis per quaedam principia
eorum sine motu et transmutatione / potest igitur esse quod v-
trum hoc modo vel illo sit. Secundo potest hic intelligi quod quia
efficiens agit motum et finis. Ita quod agens et
efficiens est movens motum a causa finali. Finis
autem movens non motum quia finis est causa causarum. Sic potest
esse quod utrum movens moveat tantum per modum efficien-
tis quod est movens motum a fine an moveat
per modum finis quod est movens non motum sed per modum
desiderati et amati. Hoc vero dicit praestant magnam du-
bitationem quia difficultatem habent ad utramque partem.

Deinde cum dicit. Adhuc autem utrum numeri etc. Movet du-
as dubitationes de mathematicis. Et prima dubitatio est utrum
res mathematicae sint substantiae numeri vel longitudines et figurae

et punctae sint aliquae substantiae sicut posuit Pictagoras
et Plato aut non sicut posuerunt illi. Quia quod est
supposito quod praedicta sint substantiae utrum sint separata
a rebus sensibilibus aut non. Hoc vero omnia magnam
dubitationem habent et dicit non solum est difficile veritatem
invenire sed et facile est de ipsis bene dubitare.

Primum igitur de quibus est sermo dixi etc. Postquam
philosophus disputavit quaestiones et enumeravit
eas quae faciunt dubitationem de ista scientia hic incipit
de eis disputare. Et dividitur in tres partes. In prima
disputat de quaestionibus pertinentibus ad considerationem huius
scientiae. In secunda de quaestionibus pertinentibus ad substantiam. In tertia de
quaestionibus pertinentibus ad principia substantiae. Secunda ibi: amplius autem
utrum sensibiles substantiae. Tertia ibi: et de principiis utrum genera et
elementa etc. Et prima in tres. Primo disputat de
consideratione huius scientiae quantum ad causas per quas demonstratur. Secundo
disputat de principiis primis demonstrationis. Tertio quantum
ad substantias consideratas in hac scientia. Secunda ibi: At vero de principiis
demonstrationis. Tertia ibi: totaliter autem substantiarum utrum una est etc.
Circa primum igitur sic procedit. Primo praemittit titulum
quaestionis quam intendit disputare. Secundo disputat ea.
Secunda ibi: unius vero scientiae etc. Dicit igitur primo quod primum dubi-
tabile de quo primo diximus est utrum unius scientiae sit
plurium sit speculari omnia genera causarum. Deinde cum dicit
unius vero scientiae / incipit disputare quaestionem. Et sic pro-
cedit quod primo ponit rationes ad probandum quod una scientia
non considerat omnia genera causarum. Secundo supposito quod plures
scientiae considerent plura genera causarum quaerit quam illarum debe-
at dici scientia quae quaeritur. Secunda ibi: At vero si scientiae causarum etc.
Prima iterum. Sed quod addit duas rationes. Primo ad proban-
dum quod ad unam scientiam non pertinet considerare omnia genera
causarum. Secundo ad probandum quod omnes scientiae non possunt conside-
rare omnia genera causarum. Secunda ibi: Amplius autem multis existentium.
Dicit igitur primo quod contraria sunt illa quae spectant ad unam scientiam
et igitur non sunt contraria non spectant ad unam scientiam. Sed ge-
nera causarum non sunt contraria. Igitur non pertinent ad unam scientiam.

Dubitatur autem utrum ratio Aristotelis valeat. Dicendum est quod non.
Cum enim disputative hic loquatur non est inconveniens quod ad
duas partes aliquas sophisticas rationes. Deficit autem
haec ratio prima per fallaciam consequentis. Quaecumque enim sunt contraria
ad unam causam unitatis ad unam. Sed est quaecumque quod
aliqua diversa spectent ad aliquam scientiam potest esse duo-
bus modis. Et hic duas causas. Una quia potest esse quod diver-
sa illa reducantur ad unam formalitatem. Cum enim
scientia sit una. Et quod sua unitas sumatur ex u-
nitate formalitatis in obiecto. Diversa igitur unam causam
non accipientia non quaecumque reducuntur ad unam formalitatem.
Quia autem potest esse quod aliqua diversa reducun-
tur ad unam scientiam quia unum facit ad cognitionem al-
terius. Quaecumque enim cognitio unius dependet ex cognitione
alterius impossibile est quod per se cognoscatur unum sine
alio. Eo modo quo dicitur quod quia cognitio privationis de-
pendet ex habitu non potest cognosci privatio nisi cognoscatur
habitus. Et isto modo forte contraria spectant ad unam
scientiam. Quia non potest per se cognosci unum contrariorum sine
cognitione alterius. Quod igitur genera causarum spectant ad unam
scientiam hoc potest esse duobus modis. Vel quia reducuntur in unam

formalitatem. vel quia ad modum contrarietatis per variationem oppositorum unum dependet a cognitione alterius. cum igitur hec possit verificari duobus modis et non accipit ac si verificaretur tantum uno modo sophisticatio est a duabus causis multiplicitatis ad unam. ¶ Post hoc probat aliter. non. i. scientie si contraria in extra unam scientiam quecumque sunt in extra unam scientiam sunt contraria. maiorem. i. ambitur esse in extra unam scientiam quod sit ambitus contrariorum. probo. i. ista duo contrariantur si sunt contraria ergo sunt in extra unam scientiam et cetera. non autem accipit ac si esse in extra unam scientiam tanti ambitus sit quanti est contrarietas et cetera. patet et hoc idem probat aliter quia non accipit ac si unitas scientie sumatur ex non contrarietatis quod tamen falsum est debemus. i. per imaginari unitatem habent sic unitatem potius. unitas autem ipso sumitur ex unitate formalitatis solo. non ex aliquibus divisis que sunt in extra illa formalitatem. potest. i. intuitu. ideo una est quia quecumque accipiatur tamquam divisa non accipitur ut ratione unius. scilicet lucidi. sunt unitas habitus sumitur ex unitate formali solo principali ut geometria dicitur una scientia. quia quecumque considerat considerat quod una ratione formali. hec autem formalitas in scientie non est ipsa contrarietas. sed unum esse contrarium accidit formali. non autem accipitur ac si contrarietas esset ratio non quia aliqua cadit in extra unam scientiam. ¶ Deinde cum dicit. amplius autem. postquam probavit quod una scientia non considerat omnia genera causarum. hic probat quod aliqua scientia forte possit considerare omnia genera causarum. tamen non omnis. et est hoc duo facere. primo enim probat quod non omnis scientia considerat omnia genera causarum. secundo probat quedam quod dixit. i. quo modo non possibile est esse primum. secundo dicit sic. quod omnia genera causarum non inveniuntur omnibus de uno ex intentum. dicit. primo cum supple. quod non quecumque scientia considerat aliquas entis vel aliqua ex ... considerabit omnia genera causarum. est igitur non primum hic si omnis scientia consideraret omnia genera causarum. sequitur considerari a quacumque scientia includeret omnia genera causarum. sed hec non est verum. igitur nec primum. ¶ Quereret aliquis dicens sic hec quia si dicis scientia consideraret omnia genera causarum. igitur sequitur quod cadit sub scientia includeret omnia genera causarum. ¶ Respondeo dicendum est quod propositio est intelligenda scientiam et obiectum scientie. quod aliquid propositio est quod scientia cadit sub obiecto. nec cadit sub aliquo non sub id quod continetur in extra obiectum. dicendum. i. esse quod non sunt scientia reducibile est ad obiectum. et quod clauditur et continetur in extra id. sed igitur omnes scientie considerant omnia genera causarum quod omnia genera causarum includantur in extra omnia entia considerata ab omni scientia. impossibile est quod scientia non esset causarum et omnia genera causarum non sequitur omnia genera causarum reducta sunt ad obiectum scientie. et quod clausa in extra obiectum. sed igitur omnes scientie considerant omnia genera causarum et omnes scientie sunt esse totum entis quod omnia genera causarum clauduntur in ens totum entis. ¶ Deinde cum dicit. quoniam non possibile est. probat quod dixit. dixit. i. quod omnia genera causarum non inveniuntur omnibus entibus. unde igitur hoc probare et primo probat hoc per rationem in rebus immobilibus ut et ... in rebus immobilibus mathematicis. i. in mathematicis vel naturalibus per hoc. dicit igitur primo evidentie est quod omnia genera causarum non inveniuntur omnibus entibus. quia cum ipsum motum hoc est causa agentis non potest esse in rebus immobilibus. quia eo ipso quod immobilia sunt non est actio et motus. nec in talibus potest esse causa finalis que vocatur non bonum. et non est quod omne quod est bonum secundum se et suum cum causa est finis. finis. i. et bonum convertuntur. finis

¶ et totum cum sit. non est ibi aliud actus omnia actum cum motu est. sed in immobilibus non contingit esse motum et actum eo ipso quod immobilia. ergo non est in eis illud principium quod est causa et causa ergo non pertinet

in hoc vero non contingit esse motum et actum non contingit esse motus sine actu. nec et causa finalis. sed in immobilibus non est motus et actus. ergo nec est finis. ¶ Secundo est quod ex hoc habet quod commentator procedit totum. quia scientia que considerat de immobilibus et immobilia non clauduntur omne genus causarum. ergo non omnis scientia considerat omnia genera causarum. ¶ Secundo est et quod nobilis dicit quod est bonum secundum se est finis. quod quedam. i. bonum est utile quod non est bonum secundum se est in ordine ad aliud et utile non est bonum secundum se ergo quod est bonum secundum ordine et de tali non est verum quod sit finis forte non finis ut fine. quedam est ad bonum quod non est bonum in ordine ad aliud. sed est bonum in se et tale bonum eo ipso est finis quod non est ordinatum ad aliud. sed alia ordinantur ad ipsum. quia de ratione finis est quod alia propter ipsum ordinantur ad ipsum quod de ratione finis est quod alia propter eadem non et propria finiat et finium et ipse non dicetur vel finiatur. ¶ Quereret aliquis utrum eodem modo et eadem ratione ad sit bonum et sit finis. ¶ Respondeo dicendum est quod licet idem in re sit finis et bonum tamen alia ratione dicitur finis et alia ratione dicitur bonum. unde non est quod sit aliquam. a quo mechanica finis et bonum idem sint in re differunt tamen in ratione. ipse enim sit ut comparationem habet ad agentem et comparatione ad recipientem ipsum. cum ipsum est impositum et comparatione ad motum comparationem motus vocatur finis et non potest vocari finis sine. i. existente prius quod res tamen res intendit res non attingit. sed perficitur per eum motus autem terminatur in perfectione finis quia non debet vocari finis respectu ipsius motus. sed respectu finis non respectu recipientis quod per id perficitur vocatur bonum. unde uno modo id est quod perfectio perfectibilis et recipientis omnis autem perfectio est eadem inter perfectibile debet. i. per imaginari quod per non perfectio nisi in recipiente perfectibili est quedam malum. perfectio autem secundum oppositum est quedam igitur bonum oppositum removens perfectum in perficientem ipsum perfectibile. respectu autem agentis dicitur ipse finis dicitur causa finalis quia ex hoc sua causalitas est quia movet agentem. ¶ Dubitaret aliquis utrum finis sit terminus motus. respondeo dicendum est quod sic ille finis qui acquiritur per motum. unde de ratione cause finalis est quod habeat quandam posterioritatem finis. respectu agentis et quandam prioritatem finis. non prius movet agentem. agens autem motum inducit finem in effectum. ita quod finis ut causa est precedit agentem et quod finis est quidam effectus per actum agentis inductus et sic fit et postea et posterius et precedit actum et cetera. ¶ Adhuc dubitaret aliquis utrum omnis finis sit acquisitus per actum et sit terminus actus. dicendum quod non. necessarium enim est quod prima causa est finis totius universi. deus enim est finis quod omne ens ordinatur ad primum ens enim est autem quod prima causa est principium omnis entis in essendo. ergo non potest acquiri per actum alicuius agentis. ipsa. i. est agens et est finis. in quantum causa agens precedit omnem actum cuiuslibet agentis. et essendo in quantum est finis omnium agentium actionum terminat omnem actum. sed tamen ita terminat quod non acquiritur per actum. quia impossibile est quod id quod est prius actu in essendo acquiratur per actum nisi. hec autem causa precedit omnem actum in essendo.

eo quod

Contra Aristotelem
ubi quod ...

Utrum finis sit terminus motus

Utrum omnis finis sit acquisitus per actum

q° 79

Dubitaret aliquis utrum in rebus immobilibus sit actus et motor. Et dicendum quod hoc potest intelligi duobus modis. Uno modo quod sit ibi motus in quo acquiritur per motum. Et sic non est modo motus et actus in rebus immobilibus. Res enim immobiles sicut sunt separate non introducuntur in esse per motum aut generationem, nisi forte non ponamus creationem et mutationem. Et sic res immobiles non sunt finis alicuius motus nec alicuius actus mobilis. Secundo modo potest intelligi quod sit ibi motus in quo motor et actus causetur active a re immobili. Et sic dico quod est ibi motor et actus. Movent enim aliqua per modum agentis et per modum finis, quia movent sicut desideratum et amatum. Ex quo patet quod quamvis res immobiles non moveantur per se et eo modo non sit ibi principium motus nec ista sunt finis alicuius motus, tamen ipsa aliqua movent. Et hoc modo causa agens est in rebus immobilibus et etiam causa finalis, et sunt finis aliorum quia movent sicut desideratum et amatum. Et hoc modo causa finis est in rebus immobilibus. Et ad hoc non valet ratio philosophi. Non enim plus probat nisi quod non moventur nec sunt finis alicuius motus nec introducuntur in esse ab aliquo agente per motum. Unde hoc quod dico immobile privat motum passivum in substantiis separatis, scilicet quod per motum non habeant esse; non tamen privat motum activum, scilicet quin alia moveant vel per modum agentis vel per modum finis. Deinde cum dicit "unde et in mathematicis", postquam probavit causam agentem et finalem non esse in immobilibus, ex hoc ipse descendit ad ostendendum quod non sunt in mathematicis dicens sic: ex hoc quod in immobilibus non est finis, ostenditur quod in mathematicis nihil demonstratur per causam finalem nec demonstratio est ex hoc quod aliquis finis sit deterior vel melior. Unde in mathematicorum demonstrationibus non fit mentio de finali. Et ideo ille sophista Aristippus neglexit demonstrationes factas per causas finales, cuius ratio est quia tales demonstrationes non sunt in mathematicis. Et ideo Aristippus demonstrationes que non erant in mathematicis, sed in metaphysica, vilipendebat, et hoc quia non erant in scientiis que potissime demonstrant.

q° 80

Quereret aliquis utrum in mathematicis sit finis. Dicendum est quod mathematica ut sic nec movent nec moventur. Non enim movent quia omne movens convenit esse existens; mathematica autem in conceptu non sunt in esse, abstrahunt ab esse existentie. Ergo quoniam non movent, non est ibi principium motus nec finis motus; finis enim respicit agens. Ergo quoniam non est ibi ratio actionis nec ratio finis. Mathematica etiam non moventur, hoc est ut sic non introducuntur per motum, quia quod introducitur per motum convenit esse sensibile; mathematica autem abstrahunt ab esse sensibili, et per consequens ut sic non terminant motum. Ergo ut sic non sunt finis. Quod tamen differt id quod est finis et finis in quantum finis in mathematicis, non potest esse id quod est finis et id quod est bonum idem, quia id est bonum in rem quantitatis illius et abstrahitur mathematica. Ergo sicut illa est finis et hoc, sed tamen quantitas ut illius scilicet isto modo est finis sub ratione finis, quia ut illius terminat motum. Illa autem quantitas ut mathematica est id quod est finis, quia eadem

est causa illius, quia ut sic non terminat motum, non est finis in quantum finis nec sub ratione finis.

q° 81

Ceterum quereret aliquis utrum hec scientia consideret omnia genera causarum. Et dicendum quod dicit Avicenna primo Metaphysice quod quidam dixerunt quod cause erant subiectum in hac scientia, in quantum genera causarum erant considerata in hac scientia sicut subiectum, quod potest improbari. Sicut ipse improbat multis viis. Prima via sumitur ex habitudine que est inter subiectum et passiones. Nam passio sic se debet habere ad subiectum quod debet concludi ex principiis subiecti, nec debet esse in maiori ambitu quam sit ipsum subiectum. Si enim passiones excederent subiectum, non possent concludi ex principiis subiecti, quia quod est extra subiectum de passionibus non potest concludi ex eo. Nec verbi gratia si aliqua passio excedit magnitudinem quia reperitur extra magnitudinem, illa non concluditur ex principiis magnitudinis, sed ex aliquo superiori cuius ambitus esset tantus quantus esset ambitus illius passionis. Si ergo hoc sit verum, patet quod causa non est subiectum in hac scientia. Passiones enim huius scientie excedunt causam. Nam ista scientia considerat de potentia et actu, de uno et multo, que excedunt ambitum cause, quia esse in potentia et actu non sunt passiones causarum sed et effectuum. Similiter unum et multa. Cum ergo excedunt ambitum cause, causa non potest esse subiectum. Oportet ergo quod subiectum sit id cuius ambitum hee passiones non excedunt, et hoc tantum est ens in quantum ens. Secunda via potest esse ex ratione huius scientie ad suum subiectum. Nam cum ista scientia sit scientia suprema, oportet quod suum obiectum sit primus conceptus non resolubilis ad aliquem priorem conceptum. Hoc autem est impossibile quod sit causa. Causa enim in quantum causa est relativum; omnis autem conceptus relativi est resolubilis ad aliquem conceptum absolutum tamquam ad prius. Impossibile est enim cognoscere causam in quantum causam nisi cognoscatur id quod est causa. Et similiter conceptus cause et cuiuslibet relativi dependens est ex conceptu sui relativi. Conceptus autem qui est obiectum huius scientie debet esse conceptus independens. Et cum conceptus entis sit primus conceptus et absolutissimus et non resolubilis, oportet quod obiectum huius scientie sit conceptus entis in quantum ens. Concludit ergo Avicenna quod hec scientia considerat causam vel in quantum causam vel in quantum ens. Cum ergo non possit esse in quantum causa, oportet quod sit considerata in ista scientia in quantum reducta ad ens. Ex quo concludo quod eo ipso quod non consideratur nisi per reductionem ad aliquid, non potest esse subiectum huius scientie, quia ex quo reducitur ad aliquid, id ad quod reducitur formalius est. Id autem vocatur obiectum in scientia et subiectum quod formalius est in scientia, et quod non ad aliud reducitur sed omnia alia ad ipsum. Patet ergo falsitas illorum qui ponebant quod cause erant considerata in hac scientia sicut obiectum.

q° 82

Quereret aliquis utrum hec scientia in speciali consideret causam finalem. Et dicendum est quod sic, quod patet sic: hec scientia considerat ens in quantum ens; ergo oportet considerare id in quo maxime salvatur ratio entis. Id autem in quo maxime salvatur ratio entis est finis omnium entium. Nam id in quo salvatur ratio entis est ipsum primum ens; primum autem ens est finis omnium entium, quia omnia suo modo actualitatem appetunt primi entis. Sic ergo hec scientia considerat ens in quantum ens et etiam hec considerat primum ens.

Q° 83 utrum [illegible] agente

et quia primum eius est finis omnium eorum, concluditur quod con-
siderat causam finalem. ¶ Queretur utrum hec scientia
consideret causam agentem. ¶ Videtur quod sic. nam cum
hec scientia consideret causas separatas. nec separate se
habeant in ratione agentium, et videtur quod ipsa considerabit causam
agentem. nam separate materie per causam quam eadem et
hoc considerationem hec et videtur aliorum et movent et eorum
finis. ita quod per id quod cadit causa movens et causa fina-
lis. et ideo una scientia que considerat primam causam considerabit
causam moventem. ¶ Queretur utrum hec scientia con-
sideret causam formalem. ¶ Videtur quod sic. causa enim formalis
rei dat entitatem rei. ista ergo scientia que considerat
ens in quantum ens debet considerare formalitatem. ¶ Nota tamen
quod differt considerare formalitatem in se et formalitatem in
hoc. sicut differt considerare album in se et album in homine. sicut
et album in homine non est nisi homo. in formalitate hic primum in
homine non est nisi homo. considerare ergo formalitatem in se
puta quid est ipsa formalitas vel quiditas pertinet
ad hanc scientiam sicut patet ex septimo huius. considerare autem
formalitatem in hoc spectat ad aliam scientiam sicut geo-
metra non considerat formalitatem in se sed formalitatem in
magnitudine et hic necessario considerare magni-
tudinem; quia ut dictum est formalitas in magnitudi-
ne non est nisi magnitudo. et quod hec scientia considerat for-
malitatem per se. si non consideraret formalitatem in hoc esset
contra. ergo autem est in aliis scientiis quia primo considerant
hoc et considerando hoc considerant formalitatem. sicut geo-
metria considerat magnitudinem et considerando
considerat formalitatem in magnitudine. ¶ Queretur

Q° 84 utrum [illegible] forma

utrum hec scientia consideret causam materialem. ¶ Videtur
quod non. ita primo sic arguitur causas et hic quia non est causa
essentialis sed tantum entitatis principium et entitas mo-
tus. si considerantur in ista scientia non considerantur in quantum
salvantur in ea ratio entis. ¶ Deinde cum dicit at vero si
scientie cause ponit questionem utrum unius scientie sit vel plurium
non considerare omnes causas supposito quod sit plurium querit que
maxime debent dici scientia que querit et dicit in .d. p. primo
ponit unam questionem quam hic dividit per partes. ergo primitur
unam partem in prima. contingit non eiusdem. prima questio est. si di-
verse cause considerantur a pluribus scientiis que maxime de-
bent dici scientia que queritur an illa que considerat causam fi-
nalem. an illa que considerat causam formalem vel
materialem vel efficientem. | secunda pars questionis est si aliqua
res habeat plures causas ut materie cognoscit ma-
teriam illorum que considerant causas diversas illas. ¶ Deinde
cum dicit contingit non eiusdem. ~~primitur unam partem~~
~~dicit et dicit in .d. p. quia primo primitur unam partem in~~
~~contingit non eiusdem. prima questio est si diverse cause con-~~
~~siderantur a pluribus scientiis que maxime debent dici scientia que~~
~~queritur an illa que considerat causam finalem an illa que~~
~~considerat causam formalem vel materialem vel efficientem.~~
~~secunda questio est si aliqua res habeat plures causas quam~~
~~materie cognoscit illa res illorum qui considerant~~
~~causas diversas illas.~~ ¶ Deinde cum dicit contingit non
eiusdem. primitur unam partem prima questionis et dicit in .d. p. quia
primo primitur unam partem prima questionis. scilicet tantum. ~~ergo~~
~~primo primitur unam partem prima questionis. scilicet tantum.~~ ergo re-

Q° 85 utrum [illegible] materia

G. ult

sunt illa questio. et primo contingit non eiusdem. dicit
ergo quod eiusdem rei contingit non esse omnes modos causarum quod
patet in rebus immobilibus et in rebus artificialibus de quibus
ponit exemplum. nam domus habet principium efficiens sicut ar-
tem et edificatorem. similiter domus est aliquid
finis eius causa finis. scilicet opus illius. similiter domus
est sicut lapides et ligna. similiter domus est aliqua
forma et species sicut ratio et compositio. ¶ Deinde
cum dicit contingit non eiusdem scientie. respondet questioni
secunde. scilicet supposito quod una res possit habere mul-
tas causas et quod plures scientie considerent plures causas que maxime
debent dici sapientia. et primo solvit questionem. secundo adducit rationes
pro tribus causis. in ibi. habet rationem quelibet appellari. dicit ergo primo ex de-
terminatis. dudum. i. in primo huius determinata de sapientia ipso libro quod
scientiam considerantium causas debet vocare sapientiam utrum
illam que considerat causam formalem vel finalem et sic de aliis.
¶ Deinde cum dicit habet rationem quelibet appellari. adducit
rationes pro tribus causis. et primo pro causa finali. secundo pro causa formali
in quantum vero primarum causarum. tertio pro causa efficiente. in ibi. generationes
vero et actiones. primo ergo adducit rationem pro causa
finali dicens quod hec habet aliquam rationem quod scientia considerans
causam finalem appelletur nomine sapientie tamen specialiter
ratione de causa finali. in quantum enim sapientia est senior et
principalior aliis scientiis. cui alie scientie non contradicunt. sed
obediunt/ tamen ancille est quod sapientia est ratione finis propter quem alia
necessaria sunt. et ergo ratione principii in hac scientia principalissima
que vocatur sapientia debet esse ratio principalissimi principii et
principalissime cause. cum ergo causa finalis sit principalis-
sima causa propter quam sunt omnes alie cause. ergo sapientia est ratione finis.
¶ Modo est quod finis est causa causarum. nam finis movet agen-
tem et agens inducit formam et forma perficit materiam ergo fi-
nis precedit agentem et formam et materiam. ergo videtur est quod
finis est propter quem cetera sunt. ¶ Modo est quod sapientia considerat
altissimas causas et primas. cum ergo finis sit prima
causa et altissima ratione omnium videtur est quod sapientia debet conside-
rare causam finalem. utrum quod hec scientia hanc considerat dis-
putatum est supra. ergo ¶ Deinde cum dicit in quantum vero pri-
marum causarum et cetera. ponit rationem pro causa formali. et dicit in .d. p.
primo probat rationem suam. secundo probat quoddam quod supponit. ibi
multis non modis. primo non dicit quod in quantum sapientia est con-
sideratrix primarum causarum et considerativa maxime scibi-
lium videtur quod sit considerativa forme et formarum quia quod quid est et
forma est diffinitiva ipsius esse. esse dico diffinitivum et esse
essentiale. ergo ratione principii in hac maxime sapientia que considerat maxime
scibile debet considerare causam que facit maxime scire. causa for-
malis est huiusmodi quia est diffinitiva ipsius esse. ergo sapientia conside-
rabit causam formalem. ¶ Deinde cum dicit. multis non modis
probat quoddam quod dixit. scilicet quod causa formalis facit maxime scire
quod supponebat in ratione. et dicit in .d. p. quia primo probat quod
causa formalis facit maxime scire scientiam rei. secundo probat quod
hoc et habet veritatem in actionibus. in ibi. amplius quod etiam aliis. dicit
ergo primo quod causa formalis est certificativa esse et facit maxime
scire quod patet quia scientibus idem per multos modos
magis dicimus scire eum qui novit esse rei quam illum
qui novit non esse et de aliis illorum qui novit esse
rei magis novit ille qui novit quid est rei quam
ille qui novit quantitatem rei vel qualitatem. quod est ille qui

nouit quando ē apta nata face rem ul' q̄ ē apta
nata pati. sc̄ rō phi ī h' formalitas et additionalitas rei
mag̃ dicit ī noticiā rei q̄ q̄ aliorū quantitatū. g°
formalitas et additionalitas facit mag̃ scire rē q̄ ad co-
sequēciā. Quod ē q̄ ar' ꝑ magnitud' quantitate ī incer-
post quantitatē q̄ ꝑ magnitudinē accidit tanq̄ quantitati
et univoca et q̄ addit ad uenientiam sicut pō intelligi
unius quantitatē h' unitatis in h' unitate
et post h' unitatē. quarto accidit et q̄ et quantitatē
q' ipsa quantitas ī uenire accipit h' quantitatē
iō mag̃ declarat h' quantitatē q̄ q̄ quantum
accidentium. Quod ē et q̄ noticia p' h' de re
negative noscendo eā nō ēē ul' i° uolentem
ei uenire ad noticiā rei n̄ ē modice scire q̄ i°
q̄ queritur n̄ ē ul' i° puta uolentē nosse ūm
hoīs nō ē par ua porcō scire q̄ i° q̄ q̄ n̄ ē
aliq̄ aliarū spēr. Sz a' scia q̄ h' de n̄ ēē. h' p
noticiā rei in gn̄ali q̄ cognicō rei ī spāli
h' p cognicōz ipi° ēē nō p cognicōz ipi° nō ēē.
p' q̄ g° scitur de re ipm n̄ ēē p noticiā gn̄a
lē q̄ritur ipm ī ēē rei et ipa ēēn̄ ut h' noti
rei in spāli. q̄ tn̄ g° excedit noti spāl' no
ticiā gn̄alē. tm̄ excedit noti de ēē noticiā
q̄ ē de nō ēē. et iō uidetur phs q̄ mag̃ dicit sci
re q' scit de re ipm ēē q̄ illū q' scit ipm n̄ ē.
posset h' et alr̄ declarari oīs noti p uacōis oritur
ex h' et oīs demr̄o negatiua orit ex af
firmatiua. g° ppo negatiua ex affirmatiua. iō u.
ista ē ūa bonū nō ē malū. q' ista ē ūa bonū
ē bonū. et iō ista ē ūa. hō n̄ ē asinus. q' ista ē
ūa. hō ē hō. q' i g° ita ē. g° noticia h' de ipo
ēē ē radix et fundamentū noticie q̄ h' de n̄ ēē.
uniusq; q̄ mag̃ scitur q̄ scitur ī sua radi
ce et ī suo p'n° p° g° et c. Deinde cū dr̄. amplius
et aliud. pbat p'bāur q̄ sciā et n̄ rei mag̃ scitur
p q̄ditatē q̄ q̄ scitur p q̄ p' bat et h' hīc in
tant ēē q̄ccūq; q' n̄ accidit tunc magis scitur
q̄ scit q̄ ē n̄ ipius accidentis. dic g° sic q̄ amp'
et aliud a' h' s. ī accidentibus quorū sunt demrōes
tunc magis dicimur scire illa q̄ sciuit de ul' q̄ q̄
ē res et post ex ut tunc scim° tetragonismū. q̄
scim° q̄ q̄ ē eius. s. q' tetragonismū ē īuento
medie linee. hic dico de tetragonismo ī ēē
aliud. uocant' a' tetragonismū superficiei equiuit
tēciū laterū nō q̄dratā. q̄ tn̄ dicim° q̄drare
q̄ ī ueniūt q̄dratū ūn equale. q̄ n̄ ē al' q̄
ī uenire lineā mediā ī pporcōe inelata supfi
ciei. ex ē ductu fit q̄dratū eq̄le supficiei nō
q̄drate. q' ut melius pateat pōm' ex' ī numis
ser. n. ē ī media pporcōe īt. c. et z. ut ser. n.
ad. e. ē ppor° ser q̄ altera uoue a' ad ser ppor
g' ser q̄ altera. sicut ducitur. e. ī nouez. ex
ductu istius ī illū fuit q̄gīta ser. g' si du
catur seuarius qui fuit ī me° pporcōe ī seipm
ē fuit q̄gīta ser. g° i° q̄dratū q' fit ex i
ductu istī medij nūi. s. senarij ī seipm ē
eq̄le uiō qui fit ex ductu q̄ternarij ī noue
narij. g' pōitur ex' ī omnibus sunt tres linee
a. b. c. et sic se h'nt. a. ad. b. sicut. b. ad. c. ī q' b. sit
ī media pporcōe īt. a. et. c. tc̄ q̄dratū q' fit ex
ductu. b. ī seipm ē eq̄le supficiei n̄ q̄drate q̄
fit ex ductu ipi° a. ī ipz. c. g° uidemus ē q̄ īueni
re lineā ē īuenire quadratū eq̄le supficiei n̄ q̄drate.
Quod ē q̄ aliq̄ sunt q̄ respiciunt ūm accidentium p
modū eēntiū. aliq̄ q' respiciunt p modū accidentium
ūm. al' n. dicit albedinē ēē colorē. al' dicit
albedinē ēē claram. color n. ē de eēn̄ albedi
claritas ē accidit albedi. sic g° ī sciā ipa q̄di
tas q' pp̄ia accipit sciam mag̃ notificat eā
q̄ ipm accidens sicut et ī accidentibus ipm q̄ q̄ ē accidentis
mag̃ notificat ipm ēē accidentis q̄ accidens ipi°
accidentis. Deinde cū dr̄. cū ḡnonet nō et actum.
pōt rōm p cā efficiē et nō fac. q' pō pōit rōz
suā. sō concludit q̄ altius et alt̄ius scire ē quid a
re aliquam et aliam causam p'ur. i. q̄ pp̄ ut et c. dic g°.
q̄ ēē gn̄acōz et actū et ē oīū transmutacōz. tūc
marie cognosci q̄ cognosci p'um motus.
ē rō ē q' ī phys q̄ h' p motū cā efficiens ui
detur tenere pn̄cipalitatē/ nā mot' n̄ ē n̄ actus
mot' a mouēte/ s' q' mouēt ē q̄ oppositū finis
et alienū ab eo. Quod ē q̄ p p'dēa ac. n̄ intendit
oīdē nisi q̄ diūse cāe h'nt diūsas pn̄cipali
tates. ī diūsis sciēs. nā ī illa sciā q̄ ē ordina
tiua aliorū et ad q̄ alia ordināt' ut tenē pn̄
cipalitatē finis q̄ ē cā cāx/ ī illa q' sciā q̄
respic' marie scibile. et q' n̄ scibilitas est p
formā uidet obtinēe pn̄cipatū formē/ q' unā
et eade sciā ē ordinatiua et suprema r° aliorū et
respic' marie scibile. iō ī una et eadē sciā co
sidatur forma et finis. sic ī metha° ppē ē te
pn̄ua forma et ratio fine. ī phys q̄ q̄ sunt p motū
et transmutacōz ut obtinēe pn̄cipatū cā a
gens. q' motus n̄ ē nisi actus mobil' a mo
uēte. Quod ē et q' phs dic' q̄ finis et effi
ciens sunt diūsa et opposita cūi° rō ē. q' h'
finis sit p'mū ī intencōe. tn̄ ē ultimus
ī execucōe. unde ipm agēs respic' motū ūc
p'um a quo efficiens ū incipiat motus. finis a'
respic' motū sic finiatis motū. et quo
h'ito cesset motus. et iō finis agēti opp°
q' agens p'cedit motū finis a' sē. lz ī in
tencōe p'cedat agentē. Deinde cū dr̄. q
pp̄ ut. concludit q̄ p p'dēa n̄ ē q' speculari
singulas cās ē alius talis scīe. q' oīm
ē q' induuiz rebz diūse cāe uident' h'ē
pn̄cipalitatē. ī phys q̄ q̄ sunt p motū cā agēs
ī scibilibz q̄ q̄ ē ī phys a' q' sr' ad finē ipe. &c.

Et nō et tē p'ncipiis demonis et post
q' phs disputauit de q̄libz ē cāus
hic disputat de p'cipiis demrōis. et mar
ime de hoc p'n° de q̄ affirmo et nego. et tē h'
ta fac. po pōit q̄ōm suā. sō arguit ad
unaz p'tez. i. p'm° g' ēē nō ē ī probabile. z° ar
guit ad p'tē oppositā. i°. ut ibi sz alia. prima

adhuc dividit in 3. primo ponit questionem suam. 2o decla-
rat quandam quod dixerat. ibi. dico autem demonstrativas.
3o reddit super questionem suam cum repetit. ibi.
utrum huius una scientia. dicit ergo primo. quod et non dubium est
de principiis demonstracionis. utrum considerare ea sit unius
scientie aut plurium. ¶ Deinde cum dicit. dico autem. mani-
festat quid est principium demonstracionis dicens. dico autem.
hoc est voco demonstrativas hec est principia demonstrationis
communes opiniones hoc est de quibus omnes opinantur.
et eas quas utiles erunt ex quibus omnibus opinionibus
demonstrant omne esse vel non esse et impossibile est id de illo
quod affirmare et negare. et alia alie sunt sicut
propositiones. ¶ Deinde cum dicit. utrum hec una
etc. repetit questionem suam et est utrum omnium principiorum sit
una scientia vel plures et utrum illa scientia que considerat de
substantia consideret de principiis. et si alia de substantia alia de principiis
quam earum debeat dici philosophia prima que nunc est quesita. ¶ Quod
est que philosophia vocatur prima principia communes opiniones et ratio
est quia ipsa prima in illa que sunt prima principia sunt nota omni-
bus id est quod omnes communiter de illis opinantur. illa que que enun-
tiantur ex hiis principiis intelliguntur non sunt nota omnibus sed solum
sapientibus. prima enim in sua prima apprehensione sta-
tim apprehenduntur ab omnibus sicut quod omne totum est maius
sua parte. et ideo huius communitate apprehensionis vocantur
communes apprehensiones et declarare. alia que que eliciuntur ab il-
lis sicut conclusiones quas non habentur nisi per magnum discur-
sum. nec eas habere est nisi sapientum ideo possunt vocari
opiniones proprie et occulte et prime possunt dici nota omnibus.
illa que nota sapientibus ¶ Deinde cum dicit. unius vero esse.
obicit ad unam partem ostendendo quod principia considerare non spec-
tat ad unam scientiam. nec ad illam que considerat substantiam.
et dicit sic. quia primo ostendit quod illa scientia que considerat de substantia non consi-
derat hec principia. ¶ ergo ostendit quod et scientie particulares ista non
considerant. ibi sit autem et quid non perit eorum scientiam. id quod prima ratio
ostendit quod methaphisica sola non considerat hec principia et erit
quod nec alie scientie particulares. dicit ergo primo unius
scientie non est rationale considerare ista principia. quia non est magis
ratio de una scientia quam de alia. de hiis enim obaudire
non est magis geometrie quam alicui. omnes vero scientias consi-
derare hec principia non contingit. quia una scientia unius conside-
rat. sic et non est unius scientie omnium considerare ista principia.
sic nec scientie cognoscentis substantiam que vocatur methaphisica
est proprium cognoscere de hiis principiis. est ergo ratio quare in hoc unius
scientie cuiuscumque non est considerare principia prima. cum ipsa sint
communia omnibus. ergo nec illi que considerat substantiam. hec autem vocatur
methaphisica. ¶ Quod est quod substantia videtur esse quoddam commune divisum contra
subiecta aliarum scientiarum. sicut ergo alie scientie habent particula-
ritatem condividuntur quod alia a substantia non considerant principia prima
quia omnibus communia sunt. ita nec illa scientia que considerat substantiam
quia substantia videtur esse quoddam divisum quod alia subiecta considerabit
ista principia communia. ¶ Quereret autem utrum hec non valeat
alie scientie non considerant hec principia. ergo nec illa que considerat
substantiam. ¶ Dicendum est quod non dicit illa. nam eadem scientia que con-
siderat substantiam considerat ens inquantum ens. scientie autem que considerant
alia subiecta ut puta magnitudinem et numerum non oportet quod
considerent ens inquantum ens. ratio autem huius diversitatis est quia ratio
entis et omnia prima post principium salvantur in substantia et ratio

oportet quod illa scientia que considerat ens inquantum ens consideret
id in quo primo et principaliter salvatur ratio entis. non
sic autem salvatur ratio entis in subiectis aliarum scien-
tiarum sicut in substantia. et ideo non oportet quod scientie que considerant a-
lia entia considerent ens inquantum ens. si ergo una
scientia considerat ens inquantum ens et considerent substantiam
et illa que considerat ens inquantum ens considerat hec principia
de quibus affirmatio vel negatio. patet quod illa scientia que considerat
substantiam potest considerare hec principia et alia principia communia. patet quod
motivum illorum non valebat. subiecta illarum scientiarum
ita sunt condivisa quod alia substantia que non includunt aliquod
substantiam generale ad quod sequitur hoc principium de quorum af-
firmatio etc. illa autem scientia que considerat substantiam in hoc substantiam
quod divisum quod alia substantia que ad ipsam sequitur ens inquantum ens.
ad quod pertinet istud principium de quorum affirmatio vel negatio.
¶ Deinde cum dicit. sic autem et quomodo erit huius solum. scientia ostendit quod
ad aliquam unam scientiam particularem non spectat considera-
re principia et hoc probat per duas rationes. prima ibi primo. secunda ibi.
si autem de hiis demonstratio etc. prima ratio talis est. id quod sup-
ponitur in scientia non consideratur a scientia. prima principia suppo-
nuntur in qualibet scientia. ergo non considerantur in scientia qualibet
et hoc est quod dicit quomodo erit ipsorum principiorum scientia aliqua parti-
cularis. nunc enim et statim novimus quod unumquodque istorum
principiorum est quod est etc. et omnes alie scientie et artes particulares
utuntur istis principiis ut per se notis. ¶ Quod est q[illegible]
id quod primum in perfectione invenitur maxima eius est. quod autem
primum in perfectione invenitur est hoc consimiliter id. id autem quod
prius in scientia supponit id quod primo invenitur.
cum ergo alie scientie ab ista sint et hoc est vel id
et hiis scientia esse ens inquantum ens. alie scientie sunt esse id
quod primo invenitur. et ista esse id quod primo invenitur.
ergo eam aliarum scientiarum supponit eam istius et alia
principia primo cognoscuntur ex eo ista. scilicet ex ente inquantum
ens. oportet quod omnes alie scientie supponant ista principia si
est supponit eam istius scientie. ¶ Quod est sicut principia
quae sunt fundata scilicet eorum communes statim occurrunt intel-
lectui sicut et principia communes. sic enim statim occurrit
non entis. ita et hoc principium de quorum affirmatio et negatio.
et ideo dicit philosophus quod prima principia supponuntur tamquam no-
ta omnibus. sicut enim prima principia supponuntur tamquam no-
ta omnibus. sicut enim prima principia fundarentur scilicet eorum spatialis
cum non eorum spatium non statim pateat omnibus nec
talia principia fundata scilicet tales eorum statim patent
nec supponerentur ab omnibus artibus tamquam nota omni-
bus. ¶ Deinde cum dicit. si autem demonstratio est de hiis. ponit
secundam rationem. et est ratio talis. si scientia esset de dignita-
tibus in qua dignitates demonstrarentur in scientia. sequi-
retur quod dignitates demonstrarentur de subiecto. quia quic-
quid demonstratur de subiecto demonstratur. quod autem dignitates
demonstrarentur de aliquo subiecto impossibile est. si enim digni-
tates demonstrarentur de aliquo subiecto sequeretur quod omnes scien-
tie particulares convenirent in uno subiecto. sicut enim omnes
scientie particulares conveniunt in uno subiecto. sicut enim omnes scientie
particulares conveniunt in dignitatibus in conveniunt in subiecto de
quo demonstrantur. et sic omnium demonstrativarum in aliquam scientiam
pertinet esset idem subiectum sicut sunt eedem dignitates. di-
ta hec ratione patet ista quae dicta quod scilicet huius et de dig-

tatibus esset demonstratio oportebit quod ista demonstratio sit circa aliquod genus subiectum de quo demonstrentur dignitates. Impossibile enim est omnium demonstrationem esse subiectum et dignitatem passionem et dignitates. Si vero et dignitates non demonstrantur. Impossibile est enim demonstrationem esse de omnibus. Omnis enim demonstratio ex aliquibus est quantum ad dignitates, et circa aliquid est quantum ad subiectum, et alicuius est quantum ad passiones. Si ergo dignitates demonstrarentur ex aliquibus prioribus, quod est impossibile quia dignitatibus non sunt priora principia, demonstrarentur et essent circa aliquod subiectum. Sic autem iam esset accidere omnium demonstrabilium in aliqua scientia pertinere esse unum subiectum; omnis enim scientia demonstrativa utitur dignitatibus. Genus enim quod est in dignitatibus, sicut consequens in dignitatibus convenit et in modo de quo demonstrantur dignitates.

Deinde cum dicit Atvero si alia, probat quod ad aliam scientiam quam ad istam quae considerat substantiam non spectat considerare principia. Et hoc est quod dicit quod si alia scientia considerat de principiis et alia considerat de substantia, dubium est quae istarum scientiarum sit prior et principalior, utrum illa scientia quae considerat substantias, scilicet prima philosophia, considerans principia dignitates. Nam si sunt principia respectu omnium. Si ergo non cadunt sub speculatione primi philosophi, non erit dare quae alia scientia sit quae speculetur veritatem et falsitatem circa ista, et sic remanebunt in quaestione.

Notandum est quod ratio philosophi consistit in hoc: eiusdem principalitatis videtur esse considerare substantiam et considerare principia. Si enim essent duae principalitates, non esset facile dignoscere quae harum esset maior. Eadem ergo scientia primi philosophi considerat substantiam, considerat principia. Consistit et haec ratio in hoc: dignitates sunt principia respectu omnium; ergo de eis non potest declarari in una scientia particulari, quia qua ratione declarare tunc de eis in una et alia, et sic in qualibet scientia eadem principia repeterentur. Oportet ergo quod de istis dignitatibus determinetur in una scientia communi, scilicet in prima philosophia, cuius est considerare omnia.

Notandum est quod hoc argumentum declarat philosophus in quarto, hoc est ostendens quod ad eandem scientiam ad quam spectat consideratio entis in communi spectat consideratio principiorum, et maxime huius de quolibet affirmatio vel negatio, et nusquam patitur simul quod ratio prima non tenet. Deinde est notandum quod est ut est tale de inventione quod considerat substantiam et de aliis scientiis quod considerant alia scibilia particularia. Aliae autem rationes quae considerant quod aliae scientiae utuntur istis rationibus dignitatibus, et non probat esse unum concludit. Quia si esset sic, simul demonstraret quod ipse non demonstrat. Cum enim primus philosophus non considerat istas dignitates, in prima demonstratione, sed solum considerationem disputative istas.

Totaliter autem substantiarum et eorum propter negationibus. Posuit quaestionem de consideratione scientiae esse causarum et principiorum in prima; hic multiplicat quaestiones esse considerationem substantiae et dicit. In prima parte quaerit primo utrum una omnium de consideratione substantiae universalis; secundo de consideratione in respectu ad accidentia. Primo circa primum quaerit utrum esse substantiam primam. Primo quia primo ponit quaestionem; secundo arguit ad unam partem; tertio Si quidem ergo; tertio arguit ad aliam partem, tertio una vero omnium. Dicit ergo primo utrum utrum

omnium substantiarum sit una scientia an plures. Notandum est quod commentator dicit quod si una scientia esset omnium substantiarum, videtur quod substantia diceretur univoce et sic una ratio de omnibus substantiis, et sic omnes substantiae essent generabiles et corruptibiles. Si autem plures scientiae considerant omnes substantias, aut ille scientiae quae cadunt sub diversis scientiis erunt consules aut diversae. Si igitur fuerint consules, contingit quod scientiae substantiarum sunt unius scientiae, et si non fuerint consules, tunc hoc nomen substantia dicetur pure aequivoce de substantiis, et tunc scientiae substantiarum non reducentur in unam scientiam, quod est impossibile. Unde notandum est quod commentator intendit quod substantia non dicitur nec pure univoce nec pure aequivoce de omnibus substantiis, sed analogice; et ratio est quia univoce est univocorum scientia univocorum, et aequivoce aequivocorum, et similes analogia habent ad inviles.

Deinde cum dicit Si quidem ergo non una, ponit rationem ad probandum quod non sunt plures scientiae respectu omnium substantiarum dicens quod si non est una scientia respectu omnium substantiarum, non potest facere assignari respectu cuius substantiae sit haec scientia cuius ratio est quia non videtur maior ratio quod sit de una substantia quam de alia.

Deinde cum dicit una vero omnium, probat quod non potest esse una scientia respectu omnium substantiarum dicens quod non est rationabile quod sit una scientia respectu omnium substantiarum, quia sicut esset una scientia demonstrativa omnium accidentium omnium substantiarum, ratio autem communis est, quia omnis scientia demonstrativa speculatur per se accidentia circa aliquod subiectum per communes opiniones, id est per dignitates. Si quid eadem scientia ex eisdem opinionibus esse videtur speculatur eadem accidentia. Unde sicut quod ipsa scientia quae demonstrat passiones consideratur circa ipsum, quia esset circa ipsum ipsa quae sunt esse principia ex quibus est demonstratio. Alii vero utuntur unius et non aliam utuntur esse quia, alii vero alii vero utuntur scientiae est considerare quia et ipsa quae, alii vero in ipsa quia et haec est quod dicit philosophus sive unius sive aliarum. Concludit ergo ex dictis quod sicut unius scientiae sive plures considerent substantias speculabitur et accidentia quae sunt circa substantias. Ita dico, si una scientia considerat omnes substantias, considerabit et omnia accidentia substantiarum. Si autem plures scientiae utuntur esse subiectum ut probat passiones et accidentia de eo sunt in imaginando est quod duae scientiae sunt esse subiectum et accidentia, sed una et eadem, quia scientia non est nisi explicatio accidentium de non dicis. Ergo si una scientia considerat omnes substantias, considerabit omnia accidentia per se omnium substantiarum, demonstrando ea de eis substantiis, quod est impossibile.

Notandum est quod multum contingit quod ad ipsam quae pertinent ad eandem scientiam, in quibus contingit quod aliquod principium demonstret aliquid quod non est primum potest demonstrari in eadem scientia, ut in geometria videtur haec tres de triangulo per angulos extrinsecos. Secundo est causis duobus intrinsecis oppositis, secundo non primus demonstrari potest a geometria. Alii vero quaerit quia ad ipsa quae pertinent ad diversas scientias. Unde notandum in scientia dicit quia prior dicit ipse quod non sicut probat quod tonus non dividatur in duo semitonia aequalia per hoc quod sesquioctava proportio dividi non potest in duo aequalia, hoc non dicit musicus est non esse, sed ipse arithmeticus ipse probat dicens hoc contingere quia est proportio superparticularis.

Notandum est quod non potest esse diversitas in subiecto in quo una videtur esse subiectum, et alia esse accidentium in ipsis, explicando; unde esse subiectum, ut sciatur non accidentis per

se mi⁹ sbi· ~~q scia no innitur ee accns ut ps sb~~
bu pt tn ee diuisitis in pluris ut ino considerando
qz de eod mo de quo dic in fidei tn ee ut qz e dic
serior ps q e sic de ista passione sequi octaua
proporcois no dici p equalia· dic multis in ee et
ars inest dic ps q e q dicit phs q una et ead
scia considerat accns et sbm· ut h e si et eius et opi
nionibz· qz si ee et aliis pnus ee et aliis mo
considerandi ut h qz et h ps q post ptinet consideracio
ne accntis et sbi· ad diuisat sbas qz una de ul
lo accnte dicet q ee tale sbm· alia de eodem
dicet ps q· Dubitatur ac utrm consideracio omni
sbaz ptineat ad una sciam et maxime ad is
tam· Rndeo ad hec qom tenet ar· i· e· h qz ista
scia q considerat eus in qntu ens dz considerare sbaz
in qntu sba· v nota q multu diffrt considerare sbaz
in se et sbam in h· h· n· scia considerat unu sbe in se
alie aut scie considerant hac sbam in q unu sbe
in se n in qntu saluatur in hac sba sic phie conside
rat sbam mobile in n q sbe in se n considerat n in
qntu saluatur in sba mobili h q scia considerat unu
sbe in se eu n· considerat unu entis dz considerare id
in quo po saluatur ro entis pdicamentalis h q eus
e ipa sba· ut ro entis pdicamentalis e in attribu
cione ad sbam in se in qntu pprietates et actia sbe
ei in se· sic q sba e pmu eus ut pdicamentu· et q
sba n diffinitur p addicoe et alia· et io no oz
q qrat oia actia omni sbaz· sic arguebat
unu argumentu h solu actia sbe in q sba·

Demu e dr· aliqs ar ee sbam et· mota qone de
sba in alio ad actia ppa et ee h tn fuc po mota
qonez· 2o arguit ad una pte· 3o ad pte opposi
tam· in· n· sicut eius in· si no diuise et· dic
go po q aliqs qo e· utr theorica i· speculaco
sit solu ee sbam et n ee actia· cu ista eadem
speculaco q e ee sbam sit ee actia· v g· si
solid superficies et linea· sic qda sbe· h suppost
qo e utr eius scie e cognoscere ista et actia
ppria ipor ee unuqz gen suu· de quibz s·
solido superficie et linea considerant mathea· aut
alius scie sit considerare ista et sua ppa actia·
Nota e q uocat solid superficie et linea ee sbas
mote mor q ponebat res mathecas ee sbas·

Demu e dr· ut si eius et· pbat q eadem scia no
e r sbe et actium dicens q si eius scie ee
considerare sbas et actia· sequitur q ista scia q e r
sbe erit qda demonstratiua scia sbe sn q ut q
ipi q q e· et ipa sba demonstrare no pt· qz ois
demonstraco e r pprietatum passionum· Queretur ac
ut sic quia· q s· si una scia e r sbe et actium
q sba et ipm q q e demonstrat· Rndeo dd e q qz
h uocat sciam onsione scibilis et una p q de
ueni⁹ in scibile· onsio a scibil accntal et
una p q deuenim in id e demonstro· si go una
ee onsio r scibil accntal et sbal· cu onsio
scibil accntal sit demonstratiua· sequeret q onsio
r scibil sbal ee demonstratiua q e impossibile

Queretur ac utr onsio r q q e sit demonstra
tia· dd e q no· s ic· n· differt q q e et ee·
in diffo onsio p q deuenim in q q e et onsio
p q deuenim in ipm ee· onsio a p q deue
nim⁹ in ipm q q e diffo e· onsio a p q
deuenimus in ipm ee passionu· si e go on
sio diffinitiua no e demonstratiua· in onsio ip
q q e no e demonstro. Queretur ac utr on
sio r sbe sit demonstratiua· Rndeo dd e q sa
lm duplicem intencoez accipitur uno mo
sba id est q ee n et ens ee n sit id q aut
ditas· sic diffo e onsiua quiditatis in
et ee n e· et p q it h mo accepte ee n· n· ut
ee n diffinitu pt demonstrari io no pt n in q
tu in dicit rom ~~rom~~ ipsi ee· et h· n· q q e
passionu demonstret de sbo h e in qntu id q
quid e in dicit rom ipsius ee r sbi· unde
ipm q q e in eo q q est b qz· in bo posita
no sillogizatur· alio mo accipitur sbm et
q id e q sba pdicamentali sit q fundat co
n entis et r h ppe n e demonstro in h· n· dif
fert demonstro et diffo ~~et demonstro~~ qz diffo e ad
~~demonstrom~~ onsione h in se· demonstro a est
ad onsione h in h· et quo sc due dic
sit demonstroz et diffoni· una e q diffo ca
dit sr qom simplicem s· q e· in q diffo e
significatiua qom quid e· ut id id q dic q
e p modu qom· dic diffo p mod diffini
cois certificacois· demonstro a cadit sr qom
compositam s· qz e· in id id q dic qz e per
modu qois· dic demonstro p mod certifica
cois redderet causam de ipo qz e p ipm ps q
e in qoe· n· qz e qz passio de sbo in demonstra
cione certificatur ead passio de sbo p ipm
ps q e· 2a da e in demonstracoz et diffom·
qz ipa diffo pt ee r entis inclinati et r
entis fixi et abti· q eus uoco sbam· h n
ita ppe sit r entis inclinati sic r entis
absoluti· demonstro a qz e onsio h in h sep e
entis inclinati· et h diffo h sit r entis in
clinati n tn e onsiua inclinacois· h solu
ee n e et additatis in se nisi forte contigat
q ee n n possit intelligi a nobis n intellecta in
clinacoe· cu go ois demonstro eo ipo q e onsiua
h in h sit entis inclinati· et ee n sbe
sit ee n extra r h ppe no e demonstro· utr
a ipm ee e extra ipi ee n e scibil potuit
demonstrari de ea ps inclinacoz unius ad alia
ubi potuit poni· Demu cu dr· si no di
uise et· arg ad oppositu s· q n possunt
ee diuise scie r sbe et accntis dicens· q si
diuise sunt scie no erit dare e scie sit spe
culari actia ee sbam· h· n· fac e ualde
difficile· q· d· si scia considerat sbam tn no
potuit dari aliqua alia q consideret causam
actia· h es face e difficile. Queretur ac
utr ead scia considerat sbam et actia· Rndeo

Qo· 81· Utrum eiusdem speculacionis sit considerare substantiam et accidentia et maxime ad sapientem

Nota

duo arguit

Qo· 88· Utrum per scientiam quod quid est substantie et accidentis

Utrum onsio pt demonstrari · 89 · Qo·

est demonstratiua

· 90 · Qo· Utrum onsio substantie sit demonstratiua

sequuntur

· 91 · Qo· Utrum eadem scientia substantiam et accidentia

Hic duo sunt notanda. primum est quod eadem scientia est que considerat substantiam et per se accidentia substantie. secundum est quod eadem scientia est que considerat principia complexa que sunt dignitates. consurgit ex hoc quod ipse passiones per se demonstrantur. explicatur de secundo. notandum est quod magis dubitandum est quod alia scientia considerat substantiam et alia passiones. sed una et eadem cadit sub utroque. Secundum quod est notandum est quod scientia non est que unum unum modum. sed habitus scientialis capit conclusionem demonstrativam et conclusionem diffinitivam. et quod ex conclusione diffinitiva devenitur ad demonstrativam. non oportet quod est in scientia sit diffinitio tantum vel demonstratio tantum. sed alia diffinitive et alia demonstrative. ex primo notato patet quod hec scientia una et eadem est considerare substantiam et passiones substantie. hec enim scientia sit esse cuius tamen sic dicetur in quarto. hec est considerare substantiam sicut prius dicebatur. quia enim alia scientia est considerare alia que sunt in analogia magis est primum in quo analogia quam aliorum. cum ergo hec scientia sit esse entia que habent analogiam ad substantiam. patet quod est magis considerare substantiam. et eciam demonstrat in primo notato quod eadem est considerare substantiam et accidentia. ista erit considerare substantiam in se et considerare accidentia substantie in quantum substantia. ex secundo notato patet quod argumentum contra hec posita a philosopho non valet. dicendum est enim quod in isto habitu scientie sic capiuntur due conclusiones scilicet diffinitiva et demonstrativa. et quod quamvis est in scientia non oportet quod sciatur alio modo tantum. sed aliqua uno modo alia alio. non tamen sunt accidentia et substantia sunt in una scientia. ergo sciuntur eadem conclusione ambo scilicet demonstrativa tantum vel diffinitiva tantum. et in non sequitur sic concludebat accidentia demonstrantur. ergo substantia non enim accipitur hic una scientia pro una conclusione. sed pro uno habitu scientiali qui componitur ex diversis conclusionibus. quarum una habet ordinem ad aliam aliter non facerent unum habitum scientialem vel una ordinaretur ad aliam. Amplius quod utrum sensibiles substantie et cetera. postquam posuit questiones que spectant ad consideracionem huius scientie. hic ponit questiones de rebus que cadunt sub consideracione scientie. scilicet sunt substantie separate vel sensibiles vel mathematice secundum opinionem ponencium substantias mathematicas esse. et circa hec tria facit. primo ponit questionem. secundo arguit ad unam partem. tercio ad partem oppositam. ibi. quo ergo dicunt. ibi. multas quidem modis. dicit ergo quod amplius quod utrum solum substantie sensibiles sunt dicende esse aut sunt aliquid alie substantie separate a sensibilibus. et si sunt aliquid alie substantie utrum iste sunt unum genus vel plura genera substantiarum separatarum. quidam enim posuerunt substantiam separatam quam vocabant ydeam rerum ut Plato et sequaces eius. quidam vero sunt dicentes ipsas species esse et ipsa sensibilia et ipsa intermedia esse que intermedia dicunt esse scientias mathematicas. Modo est quod sic dicendum est secundum quod ipse duplicem modum abstraccionis ponebant antiqui dicendum ergo substantiam separatam est enim una abstraccio qua abstrahitur quiditas ab eo cuius est quiditas ut homo ab hoc homine et hunc modum abstraccionis ponebant ponentes substantias separatas quas vocabant species. alia ergo abstraccio est quo abstrahitur forma quantitativa ab eo cuius est quantitas eo modo quo intelligo quantitatem preter materiam et hunc modum abstraccionis secundum eos [illegible] intermedia illa que [illegible] dicebantur intermedia. quia partim conveniebant cum sensibilibus

in quantum illa erant abstracta a sensibilibus sicut species. partim conveniebant cum sensibilibus. quia sicut in ista sensibilia reperiuntur plura in numero sub una specie ut plures homines sub humanitate. ita et in illis ut plures circuli sub circulo quod sunt in illis quia abstrahebant a quantitate sensibili puta calido et frigido tamen non abstrahunt a quantitate simpliciter. Deinde cum dicit. quo ergo dicunt et cetera. ponit argumenta pro parte affirmativa scilicet quod substantie sunt separate dicens pro quod quomodo dicunt ipsas species esse causas et substantias per se dictum est in primis sermonibus quando fuit habitum de ipsis per dictis in primo libro. quasi dicat ex hiis que ibi dicta sunt poterit probari quod species et ydee quas ponebat Plato sunt cause motus in istis et quod sunt quedam substantie per se separate a sensibilibus. Deinde cum dicit. multas quidem modis et cetera. ponit argumenta pro parte negativa scilicet quod non sunt substantie separate. et primo probat quod non sunt substantie separate a sensibilibus secundo quod non sunt intermedia mathematica inter sensibilia et separata a sensibilibus. ibi. amplius quod si quis preter species. dicit ergo quod preter multos modos possunt poni difficultates contra ponentes species. nullo tamen modo predictorum unum est absurdum quod sequitur. quasi dicat multa modo adducendi difficultates contra ponentes species tamen maxime absurdum est hoc quod sequitur scilicet dicere aliquas esse naturas separatas preter eas sensibiles que sunt in celo et dicere illas esse easdem specie cum sensibilibus. et in differre in illo non quod illa separata sunt sempiterna. ista corruptibilia. in dicta quod specifica non differunt nisi per se homines hec est homines separatim dicunt esse homines qui hec est speciem hominum sensibilium et equinitatem equorum. sic sunt per se equum ponebant esse equinitatem horum equorum et per se sanitatem quandam essentiam omnium sanorum et vivencium ponebant in separatis et sensibilibus non quod hec sunt sempiterna ista corruptibilia et tamen illa esse eiusdem speciei sicut est dicentibus deos esse eiusdem speciei cum hominibus hii enim nichil aliud fecerunt non ponere aliquos homines sempiternos. similiter et isti qui ponunt species nichil aliud faciunt nisi ponere species sensibiles esse sempiternas. notandum est quod in ista racione multa implicite tangit Philosophus contra Platonicos. primum est quod quiditas rei sensibilis sit separata a re sensibili et materie tamen in quiditate rei sensibilis cadat materia. secundum est quod dicitur ultimo quod nichil aliud faciunt nisi ponere res sensibiles esse sempiternas. est enim diligenter notandum quod licet causa agens sit separata a suo effectu realiter quod non efficit se ipsam. tamen causa quiditativa et formalis non potest esse separata ab eo cuius est quiditas realiter. est enim talis quiditas id quod est quiditas et quiditate sic ut formaliter et formaliter in formalis et in formaliter non differunt secundum rem separatim. in quo quod Platonici sequuntur duo inconveniencia quod nec quiditas potest esse separata in quantum quiditas nec quiditas rei materialis potest esse separata a materia. secundum inconveniens est quod quod Platonici est quod ponebant separata sint sempiterna et corruptibilia esse eiusdem speciei. et hec est impossibile quia generabile et ingenerabile differunt plus quam genere ut in decimo huius. multa inopinabilia contingunt dicentibus formas separatas naturales dicentibus quod hee species et ille sunt eodem nomine et diffinicione. et quod non differunt nisi quod hee sunt sempiterne et hee generabiles et quod non differunt in nomine et diffinicione. ponunt enim quod homo iste abstractus et homo in isto sensibilis est eodem nomine et diffinicione. [illegible] ergo post hoc probat in [illegible] sicut corruptibile et incorruptibile esse eiusdem speciei et quod ponant quiditates rerum

R°. 92. Vias directas solutionis habuerunt bona motiva

sensibilium esse separatas a materia propinquiora. dicentes autem
fortiores huius igitur rationem. Concedere ac intellectum dicentes fortiores
huius hic motiva quod est quod auctor in mediocri sua l.
g. ponit motiva intellecta quibus movebantur ita ad ponendum
res separatas. Primum motivum est quia aliud est se-
parari ab alio et expoliatum intellectum. oportet quod sit
expoliatum in esse. conditiones autem rerum percipiuntur
per ea et quiditates. ergo si expoliate in esse prout
et sic deduci ratio in intellectu est non sunt aliena a
rebus. si igitur principium unum prout ad aut in est in re alii.
sicut non est in re [illegible] ergo sicut est in intellectu. sicut est in re
ergo quod est expoliatum intellectum est expoliatum in esse.
Hoc motivum solvit ipse auctor dicens quod non oportet quod licet
quod intellectus apprehendit sine conditionibus eius tamen ad [universale]
sit separatum ab illo in re ut probatum est. non oportet quod si
[illegible] intellectus concipiat albedinem non concipiendo hominem
quod propter hoc albedo sit separata ab homine. nec oportet quod non
lineam concipiat praeter superficiem quod propter hoc sit separata
superficie in re. ratio autem auctoris est quia alia est ratio quiditatis rei
in se. alia ratio est rei ut coniuncta est alii. oportet autem ita esse
quod ratio est ex rationibus. una ratio potest concipi praeter aliam rationem.
ut verbi gratia alia est ratio hominis in se. alia est ratio hominis ut
coniunctus est in hoc homine. si non de ratione humanita-
tis esset quod esset de hoc homine omnis homo esset hic homo. alia
solutio auctoris est quod non est impossibile quod ad quod non est de ratione
alicuius eciam licet separetur ab eo. coniuncta in existencia. dum
modo rectitudo non contineat in sua rectitudine. verbi gratia
nodus est quod auctor hoc applicat rectitudinem et curvitatem rei.
sunt ergo aliqua quae separantur in rectitudinibus. quae tamen non separan-
tur in existencia sicut linea et superficies in existencia non
separantur. tamen curvitas et rectitudo lineae non est rectitudo
et curvitas superficiei. et quia intellectus per se respicit curvitatem et
rectitudinem. et non existenciam. ideo non obstante identitate ex-
istencie. stante tamen diversitate rectitudinum una
potest concipi et intelligi praeter aliam. aliqua sunt quae sunt coniuncta et
in existencia et in rectitudine sicut differentia et differentiatum et
similia quae non invenitur diversitas nec in rectitudinibus
nec in existencia non potest eadem separari cognitione intellectuali.
Alia solutio ponit auctor quod rectum est separare aliquid ab
aliquo per modum negationis et per modum [illegible] ideo hoc non est id
vel hoc non est cum illo vel per modum simplicis apprehensi-
onis intelligendo scilicet hoc praeter illud. Illa ergo quae sunt coniuncta in
existencia et non in essencia non cadunt sub primo modo appre-
hensionis. non enim dicit intellectus homo non est albus vel linea
non est cum superficie. sic enim esset falsus intellectus. sed solum
concipit albedinem simplici apprehensione non concipiendo hominem.
in quo hoc concipere et hoc separare non est non concipere conditiones
unius praeter quiditatem alterius. sic simplici appre-
hensione concipit lineam non concipiendo superficiem.
Illa autem quae sunt coniuncta et essencia et existencia non cadunt sub
primo modo apprehensionis nec sub secundo. in quo unum concipiatur
praeter aliud ad primo modo vel secundo. Secundum motivum est hoc
quod omnium existencium in una specie est intencio una. potest
autem sic fieri ratio omnium existencium in una specie est una ratio
intencionis non potest esse autem una intencio ut in materia existens.
quia omne quod est in materia partiri et dividi est. ergo oportet quod sit una
intencio separata participacione cuius quod est in materia est tale

ut participacione humanitatis separate omnis homo est
omnis homo. Hoc motivum solvit auctor dicens quod
nos non intelligimus omnium existencium in una specie esse in-
tencionem unam in materia quae separata et per se existente. intel-
lectus enim [illegible] imaginari quod sit una humanitas sepa-
rata in se una existens. quae multiplicatur per multos. et
quia humanitas una existens habet respectum ad omnes quod participat
humanitatem et sic una in se existens habet respectum multi-
plicatur. sicut unum punctum in materia respectu habet ad multas li-
neas. sic ergo intellectus [illegible] non autem sic debet intelligi
esse unam intencionem omnium existencium in una specie.
sed debet intelligi una intencio quia in quantum [illegible] ne-
vit intencionem non largitur nec dat non intencionem uni-
versalis. in quantum de se sumpta est una ratio specifica et quae de se
largitur realitatem universalis. quod autem largiatur
aliam in multis hoc est per susceptivum. verbi gratia albedo
non dicitur una. quia in quantum non recipiatur sumpta dat et
largitur unam intencionem univocam rationis. quia non est iste quia
intencionem aliam specificatam et quia tamen est de se non largitur
non esse albedinis. quod autem largiatur hoc esse ut primo. hoc est
[illegible] communem ad [illegible] in quo recipitur. ponit autem ad exemplum
auctor humanitas et color dicuntur duae intenciones. quae una
est in multis. sed aliud et aliud modo intencionalis. specifi-
cantur in multis humanitas autem humanitatis una intencio est
una dico non in materia sed intencione. quia eo modo rationis
quo in forma hoc humanitas sua in multis eo modo et alia
quam humanitas in forma sua in multis et varietas ra-
tionis [illegible] quod omnium existencium sub una
specie est una intencio non in materia sed solum ratione. non enim
omnium hominum est una humanitas in materia. sed solum
una secundum modum concipiendi et rationis. quia intellectus con-
cipit eam praeter omnia principia individuancia. et quia principia indi-
viduancia dant sibi diversitatem. ideo concipit eam praeter
omnem diversitatem. et ideo ut una intencione non ut
una in materia. quia concipit eam praeter unitatem materiale.
Tertium motivum est quia si quaeratur utrum intencio sit
una vel plures omnium existencium sub una specie. utrum
quod non potest respondere quod sint plures. quia quae sunt
sub una specie conveniunt plures intenciones hoc est impossibile.
quia id est esse sub una specie et esse in una intencione. ergo
oportet respondere quod sit una. non potest autem esse una ut con-
iuncta cum materia ergo ut separata. Ad hoc motivum
respondet auctor. in [illegible] locis. quia quaestio de in-
tencione potest fieri sub duobus modis. uno modo sub
modo affirmationis in utroque extremo quaerendo scilicet utrum
sit una vel plures. Secundo modo per modum contradictionis quae-
rendo utrum sit una vel non una. si primo modo fi-
at quaestio. dicendum quod nec una nec plures. homo enim
non est nisi homo. de ratione enim sua non est quod sit unus nec
plures. si enim de ratione sua esset quod esset unus homo numquam
in multis posset salvari in pluribus. Si autem de ratione sua
esset quod esset in pluribus numquam in uno posset salva-
ri in uno tantum. ita quod eciam humanitas est tantum
humanitas. quod autem sit una vel plures hoc est de accidenti-
bus quibusdam. Si autem fiat quaestio per modum contradiction-
is. utrum sit una vel non una. absolute dicendum est respon-
dendum negando. quia in quantum est quod de se non est una.

eo quod de se non est nisi humanitas. ut autem melius videantur ista, Avicenna. Nota quod duplex est unitas: essentialis et que sequitur essentiam rei, eo modo quo dicimus quod humanitas est una essentia que est indivisa in se et divisa ab omni alia essentia. et si de tali unitate loquamur, cum queritur utrum sit una vel plures, dicendum est absolute quod una. talis enim unitas non est de accidentibus que consequuntur ipsam essentiam. sic enim humanitas et ydolum plures essentie sunt. sic humanitas in se tamen non est nisi una, et talis unitas non inest essentie per accidens sed per naturam suam. et si de tali unitate queratur per modum quod dictum est, utrum sit una vel non una, dicendum simpliciter quod una. alia est unitas que est in re ex parte suppositi individuati, eo modo quo dicimus quod hoc album est unum per suppositum individuatum. et talis unitas est de accidentibus que consequuntur essentiam, ut enim dicitur, ex plures. albedo non est nisi albedo; quod autem sit hec vel illa non per se est, et sic esse hanc vel illam est de accidentibus que consequuntur ipsam essentiam. hec enim vocatur accidens quod est extra intentionem rei. et de tali unitate intelligit Avicenna cum dicit quod si queratur de intentione utrum sit una vel plures, absolute dicendum est quod nec una nec plures. licet enim contingit sit una in existentia, tamen quod sit in existentia hoc per accidens est et extra intentionem rei est. Tertium motivum est quia dicunt quod intentio in individuis existentium non est una preter materiam, nisi sit separata a materia, eo modo quo dicimus quod humanitas preter materiam corrumpitur per corruptionem huius hominis. ita quod oportet ponere aliquod separatum unum in quo maneat corruptis particularibus. Istud motivum solvit Avicenna dicens quod non oportet quod si semper manet aliquid quod semper maneat idem numero. humanitas enim, licet remaneat corruptis particularibus, non est una et eadem humanitas numero preter materiam, sed quia preter materiam humanitas est eadem specie. quia generatio unius est corruptio alterius et econverso, licet semper deficiat in hoc, tamen non deficit in toto suo ambitu. licet enim corrupto Petro deficiat humanitas in Petro, non tamen deficit in quolibet individuo participante illam naturam. licet est ipsam esse perpetuam, scilicet ipsam perpetuari in specie per successionem individuorum. hec est ergo via Avicenne. aliter potest dici quod in unaquaque re includitur aliquid essentie et aliquid existentie. aliquid autem essentie dicitur preter materiam quia in quolibet instanti concipiatur vel concipietur, et hoc quia non continet durationem temporis. preter materiam enim vel concipitur quod homo est animal necessitate habitudinis hominis ad animal. aliquid autem existentie continet etiam durationem temporis, et non sine materia dicitur nisi preter materiam, quia non preter de re vel concipietur quod existat. permanentia ergo et perpetuitas in esse existentie est quia essentia preter aptitudinem naturalem est facere de se ipsa perpetuum conceptum, et quia ipsam concipi est concipere eius veritatem, ideo eius veritas dicitur quod manet et perpetua. non sic autem est in esse existentie, et quia esse existentie de se non est aptum natum facere perpetuum conceptum. non enim est necessarium utrumque

[ca]pit rem concipiatur eius existentie.

Hic postquam probavit quod non est dare species separatas, hic probat quod non erit dare mathematica separata. Quod dare sint media inter sensibilia et ipsa separata. Quod tamen illi qui ponebant ista sint media videbantur ponere quod quantitas mathematica quam vocabant sint media esse aliam a quantitate sensibili. et hoc tamen fuit dupliciter: quidam enim eorum ponebant hanc quantitatem mathematicam esse separatam a quantitate sensibili quo ad esse existentie, que existunt quedam per se. alii autem ponebant ipsam esse aliam a quantitate sensibili, tamen sint esse in eodem subiecto cum quantitate sensibili, et tamen ista quod illi deficiebant. Primo ista pars dividitur in duas: primo enim improbat positionem illorum qui ponebant istam quantitatem mathematicam separatam et extra. secundo ibi per eandem, improbat secundum modum illorum qui ponebant quantitatem mathematicam sint esse cum quantitate sensibili. Prima in duas: secundum quod alia est prima. dicit ergo primo in secundo ex parte... addicit quod quomodo posuit mathematica separata. secundo arguit per eas... sensibilis non unum, adducendo quod convenit quod postea posuit inconveniens. secundo adducit rationes et primo palam. dicit ergo primo quod preter ea que dicta sunt, si aliquis ponat in medio inter species et sensibilia, multas habebit dubitationes et multa sequitur dubitabilia. Secundum ibi deinde palam. adducit rationes quod et contra dicit in ... et ponit tres rationes; quas adducit primo. dicit quod de quibusdam et dubitaverunt. dicit ergo in prima ratione quod si sint aliqua media mathematica separata preter sensibilia, tunc erit dare lineam separatam preter lineam sensibilem, et similiter aliorum mathematicorum separatum erit preter sensibile. cum ergo astrologia sit una de mediis scientiis mathematicis, et ipsa sit de celo, sicut est dare lineam separatam, ita erit dare celum separatum preter sensibile, et solem et lunam separatam preter solem et lunam sensibilem. non autem est possibile quod ista sint separata, quia si celum esset separatum aut esset mobile aut immobile. immobile non potest esse, quia separata non movetur, quod non sit immobile; hoc est irrationale, quia de natura corporum celestium est quod perpetua moveantur. Quod ex ratione philosophi est in hoc sicut res cadit quod non sensibilis mathematica et speculatione causat separate. ergo et illa que cadunt sub speculatione astrologie, quia astrologia est quedam mathematica, et celum cadit sub speculatione astrologie; ergo celum est separatum quod est impossibile, quia sicut de ratione sua non esset mobile. Quod est quod forte videretur alicui quod linea vel superficies esset separata que cadunt sub speculatione geometrie, et hoc quia ista non continent motum; ergo videretur alicui quod ista que sunt de speculatione arismetrice essent quedam separata, et hoc quia non ut nunc non continent motum. ulterius dicere videri quod celum sit separatum, et hoc quia contingit motum. non autem quia non apparet in genere de mediis geometrie et arismetrice sicut de mediis astrologie. ideo magis adducit de ista in genere quod de aliis. Quod similiter ... astrologie preter hoc non est esse motum celi, etc. non licet preter ... est scientia. scientia enim illius considerat et motum ad formam et motum ad locum. licet magis est esse difficilis mo

tium et esse quantitatem motus. Sed non propter hoc esset motum nisi
esset scientia. Sed quia est esse distinctum a quantitatibus motuum ideo ma-
thematica est. Sed tamen quia non considerat quantitates simpliciter sed quantitates
in motu et quantitates in motu nullo modo separata est. ideo sta-
tim apparet prima facie quod id quod cadit sub consideratione astro-
logi non est separatum. Deinde cum dicit: Quare autem de quibus perspec-
tiva adducit secundam rationem quam ipsi dicebant quod sic est impossibile
illis de quibus pertractat perspectiva et illis de quibus pertractat ar-
monica que sunt in mathematica. hoc est de medio mathematicarum. in
illis non impossibile est esse aliqua separata praeter sensibilia propter eandem causam
cum quibus dicebatur de celo. sicut enim celum continet sensibile
sic et perspectiva que continet lineam visualem et armonica
sive musica que continet proportiones sonorum audibilium.
in quantum continet sensibilia. sensibilia autem non sunt intermedia
separata. Si enim essent aliqua sensibilia separata et intermedia
cum sensibilia dicantur respectu sensus essent et aliqui sensus intermedii
dicti et tunc sensus qui sunt in animali. Si essent sensus intermedii
dicti et separati essent alia sensibilia separata intermedia
inter corruptibilia et incorruptibilia et hoc est contra philosophum. Sed ea que cadunt
sub speculatione mathematicorum sunt separata et intermedia. Sed ea
que cadunt sub speculatione perspective et armonice que sunt
mathematice, hoc autem est impossibile quia speculationes istorum est esse
sensibilia. sensibilia autem separata non sunt quia nec sensus nec alia que esse
sensus separantur. Deinde cum dicit: Quod autem perspectiva non est esse lineam simpliciter
sed esse lineam visualem et ideo continet visum sensibilem. quia vi-
suale continet visum et sensum. et ideo si forte videretur
alicui quod geometria que est esse lineam sit esse ad separatum
tamen nullo modo videtur quod perspectiva que continet visuale sit
esse ad separatum. et ideo autem propter convenientiam sensus probatur
quod perspectiva non est esse separatum. Similiter musica non est esse pro-
portionum simpliciter. hoc enim est arismetica. Sed est esse propor-
tionum sonorum. sonus autem continet rem sensibilem. et ideo si videretur
alicui quod arismetica esset esse separatum sicut esse proportionum,
tamen nullo intelligenti debet videri quod id quod cadit sub specula-
tione musici sit separatum. tamen generat rationem sensibilem.

Certe autem quomodo iste scientie sunt mathematice si sint circa
sensibilia. hoc enim non videtur proprium illius scientie que sit esse sensibilia.
mathematice enim a sensibilibus abstrahit. Dicendum est quod iste scientie
non tractant de rebus sensibilibus in quantum sensibilia, sed in quantum sumunt
rationem rei mathematice. perspectiva enim dicens de linea
visuali magis dicit de visione in quantum salvatur in ratione
lineationis. quam de lineatione in quantum salvatur in ratione visi-
onis. Exemplum: non de non visionibus est problema illius. Sed videre
quomodo fiat visio per lineas et quomodo per lineas visuales
et per piramides lineares. hoc est perspectivum. Si enim ti-
naret de non visionibus in se iam esset illius. Sed quia principaliter atten-
dit lineationem in visione non visionem in lineatione ideo
mathematica vocatur. Quod tamen quod iste ipse considerat lineationem per-
actionem in visu et in quantum aliquo ideo non est pure mathematica. Sed
quodammodo accedit ad naturalem. quia tenens medium inter purum ma-
thematicum et purum naturalem. Et sic dicitur de perspectiva. Idem
de armonica sive musica. quia illa principaliter attendit so-
num. Sed musicus potest in proportionibus in sono et considerat
sonum proportionatum. magis considerat numerum proportionis quam
numerum sonorum. et ideo magis mathematica est quam naturalis. Sic ergo non ob-
stante quod considerent sensibilia. quia tamen considerant ipsa sen-
sibilia per rationem mathematicam non est inconveniens. sicut sonum per proportiones non

proportiones per sonum et visionem per lineationes non econverso.
ideo ponitur sub mathematica. Sed non pure mathematica eo modo
quo arismetica vel geometria. Deinde cum dicit: dubita-
bit autem aliquis etc. Vult ponere tertiam rationem ad probandum quod non est
dare intermedia. dicens. Si enim videretur maior ratio quod inter
species et sensibilia sunt aliqua intermedia in mathematicis quam in
aliis scientiis. et ideo merito aliquis dubitabit. esset quod contra
eos quare hec scientia mathematicalis non differt geo-
metria a geodosia que est etiam de mensuris sensibilibus.
quod geometria est de intermediis non sensibilibus. geodo-
sia vero de sensibilibus. pari ratione et propter medicinalem
sensibilem et propter medicinam aliam et scientia que est de sensibilibus
et alia de non sensibilibus dabitur aliqua intermedia. et erit
hec medicinalis que est de sensibilibus et medicinalis
que est de speciebus. quod est impossibile. quia si esset medicinalis intermedia inter
species et sensibilia. esset utique aliqua salubria intermedia
inter sensibilia salubria et autosanum. id est per se sanum
quod vocatur species. Sed secundum rationem philosophi si esset dare
triplicem gradum in scientiis mathematicis. In quo una scientia esset
de separatis que vocantur species. et una esset de inter-
mediis. sicut illa que vulgo dicitur geometria. et una
esset de sensibilibus. sicut illa que dicitur geodosia. pari
ratione esset una scientia medicinalis de speciebus sanorum et
una de intermediis. et una sit de sensibilibus. et
hoc est impossibile. quia medicina est de corporibus sanabili-
bus. corpus autem sanabile necessario continet materiam. et impossibile est
quod corpus sanabile separatum sit. et cum proportio sit in
eis eadem ratio nulla scientia separata poterit esse de
separato salubri vel intermedio. Deinde cum dicit: Sed
autem neque hoc etc. Arguit ad oppositum. scilicet ad probandum quod est
dare intermedia separata et hoc per unam rationem. Et ratio est
ista. At vero neque sensibilium etc. dicit ergo primo: dictum est quod
geodosia est esse sensibilium. Sed non videtur verum quod geo-
dosia sit sensibilium magnitudinum et corruptibilium
quia sensibiles magnitudines contingit corrumpi.
corruptis autem videtur esse corrupta geodosia. quod est
impossibile. Sequeretur ergo ratio ergo geodosia est in-
corruptibilium magnitudinum. Ratione huius est sepa-
ratum. ergo geodosia est de separatis. Quod autem eo
minus videtur quod geodosia sit de separatis quam alie
scientie mathematice probato ergo de hac quod sit esse sepa-
ratum multo magis et alie scientie erunt esse separatum
geodosia autem videtur esse separata. quia nulla scientia
est corruptibilium. quia si esset corruptibilium contingeret
quod scientia non esset esse veri. Deinde cum dicit: at vero ne-
que sensibilium etc. posita secunda ratione ad probandum
quod omnes scientie mathematice sunt separatum. et hanc
rationem primo hoc probat in astrologia. secundo de geometria.
de astrologia sic. non videtur quod mathematice scientie sint
sensibilium magnitudinum. nec quod astrologia sit esse
huius celi sensibilis. Secundo de geometria. non enim videtur
quod sensibiles linee sunt tales quales sunt ille
de quibus determinat geometer. nullo enim
sensibilium sit esse verum et rectum quod dicit geometria
non sunt vera in sensibilibus lineis. videtur quod alie sint
linee geometrie alie sensibiles. et alie fi-
gure. Ambo circulum non rectum de huius se-

III

vsum nec rotundum est tale quale est id de quo de-
terminat geometer. quia nullae sunt proprietates nisi
circulus .n. de quo geometria tangit planum in
puncto. circulus autem sensibilis non tangit regulam vel
planum in puncto. ita et aliae sunt proprietates rerum
mathematicarum et rerum sensibilium. et ideo pictagoras
redarguens geometriam ait quod videtur mi-
rari in multis et astrologi. quia revolutiones
celi secundum veritatem non sunt tales quales sunt ille de quibus
faciunt mentionem astrologi. Similiter cum astrologi po-
nant stellas loco punctorum et eas tamquam puncta
tractant sunt corpora. videtur quod mentiantur. quia astrum cum
sit corpus non potest habere unum punctum. Sic ergo est ista
non possunt verificari esse sensibilia. videtur quod sit
dare aliquod separatum. Sic ergo ratio philosophi. Ista de qui-
bus determinat astrologus non possunt verificari esse
de celo sensibili. ergo videtur quod sit dare aliquod celum
separatum esse quod possunt verificari passiones iste. Similiter cum
passiones geometrie non possunt verificari esse lineas
sensibiles ut exemplificatum est in ista parte hec circulus sensibilis. sic cir-
culus tangit planum in puncto. oportet dare aliquam lineam
separatam vel aliquam magnitudinem esse que verificentur.
quia omnis scientia est esse verum. Sed verum in sensibilibus non potest
inveniri esse sensibile. ergo oportet quod reperiatur esse ad se-
paratum. Conveniret autem videtur sit dare aliquam mathematicam
separatam sic disputatur sed ad hoc est dicendum quod licet po-
esse non quantitatis sed est non diversa in quantitate et naturam
que sic modo quantitatur. quia in hiis potest reperiri species
intellectualis que reducitur ad primam speciem quantitatis. quan-
titas enim est de accidentibus absolutis. Unde etiam
sic omnis scientia que considerat quantitatem considerabit ad quod
verum reducitur est. Communiter dicitur quod sit mathe-
matica et methaphysica. quia mathematica est de hiis que sunt
secundum rem in materia non tamen secundum conceptum. quia possunt con-
cipi preter materiam in quo non sunt separata secundum esse sed secundum diffi-
nitionem. methaphysica autem est de hiis que sunt separata secundum rem
esse et diffinitionem. et ideo si potest poni quod methaphysica
est de illis que sunt separata secundum esse et rem. sicut ma-
thematica. Conveniret quod mathematica non est de separatis
secundum esse. quia alio articulo [illegible] potest solum quod adducit
philosophus preter. ad quod [illegible] potest reduci ad
duo. primum quia scientia mathematica est esse veri. et quod sunt
in sensibilibus sunt corpora. quia ratio mathematica
est esse verum. Ita quod oportet in esse in re sic concipit. Et
veritas non est nisi adequatio rei et intellectus. Sed
mathematica esset de magnitudinibus non separatis.
videtur quod non esset esse verum. quia passiones de qui-
bus determinat mathematicus vel astrologus non possunt
verificari in rebus sensibilibus. Primum articulum potest sic
solui. Unde est philosophus quod id quod de se est corpus potest
ab intellectu concipi sub aliqua habitudine ut
quando in homine vel in plumbo est existere
quando quod est generale et cetera. quia etiam quando ipsum
esse existere. puncta quod hoc est aliquid. ut quod plumba est
aliqua generatione cadens. Unde quando quod hoc rotun-
ditatem et cetera. et de sic habet rationem considerandi potest
esse sensibile. vel oportet quod punctum et cetera. fuit diversa in re

quod unum et idem sub una ratione corruptibile est et sub alia ratione
induit modum necessitatis. Quod unum et idem potest esse
de se sensibile et mobile. et tamen potest concipi preter qualitatem
sensibilem et materiam et motum. ut oportet quod licet aliqua res
que una et eadem res in se sensibilis est. et tamen in conceptu
est concipitur preter qualitatem sensibilem. Sic res mathematica
licet sit sensibilis tamen scientia mathematica non est de ea ut sensibilis est.
sed ut secundum conceptum separata est a qualitate sensibili. Secundum
modum potest sic solui. mathematica non quod est esse verum. considerat
non passiones certas puncta magnitudinum
et linearum. Sed quod hee passiones sequuntur certas magnitu-
dines et lineas. Et licet contingat quod hee passiones
non reperiuntur in sensibilibus hoc forte est quia non reperi-
tur perfecte certum corpus in quo est ista passio. ut si pas-
sio circuli est quod tangit planum in puncto. si contin-
gat hoc non reperiri in sensibili circulo hoc forte est quia perfecta
circularitas in sensibilibus non reperitur. et tamen hoc non ob-
stante semper ista est passio circuli. passio est enim suf-
ficienter determinata quod circulus de se non habet nisi
obviare quod impeditur ab aliquo extrinseco sic
determinata quod continuum est divisibile in infinitum suf-
ficit quod habeat continuum in se quod continuum. licet non habeat
in quantum ens vel sensibile. quia sic prohibitum est dare minimam
naturam carnem. unde et astrologi inveniunt ponendo
esse celum excentricos et epiciclos. que videntur repugna-
re nature quarte. licet non est propter speculationem. Tercium est dictum
quia ad aliquam esse obiciunt contra eam ponentium in-
medias inter species et sensibilia esse tamen sub esse in sensibilibus et de-
facto propositum recitat opinionem. Secundo obicit contra eam. Primo nota
in italibus. Dicit ergo primo quod sunt aliqui qui dicunt esse
aliqua intermedia inter species et sensibilia ea esse coniuncta
sensibilibus secundum esse. quibus sic dicentibus evitare omnia impossibilia
que possunt eis accidere est maioris negocii quam sit presen-
tis. non maiorem orationem hic est minorem tractatum
quam sit presens tractatus de multis que impossibilibus que sequuntur
ad hanc opinionem iuste tangentibus. Unde dicendum quod hii
ponebant duas esse quantitates. quia una habebat rationem
intermedii. alia habebat rationem quantitatis. Et quod una esset
simul cum alia quia non poterat esse dimensiones penetrare
dimensiones sed dimensiones quas ponebant
intermedias vocabant aliquo modo separatas. quia non esset
aliqua quantitas sensibilis. immo poterat recipere omnem quanti-
tatem sensibilem. ymaginabantur enim suo modo in illis di-
mensionibus. sicut nos ymaginamur in [illegible] in
quantum invenitur separata. quamvis sit sub aliqua forma.
et tamen de se nec est quid nec quale nec aliqua forma in quo
secundum hoc aliquid separatur habet esse formam. et non in esse certum
tamen aliquo modo in esse existere. eo modo quo potest habere esse
in suo modo illi ponebant quantitatem que poterat re-
cipere omnem quantitatem sensibilem et istam ponebant lo-
cum et receptaculum omnium quantitatum sensibilium. quod
numquam erat quin esset sub aliqua quantitatum sensibilium
et quantum ad hoc erat non separata. absolute tamen non e-
rat aliqua quantitatum sensibilium. quia omnem poterat re-
cipere. arguit enim contra istam ponentem sic quod posset quan-
titas una preter omnes quantitates sensibiles que semper coniuncta sit
cum aliqua quantitate sensibili. in quo una penetret alia

spectat ad aliud genus philosophie vel probat quod locus quan-
titatis sensibilis non est quantitas separata. Deinde
dicit si vero intermedia &c. adducit rationes contra positionem predictam.
Prima ratio talis est: mathematica separata ponunt eandem
rationem quare ipsi propter abstractionem intellectus et unificationem
eius posuerunt mathematica in sensibilibus et
non solum hoc erit inconveniens ponere in eis sed
quod et separata oportet esse in sensibilibus quod tamen ille antiquior
posuit. Deinde cum dicit amplius sequitur &c. quia vi-
ta est in intermedijs ergo in speciebus. Dicendum est quod illi po-
nebant separationem tam in hijs quam in illis propter abstractionem
intellectus quia videbatur eis quod illa que abstrahit intellectus
sint abstracta in re. Si igitur aliqua ponuntur ipsa ma-
thematica esse in sensibilibus non obstante abstractione intellectus,
in quo duo ista possunt simul stare et quod intellectus abstra-
hat et quod illa sint in sensibilibus, videbatur eodem modo quod
non obstante abstractione intellectus qua abstrahit
species a rebus sensibilibus quod ipse species possunt esse
in rebus sensibilibus. Si vero in mathematicis abstrahuntur et non
obstante abstractione mathematica sunt in sensibilibus ergo
non obstante abstractione species erunt in sensibilibus. Deinde
cum dicit amplius autem &c. ponit secundam rationem dicens quod
positionem illorum sequitur quod duo corpora solida sint in eodem loco.
Ponunt enim corpus sensibile et corpus mathematicum et quod hec
duo corpora sunt simul quia corpus mathematicum est et non penetrat
se simul. Deinde cum dicit quod et hec &c. deducit philosophus quod duo
corpora non possunt esse in eodem loco. In physicis quantitas
quod enim corpus calidum et corpus frigidum non possunt esse in eodem lo-
co hoc propter naturam quantitatis non passionum. Si igitur quan-
titas physica vel quantitas salvabitur ratio duorum quantitatum
in physica videbitur simultas duorum corporum in uno loco.
Sed in corpore mathematico salvatur ratio quantitatis et corpo-
ris. Sed illi ponunt quod hec quantitas non est illa. Ergo in-
possibile est quod sint simul. Si vero passio in physicis vel hanc
simultatem quia corpus mathematicum non est passionatum
passione ut illi posuerunt quod non ... quod possit
simul esse cum corpore illi. Sed quia quantitas physica et illorum
alia est quantitas mathematica et alia naturalis ideo in-
possibile est quod corpus mathematicum et naturale sint simul. Probavit
de hac quantitate. Deinde cum dicit corpora glutinantia possunt
simul esse cum non glutinata aliquid respectu corporis
et aliis positionibus parte. Deinde cum dicit quod et hec &c. sicut non mo-
ventur esse in corporibus. Videtur enim quod due forme eiusdem
rationis non possunt esse in eodem sicut albedo et albedo.
Forme autem alicuius diversarum rationum possunt esse in eodem
sicut albedo et dulcedo. Ita suo modo corpora diversarum
rationum et diversorum predicamentorum possunt esse in eodem
sicut corpus substantia et corpus quantitas. Sed ista contra duo
corpora eiusdem predicamenti sicut corpus naturale et corpus mathematicum.
In quantum corpus naturale vocatur ipsa quantitas cum passione
sensibili, corpus autem mathematicum vocatur quantitas non
passionata secundum quod abstrahit a passione. Impossibile
est quod sint in eodem. Deinde cum dicit quod et hec &c. istud contra
secundum illos quia ponebant corpus naturale et corpus ma-
thematicum differre realiter. Et quod unum sit in alio.
Positionem autem philosophi non sequitur hoc inconveniens quia ponit
unum et idem corpus esse naturale et mathematicum quod ut nunc

et non esse mathematicum alio et alio modo considerandi
eadem. Ut quantitas est divisioni ut quanta est per
accidens omnibus sensibilibus dicitur corpus naturale illa autem eadem ut con-
cipitur preter ista dicitur corpus mathematicum. Sicut enim non est a-
liud linea que est mixta sensibiliter et que consideratur preter sensi-
bilia, in non est alia quantitas que iungitur formis sensi-
bilibus et que consideratur preter formas sensibiles. Deinde cum
dicit et adhuc esse immobilia ponit tertiam rationem contra positionem is-
torum. Et est ratio talis: quia ipsa mathematica erunt in
rebus sensibilibus que moventur non erunt immobilia sed mo-
vebuntur quia moto aliquo movetur id quod est in eo. Sed
mathematica secundum illos ponuntur in sensibilibus, ergo movetur
sensibilibus ipsa moventur quod est contra rationem mathematicorum quia
abstrahunt a materia et motu. Sed videtur quod hec ratio sit
in quantum contra aristotilem sicut contra rationem illorum quia mathematica
secundum philosophum sunt separata secundum conceptum sed non secundum esse
sunt in sensibilibus ergo motis sensibilibus ipsa movebuntur. Dicendum
est quod positio philosophi in duobus differt a positione illorum. Primo differt
quia illi ponebant aliam quantitatem realem mathematicam
et naturalem philosophus autem posuit eandem secundum tamen modum considerandi
esse naturalem et mathematicam. Secundo differt quia illi ponebant
realitatem quantitatis mathematice realem esse ab-
stractam a motu. Vel hoc implicabat contradictionem a impossibile
eorum quia ponebant mathematicam esse realiter abstractam
a motu et tamen hec quod sunt realiter in sensibilibus et non sequi quod
moveantur. Philosophus autem posuit quod secundum conceptum abstrahunt
a motu. In quantum quantitas movetur ad motum rei sensibi-
lis in quantum sit concepta et in quantum mathematica non move-
tur quia concipitur preter sensibilia que ipse requirit motum.
Deinde cum dicit totaliter autem ponit quartam rationem quod isti
dicerent ideo quod ponitur dicitur positionem cum aliis totaliter autem ista
causa potest dari rationalis quia ista ponunt esse et tamen
sensibilibus esse. Immo quia in quantum et eandem sequitur ut
tamen positionem quam sequebatur predicte. Sic vero sequebatur
ad istam positionem quod esset dare aliquod celum preter hoc ce-
lum sensibile in sensibus ad istam positionem et quod magis est impos-
sibile sed ad hanc positionem quantum ad primum quia secundum istam
positionem celum separatum non est in eodem loco cum hoc ce-
lo sensibili sed ad hanc positionem celum sensibile et celum
mathematicum sunt in eodem loco et sic duo corpora essent
in eodem loco quod est impossibile. Deinde cum dicit totaliter concludit philosophus
quod predicte questiones multam habent dubitationem quo se
habeant ista in eis et quo modo.

Et de primis vero omnibus generibus declaratis &c. postquam
disputavit questiones motas circa unum scientie
hic disputat questiones que moventur circa principia.
Ergo circa modum principiorum in nostra ... dubitationis mo-
dum et possibiles rationes. Prima ad hoc dicit, in deinde primo quia
primo querit utrum sint aliqua separata eorum que sunt
principia. Ista est huius huius tractatus dubitationes. Prima in deinde quia
primo querit utrum genera sint principia an non. Ergo que
genera sunt utrum que principia an non. Prima ut aliqua
primo ad hoc et in quantum mathematica &c. Prima sic in deinde quia
primo non ponit titulum questionis. Ergo disputat rationes ad
unam partem. Secundo ad oppositam. Ibi primo ut nota est,
et primo quantitatem non cognoscimus nunquam &c. primo querit
utrum principia sint et elementa sint ipsa genera que predi-

de pluribus, cum illa sint principia rei et elementa ex quibus primum res componuntur et ex quibus primum est unumquodque quod quidem principia insunt in ipsa re. Nota quod duas conditiones addidit: primum scilicet quod insunt in re et quod sunt primum ex quibus componitur res. Quia dicitur enim sunt ex quibus fiunt res quae non manent in rebus, sed transeunt, sicut sunt contraria vel privationes. Dicitur enim quod ex non albo fit album, sed tamen non album non manet cum albo, sed in generatione albi destruitur non album, et non de tali principio hic non intendit, sed de tali quod est hic quod ex eo fiat res et est in re. Quaedam insunt ex quibus fiunt res, sed tamen non sunt prima principia rei, quia propria tamen et quae non sunt prima, sed propria non dicuntur proprie elementa. Videmus enim quod corpus aliquod fuit ex carnibus et nervis, sed tamen quia ista resolvuntur ad alia priora non proprie dicuntur elementa aliquorum. De ratione enim elementi est quod non resolvatur ad aliquod corpus prius. Ad rationem ergo primorum quae non manent dicit quod cum insint, ad rationem vero quod in aliud resolvitur dixit primum. Deinde cum dicit: Ut vocis elementa etc. vult ostendere quod genera non sunt principia rerum, sed tamen illa ex quibus componuntur res et hoc per rationes per ... in primo ... in rebus artificialibus et adhuc ... et ... et dicit ergo ut supple quod elementa rei non sunt genera, unde elementa et principia vocis unumquodque esse ea ex quibus primum componitur, ut voces non enim principium et elementum vocis dicitur esse commune quod est vox, id est ipsa vox in universali, et quae vocis sunt ... diagrammatibus, id est demonstrationibus descriptionibus figurarum geometricarum, dicitur esse ... quod genus non est principium et elementum, sed solum illa ex quibus componitur. Hoc enim diagrammatibus non dicitur esse elementa hoc commune quod est diagramma, sed magis dicuntur esse elementa hoc theoremata quae demonstrantur in aliis demonstrationibus aliorum theorematum geometricorum. Et dico autem plura aliorum demonstrationes vel posteriorum procedunt ex suppositione priorum demonstrationum, ita quod in aliis priora sunt in posterioribus vel omnibus vel pluribus. Et est ergo textus philosophi hoc: sicut genus esset principium et elementum, hoc commune quod est vox principium et elementum vocis componitur. Et hoc commune quod est diagramma et quod commune est commune principium et diagrammatum geometricorum; sed non sunt. Ergo etc. primum. Nota quod in Euclide textus est ex deductione priorum et posteriorum supponitur, et per alia et per suppositionem illorum quae demonstrantur, ita quod ex virtute illorum suppositorum demonstratur illa quae demonstratur, et per illa demonstratur possunt demonstrari alia posteriora in quibus est quasi contentum virtus priorum in posterioribus causatur. Et hoc est quod dicit philosophus quod priora theoremata sunt illa quae sunt in demonstrationibus posteriorum. Deinde cum dicit: Amplius et corporum post hanc rationem ad probandum quod elementa rei sunt illa ex quibus componuntur res et sunt in ipsa componente et in rebus naturalibus. Dicit ergo quod illi antiqui qui posuerunt prima elementa et illi qui posuerunt unum, an vocabulis quae ... quod illa sunt elementa et principia rerum ex quibus res componuntur et ex quibus res constant sicut rebus

ex quibus unum corpus; posuit elementa terram, aquam, ignem et aerem et talia, hoc est ex quibus sunt ipsa entia naturalia et quae insunt in rebus naturalibus, sed non dicit ipse Empedocles ipsa esse elementa rerum quae sunt genera rerum. Ergo textus philosophi sic: ipsa esse elementa rerum quae sunt genera rerum per locum ab auctoritate quia omnes antiqui ita concordabant quod illa erant elementa rerum quae componebant res ex quibus res fiebant et ita fiebant ex eis quod erant in rebus ipsis, quod additum est ad rationem primorum et quia res fit ex privatione et fit ex contrario; tamen non est primo continuum in re, sed destruitur in adveniente re. Deinde cum dicit: Et adhuc quod post tertiam rationem supra sumptam in rebus artificialibus dicens quod adhuc quod sicut vult speculari unum aliorum puta artificiale quod vult cognoscere illa artificialia, ut puta si vult cognoscere lectum, oportet cognoscere ex quibus partibus componitur id artificiatum et quomodo componitur partibus, tunc enim sciet unum eius scilicet artificiatum quod non est fieri scilicet. Est ergo textus philosophi talis: Id quo sciendo scitur res, ut est principium rei, sed scitur partibus rei artificialis et modo componitur eorum scitur res artificiata. Ergo ista unde principia et elementa rei artificialis. Nota quod partes non quoque modo composite faciunt rem artificiatam faciunt. Sicut partes non quoque modo compositae faciunt archam, ut ea quae spectant domum in quibus partes tenent locum materiae, spectant autem modum componendi tamquam locum formae et non philosophus hic dum tetigit in compositione rerum artificialium scilicet partes componentes et modum componendi. Deinde concludit quoad istam partem dicens quod haec sunt rationes quibus potest probari quod genera non sunt principia rerum et elementa. Deinde cum dicit: Si quis vero equivoca probat quod genera sunt principia et dicit in dicto libro primo, et probat quod genera sunt principia. Ergo excludit quorundam falsam opinionem, scilicet qui non ponunt intrinsecum principium materiae propter tres rationes quae adducit. Prima est eorum quae sunt in veritate, videtur quod quidam dicerent quod posuit ergo primo prima ratione, dicens quod in quibus cognoscimus unumquodque per definitionem, ut et genera sunt principia generis; unde sunt principia definitionis, quia sunt principia definitionis unde esse principia definitionis. Si igitur genera sunt principia definitionis, ergo et definiti. Et ergo ut principia et principia cognoscendi sunt principia essendi et econverso, sed genera sunt principia cognoscendi; ergo sunt principia essendi. Genera enim sunt principia et rationes definitionum et quia definitio est ad cognoscendum, et quod genera sunt principia cognoscendi. Nota quod definitio et definitum dicunt eandem rem, sed differunt modo et non aliquid est principium et ratio unius, ut est principium et ratio alterius et cum genera sunt principium definitionis, et quod sunt principium definiti. Deinde cum dicit: Et hoc est cum post secundam rationem dicens quod scientia unius est rei ex hoc accipitur quod scitur species rei, quia species rerum dicuntur entia, species quae sciri non possunt nisi per genera; principia enim specierum genera sunt. Et ergo textus philosophi talis: unumquodque scitur quod species scitur; ergo species est principium et ratio rei, species quae sciri non possunt nisi per genera, ergo genera est principium et ratio speciei. Et species ergo et ratio illorum quorum principium erant species, quia quidquid est principium et ratio principii est principium et ratio principiati. Nota quod scire rem est scire unum rei; ergo quod ipse non dicit unum rei, non ... est esse ipsum ... acceptus enim generaliter

quidā qceptus pot̄ ī eorū pductus drīas /
scire g° dz ī gn̄e ē scire eā ī pō̄· tūc aūt
ipē scitur qn̄ scitur eī n̄ specifica· debē
ei sibi iungi· de eē sic de scire· ī eē q̄
sic ē q̄ eē ī pō̄ ē eē s̄p q̄· eē aūt ī actu ē eē
simpl̄r· ita sic̄ scire rē ī gn̄e ē scire eā
ī pō̄ s̄m q̄ / scire aūt eā ī spē ē scire eā ī actu
et simpl̄r· et ideo dic̄ phs q̄ scire rē ē scire spēm
rei ul' rē ī spē sua. Consequēter aūt utrū p̄ spēs res
dicitur entia sic innuit phs. Secūdo dicit q̄ ħ
pt̄ iustificari ꝛ ħ in opiōne plōnis ꝯ opiōe
ar'· p° ħ opiōne plonis· posuit· n· spēs se
paratas p q̄r pticipacōz res dicūt̄ hr̄e entitē /
sic p pticipacōz hoīs separati hic hō dr̄ hō / p ma
gnitudinē· n· humanitatē ī aliq° eē p se ꝛ p eē;
sic ī spē separata hoīs· ī aliquo q̄ eē p q̄dā
pticipacōz sic ī hoīe quidā eū n̄ / ꝛ sic̄ di
co de humanitate ita dico de aliis spēbz / g°
pōt ħ iustificari p opiōnē phi. Quod ē tū n̄
ħ uidetur / q̄ eē eius p ād pt̄ eē duobz modis.
uno mō q̄z ab eo capit eē eēncie / g° mō
q̄z ab eo capit eē exn̄cie / res g° p q̄ditatē s
ꝛ p spēs suas eunt̄ quo ad eē eēncie· s̄z ī sin
gularibz capiunt eē exn̄cie / ħ· n· hō p huāni
tatē hr̄ eēm· s̄ humanitas ī hoc hoīe cap̄ exn̄
ciā / ita q̄ quiditas ꝛ ipsū ptīculare sic se hr̄
q̄ ipsū pticulare n̄ hr̄ eēm n̄ p q̄ditatē et
p nām specificā / ipa aūt q̄ditas ꝛ nā specifica
n̄ cap̄ exn̄ciā n̄ ī pticl'ī. Ubi g° dic̄ phs q̄ p̄a
eēncia· n̄ sūt entia suple q° ad eē eēncie n̄ p
spēs. Tercium cū dic. uidetur q̄ quidā· posuit tria
rōz suptā ab auctē plōnicor q̄ posuit eā ī
exn̄ciā uni ꝛ eius aūt magnū a° pmi· qbz
intuitur ut gn̄ibz gn̄ā sūt pn̄. Quartū ē dic.
at uō n̄c utrobiq: excludit q̄dā rōnē· pos
set ñ· accidēe q̄ ꝛ illa q̄ q°ponit res ꝛ ipa gn̄a
sūt pn̄ / ħ excludit dicēs / q̄ nō ē poīe istā ꝛ illā
dr̄e pn̄ q̄z illa sūt pn̄ rei· ex quibz ē rō diffini
tiua· rō aūt diffinitiua rē ē unā ꝛ eadē res hr̄et
diuersas diffinicōes q̄z diffō aūt dat̄ p gn̄a et
alia ꝛ diuisa ab illa q̄ ē ī pn̄ n̄ exn̄tibz ī re
ex quibz res q°po° / ē g° rō phi ī hoc / una ꝛ ea
d' res hr̄ unā diffōm· s̄ aūt ħ ꝛ illa eēnt pn̄
unū ꝛ id diuiħ de diffiniret / q̄z unicūqz diffi
niri pōt ex pn̄ suis / ꝛ sic diffiniri posset
ex pn̄ q̄ q°ponūt rē / ꝛ ex gn̄e q̄ ꝛ p°° pn̄.
Quartū ē q̄ ista rō s̄ hoc fundat̄ q̄ q̄cq̄ pn̄
cipiūt rē posset eā diffinire· s̄ ig° poīt
duo pn̄ uel duplici mō eēnt due diffōnes
q̄ n̄ ē eē c°ē dcm̄ q̄ unius rei unica diffō ē.

Adhuc aūt s̄ q̄ marie pn̄ ꝛc. hic disp̄u
tat scdm̄ q̄om̄ n̄· s̄· gn̄a pma ul' illa
q̄ ultio dnt̄ de ī diuiduis debeant dī pn̄ ꝛ dī
ī· d· p· p° poīt titulū q̄onis· g° addu ucit rōes
ad q̄om̄· p· ma· s̄ aūt illa sūt mag° pn̄ ꝛc.
dic g° p° q̄ si gn̄a sūt marie pn̄ aūt sūt
illa q̄ oī exīntiā mag° pn̄ / aūt illa q̄ sunt

pma ꝛ ultima de nūo gn̄m aūt illa q̄ ultio
ꝯ p̄ie pn̄ de ī diuiduis sic spēs spālissima·
ħ·· n· hr̄ dubō n̄· Tercium ē d'· ua s̄ q̄ illa·
ꝛc. obic̄ ad p̄posita q̄om̄ ꝛ rōe ħ tūc hic· p° q̄
q̄ pma ul' pma gn̄m nō pt̄ dī pn̄· g° o° q̄
spēs spālissime mag° d̄z d' pn̄ q̄ ipa gn̄a· i'·
at uō si mag° pn̄ n̄ ꝛc. 3° adduc rōes ad op
po° s· q̄ gn̄a pma mag° d̄z d' pn̄· i'· ita q̄
q̄ō oz· pma pt̄ dīd' ī ttes p· s̄m· 3· rōes q̄s
adducit· g° a i'· amp q̄ ī tenet· 3· i'· ad ħ q̄·
ad huc mag° dnā ꝛc. Dic g° p° q̄ si illa q̄
mag° pn̄ q̄ ultio· pdic̄m uniūm ē q̄ sup
ma gn̄m ·q· [illegible] oībz pdicat̄ q̄ marie
pn̄ ita q̄ tot erūt tr̄ quot sūt q̄ illa
pn̄ ꝛ q̄ de oībz pn̄ / g° eus ꝛ unū eēt pn̄ re· ꝛ ita
secretur q̄ aliqua pn̄ nō eēnt gn̄a q̄z eus ꝛ
unū nō s̄ gn̄a / q̄ q̄ eus ꝛ unū nō s̄ gn̄a pbat
ex hoc / q̄z necē ē cuiz gn̄is eē aliq̄s drīas ex
unaq̄z illaz eē deriatā· si g° eus ꝛ unū eēnt
gn̄a oportet drīas q̄ ē ī poīe / eius rō ē q̄z ī poīe ē
spēs gn̄is pdicari de drīs suis sicut spēbz ħ ē
n̄ inediatibz spēbz / gn̄s· n· nō pt̄ de drīa p̄p
ticipat ab ea / q̄z si unū aut eus ē gn̄s aliq̄
drīa dicetur unū ul' eus pticipabit ipm̄ unū
ul' eus s̄ eus aut unū pdicaret / et ħ ē q̄ dic
phs· nec unū nec eus erit / si uō q̄s dicat unū
ꝛ eus n̄ eē gn̄a· ēte nō erūt pn̄· si oīa pn̄
ponūtur gn̄a / ē g° rō phi ī ħ si cōissima q̄ d'
oībz pdicant ponunt pn̄· g° eus ꝛ unū erūt
pn̄· eus aūt ꝛ unū nō sūt gn̄a· q̄z nulla drā pti
cipat gn̄s oīs aūt ꝛ oīs entitas pticipat
unū unius ꝛ entis· g° nō oīa pn̄. Consequenter aūt
ūt eus hēat drīas· dr̄ ē q̄ nō· ē rō ē q̄ hi
tudo ī gn̄e ꝛ drīam tal' ē· q̄z ocept° gn̄is
ē ex ocepto drīe uā oceptus aīalitatis ē ex
ocepto rōnalitatis. ħ· n· oceptus gn̄is ꝛ
drīe ocurrāt ad oceptū spēi· tū oceptus ge
nus oīo ē ex oceptu drīe· si g° eus hrēt d'
oportet q̄ oceptus entitatis eēt ex ocepto
illaz drīaz. u· g°· gi· r· pdicatū drīeret eus
tunc drīe oportet q̄ oceptus entitatis eēt
ex oceptu pdicantur ꝛ ꝯ q̄ oceptus p
dicantur n̄ eēt entitas· cū n· oceptus en
tis sit ipa entitas sicut eus hrēt drīm drīaz
eo mō quo gn̄s diuid' ī drīas oportet q̄ id q̄
diuidit eus nō eēt entitas ꝛ ħ ē q̄ dic phs.
in lr̄a — q̄ si eus diuideret ī drīas illa drīa n̄
eēt eus nec unū q̄ ē ī poīe. Queritur aūt
utrū eus hēat drīas· et p° s̄m poīt pare illa q̄
p pcedēte q̄z ex quo eus n̄ hr̄ drīas rōe g°
hr̄· g° eus nō pt̄ eē gn̄s· tū aūt pt̄ q̄ q̄ redu
ci· eus· n· pt̄ eē q̄dā uoīatū ab eē eēncie
ul' ab eē exn̄cie· sic· n· lucēs pt̄ eē quid
denoīatū a luce· ul' a luce· ī suo mō eus
pōt dici ab eēn̄· ul' ab eē exn̄cie· ꝛ imagi
nabimur· n· suo mō luce loco eēn̄cie· luce
aūt loco eēt exn̄cie· lucēs aūt loco entis

Q° 96
utr p̄ z'm [illegible] res dnī

[illegible] z° ut [illegible]

[illegible] pōīt

[illegible]

Q° 97
utr eus hēt drīas

Q° 98
utr eus pt̄ gn̄s

aut dicat ens ab ee eentiale pz q no pt ee ge
nus r'o est q oe genus descendit i spec i ead
ceptu . i q ceptus gnis no e cept spe
s sit de ceptu spei . descendit a' p dras qre
cept e ex ceptu gnis . Si g' ens eet ge
nus q ipos ab ee eentie oportet q ceptus
eentie eet ex ceptu cuz dne dividentis ens .
z h' sequeretur q illa dra eet qdam n ens
q e ipole . ceptus . n . eentie e ceptus prim
psupponat se i fra om ceptu i fore . ¶ Ga ro
pt ee talis ad h' de ee eentie . si ens ipotam
ab ee eentie eet g' ad alia . eet g' ad . x . pdi
cata . h' q probo ee ipole . oia . n . q sunt i fra
unum ge ghit i fra unu ceptum . qnt ad
ceptus n ea ceptus alicuius i fior . Sz ens
aliud a ceptu om i fior . Si g' oia pdi
camta grent i uno gne . puta i ente .
oportet q cept ille eet uns ceptus ali
a ceptu om pdicamtor q e ipole . eni
tis oiis ceptus ul sit ceptus entis i se
ul eius i alio h' e accntis z sbe . oz q u
accntis z sba grent i uno tot ceptu q u
le ceptus no eet ceptus entis i se ul
in alio q e ipole . oiis . n . ceptus ul e cep
tus entis i se ul i alio . Vn g' i ipole e unu aliqd
pdicetur pdicatoe gnis de rebz hntibz
forz dunas q u gcat i una for uno ¶ Ad
e i ma ei nod e q g' nomine for dun
tas . for pdicamtales q for i ipole e gre
i una forma h' e i uno ceptu . g' . u . deun
de spebz unu ceptu indicat / ens autem
dictum de . x . pdicatis no i dicat unu g
ceptu . z h' e q dic id g' . ens unum dem
de eis h' e de pdicatis no notificent de eis
unu nm . hoc e unu ceptum suo u . no
p magnabat de ente sic de equinoco .
equinoci . u . i mediate descendit i mul
ta signata . sic z ens i me te descendit in
oia pdicta u i me te u co aliq ceptu . h' tn
e dra ite equnoc z ens . q equivoci h' des
cedat i me te i multos ceptus . tn cep
tus equivocor no hnt analo ad unu c
ceptu pmu . ens a' sic descendit i cept
pdicamtales . q ceptus pdicales hnt
attribucoez ad ceptu pmu q e ceptus p
dicatl' . i q ceptus accntis u hret ana
logia ad ceptu sbe ens eet pure equi
nocu ad . x . pdicta ¶ Tertia ma tang' g'
i h' partu . ad pband q ens i potam ab
ee eentie u pt ee ge ad . x . pdicta . q' si pdi
cata grent i gne q' e ens . nece eet ut p
pdicta i se i tra no hrent drias ad i uice q' bz
differunt i oibz sunt uanitis . ib q u sbe
z quantitatis eet ead . ¶ Ad e gm eius
nod e q' q g' gnt i gne pti differt z pti
qnt . ita q no dnt i oibz sunt nantis .
cu . u . illa q sunt i gne sunt spes z ons spes
qponant ex ceptu gnis z dne . oz q illa
q sunt i gne ptignt i ceptu . s . gnis z p
ti differunt . s . i ceptu dne ita q u dnt
ti differunt . s . i ceptu dne ita q u dnt
a se ipis u' i oibz nantis sunt h' p pte sui . s .
p unu dras . vn pbs . x . h' nocat dra q pti
qunt z pti drut . dinisa a' nocat illa que
drut i se ipis . si g' ita sua q drut ee
drut i se ipis . si g' ita sua q drut ee
sua si pdicta grent in ente tamq i gne se
qretur ut dic g' q no differret i use ipis
i oibz sunt ceptibz . h' e i oibz sunt sub qt
nt g' nocat ceptus . q pdicata ex q'
eent i gne ptici rent z pti differret . q g'
ut pro ipoli . q pdicata oino se ipis
drunt . nullo mo capient i fra suos cep
tus ceptu coem gnis . z no dic . om . q
si ens eet gnis . illa z qualitas eent ead
h' e hrent unus ceptus coem q e ipole .
Sic g' pz q ens h q i pos ab ee eentie . no
pt ee ge ¶ Sz no pt ee ge ens h q ipo
ab ee q pz dua ma . po ex hitudie q e i
t gen z spem / q id q e de pnli sigto ge
nis . dz ee ceptu spei . h' . n . ceptus gnis
u sit ceptus spei . tn ceptus specific e q dm
ceptus ~~ceptus~~ q pos ex ceptu gnis z
dne / ib oz q ceptus gnis sit de ceptu spei
tn q i portatur p nom gnis sit de sigto mi
q i portatur p nom spei . cu h' sint vna .
pz q ens h q ipos ab ee eentie no pot
ee genus z numerie x v . x . pdicatoz . h' . u .
ens i pos ab ee exntie . ita q ee exntie
e de sigto pncal z de pnli ceptu ipi
entis . Sic a' e q ee exntie e ex ceptu ip
sor pdicatoz . ad ee . n . i pdicto u redit ee
exntie . Si g' ee exntie e ex ceptu z
pdicator . g' z ens h q ipos ab ee exntie e
ipole . e . n . q id a quo i pos ret sit ex cepti
aliqd q ipotam ab illo ut sit no sit ex cepti
ut u albedo e ex ceptu alicuius z albu ut
albu e ex ceptu eius . Si g' ee exntie e
ex ceptu pdicator g' z ens h q ipos ab ee
exntie erit ex ceptu eor ex quo apper
pma ma . q . s . ens q ipos ab ee exntie u
pot ee ge ¶ Sa via — pz ex u gnis . i e de
u . u . gnis e q dicat q' i qno eentie . u
est debe p imaginari q ge z spes ul dra
z spes dicat dno q fz dicunt vnica . Sa a'
tn z alio mo . u . dic . ipm q i po : z ib ee i q
pleto z diuisio . q spec . ficale p diuisa
dras . spes a' dic id q in spe specificani q
pletu z dicieni . ipa ex dra dic specifi
cacoz eid q z q ipa specificaco e q da qle
tate ib de q dra de q qle ut q p mos q
z no i fine . e ti . topicor de . q dra de q li
tate gnis . ex qbz pz q ge dra z spes
cadunt sz ee exntie . h' diuisis mois . q ip
genus cadit sz ipm ee exntie . q i forbile
z specifible . dra a' cadit sz ipm i forma z

specificatio. Ideo aliter simpliciter dicitur quod compositum ex quibusdam, scilicet ex informabili et informante. Si enim in genus et differentia. Tamen quia nos non sic imaginamur quod genus et differentia et species dicantur tres res, sed unam rem diversis modis sicut patebit infra [illegible] genus cadit secundum esse essencie quoniam in mente cadit secundum esse existencie non potest esse genus [illegible]

[illegible]

si quis ponat p̄rium gen̄ ee p̄rium q̄r n̄ sē ad
hoc s̄ equitur eo q̄ p̄ gn̄ia rē · sic sumpta ·
Secundo dicit q̄ sic ut q̄ dr̄ic sit maḡ p̄ri q̄
gn̄ia ad'dr̄ ē q̄ cū aliq̄ p̄dicat̄ 9ᵘᵗ alicui ro
roē duplicacōis v̄z saluat̄ maḡ rō n
li⁹ reduplicacōis saluat̄ maḡ rō mi⁹
p̄dicati · isti a' ponebāt gn̄ia eē p̄ri roē
notificacōis · q̄r dabāt noticiā de re · rō
aūt notificacōis maḡ repit̄ in d̄a q̄ī gn̄e
q̄r d̄a dic̄ rē p̄ mod' actus · gn̄a p̄ mod' pot̄
acc̄ a' maḡ notificat q̄ p̄o · Quod tñ q̄
isti ponebāt p̄ri hīc duas p̄p̄etates · s · ꝛ q̄
ecūr quia ꝛ q̄ ecūr notificatia · si aūt ē
dat̄ rō eētialis sic gn̄ ut maḡ p̄ri q̄
d̄ria · si tñ attēdat̄ rō notificacōis · sic
co⁹ ē · ꝛ hac p̄p̄etate attēdēs p̄hs dixit
q̄ dr̄ic uni maḡ p̄ri q̄ gn̄a · Secundo d'
at nō ꝛ maḡ p̄ri q̄ cōem ꝛc · ot q̄ sp̄es
ē maḡ p̄rum q̄ gen̄ · ꝛ dr̄ · i · z · p · ꝛ tres
roēs q̄s adduc̄ · z iᵃ · quib' s̄dbꝫ · p · ꝛ p̄ z iᵃ ·
aūt p̄ li quid' ineu⁹ · p̄rima rō tal' ē · id ut
maḡ hic roē p̄ri q̄ ē maḡ uni · q̄r rō
uni saluat̄ i p̄ncipiis ꝛ rō multitudinis
i p̄ncipiatis · ꝛ p̄dicoe uni rem erāt
p̄ri rē · si g̊ p̄rium hē roē uni ꝛ id ē ma
g̊ idiuisile q̄r uni nō ē n̄ ens i diuisū sic
maḡ p̄ri · Sp̄ecia a' hē maḡ roēm idiui'
q̄ gn̄ · g̊ ꝛ maḡ roē p̄ri · q̄ a' sp̄es hē
at maḡ roēm idiuisil' q̄r idiuisile d̄r duobꝫ
modis · s · p̄ quiditatē ꝛ sp̄ēꝫ ꝛ p̄ q̄titatē ·
p̄ut a' eid q̄ ē idiuisile p̄ q̄ditatē q̄ id q̄ ē i
diuisile p̄ q̄titatē sic q̄ dicat̄ p̄or ē q̄tit̄
gn̄ia a' sit diuisi⁰ᵘᵃ p̄ q̄ cōem · sp̄es a' n̄ diuid'
diuisione cōem ꝛ sp̄ecifica · si g̊ gn̄ diuid' i sp̄es ·
sp̄ecia a' n̄ sic diuid' maḡ erit uni ineu
p̄dicat̄ l' ē sp̄es sp̄alissima q̄ ip̄m genus ·
ip̄m · n · gn̄ diuid' i sp̄es · sp̄ecia' sp̄alissima
ut hō nō sic diuid' · nō · n · hō ē gn̄ aliquor
hoīm i q̄ hō sit gn̄ ꝛ aliq̄ hoīes sint sp̄es
ꝛ diō hoīs i aliquot hoīes sit ut diō gn̄
uis i sp̄es · Erit g̊ rō p̄ri in sp̄e ē idiuisile p̄
q̄ cōem ꝛ p̄ q̄ns hē maiorē roēm p̄ri sp̄es
ē · ꝛ iᵃ gn̄ ꝛc · Quod ē q̄ d̄r ē diō · s · form'
ꝛ q̄titatiua · diō a' form' ē i gn̄e · ex hꝫ q̄ gn̄
diuid' i diuisas formalitates ꝛ diuisas roēs ·
diō a' q̄titatiua ē diō mat' · ex hꝫ q̄ rō v
na recipitur ī alia ꝛ alia mā ut ī alia ꝛ
alia q̄titate · ꝛ diō ī sp̄e ē · debem⁹ n · y
imaginari q̄ p̄dicam p⁰ diuid' ī diuisas
form' p̄ alia ꝛ alia diuisa · ut · ūrt · ꝛ p̄ cor
p̄ei multiplicat̄ ꝛ corpeit p̄ aīatū · ꝛ ut
ta diō form' q̄m sit usq̄ ad sp̄es sp̄alis
simā · q̄r sp̄es sp̄alissima n̄ diuid' p̄ form' · s̄
solū p̄ mā · hō · n · n̄ multiplicat̄ ī hunc
hoīem ꝛ illū multiplicacōe form' · s̄ solū
multiplicacōe mā · q̄ ūlaus · n · q̄ mat q̄
hō ma⁴ ꝛ hac multiplicacōe appellat p̄hs q̄ti

tatiuā · q̄a g̊ diuid' p̄ form' ꝛ p̄ formalitates sic tm̄
g̊ diuid' q̄ diuid' p̄ mā ꝛ p̄ꝫ q̄ maior diuisibili
tas ē i gn̄e q̄ i sp̄e ꝛ p̄ q̄ns maḡ saluat̄ rō
i diuisibilis ꝛ uni i sp̄e q̄ī i sp̄e ꝛ p̄ q̄ns ut
uicitat̄ p̄hs q̄ d̄r p̄ri rō p̄ncipiy · Tercia
ē d̄r · quib' i quibꝫ p̄ri ꝛ poste · Adduc̄ tñ
roēꝫ q̄ sūt ex quando q̄de p̄ionis q̄ cū aliq̄
uni p̄ sep̄abilis n̄ ꝛ p̄rius ꝛ poste⁹ posuit
i⁰ uni sep̄ati · quia ad p̄rᵉ ꝛ p⁹ ꝛ poste⁹ n̄
posuit i⁰ uni sep̄atū p̄r h · h ē p̄r poza ꝛ
posteriora de quibꝫ p̄r i⁰ uni ut si uno ē p̄us
ꝛ poste⁹ · i q̄ p̄rima sp̄es uni ē dualitas · sꝫ dua
rum ꝛ sic de aliis n̄ erit al uni sep̄at q̄ posuit
d' p̄tea uior · ꝛ sic duo sep̄atis p̄r sp̄es uior
de quibꝫ p̄or · si aūt i sp̄a ē cū i sp̄a uni ex
uni sep̄atur p̄ rius ꝛ poste⁹ i sp̄ebꝫ · q̄r
sp̄ uua sp̄es p̄or ꝛ p̄fectior ē ꝛ alia i p̄fectior
nō repitur aliq̄ gen⁹ sep̄atū p̄r suas
sp̄es · si a' h n̄ sit v̄m · tñ repit̄ gn̄ sep̄atū ·
gn̄ia sep̄atū p̄r sp̄es erit scola aliorꝫ q̄r hē
bāt doctrinā ꝛ scolā aliorꝫ · q̄r i hꝫ n̄ saluat̄
regla q̄ saluatur i aliis · gn̄ia · n · manic uni
de uno aorꝫ q̄ hīt p̄us ꝛ poste⁹ · s hꝫ s a' aūe
hīt p̄us ꝛ poste⁹ de in ē q̄ nō ē ad sep̄atū
si g̊ gen⁹ eēt sep̄atū hīet scolā p̄ se · g̊
g̊ ꝛ h i gn̄e n̄ ē dare aliq̄ sep̄atū ꝛ h
q̄r i ē p̄us ꝛ poste⁹ ꝛ rō ista i sp̄e ē ad se
patū q̄r s i diuidit eid sp̄es n̄ ē h p̄us ꝛ h q̄
maḡ hē roēm sep̄ati hē maḡ roēm p̄ri
g̊ sp̄es hē maḡ roēm p̄ri q̄ gn̄ ꝛ sē g̊
rō p̄ri i hoc q̄ hē roēm sep̄ati maḡ hē
roēm p̄ri q̄ i⁰ q̄ hē sp̄es ē q̄ sep̄atū · gen
uo n̄ ē g̊ sp̄es hē maḡ roēm p̄ri q̄m
genus · minorē p̄bat · q̄r v̄ ē dare p̄us ꝛ
poste⁹ n̄ ē ad sep̄atū ꝛ v̄ nō ē dare ad
sep̄atū · i gn̄e ē dare p̄us ꝛ poste⁹ · g̊ in
gn̄e nō ē ad sep̄atū · i sp̄e a' sic · Dubitaret
aūt q̄ potuit eē rō motiua ad' i q̄ v̄ ē p̄us ꝛ
poste⁹ i⁰ ē dare uni sep̄atū · id uidebatur
poi ut oīa posteriora p̄ticiparēt eā p̄rium i q̄
oēs hoīes sunt p̄ticipabat p̄ycā hoīs ꝛ q̄ tota
multitudo hoīm q̄ erat p̄ri⁹ reducebā
ad hoīem sep̄atū q̄ uocabāt p̄ycā hoīm ·
istud g̊ p̄ri ponebatur ut oīa posterio
ra p̄ticiparēt unū p̄rium · ꝛ g̊ istud p̄
ma potuit repiri i sp̄a uni rei n̄ fuit ne
cesse ponē [illegible] istud p̄rium sep̄atū · g̊
q̄ erat i [illegible] multiplex erat p̄⁹ ꝛ poste⁹
q̄r · n · oīs [illegible] nuū reducitur ad unū p̄
rium uni · q̄ [illegible] quid' ē i sp̄a ordinem
uior [illegible] dualitas · id nō fuit n
necesse p̄ycam [illegible] uior · s̄ in gn̄e · q̄r n ·
sp̄es se hīt p̄ [illegible] p̄ rius ꝛ poste⁹ · s q̄ oīs
poste⁹ reduci [illegible] una p̄rima · id nō fuit necce
ponē p̄ycā gn̄e ad q̄ reducerētur oēs sp̄es
ex quo poste⁹ reduci ad unā p̄rimā · ꝛ a' ius
p̄rium n̄ pōt reduci i sp̄a ordinē rē oꝫ dare

aliq separatu ad q reducunt oia posteriora sicut q e simul i quibus no e prius et posterius et quo in uni no e prius alio no e maior ro q inini reducant ad pd q e9o sic q e ut dic phs i individuis eiusde spei oia in individua eiusde spei una forma participat una q forma ut una non hr prius et posterius ist te q prius nr ee q i ea diuitat forme no ita ibi sm opinio platonicor oportebat dare unu primu separatu ad q reducerent oia posteriora q prius separatu uocabat ydeam Dubitatur at utru i spebus q sit prius et posterius sic uidet dicere phs Ad hoc dico q hic no accipit prius et posterius temporale sz prius et posterius dignitate et nobilitate sic q accipiendo prius et posterius i specie eiusde gnis q e prius et posterius q pz dupliciter una ppia sumitur ex hitudine q hr spes ad ipsu primu alia uia sumitur ex hitudine q hr spes ad ge pma uia pz sic spes hnt hitudine suo mo ad primu sic hnt nui ad unitate nui ei sic se hnt ad unitate q sz sicut q bdas gradibz descendit et nuq duo nui st i eode gradu sz q alius et alius nui hnt aliu et aliu gradu hr q alius et alius nus hr alia et alia unitate et sic alius et alius aspectus e uariaco speciei sic e nuos ut v g d unitas sunt aspectu hr ad unitate et huic aspectui hr at alius nus q aspectus iste specifice diuidunt e sua n specificen et io q os nui ad ao et alio g du apparuit unitate no nuq reperiunt duo nui specifice differentes i eod gradu sic suo mo spes se hnt ad primu os in eensie speciei q descendunt ap et descendit i eod gradu i q illa q ppinquior e pfectior e illa q remotior ignobilior e et tuc nuq repiunt duo nui specifice q n hbant i eade unitate i gdu q ttatio in unitatis i nuq reperiuntur due eensie specifice q n hbant equalitate te i e se ro primu i equalitate dico i gradu pfectionali q illa e q pfectior alia ita q i q fac diuisat aspectus ro unitatis i gdu q ttatio fac diuis aspectus spes ad primu i gradu pfectionali et sic i una q ttitas nui q dif ft ab alia q ttate q q ttitas uni nui e maior alia i q hr i spebz pfco uni differt a pfcone alterius q una e q pfcior e q alia sic g pz pma uia pz sic Secunda hr ista hitudine ad diuisa q q una diuisa nobilior e q alia diuisa diuiderent ge reducunt ad prius hitudin ad hitudin nl diuini q una diuisa q cp hr ee di uini ro alii et alia hr dign dice se hnt q e perficiunt diuini et oe pfcut spes hr Et n diuisa uiuim g q du e spes oia uiui te ad aliquas diuisas se hbent ee diuini et ex pfecti i q q una e pfcior alia Secunda amplius illam uitas et post terciam uo ad pband

aut ubi hr q de melius

q spes e magis primu q ge et e ro tal quo duo sic se hnt q unu e melius et ad e in ius sz id q e melius dz ee prius et hr rom magis primi q id q e unius Sed q et spes se hnt ad inuice q spes nobilior et melior e q ipsu ge g ge no e de mo cor q sunt pri sz magis ipa spes concludit g phs q ipa unas rones illa q illo pdicabit de i dividuis i speculatiue magis inir ee pri q ipa gnia

Queret at utru spes sit nobilior q genus

Ad hoc quidam soluit quo dicens q spes nobilior e q genus q spes e pfco gnis Sed contra ad e etiam no e q conceptus gnis e quidam conceptus posl uel i forbilis uel q i forbilis p un spes ni nt debet p imaginari q gen et spes dicant duas res sz una et eand re g a p modu po e et q p mod i forbilis spes no p mod pfcionis et actus et io spes ut dic quidam se hr sic pfco et ge sic po g pfco nobilior e q po ita et spes nobilior e ipo gnie

Sed cu dic iterum quo o et de obic i gtrui ad pband q gnia pma st pri tali roe primum rei e qd roes qz e primu et pole ee ab eis separatu qz nl e ca sui ipius g q e primum singularii o q sit p singularia si g primum dz ee separatu id q e magis separatu hr magis rom prius q ad sit separatu a singularibz sz e q roe uile si g ipa sunt separata q uilia magis uilia et magis pri q mino uilia g pma gnia magis sunt pri q spes q magis separata sunt et magis uilia

Nod e q ipm iste et roe ponebat platonici se pari realit a pri et no q erat magis uile et magis distant a pri nr q debet hic uia g rom pri oo q hr magis rom pfe sepa ti gnia q magis distat a singularibz ptica tibz q spes et p oas magis inir hic rom uile et separati et p oas magis rom pri q ipe spes hac quidam oim pri inuntur ex hac ultima roe sm hr n gnia uel spes et ipa uilia pri po uebantur i q ponebat separata cu g no sunt separata g no sunt pri oo no quo pone bat Prbatur n dn hi q uilia n st sub stantie dns sz pbabi q pri rei sunt ui et forma ad quor hitudine se hnt ge et spes i q sic ui et forma sunt pri i conoido sic g et spes i cognosce do Sic form e magis pri i cnoscendi q ui sic et spes magis e pri cognoscendi q ge

Est a hita hac duo disputata q oe de uilib utru sunt pri hic mo quidam de sepati utru sit ad separatu a sibz q sit pri sibz et d p e q mo duas q oe p e an uilia sunt separata a sibilibz sz e an sintio forme separatu ab his a sunt opporta ex ui et forma pz p e amp q sit materie et a d p e sint uni sz p n z pro n mo du bom uni g o dic ad uuq pte n u no

Sicut

est ad partem singularia. 3o obicit ad aliam partem primo. At uero si hoc est necesse etc. Dicendum ergo primo quod quoniam hic est dubitatio difficillima et eius contrarie necessarium ad considerandum quia de ea philosophi eminentissimi considerauerunt de qua questione sunt dubitationes precedentes erunt. Quod uero precedentis questionis ex ista dependet. Quod non licet querit utrum uniuersalia sunt separata. Quod autem precedens querebat utrum uniuersalia sunt principia. Et ideo quod precedens ex ista dependet quia hoc oppositorum alterum: si uniuersalia sunt separata principia sunt. Si autem non sunt separata non sunt principia. Deinde cum dicit: Nam si non est aliquid preter singularia, probat quod uniuersalia separata sunt dicens quod si non est aliquid preter singularia, ita quod non contingit dare aliquod uniuersale separatum, non contingit aliquid scire. Singularia enim sunt infinita. Infinita autem ut infinita non contingit scire. Singularia enim prout sunt in infinitate et in tali acceptione cognosci non possunt nisi inquantum reducuntur ad aliquid unum, quod quidem unum uniuersale est, et ideo omnia singularia cognoscimus inquantum ipsum uniuersale quod est aliquid separatum cognoscimus. Est ergo ratio philosophi in hoc: si nihil esset preter singularia, nihil esset nisi infinitum [illegible] quia [illegible] scientie comprehensione finiuntur. Deinde cum dicit: At uero si hoc necesse etc., obicit ad partem contrariam, scilicet quod uniuersalia non sunt separata, dicens quod si necesse est uniuersalia esse preter singularia, oportet quod genera sunt preter singularia, uel prima genera uel ultima que sunt species [illegible] singularia; hoc autem esse impossibile ostensum est in precedenti dubitatione. Dubitatur autem utrum uniuersalia sunt separata. Et uidetur quod non, quia hanc questionem tractabit Aristoteles in 7 huius, ubi ostendet quod uniuersalia non sunt separata a singularibus. In oppositum est quod dicit de separatione [illegible] rationem. Si loquimur de separatione secundum rem, impossibile est quod uniuersale sit separatum a singularibus; immo eandem naturam quam dicit singulare dicit uniuersale, eandem non rem quam dicit hec humanitas dicit humanitas. Una autem et eadem non potest esse separata a se ipsa. Si autem loquimur de separatione secundum rationem, sic uniuersale separatum est a singularibus, scilicet non una et eadem natura dicatur uniuersale et singulare; tamen illa differunt secundum differentem modum et differentem conceptum, scilicet hoc dicit naturam humanitatis cum intellectu et conceptu particulari [illegible] et hoc quod dicit eandem naturam non dando intelligere de se particularem [illegible]. Ceterum autem utrum ratio philosophi ualeat que probauit quod uniuersalia sunt separata, scilicet quod si non esset separatum non esset scientia. Dicendum est quod ista ratio non probat quod uniuersalia sunt separata secundum rem sed solum secundum rationem. Ad hoc enim quod de singularibus possit esse scientia oportet quod omnia singularia reducantur in unum aliquod. Sic dixit philosophus in [illegible]. Sed tamen non oportet quod id in quod reducuntur sit ab eis separatum secundum rem, sed solum sufficit quod sit separatum secundum rationem. Si enim ipsum uniuersale esset quoddam realiter separatum a singularibus, scire naturam uniuersalis in realitate non esset scire aliquid de natura ipsius singularis, et per consequens scire unam realitatem non est scientia singularis. Si autem uniuersale est separatum secundum rationem, tunc quod una realitas sit uniuersalis et singularis, scire uniuersalis realitatem est scire realitatem singularis, et sic per istum modum potest haberi scientia de illis

singularibus inquantum reducuntur ad unum aliquid quod non est separatum secundum rem sed secundum rationem. Dubitatur autem utrum de ratione [illegible] est inquantum sit totum aliud preter ea que ipse intellectus considerat ipsum esse quod aliquid inquantum non est uniuersale. Ad quod dicendum quod non est necesse quod ad aliquid unum eiusdem modi eiusdem [illegible] in re non per quem modum est ab intellectu scientie comprehensum. Videmus enim quod intellectus ea que sunt coniuncta in re non diuidit. Nam lineam et superficiem coniuncta sunt in re, et tamen intellectus concipit conceptum linee non concipiendo conceptum superficiei. Sic intellectus ea que sunt uniuersalia in re uniuersaliter cognoscere [illegible] dico hoc quod intellectus uniuersaliter ea que singulariter existunt in re non potest considerare quin considerat ipsam naturam absque consideratione particularium in indiuiduationem. Deinde cum dicit: Amplius autem si quid maxime etc., prosequitur aliam questionem utrum scilicet sit forma separatum ab hiis que sunt composita ex materia et forma. Hec diuiditur in partes: primo mouet questionem, secundo prosequitur de ipsa ibi: Si quidem ergo nihil est preter singularia. Dicit ergo primo quod dubitabile est utrum sit aliquid separatum preter sinolon totum, id est preter rem compositam ex materia et forma. Exponit autem quid uocat sinolon totum dicens: Dico autem sinolon totum quando aliquid de materia predicatur. Deinde cum dicit: Nodus est autem quod plato ponebat ydeas separatas quas ydeas res materiales participabant, ita quod tamen res naturales scilicet ipsa ydea separata ipsam participabat ydeam et ipsa materia quandam cum ipsa participatione faciebat quoddam sinolon totum. De hiis autem separatis facit philosophus mentionem ubi etiam questionem utrum scilicet preter omnia hec sit aliquid separatum. Ad propositum: quoddam corpus est aliquid separatum et potest aliquid dari non. Aut preter naturalia hoc est aliquid separatum. Nodus est autem quod hec questio non est omnino eadem cum precedenti. Questio enim uniuersalis quo utrum uniuersale sit aliquid separatum a singularibus. Hec autem quod querit utrum sit aliquid separatum a sinolon composito ex materia et forma, quod ad hanc opinionem platonicorum erat quoddam sinolon totum compositum ex materia et forma et participatione separati, ita quod ipsum separatum non ueniebat in compositionem huius sed ipsa participatio separati. Sed autem sinolon totum compositum ex materia et forma sed sit singulare non tamen omne singulare est compositum ex materia et forma, quod patet quia substantie separate sunt quedam particulares que per se subsistentiam et per se operationem et ideo singulares sunt, et tamen non sunt composite ex materia et forma. Cum ergo quod precedens querebat de uniuersali respectu singularis, hec autem querat de uniuersali respectu sinolon, quod est quoddam sinolon totum compositum ex materia et forma, patet quod quod precedens generalior est quam ista. Deinde cum dicit: Si quidem ergo etc., prosequitur dubitationem predictam. Et dicit quod primo obicit quod illo quod ducit quod non est aliquid preter compositum separatum ab hiis que sunt composita ex materia et forma. Secundo obicit ad oppositum ibi: Sed si aliquid ponitur preter id quod adducit duas rationes. Secunda ibi: Amplius autem neque sempiternum. Dicit ergo primo quod si nihil est separatum preter singularia composita ex materia et forma, nihil unquam erit intelligibile, sed omnia erunt sensibilia et nullius scientia erit intellectiua: si nihil est intelligibile sed omnia sunt sensibilia, nullius erit scientia, nisi forte quis dicat sensum et scientiam esse idem. Est ergo ratio philosophi ista: omnis intellectiua cognitio et omnis scientia est de abstractis a sensibilibus. Si ergo nihil est abstractum sed quodlibet est sensibile, ergo nihil est intelligibile nihil est scibile. Nodus est autem quod si sensus et intellectus essent idem, sic sensibilia uidentur esse scibilia

in intellectu vacaretur esse sensibilia, scilicet quia intellectus attribuit
sensibilibus conditiones posteriores quae non sequuntur esse diversa obiecta; cum ergo
sensibilia non vacentur esse sensibilia, vacabit intellectus esse ad id
quod Aristoteles vocat abstractum a sensibilibus. ¶ Deinde cum dicit
amplius quia etc. ponit secundam rationem esse quod sic procedit.
Primo concludit quod si unum est abstractum a sensibilibus non est sepa
ratum; ergo probat hic impossibile, scilicet quod unum sit separatum in se.
Ratio: si separatum non est etc. dicit ergo primo amplius si
non est separatum a sensibilibus non est separatum nec immobile,
quia omnia sensibilia corporalia sunt in motu. ¶ Deinde
cum dicit ratio probat hoc esse impossibile, scilicet quod unum sit sepa
ratum, et dicit scilicet d. p. f. quod inducat ad probandum hoc du
as rationes. Prima: amplius quod sit generatio et motus, dicit ergo
primo quod si unum est separatum, supponit scilicet maiorem, id est quod
generatur necesse est esse ad quod fit et id ex quo fit,
et illud ex quo fit est primum unde etc. ultimum in
re generata, quod est ultimum ad quod stat resolutio
generati, et illud primum unde ingenitum existit; si
enim generaretur ex aliquo priori unde generaretur et hoc est
impossibile, sic enim esset abire in infinitum; unde est impossibile
dicere quod hoc primum unde generatur ex non ente in
possibile est, id est ex non ente ad generari. ¶ Deinde cum dicit
amplius quod sit generatio et motus, postquam probavit quod est
ad separatum ex parte materiae, hic probat quod est aliquid
separatum ex parte formae, et dicit scilicet primo probat quod omnis
generatio habet finem quia quod finit forma est; ergo pro
bat quod alia forma separata est, dicit amplius quod sunt
etc. dicit ergo primo quod si generatio et motus est necesse
est aliquem finem esse motus et generationis; cuius ratio
est quia nullus motus est infinitus, sed omnis motus finem habet
et hoc est de motu in esse et de generatione; non enim potest aliqua
generatio una esse infinita, non enim possibile est ad generari
quod impossibile est pervenire ad finem generationis; aliquid quod
est ipsum factum esse quod factum esse sit terminus generationis
patet ex hoc quod tunc aliquid generatum primo est quod primo factum
est et tunc terminatur generatio quia habet post ipsum factum esse.
¶ Notandum est quod nulla intelligat id quod fieri non potest et
sic non sciat motum quod finire non potest; sed quia
motus esset infinitus finem non haberet, et si esset
quod in infinitum iteratum aliquod esse intraretur eo
quod finiri non posset; ergo omnis motus finitus
est et finem habet, et est instantia in motu celari primo
et secundo, id est quod continuitas motus celaris sit in
finita, sed quod celatio succedit celationi; tamen quaelibet
celatio secundum suam speciem completa et finita est, quia ei
succedat alia circulatio; hoc accidit isti celationi quae
ad finitatem celationis suae. ¶ Deinde cum dicit amplius
quia si materia etc. postquam probavit quod omnis motus et generatio
finem habet cuius generationis finis forma est, hic probat quod ipsa
forma multo magis separata et ingenita est quam materia, dicit
esse sic, quia si materia separata est quae est ingenita, mul
to rationabilius est formam formale esse ingenitam; cum
per formam materia habet esse; nam si forma non erit, nec
materia erit; si ergo materia et forma non sunt praeter ex omnibus,
si ergo hoc est impossibile quod non sit ingenitum, necesse est aliquid
esse ingenitum, scilicet formam et speciem quae separata sit et
existat praeter singularia, id est sit totum quod est compositum

ex materia et forma. ¶ Dubitatur autem utrum sensitur
quia si materia est ingenita ergo forma et unde quod non
forma, id est compositio generatur; et contra per hoc resol
vitur in aliquid prius, scilicet in potentiam materiae, et materia quod ad aliquid
prius resolvi non potest, et per consequens corrumpi non potest,
quia omne quod generatur ex aliquo priori generatur;
ergo non est simile de materia et de forma; in quantum est prius.
¶ Secundo dubitatur quod appetitus materiae Aristoteles appetitum
in formam, ipsa id est materia continue est sub alia forma et appetit
eam materia contineat perficit nec per formam illam nec per aliam
sed quia appetitum non potest ipse appetitus sub una
forma in materia, oportet quod appetitur sub una forma
in specie vel in genere vel magis unamuis; ergo sic quod
omnis appetitus ad id appetitum est et omnis appe
titus mittitur alterum naturae appetitum in quod
potest; ergo appetitus materiae mittitur alterum appe
titum esse sub forma in qua tamen potest et qui tamen possibile est; cum ergo
non possit alterum appetitum sub esse unius
formae in materia alterius appetitum unum sub formis
generibus quae sunt continue succedentibus et quod esse formale genera
bilium et corruptibilium, sed non sit appetitum in esse
infinitum; tamen appetitum est per continuam successio
nem formarum ad formam. ¶ Dubitatur autem utrum
continuitas materiae formalis per continuam successi
onem arguat appetitum in una forma in materia
separata. ¶ Secundo dicendum est quod sic, et ratio est quia omne quod
est per participationem ad Aristoteles ad quod est tale per essentiam,
et omne esse diminutum Aristoteles est per formam appetitum,
quia esse per continuam generationem est quoddam appetitum
in per se diminutum; ergo Aristoteles aliquod appetitum
totum per formam completum, quae quidem est appetitum
totius unius formae in materia quae est per manentiam in se non
tamen in suo esse sed magnitudinum, id est quod esse di
minutum et esse appetitum primo et per se salvatur in uno.
Generatio autem et per quandam participationem salvatur in aliis.
Et si contingat quod Aristoteles non possit habere unum esse ap
petitum et diminutum in uno, alterum tamen ipse specialibus
per continuam generationem et successionem ex quibus patet.
Quo concludit ratio philosophi, nititur id est probare quod si unum
est ingenitum oportet dare formam ingenitam; nam ap
petitus materiae est ad id esse appetitum, esse autem ap
petitum ad quod est materiae esse appetitum diminutum, esse
autem appetitum diminutum Aristoteles esse appetitum com
pletum et perfectum, et hoc est esse formae separatae.
Arguens ergo de primo ad ultimum in perficia
tur per formam, sed non perficiatur per formam non salvetur
in ea esse appetitum tale autem esse appetitum quod salva
tur in materia est diminutum et esse tale Aristoteles esse ap
petitum completum; ergo si materia ingenita perficiatur
necesse est dare aliquam formam appetitam et ingeni
tam et completam. ¶ Deinde cum dicit sed si idem
quis ponit etc. arguit ad oppositum ad pro
bandum quod non est dare formam separatam a sin
gularibus compositis ex materia et forma, dicens quod si quis
ponit formam separatam a singularibus dubium est in quibus
hanc ponit et in quibus non; nam quod non sit
possibile unam formam esse separatam in omnibus manifestum est iam

tibus. unde non est possibile aliquam domum separatam esse preter domos in materia existentes. ¶ Dubitatur quia utrum sit dare formam separatam a sensibilibus. ¶ Ratio dubii est quia hanc conclusionem [illegible] philosophus in xii huius et primo in vii° [illegible] non ostendit quod est dare substantias quasdam formales separatas secundum se intelligibiles. In vii° non ostendit quod forme specierum et quidditates sensibilium non sunt separate a sensibilibus secundum rem, sed separantur secundum rationem. nec probat hic quod si non sint separate secundum rem, quod de illis non potest esse scientia, quia scientia sequitur separationem secundum conceptum et rationem, non separationem secundum rem. Et ideo quidditates et forme sensibilium sunt in sensibilibus realiter, tamen secundum conceptum separari possunt, et per consequens de eis potest esse scientia. Ex quo patet quod alique forme separate sunt a sensibilibus realiter sicut intelligentie actu. alique autem forme separate sunt solum secundum rationem, sed realiter sunt in sensibilibus. et iste sunt quidditates rerum sensibilium que sunt intelligibiles in potentia et non in actu.

¶ Adhuc autem utrum sola etc. Postquam determinavit philosophus de principiis quod sint principia et utrum sint separata an vel non, hic querit de qualitate principiorum. et primo querit de unitate et multitudine principiorum. Secundo querit utrum principia sint in actu vel potentia, ibi Hiis autem affine est querere etc. Tertio querit utrum principia sint universalia vel particularia, ibi Et utrum universalia sint etc. Prima in duas, quia primo querit de unitate et multitudine principiorum. secundo querit per quem modum unum et ens se habent ad rationem principii, ibi Omnium autem ad cognoscendum difficillimum etc. Circa primum movet tres questiones. prima quod est utrum omnium existencium in una specie sit unum principium formale numero. secunda quod est utrum omnia generabilia habeant unum principium numero, ibi Et utrum de principiis. tertia quod est utrum corruptibilium et incorruptibilium sint eadem principia vel diversa, ibi Non minor autem dubitatio etc. Circa primum sic procedit. primo movet questionem. secundo obicit ad questionem, ibi Si autem impossibile est. movet ergo questionem dicens quod adhuc questio est utrum omnium existencium in una specie ut omnium hominum sit una substantia formalis in numero, quod dicit quod est utrum forma specifica omnium existencium in una specie sit una numero. ¶ Deinde cum dicit Si autem impossibile est [illegible] aliam [illegible] obicit ad probandum quod non est una forma numero existencium in una specie. et producit [illegible] rationem talem [illegible] dicens ergo primo in quo [illegible] est quod omnium existencium in una specie sit una forma sola in numero. non enim omnia quorum est una forma specifica sunt unum in numero, sed sunt multa et diversa numeraliter. hoc enim est contra rationem quod talia sunt unum in numero que sunt in una forma specifica. Est ergo ratio philosophi in hoc. si esset una forma numeraliter omnium existencium in una specie, illa omnia essent unum in numero. sed hoc est impossibile. ergo etc. ¶ Deinde cum dicit [illegible] Postquam [illegible] rationem ad probandum [illegible] et est ratio talis: id quod est unum in numero non potest venire ad constitutionem diversorum singularium [illegible] divisionem materie. Et hoc est quod dicit quod non est [illegible] supposito quod forma sit unum numero non potest assignari quo singulum horum particularium sit unum hic formam in diversa et una. non est assignare quo [illegible]

[illegible] hoc est sic totum est compositum ex materia divisa et forma indivisa. Est ergo ratio philosophi: ad divisionem materie sequitur divisio forme. Si enim est quod materia dividitur in singularibus eiusdem speciei, ergo et forma dividitur. non ergo est una forma numero omnium existencium in una specie. ad quod quidem hic questionem non obicit philosophus quia ratio que ad sequentem questionem proveniret ad oppositum probaret. [illegible] Et est quod sicut probatum est quod est dare universale separatum unum numero. Si autem esset, esset una sola numero forma existencium in una specie. ¶ Queritur autem utrum existencium in una specie sit una forma numero. ¶ Ratio patet quia non. primo ex unitate speciei. unitas enim speciei non est unitas numeralis sed est unitas rationis. non enim illa que sunt in specie conveniunt in unitate numerali sed in unitate rationis et conceptus. unum in numero non oportet quod conveniat secundum multitudinem. potest enim esse unum in numero quod nullam multitudinem habet, sicut patet in primo principio. unum autem in specie necessario convenit secundum aliquam multitudinem. unde que sunt unum in specie sunt multa in numero. ¶ Secunda patet ex divisione forme specifice. unde licet forma specifica de se non dividatur, tamen recepta in alia et alia materia dividitur [illegible] non sit una [illegible] recepta in alia et alia materia [illegible] erit alia et alia [illegible] Cum ergo individua eiusdem speciei habent aliam et aliam materiam, habent aliam et aliam formam numero. [illegible] ¶ Deinde cum dicit Amplius autem et de principiis etc. Postquam movit dubitationem de unitate principiorum respectu eorum que sunt eiusdem speciei, hic movet questionem de unitate et multitudine principiorum [illegible] utrum principia sint eadem numero vel eadem specie et numero divisa. et circa hoc duo facit. primo probat quod sint eadem numero. secundo probat oppositum [illegible] Prima in 3 [illegible] adducit [illegible] quo erit etc. [illegible] dicens quod [illegible] de principiis [illegible] dubitabit [illegible] utrum principia sint unum numero vel specie [illegible] vel erit in principiatis unum numero. ¶ Deinde cum dicit [illegible] ponit secundam rationem dicens quod si principium non est unum numero, ipsum unum et ipsum ens non est principium, cum ipsum unum et ipsum ens sit unum numero per se [illegible]. ¶ Notandum est quod per ipsum unum intelligit ipsam unitatem primam que est unitas per essentiam, et per ipsum ens intelligit id quod est ipsum ens et quod habet ipsam entitatem per essentiam et non per participationem. quia autem est ipsa unitas et ipsa entitas per essentiam tantum unum numero est. Et non dixit quod unum et ens unum est [illegible] quia quidem est ipsa unitas prima et ipsa entitas prima. ¶ Deinde cum dicit Amplius quo erit scire etc. Ponit tertiam rationem [illegible] quia scientia habetur de rebus per hoc quod unum reperitur in multis. non enim scientia est de singularibus sed de uno reperto in singularibus. Si ergo non sit dare unum numero in singularibus secundum quod cadat scientia, quo erit scire, quasi dicat nullo modo. ¶ Notandum est quod omnis scientia cadit secundum aliquo certo et determinato et finito. cum ergo singularia sint infinita, et quod infinitum [illegible] secundum ea non cadit scientia. sed solum cadit secundum aliquo uno certo reperto in singularibus. ¶ Notandum est etiam quod licet scientia cadat secundum aliquo uno certo et determinato reperto in singularibus, non tamen oportet dare propter hoc quod cadat secundum uno certo [illegible] in uno

quod unum tale numero non est reperire in multis. Similiter sed oportet quod cadat sub uno tantum et toto in conceptu. Deinde cum dicit. At vero si unum numero obicit et probat oppositum dicens si principia sint unum numero, in quo quidem principiorum ratione consideratum sit unum, non erit dicere de principiis existentium quod sic numero se habeant sicut principia sensibilium. Videmus enim in sensibilibus quod diversorum sunt diversa principia secundum numerum et tamen eadem secundum speciem. Sicut patet quod diversarum syllabarum secundum numerum que conveniunt in specie sunt principia eadem littere secundum speciem sed non secundum numerum. Si autem quis dicat quod non est ita in principiis existentium, sed omnium existentium principia sunt unum numero, sequitur quod nihil sit in rebus preter ipsa elementa. Quia quod est unum numero est singulare. Dicimus enim appellamus singulare quod est unum numero, sicut universale quod est in multis. Quod autem est singulare non multiplicatur nec invenitur nisi in uno. Si ergo ponatur quod omnium syllabarum existentium principia eedem littere unum numero, numquam littere possent multiplicari ut scilicet essent duo a vel plura. Et sic non posset seorsum inveniri a per se et seorsum inveniri in syllaba ista da. Et eadem ratio est de aliis. Patet igitur ratione quod si omnium entium sunt principia numero eadem, sequitur quod nihil sit preter ipsa principia, quia unum in quo convenit quod est principium alicuius sit, non erit principium alterius nisi sit aliquid preter ipsum. Non posset reperiri a vel alia littera in pluribus syllabis, ex quo esset tantum unum numero. Unum enim numero non dividitur. Hanc autem questionem solvit philosophus in XII huius, ubi ostendet quod principia intrinseca rebus, scilicet materia, forma et privatio, non sunt eadem numero omnium, sed secundum analogiam sive proportionem. Principia vero separata, scilicet substantie intellectuales, quarum suprema est deus, sunt unum numero unumquodque secundum se ipsam. Id autem quod est ipsum unum et ens, deus est, ab ipso diffunditur entitas secundum numerum in rebus omnibus. Scientia autem est de entibus, non quod sit unum numero in omnibus, sed quod est unum in multis secundum rationem et conceptum. Sic deinde ergo ratio que est ad oppositum sufficiens in principiis intrinsecis, non autem in principiis separatis eo modo quo agens et finis. Multa enim possunt produci ab uno agente et movente et ordinari in unum finem ultimum.

Non minor autem dubitatio etc. Postquam quesivit de unitate et multitudine principiorum eorum que sunt in una specie vel in diversa, hic querit utrum corruptibilium et incorruptibilium, que plus differunt quam secundum genus, ut dicitur in X huius, sunt eadem principia vel diversa. Et dividitur in III partes. Quia primo querit questionem. Secundo ostendit quod non sunt principia eadem corruptibilium et incorruptibilium. Tertio ostendit quod non sunt diversa. Secunda ibi: Nam si eadem sunt. Tertia ibi: Si vero diversa principia. Dicit ergo primo quod non minor dubitatio a prioribus relinquitur modernis philosophis et posterioribus, utrum scilicet eadem sint principia corruptibilium et incorruptibilium. Dubium enim magnum est utrum principia corruptibilium et incorruptibilium sint scilicet eadem vel diversa.

Deinde cum dicit. Nam si eadem sunt, ostendit quod non sunt eadem principia corruptibilium et incorruptibilium. Et circa hoc facit tria. Primo inducit rationem ad hoc ostendendum. Secundo interserit quandam solutionem quam quidam poete et theologi adducebant. Tertio interserit quandam aliam solutionem quam adducebant quidam philosophi naturales. Secunda ibi: Qui quidem igitur circa Hesiodum. Tertia ibi: Adicientibus non perscrutationem (?). Dicit ergo primo quod impossibile est quod eadem sint principia corruptibilium et incorruptibilium. Nam si eadem sunt, non est dare modum nec causam propter quam quedam de numero effectuum sunt incorruptibilia, illa vero corruptibilia. Est ergo virtus rationis talis: ex eadem causa consequitur idem effectus. Si ergo corruptibilia et incorruptibilia habent eandem causam et eadem principia, non videtur posse inveniri diversitas horum, videlicet quod aliqua videantur esse corruptibilia et alia incorruptibilia.

Deinde cum dicit. Qui quidem igitur circa Hesiodum. Infringit solutionem poetarum theologorum. Et circa hoc facit duo. Primo ponit modum solutionis eorum. Secundo ipsam solutionem infringit, ibi: Palam hec nomina etc. Dicit ergo primo quod philosophi qui fuerunt circa Hesiodum et omnes alii qui fuerunt theologi, illi scilicet solum curaverunt persuadere sibi ipsis, nos autem alios neglexerunt et despexerunt. Tales enim theologi principia deos nominaverunt, et ex diis dixerunt omnia esse facta. Et dixerunt quod illa que de numero principiorum que non gustaverunt manna vel nectar facti sunt mortales, et alii qui gustaverunt remanserunt immortales. Ergo virtus solutionis in hoc quod ratio quare hec sunt corruptibilia, alia vero incorruptibilia, non obstante quod ex eisdem principiis causentur, est quia hec de numero horum gustaverunt manna et nectar, hec autem non.

Notandum est quod hii poete antiqui sive theologi veritatem quam tradiderunt, tradiderunt sub quodam velamine fabularum, in quo per latentiam velaverunt illam veritatem latentem. Soli fuit nota eis. Et ideo dicit philosophus in solutione predicta quod solum curaverunt de se ipsis, alios autem spreverunt. Considerandum autem utrum possit hic veritatem quod ex gustu manne causetur corruptio et incorruptio. Causa autem quare tradiderunt veritatem sub velamine fabularum difficile est divinare quod voluerunt dicere. Possunt autem dicere sic: quod corruptio causatur in rebus ex longe distare a primo, incorruptio autem causatur per approximationem ad primum principium. Scimus enim quod ea que sunt prope primum, sicut substantie separate, incorruptibilia sunt. Hec autem approximatio et elongatio causatur in rebus ex maiori et minori participatione bonitatis primi. In eo enim quod est magis iuxta primum magis lucet bonitas primi, et minus in eo quod magis elongatur. Patet ergo per hanc participationem maiorem intelligi quendam gustum bonitatis ipsius primi et per gustum dulcedinis, quia bonitas est quedam dulcedo, et per elongationem patet intelligi non degustationem. Non quod illa non gustaverunt, quia omnis entitas participat entitate prima, sed quia quasi comparatione illorum que multum elongantur non gustant, quia quasi respectu illorum non participant. In quo illa non degustatio solum est comparativa et non absoluta.

Deinde cum dicit. Palam hec nomina etc. Infringit hanc solutionem. Et dividitur. Primo infringit eam. Secundo excusat se a diligenti inquisitione huius positionis. Secunda ibi: Sed de fabulose etc. Dicit ergo quod quod predicti quid voluerunt sentire per ista nomina manna et nectar solum modo notum fuit eis. Et ideo per quem modum attulerunt istas causas ad prestandum corruptionem vel incorruptionem rebus occultum est et supra nostrum intellectum. Quecumque enim est velatum est. Si enim hec cause accipiantur in quantum sonant, rationi nullius efficacie videntur. Illi enim dii qui gustaverunt manna aut gustaverunt gratia voluptatis vel delectationis vel propter necessitatem essendi. Hee enim due cause sunt manducandi. Si sumpserunt propter delectationem et voluptatem manna et nectar, non potuit esse manna et nectar causa essendi vel incorruptionis eis. Ratio est quia id quod est causa essendi et incorruptionis precedit ipsum esse. Delectatio autem consequitur ipsum esse. Delectatio enim consistit in tactu boni. Esse autem est tactus primi. Dicit ergo actus ex-

se actu primum. i. delectando se esse. sunt superbi-
uectur et inania propter necessitatem cenandi. ita quod per
cibum suscepti fuit incorruptibile. licet non sit impossibile. quia de
quod cibo indiget corruptibile est. Et quod dicit quod cibo indige-
at et incorruptibile sit est oppositum in adiecto. cibus enim ideo
sit in cibatis ad restaurationem deperditi. sed quod
deperdit per aliquod de substantia sua corruptibile est. ¶ Deinde cum dicit
sed de fabulose etc. excusat se a diligenti inqui-
sitione huius. ponit dicens quod non est dignum cum stu-
dio intendere huius qui fabulose loquuntur. ¶ Deinde
cum dicit ad uerentibus uel discentibus non per demon-
strationem etc. postquam disputauit contra positionem quo-
rundam poetarum. hic disputat contra quorundam philoso-
phorum. Et sic procedit. primo recitat opinionem philosophorum. secundo
ponit rationem horum philosophorum. tertio infringit illam ratio-
nem. secundo ibi. et tertio etiam instabit. tertio ibi. in-
debitum autem est. Dicit ergo primo quod per multa ratione
maior quod de uerisimilitudine fabularum conuidit ueritatem.
oportet querere et scrutari ab illis qui conuidit ueritatem
modo demonstratiuo quomodo potest esse quod omnia existentia possunt
esse ex eisdem principiis. Et tamen quedam de illis existentibus
corrumpuntur et quedam sunt sempiterna. cum enim non red-
datur causa huius. nec uideatur rationale quod sint. uel
esse ponendo quod sempiternorum et corruptibilium non sunt eadem
principia. nec causa huius. ¶ Deinde cum dicit et etiam ista
bit. postquam recitauit opinionem potest ad eam solum
ratione philosophorum dicens quod illa ratio et illa solutio quam
illi quasi extimabant esse conuenientem huic questioni
et quam ait philosophus marie dicit est illa que contentus est Em-
pedocles. quamuis tamen Empedocles ibi passus est cum aliis
sic. i. aliis incidit in magis inconueniens. in tempore
de. solum sed Empedocles fuit. cum enim quere-
batur utrum principia corruptibilium et incorruptibilium sint eadem.
ponebat quod principia omnia horum eadem essent. sed tamen po-
suit quoddam principium esse causam specialem corruptionis.
scilicet odium. elementis inmiscuit. i. quod cum principiis
communibus adiungebatur ipsum odium et quia ista fac-
bat corruptionem in rebus ¶ Deinde cum dicit. uide-
bitur autem non minus. improbat positionem solum
primo ostendendo quod ratio ab eo assignata non est conueniens
positionis. secundo ostendendo quod non est sufficiens. ibi. sed
quorum ipsius euenit. tertio ostendendo quod non est
ad propositum. i. actum tamen solum dicit. circa primum
tria facit. quia primo ostendit quod non conuenit enim ratio sue positionis
ex parte odii. secundo ex parte dei. tertio ex parte amo-
ris. secundum ibi. praeterea. tertium ibi. sed neque amor.
¶ Dicit ergo primo quod inconueniens posuit iste quod odium
esset causa corruptionis quia cum per premissa ex dictis
Empedoclis quis uelit ponere odium esse causam corruptio-
nis non minus uidebatur omnia posse uniri generare ex
odio et alia causa. Nam omnia secundum eum alia preter deum
sunt generata ex aliis causis et odio. sicut enim dicit
quod causa miscere cum odio sicut ille ex quibus omnia
sunt quod fuerunt et erunt et ex quibus arbores pul-
lulauerunt et uiri et femine et bestie et uul-
tures et pisces in aqua nutriti et dii longeui
quos forte uocabat stellas et demones. hos

plonici ponebant alia aerea. quod autem illud quod o-
dium sit causa generationis ad hoc est intentio ex dictis Empedoclis.
quia secundum eum si non esset odium in rebus omnia essent unum
et confusa sunt. Nam ut ait postea omnia que uenerunt
simul. et fuerunt in fra quoddam confusum. ultimo stetit odi-
um dividens omnia ista. et separans ex illo confuso.
¶ Est ergo non prius in hoc. hic uero dicit Empedocles quod odium est
causa corruptionis solum. aliud autem ex dictis suis potest col-
ligi quod est causa generationis. quia quod est causa distinctionis
est causa generationis. odium autem est causa distinctionis. quia distin-
guit et separat omnia entia que fuerunt in fra confu-
sum. ¶ Quod autem est quod esse in fra confusum est quoddam esse pote-
stiuum esse distinctum. quodlibet ergo est causa distinctionis uidetur esse
causa esse actualis. et quodlibet est deducens entia de
esse confuso ad esse distinctum uidetur deducere illa
de potentia. uel quod de potentia ad actum. omnis autem huius est causa
generationis. quia generatio non est aliud nisi deductio de potentia
ad actum. odium est huius secundum Empedoclem. ergo uidetur esse causa
generationis. ¶ Deinde cum dicit. praeterea quod et accidit. ponit
secundam rationem quod Empedocles. suscepta ex parte dei. dicens
quod et accidit Empedoclis dicere quod ipse deus minus prudens
sit aliis. cum enim prudens consistit in cognitione
quod paucioribus cognoscit minus prudens est. deus
autem non cognoscit omnia elementa. propter quod tamen alia cognos-
cunt. Nam cum odium sit secundum principium et sic elementum secundum Empedoclem.
odium tamen deus non cognoscit. quia deus ex odio non
compositus nec odium habet in se. Nam est secundum Empedoclem notitia
fiunt per similitudinem. et ideo cognoscentur terram
quod terra cognoscimus per terram et aquam per aquam et talia.
per ista. sed ad odium cognoscendum oportet quod habeat
odium nisi ita quod cognoscet odium per odium. quod o-
dium autem nocet difficile. i. generatione malum. quia
discordia mala est. concludit ergo philosophus quod accidit
ex ista ratione quod odium non est magis causa corruptionis
quam causa eruditionis. i. generationis ¶ Quod autem est quod sed Empedocles
similiter dicit cognoscere aliqua entia. oportet quod illa entia
habeat in se. quia omnis cognitio est per assimilationem. cognoscen-
tis ad cognitum. ut sic terram cognoscit. oportet quod compo-
ne ex terra. si igitur deus debet cognoscere odium. oportet quod ex
odio componatur. cum igitur secundum eum odium non reperiatur
in deo. ergo deus odium non cognoscit. ergo deus feli-
cissimus insipientior est quam est impossibile. ¶ Deinde cum dicit
omnis nec amor etc. ponit tertiam rationem suscepta ex par-
te amoris. uidebatur enim ponere Empedocles quod odium
est causa corruptionis et amor generationis. quod non uidetur
uerum. quia amor non uidetur causa eruditionis et generationis.
amor enim uidetur colligere omnia distincta in unum con-
fusum. cum autem illa que sunt distincta colligitur
in confusum et congregantur in unum. tunc est corruptio. cor-
ergo amor uidetur esse causa corruptionis. ita quod aliqua cor-
rumpit tamen generat ut uidetur. ¶ Quod autem est quod sicut dictum
est esse confusum est esse potentiale. et esse distinctum est dis-
tinctum est esse actuale. quodlibet ergo trahit [illegible] res
ab esse distincto ad esse confusum trahit illa de
actu ad potentiam. et per consequens uidetur illa corrumpere. nam
sicut generatio non est aliud nisi deductio eius quod est in
potentia ad actum. ita corruptio non est aliud nisi reductio eius quod est

spectat ad aliud genus scilicet physici vel probatur quod locus quantitatis sensibilium non est quantitas separata. Preterea
dicit scilicet in textu adducit quod rationes quas ponit pro dictis
prima ratio talis est mathematica et species unius eiusdem
rationis quia utrumque per abstractionem intellectus et differentia
eius post. Sed si ponunt mathematica in sensibilibus et
inesse non solum hoc erit conveniens ponere in eis sed et
[illegible] apparet species esse in sensibilibus quod tamen nullus antiquorum
posuit. Ceterum ad unum sequitur et quia in
ta est in intermediis genere [illegible] speciebus. Dicendum est quod isti po
nebant separationem tamen in hiis quod illud per abstractionem
intellectus quia videbatur eis quod illa que abstrahit intellectus
sint abstracta in re. Sed si aliquis ponit ipsa ma
thematica esse in sensibilibus non obstante abstractione intellectus
in quod duo hec possunt simul stare et quod intellectus abstra
hat et que ita sunt in sensibilibus videbatur eodem modo quod
non obstante abstractione intellectus quam abstractione abstra
hit species a rebus sensibilibus quod ipse species possunt esse
in rebus sensibilibus. Sicut non in mathematica abstractione non
obstante abstractione mathematica sunt in sensibilibus ergo
non obstante abstractione species erunt in sensibilibus. Ter
tium cum dicit [illegible] post ponam rationes dicens quod
ponam istorum sequitur quod duo corpora solida sint in eodem loco.
ponunt enim corpus sensibile et corpus mathematicum et quod hec
duo corpora sint simul quia corpus mathematicum et sensibile penetrant se simul. Quod est sicut dicitur 9 quarto physicorum quod duo
corpora non possunt esse in eodem loco. Hec probatur quia quantitas
quod enim corpus calidum et corpus frigidum non possunt esse in eodem lo
co hoc per naturam quantitatum non passionum. Sed si quan
titas phisica non salvabitur ratione duarum quantitatum
in physica videbitur simultas duorum corporum in uno loco.
Sed in corpore mathematico salvatur ratio quantitatis et corpus
sensibile [illegible] istorum hec quantitas non est illa. Ergo in
possibile est quod sint simul. Sed non passio in physica vel hanc
simultatem quia corpus mathematicum non est passio
nam passione ut illi possent aliqui videri quod possunt
simul esse cum corpore illi. Sed quia quantitas physica et istorum
alia est quantitas mathematica et alia naturalis ideo in
possibile est quod corpus mathematicum et sensibile sint simul physice
de hac quantitate. Secundo quod corpus glorificatum potest
simul esse cum non glorificato aliquid speciali concessione
tali potest patere. Quod est et quia sicut suo modo
[illegible] esse in corporibus videmus enim quod due forme eiusdem
rationis non possunt esse in eodem sicut albedo et albedo
forme autem aliquo diverse rationis possunt esse in eodem
sicut albedo et dulcedo. Ita suo modo corpora diverse
rationis et diversorum predicamentorum possunt esse in eodem
sicut corpus [illegible] et corpus quantitas. Si autem essent duo
corpora eiusdem predicamenti sicut corpus naturale et corpus mathe
maticum corpus naturale noceret ipsa quantitas secundum passione
sensibili. Corpus autem mathematicum noceretur quantitas non
passionata secundum ut abstrahit a passione. Impossibile
est quod sint in eodem. Quod est et quod illud ingenit
[illegible] istorum quia ponebant corpus naturale et corpus ma
thematicum differre realiter et quod unum sit in alio
ponam autem physici non potest sequi hoc inconveniens quia posuit
unum et idem corpus esse naturale et mathematicum quod ut non

tur naturale ut mathematicum. Et alio autem modo considerandi
eadem enim quantitas est divisioni ut quanta est prout
considerantur in sensibilibus dicitur corpus naturale illa autem eadem ut considerat
ur preter istam dicitur corpus mathematicum. Sicut enim non est alia
linea que est recta secundum rationem et que consideratur preter certa
ciem in non est alia quantitas que iungitur formis sensi
bilibus et que consideratur preter formas sensibiles. Preterea
dicitur et enim esse in mobilia posita ratione quam ponam is
tam et est ratio talis quia ipsa mathematica erunt in
rebus sensibilibus que mota non erunt immobilia sed mo
vebuntur quia moto aliquo movetur id quod est in eo. Sed
mathematica secundum istos ponunt in sensibilibus ergo motis
sensibilibus ipsa movebuntur quod est contra rationem mathematicorum quia
abstrahunt a motu et a motu. Sed ut quod hoc ratio sit
in quam rationem arguit sicut contra rationem istorum quia mathematica
secundum physicum sunt separata secundum conceptum sed non secundum esse
sunt in sensibilibus ergo motis sensibilibus ipsa movebuntur. Dicendum
est quod ponam physicum in duobus differt a ponam istorum. Primo differt
quia isti ponebant aliam quantitatem realiter mathematicam
et naturalem physicus autem ponit eandem secundum tamen modum considerandi
esse naturalem et mathematicam. Ergo differt quia isti ponebant
realitatem quantitatis mathematice realiter esse ab
stractam a motu. Per hoc implicabant contradictionem impossibile
corum quia ponebant mathematica esse realiter abstracta
a motu et tamen hec que sunt realiter in sensibilibus et non se quod
moventur. Physicus autem posuit quod secundum conceptum abstrahunt
a motu. In quod quantitas movetur ad motum rei sensibilis
tamen in quantum sic concepta et in quantum mathematica non movetur
quia concipitur preter sensibilitatem que ipse requirit motum.
Preterea dicit totaliter autem ponit contra rationem quam istorum
dicitur. Ideo quod post dicit ponam cum aliis totaliter autem unam
cum possit dari rationem quia ista ponunt esse [illegible]
sensibilibus esse. Immo quia in genere et eadem sequitur in
tam ponam quam sequebatur precedentem. Sic enim sequebatur
ad illam ponam que esset dare aliud celum preter hoc ce
lum sensibile in se ad istam ponam. Et quia magis est impossibile
secundum hanc ponam quam ad primam quia secundum primam
ponam celum separatum non est in eodem loco cum hoc ce
lo sensibili secundum autem hanc ponam celum sensibile et celum
mathematicum sunt in eodem loco et sic duo corpora sunt
in eodem loco quod est impossibile. Ultimo concludit physicus
quod predicte conclusiones multam habent dubitationem quo se
habeant mathematica in eis et quo modo.

Circa determinata [illegible] genera [illegible]. Primo
disputatur questio motus esse unum vel
hoc disputat questio quod motus esse unum simpliciter. Secundo
ergo esse modum simplicem. In non motus autem duobus mo
dis [illegible] et primo [illegible] prima ad hoc dicit in textu primo quod
primo querit utrum sint aliqua separata enim que sunt
principia. Primo est circa hoc habita dubitatione et prima in textu quod
primo querit utrum genera sint principia an non. Ergo que
genera secundum utrum que principia an non prima vero alia
primo adhuc autem [illegible] mathematice et cetera prima in textu quod
primo in post tertium questionem. Ergo disputat
unam partem secundo ad oppositam secundum primam ut notat ibi
et primo quantum non [illegible] numquam et cetera. Primo ergo
querit utrum principia rerum et cetera sint ipsa genera que prima

Queritur ... [illegible] ... in intermediis [illegible]
et prima in textu primo

de pluribus autem illa sunt principia rerum et elementa ex quibus primo componuntur res et ex quibus primo est unumquodque quia quod primo est in ipsa re. ¶ Non dicit quod duas conditiones addidit primum scilicet quod insunt in re et quod sunt per quod componitur res. Quaedam enim sunt ex quibus fiunt res quae non manent in rebus sed transeunt sicut contrarium vel privatio. Dicitur enim quod ex non albo fit album, sed cum non album non stat cum albo sed in generatione albi destruitur non album, et non de illo principio hic intendit, sed de tali quod est hinc quod ex eo fit aliquid et est in re. ¶ Quaedam enim sunt ex quibus fiunt res sed tamen non sunt prima principia rerum quia privatum et quae non sunt prima sed privata non dicuntur proprie elementa. Videtur enim quod cum aliquid fiunt ex contrariis et vertuntur sed tamen quia haec resolvuntur ad alia priora non proprie dicuntur elementa aliqua. Deinde enim elementum est quod non resolvatur ad aliquid corporum. Ad differentiam ergo priorum quae non manent dixit quae cum insunt; ad differentiam horum quae in alia resolvuntur dixit primum. ¶ Deinde cum dicit Ut vocant elementa etc. vult ostendere quod genera non sunt principia rerum sed tamen illa ex quibus componuntur voces et hoc tres rationes per [illegible] in primo [illegible] in rebus artificialibus [illegible] et adhuc [illegible] etc. Dicit ergo ut supple quod elementa rerum non sunt genera. Unde elementa et principia vocis videntur esse ea ex quibus primo componitur, quia vocis non sunt principium et elementum vocis [illegible] quae est vox in ipsa vox simili. Et sic vocantur elementa diagrammatum, id est demonstrationes descriptionibus figurarum geometricarum videntur esse in [illegible] quod genus non est principium et elementum sed solum illa ex quibus componitur haec. Unde diagrammata non dicuntur esse elementa [illegible] quae est diagrammata, sed magis dicuntur esse elementa horum theorematum quorum demonstrationes insunt demonstrationibus aliorum theorematum geometricarum. Et hoc dico autem plurium. Communes demonstrationes non posteriorum procedunt ex suppositione priorum demonstrationum, ita quod virtus priorum est in posterioribus vel omnibus vel pluribus. Est ergo hoc Philosophus hoc: sed genus est principium et elementum hoc commune quod est vox primum et elementum ratio vocis componitur et hoc commune quod est diagramma quod quidem est commune et non primum ratio diagrammatum geometricarum, quia sunt [illegible] ergo et primum. ¶ Non dicit quod liber Euclidis [illegible] est ex demonstrationibus priorum et posteriorum suppositur, non posito alio per suppositionem illorum quae demonstrantur, ita quod ex virtute illorum suppositorum demonstratur ipsa quae demonstrantur per vim demonstrationis posita demonstrari alia posteriora in quibus [illegible] virtus priorum in posterioribus continetur. Et haec est quod dicit Philosophus quod priora theoremata sunt illa quae sunt in demonstrationibus posteriorum. ¶ Deinde cum dicit Amplius autem et corporum etc. ponit secundam rationem ad probandum quod elementa rerum sunt illa ex quibus componuntur res et non ipsa genera et haec in rebus naturalibus. Dicit ergo quod illi antiqui qui posuerunt plura elementa rerum et illi qui posuerunt unum, ambo illi conveniunt quod illa sunt elementa et principia rerum ex quibus res componuntur et ex quibus res constant in illis rebus

ex quibus unus Empedocles posuit elementa rerum naturalium ignem et aquam et alia huiusmodi ex quibus sunt ipsa entia naturalia et quae sunt in rebus naturalibus. Sed non dicit ipse Empedocles ipsa esse elementa rerum quod sunt genera rerum. Ergo hic loquitur Philosophus ita per locum ab auctoritate, quia omnes antiqui in hoc conveniebant quod illa erant elementa rerum quae componebant res et ex quibus res fiebant et ita fiebant ex eis quod erant in rebus ipsis, quod additum est ad differentiam privationis et [illegible], quia res fit ex privatione et fit ex contrario, tamen non privatio contrarium manet in re. Sed destruitur adveniente re. ¶ Deinde cum dicit Et adhuc aliorum etc. ponit tertiam rationem sumptam in rebus artificialibus dicens quod adhuc aliquis qui vult speculari naturam aliorum, puta artificiorum, qui vult cognoscere illa artificiata, ut puta lectum, oportet cognoscere ex quibus partibus componitur lectum artificiatum et modum compositionis partium, tunc enim sciet naturam eius, scilicet artificiati, quomodo istud fieri solet. Est ergo ratio Philosophi talis: id quo scito scitur res, videtur esse principium rei, sed scitis partibus rei artificiatae et modo compositionis earum sciuntur res artificiatae, ergo illa videntur principia rei artificiatae. ¶ Non dicit quod partes non quomodocumque compositae faciunt rem artificiatam, non enim partes cuiuslibet non compositae faciunt archam vel domum, sed partes [illegible] archam ut [illegible] domum in quantum partes tenent locum materiae, modus autem componendi tenet locum formae. Et non Philosophus hic tetigit in compositione rerum artificialium, scilicet partes componentes et modum compositionis. ¶ Deinde concludit quod ad istam partem dicens quod hae sunt rationes quibus potest probari quod genera non sunt principia rerum. ¶ Deinde cum dicit Si quidem cognoscimus etc. probat quod genera sunt principia et dicit [illegible] primo, [illegible] probat quod genera sunt principia. Secundo excludit quandam falsam opinionem, scilicet quod non sunt utrobique principia, sed tres rationes quae adducuntur istius est eorum quae sunt [illegible]. Videtur enim quod quidam dicentes posuerunt ergo primo principia rerum dicens quod si cognoscimus unumquodque per diffinitiones, et tamen videtur quod genera sunt principia, genera enim sunt principia diffinitionum, quia quod est principium diffinitionis videtur esse principium diffinitorum. Si ergo genera sunt principia diffinitionum, ergo et diffinitorum. Est ergo ratio Philosophi talis: principium cognoscendi est principium essendi et econverso, sed genera sunt principia cognoscendi, ergo sunt principia essendi. Genera enim sunt principia rationis diffinitionum et per diffinitionem cognoscuntur quod genera sunt principia cognoscendi. ¶ Non dicit quod diffinitio et diffinitum dicunt eandem rem, sed differunt modo, et non quicquid est principium rationis unius videtur esse principium rationis alterius et cum genus sit principium diffinitionis videtur quod sit principium diffiniti. ¶ Deinde cum dicit Et si est cognoscere etc. ponit secundam rationem dicens quod etiam unumquodque rerum [illegible] accipitur quod scitur species rerum, quia species rerum dicuntur entia, species autem sciri non potest nisi per genera, principia enim specierum genera sunt. Est ergo ratio Philosophi talis: unumquodque scitur quando species scitur; ergo species est principium rationis rei. Species autem sciri non potest nisi per genus, ergo genus est principium rationis speciei et rationis illorum quorum principium est species, quia quicquid est principium rationis principii est principium rationis principiati. ¶ Non dicit quod scire rem est scire naturam rei. Sed ipse non dicit naturam rei [illegible] ignotae esse ipso, concepturus scilicet [illegible]

quidam conceptus pot' i fortiori p ultrac diciar scire g° 2° i genere e scire eam ipo. sicut aut ipse scitur qui scitur est n specifica. de le ei p iungimur de eo sic de scire. i ee a sic e q ee ipo e ee p q. ee a i actu e ee simplr. ita sicut scire re i genere e scire ea ipo i p in q / scire a ea i spe e scire ea i actu simplr. Et io dic phs q scire re e scire spez rei ul re i spe sua. Preter ar ut p spez rei dicitur entia sic innuit phs. Secundo dicendum est q h pt iustificari z p in opinione plonis ut p5 opio ar' ipo p opione plonis posuit. n. spez se patas p q z participacoz res dicerentur entia / sic p participacoz hois separati hic ho dr ho / p ma giuabatur. n. humanitatem i alio oe esse p se z p eez sic i spez separata hois. i aliquo a ee p q dr participacoz sic i hoie quieto cu ui z sic dico de humanitate ita dico de aliis spebz. Ergo pot h iustificari s opionem phi. Quod est tamen ut h uidatur q ee eius p ad pt ee duobz modis. Uno mo qz ab eo capit ee essencie. Sco mo qz ab eo capit ee existencie / res g° p q ditates z p spez suas entes quo ad ee essencie. sz i singularibz capiunt ee existencie. n. ho p humanitatem ht eem. h humanitas i hoc hoie capit essencia / ita q quiditas z ipm particulare sic se ht q ipm particulare n ht eem n p q ditatem et p nam specificam / ipa a q ditas z na specifica n capit existenciam n i pticulari. Ubi g° dr phs q particularia n sunt entia suple q° ad ee essencie n p spez. Secundo cu dic. dixit a quidam. posuit tamen roz suptam ab auctore plonicorum q posuit eam i existencia unum z eius aut magnum a parvum. q bz utitur ut generibz genera sunt pr. Secundo e dic. ar uo n utrobz. excludit quandam racionem. posset n. aliq dicere q z unum q q ponunt res z ipa genera sunt pr. h excludit dicens q uo e possibile ista z illa dicere pr qz illa sunt pr rei. ex quibz e ro diffinitiua. ro a diffinitiua rei e una z eadem res h3 et diuisas diffinicoes qz diffo a dat p genera et alia z diuisa ab illa q e i pr n existentibz i re ex quibz res compo est g° ro phi i hoc / una z ea dem res ht una diffonem. Sic si z illa esset pr unum z id diuisa diffiniretur / qz unicam diffini tiui pot ex pr sic sunt / z sic diffiniri posset et pr iam q componit re / z et genera q z pr pr in. Quod e q ista ro se hoc fundat q a q pr in cipiunt re posset eam diffinire. Si g° ponit duo pr uel duplici mo essent due diffoes q uidetur ee cc dcm q unius rei unica diffo e.

Adhuc a si q maxie pr z c. hic disputat bam q onem. uti. s. genera prima ul illa q ultimo dicuntur de i diuiduis debeant dici pr z dic i. d. p. po posuit titulum q onis. Sco adducit roes ad q onem. i. uia si qua illa sunt magis pr z c. Dic g° po q si genera sunt maxie pr utrum illa q oz estimare magis pr / an illa q sunt prima z c. in medio genera an illa q ultimo z prie pdi de i diuiduis sic spez specialissima. h. n. ht dubium. Secundo e dr. ua si q uniu z c. obiec ad q onem q oz z c. h c in hac. p° o° q prima ul prima genera no pt dici pr. Sco o° q spez specialissime magis dz dici pr q ipa genera i. at uo si magis pr u z c. 3° adduc roes ad oppm s. q genera prima magis dz dici pr. i. itin a q o oz. prima pt dici i tres p. h. in . z. roes ad ducit. Sca i. amp a i. tenue a. z i. ad h a. ad huc magis dicta z c. Dic g° p° q si unia magis pr q ultio pdicatu maximum e q supprima genera q de oibz pdicatur a maxie pr ita q tot erunt pr quot sunt genera sine pr z a de oibz pr s g° ens z unum e pr z c. z ita sequeretur q aliqua pr no essent genera qz ens z unum no sunt genera p bz er hoc qz necesse e cuiuslibet generis ee aliquas dras et unaqlz illarum ee determinatam. Si g° ens z unum essent genera haberent dras q e i possibile. eius ro e qz i possibile e spez generis pdicari de dris suis sic spebz. h e n medijs rebz spebz. genus. n. no pt de dra pr p ticipat ab ea / qz si unum aut ens e genus nulla dra dicitur unum ul ens participabit ipm unum ul ens sic ens aut unum pdicabitur. h e q dic phs. nec unum nec ens erit. si uo aliquis dicat unum z ens n ee genera. e te no erunt pr. si oia pr ponantur genera / e g° ro phi h s consimilia q de oibz pdicatur ponatur pr. g° ens z unum erit pr. ens a z unum no sunt genera. qz nulla dra participat genus oia a arz z oia entitas participat unum unius z entis. g° no oia pr. Preter ar ut eius bear dras. dr e q no. e ro e qz hi tudo it genus z diuisiui tale e. qz conceptus generis e ex conceptu dre ua conceptus aialitatis e ex conceptu rationalitatis. h. n. conceptus generis z dre concurrat ad conceptum spez. tu conceptus generis oio e ex conceptu dre. Si g° ens ht dras oportet q conceptus entitatis eet ex conceptu illarum drarum. v. g. si r. pdicatu dicatur ens tamen dre oportet q conceptus entitatis eet ex conceptu pdicamentorum z p qus conceptus pdicamenti n eet entitas. cu. n. conceptus entis sit ipa entitas si ens ht dicom dras eo mo quo genus diuidit i dras oportet q id q diuidit ens no eet entitas. z h e q dix phs. in litera. q si ens diuiderit i dras illa dra n eet ens nec unum q e i possibile. Preter ar ut ens sic g°. Secundo sciendum posita parte illa q onis p procedere qz ex quo ens n ht dras z oe g° ht. g° ens no pt ee genus. tu ait pt q° dedu ci. ens. n. pt ee q dam nominatum ab ee essencie ul ab ee existencie. sic. n. lucens pt ee quod denominatum a luce. ul a luce. i suo mo ens pot dici ab ee. ul ab ee existencie. p imaginabimur. n. suo mo luce loco essencie. lucere a loco eet existencie. lucens a loco entis 61

Q° 96
Utrum 2a pr sint res dicenda

Q° 97
Utrum ens habeat dras

Q° 98
Utrum ens sit genus

aut dicat ens ab esse essencie pz q no pt ee ge
cius ro est q oe gen descendit i spes i ead
qceptu i q qceptus gnis no e qcept spei
lz sit de qceptu spei · descendit a p dias q
qcept e ex qceptu gnis · si g ens eet ge
nu q ipo ab ee essencie · opteret q qceptus
essencie eet ex qceptu cu duo diccentis ens ·
et h sequeretur q illa dia eet qda nenti
q e ipole · qceptus · n · essencie e qceptus pm
psiudat se i fra oim qceptu i fioze · Ga ro
pt ee talis ad h de ee essencie · si ens ipoitu
ab ee essencie eet g ad alia eet g ad · x · pdi
cata · h q probo ee ipole · oia · n · q sunt ifra
unu gen qnit i fra unu qceptu · qui ad q
ceptus n est qceptus alicui ifioz · si est
aliqs a qceptu oim ifioz · si g oia pdi
camenta qreut i uno gne · puta i ente ·
opteret q qcept ille eet uis qceptus ali
a qceptu oim pdicamentoz q e ipole eu
tis oes qceptus ut sit qceptus entis i se
ut entis i alio h e accentus et spe · si q u
accentus et subia qreut i uno tco qceptu q u
le qceptus no eet qceptus entis i se ut
in alio q e ipole oes · n · qceptus ut e qcep
tus entis i alio · vn g ipole e ut aliq
pdicetur pdicatioe gnis de rebz hntibz
forl duisas q n qcait i una for uno Ad
e q unta eiu no d e q g noiat for dui
sas · forl pdicamentales · q forl ipole e qre
i una forma h e i uno qceptu · g · n · dem
de spebz unu qceptu indicat / ens autem
dicitur de · x · pdicatis no i dicit unu q
ceptu · et h e q dic id g · ens et unu dem
de eis h e de pdicatis no notificant de eis
unu qd unu · hoc e unu qceptus sicut n · mo
y imaginabat de ente sic de equiuoco ·
equiuoci · n · i mediate descendit i mul
ta signata · sic et ens i mediate descendit in
oia pdita n mediate a co alio qceptu · h tn
e dia in equiuoc et ens · q equiuoci h des
cendat i mediate i multos qceptus · tn qcep
tus equiuocor no hnt aliq ad unu q
ceptu pmu · ens at sic descendit i qcept
pdicamentales · q qceptus pdicales hnt
attributio ad qceptu pmu q e qceptus p
dical · i q qceptus accntis n hnt ana
logia ad qceptu sbe ens eet pure equi
uocu ad · x · pdita Tertia ma tang g
in h parti · ad pbandu q ens i poitu ab
ee essencie n pt ee ge ad · x · pdita · q n pdi
cata q reet i gne q e ens · nece eet ut h
pdita i sub no hent dias ad inuice qbz
differet i oibz sunt uaturis · io q n de
et quantitatis eet ead · Ad e q eu
no d e q q qnit i gne pti differet et ti
qnit · ita q no drunt i oibz sunt naturis
eu · n · ma q sunt i gne sunt spes et at spes
qponat ex qceptu gnis et dia · sz q illa
q sunt i gne ptiqnut i qceptu gnis et
q sunt i gne ptiqnut i qceptu · sz gnis et p
ti differunt · f · i qceptu dre ita q n drunt
a se ipis n i oibz naturis sunt h p pte sui · f ·
p unu diar · vn pbs · x · h noiat dia q pti
qnit et pti drunt · dia a noiat illa que
drunt i se ipis · si g illa et uia q drunt ee
drunt i se ipis · si g illa a uia q drunt ee
ua si pdita q reet in ente tamq i gne se
qretur ut dic g q no differet n se ipis
i oibz sunt qceptibz · h e i oibz sunt sic at
nc g noiat qceptus · q pdicata ex q
ecent i gne pti q reet et pti differet · q g
ut pro ipoli · q pdicata omnio se ipis
drunt · unde mo capien i fra suot qcep
tus qceptu coem gnis · et no dic · qui · q
si ens eet gnis · cum et qualitas ecent ead
h e hent unu qceptu coem q e ipole ·
sic g pz q ens b q ipo ab ee essencie · no
pt ee ge Sz no pt ee ge ens b q ipo
ab ee q pz du ma · po ex hitudie q e i
t geni et speciem / q id q e de pulli sigto ge
nis · dz ee qceptu spei · lz · n · qceptus gnis
n sit qceptus spei · tn qceptus specificus e qda
qceptus qceptus qponit ex qceptu gnis et
dre · io q qceptus gnis sit de qceptu spei
et id q ipitatur p nom gnis sit de sigto nois
q ipitatur p no m spei · cu h sint ura
pz q ens b q ipo ab ee essencie no pot
ee genus et maie x · x · pdicator · h · n ·
ens ipo ab ee essencie · ita q ee essencie
e de sigto pdicat et de pulli qceptu ipi
entis · sic a e q ee essencie e ex qceptu ip
sor pdicator · ad ee · n · i pdita n redit ee
essencie · si g ee essencie e ex qceptu
pdicator · g · et ens b q ipo ab ee essencie e
ipole · e · n · q id a quo ipo ret sit ex qceptu
alic qn ipoitu ab illo ut sit no sit ex qceptu
ut n albedo e ex qceptu alicui et albu n ut
albu e ex qceptu eiusd · si g ee essencie e
ex qceptu pdicator g et ens b q ipo ab ee
essencie erit ex qceptu eor ex quo apparet
pma uia · q · f · ens q ipo ab ee essencie n
pot ee ge Scda uia pz ex n gnis h e · de
n · n · gnis e q dicat q i quo essencie · n
est debe p imaginari q ge et spes ut dia
et spes dicatur duo q h dicantur unice · q a
tu et alio mo · n · dic · ipm q ipo · et ee i q
pleto et diuiso · q specificale p diuisa
diuisa · spes a dic id q n specificatu q
pletu et distinctu · ipa a dia dic specifi
catiu cld q et q ipa specificatio e qda qle
io de q dia dr q qle ut q p magis q r
et no i fine · e n · topicor dr q dia dr q
tate gnis · ex quibz pz q ge dia et spes
cadunt sr ee essencie · lz diuisis mois · q ipz
gen cadit sr ipm ee essencie · q i formabile
et specificabile · dia a cadit sr ipm i formando et

speci ficatoꝝ. ista qꝫ species dicit quod compositum
ex quibusdam s. ex i forma simili et i forme. si est ex
in genus et differentie. i tamen quod non sit maginantur
quod genus et differentia et species dicunt tres res si ymaginare
de diuisis modis sic patebit i vij. huius. si
ergo genus cadit sub esse essentie quod est i medio cadit
sub esse existentie non potest esse generis. Iiij quod est eius per quod
ipsum est esse essentie. quod quod si una sit bona probatur ex di
uersitate comunium positorum i hoc posito. nam quod
aut est et quod quod est sic diuinitus. quia quod quod est cadit
sub esse com. et quod aut est sub esse exn. quod ergo
i medio cadit sub esse exn respicit quod aut
est et quod quod est. et tale non potest esse genus est
quod videtur ad quod est. est eius quod est
per quod ipsum ab esse exn respicit quod aut est. sic
et eius hoc quod est ipositum ab esse exn respicit
quod quod est. i eius per quod ipsum ab esse exn respi
cit quod aut est. et propter hoc non potest esse genus. quod
dicendum est quod genus respicit quod est et non aut est. Contra
ad utrumque genus predicatur de differentia quod propter hoc inuit
quod non. Primo dicendum est quod genus per se non predicatur de differentia
non est. quod id quod per se predicatur de aliquo est de co
ceptu illius. et a propter hoc per se primo modo
gonus differentie propter quod quia conceptus generis est ex concep
tu differentie. ideo genus per se non predicatur de differentia. et non eius
huius esse genus quia eius non est alium conceptum a
differentia ut patet dictum est quod quod est unum genus
diuersas alium conceptum a differentia. ita quod concept
us non sit de conceptu illius. et propter non predicat
per se de illo. debemus non suo modo ymaginare
similitudinem in genus et differentiam sic in composito
et actu. propter quod et actus sic se habent quod concept
potentie non est conceptus actus nec conceptus illius
est de conceptu illius. sic et conceptus generis non
est conceptus differentie. sed unus conceptus est de co
ceptu alterius. et non genus non predicatur per se de differentia.
Contra ad utrumque genus predicatur de differentiis me
diantibus speciebus sic ponit philosophus. dicendum est quod genus
predicatur per accidens de differentia. et propter hoc inuit quod me
diante specie. primus philosophus sic. sed non conceptus generis
sit ex conceptu differentie. tamen illo modo quo dat
i se genus. i quod ipsum genus intelligitur de differentia
ei conceptus totalis non sit conceptus alicuius. tamen omne
totale est aliquid. i quod unum est dicendum quod totale sit al
quod eius non potest esse unum per se ut probatur
est i questione precedenti. oportet quod sit unum per accidens. propter ergo
per accidens ipsum genus de differentia. per .s. quod predicatur me
diantibus speciebus sed sic. dicendum est non quod genus predicatur
per accidens de differentia. et quod per accidens reducuntur
ad per se tamen quod genus predicatur per se de speciebus et de
differentiis eo quod sunt i specie. quod quod genus predicatur
per se de specie patet per se. non i primo modo est duobus mo
dis. uno modo quia conceptus predicati est
quod conceptus subiecti. sic quia diffinitio predicatur de diffini
to. nec diffinitio non diffinitum diuit eundem
conceptum. ergo modo predicatur per se i primo modo quia con
ceptus predicati est de conceptu subiecti. et modo

genus predicatur per se de specie. sed non conceptus generis co
ceptus speciei non sunt unus conceptus. tamen concep
tus generis est de conceptu speciei et non eque est
ergo predicatur genus per se de specie. de differentia quod predicatur per quod
est in specie et nec specie et tamen per accidens. Ad ...
eius quod non dicendum est quod ad predicandum de quo potest esse
duobus modis uel ratione formalitatis subiecti et predi
cati. s. quia formalitas subiecti sic quia diffinitio predi
catur de diffinito. uel quia formalitas predicati est
de formalitate subiecti. et talis predicatio est ratione
forme et est per se. alia uero est ratione materie uero
ratione forme. alia non ad predicatum de aliquo cuius for
malitas subiecti nec de formalitate formalitatis ipsius
subiecti. sed quia formalitas predicati et formalitas subiecti
sunt formalitates alicuius tertii. et talia sunt pura
per accidens sic verbi gratia si dicitur album est musicum
album non intelligitur de musico ratione forme quia nec
albedo est formalitas musice nec de formalitate
eius. sed predicatur de eo ratione tertii. quia albo
recipiuntur in uno subiecto et sic predicatur inuicem
per accidens. Sic enim genus predicatur de differentia non potest esse per
dicatio ratione forme. quia nec genus est formalitas differentie
nec de formalitate eius. ~~ideo non potest predicari~~
~~ratione forme quia nec genus est formalitas differentie~~
~~nec de formalitate eius~~. ideo non potest predicari ratione
forme. ergo oportet quod ratione speciei et medie specie. i quod si
tamen totale est aliquid uero est quia uero est aliquid. et ideo est
per accidens totale est aliquid et reducitur ad idem quod
est per se hoc est aliquid. Dicendum est dicit. ampliatus i medio
etc. post breuiter ratione ad probandum quod genera non
sunt principia dicit sic. amplius quod si genera dicuntur principia
quia communia et quia predicantur de pluribus. oportebit quod omnia
que erunt predicata de pluribus et omnia sunt principia et
que genera. si omnia principia sunt genera. et sic sequitur quod i
i mediis omnia accepta cum differentiis usque ad individuum
a erunt genera. quia omnia talia sunt communia predicantur
de pluribus. hoc autem falsum est quia aliqua i medio sunt ge
nera sic animalia. aliqua uero non sic ultime species
specialissime. ergo non principia i quod aliquid predica
tur quod aliud. uero ratione reduplicationis. quia quod
ubi reperitur illa reduplicatio reperitur
id dupliciter ut si per se celer habet tres quia
angulus ubi reperitur habere tres reperi
tur ratione trianguli. sic ergo genera sunt principia quia commu
nia ubi reperitur ratio communis reperitur ratio principii
sed i genere et alterius et specie specialissima reperitur
ratio communis ergo et ratio principiandi. et sic species
specialissima principium est quod non potest stare et posito contra
quia sic contra omnia principia sunt genera. species et specialis
sima non est genus. Dicendum est dicit. ad hoc quod ad
huc magis. ponit ratione ratione ad probandum quod
non omnia principia sunt genera. et est ratio talis. magis
uidetur quod differentie sunt principia quod genera. sed differentie non
sunt principia. quia si differentie erunt principia. principia erunt infi
nita. differentie enim sunt infinite. non quod sint i fi
nite secundum se ipsa. sed quo ad nos ita quod ponere
differentias esse principia est ponere principia esse infinita aut et est

si aliquis ponat principium generis esse principium quod non sit ad hoc sufficiat eo quod per genera [illegible] sunt sufficienter. Deinde cum queritur quod dicitur sit magis principium quam genus illud dicendum est quod aliquid predicatur secundum aliquem modum reduplicationis vel quia salvatur magis ratio non reduplicationis salvatur magis ratio unius predicati. Isti autem ponebant genera esse principia ratione notificationis quia dabant noticiam de re. Ratio autem notificationis magis reperitur in diffinitione quam in genere quia diffinitio dicit rem per modum actus. Genera autem per modum potentie. Actus autem magis notificat quam potentia. Modo tamen quod isti ponebant principia habere duas proprietates scilicet et quod essent quia et quod essent notificativa. Si attendatur ratio continentie sic genera videntur magis principium quam diffinitio. Si tamen attendatur ratio notificationis sic econtrario est. Et hec proprietate attendit philosophus dicit quod dicitur unum magis principium quam genus. Deinde cum dicitur. At non et in magis principium quam species etc. ostendit quod species est magis principium quam genus. Et dicit sic [illegible] tres rationes quas adducit. Prima est [illegible] quia idem invenitur. Prima ratio talis est. Id videtur magis habere rationem principii quod est magis unum quia ratio unius salvatur in principiis et ratio multitudinis in principiatis. Et philosophi unum dicebant esse principium rerum. Si ergo principium habet rationem unius et id est magis indivisibile quia unum non est nisi ens indivisum sic magis principium. Species autem habet magis rationem indivisibilis quam genus. Ergo et magis rationem principii. Quod autem species habeat magis rationem indivisibilis quia indivisibile dicitur duobus modis scilicet secundum quantitatem et secundum qualitatem. Prius autem est id quod est indivisibile secundum quantitatem quam id quod est indivisibile secundum qualitatem sicut quantitas prior est qualitate. Genus autem est divisibile secundum speciem. Species autem non dividitur divisione specifica. Si igitur genera dividuntur in species. Species autem non sic dividuntur magis erunt unum. Ultimum predicatum est species specialissima quod ipsum genus ipsum non genera dividuntur in species. Species autem specialissima ut homo non sic dividitur. Non enim homo est genus aliquorum hominum in quod homo sit genus et aliqui homines sint species et divisio hominis in aliquos homines sit sicut divisio generis in species. Erit ergo ratio principii illius quod est indivisibile secundum speciem sicut quod habet maiorem rationem principii species etc. Secunda quod est quod dicitur est divisio scilicet formalis et quantitativa. Divisio autem formalis est in genere. Et hic quod genera dividuntur in diversitates formales et diversitas formalis et divisio autem quantitativa est divisio materie. Et hic quod ratio unius recipitur secundum aliam et aliam non ut secundum aliam et aliam quantitatem. Et divisio in specie est debitum non per imaginari quod predicatum per dicitur in diversas formas sed aliam et aliam dicimus ut [illegible] per eorum multiplicantur et corpora quantitatem. Tota divisio formalis que fit usque ad speciem specialissimam. Quia species specialissima non dividitur per formas sed solum per materiam. Homo enim non multiplicatur in hunc hominem et illum multiplicatione formali sed solum multiplicatione materiali. Sed autem non quantitatem [illegible] per materiam et hec multiplicatio applicatur philosophus quantum

cativa quantum igitur divisio formalis et formalitates sunt magis divisio quam divisio materialis patet quod unitas [illegible] maior divisibilitas est in genere quam in specie et per quam unum salvatur ratio indivisibilis et unum in genere quam in specie et per quam unum videtur attingit philosophus quod unum ratione principii. Deinde cum dicitur. Amplius in quibus prius et posterius. Adducit secundam rationem que sumitur ex quadam que ponunt quod in quibusdam unum prius et posterius non est prius et posterius non potuit id unum separatum. Quia autem ad prius est prius et posterius non potuit id unum separatum prius non quia est prius posteriora et posteriora de quibus prius id unum sicut unitas est prius et posterior in quo prima species numeri est dualitas. Sed cetera numerorum de aliis non erit aliquis numerus separatus quod possit dici preter numeros species numerorum separantur preter species numeros de quibus predicatur. Si autem in figura est sicut in figuris non invenitur separatum prius et posterius in speciebus quia sicut prima species figure est triangulus in figuris non reperitur aliqua genus separatum preter suas species. Si ergo hoc non sit verum sed reperiuntur genera separata. Quia separata preter species erunt scola aliorum quia habebat doctrinam et scola aliorum quia in hiis non salvatur regula que salvatur in aliis quia non invenitur numerus de numeris in quibus est prius et posterius. Sed in hiis autem habent prius et posterius dicit unum quod non est ad separatum. Si igitur genera esset separatum haberet scola per se. Sed genus in genere non est dare aliquid separatum et sic quia in est prius et posterius et ratio in specie est ad separatum quia sic dividuntur eiusdem species non est prius et posterius magis habent rationem separati habent magis rationem principii. Ergo species habent magis rationem principii quam genera. Ergo ratio principii in hoc quod habent rationem separati magis habent rationem principii quod id quod habent species est quod separatum genus vero non erit. Ergo species habent magis rationem principii quam genus numerorum probat. Quia non est dare prius et posterius non est ad separatum et ubi non est dare ad separatum in genere est dare prius et posterius. Ergo in genere non est ad separatum in specie autem sic. Dubitatur autem quod potuit esse ratio motiva dicendi quod ubi est prius et posterius non est dare unum separatum. Id videbatur posse ut omnia posteriora participarent eo quod primum in quo omnes homines sunt participabant ydeam hominis in quo tota multitudo hominum que erat per materiam reducebatur ad hominem separatum quem vocabant ydeam hominum. Istud ergo principium ponebatur ut omnia posteriora participarent unum primum. Sed ergo istud primum non potuit reperiri in genera unum quod non fuit necesse ponere [illegible] unum istud primum separatum. Sed autem erat in [illegible] numerorum erat prius et posterius quia non omnis [illegible] numeri reducuntur ad unum primum numerum unum quod [illegible] quod est in tanto ordine numerorum maior [illegible] [illegible] dualitas. Id non fuit necesse ponere ydeam [illegible] maior. Sed in genere quia non species se habent [illegible] per prius et posterius. In quo omnis possunt reduci in [illegible] unam primam. Id non fuit necesse ponere ydeam generis ad quam reducuntur omnes species ex quo possunt reduci ad unam primam. Sed autem ubi primum non potest reduci in tanto ordine ratio est dare

aliquod separatum ad quod reducuntur omnia posteriora. Sicut quod est unus in quibus non est prius et posterius et quo .n. unum non est prius aliquo non est numerus eo quod unum reducuntur ad primum quod est ego. Sicut etiam est ut dicit philosophus in ii de divinis esse speciem omnia .n. in divina eminentie speciei una formalitate participant. una quod formalitas ut una non habet prius et posterius in se quia prius [illegible] esse [illegible] in se divinitas formalis. Et non ita [illegible] opinio philosophorum oportebat dare unum primum separatum ad quod reducuntur omnia posteriora quod prius separatum vocabant ydeam. [D]ubitatur an utrum in speciebus [illegible] sit prius et posterius sicut videtur dicere philosophus. [D]ico quod hic non accipitur prius et posterius tempore sed prius et posterius dignitate et nobilitate sicut etiam accipitur prius et posterius in speciebus eiusdem generis quod est prius et posterius quod patet dupliciter. Prima sumitur ex habitudine quam habet species ad ipsum primum. [S]ecunda sumitur ex habitudine quam habet species ad genus. Prima via patet sic. Species habent habitudinem suo modo ad primum sicut habent numeri ad unitatem. Numeri enim [illegible] habent ad unitatem quod sicut [illegible] quibusdam gradibus descendunt ab unitate [illegible] duo numeri [illegible] in eodem gradu sed [illegible] alius et alius habet aliud et aliud gradum [illegible] alius et alius numerus [illegible] unitate et [illegible] alius et alius aspectus est variatio specierum [illegible] ut .v. [illegible] dualitas [illegible] habet ad unitatem [illegible] respectum non habet [illegible] numerus quod aspectus ille specificus dualitatis est sua non specifica [illegible] quia [illegible] applicatur unitati [illegible] reperiuntur duo numeri specifice differentes in equali gradu. Sic suo modo species se habent respectu primi [illegible] species descendunt [illegible] descendunt in equali gradu [illegible] illa que propinquior est perfectior est et illa que remotior ignobilior est [illegible] quod reperiuntur duo numeri specifici qui non habeant in equalitate in gradu quantitatio respectu unitatis in [illegible] reperiuntur due [illegible] specifice que non habeant in equalitate [illegible] respectu primi equalitate dico in gradu perfectionali quia una est [illegible] perfectior alia [illegible] divisis [illegible] respectu unitatis in gradu quantitatio [illegible] species ad primum in gradu perfectionali sicut [illegible] una quantitas numeri [illegible] differt ab alia quantitate quia quantitas unius numeri est maior alia in [illegible] perfectio unius differt a perfectione alterius quia una species perfectior est [illegible] alia. Sic ergo patet prima via. [S]ecunda via patet sic. [illegible] habet ista habitudine [illegible] quod [illegible] una [illegible] nobilior est quam alia [illegible] reducitur ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perficitur [illegible] diminuti et [illegible] perficiunt [illegible] species [illegible] [illegible] species [illegible] [illegible] diversi se habent [illegible] diminute [illegible] [illegible] perfectior alia. [V]erum [illegible] [illegible] [illegible] ad probandum

aut ubi [illegible] melius

quod species est magis primum quam genus et est ratio talis quorum duo sic se habent quod unum est melius et aliud est minus [illegible] id quod est melius debet esse prius et habet rationem magis primi quam id quod est minus. Sed [illegible] quod species se habent ad invicem quod species nobilior et melior est quam ipsum genus ergo genus non est [illegible] quam sunt prima sed magis ipsa species. Concludit ergo philosophus quod [illegible] [illegible] una [illegible] ultimo predicantur de individuis [illegible] magis [illegible] esse prima quam ipsa genera. [Q]uereret aliquis utrum species sit nobilior quam genus. [D]ico hanc questionem solvit [illegible] dicens quod species nobilior est quam genus quia species est perfectio generis. [I]d est [illegible] non est quod [illegible] generis est [illegible] [illegible] [illegible] in formabilis [illegible] in formabilis [illegible] species [illegible] [illegible] magis [illegible] quam genus et species [illegible] duas res sed unam [illegible] ergo [illegible] modum potentie et [illegible] modum informabilis species non [illegible] modum perfectionis et actus et non [illegible] ut [illegible] se habet sicut perfectio et genus sicut potentia ergo perfectio nobilior est quam potentia ita et species nobilior est ipso genere. [V]erum cum dicit [illegible] questio [illegible] [illegible] ad probandum quod genera prima sunt prima [illegible] primum [illegible] est [illegible] [illegible] quod est primum et potest esse ab eis separatum quia non est [illegible] ipsis ergo quod est primum singularium [illegible] quod sit [illegible] singularia. Si ergo primum debet esse separatum id quod est magis separatum habet magis rationem principii quod [illegible] ad sit separatum a singularibus [illegible] [illegible] [illegible] si ergo [illegible] [illegible] sunt separata quia universalia magis universalia [illegible] magis prima quam minus universalia ergo prima genera magis sunt prima quam species quia magis separata sunt et magis universalia. [Q]uod [illegible] [illegible] [illegible] ponebant Platonici separatum realiter a particularibus et non quod erat magis universale et magis distans a particularibus [illegible] debet habere magis [illegible] ergo rationem principii [illegible] quod habet magis rationem [illegible] separati genera quia magis distant a singularibus particularibus quam species [illegible] magis [illegible] habere rationem [illegible] et separati [illegible] magis rationem principii quam ipse species. [H]anc questionem [illegible] [illegible] [illegible] ex hac ultima ratione [illegible] [illegible] genera vel species et ipsa universalia principia ponebant [illegible] ponebant separata cum ergo non sint separata ergo non sunt principia eo modo quo ponebant [illegible] non [illegible] [illegible] quod universalia non [illegible] se subsistentia [illegible] [illegible] probabile quod principia rei sunt [illegible] et forma ad quorum similitudinem se habent genera et species in [illegible] [illegible] et forma sunt principia in essendo. Sic ergo et species in cognoscendo [illegible] [illegible] forma est magis principium essendi quam [illegible] [illegible] sic et species magis est principium cognoscendi quam genus.

[E]ste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disputata questione [illegible] [illegible] sunt principia [illegible] questione [illegible] [illegible] utrum sit [illegible] separatum a singularibus quod sit principium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] universalia sunt separata a singularibus [illegible] [illegible] [illegible] separatum [illegible]

est aliquid praeter singularia. 3o obicit ad aliam partem 1a. At vero si hoc est necesse etc. Dicit ergo primo quod quaestio haec est dubitatio difficillima inter eas et maxime necessaria ad considerandum quia de ea philosophi eminentissimi consideraverunt de qua quaestione sunt dubitationes rationes procedentes existunt. Quod rationes procedentes quaestionis ex ista dependet. Quaestio enim haec quaerit utrum universalia sint separata. Quod quae praecedentes quaerebant utrum universalia sint principia. Et ideo quod procedentes ex ista dependet quia secundum opinionem antiquorum si universalia sint separata principia sunt. Si autem non sint separata non sunt principia. Deinde cum dicit. Nam si non est aliquid praeter singularia. Probat quod universalia separata sint dicens quod si non aliquid praeter singularia, ita quod non contingit dare aliquod universale separatum, non contingit aliquid scire. Singularia enim infinita sunt. Infinitum autem ut infinitum non contingit scire. Singularia enim prout sunt in infinitate et in variatione cognosci non possunt. Nisi inquantum reducuntur ad aliquid unum quod quidem unum universale est et tamen omnia singularia cognoscimus inquantum ipsum universale quod est aliquid separatum cognoscitur. Est ergo ratio philosophi in hoc si nihil esset praeter singularia nihil esset nisi tantum finitum et variatum. Quia quaecumque sciuntur scientiae comprehensione finiuntur. Deinde cum dicit. At vero si hoc necesse etc. obicit ad partem contrariam scilicet quod universalia non sint separata dicens quod si necesse est universalia esse praeter singularia oportet quod genera sint praeter singularia vel prima genera vel ultima quae iuncte (?) sunt cum singularia; hoc autem esse impossibile ostensum est in praecedenti dubitatione. Dubitatur autem utrum universalia sint separata. Et ad hanc quaestionem tractabit autem in 7o. Dicit hic vero ostendet quod universalia non sunt separata a singularibus. Unde notandum est quod duplex separatio est quaedam. Una est secundum rem, quaedam secundum rationem. Si loquamur de separatione secundum rem impossibile est quod universale sit separatum a singularibus. Immo eandem naturam quam dicit singulare dicit universale, eandem enim rem quam dicit hic humanitas dicit humanitas. Natura autem eadem non potest esse separata a se ipsa. Si autem loquamur de separatione secundum rationem, sic universale separatum est a singularibus. Licet enim naturam eandem dicat universale et singulare, tamen illam dicit sub differenti modo et differenti conceptu. Hic enim homo dicit naturam humanitatis cum intellectu et conceptu principiorum individuantium; homo autem dicit eandem naturam non dando intellectum de se principiorum individuantium. Deinde cum dicit. Et iterum utrum ratio philosophi valeat, quae probavit quod universalia sint separata, scilicet quod si non esset separatum non esset scientia. Dicendum est quod illa ratio non probat quod universalia sint separata secundum rem sed solum secundum rationem. Ad hoc enim quod de singularibus possit esse scientia oportet quod omnia singularia reducantur in unum aliquid sicut dixit philosophus in ratione. Sed tamen non oportet quod id in quod reducuntur sit ab eis separatum secundum rem sed solum sufficit quod sit separatum secundum rationem. Si enim ipsum universale esset quaedam realitas separata a singularibus, scire eam nihil esset et realitatem non esset scire aliquid de illis ipsis singularibus. Et propter quod scire unam realitatem non est scientia singularium. Sed autem universale est separatum secundum rationem. Et quod una realitas sit universalis et singularis, scire universalis realitatem est scire realitatem singularis. Et sic per istum modum potest haberi scientia de [illegible]

singularibus in quantum reducuntur ad unum aliquid quod non est separatum secundum rem sed secundum rationem. Dubitatur autem utrum aliquid est in re sit universale quod possit esse quod ipse intellectus considerat ipsum esse quod quidem in re non est universale. Ad quod dicendum quod non est necesse quod ad unum aliquid eundem modum essendi habeat in re non per quem modum est ab intellectu scientiae comprehensum. Videmus enim quod intellectus ea quae sunt coniuncta in re dividit. Unam lineam et superficiem coniuncta sunt in re et tamen intellectus concipit conceptum lineae non concipiendo conceptum superficiei. Sic intellectus ea quae sunt universalia in re universaliter cognoscit. Ubi dico hic quod intellectus universalia in re quae singulariter existunt in re non potest universaliter considerare quia scilicet considerat ipsam naturam absque consideratione principiorum individuantium. Deinde cum dicit. Amplius autem si quidem maxime etc. Ponit secundam quaestionem utrum scilicet sit formale separatum ab hiis quae sunt composita ex materia et forma et ceterum. Hic dicit quia primo movet quaestionem. Secundo ponit rationes. Si quod ergo nihil est praeter singularia. Dicit ergo primo quod dubitabile est utrum sit aliquid separatum praeter sinolon totum, id est praeter rem compositam ex materia et forma. Exponit autem quid vocat sinolon totum dicens. Dico autem sinolon totum quando aliquid super formale praedicatur de materia. Deinde cum dicit. Nam Plato ponebat ydeas separatas quas ydeas ipsa materia participabat. Ita quod causa 1a scilicet ipsa ydea separata, ipsa participatio ydeae et ipsa materia quae quidem cum ipsa participatione faciebat quoddam sinolon totum. De hiis autem separatis facit philosophus tria membra et quaestionem utrum scilicet praeter omnia haec sit aliquid separatum. Amplius [illegible] quaedam est aliquid separatum et praeter quaedam non. Aut praeter nullum horum est aliquid separatum. Deinde [illegible] quod hic quaestio non est omnino eadem cum praecedenti [illegible] quaestio utrum universale sit aliquid separatum a singularibus. Hic autem quaerit utrum sit aliquid separatum a singulari composito ex materia et forma. Quod autem secundum opinionem Platonicorum erat quoddam sinolon totum compositum ex materia et forma et participatione separati. Ita quod ipsum separatum non veniebat in compositionem huius sed ipsa participatio separati. Licet autem sinolon totum compositum ex materia et forma licet sit singulare, non tamen omne singulare est compositum ex materia et forma. Quod patet quia substantiae separatae sunt quaedam particulares [illegible] per se subsistentia et per se opposita (?) et ideo singulares sunt et tamen non sunt compositae ex materia et forma. Cum ergo quaestio praecedens quaerat de universali respectu omnium singularium, haec autem quaerat de universali respectu singularis quod est quoddam sinolon totum compositum ex materia et forma, patet quod quaestio praecedens generalior est quam ista. Deinde cum dicit. Si quidem ergo etc. Ponit dubitationem praedictam. Et dividitur in 2 partes. Quia primo obicit quod illud [illegible] separatum ab hiis quae sunt composita ex materia et forma. 2o obicit ad oppositum ibi. Si vero sit [illegible]. Prima in duas secundum quod adducit duas rationes. 2a ibi. Amplius autem utrum sempiternum. Dicit ergo primo quod si nihil est separatum praeter singularia composita ex materia et forma nihil igitur erit intelligibile. Sed omnia erunt sensibilia et nullius scientia erit [illegible]. Si nihil est intelligibile sed omnia sint sensibilia nullius erit scientia. Nisi forte quis dicat sensum et scientiam esse idem. Est ergo ratio philosophi ista. Omnis intellectus [illegible] omnis scientia est circa abstracta a sensibus. Si ergo nihil est abstractum sed quodlibet est sensibile, ergo nihil est intelligibile nihil est scibile. Deinde cum dicit. Amplius si sempiternum nullum erit id est sic sensibilia videntur esse sensibilia

utrum universalia sint separata

i actibus vacaretur esse sensibilia, sed quia intellectus actuus
est coniuncte potencie, quia videtur esse divisa operatio, cum igitur
intellectus videtur esse sensibilia vacabit intellectus esse ad ad
quod aristoteles vocat abstractum a sensibilibus. ¶ Deinde cum dicit
amplius quod etc. post hanc rationem esse quod sic procedit.
primo concludit quod si intellectus est abstractus a sensibilibus, intellectus est sepa
ratum, secundo probat hanc impossibile scilicet quod intellectus sit separatum. tertia
ratio si separatum intellectus est etc. dicit igitur primo amplius si
intellectus est separatum a sensibilibus intellectus est separatum nec immobile
quia omnia sensibilia corporalia sunt in motu. ¶ Deinde
cum dicit aristoteles probat hoc esse impossibile scilicet quod intellectus sit sepa
ratum et dicit scilicet d. p. b. quod inducit ad probandum hanc du
as rationes. prima amplius quod sit generatio et motus dicit igitur
primo quod si intellectus est separatum supponit scilicet maior, et minor. maior quod
generatur necesse est esse ad quod fit et id ex quo fit.
et illud ex quo fit est primum materiale et ultimum in
re generata, quia est ultimum ad quod stat resolu
tio generati et illud primum materiale ingenitum erit. si
enim generaretur ex aliquo priori materiali generaretur et hoc est
impossibile. sic enim esset abire in infinitum. unde est possibile
dicere quod hoc primum materiale generatur ex non ente in
potentia est enim ex non ente ad generari. ¶ Deinde cum dicit
amplius quod sit generatio et motus. postquam probavit quod est
ad separatum ex parte materie, hic probat quod est aliud
separatum ex parte forme et dicit scilicet primo probat quod omnis
generatio habet finem quem quidem finem forma est. secundo pro
bat quod alia forma separata est. prima amplius quod si non
est etc. dicit igitur primo quod si generatio et motus est necesse
est aliquem finem esse motus et generationis. cuius ratio
est quia nullus motus est infinitus. sed omnis motus finem habet
et sic est de motu in esse et de generatione. non enim potest aliqua
generatio una esse infinita. non enim possibile est ad generari
quod impossibile est pervenire ad finem generationis quamquam quod
tres est ipsum factum esse, quod autem factum esse sit terminus generationis
patet ex hoc quia tunc aliquid generatum primo est quando primo factum
est et tunc terminatur generatio quia habet primo ipsum factum esse.
¶ Nos est quod nulla res incipiat id quod finiri non potest et
sic non incipiat motum quod finire non potest. sed si
motus esset infinitus finem non haberet et sic esset
quod infinitum inceptum aliquid esse incoharetur eo
quod finiri non posset. igitur omnis motus finitus
est et finem habet. tunc est instantia in motu celi quia primo
celi non finita continuitas motus celi sit in
finita, sed quod revolutio succedit revolutioni. tamen quelibet
revolutio secundum suam speciem completa et finita est, et cum ei
succedat alia revolutio non accidit isti revolutioni quantum
ad finitatem et revolutionis suam. ¶ Deinde cum dicit amplius
si non etc. postquam probavit quod omnis motus et generatio
finem habet cum generationis finem forma est, probat quod ipsa
forma multo magis separata et ingenita est quam materia quod non di
cere sic, quia si materia separata est quia est ingenita, mul
to rationabilius est eandem formalem esse ingenitam. cum
per formam materia habet esse, materia sine forma non erit, nec
materia erit, si autem materia et forma non sunt nihil erit omnino.
si autem hoc est impossibile quod intellectus sit ingenitum, necesse est ad
esse ingenitum scilicet formam et speciem quam separatum sit et
erit preter sinolum scilicet sit totum quod est compositum

ex materia et forma. ¶ Dubitatur autem utrum sequitur
quia si materia est ingenita igitur forma, et videtur quod non
forma enim continue generatur et corrumpitur et potest resol
ui in aliquid prius scilicet in potentiam materie, non quod ad aliquid
prius resolvi non potest et propter quod corrumpi non potest
quia omne quod generatur ex aliquo priori posteriori generatur.
igitur non est tale de materia et de forma. in quantum est pro...
¶ Secundo dubitatur quod perpetuitas materie arguit perpetuitatem
in forma, ipsa enim materia continue est sub alia forma, appetit
enim materia continue perfici nec per formam illam nec per aliam
sed quia perpetuitatem non potest nisi appetit sub una
forma in mundo, oportet quod perpetuetur sub una forma
in specie vel in genere vel magis vel minus. igitur sic quod
omnis appetitus ad ad perpetuum est, et omnis appe
titus nititur attingere naturam perpetuam in quantum
potest, igitur et appetitus materie nititur attingere perpe
tuum esse sub forma. in quantum potest et quantum possibile est, cum igitur
non possit attingere perpetuitatem sub esse unius
forme in mundo. attingere perpetuitatem unius sub formis
sibi invicem continue succedentibus, in quod esse formale gene
rabilium et corruptibilium. licet non sit perpetuum in esse
individuali tamen perpetuum est per continuam successio
nem forme ad formam. ¶ Dubitatur autem utrum
continuitas illa formalis per continuam successio
nem arguat perpetuitatem in una forma in mundo
separata. ¶ Secundo dicendum est quod sic, est ratio est quia omne quod
est per participationem ad aliquid ad quod est tale per essen
tiam necesse est diminutum aliquid esse per formam perpetuam
autem esse per continuam generationem est quod perpetuitas
imperfecta et diminuta. igitur aliquid perpetui
tate per formam completam. quod quidem est perpetui
tas unius forme in mundo quod est semper manens in se non
tamen in suo specie vel magis vel minus. et quod esse di
minutum et esse perpetuum per se salvatur in uno.
generatio autem et per quod participatio salvatur in aliis.
et si contingat quod aliquis non posset habere illud esse per
petuum et diminutum in uno attingitur in speciebus
per continuam generationem et successionem ex quibus patet
quod concludit ratio philosophi. unde non probare quod sicut
est ingenitum oportet dare formam ingenitam. unde ap
petitus materie est ad ad esse perpetuum. esse autem per
tuum ad quod est materie est esse perpetuum diminutum. esse
autem perpetuum diminutum arguit esse perpetuum com
pletum et perfectum. et hoc est esse forme separate.
arguendo igitur de primo ad ultimum materia perfica
tur per formam. sed non perficitur per formam nisi salvetur
in ea esse perpetuum tale autem esse perpetuum quod salva
tur in materia est diminutum et esse tale arguit esse per
petuum completum. igitur si materia ingenita perficitur
necesse est dare aliquam formam perpetuam et inge
nitam et completam. ¶ Deinde cum dicit sed si idem
quis ponit etc. arguit ad oppositum ad pro
bandum quod non est dare formam separatam a sin
gularibus compositis ex materia et forma. dicens quod si quis
ponat formam separatam a singularibus dubium est in quibus
habeat veritatem et in quibus non. unde quod non sit
possibile unam formam esse separatam in omnibus, non est (...)

[Left margin notes:]
nec est generatio nisi presupponit aliquid esse separatum
...
Vo

[Right margin notes:]
Questio 107. utrum ... igitur forma
Questio 108. utrum continuitas ista formalis ... arguat perpetuitatem in una forma separata

tiscibz. una no e pole aliqa domu separata
ee pt domos i me existes. Dubitatur
ad utr sit dare forma separata a sinbz.
Et p° dr e q hac opinione ciuat phs
i. xii. h°. p tiuz s. vii°. in. xii°. n. ondet
q e dare suat qda forles separatas p se i
tingiles. In. vii°. no ondet q forme
spe et qdditates sensibiliu n st separate a
sinbz p re. lz sepentur p ronu. nc pz h se
q si no sut separate p re. q de ill n pot
sit ee scia. q2 scia se sepacoz p qcep
tu et ronu n separacoz p re. et i. n. quiddi
tates et forme sensibiliu st i sinbz realr
tu p qceptu re separati potuit. et p qnt de
eis pot ee scia. Ex q° pz q aliq forme se
parate sut a sensibilibz realr sic qe intelliger
actu. aliq a fore separate st solu p ronm.
li realr st i sinbz. et iste st qdditates re sen
siblui. q st intelliger i po. et n i actu.

Dyhuc a utr sua rc. postqa determinat
phs de n pnor q. l. st pu. et utr sit
separata a m uel no. hic q de qlitate pnor
et p° qrit de unite et multitudie pnor.
g° qrit utr pn sut i actu ul po. i. hyl
g a fine e qte rc. 3° qrit utr pn sit uila
ul ptrica. i. et utr uila sit rc. pma i. d. q
p° qrit de unitate et multitudine pnor. g° qrt
p q mod unu et ens se hut ad roz pnca di
i. oim a qd qlidand difficillium rc. ee p
moz tres qoes. p qo e utr oiu exitu ab
una spe sit unu pum forle ino. et qo e utru
oia gnalr heant unu pum ino. i. ap q et
de pu. 3 qo e utr corruptibilu et icorrupt sint
eade pn uel diuisa. i. no mioz q diuo rc. ee
p sic pcedit. p° moz qoz. go obiicit ad qoz.
ipaz. i. 8z ipole e. moz g° qom dicet. q ad
hyc qo e utr oiu existu ab una spe ut
oiu homi sit una sua forl i ino. q. d. qo e
utr for specifica oiu existu ab una spe
sit una ino. Deiu cdr. 8z ipole e ni p
aliq ratm i p° qeut e obic ad pband q n
e una for ino existu ab una spe et h pdu
ac rdet. i. i. sil a et quo st rc. dic g° p° i co
uenienc e q oim existu ab una spe sit una
for sual i ino. no. n. oia quor e una sua for
ut specifica sut unu i ino. lz st multa et dia
mialr. h. n. e ex rom q talia sut unu i ino
q sut ab una for specifica. e g° ro phi. i hoc.
8i eet una for sual ino oim existu ab una
spe. illa oia eent unu i ino. 8z h e ipole g°
et p°. Deiu cu dic. 8i a et quo. post hanc
roz ad pband id. et e ro tal id q e unu i ino
n pt ueire ad qstitucoz diuisor singlariu.
p diuisitate et diuisione me. et h e q dic q
no e iu. supposito q for sit unu ino. n pot
assignari. quo singuli hor ptiularu sit m
huc form i diuisa et ima. n e assignare quo sino

lon h e sil totu e qpositu ex m diuisa et for idiuisa.
est g° ro phi. lz. ad diuisione me se diuo for.
8i m e q m dei i singlaribz eid spei. g° et for
diuidr. no g° e una for ino oim existu ab
una spe. ad qui h qois no obic phs. q2 rdet q
ad sequte qom pponet ad oppositu pdcar ronu
st. et e q sicut pbatu e q e dare ule separati
unu ino. 8i a i eet. eet una sua ino forl
existu ab una spe. Querit utr existu ab
una spe sit una for ino. Et p° pz q no. p° er
unite spei. unitas. n. spei no e unitas nual
lz e unitas rois. no. n. ma q qut i spe qiunt
i unitate mali. lz i unite rois et qceptus. vn v
nu i ino no oz q qpaciat secu multitudine. pot
ei ee unu i ino q maxia multitudine ht sic pz
i p° pu°. unu a i spe uelo qpatit secu aliq mul
titudine. ua q sut unu i spe st multa i ino.
8a una pz ex diõe for qrecies. na lz for spe
cifica de se no diuidat. tn recepta i a° et a° m
diudr. lz. n. h ualitas i se qsiderata n sit una l plec
tu recepta i alia et alia m uelo plec e et v e
alia et a° m erit alia et a° h ualitas. cu g° i diu
dua ab ead spe hnt aliq et aliq mas ino. hnt
aliq et aliqz form ino. utr a for potuit alr di
di a p uic atti e specilacoil. Deiu cdr. ap
a et te p uic rc. postqa mouit dubos de unite
pnn r° cor q sut ab ead spe lz moz qoz de uni
tate et multitudine pnor r° oim gnalr utr s pn
re sint ead ino. ul ead spe et ino diuisa et
ee h. d. s p° pbat q sint ead ino. go pbat op
positu i. ar no sino unu p° i. 3. b. 3. rdet q
addue. 2 i. n itu ipm unu et ens. 3 i. et scie
quo erit rc. post g° p° p una roz eid ubone
dicet q aliq de pnu. i. ui dubitabit de na
s pn sut unu ino spe et n ino. ul erit i pn
cipiatis. unu ino Deiu cu dic. n itm ipz
unu et ens post hanc rom dicet q s pn no
e unu ino. ipm unu et ipz ens n e pn. cu ipz
unu et ipm ens sit unu ino p se maxe.
Et nod e q p ipm unu intllit ipaz unite pma
q e unitas p eem. et p ipm ens intllit id q e
ipm ens. et q ht ipaz entitate p eem et no
p pticipacoz. q a e ipa unitas et ipa entitas
p eem tm unu ino e. et no dixit q unu et
ens ino e unu. q quid e ipa unitas pma
et ipa entitas p°. Deiu cdr. Itez quo ex
post scia rom. rc tal q scia h de reb p hoc
q unu repit i multis. no. n. scia e de singlarbz
lz de uno repto i singlibz. 8i g° no sit dare
unu ino i sinbz st quo cadat scia quo ex
scire. q. d. ullo mo. Nod e q oi scia cadit
st aliquo cco ciato et fixo. cu g° singla
ria sint secu. et q. i fixa se q st ea no
cadit scia. lz solu cadit st a° uno cco rep
to i sinbz. Nod e et q lz scia cadat st ali
q° uno cco et ciato repto i singlibz n e da
re ppt hoc q cadat st uno cco [illegible] i ino

quod unum tale numero non est reperire in multis sensibilibus. Secundo quod accidat secundum unum numero cuncto contento in conceptu. ¶ Deinde cum dicit: at vero si unum numero, obicit et probat oppositum, dicens: si principia sint unum numero, id est quod quodlibet principiorum sic congregatum sit unum, non erit dicere de principiis existentium quod secundum numerum se habeant sicut principia sensibilium. Videmus enim in sensibilibus quod diversorum sunt diversa principia secundum numerum et tamen eadem secundum speciem. Sicut patet quod diversarum sillabarum secundum numerum quae conveniunt in specie sunt principia eadem litterae secundum speciem sed non secundum numerum. Si quis autem dicat quod non est ita in principiis entium, sed omnium existentium principia sunt unum numero, sequitur quod nihil sit in rebus praeter ipsa elementa, quia quod est unum numero est singulare. Sic enim appellamus singulare quod est unum numero, sicut universale quod est in multis. Quod autem est singulare non multiplicatur, nec invenitur nisi solum. Si ergo ponatur quod omnium sillabarum eaedem sint principia eadem littera numero, numquam littera posset multiplicari ut scilicet essent duo a, vel plura. Et sic non posset seorsum inveniri a, et seorsum inveniri in sillaba una da, et eadem ratio est de aliis. Paris ergo rationis est: si omnium entium sunt principia numero eadem, sequitur quod nihil sit praeter ipsa principia, quod videtur inconveniens, quia cum principium alicuius sit, non erit principium nisi sit aliquid praeter ipsum. Nec potest reperiri a vel alia littera in tribus (?) multis sillabis ex quo est tantum unum numero. Unum enim numero non dividitur. Hanc autem quaestionem solvit philosophus in xii, ubi ostendet quod principia intrinseca rebus, scilicet materia, forma et privatio, non sunt eadem numero omnium, sed secundum analogiam sive proportionem. Principia vero quae separata, scilicet substantiae intellectuales, quarum suprema est deus, sunt unum numero maxime secundum se ipsa. Id autem quod est ipsum unum et ens, de quo est ab ipso dividitur entitas secundum numerum in rebus omnibus. Scientia est de entibus non quia sit unum numero in omnibus, sed quia est unum in multis secundum rationem unius conceptus. Sic determinet ergo rationem quae est ad oppositum multiplicari in principiis intrinsecis, non autem in principiis separatis quae sunt agens et finis. Multa enim possunt produci ab uno agente et movente et ordinari in unum finem ultimum.

Non minor autem dubitatio etc. Postquam quaesivit de unitate et multitudine principiorum, utrum scilicet sint unum numero vel specie vel diversa, hic quaerit utrum corruptibilium et incorruptibilium sint eadem principia vel diversa. Et dividitur in tres partes. Quia primo movet quaestionem. Secundo obicit ad unam partem, ibi: quoniam igitur qui circa Hesiodum. Tertio ostendit quod non sunt eadem principia corruptibilium et incorruptibilium, ibi: si vero diversa principia. Dicit ergo primo quod non minor dubitatio a posterioribus relinquitur, modernis philosophis et posterioribus, utrum scilicet eadem sint principia corruptibilium et incorruptibilium. Dubium enim magnum est utrum principia corruptibilium et incorruptibilium sint scilicet eadem vel diversa. ¶ Deinde cum dicit: nam si eadem etc., ostendit quod non sunt eadem principia corruptibilium et incorruptibilium. Et circa hoc facit duo. Primo inducit rationem ad hoc ostendendum. Secundo infringit quandam solutionem quam quidam poetae theologi adducebant. Tertio infringit quandam aliam solutionem quam adducebant quidam philosophi naturales. Secundo ibi: quod quidem circa Hesiodum. Tertio ibi: at dicentibus non per demonstrationem. Dicit ergo primo quod impossibile est quod eadem sint principia corruptibilium et incorruptibilium. Nam si eadem sint, non est dare modum ex (?) quo propter quod quaedam de numero effectuum sunt incorruptibilia, quaedam non corruptibilia. Cum ergo virtutis rationis sit ex eadem causa semper idem effectus. Si ergo corruptibilia et incorruptibilia habent eandem causam et idem principium, non videtur ratio quare haec sint corruptibilia et alia incorruptibilia, et ex eisdem principiis.

¶ Deinde cum dicit: qui quidem igitur circa Hesiodum, infringit solutionem poetarum theologorum. Et duo facit. Primo ponit modum solutionis eorum. Secundo improbat, ibi: palam haec nomina. Dicit ergo primo quod philosophi qui fuerunt circa Hesiodum et omnes alii qui fuerunt theologi, intenderunt solum curaverunt persuadere de ipsis, nos autem neglexerunt. Ipsi enim tales, scilicet theologi, principia entium deos nominaverunt. Et ex diis dixerunt ut alia essent facta. Et dixerunt quod illa quae de numero principiorum non gustaverunt manna vel nectar facti sunt mortales. Alii qui gustaverunt remanebant immortales. Et ergo intelligitur (?) solvere in hoc quod ratio quare haec sunt corruptibilia, alia vero incorruptibilia, non obstante quod ex eisdem principiis causentur, est quia haec de numero horum gustaverunt manna et nectar, haec autem non. ¶ Quod est quod hi poetae antiquitus theologi nominantur, quia tradiderunt quasi divina velamine fabularum, in quo per latentiam velaverunt illam veritatem; latentem solum fuit nota eis. Et ideo dicit philosophus quod solum persuadere curaverunt de se ipsis, alios autem spreverunt. ¶ Certe autem utrum posuit hic veritatem quod ex gustu mannae acquisitum corruptio et incorruptio. ¶ Vel dicendum quod tradiderunt veritatem sub velamine fabularum. Difficile est divinare quid voluerunt dicere. Posset enim dici sic: quod corruptio causetur in rebus ex longe distare a primo, incorruptio autem causatur per appropinquationem ad primum principium. Sicut enim ea quae sunt prope primum sic videntur separate incorruptibilia sunt. Haec autem appropinquatio et elongatio causat in rebus ex maiori et minori participatione bonitatis primi. In eo enim quod est magis vicinum primo magis participat bonitatem primi, et minus in eo quod magis elongatur. Potest ergo per hanc participationem maiorem intelligi quidam gustus bonitatis ipsius primi, et per gustum dulcedinis, quia bonitas est quaedam dulcedo. Et per elongationem potest intelligi non degustatio. Non quin ista non gustaverunt, quia omnis entitas participat entitatem primam, sed quia quasi comparatione illa quae multum elongantur non gustant, quia quasi nihil illorum participant; in quo ista non degustatio solum est comparativa et non absoluta. ¶ Deinde cum dicit: palam haec nomina etc., infringit hanc solutionem. Et dicit primo infringit eam. Secundo excusat se a diligenti inquisitione huius positionis, ibi: sed de fabulose etc. Dicit ergo primo quod quid voluerunt sentire per ista nomina manna et nectar solum modo notum fuit eis. Et ideo per quem modum attulerunt istas causas ad permanendum corruptionem vel incorruptionem rebus occultum est, et super nostram intelligentiam, quia quasi est velatum. Si enim haec causae accipiantur in quantum sonant, nullius efficaciae videntur in hoc. Hi enim dii qui gustaverunt manna aut gustaverunt gratia voluptatis vel delectationis vel propter necessitatem essendi. Hae enim sunt duae causae sumendi cibum. Si sumpserunt propter delectationem et voluptatem manna et nectar, non possunt esse manna et nectar causa essendi vel incorruptionis eis, quia id quod est causa essendi et incorruptionis praecedit ipsum esse. Delectatio autem consequitur ipsum esse. Delectatio enim consurgit ex actu iam [illegible] esse, quod est actus primus. Sic ergo actus [illegible]

se actu priui. i delectō se eē. sicut supbuit uectar z ambrosia p necessitate accidit. ita q p cibu sūptu fuit icorruptibiles. h ut ipole. qz de q cibo idiget corrūptibile ē. i q dicē q cibo idige at z icorrūptibile ut se ē oppō i adiecto. cibus n. n. tra sit i cibatū ad restaurationē deperditi. ōe aūt q depditur pt aūt de sba sua corrūptibile ē. Deinde cū dr si d fabulose z c. excusat se ad inuigēti i q sitōe h pōnit dicēs q nō ē dignus cū studio itendē huiusmodi q fabulose tradita sūt. Deinde cū dr. ad uerentibus ut dicentibus uō p demō strationē z c. post q disputauit q̄ ronē q̄ rundā poetaz. hic disputat q̄ quorūdā phor uilium. z hic pcedit. po recitat qōz pdcaz. 2o pot ronē hoz phor. 3o i fringit illā ronē. 2a i. z c. ei a estimabit utiq at. 3a i. in debit q nō. dic g o po q pt multa ratiōē illor q de uelamine fabulaz tradidit ueritatē. oz q̄re z scrutari ab ill. q tradidit ueritatē illo demonstratio quo pt eē q oia ex nēa p nt eē ex eisd pncipiis. z tn q̄dā de illo ex nēa corrūpuntur z q̄dā sūt sempiterna. cū n. n. r̄o ditur cā h. nc uidetur ronale q i lit. ut eē ponēd q sempiternor z corrūptibilium n sint eadē pua. nc aūe hec d. Deinde cū dr. z c. i a estima bit. posit recitauit qōz pot ad eā soluti ōē hoz phor dicēs. q illa rō z illa solo q utiq q̄s existimabit eē cōpetentē huiusmodi qōni z q̄ at pt uarie dic ē illa q̄ ostēditur ē em ped. qui tn emped id pacitur ē cū alijs sic. n. alij icidit i mag̃ i cōem. i tempe. d. solo q empedocles h fuit. cū n. q̄re batur utrū pua corrūptibilium z icorruptibilium sūt eadē. ponebat q pua cōia hoz eād s si tn po suit q̄d pūm eē cām spālē corrūptiōis. f. odiū elōz sp̄ imaginabat. n. q cū pncō cōi adiungebat ipm odiū q quid faciē bat corrūptiōē i rebz. Deinde cū dic. uide bit q nō. reprobat pdcam rōz z pdcam solōz po ondēs q rō ab eo assignata n qt sue pōni. 2o ondēs q n ē sufficiēs. 2a. ibi. quoz ip tm immutatōis. 3o ondēs q nō ē ad ppositū. 3a. actu tn solū dic. eē pmū tn fac. q po ot q nō qt ē rō sue pōni ex pte odij. 2o ex pte dei. 3o ex pte amo ris. 2a i. pp q accidit. 3a i. sūt ē n amor. dic g o po q i q ēnt posuit ille q odiū eēt cā corrūptiōis. q tn n. pt pate ex dcis emp. q̄ uis poneret odiū eē cām corrūptiō nis nō uidebatur oia pt unū gnare ex odio z alijs cāis. nā oia f eū alia p odiū sūt gnata ex alijs cāis z odiosis. n. dic q cāe uicte cū odio sūt ille ex quibz oia sūt q̄ pt z q̄ erat z ex quibz arbores pu lulauit z uiri z femīne z bestie z uul turēs z pisces i aquis nutriti z dij lōgeui quos forte uocabat stellas z demones. hōs

plōmici ponebāt alia aerea. q aūt i sit q o diū sit cā gnōnis ad hoc ē iii ex dcis emp. qz f eū si nō eēt odiū i rebz oia eēnt unū z ostusa sūt. nā ut ait postq oia queuiūt sūt. z fuiūt i fra q̄dā ostusū. ultio stetit odi ū dideus oia illa. z sepant ex illo ostuso. ē g o nō pl z i h. hic ut dic emp. q odiū ē cā corrūptiōis solū. alī aūt ex dcis suis pt col ligi q ē cā gnōnis. qz q̄dq̄ ē cā distinctiōis ē cā gnōnis. odiū aūt ē cā distinctiōis. qz dis tinguit z sepat oia entia q fuiūt i fra ostu sū. Quod ē q eē i fra ostusū ē q̄dā eē pole z eē distincti. q̄dq g o ē cā distinctiōis ut eē cā eē actual. z q̄cq ē deducēs entia de eē ostuso ad eē distinctū ut deducēs illa de po. ut. q. de po ad actū. oīs aūt h ē causa gnōnis. qz gnō nō ē nisi deductio de po ad actū. odiū ē h f emp. g o ut eē cā gnōnis. Deinde cū dr. pp q z accidit. ponit aliā rōm q̄ emp. suptā ex pte dei. dicēs q z accidit emp. dicē q ipe de maxīe prudēs sit aliis. cū n. prudentia ostitit i cognitiōe q paucōrā ognoscit mins prudēs ē. deus q nō ognoscit oia elā. p q tn alia ognos cit. nā cū odiū sit f e pūm z sit elā f emped. odiū tn de nō ognoscit. qz de ex odio n ōpo. nc odiū h i se. nā ē f m emp. noticia fiat p similitudinē. z sic ognoscam sūt. i q terrā ognoscimus p terrā. z aquā p aquā z affectū p affectū. si de odiū ognosceret optet q hēet odiū. uūc itaq ognosceret odiū p odiū. q o diū aūt. nocat difficile. i. gñe malū. qz discordia mala ē. ocludit g o phs q accidit ex ista rōe q odiū nō ē mās cā corrūptiōis q cā exudi. i. gnōnis. Quod ē q f emped. si aūt dz ognosce aliq. eād. oz q illa eād hēat i se. qz oīs ognitio ē p assimilatiōē ognoscē tis ad ognitū. ut si terrā ognoscit. oz q ōpōt ex terra. si g o de dz ognoscē odiū. oz q ex odio ōpōatur. cū g o f eū odiū n repiat i deo. g o de odiū n ognoscit. g o de feli citer i sapientē ē q ē spole. Deinde cū dr. sūt ē n amor z c. ponit tertiā rōz suptā ex p te amoris. uidebat. n. pone emp. q odiū ē cā corrūptiōis z amor gnōnis. q n uide tur. qz amor n ut cā exudi z gnōnis. amor. n. ut collige oia distincta i unū cō fusū. cū aūt illa q sūt distincta colligūtur i ostusū. z ogregātur i unū. tūc ē corrūptio. cor g o amor ut eē cā corrūptiōis. ita q alia cor rūpit z n gnat ut ut. Quod ē q sic dem ē ōe ostusū ē eē pole z eē distincti. z eē dis tinctū ē eē actuale. q̄dq g o trahit aliā rei ab eē distincto ad eē ostusū trahit illā de actu ad pōm. z p ons ut illā corrūpe. nam sic gnō nō ē nisi deductio ei q ē. aūt i pō ad actū. i corrūptio n ē nisi deductio ei q ē

tri actu ad poten. cum ergo amor deduceret s[e]
potentiam istam de esse distincto ad esse confusum. uide
batur esse causa corporis. ¶ Dubitatur autem utrum
causa possit dici causa corrumpens. ¶ Dicendum est quod di
uinare quid uellet dicere empedocles difficile est. tamen
potius dicendum quod quia per uniones [illegible] machinatur
ad maleficium fortem dicendum quod per imaginatur
maleficium alicuius. quod odit ipsum. potius dicendum quod
per unionem odium fortem est. cum ergo per unionem sit causa corrumpens
in rebus corporibus. quia ex hiis res corruptibiles fiunt.
quam unionem causa inmittat [illegible] potius dicendum quod hoc quod
odium est causa corrumpens. ¶ Deinde queritur autem utrum
amor ex opposito sit causa generationis. dicendum est quod amo
nis potest iustificari sic. uidetur. n. quod generatio consurgit
ex hiis que per traditur ad actum ex hiis que prius per ha
bile accipit perfectionem. ex hoc autem quod actu per se
potentiam et perfectio perfectibile consurgit quedam
unitas et quedam amicitia inter potentiam et actum. cum
ergo hec unitas et concordia sit causa generationis. ergo
et amor et amicitia. ¶ Deinde est dubitatio quare amor
est quod tamen ipse empedocles non fuit sufficienter. ¶ Ad hoc
dicendum quod empedocles posuit quod amor aliquando
omnia uniebat et odium aliquando omnia separabat in quo
in aliqua parte temporis dominabatur amor et aliqua domina
batur odium. aliquando autem in hoc tempore magis dominabatur
odium quam amor uel econtrario hoc non dixit et ideo in
sufficienter dixit. dixit. n. quod odium aliquando habe
bat dominium suum et ponebat exemplum. uidetur. n.
quod in corpore aliquo corpus per partes unite sunt ad inuicem
per amorem. aliquando autem partes separabuntur in quo odi
um habebit dominium suum sicut autem est in aliquo in est in toto
mundo et econtrario est in tempore partes mundi sunt in tra
unum confusum. separantur autem aliquo tempore per odium
in quo odium habet dominium suum. hoc est ergo quod dicit litteram
quod [illegible] dicit empedocles insufficienter dixit. dixit.
n. quod successiua transmutatio est per odium et amo
rem. causam autem huius successiue transmutationis que scilicet
aliquando dominetur odium aliquando non. non dixit nisi quod
dixit quod sic aptum natum est esse. scilicet quod aliquando dominetur
odium aliquando amor. dixit. n. quod in uniuersali mun
ditia est magnum odium et quod quando odium aliquo
tempore perfecto ueniret ad honorem suum. quia scilicet habe
bit dominium uel per quod dominium dissoluetur sacramentum et unio
que fuit inter membra. et in aliquo uero est hoc empedocles omnia
transmutantur per odium causam uero huius transmutationis
non assignauit. dixit et ideo insufficienter dixit. ¶ Quod est
quod empedocles ergo dicendo fuit aliquando in maiore unione
et amore. maiorem quam mundus hic nunc at. sicut
et in aliquo aliquando dominatur amor quia membra sunt uni
ta. aliquando odium in separatione partium. in sua extremitate
iam mundo. et hoc est quod dicit textus philosophi quod aliquando odium
uincitur in mundo aliquando. quando scilicet non habet dominium suum.
aliquando autem incipit esse in honore suo. quando incipit habere
dominium suum. ¶ Deinde cum dicit. artium tamen solutio
quod empedocles non erat ad propositum. ¶ Ad hoc est enim
notandum quod propositum erat quod quedam entia erant corruptibilia
et quedam incorruptibilia. et hoc supposito querebatur utrum

corruptibilium et incorruptibilium sint eadem principia uel diuersa.
et sic quod supponebatur quod quedam entia essent cor
ruptibilia. quedam incorruptibilia. empedocles autem in dicendo sic ne
gabat quod suppositum est. dicebat. n. quod omnia
entia erant corruptibilia preter elementa. et sic ratio sua
non fuit ad propositum. cum negaret id quod supponitur
et quia hec sua probatio textu quod dicit. quod empedocles so
lum dicit hoc inconueniens quod non quedam sunt corruptibilia et quedam
incorruptibilia. non. n. ponit unum ex entibus quedam
corruptibilium et quedam non. sed omnia sunt corruptibilia preter
elementa. et ita interimit quod suppositum est. dicendum. n. du
bio supposito quod quedam sunt corruptibilia quedam non quere
batur utrum hoc est quod hec corrumpuntur et hec non concluditur ex
philosopho quod tot sunt dicenda ad probandum quod non sint eadem
principia corruptibilium et incorruptibilium. ¶ Quod dicendum est quod empedocles
supposito quod quedam entium sunt corruptibilia et quedam in
corruptibilia. non potest euadere argumentum. et ideo ut e
uadet negabat primum et dicebat quod omnia sunt
corruptibilia preter elementa. in principio. propter. n. eo ipso quod prima
corpora non potest saluare. ¶ Queret autem quomodo potest
saluari illud empedocles. quod omnia sunt corruptibilia preter
elementa. uidetur. n. contradicere sibi ipsi. supra. n. dixit quod deus
non componitur ex odio. et sic est quod deus sit incorruptibilis.
et non sola elementa ut dicit. Dicendum est quod empedocles duplicem
corporum ponit in rebus. unam quidem est confusionem
totius mundi quam facit amor. et hec habet non forte
in unionem ipsum dominum. secundam autem ponebat singula
rum rerum quarum principium est odium. et hac excluse
bat deus quia in deo non erat odium. ¶ Deinde est dubitatio
quod non diuersa. postquam probauit quod non sunt eadem
principia corruptibilium et incorruptibilium. hic probat quod non pos
sunt esse diuersa. et est ratio sua talis. si sunt
diuersa principia corruptibilium et incorruptibilium uel hec et illa
sunt incorruptibilia. uel hec et illa sunt corruptibilia. sed non primo
modo nec secundo modo possunt esse diuersa principia corruptibilium
et incorruptibilium. in quo hec et illa sunt corruptibilia. ergo et
quod non possunt esse diuersa principia corruptibilium. in quo hec et
illa sunt incorruptibilia. in. sed non incorruptibilia per i. d.
ubi dicit textus. sed autem. empedocles autem. ponit ergo primam
rationem. et est talis. si sunt diuersa principia corruptibilium et
incorruptibilium. ita tamen quod sint corruptibilia. sed quod principia
resoluantur in aliqua principia. quia omne corruptibile est reso
lubile. quod autem principia resoluantur ad aliqua principia impossibile est.
quia principium principii idem est. hoc est ergo quod dicit textus. quod si principia
sunt diuersa duobus est uti sunt corruptibilia uel in
corruptibilia. non impossibile est quod sunt corruptibilia non sunt
corruptibilia ex aliquibus sunt. quia omnia que corrumpuntur
corrumpuntur in illa ex quibus sunt. et sic principia erunt
principia priora. et hoc est impossibile siue sit stare in principiis siue
non. ¶ Quod dicendum est quod si principium resoluetur sicut ad que sequuntur
tria duo impossibilia. unum esset quod ad esset prius principio.
secundum esset quod esset abire in infinitum in principiis. philosophus
autem contentus est primo impossibili. et hoc est quod dicit in textu quod
siue principia uadant in infinitum siue non sufficit in
istud impossibile. quod principio erit ad principium. ¶ Deinde est
dicendum. empedocles autem. ponit secundam rationem et est talis. quod si
principia sunt incorruptibilia aliquorum corruptibilium. preterea autem corp

ta erunt non potuerunt esse principia. quia quod non est non causat et hoc est quod dicit tertia. quod si principia sunt corruptibilia destruentur et sic non erunt principia. secundo est quod si omnia principia corrumperentur destrueretur purus actus qui est primum omnium et sic destructo puro actu non posset causari in rebus. quia ea que sunt in potentia non possunt causari nisi ab hiis que sunt in actu. ¶ Deinde cum dicit similiter in corruptibilia. ostendit quod non possunt esse diversa principia corruptibilium et incorruptibilium. et dividitur in duas partes secundum duas rationes quas adducit. secunda ibi amplius autem. dicit ergo primo quod si principia sint diversa corruptibilium et incorruptibilium non potest assignari causa cur si principia sunt incorruptibilia aliqua de numero entium erunt incorruptibilia et aliqua non. quia ubi sunt incorruptibilia et illa non. et cum principia sint incorruptibilia sicut est irrationale vel est impossibile. vel indiget magna perscrutatione quomodo hoc posset esse [illegible] unum non esset nisi unum. ergo incorruptibile vel incorruptibile non causabit nisi incorruptibilem effectum. et sic irrationale est quomodo ex principiis incorruptibilibus aliqui effectus sunt corruptibiles et aliqui non. ¶ Deinde cum dicit amplius autem. positam vero rationem ad ostendendum quod non sunt diversa principia omnium consistitur ratio ex communi opinione omnium. dicit ergo quod nullus conatur esse principia rerum esse diversa. sed omnes dicerunt principia esse eadem. et ita diceretur sicut concedunt primum dubitatum et secundum accipientes id tamquam ad modicum et ad unum. littera boecii planior est que dicit quod primum obiectum deglutiunt tamquam quoddam parvum et de ne (?). in quo levius transeunt de eo. ¶ Convertit autem de quia quod facit philosophus utrum sit verum. arguit non sic. si sunt diversa principia corruptibilium et incorruptibilium. aut omnia sunt corruptibilia aut incorruptibilia. non primo modo potest esse non secundo. ergo etc. vel non quod arguat ex insufficienti. est non dare tercium membrum preter ista duo. si non diversa sunt principia corruptibilium et incorruptibilium vel omnia sunt corruptibilia vel omnia incorruptibilia. vel horum quedam corruptibilia illorum quedam incorruptibilia. dicendum est quod philosophus non apposuit tercium membrum. cuius ratio est quia si poneretur tercium membrum sequeretur idem inconveniens quod sequitur ad primum membrum. deinde est ipso membro quod si omnia principia essent corruptibilia sequeretur quod ante esset principium principio. eodem modo si principiorum quorundam essent corruptibilia et quorundam incorruptibilia sequeretur ad minus in principiis corruptibilibus quod ante esset principium principio. ¶ Queret autem utrum corruptibilium et incorruptibilium sunt eadem principia vel diversa. dicendum est quod auctor loquitur de principiis extrinsecis vel de intrinsecis. si loquitur de principiis extrinsecis sic dico quod unum et idem principium est corruptibilium et incorruptibilium scilicet primum movens. nunc vero autem quod facit philosophus quod si principium unum est et incorruptibile quod non potest esse quod aliqua entium sint corruptibilia et aliqua non. dicendum est non quod licet omnia entia sint ab uno principio tamen non omnia uniformiter accipiunt id principium et ideo diversimode accipiunt. quedam longe distant a principio et hec dicuntur corruptibilia. quedam propinque accipiunt principium et hec dicuntur incorruptibilia. vel dicendum est quod corruptibile et incorruptibile magis accipiuntur penes principia intrinseca quam extrinseca. si autem queritur de principiis intrinsecis. sicut de actu et potentia. sic dico quod corruptibilium et incorruptibilium non sunt eadem principia secundum rem sed solum secundum proportionem. sicut habetur [illegible] quia licet non eius tantum quod potentia et actu et potentia et actus et potentia sunt principia omnium entium tamen ita quod actus et potentia diversificantur in diversis rebus secundum rem licet unum secundum proportionem.

¶ Omnium autem ad considerandum. In parte ista querit utrum unum et ens sint substantie rerum et quo unum et ens se habent ad rationem principii. et dividitur in duas partes. quia primo querit quomodo se habent unum et ens. utrum scilicet sint substantie per se subsistentes vel non. ¶ Secundo querit quomodo se habent res mathematice. utrum scilicet sint substantie vel non. ibi. hiis autem habita. prima in tres. quia primo movet dubitationem. secundo ponit opiniones circa illam dubitationem. tertio arguit ad utramque partem. secunda ibi. hii namque. tertia ibi. accidit autem. dicit ergo primo quod inter omnes dubitationes una difficillima est et que requirit quod sunt ad utramque partem et ad cognitionem veritatis necessaria. quia querit de substantia rerum. et est quod utrum unum et ens sint substantie existentium. et dato quod sint substantie existentium utrum unum et ens sint quedam substantie in se subsistentes vel accidentes alicui alteri nature que informetur ipsa unitate et entitate. ¶ Notandum est quod istud quod queritur de uno et ente querit utrum unum et ens sit substantia vel non. quod quidem potest intelligi duobus modis. uno modo utrum unum et ens sint quedam substantia separata que participetur ab omnibus que sunt unum et ens. eo modo quo ponebat Plato quod separata in ullo participantur a singularibus (?). vel utrum unum et ens non sint separata sed sunt in rebus que sunt unum et ens. ita quod unum et ens attribuuntur alicui nature. ¶ Secundo modo potest intelligi quod entitas et unitas sit in omnibus rebus que sunt unum et ens. sed tamen quod sit in omnibus rebus hoc potest esse duobus modis. uno modo quod entitas et unitas sit substantia rei. in quo esse a quo ipso ens dicitur sit essentia. unitas autem a qua ipso unum sit essentia rei que sunt unum. vel quod unitas et entitas accidant rebus. et tunc est quod utrum ens et unum sint in genere substantie vel in genere accidentis. ¶ Deinde cum dicit. hii namque. ponit opiniones circa ens et unum et dividitur in duas partes secundum duas opiniones. secunda ibi. alii de natura. dicit ergo primo quod circa ens et unum hii dicunt uno modo. illi autem alio modo. Plato enim et Pictagorici dicunt quod unum et ens substantie sunt non advenientes alicui alteri nature. in quo non querere ad aliud quod sit ens et unum. sed ipsum unum est ipsa unitas et ipsum ens est ipsa entitas. que quidem entitas et unitas participantur ab omnibus que dicuntur unum et ens. ¶ Notandum est quod Plato et Pictagoras forte sic imaginabantur quod est dare unitatem per essentiam et unitatem participatam. et est dare entitatem per essentiam et entitatem participatam. in quo unitas et entitas per essentiam non dicunt nisi unitatem et entitatem et nullam aliam. et istud aliud vocat philosophus aliquam alteram naturam. sed entitas et unitas per essentiam dicunt unam in ratione (?). scilicet unitatem et entitatem tamen. unitas autem et entitas per participationem includunt duo. includunt scilicet participans et participatum. in quo unum et ens secundum istum modum dicuntur denominata ab unitate et entitate secundum primum modum. ¶ Deinde cum dicit. alii de natura. ponit secundam opinionem dicentem. Intendit est quod aliquid dicunt quod unum et ens dicunt entitatem et unitatem et nullam aliam naturam. sicut philosophi naturales. ut Empedocles qui reducit

unitate et entitate ad ad noticiam videbatur. Inde dicit enim quod unum et ens reducuntur ad amorem quia amor est causa unitatis et entitatis in omnibus. Alii
vero philosophi naturales attribuunt unum et ens causis elementalibus
sicut igni vel aeri. Aliqui enim dixerunt quod entitas et
unitas omnium est ignis quia ex igne omnia fiunt que fiunt.
Et quod ignis est substantia omnium. Alii vero dixerunt quod unitas et entitas omnium est aer. Et hoc quia ex aere omnia fiunt que fiunt.
Alii sunt qui entitatem et unitatem non solum attribuunt
uni elemento sed pluribus elementis. Quia plura elementa ponunt ex quibus fiunt que fiunt. Et quod necesse est quod quot modis dicuntur principia tot
modis dicitur unum et ens. [Notandum] est quod philosophi antiqui sicut se habuerunt ad principia sic se habuerunt ad unum et ens.
Unde quia plures antiqui philosophi videbantur ponere quod principia rerum
erant quiditates separate ideo ponunt quod ipsum unum
et ens erat entitas et unitas separata. Qui autem dicunt
unum [et ens] simpliciter non attributa alicui alteri nature.
Philosophi quidem naturales ponebant quod tota substantia rei erat illa
ex qua res fiebat. Quia tota substantia rei erat materia sed cor-
pus. Substantia rei est entitas et unitas. Ideo ponebant
quod illa erat unitas et entitas rei. Et ideo qui ponebant ignem materiam esse omnium rerum ponebant ignem
entitatem esse omnium rerum et unitatem. Et sicut dico de
igne ita dico de aere et de aliis elementis. [De]inde
cum dicit: Accidit autem [etc.] arguit ad utramque partem questionis. Et dividitur
in duas partes. In prima arguit contra opinionem illorum qui dicebant
unitatem et entitatem sive unum et ens dicere intentiones
simplices et separatas non attributas alicui alteri nature.
[Er]go arguit contra opinionem illorum qui unum et ens attribuebant alteri nature. Ibi: At vero si erit. Prima pars in duas
partes dividitur secundum duas rationes quas adducit. Secunda ibi: Amplius quoque. Pro-
batur est enim et unum in omnibus universalia et omnia maxime
universalia et maxime communia. Si igitur ens et unum non dicunt
unitatem et entitatem separatam, ergo separata non sunt.
Si autem unum et ens non sunt separata que sunt maxime
universalia, ergo nullum aliorum universalium separatum est quod est ipsum de-
us Platonis. Secundam ponit hanc rationem per istam quae dicit quod si aliquis
non ponat unum et ens esse aliquam substantiam separatam
nec ponit nullum aliorum universalium esse separatum. Ens
enim et unum sunt maxime universalia respectu omnium. Quod si ipsum
unum et ipsum ens non sunt aliquid preter singularia, nec
aliquod aliorum universalium erit aliquid preter ipsa singularia.
[Notandum] est quod quartam aliam potius rationem arguit. Nam si
quod si ens et unum que sunt maxime universalia non dicunt substantiam
rei sed dicunt aliquod accidentale in quo esse et unum esse ac-
cidunt rebus. Secundum quod omnia alia universalia dicunt aliquod
accidunt rebus. Sic ergo una est periit omnis diffinitio quia omnis
diffinitio per universalia est. Quod quidem non esset per universalia si ipsa
universalia dicerent aliquod accidentale quia diffinitio est indicativa
substantie et non accidentis. [Notandum] est quod sic deinde est super
Platonici imaginabatur quod ipsa universalia dice-
bant id quod est per essentiam tale. Ipsa autem particularia dicunt
id quod est per participationem tale. Et hoc quia non corpora
particularia participant universalia. Et ideo id quod est per essentiam
tale est separatum. Quia si esset per essentiam tale, sed
per participationem, ideo ponebant universalia separata que
participabantur ab omnibus partibus et ita ponebant

entitatem et unitatem separatam et sic de aliis
universalibus. [De]inde cum dicit: Amplius posito autem ipso
et ens tali. Quod si unitas non est quod separatum non
unus. Quia unus non est aliquid nisi unitates sunt simp-
lices. Et hec est quod dicit ita quod si unum non existit substantia
separata, vel est quod non unum erat aliquid non sepa-
ratum ab hiis que existunt in numero. Numerus vero id est quod sunt
unitates. Quod autem unus non sit aliquid separatum idem est
est sicut illos qui ponunt illos separatos sive unitas.
Ergo vel est aliquod unum separatum quod vel dicit non uni-
tatem. Si autem unum et ens sunt unum aliquid existens
per se, necesse est et quod ipsum unum dicatur substantiam
rerum. Et hoc quia ens et unum sunt maxime universalia
quae predicantur de rebus universalia autem dicunt substantiam rerum.
[De]inde cum dicit: At vero posito. Ostendit ad partem
oppositam. Et dividitur in duas partes secundum duas rationes quas
adducit. Secunda ibi: Amplius si indivisibile. Prima in duas partes.
Primo adducit rationem suam. Ergo ostendit quod ex utraque par-
te reddere quod difficile sit. Utrobique vero po-
nit ergo primo primam rationem. Et est ratio talis: si unum
et ens dicant unitatem et entitatem separatam
que entitas est una unio, sequitur quod omnia sunt unum
unio. Si enim omnia entia participant unitatem
et entitatem, ergo participant unam entitatem
unio. Sunt unum unio. Et hec est quod dicit ita quod si
ipsum ens et ipsum unum est aliquid separatum, mul-
ta erunt dubia. Quomodo preter esse aliquid diversum preter
hoc est dicere quomodo possunt esse entia plura uno.
Quod enim est divisum ab ente non est. Cum ergo ens
et unum convertuntur, ergo quod est divisum ab uno
non est. Et sic accidit secundum positionem Parmenidis quod omnia
sunt unum. Sic demum est positio Philosophi. [Notandum] est quod
hec ratio non multum forte coget Platonem. Ponebat enim Plato quod unitas et entitas separata
id erant quod ipsum primum ens quod ab omnibus parti-
cipantur. Unde quod omnia entia participant unum
ens, non autem sequitur ex hoc quod omnia sunt unum unio.
Quia entia debent indicari unum et multa
penes unitatem et entitatem intrinsecam et non
penes unitatem et entitatem separatam. [De]in-
de cum dicit: Utrobique vero. Ostendit quod ex utraque par-
te quod difficile est reddere dicens quod sive di-
catur quod ipsum unum sit substantia rerum sive non, quod
reddere difficile. Si enim unum non est substantia, nec numerus
substantia est. Quod autem numerus non sit substantia impossibile est. Sic demum
est per [Platonem]. Si autem unum sit substantia, oportet quod eadem dubitatio cur-
rat cum ens et unum. Aut enim preter ipsum unum
et ens separatum erunt aliquid unum aut non.
Et si quidem non sit aliquid aliud unum, oportet quod non sit multi-
tudo. Et sic omnia erunt unum sicut dixit Parmenides.
Si autem sit aliquod aliud unum, oportebit quod id
aliud unum sit ex aliquo quod est preter ens. Et sic erit
non. Quia quicquid est preter ens est non. Et sic non ex ipso
non preter constituitur multitudo. Omnia enim entia vel
sunt unum vel sunt multa. Ita tamen quod multitudo
constituitur ex uno quod est genus. [Notandum] est quod ratio
Philosophi sic est. Quod sive unum ponitur una substantia se-

parata sine non sequitur impossibile. Si enim ponatur una res separata unum nichil erit res separata quod est impossibile per oppositum minoris. Si ergo unitas sit una res separata, sequitur quod non sit multitudo in rebus, quia quecumque erit preter illam unitatem erit non ens et non unum. multitudo autem non potest componi ex non ente et non uno. et sic sequitur quod omnia sint unum. ergo non potest esse multitudo in rebus. Deinde cum dicit amplius si indivisibile est ipsum unum. ponit secundam rationem et est talis. quia primo ponit rationem istam. secundo solvit eam. tertio ostendit quod non obstante ista solutione adhuc remanet difficultas. secunda ibi. Sed quoniam. tertia ibi. Sed quomodo est. Dicit ergo rationem primam ibi quod secundum primam positionem zenonis sequitur quod ipsum unum quod isti platonici ponebant nichil sit et quod cum omnia sint unum omnia nichil erunt. ponebat enim zeno quod ens et corpus convertuntur. unde quod omne ens est divisibile. cum ergo istud unum quod isti ponebant sit indivisibile sequitur quod sit non ens. ponebat zeno quod id quod additum alicui non facit maius est non ens. indivisibile autem additum alicui non facit maius. et sic indivisibile est non ens. cum ergo hoc unum sit indivisibile sequitur quod sit non ens. Visa ratione patet littera quae dicit sic. quod si ipsum unum ponitur sit indivisibile sequitur secundum primam dignitatem zenonis quod nichil erit. Supponebat enim zeno quod id quod additum alicui non facit maius et quod remotum non facit minus non est ens. et hoc quia sola magnitudo est ens et iterum magnitudines sola magnitudo corporalis. magnitudo enim corporalis addita alicui facit maius et remota facit minus. et ideo est simpliciter ens. alia vero magnitudo ut linea et superficies aliqualiter addita facit maius et aliqualiter non. et ideo linea et superficies aliqualiter est ens aliqualiter non. punctum vero et unitas nullo modo faciunt maius et ideo nullo modo sunt ens.

Quod est quod linea secundum unum modum facit maius. linea enim addita lineae in longitudine facit maius. non autem si addatur in latitudine. superficies et si addatur superficiei facit maius. non autem si addatur in profunditate. et hoc est quod dicebat zeno quod linea et superficies aliqualiter sunt entia et aliqualiter non. quia secundum aliquem modum faciunt maius secundum aliquem non. punctum autem et unitas quia secundum nullam dimensionem faciunt maius nullo modo sunt entia.

Deinde cum dicit. Sed quoniam. solvit rationem zenonis et solvit sic istam. dicebat enim zeno quod unitas nichil erat et hoc quia addita alicui non facit maius. patet tamen solutio quia licet non faciat maius tamen facit plus. plus autem continetur in ratione entis. et sic unitas erit ens quia facit plus. et hoc est quod dicit. Tamen quia zeno procedit taliter primo speculatur honorabiliter inerudite et grosse. sed tamen ipsum indivisibile ens est. tamen quia additum alicui non facit maius. patet autem responsio talis ad illum. quia licet indivisibile non faciat maius tamen facit plus. Deinde cum dicit. Sed quomodo. ostendit quod non obstante ista solutione restant adhuc due difficultates. et dividitur in duas partes secundum duas difficultates quas ponit. secunda ibi. At vero. Dicit ergo quod non obstante ista solutione adhuc restat difficultas quomodo ex tali unitate vel pluribus unitatibus preter fit magnitudo. Dicit enim quod magnitudo possit componi ex unitatibus idem est quod dicere quod linea possit componi ex punctis et indivisibilibus et hoc quia unitas est quid indivisibile. Quod est quod isti ponebant unum vel unitatem separatum esse causam omnium. et ideo quod non solum sit causa numeri sed etiam magnitudinum. quod autem unitas sit causa numeri non videtur impossibile sed quod sit causa magnitudinum videtur impossibile. quia licet numerus componatur ex indivisibilibus non tamen magnitudo. et hoc est quod dicit philosophus quod ponere magnitudinem componi ex unitatibus impossibile est. sicut ponere quod linea componitur ex punctis. Deinde cum dicit. At vero. ponit secundam difficultatem quae adhuc restat. Quod est enim. Quod est quod prima difficultas erat ista quomodo ex uno potest esse magnitudo. Contra hanc difficultatem forte obviaret aliquis dicens quod magnitudo non fit ex uno tantum. sed fit ex alio quod participat unum. id est quod fit ex uno et non uno. secundo enim licet eorum causa magnitudinis non est unum tantum. et hoc quia magnitudo componitur ex uno et non uno. sed hanc obviationem removet philosophus dicens quod adhuc restat difficultas. Si enim dicatur quod numerus vel magnitudo fit ex uno et ex alio non uno. nichilominus querendum est quomodo id quod factum est ex isto uno et non uno. aliud est numerus aliud est magnitudo et magne si quod est non unum est inequale. ipsum autem unum est eadem natura. Si enim id quod est non unum est inequale. ipsum autem unum eadem natura. non est manifestum quomodo ex uno et ex tali non uno fiant magnitudines aut numeri.

Quod est quod isti qui ponebant quod unum erat causa omnium videbantur ponere per istum modum quod ex ista unitate fiebant diversa entia secundum diversitatem participationum. id est quod secundum diversam participationem unius diversa entia fiebant. numerus ergo erat unum et non unum. quia erat compositum ex uno et non uno participante unum. et magnitudo similiter erat unum et non unum quia erat compositum ex uno et non uno participante unum. et sic secundum istos magnitudo et numerus non solum erat ex uno sed ex uno et non uno. Quod est quod isti sic dicentibus obviat philosophus dicens quod licet isti inveniunt evadere difficultatem quam posuit quod magnitudo et numerus non solum componuntur ex uno sed et ex uno et non uno. id est quod diversificantur tamen per hoc non unum. quia licet unum sit eadem natura in utroque. tamen non unum est inequale et diversum in utroque. tamen non evadunt quia ex dictis eorum non est verum manifestum quomodo ex tali uno et ex tali non uno fiat numerus vel magnitudo. Quod est quod inequale vocat hic philosophus diversam participationem unius. id est quod unum de se erat eadem natura. sed non unum erat inequale ex diversa participatione unius. Queret autem utrum sit dare unum et ens separatum. Quod est quod secundum aliquem modum sic et secundum aliquem modum non. Est enim aliquod unum quod est ipsa unitas principium numeri et ipsa entitas. et tale unum et tale ens separatum est. Similiter et tamen non dicitur de causa vel essentia omnium rerum. est ad unum quod est analogum ad decem praedicamenta et tale unum vel

Utrum sit dare unum vel ens separatum

eus nō ē sepatū a p̄dicamentis· s; tale vnū ⁊ tale
eus multiplicat̃ s multiplicacōẽ rerū
Hic ꝗ̃ vita ē dubō· ponit̃ ꝗ̃uīūc de uno et
ente utrũ sint sbe rerũ· ipse ista ꝗ̃rit de mat
mathe^cis utr̃ sit sbe rerũ· g̊o ꝗ̃rit oportent ponere
aliq̃ aliat sba p̄t s̃ sbba ⁊ mathe^ca· z^o ꝗ̃rit
utr̃ p̄n rerũ sint i actu ul' i pō· 9° ꝗ̃rit utr̃ uūa
sit sbe ul' nō· 2^i· oio no dubitabit a; z^t· hyst
q a fine ē ulcīa· 1^t· ⁊ utr̃ uūa sit· p^a i· z· q; po
nioz dubiōm· z^o obic p uūa pte 1^t· na si n s̃.
z^o obic p pte ꝗ̃ia· 1^t· at uo· dic g̊ p^o q dubō q
seq̃t se h^u ad p̃cedētē ē utr̃ nūi ⁊ coz ⁊ s̃
ficies ⁊ p̄ncta sint sbe ul' nō· Deiñ cū d^t.
na si uō s̃· pbat q res mathe^ce s̃ sbe· ⁊ d· s·
q; p^o h; o^t· g̊o pbat q uūa res mathe^ca ē mag
q a^a· 1^t· at uo· pbat g̊ p^u ⁊ ē uo sua tal' s; res
mathe^ce sunt coz ⁊ s̃ficies n pomit sbe ista
res sba ex· ⁊ i fug a uob rō sbe· s pre· n· uō
ur ee n rō corpis ul' diuisionū ⁊ rō passionū
s; g̊ passiones n s̃ sbe sic p; oib;· n^e z^a diui
siones s ista pōm· restat q sba ul' ē sīj ē g q
dic ista q si diuisiones n s̃ sbe fug a uob q
sit ipsiu vnū ens q ē sba· nūi ē ei q passiones
⁊ mot ⁊ relōnes ⁊ dispōes ⁊ orōes q uoce p̄fe
runtur ulli^o sbaz signe unūr ⁊ h; q; oia ista di
q̃t de a^co alio ⁊ uō dicit h; ad p se subiectā uo
nūr signe sbam s̃ sic a q̃ igi⁊ ⁊ ista ex q̃b; cō
sistunt coz q pota· passioēs a hoz sic calores
⁊ frigiditates ⁊ tales passiones n s̃ sbe s; coz
q h; patitur ē ens aliq p se ⁊ sba aliq̃ erut
q̃ remanz i q̃da ee ex̃ro ab oib; passiōib; Quod
ē q ista q̃ sic arguebāt p ymaginabāt q iq̃h
re tīr mutab^ls solū eēt rō diuisionū ⁊ rō
passionū ab q̃b; subiciebātur diuisioēs· cū g̊
passiones n possit ee sba res restat q diuisi
ones s̃. Deiñ ē dic· at uo· o^t q si res mathe
ticas una res mathe^ca ur ee mag sba q a^a
⁊ d· s· q; p^o h; o^t· s^o ex h; mirat opiones antiq̃r
circa sbam rei· 1^t· p̄sca dic g̊ p^o ista dcm ē q
res mathe^ce s̃ sbe· tū coz ur mag sba q s̃fi
cies ⁊ s̃ficies q linea· ⁊ linea q puct· ⁊ punc
q unitas· coz n· diffinit p s̃ficie· s̃ficies
a p lineā· li^a a p punctū· punctū a p unitatē·
q; punct^s ē v̄ unitas h^u pōm· h; ⁊ possit ee sī
coz g; coz nō p̄t ee sī h^u· s; ē g rō pbli h; ē in
mīori depndenū ē mag sba s; linea ⁊ s̃fa
es ⁊ punctus s̃ īmīori depen q coz q; coz de
pēdet ab h^ul ⁊ n eg^o g̊ s̃ mag sba Deiñ
cū dic· p̄sca· recitat opiones antiq̃r de sbaz
rei dicēs q p̄sca q̃ dcā s̃ multi ⁊ p̄uu de uno
phancū putabāt q coz q ē igne q̃ titatis
ē sba ⁊ ens p se· alia uō oia encia s̃ passiōes
h^o coz^is· ⁊ uō p̄n corpor existimabāt p̄n encium
credebāt· n· q ens ⁊ ens corpeū querterent
illi uō posteriores ⁊ sapiēciores existimabāt
q nūi erāt sba rerũ· q̄ tū a querebāt ad ꝓositū
ūm s opiom antiq̃r coz ur ee sba· s· n· n

sit sba oio sba nūa ē nec nūi ens· a actū· n· hoz
coz^m n ē dignū uocare encia· ⁊ h; q; mag s̃
encia q sunt encia Quod ē q p p^n antiq p debili
tate itellr̃ n itelligebāt a^d ens n ens corpeū
ita q credebāt q ens ⁊ ens corpeū querterent̃ in en
te a coz^eo duo itelligebāt· s· rōz coz^is ⁊ rōz pas
sionū· arguebāt g̊ sic· solū ens corpeū est
ens ⁊ ēu i ente corpeo passio n posset d' ens ⁊
sba· restat q tō sba ⁊ tō entitas sit corpei
tas· p̄tabāt a uīi i duob;· p^o q; n ē v̄ū q ens
⁊ ens corpeū querterentur· ens· n· ē maioris am
bitus q ens corpeū· s^o p̄tabāt q; n distingue
bāt it coz q est i genē sbe ⁊ i genē q̃titatis
s;· n· coz q ē in genē sbe sit sba nō tū coz q
ē i genē q̃titatis Deiñ cū dic· at uo· ad
duc rōes ad p̄te opposita· ⁊ dic i· e· p̄ces· s
e· rōes q̃s adduc· z i^t· amp^s h; oia· z i^t· ad h^c
q sit· ē i^t· nisi cū dcāt· p^o ponit p̄ma rōz.
⁊ est rō talis linea s̃ficies punctus et
unitas ut pbatū ē nūr mag ee sba q coz
s; h; nō sunt sbe· g̊o n^e coz sba ē· ⁊ h; ē q d^t
ista q s̃ ualiāt q̃titat̃ q longitudines· s·
linee s̃ mag sba corpib; ⁊ p̄ncta q linee·
h; a n sunt sba g̊o n^e coz· sy a h; no sit sbe p;
q; sba ē p se· h; a s̃ in alio· ⁊ h; ē q dic ista·
q sit h; sunt aliauīi corpor erunt q· d· ullor
· i· i nullo coz^e erunt· i pole ē ei q sunt i corpi
b; tmib;· q· n· sba ē i alio nō ē· s; ic g̊ h;·
nulla sba sunt· Deiñ ē d^t· amp^s· ponit
s̃am rōm· ⁊ ē rō tal'· diuisiones corpis no
sunt i genē sbe s; i genē q̃titatis· s; linea
s̃ficies ⁊ coz diuisiones s̃· ē· n· linea
diuisio i longū· s̃ficies a diuisio i latitu
dine coz a diuisio i p̄fundū g̊o n sunt i genē sbe
s; i genē q̃titatis· Deiñ cū d^t· ad h^c a s^t·
ponit t̃ciā rōz· ⁊ ē rō tal'· ois diuisio i actu
ul' ē diuisio i pō· diuisio i actu sic illa q
cīunt coz^s· diuisio i pō· sic illa q̃ pōt s̃
i coz^e p diuisiom coz^is i duo diuidia· s; p^a
n ē sba· q; i alio ē ⁊ uō p se· n^e s^a q q^o
i pō ē· z^o nulla diuisio sba ē s; ē g̊o q dic
ista q i coz^e solido ē i pō q̃lz figa q p̄t p ta
h; i uno solido p aliq̃s sectōz· s; tū q̃ ē in
pō n ē i actu sic figura mercury n ē i la
pide· uō dū secto i actu s; i pō· n^e medie
tas cubi anq̃ cub; diuidatur i duas medi
etates ē segregata ⁊ sepata i actu s; i pō·
i q; p; coz^s uz s̃ficies ē adhuc i actu· s;
i pō· q; si s̃ficies a q̃z p̄t extiorē eēt i ac
tu· s̃ficies q̃ tetiat mediete eēt i actu
añ diom coz^is ⁊ q dcm ē de s̃fic^e itelligend
ē de linea ⁊ puncto· s· q n ois linea n^e ois
punctus i actu ē· supplend g̊o rōni q̃ di
uisiones s̃ i actu s; añi i pō· s; iste q̃ sunt
i pō n sunt sba n^e ē illa q̃ s̃ i actu· g̊o nulla
tal' diuisio sba ē· ⁊ sic fugit a uob rō sbe·
⁊ hoc ē q concludit p̄hs· s; coz ui deat̃ mag

esse substantias. tamen hec .s. linea superficies et punctus magis
uidentur esse substantia quam corpus. Si igitur hec non sunt substantia ergo nec corpus
et sic fugit a nobis res substantie. ¶ Deinde cum dicit. nam cum
dicit. ponit .4. rationem et dicit in .d. p. quia posito [illegible]
[illegible] inquirat cum in quo dicam illi. i. [illegible] se habent
prius ergo posita destructa ratione talium. omnis substantia que habet esse
post non esse uel habet per generationem et que habet non esse post
esse habet per corruptionem. sed punctus et linea et super-
ficies habent esse post non esse et non esse post esse sine
generatione et corruptione. ergo non sunt substantie. Hoc est ergo quod
dicit littera quod cum de eis in contactibus adhuc accidunt
alia irrationabilia et [illegible] quam habet positionem que accipi-
untur ex parte generationis et corruptionis. alia .n. que prius
non fuerunt et modo sunt uel est per generationem et substantia que modo non
est et prius fuit. hec patitur per corruptionem. linea uero
et superficies aliquando sunt et aliquando non sunt et tamen non generan-
tur nec corrumpuntur. Sicut enim quando sunt et quando non sunt.
patet quia quando corpora prius diuisa copulantur et copulata
diuiduntur. quia cum copulantur fit una superficies que prius
non erat. cum autem diuiduntur fiunt due superficies
de nouo que prius non erant. non .n. potest dici quod superfici-
es diuiditur in duas superficies secundum profunditatem nec
est quod una linea diuidatur secundum latitudinem nec etiam quod
punctum diuidatur. et sic non potest dici quod fiat ex du-
obus unum per modum compositionis nec ex uno duo per
modum diuisionis. punctum .n. est omnino indiuisibile. et sic
punctus non potest diuidi in duo puncta. sed cum linea
diuiditur incipiunt esse duo puncta que prius non erant. et
tamen non potest dici quod generantur. quia omnia que generantur et
corrumpuntur ex aliquo in aliquid generantur et in aliquid cor-
rumpuntur. hec autem minime non habent. ¶ Deinde cum dicit. gratia quod se
habet esse nunc. manifestat quod dixit per quandam similem rem sub-
tiliorem et sic se habet nunc ad tempus quod est quedam
indiuisibile in tempore. ita se habet punctus ad lineam.
sed nunc aliud et aliud non est sine generatione et corruptione ergo
et punctum. et sic dico de puncto. idem dico de linea
et superficie. Hoc est quod dicit littera. quod id quod eodem est de
puncto sicut habet in ipso nunc. nunc .n. non fit nec corrumpi-
tur ipsum nunc in tempore quod uidetur esse ad [illegible]
tempus .n. nec aliam substantiam. sed est quod existit in futu-
ro [illegible] que renouatur ipsa indiuisibilia.
sicut quod est de nunc .s. quod aliud et aliud est sine generatione et
corruptione. idem est de linea superficie et puncto. eadem
enim ratio est de omnibus istis. omnia .n. hec uel sunt termini
uel sunt diuisiones. ¶ Quod est quod sic punctus terminat
lineam et linea superficiem et superficies corpus. ita nunc
terminat tempus. et sic punctus cadit in medio linee
et linea in medio superficiei et superficies in medio corporis
ita nunc in medio temporis. et hoc dicit dicens post hec quod omnia hec
uel sunt termini uel sunt diuisiones. ¶ Quod est quod
uniuersaliter quesiuit .s. res mathematice sunt substan-
tie. non .n. [illegible] quia sunt in genere quantitatis. et ut
dictum est [illegible] quia non distinguebat inter
corpus quod est substantia et corpus quod est quantitas.

Omnino uero dubitabit. In parte ista querit philosophus
utrum preter sensibilia et mathematica sit dare species
separatas non solum a sensibilibus sed etiam a mathematicis. i. quod sic
est dare humanitatem separatam ab omnibus hominibus. ita sit
dare triangulum separatum ab omnibus triangulis. et di-
uiditur in duas. in .2. ponit questionem. 2° arguit ad unam
partem primo. [illegible] 3° arguit ad oppositum. primo ergo uo-
dicit ergo primo quod quod est uerum preter sensibilia et intermedia oportet
ponere quasdam substantias quas uocamus species. i. quod sic sensi-
bilibus respondent species in illis mathematicis. ¶ Deinde cum
dicit. nam si non. arguit pro parte prima. s. quod preter ma-
thematica est dare species sicut preter sensibilia. ¶ Causa autem est etiam
[illegible] quod similiter plurium fuit quod omnis multitudo redu-
citur ad unum quod est tale per essentiam. ratio [illegible] reperitur
plura in uno. illa plura in uno reducuntur ad unum quod non
solum est unum in specie sed et unum in numero. quod quidem est tale
per essentiam. cum igitur in sensibilibus et in mathematicis sint plura in
numero secundum unam speciem in sensibilibus quidem sicut plures homines secundum
hominem. in mathematicis quod sic plures trianguli secundum triangulum. oportet quod
tamen hec que in ista quod sunt plura in uno et que infinita et infinita
reducantur ad unum separatum. quod quidem est ydea
omnium illorum. et quod quidem respectu omnium illorum est per se et
per essentiam tale. Sed est igitur quod dicit littera. mathematica
differunt a punctibus .i. a [illegible] in aliquo sed tamen conueniunt et
uel differunt quod sic in sensibilibus secundum plura sub specie sunt
plures homines secundum hominem. in mathematicis in [illegible] plura
in uno secundum unam speciem. sed [illegible] quod sic preter sensibilia
non sunt determinata secundum numerum. sed secundum .q. infinita. sed sunt
determinata specie. in sensibilibus preter mathematica et intermediorum
non sunt determinata secundum numerum. quia illa que sunt eiusdem speciei et sunt
infinita in uno. non forte quis dicat quod hec sunt singula
et hec uocat et hec tamen est preter determinatum. Si igitur non sit
nisi plura in uno non sunt determinata sed infinita. Si autem non
ponatur preter sensibilia et mathematica alia essentia determi-
nata in uno que essentia quedam uocatur species. non erat dare
aliquam substantiam unam numero et specie ad quam reducantur omnia
illa infinita et indeterminata. nec est hoc possibile [illegible]
et ipsa essentia multiplicata secundum numerum erit de-
terminata in numero. sed solum in specie. Sed cum necesse est quod omnia
infinita numero reducantur ad unum determinatum in numero.
necesse est quod ponantur species tamen respectu sensibilium quam respectu inter-
mediorum. Hoc est quod uoluerunt dicere platonici. sed non bene de-
terminauerunt uel manifestauerunt. uoluerunt .n. dicere
quod in singularibus que differunt numero est dare aliquam substantiam
et speciem separatam cum illa que conuenit. [illegible]
[illegible] per accidens. ¶ Quod autem est quod ratio philosophi in hoc uidetur esse quod
plura in numero reducuntur ad unum in specie. unitas autem in
specie est unitas completa et perfecta. ratio quod non stat ibi re-
ductio. oportet ergo quod ulterius reducantur in aliquod unum in
numero quod quidem numero unum est tale per essentiam cum non conuenit
per accidens. ut imaginabantur .n. isti platonici talem differenti-
am hominis separati et hominis in materia sicut inter albedinem
et album. albedo .n. ut albedo non est nisi albedo. et
ideo non conuenit ei per accidens. album quod addit conuenit quod albe-
dinem. et sic conuenit ad quod accidit [illegible] homo separa-
tus non conuenit nisi humanitatem. homo autem in materia conuenit ad aliquid quod
accidit humanitati. et sic dico de homine respectu hominis quod
ad sensibilia. ita dico de triangulo respectu huius trianguli
quod ad mathematica. ¶ Deinde cum dicit. at uero. arguit ad
oppositum dicens quod si ponuntur species separate esse et quod

pu rx no solu sut declarata in spe sz r i uno·
sequit quda ipolia q dca e seuucs qda qoue·
Quod e q unitas h qoit e q no e dare aliqd v
nu separatu i uno· q sit forma oim q e i uo· suf
fic· n· q pla s unu reducut ad unu spe/tac
oz q reducatur ad forma unu uno n forte
dicitur q reducuitur ad p pnm q q pnu
r oiu se ht i roe pnu efficiens rpme for
rpnu finis· Deinde cu dic· bys q alme cu
qrit utr pn sit i po ul i actu r dr i· z· p· q p po
nit qoz· gbo obic ad una pte i· na si al· z obi
cit ad pte oppoita· i· gruo ptute· dic g po q
pria qo e utr ela r pn sut i po· an aliquo a
mo· Deinde cu dic· na si al· pbat q sut in
po r no i actu dicens q si pn qr sut q i po se
q ad erit q nc pnus/po· n· e por actu q pz q
puce a q n qutit quia· si q ad e i actu· se
q potuit ee r no eqo· si i· n· ad e potble n se
q sit· e g ro phi nuh q mag het roz pnu i
mag ht roz pnu· sz po r actu mag ht roz
pnu q po pcedit actu· g ht mag roz pnu.
Deinde e dic· gruo potute· op obic ad ptez
oppoita· s· q pn no sut i po dicens q si pn re
st i po se q nulla eut e· nu id q pt ee no e
eut q pz er h q id q sit no e· i· q q sit no
e demio i po lui | sz demio potu· g pos
sibia no st· qcludit g phs q ad utraq pte
qoit q hec sut dubbel rh st arta q fuit
ee pn· Quod e q ro phi e mh· si pn tm poc
st ee g n st si a pu n sut g n pncipiata
si q n pncipia n pncipiata st· g nulla e e·
Quod e q unitas h qoit e q pn pma sut iac
tu· q roe q deducit de po ad actu deducit
p aliq pnm q pexistit i actu· r cu dr q po
pcedit actu sm e b om mod· lz n· po pce
dit actu i eod uno tn simpr actus pcedit
pom· Deinde e dic· r utr ulia· qrit utru
ulia sit tae separate· r dr in· z· p· q po ponit
qoz· gbo ar p una pte· i· na si ulia· z ar
ad pte oppoita· i· si a n ulia/ nos g pma qoz
dicens q qo e/ utr ipa ulia sut tae/an oic tra
sit singlariu· Deinde cu dic· na si ulia· p
bat q ulia n sut tae· r di id· p q p po poit
roz sua/ gbo pbat q da q dixit i· sz sic e h ad·
po g poit roz sua r e ro tal· oic tra sig h
ad· sz ulia r qua n signt h ad· sz magis
signt qle quid· g n sut tae/ulia roe pz ita
q dic q si alia sut ulia oo ipo q ulia sut tae
n sut· ulia· n· demio nulu r qnu sigt h ad
sz tale q· sa no nc signe h ad· Quod
q dr e qualitas· qlitas tal r accintalis·
ulia g dut qlitate no accintale· sz ecntle·
cu· n· dico petr ee albu· dico petr ee qle
sz qlitate accidtali· r cu dico petr ee hoiez
dico petr ee qle· sz qlitate ecntali/ h g ro no
pbat ulr q ulle no sit tra/ sz solu probat
q n ht mod tae/ q sigt re sua p mod qlic.

Deinde cu dic· sz sic e ad· pbat q da q dix
dixit· n· q ipm ulle n sigt h ad· sz qle q di
cens· q si id q pdr quie de a sigt h ad·
se q unu r id sit multa h ad/ dico· n· q
de socte pz ho r al· quoz utruq al e· q r
ho al e· r al· al e· si g id q pz sigt h ad·
se q socte gt mlta h ad· r p quit multa
alia· seit· n· socte r e ho· r e al· quoz unu
qz sm pom e h ad r sic erit tm h ad i qcu·
g q qtigut dicentibz ulia ee pn r tuat h st.
Quod e q qlitas no poit mlz pe q id e e
qlitas· no· n· b n dcm e q ho r ho qlis sit
duo· si q albu dicet h ad diuisu q hoiem
ho r albu eent duo· ad ppositu g sic ulle
sigt re sua p mod ql tal· r no poit mlz
q id cui e qlitas· dre· n· hoiez r hoiez ee al
no qpe dre duo· si q al dicet h ad dilu
q hoiez seqret q ho eet duo· eet n· ho
r eet al· r sic eet duo h ad· r duo alia·
r sic pz ro phi· Deinde e dr· si q n ulia
poit argumentu ad pte oppoita· s· q ulia
sut separata pt singlaria dicens q si nulz
eut e eut ulle sz oia eucia st singlaria
se q n e scia· scia· n· e ulu st singla
riu· r sic si scia futura e aliquoz oz q
sut queda pn ulia separata a singlaribz
Quod e q ulia n sut tae separate a sin
glaribz sic ht declari i· vy· n q h perit
scia· q ulia no sut separata b re a sin
glaribz tn separata st b roem r qceptu
r hoc sufficit ad sciam.

Explicit sma st tertium metha ce.

Ost sciam qda· Ju ro lo phs
dixit de hys q cadut i ulta sa
disputatie· i pte ista i capit
tiare de eis· r dr i u· d· p· q
po o· q sit ista ad q se extedit
pcat qsidaco h scie· gbo i capit tiare
de illis ad q se extendit qsidaco h scie·
s q i pm q ma· pma pt· i z· p· q p po o q
pcat r qsidaco h scie se extedit ad co
sidacoz entis i qtu ens· gbo o q qsidaco
h scie se extedit ad qsidacoz una q qm
cu ente· z q se extedit ad qsidacoz
pnu pnu q e de quoz affirmaco ul ne
gaco pia· s· a i· si g ens r unu· z dr·
dr q pma pt· i· d· p· q p po o q qsidaco
h scie se extendit ad qsidacoz entis in
qtu ens· gbo remoz qda dubiu sit r n
der cuida tacite qoi· i· eus q ulti mo
dic dr· pma pt i· d· p· b duas roes qt ad
ducit ad pband· q h scia e qsidatiua e
tis in qtu ens· i· i· qm q pn· poit g p
uni roz· r p e e tal/ differt qsidaco en
tis i qtu ens· r qsidaco entis i qtu h eus.

Sed consideratio entis inquantum ens non traditur in aliqua scientiarum particularium. quare tales scientie solum considerant partem entis et non totum ens. igitur relinquitur quod consideratio entis inquantum ens traditur in aliqua scientia universali et communi. et hoc est quod arguitur in illa particula. ratio patet in littera quando dicit sic. quod necesse est quod sit quedam scientia que speculatur ens inquantum ens et accidentia que insunt enti inquantum ens. et ista scientia diversa est a scientiis particularibus et specialibus. nulla enim scientiarum particularium intendit universaliter de ente inquantum ens. sed omnis scientia particularis considerat partem entis circa quam entis speculatur accidentia per se. verbi gratia sicut in scientiis mathematicis. nam mathematice de numero scientiarum considerant partem entis et non totum ens. geometria enim partem entis considerat sicut magnitudinem et arithmetica numerum. Quod est quod consideratio prior supponit considerationem communem. non enim possunt sciri propria nisi sciantur communia. igitur ens et ea que entis se habent sicut communia et propria non possunt sciri quousque entis particulare proprie [illegible] sciantur non entia in se. sed igitur quod ens inquantum ens sciatur in aliqua scientia. hoc autem non potest esse aliqua scientiarum particularium. quia non ratione traderetur cognitio entis inquantum ens in una scientiarum particularium eadem ratione traderetur et in alia. et sic cognitio eorum in omnibus scientiis particularibus replicaretur. quod est inconveniens. sed sufficit quod sit una scientia communis que tradat noticiam entis inquantum ens. et hoc est quod arguitur. et hoc est intentio philosophi in littera. articulus. non licet si cognitio entis inquantum ens non debet tradi in aliqua scientiarum particularium. sed quod tradatur in aliqua scientia communi. Deinde cum dicit. quoniam autem principia et causas. probat eandem conclusionem per aliam rationem. talis. illa scientia cuius est considerare primas causas et ultimas debet considerare ens inquantum ens. sed hec scientia considerat primas causas et ultimas. igitur considerat ens inquantum ens. Maior declaratur. unde dicit quod hoc totum nondum est quod hec ratio fundatur sicut quoddam quoniam quod omnium est quod illa scientia que considerat primas causas et ultimas considerat ens inquantum ens. hec autem quoniam probat philosophus in littera. cuius ratio est quia prime cause et ultime que vocantur esse in actu et absolute sunt cause totius entis. non tamen huius entis vel illius et ideo illius scientie cuius est considerare tales causas est considerare totum ens. Si enim hee cause solum respicerent hoc ens particulare illa scientia que tractat de hoc ente tractaret de talibus causis et ideo. Sed quod hee cause sint cause totius entis. ideo scientie est considerare hanc causam et totum ens. Physicus autem patet littera. dicit enim quod antiqui principia et causas investigaverunt. hoc quod principia et hee cause sunt principia et cause alicuius nature per se. non quod ad idem est quod sint istius nature vel illius. sed necesse est quod sint causa ut cause totius entis. illi enim qui querebant principia entium. hoc principia ultima querebant. et ideo necesse est quod hec principia sint cause entis inquantum ens vel huius actus. unde cum in illa scientia sit accipienda cause prime totius entis. in maiori est supple quod hec scientia est entis inquantum ens.

inquantum eadem scientia sit de causis primis et de toto ente. Quod est quod idem quod quoniam aliquid inquantum tale quoniam secundum pre se. quod quoniam ratione alterius quoniam secundum accidens. ille igitur cause que respiciunt ens inquantum huiusmodi. respiciunt idem per accidens. et hoc est quod dicit philosophus in littera quod hee cause que quaeruntur hic respiciunt ens inquantum ens et non per accidens. quod quidem esset si respicerent ens inquantum hoc vel illud. Convertere autem que sunt prime cause que respiciunt ens inquantum ens ideo est. quod quidem est causa que non respicit ens per toto suo ambitu. sed tantum ens mobile et ens [illegible]. sicut est movens non movens et primum [illegible] entis mobilis. et ideo non est causa entis inquantum ens sed inquantum ens mobile. et de tali causa dicere pertinet ad naturalem. et quod eiusdem scientie est determinare de ente et de ente mobili. quidam est causa que respiciunt totum ambitum entis causati. sicut primum movens et ultimus finis et ultimum ex [illegible] debemus enim intelligere quod totum ens causatum dependet ab uno et sub uno movente primo et ordinatum est ad unum ultimum finem. Sicut enim dicitur in XII. bonum partis ordinatur ad bonum totius. bonum autem totius ordinatur ad bonum ducis quod est ultimus finis. hee igitur cause que vocantur a philosopho prime et ultime sunt ille que respiciunt totum ens causatum et non hoc tantum vel illud. Convertere autem vult sic. ita quod si hec scientia considerat primas causas et ultimas igitur considerat totum ens sicut dicit philosophus in littera. Deinde est quod ens quamvis dicatur multipliciter quoniam aliquid cadit in una analogia et una attributione. eadem scientia que considerat primum in illa analogia et primum in attributione considerat omnia illa que habent attributionem ad illud primum. cum igitur omnia entia attributionem habeant ad primum movens et ad primam formam et ultimum finem. eadem scientia que considerat de istis causis considerabit de toto ente. Ex quo notandum quod hec scientia sapientia est. de ratione autem sapientie est ut dictum est in prologo quod ipsa est circa causas altissimas et circa omnia. ita quod nos ymaginabimur quod hec est divina inter scientias sapientiam. quia scientia considerat causas propter excellentiam et altitudinem et sicut sapientia considerat causas altissimas quas propter suam latitudinem habent aspectum super totum ens. eadem igitur considerabit sapientia illas causas et totum ens. Deinde cum dicit. ens autem multipliciter dicitur. removet quandam dubitationem sibi respondet eundem tacite quoniam dictum est enim quod hec scientia considerat totum ens. posset igitur aliquis dubitare et dicere hoc non esse possibile. quia una scientia est respectu unius. entia autem habent magnam diversitatem ad invicem. et ideo videtur quod non possint cadere in una scientia. hanc obiectionem excludit philosophus in parte illa volens ostendere quod omnia entia possunt cadere in una scientia. et dicit idem. primo ponit duas rationes que adducuntur ad hoc probandum. secundo ostendit. Prima ratio. quia primo ostendit quod totum ens cadit in una scientia. Secundo ostendit quod illa scientia sic de toto ente tamen specialiter est de ente quod est [illegible] ibi. Ubique. Possit igitur prima ratio que talis est. illa que cadunt in una attributione et una analogia cadunt in una scientia. Sed omnia entia cadunt in una attributione. igitur cadunt in una scientia. et [illegible] in una ratione sic procedit. quod primo ostendit quod omnia entia sunt in una attributione. Secundo ex hoc

dicit quod cadunt infra unam scientiam. Deinde cum dicit quemadmodum ergo.
Circa primum notandum est quod illa cadunt infra unam attributionem
et analogiam que attributionem habent ad unum. Attributionem
autem habere ad unum potest esse tribus modis, vel sicut ad unum fi-
nem, vel sicut ad unum efficiens, vel sicut ad unum subiectum.
Primo ergo declarat quomodo aliqua habent attributionem ad unum fi-
nem. Secundo quomodo aliqua habent attributionem ad unum finem
efficientem, ibi: et medicinale. Tertio ponit hiis duobus
modis per exemplum ostendit quomodo omnia entia attri-
butionem habent ad unum ens primum tamquam ad unum subiectum,
ibi: ita vero dicitur. Secundo ponit quod ens dicitur multis modis. Sed
non obstante hac multitudine tamen entis pertinet tractare sub una
scientia, quia hec multitudo non est multitudo equivocorum, sed est mul-
titudo multorum relatorum et attributorum ad unum fi-
nem. Preterea debent que dicuntur attributa ad unum finem. Omne
est salubre attributionem habet ad sanitatem tamquam ad
finem. Hoc enim dicitur salubre quia conservat sanitatem, sicut
dicitur exercitium et motum esse sanum quia conservant sani-
tatem. Aliud dicitur sanum quia facit sanitatem, eo modo
quo dicitur quod medicina sana est. Aliud dicitur sanum quia
significat sanitatem, eo modo quo dicitur quod urina sana est.
Aliud dicitur sanum quia suscipit sanitatem, eo modo quo dicitur
quod animal sanum est. Deinde cum dicit: et medicinale.
Ponit exemplum de secundo modo attributionis, id est eo modo sunt
que habent attributionem ad unum primum efficiens, dicens
quod multa attribuuntur ad unum sicut ad primum efficiens.
Sicut omne medicinale attributionem habet ad artem
medicinalem. Aliud enim dicitur medicinale quia habet ar-
tem medicine, sicut medicus peritus. Aliud vero quia est ap-
tum bene ad habendum artem medicine, sicut aliqui habentes
[illegible] bene dispositi ut de facili acquirant artem
medicine. Aliud vero dicitur medicinale quia eo opus est ad
medicinam, sicut dicuntur instrumenta quibus utuntur medici
esse medicinalia. Et sic alia dicuntur in relatione medi-
cinam et multa alia. Deinde cum dicit: ita vero et ens.
Ponit ex hiis duobus modis attributionis
et analogie. Hic ostendit quomodo omnia entia attributionem
habent ad primum ens quod est substantia sicut ad unum subiectum, di-
cens quod sicut salubre dicitur multipliciter, sed tamen omnia salubria
attributionem habent ad unum finem, et sicut medicinale
dicitur multipliciter et tamen omnia medicinalia attributionem habent
ad unum efficiens, sic ens dicitur multis modis et tamen
omne ens attributionem habet ad unum ens primum sicut ad
subiectum. Dicuntur enim quedam entia quia per se exi-
stunt, et hec proprie et principaliter sunt, et talia entia substantie
sunt. Aliqua dicuntur entia quia sunt passiones et proprietates
horum entium, scilicet substantiarum. Alia dicuntur entia quia sunt via ad
substantiam et corruptiones substantie, eo modo quo dicitur quod generatio
et corruptio entia sunt. Alia dicuntur entia quia sunt privationes
[illegible] formarum et qualitatum substantie.
Alia dicuntur entia quia sunt effectiva vel generativa
substantie vel eorum que habent attributionem ad substantiam, sicut sunt
actiones. Negationes dicuntur entia rationis. Dicimus enim quod
non ens est non ens; non enim esset non ens ni-
si negatio aliquo modo haberet aliquam entitatem rationis.
Dicendum enim quod ens dicitur duobus modis: est enim ens
rei et ens rationis. Ens autem rationis attribuitur substantie itaque

omnibus, et attribuitur affirmationi et negationi. Est enim
ens rationis ens diminutum et tenue ab anima factum, et
tale ens attribuitur illi propositioni; non enim est non ens.
Deinde cum dicit: quemadmodum ergo. Posito quod omnia entia ca-
dunt sub una attributione et una analogia, concludit ex
hoc quod cadunt sub una scientia, dicens quod quemadmodum omnium sa-
lubrium est una scientia, et hoc quia omnia salubria dicuntur in attri-
butione ad unum, sic omnium aliorum que cadunt sub una
attributione est una scientia. Scientia una enim non solum est
eorum que dicuntur secundum unam rationem, sed non solum est eorum que unum
nominantur in uno, sed etiam est eorum que attributionem habent ad
unam naturam. Cum ergo hec entia dicantur secundum unum et attri-
buantur uni predicato, manifestum est quod unius scientie est spe-
culari entia inquantum entia. Deinde cum dicit:
hic vero. Ostendit quod hec scientia speculatur omnia entia, tamen
principaliter et per se suam speculationem inclinat circa primum ens
quod est substantia. Et est ratio sua talis: quecumque aliqua scientia inclinat
circa multa que sunt infra unam analogiam et attributionem,
principaliter inclinatur circa id quod est primum in illa attributione.
Cum ergo omnia entia attributionem habeant ad substantiam
tamquam ad quoddam primum, principaliter inclinabit hec scientia circa
substantiam. Et hoc est quod dicit littera, quod semper et ubique scientia proprie
est primi ex quo omnia alia dependent. Sic ergo substantia est
primum ens, et omnia entia [illegible] principaliter que-
runt causas et principia substantie. Deinde cum dicit: omnis autem generis.
Ostendit per secundam rationem quod istius scientie est considerare omnia en-
tia. Et est ratio sua talis: que cadunt infra unum genus
cadunt infra unam scientiam. Sed omnia entia cadunt infra
unum genus, accipiendo genus largo modo ipsum esse.
Ergo omnia entia cadunt infra unam scientiam. Et hoc est quod dicit
littera, quod unius generis est unus sensus et una scientia, sicut
visus est unus omnium colorum et grammatica est una omnium
vocum. Ergo unius scientie est speculari species entis
et omnes species entis [illegible] quo-
dam genere, in quantum hec scientia considerat entia inquantum entia.
Species tamen entium secundum proprias rationes [illegible]
[illegible] scientias particulares, id est non secundum rationem en-
tis cadunt infra unam scientiam, tamen secundum speciales rationes
cadunt infra diversas scientias. Deinde cum dicit: Quereret aliquis adhuc
numquid eorum que dicantur [illegible] omnia entia predicamenta-
lia attributionem habent et analogiam ad substantiam. Dicendum
est quod sic. Ad cuius evidentiam notandum est quod hec est differentia inter uni-
vocum et equivocum et analogum, quia univo-
ce dicitur de aliquibus secundum unam rationem dicitur de multis, ita quod o-
mnino ad unam rationem reducta. Equivoce autem dicitur e-
quivoce de aliquibus secundum diversas rationes dicitur de multis,
ita tamen quod ille rationes sic se habent quod una non habet
attributionem ad aliam nec ambe ad aliquam tertiam.
Analogum autem dicitur secundum diversas rationes similitudinis
que tamen omnes similitudines reducuntur ad unum primum.
Entia ergo predicamentalia non possunt habere univocationem,
quia sic essent reducta ad unam rationem communem, et sic
omnia predicamenta essent unius rationis, quod est impossibile. Nec
etiam omnia entia predicamentalia habent rationes equivo-
cas, quia si sic esset ratio unius predicamenti non diceretur
in similitudine ad rationem alterius. Restat ergo quod omnia pre-
dicamenta cadant sub una attributione et una ana-

salubria

et videtur

vero intelligendo .n. quod primum dico entis predicatur est. quod est ens ut est ens in se fixum ut est ens in analogia est ens in se fixum sic non dicitur ens in attributione ad aliud quia quod est ens in se fixum est ens irresolubile quia ex quo fixum est intra seipsum non resolvitur ad aliud. ad analogia est ens in quantum sic est ens quod est ens in attributione ad aliud fixum. et isto modo actum sunt essentia. quia et actia sunt essentia quia sunt insulare et distinctiones entis fixi quod est substantia. et isto modo dicuntur quod constituuntur sunt essentia quia sunt essentia quia sunt diversiones et specificantes entis fixi. eo modo quo dicuntur quod constituuntur essentia sunt. et hoc dico de diversitate et constitutione dico de omnibus principiis accidentalibus quod sunt dicuntur in habitudine ad ens fixum quod est substantia in quod novem actia predicamentalia dicunt novem habitudines diversas respectu entis fixi. et adverte et diligenter nota quod unitas nominationis est unitas rationis. unio ea .n. quantum in uno quod est unum secundum rationem non secundum nomen. analogia .n. attributionis habitum ad unum secundum nomen. illa .n. quae sunt in ista una analogia sunt in ista unum ordine quia quidem ordo consurgit ex hoc quod diversa accipiunt unum secundum diversos aspectus et secundum diversas proportiones et habitudines. et ex hoc consurgit quod sunt unius scientie quia illa quae sunt in ista unum ordine sunt in ista unius scientie. Et etiam aliquis hec scientia est de ente omnium entium tamen specialiter est primum entis sicut dicit philosophus in littera. ad est quod hec scientia cadit sub duplice analogia et de utraque analogia verificatur verbum philosophi. est .n. quaedam analogia et attributio in qua omnia entia quae sunt in predicamento et omnia entia causata attributionem habent ad causam altissimam sicut ad primum exemplar et ultimum finem. omnia enim entia causata ex hoc entia sunt quia primum imitantur primum exemplar secundum gradus suos. et in tali analogia verificatur verbum philosophi licet .n. hec scientia sit de omni ente. tamen specialiter est de causa altissima et ultima. est alia analogia et attributio in qua novem actia predicamentalia attributionem habent ad substantiam tamquam ad quoddam ens fixum et quod ad seipsum reflexum. et in tali analogia verificatur verbum philosophi. quia licet hec scientia sit de omnibus entibus tamen specialiter de substantia est. Sic ergo patet quod verbum philosophi secundum duplicem analogiam verificatur. ratio autem utriusque verificationis potest esse una. quia .n. ratio entis magis est in ente causato non per causam altissimam. ideo ratio entis principaliter et principalius salvatur in causa altissima quam in aliquibus aliis. et ideo scientia quae est considerare ens principaliter et principalius considerabit id in quo magis salvatur ratio entis. et eodem modo dicendum est de substantia respectu aliorum entium. quia cum ratio entis principalius salvatur in substantia quam in aliis predicamentis ideo hec scientia magis est de substantia quam aliorum entium.

Si ergo ens et unum. Postquam ostendit quod pertinet hec scientie se extendit ad considerationem entis. hic ostendit quod se extendit ad considerationem unius. et quantum ad hoc continuatur et extenditur hic pars. in duas partes. quia in prima parte ostendit quod pertinet hec scientie se extendit ad considerationem unius et eorum quae opponuntur uni. secundo redit ad probandum quod pertinet huius scientie se extendere ad considerationem tantum entis quam unius quantum ad omnia quae sequuntur entia ens. prima pars in

duas dividitur. quia primo ostendit quod pertinet hec scientie se extendit ad considerationem unius. secundo ostendit per quem modum se extendit ad considerationem unius. prima quantum unum. prima pars in duas partes. quia primo ostendit quod pertinet hec scientie se extendit ad considerationem unius. secundo quod se extendit ad considerationem multitudinis sive pluralitatis quae opponitur uni. prima quia unum est oppositum. prima pars in duas partes. quia primo dicit ostendit quod hec scientia se extendit ad considerationem unius. secundo quod se extendit ad considerationem quarundam specierum unius. prima quia quotquam. prima ergo probat quod ad hanc scientiam spectat consideratio unius. et est ratio sua talis. quae dicunt eandem naturam cadunt sub consideratione unius scientie. sed ens et unum dicunt eandem naturam. ergo cadunt sub consideratione unius scientie. sed ens et unum dicunt eandem naturam. ergo cadunt sub consideratione unius scientie. sed hec scientia se extendit ad considerationem entis. ergo se extendit ad considerationem unius. de hac ratione philosophus ponit minorem ostendens quod ens et unum dicunt eandem naturam. et hoc ostendit tribus rationibus. secunda ratio ibi. palam ergo. tertia ibi. amplius autem cuiusque substantia. dicit ergo primo quod ens et unum dicunt unam naturam. et est ratio sua talis. quaecumque duo addita uni nullam diversitatem afferunt nec faciunt sunt penitus idem. sed ens et unum addita homini vel cuique alteri nullam diversitatem faciunt. quia idem est dicere homo et ens homo et unus homo. ergo ens et unum sunt penitus idem. Visa hac ratione patet littera quae dicit sic. quod si ens et unum sunt unum et eadem natura eo quod consequuntur se ad invicem sicut principium et causa. quia quodcumque est unum est ens et econverso. sic quodcumque est principium est causa. licet differunt ratione. quia alia ratione ad dicendum ens et alia ratione ad dicendum unum. quantum tamen si essent eadem ratione vel differrent ad propositum. quia magis esset utile. quia propositum nostrum est probare quod unum et ens cadunt sub eadem scientia. sed si quod ita est quod ens et unum dicant eandem naturam. manifestum est quod cadunt sub una scientia. quod autem dicant eandem naturam. manifestum est quia idem est dicere homo et unus homo et ens homo. in quibus unum et idem et non alterum secundum dictionem replicatur et repetitur. Quod est quod aliqua sunt quae sunt eadem secundum suppositum et tamen non sunt eadem secundum nomen sicut homo et hoc album. et isto modo unum et ens non sunt eadem. quaedam sunt quae sunt eadem secundum nomen quia dicunt eandem naturam et sunt eadem secundum rationem. quia dicunt illam naturam secundum eandem rationem. et isto modo sunt eadem synonima sicut tunica et indumentum. et isto modo ens et unum non sunt eadem. quia sic essent nomina synonima. aliqua sunt quae dicunt eandem naturam tamen secundum diversas rationes. et isto modo ens et unum sunt eadem. et hoc est quod dicit philosophus in littera. quod eadem non repetitur quando dicimus homo et ens homo et unus homo. licet repetitur secundum diversos modos et diversas rationes. unum sicut unum sicut principium et causa. non sicut tunica et indumentum. Quod est quod ratio philosophi ad probandum quod unum et ens cadunt sub eadem scientia est quia unum et ens dicunt eandem naturam. si autem dicerent eandem naturam secundum eandem rationem. ratio non minus esset ad propositum licet magis quam si dicant secundum diversas rationes. et ideo dicit philosophus in littera quod ens et unum differunt ratione. licet si non essent in ratione ratio esset magis ad propositum. Secunda est dicendo. palam ergo. ponit secundam rationem. et est ratio sua talis. quaecumque non differunt in generatione et corruptione eadem sunt. sed ens et unum sunt huiusmodi. ergo et cetera. et hoc est quod dicit littera quod manifestum est quod ... ens et unum non separantur in generatione et corruptione.

qui non generatur homo generatur ens et homo et qui corrumpitur
homo corrumpitur ens et homo. similiter homo et unus homo non separantur
in generatione et corruptione. qui non generatur homo generatur unus
homo. et ideo manifestum est quod unum et ens sunt eadem quantum ad addita
[illegible] non addit quod hominem et unus non addit
per nomen entis quod per nomen unum quia quaedam sunt eadem eadem
sunt eadem in se. Deinde cum dicit amplius autem. ponit tertiam
rationem et ratio talis. unitas id est quod substantia rei quae est una.
quia unaquaeque res est una per substantiam suam et non per additum.
similiter entitas id est quod substantia rei quae est. quia unaquaeque est ens
per substantiam suam et non per additum. ergo unitas et entitas
sunt id quod substantia rei. ergo sunt idem in se. et ideo sunt ea-
dem substantia. de ista ratione non potest plus nisi quod unumquodque ens
unum et ens per substantiam suam. dicens quod substantia cuiuslibet rei
una est per se et non per accidens nec per aliquid additum. similiter
substantia unumquodque est ens per se et non per aliquid additum. Quod autem
philosophus dicit quod unaquaeque res est una et ens et non per aliquid et
hoc non probat. hoc tamen probat commentator dicens sic. res vel
est una et ens per se vel per aliquid additum. si per se habetur
propositum. si per additum quod est de illo addito
quaeretur utrum sit unum et ens per se vel per additum.
si sit unum et ens per se eadem ratione poterit dici de primo
scilicet quod erat unum et ens per se. quia non est maior ratio
in secundo quam in primo. si autem est unum et ens per additum ad
hoc quaeretur de illo addito et sic erit abire in
infinitum quod est impossibile. Quod autem est quod discordia inter hu-
iusmodi Avicenne et aliorum. de uno et ente. Avicenna enim
vult ponere quod unum et ens significant additum rei
et non significant eius substantiam. de ente autem hoc dixit propter
duo. primo propter differentiam entis. quoddam enim est ens quod non est
ab alio. et in tali ente esse non differt ab essentia. in quo
esse dicit substantiam et essentiam rei. quoddam est ens quod est ab alio.
et in tali ente differt esse et essentia. et ideo quia in tali en-
te quod est ab alio substantia rei est in potentia ad esse. secundo hoc dixit
de ente. scilicet quod ens dicat rem superadditam quia differt dicere
rem et rem entem. unde potest sciri res et ignorari
esse eius. et potest sciri quid est res et tamen ignorari an
sit. Secundo dixit de uno quod dicit rem additam substantiae rei
cuius ratio potest esse duplex. prima est talis. omne denominativum dicit
rem additam illi quod denominatur. unum autem praedicatur denomina-
tive de eo quod est unum. unde dixit Avicenna quod unum est
de genere denominativorum. Secunda ratio eius potest esse quia si
unum diceret rem eandem cum eo quod est unum et non rem
additam nugatio esset dicendo homo unus quia idem bis re-
peteretur scilicet primo per hominem et secundo per unum. Aliorum vero
autem dicentium quod unum et ens non dicunt rem additam substantiae rei
sed unaquaeque res est ens et unum per substantiam suam. et ratio iam
tacta est. quia si res esset una vel ens per rem additam
esset abire in infinitum. si enim res est una per additum ad-
ditum quaeretur de illo addito utrum sit unum vel ens
per se et si sit habetur propositum scilicet quod additum est unum et ens
per se. si autem per aliquid additum erit processus in infinitum.
Distinguunt tamen alii quod dicitur unum scilicet unum quod est principium
numeri. et istud unum est de genere denominativorum. nec est id
quod substantia rei. et aliud unum quod convertitur cum ente. et istud
unum id est quod substantia rei. et non obstantibus talibus [illegible]
[illegible] non oportet quod sit nugatio dicendo homo unus [illegible] homo et unum

dicatur unum tamen non dicunt eandem sed diversos modos et
consimilat ratione quia diversificatur ~~[illegible]~~ nugatio in unum quoniam
id quod dicit homo per consignificationem dicit unum per [illegible]
quod dicit ratio unius non explicatur a ratione alicuius hominis sed
cum dicendo hominem dicatur unum tamen dicendo hominem
non explicatur nec manifestatur ratio unius et ideo non est
nugatio dicendo unus homo. Deinde cum dicit. quare quot etc.
quod ad scientiam istam pertinet considerare species unius
et dicit modo de primo. quia prius ostendit quod praeter istam scientiam
sunt [illegible] et tot sunt partes philosophie. dicit ergo primo
et quoniam ens et unum convertuntur tot sunt species unius
quot sunt entis species. sic ergo ista scientia considerat de
speciebus entis et considerat etiam de speciebus unius quae sunt
idem simile et equale. Sed ergo quod dicit littera quod et quoniam ens et
unum convertuntur tot sunt species unius quot sunt species entis
de quibus speciebus unius istius scientie est considerare. dicit
enim quod ista scientia considerat de eodem simili et equali quae sunt
species unius et simpliciter de oppositis horum. scilicet de [illegible] et omnia contraria
reducuntur in hoc principium quod est unum. dicit ergo et hoc quia non
est intentionis in quibusdam [illegible] sic salvare. aliquo autem contraria re-
ducuntur ad hec scilicet speculativum est in eclogia contrariorum id est in
parte electionis quam est electa ad tractandum de contrariis.
Quod autem est quod [illegible] est unitas in substantia. similiter
autem est unitas in qualitate. equalitas autem est unitas
in quantitate et non simile equale et id sunt species unius. et
ergo summa philosophi quod sic hec scientia est tractare de uno in
hoc est tractare de simili et equali et de eodem tamquam de specie-
bus unius. Quod autem est quod philosophus dicit quod omnia reducuntur
ad unum. et ratio est quia contrarietas est quaedam multitudo sive
species. quando ergo dicit quod contrarietas reducitur ad unum
hoc potest verificari multis modis. primo modo sic omnis
multitudo reducitur ad unum. unde quae sunt multa
in numero sunt unum in specie. et quae sunt multa in specie sunt
unum in genere. et quae sunt multa in genere sunt unum analo-
gia. contrarietas ergo reducitur ad unum. quia quae sunt
contraria sunt multa in specie. et tamen sunt unum in genere.
Secundo potest verificari sic. contraria sic se habent quod semper
alterum contrariorum se habet ad modum privationis et alterum
tamen ad modum habitus. privationes autem omnes reducuntur
ad primam privationem scilicet quae privatio est unius et multitudinis.
Tertio modo potest verificari etsi sic ut non intelligatur de omni-
bus contrariis sed intelligatur de simili et dissimili et de eodem
et de diverso. de equali et inequali. quod ergo dicit
philosophus quod hec scientia determinat de simili et eodem quae sunt
contraria reducuntur in unum et multitudinem. idem enim
simile et equale reducuntur ad unum. similiter autem contraria quae
sunt dissimile inequale et diversum reducuntur ad mul-
titudinem. Deinde cum dicit. et tot partes etc. ostendit quod
praeter hanc scientiam et philosophie sunt [illegible] praeter hanc. Quando
[illegible] Quod autem est quod licet hec scientia determinet de ente in quantum
ens tamen specialiter determinat de substantia et de prima substantia. et
quia alia entia a substantia non sunt entia nisi quia sunt in
substantia. quia ergo specialiter in toto hoc philosophus determinat de sub-
stantia dicit philosophus quod praeter hanc scientiam accipiuntur secundum praeter hanc
est non quaedam [illegible] igitur aliqua hec scientia determi-
nat de substantia immobili et alia de mobili. et quae sic mathe-
matica est de quantitate. praeterea autem scientiam mathematicam ac

Margin notes: f. — (?)po duitene de ente et uno — f. — (?)po aliorum — dixit vero f. — substantie rei — et exclud(?) — f.

cipiunt b ptes q̄ tit[u]ly qz q̄dā scia mathe[ca]
ē de uno. q̄dā de magnitudine. i[n] h' scia ē de sba
ptes q' h' scie accipiunt b ptes sbe. qz q̄dā
p[ar]s h' scie ē de sba uni. q̄dam de sba i mul[titudi]ne
iuuēt p[ar]s ista. dic. n. q' tot s[un]t ptes h' phie.
q[uo]t s[un]t ptes sbe. pter. n. sbe sic se h[abe]nt q' ugne
ē aliquā sbam eē p[r]ima sic i uniue. z aliq[ua]
eē bam zq̄ntr se h[abe]nte sic unē / qz aliq[ui]s pot
set dce alio mo ptes sbe eu sit diuse pot
sunt eadē s[ub] una scia. z[ide]o phs q' lz sit di
uise tn h[abe]nt euc z unu[m] p genere. z io illa scia
q' detiat de uno z ente detiat de istis sbis
i q' ptes h' scie sequitur se ad inuicē sic z p
tes sbe. sic. n. sba ē por sba. i p[ar]s h' scie est
por alia. phs. n. p[r]imus assimilat mathe[ma]tico.
mathe[mati]ca ei h[abe]t p[r]ima pte z sbam. sic por ē ari
me[tri]ca geometria. ita sunt phie p[r]imi h[abe]t dis
taas ptes. qz una ē alia por. Cui[us] ḡ[ratia] ē q' p[ri]
de dualz inoit. est. n. p[r]iuc n[on] z p[r]i[us] q[uo]ad nos.
si loquimur de p[r]iori quo ad nos. sic sba m[u]l[tiplicis]
ē p[r]ior. z scia q̄ ē de sba m[u]lti ē p[r]ior. qz oīs doct[ri]
na n[ost]ra icipit a notiorib[us] nob[is]. si a' loqui[mur]
de p[r]iori i esse z dignitate. sic sba i mut[abilis]
por ē. z z[ideo] scia q' ē de sba i p[r]ima. phs. n. p[r]im
no tradit b g[e]n[er]i[bus] sbe m[u]l[tiplicis] n[on] ut p g[e]n[er]ibus
ei[us] de yelamus ad cog[nitio]n[em] sbe i m[u]t[abilis].
Circa aūt ad eu[m] q' h' lectōis i[n] q[uo] eius dicat
ad additū eēt z sbe rei n[on] q' sic. qz eius i
p[ro]p[ri]o ab eē eru[n]t. qz i[d] notat' eius q' erunt
dz erucia dic ad additū eēn z sbe rei. g[o]
z eius. q' a' erucia dicunt ad additū z sbe rei
p[ro]p[ter] p auctē boecij de ebdomatib[us]. v' o[mnibu]s q'
mentib[us] creatis diuisu ē eē. z id q' ē. vocat
a' id q' ē eēn. eē a' nocat erucia / ad oppo[situm]
ē phs i tēa qui dicit q' id ē ho z eius ho z un[us]
ho. i q' eius z unu[m] n[on] addit s[upe]r h[uman]itatem
Dicendum q[uo]d cū sunt duo modi dd' i[n] d[ic]ut. n. q̄dā
q' eius uno mō i p[ro]p[ri]o ab eē eēn[ti]e. i q' id note[tur]
eius q' eēn h[abe]t. z si isto mō accipiat eius eius
n[on] dic. additū s[upe]r eēn. qz eēn z eē eēn[ti]e dicunt
aūtē rē. Sc[d]o mō eius i p[ro]p[ri]o ab eē erun[t]. z isto
mod' accipiēdi eius. eius i olb[us] reb[us] creatis d[icitu]r ad
additū s[upe]r eēn z sbam rei qz eius d[icitu]r eruca[n]
tu' eē eru[n]te. q' q̄d eē erun[t] n[on] ē id cu[m] eēn i[n]
reb[us] creatis. q' a' eē erucie n[on] sit id q' eēn rei
i reb[us] creatis. lz pbat trib[us] medijs. p[r]imu[m] mediu[m]
sumitur ex rei possibilitate. nā oīs eēn rei creāte pot[est]
ē ad eē. eēn. n. rei creāte n[on] ē nece eē. s[ed] possibil[e]
aspic[it] eē qz p[otes]t eē z n[on] eē. nulla a' res ē possibil[is]
ad seipam. sig[itur] eēn ē pot ad eē. g[o] n[on] ē id q'
eē. si. n. eēt pot ad eē z tu[m] eēt id q' eē / eēt pot[est]
ad seipam. s[ecundu]m m[ediu]m sumitur ex rei limita
cōe. qz. n. eēn creata limitata z finita ē. si a'
eēn creāt eēt sui eē eēt illimitatu[m] z infinitu[m]
si. n. eēt sui eē a seipa h[abe]ret eē tn ab a[lio] z p[er] q[uo]d
seq[uitu]r eēt infinita sic ut ex q[uo] ab a[lio] n[on] eēt. s[ecundu]m
eēt sui eē. eē sui n[on] eēt receptu[m] i a[li]o z sic eēt

i finita i s[e] z sic eēt i finita s[ed] z i fi[nit]a q' ē q' eēn
rei creāte. z[ium] m[ediu]m sumit ex cōpōe rei creāte. qz. n. res
creata cōposita ē multis cōpōib[us]. ita tn q' p[r]ima cōpō ē ex
eēn z eē. sic a' ē i eēn[ti]s ordinatur. q' v[er]o n[on] ē p[r]imum
n[on] ē z[um] n[ec] t[er]ciu[m]. v' g[o] n[on] erit p[r]ima cōpō n[on] erit s[ecund]a
n[ec] z. z h' qui cōpōes eēn[ti]s ordinat. si g[o] eēn[ti]s
ordine cōpō ex eēn z eē ē p[r]ima v[er]o illa n[on] ē n[ec] alia a
liaz ē. si g[o] res creāte carēt cōpōe q' ē ex eēn z eē
carēt oib[us] alijs z sic res creāte simplicissime
s[un]t. h' ē g[o] mo m[ediu]m adddatu m[ediu]m dd' i ē q' id est
eēn z ex p[ar]te eq[ui]. ita q' eius n[on] additu[m] dic s[upe]r eēn.
z h' mod' dd' i mag[is] appiat n[on] phi. q' mod'
p[ro]cedēs / a p[ar]te. n. dic phs q' n[on] differt dce i re
ho z eius ho. si a' eius ad dicet s[upe]r hoiez diff[er]
ret dce ho z eius ho. qz cu[m] dicitur ho. dicet
quiditas z eēn tm. q' a' dicet ho z eius ho
dicitur eēn z eē / z p[er] q[ue]n[s] dicent due res. z sic
n[on] tn differet dce ho z eius ho. z si dicatur
q' d[icitu]r ē eius. eius q' dic eē eēn[ti]e z de tali en
te loq[uen]do n[on] differt dce ho z eius ho / q[uo]d ē eius q'
d[icitu]r eē erucie / z de tali ente lo[quen]do differt dce ho
z eius ho / no p[otes]t dici h' b itenc[io]nē phi. qz phs
dic q' n[on] differt dce ho z eius ho i g[e]n[er]a[ti]one z cor
rup[ti]ōe. g[o] lo[quitur] de ente. ad q[uo]d tenetur s[ecund]o. s[ed]
tale eius est q' dic eē erucie / phs g[o] lo[quitur] de eē
erucie z n[on] de eē erucie / a p[ar]te z ē h' g[o] itēc[io]nē
qui. a' dic q' unaq[ue]q[ue] res ē eius s[ecundu]m eēn suam
q' ita q' eius n[on] addit s[upe]r eēn suu[m]. si. n. eius
tu' eē erucie ad addēt s[upe]r eēn eēt p[ro]cessus
i i finitu[m] sic arg[uit] q[uo]n[iam] / dico g[o] b istu[m] modu[m]
f. q' eē z eēn dicunt eand' rē. i q' eius n[on] add[it]
s[upe]r eēn. lz a' dicant eand' rē tn dicunt eā b di
uersas rōes. i q' una z ead' realitas s[ecundu]m una rōe
nominatur eēn. s[ecundu]m alia rōe nocat' eē. / diuersitas
a' istaz rōnu[m] diuse a diu[er]sis attigitur / q̄dā
ei dicunt q' eade realitas signif[icat]a p mod' hi
tus eēn d[icitu]r / signif[icat]a a' p mod' act[us] eē d[icitu]r. ex[emplu]m
ead' realitas ē lux z lucē. tn illa realitas
signif[icat]a p mod' hitus d[icitu]r lux / signif[icat]a a' per
mod' actus d[icitu]r lucē. i q' eēn z eē ē una rea
litas signif[icat]a p mod' actus z p mod' hitus.
Alij s[un]t qui hāc diu[er]sitatē dant sic itellē. dicūt
ei q' ead' realitas ē obm itellcs diui z ē t[er]
opōnis diuine. q' opō d[icitu]r creāto. ista g[o] reali
tas i q' tn ē obm itellcs diui. nocat' eēn i q[uantu]m
a' ē t[er] opōnis diuine d[icitu]r eē. v' g[o]. illa ead' diui
h[uma]nitas q' ē obm itellcs diui potēa ē obm o
pōnis diuine. qui ho creatur. / ut g[o] ē obm itellcs
eēn d[icitu]r. ut a' ē obm opōis diuine d[icitu]r eē. sic g[o]
sustinēdo hāc pōm possum[us] z uidē ad arg[umen]ta al
t[er]i[us] pōnis. qui. n. d[icitu]r q' nulla res ē i pō ad seipa[m]
ar[gumentu]m p[ro]cedit ex fl[ic]ta ymaginacōe. n[on]. n. ymaginā
d[um] ē q' eēn sit q̄dā res q' sit i pō ad eē
q[uo]d ad q̄dā alia rē, s[ed] ymaginand' ē q' tn eēn
q' eē ē i pō cāntis z faciētis. qui. n. ad car
to realitas creāt. z io ip[s]a realitas ē i pō cū
g[o] realitas sit eēn. eēn ē i pō. no q[uo]d ad sbam

sic ymaginatio ista. unum. i. ymaginari quod centrum
sit in quoque positione ad recipiendum esse tamquam quedam alia res divi-
sa. sed est ipsum obiectum. quia centrum est obiectum positione con-
tinui. ¶ Ad 2m argumentum quod dicit quod si centrum est unum esse quod est
illimitatum et infinitum. dicendum est quod non sequitur. i. ista. n.
centrum in se unum esse quod esse ipsum est illimitatum scilicet. quia
ab alio est. i. n. secundum centrum est esse ergo non est ab alio. dicendum
est etiam quod centrum rei in se esse quod tamen totum centrum positionis est
quia id quod potest esse est ab alio. ideo centrum est ab alio. et quia est
ab alio ideo est limitatum scilicet. similiter centrum in esset esse quod non
esset ipsum esse non caderet totum esse positionis et sic non esset ab
alio et per consequens esset illimitata scilicet. sed quia centrum rei crea-
te in est unum esse quod totum habet totum positionis ideo ab alio est et per consequens
limitatum est scilicet. est et illimitatum in se non quia esse recipiatur
in centrum sicut dicebatur istam sed quia hoc centrum habet certum et limita-
tum gradum perfectionis. ¶ Ad 3m argumentum quod dicit quod compositio
ex centro et esse est prima et per consequens sicut non est in rebus nulla
alia est. dicendum est quod compositio ex potentia et actu est prima compositio in
rebus creatis. et tamen hic non esset illa alia esset. non autem per
imaginandum est quod potentia et actus in rebus creatis sic dicunt
duas res sed sufficit quod dicant eandem rem sub diversis rationibus
in quo in rebus creatis una et eadem res potest fuit in potentia po-
tentia et in actu et res hec potentia et actus attingit omnem rem crea-
tam. eodem modo dico quod centrum et esse in rebus creatis non
dicunt compositionem sub re sed solum sub rationibus. quia illa realitas que
dicit centrum dicit est obiectum intellectus dicitur res in ipsa [illegible]
prius dici esse dicitur actu est et compositum dicitur. argumentum
tamen quod arguebat ac si compositio ex centro et esse esset com-
positio sub re. ad auctoritatem boecii quod esse et centrum differunt in
omni re creata plura esset dicendum. sed tamen quod tamen spec-
tat ad propositum dicendum est quod non oportet quod differant sub re. sed
solum sufficit quod differant sub rationibus. sic ergo hec dicta sunt de
ente. de uno autem hic primum est quia de ipso multa dicuntur.

Quoniam autem [illegible] ostendit quod [illegible] hec scientia [illegible] i. x.
se extendit ad considerationem unius. hic ostendit quod preter
hec scientia se extendit ad considerationem multitudinis sive plurali-
tatis que opponitur uni. et dividitur in duas partes. quia primo ostendit quod ad hanc
scientiam spectat considerare multitudinem. 2o ostendit quod ad eandem
spectat considerare species multitudinis que est diversum differens
et equale. i. unum autem opponitur pluralitati. prima in duas. quia primo ostendit quod
primo hec scientia se extendit ad considerationem unitatis.
secundo manifestat quedam que dicit. i. hinc quidem. Ergo primo ostendit quod
hec scientia considerat multitudinem et pluralitatem. et ratio sua
talis. unius scientie est considerare opposita. cum ergo unum et multa
opponantur. quia unum vel est privatio vel negatio multorum. sequitur quod unius
eiusdem scientie est considerare unum et multa. cum ergo hec scientia con-
sideret unum ergo considerabit multitudinem. Circa hec
notandum primo littera que dicit sic quod unius scientie est speculari
opposita. unum autem opponitur pluralitati. et non solum huius est
considerare pluralitatem quia dicit speculari id est negationem vel privationem
est unius. hec .n. scientia proprie speculatur unum et per ipsum ne-
gationem et per privationem. de centro .n. eius est unum quod sit ne-
gatio simpliciter dicta vel quod sit negatio in tali genere. vo-
catur negatio simpliciter dicta quia absolute hec negatur
ab illo et in nobis est in negatione que in genere vocatur
non simpliciter sed in tali genere sicut semper est negatio pariter
in tali genere. i. in uno. ¶ Notandum est quod unum est ens non

divisum. debet. i. ymaginari quod omne ens vel est ens sim-
pliciter vel est ens compositum. si est ens simpliciter sic sua
unitas est sua simplicitas. et ideo dicitur unum. quia non est
divisibile in se nec divisum in actu. si autem est ens compositum ideo
est unum quia non est divisum in actu. si ergo unum privat
divisionem. et sic bene dictum est quod unum est ens non di-
visum. et per consequens ratio sua consistit in privatione et negatione
divisionis et per consequens multitudinis. ¶ Deinde cum dicit.
hinc quidem ergo. manifestat quedam que dixit dicens. i. quod
unum est negatio vel privatio. utrum ergo manifestare quod
unum magis dicitur [illegible] quod privatio negatio. ¶ Ad privationem
est etiam notandum est quod negatio et privatio conveniunt et differunt.
conveniunt quidem quia id quod negatur per negationem nega-
tur per privationem. et tamen non videntur negatio est. quando
negatio negat unum. centrum autem privatio est quando ad ne-
gationem privatio et negatur unum. differunt autem quia privatio in
addit scilicet negationi unam differentiam. quia licet unum ita ne-
getur a negatione et privatione tamen negatio predicatur de ente
et de non ente. ita quod id quod negatur a negatione potest
negari ab ente et non ente / non videlicet. i. predicatur de
ente et de non ente / id autem quod negatur per privationem tamen
negatur ab ente. centrum. i. non dicitur de non ente v-
num. ergo cum dicunt negationem in non entis magis dicitur privatio
quam negatio. hic patet littera que dicit quod hinc. i. uni
adest una differentia preter quam in negatione. i. quam non est in negatione
est. i. differentia sic negationem et privationem / quia negatio est absentia
rei sic sic in ente sicut in non ente. in quo negatio non determi-
nat genus speciale. nunc in privatione autem quod est quedam specialis natura
determinata dicitur privatio. ¶ Notandum est quod privatio est negatio in genere.
et privatio addit speciale genus super negationem. cuius ergo uni-
versaliter [illegible] est sicut ens non divisum declarat ergo ens et negatio
dicitur privatio. ¶ Deinde cum dicit. unum autem opponitur pluralitati.
postquam dixit quod hec scientia se extendit ad unum
et multitudinem. hic ostendit quod se extendit ad con-
siderandum species multitudinis. et hoc est quod dicit quod unum
opponitur pluralitati et ideo unius scientie considerare unum
considerat species unius que sunt ut idem et simile et equale et
id/ et eadem scientia considerat opposita hiis species que sunt
diversum dissimile et inequale. et hoc quia hec tamen sunt species plu-
ralitatis. primo. i. scientie est cognoscere omnia que redu-
cuntur ad unum et pluralitatem / de numero quorum est
ipsa contrarietas. contrarietas enim est quedam differentia
sub specie ut dicetur in .x. dicitur autem quedam divisio.
diversitas autem reducitur ad multitudinem.
¶ Notandum est quod divisio est quedam multitudo. sed non omnis
multitudo. sicut. i. ymaginatur non omnis unitas. sed
tamen unitas in natura rei in divisione non est omnis multi-
tudo sed tamen multitudo in natura. et ideo divisio dicitur species
multitudinis. ergo divisio non est omnis multitudo.
sed solum multitudo in quantitate. et ideo divisio dicitur
species multitudinis. eodem modo sequitur non est omnis
multitudo. sed tamen multitudo in quantitate. et ideo est quedam
species multitudinis ymaginandum ergo quod mul-
titudo est quasi sicut quedam [illegible] se extendens
ad quedam predicamentum [illegible] tamen ad divisionem /
ad predicamentum quantitatis. quantum ad differentiam
et ad predicamentum qualitatis. quantum ad sequentiam. Deinde cum dicit

philosophus quod eiusdem scientie est considerare de multitudine et divisione [illegible] et hiis que sequuntur multitudinem. [C]um quod eque contrarietas est divisio. sed non omnis divisio sed est divisio secundum formam vel species ~~[illegible]~~ et contrarie que in materia differunt sub eodem genere. Et ideo contrarietas est quedam divisio specierum. Sic ergo divisio reducitur ad multitudinem in contrarietate. Unde ergo dicit philosophus quod hec scientia considerat contrarietatem tamquam reductam ad multitudinem. Licet non scientia quedam considerat que reducuntur ad unum. de uno quorum est simile et idem et equale que dam considerat et que reducuntur ad multitudinem de multo que est contrarietas. [C]onsequenter cum dicit quoniam unum. ponitur quod hec scientia considerat de uno et suo opposito. licet [illegible] quod modo considerat de unitate et entitate. quia primo ostendit unum modum considerandi. secundo ex modo dato concludit quandam regulam necessariam. tertio ex dictis solvit quandam questionem motam in tertio. Secunda ibi ergo divisio. tertia ibi palam ergo. Ad evidentiam primi notandum est quod si unum diceretur equivoce de omnibus de quibus sunt omnia que dicuntur unum non posset cadere sub una scientia. quia equivocorum una scientia non est sed quia unum dicitur analogice et in relatione ad unum primum de omnibus que dicuntur unum ideo omnia talia possunt cadere sub una scientia. Hoc est ergo quod dicit philosophus quod licet unum dicatur multipliciter de illis de quibus dicitur licet est multitudo rationum. tamen hoc non obstante unius scientie est cognoscere omne unum in quantum unum. [illegible] dicuntur. ergo non possunt cadere sub una scientia. Sed non diceretur unum [illegible] quod illa multiplicitas esset equivocationis. [illegible] equivocationem [illegible] diverse rationes non relate ad unum. necesse esset quod illa que sic dicuntur [illegible] rationibus [illegible] scientie. [illegible] que omnes ille rationes diverse referuntur ad unum principale de omnibus [illegible] potest esse una scientia. Sicut et est in uno. omnia [illegible] que dicuntur unum dicuntur in respectu ad unum primum. ~~[illegible]~~ [illegible] potest esse una scientia. Et sic dictum est de uno. eodem modo dicendum est de eodem et diverso et huiusmodi. de hiis non potest esse una scientia. et hoc ~~quia omnia hec~~ quia omnia hec dicuntur in respectu ad unum primum. [C]onsequenter cum dicit ergo divisio. dat quandam regulam generalem in multis utilem. [A]d evidentiam notandum est quod equivocum et analogum in hoc conveniunt quod utrumque continet diversas rationes. tamen in hoc differunt quia equivocum continet diversas rationes simpliciter et absolute. analogum continet diversas rationes ad unum primum. Et ideo omni analogo est divisio rationum convenientium unum primum. Et ergo [illegible] philosophus quod analogum de quo est hec scientia dividendum est in rationes suas et [illegible] videre quomodo ille rationes diverse respiciunt primum. Et hoc est quod dicit littera quod dicto omni analogo referendum est et reducendum est ad ipsum primum secundum proportionem [illegible] sua. Verbi gratia. aliqua sana que referuntur ad aliquod primum quia habent ipsum. alia sana que referuntur quia faciunt ipsum et alia secundum alios modos. Sicut dicimus quod alia attribuuntur sanitati ad sanitatem. Et hoc quia illa habet [illegible] medicina alia quia illam facit. ut urina alia quia illam significat. Et sic diverse rationes secundum diversos modos [illegible] ad unum

referuntur. [C]onsequenter cum dicit palam ergo. ex dictis solvit questionem quandam motam in tertio. querebatur enim in secundo utrum eiusdem scientie sit considerare ~~quia~~ in demonstratione et substantiam. Dicit ergo philosophus hic quod hoc est id quod querebatur in dubitationibus tertii. nunc est ei quod eiusdem scientie est habere sermonem de hiis quibus [illegible] erat unum de hiis que querebantur in tertio. [N]otandum est quod ex precedentibus habitum est quod hec scientia de substantia est [illegible] licet hec scientia sit de ente tamen principaliter est de substantia. probatum est enim quod hec scientia considerat de quibus [illegible] que consequuntur ad ens et unum. Et ideo unde dicit philosophus quod manifestum est ex precedentibus quod unius scientie est considerare de substantia et de quibus.

[E]t quia philosophi est de omnibus. In parte ista philosophus ad hunc probat per quandam rationem quod hec scientia considerat de quibus. et dividitur in duas partes. quia primo probat secundo epilogat omnia que dicta sunt in precedentibus. ibi quod quidem igitur unius est. Prima in duas. quia primo ostendit quod hec scientia considerat de quibus. secundo ex hoc concludit quod nullius scientie specialis est speculari de hiis. ibi. Et ideo non est [illegible]. [illegible] quia primo philosophus probat quod hec scientie est speculari de eodem et diverso et opposito. secundo probat quod hec scientie est speculari de passionibus entis. tertio probat quod huius scientie est speculari de ente. quarto ostendit quod huius scientie est speculari de quibus. [illegible] ibi [illegible] ergo unum [illegible]. Primo ergo probat quod hec scientie est speculari de eodem et diverso et ceteris similibus. Omnis quod in alia scientia debet considerari. sed quod de eodem et diverso non potest considerari in alia scientia [illegible]. [illegible] que dicit sic quod speculari de omnibus vel de quibus philosophi primum est [illegible]. Nam si hec scientia non investigat talia nulla alia scientia talia investigabit. nulla enim scientia specialis intromittet se ad [illegible] questionem que licet de eodem et diverso. sicut non intromittet se de ista questione utrum idem est [illegible] et contraria sedes. Similiter nulla scientia specialis intromittet se de questionibus que sunt de [illegible]. ut si unum [illegible] est. aut [illegible] de quibus. de talibus non quibus non intromittet se alia scientia specialis [illegible]. [N]otandum est quod quia hic vocatur que potest [illegible] in multis [illegible] questiones et [illegible] vocatur que possunt [illegible] in multis scientiis sicut questio de eodem et diverso. et sicut questio de contrario et de non contrario. utrum non sit hoc idem illi aut non ipse [illegible] in geometria sicut in arismetica. hec ergo questio non debet tractari in aliqua scientia speciali. Et ratio est quia ex quo [illegible] sunt que [illegible] tractarentur in una scientia tractarentur et in alia. Et sic scientia eadem replicaretur in multis scientiis. Et [illegible] ratio ad hoc quare questio tractanda in scientia non debet extendere [illegible] scientie. cum ergo questio [illegible] extendit [illegible] scientias speciales. non debet tractari in scientiis specialibus non in quantum sunt [illegible] ad [illegible]. [C]onsequenter cum dicit quoniam ergo unius. ostendit quod hec scientia se extendit ad considerandum passiones unius et entis. et dividitur in duas partes. quia primo hoc ostendit. secundo concludit quandam conclusionem. ibi. Et sic non [illegible]. primo ergo ostendit quod unius scientie est considerare passiones entis et unius et ratio sua talis. eiusdem scientie est considerare [illegible] et passiones

sionestur sed hec scientia considerat ens et unum. ergo considerat passiones entis et unius. Quarta ratio patet littera quia dicit sic. quia autem quod aliqua sunt passiones unius in quantum unum et entis in quantum ens quod non sunt passiones numeri in quantum numerus neque linee in quantum linee quare igitur in quantum ignis manifestum est quod huius scientie est cognoscere que sunt ens et unum et cognoscere accidentia ipsius scilicet entis et unius. Deinde cum dicit. et sic non peccant. concludit ex predictis quod quedam questiones dicte quas videntur quia considerant de ente et uno sed passiones eorum non considerant de istis passionibus non pertinet quia hec non spectat ad physicam. sed ... que est causa ... ens in ... omnia ... illa ... cum ... ipsius huius philosophie sit considerare ... quia non peccant per ea quod sic sunt quedam passiones numeri in quantum numerus sicut est imparitas et paritas et commensuratio et diminutio et equale et equum ... quare quedam passiones insunt numero ab se sic par et impar. et quedam in relatione ad alium sic equale. quia omne equale est commensurabile et sic sunt quedam passiones que sequuntur solidum et corpus et quedam sequuntur ... motum ... in motum ... que sequuntur ... leuius et grauius ... sic sunt quedam propie passiones entis. de quibus passionibus speculari veritatem spectat ad philosophum primum. Quod est quod quedam sunt passiones que sequuntur numerum entis hec vel illa sicut numeri vel magnitudinis et de talibus passionibus illa scientia debet tractare cuius est illud subiectum. quedam sunt passiones que sequuntur numerum entis in se vel unius eo modo quo dicimus quod omne est vel est necesse vel est possibile vel est prius vel est posterius et de talibus determinare spectat ad scientiam cuius subiectum commune est.

Quod est quod si entis in quantum ens multe essent passiones que ... antiqui tractando de istis in prima philosophia peccaverunt. quia ex quo non essent passiones entis non deberet declarari in scientia de ente. sed quia multe sunt passiones ... non est peccatum in determinando de istis sed potius esse peccatum si non declaratur ut patet de scientia. Deinde cum dicit. signum autem. quod hec scientia est declarare de ente quod sunt supposita in ratione predicti ... et ... considerare ... utuntur dyalectica et metaphysica et sophistica scientia. sed dyalectica et sophistica utuntur esse ens in quantum ens. ergo et metaphysica. et est hac ratione sic procedit. quia primo ostendit quomodo dyalectica sophistica et metaphysica utuntur esse quidam circa ens. secundo ne ... quod ... utantur esse ... scientie ... differentiam ... sed differunt. dicit ergo primo quod signum quod hec scientia utatur esse quidam circa ens sumitur ex eo quod habet metaphysica cum dyalectica sophistica et dyalectica. non sophistica induunt eandem figuram et eandem similitudinem cum philosopho. sophistica non est quedam sophia id est philosophia apparens esse omnia id est esse totum ens. dyalectica enim disputant de omnibus. omnibus autem commune est ens. et sic ... intromittunt se de toto ente. disputando quod de omnibus intromittendo se de toto ente intromittunt se de eo quod est proprium prime philosophie et ideo quia esse idem ... utuntur metaphysica sophistica et dyalectica.

Deinde cum dicit. sed differunt ... dyalecticam et metaphysicam et ... duas scientias dicens quod metaphysica sed ... dyalectica differt ab ea potestate. maioris non virtutis considerans metaphysica quia dyalectica non metaphysica de hiis de quibus demonstrative determinando scientiam de eius dyalectica

que de istis ... quibus de ... solum ex quibus ... probabilibus ... non ... de eis non opinione sed metaphysica et sophistica ... tamen ... per ... id est electione sua dyalectica ... quia ad quod ordinatur ... metaphysica non ordinatur ... ad scientiam veritatis. Sophistica autem ad hoc ut videatur scire et est ... dyalectica et metaphysica et ... dicit quod dyalectica est temptativa de hiis et procedit modo temptativo qui quidem modus est procedere per quedam extranea de quibus metaphysica est scientifica procedens modo scientifico quia ... modo est procedere ex propriis principiis ... quod est inter metaphysicam et sophisticam dicit quod metaphysica est veraciter scientia sophistica autem videtur scientia et non est. Queret autem utrum metaphysica et dyalectica non sint eedem scientia. videtur quod non. quia scientie secantur et dividuntur sicut res de quibus sunt. Sed ergo res esset quod est dyalectica et metaphysica est una ergo metaphysica et dyalectica est una scientia. Ad oppositum est philosophus.

Dicendum est quod dyalectica et metaphysica ... non utuntur esse idem sed ... vario. Ad cuius evidentiam notandum est quod duplex est ens. ens rei et ens rationis. vocatur autem ens rationis ens quod est fictum ab intellectu quale ens sunt hee intentiones. ... intellectus esse entitatem realem. sic sunt genus species predicatum et ... et negatio ... et sic de similibus. metaphysica ergo ... est de ente rei. dyalectica autem esse ens rationis. est ... magnitudinem quod dyalectica est inventa ad regulandum decursum intellectus et rationis. et modo sunt inventa quedam hee intentiones quibus potest regulari iste decursus. de quibus hiis intentionibus ipse logica est. sic de decursu regulato per istas intentiones. et sic patet quod hec scientia scilicet metaphysica non sunt esse idem. primo quia metaphysica est esse ens rei et est totum ens reale in quantum ens. dyalectica autem esse ens rationis. ... dyalectica non ... esse totum ens sicut metaphysica cuius ratio est quia dyalectica est de hiis intentionibus. et quia hee intentiones possunt applicari ad totum ens reale. ideo dyalectica vario aspicit totum ens.

Ad argumentum patet. quia non sunt esse idem eodem modo. Queret autem utrum dyalectica sit temptativa de hiis de quibus philosophia prima est cognoscitiva sicut dicit philosophus. Dicendum est quod sic. Ad cuius evidentiam notandum est quod procedere modo temptativo est procedere per quedam extranea. et per quedam communia. procedere autem modo scientifico est procedere per propria rei ... quia omnis scientia ex propriis principiis generatur. cum ergo metaphysica intromittat se de ente per propria entis in quantum ens quod procedit modo scientifico. dyalectica autem intromittit se de toto ente per quedam extranea. quia per quasdam suas intentiones et per quedam communia ... ad ... esse totum ens in quantum ens ad hoc non procedit modo scientifico. sed magis modo temptativo. Queretur autem utrum dyalectica sit scientia. videtur quod non. quia decipiens est. ideo ... quod non procedit modo scientifico. Ad oppositum quia dyalectica probatur ... per principia propria. ergo scientia est.

Dicendum est quod dyalectica potest considerari duobus modis. Uno modo ut est docens et sic potest dici scientia. secundo quia docens est ... considerationes de istis intentionibus instituens modum quo per eas procedi potest ad conclusionem in singulis scientiis. secundo modo potest considerari ...

quod intentum est. Et isto modo non est scientia, quia isto modo non plus facit nisi quia utitur modo ad inveniendum ad concludendum aliquid probabiliter in singulis scientiis, in quantum sic recedit a scientia et accedit ad usum scientie. Sed in primo modo predicto erat scientia, quia modus demonstrationis [illegible] modus sciendi in omnibus scientiis. Ideo cum modo predicto non est scientia, quia solum utitur modo ad inveniendum. ¶ Notandum tamen quod usum logice contingit intelligere duobus modis. Uno modo sic quod ipsa logica utitur quibusdam regulis quibus contingit alias scientias. Alio modo sic quod alie scientie utuntur modo sciendi a logica decurrendo, scilicet a principiis ad conclusionem, eo modo quo traditur logice. Sic dicendum est de logica. In alio modo dicendum est de sophistica. Sophistica enim non est docens, sed docet modum arguendi apparenter propter [illegible] et demonstrat [illegible] et ideo ad hoc scientia est. Secundo modo quod est utens utitur isto modo sciendi, et ideo ad hoc deficit a ratione scientie et accedit ad usum scientie. ¶ Notandum est tamen quod logica quantum ad aliquam partem sui est [illegible] quantum ad partem probabilem et ideo ad regulas quas tradit [illegible] regulis [illegible] et illis omnibus in aliis scientiis in quantum et doctrinam et illius doctrine pertinentem ad logicam. Quantum tamen ad partem sui et ideo ad demonstrativam doctrinam pertinentem ad logicam, sed usus doctrine pertinens ad physicam est ratio cuius quia usus scientie demonstrative consistit in intelligendo rerum principia per que fit demonstratio, que principia pertinent ad scientias reales. Logica enim secundum primum modum recipiens [illegible] et quia usus eorum spectat ad scientiam [illegible]. Ideo logica secundum primum modum pertinet utentem logicam [illegible] secundum modum [illegible] procedit ex propriis principiis ad [illegible] et quia [illegible] principiis proprie est scientie realis, ideo usus talium non spectat ad logicam. ¶ Ad argumentum patet, quia declaratum est quod logica secundum aliquem modum scientia est et secundum aliquem modum non. ¶ Deinde cum dicit [illegible] contrariorum, ostendit quod ad hanc scientiam spectat considerare contraria [illegible]. Et primo ostendit quod ad hanc scientiam spectat considerare contraria, et hoc quia considerat ens et non ens sicut unum et pluralitatem. Secundo probat [illegible] quod ad hanc scientiam spectat considerare ens, quia considerat contraria entis. Primo ergo probat quod hec scientia considerat contraria, et hoc quia considerat ens et ens tale. Ad hanc scientiam spectat considerare ens et non ens, sed omnia reducuntur ad ens et non ens, et hoc quia alterum contrariorum habet [illegible] et alterum, scilicet privatio, non ens. Ergo ad hanc scientiam spectat considerare contraria. Et hoc [illegible] ratione patet litteram, que dicit quod sicut alterum coelementorum, id est ordinatorum contrariorum, privatio est et reducitur ad privationem et alterum ad habitum, omnia reducuntur ad ens et non ens, et etiam ad unum et multitudinem. Alterum enim contrariorum habet rationem unius eo modo quo dicit quod quies sive status habet rationem unius. Alterum autem contrariorum habet rationem multitudinis sive pluralitatis, eo modo quo dicit quod motus habet rationem multitudinis. ¶ Notandum est quod eodem modo se habent unum et plura et quod pars contrarietatis est quedam unitas. Ideo verum dictum est quod quies reducitur ad unitatem. Motus autem alio modo

se habet, unum et plura. Et quia alteratur sive diversificatur, reducitur ad multitudinem. Ideo verum dictum est quod motus ad multitudinem reducitur. ¶ Deinde cum dicit: entia vero, ostendit quomodo priores (?) hoc quod hec scientia considerat ens, quia considerat omnia, et est ratio sua talis. Omne ens vel est unum vel est compositum ex contrariis, et hoc [illegible] secundum opiniones antiquorum. Cum ergo hec scientia considerat omnia, quia hec reducuntur ad unum et multitudinem, ergo hec scientia considerat ens. Et hanc rationem sic procedit: quia primo posuit quod secundum omnes antiquos philosophos ponebant quod entia componuntur ex contrariis. Secundo ex hoc concludit quod hec scientia considerat ens. Tertio dat modum considerandi contrariorum entis, scilicet ostendit quod possibile est quod omnia entia cadunt sub una scientia. Secundum primum patet quod [illegible] ibi: attamen. Dicit ergo primo quod fere omnes philosophi antiqui consentiebant quod omnia entia componuntur ex contrariis. Omnes enim antiqui dicebant quod principia entium sunt contraria. Unde est quod ipsorum principia contraria differebant. Quidam enim ponebant quod principium entium est par et impar, sicut Pictagorici. Quidam quod calidum et frigidum, sicut Parmenides. Quidam quod finitum et infinitum, sicut idem Pictagorici, qui infinitum attribuebant pari et finitum impari. Quidam quod discordia et concordia, sicut Empedocles. Et ista omnia reducuntur ad unum et multitudinem, que reductio a nobis modo supponitur, quia longum esset eam modo manifestare. Principia enim omnia et alia preterea que ab aliis inveniuntur [illegible] in unum et ens, sicut in quedam genera. ¶ Notandum est quod philosophi antiqui non processerunt propter debilitatem ingenii nisi [illegible] corporis quantitatem, non autem [illegible] substantias separatas. Si enim processissent usque ad substantias separatas non posuissent omnia entia componi ex contrariis. Corpora enim quanta [illegible] et substantie separate non componuntur ex contrariis. ¶ Notandum est quod impar ad unitatem reducitur propter suam indivisionem, par autem propter suam divisionem ad multitudinem reducitur. Et propter istud Pictagorici attribuunt impari finitum, pari autem infinitum, et infinitum et finitum reducuntur ad unum et multitudinem. Concordia et unitatem dicitur, et ideo concordia ad unitatem reducitur, et per oppositum discordia ad multitudinem. Calor et ad unitatem reducitur in quantum eius est unire homogenea, frigus autem ad multitudinem in quantum eius est separare. Verum ergo dixit philosophus quod hec omnia reducuntur ad unum et multitudinem. ¶ Deinde cum dicit: palam ergo, concludit ex hiis quod huius scientie est considerare ens, dicens quod manifestum est quod huius scientie est considerare ens in quantum ens, et hoc quia omnia entia secundum opiniones antiquorum aut sunt contraria aut ex contrariis, contraria autem reducuntur ad unum et pluralitatem, et ita ad unum et pluralitatem [illegible] unius scientie, et hoc quia hec omnia sunt huius scientie, sive dicantur secundum unum, id est univoce, sive non dicantur univoce, sicut se habet [illegible], sed solum analogice. ¶ Deinde cum dicit: attamen, ostendit quomodo omnia que dicuntur entia vel que dicuntur unum, vel que sunt omnia, possunt cadere sub una scientia, non obstante quod sint diversa, dicens quod et si unum dicatur multipliciter, tamen quia omne unum reduci ad unum primum, ideo omne unum potest cadere sub una scientia. Et sic est de uno, ita est de contrariis. Omnia enim sive contraria possunt cadere sub una scientia, et hoc quia reducuntur ad unam primam significationem. Ergo omne ens in quantum ens potest cadere sub una scientia non obstante quod ipsum ens non sit unum, id est non sit univocum. Deinde [illegible] quedam universalia de omnibus entibus non obstante quod sit quedam separatum ab omnibus entibus secundum opiniones Platonis. Ad hoc enim quod unum et ens possit cadere sub una scientia, sufficit quod omnes significationes unius et entis reducantur ad unam primam

significat diuersos gradus in quod aliqua significet unum terminum accipi enim ipsi per prius in primo gradu alia in quarto et sic secundo gradu. Quod est quod de ente potest esse tantum una magis una scientia. in tantum quod duo intelligunt scilicet tertius noster potest autem non primo dicere quod ens est genus dictum univoce et una ratione de omnibus entibus. Secundo posset aliquis dicere sicut dixit plato quod ens est quoddam separatum a rebus ab omnibus entibus et isti duo modi dicendi sunt falsi. tertius modus dicendi est modus philosophi qui dicit quod ens analogice dicitur de omnibus entibus et sic per unitatem rationis. Secundo potest tertius philosophi cum sumat quod ens non dicitur univoce nec est sicut aliquid separatum dictum modo ens dicitur analogice de omni ente in quantum ens potest esse una scientia. Deinde dicit et sic. concludit quoddam corellarium ex praedictis dicens quod ex quo una scientia se extendit ad ens et ad ea quae consequuntur ens. ideo speculari unum quia non est alicuius scientiae specialis sicut geometriae. geometria non est speculari quod est unum aut per se in aut unum aut ens aut idem aut diversum non forte supponentium quod scientiae particulares supponunt id quod declaratum est a philosopho. Deinde cum dicit quod quod ergo epilogat ea quae declarata sunt in praecedentibus dicens quod manifestum est quod ad hanc scientiam spectat speculari ens in quantum ens et passiones quae insunt enti in quantum ens manifestum est et quod una scientia est considerativa non solum substantiarum sed et accidentium manifestum est et quod eadem scientia considerat de omnibus dictis et priore et posteriore de genere et specie de toto et parte et aliis similibus.

Procedit autem ponens dicere quod ponatur haec scientia se extendit ad considerationem entis et eorum quae consequuntur ens in parte ista ostendit quod pertinet haec scientia se extendit ad considerationem principiorum et dividitur in quantum primo movet quaestionem. secundo pertinet [illegible] scientiae quae se extendit ad considerationem scientiae se extendit ad considerationem primorum principiorum secundo solvit quaestionem. ibi palam quod dicit. ergo primo quod quaestio est utrum unius scientiae aut diversae sit considerare de substantia et de principiis quae in scientiis mathematicis vocantur dignitates. Quod est quod potissime demonstrationes quae in mathematicis et ideo principia quae vocantur dignitates magis apparent in mathematicis quam aliis scientiis. Deinde cum dicit palam quod solvit quaestionem motam et solo est quod unius scientiae est considerare de substantia et de dignitatibus. et dividitur in quantum primo ostendit quod ad hanc scientiam quae considerat de substantia spectat considerare de primis principiis secundo ostendit quod ad hanc scientiam spectat spectat considerare de nobilissimo principio et firmissimo. ibi cognitius autem omnium. primo primo ibi dicit primo quod in primo ostendit quod ad hanc scientiam spectat considerare de primis principiis. Secundo removet quendam errorem quod huiusmodi aliqua esset prima principia. ibi quod congrue primo in dicit primo quod primo ostendit quod dictum est. secundo concludit quoddam conclusionem ex dictis. ibi unde manifestum primo secundo probat quod dictum est et ratio sumitur talis: quae insunt omnibus entibus et non solum alicui generi separatim ab aliis ista pertinent ad considerationem primi philosophi prima principia sunt huiusmodi quod patet ex hoc quod omnes scientiae utuntur eis quae utuntur eis per quod unumquodque genus subiectum alicuius scientiae recipit praedicationem entis in quantum ens ergo ad primum philosophum spectat considerare primum principium sed quod omnes scientiae utuntur primis principiis non utuntur eis in quantum se extendunt ad omnia entia sed quantum sufficit eis vel continetur genus quod in scientia sua est huius ergo manifestum est quod unius scientiae quae considerat ens in quantum ens speculari et primum principium. Quod est quod in tantum se extendit principium quod fundant sicut ens in quantum se extendit ipsum ens sicut

haec principia de quorum affirmativa vel negativa tantum se extendit quantum ipsum ens et hoc est quod dicit philosophus in littera quod quoniam unaquaeque omnium scientiarum particularium recipit praedicationem entis. ideo omnes scientiae utuntur principiis quae fundantur in ente et sic dico de ente in dicto de aliis in eodem modo omnibus nam quod se extendit totum et pars tantum se extendit haec principia omne totum est maius sua parte et quia totum et pars se extendunt ad multas scientias ideo et haec principia omne totum maius sua parte se extendit ad multas scientias particulares et hoc est ideo quod talia principia quae se extendunt ad multas scientias particulares non possunt considerari in aliqua scientia particulari quia quare ratione considerarentur in una considerarentur et in alia et ideo in nulla particulari considerantur sed in una scientia communi. Quod est quod sicut in figuris non est nisi in figuris sicut in aliis rebus non est in non est ideo et totum in magnitudine non est in ipsa magnitudine in principio quia in figuris ideo aliae scientiae particulares sunt sicut in figuris exempli gratia de quibus affirmativa vel negativa accidit ad dyametrum accipitur secundum modum dyametri. ideo quod dyameter est symmeter vel asymmeter in quantum id quod dicitur affirmativa et negativa in sua quantitate hoc dicit symmetrum et hoc est quod dicit philosophus quod hoc scientiae in tantum ideo utuntur hiis principiis in quantum eis sic geometria utitur affirmatione et negatione secundum modum dyametri ideo quod dyameter est symmeter vel asymmeter. Deinde cum dicit unde nullus. concludit quandam conclusionem ex dictis et dividitur in quantum primo concludit conclusionem. secundo excludit quendam errorem. ibi solum naturales. dicit ergo primo quod quia est quod solum ad scientiam communem spectat considerare de principiis quia ideo nullus artifex particularis intitur aliquid dicere de istis principiis utrum sint vera vel non vera nec geometer nec arismeticus nec physicus nec aliquis alius quia hoc non spectat ad eos. Deinde cum dicit solum naturales. excludit quendam errorem. Ad quod est intelligendum quod est quod error quorundam naturalium fuit quod scientia naturalis fuit prima scientia et primum ens et ideo scientia naturalis considerat de substantia naturali considerat de toto ente ex quo sequebatur quod scientia naturalis esset prima scientia et prima philosophia hunc errorem excludit philosophus dicens quod solum physici id est naturales dixerunt de substantia sensibili credebant dicere de toto ente quia dixerunt de substantia naturali credebant dicere de primo ente sed tamen errabant quia scientia naturalis non est prima scientia sed est aliqua prior ea scientia. naturalis est unius generis particularis entis naturalis quia ens commune datur a prima philosophia cuius primae philosophiae speculatio et ratio est esse prima scientia. unde scientia naturalis est quaedam sophia et sapientia particularis et non universalis. Quod est quod ad eandem scientiam sicut dictum est in primo huius libri spectat considerare et principia in aliqua attributione et analogia quae sunt in eadem analogia. Sed si igitur scientia naturalis esset primum ens et eadem scientia naturalis quae consideraret substantiam naturalem consideraret totum ens et hoc quia totum ens haberet attributionem ad substantiam naturalem et hoc est quod dicit philosophus quod physici antiqui naturales intendentes de substantia naturali credebant intendere de toto ente et hoc quia credebant quod substantia naturalis esset primum ens sed tamen hoc est falsum quia secundum substantiam naturalem est ens separatum ad quod attributionem habet totum ens et de tali ente separato est prima philosophia quae est. Deinde cum dicit [illegible] conantur. excludit quendam errorem circa principia quod aliquorum error est quod quidam credebant quod prima principia possent haberi per demonstrationem et hoc falsum est et hoc est quod dicit philosophus quod quorum

de suo dicendi ad de virtute spectantia co
natur recipere aliquem modum demonstrationum quomodo .i.
per quem modum recipiant et habeant principia demonstrationum
erratur .q. .n. faciunt hec ex ignorantia ana
leticorum .i. illius partis logice que est demonstrativa
et analetica et resolutoria principiorum .n. non demons
trantur. Sed oportet omnes venientes ad scientiam perceptionem is
ta tamquam per se nota audientem .i. discipulum q
ui instruendi per auditum non debet querere ista principia
tamquam quedam ignota et quedam demonstrabilia. Sed debet
ea supponere sicut per se nota. ¶ Deinde cum dicitur: quod quidem
primo concludit philosophus ostendens ipsa dicens quod nunc est quod primum
est considerare de de omni scientia in quantum congruit et primum
est quod cuius est considerare de sillogisticis principiis. ¶ Quod
est ad evidentiam istius quod de nulla resolutione est quod omnis reso
lutio stat in aliquo primo. Si .n. resolutio non staret
in aliquo primo procederetur in infinitum in resolutione
quod est impossibile debemus .n. intelligere quod in resolutione de
monstrativa est contrarius ordo. Unde ad aliquem contrarium ordi
nem vel est finitum. Ad hoc ergo dicit quod principia demonstra
tur ignorat nimis resolutionis sicut dicit philosophus. Si
enim principia demonstrarentur resolverentur ad aliqua priora
et sic non essent principia quod est contra .n. ab illo qui dicit quod principia
demonstrantur utrum demonstrentur per priora aut per pos
teriora. Si per priora ergo resolubilia sunt ad aliqua
priora et sic non sunt prima principia. Si per posteriora ergo cir
culus est in demonstratione quod priora demonstrantur per pos
teriora et econverso. Queret aliquis utrum primus philosophus consi
deret prima principia utrum quod non quia prima principia in nulla scientia
communi vel speciali possunt demonstrari sed indemonstrabilia
ergo non considerat. ¶ Ad oppositum est philosophus [illegible] est quod ista
scientia considerat prima principia sicut dicit philosophus ad evidentiam
notandum est quod prima principia vocantur hic que fundantur
super terminos communes et quia ista scientia considerat terminos communes et
nulla scientia particularis. Ideo ista scientia considerat ista principia et
et ideo sunt et scientia quod quedam sunt propositiones in quibus predi
catum est de essentia subiecti. Sed tamen quia fundantur super terminos
proprios et [illegible] non debent vocari propositiones communes nec
per se note nisi forte sapientibus propositio .n. communis no
catur que super terminos communes fundatur. Cum ergo iste propositiones
fundentur super terminos speciales non debent vocari communes
per se note et vocantur quasi statim sine discursu se
ipsa offerunt in notitiam omni intellectui propositiones autem fun
date super terminos proprios propter latentiam terminorum non sine
magno discursu habentur et sic non possunt vocari
per se note. Sic ergo propositiones que fundantur super terminos pro
prios nec possunt dici communes nec possunt dici per se no
te. Propositiones autem communes sunt et per se note. Communes quidem quia
fundantur super terminos communes per se note autem quia termini communes
quasi sunt noti omnibus. De talibus propositionibus considerat philosophus
primus non quod demonstrative quia hoc est impossibile. Primo .n.
non demonstrantur. Sed tradendo notitiam eorum quia qui
sic tradendo notitiam totius et partis quia tradit no
titiam huius principii omne totum est maius sua parte et tra
dendo notitiam entis quod tradit notitiam huius principii
de quolibet affirmatio vel negatio. Ad argumentum patet quia licet in
dem est philosophus primus non demonstrat illa. Sed solum dat
notitiam terminorum.

Cognitis ... potest dici quod hec scientia determinat de principiis
communibus. Et ostendit quod hec scientia speciat considerare de primo et novissimo
simpliciter principio. Et hoc facit quia primo ostendit quod ad hanc scientiam spectat
determinare de isto principio. Secundo ostendit quod est istud principium. Tertio exclu
dit quosdam errores circa istud principium. Secunda ibi: firmissimum
autem omnium. Tertia ibi: sunt autem quidam. Probat ergo primo quod hec scientia con
siderat primum principium et firmissimum et etiam suam talis scientia
que est certissima debet considerare simpliciter maxime certum et maxime
firmum. Sed hec scientia certissima est. Principia autem principium cognoscendi firmis
simum est et certissimum. Ergo hec scientia considerat tale principium vel ta
lia principia. Unde hac ratione patet littera que dicit sic quod convenit est quod il
la scientia que est maxime cognitiva esse utriusque considerationis ca
tur habet dicere firmissima rerum principia. Scientia autem que de entibus in
quantum entia est omnium scientiarum firmissima est et dicitur prima philosophia
et sic hec scientia habet dicere de principiis firmissimis. ¶ Deinde cum dicitur:
firmissimum autem. Ostendit quid est istud primum firmissimum et est in
tentio sua quod istud principium est de quolibet affirmatio vel
negatio vera et hoc tale omnium principium quod circa quod debet habere tres
conditiones. Debet .n. esse firmissimum. Secundo debet esse non condiciona
le. Tertio non debet acquiri per demonstrationem. Sed hee condicio
nes maxime insunt huic principio de quolibet affirmatio vel negatio.
Ergo hoc est principium quod querimus et hanc rationem sic prosequitur quia primo
ponit tres conditiones principii. Secundo adaptat has conditiones
ad hoc principium de quolibet affirmatio vel negatio ostendens quod iste con
ditiones maxime reperiuntur in isto principio. Secunda ibi: quod quidem
ergo tale principium. Ponit ergo primo tres conditiones vel primi principii
dicens quod primum principium debet esse firmissimum in quo contingit mentiri
possibile sit mentiri. Et hoc autem firmissimum est quod notissimum esse
oportet .n. illa que ignorantur facile decipiunt homines et
hec quia non sunt notissima nec firmissima in sua cognitione. Secunda
conditio huius primi principii est quod non debet esse conditionale .i. non habitum
ex suppositione et ratio est quia primum principium hic vocatur quod necesse
habere a quocumque intelligente tale non non est conditio .i. non habere
ex suppositione et conditione. Tertia conditio huius principii est ut non ac
quiratur per demonstrationem sed alio modo et hoc quia necesse est quod istud
principium sit in primo quod cognoscat a quocumque cognoscente
tale autem principium cognoscenti et primitus cognitum quod per naturam ad
venit et non per discursum demonstrativum. ¶ Quod est ad evidentiam
harum trium conditionum quia de ratione primi principii est quod notitia
sua non innitatur alteri notitie .n. primi principii non potest in
niti notitie posteriori. Et hoc quia priora quam posterioribus non innitun
tur nec potest inniti notitie priori quia primo principio nihil prius et
sic notitia eius nulli innititur quod autem nulli innititur firmissimum
est et independens et hoc est quod dicit philosophus quod primum principium est firmis
simum et notissimum et ideo circa ipsum nullus potest errare ex ista con
ditione habetur secunda .n. quod notissimum est sua notitia nullo potest
ex suppositione et conditione quedam .n. sunt que non sunt nota in se et tamen
ex quodam condicione supponuntur esse nota eo modo quo dicimus
supponamus hoc esse verum et tamen non pateat quod hec veritas
eius tali notitia non est notitia primi principii et hoc quia notissi
mum est in se et primam conditionem sequitur tertia. Nam primum princi
pium eo modo quod firmissimum non innititur alicui priori et per consequens
non potest demonstrari quia omnis demonstratio est per priora et per consequens non habetur per
demonstrativum discursum debet haberi .i. ex lumine natu
rali. ¶ Queret aliquis utrum notitia principiorum insit homini a natura utrum
quod non quia secundum philosophum anima creata est sicut tabula rasa in qua nihil
est depictum. Ergo in anima non est depicta nec notitia principiorum nec omni-

g° noti p̄uo͞r nō ē aīe aīu/ ad oppoͫ ē id q̄ dēm ē ī ītra ū dēm ē q̄ p̄n statī aduenīt aīe aīu/ ad ista qōz dd̄ ē/ q̄ tr noti ē· noti ī pō / ī hitu / ī actu· Silo quis de noti ī pō sic bn̄ p̄t qcedi q̄ noti ī ē aīe aīu/ ip̄az· n· aīa hīe notiam ī pō nō ē ad ū ip̄az hīe pōz

[illegible]

contra negantes hoc principium, scilicet esse demonstrare. Postea ibi, deducit errores quosdam tangit, ibi, volunt autem. Dicit ergo primo quod sunt quidam qui dicunt quod contingit idem esse et non esse, et quod opinantur quod contradictoria possent verificari de eodem. Et hac opinione utuntur multi naturales, sicut patebit. Nos autem diximus hoc esse impossibile, et quia impossibile est idem esse et non esse, quod contradictoria non verificentur de eodem. Hoc est certissimum et firmissimum principium quod falsificari non potest. Deinde cum dicit, volunt autem, postquam posuit errorem contra hoc principium, dicit quod quidam voluerunt quod hoc principium demonstraretur, et hoc accidit eis propter ineruditionem in logica. Ineruditio in logica nam demum est quod quaedam demonstrantur et quaedam non, quaedam non demonstrantur. Principium autem non magna, non in eruditione in logica est nescire distinguere inter ea quae demonstrantur et quae non demonstrantur. Non enim omnium est demonstratio. Si enim omnium esset demonstratio, principiorum esset demonstratio. Si autem principiorum esset demonstratio, cum principia... quia omnis demonstratio est per priora. Si autem principiorum esset principia, esset abire in infinitum in principiis, quod est impossibile. Principia ergo non demonstrantur. Si autem quorumdam principiorum non est demonstratio, maxime hoc principium non est demonstratio, quod est radix omnium principiorum et sic dictum est.

Quod etiam dictum est demonstratio omnium... et ad impossibile per demonstrationem non potest demonstrari hoc principium. Et hoc quia omnis talis demonstratio est per priora, nihil autem prius est hoc principio. Non enim potest demonstrari hoc principium demonstratione ducente ad impossibile, et si quis demonstraret demonstratione ducente ad impossibile, talis demonstratio deduceret ad aliud quod esset manifestum in sua impossibilitate quam oppositum huius principii, quod est impossibile. Sic enim hoc principium est manifestissimum in sua veritate, et oppositum eius est manifestissimum in sua falsitate. Videtur ergo dixisse Philosophus quod hoc principium demonstrari non potest.

Deinde cum dicit, est autem demonstrare elenctice, dat modum per quem potest procedi contra negantes hoc principium, et dicit tria. Primo dat huiusmodi modum. Secundo ostendit quod hic modus non est modus demonstrandi, scilicet elenctice, ibi. Tertio ad eum qui principium non est... quod elenchus est syllogismus contradictionis ad concedendum contradictionem. Dicit ergo quod est elenctice procedere, aliud est si ille qui supponit ...demonstrare. Ergo non potest procedi contra negantem hoc principium, et hoc quia demonstrative procedere est procedere ex prioribus simpliciter. Potest autem procedi contra negantes hoc principium elenctice procedendo, scilicet ex his quae supponit ille qui negat hoc principium. Cum enim non negat hoc principium, vel non dicit vel aliquid, vel nihil supponit vel aliquid. Si nihil supponit non dicit, cum eo non est disputandum, sicut cum planta et arbore. Si autem aliquid concedit, oportet quod concedat hoc principium, quia in quolibet concesso conceditur hoc principium. Id enim quod conceditur est simpliciter conceptus vel compositus. Si simpliciter conceptus, huiusmodi positum concessio enim simplicis concepti conceditur eius quod eius est radix omnium simplicium conceptuum. Concessio autem entis conceditur principium quod fundatur super eius. Si autem id quod conceditur est conceptus compositus, sicut compositum, quia concessio huius conceditur hoc principium. Nam hoc principium tenetur in omni concepto composito. Unde haec sententia patet littera quae dicit quod hoc principium non potest demonstrari simpliciter, tamen potest demonstrari elenctice et per syllogismum elenchicum, qui est ordinatus ad falsificandum opinionem falsam ex aliquibus concessis a respondente.

talis non quod negat hoc principium et qui dubitat de eo, si aliquid dicit, scilicet aliquid concedit et aliquid significet per nomen, statim potest sic ostendi quod impossibile est idem esse et non esse, quia admittendo quod concedit et quod certitudine significatur per nomen ...ficatur hoc principium. Quia si hoc principium esset falsum vel certitudine concederetur vel significaretur. Si autem iste nihil dicit nec concedit, fatuum est quaerere aliquam rationem contra illum qui nullam habet rationem talis, non est similis plantae talis.

Deinde cum dicit elenctice autem, dat differentiam inter istum modum et modum demonstrativum, dicens quod elenctice demonstrare et demonstrare simpliciter videntur utique differre. Si autem quis vellet demonstrare hoc principium simpliciter videbitur petere principium. Sed qui arguit contra eum, si est talis causa, scilicet simpliciter contra negantem hoc principium, erit elenchus, aliud sic non demonstratio.

Quod est quod in omni propositione in qua tollitur hoc principium, sicut iam dictum est, et hoc principium est prius omni propositione. Si ergo aliqua propositio probaret simpliciter hoc principium, propositio esset prior hoc principio, in tali enim probatione peteret quod est in principio. Quia ista propositio non potest esse vera nisi per hoc principium, quod debet probari. Est enim omnis veritas cuiuslibet propositionis ex ipso dependens, ita quod haec veritas est cuiuslibet propositionis per virtutem dependet ex veritate eius simpliciter. Ergo non potest probari hoc principium. Hinc autem contra illum qui negat hoc principium potest probari ex aliquibus, scilicet quae concedit quibus concessis necessario conceditur principium.

Deinde cum dicit principium non scilicet incipit disputare contra negantes hoc principium, et dicit tria. Quia primo disputat contra eos qui dicunt contradictoria simul esse vera. Secundo contra eos qui dicunt quod contradictoria simul esse falsa, ibi, at vero neque contradictionis, per totum. Quia primo disputat contra primos in communi. Secundo ostendit quod opinio Pictagorae incidit in opiniones istorum, et ibi est autem ab eadem opinione [illegible] in

viii... ibi. vii. ibi. ponit quas adducit. Et ibi, necesse ita. Et ibi similiter hunc. Et ibi, omnino non destruunt. Et ibi, amplius si quando verae. Et ibi, amplius quod esse omnia. Et ibi, amplius quod dicit. viii. ibi, vii et manifestum. Et ibi, amplius si quis manifeste. Dicit primo quod est idem per quod debet procedi contra negantes hoc principium. Ergo ponit rationem suam contra eos in primo quidem. Et dicit ergo primo quod debet supponi contra negantes hoc principium hanc dignitatem, scilicet velle supponere aliquid esse vel non esse. Hoc est quod supponamus aliquam propositionem affirmativam vel negativam, et ex ista suppositione volumus probare hoc principium, quia sic probare esset petere principium, ut iam dictum est. Sed est quod supponamus quod nomen aliquod exprimit conceptum dicentis et audientis. Si non dicet aliquid dicit, necesse est quod aliquid certum exprimat per nomen. Si autem nihil dicit, sicut non est sermo cum eo, nec disputatio, nec ei exprimit nec sibi nec alteri. Si autem exprimit aliquid per ipsum nomen, iam demonstratio est contra eum negantem hoc principium. Et quia non aliquid certum et determinatum exprimitur per nomen, iam ab isto nomine exprimuntur multa praeter contradictionem certa et non alia. Unde est quod talis ratio sic ostendens non erit demonstratio demonstrans hoc principium simpliciter. Sed tamen erit ratio sustinens sermonem, id est dicentem quod per sermonem aliquid exprimitur et per consequens necessario hoc principium concedere. Cum non dicit quod nihil significat, negat sermonem. Negando autem sermonem concedit sermonem, quia non potest negare sermonem nisi concedat sermonem.

Quod est quod hoc principium est radix, ut iam dictum est, omnium conceptuum complexorum, et non omnis conceptus complexus prior est conceptu hoc principium primum. Et quia iste est, ideo dicit Philosophus quod ad probandum hoc principium primum non debet supponi aliquid esse vel non esse. Hic enim non debet supponi aliquis conceptus compositus, quia omnis talis conceptus posterior est. Sed debet supponi

velle

etiam

q(uod) nom(en) sig(nifi)ficet aliq(uem) (con)ceptu(m) si(m)plice(m) i(n)tellectu(m)
no(n) e(st) q(uod) (con)ceptus i(ste) oppositu(m) o(mn)i(bus) (con)ceptu(m) si(m)
plicem sit u(e)l no(n) entis q(uo)d ergo dicat ph(ilosophu)s si nome(n)
sig(nifica)t (con)ceptu(m) i(n)t(e)ll(ectu)m o(mn)i(n)o q(uod) ita sig(nifi)ficet q(uan)titate(m) u(e)l
u(nu)m q(uod) no(n) sig(nifi)ficet oppositu(m) illius. (et) p(ro)p(ter) (hoc) co(n)t(radictio)
n(on) u(er)ificabit(ur) de eod(em). ex h(oc) n(on) h(abetur) p(ro)p(ositu)m u(er)u(m) e(st). q(uia)
dictio q(ue) sig(nifica)t no(m)i(n)u(m) ita e(st) u(nu)m q(uod) no(n) e(st) alt(er)u(m).

Deinde c(um) d(icit). p(ri)mu(m) q(ui)d(em) g(ener)o. po(n)it r(ati)o(ne)s sua(s). (et) d(icit) f(acit) q(uia)
p(rim)o po(n)it r(ati)o(ne)s suas (et) r(ati)o(ne)s sua(s) talis si hoc e(st) u(er)u(m)
q(uod) suppositu(m) e(st) q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t ad i(n)t(e)ll(ectu)m i(m)p(ossibi)le e(st) q(uod) ita
sig(nifica)t e(ss)e h(oc) e(st) q(uan)titate(m) u(nu)m q(uod) nullo mo(do) sig(nifica)t no(n)
e(ss)e h(oc) e(st) oppositu(m) illi(us) q(uan)titatis (et) sic i(n)t(e)ll(ectu)s erit
i(n) reb(us) q(uia) ita a(c)cipietur q(uan)titas una ab a(liqu)o q(uod)
n(on) a(c)cipietur oppositu(m) ei(us) [illegible] e(st) d(icend)o q(uod) q(uo)d sic
(et) n(on) sic se h(abe)t [illegible] se h(abe)t uno mo(do) [illegible]
no(n) sic. q(uia) g(ener)o dicit ph(ilosophu)s q(uod) no(m)i(n)a h(abe)nt [illegible]
tus ad una(m) q(uan)titate(m) (et) n(on) ad alia(m). (et) ad q(uan)titate(m)
h(abe)t (et) n(on) ad alia(m) oppositi. id (est) q(uod) (con)tradictio n(on) sunt
sil(icet) u(er)a. (et) q(uod) u(er)ificat(ur) ita u(nu)m q(uod) n(on) u(er)ificat(ur) oppo(si)
tu(m) ei(us).

Deinde c(um) d(icit). a(m)pli(us) a(ute)m i(n)ua(n)iat a(utem) q(uo)d a(utem)
dixit. dixit n(on) q(uod) ad p(ro)bo(n)d(um) h(oc) p(ri)n(cipiu)m h(oc) o(mn)i(s) suppo(n)i
q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t ad u(nu)m i(n)t(e)ll(ectu)m. h(oc) g(ener)o i(n)ua(n)iat h(oc) i(n)ua(n)i
ta(r)e (et) d(icit) f(acit). (et) p(ri)mo h(oc) p(ro)bat [illegible] i(n)ua(n)icatio(n)i
aptatur ad p(ro)po(s)itu(m) o(st)e(n)d(en)do q(uod) (con)tradictio n(on) d(icu)nt(ur) de eod(em).
i(d est) sic. i(n)ua(n)iat g(ener)o p(rim)o q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t u(nu)m i(n)t(e)ll(ectu)m
(et) r(ati)o talis. no(m)i(n)a aut sig(nifica)t u(nu)m aut plura. si u(nu)m
h(abe)m(us) q(uod) i(n)tendim(us). si a(utem) plura aut illa plura i(n)finita a(ut) n(on) fi
ta. i(n)finita no(n) pote(st) e(ss)e. q(uia) i(n)finitu(m) i(n)t(e)ll(ectu)s i(n)finitu(m) sig(nifica)ti
n(on) p(otes)t. no(m)i(n)a n(on) i(ta) sig(nifica)t (con)ceptu(m). q(uod) g(ener)o (con)cipi (et) i(n)t(e)ll(ectu)m
si n(on) p(otes)t sig(nifica)ri no(n) p(otes)t. i(n)finitu(m) a(utem) (con)cipi no(n) pot(est).
g(ener)o n(ec) sig(nifica)ri. u(e)l sig(nifica)t i(n)finita (et) d(e)t(er)minata n(on) e(st) sig(nifica)re.
si a(utem) illa q(ue) sig(nifica)ntur plura s(un)t (et) n(on) i(n)finita sic e(st) i(n)
no(m)i(n)e equiuoco id (est) q(uod) p(ro)b(a)t. i(d est) q(uod) no(m)i(n)a n(on) sig(nifica)t u(nu)m
n(on) ex quo illa sig(nifica)ta finita s(un)t i(n)ua(n)iari pote(st) ad
i(n)ue(n)ie(n)d(u)m (et) cui(us)lib(et) illor(um) sig(nifica)tor(um) pote(st) i(m)po(n)i u(nu)m nome(n).
[illegible] hac r(ati)o(n)e p(ro)p(ter) [illegible] q(uod) dic(it) q(uod) si ho(mo) u(e)l ad a(liqu)o sig(nifica)t
u(nu)m. sic a(nim)al bipes h(abe)nt p(ro)po(s)itu(m) [illegible] dico a(utem) u(nu)m
sig(nifica)re q(uod) sig(nifica)t u(nu)m q(uan)titate(m) u(nu)m e(ss)e q(uan)titatem u(nu)m
puta si ho(mo) sig(nifica)t a(liqu)od q(uod) h(oc) sit e(ss)e ho(min)is. i(d est) e(ss)e q(uan)ti
tatu(m) ho(min)is. si a(utem) dicat q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t plura u(e)l resp(on)det
q(uod) ad p(ro)po(s)itu(m) n(on) [illegible] illa plura s(un)t finita (et) d(e)t(er)mi
nata [illegible] r(ati)o e(st) q(uia) si r(ati)o(n)es sig(nifica)te a no(m)i(n)e s(un)t plures d(e)t(er)mi
nate s(un)t d(e)t(er)minate. cui(us)lib(et) illar(um) r(ati)o(nu)m pote(st) i(m)po(n)i no(m)i(n)e
e(ss)e g(ra)tia. si a(utem) dicat q(uod) ho(mo) n(on) sig(nifica)t una(m) r(ati)o(ne)m s(ed) plures de
[illegible] (et) h(oc) r(ati)o q(ue) e(st) a(nim)al bipes d(icitu)r [illegible] ille r(ati)o(n)es q(ue)
sig(nifica)ntur ab ho(m)i(n)e s(un)t finite. u(e)l resp(on)det q(uia) cui(us)lib(et)
illar(um) r(ati)o(nu)m pote(st) i(m)po(n)i u(nu)m no(m)i(n)e. si a(utem) d(icitu)r ca
[illegible] dicat q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t plura (et) i(n)finita i(r)
r(ati)o(n)abil(ite)r dicit [illegible] n(on) sig(nifica)re u(nu)m (et) i(n)t(e)ll(ectu)m u(e)l e(st)
sig(nifica)re. i(d est) q(uod) h(oc) no(m)i(n)a u(e)l sig(nifica)tio(n)e. si a(utem)
no(m)i(n)a n(on) sig(nifica)nt p(er)ibit o(mn)is disp(utati)o (et) o(mn)is ex(er)citio
disputatio(n)is dico (et) ad ho(m)i(n)es (et) q(uantum) ad [illegible]
[illegible] q(uod) no(n) [illegible] q(uod) n(on) e(st) u(nu)m i(n)t(e)ll(ectu)m
n(on) [illegible] (et) p(ro)p(ter) q(uod) n(on) sig(nifica)t. si a(utem) d(ic)o q(uod) sig(nifica)t [illegible] pote(st) n(on)
[illegible] sig(nifica)re i(m)po(n)i n(ominibus).

Modo e(st) q(uod) [illegible]
[illegible] u(nu)m q(uod) no(n) a(liqu)o [illegible]
[illegible] i(n) oppo(n)e(n)do (et) [illegible] q(uod) (con)ceptus [illegible]

[illegible] u(e)l ab opposite sunt [illegible] (et) finita. h(oc) a(utem)
n(on) e(ss)e[t] n(on) no(m)i(n)a e(ss)ent sig(nifica)tiua (con)ceptuu(m). (et) h(oc) e(st) q(uod)
dic(it) ph(ilosophu)s q(uod) si no(m)i(n)a n(on) sig(nifica)nt i(n)t(e)ll(ectu)s (con)ceptus p(er)ibit
o(mn)is disputatio.

Deinde c(um) dic(it). s(ed) i(a)m sic a(utem) p(ri)n(cipiu)m ap
plicat sua(m) i(n)ua(n)icatio(n)e(m) ad p(ro)po(s)itu(m). (et) explicatio [illegible]
si no(m)i(n)a [illegible] sig(nifica)t u(nu)m. si n(on) sig(nifica)t e(ss)e ho(min)is. nullo m(odo)
sig(nifica)bit n(on) e(ss)e n(on) forte equiuoce. h(oc) n(on) appellam(us) u(nu)m
q(uod) e(st) u(nu)m s(ecundu)m re(m) (et) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m n(on) q(uia) sit i(n) uno [illegible] mo(do)
quo dici(mus) q(uod) albu(m) (et) musicu(m) s(un)t u(nu)m q(uia) s(un)t i(n) uno.
(et) sic si e(ss)e sig(nifica)t a no(m)i(n)e n(on) sig(nifica)bit alia p(ro)p(ter) (con)tradictio(n)e(m) q(uia)
e(st) n(on) e(ss)e (et) p(ro)p(ter) (hoc) [illegible] e(st) q(uod) (con)tradictio sit u(er)a. h(oc) e(st) g(ener)o q(uod) d(icit)
l(ite)ra q(uod) si h(oc) e(st) u(er)u(m) q(uod) d(ictu)m e(st) a p(ri)n(cipi)o q(uod) no(m)i(n)a sig(nifica)t u(nu)m
(et) no(n) plura. i(d est) q(uod) no(m)i(n)a cu(m) sig(nifica)t ho(min)is e(ss)e n(on) sig(nifica)t op
po(s)itu(m) illi(us). i(d est) no(n) e(ss)e ho(min)is. no(n) n(on) illud u(nu)m sig(nifica)re u(nu)m
q(uod) s(un)t i(n) uno. q(uia) si illa sig(nifica)ret u(nu)m q(uod) s(un)t i(n) uno ho(mo) (et)
albu(m) (et) musicu(m) sig(nifica)ret u(nu)m (et) p(ro)p(ter) (hoc) o(mn)ia e(ss)e(n)t
u(nu)m q(uia) si albu(m) q(uod) e(st) i(n) ho(m)i(n)e s(un)t id(em) (et) ho(m)i(n)e (et) eode(m) mo(do)
q(uod) e(st) i(n) lapid(e) erit id(em) cu(m) lapide (et) sic lapis (et) ho(mo) e(ss)e(n)t
id(em). q(uia) q(uecumque) u(ni) (et) eid(em) s(un)t eade(m) i(n)t(er) s(un)t eade(m). (et)
sic o(mn)ia e(ss)e(n)t sy(n)o(n)i(m)a sig(nifica)ntia s(ecundu)m re(m) (et) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m. sic g(ener)o
e(ss)e (et) n(on) e(ss)e no(n) s(un)t id(em) q(uia) ad minus differu(n)t s(ecundu)m r(ati)o(ne)m. q(uia) si
ho(mo) (et) albu(m) n(on) obsta(n)te q(uod) u(er)ificent(ur) de eod(em) s(un)t diu(er)sa
multo mag(is) e(ss)e (et) n(on) e(ss)e. si a(utem) no(n) s(un)t id(em). n(on) sig(nifica)
bu(n)t(ur) ab uno no(m)i(n)e n(on) forte equiuoce ut si a(liqu)i uo
care(n)t ho(m)i(n)e(m) q(uod) nos uocam(us) n(on) ho(m)i(n)e(m) sig(nifica)re a(utem) (et) e(ss)e
u(e)l fac(ere) ad p(ro)po(s)itu(m) n(ost)r(u)m. accipim(us) n(on) h(oc) sig(nifica)re u(nu)m
q(uod) id q(uod) sig(nifica)t e(st) id(em) s(ecundu)m re(m) (et) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m ho(mo) g(ener)o (et) n(on) ho(mo) diu(er)
sa sig(nifica)nt. si n(on) n(on) sig(nifica)nt al(iu)d (et) i(n) ho(mo) (et) n(on) ho(mo). i(mpossibi)le e(st) q(uod)
e(ss)e ho(min)is e(ss)et e(ss)e n(on) e(ss)e. (et) s(ecundu)m re(m) (et) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m. sic n(on) ac
cipim(us) h(oc) u(nu)m. si a(utem) e(ss)e (et) no(n) e(ss)e ho(min)is s(un)t u(nu)m
s(ecundu)m re(m) (et) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m ho(mo) (et) no(n) ho(mo) erit no(m)i(n)a sy(n)o(n)i(m)a
sic e(st) i(n) uest(i)s (et) i(n)dume(n)t(o) n(on) a(utem) illa s(un)t no(m)i(n)a sy(n)o(n)i(m)a
[illegible] quor(um) res (et) r(ati)o sig(nifica)nt u(nu)m. (et) sic id(em) sig(nifica)
bit(ur) p(er) u(nu)m no(m)e(n) (et) ita e(st) [illegible]

Deinde
cu(m) dic(it). n(ecess)e ita(que). po(n)it s(ecun)da(m) r(ati)o(ne)m (et) r(ati)o sua talis
si (con)tradictio u(er)ificant(ur) de eod(em) nulla p(ro)p(ositi)o e(ss)et n(ecessari)a
q(uia) p(ro)p(ositi)o ex h(oc) e(st) n(ecessari)a q(uia) ita a(c)cipit(ur) u(nu)m q(uod) n(on)
p(otes)t a(c)cipi oppositu(m) illi(us) sic h(ec) p(ro)p(ositi)o ho(mo) e(st) a(nim)al. id e(st)
n(ecessari)a. q(uia) h(oc) ita a(c)cipit a(nim)al q(uod) no(n) p(otes)t a(c)cipere oppo(s)i
tu(m). si a(utem) (con)tradictio s(un)t sil(icet) u(er)a de eod(em). sil(icet) affirmatio
(et) negatio a(c)cipient(ur) de eod(em). nulla g(ener)o p(ro)p(ositi)o ita se
h(abe)bit q(uod) ita a(c)cipiat(ur) u(nu)m oppositor(um) q(uod) no(n)
a(c)cipiatur a(liu)d. sic de(?) [illegible] n(on) n(ecessari)a. (et) p(ro)p(ter) (hoc) i(m)po(ssi)b(i)l(e)
e(ss)e h(oc) r(ati)o(n)e sic p(ro)cedit. q(uia) p(rim)o p(ro)bat (con)clu(sione)m sua(m)
ut [illegible] e(st) p(er) r(ati)o(ne)m n(ecessari)a(m). s(ecun)do ea(n)d(em) (con)ti(n)u(a)t
p(er) i(n)ua(n)icatio(n)e(m) oppositi. i(d est) n(on) ho(min)i e(ss)e (et) no(n) ho(min)i e(ss)e. t(er)cio
p(er) i(n)ua(n)i(cationem) i(n)t(er)rogatio(n)is. i(d est). si a(utem) no(n) (con)t(radictio). dic(it) g(ener)o p(rim)o
q(uod) n(ecess)e e(st) q(uod) si u(er)u(m) d(icer)e q(uod) ho(mo) e(st) a(nim)al bipes. a(nim)al
e(st) bipes e(st) id q(uod) sig(nifica)t ab ho(m)i(n)e. q(uia) dictio r(ati)o(n)e(m)
r(ati)o q(ue) sig(nifica)t no(m)i(n)a. q(uod) dic(it) ph(ilosophu)s. h(oc) e(st) n(ecessari)u(m) ho(mo) e(st) a(nim)al
bipes. (et) n(on) q(uia) a(nim)al bipes e(st) dictio ho(min)is sig(nifica)ta a no(m)i(n)e
ho(min)is. si a(utem) n(ecess)e e(st) ho(m)i(n)e(m) e(ss)e a(nim)al bipes. n(on) co(n)t(ingit)
ip(su)m no(n) e(ss)e a(nim)al bipes. si n(on) n(ecess)e e(st) ho(m)i(n)e(m) e(ss)e a(nim)al
bipes i(m)p(ossibi)le e(st) ip(su)m n(on) e(ss)e a(nim)al bipes. [illegible] n(on) n(ecessari)u(m)
h(oc) sig(nifica)t (con)oppositu(m) illi(us) e(st) i(m)p(ossibi)le. si g(ener)o h(oc) e(st) n(ecessariu)m
i(d est) ho(m)i(n)e(m) e(ss)e a(nim)al bipes (et) oppositu(m) illi(us) e(st) i(m)p(ossibi)le g(ener)o
n(ec) [illegible] u(er)u(m) d(icer)e id(em) e(ss)e [illegible] ho(m)i(n)e(m) (et) n(on) ho(m)i(n)e(m) s(ed) si

quod dictio non infinitum dicit

necesse est esse hominem, impossibile est esse non hominem. Et sic demum est de homine quod necessario accipit aliquod praedicatum in parte dividente non homine. Eadem ratione est e converso. Deinde cum dicit. Nimium homini esse et non homini esse. Innuit eandem conclusionem per unum oppositum. Dicit ergo quod multo magis opponuntur homo et albus. Sed homo et album non significant idem, licet sint in eodem. Ergo multo magis homo et non homo significant idem. Vitanda autem patet ex littera cum dicit quod esse hominis et non esse hominis diversum significat et homo et album significat diversum. Multo enim magis opponuntur homo et non homo quam homo et album. Si igitur homo et album diversum significant, ergo homo et non homo diversum significant. Ad minus secundum rationem. Si enim aliquis dicat quod homo et album significent idem secundum rem et secundum rationem, sequitur sic demum quod omnia sint unum et non solum opposita contradictione. Si enim homo et album sunt unum secundum eandem rationem, homo et musicum et per consequens idem erit album et musicum, quod si hoc non contingit, albi et non albi secundum sunt idem.

Deinde cum dicit. Si autem hoc non contingit, probat eandem conclusionem per unum interrogationis. Et ad eum quem nos dicimus quod de non interrogatione est quod ad respondentem interrogationem detur consequenter responsio determinata. Si autem contradictoria significaverunt idem secundum rem et secundum rationem, nulla interrogatio esset determinata et definita, neque etiam responsio. Si enim homo et non homo diceret idem secundum rem et secundum rationem, quando interrogaretur aliquid de homine, interrogaretur et de non homine. Et tamen respondens hominem respondet non hominem. Quod autem interrogationes et responsiones non sint determinatae et definitae impossibile est, interrogationes enim et responsiones sunt de diversis ad minus secundum rationem. Unde quando aliqua duo dicuntur secundum rationem et non sunt idem secundum rationem, non oportet quod fiat interrogatio vel responsio de uno fiat interrogatio et responsio de alio. Et ideo si homo et non homo sunt idem secundum rem, dummodo differant secundum rationem, non oportet quod si respondetur homo respondeat non homo. Vitanda hoc autem patet ex littera quod dicit quod si hoc non contingit quod dictum est, scilicet quod album et homo sint idem, contingit quod contradictoria non dicant eandem rem. Et ideo necesse est sic dicere respondenti ad aliquem interrogantem simpliciter determinate et definite. Si enim alio interrogante simpliciter, id est de una parte negationis, puta de affirmativa, ille respondens affirmationi apponat et negationem, non respondebit definite et determinate ad interrogatum. Et si enim homo et non homo sunt idem secundum rem, dummodo sint diversa secundum rationem, non debet respondens unum quod non debet respondere ad alterum, vel plus, ut hominem esse album et alia multa accidentia esse idem. Sed tamen quia dicunt omne simul, cum interrogaverit utrum iste sit homo vel non, respondendum est tamen unum significatum, puta quod est homo vel non homo, et non est respondendum quod est albus vel quod est niger vel quod est magnus. Sed cum enim accidentium infinitum debet respondere, si omne respondere unum et alterum, id est non omnia respondebunt vel nullum. Et ergo accidentia sunt infinita ad eandem interrogationem, respondentur infinita quod est impossibile, quia impossibile est infinita pertransire. Et sic demum est de homine et albo, id est de homine et non homine. Et si enim homo et non homo sunt unum secundum rem, dummodo differant secundum rationem, qui respondet homo non oportet quod respondeat non homo, nec oportet quod si respondeat homo et non homo, non forte oportet quod quaerit de homine respondeat omnia quae accidunt homini quod est impossibile, quia si sic oporteret, fieret periculum omnis disputationis. In omni enim disputatione oportet quod opponens interroget determinatos et finitos conceptus, et

respondens eodem modo debet respondere finite et determinate. Si ergo quaestio vel responsio fieret de infinitis accidentibus, periret omnis disputatio, quia talia accidentia non possent pertransire ab intellectu.

Deinde cum dicit. Omnino vero auferunt. Tertia ratione quam negantes primum principium ponunt est ratio sua talis. Si affirmatio et negatio verificantur de eodem, sequitur quod nullum praedicatum erit substantiale neque definitivum rei, sed omnia erunt accidentalia. Sed hoc est impossibile, ergo et primum. Circa hanc rationem sic procedit, quia primo ponit conclusionem et probat eam. Secundo infert quandam conclusionem ad quam incommoda sequitur de illis (?) concedentibus, scilicet illud quod affirmatio et negatio verificantur de eodem, ibi: Si vero omnia. Ad eum (?) quem nos dicimus quod est dicere inter praedicatum substantiale et accidentale, quia praedicatum substantiale dicitur esse quod ad essentiam substantiae pertinet. Et habet quandam proprietatem cum substantia; praedicatum vero accidentale non dicitur esse quod ad essentiam substantiae. Sed est quoddam ad aliud esse substantiae. Est ergo quia illi qui dicunt esse et non esse verificari de eodem, dicunt esse substantiae est quoddam non esse, dicunt quod non esse est quoddam alietatem dicunt eo modo quo dicunt quod album non est esse hominis quod ditatum (?) sed magis quoddam non esse, quod alietatem dicunt respectu illius ad quod est aliud. Habet enim accidentia magis quod substantia. Ergo secundum hos omne praedicatum erit accidentale quia omne praedicatum erit non esse substantiae. Vitanda hoc autem patet ex littera quod dicit sic quod illi qui sic dicunt, scilicet quod esse et non esse verificantur de eodem, omnino destruunt substantiam et quod quid erat esse, id est praedicatum substantiale et quidditativum, quod autem in his patet, nam sic dicere est dicere quod omnia accidant rei et habent quandam alietatem a re et per consequens non sint de substantia rei. Sic enim dicere est dicere quod hominis esse est eius non esse, et sic est eius non esse est aliud ab eo. Et sic dicere est dicere quod aliud esse est eius non esse, et sic est aliud ab eo. Tunc quod substantia est, substantia non in dicit esse quod non dicit non esse. Si igitur est esse aliquid quidditativum hominis nullo modo diceret non esse non hominem vel non esse hominem, quia ista hae duae negationes sunt huius, scilicet hominis. Unum enim est ei esse hominis quod significabat homo. Et hoc erat substantia alicuius, scilicet hominis, quia quod est esse sic erat substantia, nullo modo potest esse non esse. Et ideo est quia significare substantiam non est significare aliud quod sit aliud ab ipso esse. Si autem id quod erat necesse esse hominis erat id quod est non hominis, sicut dicebant isti, scilicet quod esse hominis sit aliud ab homine, et per consequens sequitur quod necesse sit dicere quod esse tale non sit vero alicuius substantia, sed sit accidens rei, et omnia praedicata erunt per accidens. Hoc enim est definitio et distinctio inter substantiam et accidens, quia esse substantiale non est ad dicendum diversum aliud, sed esse accidentale dicitur ad aliquid diversum. Aliud enim est esse eo modo quo dicimus quod album accidit homini, nam tamen quod unum esse hominis sit esse album, sed esse album dicitur aliud ab homine.

Deinde cum dicit. Si vero omnia. Ostendit quod esse impossibile sit quod omne praedicatum est accidentale. Ad eum quem nos dicimus quod esse per accidens reducitur ad per se, et omne accidens reducitur ad substantiam. Si enim per accidens non reduceretur ad per se, vel si accidens non reduceretur ad substantiam, sicut accidentis esset accidens, esset abire in infinitum in accidentibus. Et hoc quia non esset status in accidentibus per se. Ergo ratio philosophi talis. Si omne praedicatum est accidentale, nullum substantiale, accidens non reducitur ad per se. Sed quia impossibile est abire in infinitum in accidentibus, sed hoc est impossibile, ergo et primum. Circa hanc rationem sic procedit, quia primo ponit rationem suam quae scilicet consistit (?) quod si omne praedicatum est accidentale, est abire in infinitum. Secundo probat quod in accidentibus non est abire in infinitum, ibi: Nec utique plus duobus. Dicit ergo sic quod si omnia praedicantur secundum accidens, non erit aliquod praedicatum quod praedicetur primo et per se, et per consequens non erit aliquod praedicatum universale. Accipit autem universale primum secundum quod in posterioribus, scilicet quod praedicatur de aliquo per se.

et q ipsa q aut num tunc erit per · g3 oia sunt accitia ita h e ipole q sicut e · e abire i i finitu · Secunda e dic · m · n · pta duob3 · ot q no e abire i i finitu i accntib3 sui i ptic accn b3 e to tuq tal / pco ac cutal e i dupl dna / vno · n · mo e pco acci / qn accnt uni accit sbo / eo mo quo dnr / q musice accidit sorti · 2o mo qn duo accia accut eid / sic musice et albu accut sorti / m3 po mo m3 2o e abire i i finitu i accntibz · 2o nullo mo e i i finitu / vi sa rone p3 lra q dic sic · q pco accital n e n duob3 mois · vnus modus e b q accut pr de accnte p accut · et h io q ambo accidut eid / sic albus pr de musico q2 abo accut hoi / alio mo e q accut pr de sbo · eo mo quo dnr q sor e musicus q2 musicu accit sorti · n q2 ambo accidat alicui a lii / cu g sit duo moi p dicam p accut · i neutro mo qt ee pco3 i i finitu · i illo · n · mo i q pdr accut de accnte no qt ee i i finitu i ascendo et h q2 i illo mo pdi ambo accia accut eid i q eid e status / et sic descendo a pdito ad sbm qt stare i sbo / g3 i illo mo pdi p accut · q accnt pr de sbo ut cu dr sor e alb / no qt abire i i fi tu i sri ascendo ita ut dicat q sorti accit al bu et sorti albo accit musice · et sic m3 i i fini tu · n · n posset ee n duob3 mois / uno mo q ex albo et sorte fiet unu · et sic sic sor e inu sbz albi · i sor alb ee sbm alteri accntis q2 ex sbo et accnte no fit unu simpr · et no n pt ee unu sbz / alius mo ee q2 sic sor e sbm albi · i albu e sbz musici · et h no pt ee p3 dual rones p q2 no e maior ro q albu sit sbm musici q q musice sit sbm albi · no · n · albu n lr pcedit musicu · m3 musicu albu cu tn sbm nlr d3 p cede accut / 2a ro q2 diffinitu et declaratu e q i e mo pdi p accut pr de accnte e alius ab illo mo i quo accut pr de sbo · sic musice de sor te / i talia mo accns n pt de accnte · g3 tn in illo po mo · q · d · si ee abire i i finitu i accntib3 i ascendo accut pdicaretur de accnte · s3 i ill to mo accut solu pr de sbo · nu e 2o q n oia p dica pnt p accut s3 alia pnt sbat · 3ia ut sic e i posse e q 2dca p diceretur de eod · Nota e q i finitatu i pdcatib3 possumus p imaginari du ob3 mois · i decursu et incursu · i decrsu n pt ee i finitas n e i p pcede p accut n e i sba · cu ro una e q2 i una pcede accns accit sbe · i sba a e status · q2 sba no e eni i elinatu · i alia a p cede duo accia accut sbe · et i e status sic p 2nr n e i p nec i b a pt ee i finitas i ascendo i q accut sit sbm accitic · 2o a q2 ut ia sup positu e i una pcede tu e unu accns · et sic patz plane lra phi. Quereret aliq p tram phi utru accns possit ee sbm accntis · dico e q accns ca te mediu i te sbm et accns pt i telli duob3 mois vno mo q medium q ad rone sbi · i q v uu accns sit sbm alterius · alio mo accut non pr e e mediu et h q2 n d3 h e rone sbi · accns

cu n h rone3 h3 sbi · 2o mo pt intelli q accnt ca dat mediu q eu ad ro3 cudi · i q sbm p h sit sbm unius accntis q2 e susceptiuu alterius sic corp recipit colore3 mediate sfic · et illo mo accut pt eade mediu eet roe · s · eae et n sbi. Ad eius eni3 nod e q duo accia respicere unu sbm h pt itelli duob3 mois · uno mo q2 ita accnt aspiciunt id sbm b q da ordine cen ie · et h rona poris et posterioris · eo mo q dnr a dnr q q tangit p acpic corp q color · et illo nl acc accut p uni · cadit mediu i te sbm et accut b · n · q eu ad ro3 eae h n sbi · 2o mo q duo accn respiciat unu sb3 acceutl · et h q2 unu no aspicit sbm mediate a · n 2m et ita illo mo unu accns n h3 ro3 poris et alti · n i roe sbi nec i roe cause.

Aliquis si 2dcces · poit a tn ro3 q negaret p mum pm · et finiciru de q ia dem e et te ro sua tal si 2dcoia u ificaret sil de eod oia erut sil unu s3 h e i pole g 2 pnu · et hac ro3 sic pcedit · q2 po poit 2uia3 sua · s · si 2dcoia u ificant sil de eod sc q oia sut vnu · 2o ot q h i 2cus · s · q oia sint unu se ad opio3 picta gore et anaxi · eo p bat 2uia3 p ma ee vam · ba l · q ad e · 3 i · atio 2da e · poit g p 2uia sua dicees q si 2dcoia sit va sil de eod · ita q id attigat affirmare et negare · se q oia sit unu ut q unu e teru · i · nauis h ic trece ordines remor et murus et ho · Secunda cu d q ad e nete · ot q id i 2cus · s · q diuita sit v nu se ad opio3 pictag · et anax · et po q se ad opio3 pictag · b q se ad opio3 anax · i · et sic ita3. Ad eius em p mu nod e q picta g posuit q q cos ut alic e vni · et h q2 ut est ut ba et e3 co · 3ia b po e va se q 2dca tr sil va de eod · q2 si ced dr e ee vm si alic ut q ho sit triris erit triris · et si alia ut q n sit n erit / et sic id erit trireris et n triraris · et sic b huc mod b po m pictag · q 2dcoia tr sil va de eod · se b 2uia pcedete q oia sr unu · 2o ad po m pictag · se q oia sit unu / et h e q debuit declari · Vna hac sua p3 lra q dic · q n solu ad po m pcedecul se q oia sut unu · s3 ad po m pictag · na b po m pictag si alic ut q ho no e / et erit no erit / et si alia ut q sic erit · erit · et sic 2tinget q 2dcoia sit va · b po m pictag · et p 2nr q oia sut unu · Secunda nu e dic · et sic ita3 · ot q id se ad opio3 pictag. Ad e eius nod e q opio anax · fuit q q l3 e i quol3 · et h q2 q l3 fit ex quol3 · 3ia ita e q q l3 e i quol3 · se q opposita et p 2nr 2dcoia u ificeret de eod se et q oia sut unu i illo 2fuso i quo ut decipiebat a anax · q2 n disti guebat i te actu et potentia / s3 · n · q l3 sit i quol3 i po q e ee b q · tn unu n e i alio i actu q e ee simpr et pfcte · Vna hac sua p3 lra a dic / q a nax · accit dic ot res sil ee / ita q ul sit ue v

num distinctum ab alio. Et quia quod est in quolibet potuit videri quoddam esse confusum et indeterminatum, in quo omnia sunt unum, deceperunt. Et ideo quia credebant loqui de ente in actu, et per consequens loquebantur de ente in potentia et non de ente in actu. Nam hoc ens quod potentia est indifferens et indeterminatum. Sed quod tale ens est in potentia et non est entelechia, id est actu. [¶] Quod autem est quod esse in quo eius esse confuso et indeterminato est esse sub quodam et in potentia. Qui igitur auctor dicebat quod quodlibet est in quolibet, eius esse confuso intentio habebat dicere quod quodlibet est in quolibet in potentia tantum. Et hoc est quod dicit Philosophus quod licet crederet dicere quod quodlibet est in quolibet actu, tamen exhibebant scilicet quod quodlibet est in quolibet in potentia tantum. [¶] Deinde cum dicit [¶] At vero dicta est probat quia iam declinant, scilicet quod si contradictoria verificantur de eodem omnia sunt unum et cetera. Et quia primo probat quod omnia affirmative dicta erunt unum, secundo probat quod secundum istam positionem affirmatio non distinguitur a sua negatione in veritate et falsitate, ibi, et quia non est necesse. Probat igitur primo quod secundum istam positionem sequitur quod omnia sint unum. [¶] Ad cuius evidentiam notandum est quod ratio Philosophi fundatur supra duo fundamenta. Primum fundamentum est quod si affirmatio et negatio eiusdem verificantur de eodem, affirmatio non distat a sua negatione. Secundum fundamentum est quod affirmationes rerum magis inter se distant quam negatione sua quam negatio eorum aliarum. Sed constat quod si affirmatio et negatio eiusdem verificantur de eodem, multo magis affirmatio et negatio alterius, cum maior distantia videatur in primo quam in secundo. Ex his duobus fundamentis arguit Philosophus sic. Si affirmatio et negatio verificantur de eodem, per primum fundamentum affirmatio et negatio non distant, ex quo sequitur quod homo non distat a non homine. Sed constat quod non distat a non homine, multo magis non distat a non asino. Ergo idem est homo et asinus. Et si contradictoria sunt vera de eodem, quia cum non est asinus est asinus. Si igitur homo est non asinus, ergo homo est asinus. Ergo homo et asinus sunt unum et idem. Et eadem ratione homo est asinus, eadem ratione est quodlibet aliud. Et sic omnia sunt unum. Vita hac ratio procedit ita quod dicit quod dicitur est quod si de omni verificatur affirmatio vel negatio, magis in contrario est si de aliquo verificatur negatio alterius non magis verificetur de ipso negatio contrarii. Quod dicitur, si negatio alterius verificatur de aliquo, verificabitur et negatio alterius. Exemplum: si de homine verificatur non homo, a fortiori magis verificabitur non trieris, quod est negatio alterius. Necesse est ergo quod de omni verificetur negatio alterius secundum istam positionem cuius ratio est. Si igitur affirmatio alterius verificatur de ista affirmatione, puta quod sit verum dicere quod homo est trieris, necesse est et negationem illius verificari. Et quia affirmatio et negatio verificantur de eodem, si affirmatio alterius non verificatur de aliquo, necesse est ad minus negationem alterius verificari de aliquo. Si negationes proprie verificantur, ut si verificatur non homo de homine, verificabitur multo magis non trieris. Si igitur negatio verificatur sic, non trieris verificabitur et affirmatio sic trieris. Et sic idem sunt et hoc erit homo et trieris. Hoc autem est impossibile quod sequitur ponentes hanc positionem. [¶] Deinde cum dicit. Et quia non necesse est ostendit quod prima istarum positionum contingit quod affirmatio non distinguitur a negatione in veritate et falsitate. Sed utraque erit falsa de eodem. Et est ratio sua ista: si homo et non homo verificantur de eodem, scilicet quod non homo nec non non homo verificentur, poterit et sic una propositio composita ex affirmatione et negatione ut dicatur quod hoc est homo et non homo. Sed ei propositioni huic est similiter opposita ea quae est ista, quod hoc non est homo nec non homo. Sed igitur opposita sunt vera de eodem, scilicet quod sit hoc est homo et non homo, quod et illa sit necesse ut negatio non homo sit ergo quod dicit istam quod bene ista propositio sit necessaria aut negare aut affirmare. Hoc enim non est necesse quod aut affirmatio aut negatio verificetur de aliquo, sed utraque de aliquo falsificari potest. Sed non de aliquo est verum dicere quod est homo et non homo, de eodem erit verum dicere quod nec erit homo nec non homo. Et quia horum duorum erunt duae negationes, scilicet nec homo nec non homo, poterit non fieri ex his duobus una propositio opposita dicto quod hoc est homo et non homo. Cui opponetur ista negatio, scilicet quod hoc nec est homo nec non homo. [¶] Deinde cum dicit. Amplius autem, post quartam rationem quae negantes hoc principium [¶] Ad cuius evidentiam notandum est quod negare hoc principium potuit esse ex quinque modis, id est quod negantes hoc principium esse ipsum se potuerunt habere. Quorum modorum primus modus est quod dicerent quod negatio et affirmatio verificantur de aliquibus, id est quod esse illa sicut affirmatio est vera et negatio et negatio. Esse aliqua quae non verificantur affirmatio et negatio, sed esse illa sicut affirmatio est vera, negatio est falsa et econverso. Quartus modus est quod affirmatio et negatio in se habent quod de quo non verificatur affirmatio verificatur et negatio, non tamen econverso, quia non est necesse quod de quibus verificatur negatio verificetur affirmatio. Tertius modus est quod de quibus verificatur affirmatio verificatur et negatio, tamen hoc habet veritatem quintum ita quod quicumque dicit dicit verum quod homo est albus et falsum dicit. Et quicumque dicit quod homo non est albus et falsum dicit. Sed quicumque dicit quintum quod homo est albus et homo non est albus, verum dicit. [¶] Et modus est quod affirmatio et negatio verificantur de eodem et econverso, et dicit verum: ut quicumque dicit quod homo est albus dicit verum dicit, et quicumque dicit quod homo non est albus dicit verum et verum dicit. Hac prima igitur parte excluditur quintum, quia primo destruit primum modum, secundo destruit secundum, tertio destruit tertium, et quartum, et ideo quintum. Secunda ibi: si vero non est omnis. Tertia ibi: si vero nec. Quinta ibi: si vero contradictione. Dicit igitur primo quod si affirmatio et negatio verificantur de eodem, aut in se habet esse omnia, ita quod idem sit album et non album et ens et non ens, aut esse quaedam sunt se habentia et esse quaedam non. Et si quidem hoc verum sit verum quod affirmatio et negatio possint verificari de quibusdam et de quibusdam non, sed quod hoc primum de quolibet affirmatio vel negatio vera ad minus in quibusdam est concessum et firmum non falsificari potest, quia ut dictum est, in quibusdam non est vera affirmatio quod non est vera negatio. [¶] Deinde cum dicit. Si vero non est omnis, destruit modos secundum et tertium similiter. Sed huius modi necesse est scilicet quod opinio negativa firmior est et notior quam opinio affirmativa, quia scilicet unum modum de quo verificatur affirmatio verificatur negatio et non econverso, id est quod negatio firmior est et prior quam affirmatio. Sed hoc est impossibile, quia omnis firmitas et prioritas et notitia negationis oritur ex notitia et firmitate affirmationis. Hoc est ergo quod dicit ita: quod si affirmatio et negatio verificantur de eodem, et non omnia, aut hoc est quia de quibuscumque dicitur affirmatio dicitur et negatio et econverso, aut hoc est quia de quibuscumque dicitur affirmatio dicitur et negatio non tamen econverso, de quibus dicitur negatio dicitur et affirmatio. Et si quidem hoc secundo modo hoc fuerit, scilicet quod non ens firmum est quod ens, et opinio negationis firmior est quam negatio, quod est impossibile. Si enim ipsum non esse firmum est, multo magis firmum est ipsum esse. Et quia affirmatio firmior est et notior quam negatio, quod opposita primum ad hanc positionem, scilicet quod utraque opinio et utraque opposita

vera est vel sit quia negatio est vera et falsa per positum. Si autem negatio est falsa multo magis sequitur quod affirmatio falsa est. Deinde cum dicit. Si vero negationem destruit tertium modum dicendi quod simul affirmatio et negatio verificentur de quolibet. Hec potest esse duobus modis, quia aut hec est vera dicendo, idest quod dicendo homo est albus verum dicitur et verum quod dicitur quod homo non est albus, aut solum est verum coniunctim, idest quod hec copulativa est vera quod homo est albus et non est albus. Et aliquando dicatur hoc modo, idest quod utraque tam affirmatio quam negatio divisim dicta est falsa. Sed cum omnino non sit vera, sequuntur duo inconvenientia. Primum est quod quicumque dicit affirmationem tantum vel dicit et negationem pronuntiat, quia pronuntiat falsum, et non enim quod pronuntiaret eum posset non falsum, et quod dicit negationem divisim tantum falsum dicit et falsum pronuntiat, et sic non erit verum. Secundum inconveniens quod sequitur ad istam positionem est quia sequitur quod omnia sint unum sicut dictum est per aliam rationem, idest quod idem erit homo et deus et triremis et ipsorum contradictoria. Et sic patet quia si affirmatio et negatio simul coniuncti dicuntur de unoquoque non differt unum ab alio, quia si differret unum ab alio puta affirmatio a negatione vel econverso, idest esset affirmatio vera propria de aliquo quod non esset negatio propria de illo et non esset negatio vera propria de aliquo quod non esset affirmatio propria de illo. Sed si negatio et affirmatio non conveniunt quoniam non differunt sed unum, ergo affirmatio et negatio propria unum sunt. Si autem negatio propria unum est cum sua affirmatione multo magis negatio aliorum, idest quod unum erit homo et deus. Si autem unum est homo et deus, unum est homo et deus, quia negatio et affirmatio unum et sic de omnibus aliis. Et sic omnia sunt unum. Deinde cum dicit. Sed autem et in dictis destruit quartum modum dicendi, quod quod affirmatio et negatio sint vere de quolibet divisim dicta disiunctim, quod si aliquis dicat quod si aliquis dicat divisim dicendo affirmationem est verum et divisim dicendo negationem est verum, sequitur inconveniens. Primum est quod omnia sunt unum sicut iam dictum est. Secundum inconveniens est quia omnes dicunt verum, et omnes qui dicunt vel dicunt affirmando vel dicunt negando, sed hec autem positio dicit affirmationem quam negationem est vera. Tertium inconveniens quod omnes mentiuntur, quia tunc aliquis mentitur quia contrarium illius quod dicit est verum, sed ad hanc positionem contrarium eius quod dicit est verum ex quo affirmatio et negatio vere sunt. Quartum est quod secundum hanc positionem perit omnis perscrutatio et omnis disputatio. Non enim potest disputari cum illo qui nihil concedit, sicut qui dicet nihil concedit absolute et determinate, non enim dicit quod est ita neque quod non est ita tantum, sed dicit quod est ita et non ita. Si autem est ita et non ita, sequitur quod nec sit ita nec non ita, et sic patuit ex precedenti ratione. Si enim hoc non sequeretur, sequeretur quod esset aliquid determinatum in rebus, quia aliquid esset ita verum quod oppositum eius non erit verum. Quintum inconveniens est per diffinitionem veri et falsi. Nam diffinitio veri est quod dicatur esse id quod est et quod dicatur non esse quod non est, et diffinitio falsi est quod dicatur esse quod non est et dicatur non esse quod est. Idest quod secundum istas diffinitiones si affirmatio est vera negatio est falsa, nam si verum est dicere esse quod est falsum est dicere non esse quod est. Et si negatio est vera affirmatio est falsa. Nam si verum est dicere non esse quod non est, falsum est dicere esse quod non est. Patet ergo per istam rationem quod non contingit idem simul affirmare et negare. Nisi forte aliquis dicat quod in hac ratione petitur principium, quia qui ponit contradictoria simul verificari de eodem forte negabit has diffinitiones veri et falsi, scilicet quod verum dicere tantum esse quod est vel tantum non esse quod non est, falsum autem dicere non esse quod est vel esse quod non est.

Amplius si. Posita superiori ratione qua negantes primum principium et sufficienter. Ad cuius evidentiam notandum est quod ratio autem est in istis sicut aliquid determinatum in rebus vel determinate verum in propositionibus, quod contradictoria non verificantur de eodem. Sed quando ponitur nihil aliquid determinate verum esse, ergo contradictoria non verificantur de eodem. Si enim ponatur quod affirmatio est tantum vera aliquid est determinate verum. Item si ponitur quod affirmatio et negatio sint simul vera, si autem hoc est determinate verum, idest quod simul contradictoria non est verum, ergo adhuc in hoc contradictoria non verificantur de eodem. Visa hac summa patet littera quod dicit: Sicut. Deinde est quod affirmatio et negatio simul vera sunt. Ergo ille qui suscipit sic opinari affirmationem sic se habere tantum, quia est tantum vera, mentitur, et similiter ille qui opinatur quod negatio est tantum vera, idest opinatur quod non sic se habere res est tantum verum, mentitur, quia secundum istam positionem solum ille qui opinatur sic et non sic se habere, idest quod affirmatio et negatio simul vera, verum dicit. Sed tamen ille qui sic opinatur oportet quod dicat aliquid determinate verum. Si enim iste verum dicit et alii non dicunt verum, et verum sit adequatio rei et intellectus, sic ille verum dicit et alii, oportet quod ita sit in re non sic dicit. Sed aliquis forte addicat quod ille qui dicit affirmationem vel negationem simul esse vera non verum dicit, sed ille qui dicit affirmationem tantum vel negationem tantum. Adhuc huius positionis ratio quia si affirmatio est determinate vera vel [illegible] oportet quod eum habeant se determinate, idest quod aliquid sit determinate in entibus. Sed tunc omnes peccabunt et qui dicunt alteram partem tantum et qui dicunt utramque partem esse veram, similiter verum dicunt et mentiuntur. Cum tamen qui hoc ponit non est disputandum neque ad quod vel pronuntiat, ut disputetur cum eo, similiter ei iste dicit se dicere verum et non dicere verum, cum enim nihil suscipiat determinatum, sed omnia similiter et esse existimat et non existimat, vel ut differre a plantis in nullo videtur esse in predictorum conditione quam plantis, quia plante habent determinatas conceptiones quas non habent hii. Deinde est quod ratio plures fundatur secundum rationem una est non ratio veri quod sit quedam adequatio orationis sive propositionis et rei significate per propositionem, esse autem propositionem aliquid per se habere est modis. Primo modo quod dicatur affirmativam tantum esse veram, et similiter dicit hic philosophus quia affirmativa tantum est vera, aliquid est determinatum in re significata per propositionem. Secundo modo quod dicatur quod negativa est tantum vera, et tunc sic dicit hic philosophus quod aliquid est determinate verum in re significata per propositionem. Tertio modo aliquis potest dicere quod affirmatio et negatio sint simul vera. Et similiter dicit hic propositionem quia ad minus hoc est determinate verum quod est significatum per istud dictum quod affirmatio et negatio sint simul vera. Secundo modo posset aliquis dicere quod contradictoria ad propositum nullo modo dicunt determinate verum sed similiter dicunt verum et mentiuntur. Cum tali autem sic dicente non est disputandum, quia omnis disputatio requirit determinatos conceptus in opponente et respondente. Deinde cum dicit: Amplius utrumque. Hic ponit septimam rationem contra negantem hoc principium, et dicit quod quia prius posuit unam rationem, secundo removet quandam cavillationem. Idest si autem non sciremus. Ad cuius evidentiam notandum est quod negantes hoc principium negabant determinationem existimationis, dicebant enim quod nullus existimat hoc esse tantum vel hoc non esse tantum. Dicit ergo verum sic solum ille dicit

vim q̄ existimat hī eē ꝫ nō eē. ītēdit g° phs ī ista rōe pbare q̄ s̄c aliq̄ delectate existiacōes de eē tm̄ ul' n̄ eē tm̄. ꝫ nō sil' de eē ꝫ n̄ eē. ꝫ pt eē rō sua tal' delectate electōes ꝫ delectate fuge secuitur delectatas existiacōes. s; n̄ eligēt̄ ꝫ fugientib; s̄c delectate elecōes ꝫ delectate fuge. g° ꝫ delectate existiacōes. [illegible]

[illegible]

principium. In principiatis autem est magis et minus per diversum recessum et accessum ab uno primo. Ergo primo unum dicitur primum et firmum dicitur primum magis et minus. Unum erit per accessum ad unum primum certissimum et firmissimum, magis autem et minus firmum erit per recessum maiorem et minorem ab uno primo. Sicut dicit philosophus quod hic est in mille stadia [illegible] quod ista est in mille per magnitudinem, non plus quod hic est certissima et firmissima. [illegible] sed quod [illegible] minus distat a quinque quam a mille. Ideo ista est in mille stadia [illegible] quinque quod ista [illegible] mille. Hec enim quod ideo philosophi qui pronunciaverunt susceperunt magis et minus [illegible] est non quod firmum principium non dicitur, et unde est dare magis et minus firmum. In tantum quod quantum ad actum non videtur esse hic magis et minus, nam in actu non fortius quaternarius est quam millenarius, sed est magis et minus quantum ad maiorem et minorem distantiam; fortius enim quia minorem distantiam habet hic quaternarii et millenarii quam quaternarii et quinarii. Consequenter autem queritur ad ea que omnium precedentium utrum hoc principium quod contradictoria non verificantur de eodem sit ultimum et certissimum. Videtur quod non, et probo videtur quod non sit notissimum. Nam videtur quod contradictoria possunt verificari de eodem. Nam sciens et non sciens contradictoria sunt, et tamen videtur quod verificentur de eodem. Virtuosus enim est [illegible] non sciens. Si ergo sciens et virtuosus verificantur de eodem, ideo quod idem est sciens et virtuosus, videtur quod sciens et non sciens verificentur de eodem, et per consequens contradictoria. Preterea quod hoc principium non sit certissimum, quia hoc principium datur per modum negationis. Omnis autem negatio oritur ab affirmatione. Ergo cum affirmatio et esse notior sit et firmior quam non esse, videtur quod aliud sit firmius et notius et certius hoc primo principio.

Ad oppositum est philosophus qui ait quod hoc principium firmissimum est. Ad hec quidem dicendum est quod hoc principium notissimum est et maxime primum. Dico quod sit notissimum, primum quod sit maxime primum probatur. Nam illud principium est notissimum et certissimum quod necessario conceditur quolibet concesso. Tale autem est hoc principium. Nam hoc principium quolibet concesso conceditur; nam si aliud conceditur, de necessitate oportet quod concedatur hoc quod non conceditur contrarium illius. Quare enim ab illo qui negat hoc principium utrum concedat aliud vel non, sicut cum eo disputandum est non. Si autem aliud non concedit, habet quod non concedit contradictorium illius, et sic habet propositum. Si autem concedit, concedit illius contradictorium. Ergo concedendo hoc et non concedendo idem, et sic in quolibet concesso falsificabit se ipsum. Illud ergo principium ideo est certissimum et notissimum quia quicumque ipsum negaverit vel de ipso dubitaverit se ipsum falsificabit. Si enim contradictoria sunt vera simul, negabit et non negabit, similiter dubitabit et non dubitabit; dando ergo se negare et non negabit, et dando se dubitare et non dubitabit. Sic ergo se habet per primum quod hoc principium est notissimum et firmissimum. Sed ergo declarari habet, scilicet quod hoc principium est maxime primum. Hoc autem declarabitur si ostendatur quod hoc principium est radix omnium demonstrationum, de quo dictum est ad [illegible], sed tamen videtur esse clarum. Ad hoc ergo evidentiam notandum est quod quedam sunt principia que extrahunt demonstrationes [illegible] que extrahunt demonstrationes in virtute. Prima principia et principia propria nec possunt vocari dignitates. Communia principia sunt communia et dignitates vocantur, et hec quia eorum virtus ad multas

demonstrationes se extendit. Sicut virtus huius principii, que uni et eidem sunt equalia inter se sunt equalia, se extendit ad multas demonstrationes. Ad quod [illegible] se potest extendere equalitas, potest se extendere virtus huius principii quod fundatur supra equalitatem. Sic ergo virtus principiorum communium se extendit ad multas demonstrationes. Quanto ergo principium communius est et fundatur supra terminos latiores et maioris ambitus, tanto virtus eius ad plures demonstrationes se extendit. Cum ergo hoc principium de quolibet esse vel non esse sit latissimum quia fundatur supra ens et non ens, quod supra latissimum ambitum, sed quod virtus eius se extendat ad omnes demonstrationes, in quo sit principium et radix omnium demonstrationum patet. Ergo quod ad primum autem potest dici quod scientia et non scientia verum sunt contradictoria, sed tamen scientia et non scientia in virtute non [illegible] contradictoria, quia negatio arta ad certum subiectum et ad certum [illegible]. Vel potest forte dici quod scientia et scientia denominata de virtute non dicuntur de eodem per modum abstractionis, sed per modum forte denominationis. In tamen quod hic denominationes non sunt ad oppositum contradictionis sed sub forma disparatis: non scientia in virtute, id est quod virtus non scientiam ergo in virtute denominare ad [illegible], id est quod virtute denominari ipsum. Sic ergo non est impossibile scientiam et virtutem denominare unum et idem subiectum, ita non est impossibile scientiam et non scientiam in virtute denominare unum et idem subiectum. Ad primum autem dicendum est quod licet istud principium detur per modum negationis, cum habeat in affirmatione propositionem, [illegible] contradictoria non sunt vera [illegible] quia est unum [illegible] ad esse [illegible], additur indivisione et [illegible]. Sed ergo hoc principium fundatur supra ens tamquam magis videtur quod fundatur supra ens ut habet rationem unius quam ut habet rationem entis. Nam si unum est quod est indivisum in se et divisum ab omni alio, unum est quod ita est hoc quod non est ad esse aut hoc et non hoc, et quod contradictoria non verificentur de eodem. Nam totum contradictionis [illegible] cum ergo unum includat [illegible] hoc et non hoc [illegible], videtur quod unum sit radix huius principii. Queritur autem quod dictum est [illegible] in principio [illegible]. Ad cuius evidentiam notandum est quod in [illegible] ex quibus opponitur [illegible], ut si diximus [illegible] potest miles [illegible]. Sed tamen loci [illegible] quod probat [illegible] locus [illegible] sicut de aliis [illegible] se extendere potest ad multos [illegible]. Sic ergo dicebamus [illegible] quod principia non extrahunt demonstrationes in virtute [illegible] locos dyalecticos [illegible].

Queritur autem utrum [illegible] principiorum communium se extendat ad probandum formaliter [illegible] quod principia!

quia sunt indivisibilia dicuntur quedam · nam dicitur principium quia quorum
virtus se extendit ad probandum formam sillogisticam · et alia
principia ut duo · scilicet dici de omni et dici de nullo · dici de omni probat
formam sillogisticam in sillogismo affirmativo universali in prima figura
dici enim universale continet totum sillogismum affirmativum prime figure.
nam dici de omni est quando nichil est sumere sub subiecto maioris propositionis
de quo non dicatur predicatum eiusdem · et hoc principium continet et
maiorem et minorem et omnem ordinem earundem · ex hoc
enim quod aliquid sumitur sub subiecto maioris propositionis · ex hoc habetur mi
nor propositio et ordo eiusdem ad maiorem · ex hoc autem quod predica
tum dicitur de eo quod sumitur sub subiecto maioris ex hoc habetur
conclusio et ordo eius ad ambas premissas · dici autem de nullo
probat sillogismum negativum in prima figura · nam dici de nullo est quando
nichil est sumere sub subiecto a quo non removeatur predicatum · ex hoc
autem quod aliquid sumitur sub subiecto habetur minor propositio et ordo eius
ad maiorem · ex hoc autem quod predicatum removetur ab eo quod
est sumptum sub subiecto maioris propositionis ex hoc habetur conclusio et or
do eius ad premissas · Sic ergo dici de omni et dici de
nullo sunt principia a quibus oritur totus ordo sillogisticus
et iste ordo sillogisticus est forma sillogismi unde deinde est quod dici de omni
et dici de nullo sunt duo principia quorum virtus se exte
ndit ad formam sillogisticam · alia sunt principia quorum
virtus se extendit ad probandum materiam sillogismi · id est
premissas ex quibus componitur sillogismus sive maiorem tantum sive
simul minorem · et ista principia in dyalecticis vocantur digni
tates · in scientiis autem realibus vocantur loci.

Est autem ab eadem opinione · postquam disputavit
contra opinionem ponentes quod contradictoria sunt simul vera · hic [illegible]
descendit ad opinionem Pictagore que opinio incidit in
eandem cum predicta ad opinionem eius istius scilicet quod contradictoria
sunt simul vera · et dividitur · quia primo ostendit quomodo ad opinionem
istius scilicet quod contradictoria sunt simul vera · secundo incipit dispu
tare contra diversas opiniones que negabant hoc principium · ibi est
autem non idem modus · primo dicit · quia primo ostendit quod ad positionem Picta
gore scilicet quod contradictoria sunt simul vera · secundo ostendit conversam · scilicet quod si
contradictoria sunt vera · vera erit opinio Pictagore · ibi et si hoc
est necesse · Ad cuius autem primum notandum est quod opinio Picta
gore fuit quod quecumque videntur alicui esse vera · si autem hec opinio
vera est · scilicet quod contradictoria sunt simul vera · nam de eadem re quidam
sentiunt affirmativam esse veram · alii autem opinantur ne
gativam esse veram · et sic si quecumque cuilibet videntur esse vera
scilicet quod affirmativa et negativa simul sunt vere [illegible]
cuicumque videtur aliquid esse verum scilicet quod non aliquis opinatur hoc
esse verum · et alius opinatur quod ipse mentiatur · quod idem
erit verum et non verum · verum quidem quia huic videtur quod sit
verum · non verum autem quia alius opinatur quod mentiatur.
Unde hec causa patet littera que dicit quod ratio Pictagore non
recedit a predicta opinione · sed reducitur in eam · necesse
est enim opinionem predictam et opinionem Pictagore simul esse et non
esse · dicebat enim Pictagoras quod omnia que videntur alicui
sunt vera · si autem omnia que videntur aliquibus et [illegible] apparent
vera necesse est quod omnia sint simul vera et falsa · quod dicit probat
quoniam multi opinantur contraria invicem omnia · si ergo quilibet
opinans opinatur verum scilicet quod omnia sint simul vera et fal
sa quia duo non eadem opinantes putant se invicem
mentiri · si autem id est necesse est idem esse et non esse forte quia
unus opinatur sic esse · alius autem non quia iste mentiatur

opinando sic esse · Verum cum dicit · Si hoc est necesse ·
ostendit quod · scilicet quod si contradictoria sunt vera · necesse est quod quecum
que alicui videntur sit verum · Ad cuius autem evidentiam notandum est quod omnis
opinio vel cadit super esse vel cadit super non esse · vel cadit
super affirmationem vel super negationem · si igitur esse et non esse simul
verificarentur · sequitur quod ille cui videtur sic esse o
pinaretur verum · et ille cui videtur non esse opina
retur verum · hic ergo deinde est quod si contradictoria simul vera sunt
verificatur opinio Pictagore · scilicet quod omnis opinio est vera
quia omnis opinio vel est de esse vel de non esse · hoc est ergo quod dicit
littera quod si hoc est · scilicet quod contradictoria sunt simul vera necesse est
omnia putata · scilicet opinata esse simul vera · verum · nam di
centes et mentientes opinantur contraria invicem · si
ergo contraria sunt simul vera · omnes sic opinantes verum di
cunt · necesse est ergo ex dictis quod utreque opiniones se consequan
tur · et ab eodem intellectu procedunt · Verum cum dicit ·
est autem non idem modus · incipit contra opiniones obviare opinioni
bus diversorum negantium hoc principium · et dividitur · quia primo ostendit quod non
eodem modo est obviandum omnibus · secundo hic incipit obviare
istis opinionibus · ibi non vite dubitantibus · ad cuius
primum notandum est quod aliqui negabant istud principium · quia eis
occurrerent alique rationes sophistice ex quibus vide
batur sequi oppositum huius principii · et istis obviandum est
solvendo eis rationes ex quarum ignorantia inciderunt in istum
errorem · aliqui autem qui negant hoc principium solum causa
orationis et protervitatis quia dum principiis non poterant
resistere · et isti cogendi sunt per quandam violentiam
reductionis · scilicet ad oppositum alicuius quod concedunt hoc autem fit
supposito quod per nomen et per orationem aliquid determinate signifi
cetur · de isto modo obviationis factum est mentio superius.
Oportet ergo quod nunc obviemus per alium modum · quod dicit philosophus
obviatum est in precedentibus per unum modum · scilicet per significationem
nominis · nunc autem obviandum est alio modo solvendo · scilicet rationes
ex quibus venerunt ad tales errores · hoc est ergo
quod dicit quod non idem modus obviandi est ad omnes · hii enim
certantes indigent persuasione · ut · scilicet ostendatur eis quod
rationes ex quibus inducuntur ad hos errores non sunt
vere · hii autem negant hoc principium ex quadam protervia et
hii per quandam violentiam reducendi sunt · quorum enim ipsi aliquas
dubitationes quas · scilicet nesciunt solvere incurrunt · scilicet op
positas huius principii horum ignorantia huiusmodi curatio est · in cu
ra · nam istorum non est obviandum ad rationem · id est positionem in se
sed obviandum est ad mentem · id est solvendo dubia ipsis que
ligabant mentes eorum · quorum vero negant hoc principium so
lum causa orationis · et ex quadam protervia volentes sustinere
rationes impossibiles ipsi secundum hoc curatio est redargutio · ut
scilicet ducantur ad oppositum alicuius quod concedunt quoniam quidem
redargutio fit supposito quod aliquid significetur per nomen et per
orationem · Verum cum dicit · venit quod dubitationes · postquam ob
viavit sermonibus per nomen et significationem nominum et
orationum · hic incipit obviare dubitationibus · [illegible] scilicet ipsis
aliquorum dubitationibus devenerunt in hos errores · solven
do · scilicet illas dubitationes · et dividitur in duas partes · primo solvit
dubitationem quantum ad illos qui ponebant contradictoria si
mul esse vera · secundo quantum ad illos qui ponebant quod omnia appa
rentia sunt vera · [illegible] deinde est quod ad hanc opiniones
[illegible] quod contradictoria esse vera [illegible]

appencia · ꝑ ꝑs · s · d · p · q̄ p̄o ponit rōe q̄ pōit ıııo
ııe ꝗ̄tdā ad pō q̄ ꝯ̄dıc̄ōa erāt sil' v̄a · S̄o istā
soluit · ı' · ad eos q̄d ḡ · (ad cui᷑ ꝓmı nod' ē
q̄ quidā uolētes fugere opio᷑ anax · necē
hēbāt dıc̄e q̄ ꝯ̄ıa erāt ī eod · dicebāt · n · a
nax · q̄ q̄lz fit ex quolz / ꝫ q̄ oē q̄ fit ꝑexis
tat ī eo ex quo fit / oꝫ q̄ q̄lz sit ī quolz · Cūg
ꝯ̄ıı̄ fiat ex ꝯ̄ıo · ꝯ̄ıı̄ erit ī ꝯ̄ıo ꝛ sic ꝯ̄ıa sı̄
sıl · q̄ ḡo hı nesciebāt istā rōnē īcıdūt
ī huīc errorē · Ōꝫ ē ḡo q̄ dıc̄ istā q̄ opīo dep̄
q̄ ꝯ̄dıc̄o sil' ıı̄ficet̄ ueıt ꝑ mod̄ dılsolūl
ex s̄bılıbꝫ · ex quıbꝫ appet ꝯ̄nacō ꝛ corꝛ
ꝛ mot̄ · uıdebāt · n · q̄ ex ıııo fiūt ꝯ̄ıa ꝛ tñ
ꝯ̄ıı̄ fit ex ꝯ̄ıo · ꝫ oē q̄d fit / fit ex ꝑ' eīte ·
q̄d · n · ıı̄ ē nō ꝑt fı̄ cū ex nıh̄ nl' fiat · Sı ḡo
nō ꝑt fı̄ nō enl · ꝫ oē q̄d fit ꝑexistıt oꝫ q̄
sı duo ꝯ̄ıa fiūt ex eod q̄ ꝑexistūt ī illo
sic qū ex aq̄ fit aer q̄ ē calıd ꝛ hūı q̄ est f
gıda · oꝫ q̄ ī aq̄ ꝑexıstūt calıı̄ ꝛ fr̄ıı̄ · ꝛ s̄r
qū unū ꝯ̄ıoꝛ fit ex aᵒ · oꝫ q̄ unū ꝯ̄ıoꝛ sit
ī aᵒ sic q̄ calıı̄ sit frıı̄ · Sı ex calō fiat frıı̄
ꝛ q̄ frıı̄ ē nō calıı̄ · ıd erit calıı̄ ꝛ nō calıı̄
ꝑ hāc rōꝫ deceptus ē anax · qui dıx̄ q̄ oīa
mıscētur ī oībꝫ · ꝛ hꝫ q̄ q̄lz fit ex quolz · huic
ꝛ opīoni q̄ ꝯ̄dıc̄ōa sit ī eod uıı̄ acceıuıste demo
crı̄ · posuit · n · uacuı̄ ꝛ plenū ī qualꝫ ꝑte corꝛ
ꝯ̄uıgı · cū ḡo uacuı̄ sit nō ens ꝛ plenū sit ēs
oꝫ q̄ ponet q̄ ens ꝛ nō ens eē' sil' ī eod · Ꝺe
nı̄ eū dıc̄ · ad eos q̄d ḡ · obuiat rōı anax · de q̄
la dcı̄ ē ꝛ soluit eā / ut ex illa solōe negātes
ꝑnūı ꝑı̄ᵘ remoueāt ab errore suo / ꝛ · d · f · b q̄
duobꝫ modis obuiat p̄dc̄e rōı · ī · ı' · anp' dıgtıca
/ ad cuı᷑ ꝑmı nod' ē q̄ q̄ dicebāt ıta q̄ oē q̄ fit
ꝑexistit · quodāmō v̄ın ē · ꝑexistit · n · ī pō ꝛ nō
ın actu / dicētes ḡo q̄ oē q̄d fit fit ex ente quo
dāmō dicebāt v̄ın / q̄ fit ex ente ī pō nō ex ente
ī actu · Sıc a' accipıᵈᵒ fı̄ nl' erit ad ꝑoᵘ corꝛ · ıd
q̄ ꝯ̄ıa sit ī eod · ī tm̄ q̄ unū ꝯ̄ıoꝛ sit ī actu ꝛ relı
quū ī pō · nō ē ī pole · qū ḡo ꝯ̄ıı̄ fit ex ꝯ̄ıo unū
ꝯ̄ıı̄ ē ın actu ꝛ relıquū ın pō / sic sıcꝫ frō fiat
calıd' / frıı̄ ē ī actu ꝛ calıı̄ ın pō · Sıc a' eē ꝯ̄ıa sil'
nō ē ī pole / est · n · ꝑ magıᵈ q̄ eē ī actu ē eē sımp̄r
eē a' ī pō ē eē b q̄ ꝛ ꝑ q̄dā attrıbucōꝫ ad aᵈ · q̄ a'
duo ꝯ̄ıa sint sımp̄r ī eod ē ī pole / ꝫ q̄ unū sit ī
actu ꝛ relıquū b q̄ ꝛ ī pō nō ē ī pole / ꝑıııā hac rōe
pꝫ ıtā q̄ dıc̄ q̄ ꝯ̄ eos quı ī exıstımāt · s · q̄ oē q̄
fit ꝑexistit ꝛ q̄ oē q̄ fit fit ex ēte · dıcent q̄
quodāmō v̄ū dıı̄t ꝛ q̄dāmō nō · ıllā ıd q̄d fit ꝯ̄ fı̄
ex nō exıı̄te q̄ a' fiat ex nō ente · ē quıd' ut sic ꝛ
ē ut nō · Sı · n · ītellıgāt q̄ ıd q̄ fit fiat ex nō en
te sımp̄r fl̄sū ē · voco a' nō ens sımp̄r q̄ nec ē ēt
ī actu nec ī pō · Sı a' ītellıgūt q̄ ıd q̄ fit fiat ex
nō ente ī actu · ī pō tn̄ ente sic uı̄ū ē · ī q̄ alıqᵒ
mō ꝯ̄ıa uel ꝯ̄dıc̄ōa poñt ī eod eē b nō b ıd · ꝯ̄ nō
q̄ ıd ē ens ꝛ nō ens · ꝫ nō b ıd · lꝫ ē ens ī pō ꝛ nō ēs
ī actu · sic q̄ q̄ ıd ē calıı̄ ꝛ nō calıı̄ · calıı̄ quıd ī
pō · nō calıı̄ a' ī actu · Ꝺe nı̄ ē dıc̄ · anp' a' dıgtı

cā · obuiat rōı anax · s · nō mō / ad ē cuı᷑ nod' ē q̄
anax · ꝯ̄cludebat q̄ q̄lz ē ī quolz ex rōe nō fı̄ ꝛ
motū se extēdet ad q̄lꝫ ens · nō · n · sı̄ ex ıpō fı̄ ·
q̄ q̄lz sit ī quolz · nō fı̄ se extēdat ad totū ambi
tū entıs · Cū ḡo fı̄ nō se extēdıt ad totū ens ·
nō sı̄ ex ıpō fı̄ q̄ q̄lz ē ī quolz / ꝛ sic p̄t eē rōı
pꝫ talis · fı̄ ꝛ motū nō se extēdıt ad totū ens
q̄ eēncıa sepata aūt ī mobılıa sı̄ ꝛ ıgnıabılıa · ḡo
ex fı̄ ꝛ motū nō p̄t ꝯ̄cludı q̄ q̄lz sit ī quolz / ꝑıııā
hac rōe pꝫ ıtā q̄ dıc̄ · q̄ dıgnū ē q̄ ıstı · s · anax ꝛ
seq̄ces eius exıstımēt ꝛ opınēt alıq̄ s̄bam eē ē
nō sı̄ n̄c ꝯ̄nō n̄c corᵒ n̄c motᵒ ꝛ talıs s̄ba nō hꝫ
ꝑbō anax · ex quo · n · fı̄ nō ē ī talı s̄ba nō potıt cō
cludı ex ıpō fı̄ q̄ ꝯ̄ıa sint ī talı s̄ba · ex q̄ q̄ · ꝯ̄h

Sımılt̄ a' ꝛ ıı̄ eē appen · poñt obuiant pōı a
nax · ad q̄ seq̄batur q̄ ꝯ̄dıc̄ōa sı̄ sil' v̄a obuı
ando rōıbꝫ eı᷑ · ıpse ıta obuiāt pōı illoꝛ ꝛ rōıbꝫ
quı p̄bebāt q̄ oīa appenı̄ erāt v̄a / q̄ ut tang' opı
nıōꝫ illoꝛ q̄ p̄bebāt q̄ nl' poterıt scırı q̄ oīa e
rāt ī motu ꝛ oīa erāt ī dcıata ı' · hıc a' opı
nıōıs cā · eē ꝑ'ᵐ · d · f · q̄ p̄o pōıt opīoꝫ ponēcıū
q̄ appenı̄ sint sil' v̄a · S̄o pōıt q̄dā accıı̄t q̄ se
ad opīoꝫ illoꝛ · ı' · q̄ ꝛ ꝯ̄nıctıı̄ actıı̄ ē · p̄o ḡo
pōıt talē rōꝫ · nl' scıtur n̄c ur' a nob' nō ꝑ sen
sıbus q̄ appent ꝯ̄ıa · Sı ḡo ea q̄ uıı̄ sint v̄a · sē
q̄ ꝯ̄ıa sil' appenı̄ v̄a ēē · (eē hāc rōꝫ sic p̄cedıt · q̄
p̄o pōıt b am ꝑpōnı · s · q̄ ꝯ̄dıc̄ōa appent b s̄bıı ·
S̄o pōıt ꝑmā ꝑpōnı · s · q̄ nl' appet nob' nō b sen
sıbus · ꝛ ꝯ̄ pōıt ꝯ̄nı · s · q̄ b ıstā opīoꝫ ꝯ̄ıa sı̄ sil'
v̄a · ꝛ ıd sil' sic ꝛ nō sic se hēbıt · S̄a ıl oīo nō
ꝫ ı' · pala q̄ ḡo eē ꝑıııı̄ · d · f · q̄ p̄o pōıt quō ꝯ̄ıa ap
pent eıd' ꝛ sic ē ꝯ̄dā solōe q̄ ī [illegible] · S̄o hoc
ꝑbat q̄ ꝯ̄ıa appent b s̄bıı ı' · anp' a' · p̄o ḡo pōt
· s · q̄ ꝯ̄ıa appent b s̄bıı dıcēs q̄ ıı̄tas q̄ ē eē
appenı̄ · ı' · opīo de ıı̄tate appencıı̄ ueıt quıbꝫ
dam ex ıpıs s̄bıbꝫ / ꝛ hꝫ q̄ ēcıebāt q̄ q̄cq̄ sētıt
ī ē sic sētıtur · ꝛ q̄cq̄ ur' ī ē sic ur' · Cū ḡo ꝯ̄ıa
uıdeantur / ꝯ̄ıa erūt sil' v̄a · n̄c vꝫ solō a cor q̄
forte uoluıt dıc̄e q̄ ıd q̄ ur' plıbꝫ ē v̄ın ꝛ ıd q̄
ur' paucıorıbꝫ ē fl̄sū · q̄ ıudıı̄ de talıbꝫ nō cau
p̄t b multıtudıē ꝛ paucıtatē · Sı · n · ıudıcıı̄
de re fiet b multıtudıē ꝛ paucıtatē seq̄ret
q̄ v̄ın reıcētur ī fl̄sū · q̄ pꝫ sic · Sı b' eē dulce ıd
ē v̄ın · q̄ ur' b ysı sanıs ul' sapıētıbꝫ qui sı̄ plet
lꝫ a' eē amarū ur' ē fl̄sū · q̄ ur' hısc · s · ī fıı̄ıs
ul' ī sapıētıbꝫ q̄ sūt paucıores · S̄e q̄ sı oēs labo
rauıt ul' desıpıant paucı a' sūt sanı ul' pru
dētes q̄ dıcerent hos · s · ī fıı̄os ul' desıpıētes eē
plet / illos a' · s · ī fıı̄os ꝛ ī sapıētes nō hꝫ eē pau
cıores · Sı ḡo ıd q̄ ur' plıbꝫ ē v̄ın · ḡo ıd q̄ uıdebı
ī sapıētıbꝫ ꝛ ī fıı̄ıs q̄ pōn' plet eē v̄ın · hıc aūt
ur' dulce eē amar · ḡo b' erit q̄ tm̄ erat fl̄sū
q̄ uıdebat' paucıorıbꝫ · b ın ḡo hāc pōm fl̄sū
ıtıtur ī eē · Ꝗuod' ē q̄ rō pbı ī dım ē lꝫ sı ıu
dıcıı̄ de v̄o ꝛ fl̄sō eēt b multıtudıē ꝛ paucıtatē
ī q̄ plet ıudıcētur sapıētes ꝛ paucıores ıudıcāt
ꝛ desıpıētes seq̄t q̄ v̄ın reıcıtur ī fl̄sū · ꝛ fl̄sū re

[illegible]

eadem erat. i. iste sic iacens insipiens quantum ad ma-
gis tunc videbatur qui fuerat tunc prius sapiens
quantum ad ea que prius videbantur. Quod est quod ho-
mo sapiat post plagam illatam et tamen ista que prius
fuit sapiens et postea insipiens hoc non potest esse
nisi videbatur habuit non intellectus secundum naturalem dispositionem corporis
et posuit intellectum sic sensum. et non plus dicit quod homo
nolens probare quod intellectus sit sensus faciebat ipsum
rectorem. quod iacens in extasi et ad sapientiam ante
plagam illatam et postea. Deinde cum dicit palam ergo. postea
quod posuit quod illa que apparent sensui sunt vera. postquam
posuit quod non apparet nobis nisi per sensum et intellectus sensus
sunt, per consequens concludit ex dictis quod omnia sunt vera dicentes
quod non est quod si omnia apparent per sensum. et utrumque apparentium
est prudentium. i. est verum sed quod utrumque contrariorum est
et quod contradictoria verificantur de eodem. in quo eadem res sic
et non sic se habet. Deinde cum dicit. quare et gravissi-
mum accidit. postquam posuit opiniones antiquorum hic ostendit
argumentum et inconveniens quod sequitur ad opinionem antiquorum. dicens quod
gravissimum accidit est quod istis sic opinantibus ac-
cidit. nam si isti qui maxime viderunt verum quan-
tum potest ab homine videri qui et maxime querunt
et amant ipsum verum. tales sunt sic dixerunt
de veritate. et talia sic fatentur enunciaverunt
quomodo non est dignum respicere philosophiam et incipientes
conantes philosophari. q. d. immo est dignum. nam
secundum opinionem istorum nulla est veritas determinata in rebus
quia aliquando res sic et non sic se habet. sed quia veritas non est in re-
bus querere veritatem querit aliquid quod non potest haberi. et sic isti
qui persequuntur volatilia quia tanto magis ea persequuntur tanto
magis ab eo elongantur. in exitu de querere veritatem
quia quod queret et numquam inveniet. Deinde cum dicit.
huius autem opinionis causa. postquam posuit opinionem illorum
qui ponebant quod apparentia omnia erant vera. hic ponit
opinionem illorum qui ponebant quod nihil potest sciri in rebus
et dicit s. d. p. quod duo motiva quibus movebantur
isti ad opinandum quod nichil scitur. Circa primum
primo ergo ponit primum rationem et primum motivum quibus
movebantur ad opinandum quod nihil scitur de rebus
talibus. scientia sicut est. est de ente certo et determinato. sed omne
ens est indeterminatum. quod patet ex hoc quia omne ens est sensi-
bile et sensibile indeterminatum est per naturam. ergo nullum ens
sciri potest. unde ratio patet. Item quod contingit sic. ista
dixerunt isti quod apparentia sunt vera. huius autem quod non po-
test sciri causa est sue opinionis quia intendebant querere
veritatem de entibus. entia autem omnia sensibilia sunt
in sensibilibus autem multum est de non ente et de non de-
terminato et hoc quod ens est non quod de se non determinatur ad
aliquam formam et non ens sensibile sic est tale se habet et
ideo non est determinatum. isti ergo probabiliter dicentes determi-
nant quod dicunt per rationem. unde tamen non dicunt verum quia
opinio eorum habet aliquam verisimilitudinem. magis congruit
dicere sic dicebant quod dicere sic dicebat epicarmus
ad xenophanem qui non ponebat suam positionem sine
ratione et sine probabilitate forte dicens quod omnia entia
sunt immobilia et necessaria et isti dicebant ut posuit habere
scientiam de rebus. Quod est quod isti in positione sua duobus

motivis persuadebantur. primo quia ponebant quod omne ens est ens
sensibile. in maiori autem ambiguitate est ens sensibile. et un-
de sensibile est ens. ergo est ens sensibile. quia est dare ens intelli-
gibile. sed isti non attendentes tale ens propter debilitatem
sui intellectus. ergo persuadebantur quia ponebant quod in ente sensibili
nihil est determinatum. sed. i. non enim ens sensibile indeterminatum se habet
ad multas formas. tamen ens sensibile per formam determinatur
et ad certum et specificum modum essendi de quo certo et spe-
cifico modo essendi potest esse scientia. Deinde cum dicit amplius po-
suit secundum motivum vel secundum rationem per quam isti movebantur
et rationem talis. omnis scientia est de ente. sed nihil est unum in rebus in
quo possimus dicere hoc est determinate in rebus vel hoc non est et hoc quia
omnia sunt in motu et mutatione. ergo nulla scientia potest haberi de re-
bus. unde hac ratione patet littera quod dicitur quod isti de ista opinio-
ne videntes quod totum hoc sensibile est in motu. videntes autem quod
de eo quod est in motu nihil unum potest enunciari. quia quod est in
motu nec est in termino a quo nec est in termino ad quem. dixerunt
quod nulla scientia potest haberi de rebus ex hac opinione pullu-
lavit opinio dictorum philosophorum summa vel extrema. i. que
venit ad summum vel extremum. quia dicebat omnia
moveri. et hec est opinio dicentium eraclizare. i. dicen-
cium se sequi opinionem eracliti. hanc enim opinionem
habuit eraclitus. estimavit enim omnia esse in motu
et non in termino ad hanc dementiam pervenit quod opinatus
est quod non oportebat aliquid dicere. sed ad exprimendum
quod volebat movebat solum digitum. et hoc ideo quia
credebat quod veritas rei quam volebat exprimere prius
transiret quam oratio finiretur. unde in loco orationis move-
bat digitum quia oratio finiretur et eraclitus quandam
articulum reprehendit. alia littera habet quod increpuit era-
clitum. i. quod alius increpavit istum quia dixit quod non
contingit eandem rem putare homines intrare in eodem flumine
quia antequam intraret bis flumen iam defluxerat. hoc autem repre-
habat eum quia parum dixerat. ipse enim estimavit quod
semel impossibile est intrare in eundem fluvium quia antequam semel
intraret aqua fluminis mutatur. et non solum dixit quod homo non
potest bis loqui de re aliqua quia ipsa mutatur. sed et nec semel.

Nos autem et ad hanc rationem. postquam posuit scilicet.
duas opiniones dicentium. s. quod apparentia omnia erant
vera dicentium et quod omnia sunt in motu. et posuit nihil esse certum
in rebus de quo possit aliquid sciri vel enunciari. in parte
ista disputat contra predictas opiniones et d. s. quia primo
disputat contra opinionem illorum qui ponebant omnia esse in
motu et quod nihil determinate potest enunciari de rebus. secundo contra
opinionem illorum qui ponebant omnia apparentia esse vera ostendens
quod hoc non est necesse. Circa primum de veritate non. primo in. vi. p.
s. quod adducit. vi. rationes contra illos qui dicebant quod
nihil est determinatum in rebus. et hoc quia omnes sunt in motu.
Circa primum equivoce. i. prima. sed hic potest intelligi. est. i. ami.
palam. vi. i. amplius autem palam. vi. i. equivoce contingit sic po-
nit ergo primo primam rationem contra illos qui ponebant quod nihil
est vere determinate in rebus. et ratio sua talis. quod si omnia essent
in motu sicut isti ponebant non posset concludi hoc quod non
sit aliqua veritas determinata in rebus. sed potest concludi oppo-
situm huius de motu. i. potest concludi aliqua determinata
ratio et aliqua determinata veritas. id est quod est in motu
dum movetur nec est in termino a quo nec est in termino ad quem. ergo ad mi-

licet non potest sciri de motu. Similiter est ergo dicendum quod si omnia sunt in mo-
tu vel potest sciri quia ad minus licet declarata non sit per viam hec
ratione patet tertia quae dicit quod ubi contra hoc est quorundam opinionem dicere
quod permutatur qui permutat habet aliquam [illegible] rationem et principii
quod potest enuntiari et sciri de eo quod quidem non est quod movetur
dum movetur nec est in termino a quo nec est in termino ad quem et sic nec
aliquid potest enuntiari de motu quod videtur contra opinionem istorum vel et-
tiam necesse rei quae est in motu. ¶ Deinde cum dicit: est autem du-
bitabilissimum, ponit secundam rationem et est talis: quod de eo
quod est in motu potest aliquid sciri vel enuntiari, quod patet sic: licet enim
id quod est in motu non sit in termino simpliciter a quo nec in termino ad quem
ut dictum est in ratione precedenti, tamen dici potest quod partim est in ter-
mino a quo et partim in termino ad quem. Et sic ad minus
hoc sciri potest de eo quod movetur, de eo etiam quod corrumpitur
aliquid sciri potest, quia omne quod corrumpitur erat ens; non enim quod non
est corrumpitur. Ergo ad minus hoc sciri potest de corruptibili quod erat
ens. Generatio etiam aliquid sciri potest de generabili, quia omne quod generatur
ex aliquo generatur, quod non generatur ex nihilo. Ergo ad minus hoc
sciri potest de eo. Vitam hanc summam patet tertia quae dicit. Et id quod dicitur
istis, scilicet quod de re existente in motu nihil potest sciri, videtur du-
bile esse; non videtur esse verum de re non quae est in motu ad sciri
potest in mole vel tamquam abiciens terminum a quo potest hoc de eo
quod abicitur, potest hoc de eo quod fit. Ergo ad minus hoc scitur de eo.
Ergo non dicunt [illegible] quod non potest sciri de re corporali, omne
enim quod corporale aliquid entis est. Ergo ad minus hoc sciri potest de
eo quod entis est. Tertio non dicunt [illegible] quod non potest sciri
de re generabili, omne enim quod generatur et fit ab aliquo generante ge-
neratur et ex aliquo generatur, aliquid enim ex nullo aliquo generatur,
aliter esset abire in infinitum in causis materialibus. Ergo de re genera-
bili ad minus hoc potest sciri quod ex aliquo generatur et quod non est abire
in infinitum in causis materialibus. ¶ Deinde cum dicit: Quoniam hii penitus
tetigerunt, ponit tertiam rationem. Ad cuius evidentiam notandum est quod isti qui
ponebant omnia esse in motu maxime movebantur propter motum
augmenti. Dicebant enim quod motus augmenti esset continuus,
et quod quantitas rei secundum quod attenditur divisionem proportionalem
secundum partes temporis in quolibet parte temporis fiat augmentum
secundum aliquam quantitatem quae se habet proportionaliter ad totam quan-
titatem sicut se habet pars temporis ad totum tempus. Arguebant
ergo isti illa quae augmentantur continue augmentantur et
tamen ille motus est nobis insensibilis et imperceptibilis. Ergo a simi-
li aliquam moventur aliis motibus a motu augmenti continue mo-
ventur, licet ille motus sit a nobis imperceptibilis. Hanc rationem
tertiam [illegible] philosophus dicens quod permittentes hanc rationem quae est
de augmento dicimus quod non est idem motum secundum quantitatem et secundum
qualitatem, licet enim id quod movetur motu augmenti non maneat
secundum quantitatem, tamen ad minus manet idem secundum qualitatem
et speciem. Ergo de eo quod movetur motu augmenti ad minus
hoc sciri potest quod in toto augmento idem est secundum speciem et secundum qua-
litatem et esse. ¶ Notandum est quod isti qui movebantur ex
motu augmenti in duobus peccabant. Primo quia non est ne-
cesse quod motus augmenti sit continuus. Non enim sequitur quod si aliquid
secundum tantam quantitatem augetur in toto anno quod secundum di-
midium minus quantitatis augeatur in dimidio mi-
nus anni. Secundo peccabant quia licet id quod movetur motu augmenti
varietur secundum quantitatem, tamen non oportet quod varietur secundum
qualitatem et speciem, id est secundum qualitatem specificam, ex quo sequitur quod non
obstante motu augmenti ad nec veritate potest

sciri de rebus. ¶ Deinde cum dicit: Amplius autem, ponit quartam
rationem quae talis est. ¶ Ad cuius evidentiam notandum est quod isti videbantur
sic arguere: entia sensibilia quae sunt apud nos, id est infra sphe-
ram activorum et passivorum, sunt in motu. Ergo omnia entia
sunt in motu. Contra hoc arguit philosophus sic: entia quae non sunt
generabilia et corruptibilia, non infra sphaeram activorum et passivorum,
maiorem quantitatem habent quam entia corruptibilia generabilia
quae sunt infra sphaeram activorum et passivorum. Si ergo per entia
quae sunt infra sphaeram activorum et passivorum isti enuntiaverunt
quod totum ens est in motu male enuntiaverunt. Si enim per
ens quod est infra sphaeram activorum et passivorum potest enun-
tiari de toto ente quod est in motu, multo magis per
ens quod non est infra sphaeram activorum et passivorum potest
enuntiari de toto ente quod totum ens est immobile, cum
hoc sit maioris quantitatis quam illud. Hii ergo male enun-
tiant, quia quod competit parve quantitati entis attribuunt toti en-
ti. ¶ Vitam hanc summam, patet littera quae dicit quod sic estimantes
quod omnia sunt in motu et hoc quia viderunt paucas entium sen-
sibilium esse in motu dignum est reprehendere. Hii enim pau-
ca entium quae sunt in motu non debent enuntiare de toto
ente et de toto celo quod sit in motu. Celum enim licet
moveatur localiter, non tamen movetur ad formam. Hii enim
ea quae sunt apud nos quae sunt in motu non debent enuntiari
de toto ente quod sit in motu propter hoc enim locus sensibilis quod
est apud nos continue est in generatione et corruptione, et ens quod
est hic est in motu; tamen ens quod est apud nos secundum minus
quantitatis est respectu quantitatis superiorum corporum. Terra enim secundum
minus quantitatis est respectu celi et non est centrum mundi
factum est. Ergo enuntiare de toto ente quod competit mi-
nime parti entis. ¶ Notandum est quod sic probant astrologi:
sex signa apparent super terram quod non esset si terra haberet
quantitatem nobilem respectu celi. Illa enim quantitas nobilis
occultaret nobis aliquam partem celi in qua non apparerent
nobis sex signa super terram. Cum ergo hoc sit falsum, videtur enim
quod terra est centrum et punctus respectu celi. ¶ Deinde cum dicit: tamen
propter palam, ponit quintam rationem quae dicitur quod omnia sunt in mo-
tu dicentes quod dicere quod omnia sunt in motu contradicit hiis quae alias dicta
sunt a nobis in aliis locis. Dictum enim est a nobis in aliis locis
quod est dare quoddam immobile separatum a motu et quoddam primum
movens immobile. Hoc est ergo quod enim attribuitur debet esse.
¶ Notandum est quod dicere omnia esse in motu implicat impossibile. Omni
enim motui oportet aliquid immobile. Si ergo omnia essent in mo-
tu motus non arguit contradictio in mobile quod est impossibile. Hoc est
ergo quod forte voluit dicere philosophus in ista ratione intendens
quod sicut ens per participationem arguit ens per essentiam et ens
quietum arguit ens separatum, in ens in motu ar-
guit ens immobile. Et sic impossibile est dicere quod omnia en-
tia sint per participationem vel quod omnia entia sint quieta, immo
impossibile est dicere quod omnia sunt in motu. ¶ Deinde cum dicit:
Et quidem quoniam, ponit septimam rationem quae talis est quod opinari
quod omnia sunt in motu contradicit opinioni quae dicit quod quaedam
non omnia sunt simul. ¶ Ad cuius evidentiam notandum est quod omnis
motus localis supponit distantiam localem, id est terminum
a quo distat localiter a termino ad quem. Numquam esset mo-
tus a termino a quo ad terminum ad quem supposito motu
distantiam localiter. Item enim ea quae sunt in eodem loco
non est per se motus, sicut quod idem omnino sit et velut potest esse

colouratum et quantum non est per se motus a quanto in colora-
tum non est ergo dicemus ergo quod habet primam distantiam
que reatur in motum non est motus item ea a [illegible] eius species
sic non diversus quod ad movens ab albedine in albe-
habet eandem distantiam que reatur in motum dicitur quod non
est motus in forma que compaciuntur se in eodem [illegible]. Si
ergo qualitas contrariorum [illegible] de eodem non erit motus
a quo in quale non mutatio a contrario in contrarium. Di-
cendum quod ista oppositio magis est cum quietis quam mo-
tus. Si utrumque contrariorum in utroque quiescitur
necesse est quod fiat motus a quo in quale [illegible]
dicendum quod sit contrarium ad esse et non magis est ad quietis
quam motus. Item ad quod ad motum non habet quia mo-
tus est habet in indigentia. Si omnia sunt in omnibus et omnia mix-
ta de omnibus omnia [illegible] ab omnibus et sic destruitur omnem motum.
[C]onsequenter dicit nunc distinguet scientiam habet motum [illegible]
destruerent eius ... dicit nunc supposito quod res sensibiles
sunt in motu potest haberi aliqua scientia de eis. Quod est con-
tra quosdam sic procedendo est primo ponere tres rationes quibus
aliqui possent uti ad destruendum scientiam simul.
Ergo aliqua ratio est ex parte modi sciendi, alia ex parte sci-
bilis, alia ex parte scientis, alia ex parte medii
per quod aliquid scitur. Secundo ostendit quod quod potest sciri et de
re sensibili et solvendo istas rationes in oppositum. Similiter
ergo aliqua ratio est ex parte modi sciendi et est prima
ratio talis. Si aliquid scitur ex priori scitur et notiori.
De illo ergo priori et notiori contingit nunc sci-
tur vel non. Dicendum quod non scitur nunc in possibile
quia habet ad infinitum et id magis. Si ergo illud prius est
[illegible] quod potentius scitur nunc quam ipsum multo magis
scitur. Si dicatur quod illud prius et notius scitur
quod quia est scitum per prius et sic erit abire in infi-
nitum in primis vel ergo nullum scitur vel si scitur erit da-
re infinitate prius notius. [A]lia ratio est ratio prima sumpta
ex parte scibilis et est ratio de qua scientia est mecum in-
tra quam ratio magis probat quod de sensibilibus non est scientia
et per hoc sic formari. Omnis scientia est de firmo et permane-
nti. Sed sensibilia sunt in continuo motu et continua transmu-
tatione. Ergo de eis non potest haberi scientiam. Tertia ratio sumi-
tur ex parte scientis que vel est ratio Menonis et ratio
Menonis de qua fit mentio in primo posteriorum et potest esse ra-
tio talis: vel addiscit aliquis vel novit. Ergo quamquam ad
discat ad novit quod quod addiscit et non addiscit
erit [illegible] vel impossibile. Ergo nullus addiscit. Item non
potest haberi scientiam qui vel addiscat vel ergo oportet dicere quod omnia
sciuntur et notorie et sic nove erit novum in
natura. Vel oportet dicere quod si anima nostra est creata sic ta-
bula rasa quod vel potest addiscere quia anima nuda nihil
prius novit. Quarta ratio sumitur ex parte medii per quod
res si scitur cognoscitur. Omnis enim res que a nobis
cognoscitur si cognoscitur per ydolum et per speci-
em. Quia lapis non est in anima sed species lapidis nec
anima est locus rerum sed est locus specierum et intentionum.
Ydolum autem rei non perfecte dicit notitiam rei. Cognoscen-
de enim ydolum rei non est perfecte cognoscere rem.
Cum ergo apud nos non sit res sed ydolum. Videtur quod
res non sciuntur a nobis vel si sciuntur in perfecte.

scivit si declaratur est ergo primum. Postea est ergo secundum. Secundum quod
contingit ad scire quod potest probari primo sic argu-
mento. Desiderium nature non est frustra. Homo habet primum in primo hu-
ius scire scire desiderat. Ergo desiderium eius ad scire
non est frustra. Certe autem frustra non contingeret eum ad
scire. Potest formari aliter idem argumentum sic quod homo
naturaliter desiderat possibile ei advenire. Sed omnes homines na-
turaliter scire desiderant. Ergo possibile est quod scientia eis adve-
niat. Potest ergo ad sciendum potest argui sic quod du-
bitat an contingat ad scire non dubitat se du-
bitare. Sed certus est se dubitare. Non est autem certus
nisi de eo quod scit. Ergo ille qui dubitat de scire
necesse est concedere se ad scire. Potest idem argumentum
formari sic qui negat scientiam scientiam concedit et
quod certum est quod non est scientia et sic est certus aut non de eo quod
scit. Qui ergo negat scientiam concedit scientiam et
sic ad sciri non potest negari. [Q]uid est enim [illegible] ut
[illegible] melius videamus et ut pateant que dicere
sunt illa ante potest haberi scientia quod [illegible] videndum est quid
est scientia et quid sit cognoscere ex quo vero videndum
est quid est scibile ut ex cognitione scibilis concludatur
quid est scientia. Dicendum est ergo quod scibile perceptibile est idem
vel dicitur sciri quod ab intellectu percipitur. Sed hoc non suf-
ficit videtur vel quod opinabile autem non ab intelle-
ctu percipitur et tamen ut sic non est scitum opinatum.
Ergo et scitum istis differunt quia opinatum accipitur
ab intellectu sed cum formidine alterius partis. Unum in
intellectus opinatur quodammodo vacillat. Scitum
autem accipitur ab intellectu sine formidine alterius partis.
Sic ergo scibile est perceptibile ab intellectu et scitum est per-
ceptum ab intellectu et quod ad hoc convenit cum opinato vel
opinabili. Sed quia est perceptum cum quadam certitudine
differt scitum et opinatum. Scitum est ergo quod percep-
tum est cum quadam certitudine. Sed hoc non sufficit videtur
enim quod dignitates et principia prima percipiuntur
ab intellectu et percipiuntur cum quadam eminenti
certitudine et tamen principia non sciuntur quia scientia non
est principiorum sed magis conclusionum. Oportet ergo plus adde-
re quod scitum est quod est perceptum ab intellectu et cum
certitudine. Tamen quod ista certitudo percipiatur
ab intellectu per resolutionem scibilis vel sciti ad
suas causas. Unde hoc ut [illegible] item certitudine principiorum
et certitudine conclusionum. Quia certitudo principiorum percipi-
tur ab intellectu sine resolutione ad aliqua priora
quia principia non habent priora. Certitudo autem conclusionum percipitur
ab intellectu per resolutionem conclusionum ad causas suas.
Et ideo principia non dicuntur sciri sed magis intelliguntur. Conclusiones
autem proprie sciri dicuntur. Possumus ergo concludere diffinitionem
scibilis vel sciti dicendo quod scitum est cuius certitudo percipitur
ab intellectu per resolutionem eius ad suas causas.
Hoc primum differt scitum et opinatum. Hoc secundum dif-
fert scitum et intellectum. Vocatur intellectum habitus princi-
piorum. Ergo scitum est cum certitudine perceptum per reso-
lutionem ad causas. Oportet quod scientia sit certa perceptio intellectus
habita per resolutionem effectuum ad causas. Unde quid est
scientia patet quod ad sciri potest. Certitudo enim multorum
percipi potest ab intellectu per resolutionem eorum ad suas causas.

et per quod aliquid sciri potest et ideo est non proprie modus. Sed diligenter notandum quod scientia duobus accipitur. Primo uno modo accipitur scientia pro quacumque cognitione certa et sic ista acceptio est in proposito et isto modo accipiendi dicitur ad sciri eo modo quo dicitur quod scientia est certitudinaliter aliquid scire et cognoscere. Dicitur enim quod sciens ille non cognoscit ad cuius non conditionibus multorum. Secundo modo accipitur scientia proprie et isto modo accipitur cognitio scientialis est cognitio intellectiva certitudinalis habita de re per resolutionem rei ad causas suas. Et isto modo accipiendi dicitur quod ad sciri est de re sensibili. Primo quia falsum est quod dicebant isti scilicet quod omnia sunt in motu. Secundo quia in rebus sensibilibus sunt aliquae rationes immobiles et ideo quae possunt resolvi ad causas suas est. Et notandum diligenter notandum ut pluries dictum est quod scientia abstrahit ab esse existere et contingit esse et esse. Sic enim necesse quod res sensibiles sunt multe rationes immobiles quae comprehendi possunt ab intellectu et per quas sciri movetur. Ad rationem per esse existere et non esse in esse universale est quo ad presens sciri modo solvendo quod rationes quae sunt incorruptibiles. Ad primam rationem quando dicitur quod omne quod scitur scitur ex prioribus et notioribus. Dicendum quod verum est. Sed cum quando dicitur quod ista priora prius sciuntur vel notiora dicendum est quod prius non sciuntur proprie sed magis intelliguntur. Et cum quando dicitur quod intelligere et videre prius quam scientia quod conclusionem, prius ergo nobilior cognitio quam cognitio quae conclusionis cognitio est cognitio talis simpliciter cognitio quod est totum et quod est per quod cognoscitur quod esse totum est maius sua parte conclusione non cognoscitur per resolutionem ad causas suas. Et quando dicitur quod prius universaliter et magis. Dicendum est quod in eodem proprie verum est quod quidquid aliquid est salvatur in causa et effectu nobiliori modo salvatur in causa quam in effectu sicut est in proposito quia cognitio salvatur in principiis et conclusionibus sed nobiliori modo salvatur in principiis quam in conclusionibus. Ad primam rationem quando dicitur quod omnia sensibilia sunt in motu. Dicendum est quod haec ratio procedit multum modis. Primo quia isti autem arguebant credebant quod omnia entia essent entia sensibilia et per esse sensibilia sunt in motu credebant quod omnia entia essent in motu. Dicendum quod omnia entia sunt sensibilia falsum est. Sic ostensum est in ista. Secundo probabant quia non probabant quod de re sensibili et motu non potest accipi ab intellectu ratio fixa et in tali multis eo modo quo dictum est. Dicendum quod in rebus sensibilibus manent intelligibiles et immobiles rationes. Ad tertiam rationem quando dicitur quod quod est discitur prius novit. Dicendum est quod haec ratio fundatur super hoc quod omnis cognitio ex praeexistenti fit cognitione et ideo dicebant isti quod quando discitur prius novit. Declarandum est secundo quomodo disciplina fit ex praeexistenti cognitione. Ad quartam rationem dicendum est quod non debet sic intelligi quod id quod discitur eodem modo praecognoscatur quo discitur. Sed debet sic intelligi quod id quod discitur alio modo praecognoscitur et alio modo discitur et non oportet quod sit cognitum per omnem modum. Sed solum sufficit quod sit cognitum secundum aliquem modum id est in quantum discitur in principiis praecognoscitur in universali. Ad ultimam rationem quando dicitur quod per dolum rei non ducit in cognitionem rei. Dicendum est quod per dolum rei secundum se habet duobus modis potest se habere ad intellectum. Uno modo quod ipsum per dolum rei sit obiectum cognitum ab ipso intellectu in quo intellectus intendit sive fertur secundum ipsum per dolum. Et isto alio

modo ut per idolum rei non habet perfectam cognitionem de ipsa re. Et hoc quia videtur ipsum idolum non est per se unde re ipsam. Secundo modo potest se habere ad intellectum idolum non quia sit obiectum intellectum vel cognitum sed solum quia sit ratio intelligendi et cognoscendi. Et isto modo per ipsum idolum tamquam per rationem medium et non per obiectum medium potest haberi cognitio de ipsa re. Argumentum autem arguebat ac si idolum esset quoddam obiectum medium inter potentiam intellectivam et rem. Et quia quod non est verum quia idolum non cadit medium sicut obiectum sed sicut ratio.

De veritate non propter disputavit contra opiniones illorum qui ponebant quod omne apparens est verum. Et dicit quod probat istam opinionem. Secundo concludit conclusionem principalem intentam. Primo quod quaedam sunt funestissima esse principium. Dicit ergo primo disputat contra motivum illorum qui ponebant istam opinionem. Secundo disputat quod aliquis qui ex quadam proterva dicebat istam opinionem esse veram. Primo dicit quod quidem. Prius per se in septimo per se septimo ibi ratione quas adducit. Quarta primo. Deinde dignum mirari. Tertia primo. Amplius autem de futuro. Quarta primo. Amplius autem in sensibus. Quinta primo. Quorum unusquisque in eodem tempore. Sexta primo. Quamvis et haec ratione destruunt. Septima in toto secundum. Postea secundo punit rationem. Ad cuius evidentiam notandum est quod isti in opinione sua dicebant quod omnia quae sunt sensibilia sunt eadem vera vel eadem falsa ac si unum et falsum possent esse in sensu. Quod tamen falsum est sicut non ipse non dicit unum neque falsum et ignorare falsum non est in sensu. Sed est in sensiori potentia est iudicare de re sensibili. Hoc est ergo quod dicit Philosophus ita omnino est quod non omnia sunt mutabilia sed de veritate aliorum opinio sunt scilicet quod non omne apparens est verum. Ista conclusio probatur est quia sensus non est falsum et per ipsum obiectum. Sed falsitas per ipsum ad superiorem potentiam scilicet ad fantasiam quod quando non est sensus est motus factus a sensu. Notandum est quod differt unum esse in aliqua potentia et illam potentiam dicere verum. In potentia enim cognitiva potest esse id quod est verum quia sensus est verum respectu proprii obiecti. Sed potentia cognitiva non dicit verum nec falsum. Et hoc est quod dicit Philosophus in littera quod sensus est verus respectu proprii obiecti et non falsus. Sed dicere falsum vel iudicare falsum pertinet ad potentiam superiorem quae habet iudicare de actu potentiae inferioris. Debet non per imaginari quod sensus potest clarius non decipitur circa proprium obiectum. Et quia sic accipitur ita remanet. Sed tamen potentia superior sicut fantasia in iudicando de actu potentiae inferioris aliquando decipitur et dicit falsum. Verbi gratia visus videt rem non in eadem et tamen non decipitur quia sic immutatur et accipit in remanente. Sed deceptio est in potentia superiori quae iudicat remanens esse factum cum non sit factum. Et isti decipiebantur quia credebant quod dimittas iudicationis pertineret ad sensum et tamen est falsum. Deinde cum dicit. Deinde dignum mirari. Postea ponit rationem. Ad cuius evidentiam notandum est quod isti in sua opinione dicebant quod omnia quae apparent sensui sunt eadem vera vel eadem falsa. Erat autem motivum eorum quia cum est in alio ratio quod apparent huic sit magis verum quam id quod apparet illi. Istud motivum destruit Aristoteles in ista ratione notans considerare quod iudicia omnium non sunt aequalia sed eadem vera. Et quia falsum est dicere quod dicebant isti quod omnia apparentia cuiusque sunt eadem vera vel eadem falsa. Hoc est ergo quod dicit littera quod dignum est admiratione si aliquis dubitat in hoc quod diceret quod debet omnibus dicere notum quod iudicia omnium non sunt aequalia. Mirum est enim si aliquis dubitat utrum magnitudines debeant iudicari tantae vel tales quales apparent de prope vel de longe.

etiam non debet esse cuius quod debet iudicari tante vel taliter aliter
nunc de propinquo et de quia distantium improportionatam impedit actum
iudicii. Etiam est et quod aliqua non debet iudicari talia qualia nunc
infirmis sed sanis. Verum est nisi aliquis velit iudicare
dispositionem secundum iudicium laborantium et infirmorum et non ita
quod secundum iudicium sanorum. Verum est et iterum gravia debent
iudicari talia qualia nunc robustis an qualia nunc
debilibus. Quasi dicat gravia debent iudicari talia qualia nunc
robustis et non qualia nunc debilibus. Et quia robusti
iudicant de ponderibus secundum quod sunt, non secundum quod debiles, quia vel
tamen nunc gravia debilibus propter defectum virtutis quod tamen in
veritate gravia non sunt. Verum non est et sic aliter dubitat
si aliquid debet iudicari verum secundum iudicium dormientium
an vigilantium. Quasi dicat istud dubium non est, sed etiam debet esse quod iu
dicium de veritate debet accipi secundum iudicium vigilantium et non
dormientium / et hoc est quod aliquando [illegible] contra quidam dicunt
contra. Etiam est enim quod id est verum quod iudicatur esse verum a vi
gilantibus, non quod id quod iudicatur esse verum a dormientibus.
Sed non aliter somniavit se de nocte esse Athenis cum tamen
esset in Libya, surgens a somno non propter hoc ibit ad odium, id est
ad talem locum cum est Athenis. Quasi dicat: et si aliter somniavit se
esse Athenis, non tamen propter hoc verum est. Et ideo homo somnians sur
gens a somno non sequitur quod somniavit ac si esset in veri
tate. Amplius autem etc. de futuro. Ponit tertiam rationem contra
istos sic. Verum dictum est in praecedenti ratione illi ponebant quod iu
dicia omnium essent aequalia vera et quod non erat maior ratio
quod iudicium unius deberet esse verum quam iudicium alterius. Hoc
motum improbat Philosophus in hac ratione sic et in praecedenti dicens quod se
cundum iudicium ponentis non est similiter propria prius. Et firma opinio me
dici de aliquo futuro sicut opinio ignorantis. Verbi gratia
non est ita credendum ignoranti sicut medico de futura sani
tate vel non futura. Quasi dicat iudicium de infirmo sanan
do vel non sanando non debet accipi secundum iudicium ignorantis
sed secundum iudicium medici et scientis. Ergo iudicia non
sunt aequalia. Amplius est dicit etiam quod in sensibus ponit
quartam rationem quae probat quod iudicium sensuum si iudi
care possunt non est aequale propria, nec aequaliter sunt esse omnia
vera / sicut non erat sensus esse verum quod esse verum proprium
in quo vel [illegible] non errat / sicut
errat sensus particularis esse verum alterius sensus quod esse verum
proprii, quasi dicat Philosophus quod iudicia non sunt aequalia patet
duobus modis / primo propter dictam quod est sensum verum proprium et debet
esse, ergo propter dictam quod est sensum verum proprium unius sensus et verum
proprium alterius / hoc est ergo quod dicit tertia quod in sensibus non est etiam
verum ea iudicatio sensus eo modo quo iudicare potest
esse proprium sensibile et esse alienum, non est aequaliter vera et aequaliter credendum iudi
catio sensus esse proprii sensibile et esse proprium, id est esse commune. Visus enim
iudicat de coloribus non gustus, et gustus de sapori
bus et non visus. Et ideo in iudicando colorem non est aequaliter credendum
gustui sicut visui, nec in iudicando saporem est aequaliter cre
dendum visui sicut gustui. Ita tamen sicut dictum est quod iu
dicare proprium non est sensus particularis, sed solum potentiae sensi
tivae. Amplius autem etc. dicit quod nec unusquisque ponit
quintam rationem / amplius eius non est quod unde de ista opi
nione ponebant quod omnia erant sibi vera. Et quod [illegible]
et arguebat ex iudicio sensuum / quod secundum quod erat
aequale iam / sic [illegible] arguebat / ideo quod vel sensus esse vero

tempore huius sentienti eidem sentienti in aliquo tempore in
debito ita non esse / sicut id est vinum quod videtur dulce pro
pter existentem sano / videtur amarum eidem existenti in
infirmo. Et sic vinum in se et non ita se habebit / hanc ratio
nem destruit Philosophus ostendens quod id sensus de eodem sensibili in
eodem tempore numquam dicet in se et non in se habere / quod dicat in
diverso tempore / hoc non est quia erit esse sibi mutationis quae est in sensu / sed
quia errat esse sensibile. Quasi non sensus in remanentibus sic
immutatur et esse hoc non decipitur. Sed esse sensibile quod erat esse
tale / quale est propria mutatio decipitur. Verbi gratia gustus
in infirmo infectus aliquo sapore amaro percipit dul
ce ac si esset amarum, esse et in immutatione non decipitur
quia non percipit sic immutatur, sed esse obiectum potest esse de
ceptio quod iudicatur esse amarum cum sit dulce. Nullo
ergo dictum est quod obiectum ita et non ita se habet, quia sensus obiectum
uno modo se habet quia vel est dulce tantum vel est amarum
tantum, sed quod sic vel non sic iudicatur / hoc est vel quia factum est immu
tatio in sentiente vel quia factum est in sensibili / hoc est ergo quod dicit
tertia quod sensus numquam in eodem tempore esse id sensibile nunc di
cet in se et non in se habere. Et in fine est quod quaedam sunt vera. Sensus
et id in alio et alio tempore non dubitat esse passionem et im
mutationem factam a sensibili, esse non hoc non errat sed dubi
tat vel errat esse sensum cum accidit illa passio. Verbi gratia
de eodem obiecto secundum unum gustum aliquando dicit quod est dulce
quod provenit vel propter mutationem corporis sensibilis vel propter immuta
tionem instrumenti gustus quod in febre quamvis huiusmodi iudi
cat dulce esse amarum, numquam tamen gustus ipse errat
quando iudicat obiectum suum tale quale apprehendit. Verum est quod
idem aliquando apprehenditur esse dulce aliquando esse amarum propter va
riationem ex parte sentientis et non propter mutationem ex parte
sensibilis. Dulce enim aliquando sentitur amarum, non quia non sit ta
le quale prius, sed propter mutationem ex parte sentientis. Et ideo de
ipso dulci declarat prius ad eum vere dulce quod vere est
tale in se ex necessitate, sed aliquando aliter apprehenditur propter indis
positionem sentientis. Amplius eius dicit quod vel et ponit
sextam rationem dicens quod omnes ponentes praedictae opinionis destru
unt omnia praedicata essentialia ex istis opinionibus se quod
vel est necessarium in rebus. Sed non opinio istorum res ita et non
ita se habent et hoc quia opposita sunt aequaliter vera. Sed quod ita est
destruit praedicatum essentiale quia praedicata essentialia ita
accipiuntur unum quod non accipiuntur oppositum illius / destruitur
tur et id quod est necessarium / quia necesse esse non habet se in et non ita
/ sed tantum se habet uno modo. Amplius est dicit totaliter quod
ponit septimam rationem contra opinionem quae talis est. Si secundum
istam opinionem res habent suum esse in sentiri, ex hoc non
videtur quod sentiuntur. Et nunc res in sua entitate dependent
a sensu, non quod est impossibile. Probatio quia si ita ita esset / remotis ani
malibus removerentur omnia entia. Remoto enim animali removetur
sensus. Et hoc quia sensus non est nisi in animali. Remotis autem sensibus
removentur sensibilia ex quo sensibilia dependent a sensu.
Ergo est impossibile quia sensibilia se habent ad modum moventium
sensus autem ad modum mobilium. Magis ergo verum est quod sensus
dependet a sensibili quam econverso. Magis enim dependet mobile
a movente quod movet a mobili. Magis enim verum est quod re
moto sensibili removetur sensus quam econverso quia remoto
movente removetur motus mobilis / unde propter istam quaedam
quod si sensibile ex hoc est solum quia sentitur et quia sic apparet sensui

sim. sec. q non existentibus animalibus non erunt res sensibiles

et hoc q non existentibus animalibus non erunt sensus a quibus secundum hanc

opinionem dependent res sensibiles in sua veritate / sequitur q res

sensibiles destruuntur ad destructionem sensuum. hoc est impossibile. dicit

n. q sensibilia in quantum sensibilia hoc est in quantum actu movent

sensum / non sunt sine sensibus. hoc non est impossibile / sed fortassis verum est.

cum dicit est autem secundum sensus passio facta in sensu ab ipso sensibili

q non est sine sensu. nec etiam sensibili. tamen dicere q subiecta sensibilia

q faciunt sensum non possunt esse sine sensu in quantum in sua entitate

dependent a sensibus hoc est impossibile. est autem. quia sensus non est sui

ipsius. hoc est non movet seipsum ad actum. sed est aliud aliquid

extrinsecum. s. ipsum sensibile q movet ipsum sensum ad actum.

Si ergo sensibile movet sensum de potentia ad actum necesse est q ipsum

sensibile sit prius sensu sic prius est movens moto / prius

q non dependet a posteriori sed econverso. ergo nec remoto posteriori

remotum prius. ergo remoto sensu non removetur sensibile

sicut dicebant isti. et si dixerit q sensibile et sensus sunt re

lativa ad invicem dicenda. remoto q uno relativorum re

movetur reliquum / Intelligendum sec. propositum nostrum sumendo q non

est q sicut dicitur phisi in quinto hoc sensibile et sensus in refe

runtur ad invicem q sensus dependet a sensibili et non

econverso. Sensibile ergo refertur ad sensum quia sensus refertur

ad ipsum / non obstante ergo q ad invicem referuntur Intelligendum

nunc sec. propositum nostrum quia sensus est relatum et re

sensibile ad sensum non.

Sunt q quidam. In parte ista improbat opinionem

quorundam / q ex quadam parte sustinebant istam

opinionem q omne q apparet est verum / quamvis opinio videbatur

convincere precedentibus rationibus phi quibus videbatur ~~eam~~

~~eam~~ ostendere q non omnia apparentia sunt eis vera / sed q non

est parte. d. f. quia primo ponit opinionem istorum. Secundo improbat

eam. i. Si a non omnia sunt ad aliquid. parte d. quia primo po

nit opinionem istorum. ergo ostendit q est q decipiebat is

tos et eis alios. i. ponit q omnes dubitent tales / de

mum prima notandum est q phi in tota lectione precedenti des

truebat istam opinionem de apparentibus per hoc q iudi

cium non sunt eque vera. non. n. est credendum est sano sicut

infirmo. vigilanti sicut dormienti. hoc q quidam dicebant

eis q magis credebant sano q infirmo sapienti q

ignoranti dicebant q non potest discerni inter sanum et infir

mum inter sapientem et ignorantem / et ideo non potest sciri quis

habeat rectum iudicium. ad hoc respondet phi q dubita

re de hoc est dubitare de per se noto. discerni. n. inter

vigilantem et dormientem per se notum est. ergo quod dicit littera / q

sunt quidam qui persuasi a rationibus dicentium istas opi

niones et qui decepti per predictam opinionem. querunt ab

illo qui dicit q iudicia sanorum et infirmorum non sunt

eque vera quis est qui potest discernere inter sanum et infir

mum et inter illum qui non recte iudicant esse omnia / Sic autem

dubitare sic dubitant isti. est dubitare de per se

manifestis. est. n. dubitatio istorum similis dubitationi il

lorum q dubitant utrum vigilant vel dormiunt. Dec

n. est dicit. ponit q omnes / ostendit in quo decipiebant isti et

ex quo colligebant errorem eorum. unde notandum est q er

ror eorum ex hoc colligebatur / quia credebant q omne verum

posset demonstrari. querebant. n. omnium rationem et principium.

qui. n. dicebatur eis q sanus recte iudicat et

non infirmus. vigilans et non dormiens. volebant hoc sibi pro

inventorum. quia non sufficiebat eis dicere hoc est non demonstrabant

eis hoc q est. unde fuit magnus error velle ergo omnia de

monstrari. hoc est ergo q dicit littera q omnes tales dubitent idem

possunt. hoc est ad idem tendunt. hii. n. sic opinantes dignificant

omnium esse rationem. i. dignum existimant omnium esse demonstrationem.

omnium. n. querunt principium. quod quidem principium hic per demonstrationem

hoc est q est eius demonstrationis. negabant ergo isti dicere quod

dicit phi. s. q differentia est inter vigilantem et dormientem in iudi

cando. et hoc quia omnia hec non possunt probari demonstrative

sed hoc negarent ore tamen eis non fuit persuasum in men

te. non. n. poterant mente negare q aliquis non esset

ex actibus eorum. actus. n. eorum manifestant quod sc

quid est iudicium vigilantium et non dormientium. sed q non

sunt decepti nec dubitent in mente sua. sed tamen in hoc est

passio et infirmitas eorum quia querunt demonstrationem quorum non

est demonstratio. cum tamen multa sint q non demonstrantur. principia. n. de

monstrationis non demonstrantur sed sunt ante demonstrationem et hoc

facile est eis credere. non. n. est difficile sumere et inve

nire q non demonstrationis est q non stet resolutio ad aliqua prima

que non demonstrantur. sed q sit eis facile esse hoc. tamen

sic pertinentes faciunt vim in solo verbo volentes

nos deducere ad aliquid impossibile. voluit. n. ducere

nos ad hoc q omnia sint similiter vera. et ponunt omnia apparentia

et hoc dicunt quia ut videtur eis omnia illa dici possunt quia demonstra

tive improbari non possunt. Verum est dicit. Si a non omnia.

obviat predicte opinioni et dicit i. d. p. c. duas rationes quarum

ad invicem. Secunda i. ampsi si unum ad unum. In prima parte in

tendit talem rationem. Si omnia sunt eis vera. quia sic videntur

et sic apparent in q entitas rerum sit in iudicio et ap

parentia / sequitur q omnia sunt ad aliquid et q entitas est in respectu ad

opinionem et ad sensum. Sed hoc est impossibile ergo et primum / ista

autem ratio sic procedit. quia primo ponit consequentiam. s. q si

omnia sunt in apparere et videri. omnia sunt in respectu. ut ex hoc

habetur destructio antecedentis. et ibi. et sic prius demonstratum est.

esse primum. d. f. quia primo ponit quandam de qua demonstravimus.

Secundo dat quendam solutionem apparentem quam possunt dare

dicentibus. q omnia apparentia sunt talia qualia apparent.

et ibi. Ipsi q ratiocinantur / Dicit ergo primo q si omnia non

sunt relativa nec in respectu sed multa sunt que habent esse in se sine respectu ad

aliquid. sequitur q non omne apparens est verum. ista. n. opinio q

ponit q omnia que apparent sunt vera. entitatem omnium po

nit esse in quodam respectu ad opinionem et sic facit omnia

entia esse ad aliquid et omnia esse sunt relativa et in respectu

est impossibile sicut ostenditur in textu / ergo et primum. s. q omnia

apparentia sunt vera. Verum est dicit. Ipsi quod ratiocinantur

docet dare quandam solutionem apparentem / dicentibus q omnia sunt vera

que apparent / et est solutio sua in verum / quod dicenti q omnia que

apparent talia sunt qualia apparent / respondendum est q non

sunt talia simpliciter et in se. sed tantum respectu huius cui sic videntur

ut si sit dulce videatur amarum in infirmo non est

dicendum q dulce sit amarum in se. sed solum respectu huius cui

sic videtur / unde hanc verum sumendum probatur textu quod dicit q omnes

predicti sophiste q querunt vim in sermone. hoc est qui

querunt concedi ergo sermonem de omnibus. et quod dignum pu

tant q sermo de omnibus possit esse verus. obviandum est eis

concedatur eis absolute q omne apparens est verum / Sed

Marginalia: ¶ (beside "tos et eis alios"); "ra / ba" (beside "ignoranti dicebant"); "// hec est" (beside "vigilantem et dormientem per se notum"); "sunt vera" (beside "dicentibus q omnia sunt vera").

eodem est quod id quod apparet est verum non absolute, sed id cui
apparet et quando apparet et illo modo quo apparet. Si
enim aliquis sustinuerit absolute quod omne apparens est verum
et non sustinuerit cum hac conditione de qua dictum est,
scilicet quod est verum cui apparet, necesse accidet contraria esse in
eodem. Quod probat sic: contingit quod id quod videtur esse mel visui gustui
tamen non videtur esse mel. Si ergo absolute quicquid apparet est
verum, sequitur quod id sit mel et non mel. Quod etiam probat sic: quia
oculis duobus existentibus non eadem apparent visui, si
est non eadem virtus utriusque visus, aut si sit per utrumque oculum
et si unus eorum oculus distortus afficiatur, puta si unus
oculus afficiatur aliquo vapore nigro vel grosso,
alius autem non, eadem res videbitur obscura per u-
num oculum et per alium non. Si ergo omne apparens est
verum, sequitur quod eadem res sit obscura et non obscura.
Sic ergo contingeret si praedicta positio vera esset quod omne apparens est
verum et sic contraria essent in eodem. Sicut dum
quis in tactu iudicat esse duo in variatione digitorum,
visus iudicat esse unum. Sed unum et non unum et eidem sensui
et eodem tempore contraria non apparent eidem, sed secundum alium et a-
lium sensum et alio et alio tempore. Possibile est quod utrumque
contrariorum videatur esse verum. Unde qui sic dicerent,
qui dicunt hoc quod dicunt non propter dubitationem sed propter orationem,
idest non est alia ratio nisi quia ipsam orationem concedunt,
dicendum est quod hoc quod apparet non est verum simpliciter,
sed verum huic cui apparet. Deinde cum dicit Et sicut
prius dictum est, ponit quintam rationem, scilicet quod sicut dicta posi-
tio excedit hoc quod videtur et apparet, quod scilicet omnia sunt in relatione
ad opinionem et sensum, hic destruit quod dixerat, quod si-
cut prius dictum est, si omne apparens est verum, necesse est quod omnia
sint relata ad opinionem et sensum, ita quod nulla res sit nisi
quando opinatur. Sed quod hoc est impossibile patet, quia certum
in rebus vel generatum non est idem quod habet actum opinionis, quia ad
futurum est, quia multa fiunt et facta sunt de quibus non
habetur opinio vel cogitatio, sicut illa quae sunt in profundo
maris vel in visceribus terrae. Non ergo omnia sunt relata ad
opinionem et sensum. Deinde cum dicit Amplius si unum
ad unum, ponit sextam rationem et est talis: relativa sunt
ex hoc quod apparens opinanti et sentienti sunt
relata ad unum. Sed hoc est impossibile, quia unumquodque
relativum habet suum determinatum correlativum. Ergo impossibile est
quod omne ens sit verum ex eo quod apparet aliquid alicui. Sic est
ergo quod dicit: Item si unum non refertur nisi ad unum
non ad quodlibet, sed ad determinatum unum, et si unum
unum et idem sit dimidium et aequale, hoc tamen non refertur
ad duplum in quantum est aequale, sed in quantum dimidium.
Et similiter si idem sit homo et hoc opinans, quod est sic opi-
natum non refertur homo quod est ipsum homines opinans,
sed in quantum opinans. Sed in quantum opinatur, quia relatio est
ad opinantem et opinatum; et tamen secundum istam opinionem
ponit quod omnia entia in quantum sunt huiusmodi referuntur ad opi-
nantem, scilicet quod infinita sunt quae referuntur ad unum
opinantem, quia eum non sit una quae opinatur. Deinde
cum dicit Quoniam ergo etc., concludit conclusionem principalem
et dicit: quia primo conclusit principalem conclusionem, ergo eliciat
ad corollarium. Quia ergo impossibile est, dicit ergo primo quod
manifestum est ex dictis quod inter omnes opiniones firmissima haec est

firmissima quae dicit quod opposite dictiones vel propositiones
non verificantur de eodem. Manifestum est etiam quae inconvenientia sequantur
accidunt dicentibus eas esse simul veras. Manifestum est
etiam propter quid cum sic dicebant. Deinde cum dicit
Quoniam impossibile est, ex praedicta conclusione elicit quoddam
corollarium. Et est illud quod si contradictio non verificatur
de eodem, nec contraria. Cuius ratio est quia in qualibet contrarietate
includitur contradictio et hoc quia unum contrariorum est negatio vel privatio
alterius, et hoc est quod dicit: Ita quod si impossibile est contradictionem veri-
ficari de eodem, manifestum est quod contraria eidem esse non
possunt, quia in contrariis unum alterum eorum est privatio, quia in
alius oppositum. Et tamen est ei quod alterum contrariorum se habet
ad modum privationis et alterum ad modum habitus. Privatio autem
est quaedam negatio substantiae, idest est quaedam negatio in aliquo determinato ge-
nere. Si ergo alterum contrariorum se habet ad modum privationis
et alterum ad modum habitus, privatio autem est quaedam nega-
tio, idest est quaedam negatio in aliquo determinato genere, si igitur al-
terum contrariorum includit privationem et privatio est quaedam negatio, tunc
impossibile est simul affirmare et negare idem de eodem, et
impossibile est contraria inesse eidem simul, sed tamen contraria insunt
eidem quo, idest secundum quod, puta quod ambo sunt in potentia vel quod
unum contrariorum insit aliquo modo quod et alterum simpliciter,
puta quia unum est in potentia et reliquum in actu. Hoc non
est impossibile. Quod etiam quod alterum contrariorum includit
negationem ratione alterius et alterum includit habitum et
affirmationem. Sed tamen sic contraria non dividunt totum ens,
sed solum sunt in determinato genere in affirmatione et negatione quae inve-
niuntur in quolibet, non dividunt totum ens sed solum dicitur
affirmationem et negationem in tali genere. Et hoc est quod dicit Philosophus, quod al-
terum contrariorum est negatio substantiae, idest est negatio in determinato subiecto.
Nec vero inter contradictionem contingit esse medium. Postquam ostendit quod impossibile est
contradictionem non est simul veram, hic ostendit quod inter contradictionem
non est medium. Et hoc est ostendere quod contradictionem necesse est simul
falsa de eodem. Si enim inter contradictionem esset medium, tunc
praeter contradictionem posset verificari de eodem, sicut non
est medium in contrariis. Ita tunc esset in contradictionibus, ut
contrariorum sic inveniret quod falsum erat dicere quod ipsum me-
dium sit aliquod extremorum, sicut falsum est dicere quod pal-
lidum sit album vel nigrum, et verum est dicere quod pal-
lidum nec est album nec est nigrum. Eo modo si inter
esse et non esse esset medium, falsum esset dicere quod illud
medium esset vel non esset, et verum esset dicere quod nec
esset nec non esset, secundum quod infra probabit. Et quia primo
disputat contra illam opinionem quae ponit medium inter con-
tradictionem, secundo disputat contra quasdam opiniones quae videntur
et procedere contra ista, idest contra illam, ibi: Haec autem primo
dividit tamen. Quia primo disputat contra illam opinionem, ideo dicit
continue quia aliqua movet quod ad positionem praedictam ipso in
... necessarium quibusdam primo ponere, idest in unum, et, ...
ponere quasdam adducit contra positionem opinionem. Secunda: Amplius
medium. Tertia: Amplius omne. Quarta: Amplius praeter omnia.
Quinta: Et praeter haec erit. Sexta: Amplius in quibusdam.
Septima: Amplius in infinitum. Octava: Amplius quando
genus. Ponit ergo primam rationem et est talis: quod non
sit medium inter contradictionem, patet ex diffinitione veri et fal-
si. Verum quidem est sicut dicere non esse quod est, vel dicere esse
quod non est, et verum quod est dicere esse quod est

esse quod non est. Si ergo hec est diffinitio veri et est diffinitio falsi, necesse est quod quicumque dicat esse dicat verum vel falsum. Si dicit esse de eo quod est, dicit verum. Si autem dicit esse de eo quod non est, mentitur. Similiter necesse est quod quicumque dicit non esse dicat verum vel falsum. Si enim dicat ~~verum vel falsum non esse~~ de quo non est, dicit verum. Si autem dicit non esse de eo quod est, mentitur et dicit falsum. Et sic esse et non esse de quocumque dicuntur est verum vel falsum. Si tamen esset medium inter esse et non esse, non esset necesse quod esse et non esse de quocumque ente vel non ente esset verum vel falsum. Et hoc quia supposita positione ambo, scilicet esse et non esse, essent falsa de eodem. Sed contra istam positionem non est necesse quod de quocumque ente verificetur esse et non esse. Et hoc quia de aliquo potest verificari medium quod potest neque esse et non esse. Nec est necesse etiam de non ente quod alterum eorum sit verum vel falsum. Et hoc quia de illo medio utrumque est falsum. Non est ad contradictionem intelligere quod si esset medium inter contradictoria isto modo sic esset de contradictoriis sicut de contrariis mediatis, que non inter tantum contraria medium est. Non est necesse contraria evacuare totum genus in quo sunt, ut ista contraria. Verbi gratia, quia medium est inter album et nigrum, ideo non est necesse quod album et nigrum evacuent totum ambitum coloris. Et hoc quia aliquis color medius est qui neque est albus neque est niger. Et non est necesse quod si dicens hunc colorem esse album dicat falsum, quod non dicens hunc esse nigrum dicat verum. Et hoc quia ambo possunt dicere falsum propter unum medium. Aliter si inter esse et non esse esset medium, esse et non esse non dividunt ambitum entis neque totum ambitum non entis. Et non est necesse quod si dicens hoc esse dicat falsum, quod dicens hoc non esse dicat verum. Et hoc quia ambo possunt dicere falsum. Nec est necesse quod de ente necessario dicatur aut esse aut non esse, sicut non est necesse de colore quod necessario sit albus vel niger, neque etiam est necesse de non ente. Sed non ita est, immo constat quod verum et falsum penes esse et non esse dividunt totum ens et totum non ens, et hoc quia verum et falsum dividunt totum ens de quo aliquid enuntiatur, quia sicut esse falsum dicitur de eo quod est, vel non esse de eo quod non est. Sed contra istam positionem ambo possunt falsificari de eodem, et ex hoc esse dividit totum non ens, quia sumitur utrumque, scilicet vel esse vel non esse, quod dicitur de non ente relinquitur falso dici de eodem. Sed contra istam positionem ambo possunt falsificari. Deinde cum dicit "Amplius autem" [illegible] ponit secundam rationem, et potest esse ratio talis: si est medium inter contradictoria, nullus motus potest esse ad album vel ad bonum vel ad quodcumque simile, quod est impossibile. Ergo et antecedens. Quia probatur: si medium est inter contradictoria, quod nullus motus potest esse ad album vel ad bonum vel ad quodcumque simile. Non enim motus est ad bonum vel ad album nisi ille motus erit ex non albo et ex non bono, quod omnis motus secundum negationem [illegible] ex quo est fit. Si ergo medium est inter contradictoria, erit inter non album et album et inter non bonum et bonum. Illud ergo medium vel non est eiusdem generis cum extremis vel est eiusdem generis. Si non est eiusdem generis

cum non erit motus a non albo in album. Et hoc quia aliquis motus recipit contraria et media que sunt eiusdem generis. Si autem dicatur quod illud medium est eiusdem generis cum albo et non albo, et ex hoc quod potest esse motus a non albo in album per tale medium vel a non bono in bonum, sed esse impossibile, scilicet quod aliquis motus est ad album cum non est ex non albo et ad bonum quod non est ex non bono, cuius contrarium suppositum est. Si enim medium est inter bonum et non bonum, illud medium neque est bonum neque non bonum, sicut pallidum neque est album neque est nigrum, cum ergo motus procedat a non bono in bonum per illud medium sequitur quod motus iste erit ad bonum per aliud quod est non bonum, quia per medium. Similis ratio est probata, quod dicit quod si medium est inter contradictoria, illud medium vel erit medium per positionem et erit eiusdem generis cum extremis eo modo quo positum est pallidum medium inter album et nigrum, aut erit medium per negationem et diversi generis eo modo quo ponitur medium inter hominem et equum, id est quod neque est homo neque est equus. Si ergo fuerit medium isto secundo modo, non erit motus neque mutatio per medium, licet mutatio sic erit. Erit ex non bono in bonum et econverso. Hoc autem non est, quia per mutationem non est nisi inter contraria et media que sunt unius generis et cadunt sub uno ordine. Si autem fuit medium secundo modo, neque sic erit mutatio. Si enim est aliqua mutatio, erit mutatio ista ex non albo in album vel ex non bono in bonum. Sed quod non potest esse contra positionem, quia secundum istam positionem illud medium quod ponitur inter album et non album vel inter bonum et non bonum nec erit bonum neque non bonum. Et sic aliqua mutatio erit ad bonum quod non erit ex non bono et ad album quod non erit ex non albo.

Quod est ut melius videatur ratio philosophi, quod ista ratio fundatur super duo fundamenta. Primum fundamentum est quod si inter affirmationem et negationem absolute acceptam cadit medium, quod inter affirmationem et negationem que salvantur in contrariis et cadit medium. Secundum fundamentum patet, quia sicut affirmatio et negatio absolute accepta est contradictio simpliciter, ita affirmatio et negatio que salvantur in contrariis est quedam contradictio in tali genere. Sicut ergo in contradictione simpliciter est dare medium, in contradictione que salvantur in contrariis impossibile est dare medium in contradictione simpliciter.

Secundum fundamentum est quod ad probandum quod non est dare medium in hac contradictione que aliquando salvantur in contrariis et in quantum est motus et ad hoc probandum tendit ratio philosophi posita in littera. Deinde cum dicit "Amplius [illegible] medium" tamen in [illegible] nota est quod in contradictione potest dari medium et in affirmatione et negatione salvata in [illegible] ordine contrariorum non potest dari medium. Licet enim inter album et nigrum possit dari medium, puta pallidum, tamen inter non nigrum et nigrum non potest dari medium. Cuius ratio est quia vel illud medium esset extra ordinem nigri et non nigri. Et hoc si est motus non erit a non nigro in nigrum per tale medium, quia motus procedit per ea que sunt eiusdem ordinis. Vel illud medium erit eiusdem ordinis inter nigrum et non nigrum, et hoc est impossibile propter duo. Primum est quia hoc esset contra rationem non nigri. Licet enim extra [illegible] inter album et nigrum, quia album non potest dici de omni eo quod est non nigrum, quia sic diceretur

non esse · de eo · nigrum

de pallido· nō nigrū q' medio dr dici de oī eo qd' nō
ē nigrū· cū g° mediū nō sit nigrū oz q' non
nigrū dicat' de eo q' ē ipole q' b hoc extremū di
cetur de meo· illud·n· mediū positū ē int' nō ni
grū et nigr'· gd h' ē ipole· q' ex h' seqtur q' ali
q mutaco erit ad nigr' q' n erit ex n nigro·
et h' ē ipossibile qd' tetigit phs i lra. Deīn cū d'
ap' oe i ītellectuale· post tciaz rōz q pbat et ē rō
talis q' oē scitē et oē ītelligē i sua ocep
cōe et i sua sciā aut ad affirt aut ad negat·
affirmādo q' negando aut dic' v'm aut mētitur
q' quid pz ex diffinicōe ūi et fli· ūi si affirt ēē
de eo q' ē dic' v'm· si a' de eo qd' nō ē dic' flm
et si negat ēē de eo q' nō ē dic' v'm· si a' de
eo q' ē d' flm· sic affirmās et negās dic' v'm l'
flm q' tn̄ n̄ otīget si eēt dare mediū int' ēē et n̄
ēē et h' q' flm hīt pōe ēē et nō ēē de eod' sic fi
cari potīz· de illo· s· q' n' ē n' nō ē. Deīn
cū dic'· amp' pt' oī· poīt q'rtā rōz q pbat et
ē rō talis· si ē dare mediū in ōi odicōne
ē dare i oī· q' n̄ ē maior rō de una q' de alia·
si a' ē dare mediū i oī odicōne ē mediū dare
int' v'm et fl'm q' ē qdā odicō· q' a' sit mediū int'
v'm et n̄ v'm ipole ē· q' b h' potīz otīge q' ali
ad dicendo nec dīcet v'm nec n̄ v'm q' ē ipole
hoc n'm pz i lra q' dic' q' si i odicōne po' me
oz q' h' potiur i oībz odcōibz· q' n̄ ē maior rō
i una q' i alia n̄ alt' velz· p'cure et negu
re solū cū orōe et ulla rōe mot'· b' a' mediū
dz ēē pt' odcōet h' ē dz dic' ēē q° ab utz pte o
dicc̄ōis et sic ad mediū erit int' v'm et n̄ v'm· q' n'
erit v'm n' n̄ v'm q' ē ipole q' b v'ct n' dic v'm
n' n̄ v'm· Quod' ē q' v'm et n̄ v'm int' i medie
dicē entificacōe et dicacōz· et h' q' oīs dicco vel
ē v'a vl' n̄ v'a· ita q' p' imaginabim' q' v'm et
nō v'm nō sit odcō i oī gn'e s; i gn'e diccōnū
et enūciacōnū· q' g° dicat phs i lra sicut oī
odcō ē mediū erit mediū i odcōne q' salua
t' i enūciacōe et dicōne h' a' ē ipossibile q' b
h' tal' odcō q' ē i odcōne enūciacōe n̄ eua
cuaret totū ambitū enūciacōnū et h' q'
eēt dare enūciacōz v'am et n̄ v'am et me'
Deīn cū dic'· et pt' eius et n̄ eius· poīt q'ntā
rōz et ē rō talis· si mediū ē int' odcō' medi
ū ē int' eius et nō eius· q' nec erit eius
et n̄ eius· h' a' ē ipossibile g° et p'mū· q' a' h'
sit ipole pz· q' b hoc eēnt p'ces mutaco
nes· una que eēt ad eius q' d' g'nō et alia
q' eēt ad n̄ eius q' dr corrupcō· et t'cia q' eēt ad
id qd' pōt mediū int' eius et nō eius q' a' sic
talis mutaco' cū nō ē possibile. Deīn ē
dic'· amp' i numeroz gn'ibz· post sextā
rōz· et ē rō ista si i odcōnibz ē mediū
int' par et ipar erit mediū sic alia q' ē
tīc· illa odcō i gn'e decilato· rō onis ē
q' par et impar et illa sic odcōnū i decla
ro gn'e· q' h' ē par et inpar et n̄ alia q' ē sic

ānū in decīato gn'e sic mediū h' ē ipossibile et
h' q' talia euacuant totū gn'e decīatū ēē
q' sic· sic par et impar· euacuant totū nu
merū unū q' pz ex diffincōe paris et iparis·
unū par ē qd' pōt diuidi i p'ceōs ipar q'
qd' sic diuidi n̄ pōt. Nō d' ē q' q'dā ē ne
gaco q' i fert n̄ sui eo mō quo dicit' q' ne'
albi i fert nigr'· et ista ne° n̄ ē negaco
ex gen' s; ē ne° i decīato gn'e· sic·n·
albū et nigrū nō sic i quoz; gn'e s; in
gn'e decīato· i nō albū qd' saluat' i ni
gro et albū g' oppoītū sit i decīato gn'e
de tali g° negacōe q' saluat' i ōrio lo
phs i ista rōe q' rō ē talis· sic se h' odcō de
cīati gn'is ad decīatū gn'e· sic se h' odcō
absolute sūpta ad totū eius· s; odcō decla
ti gn'is euacuat totū gn'e decīatū· sicut
par et ipar euacuat totū numerū· g° odcō
absolute sūpta euacuat totū ambitū eius·
et s' nō eius. Deīn cū d'· amp' i infinitū·
poīt septimā rōz q ponētes mediū int' o
dcōēs et ē rō talis· si pō' mediū int' odcō'
erit abire i infinitū in pōibz· s; h' ē ipole
g° et p'mū. Ad eius ē rōis nō d' ē q' sic me
diū int' odcō' erit i' duo ex una et alia me
diū p'ma ēē et nō ēē et mediū int' ēē et n̄ ēē·
illa g° tria·s· ēē et nō ēē et mediū int' ēē
et nō ēē se hēbūt ad ip'm ēē et nō ēē i ser
quialtā pōrcōe eo mō·s· quo tā se hūt ad
duo· erit a' ser quialtā pōr° qui numerus mit
otinz totū alnū et dimidia pte eius· eo
mō quo ternarius otinz binariū et diuudi
ū eius· dic' g° phs q' si ē dare mediū int' o
dcōa· erit i' ser quialtā pōr° ul' eumola q'
id' ē et nō solū erit i' ser quialtā· s; ē ūi
abire i infinitū· q' sic otingit negare ēē
et n̄ ēē p' qdā mediū q' n' ē ēē nec nō ēē·
ita otingit negare illa tria·s· p' q'dā q'r
tū h' ē g° q' dicit' lra q' si ista pō' na ē q' ē
dare mediū int' odcōa· in talibz n̄ solū erit
eumola pōrco·i·ser quialta q' osurgit ex
h' q' extrēa et mediū se hūt ad ipa ex ina
tu· sic tunt ad binariū s; et erunt
multo plā i' ista q' erit abire i infinitū·
q' stat n· q' q'cūq' otingit affirē otingit
negare· otīgit n' affire ista tn̄ g° oti
git ea negare· g° erit dare q'dā q'rtū ad
ista tribz eius rō et sic erit a° a rōe et sic
poz triū. Deīn cū dic'· amp' q'mp°
octauā rōz et ē rō sua tal'· nō ē dare
mediū int' assentire et nō assentire· g° nō
ē dare mediū int' ēē et n̄ ēē rō q'nē pz·
q' quicq' sentit dic' ita ēē· quicq' n̄ as
sentit dic' ita n̄ ēē· h' ē g° q' dic' phs i lra
q' sidet tūc itrogatus sic ē albū ul' n̄
ul' assentit ul' n̄ assentit· si n̄ assentit
h' ēē albū· planū ē q' negauit h' ēē albū·

negativo non cadit sed non esse. Et universaliter sicut in affirmare et negare cadit sed non esse. In affirmare cadit sed esse. Quod est quia circa quem est quod sed affirmare et non affirmare non cadit medium licet intelligere quantum ad conceptus complexos. In actu non intellectus quo est simplicium intelligentia quo scilicet actu intellectus intuetur quidditatem. Et propter hoc intellectus nec affirmat nec non affirmat quia affirmare et non affirmare respiciunt actum intellectus qui est compositio et divisio. Tamen non actu intellectus vel affirmat vel non affirmat et propter hoc quod sit vel esse vel non esse. Si autem ita est patet quod non est dare medium inter contradictoria quia licet non medium non oportet quod intellectus semper cadet sed esse vel non esse. Venit autem. Ostendit quibusdam. Ostendit propter quam causam praedicti philosophi devenerunt in has opinabilia et talia etc. Quia postquam ostendit ergo post modum quod procedendi contra eos. 3o ostendit quod praedicte opiniones sequuntur quasdam opiniones quorundam philosophorum. Et 1a primum ibi. 3a ibi ut autem. Dicit ergo primo quod praedicta opinio et aliae opiniones inopinabiles quibusdam evenit propter duplicem causam. Prima est quia quidam non potentes solvere orationes contentiosas et litigiosas invenientes contra eorum. Id est contentes contra eorum opinionem consentiebant verum esse quod sillogizatum est. Secunda causa est quia quidam volebant inquirere rationem et demonstrationem de omnibus. Et ideo qui probabantur eis aliqua quae probare non poterant propter probationem nec tunc putantes prius principia contradicebant illa negabant. Et non concedebant quia principiorum demonstratio non est demonstratio quia non omnium est demonstratio. Sed tamen concedunt. Venit autem. Ostendit primum. Dat modum procedendi contra istos sic errantes dicens quod primum et modus procedendi contra istos est ex diffinitionibus aliquorum. Puta ex diffinitionibus veri et falsi. Et hoc non in voce ex eius diffinitionem esse significationem nominis ad significat. Nam diffinitio dicit quod ratio significata a nomine. Contrarium autem non inventum quantum sic erraret ut nomen illud significet vel vel. Sed vel. Contra vel veritate concedunt. Et propter quod non est disputandum cum eis. Sed autem nomina ad significant cum rationem importantia per nomen ut diffinitio ut concedat diffinitionem esse ex qua diffinitione concessa poterit procedi contra eum ad infirmandum positiones eorum. Eo modo quo procedit contra eum ex diffinitione veri et falsi ad probandum quod non est medium inter contradictoria. Venit autem. Ostendit quo praedicte opiniones erroneae sequuntur opiniones quorundam philosophorum. Et primo quo sequitur opinionem Eracliti. Secundo quo sequitur opinionem Anaxagorae ibi. Quia non est anaxagoras. Dicit ergo primo quod positio Eracliti ponit quod omnia habent similiter esse et non esse. Et hoc quia omnia sunt in motu. In motu autem est admixtum esse cum non esse. Unde hoc facit quod omnia sunt similiter vera. Quia verum est tamen esse quam non esse. Venit autem. Quod non est anaxagoras. Ostendit quod ad positionem anaxagore. Sequitur quod sit medium inter contradictoria. Et hoc est quod dicit quod illa positio quae est anaxagore hoc facit quod medium est inter contradictoria. Et propter hoc quod omnia sunt falsa. Quia si medium est inter esse et non esse de illo medio potest dici quod nec est nec non est. Et propter hoc omnis esse et non esse falsificatur de eo. Quia anaxagoras ponere medium inter contradictoria patet quia anaxagoras posuit quod omnia sunt mixta in terra mixtis. Quia quod est in quolibet de permixto quod neutrum extremorum dici potest. Sicut colores medii nec sunt albi nec sunt nigri. Id ergo mixtum quod posuit anaxagoras nec erat album nec non album. Nec bonum nec non bonum. Et sic erit medium inter contradictoria. De illo ergo medio non potest verificari. Non. Non potest dici de eo quod sit bonum nec et quod sit non bonum. Omnia ergo de ipso falsificatur.

Destruatur autem hec. Postquam philosophus falsificavit opinionem illam quae ponebat medium inter contradictoria. In parte ista disputat contra quasdam opiniones quae ad praedicta sequuntur et dicit. Et quia postquam disputat contra opiniones. Secundo destruit duas radices harum opinionum ibi. Pertractare autem. Ad eum quod primum notandum est quod quidam fuerunt qui ponebant omnia esse falsa. Quidam autem qui ponebant omnia esse vera. Circa ergo hec duo facit philosophus. Quia primo recitat istas opiniones. Secundo ostendit inprobat ibi. Amplius autem. Primo ergo ponit istas opiniones dicens quod huius determinatum est quod impossibile est quod quidam dixerunt quod in uno. Id est in uno modo secundum quod dicitur est de omnibus. Scilicet quod vel omnia sunt vera vel omnia sunt falsa. Quidam non eorum dixerunt quod omnia vel est verum inter ea. Sed omnia sunt falsa. Ita quod nichil prohibet quando dicatur quod omnis enuntiatio sic est falsa sicut ista est falsa. Dyametrum est commensurabilem coste quadrati. Alii non dixerunt quod omnia sunt vera. Et ita fere id dixerunt cum eraclito de quo dictum est quod quia omnia sunt in motu ponebat idem esse et non esse. Sed autem ac dicatur quod omnia sunt vera et falsa. Sed quod sit tertia opinio secundum positionem praedictis istas duas. De ista tertia non est hic ad dicendum. Quia quando ponit istam tertiam opinionem esse veram ponit utramque. Id est primam et veram esse veram. Et in positionem quia sequitur contra primum sequitur quod eius contrarium improbatur si improbatur. Venit autem. Amplius autem manifestum est post rationes contra praedictas opiniones ostendens quod non est possibile omnes enuntiationes esse veras nec omnes esse falsas. Et hoc facit secundum rationes quas adducit. Secunda primo contra adversarios. Tertia primo. Amplius si non est sic. Dicit ergo ponit ergo primam rationem. Et est talis. Sed omnes enuntiationes sunt similiter vere vel similiter false. Omnes enuntiationes contradictorie sunt similiter vere vel similiter false, quia patet. Quia hoc significat omnes eum dicere omnes enuntiationes sunt similiter vere vel similiter falsae distribuit pro enuntiationibus contradictoriis et non contradictoriis. Quia est possibile scilicet quod omnes enuntiationes contradictorie sint similiter vere et similiter falsae. Quia in quibusdam contradictoriis patet quod non sunt similiter verae sicut verum et non verum est et non est. Unde ratio patet. Ita quod dicatur quod sunt quaedam contradictoria in quibus eum patet quod non sunt similiter verae vel similiter falsae. Sic est verum et non verum et sic sit patet ex praedicta lectione. Venit autem. Quia ad omnes tales. Ponit secundam rationem dicens. Quia postquam posuit rationem ad improbandum ad rationem secundam. Ergo ponit illam rationem. Ubi per diffinitionem. Ponit ergo primo praeambulum dicens quod in omnibus disputare contra tales rationes. Quod disputatur sic dictum est contra

aliquib; accidit nob ab illo qui negat pm̄ ꝯ ꝑ se
nota. hoc a q peti nob acccdi ab adu̅sario n̄
ē q petam nob accedi ad eē ul' n̄ eē qꝛ ex ta
li n̄o potest procedi qꝛ peteret ꝑnm. s; 1o q
peti accedi a nob ē q nom̄ ad signt ⁋ Deīn
est dic. qꝛ ex diffōe q̄ rō sua talis ē si nomē
ad signt sic dem̄ ē ḡo vm ad signt ꝯ fsm. si
a vm ꝯ fsm ad signt ipole ē q oē enunciacōes
sit sil' ve ul' sil' fle. qꝛ si ⁊ eēt n̄ saluaretur
diffō vi ul' fsi. s; ē ḡo q dic̄ illa q ꝯ illo ex
diffōne signta ꝑ nom̄ dispu̅d ē accipienter q
dē ꝑ nom̄ ul' ꝯ ꝑ nom̄ fsi. s; ul' hsito p; ꝑpositu̅
na vm ul' ao est n̄ dīe ad de aoo q negare
flm ē ul' negare ad ab ao q affirmare flm ē.
g dicto n̄ negāo includit q aliq enunciacō ē
flm n̄o ḡo bn̄ dem̄ q oīs enunciacō ē va. gr flm
ē ad dīe de aliquo qd negare vm ē. l' nega
re ad ab aliquo q affirmare vm ē s flm negāo
arguit vm. nisi ḡo dem̄ ē q oīs enunciacō
ē fla ꝯ; qꝛ neccē ē altam pte ad dic eē vam.
⁋ Uno d ē q vm ē adequacō eē ad id q ē ꝯ adeq
cō no eē ad id q no ē. qꝛ ḡo vm ē adeqacō eē
ad id q ē s; vm dem̄ ē q vm ē dīe ad de eo q ē q
negare flm ē. ꝯ qꝛ ē vm ē adeqacō n̄ eē ad id
q no ē vm dem̄ ē q vm negare ad ab aliquo
q flm ē. affirmare. sic ḡo adeqacō arguit i adeq
cōe s oppoita. i vm arguit flm. ꝯ sic dem̄ ē de
vo i dd ē de flo. s. q flm arguit vm. ⁋ Deīe
dt. ap. si oē. post tecia rō; q ꝑdcāt opioēs dicēt
quat ex ꝑdcāt q neccē ē de quolz at affirmare at
negare. i q n̄ sit mediu̅ i t' adictoria. si a i ē ipole
ē q n̄z p; ꝑdcāt sit sil' va l' sil' fla s; neccē altam ē
va ꝯ altam ē fla. ⁋ Deīn cdt. acci̅t in; post qrtā
rō; [illegible] ꝯ qr p post rō; ꝯ excludit q̄dam
solo; q potest dn̄. i. si ē excipiat p ḡo post rō;
ꝯ rō tal q sic dicet negat ꝑpa uoce [illegible]
[illegible] ou enunciacōz ē n̄ dicit n̄o;
eē vam n̄ si oīs enuncia ē va ꝯ oīs opio sē
q q̄ria opioīs ꝯ enunciacōīs q̄ dicit q oīs enuncia
ē va sit ꝯ va. s; q̄ria sue opioīs ē q sua opio n̄
ē va. ḡo ille qui dic q oīa sūt va dic q sua opi
n̄ ē va. s a dt q oīa sūt fla n̄ ē q dt se dīe flm.
si n̄ oīs enunciacō ē fla s; cū fla q dic q oīa s
fla sic q ꝯ ꝯ diffamatū ē ab oībz. s.
q opioēs eoz destruūt seipas. p n̄ opio dicēt
oīa eē va dic q q̄ria sue opioīs ē vm. s; a dicēt
oīa eē fla nccō dic se dīe flm. ⁋ Deīn cdt. si
q excipiat excludit q̄dā solo; q possēt adduci
ad hoc. dicēt aliq q ille dt oīa eē va ab ista
vlitate excipit q̄riā sue opioīs illā sola dicēt
eē flaz ꝯ sil' q dt oīa eē fla ab ista vlitate exci
p sua opio; ꝯ sua enunciacōz dicēt illā eē vam
ꝯ flaz hāc solo; excludit p hs ꝑ talē mod.
[illegible] accidit vt [illegible] eē va ꝑ [illegible]
ille q dic oīa eē fla excip suā enunciacō; q
d eē vam aliq q dicit oa eē va ad in' accidit
illā eē flaz qꝛ accidit q [illegible] fla ꝯ si a accedat
una va accidat i sinite ve q. mot q ponit oīa eē
fla. ꝯ si accedat una fla. accidut i sinite fle. q n̄
sol q ponit oīa eē va. q a i sic p;. si n̄ hec
opio ē va. s. q ē fedus. hec erit va motē fede ē
vm. ꝯ sic ē va. hec ē va. s. q vm ē q sorte fede
ē vm ꝯ sic p; ꝑcedi i infinitū ꝯ sic dem̄ ē de vo
ipē dici de flo. ⁋ Deīn ē dt. pala q excludit
duas radices fluc ꝑdcāꝝ opioni. s; a 1a ea
dicet qꝛ aliq dicebāt q oa q̄escūt ꝯ n̄l mo. s;
a oīa q̄esceēt va i eēt va q n̄ potest eē fla
qꝛ n̄ possēt mouii ad ipōe suā. si a oa mouerēt
n̄l eēt ve i reb; qꝛ de eo q ē i motu n̄l p̄t ue
affirmare. ⁋ Et a hac pte tn̄ fac. qꝛ p tangit
fluitate hay opioni. s; o ot ipolia q seq̄t q
ponerēt q oa q̄escūt. ꝯ 3o ꝯtrā declat opio; q
posit oīa mou̅i. ꝯ i. n̄ q̄escit. ꝯ i. s; uo o d dt
ḡo p o q si bn̄ p̄ttāt ꝑcedēt. n̄l ē q ipole ē dīe
q o mouet q oīa q̄escūt ⁋ Deīn ē dt. nō sig
et oīa. ot ipolia q seq̄ ad istas duas radices. ꝯ p ot
p ipole q se ad dicēt q oīa q̄escūt dicēs q sic a
q̄escit ꝑpōes se q vm; sp erit vm ꝯ flm sp
erit flm. nec potit rm̄um n̄ vm i flm qd tn̄
flm ē. rm̄um ta n̄ mutat ꝯ flitat opioīs et
ꝑpōīs. q p; qꝛ ho q opinat ul' p̄et ꝑpō; aliū n̄
erat ꝯ potūmod fuit ꝯ tm̄ n̄ erit ꝯ sic de eo aliū
fuit vm dīe q ille q tu mō ē flm. qꝛ sil' n̄ eēt n̄l
opinaret ⁋ Deīn ē dt. si mō oīa. pot ipolia q
seq̄t ad mot q ponit oīa mou̅i. ꝯ d. f. qꝛ p o
adduc ꝯ ipolia. s; o re o; q dnā fla; opio;. i. at
n̄o. eē p m. d. f. s duo ipolia q adduc ꝯ i. ap
ḡo p o q si oīa mouēt ꝯ n̄l ē q̄escēt n̄l et vm
b; s; h ē ipole ḡo p. q a n̄l sit vm; p; qꝛ q vm
n̄ ē. q a mō n̄dū ē. si ḡo oīa mou n̄l ē vm.
⁋ Deīn ē dt. ap eūs. pot b ipole ꝯ ē n̄o ipole q n̄
p dederunt seipaz. oīs n. mot ꝑppōit ad et
ꝯ ad manēs q ē ītep mutata ꝯ i dīe q oī mo
uet ē ipole ꝯ i; qꝛ ad man; ītep mutata ꝯ h ē
q d q id q mutat ex ao iad nāo ē eut ꝯ manēt
qꝛ mot icipit ab ao q̄escēte ꝯ itat ad q̄d q̄es
cēt sic p; i motu locali recto. sic ꝯ p; i motu a
form. i motu n. locali manz mole tū vt;
dispōe. ꝯ i sap adete ꝯ itat ad q̄escēt i motu
ꝯ ad form manz n̄ [illegible] for ꝯ [illegible] ite qm
eteſ. una i tio a q sic albo. ꝯ a itio ad q sic
i nigro qui fit mutacō ab albo i nigrū ⁋ Be
ide. cū dicat n̄o. remo; q̄ dnā flaz opio; q pot
h oriri ex ꝑdcāt dem̄ ē. n. q n̄ o mou n̄ ē o
q̄escit potest ḡo dicēte q oia aliū mou aliū q̄
escūt hoc excludit ph̄s dicēs q n̄ ē vm dīe q o
aliq mouet aliq q̄escit ꝯ n̄l ē q sp moueat l' q
sp moueat ꝯ n̄ dico q h ē flm qꝛ ē dare vnū
mouēs ꝑmū q mo; ea q sp mouēt. s. cōz celes
tia ꝯ ipm n̄ūq mot ꝯ sic a q sp mouēt ꝯ ad ē
q n̄ūq moue sic ꝑ mouēs sta q sp q aliū mou
ꝯ aliū non.

Explicit sūma super quartū libr metha̅.

posito ꝑambulo pōit rōn; sua

[illegible] q p̄t vtr

Principium dicitur aliud quidem unde utique aliquid
rei movebitur etc. Iste liber quintus in quo philosophus
intendit distinguere nomina de quibus
tractatur in ista scientia. Et est necessarius in ista scientia
ut dicit commentator quia in uno libro scilicet in una parte libri debet determinari dis-
tinctio nominum de quibus tractatur in ista scientia.
Nomina autem de quibus tractatur in ista scientia sunt primo ipse causae
entis. Secundo ipsum subiectum istius scientiae. Tertio propter partes huius
scientiae. Quarto ultimo propter passiones subiecti huius scientiae.
Et secundum hoc iste liber dividitur in quatuor partes. In prima parte distin-
guit nomina quae pertinent ad rationem causae principii et elementi. In
secunda parte nomina quae spectant ad subiectum huius scientiae. In tertia
parte nomina quae spectant ad partes subiecti. In quarta parte nomina
quae spectant ad passiones et partes huius subiecti. Secunda incipit ibi: Unum dicitur a-
liud secundum accidens etc. Tertia ibi: Eadem dicuntur etc. Quarta ibi: Perfectum non dicitur unum quod extra
est. Prima pars dividitur in duas partes, quia primo distinguit nomina quae
spectant ad rationem causalitatis, vel quae dicunt causam et quae non
esse ut proprietatem est quandam modo causae, quia causa est ad causatum
esse ut sic. Secundo ibi distinguit nomen necessarii
dicitur. Prima adhuc in duas, quia primo distinguit modos causae
principii et elementi. Et quia non est eadem causa ut dicitur secundo Physicorum distin-
guit nomen. Prima: Causa dicitur uno quidem modo etc. Prima
in tres, quia primo distinguit modos secundum acceptionem principii.
Secundo modos secundum acceptionem causae. Tertio modos secundum acceptionem elementi.
Secunda incipit ibi: Causa vero dicitur uno quidem modo etc. Prima in duas, quia primo ponit
modos secundum acceptionem principii. Secundo concludit quod toties dicitur
causa quoties principium. Tertio ponit quaedam proprietates omnium principiorum.
Secunda incipit ibi: Toties causa. Tertia ibi: Omnium quidem principiorum commune est etc. Prima
in quinque secundum quod sunt quinque acceptiones et patet in textu. Primo
igitur dicit sic quod principium uno quidem modo dicitur id unde
aliquid primo incipit moveri, sicut dicimus in longitudine et via
id esse principium viae et longitudinis unde incipit motus
ex opposito quia id dicimus esse terminum unde finitur motus.
Sciendum est quod prius et posterius in magnitudine causant prius et
posterius in motu et prius et posterius in motu causant prius
et posterius in tempore. Quando tamen ad notitiam nostram quam aliquid
procedit prius posterius et ultimum in magnitudine
non notificantur per primum et ultimum motus. Et ideo
quod dicit hic philosophus quod primum in magnitudine est primum motus
ultimum autem unde motus finitur. Deinde cum dicit: Aliud vero
unde. Postquam posuit primum modum acceptionis principii dicens quod
primo modo dicitur principium id unde utique aliquid efficitur et unde
utique aliquid fieret incipiat sicut in doctrina et in dis-
ciplina non semper est inchoandum a primo rei principio sed unde
facilius unusquisque addiscet facit addiscere. Sciendum
est quod proprie est principium in scientia dicitur duobus modis, principium secundum
naturam et principium quoad nos. Modus autem iste de veniendi in
scientiam incipit a prioribus quoad nos. ~~Modus autem iste de
veniendi in scientiam incipit a prioribus quoad nos.~~
Et est quod dicit philosophus in textu quod in addiscendo non semper incipi-
endum ab eo quod est prius secundum naturam sed ab illo quod est prius quoad nos.
Sed notandum est tamen quod aliquid idem est prius secundum naturam et quoad nos
et tunc incipiendum ab eo ~~prius~~ quod est secundum naturam ut tamen idem
est prius secundum naturam. Sed in quantum concurrit cum eo quod est prius
quoad nos. Et sic non prius naturae et quoad nos concurrunt
sic ut tamen doctrina incipit ab eo in quantum est prius secundum naturam
sed in quantum est prius quoad nos. Deinde cum dicit: Aliud vero

principium generationis. Postquam posuit secundum modum acceptionis principii dicens
quod est principium tertio modo quod primo generatur in re et existit in
re eo modo quo dicimus quod fundamentum est principium et primum in navi
quia primo fit et fundatur principium domus quia primo fit et alii posuerunt
cor esse principium in animali quia primo generatur et alii cerebrum. Et notandum quod aliter
distinguunt quoniam alii per motum [illegible] aliqui attenden-
tes ad unum motum quem vident ~~[illegible]~~ in corde posue-
runt cor principium esse et primum in animali. Alii vero attendentes ad
unum [illegible] quem in mente in animali videntes cerebrum posuerunt cerebrum
principium et primum. Alii autem quod quaedam forciant unum [illegible] quod sit principium
quod generetur posuerunt id esse principium et primum. Deinde cum dicit: Aliud
vero fit etc. Postquam quartum modum acceptionis principii in naturalibus et
in civilibus et moralibus. Primum ad hoc cum notetur tertio in artificia-
libus et artes. Dicit igitur primo quod quarto modo dicitur principium unde fit
primo res cum non existit intra et unde primo motus natura-
liter est fieri et principium motionis eo modo quo dicimus quod principium primum pri-
mum est et eo modo quo dicimus quod bellum est convicio pu-
erile. Deinde cum dicit: Id posuit in civilibus et moralibus dicens
quod aliud id dicitur principium cuius rei aliorum ad cuius voluntatem et propo-
situm moventur et mutantur eo modo quo dicimus quod in civi-
tatibus principatus potestates imperatores et tyranni dicuntur
principes principatus et potestates requirunt potentiam
magis arctatam secundum rationem unius civitatis vel unius regni.
Imperium autem requirit potestatem magis ultra ut rationem
multorum regnorum. Tyrannus autem est qui regnum tyran-
nicat et non respicit ad utilitatem reipublicae sed
ad utilitatem propriam. Deinde cum id posuit in artificialibus
dicit quod artes principia dicuntur ratione artificiatorum et artes
illae quae dicuntur architectonicae magis dicuntur principia quia illae quae non dicuntur
architectonicae vocantur autem artes architectonicae principales
eo modo quo dicimus quod ars civilis est militaris. Deinde
cum dicit: Amplius unde cognoscibilis est res. Postquam posuit ultimum mo-
dum acceptionis principii dicens quod quinto modo dicitur principium unde res
primo cognoscitur et hoc est primum quoad rem et quoad nos
non solum quoad nos eo modo quo dicimus quod suppositiones
sunt principia rationis demonstrationum. Notandum est quod superius posuit
principium in doctrina quod quidem est prius quoad nos non quoad
naturam. Hic autem posuit principium in doctrina quod est prius quoad naturam
quod autem est id cum priori quoad nos. Unde non videtur
esse superius. Deinde cum dicit: Toties autem causas principia dicit
quod non solum hic modos dicit principium sed et illis modis
omnibus quibus dicitur causa. Dicens quod toties dicitur principium quibus
modis et causae dicuntur quia omnes causae principia etc. Potest autem al-
legari quod quoties dicitur principium dicitur et causa quia causa principium
potest dici. Deinde cum dicit: Omnium quidem principiorum. Postquam
posuit multiplicem acceptionem principii, hic ponit u-
nam proprietatem principii et est quod omnibus principiis commune est esse pri-
mum unde principio competit quod principium habet rationem unius cum causa
principium. Principium enim id unde aut est aut fit aut
unde cognoscitur. Ad hunc sit unde est ad principium
habet rationem unius quod est ab eo. Sicut fit id unde motus ad habi-
tudinem habet rationem motus. Sicut fit id unde cognoscitur ad
principium habet rationem unius quod cognoscitur de modo autem horum principiorum
quaedam sunt intra existentia, quaedam sunt extra, sicut agens et finis
extra res principia sunt. Unde autem et forma et privatio principia intra
intrant. Quia ars est principium et extra et artificium sed ista
et est principium motus et forma est principium motus et finis extra.

Concludit 2° phs ex h q quadam ex vedius q n pn e na n pnm ie e. gut eliu pnu e. eliu ei ppe d de pnnc i tn cus sic in ctor. g' z inect. h e itellcs z voltas pn .n. 3 extm. inecet ci z ti tlics agit p mod artis. ars a pnm ex e g ut vta fotl' pnm e z itticu. q fo e p q rec e i actu p°. ce q tmc e de nitinei te rei. g ut a e q e ca. s. fimc e pnu z qet tu cu q ager z fimc it ex re. q q e ta sit pnm p3. q bonu z fil enitiitur. bonu et z malu it p q mustor. ea ei bonu z malu pnm r° mot z r° q tois. multa. n. q agut p q tioz ita agut ut bo qseq tur z ut mgti ... i comnod fugiat et multa q mou p num. io mou ut p bon3 fina qu noto bonu atteq tur z ut dui sue p boni q p duci malu fugiut. Nod e q ex hac vra p attipi q oes moi cac icludutur i ista moi pnu. na hec dnt q elin pnm d i quo p itelligi ca mlu. dixit z hic q inect z volutau z ni pnm d ex q° p itellig ca effim. dix z q tra pnm d i q° p itellig ca fotl. dix z q ciu ca pnu d in q° i tlli ca fnugl q ut melius uideat. Nod e q pnm n gnalius e q ca. na pnm ut qitate i qdam ordine vut ad a°. cui ad a sumat ce ab 1° sui no ... n q pnctus e pnm r° linee z fiuti r° dom z tm n linea a pncto. n domus a funda to sumut ce. ca a e i quodam ordine vut ad a°. i q 1° ad sumut ce ab 1°. g ut sic e. d q oi ca pnm sit no eq°. Deiu cu d ca no d. po ita posuit i multi ce accep coz pnu pot multi ce accep coz ce. z d i z. ca. na i p° poit q d m ce ca z accep ne ce. In ba pte poit q dam accep coes ppe cel har ca. In z pte ... declarat de mo car deinio mor. z do mou car. i 1. accit q multotiens z c. i 1. q° no mo quod car mo q p mutta. p° d d z e i. e°. b .c. e°. cac. i 1. a° no mo sper. i 1. amp q pnm e i 1. amp ut fimu. dic g° p° ita dem. ut quot moi d pnu ca no d. vno qda mo ex quo fit ad z e i re fca z e ca mli co mo q° dnt q es. e in statue z argeti in fiale. z no solu i ca m. 3 z gna hor. 3i n. es. ex m. z es e metallu. g° ex metallu m q oz ce. z si metallu m e ex a qua ipli. ... oz q aqua aliq° mo m sit. Nod e q ad fit ex aliquo p3 ce duob moi. vno mo sic ex p uoc. co mo quo dnt q ex no albo fit albu. z q isto mo fit ex p uacone sic le ht q p uaco n remanz i re fca. 3 del truit ad ueiente re fca. n albu. p. destru tur i aduetu albe ine. a° mo fit ad ex ali quo sic ex m z p° m°. co mo q° dnt q ex p° albu fit albu. z q sic fit ex aliq° sic ex m. n ex p°. sic fit q 1° remaz in re fca. na ex m fit hoc mo n e n p tale p fia p p fectius. n e p fam p tavle q n desiit. i aduetu p boi s z to. 3 p fient ad dnu g p nomt ex q sic fit ad q n p nuinz i re fca d p phs i ita q m e 1° ex quo fit res z ma m i re. Nod e z q no solu m p p q nocat p° ex quo fit res. 3 z m remo. z h e q d phs i ita. q no solu es z arget m e. 3 z gna hoz. vocat. n. ge m m remo z oe sunt ad m p p q q e mle i re. sicut re plificatu e de metallo z aq. Deiu e d a° n mo sper. z ex a o. 2° quo ca d ce ca fotl dicer. q a° mo d ca ipa sper z pnu exa. h e ca fotl. e a fo d. quo iten ca it uin rei co mo quo dnt q a e fo hoi. a° mo d fo de fo. q e extu ca i qui. co mo q° dnt q art i mite ca fo arche est. p ma fo h notat a plo sper. q ipa e a q pn suitur ro sper. z a aplo vocat ex ar. h aut ca fotl q sper e dic phs. e ro q quid erat ce. h e ipi° q dutatis rei e. n. illa a pnat e q dnta n sol q h e ca fotl. 3 z gna h sic p pnc d pa ab. e ca fotl no solu ipa p por tio ad vnu. 3 z vlt ... sic gut h sit p tet q st i disfone st ce fotler dissiti. Nod e q phs poit q fo d sper z ex ar. illa a dno sic se hut q sper e q dnatu ab ex ti s. n. e dista ut aut boe i 1° de ani te it fotl. q q da e fo p° q n e deducta ab a° sic e fo p ma e pnu eius z ista i e fo q e ex ar. Sca fo e q aud e ded ta z recep lata ab a°. z ista s cu mag d dici p ma fo e q fo h. n. e deducta a p° z ex a p mago p nue q vocat ex ar. h e g° q vocat phs sper. s. illa q sut fotl oi ro rei z etus in sionis q e deducta a p° q p ma eius fo z ex ar. Nod e q n solu fotl p p q d fotlitas rei. 3 z fotlitas remota e de ce fotlitati p p q co mo quo dnt q n solu h intas e fotlitas sortis. 3 z gnalitas. z h e q dic phs i ita. q n solu fo p p q indicat q q erat ce e fo. 3 z gen sic forme. vocat gen fotlitate remo ta. n tu p magi e q ille due fotlitates sit due res. 3 sut duo moi cuius i q fotlitas p p q z remota fudatur st ead realitate sic hnt tas z alitas st ead realitate fudat. Nod e q ro z additas ipi° diuo n qitit i p pone du oz ad vnu i sonis. v° q3 q dualitas ten z ro fotlitatis p p q. mo itas q fotlitatis remo te. Deinc d. amp vn pnm p muttis. poit ca q spem ca d nt. q 3° mo d ca ipa ca effi ciens. ex q z vn e pnu p mnuit. z e pnm q e tis. co mo quo dnt q qsilator e ca efficies ei q scipit qsiliu. z eo mo quo dnt q p e ca efficient r° pnu. z eo mo q° vlt dnt q oe ef ficiet efficia h r° fca. z oe p mutac p mu. Nod e q mot z qet i eand cam reduq b q. n. aliqd efficiens z aliq ca i tedit mo n posit q sequi quiete. qui e tmus. h tudo. n. inter motu z quiete e h tudo. sic st via tmi nu. n. q appetit ... st via. n q e st tmi.

g° n̄ ca cadit s'm mot' n̄ ꝗtenꝰ cadit s'm quietē
g° motus ⁊ quies in eandē causalitatē reducūtur
sic .n. motus deorsū ⁊ locus deorsū reducit̄ in
id grauans. q̄ grauans dando motū deorsū dat
locū deorsū. nec dat motū deorsū nisi ꝑ loc.
sic motus ⁊ quies reducūt̄ in eandē cām. nec in
tenuos cāntis cadit s'm motū nisi ꝑ quietē. ⁊ h̄
ē q̄ dicit ph̄s in littera. q̄ prīm efficiens ē unde prīmo ē
⁊ quies ¶ Modo ē q̄ q̄dā ē prīm efficiens ē quod uni
q̄dā ca motū. q̄ q̄dā d͡ico ꝑt sic ostendi. quia a
in quiet q̄ effcās ē i ca uniuoca tm̄ ⁊ n̄ s'm similitu
dinē forē. eo mō quo calor grauatur a motu
ē uniuoca in motu ¶ Sed calor generat a sole ē uni
uoca in sole. s3 nō formalit. q̄ motus ⁊ calor sū sol
⁊ calor nō cōueniūt in aliq̄ formalitate speciei. aliq̄
q̄ effcās ē in ca uniuocali. ⁊ s'm similitudinē forē. eo
mō quo ignis generatur ē igne generante. p° uniuocalr
q̄ oīs effcās ē uniuocalr in ca. ⁊ q° formalr. q̄ cōuenit
in formalitate igit generantis ⁊ generati. p° mō uir
agentis fundatur s'm diuersitatē speciei q̄ ē in a
gente r̄ v° patiente. ⁊ s'm formalitatē agentis
q̄ diuersa ē in specie a formalitate pacientis ¶ Sed mō v
niuocitatis agentis fundatur s'm formalitatē agentis
q̄ conuenit in specie cū formalitate pacientis. prīm agens
cuius uirtus fundatur s'm formalitatē q̄ ē diuer
sa in specie a formalitate pacientis ē agens equiuo
ꝑs equiuocē formalitatē agentis ⁊ pacientis. s3
agens cuius uirtus fundatur s'm formalitatē q̄ cōuenit
in specie cū formalitate pacientis ē agens uniuocū ꝑ
uniuocationē agentis ⁊ pacientis. alia d͡ra ꝑt dari
ītē h̄ agentis. ⁊ ea dat auic. i .6. metaphysice
q̄ agens equiuocē h̄t uirtutē s'm totam speciē.
agens aūt uniuocū nō. agens .n. uniuoce si h̄ret uirtutē
s'm totam speciē h̄ret uirtutē s'm seipsum. cū .n. a
gens uniuocē ut d͡cm̄ ē conueniat in formalitate speciei cū
passo cōuenit in eadē specie cū eo. si igit h̄ret potentiā s'm
totam speciē cū ipsum sit in illa speciē h̄ret potentiā
s'm seipsum. exēplū si petrus h̄ret potentiā s'm to
tam speciē hoīs. cū ipse sit in illa speciē hoīs h̄ret
potentiā s'm seipsum. ⁊ nō oportet ut dicamus. q̄
agens uniuoce n̄ facit speciē pacientis s3 speciē in h̄.
nō .n. calor generans calorē simplr generat ca
lorē. q̄ sic generaret seipsum. s3 solū generat ca
lorē in hac materia. agens aūt equiuocū. q̄ n̄ cōuenit i e
adē formalitate speciei cū passo potest h̄re potentiam s'm to
tam formalitatē pacientis. ī q̄ nō solū generat formalitatē
in h̄ s3 formalitatē simplr. ¶ Modo ē q̄ efficiens
q̄d ē r̄ v° sit q̄d r̄ v° ē ⁊ h̄ ē forte. q̄ dicit ph̄s
efficiens fit. ⁊ ꝑmutatur ꝑmutati. ad eum qz
a' h̄ dicit nō ē q̄ n̄ ē ꝑ mud͡ aū d͡r q̄ a°
ca ē r̄ v° sit a° ꝑ ē. ut .n. patet ex p̄dictis i
eadē cām reducūt motus ⁊ quies ⁊ g' i eam
d' cām reducit motus ⁊ finis q̄ ē finis ipsi
motus. ⁊ ꝑ̄tā ē q̄ ē i sole q̄ aliq̄ ca fiat
s'm motū dū fiatur s'm finē motus. cū g°
finis motus ē sit finis ipsius sit i sole ē q̄
ca efficiens fiatur s'm sit dū fiat s'm ē.

nō fiatur s'm sit n̄ q̄ fiatur s'm ē. ī q̄ ipsum ē ē
ꝑmū in interne agentis. ⁊ ipsum sit potentiā cōtrario a'
in ex eq̄do ⁊ in aq̄dreo. q̄ .n. ipsum ē generale
⁊ incorruptible n̄ acquirit nisi ꝑ sit in ex eq̄do sit ꝑ ē
s3 ē potentiā. sic g° nō ꝑt intelligi deus g°
aūi in eodē d͡ro q̄ q̄dā ē agens q̄ h̄t uirtutē
s'm ē dū cōiungitur cū sit. id d͡r h̄' uirtutē
s'm sit ⁊ ē ē q̄ nō h̄t uirtutē s'm cōiunctionē ipsi
eo mō quo dicim' q̄ edificator h̄t uirtutē s'm
domū. q̄ h̄t uirtutē s'm fieri ē endi domus ⁊ s'm ē
eius nō cōseruationē. ⁊ tale agens q̄ n̄ aspicit ē ꝑ
oī sua duratione. s3 tm̄ aspicit ē ut ē finis ipsi
sit ⁊ ꝑfectio eius. id vocatur agens r̄ v° sit n̄ r̄ v° ē.
nō q̄ n̄ attingat ipsum ē. s3 q̄ n̄ attingit
n̄ tali mō. s. ꝑ ut ē cōiunctū cū sit ¶ aliud ē aūt
agens q̄ attingit ipsum ē ꝑ totā suā cōtinuationē
⁊ durationē. ī q̄ ē ipsius effcās cōtinuatur in
duratione n̄ h̄t nisi ex cōiunctione cū ipsa ca ipso
mō quo dicim' q̄ lux in ae nec ē nec sit h̄t nisi
ex cōiunctione cū uirtute sol. ī q̄ si deficiat aspect'
sol ad aerem. deficit rō lucis in aere tm̄ in sit. q̄ i
ē. ⁊ tale agens vocatur agens r̄ v° ipsius ē. q̄
tale agens respicit sum ē effēm ⁊ ē ipsius effcās
ꝑ oēm modū ipsius ē ¶ Modo ē q̄ q̄dā ē agens ꝑ
motū. q̄dā sine motu. agens sine motu. ē agens
ꝑmū. agens ꝑ motū s'm agens varia. q̄ agens
ꝑ motū m° ⁊ aū. h̄ aūt d͡ico ꝑt sic manifestari. mot'
⁊ motio ꝑ uia cōsistit n̄ s'm in agente. s3 cōsistit
s'm in passo. si .n. motus ēēt in mōte cōsistere
oē mouens moueret. si passio ēēt cōsistit in age
te. oē agens q̄ agit pateretur q̄ tm̄ falsū ē de a
gente s'm ultimū. si igit uerū ē q̄ oīs motus ⁊ passio
ē in passo. g° oē agens q̄ agit ꝑ motū ꝑsup
ponit passū. id g° agens q̄ passū n̄ ꝑsuppoīt.
nec motum sic ē agens ꝑmū n̄ agens ꝑ motū. alia
a' agentia q̄ motam ⁊ passum supponunt. agunt ꝑ mo
tū nec ⁊ passū. ī q̄ sic ꝑ magis euadat q̄ ipsum
agens ꝑmū aspectū h̄t s'm oē ē q̄d ab eo nec
ē ē nō s'm ē ut in motu ē. nec s'm ē ut ē q̄
reductū ꝑ motū. ē .n. agens ꝑmū sit ē ꝑ nā
⁊ cōrespondentia. d3 ē s'm cām ⁊ effēm. ē ē
⁊ sunt effcās erit ē. agentia aūt varia aspec
tū h̄nt s'm ē n̄ simplr s3 s'm ē ut reductū ꝑ
motū. ē .n. ē agentium varior sit ē reduct'
ab a° oz q̄ sua actio sit fundata s'm ē diuinitatis.
⁊ ꝑ q̄s q̄ diuino mō agunt. ⁊ h̄ ē agere ꝑ mo
tū. q̄ cōplementū mod' agendi ē agere sine motu.
¶ Deinde cū d͡r. amplius ut finis. posuit. q̄ hoc speciem
cām .s. cām finalē dicens. q̄ a° mō d͡r ca ipse
finis. sit aūt ē ē ca sit aūtem sit, eo mō quo
dicimus q̄ sanitas ē ca ambulandi. q̄ sit ambulatio
cōis sanitas ē. uni si q̄rat ꝑ q̄ ambulatur.
rn̄det ut sanet. ⁊ si rn̄derit ⁊ diceret pu
tamus reddidisse cām finalē ambulationis. n̄ sol'
a' ultimū ꝑ q̄d operans operatur d͡r finis ꝑ ꝑ
cedētiū. s3 ⁊ oīa q̄ media s'm ꝑmū mouens et
ultimū finē s'm sit r̄ v° p̄ter n̄. ī q̄ uīm ⁊ idē

Fin^d

[illegible]

causa dicitur. Amplius alio modo quia posset etiam propter causam di-
ci eius quia quae eadem causa est causa contrariorum, sicut non solum sed dis-
solutionis. Una enim et eadem causa per sui praesentiam est causa unius, per sui
vero absentiam est causa contrarii, eo modo quo dicitur quod absentia
gubernatoris est causa submersionis navis et praesentia est causa sa-
lutis. Praesentia autem et absentia non reducuntur ad diversas causas sed
ad causam moventem. ¶ Secundo ibi, quod haec est in textu, probat
quod istae reducuntur ad idem genus, quia totus processus prius
notus est per partitionem et processum ad posterius in genere in suo
modo, prius ostendit quod praesentia et absentia reducuntur ad idem genus causae,
non enim est per se quod primum esse efficiens et ei prius ad diversas causas
reducuntur, sed quod una et eadem causa efficiens per suam absentiam
et praesentiam diversa applicatur. ¶ Deinde cum dicit ostendit quomodo esse
dicte reducuntur omnes causae, id est modi causarum praedicti, et dicit id est
per quatuor quae posuit reducit causam materialem, secundo causam formalem, id est
[illegible] tertio efficientem, id est forma vel quarto finalem, id est
ut dicit ergo primo quod omnes esse praedicte, id est modi causarum maioris re-
ducuntur, nam elementa, id est litterae, non sunt ratio syllabarum et materia arti-
ficiorum non est ratio formarum per artem [illegible] et terra et cetera elementa
non sunt ratio corporum mixtorum et propter non sunt ratio totius et cetera
partes, id est principia ratio conclusionis, et in omnibus istis salvatur
unum formale ratio causae, quia in eis salvatur ratio primum materiale ex quo
fit quod fit. Unde habent rationem causae materialis. ¶ Secundo est quod propositio
nes praemissae in syllogismo possunt dupliciter considerari: uno modo simpliciter
nos, et alio modo se habent in ratione causae materialis, nam ex eis fit primum,
scilicet ex maiori et minori ex tunc est conclusio. Secundo modo pos-
sunt considerari prout quod uniuntur in una virtute medii. Sic
continent rationem efficientis respectu conclusionis. Et isto modo se habent in
ratione efficientis non materiae. Debet enim ymaginari quod sunt
quaedam quaedam est de esse quae constituit conclusionem, et propositio ipsa quoniam
non est nisi conversio ... et consequentur, aliqua habent aliquid
efficientis respectu conclusionis ex maiori, in quantum est [illegible], et inquantum
est [illegible] tamen uniuntur in una virtute medii, et ex virtute
virtute oritur quia ex virtute primarum potest elici conclusio sic
efficient quandam [illegible]. ¶ Deinde cum dicit: horum autem et cetera, reducit
causas formales ad unam rationem, quoniam dicens quod ista ea ex quibus
ut compositum ad se habent sicut totum et per modum materiae ad se habent
per modum quo additur et forma a qua formaliter quod quid erat esse
et ista forma alii vocant totum, alii vocant compositionem, alii speciem,
quod de physica, alii quod primum integritatem aliquam esse [illegible] sic se habent
quod unum se habet per modum materiae, reliquum per modum formae formae
litas et ista alii vocantur totalitas, alii compositio, alii
species, et quaecumque sint ista tamen reducuntur ad unam
rationem causae, scilicet rationem formalitatis, ut sicut omnis materia reducitur
ad unam rationem causae ex quo fit ad materiam, sic omnis ratio
formae sive sit totum sive compositio sive species reducitur ad
istam rationem causae quae est formalitas. ¶ Secundo est quod species, totum
et compositio possunt sic differre, quia dicitur enim causa quorum forma-
litas et entitas consistit in quodam indivisibili et quadam
formalitate, quidquid indivisibile habet eo modo quo dicitur quod for-
ma est in integritate in divisibile est in forma, et formalitas et entitas
species potest vocari, quaedam sunt causae quorum formalitas et
entitas causae est in quadam adunatione partium. Et hoc duo-
bus modis, quia ista adunatio partium aliquando consistit
in ordine partium tamen eo modo quo dicitur quod entitas
exercitus est in quadam adunatione multorum secundum ordinem eorum et
formalitas talium entium non est in quadam totalitate resultante

ex talium adunatione, et talis forma potest vocari totum. Aliquando quae
quae ista adunatio consistit in ordine et compositione partium ad
invicem eo modo quo dicitur quod formalitas domus consistit in or-
dine partium domus et compositione earum, et isto modo formalitas ta-
lium potest vocari compositio. ¶ Deinde cum dicit: semina vero et cetera,
ponit quod omnes esse efficientes consistunt in illa ratione quae est causa prima unde
initium et motus, dicens sic, quod semina et medicus et consi-
liator et universaliter omne efficiens omnia haec habent quod sint causae ut unde
est principium motus et status in rebus. ¶ Deinde cum dicit: alia vero po-
nit quod omnes esse finales consistunt in eadem ratione causandi, scilicet per modum
finis, dicens sic quod alia causa est quae est causa per modum finis, et ista
est bonum omnium aliorum ordinatorum ad finem, et iste finis
est causa sive quaecumque sit in ordinatione ad finem, propter quem est ratio omnium
aliorum et vult esse, haec enim habet aptitudinem ut sit finis ratio
aliorum, quia cum contingit quod finis ipsius quod dicitur agitur est aliquid
apparens bonum, non bonum in se. Unde ostendit quod nullam differentiam
dicit quod sive id propter quod agitur sit bonum sive apparens
bonum, quia quodcumque sit sive sit id cuius gratia agitur ipsum rationem boni
concludit ergo quod esse sunt haec quae dicta sunt, et tot secundum speciem
quot modis dicuntur, id est modis. ¶ Secundo est quod omnia quae
ordinantur ad aliquem finem bonitatem sumunt ex
fine, id est quod bonum finis est bonum in se, bonum autem eorum quae sunt
ad finem est bonum in ordine ad ipsam bonitatem finis,
sicut enim potio ordinatur ad sanitatem, sanitas bonitatem
habet in se, potio autem bonitatem non habet nisi quatenus ordinatur
ad sanitatem, id est quod finis bonitatem habet in se, et quia illam
largitur illis quae sunt ad finem, quia illa quae sunt ad finem
illam non habent nisi in relatione ad illam quae est finis, et ideo bonitas
finis est bonitas sua et bonitas aliorum. Et hoc est quod dicit philosophus
quod aliqua causa est quae est finis, et bonum aliorum cum bonum in se sit
bonum non in ordine ad aliud, et ideo in ordine sunt bonum ad
aliud, quia bonum in se est melius, vel optimum respectu eius
quod est bonum in ordine, cum ergo bonum finis sit bonum in se,
bonum autem eorum quae sunt ad finem sit bonum ad aliud, oportet quod
bonum finis sit optimum respectu illius boni quod est eorum quae sunt
ad finem. Appello enim hic optimum ultimatum gradum bonitatis,
ultimatus autem gradus bonitatis impossibile est quod sit in his
quae sunt in ordine ad aliud, cum enim stent in ordine ad aliud
non possunt participare rationem ultimi, relinquitur ergo ut ratio
optimi sit in fine, in quo stat ultimata ratio boni non in ordine
ad aliud. Et hoc est quod dicit philosophus in littera quod finis ratio omnium op-
timum est. ¶ Secundo est quod malum non cadit sub appetitu,
nullus enim operatur malum non aspiciens, cum enim bonum sit
obiectum appetitus, impossibile est quod in eo appetitus feratur
super id in quo non reperitur ratio boni, sicut impossibile est quod visus
feratur super id in quo non reperitur ratio lucis, quia impossibile
est quod aliqua potentia feratur super id in quo non reperitur ratio sui
obiecti, quia tamen appetitus semper fertur secundum rationem boni,
tamen non oportet quod hoc bonum super quod fertur sit
bonum existens sive non sit bonum in re sive
apparens bonum, sed tamen fertur super rationem boni, et si
enim id quod super fertur sit malum in se non tamen
super id fertur appetitus inquantum malum
est, sed inquantum est existimatum bonum et ap-
prehensum ut bonum. Et hoc est quod dicit philosophus in littera:
quod differt nichil sive sit bonum sive ap-
parens bonum.

Modi vero causarum etc. postquam divisit species causarum hic distinguit modos causarum. Et dividitur in tres partes. Primo ponit intentum suum scilicet quod modi causarum sunt. Secundo incipit enumerare modos causarum. Tertio ostendit modos enumeratos recapitulando. Iam recapitulatione ulterius ostendit modos per divisionem scilicet per potentiam et actum. In prima dicit auctor quod necesse est in primis auctoritatibus omnia sunt pluraliter secundum rem. Dicit ergo primo quod species causarum tot sunt quot enumeravimus. Modi tamen causarum plurimi sunt in numero. Sed capitulum sunt reducti ad capitulum pauciorem sicut quod exponet quomodo dicit sicut quod modi causarum sunt plures. Sed cum reducuntur ad invicem per oppositionem id est dividuntur per opposita tunc declinantur et reducuntur ad aliquas declinationes minores. Verbi gratia posteriusdare est. Sex modi causarum faciunt tres combinationes per opposita inquantum separantur quae reducuntur ad tria. Sic procedit in fine quod unusquisque modus est propinquum et remotum aut per se et per accidens. Complex et simplex et iste tres oppositiones vel faciunt sex modos in quantum sex in se reducuntur ad tres per oppositionem. Modus est quod alio accipiuntur species causarum et ab alio modi. Species non causarum accipiuntur ex diversa ratione causandi. Cum non species dicuntur per rationes speciales quae divisiones species causarum accipiuntur penes diversas rationes causandi sicut dicimus quod alia ratione causandi habet materia efficiens et alia forma aliam finis. Modi autem causarum accipiuntur ex hoc quod in eadem una et eadem ratione causandi reperitur diversitas vel ad eundem effectum. Et quod diversi modi causandi fundantur sic una et eadem ratione causandi sicut verbi gratia propinquum et remotum in eadem ratione agentis quia est agens propinquum et remotum similiter in materia quia est propinqua et remota. Iam de hic et forma et secundo de propinquo et remoto in secundo de aliis modis causandi. Propinquum enim dicitur dicit quod talis. Ponit distinctionem in modis causandi et habet duas partes. Primo ponit distinctionem. Secundo ibi ut accidens. Secundo ibi praeter omnia quidem. Prima ibi ad complexa. Dicit ergo primo sic cum causae dicantur multipliciter in modis tamen in eadem specie causae contingit reperire quod aliqua est prior et alia posterius. Alia propinqua et alia remota et eadem causa in eadem effectu quia sanitatis inquantum est causa propinqua et artifex causa remota. Sicut exemplificat in aliis formalibus dicens quod ipsius diapason causa formalis propinqua est duplum id est proportio duorum ad unum sicut unus quia est ipse numerus et in genere causa quae continet singula numeri sunt causae remotae eo modo quo dicimus quod artifex est causa remota sanitatis quia ars continet medicinam quae medicina est causa propinqua. Modus est quod propinquum et remotum in causis possunt fundari sicut in eadem realiter eo modo quo dicimus quod ubi et ipse artifex et medicus est habitus propinqui et remoti. Et sicut est per se et per accidens. Alio modo potest fundari propinquum et remotum sicut in diversa realiter in uno eo modo quo dicimus quod sol est causa remota respectu posterioris et homo causa propinqua et similiter sic ergo per se ut et posterius reperitur in causis. Praeterea vero dicitur aliquando autem ut accidens. Ponit secundam distinctionem dicens quod alio modo dicitur causa per se et per accidens et non solum esse accidentales sunt causae sed et genera horum accidentium et exemplificat de per se et per accidens quia statuae alia est causa Polycletus et alia est statuae factor et statuae factor per se Polycletus autem per accidens quia accidit statuae factori quod sit Polycletus. Non solum autem Polycletus est causa per accidens sed et superiora continentia. Sicut accidens sunt esse per accidens sic homo qui continet Polycletum est causa statuae et animal est alia causa statuae. Sed Polycletus est quia Polycletus homo est et ipse homo animal est. Et sicut sunt causae per se quaedam sunt remotae quaedam propinquae sic et causae per accidens ut si album et musicum sit causa statuae quia statuae factor est albus et musicus et est Polycletus. Aut homo sunt causae statuae tamen propinquius accipitur istum effectum scilicet statuam homo et Polycletus quam album et musicum. Modus est quod per se in causis oritur sicut per se in propositionibus in propositionibus autem sic est quod quando praedicatum convenit subiecto secundum formalitatem subiecti et secundum rationem speciei expressam a subiecto tunc iudicatur propositio per se ut verbi gratia quia animal convenit homini secundum rationem hominis et quidditatem ideo ista est per se homo est animal quia animal in eius quidditate convenit subiecto secundum rationem expressam a subiecto ut sit sic secundum quod accidit cui convenit vel iungitur. Ista ratio tunc iudicatur propositio per accidens verbi gratia si dicatur album est animal. Animal non convenit albo secundum rationem expressam ab albo quae est albedo sed secundum quod accidit cui iungitur scilicet substantia scilicet homini et ideo ista iudicatur per accidens. Sic dicitur in causis quando effectus attribuitur causae secundum rationem expressam a causa tunc iudicatur per se illa causa esse respectu illius effectus verbi gratia statuam factorem unde exprimit una ratione de conceptu est accipere statuam et ego statuam ex suo facto rationem exprimit statuam factorem. Quando autem ratio expressa causae de se non accipit talem effectum sed quod coniungitur causae aliquo per accidens causa est verbi gratia in exemplo aliud de Polycleto ut est ratio per se non accipit statuam. Sed solum quia coniungitur cum arte faciendi statuam et ideo est causa per accidens. Modus est non quod non est impossibile quod aliqua ratio specialis accipiat aliquem passionem per se et tamen quod sit particularis recipiens illam rationem per accidens accipiat illam passionem verbi gratia triangularitas per se accipit habere tres et tamen quod habet rationem recipiens triangularitatem puta est lignum per accidens accipit habere tres et est impossibile potest esse quod ipsa ratio artis faciendi statuam per se accipiat istum effectum scilicet statuam et tamen quod sit particularis recipiens istam rationem per accidens statuam accipiat accidit enim facienti statuam quod sit potens ut Polycletus. Modus est quod causa per accidens non sit non dicimus quod quaedam sunt quae magis possunt dici et quaedam minus et quaedam sunt quae magis propinqua ipsi per se quaedam sunt quae sunt remotiora et hoc est quod dicit philosophus in textu quod si Polycletus sit statuae factor et sit albus et musicus statuae factor est causa per se album et musicum est per accidens Polycletus est causa per accidens et tamen Polycletus est propinquior ipsi causae per se quam sit album et musicum. Causa est quia ars statuae factiva est quaedam accidens accidit autem maiore propinquitate ad suum subiectum quam ad aliud accidens et per consequens ars statuae factiva propinquius accipit accipere Polycletum quam album et musicum et quod propinquius est Polycletus propinquius accipiet huius effectum quae est statua quam album et musicum et quod propinquius accipiet rationem factivam statuae quam accipiebat album et musicum. Praeterea vero dicitur praeter omnia quidem etc. Ponit tertiam distinctionem in modis causarum et habet duas partes quia primo ponit distinctionem suam. Secundo ostendit quod per se et posterius et per se et per accidens etc. reperiuntur in effectibus quemadmodum et in causis. Secunda ibi dicuntur. Dicit ergo primo quod praeter hoc omnia quae dicuntur esse causae per se et per accidens quaedam esse sunt in potentia quaedam sunt in actu ut ipsius aedificari in potentia causa est aedificator in potentia actu autem aedificati causa est ipse aedi-

Ab alio accipiuntur species cause et ab alio modi causarum

Similitudinis

vo

qualiter propositio per se

qualiter propositio per accidens

ficatori actu edificans. ¶ Deinde cum dicit. Amplius autem dicuntur
ostendit quod in effectibus sunt modi predicti scilicet prius et posterius et accidens
et cetera sic. quod modi predicti dicuntur in effectibus in quibus effectibus
sunt cause eo modo quo dicimus quod artifex est causa huius statue.
sic effectus proximi. quod vero statue figuli sic effectus remoti.
quod sic dicimus quod es est causa huius eris sic effectus proximi quod
eris et omnino metalli sic effectus remoti et similiter est in ef-
fectibus proximi et remoti in per se et per accidens. Et hoc est
quod dicit philosophus et in accidentibus similiter. hic est modi accidentales
in effectibus. ¶ Deinde cum dicit per se et per accidens sicut ex parte
effectus. ideo dicit est quod sic. ¶ Ad evidentiam eorum notandum est quod per se
et per accidens potest accipi ex parte cause et ex parte effectus.
per se in causis sic dictum est. est enim causa quando dicitur causa per se or-
dinatur ad effectum eo modo quo album ordinatur ad
disgregandum. et non ita est per se album disgregat per
accidens quod est aut causa quando dicitur causa non per se ordinatur
ad effectum. sed iungitur causa eo quod dicitur causa per se eo modo
quo dicimus quod dulce disgregat. sed iungitur cum albo
quod disgregat per se. quod et per accidens ex parte effectus sic ac-
cipiuntur. quia effectus per se vocatur quod per se accipit
a causa. per accidens quod non accipit per se a causa. sed quia iun-
gitur ei quod per se accipit. verbi gratia. ponimus quod statuam
factor faciat statuam que statua sit alba. tunc ratio statue
per se accipitur a statue factore. ratio quod albi per accidens.
sed quod statue factor per se est causa statue per accidens quod albi.
¶ Deinde cum dicit. Omnibus autem ... ponit quasdam distinctiones in
modis causarum dicens quod sunt aliquando cause dicuntur complexe
aliquando simplices ut causa simplex dicitur quando accipitur causa
per se tantum vel per accidens tantum. complexa quando predicta sunt
simul. ut si dicamus quod statue non solum est causa Policletus
nec solum statue factor. sed totum id complexum Policletus
statue factor. tunc ista causa est complexa ex per se et per ac-
cidens. quia Policletus fuit causa statue per accidens et sta-
tue factor per se. ¶ Deinde cum dicit actu vero omnia. re-
capitulat modos predictos ... et dividit eos
per duos modos. et dicit sic quod modi predicti multiplicitate
sex numerantur quod dividitur quilibet istorum per duos. ...
quod sex sunt ... isti modi ... singulare et ...
genus vel est proximum et remotum aut proprium et per accidens
ipsi quod genus accidentis reputatur sunt cause et per accidens
et ita duo est per complexum et simplex. et ad hoc quilibet
istorum dividitur per potentiam et actum. quia quodlibet agens
sive sit proximum sive remotum sive sit per se sive per
accidens sive sit simplex sive compositum est agens potentia
vel actu. quia ... de causa in potentia et actu ponit
differentiam inter utrumque dicens quod causa in potentia et in actu
differunt quod agentia in actu et singularia simul sunt et ...
cum effectibus in actu eo modo quo dicimus quod simul est hic medicus
curans. et ... edificator ... edificatio et causa
in potentia non sic se habet ad effectum quia non simul corrumpitur edi-
ficator in potentia et domus. ¶ Sed notandum est hic quod in causis que sunt cause
ipsi fieri et causis ipsi esse ... iungitur cum esse ut
causa est sicut remota illa causa removetur
ipsum fieri. sed non ipsum esse eo modo quo ... edificatore et
domo. quia edificator non est causa ipsius domus quo ad esse
... forte causa ... est ... ad ...
ad sole ... quod ... esse ... remota causa removetur

causa effectus. sic remoto sole removetur illuminatio aeris.
¶ Elementum dicitur et cetera. postquam declaravit de nomine principii et cause
declarat de nomine elementi. et sic procedit. primo ponit quod
est descriptio elementi. secundo ponit quedam exempla ad verificandum predictam
descriptionem. tertio ostendit quomodo elementum dicitur de aliquibus per quan-
dam translationem. ¶ Quantum ad primum ostendit quod est commune in omni accep-
tione elementi. et ut vocat eam ... tangit ... quod est et
multis ... ponit ergo primo descriptionem elementi dicens
sic. elementum dicitur ex quo componitur res non quocumque modo sed primo ex
inexistente in re. et quod est indivisibile secundum speciem. Sic ergo ... particule
in descriptione elementi scilicet quod sit id ex quo componitur res.
secundo ex quo componitur primo. tertio quod existat in re. quarto quod non di-
vidatur in diversas species. ¶ Ad evidentiam quarum prime particule notandum
est quod hoc ... ex aliquo dicitur multis modis. eo modo
quo contrarium ex contrario fit. aliud dicitur multis modis.
eo modo quo dicimus quod ex puero est iuvenis.
et ... non dicitur multis modis ... sed est multis
modis elementum est id quod fit ad ... elementum ...
... duo ... et ...
... ¶ Secunda particula est quod sit id ex
quo primo fit ... quod excludit ... id ex quo secundo compo-
nitur ... quia venit ad compositionem quedam sunt prima. que-
dam non prima. prima vocantur illa que non sunt resolu-
bilia in aliqua materia priora. non prima que sunt que resolvuntur.
elementum ... quod non componitur ex aliquo primo
et propter quod non resolvitur. quia quod est primum in compositione est
ultimum in resolutione. exemplum ponit aliud. cuprum est materia
statue ex qua fit statua. non tamen potest dici elementum ratione statue.
quia habet aliquam materiam priorem ad quam resolvitur. ¶ Tertia particula
est quod elementum dicitur existere tamen ... quod sic exponit
commentator. quod ad est ex quo fit res quod tamen ... in quod ipsa est
non ... id est non res fit ex illo quod non manet in illo.
et ... tale non est elementum. et talem ... istam particulam. verbi gratia.
commune. caro generatur ex sanguine. tamen sanguis non potest dici
elementum carnis. quia non remanet sanguis post formam carnis
quia in adventu carnis destruitur forma sanguinis. pos-
sumus ergo dicere quod elementum hic ... ... et ...
quia ex ... et ... non ...
non ... existit in ... elementum quod existit. ¶ Quarta parti-
cula est quod dicitur esse elementum indivisibile secundum speciem quod ... sic ex-
ponit quod de nomine elementi est quod ... speciem et species in diversas
et hoc quod elementum dicitur hic speciem ... materia. quia prima materia de
se ... habet speciem. et ex hoc quod ista species non est divisibilis
secundum speciem ... ab omnibus materiis que resolvuntur
in aliam speciem. sic est ... quod resolvuntur in aliam
speciem. ... sicut ... et ... organica que reso-
lubilia sunt in corpora consimilia. nec ipsa ... habet speciem in di-
versas. quia ... non est ... et ex ipso directe
... ad primam ... partem. quia ista ...
primo ponit quod ... prima non dicitur elementum. ... ponit quod elementum
primo et ... de ... et ... de aliis. exponit
... sic ... aliam ... que componit ... sic ... aliquam
speciem. et non sic prima. ut verbi gratia. partes organice
... partes organice componuntur ex partibus consimili-
bus. sic non dicimus quod ... quod est pars organica componitur
ex carne. ... caro non dicitur partes organi-
ce. quia ... pars carnis est caro. organica ...

dicta sunt speciem et formam · quia aqua sicut maius non est maius.
et ideo non potest dici elementum, licet ex istis ...

[illegible]

qdam continuacoz potius diffinire aliter elementum quam prius. qr potius vocat elementum id quod est primum in quantitate et quod est simplex non ex aliis compositum. et quod est indivisibile. ex qua diffinicione videtur quod aliud posuit magis esse ulla elementa esse rex. qr unumquodque corporum ultimum est unum eius. et est huius una racionem. et est simplex qr divisio magis est unum non compositum ex diversis. et est utile ad multa. qr ad omnia inest ad plura. maxime est utile in multis et qr omnibus et pluribus. ex quo videtur quod aliquam posuit unum et punctum esse elementa rex. qr de non unum est quod simplex sit et est de non punctorum. sed non utilitatem habet respectu aliorum. sic unitas respectu numeri et punctum respectu linee. ex quo videtur quod illa que vocantur genera sunt ulla. et sunt quia ad multa utilia. et sunt indivisibilia. qr racio ipsorum generum una est. ideo ipsa genera elementa dicuntur et magis ipsa dicuntur esse elementa quam differencie. qr in pluribus est genus quam sit ipsa differencia. quam cui differentia inest et genus inest sed non quam posita differencia ponitur genus. non tamen posito genere ponitur differencia. non est omni cui inest genus inest differencia. et in genus in plu ... est. et quia ad plura magis utile est quam differencia. ideo magis videtur habere racionem elementi quam differencia. Notandum est quod de non elementi secundum primam diffinicionem fuit quod esset indivisibile. sed aliquid indivisibile unum est. qr in dicto est ipsa unitas. sed non in divisione in talibus generibus unum est de non et elementum fuit quod est id ex quo primo componitur. illa aliquid secundum primam favorabilis generis sunt elementa secundum primam in quantitate et magis in virtute. de non et elementum est quod sua virtute se extendat ad multa elementa. sed propter quod quod sit utile ad multa elementata composita ex his. ergo quod elementum fuit indivisibile potius dicere ex quadam continuacione quod est unum ex his. et quod est id ex quo primo componitur. dicta patet quod est primum et simplex. ex hoc et quod sua virtute se extendit ad multa elementa patet quod est utile ad multa. Notandum est et est que quia quod maxime ulla quia dicuntur generalissima videbantur aliquibus esse elementa propter duo et quia sunt maioris utilitatis in quantum sua utilitate ad multa se extendit. et quia ipsa generalissima simpliciora sunt. ipsa non alterum et species quia inde componuntur ex genere et specie. ipsa generalissima non sunt. primo quia generalissimum ipsum ergo non habet et sic non potest componi ex genere. secundo quia non habet differencias. cuiusque. non in eo ergo est. sed ergo generalissima ipse per differencias dicuntur ad invicem. neco habet ... unum supremum genus quod per differencias illas descendet in ipsa generalissima quod est impossibile. quod quod sit generalissima et tamen dantur in alio serie genere est implicacio oppositorum in adiecto. et quia generalissimum non componitur ex genere et differencia. ideo dixit philosophus quod racio ipsius una est. sed est indivisibile. racio eorum in ... generalissimo composita ex genere et differencia non potest componi. et tamen quod ita racio generalissimum ipse diffinicio non potest quia omnis diffinicio ex genere et differencia est. et quod ei diffinitur species et non genus est. sed non genus ut genus diffiniretur. ergo generalissimum potest diffiniri quod illa pertinet esse impossibile eo quod non habet genus et differencias. sed ergo quod ipse diffinitur species est. sed generalissima non ... diffiniuntur. sed non est in quantum genus sed in quantum species est. Vlterius notandum est quod sic vult et punctum et unitas habeant aliquam similitudinem cum elementis et propter utilitatem et propter simplicitatem ut iam dictum est non tamen ipse potest dici elementa.

qr elementum ut dictum est ipse dicitur de primo simplici et intrinseco ... in quantum elementum ipse est id ex quo componitur ad multa. et alterum. vel quod non dicitur esse nisi respectu alicuius ... habeat similitudinem ... et componitur ex genere et differencia. magis est compositum secundum racionem quam primum respectu. punctum et non est id ex quo componitur linea quia ex punctis nulla linea fit. Decimo dicit. omnium que esse. omnia que est racio communis conveniens omnibus accepcionibus elementi dicitur quod omnium quod est elementum communiter quod sit id quod inest cuilibet elementato et quod primo inest. ita quod elementum sit primum in composicione elementi et ultimum in resolucione. sed patet ... in introductione ad modum quod est id cui primo convenit racio elementi. sed ... racio elementi est quod sit id quod inest in re posita quod sit primum in composicione et ultimum in resolucione. et sic ipse et per se salvatur in materia prima. qr est prima in composicione et ultima in resolucione. ergo elementum secundum quod primo et per se dicitur de materia prima. ... de omnibus aliis.

Dubitatur ergo circa ea que dicta sunt utrum elementum per se et per se et primo dicatur de materia prima. Arguitur primo quod non et quod si ... diffinicio elementi data ... patet quod primo dicitur de materia prima. quod patet sic. diffinicio elementi est quod sit id ex quo primo componitur res. materia autem prima ... ponitur ... et ... elementa. ... illa ex quibus componuntur alie res. ... multa non tamen ... illa ex quibus primo componitur res. qr si essent prima in composicione essent ultima in resolucione. ipsa autem non ultima in resolucione. qr ultimata resolucio ad materiam primam est. ergo non sunt prima in composicione. Secundo tamen quod primum dupliciter est. sic tactum est ... primum simpliciter et primum in genere. ponatur ergo prima elementa ... potest dici prima in genere. sed non prima simpliciter. qr primum simpliciter materia prima est primum autem in genere corporum potest esse notata ... elementa. sic ergo ex prima parte diffinicionis patet quod elementum primo et per se dicitur de materia. patet et ex secunda parte diffinicionis ... sicut fuit quod elementum dicitur inesse elementato. sed quod magis convenit materie prime quam ... patet sic ex ... in ... esse duobus modis. vel realiter vel virtualiter. materia prima inest et est in realiter et actu ... quod esse ... est in re composita ex ... elementa autem non ... vel solum virtualiter per operaciones ... que ... ponitur quod virtus eorum est ... realiter ... esse ... virtute eorum salvari in forma mixti vel ... realiter per operaciones aliorum. sed tamen ... per esse fractum et diminutum ... quod esse eorum non est ... sic ergo ex ... parte diffinicionis elementi primo et per se dicitur de materia. ... patet ex ... parte diffinicionis. quia ... sicut fuit quod esset indivisibile secundum formam. esse autem indivisibile secundum formam potest intelligi duobus modis. uno modo quod nullo modo dividitur quia de se non habet formam per quam possit dividi. et primo modo materia est indivisibilis. qr materia de se nullum actum habet. omnis autem divisio formis actum recipit. secundo modo potest intelligi indivisibile secundum formam quia formam habet ... eandem racionem in toto et in parte. eo modo quo dicitur quod aqua est indivisibilis secundum formam quia ... sicut aqua est aqua ... forma ... racio salvatur in toto et in parte. et quod primo indivisibile est magis est indivisibile. ... quod est indivisibile primo modo ... racionem divisionis convenit. materia est indivisibilis ... quantitate et formam. quod autem est indivisibile ultimo modo aliquam racionem divisionis convenit quia potest dividi secundum ... non tamen dividitur secundum ... et forme. qr forma salvatur secundum unam racionem in toto et in parte. cum ergo racio indivisibilis magis conveniat materie prime quam aliis ergo elementum ergo non ... elementum per se ... de ... corporibus primis.

Natura quidem dicitur etc. postquam Aristoteles distinxit nomina causae
distinguit hic hoc nomen natura quia natura est causa et dicitur i. d. p.
Super parte distinguit modos naturae. 2° ostendit quod est id in quo primo
proprie salvatur natura ... ex dictis sequitur prima natura in principio dicta etc.
prima v. i. d. p. quia primo ponit v. modos naturae 2° ponit quod
dicti modi naturae conveniunt ex aliquibus istorum v. principiis ...
non quod sequitur quod ex his natura prima i. v. s. v. modos acci
piendi naturam ... uno modo ... amplius unde motus primus
est i. amplius non dicitur ex quo primo aut est ...
quae a° modo dicitur dicit ergo primo quod uno primo quod modo dicitur generatio
nascentium ... dicat ipsum producens et extendens.
Unde notandum est quod philosophus quod id est apud graecos quod apud
nos sive pro generatione viventium accipiatur ... producta
ductum ... pro generationis habet ... breve ... dicit
dicat philosophus si ... quod id est quod non habet ... productum
extensum id sonat quod generatio nascentium. Notandum est quod
... secundum ... de duabus ... una ... ana
tu dicitur sive ergo nomen ... rei ... proprie
non quod ... nati et nascentia ab ... et isto modo accipitur
hic philosophus naturam in primo modo scilicet quod id est quod ipsa nascentia
vel generatio nascentium. Deinde cum dicitur unde ... ponit
secundum modum dicens quod natura dicitur secundo modo principium ex quo est generatio nas
centium. ... nascentia ... ex isto principio sic ... vi
tra ... sic habet non dicitur id ex quo pullulans pullulat
primo etc. ... exponens ... dicitur ... dicitur pullulare
quod crescit ... cum eo sic ... crescit
... cum ipso generante et fructus ... quod crescunt ...
... cum ... istud ergo quod est principium crescen
te ... cum crescente vocatur natura isto secundo modo et quia
... crescente ... id dicitur ... quod est ideo ...
dicit quod ... cum eo ... est primum. Ergo iste modus dicendi
naturam differt a primo quia non primo modo id est quod ipsa nascentia
vel ipsum natum ... isto 2° modo id est quod principium ipsius
nascentis ... cum ipso nascente ... est ... quod
... appellare naturam primo modo id quod pullulat
et id quod nascitur ex ista pullulatione ... quod appellat
naturam primo modo ... pullulationis et nascentis eo modo quo
dicimus quod fructus pullulans ab arbore dicitur ... ex ar
bore pullulat ... arboris ... isto modo id est quod non
... est principium ... ex virtute pullulans pullulat primo a modo
id est quod ipse ... per pullulationem. Deinde
dicit amplius unde motus ... modum naturae dicit i. d. p. quia
primo ponit hunc modum ... explanat quod dicit quod dixit in primo
modo et secundo ... nasci ... dicit ergo quod tertio modo dicitur
natura quod est principium motus et actionis in quolibet ... modo sic
in eo in quantum ... non per accidens ... modo est ille qui est positus
... Unde notandum est quod generatio nascentium est quaedam
... differt ergo iste modus a primo quia ...
... de ... in hoc ... primo modo ... de ipsa generatione nascentium
quae est quaedam ... de primo ... differt ... iste
modus a secundo modo quia in secundo modo accipitur principium generationis nas
centium ... primum ... Deinde cum dicit
nasci ... explanat quod dixit quod dixit in primo et secundo modo
... de generatione nascentium ...
quae est nasci et connasci. ... notandum est quod
... viventium ... generationem ...

animatorum ... quia ... non ...
ut ... eo modo quo dicimus quod ignis generat
ex igne ... cum igne generante ...
... generans ... cum generantibus ... generationis
eo modo quo fructus ... ex arbore et ...
cum arbore et virtute arboris ... eo modo quo dicimus quod ...
... cum ipso generante ex ista ... et ...
et appositione nascentium est principium nascentium ... quod augmentum
... quod ex appositione et nascentia fructus cum arbore ...
... generante ... quod dicitur augmentum. Sic ergo patet quod
ad nasci et connasci duo concurrunt scilicet quod generans sit conti
nuum cum generato et quod ex ista ... sit quod dicitur augmentum.

Ex his ergo ... patet littera philosophi dicit ... sic quod nasci dicitur
illa quae ... tangendo aliquid ... id ... nascitur habent augmentum
per id alterum ... et ista dicuntur connasci ... eo modo quo
dicimus quod embrio ... connascitur cum ipso generante et
fructus arboris. Notandum autem dicit quod istud augmentum est
per alterum quia istud augmentum differt ab augmento quod
est species motus quia in isto augmento quod est species motus ...
augmentatur in se ipso ex hoc quod augens convertitur in substantiam
aucti ... quod additur in substantiam ... est additum ... quod ap
ponitur et connascitur ... per primo generationis et connascitur
... cum modo ... quod est alterum ab illo ... fructus ab arbore
est alterum et embrio ab ipso generato ... dicit quod connascentia
sunt ... non ... quod connascentia et tacta ...
... tangere sit id ... dicens quod differt
connascentia a tactu quia in tangentibus ... alterum ... esse
per tactum quod debeat ligare ipsa tangentia ... simul
... nati est ad unum ... in ... quod faciat simul nata unum
est a° ... est virtus quae facit nata simul embrionem est ipsum generans
et fructum est arbore et ista virtus facit simul esse unum ...
... continuum ... non tamen ... quod id ligamentum non ...
ipsa ... connascentia ... facit unum esse ... sed ...
... solum. Notandum est quod quia philosophus facit mentionem de augmento
quod fit ex nascentia ... de quo ... augmentum ...
Augmentum autem fit duobus modis. Uno modo quia id quod ap
ponitur alicui augenti ... appositum ... solum continuum.
2° modo per ... appositum per quandam coaptationem ... eo modo
quo ... coaptantur ... istud ergo augmentum
quod est ... non est ... solum ... per quandam coap
tationem ... ex virtute ... ligat id quod nas
citur cum primo nascente ut embrionem cum ipso generato et fruc
tum cum arbore et hoc est quod dicit philosophus in littera quod ... non ...
... aliquod ligamentum ... unum ...
... quod sic quod ligamentum ego voco virtutem quae ligat id
quod nascitur cum primo natum. Notandum est et quod ...
... sunt ... quod ... simul ...
unum non tamen ... continuum ... sed ...
illa quae connascuntur sunt unum ... primo ... connascuntur ... continuum
non tamen ... quia virtus ligans unum ... non ...
alia ... non ... unum ...
solum ... Et hoc est quod dicit philosophus in littera quod
... unum ... continuum et ... et non ... Deinde cum dicit
amplius quod non dicitur ponit ... modum naturae dicens non dicitur ... modo
id ex quo primo fit vel est ... et hoc est ...
fit ... quod est primum ... et quod ...
... per ... potentia ... eo quod non per ...

potentiae. sed per potentiam agentis et potentia est de uno in
[al]terum. dicit etiam quod non constituit et valor errorum quia non cor-
est. Augustinus dicit in opusculo [illegible] quia [illegible] est. et
dico de istis duobus. primo de omnibus aliis quia non

[illegible]

quod sola hec ipsam formam vocat. Deinde cum dicit ex dictis ergo [illegible] quomodo postea ipse salvat rationem nature in qua omnes modos reducit ad unum dicens sic, quod ex dictis patet quod prima et per se dicta natura est substantia, id est forma, eorum que habent principium motus [illegible] principium motus in se [illegible] ipsam formam [illegible] principium motus in existentibus [illegible] quod illud principium [illegible] motus est [illegible] principium motus et actus [illegible] ipse movens quod non movetur. Queritur circa textum [illegible] quod de forma et de materia vel motu. Et videtur quod [illegible] distinctio [illegible] de duabus [illegible] per distinctionem quod non est [illegible] [illegible] modo [illegible] illo modo [illegible] omni [illegible] et quod non [illegible] illum modum [illegible] est quod intellectus rei que intellectu capitur. Et videtur hoc quod [illegible] illa distinctione [illegible] actualia [illegible]. Et potius [illegible] quod [illegible] illa distinctione [illegible] que intellectus [illegible] cum ergo forma [illegible] intelligitur et suum intellectuale habet in [illegible] [illegible] ad formam [illegible] ad quod [illegible] quod intellectualiter [illegible] in forma que in motu [illegible] quia [illegible] ista distinctio [illegible] ut facere vel pati [illegible] ista distinctione comprehenditur omnis [illegible] corporea sive incorporea [illegible] et accipitur hic [illegible] largo modo sive sit corporalis sive spiritualis. Cum ergo [illegible] a sola [illegible] formam [illegible] dicuntur non illo modo de forma quod de [illegible] de motu quia [illegible] motus [illegible] agit sed est ipsa actio. [illegible] distinctio est [illegible] quod non est principium motus [illegible] illo modo [illegible] non est [illegible] actionis [illegible] distinctione quia illa est in [illegible] [illegible] motu [illegible] ex [illegible] quod non [illegible] de forma quod de [illegible] que [illegible] moventur [illegible] in centro [illegible] ad motum [illegible] ad motum [illegible] et ad quietem [illegible] ex forma [illegible] gravitas [illegible] dat sibi motum et locum [illegible] ex hoc quod [illegible] de forma quod de motu [illegible] ipse motus [illegible] [illegible] a forma [illegible] principium [illegible] duo [illegible] non [illegible] ab [illegible] a forma [illegible] motum non [illegible] [illegible] distinctio est quod non est [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod non [illegible] de forma [illegible] de motu [illegible] motus est [illegible] [illegible] quod [illegible] non [illegible] motor

non modo predicto sed [illegible] modum accidentium. Et solum [illegible] principium motus quod est forma.

Necessarium dicitur sine quo non contingit vivere etc. Hic determinat de necessario quia necessitas est quedam [illegible] et dividitur in duas partes. Primo ponit multiplicitatem acceptionis necessarii. Secundo reducit omnes modos necessarii ad unum [illegible]. Prima in quinque secundum quinque modos accidentium necessarium. Secunda ibi amplius quibus. [illegible] amplius [illegible]. Dicit ergo primo quod primo dicitur necessarium vel sine quo non contingit rem vivere non tamen sicut principale sed ut concausa, sicut respirare vel cibus est necessarium animali quia impossibile est sine his animal vivere. [illegible] respirare et cibus non sunt causa [illegible] tamen quedam concurrunt ut ad esse aliter non causaret esse. Deinde cum dicit amplius quibus ponit secundum modum dicens quod necessarium vocatur id sine quo non contingit bonum acquirere vel habere et sine quo non contingit malum expellere et privari, velut bibere pharmacum est necessarium ut non [illegible] et navigare ad Eginam [illegible] ad tale [illegible] necessarium est [illegible] pecuniam. Et notandum quod hii duo modi [illegible] necessarium [illegible] quod cadit [illegible] [illegible] non [illegible] quodcumque [illegible] [illegible] primus modus [illegible] quod non [illegible] sed [illegible] secundo modo [illegible] quod non [illegible] ut [illegible] est necessarium [illegible] [illegible] non [illegible].

Amplius dicitur amplius quod violentum [illegible] modum [illegible] que [illegible] ponit illum modum necessarii [illegible] [illegible] violentia [illegible] [illegible] modo dicit quod [illegible] violentia dicitur quedam necessitas [illegible] ipsa violentia necessitas nomen accipit, id est necessarium quod est preter impetum [illegible] violentiam agentis [illegible] [illegible] impetum [illegible] violentum [illegible] eo modo quo dicimus quod aliquis cogitur violenter [illegible] et ista necessitas est quedam violentia [illegible] in voluntariis [illegible] est necessarium quod impediet voluntatem [illegible] appetit vel quod est [illegible] voluntate [illegible] incipit facere. Et hoc modo violentum [illegible] necessarium est id quod violentum. Deinde cum dicit [illegible] ponit [illegible] necessarium dicitur [illegible] necessitas est sicut aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod ad [illegible] in voluntate [illegible] ex hoc quod [illegible] cogitur ad aliquid preter voluntatem suam [illegible] [illegible] omnis voluntas [illegible] [illegible] voluntatem [illegible] Deinde [illegible] violentum [illegible] sicut ille Sophocles dixit quod violentia me cogit facere [illegible] necessarium quod est quedam violentia me cogit facere hoc. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntate

...agētis co'gitatiōe q. d. i ipō p'' debe'' ū voliūtē vise agētib; · h' accō q' ē ppe tale nccīu ē p'pē i petū inclinacōis volū. [¶] Mod' ē q' q'z tollit īpetū ad aliqua fine · b' q' īpetus alīu sc'z uni rei soli · eo mō q° rūn gūit · sc' īpetus decorū · ī h' īpetus vocatur appetit' nāis · aliū h' īpet' sc' tē ut cogita ē · ī q' illa rei ad q' ē iste īpet' · ī illa īclinacō sit p' cogitā · ī h' īpetus q' sc' te le cogitō; vocat' appetit' aīal' · q'm; a' ī ē q' p uī agētis ad fit q p'm īpetū · vl' ō h' vocat' nccīm · h' mō · ī h' notatur p' i tā q'ū dicit q' aliū p' ui agētis ad fit p' īpet' ad p' doctē dicit p' īpet' uocatur p'mū mod' dicit q' doctē uocat' b' m · [¶] Mod' ē ē q' ipm passū aliū ad b' ab agēte · ad q' tū ō ... ex p'p'a n · et ex p'p'o appetitū · ī q' ī ē q'liōi appetitu n° ī inclinacōi ...

[illegible]

p'm p'pē nccīm · dic g° q' h' huc mod' nccīī talia dn' nccīu · nā ulti' mo' nccīī h'ebat ... p'petate · q' ī erat nccīm q' n q'tīb' alt' se h'e · q'q' p'petas · s · ū q'tīg'e alt' se h'e sal' uatur īgit; moīs nccī suo mō · q' p' p° ī° mō nccīī · ī · n · d' nccīm ī violētū · ī 3° mō qui n q'tīt' aliq' b' p'pu īpetu age ul' pati p' vī agētis · ī q' h' nccītas ē p'p' q' n q'tīt' alt' se h'e h' n q'tīg'e alt' se h'e salu' atur ī isto mō · g' sal' uatur ī p° ī 2° ... moī sumebāt' ex q'ceūs ... quo ad ... q' n q'tīgit alt' h' bonū q° ad h'm ... q' n q'tīg' alt' h' ē ul' uiue ... ē nccīm ... p° mō ... g° ū q'tīg'e alt' se h'e saluat' ī p° ī so mō · [¶] Mod' ē q' qū diffō saluat' ī aliq'b; o' q' diffītū saluē ī · q' diffītū ī diffō dīt' eand' rē ...

[illegible]

curtir · inouu et moin currere e contingens · et moueri mo
in e contingens et ... q curreret moueat e necu ·
go hic necessario et pniunctiue ad que nec e · Deiu
cui dic q primum et pe necm · dat condnes primi nec
q h qui · e prima cas · dicat · n · q a necessitate primi
oritur necitas omnis · i q pniuncta erit p i gne ·
p a qi e p necm ex gen · et io ex q° cedit condi
nes primi nec i gne dat condicoes primi nec ex
ger · diceret q primum et ppe necm e id q e siplr
et io no contingit id plibz modis se hre · q · n · pli
bz modis se ht simplr no e gz qpositum et qe n
pt se hre plibz modis io no pt se hre alr et alr
q q pt se hre alr et alr pt se hre plibz modis
et io si aliq sut sepitna et immobilia sortiuntur
nihil h necij · i tn q i illis no e ad violetiam
pt nihil · Que at vtr nec e p · nec sit siplr
Sed° dd e q sic · q pz ex roe necij saluatam i
po · necm · n · q saluat i po pmo dz excludere rom
oem pot · vnqz a qpo e i nec e ro pot · qz vnqz est
qpo vna pt qponetium e ipo ad alia et alti
q pz currendo p oes modos qponit · na i pra qpoe
q e ex po et actu stati saluatur ro pot · qz al
tra pt qpo necium e ipm pote · gr i qpoe q e ex
oe et oe stati saluat ro pot · na ad qpo ex
cen et oe ex eo q de se no ht ee id · a q de se
no ht ee e ipo ad ee · et sic i qpoe ex ex et e
saluat ro pot · gr i qpoe q e ex gne et d sal
uatur p ro pot · qz h qui · gr d nihil me mt
potm et actum · i q e q ipo ad actu purum · l ad ac
tu dic · h · n · dicat aliq actu et me q d pom
nudam · tn n dic actu ultiatum · lz e ipo ad actu
ultiatum · l · ad actu dic · gr pz q i qpoe q e ex
nu et for saluatur ro pot · qz alta pcui qponem
cui · s · m eentiam p potte unt qm · i de sua ozb ·
et sic pz q oes mo qpoit claudit rom pot · cu g
i po pmo n sit aliq ro poe hrl g° siplr e et omi q
pom excludit · Qe at vtr id q e necm et siplr
n pottit se hre alr et alr · vl plibz modis sic dic
phs i tra · Sed dd e q n pt se hre alr et alr · tale
nec e ro sui pt po ex n nec · go ex n simpli
citatis · po ex roe necij · qz necm ipo excludit
oni mod pot · ut dici est · declaratu e · q ia ad pot
lz se hre plibz modis et alr et alr · lz nec oit ex n
pot · eo q pot amittere vnu mod et accipe alu ·
q · n · ad pottit se hre plibz modis et alr et alr lz ar
guit pom inul · oe a multe nec arguit rom
pot · go lz q pz ex roe simplitatis · q · n · ad pot
sit ee sz dsiuas modis et alr et alr · lz e ex lz q
ut tcui ne accipit illu mod ut illu · i ex p id q
variatur de mo ad mod qpo ex ido variato
ut et mo accep · cu g i sumo siplitate nita lr
qpo et se hre arguat qpom · g° i sumo sit
roe sipliat n pt ee ar et alr se hre · Cotr
qr at vtr necitas sit i sepi · Sed dd
e q cu necm oiatur ex · e · ali ut deni e nec
q oritur ex ca agete n pt ee i sepitnis · e ro
e · qz necm · mo id e q violentu · violetu a

pt nihil i sepiternis no e sic dic phs i tra · Sed mo no
necm oritur ex fine · et hoc n pt ee i poste
qz vnqz necitas ex fine orit id q ordinat
ad illu fine aliq p for · sequit ex fine · p a se
pitum ad illm finem ordiat aq° sociatur p
for · gr necm q orit ex n ipo sepitno ee
no pt · e ro e qz ro primi nec ut dcm e exclu
dit rom pot · na a i eludit rom pot · qz nn e
eent p potte · restat g° si aliq necitas e i
po sepitno q sit necitas q oritur ex for · p
no e q si pmu sepitnm eet ab a° effi i
eo posset ee d necitas · Vna q eet p vi
agentis · alia q ei i eet ex sua formitate et ee ·
gz qz n e ab a° effic · lz se ipo tm forte e
io oil necitas q i eo e ex g forte orit co m
quo dnic q nece e primi sepiternum ee · qz n°
mo sui ee pt aspice no ee · et sic d° de ee
i d° de oi pfccoe qnte ipm ee ·

Unu dr a° h accns et c · Postq distixit
no a q pertinet ad rom cause · hic distinguit
noi a pertinet ad rom h° sciencie · et di · i · d · p · qz p°
distinguit ens et vnu · qz ens e rom h° scie
et qz ens p° et p se saluat i sbo · io b° distin
guit nom sbe · sca i · sca dr et limitacio corr et c
pa i · d · qz p° distinguit ipm vnu · 2° ipm ens
2 i · ens dr h quib h accns et c · pa i · z · qz p°
distinguit vnu i · d · n · i · lz se et h accns ·
2° ot quot modis dr vnu h se · 2 i · h accns q d ·
z i · h se no nm dc · at g° p° q vnu · d · mo
dis dr · i · h se et h accns · Vnu e dr · h accns q d
ot quot modis dr vnu p accns · et p° docet h i ter
minis · 2° i illis · i gra · sbi i gne · dic g°
p° q vnu h accns dr duo mo · h q accns vnu
cparatur ad sui sbm · p° i illigmus corriscu
tum vnu cum sim ee · Sed mu cu · 3° qpos
ex vtroqz corrisca mu cu · et vnu id e q ipter
p ista ca · e p coriscu q fuit sbm et p mu
q fuit accns · et p corisca mu q gnitu q
fiedz vtroqz · q · d · phs io e vnu p accns i qpone
accntis ad sbm · qz vnu eid q ipter sbm i se
ipter ipm accns · io n coriscu et mu e et vnu
p accns qz qiungitur i vno sbo · gi · n · corisc
et muicu ipetuit vnu sbm ee ut vnu p se
gz qz n sut vnu n p vnione i sbo · io no sut
vnu n p accns et p tanu et e q dic phs i tra · q
coriscus et mu e et vnu · et i illud qpo m cu ei
d e vnu · s · corisc et mu c · qz vnu et sbm q i
pter p ipter h n tpu · Sed mo dr vnu
p accns · qn duo accntu qparatur ad vnu sbm ·
eo mo quo dnic q musicu p se et iustu p se
et mu e iustu sut qpom dnr vnu et d · oia aut
h accna dnr vnu h accns lz tn dicent a p° ·
i · n · dnr vnu h accns · qz duo accidunt et d
sic mu e et iustu dnr vnu h accns · qz ambo
accidunt vni sbo · in p° a mo dr vnu p accns
no qz duo accidut sbo · gz qz a tm accit alt
sic mu cu dr id cu corisco · n qz ambo acci

dicit 3°. Sed quia alterum, scilicet musicum, accidit alteri, scilicet Corisco.
¶ Notandum est quod sicut in primo modo dicebatur accidens esse
unum cum subiecto non propter unionem formalem accidentis et
subiecti, sed propter unionem accidentis in subiecto, in isto secundo modo
duo accidentia dicuntur unum, quia dant intelligere unum et idem
subiectum in quo uniuntur. Item notandum quod subiectum quod datur intelligi
ab istis duobus est tertium ab illis. In primo autem modo subiectum
quod convenit ab utroque est alterum extremorum. Ubi est quod dicit
philosophus in littera quod in primo modo alterum extremorum, scilicet accidens quod unitur,
accidit alteri cum unitur. In secundo autem modo duo quae uni-
untur accidunt tertio in quo uniuntur. Et adhuc in primo modo idem
importabatur per subiectum per se et accidens per se et per compositum
ex utroque, ut dictum est. In isto modo secundo unum importatur per
subiectum in se et per accidentia per se sumpta et per compositum ex omnibus,
quia idem subiectum quod dicit iustum Coriscus dicit, dicit musicum
dicit, et illud totum congregatum, Coriscus iustus musi-
cus. Et ista est praecisa ratio quare dicuntur unum per accidens, quia
unum subiectum conveniunt et in uno subiecto congregantur. Et propter is-
tam concurrentiam unius subiecti dicit philosophus in littera quod unum
est iustum per se tamquam primum et musicum tamquam secundum et iustum
musicum tamquam tertium et compositum ex utroque. Unum quando
non formaliter, quia sic esset unum per se ut dictum est, sed u-
num quia idem subiectum quod dat intelligere primum dat intelligere
secundum, dat intelligere tertium et quodlibet compositum. Et ubi
omnia unum videantur. ¶ Notandum est quod quamvis subiectum et partium
sit unum propter unitatem formalitatis, quia scilicet una formalita-
te importatur utrumque, quia partium est de formalitate subiecti vel quoniam
ita est quod aliqua duo concurrunt ad eandem formalitatem esse le-
[illegible] faciunt unum per se; quamvis autem in eo quod partium et subiectum di-
citur unum tamen propter convenientiam unius subiecti non propter for-
malitatem unam. Ista est dicitur unum per accidens. Ergo autem est in primo
modo et secundo. Et tertius modus unius per accidens qui sequitur.
¶ Tertio modo dicitur unum per accidens quod compositum ex subiecto et acciden-
te unum est cum subiecto tantum, eo modo quo dicitur quod musicus
Coriscus idem est cum Corisco per accidens, quia altera partium
~~earum subiectum et partium sunt unum propter unitatem formalitatis quia scilicet u-~~
~~na formalitate importat utrumque~~ [illegible] ratione, scilicet
musicum accidit alteri, scilicet Corisco. Quod dicit quod musicum accidit Corisco,
idem totum cum dicitur Coriscus musicus accidit et eidem subiecto, scilicet
Corisco. Secundo modo dicitur unum per accidens quod compositum ex utroque,
scilicet ex subiecto et accidente, accidit eidem subiecto composito cum a-
ccidente, eo modo quo dicitur quod musicus Coriscus accidit
iusto Corisco, quia pars utriusque, scilicet partium et subiectum, accidit eidem
Corisco. Quod dicit huius unitas per accidens et tertia accidentalis cum dicitur
iustus Coriscus est Coriscus musicus, in se propter Coriscum, quia Coriscus
illi accidit, sed est propter unum accidentium, quia duo accidentia u-
nius subiecti et alterum in parte accidunt Corisco. Item quod sic in
praecedenti modo est dicebatur Coriscus est Coriscus musicus, accidentalitas
non sumebatur penes Coriscum, quia Coriscus non accidit Corisco,
sed penes musicum. In isto quarto modo cum dicitur Coriscus est Coriscus
musicus accidentalitas non sumitur penes Coriscum et Coriscum in
parte et subiecto quae accidunt unum tertio. In isto autem modo dicitur
quod Coriscus musicus accidat iusto Corisco, id est quod ipsum
musicum accidit Corisco. ¶ Quaereret autem et hic unus se-
quitur et quomodo illud differt, ut dicit philosophus, Coriscus musicus cum
accidit iusto Corisco et ipsum musicum cum accidit Corisco.
¶ Tertio ad hoc dicendum est quod quamvis accidit alicui, oportet quod idem cum

Unum per accidens et quomodo differt Coriscus musicus accidit iusto Corisco et ipsum musicum accidit Corisco

accidens habeat rationem subiecti. Idem autem quod accidit habeat rationem
accidentis. Et quod dicitur sic: Coriscus iustus est Coriscus musicus, Co-
riscus musicus est idem quod accidit, Coriscus autem iustus est idem cui
accidit. Cum ergo Coriscus musicus sit idem quod accidit et idem quod accidit
habeat rationem accidentis, ergo Coriscus musicus habet rationem accidentis. Et
ergo non potest habere rationem accidentis propter Coriscum, qui est subiectum,
oportet quod habeat propter rationem musici. Ergo convenit musicum acci-
dere, et idem quod musicum accidere. Et tamen cum Coriscus iustus sit
idem cui accidit, et omne idem cui accidit debet habere rationem subiecti, ergo
Coriscus iustus habet rationem subiecti. Cum ergo non potest eam habere
propter rationem iusti, quia est accidens, ergo habet propter rationem Corisci. Ideo
idem est musicum accidere Corisco iusto quod ipsum accidere Cori-
sco. Ex primo ergo habetur quod idem est Coriscum musicum cum accidere quod mu-
sicum accidere, et ex secundo habetur quod idem accidere Corisco iusto et Cori-
sco. Ergo ex primo et secundo concluditur quod idem est Coriscum musicum accidere
Corisco iusto quod musicum accidere ipsi Corisco, quia Coriscus
musicus non accidit nisi propter musicum, et Coriscus iustus non est idem cui
accidit nisi propter Coriscum. ¶ Deinde cum dicit: Similiter autem et in genere.
Postquam posuit unum per accidens in singularibus, ponit quod est u-
num per accidens in universalibus, dicens quod similiter dicitur unum per accidens
si aliquod accidens dicatur cum nomine alicuius generis
vel cuiuscumque universalis. Sic et erit unum per accidens, cum ipsum
accidens accipitur cum nomine partis, sicut non fuit unum et idem
per accidens Coriscus musicus in nomine particulari. In est unum per accidens
homo et homo musicus in nomine universali. Homo autem homo musicus est per
accidens unum, aut quia homini [illegible] accidit musicum,
aut quia musicum et homo accidunt alicui [illegible] particulari,
ut Corisco. In tamen quod haec ambo, scilicet homo et musicus, non eodem modo in-
sunt ipsi Corisco et ipsi parti, sed utrumque illorum, scilicet homo, inest Corisco
ut de substantia eius, et sicut [illegible] sicut habitus vel passio, scilicet
musicum inest Corisco ut [illegible] quod accidens convenit. Ergo
quod dicitur unum per accidens huiusmodi dicitur unum. ¶ Notandum est
propter litteram philosophi quod hic est dubium. Item partis et universalis, quia partis
non dicitur de subiecto, universale est in subiecto et non nulli inest, in quo ut vel in-
[illegible]. Universale autem et [illegible] non sit in subiecto, tamen dicitur de subiecto et non ad
[illegible]. Cum ergo dicitur Coriscus est musicus, musicum non potest verifi-
cari de Corisco propter hoc quod [illegible] Corisco. In quo ratio dicta non potest
esse pro universali, quia scilicet musicum inest subiecto particulari. Cum autem dicitur homo est musi-
cus, quia [illegible] homini quod est ipsum universale, potest esse ratio dicta. Dicitur:
musicum non potest verificari de homine vel propter unum hominis vel propter
unum [illegible] quod [illegible] homini, quia non unum reperitur homini et
hic homini, scilicet Corisco. Ideo sicut Coriscus est subiectum in homine [illegible] quod homo
est subiectum, ergo potest [illegible] quod [illegible] accidentibus. Sed [illegible] homo non
significat ita rem per modum per se stantis, quia non per se [illegible]
sed per unum Coriscum vel alium hominem. Ideo per se non habet rationem subiecti,
sed ratione huius hominis. In quo musicum inest homini, quia homo inest
hunc hominem, scilicet Coriscum. Hoc est ergo quod dicit philosophus in littera quod musicum
esse hominem hoc verificatur, propterea quia musicum et homo insunt uni, scilicet
Corisco. Et illud [illegible] non ratio particulare [illegible]. Musicum non et homo insunt
Corisco, quia homo inest Corisco. Quia non musicum inest primo Corisco, ideo in
musicum inest homini in quo verificatur de homine per Coriscum. ¶ Deinde cum
dicit: Eorum vero que per se unum dicuntur. Postquam declaravit de
uno per accidens, hic declarat de uno per se. Et dicit in quo
per quae primo possit multa esse accipere unum per se. Secundo
quod est considerandum ratio quae [illegible] in quolibet modo unum. Tertio ponit
quamdam proprietatem unius, scilicet quod ipsum unum est [illegible]. ¶ Primo
ponit modos unius. Deinde [illegible] addit et ponit quosdam modos

logiles. ʒ i. ulr. n. q̄ʒ no hnt dioz. ʒ i. uni nō
cē p(er)u(m) ē. i. amp a' a' b mini ō vni. p(er)p. d.
i. v. p. b mōs. v. vni quot pot. ʒ i. qnp a° mō
di. ʒ i. dnt a' ʒ quor gen vni. ē i. amp a'
vn dnt. v i. oio vō quor i(n) talia dnt. Ponit
g° p(rim)u(m) mod dicens q' vni dnt illa q̄ s(un)t qti i q' ip
qtitas ē ipa vnitas. qti a' sut aliq̄. d. mois
q' q̄da sut qti p ad sic hon lignoz ē qtu(m) ʒ
vni rōe ligaus. ʒ vincli ʒ lig ad i(n)uice q̄ incta
ʒ q̄ iuncta ad i(n)uice s(un)t vni p vincl(um). i(n)ta a' qtitas
p ad. d. mois ē. q' ani i ligno ē b linea recta.
aliu f reflexa dn mō sit qti vna ē. sic p(ar)s
tu medin p(ar)tes aial q̄ hnt flexiones dnt vni
qtu(m) sic tibia q̄ ht angl(u)m ʒ reflexione ad ge
nu di vna ʒ qti a ʒ eod mō b(ra)chiu(m) nō obstāte
reflexioe di vni. tal. n. qtio p ad p(ar)t cē ʒ a
n. ʒ ab arte. ʒ illa q̄ ligatur ʒ qtinut p na
s(un)t mag vni q' illa q̄ ligat p arte ʒ q' fecit
mcoz de qtio diffiit ipm qtu(m) dicēs q' qtu(m) ē
c° mot ē i divi p s ʒ n ē pole qui se hre. q'
n ē pole q' vna p(ar)te mō a a qescit. sʒ vna mō
alta mō. n c ē pole q' divise p(ar)tes illi(us) qti divi
sis motib(us) moueant sʒ totu qtu(m) vno mo
tu mo. dic a' b se. q' vno motu p se ʒ n(on) p
accñs pole ē qtu(m) mori divisis motib(us). sic vn
hō existe i naui p se mō q̄ motu naui. p accns
a' mo motu nauis / motu a' i divi ē q̄n ē vn
ʒ q̄ n divid(itur) s tpe. i q' eod tpe q̄n mo vna
p(ar)s qtinui mo a a. n c ē pole q' vna mota alia
qescat / dic g° dnt a d qtia se vō qti a dnt
ʒ n p ad n c rōe qtiuis q̄ʒ nō s(un)t vni tactu tm
n alligane. sic i pec(or)ib(us). n illa nō s(un)t p(ar)tes vni.
sʒ solu se tangut. si n. ponat ligs se tagen
tes n dicet illa cē vni lignu(m) h vni corp(or)is n c ne
eid vni qtu(m) ex q° pʒ q' q̄ s(un)t vni rōe qtiuis.
ʒ p tactu tn nō s(un)t vere vni. n c ve qti a.
sʒ mag qtigua a' oio s(un)t qti a illa s(un)t q̄ s(un)t oio
vnu(m) i° mō vni / q' ūt ʒ aliq̄ talia hnt re
flexione. s(un)t mag p(ri)mu q' illa q̄ nō reflexi / hnt
oez / sic tibia p se ʒ et p se s(un)t mag vni q' suelos
.i. to(tum) q̄po(situ)m ex crure ʒ tibia. ʒ ri id q' ē su re
flexione ē mag vni q' id q' ē cu reflexioe
q' qtigit cē vni motu simul. ʒ o(mn)ia reflexo(rum)
i tn q' qtigit ʒ cē nō vni q' nō qtigit i q̄tiis
nō hntib(us) reflexione. q' s(un)t motus eo(rum) vn(us)
ē. ʒ h ē q' vidit. q' linea recta ē mag vni q' re
flex vn reflexa linea ʒ angl(u)m hnte dnt
vna. ʒ n uni eo. q' qit sit cē ei mot. ʒ n sil. h ē
a' h ē motus sp ē sil. linea. n. reflexa p(ar)s hre
vnu motu ʒ duos motus. pt. n. i(n) tali linea
reflexa to mori ad vna p(ar)te. i q' hēat vni
motu / p(ar)s tn i(n)terbi q' vna p(ar)te ei(us) qescete a a
p(ar)s q̄ eu p(ar)te qescete qtinet angl(u)m qp(ro)p(r)i q
p sui motu ad p(ar)te qescete / sic q'i tibia ap
plicatur ad coxa quiescete. linea a' recta s(em)p
ht vnu mot. i q' vna p(ar)te mō a a mō. ʒ p(ar)s
qescete ʒ ri a qescit. ʒ o n. ē pole q' i nigru

dic recta vna p(ar)s quiescant. ʒ alia moueatur.
q̄ad mod ē pole i reflexa. Mod ē q' vnitas
id ē q' i dio. v g° repit vō i diomt oz q' repia
rō vnitis. qtitas a' n ē n i dio p(er) al a p(ar)te. ex
h. n. to ē qtu(m) q' p(ar)tes s(un)t ab i(n)uice i dise. ʒ ex
h qtitas ē q̄da i dio. ʒ p q̄ns q̄da vnitas. ʒ
vbi repiatur maior i dio i repit maior vō
vnitatis. maior a' i dio repit qn p(ar)tes s(un)t
i dise a n. q' qn s(un)t i dise ab arte. ʒ io dixit
ph q' qtu(m) a n ē mag vni q' qtu(m) ab ar
te. maior ʒ i dio repit it p(ar)tes qn s(un)t qti e.
q' qn sut qtig e ʒ io dixit ph i tra q' mag
s(un)t qti illa q̄ s(un)t sil tactu q' illa q̄ s(un)t solu p
tactu. maior. n. i dio repitur it p(ar)tes h e
rēe q' linee reflexe. uñ de rōe vnitas i h a
ē q' tiletur p duo pucta. ʒ q' p(ar)tes eius ti
nētur ad pūctu i me° qui pūctus n ē i me
ac. s h i pō. ʒ si qtigit q' pūctus i me° sit
ac. nō i pō erūt i rei uitate due linee n
vna. si g° sic ē q̄to plus pūctus i me° app(ro)p(in)
q̄bit ad actu te tanto mi(n)us linea hebit vni
tate. si n. ex h linea ē vna q' pūctus i me°
nō ē nisi i pō. ʒ si ex h cēsetur due linee q'
p diom fiūt duo pūcta i actu. q̄to magis
pūctus i me° accedit ad actualitate tanto ʒ
mag linea recedet ab vnitate. cu g° i linea q̄
reflexa p angl(u)m pūctus i me° recedat a po
litate ʒ accedat ad actu. q' pʒ p h q' i linea
reflexa p angl(u)m cēsetur cē tria pūcta. du
o i ex(tre)mis. ʒ vnu i me°. i linea vō recta pūc
tus i me° sit i pō nō accedit ad actu. q'
pʒ ex h q' i linea recta n cēsent cē n duo
pūcta q̄ s(un)t i extremis. q' pūctus i me° n ē n i
pō pʒ q' linea recta mag ē qti ʒ vna q' re
flexa sic dic ph i tra. Deinde cu dt. amp
a° mō di. ponit b mod vnius s(ecundu)m se dicti. q' n
tu ē vni qui ē i i dio rōe q̄ltitatis. sʒ ʒ q̄n
ē i i dio rōe for e. ad. n. ponit cē vni rōe
q̄titas q' tn n ē ē vni rōe for e. sic si cēt
vni qtu(m) ex auro ʒ ar. ʒ talis h°. sic g°
id ē vni ē s(ecundu)m ē i dreut s(ecundu)m spem. i dreuta
ē qn spes vi ē i divi n quod i dione q̄titatis
h for... i dio ē qn to(tu)m ʒ p(ar)s s(un)t eid rōis
sic q̄lʒ p(ar)s aq̄ ē aq̄. sic oppo(s)itu(m) dio ē qn p(ar)s ʒ
totu nō s(un)t eius rōis ʒ eid for(ma)litatis. sic
q̄lʒ p(ar)s man(us) n ē man(us). h a' s(ecundu)m i dreut p(ot)e(st)
accipi duob(us) mōis. vno mō s(ecundu)m finale ʒ
ultimu a q' stat ultia resolo. a° mō s(ecundu)m
p(ri)mu de s(ecundu)o p(ri)o ē. ex° q' vnu di vnu i
q̄tu ē q' i dile s(ecundu)m spem. q' q̄lʒ p(ar)s vini est
vinu. i q' p(ar)tes ille q̄cu i vna mi p(ro)pinqua
sil ido mō aq̄ di vna / de s(ecundu)o remoto m
dreuti ē. ex° q' dr liquores sic vinu et
oleu ʒ oia fluida dnt vni. q' s(ecundu)m eo(rum) re
mot ē i dreut. ʒ id sut sit aqua siue aer.
siue ad ad / qui a' sic legit hic paciu q' illa
for i qua ē i dria. de q̄ lo c hic ph. vl ē for

ultima q̄ ē finis i gn̄one · vl' ē for̄ p̄or illi · i
q̄ illa gen̄ ul' dr̄a · vl' ē i for̄ ultīa [illegible] uq̄ua
ut' ē i for̄ remota · cū · n · mo ille vni⁹ n̄ sit
n̄ i dīo tm̄ i for̄litē · 2m idō sit · d · mōi · s ·
i for̄litē p̄p̄īq̄ · vl' i for̄litē remota · io vnū iº
mō pt ēē du̅ci mō · ex̄m g̅ gn̄ · de for̄litate
p̄p̄iqua · i · q̄ p̄ter vnu dr̄ vnū cū toto vi
liq̄ q̄ sūt eiusd' rōis i for̄litas p̄p̄īq̄ · ex̄m de
for̄ remota · q̄ vnū i solū nō sūt i dr̄a i for̄
litate p̄p̄īq̄ · q̄ aᵈ ē for̄litas vnu aᵈ oīet · tam
sūt tm̄ i dūs i for̄litē remota · q̄ gīt i for̄
lit [illegible] · Deīn̄ c d̄ · dr̄ a' 2 quor g̅ vnū ·
po̅ 3ⁱⁱⁱ mō vnu⁹ ē se dicēt q̄ aᵈ dr̄ vnū quor
genus ē vnu · [illegible] dīd' p oppōit dg · 2 q̄
quid' a mō dicit oppōitis dr̄ sic pō dicitur
actu · 2 mō dr̄ q̄ hō asinus 2 [illegible] s̄ v
nu q̄ gīt i vno aīali q̄ ē gen⁹ 2 vnitas ge
nus aº mō ē sic vnitas [illegible] · sic · n · in [illegible]
ad diu̅sos actus p diu̅sas for̄ · sic ge⁹ [illegible]
ad diu̅sos actus p diu̅sas dr̄ 2 sic vnitas m̄e
[illegible]

ē ipsa spēe · 2 i dic toti spēi · tū sūt ēē pōli 2 i for̄ ·
q̄ alitas dic q̄ pōle 2ᵛ dr̄e · iº id' · n · q̄ d̄ hō
sūt ēē ꝯpleto 2 distīcto · dic al' sūt ēē ꝯfuso 2 i
distīcto · ōe a' i distīctū 2 ꝯfusū ē pōle 2ᵛ cō
pleti 2 distīcti · Queret āc vtr̄ ysoceles 2 y
sopleus sunt duo triāguli 2 vna figura sic dic
ph⁹ i lr̄a 2 vī q̄ nō · q̄ multitō i fiou mltᵗ
s'nus · duo · n · hoīes s̄t duo aīa · cū g̅ triāl
sit i fi⁹ ad figurā multitō triāglo multiplicat
v2 figura · si g̅ ysoceles 2 ysoples s̄t duo tr̄
ngli · g̅ 2 due figure [illegible] q̄ d̄ ē vni
tas · s · rei 2 rōis · si loquimur de vnitate rea
li ysoceles 2 ysoples n̄ s̄t vn⁹ triāgul⁹ n̄ s̄t
vna figu̅ · s3 sic s̄t duo triāli i s̄t due figure
q̄ i pōle ē q̄ multiplice i fi⁹ quī rentas ferio
ris multiplic̄ · si a' loqm̄ de vnitate rōis · sic d̄
hic ph⁹ q̄ s̄t vna figura · nō tn̄ vn⁹ triāl⁹
q̄ ut melius pateat lr̄a phī · Nod' ē q̄ ēē
vnū i gn̄e ē ēē vnū i rōe eo mō q̄ dr̄
q̄ hō 2 asin⁹ s̄t vnū i aīali · sic ēē vnū i spē ē
[illegible]

[illegible]

dicentis dicuntur diffinitionibus propriis et tamen sunt unum in diffinitione generis
quia utrumque est mortale ad quantitatem. ¶ Tertium modum ponit communem, quia aliqua
que sunt quorum diffinitiones dicunt propriis et tamen conveniunt in una diffinitione, nam quoniam
conveniunt unam diffinitionem rationis vel capiunt idem nomen in suis dif-
finitionibus. Et ad istum modum etiam reduci que alia duo dicuntur
diffinitionibus, quia tamen conveniunt et dicunt eandem realitatem, sicut vinum
et bonum dicuntur in diffinitionibus propriis, quia minus realitate ca-
piunt, quia eadem realitas est quod vinum diffinitum et diffinitum
boni. ¶ Quintum est dicendum omnino unum quorum intelligentia ponit quintum modum
unum dicentes quod omnino illa quorum intelligentia est indivisibilis in quo iterum non con-
ponuntur nec iterum apprehenditur ea apprehendit ea per modum
compositionis sed per modum simplicium. Illa enim iterum indivisibile et
vocantur unum isto modo. Hec non sunt indivisibilia nec possunt separari
tempore nec loco nec ratione. Et non sunt maxime unum. Et sic contingit
quod aliquid sit in genere substantie sic unum. Id quod est sic unum in genere substantie
est magis unum quam id quod est sic unum in genere accidentis. ¶ Secundo
est ut videatur istam partem quod aliqua sunt que apprehendit ab intellectu
per modum compositionis ex divisibilibus pluribus et ita que apprehendit per modum
de compositione non apprehendit omnino per modum indivisibilem. Et quia in omnino est
quedam unitas non apprehendit per modum omnino unum. Et propter hoc convenit in-
telligentia apprehendentis non est omnino indivisibilis quia apprehendit per modum
compositionis. Aliqua sunt que comprehendit per modum compositionis in quo
intellectus non apprehendat quod partem et partem sed solum apprehendit ne-
gationem partium. Id apprehenditur per modum indivisibilis. Et intelligentia
istorum sic apprehensorum vocatur indivisibilis, quia apprehenditur
sine parte et parte. Eo enim modo apprehenditur cum dicitur quod punc-
tum est cuius pars non est. Et non punctum est unum isto modo unitatis.
Aliqua sunt que apprehenduntur per modum habitudinis ad aliqua
habentia partem, non tamen apprehenduntur per modum habentia partem extra
partem. Et ista sic apprehensa habent intelligentiam indivisibilem et
sunt isto modo unum. Sic apprehendimus unitatem in hiis neque
ad numerum nec apprehendimus partem extra partem. ¶ Convertet aliquid
quod est separati loco et ratione et tempore. ¶ Secundo dicendum est quod omnia que
ita continua conveniunt separatorum in loco. Et in quantitate con-
tinua habeat partem extra partem et habeat ordinem inter partes
et ordo partium respiciat ordinem in loco. Sed quod hec aliqua et
alia parte respiciat aliquam et aliam partem loci. Ille ergo vo-
cantur separati loco que vel conveniunt aliud et aliud locum
vel propter minimum quanta conveniunt aliam et aliam partem loci. Illa que
inseparabilia sunt loci que vel non conveniunt rationem loci vel conve-
niunt rationem eandem loci vel propter indivisibilitatem sunt non conveniunt
aliquam et aliquam partem loci. Eo modo quo dicitur quia punctum est
indivisibile loco quia non respicit quod diversa in loco. Sic etiam illa
vocantur divisibilia in tempore quia in alia et alia parte sunt concer-
nunt conveniunt aliam et aliam partem temporis. Eo modo quo dicimus
quod motus est divisibilis in tempore quia secundum aliam et aliam partem sui
respicit aliam et aliam partem temporis. Id quod est indivisibile in tempore quod
vel non modo convenit tempus sic ratione separare vel si convenit
non tamen respicit aliam et aliam partem temporis sicut est instans vel
mutatum esse. Sed id vocatur divisibile in ratione quod ab in-
tellectu apprehenditur aliquid et alia ratione. Et quod iterum id apprehen-
ditur id apprehendit quod divisibile rationibus ut puta quod genus
et differentia vel quod esse et ratione vel hiis quod vocatur indivisibile in
ratione. Ideo non apprehenduntur divisibilia rationes componentes puta
id quod non apprehenditur per modum generis et differentie vel esse et
esse quod componentium id sic unum est de primo. Primo vel sicut
dictum est de puncto quando non apprehenditur per modum compositionis sed
per modum negationis. Sic igitur ad unum respiciant quod non accipiat

divisibilitate temporis vel loci vel rationem componentium idem est
maxime unum et maxime in genere substantie quia et si accidens
ipsum sit indivisibile in ratione tamen convenit aliquem compositionem ratio-
nis in quantum est alteri inherens et compositionem vel ad alterum
inclinatione. Nam si ipsum accidens non est nisi quia etiam
non per suam entitatem proprie comprehendi, nisi ut ratione duorum
entium, scilicet entis quod inclinatur et entis ad quod
inclinatur et ideo sic apprehenditur per modum compositionis
et hoc est quod dicit philosophus quod magis est unitas quod est unum
in substantia quam quod est unum in accidente.
¶ Unitatem autem et cetera. Postquam philosophus posuit unum
triplicem acceptionem unius hic ponit quandam rationem communem
cum omnibus modis unius. Et circa hoc tria facit quia primo ponit
hanc rationem communem omnibus modis unius. Secundo quomodo aliquid di-
citur unum in specie et aliquid in genere. Tertio modis predictis addit
alium modum unius. Tertium primum quando dicit quod primum dicitur.
Secundum ibi amplius autem est quid ut etiam unum. Dicit ergo primo in dictum est
quod unum multis modis dicitur et ulterius quedam non habent divisionem
in quantum non habent sic illum modum dicuntur unum sicut si aliqua sunt in-
divisa in homine quia dicuntur in humanitate dicuntur unum homo sicut
Sortes et Plato sunt unum in humanitate. Et si aliqua sunt divisa in
humanitate et sunt unum in quantum animal dicuntur unum animal. Et que
non dividuntur in magnitudine dicuntur una magnitudo. ¶ Secundo
est quod unitas est quedam indivisio ut plures in dictum est. Sed omnia
que dicuntur unum in divisionem participant. Sed tamen hec quod aliquid tale
participat aliquid et aliquid dicuntur unum in quantum esse unum est aliquid compositum
ex ratione participante et ex ratione participata. Et ratio participata in divisione
est sicut genus dicit philosophus in littera quod esse unum in ratione participata consistit
in ratione indivisionis. Sed tamen una est ex parte participationis. Sed non in-
divisio est in specie dicitur unum in specie. Sed in genere dicitur unum in
genere. Et sic de aliis. ¶ Deinde cum dicit plurima quidem secundum potestatem
quedam aliquid dicitur unum per se et aliquid per se dicitur quod plura
dicuntur unum non quia habeant indivisionem et unitatem sed quia
habent aliquam habitudinem ad unitatem quod quidem non dicuntur unum
ex hoc quod faciunt unitatem et ex hoc quod agunt aliquid unum
tamen sicut dicimus quod plures homines dicuntur unum ex hoc quod trahunt
unam navem. Aliqua dicuntur unum ex hoc quod patiuntur aliquid
unum sicut dicimus quod multi sunt unum ex hoc quod patiuntur
aliquid unum quia multi sunt unum ex hoc quod ab uno regun-
tur. Aliqua dicuntur unum per hoc quod habent unum sicut duo homines
possunt dici unum qui possident unum agrum vel ad unum.
Aliqua dicuntur unum ex hoc quod accipiunt aliquid unum sicut multi
filii dicuntur unum quia accipiunt unum patrem. Sic ergo ista
dicuntur secundo unum et per posterius quia sua unitas solum est in habitudine.
Aliqua sunt que primo dicuntur unum et per se et ista sunt quorum substantia est
una et ista unitas substantie vel est continuitatis solum et hoc
quantum ad primum modum quo dicebatur quod continua sunt unum vel est
specie et hoc quantum ad secundum modum quo dicebatur quod illa sunt unum que
habent substantiam indifferentem secundum speciem vel et in ratione et hoc quantum ad tertium modum
quo dicebatur quod prima sunt unum que conveniunt in ratione generis vel
quantum ad quartum quo dicebatur quod illa sunt unum que habent diffinitiones
et rationes indifferentes vel quantum ad quintum quo dicebatur quod illa
sunt unum que habent intelligentiam indivisibilem. Quod quia ita sunt unum
primo patet quia sua opposita sunt multa. Nam illa multa et vocantur
plura aut quia non sunt continua quantum ad oppositum primi aut quia non habent
speciem unam quantum ad oppositum secundi et quia non habent rationem unam quantum
ad oppositum tertii et cetera et sic de aliis. ¶ Deinde cum dicit amplius autem
est postquam unius modos alios posuit quedam sunt ex ratione perfectionis

differentiis
129
1203 / 7
1329 ... separari loco et tempore

ne. Unde quia primo modo dicitur aliquid unum non solum quia continuum, sed quia totum perfectum, sicut calciamentum, ideo non solum dicitur unum quia habet continuitatem partium, sed quia habet continuitatem partium cum ordine, ita quod partes sint ad debitam perfectionem calciamenti. Et ideo dicit in littera quod quandoque contingit quod aliqua dicantur unum per solam continuitatem; quandoque non dicuntur unum per solam continuitatem, nisi continuum sit aliquod totum et perfectum. Et hoc contingit quando continuum habet aliquam speciem et perfectionem quam non haberet nisi partes essent unum. Sicut patet quod non dicimus unum ipsum artificium quocumque modo videamus partes esse compositas, nisi forte dicatur unum per continuitatem solum, sed tantum dicimus ipsum esse unum quando partes artificii ut calciamenti sic sunt composite quod sunt ordinate ad invicem, et sic etiam oportet quod aliquid habeant perfectionem et speciem unam. Quia unitas primo modo non includit [illegible] sed includit perfectionem. Et ideo dicit quod de numero linearum circularis est maxime una, quia una est perfecta et tota perfecta, id est cum non potest fieri additio. Linee autem recte et curve potest fieri additio si non circulari. Et ideo linea recta non est una primo modo, sed solum circularis, in quantum linea recta est una ... hoc quod unitas est continuitas. Linea autem circularis est una eo quod unitas est continuitas et perfectio. ¶ Secundo dicit quod sic unitas continui excedit ex hoc quod una pars erat indistans ab alia parte in continuo. Unitas secundo modo est ex hoc quod res est indistans a sua perfectione et habet quod requiritur ad suam perfectionem. Et ex hoc ista unitas est quedam totalitas. Ex hoc enim quod aliquid habet requisitum ad suam perfectionem vocatur totum, sicut ex hoc quod non habet vocatur diminutum. Unde ex hoc scilicet quod illud sit unum et totum et perfectum, sed tamen differunt ratione. Ex hoc enim dicitur unum quod est indistans a sua perfectione, ex hoc perfectum quia nichil eius quod habet vel est accipere extra ipsum, ex hoc autem totum quia habet omnes partes que requiruntur ad numerum ... rei.

¶ Secundo dicit quod sunt aliqua que dicuntur unum per solam continuitatem partium, in quibus sua unitas non requirit determinatum, sicut vel determinatum ordinem partium; nec est forma illorum rerum determinatum ordinem partium, eo modo quo dicimus quod aqua est una, quia aqua non requirit determinatum ordinem partium ad suam unitatem, et unitas talium non potest dici totalitas. Aliqua autem quorum unitas consistit in continuitate partium et ordine, et hanc unitatem vocat philosophus totalitatem.

¶ Deinde cum dicit: Unum vero esse principium. Ponit quandam proprietatem istam quod ipsum unius est esse principium numeri. Quod patet ex hoc quod prima mensura rei est principium, quod patet quia id quo cognoscimus rem est principium respectu rei, quia res cognoscitur per sua principia. Id autem quo cognoscimus res in quolibet genere est prima mensura eius generis; unum autem est mensura, quia principium cognoscendi vel cognitum est quod est unum. Tamen illud unum mensurans et principium cognoscendi non est idem in omnibus generibus. Unum enim quod est minimum in consonantiis dyesis est. Est autem dyesis semitonium; dividitur enim tonus in duo semitonia inequalia, quorum unum semitonium vocatur dyesis. Minimum autem unum in vocibus est littera vocalis vel consonans. Sed in gravibus est aliquid minimum mensurans, puta uncia, et in motibus est aliquis motus simplex mensurans omnes alios, scilicet motus primi mobilis. Sic ergo in diversis generibus reperitur diversitas unius. Unde quod reperiatur unum, quod reperitur in ista ratione quod unum est indivisibile secundum quod unum. Et hoc vel secundum quantitatem vel secundum speciem. Quod autem est indivisibile secundum quantitatem, si sit omnino indivisibile et non habeat positionem, dicitur unitas; si autem sit omnino indivisibile et habeat positionem

17

dicitur punctus. Et ex opposito, si aliquid sit divisibile secundum unam dimensionem quantitatis vocatur linea. Si vero secundum duas dimensiones sit divisibile, puta longum et latum, vocatur superficies. Si autem omnino sit divisibile secundum tres dimensiones, puta longum, latum et profundum, vocatur corpus. Et ideo conversio est in istis, quia omne divisibile secundum tres est corpus, et equaliter divisibile secundum unam dimensionem linea est, et equaliter quod nullatenus divisibile est secundum quantitatem est punctus et unitas. Sed tamen sicut indivisibile positionem non habet est unitas; si continet positionem est punctus. ¶ Ad cuius litteram notandum est quod unum quod est principium numeri est mensura omnium numerorum. Et ratio est quia ipse numerus cognoscitur per resolutionem ad unitatem. Unde numerus non est nisi multitudo distans ab unitate. Si enim volo cognoscere quantitatem numeri qui continetur ... vel eius ... resolvere utrumque ad unitatem, ita quod continetur aliquid acceptum unitatibus et tanta distantia est ad ipsam. Et ... contingit ex hoc conceptio quod unum numerus non est aliud. Sic ergo unum non applicatum ad aliquem numerum mensurat numerum ex hoc quod numerus ad unitatem resolvitur. Unum autem in speciali materia, puta in consonantiis vel in gravibus vel in motibus vel in vocibus, mensurat non numerum absolute, sed numerum in tali materia, scilicet unum et minimum mensurat ipsum compositum, et omne compositum habeat rationem numeri. Et est unum et minimum quod mensurabit in numero ... numerum absolute. Alia mensura in tali materia, sicut patet quod illa que sunt composita in consonantiis ad simplicia reducuntur, talis resolutione cognoscuntur, et quia ex illis cognoscuntur, ideo simplicia mensurant illa composita. Simplex autem habet rationem unius, compositum autem rationem numeri. Ergo unum in tali materia mensurat numerum in tali materia. ¶ Sed et composita in gravibus resolvuntur ad aliquod minimum, puta ad unciam vel ad dragmam vel ad aliquid minimum, ut si velimus scire quanti ponderis est hec gravia vel id, hoc scimus quia scimus quot uncie est. Et ex ista resolutione uncia est primum cognoscendi, et per quod est mensura, quia per eam devenitur in cognitionem. Et cum ipsa habeat rationem unius et numerus in ponderibus, et illud quod ab ea mensuratur habeat rationem compositi, et omne compositum habet rationem numeri, ergo unum est mensura numeri in tali materia. Sed vox composita cognoscitur et non est ex hoc quod resolvitur ad litteram consonantem vel vocalem, sed magis ad vocalem; littera enim vocalis magnam notitiam dat de sillaba vel de dictione. Et quia littera vocalis est quedam simplex et quoddam unum, et per ipsam habetur notitia de sillaba que composita est vel de dictione, ideo vocatur mensura sillabe vel dictionis. Et sic hic unum et simplex, scilicet littera, mensurat compositum et numerum, scilicet dictionem vel sillabam. Ex quo ... ponit quod omne compositum cognoscitur ex resolutione ad suam formam, et forma habet rationem unius, compositum rationem numeri. Et totus ... cognoscitur ex resolutione ad primum, et primum habet rationem unius; ipse vero ... habet rationem numeri et multitudinis, eo quod in virtute unius primi continentur multe conclusiones. Patet ergo littera philosophi, quia unum non concluditur ad aliquem numerum est mensura numeri in se non contenti; unum autem in quolibet speciali numero est mensura sui numeri. Et sic Aristoteles modo dicitur ratio mensure ad hoc unum. ¶ Queret aliquis quomodo sit verum quod unitas non continet positionem, punctus vero continet. Et videtur non esse hoc unum magis de unitate quod non continetur, quia si unum id est quod continuum, quia numerus id est quod discretum continuum, et omne continuum continet positionem, videtur quod unum continet positionem. Respondeo dicendum est quod unitas quedam in dimensione, et punctus; sed est quedam in dimensione in quantum ... in prima formalitate continuum. Sed tamen aliter est in dimensione ipsa unitas.

Quomodo sit verum quod unitas non continet positionem, punctus vero continet

170

96 16

et alie puncti. quia punctum est indivisibile continens positionem et situm. unitas vero sine positione.
sic. non figuratur quia unitas non est omnis alietas. sed alietas
in talibus non sic figuratur. quod est quod punctum est indivisibile. sed non omnis
sed indivisibile continens positionem est non punctum quod est indivisibile de eo
non est quod dicatur continuum vel copuletur vel etiam unitatem unitatem
et quod indivisibile abstrahit a positione vel situ. et ergo quanto in quo
de ratione unitatis non est plus nisi quod sit indivisibile. unde ad illud
non vel illud sed non de ratione sua. ¶ Ad argumentum secundum dicendum est
quod si unum continuum eius est est uno quod est primum unum una
tamen quod unum quod est primum unum non est id quod continuum sic non unum
continuetur. sed quod quod est primum unum dicitur ab uno continuo
accidente. quia primum unum id est quod continuum id est continuum de
genere positionis per dicta ad argumentum quia unum et continuum dicuntur eandem
realitatem. tamen differunt in ratione. et hoc non dicitur continuum quia
habet partem et partem. et hoc autem unum quia est indivisibile. in quantum
unum abstrahit a ratione partis. hec realitas non abstra-
hit. quia hec realitas unius est realitas continui. sed ergo ex
hoc quod hec ratio abstrahit a ratione partis abstrahit a ratione
positionis. ¶ Deinde cum dicit amplius autem unum et unum. postquam
modos predictos addit et ponit plures quosdam modos solet
considerari in diversis predicamentis quia postquam posuit modos. ergo declarat de
multiplicitate quod opponitur uni. primo dicit primo patet quod prima in iij. quia
primo ponit quosdam modos unius logicos. secundo ipsos
manifestat. tertio ponit ordinem ipsorum ad invicem. ibi.
unio quidem igitur. quantum igitur ad primum quod ponit adhuc modos unius
pertinentes ad logicum dicens quod quedam dicuntur unum secundum nu-
merum. quedam secundum speciem. quedam secundum genus. quedam vero secundum ana-
logiam et proportionem. ¶ Deinde cum dicit numero quidem unum. manifestat
predictos modos dicens quod illa dicuntur unum numero quorum materia est una nu-
mero. et hoc quod stat sub dimensionibus signatis est principium individu-
ationis. et ideo ratione materie habet singulare quod sit unum numero di-
cuntur ab aliis. specie autem dicuntur unum quorum est una ratio diffi-
nitiva id est una proprie diffinitur in speciebus. nam omnis diffinitio con-
stat ex genere et differentiis quasi in sola specie proprie inveniuntur. unde
sed ergo diffinitur hoc non est in quantum genus sed in quantum
species. genus non sola ratione et genus est et species. et ita contingat
quod diffinitur. hec est in quantum species non in quantum genus et ideo genus
generalissimum diffiniri non potest. quia tamen genus est et non species.
Genere autem dicuntur unum ita que conveniunt in una figura predicationis
id est non habent unum modum predicandi. nam alius est modus
predicandi in substantia. alius qualitatis alius quantitatis. omnia autem que
directe cadunt in figura generis habent unum et consimilem mo-
dum predicandi. et ideo dicuntur unum genere. et ita etiam est de aliis que
sunt in aliis generibus. secundum analogiam autem seu proportionem dicuntur unum que
sic se habent quod sicut se habet hoc ad id. ita se habet aliud ad
aliud. quod potest accipi dupliciter. uno modo secundum quod duo habent
diversas habitudines ad unum. secundo modo quod diversa quod unum
et unum habent habitudinem ad sanitatem aliud
diversis tamen modis. unum quidem habet habitudinem ad
sanitatem aliud quod est signum sanitatis. medicina autem habet
habitudinem ad causam quod est causa eius. alio modo potest
hec proportio. secundum quod duo habent habitudinem ad diversa sicut
se habet rector navis ad navem. et rector scolarum
ad scolas. quia utrique dicuntur regere non forte sed arte
et hic primo modo sive secundo aliqua se habeant ad invicem
dicuntur unum secundum proportionem sive secundum analogiam. ¶ Deinde cum dicit
semper itaque. ponit ordinem predictorum modorum ad invicem

dicens. quod talis est ordo istorum. quod modi unius qui sunt
posteriores sequuntur ad priores. ut videlicet quecumque sunt unum numero et quecumque
sunt unum specie. et non econverso. et ulterius quecumque sunt unum in genere et ratione et
prius secundum ordinem quod unum proportione sequitur. ergo prius
posteriora ... non econverso. ut quecumque sunt unum numero sunt
unum specie. et non quecumque sunt unum specie sunt unum in genere
et non quecumque. et sic de aliis duobus modis sequentibus
quia quecumque sunt unum in genere sunt unum proportione et non econverso.
¶ Deinde cum dicit palam autem. postquam determinavit de
modis unius declarat de multitudine ipsi opposita. et
quod ex modis unius accipiuntur modi multi. unde ipse innuit
dicens quod multa dicuntur per oppositum ad unum. et ideo
quot modis dicitur unum tot modis oportet dicere multa. quia
quotiens dicitur unum oppositorum totiens dicitur reliquum.
Unde alia dicuntur multa in non existendo continua. quod est oppositum
ad primum modum unius. alia dicuntur multa per hoc quod ma-
teriam habent divisibilem secundum speciem. sive intelligatur de materia prima
sive de propria. sive de finali vel ultima ad quam stat resolutio
ut resolutio. per oppositionem quam patet in ea dicuntur multa
unum. et ideo per oppositionem vero modo remote dicuntur multa
et unius. et sic intelligatur de materia rei sive non
sive de materia rationis sive de genere quod habet materiam aliquam
sicut materia. hic autem modus multitudinis sumitur per oppositum
ad unum tertium modum unius. alia vero dicuntur multa
ea que habent diversas rationes id est diffinitiones dicentes quid
erat esse. et hic modus multitudinis sumitur per oppositionem
ad quartum modum unius. quia autem opposito vero ... ratio
multitudinis non sed quod est in potentia non. et hoc quod ad esse in
et hec sunt non multa in actu sed tamen in potentia. ¶ Circa autem
unum accipiuntur hic modi unius. scilicet unum numero unum
in genere. unum specie et unum proportione. ¶ Nota quod
hec dicuntur aliquando sic quod triplex est compositio in rebus. una
est compositio in materia et forma. ex qua accipitur unum numero
et unum in specie. ¶ Secunda compositio est ex genere et differentia. ex qua
accipitur unum genere. ¶ Tertia compositio est ex esse et essentia
ex qua accipitur unitas et analogia. primo sic declarat
ex hoc aliqua sunt unum in specie. quia plura existentia materia
participant unam formam specificam. et quod pluralitas in
materia est per materiam formam. non de se non est plurificabilis pro materia
sed ergo aliquam et convenit in specie est plurificata non sit
nisi per materiam. quod habeat materiam. unde in illis que non habent
materiam non reperitur pluralitas in una specie. et ultimum
cum ista plura materia conveniunt in formalitate una oportet quod
habeant formam. ergo ista pluralitate habent materiam ista
conveniunt que habent formam. sed ista composita ex materia et forma
in quantum unum in materia oritur ex unitate materie et forme est
cautum quod unum in materia quod habet formam receptam in
una materia unitas plurium in specie oritur ex multitudine
materie et unitate in forma specie. ¶ Cum declarat sic
quia quecumque aliqua plura in specie conveniunt in genere et hoc quod
plura specie habent de esse suo aliquas differentias per quas differunt
et hoc quod conveniunt in genere et sunt unum in illo. oportet quod genus
sit de esse utriusque scilicet speciei. et ex hoc ergo quod sunt
plura specie componuntur ex differentia. et hoc autem quod sunt unum in
genere componuntur ex genere et differentia. ergo compositio quam
que est ex genere et differentia facit hanc pluralitatem et unitatem
quia ex hac oritur quod aliqua sunt plura et unum in genere.

[12] unde accipiantur hic modi unius scilicet unum
materia unum genere unum specie et unum proportione

deū declarant sic n̄ eēt cōpō ex eē ⁊ eē ī cāta
n̄ eēt analō īt p(ri)m(u)m p(ri)n(cipi)um ⁊ caturā. ex h(oc) .n. ē
analō īt p(ri)m(u)m p(ri)n(cipi)um ⁊ caturā. q(uia) ip(su)m p(ri)n(cipium) eē
tuū eē p(er) eēn. ⁊ ip(s)a cāta p(ar)ticipat ip(su)m eē
⁊ n̄ ē ip(su)m eē. si a(utem) catura eēt suū eē sic cre
tor. nulla vnitas analoga eēt īt caturā ⁊ cre
tore. cū g(ra)ᵒ īt caturā ⁊ creatorē n̄ sit vnitas
g(e)n(er)is nec sp(eci)ei. nec p(er) h(oc) vnitas analoga. g(ra)ᵒ
nulla vnitas. ponere g(ra)ᵒ q(uod) ī cāta n̄ sit cōpō ex
eē ⁊ eē. ⁊ q(uod) ip(s)a sit suū eē ē destruere vnitātē
analogiē ⁊ ē ponere q(uod) īt cātā ⁊ creatorē n̄ sit
vnitas. q(uia) g(ra)ᵒ cāta ē cōposita ex eē ⁊ eē ī q(uo) in
ip(s)a dr̄ eē ⁊ eē saluatur analogia īt cātā
⁊ p(ri)m(u)m p(ri)n(cipi)um. [I]ste mod(us) ponendi vr̄ deficē ī p(ri)ᵒ li
bro. nā ponit q(uod) diuisitas nūal(is) sb̄ vna sp̄e n̄ pt̄
eē n̄ p(er) m(ate)riā. ī q(uo) ī separatis aūt n̄ pt̄ eē n̄ vnū nūo
sb̄ vna sp̄e. ī q(uo) diuisitas formal(is) ⁊ sp̄ecifica ē p(er) n(atur)ā forme
diuisitas aūt nūal(is) ⁊ īdiuidual(is) ē p(er) m(ate)riā. ⁊ ideo vbi
ē forā sine m(ate)ria ī ē diuisitas formal(is) ⁊ sp̄ecifica q(uod) n̄ ē diuisi
tas nūalis ī ea(dem) sp̄e. hāc pōnē nō reputo vērā.
ideo .n. q(uod) multiplicatio īdiuiduorum sb̄ vna sp̄e possit eē ī
separatis aūt ī q(uo) h(ab)z duo sūt tal(ia) q(uod) ip(s)a forā sit se
parata aūt. ⁊ tū multiplicari possit īdiuidue ⁊ nūalit(er)
ī q(uo) aūt multiplicatiō istius forme separate ē ab agente
n̄ p(er) diuisitas m(ate)rie. sz p(er) diuisa supposita. p(er)ymabimus
.n. q(uod) sic agens iste multiplicaret formā p(er) diuisitas m(ate)rie
n̄ aūt multiplicaret p(er)se. ī agens q(uod) iste forā separatā
pt̄ multiplicare ī ea(dem) vnā sp̄ecie p(er) diuisa supposita. ī q(uo) nos
p(er)ymabim(us) q(uod) sic cōpositio ex m(ate)ria ⁊ forā ⁊ forme m(u)ltis fac(it)
multiplicationē nūalē ⁊ īdiuidualē ī ea(dem) sp̄ecie. ī
cōpō ex supposito ⁊ eē fac multitudinē īdiuidualē ī ea(dem)
sp̄ez ī formis separatis. ī q(uo) sicud eēt eē ⁊ suppositū
ī formis separatis ī possibile eēt reperire pl(ur)a q(uam) vnū ī ea(dem)
vna sp̄ez. Si .n. id eēt ī necesse formā angelicā
eē huic angelo. sic .n. ī possibile ē huic angelo eē eē
se ip(su)m. ī ī possibile ē eē in angelica. si id ē q(uod) hoc
suppositū eē h(oc) suppositū. sic g(ra)ᵒ cōpō ex eē et
supposito fac q(uod) eadē sp̄es possit multiplicari in
separatis aūt p(er) multa īdiuidua. sic cōpō ex m(ate)ria ⁊
forā ī formis m(ate)rialib(us). s(ed) q(uod) dicit ī .3ᵒ libro q(uod) n̄ eēn dif
ferret ab eē ī cāta n̄ saluat analogia īt caturā
⁊ creatorē sicut reputo. q(uod) cū dicit q(uod) si catura
eēt suū eē n̄ h(ab)ret eē p(er) p(ar)ticipationē. dico q(uod) p(er) ymaginatō
cō cōr currit sicut sicut. p(er)ymabimur .n. q(uod) eē cature
p(ar)ticipat ip(su)m eē tanq(uam) q(ui)dā diuisiū p(er)sonale. q(uod) tū
potuit eē sicut ī .c. h(ab)z ita .n. p(ar)ticipatio sic dz īte(lligi)
q(uod) ip(s)a eē cāte h(ab)et eē p(er) p(ar)ticipationē. q(uia) h(ab)et eē nō di
uino ⁊ eē p(er)sonale r(ati)ōe eē diuini. ī q(uo) eē diuinū ē eē
p(er) eēntiā. q(uia) ab alio nō ē. ⁊ q(uia) suū eē cōp(re)hēdit oīz
gradū p(er)fectionalē. eē aūt cāte ē eē p(ar)ticipatū
q(uia) eē cuiusl(ibet) cature ab alio ē. ⁊ q(uia) eē cuiuslibet capit
p(ar)te entis ⁊ p(er)fectionū determinatā ⁊ limitatā. ī q(uo) eēn
ē enī p(er) p(ar)ticipationē ⁊ eē s(ecundu)m. q(uia) eē cuiuslibet cature. et
suū eē sb̄ g(ra)du diuino ē r(ati)ōe eē diuini. ī q(uo) nos
p(er)ymabimur q(uod) eē diuinū ē q(uo)dā totū aūt p(ar)tes.
q(uia) eē diuinī ē q(uo)dā eē p(ar)ticipant oēm p(er)fectionez eēns.
ī q(uo) id q(uo)d ē cōplexū ⁊ diuisū ī entib(us) cāta sb̄ mō po

titatis ⁊ p(er)fectionis ī deo ē. eē aūt cāte est. q(uia) q(uo)dā
eē diuinū ⁊ p(er)sonale ē p(er) p(er)fectionē p(er)sonalē q(uam) h(ab)et cāta
ī q(uo) ē eīc q(uod) p(ar)s te cāta ē totū ī p(ar)tib(us). q(uia) ip(su)m eē
cōplexū ⁊ diuisū p(er)sonalit(er) p(ar)ticipat a catis. Sic g(ra)ᵒ sup
posito q(uod) eē ⁊ eē ī cāta sit id adhuc pt̄ saluari vni
tas analoge īt cātā ⁊ creatorē. q(uia) ip(s)a catura h(ab)et suū
eē sb̄ g(ra)du diuino. eē aūt dei ē sb̄ oī g(ra)du p(er)fectionis.
diuinitū aūt h(ab)et analogiā ad p(er)fectionē. q(uia) illud diuinitū ex
titit ē ī deo ⁊ efficiēt ē a deo ⁊ ultim(us) q(uia) de p(ro)p(ri)a bonitate
cōpletā ē finis oīs eē diuiniti. id eē diuinitē aspic
diuinū sb̄ triplici analogiā. p(ri)ma ē q(uod) analogia ē īt eē di
uinitū cāte ⁊ eē cōpletū dei sic īt effectū ⁊ causā effi
cientē. 2a ē sic īt exemplatū ⁊ exemplar. 3a ē sic īt finē ⁊ id q(uod)
ē ad finē. potest(us) g(ra)ᵒ dicē q(uod) cōpō ex supposito ⁊ eē. ut
ex m(ate)ria ⁊ forā facit vnitatē ī sp̄e. ⁊ plitatē ī nūo. ut iam
declaratū ē cōpō ex g(ene)re ⁊ dr̄a. sic ab ill(is) dicebat(ur) ⁊ vbi
fac diuisitatē ī sp̄e ⁊ vnitatē ī g(ene)re. ⁊ attribuo q(uod) ē īt cō
pletū ⁊ diuinitū facit vnitatē analogiē sic p(ate)z q(uia) p(ro)p(ri)u eē
cōpletū sb̄e ⁊ eē diuinitū accidentium attribuo ⁊ analogia ē
noue accidentium ad sb̄am. ⁊ p(ro)p(ri)a eē diuinitū cāte ⁊ eē cōple
tū p(ri)n(cipi)um ut iam declaratū ē vnitas analogiē ē īt cātā ⁊ creatorē.
[E]ius dr̄ ⁊ c. postq(uam) ph(ilosoph)us posuit multiplicē acceptionē
vniᵒ. hic ponit multiplicē acceptionē entis ⁊ di
.i. .3. p(ar). q(uia) p(ri)ᵒ diuidit ens ī ens p(er) se ⁊ ī ens p(er) accidēs. 2ᵒ
ostendit quotiens dicitur ens p(er) accidēs. 3ᵒ quotiens dicitur ens p(er) se.
2a .i. ibi p(er) accidens quidē. 3a .i. ibi p(er) se vero eē dicitur. dicit g(ra)ᵒ p(ri)ᵒ q(uod)
ens dicitur dupliciter .i. ens p(er) accidens ⁊ ens p(er) se. [C]onsider(an)d(u)m
vero ista diuisio entis sit eadē cū illa q(ua) ens diuidit ī sb̄am
⁊ accidēs. [S]ecundo dō ē q(uod) n̄ q(uia) p(ate)z q(uia) ens p(er) se ip(s)e ph(ilosophu)s
postea diuidit ī .x. p(redicamen)ta. ī q(uo) .ix. illorū sūt accidentia. [S]ciendū
ē g(ra)ᵒ q(uod) aliqua diuisio entis pt̄ accipi p(er) ab(str)actā q(ui)dditatē en
tis. ⁊ sic diuidit ī sb̄am ⁊ accidēs. ut aliq(uod) est ē te cuius
n̄ ē eē p(er) se ī se ī q(uo) n̄ sua ē fixa ī se. ⁊ illud ē ens
q(uod) nocatur sb̄a. aliq(uod) ens ē te cuius eē ē eē ī alio. ita
q(uod) n̄ sua ē īclinata ad sb̄am. ⁊ h(oc) ens ē ens q(uod) vocat(ur)
accidēs. alia ē diuisio entis q(ue) oritur ex cōpōe p(re)dicati cū
sb̄o. q(uia) q(ui)dā ens sig(nifica)t p(er) se ⁊ q(uod) ē nō cōpōnit. ⁊ ista
ē diuisio entis ī ens p(er) se ⁊ ens p(er) accidēs. aliq(uod) .n. cōiungit
q(uod) h(oc) nomē ē nō cōpōit p(re)dicati ad sb̄am. q(uia) quid p(re)dicatū
ī e sb̄o p(er) eēntiā sb̄i. cū .n. dr̄. hō ē al(iud) h(oc) nomē ē designat
⁊ notat q(uod) al(iud) ī e hoīe. ⁊ ip(su)m al(iud) ē de eē hoīs ⁊ ī e g(ra)
p(ri)m(u)m p(er) p(ar)ᵒ. ⁊ tūc h(oc) nomē ē ens nō entis p(er) se. sc(ilicet) aūt q(uia)
s(ecundu)m q(uod) hoc nomē ē nō entis p(er) se cōpōnit p(re)dicatū ad
sb̄am. q(uod) quid p(re)dicatū nō ī e sb̄o p(er) n(atur)ā sb̄i. sz p(er) cām ad
⁊ mō extrīsecū. ī q(uo) accidit sb̄o q(uod) ī sit. ⁊ tūc h(oc) nomē
ē nō entis p(er) accidēs eo mō quo dicim(us) q(uod) ita. hō ē
albus ē ens p(er) accidēs. q(uia) hoc nomē ē denotat ⁊ designat
q(uod) albū ī sit hoī. sz tū q(uia) albū n̄ ī e hoī p(er) eēntiā hōīs
sz p(er) cām extrīsecā. ideo ē nō entis p(er) accidēs. ⁊ h(ec) istiᵒ mō
accipitur diuisio q(uam) ponit hic ph(ilosophu)s ī ens p(er) accidēs ⁊ p(er) se.
[Sci]endū ē dic. p(er) accidēs quidē. ī mōi aliter quotiens dicitur ens p(er)
accidēs ⁊ dī .i. .3. p(ar). q(uia) p(ri)ᵒ ponit quotiens dicitur ens p(er)
accidēs. 2ᵒ ī mōi aliter ens p(er) accidēs hic acceptū p(er) ens
p(er) accidēs ī causis. 3a .i. ibi. g(ra)ᵒ q(uod) dicet ut musicū edificare. dic(it)
g(ra)ᵒ ens p(er) accidēs dicitur q(uod) ens p(er) accidēs vno mō dicitur q(uan)d(o)
accidēs p(re)dicatur de accidente eo mō quo dicim(us) q(uod) iustus ē musicus
q(uod) ita ē p(er) accidēs 2ᵒ mō dicitur ens p(er) accidēs q(ua)n(do) accidēs p(re)d(icatur)

de albo eo modo quo dicimus hominem esse musicum esse per accidens. [S]ecundo
modo dicitur ens per accidens quando subiectum predicatur de accidente eo modo
quo dicimus hominem esse musicum. Ista esse per accidens. [Q]uod
est quod sic iam dictum est ens per accidens. Hoc est quod hoc subiectum est
non album predicatur quia in est albo non per unum tamen sed accidit quod
insit albo. Cum ergo in primo modo accidens quod est in predicato compa-
retur ad accidens quod est in subiecto non per unum subiectum ut cum dicimus
musicum esse iustum et in 2° accidens comparatur ad subiectum non
per unum subiectum ut cum dicimus hominem esse musicum et in 3° modo
subiectum comparetur ad accidens ut cum dicimus musicum esse hominem
non per unum ipsius accidentis. Et musicum patet quod ens per ac-
cidens est in primo modo 2° et 3°. [D]einde cum dicit: Secundum [illegible]
tes, manifestat accidens in entibus per ipsum per accidens in-
cidit dicens quod [illegible] dicuntur per accidens hoc sic et causa
dicitur, scilicet per accidens [illegible] accidit edificatori quod
sit musicus vel musico quod sit edificator. [illegible]
[illegible] quod musicus edificat vel ad [illegible] non quod musicus accidit huic
hoc est edificatori [illegible] per accidens ex hoc sequitur hoc quod ipsa
[illegible] per accidens accidit esse per se sicut esse musicum quod est [illegible] per
accidens [illegible] edificanti accidit edificari quod est [illegible] per se [illegible]
[illegible] hoc est in ente per accidens ex hoc sequitur ens per
accidens [illegible] unum accidit alteri. Cum enim dicimus hominem
esse musicum vel econverso musicum esse hominem vel cum dicimus album
esse musicum vel econverso [illegible] accidentalis ex hoc quod hoc accidit huic
sed tamen differenter. Quia cum dicimus album esse musicum ambo
accidentia accidunt eidem [illegible]. Sed cum dicimus hominem esse musicum
[illegible] accidentalis quia musicum accidit enti [illegible]. Sed cum dicimus
musicum esse hominem ex hoc sequitur quia huic predicato accidit mu-
sicum [illegible] quod ad id motum est [illegible] predicatur de accidente
[illegible] accidens de accidente [illegible] predicatur de accidente quia pre-
dicatur [illegible] cum accidens accidit. Cum enim dicimus musicum esse hominem
[illegible] est quod id [illegible] quod hoc musicum [illegible]. Ergo cum pre-
dicatur accidens de accidente [illegible] predicatur quia predicatur de [illegible] accidentis
[illegible] est quod [illegible] quod sic dicitur [illegible] esse album quia
id cui [illegible] accidit esse musicum est id quod est album [illegible]
albedo accidit [illegible] predicatur de accidente vel accidens
de accidente [illegible] accidentalis [illegible] ad [illegible]
accidenti. Concludit ergo quod [illegible] dicuntur per accidens sic dicuntur [illegible]
modis. Dicuntur enim alia per accidens [illegible] ambo accidunt eidem
enti. Hoc est eidem [illegible] quia id predicatur [illegible] quod est accidens in e-
nti [illegible] quia ipsum predicatur [illegible] cum [illegible] est ipsum [illegible]
de quo predicatur. [D]einde cum dicit: Secundum vero se esse dicuntur, postquam determinavit de
accipiente ente per se et dividit ipsum per tres: quia primo dividit ens in
x predicamenta. 2° ostendit quod ens unum modo id est quod verum. 3° dividit ens
in ens in actu et in potentia. Dicit ergo primo quod [illegible]
[illegible] predicamenta dividitur. [illegible] quia primo dicit quod totiens dicitur ens
[illegible] dicuntur predicamenta. 2° [illegible] tacite questionem [illegible]
quod refert. Dicit ergo primo quod per se esse dicuntur quecumque significant fi-
guras predicationis et quotiens dicuntur predicamenta id est modi ad
quos predicatur in quo quotiens modis predicandi intelligi esse
predicatur tot modis dicitur ens et quia modi predicandi sunt x, ideo ens dicitur x modis. [A]lia enim de-
[illegible] modi predicandi [illegible] ideo ens dicitur x modis. Aliqua enim de-
nominatorum que predicantur significant quid, alia quale, alia ad aliquid, alia
[illegible] alia ad aliquid, hoc est relationem, alia facere, alia pati,
alia ubi et sic de aliis modis predicandi et unicuique modorum
predicandi significat idem. In quo quotiens dicuntur modi totiens
esse dicitur esse. [M]odus est quod ad eorum [illegible] quod plures modi predi-
[illegible] quoniam non [illegible] quod aliqua possunt reduci ad unum modum

predicandi plures. Illa enim [illegible] unum predicamentum predicatur [illegible] predicatur hoc
[illegible] sed tamen quia ista predicamenta possunt reduci in unum modum
predicandi et modos [illegible]. Ideo non variant predicamenta sed
reducuntur ad unum predicamentum. Aliquando autem in eo quod duo predicamenta
non possunt reduci in unum modum predicandi sed [illegible]
in [illegible] duos modos predicandi [illegible] duo predicamenta [illegible]
duo modi predicandi faciunt duo predicamenta. Verbi gratia predicatur aliquando
[illegible] sed tamen quia unus modus ille per quod predicatur [illegible] et modus
ille per quod predicatur [illegible] non possunt reduci in unum modum predicandi,
[illegible] faciunt duo diversa predicamenta vel reducuntur in duo
diversa predicamenta. [illegible] x sunt modi predicandi non reducti ad
aliquem communem modum. Ideo x sunt predicamenta. Sic ergo probatur quod ens
descendit in predicamenta per modos predicandi non reductos [illegible]
in quo sunt x [illegible] predicandi [illegible] modi predicandi [illegible] modis [illegible]
[illegible] in quo est ut sic non est [illegible] quod predicatur per modum
quod per se entis. [illegible] ut sic non est [illegible] sed eius
quod predicatur per modum [illegible] accidentalis. Et sic de ente [illegible]
aliorum modorum predicandi. Et hoc est quod dicit philosophus in littera quod quo-
tiens dicuntur modi predicandi totiens dicitur esse in quo in quolibet
modo predicandi [illegible] esse quia [illegible] modus predicandi non est nisi esse [illegible]
tali modo. Cum enim dico homo est [illegible] in predicato [illegible] dico esse
[illegible] tali modo. Cum dico esse album dico esse [illegible] modo predi-
candi dico esse [illegible] modo in quo non
predicatur non est nisi esse [illegible] modo [illegible] ad [illegible] modum
predicandi non reductum quia x predicamenta [illegible] x [illegible] modi
predicandi non reducti. [D]einde cum dicit: nihil enim refert, [illegible]
respondet cuidam tacite questioni. [illegible] in quolibet modo
predicandi est esse in quo modo predicandi non est nisi esse [illegible] ad modum
sic dictum [illegible] modo [illegible] quod [illegible]
dicit homo convalescit vel homo sedet [illegible] predicatur esse [illegible] re-
movet dicens quod superpredicatur esse quia nihil refert dicere homo con-
valescens est et homo convalescit. Sic ergo hic homo conva-
lescens est predicatur esse in [illegible] in ista homo convalescit [illegible] cum dicitur homo
est convalescens [illegible] predicatur esse explicite. Cum autem dicitur homo con-
valescit [illegible] predicatur esse implicite. Quia hoc verbum convalescit resol-
vitur in hoc verbum est et quod est nomen ipsius esse. Similiter nihil refert dicere
homo videt et homo est videns. Ergo sicut in ista homo est videns
predicatur esse in [illegible] ista homo videt. Similiter nihil refert dicere homo est se-
cans et homo secat. Et sic de omnibus aliis similibus. Ergo sicut in
una predicatur esse in [illegible] reliqua. [C]ontra, aut utrum in ista homo con-
valescit resolvatur in istam homo est convalescens. Et hic
querendum de ista et de omnibus similibus. [D]icendum est quod sic.
Ad cuius evidentiam notandum est quod omne posterius resolvitur in suum
prius. [illegible] prima autem sunt posteriora respectu universalium. Sic ergo particularia
in universalia resolvuntur et ipsa universalia in suis posterioribus in-
telliguntur eo modo quo dicimus quod homo resolvitur in animal et animal in
hominem [illegible] cum ergo esse habeat rationem universalis respectu huiusmodi esse [illegible]
in esse resolvuntur et esse in quolibet esse [illegible]. Et sic [illegible]
esse [illegible] esse in quolibet esse significatum nominale [illegible] esse [illegible]
significatum nominale. Et sic [illegible] esse resolvitur in esse in
[illegible] esse significatum verbale resolvitur in esse in significatum
nominale. Verbi gratia quia convalescentia est eadem esse [illegible] esse significatur
per convalescentiam et convalescens. In tamen quod per convalescens [illegible] sic
ergo convalescens resolvitur in esse. Sic convalescit
quod est [illegible] esse significatum verbale resolvitur in esse significatum
nominale. Esse autem verbale significatur per hoc verbum est. Sic
ergo in [illegible] esse nominale significatum esse [illegible]. Sic [illegible]

Quod [illegible] utrum ista homo convalescit resolvatur in istam homo est convalescens

q signt hic eciu ubat ite hoc ubu e q albe
signt ecim tn ubat et p qd potest concludere ad
ppom q i oi mo pdi di pdice p modo nonis
sui p mod ubi ite ee iq quociens dr modi
pdi tociens dr ee sic dt phs. ¶ Queret aliquis
et utr ee significet id unicam mo pdti. sic
dic phs. dicet q unicam hoc mod ee signt id.
¶ Cuius rao e q si ens descendet p uias ds i pdicta
haberet conceptu unu ab oibz pdicatis et ecl non signt
eet conceptum et i post a concep optet q ipsu et dicet
aliud concep a noie pdicabilis. et sic n signt bnt idem
dibz pdicto. sz q sic pbatu e i iii lib. ens non
pt hic dic aliu conceptu a conceptibz x pdicator
imo i mette descendit i pdicta. io signt id cui
pdicator. i q si x accidentalia pdicta n hent ana
logia ad sbam ipsu ens i mette signt ipa pdica
ta et dicetur pure equioce de eis. sz q signt ut
accitalia pdicta i attrbucione ad sbam. io dr de x
pdictis p q dam analogiam. q p o de sba. s'ario de
aliis pdictis ¶ Nod e q qm h dic q signt oia
x pdicator accitalium e sic unu pdicatu i q uni
q3 pdicatu q pt de sba. de sua et mod suu pt de
sba. i q n dic de sba n de pti suu. n de sbe. cu
ei dr ho e sanus l3 sanu indicatur concise unum sbe
unum qualitatis tn n pdicat nc dic de sba n unu q
litatis nc signt n unu qualitatis. et sic do de pdicto
qualitas i do de quolibet alio pdicto accitali. q q l3 p
tu accitale pt et dic unu sua de n sbe p mod i hent
et hoc mo dic qm. q n e dra in ppom ista ho e
qualescens et ista ho qualescit. q sic i ista ppoe ho
qualescit l3 ubu qualescit dic re sua s. natam qualitatis
et qualitatis de hoie. i i ista ppoe ho e qualescens
l3 gerundiu qualescens l3 indicatur concise sba et actus
tn n dic nec pdicat de sba n ipu qualitatis sic
ipse. q e ita post qm. no e dra i pdicato qualitatis
sic ista ho e sanus et ista ho e i sanitate. q sic
ista ho e i sanitate dr sanitas pure. et n talis
qualitatis de hoie. i et ista ho e sanus. l3 n. sanu
uideatur concretu. no tn dic n sanitatis de hoie
ut qm. i ppoe. e sbm sbe e. et pdtu nomen est
denoiatiuum. pdtu denoiatiuum n signt sbam et ac
cidens nc signt sbam i q sit actus sic exsistimauit
auic. sz p o signt actus et s'ario signt sbam. pbat qm
h ipe qm. q si signt sbam et actus sit ut signt
sbam pri. tunc eet nugo qn dicem cor albu
q i albo cor intelligetur expsse i q id eet dic
cor albu q cor albu. ¶ Ad e cuius nod q an
ad signtur p o et pri ab ao noie. id no pt cognosci
ab e noie. ut q i o noie po to uidet expsse id
signtu unum. sz id q signt an noiandi siue
expsse dicatur sibi n q ite i illo noie. si g o al
bu signt cor et albedine. ut pri signtet cor
et s'ario albedine. i q signt cor i quo eet albo
sibi adderetur cor sui no adderetur q ro itellige
tur cor. i q si dicetur cor albu. si resolueret
albu i suos conceptus. q tunc pul concept eet
cor resolueretur i cor. si g o poneret p albo i d i

q d resoluitur poneret cor. et n cor adderet cor. et sic
eet nugo. quod et i e q ad ite i a o s'ario illo
addito ampli n itege cu ro redderet i a o h.
si g o cor s'ario signtur ab albo dico sic cor al
bu n e i nugo. q et q o cor n signtur expsse
albo. et albu signt cor s'ario et n p o ¶ Amplius i a o
no ite cor i q albu no dr de cor e cor et albe
dine solu. si n. albu signt cor et albedine
ut cor i quo eet albedo albu dicet de cor e cor
et albe ne. q q l3 pdtu dr de suo sbo conceptu q
signt. sz q albu n sitetu cor n dic n albe ne n
pdicat de cor e n albe ne et sic de albo i do de oi
pdto accitali concreto. q sic dic qm. si pdit concet
i accitibz dicet sbam et actus. i q p o dicet sbam
q de sba pret sbam. sz q n dic n accus. io n
pdicat nisi accus. et ex h pz expo et itellectu qm.
q ut r est dic ho e i quantum et ho e quanta cel. q
sic i prima tm accus dr de sbo i et i sa. et ut refert
dic ho sedz et ho e i sessione. sic. n. i ista ho e in
sessione no dr n sessio de hoie. i hoc ubu sedz
q est q dam concretu accitis n pdicat n sessionez
i q h qm. ens dcm de x pdictis dic x pdicta
sc sbam. i q quociens dr modis pdictor accitaliu
toties dr ens de x pdictis dcm. ¶ Deinde e dic.
amplius ee et e signt. post qm accepit ens dictu
q q o mo ee et e signt qpositionem ppois. i q ee ul est
signt q qpo e ua et n ee ul no est signt q e falsa ul
n uera. i q ens i o mo id e q ueru pponit et no est
id e q falsum enuncia et h ueru et n ueru pt ee i affirmatio
ne et negatione eo mo quo dicim q sortes e musicus
i affirmando. q h uerum e. sic i negando dicim q sor
n e albus. q h uerum e. i q i p o ens signt ueritatem ppois
affirmatiue. i sdo ueritatem negatiue. sic falsum et no ens
pt ee i ppoe negatiua ut si dicat dyameter no
e i qmmsurabilis coste q e q dam qm falsum et q dm n est.
q q dyameter sit i qmmsurabilis h e q dam ens et
q dam uerum ¶ Nod e ad cuius itec q h qm. i hoc
pitulo q dam e ens extra aiam et q dam e ens i aia.
uu qm. h nomen ens quandoque signt coplacionem intellectus
qn signt ecim q e extra. et p o mo uocatur ens
ueru. q ipse qm. s. ui. h uocat ens diminutu.
¶ 2 o mo uocat ens tale et est extra aiam et pmo est
et hm intendit distinguere phs. ut a uitent dis
tinctio qm. sciendu e q a accipit prima entitas et ar
ba prima entitas quando i h q ipse concept ite adequatur
quatur rei extra. ex hoc n. uerus concept ad q concept
adequatur rei. i q ipsa adequatio ad rem extra tale enti
tatem illa et ueritatem. ex h. n. uerus concept hoiem ee
ar. q ho acte unum alietatis. illa g o uitat q h
accipit ar. e uitat illa q consistit i adequatione i q
h ubu e. i ee e no et designatio h adequationis. sq
cudo ho e ar. h ubu e designat q sic pt et sic o
cipo i e ite. et io diuidit phs q ens isto mo ac
ceptum id e q uerum. cum n. uerum ppoit ul conceptus
sit i adequatione ad rem et h ubu e sit designatiuum h
adequationis erit h ubu ee ul e id e ul i ptat q d
uerum. io qm. dicit q h ens consistit i coplone ite.

et h. u. e h ens. qr coplo conceptus adequatur rei enti
sic h ens q e vm consistit i adequacoe conceptus ad re.
i n entitas g oppo ta q ar. vo me sin. consistit i pu
none adequaconis. et h. u. ppo n e v h f ul conceptus
qr no adeqt rei ex. qr alr concipit ul alr pfatur q
sit i re. i q sic i vo conceptu z va ppone h ubu e.
e delig[illegible] nec adequacois. i i flo conceptu z fla enuncia
acoe h ubu e. e delig tium i adequacois. vn g q
dr h ppo e z ille conceptus e. ex conceptus adequatur
rei. z ppo adequatur rei. qr z concipit ul pfert sic e
i re. sic qn dr ille concept n e. ul ista ppo no e.
sicut e conceptus n adequatur rei ul ppo. qr alr
concipit ul pfatur q sit i re. sic g p3 p[illegible] ubi
consistit. Secundu ubi e q ens dr de ente q e ex
aiam. q qd ens e ex adequacoe rei ad sua pn.
i q sic pu ens q erat i conceptu z i aia erat ex
adeqcoe conceptus ad re. i pu ens e ex adeqcoe
rei ad sua pu realia. hoiez. u. ee e ex aiam
e ipm attequi sua pu realia itegnan ee
h. h q ens sit se ht ad pm. q e cu i. ex. ir ex
aiam e ulsura entis i aia. z qr v[illegible] z conplect
ee ht i sua ca q i suo effcu z i ulsura q i me
surato. io ens ex aiaz q e ens mesuratu e ens co
plecu. ens a i aia q e ens ulsuratu. e ens dim
nutu. Quod e b eius qm. q ens q signt ee
rei e ad ab ente q signt vm. qr ens q signt ee
rei reducit ad ge. ens a q signt vm redu ad ac
ciu. i q qn q vtr ad sit sicut quo. de po ente q
mo collocat i qonibz gnis. si a sit qo de bo en
te collocat i qonibz accntis. Ad e difficultas
eius nod e q signtat vtr ad sit. sicut qo de en
te q e coe ad x pdnta. q e ens ex aiam. i q sit
ex qonis. vtr ee reale hat aliq. z ee ex aiam
qo collocat i qonibz gnis. qr h ens q q. q e coe
ad pdnta n sit ge tn ht mod gnis. sic qr de
n gnis e q dicit q d mn consti spele p i fiora
sic h enuat occurrit ic ste ut q consulu q spele.
qr ppe n speci ut dem e sn qi do spele p mod
pmelet. Sia arel vtr ad sic itedat arere de e
titate conceptus z ppois i q sit ex qonis vtr a
liq eius ul at conceptus heat ulu entis. q qd enti
tas ut pdem e consistit i adeqcoe qo collocatur i
pblema z qonibz accntis. eius ro e. qr accidit rei
q ad affirmetur ul negetur. ul ad concipiatur ul n
concipiatur de ea. nam cu res sit ulsura z conceptus sit
ulsurat z ulsura n refert ad ulsuratu. h ulsura
tu ad ulsura ut ht declari i co de relone. h sit
eele conceptu q adeqt rei sed ee ver conceptus.
tn ad ueritate rei ex n oz q concipiatur ab itelr ex
q. u. vitas rei ex n depedz a conceptu. sic ut ulsura
a ulsurato. to entitas rei ex pt pbu abs oo q co
apiat. z i b hoc si dicat sol e. si e ex ppois q ee
q e coe ad x pdnta e i sorte. ipm e e ud ipi ee.
q e pti sbale. sia a cu e q h ppo. sor. e. e va.
qr sic concipit. z sic pfert attestunt re ex. ppo enu
ciat ad accntitate rei ex. qr tale ens z tale ium ut
ud dem e accit rei ex. Deter at vtr qo q arit de

ente q e coe ad x pdnta reducat ad pblema
gnis. sic qm dr. vi q no. qr de n gnis e q sit
de conceptu eius h ifiout. ens a e ex conceptu pdito
e p bo e qr ens ipo ab ee exire. ee q exire e ex co
ceptu pdntor. qr ad h q rei sit i pdnto n oz q
existat. p g accit ee exire ut sit h. u. rei i pdito
ut e no accidat. existe tn ut i pdito collocat accit
q existat. ad oppom e co. Et z o ad hac qonem q
dist sic q ens coe ad x pdnta vno mo ipo ab
ee ee. z o mo ipo ab ee exire. sic. u. istud co
eu luces pt ipoi aluce z a luce. sic h ee ei
pt ipoi ab ee ul ee. i q po mo accido ens io vo
catur ens q ht ee. Secundo mo accido ens io vo
cat ens q ht existencia actu e. z po mo accido
ens rei existi i pto n accit q sit ens qr q h rei
i pdito dr hre aliq ee. nam cu rei collocet
i pdito p ee suu. rei q n ht ee i pdito n e.
Secundo mo accido ens accit rei q e i pdito q sit
ens. qr accit g q existat ul no existat. z p mo
accido ens e de concep oim pditor qr ipo ab ee z
ee e de conceptu oim pditor. qr ipo ab ee z ee
e de concep cuiq pditi ut ia dem e. z qr tale ens
sicut e z de conceptu pditor e io qo arel de ta
li ente reducitur ad pblema de gne. i q qo q
rel vtr h sit si itendat are vtr h heat ee
reducit ad pblema de gne. n. u. vocat solu
pblema de gne q accipit a n gnis. sz ab oi
eo q ht mod gnis. z tale e ens b q ipo ab ee.
z o mo accido ens qr ipo ab ee exire. z exire
e ex conceptu pdntor z ee q e ex conceptu aliq
qdam mo accit ui io qo arel de tali ente reduc
ad pblema de accnte. i q si itendat are utru
existat ul n existat quo de accntali e. n acc
ht accntale q e i pdnto accntis. sz acci ht ac
cntale ee io qd e ex conceptu rei. qr h n sit ac
cidens tn ht mod accntis. z sic b h qn q vtr
ad sit pt ee qo de triplici ente. po de ente q
ipo ab ee. z sic reducit ad pblema de gne. z o
de ente q ipo ab exire z sic redu ad pblema
de accnte. z o de ente q e vm. q e ens i aia
z ens dimiutu. z sic e reducitur ad pblema
de accnte. Et q dicit isti possum dre q qo
de ente q ipo ab ee exire pt reduci ad p
blema de gne eius ro e. qr ipm ee exire sic
cpatur ad ee q sic reducit ad ge ee. i q
ee p se i gne e ee a p reductoe. z io sic ee re
ducit ad ee. i pblema ee exire ad pblema de
ee. pble. u. arel de exire rei. qrit de illo q e
cpletu ee. ee. u. nusq acce p sem ui
entis donec acce ee exire. i q h ee exire sit
ex conceptu pdntor. tn e qdam mo cplet oim p
ditor. oia. u. ee pdntal tale ht cpletu ee qu
acce ee exire. z io sic cplet reducit ad id e e
cplet. i exire q mo ad ee. z sic qo arel
de ee collocat i qonibz gnis. i qo arel de exire
qr ista qrit de cpleto exire. Ad arm io oppo
do q h ee ee sit ex conceptu pdntor. b q p ta

q. h. p. 21 ... qo q arel de ente q e coe ad x
pdnta reducat ad pblema gnis p d ...

secundum. Et hoc est quod dicit Philosophus in littera quod secundo modo dicitur tota ipsa forma que est in tota essentia ipsius compositi. Deinde cum dicit amplius quod quantitas partes habet. [illegible] modo dicitur. Et iste modus non secundum opinionem philosophi sed secundum opinionem illorum qui ponebant quod res mathematice sunt substantie rerum. Dicit quod sic quod quarto modo quantitas partes habet sicut ex quibus in potentia continetur. Et intelligitur hoc ad secundum opinionem illorum [illegible] destructis destruitur totum. [illegible] secundum opinionem illorum tertio modo quantitas dicitur quod superficies substantia est corporis linea et punctus. quia linea secundum hoc ex punctis componitur. similiter quod superficies totalis substantia lineae est punctus. Et sic corpus fieret ex lineis componitur. Similiter quod tota substantia superficiei est linea et sic corpus componitur ex superficiebus. Similiter quod tota substantia corporis superficies est. Et totaliter ideo dicitur quod numerus sit substantia omnium. quia illo destructo nulla remanent. Et ipse numerus videtur omnia terminare quia omnia numerantur. Quod est quod numerus quia sunt hec destructo illo destruuntur. ergo hec est substantia illius. Verbi gratia quod destructa caliditate destruitur ignis. Et tamen caliditas non est substantia ignis. Sed accidit illis istud quod destructo destruuntur res. vel est substantia rei vel est proprium quid rei. Similiter quod illo quo destructo destruitur res in pluribus est quod sit substantia rei. arguunt ergo sic. hoc destructo illud destruitur ergo hec est substantia illius. Et decipi per fallaciam consequentis a duobus autem vitatur quod unum. Cum ergo isti sic argumentarentur patet quod decipiebantur per fallaciam consequentis. Deinde cum dicit amplius quod quidem erat esse. ponit quintum modum. sive dicetur quod ipsum quod quid erat esse vel ipsa quantitas cuius diffinitio est ratio terminativa. dicitur substantia uniuscuiusque. cuius enim quantitas vel est quod quid est. Quaeret aliquis utrum iste modus differat a secundo. Est dubium tamen. quia quantitas forma est in secundo. autem modo dicebatur substantia id erat quod forma. Secundo videtur quod si aliquis poneret quod forma et quantitas idem sunt idem esset iste modus cum secundo. Sed si aliquis poneret quod forma differt a quantitate tamen quod tamen differt forma a quantitate et differt iste modus a secundo. Quod modo est quod secundum Avicennam quantitas et forma differunt sicut totum et pars. Similiter quod ipsa quantitas est quedam totalitas concludens principia rei. ipsa autem forma est pars ipsius totalitatis. Ita quod quantitas et forma non omnino differunt sicut due res divise sed sicut due res quae sunt per tamen eadem et partim divise. Eo modo quo dicitur est in proposito principio quod totum partibus idem quodam modo est quodam respectu non non. Sic ergo quantitas est ipsa totalitas includens principia essentialia. Sicut verbi gratia quod est quantitas hominis videtur quod humanitas. Ista autem humanitas est quedam totalitas comprehendens omnia principia essentialia hominis. Ipsa autem forma est pars ipsius totalitatis. Sicut verbi gratia quod est forma hominis videtur quod anima rationalis. Anima autem non est humanitas sed pars est humanitatis. Et pars differt a totali. Et differt anima ab humanitate. tamen differt forma a quantitate. Deinde cum dicit accidit itaque secundum duos modos consequentibus dicta substantia [illegible] ad duos dicens quod accidit substantiam dici duobus modis. quia uno modo dicitur substantia subiectum ultimum quod non dicitur de aliquo alio sed alia dicuntur de ipso. vocatur autem subiectum ultimum per rationem substantiae quia ad illud stant tamen res solum praedicamenti et omnia quae sunt in praedicamento sunt illo fundantur et illud ad quod stat non dicitur. Si vero sunt alio fundaretur de alio diceretur. Sed quod aliquid sunt illo fundantur. et ipsum sunt nullo alio. ideo alia dicuntur de ipso et ipsum de nullo alio dicitur. Secundo modo dicitur substantia quod quid fuit talem quod per ipsum est ad eum. Et per quod ad fuit separatum coniunctum ab alio talem non quod sic dicitur substantia est forma.

[illegible] quia uniuscuiusque enim per formam unumquodque est quod est. Et forma est ratio essendi. et per formam unumquodque distinguitur ab omnibus aliis. quia illud quod est principium essendi est principium distinguendi. per eandem autem formam per quam homo est homo per eandem non est asinus. Quaeret aliquis utrum posuit quinque modos. quia non forte in ultima parte numerat non de quinque modis. quia non debuit duobus de primo et de secundo. Ratio eius est quod de tertio non debuit fieri mentio quia iam quod sunt in tertio modo non sunt sed secundum intentionem et opinionem Platonis mathematicam non secundum intentionem ultimam sed tenere. De quarto autem modo non facit mentionem quia reducitur ad secundum. quantitas enim quodammodo forma est. Unde conveniunt distinguuntur quod dicitur est forma scilicet forma partis et forma quantitatis totius. sicut in homine forma partis est anima. forma quantitatis totius est humanitas. habet autem formam quodam consequens totius nomine quantitatis. Et quia quantitas forma est aliquo modo. ideo faciens mentionem de forma in secundo modo fecit mentionem aliquo modo de quantitate. Et quinto modo quia licet quantitas differat a forma partis tamen non est quantitas nisi per formam partis. Et ipsa quantitas non erit substantia nisi per formam. licet non partis competat ad rationem quantitatis tamen rationem quantitatis partis accipit a forma. Et per hoc substantia in quinto modo quae est quantitas est in quantum illud ad formam in secundo modo quae est forma. Eadem dicuntur et cetera. postquam distinxit unum et ens. hic distinguit praeter unum et praeter ens. Et dividitur in duas partes. quia primo distinguit praeter unum. secundo distinguit praeter ens. Et illa pars dividitur et cetera. prima dividitur in tres. quia primo distinguit id quod est ipsum unum quia id est quod quid unum in substantia. secundo distinguit sicut quod est quod quidem unum in qualitate. tertio distinguit partes et positionem quod habent quod quid unum est causa. Et illa similiter dividitur in tres. partem et positionem dicit. prima ad hoc dicit in tres. quia primo distinguit id. secundo distinguit [illegible]. secundo distinguitur divisum quod opponitur eidem. tertio distinguit differens quod est per se ipsi divisum. Et illa divisa non dicit. Et tamen prima dicta non dicit. prima in duas. quia primo ostendit quot modis dicitur idem secundum accidens. secundo quot modis dicitur idem secundum se. Et illa secunda non secundum se. prima in duas. quia primo ostendit quot modis dicitur idem per accidens secundo concludit quod dicit conclusionem. Primo quod ipsum dicit ergo primo quod eadem secundum accidens dicuntur tribus modis. uno modo dicuntur eadem duo accidentia. eo modo quo dicimus quod musicum et album [illegible] sunt idem quia accidunt eidem subiecto. Secundo modo dicuntur eadem accidens et subiectum. quod quidem accidens praedicatur de subiecto. eo modo quo dicimus quod homo et musicum quod de ipso praedicatur sunt idem. quia alterum scilicet praedicatum accidit alteri scilicet subiecto. Tertio modo dicuntur eadem per accidens subiectum quod praedicatur et accidens quod ipsi subiecto [illegible] scilicet ad praecedentem modum. eo modo quo dicimus quod musicum est homo. quod ista duo accidentaliter sunt eadem. quia musicum quod est subiectum accidit homini quod est in praedicato. hii tres modi sunt alii modi eiusdem per accidens. musicum est quod accidens simpliciter praedicatur de composito ex subiecto et accidente. eo modo quo dicimus quod [illegible] musicum est musicum et cetera. hoc est praedicatum simpliciter est idem [illegible] scilicet subiecto composito ex subiecto et accidente. ergo [illegible] modus est quando praedicatum compositum est idem subiecto. similiter et cetera hoc quod in praedicato est idem in subiecto. et cetera. [illegible] de primo quod homo musicus [illegible] subiecto composito. idem est homo per se acceptum tamquam praedicatum simpliciter. Et similiter per se acceptum [illegible] praedicatum simpliciter. Et secundo tamen quod ad secundum modum quia huius scilicet hominis tamen per se accepto et musico tamen per se accepto idem simplex praedicatum composito tamen ut homo musicus est idem. Deinde cum dicit quare et omnia concludit quod dicit conclusionem. Quod est enim per modum est quod hec est

178 [illegible]

dicitur ens per se et accidens per accidens. quia accidentia per se
sequuntur naturam specificam pro toto ambitu suo. eo modo quo
risibile sequitur totam naturam hominis. et ideo in talibus accidentibus
ratione maioris licet non ratione formae. ex institutione in forma ... vel
suppositum. quia non solum sequitur naturam sed naturam vel supposita. ita
quod ille due non differunt ratione maioris homo est risibilis et omnis homo est
risibilis. in quod in talibus accidentibus ipsum accidens non solum idem per se
est ... sed est ... vel supposito. quia risibile non solum est idem homini sed
omni homini. ... praeterea per accidens quia si risibile sequitur hominem
in quantum homo est in ... ratione humanitatis et ratione hominis. intelligitur idem per accidens
ipsum risibile per accidens dico accidentaliter opposito. primo modo
dicitur per se licet sit idem per se. secundo modo dicitur per se scilicet quod risibile sit
idem homini et omni homini. tamen aliter et aliter. quia primo et per se est idem homini.
sed ratio est idem omni homini quia accidens per se primo accipit naturam spe-
cificam. ratio per ... individuum. quia non risibile primo et per se est
idem homini. ideo ratio erit idem illi in quo salvatur ratio hominis.
et quia in omni homine individuo salvatur ratio hominis ideo ratio
est idem omni homini. accidens autem per accidens sequitur individuum magis
quam naturam specificam. et ideo non oportet quod sequitur ... naturam spe-
cificam quod sequatur vel totam naturam. non enim oportet quod si album
est idem per accidens alicui homini ... naturam hominis quod sit
idem omni homini. in quod in isto accidente differt indefinitum et universale
vel suppositum. et ratio maioris et ratione formae. non enim oportet quod ex illa
homo est musicus sequatur ista omnis homo est musicus nec
oportet quod si homo et musicus sunt idem quod omnis homo et musicus sunt idem.
ista enim accidens et accidens per se contrario se habent. quia accidens
per se sequitur naturam specificam et quod omne idem quod sequitur naturam specificam
sequitur totam naturam. ideo omne idem quod est idem nature est idem in quolibet indivi-
duo. licet autem tertio modo sit dictum esse accidens per accidens sequitur
primo individuum in quo non sequitur naturam simpliciter sed naturam ... ut non
oportet quod idem quod est idem nature illi sit idem simpliciter nec per toto am-
bitu suo. ideo non oportet quod si accidens per accidens est idem indefi-
nite supposito quod sit idem ipsi vel supposito. vel sic ... per
litteram philosophi dicentis non quod licet omnia accidentia per accidens non dicuntur de
aliquo. licet enim sit verum dicere quod homo et musicus sit idem vel
Sortes et musicus. non tamen est verum dicere quod omnis homo est idem et
musicus. ratio quod licet reddit. vel illa accidentia quod sunt eadem
ipsi vel et universalia illa quae habent se secundo modo dictum per se existunt
in ... quia ista accidentia sequuntur naturam specificam. accidentia
quae quidem non habent se secundo modo sequuntur per se naturam specificam et
per consequens non sunt eadem ipsi non per se nec ipsi ut vel sup-
posito. sed ista quae dicuntur simpliciter in singularibus licet quae sunt
eadem per accidens ipsis significatis ... vel esse Sortes
et Sortes musicus tamen non potest dici quod idem sit musicus et omnis
Sortes. non enim dicitur omnis Sortes sicut omnis homo. quia omne
recipit naturam multiplicabilem. quod dicit quod musicus est idem Sor-
ti et Sortes non potest vel ... ideo non potest dici idem alicui vel
supposito. concludit ergo quod illa quae sunt eadem per accidens dicuntur
tot modis quot dictum est. [C]eterum dicitur verum ista
sit eodem modo per accidens homo est musicus et ista musicus est homo
et videtur quod sic. quia accidentalitas sumitur ex eo quod unum
accidit alteri. utrum autem pertinet accidit secundo vel secundum praedicato.
sed accidit in quod sicut est maior vel non vel minor accidentalitas.
[A]d oppositum videtur esse philosophus in littera quod distinguit tertium modum
contra secundum. sed non videtur idem modus accidentalitatis non contingit
duobus modis quod dividit quia omnis divisio est per opposita. [R]espondeo
est quod hunc modum tertium dicunt. et aliter modo accidentalitatis

... ista est eo modo per accidens ... homo est musicus. et ista musicus est homo.
ita quod ista homo est musicus in qua nominatur per accidens quod non est accidens.
ista autem musicus est homo in qua est per accidens quod est accidens. et ista ac-
cidentalitas debet vocari est accidens. [A]d est enim quod primo
modo est dictum per se et per accidens. vel apparebit quod ista est
per accidens homo est musicus. secundo modo est dictum est est accidens
in quo apparebit quod ista est per accidens musicus est homo quod
ad primum. secundo notandum est quod per se et per accidens sumuntur ex conditione rerum in
quantum vocabulum per se quod contingit aliquid per naturam suam et per suam rea-
litatem. id autem vocatur per accidens quod contingit rei per aliam
realitatem quam sit illa quae significatur per ipsum. eo modo quo dicitur quod
ista est per se homo est animal quia animal convenit homini per naturam suam
significatam per nomen hominis. et eo modo quo dicitur quod ista est
per accidens corpus est visibile. quia esse visibile convenit corpori non per naturam
corporeitatis sed per aliud puta per naturam coloris. quia ergo homo
est musicus non per naturam hominis ideo ista est per accidens homo est musicus.
quo ad hunc autem notandum est quod est per se et per accidens non respiciunt
naturam rei sed modum significandi. in quod ideo vocatur est per se in esse ali-
cuius quod convenit ei est modum significandi. et quo modo significatur in quod de modo
significandi illius cui convenit sit quod significat ... convenit potest convenire. et de modo
significandi illius quod convenit sit quod significat ... dicitur convenire alicui
est accidens. quia convenit alicui de cuius modo non est quod significat nec
de modo alterius est quod illud significat vel illud habeat significari est
album. ista est per accidens. quia non albedinis accidit lignum est
est se. quia de modo significandi ligni est quod ... quia significat re-
tum per modum ... et de modo significandi ipsius albi est quod ali-
cui inhaereat. ex hoc est illud. licet est est accidens album est
lignum. quia de modo significandi albi non est quod significat inhaerentiam ligni
nec quod ligno ... nec de modo significandi ligni est quod in-
haereat albo. et eo modo ista est est accidens musicus est homo ex
quo patet quod prima homo est musicus in qua est per modum accidentis quod
non est est accidens per accidens non est per naturam rei in quo cum accidit
esse musicum est accidens quod non est sed est se. quia homo de modo suo
significandi habet quod ... sic album quod praedicatur et alteri inhae-
rat. in quod non accidentalitates sumuntur hic ex parte rerum non ex
parte modorum significandi. licet quod musicus est homo est per accidens et
accidens per accidens quidem per naturam quia una accidit alteri.
est accidens non est per modos significandi. et sic est isto modo sumitur
accidentalitas ex parte rei et modorum. in secunda quia ex parte rei tan-
tum quod maior accidentalitas est in secunda. scilicet quia accidens dici-
tur quod in secunda scilicet quia accidens praedicatur et ita non est idem modus accidentali-
tatis in utraque. [A]d argumentum cum dicitur quod accidentalitas
sumitur ex eo quod unum accidit alteri dicendum est quod licet unum acci-
dat alteri potest esse vel per rem tantum vel per rem et modum ut in
dictum est et quando est per utrumque maior accidentalitas est sic
est in tertio modo. [D]einde cum dicit quarto non est se. ponit aliquid
est dictum idem est accidens. aliquid quotiens dicitur idem per se. et dicit scilicet dicit primo
quia primo aliquid quotiens dicitur idem per se secundo concludit quaedam correlaria.
primo quia patet quia propter ... dividitur quaedam est. dicit ergo primo
quod alia dicuntur eadem per se et hoc tot modis dicuntur quot modis
dicitur unum per se. unum autem dicitur per se primo illa quorum materia est una.
numero et esse unum possumus accipere dupliciter vel secundum speciem vel secundum numerum
ad quod pertinet hic et quartus modus unius ut dictum est in capitulo
de uno. alio modo dicuntur aliqua unum per se quorum una est
ratio. unum autem esse possumus intelligere duobus modis
vel ratione continuitatis ad quod pertinet primus modus unius
vel per unitatem rationis et diffinitionis ad quod pertinet est modus

[179] Utrum ista sit eodem modo per accidens homo est musicus et ista musicus est homo

inuicem et sic unitas [illegible] ipsum id. [illegible]

cum dicitur quod palam etc. concludit [illegible] quia uidelicet

dictum est quod quotiens dicitur unum totiens dicitur et idem. et

non per hoc [illegible] equiparantia sit quedam unitas. ideo

concludit quod equiparantia est quedam unitas et duobus

modis quia uel aliqua duo sunt idem et ex eo quod aliquo modo

habent unitatem. ista autem unitas est uel plurium [illegible]

[illegible]

160

co 26

[illegible]

fundamentum

161

[illegible]

28

160 [illegible]

161 [illegible]

differunt homo et quod homo et albus et quod plures alia possunt esse omnino idem realiter et tamen sunt diversa diffinitione. Sic unum et ens sunt idem realiter et tamen sunt diversa diffinitione quia aliter diffinitur ens et aliter unum. Et ratio est quia diffinitio magis respicit rationem rei quam ipsam rem et ideo non obstante unitate rei diverso modo habeant diversitatem rationis possunt habere diversitatem diffinitionis. Concludit ergo philosophus quod quia diversum opponitur eidem quot modis dicitur idem tot modis dicitur diversum.

28 Quereret aliquis utrum sit possibile quod ubi unitas rei sit diversitas diffinitionis. Dicendum quod est. Quod est quod sicut vult Boecius de duabus naturis et una persona diffinitio est quedam que declarat id quod est, quedam que declarat esse eius quod est. Vocat autem hoc esse non esse existentie, sed vocat hic esse essentie, puta rationem eius quod est. Verbi gratia possumus dare unam diffinitionem de ratione que declarat id quod est unum, id est realitatem unius, et ista declarat id quod est. Possumus dare aliam diffinitionem que declararet unum inquantum unum, hoc est secundum rationem unius, et ista declarat esse eius quod est. Duorum ergo que habent eandem realitatem si detur diffinitio que declarat id quod est solum una diffinitio erit, quia ex quo id quod est et realitas est una utrorumque et diffinitio hec declarans in utroque erit una. Verbi gratia si dentur diffinitiones declarantes id quod est unum et id quod est ens una diffinitio erit, ex quo id quod est declaratum est unum. Sed aliqua duorum habentium eandem realitatem que tamen differunt ratione, si diffinitiones declarant esse eius quod est, diffinitio declarans erit diversa, cum ratio talis diffinitio declarat ipsum esse et ipsum esse declaratum sit id quod ratio, ut predictum est, et rationes sunt diverse. Ergo et diffinitiones declarantes unum secundum rationem unius et ens secundum rationem entis diverse erunt. Exemplum: ad diffinitio declarans id quod est color et id quod est visibile una est, que tamen declarat esse coloris et esse visibilis secundum proprias rationes diversa erit.

Differens vero dicitur. In parte ista distinguit differens quod quidem est species diversi. Non enim quodlibet diversum secundum dictam sed illa vocatur differentia que existentia diversa in aliquo conveniunt. Dividit ergo in duas partes quia primo distinguit differens, secundo quid differt a diverso ut patet ibi: Similia. Primo distinguit differens secundum quod est id quod diversum est. Amplius quorum diversitas. Dicit ergo primo quod illa vocantur differentia que existentia diversa in aliquo conveniunt. In quo conveniunt in uno in numero eo modo quo dicimus quod Sortes sedens et Sortes non sedens differunt cum sint eadem in numero, in specie eo modo quo dicimus quod Sortes et Plato differunt quia conveniunt in una specie et tamen differunt in numero, in uno genere eo modo quo homo et asinus differunt specie sed conveniunt in uno genere, sic etiam in uno in proportione eo modo quo predicta differunt et tamen sunt unum per quandam analogiam. Et per hoc patet quod differentia una dicuntur sicut diversa de ratione non diversorum non est nisi quod dicetur ab aliquo formaliter sicut illa sic distincta sunt ut in secundo sunt non de ratione quod differentium est quod dicatur formaliter, tamen quod illa sic distincta conveniant in secundo, id est in tertio aliquo. Largitur illis distantibus unitatem illam, eo modo quo sedens et non sedens in Sorte distant formaliter et tamen non distant materialiter propter tertium secundum in quo conveniunt, scilicet Sortem. Non Sorte ista mobili

Utrum sit possibile quod unum re habeat diversas diffinitiones

sicut accipiatur a tertio. Aliud istud tertium largitur illis distantibus unitatem specificam eo modo quo Petrus et Martinus unitatem specificam habent in homine quam tamen distant formaliter eo modo quo patet esse distinctum formaliter in individuis. Aliud largitur hoc tertium unitatem generis ut dictum est de homine et asino respectu animalis. Aliud id tertium largitur analogice unitatem eo modo quo predicta distant formaliter et tamen unitatem habent in quantum formalitates omnium istorum attributionem habent ad substantiam.

Deinde cum dicit: Amplius quorum genus. Ponit distinctionem differentium. Et quod est id quod diversum dicitur quod amplius illa vocantur differentia quorum genus est diversum et non unum genus. Secundo modo illa dicuntur differentia que differunt formaliter et habent cum tamen diversam contrarietatem ut albedo nigredo et universaliter omnia que habent diversitatem in formalitate et essentia similiter que sunt sive non differentia dicuntur. speciae...

Similia dicuntur que idem passa et cetera. Postquam distinxit multiplicem acceptionem eiusdem, hic distinguit multiplicem acceptionem similis et dicit: idem dicit philosophus quia prius posuit multiplicem acceptionem similis. Secundo reddit ad distinguendum quartam speciem diversitatis, id est opposita, dicens partem. In prima distinguit ipsum simile, secundo ipsum dissimile ibi: Et opposita vero similibus. Quia primo ponit tres modos similitudinis. Primus modus est quia illa vocantur similia que idem passa sunt, id est unum quod est passio sit quedam via ad qualitatem. Non solum illa vocantur similia que habent convenientiam in qualitate, verum et illa que habent convenientiam in passione. Unde illa vocantur similia que talem passionem patiuntur, sicut illi vocantur similes qui dealbantur quia dealbatio quedam passio est et via ad albedinem que est qualitas. Secundo modo illa dicuntur similia que patiuntur sive patiantur idem sive diversum, sicut si unus denigratur et alius dealbatur, isti similes sunt in passione non tamen quia idem patiantur. Tertio modo illa dicuntur similia que habent convenientiam in qualitate et quorum qualitas est una eo modo quo dicimus quod duo albi sunt similes vel duo nigri.

Deinde cum dicit: Et quorum alteratio contingit. Postquam distinxit multiplicem acceptionem similis, ostendit quod aliqua sunt magis et minus dicta similia, dicens quod si contingat aliquod assimilari in qualitatibus diversis et quorum contingit alterationem, id vocatur similius quod assimilatur alicui in pluribus qualitatibus [illegible], ut si quod assimilatur alicui in calido et sicco et alteri in calido tantum vel in sicco, assimilatur magis cum assimilatur in calido et sicco quam cum tantum assimilatur in calido, quia illi in duabus qualitatibus conveniunt, tantum in una. Et si quod assimiletur alicui in una qualitate et alteri in alia, illud propriissime assimilatur duobus [illegible], quorum primo assimilatur in qualitate propria, secundo in qualitate non propria, magis dicitur simile illi cui assimilatur in qualitate propria quam illi cui assimilatur in non propria. Verbi gratia ignis assimilatur aeri in calore et terre in sicco, tamen aer est magis similis igni quam terre quia assimilatur igni in qualitate sibi propria, scilicet in calore, terra autem igni in qualitate non propria, scilicet in siccitate.

Deinde cum dicit: Opposita vero similibus. Postquam posuit multiplicem acceptionem similis concludit quod quia dissimile opponitur simili quot modis dicitur simile tot modis dicitur dissimile. Deinde cum dicit: Opposita dicuntur. Sic dicebamus quod

o^t quot modis d^r sic. hic redit ad distinguendum quedam species diuisi. v^l nota q^d oppo quedam diuisitas e. oppo. n. e. q^dam distantia formalis et omnis distantia formalis di uisitas e. g^r diuisitas in specie quedam diuisitas e. ita q^d diuisitas e q^ddam g^s. diuisitas in specie e species diuisitatis. h^c g^o ista di p^s diuid^r i d. p. q^r p^o distinguit op posita. 2° distingu^s diuisa in specie. 2^a i^a. diuisa non specie in diuit. p^ma i d. q^r p^o distinguit opposita. g^o dis tinguit q^a. q^dam q^e sunt species oppositionis. i^a q^a diuit. p^ma i. 3. s. e^plice acceptio opponi. h^a i. et ex quibus. 3^a i. et q^a q^r n^o contingit. dic g^o q^d oppo dicuntur p^o modo opposita q^ddam rie oppo q^uie. et ea q^e opponuntur relative et ea q^e oppon^r e sic priuo et habitus. i. q^r s^m istum modum q^r p^hendit e. species. oppositionis. ❡ Ad e. eius q^r nota e q^d oppo e q^dam distantia formalis aliq^a s^m e. q^a distant formaliter et non subiectiue et i^ta uocantur a logicis disparata. unde et disparata distant formaliter. tamen non oz q^d distant subiectiue sicut g^matica et mu^{ca} q^e i eod subiecto possunt e. et tamen non formaliter distant. ·sitr et sic color et sapor q^e formaliter distant et tamen non subiectiue unde de formalitate disparatorum non e. q^d subiectiue dis tent/ q^a s^e disparatum subiectiue distant. q^r q^d q^{lt} ali cui rone formalitatis q^{lt} oi/ sic q^d q^{lt} homi rone huma nitatis. oi homi q^{lt} / uiui tamen e. q^d aliq^a disparata rone me et non forme distant subiectiue et formaliter sic ho et asinus. q^r n. ho et asinus non compatiuntur se in eod h^z non e rone disparationis et formalitatis i se. g^i. n. e. rone formalitatis disparationis. sic deum e q^r et oib^z dis paratis. g^z e rone disparationis et formalitatis i tali uni/ alia s^e opposita q^e distant formaliter et subiectiue. et accipio h^c for malitatem largo modo s^m q^d se extendit ad formam et negationem su^ priuationem forme. ut sic priuo et negatio a^{co} modo eius e. s. rone/ i a^{co} modo p^t dici forma. ista a^t q^e distant formaliter et subiectiue s^t q^ddam. q^r forma et negatio forme q^e faci unt q^dam formaliter distant. h^z q^d negatio p^t dici formalitas appellatio p^r formalitatem q^e h^z q^eceptum. aliud q^d q^eceptus e negationis et aliud forme. g^r subiectiue distant. q^r forma et negatio forme q^e faciunt q^dam n^o se compatiuntur i eod. sic g^o distantia formalis et subiectiua p^o fundat s^r formam et negationem forme/ g^o illa q^e distant formaliter et subiectiue uocantur priuatiua sicut priuo et habitus. ita priuo et habitus subiectiue distant. q^r simul et semel uni et id subiecto n^o p^t h^re habitum et priuationem habitus. g^r distant formaliter eo modo quo priuatio p^t appellari forma. s^o modo distantia formalis et subiectiua fundat^r s^r du as formas habentes mutuam aspectum adiuncte. et iste forme dicuntur opposite relative/ nam forme opposite relative sub iectiue distant q^r simul et semel uni subiecto n^o recipit formas oppositas relatiue/ cui oppo relationis sit int^r duo extrema. oz q^d una forma relatiue oppo q^eniat uni extremo et a^a a^o/ sic et oppo relative distant formaliter eod modo q^o dicuntur q^d p^rimitas et similitudo formaliter distant/ t^o modo distantia sub iectiua et formalis fundat^r s^r formas q^e existentes i eod genere marie a se distant et ista e oppo q^rietatis. nam q^rie tas e q^dam distantia i forma q^r sic diceret i. x. h^z q^ria dis sunt spe/ d^a a^t spe formaliter d^runt/ g^r q^a d^runt sub iectiue. q^r uni et id subiecto n^o p^t simul et semel recipere duo q^a. ❡ Deinde cum dicit. et ex quibus et ad q^e. pot

sum modo oppositionis dicens q^d illa dicuntur opposita q^e hunt tiones a quibus incipiunt et ad q^e tendunt oppositos/ eo modo q^o dicimus q^d g^nio et corruptio opponuntur. q^r q^a/ a q^o incipit g^nio/ et a quo incipit corruptio opponuntur q^r ge neratio incipit a n^o e. corruptio incipit ab e. g^r ea ad quos tendunt g^nio et corruptio opponuntur q^r g^natio tendit ad e. corruptio ad n^o e. ❡ Deinde cum dicit et q^a q^z n^o contingunt simul ad e. pot tertium modum oppo nit dicens q^d illa uocantur oppo q^e n^o possunt simul in e. eid susceptibili ul eid subiecto. ea. n. q^e n^o possunt sim^l i e. eid subiecto ul oz q^d ipsa ad inuicem opponantur ul oz q^d ea ex quibus s^t opponantur. ex^m de p^o album et nigrum n^o possunt i e. sim^l eid subiecto q^r ad inuicem op ponuntur. ex^m de s^o q^r pallidum et album opponuntur. q^r i^d ex q^o e pallidum q^ddam modo oppo albo. ❡ Nota e q^d aliq^a n^o possunt in e. simul eid subiecto sim^l p^r nimiam op positionem q^d hunt int^r se et h^c e duob^z modis. ul q^r ipsa de se int^r se opponuntur ul q^r q^r eorum causa opponuntur. sic p^z i p^cedenti ex^{is}. i q^d simultas simul p^hie p^r nimiam op positionem q^e e i ipsis n^o p^r nimiam distantiam. aliquando contingit q^d aliq^e forme n^o possunt i e. eid subiecto p^r nimiam distantiam. non p^r nimiam oppositionem q^d habeant int^r se. i q^d ista simul s^t p^hie a subiecto n^o ab oppone. v^t g^r. albedo et musica n^o opponuntur a^{co} modo oppositionis. s. n^c q^rie n^c q^ddictoe et c. q^r n^ulla subiectum p^rimum p^t sil' ista duo suscipe. corpus. n. q^d e al bum non p^t e. musicum. et a^a i qua e mu^{ca} n^o p^t e. alba ❡ Deinde cum dicit. q^a dicuntur. distinguit q^rietate q^e e q^dam species oppositionis et di^r i d. p. q^r p^o o^t quot modis dicuntur q^a. p^o. s^o o^t q^o aliq^a dicuntur q^a i h^ tudine ad q^a. g^a i^a. alia q^d dicuntur q^a in talia p^ i d. q^r p^o ponit q^ddam modos i p^rium q^rietatis. s^o pot q^ddam modos p^rium. g^a i^a. et q^a plurimum differunt. d^r g^o p^o q^d illa dicuntur q^a p^o modo. q^e d^{nt} s^m g^s n^o possunt sil' ad e. eid subiecto. eo modo quo ego dixi dicens q^d g^uitas et motus circularis q^a s^t. q^r d^runt s^m g^s et n^o possunt simul ad e. eid. q^r q^d sunt modo circulare sic celum n^c e. graue n^c e. leue. et eo modo q^o dixi q^d sola spu al' et terrestris s^t q^a. q^r d^runt s^m g^s et n^o possunt ad e^c eid. q^r n^o p^t sil' e. sola spualis et terrestris q^euiua uocantur q^d i^e modo q^rietatis i p^rio. q^r ut h^z oi di i. x. h^z forme q^e distant spe q^ie s^t q^d eod genere h^' a^t mo po^{ta} q^d illa q^e distant q^ie s^t d^ia g^ne. ❡ Deinde cum dicit et q^a plurimum d^runt. pot modos p^rium q^ri etatis. et di^r i d. p. q^r p^o pot uirum modum. s^o q^ dit q^d q^ez ma^r d^ia formalis p^t d^r q^rietas. i^a. et quorum mari d^a. dic g^o q^d illa dicuntur q^a q^e extrema sub eod g^ne marie d^runt i illo g^ne. et marime distant et illa dicuntur q^a q^e i eod susceptibili extrema marie d^runt i illo suscep^{li}. ex^{lu} de p^o. albu et nigrum marie d^runt i g^ne coloris ex^{lu} de s^o la nu et egrum marie distant i alii tamq^e i s^do et illi illa dicuntur q^a q^e i s^t una potentia extrema marie d^runt i s^t illa. ex^{lu} ad h^z egrum et egrum pot s^t d^r q^a q^e extrema i s^t una facultatem marie d^runt ex^{lu} q^d melius p^t poni s. i intelligitur hic po una ipsa po in^c. q^r po in^c aspice duo q^ ria sic calidum et frigidum et illa q^e i^t h^ac potentiam sunt.

z marie divisit noramz q̄ria· tem cū dic· z q̄ z q̄ria
mar· concludit ex p'dict q' q̄ dr marī p' d' q̄ietas·
dicēs q' q̄z maria dr sine sit simpr· h' ē aliquoz
extremū divisor gñm· siu' sit aliquoz extremū ī eo
d' gñe· siu' ē aliquoz extremū ī ead' spē p' nocīū
q̄ietas. ¶ Nod' tñ q' largo mō accipit h' q̄rietatē
q' n̄ q̄z maria dñā fac' ppe q̄rietatē s; solū marī
dña fōr' cū g° illa q̄ s' ead' spē n̄ distet ppe i
fōrlr· talis mari dr nō fac' ppe q̄rietatē· g̃ur q̄ri
etas dz ēē mari dr eor que s' ī eod' gñe· et
sic eā que marie distāt ī diuisis gñib; nō dr̄
ppe q̄ria. ¶ Ad eū q̄z h' ſre. ¶ Queret ac vt' q̄ria
sint q̄ marie distāt ī eod' gñe· v° dō ē q' sic q'
ut melius pateat. ¶ Nod' ē q' duplr distantia ē·
s· situal' z fōrlis· ī distantia a' situali ymaginanū
p'um mediū z fine· sic ī exemplo nr̄o ymagina
mur punctū orientis z punctū occidentis z punctū me
diū punctū meridiei· it' p'm a' z me' nō ē mari
distantia· q' illa vocatur mari q̄ maior n̄ ē· mag'
a' distat p'um a fine q' a me°· eod' mō mediū z
finis n̄ hnt marimam distanciā· si g° ponemus
q̄rietatē ī distantia locali· dicēm' q' p'um z finis op
ponent' q̄ie puta p'um orientis z finis occidentis
n̄ p'um z me' vl' finis z me'· eod' mō ymagi
nam' ī distantia fōrli· p'um me' z finē· eo mō q°
dicit q' albū ē p'um distantie· z nigrū ē finis·
z pallid' tēm mediū· si g° si ponim' q̄rietatē ī
formis· pōem' q' ex una distantie fōrl' s' illa q̄ s'
q̄ria· ut si albū ē unū extmū distantie fōrl'· z nigr'
a°· z pallid' ē mediū īt' ista duo ex'ma· dicem'
q' albū z nigrū s' q̄ria n̄ q' albū z pallid' siu' nigr'
z pallid'. ¶ Nod' tñ q' q̄ria debēt ēē ī t'a unā dis
tantiā· q' q̄ria s' illa q̄ ī t'a unā distantiā marie
distāt p' defcū p'ui· forme q̄ n̄ s' ī t'a unā dista
ciā· ymaginabim' n̄· q' una distantia ē q̄ q̄surgit
ex sapore dulci tanq̄ ex uno extmo z amaro tā
q' ex me° sapore īt' istos duos· z alia distantia ē
q̄ q̄surgit ex albedine tanq̄ uno ex'mo· z nig'
dine tanq̄ ex a° z pallido tanq̄ me°· ista a' v
nitas distantie accipit' ab unitate gñis· ille n̄ dr̄
ēē ī t'a unā distantiā fōrlē q̄ s' ī t'a unū ordinē
fōrlē· illa a' s' ī t'a unū ordinē fōrlē q̄ s' ī t'a
unū gen'. z q' illa q̄ s' q̄ria dz ēē ī t'a unā dista
ciā· z unitas distantie accipit' ab unitate gñis· h'
dcm ē a philo q' q̄ria sūt illa q̄ ī t'a unū ge' mar'
a se distāt l; ē ī t'a unā distantiā fōrlē· q̄ distantia
accipit' ab unitate gñis. ¶ Et q̄ret' a' ut' q̄ria sit
illa q̄ marie distāt ī t'a unā pōm· vi' q' n̄ q'
poe multiplicant' sic sp'es· q̄ria distāt spē· g°
q̄ria q̄trarie distāt pōe· nō g° s' ī t'a unā pōm
me. ¶ Ad oppōm ē text' phi· r° dō ē q' poe mul
tiplicant' ī m n̄ penes aq̄q; sp'es s; penes sp'es
q̄ n̄ hnt ordinē ad ī uicē z ille s' sp'es q̄ s' ī t'a
duas distantias fōrles· vō a' hnt ordinē fōrlē
q̄ ex una fōr p se pcedit ad alia p motū· sic ex
albo deuenitur ī nigrū nō a' ex dulci· debē' n̄ y
maginari q' alia pōm me ē q̄ ē ad albedinē z a'

q̄ ē ad dulcedinē· q' iste fōr' n̄ s' v' unigene nec
s' uno ordine· q' unus ordo ē s' uno gñe· z ista
ē rō q̄re unū z id' s'm pt' pfici p utraq; s· z albe
dine z dulcedine· q' n̄ s' due pō' ad istas du
as fōr' z una pō pfcā· reliq̄ pp' h' n̄ pficiet'· io si
pfcm ē s'm q̄ tū ad unā pōm pfcibile p albedi
nē n̄ repugnat q' unū possit q̄ tū ad aliā pōm p
fici p dulcedinē· ad fōr a' q̄ s' s' uno ordine h'
ē s' una distantia ē una pō me· z q' q̄ria s' s' una
distantia ut iam dcm ē ī q̄ōe pcēti· io una pō me
ē ad q̄ria· debem' n̄ sic ymaginari q' pō me po
ē ad distantiaz totā fōrlē· g'ratio a' ad ea q̄ sūt ī
t'a distantiaz sic una pō me po ē ad totā distantiā
fōrlē q̄ ē ī t'a colorē· g'ratio ad illa q̄ s' ī t' dis
tantiaz· puta ad albū z nigrū q̄ s' ex'ma distantie
z ad pallid' q' ē mediū· si n̄ unitas pō sumet'
penes illa q̄ s' ī t'a distantiaz ē illa q̄ s' ī t'a dis
tanciā multiplicet'· opt'et q' pō multiplicare
tur penes illa· ī q' due pō ēent ad duo q̄ria z
sic nō ēēt īpo'le duo q̄ria sil' ēē ī eod'· sic n' duo
disparata· h' n̄ ē rō q̄re duo q̄ria nō possūt ēē ī eod'·
q' n̄ una pō ē ad duo q̄ria pp' unitatē distantie·
z una pō pfcā n̄ pt' amp' pfici stante illa pfcōe·
io illa pō pfcā p unū q̄riū n̄ pt' pfici p a°· ymā
g'd' ē n̄ q' ista una pō ī ē ad unā distantiā q' p
q̄q; illi' distantie pficiat' nō pt' amp' pfici p a°
illo p manēte· q' a' due pō s' ad duas distantias
n̄ obstāte q' una sit pfcā p unū ex'mū uni' distantie
adh' alia pot' pfici p unū ex'mū alti'· z io due
forme duar' distanciar' sic g' dcm ē possūt sil' ēē in
eod' z sic pz q' due fōr' q̄ie s' ī t'a unā pōm pp' v
nitatē ordis z distantie. ¶ Ad arg' ī oppōm pz r°
q' n̄ p'ut q̄q; fōr specificas multiplicant' pō ut
iā dcm ē. ¶ Deinī ē dic· q̄ria uo dr̄ q̄ria· o' q'
mōis dr̄ q̄ria q̄ n̄ sūt ppe q̄ria· s; ī quadā h'itu
dic· z dr̄ ī· d· p· q' pō o' h'· g° mat' q̄ dā q' dr̄
a'· i'· q̄ū a' eos z unū· dr̄ g° pō sic· g' aliq dr̄
q̄ria ppe· alia uo dr̄ q̄ria q' hnt q̄rietatē actu· eo
mō quo ignis z aq̄ dr̄ q̄ria n̄ q' sint q̄ria ī se s;
q' ī se hnt actia q̄ s' q̄ria· s· caliđ z frid' z alia
dr̄ q̄ria q' possūt suscipe q̄ria· n̄ q' actu hēant
sic egrotatiuū z sanatiuū dr̄ q̄ria n̄ q' hoc
sit egrū z sanū· s; q' h' defacili pt' ēē egrū
z h' defacili pt' ēē sanū. alia uo dr̄ q̄ria q' pot
s' age q̄ria z pati a q̄ris sic calefactiuū z i frigi
datiuū dr̄ q̄ria n̄ q' agūt q̄ria· s; q' possūt age·
sic ē calefacibile z i frigidabile dr̄ q̄ria q' possūt
pati a q̄ris alia dr̄ q̄ria q' s' actu agentia q̄ria
ut calefaciēs z i frigidās· a' q' actu patiunt'
a q̄ris ut q' calefit z q' frigefit· alia dr̄ q̄ria
q' s' eiectiōes z puaciōes q̄rioz vl' q' s' hr̄e z p'uū
tōes q̄rioz· ē rō ē q' sic hnt q̄ y oppōs h'itu ita
p'uatiō q̄y oppō' p'uōm ut p'uō albi p'uōi nig'a.
¶ Deinī ē dic· q̄m a' eos z unū· mat' q̄ dā q̄ d'
dpiāt· dist' n̄· q' diuisū dr̄ ur'· z q̄ui· pōtz
ē saliq̄ q̄re unde h' z io dic ph's q' n̄ ē mirū q'
sicut eos z unū dr̄ mr z alia q̄q; z eos z unū

Utrum q̄ sit q̄ marie distant ī eod' gñe
Utrum q̄ria sint ī [illegible] distant [illegible] pōm

dicetur [illegible] id a' et diuisum et qui sequitur eius et unum ipsum diuisum est in uno [illegible] sic et ipsum eius. Tercium est dicere diuisa non specie diuidit. sic diceba[n]t [illegible] magistri sui distinguunt quod species diuisi et di[illegible] modos quos ponit [illegible] in lra dic[illegible] quod diuisa specie diuidit primo modo que contraria cum uno genere non sunt simpliciter [illegible] cum alterna sic [illegible] albedo quod sunt cum qualitate et cum non sunt ad inuicem cum alterna [illegible] modo illa sunt diuisa specie que contraria in eodem genere descendunt sub illo genere per differentias que dicuntur ad inuicem que se diuidunt. sunt illa que descendunt a genere sunt quia sunt non. Quartum est dicere et quia in [illegible] ponit tercium modum dicens quod que sunt diuisa ab genere et sunt [illegible] hunt contrarie sunt diuisa specie sicut album et nigrum. et [illegible] que omnia que sunt diuisa specie et sunt omnia ad unum illa sunt diuisa specie que ipse sunt [illegible] dicit quod [illegible] est diuisa et species. Quintum est dicere et quorum [illegible] ponit quintum modum dicens quod [illegible] diuise [illegible] species ultimo et finaliter contrarium sub genere sunt diuise et illa quorum sunt [illegible] sunt diuisa specie. eo modo quo diuisa [illegible] requirunt diuidunt specie. que ultimo diuidunt [illegible] in diuidua [illegible] [illegible] sunt diuise et [illegible] diuidunt specie [illegible]

[illegible]

sunt [illegible] illa [illegible] forme sunt sic [illegible] ut sepe dictum est sic non est reperire duos modos formaliter differentes [illegible]

[illegible]

[illegible]

et si u. non albedinis largiatur albedini quod differat a nigredine tamen non largitur ergo quod differat ab albedine | quia si sic largiretur quod differret a se ipso. Si ergo albedo differt ab albedine hoc est per unum subiectum in quo recipitur vel ergo erit unius subiecti et una albedo. Dicendum ergo quod sit unius subiecti et tamen sit in eodem subiecto accidentia solo numero differentia est ignorare non differt numeraliter. Si n. est implicatio in adiecto quod solum numeraliter differant et tamen habeant unum subiectum. Si enim dicatur albedo et tempore sit in eodem subiecto et tamen numeraliter differunt. Dicendum quod numeraliter differre potest esse duobus modis. Uno modo per se et per se. Secundo quia per se et per se quando aliquid una differentia numeraliter quod non differt aliqua alia differentia. Eo modo quo differt albedo ab albedine et sic differre numeraliter in accidentibus non potest esse nisi per subiectum. Alio modo aliquando differre numeraliter quantum eo modo quo differentia numeralis secundum materiam formalem. Si quod accipiatur differentia numeralis largo modo secundum quod una forma numeratur quam alia et sic isto modo aliqua differentia numeralis potest esse in eodem subiecto | cuius ratio est quia ista differentia numeralis non accipitur penes subiectum sed penes formam quia non accipiatur penes subiectum et tamen sit tamen unum. Hoc est impossibile quod numeraliter multiplicatur. Quorum ergo in est quod illo modo non est numeralis perfecte sed formalis potest esse duo differentia in eodem subiecto quia sic numerare non est non formaliter diversitatem vero accipitur a forma non a subiecto | an quod differentia est una vel perfecte. In quo non formaliter impossibile est quod duo accidentia sint in eodem subiecto quia numeraliter talium accidentium non potest accipi a forma simpliciter eo quod differentia in numerata est perfecte numeralis et tamen formalis nec potest accipi a subiecto quia unum est. Ergo nullo modo numerantur. Sed una accipitur penes habitudinem potentie ad formam. Unde non est quod potentia in non multiplicatur potentia speciei non penes individua alia. n. talia potentia est ad aliam talem formam debent. n. signari quod una potentia est ad albedinem et alia ad calorem. Sed non est alia et alia potentia in materia ad hanc albedinem et illam. Accidentia ergo eiusdem speciei recipiuntur ab eadem potentia. Si ergo in est quod duo accidentia eiusdem speciei in alia et alia potentia inesse haberent quia una perficeret totam ad accidentia adhuc alia potentia perficeret potentiam esse duo accidentia eiusdem speciei in eodem subiecto. Non in illo subiecto perficeret quod tamen ad unam potentiam per unum accidens potest perficere alia potentia per quod accidens eiusdem speciei. Sed quia non est nisi una potentia ad totam speciem quia non una potentia huius tota ad accidens per quod ad unum speciei non potest ambo trahi per quod eiusdem speciei aliud eadem potentia distraheretur ad accidens simul et semel quod est impossibile. Ad argumentum dicendum quod non sic de accidente in tectonali et accidentali quia accidens intentionale non educitur de potentia materie.

Alii modo dicentes quod due species albedinis in eodem puncto medii efficiuntur una species. Utrum autem sit vel sic sit albedinis potest habere speculationem. Quia autem sit de hoc species hoc est unum quod duo accidentia realia que educuntur de potentia rei non possunt esse in eodem subiecto propter rationem predictam positam in questione.

Priora et posteriora dicuntur et cetera. Hic distinguit priora et posteriora que consistunt in quodam ordine. Quia vero ordo est alia divisio et non potest divisionem determinari de priori et posteriori. Quia ordo est quedam divisio in speciebus et dividit in quinque partes. Quia primo ostendit quod quinque modis dicitur prius et posterius. Secundo quod potest multiplicare accipere prius et...

et quod propinquius quando principio et cetera. Potest ergo quod primo in quo consistit ratio prioris et posterioris dicens quod priora et posteriora dicuntur in habitudine ad aliquod primum id est ut vocantur prius in uno genere quod magis appropinquat primo illius generis. Posterius autem dicitur id quod magis remotius ab illo. Tertium est dicendum et quod propinquius ad et cetera. Potest multiplicitatem prioris et posterioris et dividit in quinque secundum quod accipitur prius et posterius. In primis alia vero modo quod cognoscitur et in primis alia vero hoc nisi et secundo est in differentia alteri quantum sit potentia et actu. Primo in duas quia primo potest primi modi prioris secundo declarat alium. Primo dicit quinque in primis videlicet quod hoc loci et secundo dicit ergo primo quod id est prius quod est propinquius alicui primo determinato aut simpliciter hoc est modo simplici aut non aut ad quod hoc est hoc relatione aut vel hoc est hoc loci. Alia littera habet secundum tempus aut aliquibus hoc est per aliquos alios modos. Tertium est dicendum. Ut hoc quidam hoc loci manifestat. Motus vero modus ponuntur et differentiam id est vero potentie quia primo manifestat quid est ad prius hoc loci. Primo alia hoc tempore secundo quo ad est prius hoc numeri. Alia hoc motu quo ad est prius modo simpliciter. Primo alia vero hoc potentie. Quinto quo est ad prius hoc rationis primo alia hoc ordine. Dicendum ergo quod ad dicitur prius hoc loci quod est propinquius primo alicui loco determinato sive ille locus sit locus medius sive centrum eo modo quo dicimus quod aqua est prior aere sive ille locus sit locus ultimus sive circumferentia eo modo quo dicimus quod ignis est prior aere. Id est et prius hoc loci quod est propinquius alicui non tamen sed etiam eo modo ergo sic primi in lapidibus positis in acervo quorum vero unus alio prior est et sic id est prius hoc loci quod est propinquius alicui. Id est posterius quod est remotius ab illo. Tertium est dicendum alia hoc tempore declarat secundum partem primi modi scilicet hoc tempore dicens quod aliquid dicitur prius hoc tempore sed aliter in preterito et aliter in futuro. Ille n. sunt priora in preterito que sunt remotiora a presenti. Nec et illa posteriora que sunt propinquiora eo modo quo dicimus quod bellum troianum fuit prius bello medorum quia remotius a presenti nunc. In futuro autem illa sunt priora que sunt propinquiora presenti nunc et illa posteriora que sunt remotiora eo modo quo dicimus quod prius est nocumentum percussionem dicitur autem hoc due nundine vel duo festa quorum unum erat propinquius presenti nunc in preterito autem in futuro. Quod quod accipiatur [illegible] quo mane nec po[illegible] in quod vero illius accipiatur prius et posterius. Tertium est dicendum alia hoc motu declarat tertiam partem primi modi scilicet quo ad est prius non dicentes quod id est prius quod est propinquius principio motus eo modo quo dicimus quod puer est prius viro quia magis appropinquat principio motus in quod ipsum movens est quedam primum simpliciter et vero cuius hoc est prius scilicet puer et id est posterius scilicet vir. Quod est quod iste modus vocatur prius non hoc est illi cursui quia cursus non est quod ipsum movens ducatur in perfectum ad perfectum et quod per ipsum in perfectum deveniat ad perfectum in quod ipsum in perfectum est prius accedere et posterius est in tendere et hoc modo est hic quod puer est prius non viro quia ipsa non per primum devenit ad virum. Tertium est dicendum alia. n. hoc potentie declarat quintam partem huius modi que est quod ad est prius modo simpliciter. Quod alia sunt po[tentia] in hoc potentiam id est n. quod excedit ad in potentie prius est illo et id quod est potentius est prius eo quod est minus potens. Tamen non prius est hoc cuius voluntatem prius est minus potens. Tamen in quod posteriora sequuntur voluntatem prioris. Sed ad motum ponitur sequentes moventi posteriorum quia si non moverentur prius

2° quo ad est prius hoc tempore

no modo posterius et notius hoc est prius diffinitis hoc
est prius ratione illius cum diffinitur vocatur aliter modo po
rius modo simpliciter hoc est modo debili esse non prius b minus ad
modo nobilitatis est esse non prius b violenter quidam
modo debili est posterius quidam autem accipiunt simpliciter
prius et minus prius pro eodem. Deinde dicit aliquid b ordine
declarat quandam particulam primi modi prius dicens quod aliqua
sunt priora b aliquem ordinem hoc autem sunt que distant ad aliquod
unum determinatum b aliquam rationem determinatam eo modo quo dicuntur
quod praecantata est prius et postcantata est posterius vocatur autem
praecantata id est inter id est capella que est intra et postcantata quam
est extra ad aliquod et sic iste modo accipitur b ratione
et ordinem sive et etiam ad unum primum et eo modo quo dicitur
quod paraute id est inter chordas id est graviores sunt priores in
tis id est chordis acutis sonantibus mediocres vero vocantur
ter vocantur mese. Sic ergo ipso ex quo et hoc ad quod prius
in ratione ad ad primum sed differunt quia in primo ex quo hoc est
in praecantata et postcantata ille est prius quam est sumptus in
aliquid sic rex et princeps in secundo autem ex quo id est in chordis l. me
chordis est primum ratione cuius ille que sunt ei propinquiores dicuntur
priores sic sunt acute acutis. Sic ergo isto modo ali
aliqua dicuntur priora per rationem et ordinem ad aliquod primum. Deinde
cum dicit alio vero modo ponit secundum modum principalem
prius dicens quod alio modo aliud est prius quod est prius per
cognitionem quod est prius simpliciter non in ratione ad aliquid
ad sicut ponebatur in precedenti modo sed aliter in cognitione sen
sitiva et aliter est in cognitione intellectiva nam b cognitionem
intellectivam universalia priora sunt b sensitivam autem singularia
sunt priora b et rationem intellectivam ipsum accidens est prius
ipso toto hoc est composito ex accidente et subiecto eo modo quo
dicitur quod musicum est prius musico homine rationem quia non
potest cognoscere totum nisi per rationem partium et ideo intellectus
cum cognoscere totum ipse totum resolvit ad partes
et ideo cognitio partium est prior in intellectu cognitione totius
hoc autem accidens sit prius toto composito ex subiecto et accidente
tamen semper est prius accidens per depositionem accidens
tur ad rationem nam non contingit musicum esse non existente aliquo mu
sico et ambo cognoscuntur eodem modo posterius scilicet intellectu
et cognitionis sicut non intellectus et ratio totius dependet ex
cognitione et ratione partium in cognitione et ratione accidentis dependet
sed ex ratione et cognitione subiecti tertio modo est quod prius b rationem
intellectivam eo modo quo dicitur quod passio prius dici
est priori ratione quam sibi ut rectitudo est prior levitate
ie quia rectitudo est passio lineae et levitas est superficiei
non superficiei et sic linea habet quandam prioritatem respectu
superficiei illa passio respectu illius hoc ergo sic dicuntur priora et
posteriora b cognitionem. Oportet autem intelligere quod illa sunt priora
per intellectum ut quod non quia quanto aliquid est magis universale tanto
est magis in potentia quanto est magis in potentia tanto minus approximat
quo ad rationem intellectum quanto autem minus appropinquat ad rationem
intellectum utrum esse posterius b intellectum universale ergo non est
prius b intellectum. Ad oppositum est philosophus in littera. Ratio hoc
potius declarandi dupliciter una scilicet quia magis universale est magis
notum b intellectum prima una erit ex habitudine quam
habet id quod primo occurrit intellectui ad id quod post occur
rit. Secunda vero erit ex parte intellectus et ex modo deveni
endi in scientiam et cognitionem. Prima ergo una est ex habitudine

prima. Id cum ens est id quod est quasi ens id quod
primo occurrit intellectui ens est ipsum non ens est id
quod primo occurrit intellectui et eius ratio est notissima in
ipso intellectu unde sic rationes omnium aliorum resolvuntur
ad rationem entis in rationes omnium intelligibilium quae a nobis
capiuntur resolvuntur ad intellectum entis quod primo
a nobis capitur. Sic ergo ipsum ens est id quod primo a nobis
capitur quia primo occurrit intellectui id quod propinquius se habet
ad rationem entis prius nobis occurret. Sic autem se habent
universales conceptus quia conceptus quanto universalior tanto ma
gis appropinquat ad conceptum entis et non sic ens propter
suam communitatem prius nobis occurrit. Sic ergo quae sunt magis
universalia prius nobis occurrunt. Secunda vero est ex parte intelle
ctus id est quae declarabit praecedentem nam de parte intellectus
est quod per confusum devenit ad distinctum. Nam non in
tellectus ut explicare sed intellectus quiditatem rei prius
occurrit ergo ipsa res sub esse confuso et quia intellectus non
quiescit nisi explicare rem intelligendo quiditatem in
titur rem quae primo sibi sub esse confuso occurrebat ex
plicare per conceptus suos in quod primo explicat eam
per conceptum confusum quam conceptum nominat conceptum generis
ergo explicat eam per conceptum distinctum et specificum
quod conceptum nominamus conceptum differentiae in quod eadem res
primo occurrit intellectui sub conceptu generis quam sub con
ceptu differentiae et sub conceptu confuso quam sub conceptu dis
tincto hoc autem declarat posterius per exemplum primo non intellectui oc
currit non homo ut confusa et non distincta per partes
suas essentiales ergo intellectus volens explicare nunc
hominem prius sibi occurrit quod est substantia et sic sibi occurrit
res occurrit sub conceptu magis confuso in ista nunc per differentiam
ergo sibi occurrit quod non est omnis substantia sed substantia corporea et conceptus
hic adhuc sit confusus tamen minus quam primus quia magis
appropinquat ad conceptum distinctum hominis primo occurrit
sibi quod est substantia corporea animata et hic est minus confusus concep
tus quam primus et sic. Tertio sibi occurrit quod est substantia cor
porea animata sensibilis et hic adhuc minus est confusus quam primus
ergo et sic. Ultimo sibi occurrit quod est substantia corporea animata
sensibilis rationalis et sic attingit conceptum distinctum hominis
in quod sic non procedit de ipso toto ad partem et post sic
sunt in partem ergo sunt partem. Sic intellectus non volens
intelligere distinctum conceptum rei prius fertur super
conceptum confusum ipsius rei secundo sunt conceptum dis
tinctum conceptus autem confusus est conceptus universalior concep
tus autem distinctus est minus universalis et ideo prius fertur
super magis universale quam super minus in quod per hoc ipse intellectus
fertur super universale quia ab intellectu universale est et sic autem
tur universale prius fertur super magis secundo super minus ut
dictum est. Id autem quod dicebatur quod hoc est magis universale intellectum
potest esse duobus modis scilicet vel in se vel respectu nostri id est quod
quod est magis universale non habet magis minus intellectum in se sed
respectu nostri non in se quia intellectum accipitur ab actu
ergo id quod est minus in actu de se minus habet de intellectu
ipsum autem magis universale magis est in potentia quam minus universale
respectu autem nostri magis habet de non intellectum magis universale quia
intellectus ut volens rem explicare distinguendo
prius fertur super rem ut habet esse confusum secundo ut habet
esse distinctum. Deinde cum dicit alia vero b minus ...

ponit tertium modum priorem dicens quod si aliqua duo
sic se habent quod unum illorum potest esse sine altero sed alterum non
potest esse sine illo, id quod potest esse sine altero prius est secundum na-
turam. et aliud posterius est. quam divisionem ponit et
posteriores utitur eo plato. volunt enim plato quod ydee et
separata priora sunt quam sensibilia quia sensibilia dependent
a separatis non econverso. isto et modo priorem posterius
ponit secundum potentiam et actum. cum enim esse et ens dicatur
multis. hoc modo priorem secundum prius est ens. et ipsum actus pos-
terius quia ipsa secundum non dependet ab actu sed ac-
cidentis a secunda. ¶ Deinde cum dicit. dividitur alia quidem in prio-
ra et cetera. ponit enim modum priorem et dicit in differentia. quia primo
ponit istum modum. secundo ostendit quomodo omnes modi priorum et posteriorum
possunt reduci ad 3m modum. qui fuit quod hoc
potest esse sine illo et non econverso. et in. modo itaque quo-
dam. dicit ergo primo quod aliter a predictis dicuntur prius et pos-
terius secundum potentiam et actum. quia aliqua vocantur
priora alia secundum potentiam. ita quod si procedatur
de potentia ad actum ~~prius est~~ / aliqua vero priora
secundum actum ita quod si procedatur de actu ad potentiam
~~econverso priora sunt~~ sunt illa que sunt priora quando pro-
ceditur de potentia ad actum. sunt posteriora quando pro-
ceditur de actu ad potentiam / et econverso ea que sunt
priora quando proceditur de actu ad potentiam et
posteriora quando proceditur de potentia ad actum / exemplum
est. dimidietas est prior toto secundum potentiam et pars
toto et sic de aliis. secundum non actum illa sunt
posteriora. quia quando proceditur de potentia ad actum pro-
ceditur de parte ad totum de materia ad formam.
quando non proceditur de actu ad potentiam posteriora non
sunt quando proceditur de toto ad partem. et tunc compositio
ad compositionem ut ad materiam et formam. et hoc est quod dicit
philosophus quod dissolute partes erunt secundum actum. quia prius
erant in toto / modo habent esse per se. ¶ Deinde cum dicit.
modo itaque quodam. reducit huiusmodi modos et
alios ad tertium modum / modum quod tertius fuit quod
hec contingit esse sine illo et non econverso. hoc autem invenitur in
omnibus modis. quia prius ut prius magis dependent
a posteriori sed scilicet econverso. et hoc est quod dicit quod modo quo-
dam omnia dicuntur secundum prius et posterius. dicit enim secundum hoc hoc est quod
non contingit esse sine altero et non econverso. et sicut quedam
isto modo immediate dicuntur. quia quando ad generationem
est hoc totum contingit esse sine aliis hoc est sine partibus. non
sunt partibus quod quia sed sine partibus in actu quia partes in
toto non habent esse per se sed habent esse totius. sicut
corpus partium et tamen hoc est corpus partium. est econverso quia pars est
prior toto. quia pars contingit esse sine toto. quando non to-
tum corpus est totum non est. sed pars non potest in quantum
pars. sed id quod est pars. sic ergo se habent alia priora et
posteriora.

Potestas dicitur hec quidem principium motus et cetera. hic
determinat de partibus entis. entis autem potentia dicitur in
decem predicamenta in potentiam et actum. ergo dividitur in duo partes.
potentia ergo distinguit ens prout aspicit istum potentia.
secundo distinguit ens prout aspicit istum predicatorum.
et in. quod tamen non dicitur. prima in duas. quia primo distinguit
modos potentie et impotentie. secundo ostendit quod potentia convenit nomini

et in. que non secundum potentiam. prima in duas. quia primo distin-
guit modos potentie et impotentie. ergo ponit quendam
modum in quo reperitur potentia non proprie. sed tamen
suppletie. et in. est methaphorice. prima in duas. quia primo
distinguit potentiam et impotentiam. in completis. secundo in com-
pletis. et in. alio modo puta posse. prima in duas. quia primo dis-
tinguit modos potentie. secundo modos impotentie. et in. impotentia autem est
privatio potentie. prima adhuc in duas. quia primo distinguit
potentiam. ergo potens quod est denominatum ab ea. et in.
dicuntur vero potentie totiens et potens. prima dividitur in duas.
secundum quod distinguit potentiam secundum modos. ergo unum
modum est. et in. hec autem ab alio. et in. adhuc autem ut
bene. ergo in. amplius quecumque habitus secundum quos et cetera.
dicit ergo primo quod potentia vel potestas dicitur primo modo
et aut univocum principium quod ad permutandum in alterum vel
in id secundum quod alterum. potentia enim activa necesse autem est
vel ad id secundum quod alterum / in quo potentia activa in uno fun-
datur. quia potentia activa in agente est. id autem ad
quod est potentia activa in alio est. sic potentia edificandi
in edificante est non in edificato. et quia contingit
quod potentia activa aliquando est in paciente. ideo addit quod potentia
activa non est in paciente in quantum paciens sed in quantum
agens. et hoc est quod addit quod ars medicine cum
dicatur potentia. et existit utique in sanato et sanatum pa-
ciens est. ergo est in paciente. tamen non est in sanato in
quantum sanatum. sed in quantum sanat et per consequens non est
in paciente in quantum paciens sed in quantum agit. in quo quidem
quod sanat seipsum est in datur aliquid per secundum quod sa-
nat et secundum aliquam sanatur. et ipsa potentia activa ~~sanat~~
se ipsum secundum id quod sanat non secundum id quod sanatur / concludit
dicit ergo quod totum principium motus aut mutationis est po-
testas in alio ab illo quod est. aut in id in quantum al-
terum / exemplum de potentia in potentia edificandi que est in edificante que
est aliena ab ipso edificato. exemplum de eo quando non
sanat seipsum. quia potentia sanandi aliquid respicit
in illo. et ad id quod sanatur. ¶ Deinde cum dicit. hec
autem ab alio. ponit secundum modum de potentia passiva. di-
cens quod alio modo dicitur potentia de principio per quod aliquid mo-
vetur ab alio vel in quantum aliud. sicut enim movens movet aliud. in quod mo-
vetur ab alio movente in quantum id secundum quod patiens patitur vocatur
potentia passiva. quod autem aliquid possit pati. hoc potest intelligi
duobus modis. uno modo quia possibile est aliquid sine
id sit bonum sive sit malum. sive potentia illa sit ad peius
vel sive ad melius. alio modo aliquid dicitur posse pati. non quia
potest pati secundum omnem passionem. sed quia sua passio est ad
melius et ad excellentiam. secundum hunc modum non dicimus
animum posse pati quando potest vinci. vel esse potentem quando
potest vinci. sed quando potest dici. eo quod quod posse pati
defectum magis est impotentie quam potentie. in quo nec quidem vinci
magis dicitur dici impotens quam potens. ¶ Convenit autem hec
tertia potentia activa sit in alio ab illo ad quod est potentia activa
ut quod non. quia videmus quod id quod sanat seipsum. ergo id est
sanans et sanatum. ergo potentia activa sufficit sit se ipsa.
¶ Secundum tertium modum dicitur. ergo est in eo dare aliquod mo-
vens et aliquam potentiam motivam. ista autem potentia motiva
non potest esse non forma et non genus. quia non appetat autem agens
quod ipsum moveat. ¶ Et per tertium modum dicitur.

non autem est principium motus et quietis eius in quo est. Sed non quod ipsum mo-
uet in ipso est. Ad oppositum est textus philosophi. Secundo dubitatur utrum
praeter omnia dicta quod potentia activa in alio est ab illo quod dicitur
potentiae activae. Prima via sumitur ex diffinitione quae est in potentia acti-
ua et omnibus potentiae activae. Ad evidentiam nota quod potentia ac-
tiva hic vocatur principium per quod patiens agit in aliud. Conse-
de eo actum primum vel formam vel per quod agens movet
patiens ad aliquam perfectionem. Illud autem quod movetur ad ali-
quam perfectionem oportet quod illam perfectionem aliquo modo praehabeat vel virtua-
liter vel formaliter. Si enim nullo modo illam praehaberet nullo modo
moveret patiens ad illam virtualiter autem dicitur praehabere agens
equivoce formaliter autem agens univocum. Perfectio ergo ad quam
movetur patiens aliquo modo praehabetur ab ipso agente et ab ipsa
potentia activa. Omnis autem potentiae activae est id quod movet ad illam perfectionem
per potentiam activam. Et sic de ratione potentiae activae est quod praehabeat
illam perfectionem aliquid ad illam non movet. Item de ratione obiecti
potentiae activae quod est ipsum posse vel ipsum patiens est quod il-
lam perfectionem non habeat. Sed tamen possit habere. Si enim illam
haberet ad illam non moveretur. Dico ergo ex hiis sequitur quod ratio
potentiae activae fundatur supra esse rei quod aliquo modo praehabet ratio
potentiae passivae supra non esse vel supra rem quod non habet. Cum ergo impossibile
sit quod idem sit et non sit, habeat et non habeat, idem impossibile est quod
idem sit in quo est potentia activa et id in quo est ratio potentiae passivae
secundum unum et idem vel potentia activa est in alio. Et omnis eius in alio
obiectiue. Sic ars edificandi in edificante et potentia e-
dificari in edificabili vel si in eodem sit ab eo obiectiue
non secundum idem sed secundum aliud. Secunda via sumitur
ex non potentiae reflexivae et non reflexivae. Ad e-
videntiam scito quod haec est differentia inter potentiam reflexivam et non
reflexivam quia potentia reflexiva tendit supra id in quo est
et supra se ipsum eo modo quo dicimus quod potentia amativa
supra se ipsam tendit quia id per amare se ipsum et e-
tiam est potentia activa reflexiva in quod in potentia id est realiter
potentia et obiectum. Et hoc non vocatur reflexiva quia id non
est principium flectitur supra se ipsum ut est finis et id non est
potentia flectitur supra se ipsum ut est obiectum. Potentia autem non re-
flexiva necessario in alio est. Sicut potentia calefaciendi vel generan-
di. Et non vocatur non reflexiva quia id non est
potentia et obiectum. Nec id est principium et finis. Si ergo hic sunt
vera quae estimo esse vera. Cum philosophus loquitur de potentia non
reflexiva quia loquitur de potentia quae est principium motus et
motionis in aliis. Et propter hoc est motio vel motus in potentia
quae reflexivus non est proprie motio nec motus. Potentia non
reflexiva non est nisi in separatis autem. Sic intellectus
aliis in quibus proprie non est motio. Cum enim intellectus
intelligit se ipsum vel voluntas vult se ipsam motio
et motus equivoce est cum motu qui est hic ut
multotiens dicit philosophus. Oportet quod talis potentia sit ad aliud.
Quod autem quia ergo dicit philosophus in littera potentia activa quae est principium
motus et mutationis est potentia praecedens et reflexiva
et quia potentia praecedens id ipsa per motum et mutationem ad aliud
procedit quod sit id in quo fundatur. Et quod in alio est
potentia activa et in alio est id ad quod procedit potentia acti-
va scilicet ipsum posse. Ad argumentum in oppositum ad primum dicendum est
quod in textu illo sumitur potentia activa et ... hic eius lo-
de potentia non reflexiva. Sed de illa quae necessario est pro-
tensa ad aliud. Ad argumentum quod loquitur de potentia reflexiva.

alias

vel sic motus et mutatio vel est hoc et hoc in eo potentia.
Ad secundum dicendum est quod cum generatur ignis deorsum vel est sursum
sumatur per philosophi potentia activa et potentia quae est passiva in alio et alio
est. Quia potentia activa est in generante potentia autem passiva est in
genito scilicet in grave ita quod generans generando generet
et praeter generationem philosophus dat sibi virtutem per quam possit moveri deor-
sum non autem potentiam qua possit movere. Item quod generatur data est
ipsa potentia passiva. Verbi gratia ipsam generari quod ipsa
non autem receptorum generantis est eo quod idem ad
ad gravem et non generantem et per quod vel ad mo-
tum et non motum deorsum. Quoniam autem per naturam gener-
antis tota est ad actum generantis tota est ad hoc
quod moveatur deorsum. Item quod generans generando
secundum generantem dat secundum quod moveatur deorsum non quod mo-
veat. Et sic tota potentia activa est ex parte generantis
passiva autem ex parte geniti. Et non nisi unum quia hic
unum modo a generante et non unum motum. Item quod generans
generando largitur secundum ultimum scilicet formam generantis
per quam dicitur movere ultimum unum mobile. Deinde cum dicit
adhuc autem ut bene hoc. Dat tertium modum potentiae dicens quod potentia
dicitur tertio modo id quod est principium faciendi aliquid non quomodo modo sed
bene et secundum voluntatem. Id est secundum dispositionem et electionem facientis
in quo potentia isto modo est principium actus non quomodo modo sed actus
modificati. Modificati dico aliqua perfectione et bonitate
quod autem potentia dicatur isto modo patet per oppositionem. Illos
enim qui eliciunt actum sed non modificatos secundum
bonitatem dicimus impotentes. Verbi gratia si aliquis ambulat
non tamen bene dicimus illum non posse ambulare. Et si
aliquis loquitur non tamen bene vel ut vellet dicimus
illum non posse loqui. Quod dicit philosophus. Si non potentem per
privationem modificationis in ipso actu. Ergo potentia
se dicitur de aliquo per modificationem actus ut si iste non
potens est loqui quia non bene loquitur ergo iste est potens
loqui quia bene loquitur. Et sic est de actione in esse in patiendo. Hoc
est de passione. Id dicitur posse pati quod bene patitur pa-
ti. Sic id dicimus comburi posse quod de facili et bene
comburitur. Ita quod hic potentia ponitur per modificationem
passionis et id dicitur non posse pati quod non de facili
vel non bene patitur sic non posse comburi quod non de
facili comburitur. In quo per negationem potentia non per privationem
patitur simpliciter sed per privationem modificationis. Deinde
cum dicit amplius quaecumque habitus. Ponit quartum modum potentiae
et dicit. Id est dicit philosophus quod potentia ponitur modo quarto. Ergo manifestat
illum. Et primo frangitur quod contineret dicit ergo quod
quarto modo potentia dicitur habitus et forma per quam haec aliqua
quae redduntur impassibilia vel per quod habitus efficiuntur
talia ut non de facili patiantur vel per quod
redduntur talia ut non de facili mutentur in peius.
Deinde cum dicit frangitur autem manifestat per oppositum id
quod dixit. Et est sententia talis. Quod aliqua patiantur vel de
facili mutentur in peius hoc est per impotentiam et defectum potentiae.
Ergo quod aliqua non possint pati vel omnino vel non de faci-
li vel quod non mutentur in peius hoc est per praesentiam
potentiae quae potentia vocatur habitus. Et hoc est quod dicit littera quod a-
liqua franguntur vel conteruntur vel curvantur vel
corrumpuntur vel aliter quocumque corrumpitur. Hoc non est per praesen-
tiam sed per absentiam potentiae et propter defectum alicuius

pri quod posset resistere agenti. ergo per oppositum quod a
liqua diuiso talium non possunt pati l' nisi ul' modice
patiantur e ipsa perfecta potentia et ipsa potentie et in a-
lia habet hic aliquod primum per quod possit resistere a-
genti quod primum uocatur habitum. Deinde cum dicit deinde
uero potentie. postquam distinxit quot modis dicitur potentia. hic
distinguit potens quod e denominatum ab ea. et dicit
quod e p b e. modis conuertentur e modis po
et i. uno quod si hit. 3 i. uno in uno habitu. e ibi.
amplius quod hoia. dicit ergo primo quod dicta potentie et potentie
tot modis totiens dicitur et potens uno .n. modo dicitur
potens quod habet in se primum mutationis et motus quod
primum uocatur potentia actiua et similiter primo modo potens eo
modo quo dicimus quod sustentatiuum e potens facere
stare aliquid. i quod habet potentiam in altum diuisum ab eo.
h' quod dicitur potens dicitur duobus modis. l qr habet potentiam
actiuam a se eo modo quo dicimus quod pulsare agere
potens e. 2o modo dicitur potens id quod habet talem poten
tiam a primo agente eo modo quo instrumentum potens dicitur
et h e quod dicit phs. quod si quid h e aliquid habet ab ipso
primo agente potentiam et dicitur potens isto modo potens
tis. Deinde cum dicit. posuit b modos potentie et di
i. d. p. qr primo posuit modum istum. ergo manifestat quod
ista potentia passiua predicta dispositio potentie. et ibi.
nec quod dispositionem quandam habet. dicit ergo primo quod uno modo
dicitur potens quod habet potentiam et potentiam per quam potest permutari
in quodlibet. siue sit peius siue sit melius. eo modo
quo dicimus quod corruptibile potest corrumpi et sic potest permutari
in peius et per oppositum sic incorruptibile dicitur quod non potest corrumpi
in si aliquid erat impossibile ad corruptionem dicimus id non
posse corrumpi. Deinde cum dicit. nec quod dispositionem et c.
ostendit quod ista potentia qua aliquid potest in peius permutari
dispositio potest dici dicit quod id quod potest corrumpi habet quan
dam dispositionem et quandam causam talis passionis. non enim
posset corrumpi nisi esset in eo aliquid per quod posset fieri cor
ruptio. aliud quod istud primum per quod potest aliquid corrumpi
nominatur per modum habitus/ aliud per modum priuatio
nis. et h e quod uidetur quod h aliquando dicimus posse
h. s. corrumpi per habere aliquid h e per aliquid significatum per
modum habitus. aliquando per priuari aliquo quod quando aliquid deficit
ad esse resistens corrumpenti. et si contingit quod pri
uatio potest significari per modum habitus quod priuatio
aliquo modo habet. utraque ista actiua et passiua.
equiuoce e potentia/ qr potentia actiua semper e ex hoc
quod habet aliquid. potentia quod passiua aliquando e ex h quod ali
quo priuatur. qr priuatio sit non e primum passiuo.
et h e quod dicit quod qr ista potentia e in priuando. ideo equi
uoce dicimus eius primum potentiam et causam qr priua
tio e ex in habitu quodam habitu et quodam primum. Ista
potentia e in habitu priuationum. sed tamen quod hic priuatio
Modo e quod oe fit et oe corrumpi priuationem habet aliquid
non .n. posset aliquid fieri nisi prius priuaretur illo quod
fit nec posset aliquid corrumpi nisi esset priuatio aliqua
cum ipso esse quod habet. ideo .n. celum e incorruptibile
qr forma celi non e mixta cum priuatione. oe .n. quod
corrumpitur in aliquid corrumpitur. non quod potest corrumpi
in id nisi in ipso sit priuatio illius. unde id quod e incorruptibile

non habet formam contrariam priuationi. unde ergo dicit phs quod oe
quod e in potentia ad corrumpi et in potentia passiua ad fieri h habet
per priuari aliquo. Aduertendum tamen quod sic forma
dicitur habitus quando et. in priuatione suo modo dicitur habitus et
qr dicitur habitus. ideo aliquo modo potest significari per mo
dum habitus. et h e quod dicit phs quod si priuatio per modum habitus
significari potest. corruptio e ex h quod aliquid habet. Modo
et e quod phs dicit quod ista potentia e in habendo dispositionem aliquam et
habitum. et quod dicit quod e in habendo priuationem. et tamen e. qr
ad oe fieri et ad oe corrumpi concurrunt duo. s. potentia pas
siua et priuatio. potentia quod passiua aliquo modo potest uocari
dispositio et habitus inquantum. dispositio inquantum sub est et cum illa. qr
non concurrit per potentiam/ ut dicitur de ea omnibus. per dispositionem ergo
istam et per istum habitum aliquid potest generari et corrumpi. sed hoc
non sufficit nisi sit annexa priuatio. qr priuatio e tertium
primum in motu. ut patet primo phisicorum. unde supposito quod in
celo sit materia necesse e ibi potentia passiua. qr materia ab huiusmodi
potentia separari non potest. sed tamen quod non e ibi priuatio. ideo non
e ibi fieri et corrumpi. unde ergo phs in ipso fieri et corrumpi
concurrunt duo dispositiones quarum una potentia et priuatio.
et si ipsa priuatio potest significari per modum dispositionis
et habitus quadam modo habet istud primum fieri et corrumpi
per esse sic dicit phs in textu ad siue sit potentiam
siue priuationem. Deinde cum dicit. uno modo uero
posuit tertium modum potentie. et e quod uno modo dicitur potens
ex h quod non habet potentiam et principium tale per quod possit cor
rumpi et mutari in peius. id quod hic priuatur primum per
quod potest corrumpi ab aliquo id quod corruptiuum e. iste modus e quod
iste modus potentie respondet tertio modo potentie. et modus
eius potentie sicut habitus per quem aliquid redditur impossibile ab a
in quod primo modo potentie priuatur id per quod aliquid potest pati. ad peius.
et posuit id per quod aliquid redditur impassibile. et si ponit
non e nisi id priuante. unde iste potentis modus e quando
potens priuatur potentia ad peius et corruptionem. sed per presen
tiam habitus per quem redditur incorruptibile l' minus corruptibile.
Deinde cum dicit. amplius autem posuit quartum modum potentis cor
respondentem tertio modo potentie. dicit ergo quod hoia. s. agere et
pati possunt esse duobus. uel in solum agere uel in bene agere.
sic in solum fieri siue pati. uel in bene fieri et pati. et sic
secundum potens per potentiam actiuam potest esse ex h quod potest agere
uel bene agere. et per potentiam passiuam et hoc quod potest
pati uel bene pati. de potentie h quod potest agere l' pati
dictum e similiter potens quod h istum modum e ex h quod bene
potest agere uel bene pati. quod quod bonitas potentie sit in agere
siue in pati uocetur potentia. patet in inanimatis sicut in or
ganis. aliquod e lira dicimus posse sonare qr bene so
nat. aliam non posse sonare si non bene sonat in
quod potens h modo potentie bonitatem actus. et priuatio g'
opposita priuat bonitate. Deinde cum dicit. impotentia e quod
priuatio. sic dicebatur similiter h distinguit impotentiam op
positam potentie et dicit. s. d. p. qr primo diffinit impotentiam. ergo
distinguit eam. et ibi. amplius quod h utraque. diffinit
ergo impotentiam primo dicens quod impotentia e priuatio potentie/ et ablatio
quadam talis principii. quod primum uocabatur potentia. priuatio dico l'
oio l' ablatio potentie h in eo quod e aptum natum habere potentiam
et e ablatio talis potentie in tempore. s. quo idem aptum natum
e habere potentiam. potentia ei deberetur. g'' in aliquo non tempore deberetur.

i q(uan)n(do) i(d) t(em)p(o)r(e) s(ecundu)m (quod) n(on) e(st) potens nec i(m)potens. alt(er) ei
d(icitu)r p(ri)m(u)m i(m)potente(m) ad g(e)n(er)and(um). (et) alt(er) u(trum) eunuch(us)
puer. u(nde) n(on) d(icitu)r i(m)potens q(uia) t(em)p(o)r(e) g(e)n(er)ation(is). u(nde) i(m)p(ro)p(ri)e d(icitu)r
i(m)potens. u(er)u(m) eunuch(us) d(icitu)r i(m)potens p(ro) t(em)p(o)r(e) q(ui) e(st) de-
putatu(m) g(e)n(er)ation(i). u(nde) p(ro)p(ri)us d(icitu)r i(m)potens q(uam) puer. ¶ Sc(iendum)
e(st) q(uod) i(m)po(tentia) n(on) e(st) negatio s(ed) p(ri)uatio. l(ice)t e(ni)m d(ica)t negat(io)n(em) (et) p(ri)-
uatio(nem). q(uia) negatio n(on) deficiat s(ecundu)m s(e) t(ot)um. p(ri)uatio (autem) sic. s(ecundu)o i(m)po(tentia)
eo i(m)po q(uod) p(ri)uatio. t(ot)um s(ecundu)m deficiat q(uod) (autem) deficiet t(ot)um s(ecundu)m
p(otes)t e(ss)e t(ri)b(us) mo(d)is. p(ri)mo mo(do) q(uod) deficiet s(ecundu)m t(ot)um absolute
si(ue) i(d) sit aptu(m) natu(m) h(abe)re po(tenti)am si(ue) no(n). s(ecund)o mo(do) q(uod) de-
ficiet s(ecundu)m t(ot)um. n(on) q(uo)q(ue). s(ed) q(uod) aptu(m) natu(m) e(st) h(abe)re po(tenti)am
si(ue) p(ro) t(em)p(o)re deputato po(tentiae) si(ue) no(n). t(er)tio mo(do) q(uod) defi-
ciet s(ecundu)m t(ot)um no(n) q(uo)q(ue). s(ed) q(uod) aptu(m) natu(m) e(st) h(abe)re po(tenti)am n(on)
p(ro) q(uo)q(ue) t(em)p(o)re. s(ed) p(ro) t(em)p(o)re deputato ip(s)i po(tentiae). (et) i(m)po(tentia)
t(ri)bus mo(d)is tetigit p(hilosophus) i(n) l(itter)a. p(ri)mu(m) cu(m) d(icit) aut o(mn)i(n)o.
s(ecundu)m cu(m) dicit aut apto nato. t(er)tiu(m) qu(ando) dicit a(u)t(em)
qu(ando) aptu(m) natu(m) e(st). l(ice)t (autem) tangat tres mo(do)s. t(ame)n ul-
tim(us) mo(dus) i(m)po(tentiae) e(st) p(ro)p(ri)us. na(m) illa p(ri)uatio p(ro)p(ri)a e(st) q(uae) deficiat
s(ecundu)m t(ot)um (et) aptitudine(m) i(n) s(uo) (et) t(em)p(o)r(e). (et) io(deo) q(ua)n(do) solu(m) e(st)
defecto s(ecundu)m i(d). p(ro)p(ri)e no(n) e(st) i(m) p(ri)uatio. u(nde) lapis n(on) e(st) po-
tens nec i(m)potens ad g(e)n(er)and(um). i(de)o q(uia) p(ro)p(ri)e no(n) e(st) p(ri)uat(us)
po(tentia). q(ui)a l(ice)t sit i(n) s(ecundu)m t(ot)um. t(ame)n deficit aptitudo (et) t(em)p(us). s(ed)
q(ua)n(do) e(st) i(n) s(ecundu)m t(ot)um (et) aptitudo. si deficiat deputatu(m) t(em)p(us)
no(n) e(st) i(m)p(ro)p(ri)e p(ri)uatio. u(nde) puer p(ro)p(ri)e n(on) e(st) i(m)potens ad g(e)n(er)a(n)-
d(um). s(ed) mag(is) d(icitu)r d(e) no(n) potens negatiue. (et) h(oc) q(uia) ibi
deficit t(em)p(us) l(ice)t sit i(n) s(ecundu)m t(ot)um (et) aptitudo. eunuch(us) (autem)
p(ro)p(ri)e d(icitu)r i(m)potens. q(uia) (con)curru(n)t i(n) eo ista t(ri)a. s(cilicet) s(ecundu)m ap-
titudo (et) t(em)p(us) deputatu(m). ¶ Deinde cu(m) d(icit). amplius (autem) s(ecundu)m
ut(ram)q(ue) po(tenti)am. postq(uam) diffi(nit) i(m)po(tenti)am i(m)p(ro)p(ri)e ista eam
distinguit i(n) mo(do)s dicens. q(uod) ut(ro)q(ue) mo(do) po(tentiae) s(cilicet) actiue
(et) passiue e(st) i(m)po(tentia) opposita. (et) ut(ri)s(que) duob(us) mo(d)is. q(uia)
motiue solu(m). e(st) i(m)po(tentia) opposita s(cilicet) illa q(uae) p(ri)uat po(tenti)am
actiua(m) ad moue(n)d(um). (et) ei po(tentiae) q(uae) b(e)n(e) mo(uet) e(st) i(m)po(tentia) op-
posita s(cilicet) illa q(uae) tollit b(oni)tate(m) motio(n)is. (et) sic potuit
d(ice)re de passiua. q(uia) (et) passiue po(tentiae) solu(m). (et) b(e)n(e) pas-
siue i(m)po(tentia) oppo(nitur). p(ri)ma i(m)po(tentia) tollit pa(ti). s(ecund)a b(oni)tate(m)
pati(endi). ¶ Deinde c(um) d(icit). i(m)possibilia u(er)o l(ice)t. postq(uam) declara-
uit de po(tenti)a (et) i(m)po(tenti)a i(n) (com)pleteris. (et) d(icitu)r i(n) 3. p(ar)t(es). q(uia) po(mo)
(con)ti(nua)t d(ic)ta d(ic)tis. s(ecund)o man(ifest)at q(uod) e(st) i(m)possibile i(n) (com)pleteris.
3o manifestat q(uod) e(st) possibile i(n) eisd(em). 2a i(bi). i(m)possibile q(ui)d(em) cu(ius) (con)t(ra)riu(m).
3a i(bi). (con)t(ra)riu(m) q(ui)d(em) no(n) hu(n)c. dic(it) s(ecund)o sic (con)tinuando
l(itte)ram. q(uod) ex q(u)o tot mo(d)is d(icitu)r po(tentia) (et) i(m)po(tentia) i(n) (com)pler-
is. s(ecundu)m q(uod) po(ssibi)lia (et) i(m)po(ssibi)lia dicu(n)tur totid(em) mo(d)is i(n)
eisd(em). a(liquo) t(ame)n mo(do) d(icitu)r possibile (et) i(m)possibile i(n) (com)pleteris. ¶ De-
inde c(um) d(icit). i(m)possibile q(ui)d(em) manifestat i(m)possibile i(n) (com)plexis dicens.
i(m)possibile e(st) i(n) (com)pleteris e(st) cu(ius) (con)t(ra)riu(m) e(st) ex n(ecess)itate u(eru)m.
i(de)o q(uod) ip(su)m i(m)possibile i(n) (com)plexis no(n) solu(m) e(st) falsu(m). s(ed) falsu(m)
i(m)possibile. (et) s(ecundu)m (con)t(ra)riu(m) n(on) solu(m) e(st) u(eru)m s(ed) n(ecessari)o u(eru)m. eo
mo(do) q(u)o d(icitu)r q(uod) dyametru(m) e(ss)e (com)mensurabile(m) cos-
te e(st) falsu(m) n(on) q(uo)q(ue). s(ed) falsu(m) i(m)possibile. cu(ius) (con)t(ra)riu(m) n(on) solu(m)
e(st) u(eru)m. s(ed) (et) n(ecessari)o u(eru)m. sic no(n) e(ss)e ip(su)m (com)mensurabile
i(de)o q(uod) e(ss)e (com)mensurabile e(st) falsu(m) (et) i(m)possibile. n(on) e(ss)e (com)mensura-
bile e(st) u(eru)m (et) n(ecessariu)m. ¶ Deinde c(um) d(icit). (con)t(ra)riu(m) u(er)o hu(n)c
manifestat possibile i(n) (com)plexis (con)t(ra)riu(m) hu(n)c i(m)possibili. (et) d(icitu)r i(n)
d(uas) p(ar)t(es). q(uia) p(ri)mo manifestat h(oc) possibile. s(ecund)o (con)cludit ex h(oc) q(uo)t
mo(d)is d(icitu)r possibile. 2a i(bi). s(ecund)o possibile u(er)o mo(do). dic(it) q(uo)d (con)c(e)-
de(n)du(m) e(st) q(uod) e(st) i(m)possibile. possibile (autem) (con)t(ra)riu(m) hu(n)c i(m)possibile e(st)

cu(m) (con)t(ra)riu(m) n(on) e(st) de n(ecess)itate falsu(m). sic ho(min)e(m) sede(re) possibile
e(st). q(uia) no(n) sede(re) no(n) e(st) n(ecessari)o falsu(m). ¶ Nota q(uod) possibile te-
n(etur) q(uan)do(que) me(dio) m(od)o i(n)t(er) i(m)possibile (et) n(ecessariu)m. d(e) n(on) n(ecessari)o. n(ecessariu)m
e(st) q(uod) accipiat tantu(m) una(m) p(ar)te(m) (con)t(ra)dic(tionis). i(m)possibile (autem) s(ecundu)m h(oc)
n(ecessariu)m sim(u)l oppositu(m) e(st) i(m)possibile. (et) d(ic)e(n)d(um) i(m)possibile e(st) q(uod) acci-
pit ut(ram)q(ue) p(ar)te(m). i(de)o q(uod) accipiens una(m) opposita
no(n) e(st) i(m)possibile n(ec) n(ecessariu)m. (et) h(oc) e(st) q(uod) dic(it) p(hilosophus) q(uod) possibile e(st) c(uius)
(con)t(ra)riu(m) n(on) e(st) n(ecessari)o falsu(m). d(icitu)r n(on) q(uod) eius (con)t(ra)riu(m) sit n(ecessari)o
falsu(m). e(st) d(ice)re q(uod) (con)t(ra)riu(m) no(n) cadat s(ub) i(m)possibili. d(icitu)r (autem) q(uod)
n(on) cadat s(ub) no(n) possibili e(st) d(ice)re q(uod) h(oc) n(on) sunt possibile ad i(d).
s(cilicet) e(st) n(ecessariu)m. i(n) illud (autem) alt(er) e(st) (con)t(ra)riu(m) i(m)po(ssibi)li po(ssibi)li. alt(er) i(m)po(ssibi)li
(et) n(ecessari)o. q(uia) i(m)possibili sim(u)l (con)t(ra)riu(m) q(ui) cadit s(ub) facie n(ecessari)is
(et) (con)t(ra)riu(m) n(ecessari)is s(ub) facie i(m)po(ssibi)li. s(cilicet) i(m)po(ssibi)li q(uod) duo (con)t(ra)ria clau-
duntur. q(uia) h(abe)t facie(m) ad duo (con)t(ra)ria. i(de)o q(uod) sim(u)l e(st) i(n)
actu reliquu(m) e(st) i(m)po(ssibi)le. (et) u(nde) q(uando) falsu(m) i(m)possibile e(st). q(uod)
n(on) p(otes)t reuti i(n) u(eru)m. falsu(m) (autem) possibile e(st) q(uod) i(n) u(eru)m p(otes)t
reuti. h(oc) e(st) d(ice)re q(uod) i(n) talib(us) s(ecundu)m si falsu(m) e(st) i(n) actu. u(eru)m
e(st) i(m)po(ssibi)le s(ecundu)m u(eru)m. ¶ Nota q(uod) e(st) q(uod) possibile n(ecessariu)m (et) i(m)possibile i(m)possibilib(us)
sunt modificatio(n)es u(er)i (et) falsi. q(uia) i(m)possibile i(m)po(ssibi)li falsu(m)
sic modificat(ur) q(uod) n(on) p(otes)t reuti in u(eru)m. i(m)p(ro)p(ri)e
(autem) n(ecessariu)m u(eru)m sic modificatur q(uod) n(on) p(otes)t reuti i(n)
falsu(m). i(m)p(ro)p(ri)e possibile u(er)a u(e)l possibile falsa. u(eru)m
(et) falsu(m) sic modificatur. q(uod) sim(u)l e(st) i(n) actu re-
liquu(m) e(st) i(m)po(ssibi)le. ¶ Deinde c(um) d(icit). s(ecund)o possibile u(n)o mo(do).
(con)cludit multiplice(m) acceptio(nem) possibil(is) dicens q(uod) possibile
u(n)o mo(do). sic d(ictu)m e(st) q(uod) e(st) falsu(m). t(ame)n n(on) ex n(ecess)itate
falsu(m). s(ecund)o mo(do) q(uod) e(st) u(eru)m. s(ed) n(on) ex n(ecess)itate u(eru)m.
3o mo(do) q(uod) no(n) e(st) u(eru)m. s(ed) p(ro)p(ri)o l(ice)t e(st) ut sit u(eru)m. i(de)o
q(uod) i(n) p(ri)mo mo(do) p(ro)p(ri)e e(st) possibile falsa. q(uia) p(otes)t reuti ad u(eru)m.
i(n) s(ecund)o mo(do) p(ro)p(ri)e e(st) possibile u(er)a. q(uia) p(otes)t reuti ad falsu(m).
t(er)tiu(m) (autem) mo(dum) addit s(uper) istos duos q(uo)nda(m) p(ro)p(ri)etate(m)
ad ip(su)m u(eru)m h(abe)nd(um). i(de)o q(uod) i(n) p(ri)mo mo(do) p(ro)p(ri)e dicebat(ur)
possibile. q(uia) poterat reuti ad u(eru)m si(ue) facilit(er) siue
difficult(er) si(ue) p(ro)p(ri)o si(ue) no(n) p(ro)p(ri)o. hic (autem) id q(uod) no(n)
e(st) u(eru)m d(icitu)r possibile e(ss)e u(eru)m. q(uia) p(otes)t de p(ro)p(ri)o reuti
ad u(eru)m. ¶ Deinde c(um) d(icit). s(ecundu)m m(e)taph(or)a(m) (autem). postq(uam)
d(e)t(erminauit) mod(os) po(tentiae) t(ra)nsu(m)ptiuu(m) dicens. q(uod) s(ecundu)m m(e)taph(or)a(m) i(n) geo-
metria d(icitu)r po(tentia). eo mo(do) q(uo) d(icitu)r q(uod) t(er)narius po(tes)t
i(n) nouenariu(m). q(uia) e(x) ductu t(er)narii fit nouenari(us).
(et) eo mo(do) q(uo) d(icitu)r q(uod) linea p(otes)t i(n) q(ua)dratu(m). i(m)po(ssibi)lia
d(icu)nt(ur) s(ecundu)m istam po(tenti)am. no(n) d(icu)ntur s(ecundu)m po(tenti)am u(er)am. u(el)
nota q(uod) s(ecundu)m q(uo)d po(tentia) u(er)a (et) i(n) rei u(er)itate e(st) i(n) reb(us) mo-
bilib(us). cu(m) i(gitur) mathe(mati)ca abstrahat a motu (et)
m(otio)n(e). i(n) p(ro)p(ri)e no(n) e(st) po(tentia) passiua. po(tentia) ei(us) passiua p(ro)p(ri)e
uocatur q(uae) p(er) motu(m) (et) mutatio(n)e(m) p(ro)p(ri)e deducatur
ad actu(m). hoc (autem) n(on) e(st) i(n) mathe(mati)cis. io(deo) no(n) e(st) i(bi)
po(tentia). n(isi) s(ecundu)m q(uo)nda(m) si(mi)litudine(m) lo(quen)di. ¶ Deinde cu(m) dic(it).
q(uae) u(er)o s(ecundu)m po(tenti)am. reduc(it) o(mne)s mo(do)s po(tentiae) ad unu(m) di-
cens. q(uod) o(mn)ia q(uae) d(icu)ntur s(ecundu)m po(tenti)am d(icu)ntur s(ecundu)m h(abi)tudine(m)
ad p(ri)ma(m) una(m) po(tenti)am. q(uae) q(ui)de(m) e(st) po(tentia) acti(ua) (et) e(st) p(ri)n(cipiu)m
mot(us) (et) mutatio(n)is i(n) a(li)o i(n) q(uantu)m a(liu)d ut ia(m) d(ic)tu(m) e(st).
¶ Alia u(er)o d(icu)ntur possibilia. q(ui)a a(liu)d h(abe)t po(tentia)m s(ecundu)m illa(m) q(uae) i(n)-
ad po(tentia)m passiua(m) q(uae) i(n)cludit actiua(m). a(li)a d(icu)ntur po(ssibi)lia
q(uia) n(on) potu(er)unt (cor)rumpi a po(tentia) acti(ua). a(li)a d(icu)ntur possibilia q(uia)
sic h(abe)nt po(tenti)am actiua(m) p(er) q(uam) potu(er)unt b(e)n(e) agere. (et) sic
o(mn)ia h(aec) d(icu)ntur po(ssibi)lia actiua. diffi(nitio) a(utem) po(tentiae) actiue e(st)
q(uod) e(st) p(ri)n(cipiu)m moue(n)di i(n) a(li)o s(ecundu)m q(uod) a(liud). ¶ Queret aliquis

utrum omnis modus potentie dicatur in habitudine ad primum modum. Et dicendum est quod sic. Et ratio est quia omnis modus potentie vel concluditur primum modum vel ipsum includit vel ipsum excludit. Potentia enim secundo modo scilicet passiva non est potentia nisi quia concludit primum modum. Et ratio est quia si potentia activa est concluditur quod sit potentia passiva. Et si potentia passiva est concluditur quod sit activa. Si enim esset aliqua potentia activa que posset educere et non esset potentia passiva de qua posset educi, illa potentia esset otiosa. Et eodem modo si esset aliqua potentia passiva de qua posset educi et non esset activa que posset educere talis vel esset otiosa. Neutra autem ad sit otiosum ... una concludit aliam. Sed tamen non ex equo se concludunt. Una non esset plus in habitudine ad aliam quam econverso. Potentia ergo activa concludit a passiva sicut id quod habet rationem causa prioritatis, licet non bene sequatur: si hoc potest educere hoc de aliquo potest educi, quia hoc potest educere quod hoc possit educere quia hoc potest educi. Debemus enim imaginari quod quicquid est in potentia activa habet rationem cuiusdam primi ... cuius quod est in potentia passiva. Sic ergo hoc sic dicitur. Ergo potentia passiva concludit habitudinem ad primum. Ergo potentia passiva est in habitudine ad activam. Et quia magis est non est proprie potentia passiva nisi propter activam, quia potentia passiva est de qua potest educi aliquid. Educi autem non potest aliquid nisi quia causa satis aliquid potest educere. Sic ergo bene modus est in habitudine ad primum. Tertius autem modus est in habitudine ad primum quia ipsum includit, sicut enim bene agere includit agere. In potentia enim tertio modo ad actum modificatum per bonitatem et perfectionem includit potentiam primo modo dictam, ut sic potentia modificata agendi includit potentiam agendi. In potentia quarto modo includit potentiam primo modo. Potentia autem quarto modo scilicet potentia que redditur in passibile vel non passibile excludit potentiam activam, quia per istum habitum resistit potentie active et hoc non cum potest. Eodem modo quia potentia activa non potest [?] eum in quo iste habitus potentia vocatur et hec potentia includitur. Et quia per istum habitum passio excluditur ab eo et per consequens actio agentis et potentia activa. Ideo ista potentia que vocatur habitualis potentiam activam excludit. Et quolibet modo sed alio et in quo est.

Quantum non dicitur quod est divisibile etc. Hic determinat de ente secundum quod salvatur in uno predicamento et dividitur in tres partes secundum tria predicamenta de quibus determinat. In prima quale dicitur uno quomodo. In .i. ad aliquid dicitur. Prima in tres quia primo diffinit quantum, secundo dividit eam per continuam et discretam, tertio in quantitate per se et per accidens. In prima multitudo ergo. In .i. autem per accidens dicitur per se quantum. Diffinit ergo primo quantum dicens quod quantum est divisibile in partes quarum utraque dicitur ... aliquid unum ... singulum est aptum natum esse unum aliquid et hoc aliquid per se ipsum. Notandum est ad evidentiam diffinitionis quod mixtum divisibile est sed tamen differenter. Mixtum enim divisibile est in partes que non sunt in mixto nisi virtualiter. Sed sunt in ... realiter sicut quod quoddam dicitur ... esse fractum et diminutum. Compositum autem ex materia et forma divisibile est in materiam et formam que sunt realiter in ipso toto et hoc diffinitione ... tamen non sunt apte nate existere per se nec per se esse unum aliquid. Et hoc ad quantum autem hic diffinitum est divisibile in partes que insunt in toto realiter. Et hoc ad differentiam primi. Que sunt apta nata existere per se et esse aliquid hoc per se. Et hoc ad differentiam secundi.

Queret aliquis utrum hic sit diffinitio propria quantitatis vel quod non. Quia diffinitio propria non soli convenire diffinito. Et per partes multitudinis convenit. Unum de numero totius est quod possit dividi per partes quia de numero totius est quod habeat partem extra partem. Et tamen non omne totum quantitas est. Et dicendum est quod ista est propria diffinitio quantitatis. Ad cuius evidentiam notandum est quod quodlibet predicamentum habet modum proprium per quem distinguitur ab alio predicamento. In quo si id predicamentum debet diffiniri vel describi supposito quod non habeat propriam diffinitionem per illam diffinitionem debet notificari modus proprius illius predicamenti, quia notificato modo proprio notificatur predicamentum. Debemus enim imaginari quod predicamentum suo modo compositum ex re et modo in quo res ... est in predicato, modo autem formale. Voco autem rem omne id quod est in predicato. Modum autem voco id per quod distinguitur unum predicamentum ab alio. Sic ergo hoc sic dicitur. Si bene debet diffiniri quantitas, debet quod diffiniat per modum aliquem qui tamen conveniat quantitati et non alteri predicato. Hoc est autem partem extra partem eo modo quo dictum est in ista descriptione non convenit nisi quantitati. Debemus enim imaginari quod omne quod habet partem extra partem modo dicto vel est quantum vel includit rationem quanti, ita quod primo modo per se et primo est in quantitate, per accidens autem est in aliis predicamentis. Et hoc albedo habeat partem extra partem vel ... vel ... hoc non est nisi ... ad albedinem vel ... quanti ad ... et formam includit rationem quanti. Sic enim modo qualitas potest reperiri in aliis predicamentis eo modo quo dictum quod ... sicut per modum qualitatis. In ... quanti in aliis predicamentis reperitur potest. Patet ergo quod cum quantum sit diffinitum per proprium modum distinguentem ipsum ab aliis predicatis quod bene data est diffinitio sive descriptio.

Ad argumentum dicendum est quod totum est in multiplici differentia. Quoddam est enim totum continuum, quoddam quantitativum. Totum ergo quantitativum est id quod est hic diffinitum. Totum autem continuale et si habeat partem extra partem tamen non eo modo quo habet totum quantitativum hic diffinitum, sicut patuit per dictum. Compositum est enim totum quantitativum hic diffinitum. Et totum compositum ex materia et forma quod compositum est totum continuale. Et sic solvendo posset dici quod hic partem extra partem non est proprie totius. Sed per hoc hic extra partem per modum hic diffinitum est totius quod habet rationem quanti. Vel possumus dicere et melius quod nulli toti potest convenire quod habeat partem extra partem nisi esse divisibile nisi ... sortiatur rationem quanti suo discreti. Sicut continuum totum continuale de quo nunc ... quod modo sortitur rationem quanti discreti ex hoc scilicet quod in ... formam et hoc est ... discretio in toto composito ex materia et forma. Licet non proprie possit vocari quantitas discreta quia multitudo ... componentes est multitudo ... nec est proprie in predicato quantitatis. Licet autem non sit in predicato quantitatis tamen dico quod includit aliquem modum quanti. Deinde ... dico quod non oportet quod omne id quod includit modum quanti simpliciter sit in predicato quantitatis. Sic ergo totum non habet partem nisi in quantum includit rationem quanti.

Deinde cum dicit multitudo ergo quantum aliquid. Dividit quantitatem per continuam et discretam ... quod primo ostendit quo quantitas discreta que est multitudo et continua que est magnitudo est ad ... secundo maiorem quod est multitudo in se et quod est magnitudo in se. Primo dicit quod multitudo. Dicit ergo primo quod multitudo quantum aliquid est non omni modo sed si fuerit numerabile. In quo multitudo quantum est quantitas est multitudo numerabilis et magnitudo etc. est quantitas non omni modo sed magnitudo mensurabilis.

Queret aliquis utrum hoc est quod sola multitudo numerabilis quantitas sit. Et dicendum est quod si nomine ... componentes. Hoc possumus invenire ...

licet quod non omnis multitudo est quantitas. Sed multitudo quae est numerus per imaginationem vero dicitur multitudinem scilicet multitudinem quae non est numerus. Quod quidem multitudo transcendens est et circuit omne praedicamentum et multitudinem quae est numerus. Quod quidem est in praedicamento quantitatis. Multitudo autem quae est numerus id est quod ratione numeri quantitas est. Ergo de ratione numeri est de ratione multitudinis. De ratione autem numeri est quod sit mensurabilis ab uno. Nam omnis numerus dicitur quantus per specificam numerationem. Sic enim ternarius dicitur una numeratio quantitatis non dicitur quaternarius, et ternarius unus quia non dicitur quaternarius et sic de aliis. Licet autem specificam numerationem non cognoscamus nisi in resolutione ad unum. Unum enim cognoscimus quod aliquis resolvitur quaternarius ad unitatem et aliter ~~variat~~ ab eo quod quaternarius. Et licet cognoscitur quod alia est ratio numeri et unius. De ratione ergo numeri est quod resolvatur ad unitatem et quod mensuretur ab ea. Ergo de ratione multitudinis id est eiusdem numeri. Talis autem est multitudo quae ponitur quantitas quae id est quod numerus. In quo in ista per imaginationem multitudine infinita quaedam quantitas non est quia numerus non est infinitus quod numeralis est. Sic est magnitudo mensurabilis tamen infinita. Videtur autem quod licet unum sit et utrum multitudo transcendens praedicamentum quantitatis vel non potest patere in dictis. Quia licet una et eadem accipitur secundum communem philosophantes. Secunda una est quia multitudo quae est quantitas arguit diversas unitates scilicet unitatem a quo procipiatur et unitatem a quo mensuratur. Primo dico arguit unum a quo procipiatur quia multitudo quae est quantitas causatur a divisione continui. Sed quod ista multitudo non est in unitate dicta. Unde philosophus in physicis posuit quod numerus causatur ex divisione continui. Supposita ergo in hoc quod continuitas est eadem unitas. Ergo numerus causatur ex divisione unitatis. Et quia sic est quod multitudo quae est quantitas causatur ex divisione unitatis, ideo illa solum mensuratur uno modo quae sunt apta nata esse unum secundum unitatem illam dictam. Et non multitudo formalis non vocatur numerus secundum eos. Quia licet ea quae numerantur numero sunt apta nata esse unum sicut tres personae quae in unitate essentiae tamen ea quae numerantur non sunt apta nata esse unum eo quod unitas in genere non est per se unitas. Ergo numerus vel multitudo unde quae est quantitas habet unum a quo mensuratur quia per replicationem unitatis qualis numerus constituitur et numeratur. Per se ergo deficiente principio unius principiantis multitudo formalis non est multitudo quae sit quantitas. Quia multitudo quae est quantitas realis non est in unitate dicta. Unitas autem dicta formalis non est in multitudine formali eo quod nullo modo formae de se sunt una res secundum deficientem. Sed multitudo infinita non est multitudo quantitas quae est quia non est numeralis per numerum. Omnia dicta sunt secundum opinionem communem. Secundo autem aliter dici potest dicendum. ¶ Ultimo quia licet non cedat quod ea quae dicunt illa unitas quae dicta facit numerum sit unitas quantitatis solum vel unitas continua sicut posuit philosophus. Licet autem quod non est quia multa sunt apta nata esse unum alia unitate quam unitate quantitatis sicut unitate formae speciei. Ergo talia quae sunt apta nata esse unum in unitate speciei et tamen numerantur numero. Numerantur uno modo scilicet ergo quod quorum diversitas dicitur numero vel suppositorum tamen numerantur uno modo quia sunt apta nata esse unum in unitate speciei. Debent non per imaginationem dicere numerum scilicet formale et numerum. Numerus autem formalis non est unitas dicta quia nulla re

dicitur et nulla unitas formalis. Communiter numerus formarum differentibus non nos nocere ergo id numerus. Quod tamen formarum vocari non potest quia non generatur non est unum in unitate conceptus. Numerus autem formalis id est quod unitas dicta sit in ista unitas dicta sit specierum specialissima eo modo quo quaternarius homo non est unum nisi humanitas in specie dicta. Sed ista unitas sit ipsa quantitas eo modo quo tres partes lineae non sunt nisi una linea dicta realiter. Quorum ergo sic distinguuntur quod de se sunt unum vel in forma speciei vel in forma continuitatis numerantur autem numero multitudo quae est quantitas quae vocatur numerus quia numerus largiter huiusmodi non formalibus non potest largiri. Ex quo de se sunt una forma appellatur autem hic numerus largo modo sed quod suppositum potest dici numerus formae. Quia numerus alius est per supposita quia supposita secundum opinionem aliquorum quod multa sive separata possunt esse eiusdem speciei ex quo sunt eiusdem speciei non numerantur formaliter sed suppositaliter solum. Ita quod sit quaedam unitas formalis dicta in suppositis et de se sunt apta nata esse unum. Et non est in iste numerus. Licet non sit in numero quia numerus non est in unitas dicta supra per numerum supra per supposita. Patet ergo quod unitas est causa numeri tamquam principium et tamquam mensurans. Sed alia talia unitas est principians et mensurans.

¶ Quantum est dictum. Dicit quod multitudo. Magnitudo quae est multitudo et magnitudo in se et primo quae est multitudo dicitur quae multitudo est quaedam quantitas potentia divisibilis in partes non continuas. Quia unitates quas dividunt multitudinem sunt discretae et non continuae. Magnitudo autem est quaedam quantitas divisibilis in partes continuas. Quod quidem magnitudo si continua fuerit ad unam divisionem scilicet in longum linea est. Quod si est continua ad duas divisiones scilicet in longum et latum superficies est. Quod non est continua ad tres divisiones scilicet longum latum et profundum profunditas est vel corpus. Aliud quantitatum pluralitas numerus est. Longitudo autem id est quod linea. Latitudo id est quod superficies et profundum quod corpus.

¶ Amplius est dicit. Amplius alia dicuntur per se et quanta. Dividit quantitatem in quantitatem per se et per accidens. Et dividit in tres partes. Quia primo dividit quantitatem in per se et per accidens. Ergo subdividit quantitatem quae est per se. Tertio subdividit quantitatem quae est per accidens. Secundo ibi: Eorum vero quae per se. Tertio ibi: Per accidens vero dicuntur quanta. Dicit ergo primo quod aliqua dicuntur quanta per se. Sic linea quaedam quanta per accidens ut musicum et album. Quorum quaedam sunt quibus convenit numerus accidere. Quaedam sunt quibus convenit accidere quia sunt in quantitate continua. Prima sunt quanta per se. Secunda sunt quanta per accidens per imaginationem non continua. Et per hoc quod omnia illa quibus convenit dividi per se et per se parte et per parte de se et numerum per se illa per se sunt quanta. Sic est linea. Illa autem quibus hoc convenit quia sunt in aliquo illa sunt quanta per accidens. Unde ipsa corpora albi et musici dicuntur per accidens. Quia accidit eis quod sunt in continuo quod dicitur continuum accidit esse continuum in quantitate per se. Quibus autem accidit esse continua sunt quantitates per accidens. ¶ Eorum vero est dicit. Eorum vero quae per se sunt. Subdividit quantitatem per se dicens quod eorum quantorum quae sunt quanta per se quaedam sunt quanta quia pertinent ad genus quantitatis et significant rem suam per modum quantitatis eo modo quo dicitur quod linea quantum est quod quidem patet ex diffinitione

linee· q2 i diffo̅ne declarate q̅ditate linee
accipi q̅titas eo q linea e q̅titas di-l'
i lōgu· alia dur q̅ta· n̄ q2 sigficet re̅ sua̅
p mod̄ sbe ꝛ ab̄· s3 p mod̄ pass̄ie ꝛ h̄rie· i q dur
pass̄ies ꝛ p̄ietates p̄iie q̄titatis q sigficab̄
p mod̄ sbi· eo mō q° dur q mult̄u ꝛ paucu̅
st passiones nu̅i· ꝛ ip̄e nu̅s sigtur p mod̄ sbi·
ꝛ eo mō q° dur q p̄ductu̅ i breue st passies
linee ꝛ linea e q̄titas sigficata p mod̄ sbi· ꝛ
latu̅ ꝛ str̄cm̄ st passies sup̄ficiei· p̄fund̄ v° ꝛ hu̅ile
passies corꝑis· gue a° ꝛ leue q̄titas· q°ꝛ· gue ꝛ le
ue st q̄litates nales· s3 tn̄ mutant i accitib3
q̄titur· q2 dicunt̄ ead̄ r̄one q diu̅it q̄titas
q̄ d· q°ꝛ p̄ unitate q̄untas ꝛ leuitas st q̄litates·
s3 tn̄ q2 fundant̄ i q̄titate a° mō q̄titas pont̄
uocari· alii ei ip̄ asstunt duor· id q e p° nu̅
attbuit p° alii· du̅ id q°ꝛ gue ꝛ leue st q̄
titas f̄arm iterōe ꝛ sic dem̄ e deisus q sūt
passies q̄ti· i sūt alia sb̄a· sic g° i° st passies
q̄ti sic mult̄u ꝛ pauc̄· s̄ur ꝛ magnu̅ ꝛ p̄uu̅
sūt passioes q̄ti b se sn̄ magnu̅ ꝛ p̄uu̅ dur
absolute ꝛ ad se· sn̄ dicant̄ relatie i q̄ h̄ noia
magnu̅ ꝛ p̄uu̅· maior̄ ꝛ mīor̄ p se dur de q̄
titate ꝛ p accitis a° potest t̄ffer̄i ad alia· alia
ꝛ dici de ul' eo mō q° dur q albedo e mag̃
ul' p̄ua maior ul' mīor ❧ Oret at vtr̄ h̄ dēa
b se sunt passioes q̄titu ꝛ er h̄ possit di q̄ti
tates p se· sic sumit ph̄s· ur q n̄· q2 sbe no̅
e sba· g° q̄titatis n̄ e q̄titas ❧ Ad opp°ꝛ e
ph̄s· R° dd e q no̅ e i q°ee q aliq̄ duo sunt
id realr̄ ꝛ tn̄ d̄uit i mō sigficādi· i q unu̅
illor̄ ex suo mō sig̃ti sigficet p mod̄
sbi ꝛ recipit ꝛ ad sigficet̄· q· p mod̄ pas
siois ꝛ recepti· eo mō q° dur q p̄ia sba
ꝛ sa st ead̄ realitas· ꝛ tn̄ p̄a sba sigficat
re̅ sua̅ p mod̄ sbi· ꝛ h̄ ad· ꝛ a° sba p mod̄ q̄l'
quid ꝛ c̄munis ichuati· sic ꝛ p°to n̄ e i p°le
q linea ꝛ lōgitudo sint una res· ꝛ tn̄ linea
dic̄ illa re̅ p mod̄ sbi· lōgi°do a° p mod̄ h̄itur
ꝛ p̄aꝛ ius· ꝛ eod̄ mō dico de sup̄fic̄e ꝛ latitu̅e ꝛ de
corꝑe cui p̄fūditate ꝛ de q̄titate q°ta ꝛ magtu̅e
ꝛ de nu̅o ꝛ mult̄i̅ue i q h3 una ꝛ ead̄ q̄titas
i oib3 istis e sigficata p mod̄ sbi ꝛ p mod̄ n̄
passiois· ꝛ tn̄ sigficata p mod̄ sbi e q̄titas
p se i p° mō di p se· illa sigficata p mod̄
passionis e q̄titas p se i b° mō· q a° illa
sūt ead̄ realr̄ eo mō q° dem̄ e· p3 q2 id
e linea q lōgi°do· cu̅ lōgi°do absolute dēa
g° de diffo3 ei° ꝛ eod̄ mō dico de aliis·
❧ Ad arm̄ dd q passio sbe ecit g° sbe· q2 n̄
e ead̄ realr̄ cu̅ sba· ul' dd q sic ꝛ p̄io i q̄
titate aliq̄ q sigficat re̅ sua̅ p mod̄ sbi ꝛ
aliq̄ p mod̄ passiōis ꝛ h̄itus· ꝛ tn̄ utraq3
q̄titas e l3 diuīsi de· i suo mō i gn̄e sbe a
liq̄ dur re̅ sua̅ p mod̄ sbi ꝛ aliq̄ p mod̄
h̄itus sba r° h° sbi· ꝛ utru̅3 sba e sic d̄r ē·
de p̄ma sba ꝛ sa ❧ Oret at vtr̄ h̄ p̄dca re

latie dēa ꝛ ad se i uicē ut lōgu̅ ad breue ꝛ
magnu̅ ad p̄uu̅ ꝛ sic de aliis sūt passioes
q̄ti· R° duo st h̄ moda· p̄mu̅ e q° ita dif
sūt dēa absolute ꝛ relatie· s̄m e q° re
latie dēa possūt dici passioes q̄ti p se· id
e nu̅3 p̄mi p°n̄ ꝛ q°i i nu̅o ut ex nu̅o pa
teat i oib3 puta i mult̄i̅ue· mlt̄i°do· n· p̄t di
absolute ꝛ relatie· de i̅tencōe ei mult̄itu̅e
e q h̄t p̄te ex p̄te discrete ꝛ sūt plus· ꝛ h̄ mō
id e q nu̅s ꝛ h̄ mō dem̄ e o i alia qōe· q
absolute dēa sigficat p mod̄ p̄ssiu r° nu̅i·
ꝛ h̄ mō mlt̄i°do sic se h̄t q oīs nu̅s mult̄i°do e·
q2 oīs nu̅s h̄t p̄te ex p̄te ꝛ isto mō mult̄i°do
oppo° uni· cu̅ n· de n̄ mult̄i ul' h̄ mō accep
te sit q h̄eat p̄te ex p̄te i° oppoe° mult̄itu̅
q n̄ h̄t p̄te ex p̄te· ꝛ h̄ e nu̅us· 2° mō p̄t
accipi mult̄i°do id q h̄t p̄te ex p̄te i q̄da ex
cessu r° alic°· eo mō q° d̄ze̅us q h̄ e mul'
tu̅ r° illi° q tn̄ e paucu̅ r° alterius· q2 h̄t
p̄tes i q̄uoda excessu r° illi° sic· x· hōies mul'
ti i domo ꝛ tn̄ c̄etu̅ pauci i foro· tn̄ si acci
piat̄ mult̄i°do p° mō· s· abte ꝛ mult̄i st i do
mo ꝛ mult̄i st i foro· q2 cu̅ꝛ r° e· q2 x· st in
domo ꝛ x· i foro· tenari a° mult̄i°do q̄da̅
e abte l3 sit q̄da paucitas resp̄tie· ꝛ isto
mō accipiēdo mult̄itu̅e mult̄u̅ oppo° n̄ un̄i
s3 pauco· ut sit p° mō oe q n̄ erat unu̅
erat mult̄u̅· i b° mō q n̄ e pauc̄ e mult̄u̅
ꝛ io isto b° mō· ista duo oppo°ta mult̄i ꝛ
pauc̄· fūdātur ambo st mult̄i°ne absolute
dēam· q2 paucitas e mult̄i°do absolute dēa·
ꝛ mult̄i°do g° oppo°m mult̄i°do e· ul' fūda° st
eā· i q°i° q oppo° mult̄i°ni dēe absolute· s·
v̄ unitas n̄c e mult̄u̅ n̄c e pauc̄ mult̄itu̅e
dēa b° mō· eo q nullo mō p̄t fūdare istos
r°s· ꝛ eod̄ mō lōgu̅ ꝛ breue fūdāt̄ st lō
gi°ne absolute dēa· ita q lō°do de lōgi°ne ab
solute dēa· oīs linea e lōgu̅· lō°do a° de lōgi
tu̅e resp̄tiua aliq̄ e lōga aliq̄ breuis· s·
lōgi°ne in r°· s̄ur si accipiat̄ lati°do ab
solute q̄3 sup̄ficiei lati°do e· q2 illa e p̄°ia di
m̄sio sup̄ficiei· ꝛ h̄ mō oppo°m latitudinis n̄
e str̄cm̄· s3 n̄ latu̅ negatie· s̄ur accipiatur
lati°do i r°· q̄da sup̄ficies e lata· q̄da e str̄ca·
i q latu̅ ꝛ str̄cm̄ st q̄uida r°s fūdati st la
titudine absolutā ul' st sup̄fic̄e· eo mō dd e de
magno ꝛ p̄uo· q2 si accipiat̄ mag°do ab
solute oīs q̄titas q°ta e mag°· s̄ur relatie
q̄da e mag° q̄da p̄ua· i q mag°do ꝛ p̄uitas
st q̄da r°s fūdati st magtu̅e abte dēa̅
sn̄ st q̄titate q°ta ꝛ3 p°m· s· q° p° dēa st pas
sioes q̄ti ꝛ3 q dur v relatie p3 sic· b· u· q
m· i h̄ loco· h̄ relatie dēa st i ca° relacōis #
ꝛ p̄dicamto relacōis· relacōis a° acciit q̄titi ex
aliis p̄dictis explanet° g° dēm q°a· ex e ex
planacōe patebit p°m nr̄3· ut g° uidet̄
dēm e° nod̄ e q r°o h̄t debile eē· ꝛ p̄p̄ hu̅

vtr̄ h̄ p̄dca relatie dēa et ad se inuicem ut longum ad breue et magnum ad paruum sint passiones q̄ti.

debile esse non sufficit seipsam fulcire, et quia non sufficit seipsam fulcire ideo fundamentum requirit. fundamentum autem relationis non est in predicamento relationis. quia prius sunt debile esse est aptum natum fundari in alio non fundare aliud. igitur secundo non est in predicamento relationis. oportet quod sit in aliis predicamentis in quibus accidentalitas relationis secundum aliquod predicamentum fundatur. sicut equalitas et inequalitas secundum quantitatem. similitudo et dissimilitudo secundum qualitatem. et hoc est quod dicit hic commentator quod relatio accidit quantitati et ceteris predicamentis quod debet intelligi quia sua accidentalitas secundum aliquod predicamentum fundatur. et ex hiis patet propositum nostrum quia ista predicta ut dictum relative fundantur secundum quantitatem. sicut multum et paucum relative dicta fundantur secundum multitudinem dictam absolute acceptam. et magnum breve et longum relative dicta secundum superficiem et lineam sunt secundum longitudinem et latitudinem determinatam sive magnitudinem et parvum relative dicta secundum magnitudinem absolutam. Sic ergo quia relatio potest dici per se passio sui fundamenti eo modo quo dictum est in predicamentis de quantitate quod equale et inequale sunt passiones proprie quantitatis. in omnibus predictis relative dicta possunt esse per se passiones quantitatis. et sicut illa que sunt in quarta specie qualitatis sunt qualitates in quantitate. ita sunt ista relationes in quantitate. et sicut illa que sunt in quarta specie non obstante quod sint in predicamento qualitatis. aliquo modo quantitates dicuntur. quia non possunt esse nisi in quantitate et quia per se ab ea oriuntur. eodem modo philosophus istas relationes vocat quantitates. non quod sint simpliciter in predicamento quantitatis cum sint in predicamento relationis. sed quia non fundantur nisi in quantitate et ab ipsa oriuntur. ita quod non sunt quantitatis primaria intentione dicitur de fundamento. sicut ratio est de re de qua fundata secundum illo fundamento. [C]eterum est dicendum. secundum accidens non dicuntur. Nota distinguit quantitatem secundum accidens dictam dicens quod quantitatem secundum accidens quedam dicuntur secundum accidens sicut dictum est de musico et albo. quod aliqua non sunt quanta secundum se. sed ratione subiecti in quo sunt. alia dicuntur quanta secundum accidens. non solum ratione subiecti in quo sunt. sed ex eo quod habent aliquam continuitatem in se et quantitatem. licet istam non habeant nisi ab alio. et isto modo dicuntur quod tempus et motus sunt quantitates secundum accidens. licet non sint quanta continua. tamen istam quantitatem continuitatis ab alio recipiunt. non enim sunt divisibilia nisi ex eo quod illa quorum sunt passiones sunt divisibilia. nam tempus divisibile est propter motum, dico et motum non esse divisibile propter id quod movetur. sed propter magnitudinem in qua movetur. non propter quod id est magnitudinem et motus est quantum et propter motum tempus. Commentator aliam rationem habet et est talis. et dico non motum sed quod movetur. vel commentator dicit quod motus est passio quanti non propter motum. sed propter id in quo est motus. i. magnitudinem in qua est motus. [Q]ueret commentator quare philosophus hic non numerat inter quantitates locum et reddit rationem quia locus proprie non est quantitas. sed magis de passionibus quantitatis et hec dicit forte fuisse opinionem philosophi. ad cuius evidentiam notandum est quod secundum philosophum et philosophice locus est superficies. sed non omnis superficies sed superficies immobilis. in quo immobilitas est de ratione loci. ut ergo ymaginemur ergo sic. quod in ratione loci est quid materiale et quid formale. superficies est sicut materiale. immobilitas est sicut formale. cum ergo dicitur quod ponitur in genere vel in specie penes formale ponitur et non penes materiale. magis locus debet poni in genere penes immobilitatem quam penes superficiem. cum ergo immobilitas sit passio quanti. magis debet locus dici passio quanti quam quantitas. unde sicut in quarta specie

qualitatis. non est quantitas nec est qualitas simpliciter. sed est qualitas in quantitate. sic locus non est quantitas nec est passio simpliciter. sed est passio quantitatis in illa qualitate que est quantitas in quantitate. quantitas enim materiale et qualitas formale. et propter hoc magis locum in predicamento qualitatis quam quantitatis. Sic hic ipsa quantitas. i. superficies in loco est materiale. passio autem formale. et propter quod non sunt generis magis sunt unum passionis quam unum quanti. alia et tertia ratio reddi potest quare hic non determinat de loco. quia hic determinat de speciebus quantitatis secundum rationem essendi. in quibus illas quantitates quando et ubi sunt realiter posuit sub eodem numero quantitates quia sunt idem realiter ponuntur sub eodem. cum ergo superficies et locus sit una realitas et philosophice. ideo hic de superficie determinat de loco. et quo ad realitatem unum dicitur realitas de alio. in predicamentis autem determinat de quantitate secundum rationem mensurandi. et ideo illa que aliter et aliter mensurant posuit sub diversis speciebus. cum ergo locus et superficies licet sint idem aliter tamen et aliter mensurent. ideo in ratione mensurandi non cadunt sub eodem. quamvis cadunt sub eodem in ratione essendi. [A]d evidentiam eius quod dictum est quod diversitas specierum duarum specierum magis sunt ratione realem quam ipsam rem. sciendum. diversitas generum et specierum sequuntur unum rei tamen. impossibile esset quod una et eadem realitas esset in duobus generibus vel in duabus speciebus. cum tamen quandoque videmus. nam secundum quosdam philosophantes. fundamentum et relatio non differunt realiter et tamen sunt in diversis generibus. fundamentum in genere est qualitatis vel aliquo alio sicut albedo. relatio autem ipsa fundata sunt hoc est in genere relationis. et aliter superficies et locus una realitas est. et tamen sunt in alia et alia specie quod tamen esset impossibile si penes rem acciperetur variatio generis et speciei. accipitur ergo penes rationem rei. in quo penes aliquam et aliam rationem potest accipi aliud et aliud genus vel alia et alia species. Sic ergo ymaginandum est modo dicto. ymaginandum est quod super eandem realitatem fundantur duo modi mensurandi. scilicet mensurandi per modum superficiei et per modum loci. quia id quod mensuratur id in quo est. i. superficies continentis. mensurat locatum. et per primum modum mensurandi vocatur superficies secundum vero secundum vocatur locus. in quantum superficies vel superficies non determinat quod locat vel locatum et sic ymaginatur iste modus quod unum et idem in ratione essendi habet diversitatem in modo mensurandi et ideo per unam entitatem non variatur apud methaphisicum qui considerat rationem entis. quod tamen variatur apud logicum qui considerat diversitatem specierum quantitatis penes diversos modos mensurandi. [P]ost hoc quod philosophus hic posuit motum de speciebus quantitatis quod non sunt in predicamentis est ratio ipse commentator occulte assignat dicens quod non est continuus ut motus mensuretur per suam partem. sed per spacium aut per tempus et ideo non nominavit illum in predicamento quantitatis in predicamentis solummodo eius species tamen quantitatis. exposito ergo dicto commentatoris. sic. quod id cum quaerit per se vel per partem suam ratione mensure. per aliud quaerit ratione quanti per accidens et per aliud. et quia motus non quaerit ratione mensure nisi per tempus vel per aliud ideo quaerit ergo ratione quanti per accidens et ideo nullo modo est quantum per se sed per accidens. sic non est numerus nisi per accidens et ideo non hic numeratur inter species quantitatis per se. unde quia in predicamentis consideratur diversitas specierum quantitatis penes aliam et aliam rationem mensurandi. et ideo ratio ideo immotivum a magnitudine et a tempore. ideo in predicamentis non ponitur motus species quantitatis diversa a tempore vel magnitudine. [C]eterum aliquo

tpe hic po int qtitates p accns. cu i pdicas pot
sper qtitatis p se. 2o dd e q al' qtitas recipie
motu r alr tpe. qz de eenti mot n e q sit qtitas
motus esse e actus existtis i po b q i po. ut d. 3.
phic. de roe a actus entis i po b q i po. e q sit
quida actus i pfcs r itedencia. g de roe mot
e q sit quida actus itenden ad actu pfcm. de
eentia a r forlitate talis act. n e q sit qt. Uide
ei sic ymaginari q de roe h act n e n q sit qda ten
den ad actu pfcm. qz cu ista teden pt ee in re
q h pte ex pte r sortitur ymu qti. io p actu
r roe un i qo e pt g' qpete ro qti. sic n. g'
qpetit ro qti. sic ro divisl. ro q divisl n qpet
g' roe eentie sue. sz roe illi in qo e. puta mot
ad forma. eo q motus n e divisl. n eo q e ad
forma. alias g'uo q e ad form eet divisl. sz qz e
ad forma divisile. su q h pte ex pte. ul' qz e i sbo
q recipit forma divisibile. sic g ymaginabimur
q alteraco. ul' e qlitas i pfcm. ul' ut melius e forr
lr tenden ad qlitate pfcam. r qz ois tenden
e i g'ne [illegible] illi ad q tedit. sic via i g'ne tmi
r i qpletiu i g'ne qpleti. io alteraco forlr n e
n qda qlitas. q a sit qtitas ipa alteraco. h e
accit qz ipa qlitas ad q e ipa alteraco h pte ex
pte. r si no realr tn virtualr. eo mo q voca
mag r mu r pter itumes forc. io accit g' q
titas n p forlitate sua. sz qz sbm r mole di
sibil' recipit ipam qlitate/ tpe a forlr qti
tas e. qz tpe e forlr nus. nus a e forlr qti
tas e. nu q e forlr nus. e forlr misura. q aut
e forlr misura. e forlr qtitas. q a tpe sit
nus forlr oz q sit forlr qtitas. oe a q for
e qtitas e p se qtitas r no bu phs ipdicis
misavit tpe ie qtites p se. du g e q h numa
uit ie qtitates p accns/ ut g h indat mod
q qtitas tpis lz forlr sit ipm tpe. tn oritur
a pori r postiori i magnitune. l' a pori r postiou
i motu. q pz sic tpe n e quid3 nus. si n. tpe es
s3 nus sn alia addicoe. tuc tpe r nus n eet u
r ita nus qtitis. tpe g e nus. sz nus motus [n qua3]
i q nus a eo mo specificat illu nus. ut sic d
nitas no e q eet civitas. sz civitas nasi. ita
sili tpe no e aliqz nus. sz nus motus. h r non
sufficie ad roz tpis. sn motu ei posuit duo q
sidare. s. r eem motus r qtitate mot. et
ia dcm e q ista duo dant qz eem mot n e q
eem qtitatis. sic g tpe n e nus mot b eem
motus. sz b qtitate motus. r h e q nos b
pus r postus. i q ipm tpe. ul' e qtitas mo
tus nuata. ul' e ipe nus qtitatis motus. io
ei p qd cognosco qtus e mot. tpe e. si g
i e. g qtitas sic a eo mo poritas e i magtu
dine r motu q i tpre. qz si oz ee nus mo
t b qtitate. oz q qtitas sit i motu. r sic
b h sic a eo mo accitalitr tis e qtitas in
tpre r magtudis r mot. metius g qz q
sidat nu eendi. inter a tpe e ecnlr qti

tas. sz tn ista eenlitas n eet i tpre n pre
supposita qtitate mot r magtudis. po
suit tpe qtitate p accns. ps tm ee pos
tius r mot r magnitudis. logicus a
qsiderat roz nu b'naudi. cu tpe sit p se 1.
nus r metru motus posuit eu qtita
te p se tanq hit eenlr rom misure.

Quale dr uno quid mo rc. In pte ista
distinguit mos qlitatis. r dr i d p.
qz po poit multitudine mod qlitis. 2o re
duc os mos ad duos. r i'. Fe ita b duos mos.
pma i d. qz po poit mos qlitis ad quot ipr
tinet ro mot. 2o mos ad qceptiu mot
r trasmutacos. r i'. amp qaz passiones. pa i
d. b q poit duos mos. r i'. alia uo mo ut
i mola. po g poit pmu mod. 2o exficat
de ipo. i. ut qz q ho. dic g po q un mod
qlitatis e. b q d' sbe l' e specificas sbam.
d' qlitas sbe/ u nod e q hic accip' sba pro
eentia no ei tm h accip' qlitas i pdito sbe.
sz accipitur hic qlitas specifica eentiam i quo
qz pdito. eo mo q dnt q dra ul' specifi
cat re. pt nocau qlitas rei. etia a e q qlitas
specificas re pt repiri i qlz pdito. g n oz
q accipia' sba p pdito sbe. alias qlitas hic
accepta solu eet i pdito sbe q tn flm e. qz i q3
pdito e. vn phs exficas i fine ex poit de pdito
sbe r pdito qlitis. r sic sba h accip' p eentia.
vn g' phs hic n itendit de qrebz qtitatis
r qlitatis. sz itendit maore itecoes qs sig
ficat hee due dicoes qtitas r qlitas. q. d.
g' n itedit de qlitate pdito qz exficauit
de qlite i pdito sbe. sz itedit de qlitate
b q qlitas e qda itecoe r qda mo q pt re
piri i qualz pdito. Deinde cu d'. ut qle q
ho. exficat de isto mo qlitatis i pdito sbe.
dicees q si qrat qle q e ho. rndet q al'
biper. i q al' rndit dic q. sz ipm biper i
specificans dic qle. r si qratur qle quid e
ho eq. rndec q al' qdr. i q qdr ro d' i qle.
deinde exficat i qrta spe qlitis dices. si q
ratur q l' e circulus. rndet q qda figa. s. agn
non. i. sn angulo. i q dra b sba existit qli
tas. qcludit g istu mod. d. q uno mo e
qlitas dra sbal'. Deinde e dic. alio non s.
poit b mod dices. q alius mo qlis e. b q
ipa mathea r mola dnt hic aliq qlitate.
eo mo q dnt q nus qles et. eo q et qpositio
catur a nu qposito duo nu q poss multipli
ca3o. sic novenarius r senarius qui nuantur
p ternariu. nus a pmi vocantur q sola unitate
nuari poss. sic ternarius r binarius. nus. n. nus
replicat pt redde ternariu r binariu. sz so
la unitas r n soli nui scientes b istu dicq3
i. b ista qlitate dicu3. sz hnt alias qlitates
quida. n. nui siunitatur sficie r vocantur
sficiales. qda a imitantur corpus r vocant solidi.

item quod dicitur numerus superficialis et numerus solidus est dicendum
numerus quidem vocatur numerus superficialis numerus ductus in se ipsum
vel in alium semel, ut cum dicitur bis tria vel bis duo.
numerus autem solidus vocatur qui est ductus in se ipsum vel
in alium bis, ut cum dico bis duo bis vel bis tria
bis. In quo isto duo considerantur scilicet numerus qui ducitur et numerus
quo ducitur, et ille vocatur componens et iste dicitur numerus ductus
tamen numerus componens est sic in numero superficiali, sed quod est dictus
duo componentia sunt. et hoc est quod philosophus addit quod numerus sit imitans
tes superficiem et solidum, quia superficies signatur per quantum componens
hoc est per quantum cum uno componente quantum ad numerum superficialem, quia
per quantum cum duplici componente, in quo scilicet componentem quando
quantum ad numerum solidum. Modo dicendum est quod de numero superficiali
est quod habeat duas dimensiones scilicet longitudinem et latitudinem,
quae tres: ille ergo vocatur numerus linealis qui per se ipsum
consideratur et tamen uno modo ad modum unius dimensionis
[illegible] eo modo quo dicitur unitas duo tria. Illa autem vocatur
numerus superficialis qui ad modum superficiei replicatur
vel in se vel in alium quod habet duas dimensiones, ut cum
dicitur bis tria, in quo ipse numerus qui dicitur ducitur quod facit unam
dimensionem et numerus ducens facit aliam. numerus autem solidus voca
tur qui quod ad modum solidi tres habet dimensiones, ita
quod una dimensio consistit in numero ducto, una autem dimen
sio consistit in duplici quo componens, ut cum dicitur bis tria bis.
Deinde cum dicit et omnino magna quaedam quae dicuntur locutus
est ei de qualitate numeri. numeri ergo magnitudine quod sit illa
qualitas numeri. Ad cuius evidentiam notandum est quod in numero qualificato
duo sunt scilicet quantitas numeri et qualitas. quantitas primo quod omnis
numerus quantitas est, qualitas vero quia iam suppositum est quod sit
numerus qualificatus. Si ergo quaeratur quod sit qualitas numeri, pro
respondendi quod est id quod existit in numero qualificato praeter quantitatem
est qualitas. et hoc est quod dicit praeter illa quae totiens id est multum id quod ex
istit in substantia id est in numero praeter quantitatem suam est qualitas eius.
exemplificat etiam de qualitate substantiali numeri dicens quod substantia huius est
qualitas substantialis cuiuslibet numeri est in quo dicitur semel id est qualitas eius
non est ipsa quantitas, sed id quod est in eo praeter quantitatem ut
qualitas substantialis ipsorum senarii non est quod sit bis ter aut
ter duo, quia hoc spectat tamen ad quantitatem eius, sed quod
sit quidam semel in illa quantitate. Senarius enim hoc est esse ipsorum
senarium est quod sit semel sex et non quod sit bis tres vel ter
duo, quia hoc spectat ad quantitatem eius. Consequenter autem vult
id quod existit in numero praeter quantitatem sit qualitas eius.
Secundo dicendum est quod sic. Ad cuius evidentiam notandum est quod numerus spe
cificus est quaedam multitudo una, unitate speciei. eo
modo quo dicitur quod quinarius est quaedam multitudo una uni
tate speciei, quia ipse differt ab omni alio numero. In quo hoc
quinarius est quaedam unitas in multitudine. unitas dico spe
cifica, et ex hoc est quaedam indivisio in divisione, quia omnis nume
rus numeri est quaedam indivisio in se et divisio ab aliis. ex hoc
ergo quod numerus puta quinarius est multitudo ex hoc est quanti
tas, sed ex hoc quod est quaedam multitudo distincta ab omni alia multitu
dine specifice ex hoc est in qualitate substantiali per quam differt essentialiter
ab omni alio numero. Propter quod innuabimus ergo quod numerus est multitudo non
quam sic et sic specifica per aliam et aliam qualitatem essentialem,
in quantum multitudo est quantitas est in tantum quod genus qualitatis specie
ficatur est in tantum quod distincta. ex quo apparet propositum, quia eius
species quaedam ex genere et differentia est quod id quod existit

in specie praeter genus differentia est, ab aliis quia quantitas et qualitas concurrunt
ad unum numerum specificum. Videndum est quod id quod est in numero praeter
quantitatem qualitas est. Consequenter quaerit aliquis quae est ista qualitas
quae est in numero praeter quantitatem. Secundo dicendum est quod omnis numerus numerans
est unum, non reducitur post salvatur in quantitate discreta continuum
est ut continuum non numeratur nisi per resolutionem ad discretum. Si enim
volo scire quanta est linea, oportet quod eam resolvam ad numerum
discretum dicendo eam esse quinque pedum vel decem, in quo magnitudinem
non certificamus nec notificamus nisi quantum fuit numero. Sic ergo
numerus quidam numerans est, et hoc apparet ex ipsa voce nominalis,
quia numerare idem est quod numerando certificare. Hoc apparet etiam
ex distinctione minorum. distinguimus enim numerum in numerum numera
tum et numerum numerantem, quod idem est dicere numerantem et numeratum.
appellatur enim numerus numerans secundum quod numerus quo certifi
camus et numeramus. sic per contrarium potius certificare quam
res discreta, hinc quod numeramus capita hominum et sic de aliis.
numerus autem numeratus appellatur res quae certificatur hoc modo. Si ergo
numerus est ut numerans, ergo quilibet numerus specificus est specifica
numeratio quod patet inducendo per numeros specificos, id est non quaternarius
narius et quinarius specifice distinguuntur, quia quaternarius aliter
numerat quam quinarius, quia alia certificat quam quaternarius, patet
quia alia certificat. Si enim quaeratur quot sunt hic homines, aliter cer
tificabo quaerentem si dico quinque quam si dicerem decem. Si ergo hic
sunt decem, ergo numerus specificus puta quaternarius non est nisi multitudo
specifica certificans et numerans rem discretam multitudine et
sic quod quaeritur quae est illa qualitas praeter quantitatem dico quod ipsa mul
titudo est quantitas certificans, sed certificatio est ipsa qualitas. In quo
quilibet numerus specificus est multitudo cum certificatione spe
cifica, quae in nullo alio numero reperitur, et per istam certificationem certi
ficationes omnes numeri specifice distinguuntur. Deinde cum dicit quod vero
ista qualitas quae est praeter quantitatem possit dici qualitas accidentalis?
Secundo dicendum quod iam habitum est in quodam praecedenti quod praedicta qualitas
essentialis specificat numerum. Quare ergo utrum alio modo possit
dici accidentalis? Dicendum est quod sic. Ad cuius intellectum notandum est quod numerus
non est aliud nisi ut patet ex dictis. Sed non quantitas qualificata, sed aliquo modo qua
lificatur vel est per qualitatem essentialem, de qua iam dictum est supra,
vel est per qualitatem accidentalem, eo modo quo dicitur quod numerus
quidam est superficialis, quidam solidus, et sic de aliis. In
quo quod dicitur quod id quod est in numero praeter quantitatem eius est qualitas,
si intelligatur de qualitate essentiali specificante, sic erit
primo modo qualitas hic distincta. Si autem intelligatur de ac
cidentali, sic erit in secundo modo, quia philosophus de utroque intellexit,
patet quia postea determinat de qualitate accidentali scilicet de superficiali
et solido. Tamen concludebat quod est in numero praeter quantitatem
est qualitas, quod intelligendum est de ista. hoc autem concludens exemplifica
vit de qualitate senarii dicens quod est semel sex, quod qualitas
ut in textu dicitur est qualitas essentialis senarii. ergo
si sic exemplificavit, intellexit praecipue de ista. In quo in quodam uno
intellexit in ex alio. Consequenter autem vult quod ipsorum sena
rius sit semel sex, sic dicit philosophus. Secundo dicendum est quod sic. Ad
cuius evidentiam notandum est quod substantia cuiuslibet rei una est in nulla a
re reperta, ut substantia mea est mea. Et hoc modo hic de substantia spe
cierum, id est quod in uno tantum est et in nullo alio reperitur, tamen
semel est, quia nullius alterius est. Et hoc modo substantia senarii tantum in
senario est, quia in nullo alio est, id est tantum est semel. Dico
autem substantiam senarii ipsam rationem numerandi, quod si dicit ali
quot homines esse sex, una numerans specierum est numerat

[Marginal note, lower left column:] IAS / qo 22 / utrum id quod existit in numero praeter quantitatem sit qualitas eius

[Marginal note, right column:] IA / Qo

[Marginal notes, foot of page:] XX utrum ista qualitas quae est praeter quantitatem possit dici qualitas accidentalis / XX utrum senarius semel sit et non sex

V

que in nullo alio modo est nisi tantum semel est. quod sic dicitur
philosophus. substantia senarii est semel sex. hoc est, est ipse senarius
id est ipsa ratio numerandi semel tantum repetita. id quod
bis repetitur non potest esse senarius substantia. quia unius
rei una est substantia et essentia. Non bis tamen non potest esse substantia
senarii. quia quamvis ratione esset bis tria. eadem ratione esset
ter duo. et sic una esset tantum unius rei esset
diffinitio. scilicet bis tria et ter duo. et sic esse rei
non esset in semel sed in bis. et ergo duo vel bis tria ad
quantitatem numeri possunt spectare. sed non spectant ad
qualitatem. quia qualitas cuiuslibet numeri est in semel tantum et non in
bis. ¶ Deinde cum dicit amplius quecumque passiones. ponit
modos qualitatis qui spectant ad motum et mutationem. et
dividitur in duas partes. secundum duos modos positos. Secundam ibi quod secundum virtutem.
dicit ergo primo quod tertio modo dicuntur qualitates passiones substantiarum
mobilium. per quas moventur ipsa corpora sicut calor et
frigus gravitas et levitas et cetera huiusmodi similia secundum quas per-
mutantur corpora que permutantur. et est idem iste modus positus in predicamento
qualitatis. ¶ Deinde cum dicit amplius secundum virtutem. ponit secundum
modum dicens. quod quarto modo dicitur qualitas secundum quod ad dispositionem
ad virtutem vel ad vitium et universaliter ad bonum et malum.
sicut per scientiam et ignorantiam sanitatem et infirmitatem et
iste est prima species qualitatis posita in predicamentis. et iste modus
quarto modo spectat ad motum eo modo quo dicitur quod aliquis
alteratur de ignorantia ad scientiam licet non sit proprie alteratio.
¶ Queritur quare philosophus non enumerat speciem qualitatis
sicut iste posita est in predicamentis. cum enumeravit alias tres.
enumeravit quartam in primo modo hic posito. tertiam in tertio. primam
in quarto. et respondendum ad hoc quod secunda species qualitatis
scilicet potentia et impotentia. et sunt potentie quedam et potentie quedam et non sunt
qualitates in actu. sed sunt quedam potentie que faciunt qualitates
tales. eo modo quo potentia cursiva que est dextrarii
fortior non est nisi quedam habilitas que ex potentia completior. Sic
ergo et potentie sunt. et potentie sunt in quantum potentie sunt enumerantur
eas inter potentias. in quantum potentie sunt. sunt quedam principia et
ideo de istis non determinatur hic. dicit ergo quare quod ipse philosophus
enumeravit has species qualitatis in exemplo de potentia. et gratia
ad statum vel hoc enumeravit. quare solvit secundo dicendo dicens
quod quartus modus potentie est sub genere qualitatis. quartus autem
modus potentie sine hic secundum quod saltem reddit tale ut non
facile patiatur. ex quo apparet quod non omnis modus potentie
est in secunda specie qualitatis. ex quo secunda species qualitatis de-
terminatur ergo tantum unum modum potentie scilicet quartum. ¶ Deinde cum dicit
fere igitur secundum duos modos. reducit omnes modos qualitatis
ad duos. Unde modus est ut videatur terra quod modi qua-
litatis vel continent motum vel non continent. primi duo
sicut non continent motum et ideo ad unum reducuntur. secundi
quarti motum continent et ideo sub uno comprehenduntur.
Et ideo comprehenduntur sub duobus. primo ergo reducit du-
os primos. secundo reducit duos sequentes. tertio numerat
quendam quem dicit. ibi et hec passiones motorum. tertio ibi
maxime autem bonum et malum. dicit ergo primo quod fere
dicuntur duos modos in quos modos principaliter est primus
modus. secundum quod modus dicitur differentia substantie scilicet qualitas ad
unum modum reducitur. sed [illegible] et hic est quod dicit quod qua-
litas que est in numeris est quedam prima quia qualitas in numeris
est quedam differentia sicut fuit in primo modo. eo quod ista qua-
litas numerorum est quedam differentia substantie non motorum vel si moventur
non est differentia earum in quantum moventur. ¶ Modo est quod primus
modus et quartus in duobus conveniunt. Et non sub uno compre-
henduntur. conveniunt enim in hoc quod qualitas in primo modo est
differentia et similiter qualitas in quarto modo. Cum non dico numerum esse suf-
ficientem. qualitatem numeri dico. et dico quantitatem talem
que facit differre numerum ab alio numero. ergo differentia est. licet non
sit eo modo differentia. quo modo est in primo. quia ista est essen-
tialis non. hanc convenientiam tetigit philosophus cum dixit
quod qualitas similiter potest quedam esse prima modorum. quia differentia est.
et convenientia est quia sicut qualitas in primo modo non continet
motum. ita nec qualitas secundi modi. et hanc tetigit philosophus
cum dixit quod qualitas secundo modo est differentia rei non mote vel
in quantum non mote. ¶ Modo est et quod quantitas appella-
batur. cum dicit quod qualitas secundo modo est differentia substantie. hoc
ideo dicitur potest esse. una quia hoc dicit secundum opinionem illorum qui
ponebant quantitates separatas et per se substantes existentes.
alia ratio potest esse. quia in quantitate reperitur aliquis mo-
dus substantie. modus enim substantie est quod aliquid existat in predicto
et quantitatis reperitur ad significandum per modum
substantie et ad per modum passionis sicut in proposito cum
dicimus numerum sufficientem. dicimus numerum et numerus
significatur sicut per modum substantie. sufficiente autem per modum
passionis. ¶ Deinde cum dicit passiones motorum re-
ducit duos modos ultimos ad unum. et est ratio cuius
tantum in hoc quod qualitas tertio modo continet motum et est differentia
rerum generantium motum. et similiter qualitas quarto modo.
ergo qualitas duorum modorum sequentium scilicet tertii et quarti
sub una qualitate comprehenduntur. scilicet generante motum.
Dicit ergo ponit quod qualitas secundum modum continet motum di-
citur quod passiones quas tertio modo dicit sunt sic dicte corporum
motorum in quantum mota sunt quod dicitur motum continet
et similiter qualitates que sunt in quarto modo motum contin-
ent et passionum. et hoc est quod dicit quod virtus et
vitium que sunt qualitates in quarto modo hic posito sunt quasi
quedam pertinentia. hoc est qualitatis continentis pertinentem
et motum. nam virtus et vitium ostendunt differentiam
motus et actus secundum quos motus aliquid bene fa-
ciunt vel prave faciunt. bene patiuntur vel prave.
bene faciunt et bene patiuntur quantum ad motum vir-
tutis. prave faciunt et prave patiuntur quantum ad
motum vitii. et hoc est quod subdit quod prave facere
sunt in motu. nam potentia est secundum motum virtutis
bene moveri et agere bonum quod quidem sic motum virtu-
tis. et quod motum pravius est et est motus vi-
tii. ¶ Deinde cum dicit maxime autem bonum et malum
declarat quendam quem dixerat. dixerat enim quod bonum et
malum qualitatis sunt. unde ergo ostendit et modus qua-
litates. et dicit quod bonum et malum esse significant et
qualitatem. qualitatem quod non in omnibus sed in rebus animatis
et non in omnibus animatis. sed solum in habentibus prohairesim
id est electionem. hoc est significant qualitatem in intellectu-
alibus quorum est proprie eligere. ¶ Queritur qua-
re bonum et malum dicuntur qualitates in habi-
tibus electionum. Ratio dicitur est quod sicut patet quia bonum
et finis convertuntur. Unde ergo est proprie ratio finis de-
et ratio boni. sed ratio finis proprie est in intellectualibus.

q. 26 vtrum bonum et malum dicantur qualitates in habitibus electionum

go et eo bonu. q a eo finis ppe sit i intellectualib;
p; duo. n. sut q agut pp fine. s. n et itelles. s; dif
ferut. n. n. agit pp fine no q statuut s illu
fine. s; agit pp fine s statutu ab ao. q. n.
n plante p debita media deueniat ad cople
tu. h n ht a seipa. s; h ht ab illo q pduxit pla
te nata i ee. i q id aspectu eius agetis cedit
plata et ordo et finis. n a itelles sic agit pp fi
ne q s statuit fine. q2 p cognosc illu fine.
Sic go q2 oe id q agit pp id q s statuit pp
agit pp illud q id q agit pp fine s statutu
ab ao. et itelles agit pp fine q s statuit. s i
telles pcipue agit pp fine et quis pp bonu q n. b
ioxib; ub posset sic dici q agit pp fine se
ip; mouendo pcipue agit q id q agit mot ab ao
ad ipm fine. itelles e h r. ue go et c.

Aut ad dm aliqa ad et c. hic distinguit mo
relacois p se. s mo relois partitur i
tin. sequuit s ad ad. p i. d. q2 p dat iplice
mod relois. so explanat unuq; ipor mo.
Et i. dum a pma qd tu uij. pma i. z. s q ponit
tres mo ad ad. et i. aut calefcor. z r. alia ut
iusurabile. dic go po q relatiua dnt po mo.
mo nu. eo mo q dns q duplu d relatiue
ad dimidiu et triplu ad tcia pte et mr ad pte
multiplicis. i. ad mltip et tolr h ult. qti
net ad qtentu. q. d. oe excedes ad b qtitate
d relatiue ad id q excedit et mod excessus
uariat relatia sic aut excedit binari et alic
tuari go pp excessu binarij fit duplu. tna
rij triplu. et sic de aliis. Deiu e dt aut
calefactiuu. post sm mod dicit q sc mo rlo
sm potm actiua et passiua. eo mo q dns
q calefactiuu refertur ad calefactibile et sectiuu
ad sectale et oe actiuu ad passiuu. Deinde
cu dic alia ut mesurale. post tciu mod relois
dicet q 3o mo dnt relatiua. eo mo q mesurale
refertur ad mesura. sic dnt q scibile refertur
ad scias et sensile mesura e. scia mesuratu. et sensile
refert ad sens et sensile mesura e. et sens mesurat.
Queret aut utr relo heat uariari p istos
tres mo. Dico duo. hic ondam. pmu e q
ois relato fundamentu reqrit. s m e q uariao
mo rlonis e penes fundamentu. ergo pate
bit q penes tria fundamenta s tres mo i rlonis.
Dcm q pmi mod e q rlo e qda ad ad. dnt re
lo n e u btitudo et ordo ite duo extrema. Sic go
cu rlo sit qda ad ad. et oe q e ad ad r b ei q in
se e heat debile ee. o; q relo de se heat debile
ee. oe a q heqr debile ee o; figi sr aco firo.
firiu a appllo id q i se firmu e r b ei q ad ad e
go id q i se e. h e pdicatu absolutu eit funda
mentu ei q e ad ad. h e pditu relatiu. Sic go re
lo pp tuu ee debile fundatu ht. s. pditu absolutu
i q oe q rele d e ad pe id q relatiue d. h e
dic. oe q ad id e ht reloi; et cu h e ad absolutu
pe ma rlone sr q fundatur ista relo. Sic sicud

refertur s silitudine ad ad e pe silitudine. q2 pe
relacoi; e i quitas sr q funda relo. i q sic p imagi
nabimur. s. q relo ad ad e qda. et q dat ad ad accu
tale et qda ad ad q ht debile ee. eo ipo q ad ad
e. exnu reqr. q2 eo ipo q refr unu ad ad duo
extrema icludit et reqrit eo q ht debile ee stru
ad requirit q uoco fundamentu. Tcia a e iter
tmu et fundamentu. q2 tmu uocatur id q refertur
p aliq rlonis. fundamentu a uocat id q e ro que
relo. p q tmu refert e i ipo tmo. p e. qm ad re
fertur p silitudine. ta p imaginat. s. tmu q ref
t. relo p q refertur. et ipa quitas q e ro q ista sili
tudo et relo e i isto tmo q refertur. i q fundamentu
tcu; q. me m ie rlonis et tmu. q2 e ca reducens
rlo; ad tmu. utr a fundamentu et relo realr dif
ferat i fine cap patebit. Sic go p; pmu. Scdm
d. s. q rlo pp suu debile ee. fundatu ht. s m. s. qd
spes et modi rlonu accipiant penes fundamenta
p; sic. scd e ei q i pdito rlonis duo sr. s. forte p
dici et simile. forte q pdicti rlonis uoco ad ad se
hre. simile a uoco oe id i q recipr ad ad se hre.
sic forte i pdito tne e p se ee simile a e oe id q re
cipit istu modu. ut aia corp et c. Sic go duo sr
i pdito rlonis et s ista duo repitur d dipo i
isto pdito. repio ei q istud pdictu distiguitur
ab oi ao pdito so repio q istud pdicamentu disti
guitur ab oi ao pdito i fra seip. eo mo quo
ar. hic distinguit ipm i tres mo. s tres spes.
ul eo mo quo distiguut logici relatiu i relatia
equpencie et suppoicois et suppoicois. pma go disti
q pdictu hic distigr ab ao pdito n e rlonis p sui
forte q quid e ad ad se hre. i q p imaginabimr
q pdicatoz q da e dec formitate e i se ee et h e p
dictu absolutu. q da e de e cu formitate e ad ad ee.
et h e pdictu relatiuu. uoco a i se ee n s q dnu
q i ao ee. s; s q dicit q ad ad ee. uideo. n. q qli
tas n e i se ent s q ent i se dicit q i ao ee. q tu
e ent i se s q ent i se p unt ab ao ee. et dnu
d id. Sic go p; q pma dio pti ab aliis e p sui
forte. Scda aut dio q ht pdictu rlonis i fra
ipm p mo et spes. e p sui simile h e p id i q
recipitur ista formitas. Ex uariacoe n. q
ista formitas de se una e et de se uariacoi; n
fac. recepto a i ao et ao mli. uariabit sim
gula et spes. q2 ita simile fundamentu e i q recip
h formitas. id uariacoi ita pdicti i fra seip;
in mo et spes e p fundamentu. h sua dio ab a
liis pdicatis sit p forte. Ug. ipz ad ad sum ipa
relacoe. una et eade e. et cu recepta i unitate
qtitatis eqlitatis e. et s ista recepcoi; facit
una spez. recepta uo i unitate qlitatis silido
e. et fac alia spez. recepta a i ipo actiua et
passiua fac alia spez. et sic s diuisas recep
coes q de se spes no hebat. spes hebit et eis
tale i pdito sue. nec sua p sui forte distig
ta quoli; ao pdito. sui a forte e p se ee. Ex eo
a q istud p se ee i ao et ao recipr fac alia et a

Marginalia: "no" (left of col. 1); "d. i. d. p. q2 p distiguit mo rlonis" (left margin); "rlo" (between columns); "ille" (right margin, red).

speciem et genus. recepta enim ista formalitas in aliquo supremo conceptu quod sub se nullum conceptum habet facit genus generalissimum. recepta in conceptu infimo [illegible] in conceptu non diviso sed solum per numerum facit speciem specialissimam. recepta in conceptu medio inter supremum et ultimum facit genus subalternum. differentia tamen est inter praedicamentum relationis et alia praedicamenta quia ille realitates quas recipiunt modi praedicandi in praedicamento illa non variatur praedicamentum relationis in terra se ipsis [illegible] in aliis praedicamentis quia variatur ut dictum est. fundamentum fundamentum quod est quasi absolutum quia id quod ad aliquid est fundatur est id quod in se est absolutum. unde absolutum minime quod est in praedicamento relationis huius [illegible] patet quod tres modi relationis hic positi accipiuntur penes fundamentum. cum vero dictum sit hic posita sit in terra unum praedicamentum [illegible] per [illegible] quod accipiatur penes fundamenta. fundamenta autem relationis ponit quod triplicia dicta. fundamentum primo est modus unum et unum. et iste modus fundamenti facit primum speciem hic positam. unum tamen est quod plus non exsistit nisi in [illegible] ut duplo et dimidio. item autem in declarando exsistit de modo unum sicut de simili eodem et aequali. secundus modus fundatorum est penes potentiam activam et passivam. eo modo quo patet fundatur secundum potentiam activam et fundatur secundum passivam et hic modus fundamentorum facit secundam speciem relationis hic positam. tertius modus fundamentorum est penes praesens et praeteritum eo modo quo in praesenti et praeterito mensuratur et dimensum aliquid [illegible] et tertius modus fundamentorum facit tertiam speciem scilicet penes mensuram et mensurabile. id est quod tres modi [illegible] facit tres species. scilicet modo unum et divisum primam. modo potentia et actus secundam. modo praesens et praeteritum tertiam. et quia isti modi sufficienter variant unum fundamentorum ideo sunt tamen tres species relationis. Queret aliquis utrum primus modus differat a tertio ut quod modo quia tertius modus est penes mensuram et mensuratum. primus autem modus est penes maiorem et minorem unum. minor autem unum mensurat maiorem. Ad oppositum est quia omnis divisio est per opposita. ergo primum membrum non incidit cum tertio. Respondeo dicendum est quod ea quae sunt in primo modo puta duplum et dimidium. minor unum et maior vel unitas et unum. possunt considerari duobus modis uno modo quod minor unum mensurat maiorem et secundum istum respectum se habent sicut mensura et mensuratum. nunc secundum istum aspectum faciunt primum modum. alio modo possunt considerari maior unum et minor ut duplum et dimidium secundum quod habent quantitatem in aequalem et sic hic cadit sub specie in aequali et cadit sub primo modo. Ad est enim notandum quod quidam distinguunt sic relationes quaedam sunt relationes similium nominum quaedam sunt dissimilium nominum. relationes dissimilium nominum sunt in triplici differentia secundum tres modos quos hic posuit Aristoteles. modo unum ut duplum et dimidium quae non habent similia nomina quia secundum quod nomine dicitur duplum et secundum aliud dimidium modo potentia et actus sicut calefactivum et calefactibile quae habent dissimilia nomina. modo mensura et mensurabile sicut scibile et scientia quae habent dissimilia nomina. relationes autem similium nominum sunt in triplici differentia. cuius ratio est quia relationes similium nominum causantur secundum modo unum et fundantur secundum unum. secundum ergo triplicem unitatem erunt tres relationes similium nominum. quia si relatio fundatur secundum unitatem substantiae fit idem.

titas quae est species relationis. si autem secundum unitatem quantitatis sic erit aequalitas. si secundum unitatem qualitatis est similitudo. vocatur autem iste relationes similium nominum quia similiter nomine et non variato unum extremum refertur ad alterum sicut simile ad simile. aequale ad aequale. idem ad idem. si ergo sic dicatur relationes enim similium nominum sunt in primo modo in secundo non in tertio posito ab Aristotele. quia omnes tres modi praedicati sunt dissimilium nominum. omnes autem relationes dissimilium nominum dividuntur contra illos quae sunt similium nominum. et per consequens relationes istorum trium modorum dividuntur contra illos. si autem sic dicitur divisio quam posuit hic Aristoteles insufficiens est. quia non evacuat omnia genera relationum praedicamentorum. ergo aliter quod relationes modo aequalis et inaequalis cadit sub primo modo et modo similis et modo dissimilis modo eodem et modo diversi. cum vero opposita cadant sub eodem modo divisi relationum. sub quo modo est aequale est et inaequale. cum ergo inaequale sit in primo modo sicut exemplificatum est de duplo et dimidio ergo et aequale erit in eodem. nunc non similis et dissimilis et idem et diversum. debemus vero imaginari quod primus modus est modo unum et modo multi. quod aliquis vocant modo numeri. quia omnis numerus multitudo est. si ergo sit modo unum sicut est simile aequale et idem vocatur autem modo unitatis secundum unitatem qualitatis quantitatis et substantiae quae sunt eorum fundamenta. si autem sit modo multa sicut est diversum dissimile et inaequale vocatur autem modo multi et modo numeri. quia non est diversitas nisi ubi numeratur. unde autem est per oppositum sua numeratur quando differentiam in quantitate habet et substantiae. similiter vero est inaequalitas quantitas numeratur quando quantitate. quia unde est inaequalitas unitas non est. unde autem unitas non est aequalitas est. id est est numerus quantitatis eo modo unde dissimilitudo est. id est est numerus qualitatis. eo modo quo albedo numeratur quando nigredine et cetera. si ergo secundum quod posita duplum et dimidium faciunt primum modum non secundum quod includunt rationem numeri et numerati sed secundum quod includunt rationem cuiusdam inaequalitatis et modo unum in quantum primus modus capiat omnes relationes quae sunt modo unum et modo numeri ad Aristotelem patet. respondeo quia duplum et dimidium non sunt in primo modo secundum quod includunt rationem mensurae et mensurati sed secundum quod includunt rationem inaequalitatis et similium nominum ut patebit in sequenti quaestione. Et ut dictum relationum per similia nomina et dissimilia possunt reduci ad hanc divisionem Philosophi. respondeo dicendum est quod sic. Ad est enim sciendum est quod relationes dissimilium nominum capiunt secundum modum et tertium relationum. unde in secundo modo in primo modo est una relationum semper sub dissimili nomine se accipiunt. sicut patet et filius dominus et servus. quae se accipiunt sub dissimili nomine sicut et fundata eorum scilicet potentia activa et passiva. ergo relationes tertii modi se accipiunt semper sub dissimili nomine sicut scibile et scientia quae se accipiunt sub nomine dissimili. sicut et eorum fundamenta quae sunt completum et diminutum vel mensura et mensuratum. relationes autem similium nominum capiunt primum modum. unde relationes quae sunt modo unum se accipiunt sub similium nomine. in aequale cum in aequale est sequale et dissimile tamen dissimile dissimile est. ergo diversum est diverso tamen diverso eodem modo relationes modo unum scilicet simile simili simile et sic de aliis. Modo tamen quod aliqua sunt in isto primo modo quae invicem se accipiunt sub similium nomine sicut relationes fundatae secundum unum non simile et aequale et idem. aliqua sunt quae se accipiunt dissimili nomine in specie et tamen se accipiunt similium nomine in genere. verbi gratia duplum et dimidium continentur et contentum quae sub ratione speciei diversa nomina habent. ut nomina dupli et dimidii. quae sunt alia per nomina. sed autem quod includunt rationem generis sic accipiunt se sub similium nomine. quia unum inaequale est alteri. et sic iste modus

aspectu ponit' i° mo · 3° h melius p3 p'cedentibus · q2 p' se dupli 2 dimidium sic relones dissilium noim sicut nisa 2 nisatiu · Sic gpheduit q° tcio mo · Si a' m diuit totam ipsum noim · eo mo q° indiuit toz nu 2 equalitas · sic et mo mu 2 · i° mo 2 iu tcio · ¶ Cotur q' utr illa dio q' dant logici · s · q' q'dam st relatiue equiparantie · q'dam suppoitionis · alia suppoitionis contine at' sb dione q' hic ponit phs · ¶ Ad hoc dd e q' sic · ¶ Ad cuius nod e q' equiparantie 2 iu equiparantie atte dit' penes fundamentum · qn · n · fundamentum vnius rele nis illi ordine suppo' fundato alterius · ex h' ont q' relo fundata s' vnu fundatu e suppoitionis · fundata a' s' ad alia relo · e suppoitionis · qn a' illud fundatum unius eqtur fundato alterius · tunc 2 relones e q' e 2 uocant relones equiparantie · hus unus p3 q' relatia si gnis 2 tcij · st relatia suppoitionis 2 suppoi tionis · relatia e' i so gne fundat' s' potam actiua 2 passiua · pot a' passiua illi ordine subicit' actie 2 io relo fundat' s' potam passiua suppoitionis est · fundata s' actiua s'poitionis e · sic similiter 2 · uitue suppoz dut · pmitas 2 dium s'poitioz · rela a' tcij moi s' fundata s' p scam 2 ip scam i formis · i p scam a' illi ordine suppo' p sco · 2 io relatia fundata s' h' fundata erit suppoitionis 2 s'poitionis · sic 2 sic in sa 2 nisatu q' s' relones tcij moi dut suppoitm q° ad nisatu 2 suppoitioz q° ad nisam · relatia a' pmi moi s' relatia equiparantie · q2 fundatum hor relatorum q'dam equalitate dut eo q' fundat' s' vnu · 13 q° 2 q° uno q° ad sile equale 2 id · cu g° vnu ut vnu equalitate dicat · g° illa relatia dut equipe rantia 2 equalitate · Scd° e tn q' relatia isto mo s' i dua d' · s · mo unu 2 mo mu · mo unu ut sile equale 2 id · 2 i istis satis appet equitas 2 equiparan · mo mu ut i equale dissile 2 diuisu · i istis alii no i appet equipan i spe · 13 s' sic ignie ut p3 i duplo 2 dimidio q' i se qlidata suppoitioz dut ex pte di midij 2 suppoitioz ex pte dupli · q' tn duplu 2 dimi n fm tn i diuit toz i equalis · equiparant i diuit · nam sic duplu e i equale dimidio · i 2 dimidio duplo ·

¶ Queret' eiat utr dio relo q' dat aliq' p'cedens 2 is coes 2 tineatur sb dione phi h' dam · ¶ Ad hoc dd e q' sic · v nod e q' coe 2 iu coe uoco vniforme 2 n niuforme · niuforme a' 2 no vniforme · i relatis pt accipi ex pte fundator 2 ex pte noim · 2 p qnc re lones coes 2 iu coes · accipi pot ex pte fundamentor 2 ex pte noim qnqz g° i e · q' fundata relonum vniforl aspca sese aspiciunt · ut 2 oia noia ipor relor uniforl noie se aspiciunt · tunc relones fundata s' h' fundata 2 habentes talia noia uocant' coes 2 vniformes · qn a' fundata relonu difforl aspectu se aspiciunt 2 2 noia difformia uocantur iu coia · Si h' st ita p3 q' relatia difforma 2 iu coia gphedit h mod 2 tcium · q2 fundata h' moi 2 c' dissorl' se aspiciunt · q2 alt' aspicit pot actiua passiua · alt' a' passiua actiua · nc n alt' aspic' p scam i p scam · 2 alt' ip scam p scam · 2 tn is in relatia q' illa no nolant' coi noie · Si difforl

relatia a' coia 2 niuforma gphedit p'mu mod · q2 fundamentum hor relor s' uniforma · sic similis equalis 2 eiusd · q2 unu 2 unu vniformitate dic · 2 sup unu 2 unu nuatur i sba fundat' p'ceptibil s' unu 2 unu i qualitate silido · 2 i qtitate equalitas · Similit' h' relatia uniforl noie noiantur · eod mo relones hus opposite · s · diuisum dissile 2 i equale · hit a'o mo uniformitate i fundatis · q2 utrilz fundat' s' unu 2 mu · no ei debe' p'imaginari q' dissilitudo albedis ad nigredine fundetur s' albedine tn uel nigredine tn · sz s' albedine ut i sen saluam utr q' nigredine forl · 2 e'9° ut sic silitudo n fundatur s' albedine · s3 s' unitate forl al bedis · i dissilitudo s' nuo albedis 2 nig dinis · i equalitas s' nuo qtitatis 2 diuisim s' nuo sbe · i his 2 saluia nois uniformitas · n' i equale i equale r° i eqlis · 2 diuisu r° diuisi · 2 dissile 2 dissile r° dissil' dissile. ¶ Cotur q' ret at utr dio relor q' aliqui dat · s · q' relo ru q'dam s' disparata q'dam s' oppo · Sit ead cu ista q' dcm e a pho · ¶ Ad hoc dd e q' n · ad hoc decla coz sciend' e q' utriqz nisbru h' dionis datur q'13 mod' dati a pho · q2 i p° mo s' relones opposite 2 disparate 2 p' loqr h' de oppoitoe rela · 2 gr i so mo 2 tcio s' relones opposite 2 disparate · ut a' h' uidat' nod' e q' oppoitio 2 disparatio i relatis dz accipi penes fundatu · fundata a' disparata uocantur duo fundata q' distant forl · q2 disparatio e diuisitas i for · q' tn n distat collectiue · q2 n e ipole q' sint i eod sbo · 2 q' no mutuo se aspiciunt p mod' cuidam ordis · n' ex q'titas 2 albus q' fundat' silitudine 2 equalitate · s' duo fundamenta dis parata · q2 forl differunt accipi° do dum3 forle p d' gnie · eu distant collectiue · q2 possunt ee i eod' sbo · id' ei som pot ee q'tu 2 q'le · nc hnt mutuu aspectu ad inuice p mod' cuida ordis · 2 io relones fundate s' talia fundata uocantur disparate 2 sic ear' fundata diuit forl · i 2 hee relones · s · silitudo 2 equalitas · 2 sic fundata possit ee i eod' sbe · i 2 relones · id ei pt ee sile 2 equale · ui si ptigat q' aliu relones disparate n possunt ee i eod' h' soli e tce me n tce formitas disparationis · formitas ei disparationis n repugnat q' duo disparata s' i eod' · gr hee relones n mutuo se aspiciunt · n' ei equale at pic sile · nc sile aspic' equale · 2 io n s' oppo re latie · appllantur ei opposita relatie q' tali or dine quoda mutuo se aspiciunt · sic sile at pic sile · pat filiu · 2 nisa nisatu · ex quo ap pet q' disparate relones e'ciunt oi mod h' positos a pho · q2 i p° mo h' possunt ee relones disparate · sic sile 2 eqle · 2 i so sic pt 2 dut · 2 i 3° sic sensibile 2 scie · sine scia 2 ss ns · fundata a' q' fundant' relatia opposita sunt fundata q' mutuo ordine 2 aspectu se aspiciunt

18
c 20 70
utrum dio q' dant logici ... q' q' st relatiue equiparantie 2 ot ...

18
· d · 7
utrum dio relatiuorum q' dant aliq' ... coes ... contineatur ... phs ... diui...

12 utrum dio relatiuorum q' aliq' dant sz q' relatiuorum q' sunt disparata q' sunt o[ppo]sita ... sit eadem cum ista que data est a pho

eo modo quo potentia activa respicit passivam et econverso. Quantum ad secundum modum: et repletum diminutum et econverso. Quo ad tertium: et mensurabile respicit mensuram. Quo ad primum: et istae relationes fundatae super hoc fundamentum vocantur relationes oppositae. De quarum relatione non est ex mutuo se respiciant per mutuum aspectum fundamentorum; et quod unum relativum sit extremum respectu alterius. Ex quo contingit quod relativa opposita convertuntur omnibus modis relationis hic positis: quia primo modo duplum respicit dimidium et econverso; in secundo modo pater filium et econverso; et tertio modo sensibile sensum et econverso. Propter quod dicitur quod relativa opposita non semper distinguuntur formaliter. Quamvis enim respiciant simile sicut opposita relative, et tamen simile et simile specie non distinguuntur, sicut nec sua fundamenta, ut albedo et albedo. Et ideo alicubi dictum sit quod omnis oppositio est ex distantia formali, non est verum simpliciter in oppositione relativa. Et tamen unum quod opposita relative semper distant subiective. Cuius ratio est quia illa vocantur relative opposita quae mutuo aspectu se respiciunt, et quorum unum est extremum respectu alterius. Impossibile est autem quod unum et idem secundum idem sit extremum respectu sui ipsius, ut habeat realiter unum duorum extremorum. Quod dicitur in physicis: haec oppositio relativa requirit dualitatem, quia dualitas non est in uno subiecto. Ergo opposita relative distant subiective. Verum notandum est quod relationum quaedam distant formaliter, quaedam non formaliter. Et appello hic formalitatem largo modo, scilicet prout se extendit ad formalitatem generis et speciei. Formaliter illa dicuntur distare et differre quorum fundamenta distant formaliter, sive distent in genere sive in specie. Et istorum sic distantium quaedam distant formaliter et subiective, et hoc est quando distantia formalis concurrit cum oppositione relativa. Quaedam distant formaliter tantum et non subiective, sicut simile et aequale, et hoc est quando distantia formalis non concurrit cum oppositione relativa sed est disparata. Illa autem dicuntur distare materialiter quorum fundamenta solum numero distant, sicut simile et simile, pater et pater, etc. Et in istis autem contingit quod distantia materialis concurrit cum oppositione relativa, sicut est simile et simile; aliter non concurrit, sicut pater et pater. Pater enim non refertur ad patrem, et propterea distant subiective. Idem enim secundum eius eodem modo non habet duplicem similitudinem et duplicem paternitatem sic distantem. Prima ratio est quia duo accidentia eiusdem speciei non sunt in eodem subiecto, sive absoluta sive relativa. Sicut enim duae albedines non possunt esse in eodem subiecto, sic nec duae similitudines. Secunda ratio est propter oppositionem relativam: opposita enim relative requirunt dualitatem extremorum, quam dualitatem in eodem subiecto salvari non potest. Sed alia quae distant subiective non propter oppositionem relativam, quia in patre est quod illa non opponuntur relative; ergo solum hoc est propter primam rationem, quia duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto, et in relationibus sicut in fundamentis. Unde sicut in uno patre non sunt duae potentiae activae, ita nec duae paternitates. ¶ Quaereret aliquis utrum divisio relationum quae convenit dari, quod quaedam sunt relationes secundum rem, quaedam secundum rationem, sit eadem cum illa quam hic ponit philosophus vel contineatur sub ea. ¶ Dicendum quod non, sed duo sunt declaranda.

Primum est quid vocetur relatio secundum rem et secundum rationem. Secundum est quomodo relatio secundum rem et secundum rationem potest reperiri in quolibet modo supra positorum. ¶ Ad evidentiam primi notandum est quod relatio non est nisi quaedam habitudo et quidam ordo inter aliqua duo, et quod dicitur ad aliud, et quia esse ad aliud, ut dictum est, habet debile esse respectu eius quod in se est, ideo dictum est supra quod ipsum ad aliud et ipsa habitudo fundamentum requirit. Aliquando ergo contingit quod huiusmodi ad aliud et huiusmodi relatio atque habitudo ex natura fundamenti oritur, in qua tali habitudine ex natura fundamenti non ponit intellectus; sed illa posita ex natura fundamenti, quia ex natura oritur fundamenti. Et quoniam in esse illa habitudo vocatur habitudo realis et relatio secundum rem. Quae ideo dicitur realis quia a realitate fundamenti oritur, in quo omne id quod largitur naturam talis fundamenti largitur naturam habitudinis. Exemplum ad hoc: similitudo est relatio realis, quia ipsa similitudo oritur ex realitate sui fundamenti. Posita enim albedine statim ponitur similitudo, et omne id quod largitur naturam albedinis largitur naturam similitudinis, et propter hoc ipsa natura albedinis variatio naturae similitudinis. Et hoc est causa quare in ad aliquid non est motus secundum philosophum V physicorum, quia omne praedicamentum in quo est motus debet habere naturam quod aliquo debet terminare motum non mediante alio, quod est impossibile in relatione, quia impossibile est quod motus terminetur ad relationem nisi prius terminetur ad fundamentum. Sicut similitudo nullum motum terminat nisi quatenus albedo vel alia qualitas super quam fundatur similitudo sit terminus motus. Sic ergo relatio realis est quae oritur ex realitate fundamenti, in quo posito fundamento requiratur extremum, vel requiritur sicut causa, sicut causatum; sed et fundamentum et extremum requiruntur ad relationem realem. Tamen dicendum quod fundamentum sicut causa a qua oritur, extremum vero sicut causa sine qua non, et sic contingit dependentia relativi. Et hoc est ratio quare praedicamentum relationis non mutatur in praedicata extrinsecus advenientia, quia sua natura a fundamento oritur; fundamentum autem intrinsecitatem habet. Si enim relatio oriretur ab extremo sicut a causa, quia extremum extrinsecum est, deberet mutari in praedicata extrinsecus advenientia. Praedicamenta enim extrinsecus advenientia sic secundum philosophum ortum habent ab aliquo extrinseco. Sicut quando, quod non est nisi quidam respectus rei temporalis ad tempus, ortum habet ab ipso tempore. In quo respectus in ipso quando ortum habet ab obiecto, sed in relatione a fundamento. Similiter ubi est respectus locati ad locum, ortum habet a loco modo et non ab obiecto, in relatione autem a fundamento. Sic ergo patet quae est relatio realis. Videndum est quae sit relatio secundum rationem. Sicut enim relatio secundum rem est ipsa habitudo posita in re a natura rei, ita relatio secundum rationem est relatio quae est in re non propter naturam rei sed propter conceptum intellectus vel imaginationem. Ergo intellectus et fundamentum quasi duo agentia respectu relationum. Quandoque ergo relatio est in re propter naturam fundamenti et propter causalitatem ipsius; realis est, ut dictum. Aliquando relatio est in re non propter naturam rei sed propter intellectum sic concipientem vel comparantem id quod non est relatum ad id quod est vere relatum; tunc est relatio secundum rationem. Verbi gratia: eiusdem ad se ipsum non potest esse relatio secundum naturam rei, quia ubicumque est relatio secundum naturam rei oportet quod distinctio sit inter utraque extrema relata, quia omnis relatio est inter extrema distincta. Eiusdem autem ad se ipsum nulla est distinctio. Oportet ergo quod huiusmodi distinctio sit propter intellectum concipientem, quod unum et idem concipit ut duo, et propter hoc remanet quod de se relatum non est. Similiter dextrum et sinistrum in columpna non sunt relationes secundum naturam rei, quia in columpna non est fundamentum dextralitatis et

similitudinis. ex cuius non posset oriri iste relationes sed ista similitudo et ista relatio est ex eo quod id quod non est relativum secundum rem scilicet columpna refertur per intellectum ad id quod est relativum secundum rem scilicet ad dextrum et sinistrum in animali. Item quod id quod realiter est in uno secundum aliquam similitudinem ... per intellectum ponitur in alio. Patet ergo primus modus declarandi scilicet quod est relatio secundum rem et secundum rationem. Restat declarare secundum scilicet quod relatio secundum rem et secundum rationem potest esse in quolibet modo relationis hic posito ab Aristotele. quod patet discurrendo per omnes modos. Nam in primo modo aliquae relationes sunt modo unum quae oriuntur ex natura rei ut similitudo inter duos albos que oritur ex albedine utriusque. ergo secundum id quod declaratum est in primo articulo relatio realis est. Aliquae sunt relationes in eodem modo que sunt modo unum que non oriuntur ex natura rei sed intellectu concipiente sicut relatio eiusdem ad se ipsum que vocatur proprietas. ergo predicta tales sunt relationes secundum rationem. ergo in primo modo potest utraque relatio reperiri scilicet secundum rem et secundum rationem. Et similiter dico in secundo modo quod aliquae sunt relationes secundum rem aliquae secundum rationem. Omnes enim relationes que respiciunt potentiam activam vel passivam sicut fundamenta vocantur relationes in secundo modo. Hec autem quedam sunt secundum rationem sicut dextrum et sinistrum in columna. cum est eius quod dextrum et sinistrum ~~in columpna~~ respiciunt potentiam activam in animali. ergo collocantur in relationibus secundi modi. Et tamen sunt relationes secundum rationem. Similiter creatoris est relatio qua refertur ille qui creat ad rem creatam et fundatur super potentiam creativam vel productivam. ergo est relatio modi secundi. Et tamen est relatio secundum rationem quia si esset relatio secundum rem creator realiter referretur ad creaturam. Si autem realiter referretur haberet dependentiam realem ad creaturam quod est impossibile. Quod autem isto modo sunt relationes secundum rem omnibus notum est quia calefactio et calefactibile et activa et passiva sunt relationes secundum rem. Sic ergo concluditur quod relationes secundum rem quam secundum rationem reperiuntur in primo et secundo modo. Similiter in tertio modo quia tertius modus est modus mensurae et mensurati. Infra autem ostendetur quod mensurati dicitur relatio realis et mensura relationem secundum rationem et sic patet quod cum hii duo modi scilicet secundum rem et secundum rationem circumeant omnes modos predictos non potest esse ca... divisio est illa quam ponit hic Philosophus. Sed per divisionem dividit quemlibet modum positum ab Aristotele in duo. Ultimus querere ... dico quod dicitur quod alia est relatio secundum esse alia secundum dici. Sic eadem cum illa quam hic ponit Philosophus. Secundo quod est quod non ... Ad cuius evidentiam notandum est quod sicut iam predictum est quelibet relatio fundamentum concernit et respectum. Sed tamen fundamentum tamquam materiale et respectum tamquam formale. Quandoque ergo dico accipiatur in relationibus penes fundamentum quandoque penes respectum. Divisio ergo posita a Philosopho accipitur penes fundamentum sicut patuit in prima questione huius tractatus. Divisio autem secundum esse et dici accipitur penes respectum. Quando enim ita est quod aliquod relativum est huiusmodi respectum et tamen nomen impositum ab eo respectu tunc vocatur relativum secundum esse. Item quod denominatio sit a significato nominis. appellatur enim hic esse esse quidditativum. Quando ergo id quod principaliter importatur per nomen est quidditas relationis tunc est relativum secundum quidditatem relativum et proprie secundum esse relativum quia esse hic vocatur quidditas. Quando autem est quod relativum includit relationem et respectum sed tamen non principaliter nomen impositum ab eo respectu sed ab alio tunc id dicitur relativum et sic relativum secundum dici. Tamen non est relativum secundum esse. cuius ratio est quia unumquodque dicitur habere esse quidditativum ab illo quod principaliter nomen impositum. Si ergo sit aliquod relativum quod non imponitur nomen a natura respectus sed ab aliquo alio posito puta ab esse qualitatis. Id non dicitur hic esse quidditativum secundum qualitatem non secundum relationem et proprie convenit cum esse et quiditas

accipiatur per eandem. magis diceret esse secundum qualitatem quam secundum relationem. Item quod unumquodque dicitur esse tale secundum unum illud predicamenti a quo impositionem potius ponatur ex his ut ista pateant. Scientia includit respectum realem quia sic dicitur in fine scientia realiter refertur ad scibile et tamen non est relativum secundum esse sed secundum dici. cuius causa est quia non obstante quod scientia respectum includat tamen quia nomen impositum a non qualitatis et non a respectu magis dicitur esse tale secundum qualitatem quam secundum relationem. Item quod secundum dici scientia est relativum et secundum esse est qualitas. ex quo patet quod non est idem relatio secundum rem et secundum esse et quod est qualitas. Nec secundum dici et secundum rationem. quia si hoc esset omnis relatio realis esset relatio secundum esse. quod patet esse falsum in scientia. possumus ergo sic per magis imaginari quod aliqua relatio est secundum rem et secundum esse sicut sic paternitas. Sed tamen predicte diversitates rationes. secundum rem quidem quia includit realem respectum secundum esse quia reale fundamentum secundum esse autem est quia sua quidditas importata per nomen principaliter impositum ab illo reali respectu incluso. Aliqua est relatio realis que tamen est secundum dici sicut scientia que realis est quia includit realem respectum secundum dici autem est quia nomen non impositum a respectu sed a qualitate. Item quod applicatur dici; quia per nomen dicitur sui principaliter sui ratio esse autem appellatur quidditas ratio principaliter importata per nomen. Similiter aliqua est relatio secundum rationem que tamen est secundum esse sicut dextrum in columpna quod secundum rationem tamen est quia realiter non includit realem respectum. Secundum esse autem est quia nomen dextri in quocumque sit sive in animali sive in columpna principaliter impositum a respectu. Et respectum principaliter importat. Creator enim in ipso deo licet non sit proprie significet. quia creator impositum a respectu. Et sic secundum esse quidditatem dicitur relativum et tamen ut predictum est non est relativum realiter. Aliquod autem est relativum secundum rationem quod est secundum dici. secundum rationem est quandoque quia non includit respectum realem sed secundum rationem tantum. secundum dici non est quia nomen non impositum a respectu eius. exemplum ponit aliquis de scientia in deo. quandoque includit aliquam relationem secundum rationem quia scientia divina ad scibile solum secundum rationem refertur quod enim concernitur in scientia nostra est relativum secundum dici. quia nomen scientie non in deo nec in nobis impositum a respectu.

Dicitur quod prima et cetera. postquam Philosophus enumeravit tres modos relationis in parte ista manifestat illos modos et dividit in tres partes secundum tres modos quos manifestat. Secunda ibi: Activa vero et passiva. Tertia ibi: Secundum vero et potentiam. Prima in duas partes quia ut declaratum est in quibus predictis modus primus continuit relationes quae sunt modo unum et modo unius. Primo ergo manifestat quae sunt relationes modo unius. Secundo manifestat quae sunt modo unius. Secunda ibi: Et amplius equale. Prima adhuc in duas quia primo ponit modos primi. Secundo manifestat quedam quae in ipso dicuntur ut duplum quod. Ad cuius primi notandum est quod ut dictum est in quibus relationes quae sunt modo unius sunt inequale dimidium et dimidium. Dicit enim sicut quod pro tanto duplum et dimidium sunt in prima specie per quod tota inveniuntur rationes inequalitatis. Ergo Aristoteles in isto modo solum de inequali quod est in numeris eo modo quod multiplex et submultiplex duplum et dimidium dicuntur quedam in inequalitate secundum scilicet quod in numeris est duplex proportio scilicet equalitatis et inequalitatis. proportio equalitatis est modo unius et modo de illa in fine quando dicetur de equali. proportio autem inequalitatis est illa de qua est hic intentio. Item quod hic tractatur de inequalitate in numeris opposita equalitati. Secundum autem proportio inequalitatis in numeris aliud est secundum numerum indeterminatum ad numerum indeterminatum. eo modo quo dicuntur quod multiplex et submultiplex inequalitate habentur. quia cum dico multiplex dico ad quod est

V

dicitur contra multiplex et ipse continet dico ad quod habet in equalitate
respectu minoris. Sed tamen quod non dico in quanto excedit unum ad
se unum denominatum. Ideo est proportio secundum unum indenominatum ad
unum indenominatum. aliud autem est proportio secundum unum denominatum sicut
cum dico quod duplum proportionem habet ad dimidium. Et hoc est quod
dicit philosophus in textu quod prima relatio scilicet que fit primo modo sumitur
relata secundum unum. hoc est secundum proportionem et inequalitatem repertam in
uno. Et ista relatio fit duobus modis. vel est in proportione et in e-
qualitate. aut est simpliciter ad ipsos minores. hoc est indeterminate
aut est ad ipsum unum. cum ista proportio et inequalitas est ad
ipsum unum. vel unum determinate. ¶ Deinde cum dicit ut
duplum. manifestat quod dixerat et hoc duobus modis. primo in
specie inequalitatis que vocatur multiplex et submultiplex. Secundo in illa que vo-
catur superparticulare et subsuperparticulare. ibi. emioli autem ad subemio-
lium. In prima ergo parte hic primo exemplificat de proportione
determinata. dicens quod duplum dicitur relatum ad unum sicut multiplex
determinatus ad ad determinatum. Deinde exemplificat de
indeterminata dicens quod multiplex dicitur ad unum secundum unum non
determinatum. quia cum dicitur hoc est multiplex ad hoc non determina-
tur duplum vel triplum. nec determinatur utrum sit secundum
hunc numerum vel illum. ¶ Notandum est quod quedam species inequalitatis
est que vocatur multiplex. dicitur autem numerus multiplex respectu alterius. ma-
ior respectu minoris. scilicet qui maior continet minorem aliquo-
ciens. puta bis vel ter vel quater etc. Qui autem bis continet
vocatur duplus. qui ter vocatur triplus. et
sic ascendendo. Unde quod de ratione multiplicis in genere est quod a-
liquociens contineat. Quociens autem contineat hoc non
determinatur. Sed istud quociens indeterminatum determinatur
per duplum vel per triplum. Et sic multiplex ut multi-
plex est quoddam genus dicens modum continentie indeterminatum in utraque
proportione. quod quidem specificatur per species multiplicitatis que
sunt duplum triplum quadruplum et sic de aliis. ¶ Deinde
cum dicit emioli autem et subemiolium. declarat istam determina-
tionem et indeterminationem in secunda proportione inequalitatis que est
superparticulare et subsuperparticulare. Et duo facit quia primo hoc
declarat. Secundo ostendit quod ista inequalitas potest esse in quantitatibus
incommensurabilibus que non numerantur. ibi. continentis autem et conten-
ti. ¶ Ad primum eciam notandum est quod proportio superparticularis est
cum maior numerus continet minorem semel tantum et insuper aliquam
partem eius. quod si aliquid contineat totum et dimidiam partem
eius vocatur proportio sexquialtera quod quidem proportio
est trium ad duo. Si autem contineat totum et terciam partem eius
vocatur sexquitercia. que proportio est quatuor ad tria. Si autem quar-
tam partem eius proportio sexquiquarta que proportio est quinque ad quatuor.
Et sic ascendendo multiplicando proportiones. In ista ergo specie in-
equalitatis cum dico superparticulare et subsuperparticulare dico in-
equalitatem et proportionem secundum unum indeterminatum. quia de ratione super-
particularis non est plus nisi quod contineat totum et aliquam partem
eius. utrum autem dimidiam vel terciam vel aliquam aliam hoc non
est determinatum. hoc autem eadem indeterminatio determinatur per hoc quod est
sexquialterum sexquitercium. Et sic de aliis. Et quod iste sunt
species istius proportionis determinate. dictum est. id quod continue
se dicebatur in genere. Et hoc est quod dicit textus quod emio-
lium ad subemiolium est proportio secundum unum determinatum. id est
est emiolum quod sexquialterum subemiolum autem quod sexquial-
terum. superparticulare autem ad subsuperparticulare dicitur secundum unum de-
terminatum. sicut et in prima proportione multiplex et unum dicebatur

secundum unum indeterminatum. ¶ Notandum est quod philosophus solum determinavit de
duabus speciebus inequalitatis quarum una dicitur multiplex
alia superparticularis. cum autem sint quinque species pretermittit tres.
Tercia est species qua maior numerus continet minorem semel et
insuper aliquas partes eius. unde in hac est indeterminatio hoc scilicet
quod non determinatur quot partes contineat. Sed tamen postea
determinatur hanc proportionem secundum determinatum unum. Si enim
contineat totum et duas partes eius eo modo quo
quinque se habent ad tria. vocabitur superbipartiens. Et hoc est de-
terminatio secundum unum binarium. Si autem contineat totum et
tres partes eius. vocabitur supertripartiens. eo modo quo
se habent septem ad quatuor. Et hoc est determinatio secundum unum ternarium.
Si autem contineat quatuor partes eius eo modo quo se habent novem
ad quinque vocabitur superquadripartiens. Et sic est ascendendo
multiplicando proportiones. Et in ista specie est cum maior
numerus continet minorem aliquociens et insuper aliquam partem
eius. Et hec vocatur multiplex superparticularis. unde
quod ista species composita est ex duabus. Et hoc est indeterminatio
quia hic non determinatur quociens ex parte multiplicis
nec quam partem ex parte superparticularis. postea autem specificatur
et determinatur. Si enim maior contineat minorem bis
et mediam partem eius sicut se habent quinque ad duo vocatur
duplum sexquialterum. in quo duplum specificat mul-
tiplex. et sexquialterum superparticulare. Si autem maior
contineat minorem ter et dimidiam partem eius sicut
se habent septem ad duo vocabitur triplum sexquialterum. in
quo triplum et sexquialterum specificant primam proportionem
confusam. Et sic ista proportio specificata est ex parte
multiplicis dato duplum triplum. In parte specificatur
ex parte superparticularis. dato sexquialterum. sexquitercium et
sic de aliis. ¶ Quinta species est qua maior numerus con-
tinet minorem aliquociens et insuper aliquas partes eius
in pluralitate. Et isto modo dato est indeterminatio in ista specie
quia non determinatur quociens nec quot partes. postea
autem determinatur. Si enim contineat totum bis et duas
partes eius eo modo quo habent se octo ad tria vo-
cabitur duplum superbipartiens. Si autem contineat to-
tum ter et duas partes eius vocabitur triplum superbi-
partiens. Et sic determinatur proportio ex parte multiplicis
dato duplum triplum. In parte determinatur ex parte alia dato
superbipartiens supertripartiens etc. Et in ista specie est de-
terminatum et indeterminatum. ¶ Deinde cum dicit continens autem
ad contentum. ostendit quod aliquid ista inequalitas non est secundum numerum
vel secundum commensurationem. ¶ Ad quod eciam sciendum est quod dicuntur duo
numeri comparati adinvicem esse commensurabiles. Maxime non
vocantur commensurabilia que possunt commensurari per aliquod tercium.
Et quod illud tercium aliquociens replicatum reddat illa
duo. omnis autem duo numeri comparati adinvicem sunt per a-
liquod tercium numerari possunt. Et ita sunt commensurabiles et
aliquociens tamen est quod illi duo numeri numerantur
per unum sicut unitatem. sicut se habet senarius ad qua-
ternarium. nam unitas aliquociens replicata
numerat utrumque. Et binarius qui est numerus aliquo-
ciens replicatus numerat utrumque. alii autem ita est quod
numeri duo comparati adinvicem sola unitate numera-
ri possunt. eo modo quo se habent adinvicem quinarius
et ternarius. nam numerus nullus aliquociens

3. partes
nō aliquotas

2
aliquota

4
nō aliquotas

superparticulare reddit istos duos modos. unitas enim ali-
quotiens sumpta reddit utrumque. quia ergo ita est quod ter-
minis duo numeri numerantur aliqua mensura communi ad
invicem. ideo hii modi omnes numeri commensurabiles
sunt. et tamen in quantitate discreta semper est commensuratio. alius
quidem tamen secundum numerum determinatum, alius non secundum numerum in-
determinatum ut dictum est supra. Consequenter autem ostendit quod non
semper sunt commensurabiles quia possunt reperiri due quantitates quarum
quidem nulla mensura communis potest commensurari sicut est quantitas dya-
metri et coste. nulla enim mensura communis aliquotiens
replicata reddit dyametrum et costam. et ideo dya-
meter ad costam non se habet sicut numerus ad numerum. dictum
est enim iam quod omnes duo numeri possunt mensurari aliqua mensura
communi quod non est in dyametro et costa. Sic ergo in istis quan-
titatibus est reperire inequalitatem quia dyameter est in-
equalis coste. possumus enim dicere quod dyameter est tantum quantum costa
et plus. tamen ista inequalitas et illud plus non est secundum ali-
quem numerum nec determinatum nec indeterminatum. quia si esset secundum nu-
merum esset commensuratio. his manifestis patet littera textus phi-
losophi. dicit enim quod proportio continentis ad contentum alia est secundum
numerum indeterminatum et commensurationem aliquam. sic in quan-
titatibus discretis et continuis. quia omnis numerus commensurabilis est. alia
proportio continentis ad contentum est non secundum numerum omnino incommensurabile
sicut in continuis. continens enim ad contentum sic se habet aliquando in
continuis quod est tantum et amplius. et sic est inequale. hoc autem inequale et
amplius indeterminatum est in quantum hec inequalitas non potest diffiniri
secundum aliquem numerum propter incommensurationem. quia cum autem contentum continenti al-
teri comparatum aut est equale aut inequale. sed cum ista in-
equalitas aliquando diffiniri non potest sicut patet in dyametro
respectu coste. concludit ergo quod hec dicuntur relativa secundum numerum et secundum
passiones numeri. ¶ Deinde cum dicit: et amplius equale
et simile etc. ostendit quomodo sint relativa que sunt modo unitatis (?) et dividit in duas partes (?).
quia primo ostendit hoc. secundo ostendit quomodo ista possunt eadem dici uno modo
cum precedentibus, ibi: quare hec omnia. dicit ergo primo sicut precedentia
dicuntur modo numeri. equale et simile et idem dicuntur per alium mo-
dum. quia sunt relativa modo unitatis. illa enim sunt eadem quorum
una est substantia. illa sunt similia quorum una est qualitas. illa sunt
equalia quorum una est quantitas. unum autem est principium numeri et mo-
dus (?). ¶ Deinde cum dicit: quare hec omnia ad aliquid, ostendit quomodo ista
cadunt sub eodem modo cum aliis. dicens ex quo unum est principium
numeri ut dictum est et ista relativa dicuntur modo unius. quia unum
aliqualiter pertinet ad numerum. ideo et ista aliqualiter dicuntur secundum
numerum. non tamen eodem modo cum primis. quia prima secundum numerum vel
secundum passiones numeri. hec autem secundum unitatem que reducitur ad numerum.
¶ Queret aliquis utrum hic modus positus ab Aristotile sit species
relativa vel species specialissima. Respondeo dicendum est quod est genus sub al-
terno. non enim iste modus est modo numeri vel modo unitatis. illa que
sunt modo numeri faciunt speciem per se. similiter illa que sunt modo
unius. ergo habet plures species sub se. non est ergo species specialissima
quia specialissimum in species non dividitur. nec est genus generalissimum
quia est una species divisa contra alios duos modos, scilicet modo potentie
activi (?) et modo mensure et mensurati. ergo oportet quod sit genus sub
alternum. ¶ Queret aliquis utrum omnes relationes que sunt modo u-
nius sint in ista specie relativa. videtur quod non quia relatio
que refertur unum ad numerum et econverso est modo numeri et unius et
tamen non est in ista specie ut videtur. quia unum refertur ad numerum
sicut mensura ad mensuratum. et sic erit in tertia specie non in prima.

ad oppositum est philosophus. Dicendum est quod unum et numerus possunt dupliciter
considerari. uno modo secundum quod unum numerat numerum et numerus mensu-
ratur ab uno. secundo modo prout unum et numerus est mensura aliquorum
aliorum. exemplum secundo modo quando dicimus quod albedo minor est nigredine
ita quod numerus ponitur in alia non in prima in albedine et nigredine.
et unitas similiter potest considerari prout est mensura alicuius
alterius nec per se quod numeri. exemplum secundo modo quando dicimus una qualitas
una quantitas una substantia. primo modo consideratio numeri et uni-
tatis quod habitudinem mensure et mensurati facit tertiam speciem. secundo
autem consideratio facit primam. ¶ Ad cuius evidentiam ut ista
magis pateant notandum est quod numerus potest considerari duobus
modis. primo modo secundum quod est prima in divisione mensurata ab indivisione
que est unitas. secundo modo secundum quod est quedam divisio mensurans res
aliorum generum. alio modo quod mensure unitas que est in divisio-
ne. de numero est quod sit quedam divisio in divisione similiter mul-
titudine. nam denarius est quedam multitudo. quia omnis
numerus multitudo est. sed tamen non est omnis multitudo. aliter ex-
tensionum continuarum. unde sicut non est omnis numerus. ita non est omnis mul-
titudo. est ergo multitudo specialis et una in specie. omnis autem
unitas in divisione est. ergo sicut est multitudo in uno in quantum multi-
tudo in divisa. ergo in uno quodam est indivisio et in divisio est multi-
tudo. ergo in quantum ipse numerus est in divisione mensuratur ab
indivisione que est unitas. nam ex resolutione ad unitatem
cognoscitur non specialis est numerus quia non specialis erat sua
unitas et sua indivisio. Sic ergo secundum quod numerus est in divisione mensura-
ta ab indivisione. sic habitudo numeri ad unum facit tertiam
speciem relationum. scilicet modo mensure et mensurati. alio autem mo-
do numerus est multitudo quedam opposito modo se habens indivisioni que
est unitas. et quia opposito modo mensurant res aliorum ge-
nerum quam ipsa unitas. nam sicut dicimus una qualitas. ita
potest dici numerosa qualitas. et sicut dicimus una qualitas fit
simile. ita dicimus numerosa qualitas fit dissimile. et sic primo
modo est relatio modo unitatis tantum. in secundo modo modo numeri tantum.
non numeri comparati ad unum sed numeri comparati ad aliam rem
quam numerose sunt. sicut unum non comparati ad numerum sed ad alias
res que une sunt. et hic modo modus numeri et unius faciunt
primam speciem relationis. et sic positum est exemplum de simili. ita potest
poni de eodem et equali. nam sicut dicitur una quantitas ita potest dici
numerosa quantitas. et sicut dicimus una quantitas fit equale in
prima specie. ita dicimus numerosa quantitas fit inequale in eadem
specie. et sicut dicimus una substantia fit idem in prima specie. et dicimus
numerosa substantia fit diversitas in eadem specie. et sic concluden-
do possumus dicere quod habitudo unius ad numerum est sicut habi-
tudo divisionis mensurantis ad habitudinem divisionis mensura-
te facit tertiam speciem. habitudo autem unius ad res aliorum
generum facit primam speciem faciendo simile equale et idem. habi-
tudo autem numeri ad res aliorum generum quibus numerose sunt facit
species in eadem specie relationis contrarias, scilicet dissimile inequale
et diversum. ad argumentum dicendum est quod relatio que est inter unum et mul-
ta potest esse modo numeri tantum vel potest esse modo unius et numeri.
et si est modo numeri tantum est in prima specie. secundo quod modo
mensure et mensurati est in tertia. Hoc patet sic. numerus enim et uni-
tas possunt considerari secundum quod sunt in equalitate secundum rationem excedentis
et excessi et secundum istam considerationem considerantur secundum nu-
merum. nam quia inequalitas est quedam numerositas quantitatis
ut iam dictum est. et hic modo sunt modo numeri tantum. et sunt in prima
specie. unde philosophus quantum numerant relationes que sunt modo numeri

189
co 77
Utrum hic modus positus ab Aristotile sit species specialissima vel species

190
co 76
Utrum omnes relationes que sunt modo unius sint in prima specie relativa

V

posuit tertium de duplo et uno et quod dimidium toti inequalis et per quantitatem totius numeri quia omnis inequalitas est quedam multiplicitas quantitatis. Quarto modo potest considerari numerum et unum sub habitudine unius vincentis et unum vincenti. In qua ista relatio non est modo numeri tantum nec modo unius tantum sed modo numeri et unius. Et sic secundum istum et per hoc modo procedebat Aristoteles. Conveniret autem aliter vel quod idem simile et equale sint tres species sub uno genere subalterno. Ut quod non quia unum ut unum non variare unum relationum unica est fundamentum istarum trium relationum. Ad quartum est primo quod philosophus videtur variare ista tamquam tres species in prima. Ad quod dicendum quod sunt tres species sub uno genere subalterno. Ad cuius evidentiam sciendum est quod relationes que sunt in uno genere subalterno sunt modo numeri et unius et autem modo numeri et unius est idem quod ... huius speciei vel huius generis per quem distinguitur contra alios duos modos positos scilicet modo potentie et actus et modo mensure et mensurati. Ita quod maior affinitas est inter equale et simile et idem quam sit inter ipsum equale et relationem fundatam super potentiam activam et passivam quia relatio que est modo unius respicit unam speciem quod non facit illa que est modo unius et modo potentie. Sic ergo per unum rationem licet genus subalternum distinguitur ab aliis duobus modis. Postea autem distinguitur infra se in relationes que sunt modo numeri que sunt inequale diversum et dissimile et modo unius que sunt simile idem et equale que sunt tres species in uno genere subalterno. Quod autem sic quia licet conveniat genere inclusive est quod iste tres relationes habent duo fundamenta scilicet propinquum et remotum. Propinquum unitas est. Remotum est substantia quantitas et qualitas. Unitas enim ut unitas non fundat per receptivitatem sed unitas sigillata in substantia non unitas ut sic fundat similitudinem sed unitas sigillata in qualitate non similitudinem unitas fundat equalitatem sed sigillata in quantitate. Si ergo unitas ut unitas fundaret istas relationes cum unitas non ... habeat diversum modum specificationis ut ut sic concepta abstrahitur ab omni modo specifico tunc non variarentur species sed quia unitas fundat ut sigillata in tribus fundamentis remotis ut sic causat accipit tres diversos modos specificos. Ideo ut sic accepta potest facere tres species relationis. Patet ergo tertium quia unitas ut unum non fundabat nisi postquam recipiebat aliud et aliud modum finitum alia quantitate et qualitate. Conveniret ulterius autem quia relationes que sunt modo unius ex una parte et modo numeri ex altera cadunt infra unam speciem subalternam ut iam predictum est. Ad quod dicendum est quod duplicem invenimus possumus licet nominari per materiam ex divisione que est relationis in relationes que sunt communes et non communes. Ut signabimus et cetera quia relatio primaria divisione dividitur in relationes communes et in relationes non communes. Relationes autem communes vocantur ut dictum est super quarum fundamenta communiter aspectu se aspiciunt et vincunt et quorum nomina vincunt nomina-

ntur nominibus communibus aut nomen quibus fundatur opposito huius ut secundum dictum est. Sic igitur ista et relationes que sunt modo numeri et que sunt modo unius sunt relationes communes quia fundamenta vincuntur aspectu se aspiciunt quia in primis que sunt modo unius unum aspiciunt et in hiis que sunt modo numeri numerus aspiciunt et et communi nomine nominantur et per se et eadem sicut eam dicimus simile simili simile. Ita dicimus diversum diverso dissimile et eodem modo in aliis duobus et quia sic conveniunt scilicet quia sunt relationes communes hec et iste ideo sub uno genere subalterno comprehenduntur. Ita quod relationes non communes comprehendunt alios duos modos communes et ultimum modum. Secunda vero huius declarandi est non oppositionis quia opposita sub eodem genere sunt ille et relationes que sunt modo numeri opponuntur hiis que sunt modo unius ut simile dissimili quia simile est modo unius in equalitate et dissimile modo numeri et multitudinem eadem et equale modo unius in quantitate inequale modo numeri multitudinem in eadem et idem est modo unius in substantia et diversum modo numeri in eadem. Conveniret aliquis utrum idem fundetur super substantiam vel non quia sic prius et intrinsecus sunt idem in hiis in essentia ita albedo et albedo sunt idem in albedine. Ita autem per receptivitatem quia albedo est eadem albedini non potest fundari super substantiam cum albedo substantia non sit. Ad oppositum est philosophus. Ad quod dicendum est quod substantia potest accipi duobus modis uno modo pro predicamento substantie alio modo pro modo substantie reperto in aliis predicamentis. Modo autem substantie est quod dicatur quod et aliquid per se stans quod quidem quo ad modum significandi potest reperiri in aliis predicamentis. Albedo enim licet sit qualitas tamen ut sic significata dicit rem suam per modum quo ex per modum illius est per se stantis et non per modum inclinantis et sic existens est in predicamento qualitatis. Ita potest existere de aliis per receptivitatem. Ergo non fundatur super substantiam primo modo sed super substantiam secundo modo et quia potest reperiri in aliis predicamentis puta in quantitate et qualitate ideo per receptivitas in illis reperiri potest. Unde notandum est ut melius videatur quod albedo et in toto existit in predicamento qualitatis et linea et superficies existit in predicamento quantitatis. Potest considerari duobus modis. Uno modo ut aliquid existens in alio sed talia. Et secundo modo sunt quedam quantitates et sic uno considerando ea sunt fundamenta per receptivitatem et sic sunt distincta in predicamento secundum modum per receptivitatis et distinctionis eo modo quo dicimus quod albedo et unitas sunt idem igitur et diversum species. Secundo modo possunt considerari per aspectum quem habent ad subiectum secundum modum qualitatis faciunt subiectum quale quantitas subiectum extensum quantum ad quantitatem continua vel mathematicam quantum ad quantitatem discretam et quantum ad istum aspectum sic modo non fundant per receptivitatem sed similitudinem quantum ad qualitatem et equalitatem quantum ad quantitatem equalitas. Unde ratio huius est quod dicimus quod quando dicimus quale faciendo quod ipsum subiectum quale debemus imaginari quod faciat ipsum simile alii

·q· 6i vtrum hec relationes ... [illegible] ... alia predicamenta

192 q vtrum ... [illegible]

vel dissile non id est vel diuisum. similiter ipsa quantitas fundatur ipsum tamen quantum non facit ipsum idem vel diuisum sed equale vel inequale. Ad argumentum patet solo per distinctionem que data est in questione. Queritur an vtrum equalitas super fundetur super quantitatem. videtur quod non quia due albedines eque intense dicuntur equales et tamen ista equalitas non fundatur super quantitatem sed super qualitatem. Dicendum quod dicendum est in quantitate et alia predicamenta absoluta sicut est ista equalitas que in predicto quantitatis reperitur ita aliter quantitas et modus talis aliter predicatis. Licet non reperiatur realitas non per accidens eo modo quo albedo extensa est et est quanta tamen reperitur modus quantitatis eo modo quo dicimus quod quantitas virtutis est quantitas per modum et eo modo quo dicimus quod magis et minus sunt modi quantitatum. magis et minus sequitur quantitatem realem ... magis autem et minus sequuntur quantitatem virtualem et magis quantitatem per modum ... ergo dico quod fundatur equalitas non tamen est quantitas ...

[illegible]

Queritur an vtrum hee relationes modo vnius possunt fundari super alia predicamenta absoluta ... alia qualitate et quantitate ... quod vna relatio est similis alteri relationi ergo relatio fundatur super relationem quia paritas similis est paritati ... due actiones similes ... calefaciens et calefaciens ergo similitudo ... fundatur ... solutum ... quod habet debile esse ... in predicto absoluto et ideo relatio super predicta absoluta fundatur ... quantitas et qualitas ... relationes fundantur ...

[illegible]

num de quibus dictum est in primo modo. 3° ostendit quomodo re-
lationes modo potentie variantur secundum tempus. Ibi. eorum vero quae
sunt secundum numerum. 2a ibi. eorum autem quae secundum potentiam. dicit ergo quod
activa et passiva et actiones potentiarum relative di-
cuntur secundum potentiam activam et passivam. postea exemplificat
de hiis quae possunt agere dicens quod calefactivum
id est quod potest calefacere refertur ad calefactibile, id est quod
potest calefieri. deinde exemplificat de hiis que sonant in ac-
tum dicens quod calefaciens refertur ad id quod
calefit et secans ad id quod secatur tamquam agen-
tia actu. Deinde cum dicit. eorum autem quae secundum numerum. post
dictam mentionem istum modum et primum dicens quod iste re-
lationes conveniunt motui. post tertiam relationum
autem quae dicuntur secundum numerum non sunt aliquae actiones nec a-
liquis motus. mathematica enim abstrahunt a motu unde
in eis non est potentia nec actio nisi fortasse dictum est in
quinto de potentia. quia est ibi potentia metaphorice eo modo quo
geometria potest in noncentrarium potentiam. Haec et ac-
tiones quae eveniunt in mathematicis et per omnes in-
mus quae abstrahunt a motu. Deinde cum dicit.
eorum autem quae secundum potentiam. ostendit quomodo relationes modo potentie
variantur secundum tempora. dicens quod ista relativa quae sunt modo
potentie dicuntur relative secundum varietatem temporum. nam id
quod fecit dicitur relative ad factum secundum tempus preteritum et faciens ad
fiendum secundum tempus futurum quod autem dicitur ad secundum tempus presens
patet in patre et filio quia pater dicitur relative eius quod quidem
fecit ita quod pater respicit potentiam activam in preteri-
to. filius autem dicitur ex eo quod aliquid ad passivum est ita quod filius
respicit potentiam passivam in preterito. Deinde
cum dicit quaedam autem secundum privationem. ostendit quomodo quaedam
dicuntur relative secundum privationem potentie. dicens quod quaedam dicuntur
relative secundum potentiam ita quaedam secundum privationem potentie ut impossibile
exempli gratia dicitur relative quia privat possibile vel impossibile vel quod
privat possibilitatem. eodem modo omnia similia ipsi
possibili quae dicuntur relative secundum privationem ut invisibile exempli gratia dicitur
relative quia privat visibilitatem. invisibile enim per
aliquem invisibile est scilicet visui et invisibilitas privat.

Queritur autem utrum iste modus qui est modo potentie active
et passive differat ab eo qui est modo unius ut quantum
quia calefaciens et calefactum referuntur ad invicem
modo potentie active et passive ut dictum est referuntur in modo
unius quia possibile est quod calefaciens et calefactum as-
similantur in calore. Ad oppositum est philosophus quod dividit
unum modum contra alium. Dico dicendum quod cum non est impossibile
duas dispositiones super eadem realitate fundari
secundum quod una realitas induit rationem diversorum modorum
verbi gratia possibile est quod super eadem albedine fundatur similitudo et
equalitas. Si enim albedo in duobus sit equali-
ter possumus dicere de illis duobus quod sint similes et
quod sunt equales albi. secundum ergo similitudo et equalitas super
albedine fundantur. secundum tamen quod albedo induit in dif-
rationem diversorum modorum. sicut enim continet induit modum
qualitatis et unius in qualitate. sic fundat similitudinem. secundum autem
quod induit modum quanti virtualis fundat equalitatem
ita quod una et eadem realitas distinguit utramque
relationem distincte tamen secundum quod albedo habet diversos modos
assimili dico in proposito quia possibile est quod super eadem caliditate in

generantis et geniti fundantur relationes primi modi
et secundum quod eadem caliditas in passo et agente habet rationem
unius in qualitate sic fundat similitudinem relationem quae
modo unius est et est primi modi secundum autem quod caliditas ignis
induit rationem actionis in passo et in potentia de
sic induit relationem secundi modi quae est modo potentie active
et passive et sic patet quod idem secundum eundem modum sive eadem realitate
fundatur relatio primi modi et secundi. Sed quod realitas in-
duit modum unius fundat relationes primi
modi secundum autem quod induit rationem actionis et passionis fun-
dat relationes secundi modi. Ad rationem patet quia realitas
ut realitas non est immediatum fundamentum sed realitas modo
distincta et eadem realitas alio et alio modo distincta quae
et quae relationes fundat. Deinde cum dicit Similiter autem
quod mensurabile. 3m modum relationis quae est modo mensu-
rati et dicitur in d. p. quia primo manifestat istum modum
tangendo differentiam inter ipsum et alios. 2° removet quan-
dam dubium. ibi. non est autem intellectus etc. ut videtur littera
philosophi. modo dicendum est quod primus modus et secundus differunt ab eo quod
in primo modo relatio realis est in utroque extremo ita quod
quod sic dicitur conversa relatio est in illa utriusque relati.
relatio secundum rem sic ut iam dictum est exemplum quod ordo
realis oritur cum fundamentum relatio secundum rem est utrumque ex-
tremo ex quo sequitur quod sicut primum extremum per suam
relationem quae est in eo refertur ad secundum extremum. ita secundum ex-
tremum per suam relationem quae est in eo refertur ad primum
extremum. exemplum simile refertur ad simile et similitudo in
uno extremo oritur a qualitate unius extremi et id
secundum rem est in eo. Similiter in secundo similitudo oritur a qua-
litate secundi extremi et id secundum rem fundatum est in eo et
id sic per per suam similitudinem refertur ad primum ita secundum
per suam refertur ad primum. Et sicut dictum est de primo
modo ita dico de secundo modo relationum quia sicut dicitur conversio in
secundo modo relatio est in utroque relatorum. quia sicut
relatio realis est in extremo activo per virtutem potentie
active. ita in passivo per virtutem passive et sic
primum extremum per suam relationem non per aliam
refertur ad secundum extremum ita secundum per suam et non per alteram
ad primum ita quod in primo et in secundo utrumque per
se refertur sed est per relationem in ipso existentem non
quia ad aliud referuntur ad ipsum / mutuo autem non ut
quia in tertio modo relatio secundum rem est in uno extremo et
secundum rationem in alio. ita quod sicut vult commentator relatio est in illa
unius extremi realiter et non est in illa alterius extremi non est
quia sicut iam dictum est relationem est ubi ordo realis. ordo autem
realis est in mensurato respectu mensure quia tota res mensurati
dependet a sua mensura sicut res divina a sua per[fectione]
et per consequens propter istum ordinem realem mensuratum re-
fertur ad mensuram non quod non quia aliud referatur
ad ipsum. sed propter relationem et ordinem in ipso existentem
ordo autem realis non est in mensura respectu mensurati. tamen quia
mensura est independens a mensurato et id mensura
ex quo non habet istum ordinem et istam relationem re-
alem in se ipsa non habet in se sicut dicit commentator talem re-
lationem et ideo non refertur ad aliud sicut ad mensu-
ratum per relationem quae sit in ipsa sed solum refertur quia aliud
scilicet mensuratum refertur ad ipsam et per consequens relatione sua

tertium quod non mensuratum refertur ad mensuram capit in-
telligentiam ut exemplum quod mensura sit quidam terminus rela-
tionis et propterea quod refertur ad aliquid quod aliquid re-
fertur ad ipsum non ei proprie potest competere quod ad sic
terminum relationis non ad quod refertur. unde
quod mensura est terminus relationis in mensurato et ad
non refertur quod aliquid scilicet mensuratum refertur ad ipsum. (aliud, id est)
hiis visis patet littera dicit non quod relationes que sunt secun-
dum ad primum modum et secundum potentiam que ad eam
dicuntur ad aliquid relative ex eo quod unumquodque ipsorum quod est dicitur
alterius itaque ipsum quod quidem est unius cuius est terminum
relationis habet illa sine et referuntur ad aliud unum
quod terminum per relationem sine non quod aliud refertur ad
ipsum. 3° autem modo quod est modo mensurabile intelligibile
et scibile quorum unum est mensura respectu scientie et aliud respectu
intellectus et aliud respectu sensus dicuntur ad aliquid istarum non
per relationem quam habent in se ipsis sed quia alia dicuntur
ad ipsa ergo patet quod intelligibile significat quod ipsius est intellectus
quod dicit intelligibile est mensura intellectus et ipse intellectus
dependens ab intelligibili et non econverso unde intelligibile
significat quod intellectus ab ipso dependet. Deinde cum
dicit non est quod intellectus removet quandam dubitationem
dicens enim quod sensibile et sensus relativa sunt posset
ergo aliquis credere quod sicut sensus refertur ad sensibile
ita referretur ad id cuius est sensus dicendo quod intellectus
ad intelligibile refertur posset ergo aliquis credere quod sicut intellectus
ad intelligibile refertur ita referretur ad quod intellectus
sed ergo removet dicens quod intellectus non refertur
ad id cuius est intellectus sed est ad intelligentem sicut et
id dicere esset bis relationem semel scilicet ad intelligibile et
semel ad intelligentem similiter intellectus respectu alicuius obiectum est visus
ad quod quid obiectum refertur si non refertur ad intel-
ligentem est visus quoniam sit videntis quod visus sit videntis
sed refertur ad visibile puta ad colorem
vel ad aliquid aliud. Si enim visus referretur ad id cuius est
sensus bis esset id referre quod semel ad videntem et semel
ad visibile. Queritur hic utrum si intellectus refertur
ad intelligentem et sensus ad sentientem utrum esset id dicere
bis. Propter quod dicendum est quod duplex ... possumus sed venia
in primo est una comparatio sed una est omnium ad eundem pe-
nitus non dicendum est quod per eandem relationem mensure potest ad
referri ad multa omnia uno. ita quod unica re-
latio non variata penes esse quiditatum potest
respicere multa exempli gratia solo modo sicut patet per
patrem ... unica in se non variata secundum esse quiditatum
potest respicere multos filios. namque diversificatas
in alio non arguit diversitatem specierum in alio
extremo et ideo est quod licet extrema illa habeant diversitatem
in esse cum sortiantur rationem unius extremi in se de-
cem ei paternitatis est quod ad filiationem quod aliter sic ad
hanc vel ad illam se habet. quod ergo illa extrema
habent omnia rationem filiationis. omnia sortiuntur
rationem unius filiationis et unius extremi et ideo ad
extremum unicum secundum esse quiditatum ad omnia illa
refertur per unicam rationem speciem quod induit
et quod id extremum non est variatum per speciem et secundum esse
diversitatum propter semel tantum dicitur et nobis. Si autem
relatio inter duo extrema omnia specie tantum extrem-

alterius et alterius rationis. oportet quod illa relatio esset va-
riata per speciem et secundum esse quiditatum. ideo necesse re-
lationis sit ad aliquid se habere in relatione duo eadem, necesse
dicitur ipsum ad et ipsum quod ipsum ad. nocto habitum
medium inter extrema. ipsum ad nocto ipsum extre-
mum sed ergo et primum extremum est divisum secundum speciem et rationem
et ipsum ad sed est habitudo et divise rationis et secundum hoc
talis relatio que est ad extrema divisa secundum speciem
dicitur bis et non semel a philosopho sed cum dicit semel
secundum unicam rationem dicitur secundum unum esse quiditatum
sed sic ita est patet ad propositum. quod sciens et scibile
sunt extrema diversarum rationum. ergo si scientia refert-
ur ad utrumque oportet quod habeat duplex esse quiditatum et
propterea quod dicatur bis et non semel eodem modo
videns et visibile sunt extrema diversarum rationum. si
ergo visus referretur ad utrumque oportet quod haberet unam
duplicem relationem secundum esse quiditatum et propterea quod
bis. Si esset duo esse quiditatum dicetur patet ergo primum
unica secundum una conparationis est quod bis dicetur
quod id esset causa et causatum sic scientia ... in agente
cum quod esse causa causa sed esse causatum tamen est scilicet
esse autem simul causa et causatum est bis dicta unde ergo quod
scientia est causa respectu scientis quod instituit scientem sed
si scientia referretur ad scientem tamquam quod institutum
ab eo causa instituitur per essentiam et ita id esset
causa et causatum quod constitutum constituit constituentem
non est quod scientia ad scibile duplici ratione referetur.
scibile enim est institutivum scientie et causativum respectu ipsius
et propterea scibile est mensura scientie et propterea scientia est insti-
tuta et mensurata et secundum primum modum inter scientiam et
scibile est relatio sicut institutivi et instituentis
et relatio in isto modo sed modo potentie et actus. Secundo autem modo
inter scientiam et scibile est relatio sicut mensuram et mensura-
tum. et isto modo non contingit rationem instituentis vel
instituti secundum rationem prius et diminuti quod id quod est simplex
esse reale est in scientia secundum esse intentionale et cognoscibile
esse autem intentionale est esse diminutum respectu esse realis et ideo
scibile habet esse diminutum respectu scibilis et propterea habet rationem
mensurati. Secundo ergo se habet habitudo scientie ad scibile. Scientia
autem ad scientem habitudinem habet instituentis. si
autem esset instituta sicut est sic esset a scibili habere
habitudinem cause et causati et ideo bis diceretur. non dicendum
enim quod si intellectus ad modo instituat scientiam sed
non ... motum aliquem quod intellectus de se est ipso possibilis
non autem quod moveatur ab obiecto motu autem ab obiecto
actuatur ut possit ad operari. unde ergo si instituitur
sed est per virtutem scilicet ... sed instituit sicut
instituunt alia sicut fortum ... Queritur ab
utrum scientia aliquo modo referatur ad scientem. Videtur quod
est. quod omnis relatio extremum dicitur quod omnis relatio ad
aliud est et omne quod est ad aliquid extremum habet sed ad extremum
non potest esse tamen relationis (alterius ad extremum) sed in extremum relationis
non dicitur esse ad quod se largiatur esse terminum sed sicut
ad quod tenetur dependentiam eius. Cum ergo sciens respectu
scientie sit terminus scientia non referetur ad scientem et si in
ad modo scientia respiciat scientem sicut terminus terminum
tamen non aspiciat sicut relatio extremum et quod sic forte
patet secundum aliud formam quo si scientia referretur ad scien-

198 q 63 utrum si intellectus referatur ad intelligentem et sensus ad sentientem utrum esset id dicere bis

199 q 64 utrum scientia aliquo referatur ad scientem

q dicet bis ad no^d q^d sic relo est dici semel q
sic actus est dici semel dici h' actus et sic re
lo est dici bis sic g^o ymaginabitur q scia
ad sciente solum dr qr tm sic actus scia aut
ad scibile sol tm dr qr tm sic relo sicut scia re
fertur ad scientem scientis esset actus et
relo et iterum ... eiusd' bis dicitur q e ipsius
...... diuisor relo bis dicitur tm h ipse eius
dem ... relo q e pdicamenti actus e
ex h q actus e de eem sua est q sic in ex h
q relo est de eem sua est q sic ad g^o de eem
e q sic in et ad et per qns q bis dicitur h cu
... diuisor qr ... sibi dr in et no ad ... h e
actus et no relo ... obi etc in dr ad et ... in
te relo et h actus sua scia refert ad scientem
sciens esset solum et obin et p qns bis dicitur q
e ipsius ... edem Queret et eius vna relo in
mensure s' ip^o mo ur q ... qr rela q sr ... mimi
sr in p^o mo rela q mo unius ex h osurgunt
q unitas est mensura duorum dcm est n q unu
tas alii mensurat nisi eo mo quo quatenus
ri^9 ab unitate mensurat alii mensurat ea q alterius
sunt generis eo mo q^o mensurat quantitate et qualitate
dd unus quantitas uel una equalitas esset
facit primum mod' q e mo unius g^o mensura ...
pciat primum mod' Ad opp^m 3^9 mo^9 ... q
primum. h 3^9 mo^9 e mo mense g^o n primus ... d
e q ... e mensuratio in pmo mo ... r^o re
lo n q e in 3° mo est sic inter mensuram et men
suratum itaq extrema est mensura est unum extremum
et mensuratum ad et ex h nominatur relo in
mense relo n ... mense est habitudo inter duo
extrema quorum unum mensura e reliquum mensuratum
sicut relo q e inter scientiam et scibile e relo ... mo
mense qr est h^d inter scibile et scientiam quorum u
num s scibile est mensura et reliquum s scientia e men
suratum ex quo p3 q mensuratio ... passiuo e i
uno extremorum s i mensurato ... actio e in
alto extremorum s mensura relo a' i p^o mo nec ...
mensura et mensuratum h e inter mensuratum et mensuram
ex h n enim e habitudo inter aliqua duo extrema q
utrumque extremum e mensuratum unitate itaq nos
no debemus ymaginari q ista relo sit
inter ipsam unitatem et ... unitas h inter
mensuratum unitate ex una parte et inter mensuratum
unitate ex alia et h ... tres mos unitatis s
ista quantitate et qualitate inter mensuratum ...
... et ... ex una parte et ...
ex alia q^m ad inequale diuisum et dissile
ex quo osurgit duplex diuisitas inter ...
mod' et illum qr in 1° mo mensuratio passiua
solum est in alto extremorum i isto a' ... mensuratio
passiua e in utroque mo. Fa diuisitas est
qr ille mo^9 s 3^9 e mo mense ... mensuratione
actiuam in alto extremorum iste ... mo^9 s p
mum est mo numeri et ... e q ... re
... s mensuratio passiuam i utroque mo.

[marginal note:] ... vero ... non ... ... pmo mo

quemquod mensura ... passiua ex mi unius q^m ad
sile ... ex eqle ul' mo num q^m ad oppositum ...
s dissile inequale et diuisum s g^o p3 ... pmo
modum et ... qr primo mo ... q ... s
numerum ... ex parte extremi Ad q^m p3 qr
... e in 3° mo mensura ... in p^o ...
a' sic. Arguens q ip^o n unum sit mensura
secundum ex parte extremi et ... quantitas s' qua
litas ex parte alterius extremi q tm n e un. S3
tam unum q quantitas ul' qualitas secundum
ex parte fundamenti qr sic dcm est secundum unum
mensura ... ... Deinde dr
s se quidem q dcm ad ad et ... postquam determinauit
phs de relatiuis p se hic determinat de relatiuis s
actus et duo facit qr p^o recapitulat q dcm
e s determinat de relatiuis s actus sa u. Illa
no sic. Dicit g^o recapitulando q relatiua
s se h sic quidem dcm est Deinde cum dicit Illa no
sic. determinat de relatiuis s actus et dis
tinguit ... s tres modos relationum s actus
quos ponit s 1 ... ... 3^m ... no s actus
dicit g^o p^o q aliqua sunt de numero relatiuorum
no qr sint relatiua ... h qr eorum ...
rela ex quo sequitur q s' p actus qr per ...
aliorum sic predicta est de numero eorum q sr re
la no ... se h qr g^us ipsius s scia e de numero
relationum Deinde cum dicit ...
po^t s mod' dicens q ... relatiua ... p se
h ex eo q ... rela ...
... q ... ab ... sint rela per
actus qr per ... sic equalitas ... rela
tum qr equale et simile qr sile. Deinde cum dicit
alia no s actus. po^t 3^m mod' e a' 3^9 mod^9 qu
... no e relatum h per ... actus sic ...
... duplum h e q d^c q alia ... rela ...
tali h e p ... actiuis sicut ... dr relatiue no
qr dr sic relatiuum ... h qr ei accidit ee duplum
q quod duplum e de numero relatorum p se sicut
album est relatiuum per actus h contingat ...
et idem contingit ee album et duplum et n album
dr relatiue no p se h p duplum q ... co ...
git Queret ... quo differt primus p ...
hic ponitur ... ... dd' est q ali e p actus ...
p^o mo ... Ad d^c enim q mod' e qr h
determinat de relatiuo p actus no de relo
per actus dr q inter relo et relatiuum
est sicut inter formam et formatum sicut inter albedinem
et album q a' h dedicet de relatiuo n de relo
ne. p3 qr ponit q simile e relatiuum p actus
et tm e relo per se sicut equalitas est relo
p se h' tm ... inter relatiua p actus. sig
sic est intelligendum quid requiritur ad ...
relatiui per se qr h ... patebit q id q deficit
ab a^o istorum que requiruntur ad ... re
latiui p se ... relatiuum p actus qr per
actus no est n ... a p se et q ...
deficit ab illo q requiritur ad p se h erit

201
No ...
... ...
... ...
... 2°

ali· et ali· relatiu per actus i relatio e p se
duo includuntur· qr oz ul ee id q refertur et
id q e ro referendi hec n· duo requirunt ad id
q est fi id q ht rnm eendi et id q e ro eendi
l forma illa ita si ad est relm oz q sit ul
id q refert et id q e ro referendi hec si p3
refert ad fim pluritas est ro referendi h3
id q ht pluritate refert et cuiusti exitator
notatur relatiu itaq pla requirut ad p
seitate relati qm relonis· qr de pseitate
relonis no e amp a q fit ro referendi h3 ad
perseitate relati requirit q inse hat id
q refert et ro3 referendi hec pla requi
runt ad id q e q ad rom eendi id n· q e
claudit inse id q subsistit et id q e ro subsis
tendi ·l· form ro a eendi. solu3 form d h
go li sr ba p3 q ad li q ad sit relatiu p se
duo requirut ·l· id q refert et id q e ro re
ferendi tote id q deficit ab aliquo istor
ne relatiu p se h3 si fuit relatiu e p actus
sed q ali· et ali deficit relatiu p actus p3
go mo per actus hic ponit ex h dr relatiu
per actus qr deficit a relone que e ro re
ferendi ita q relo q e ro referendi no e in eo
h3 i aco a pq id dr relatiue et ita p actus· v·
g. primus mo e qm spes dr relatie p gns
qr ro referendi no e i spe h3 i genere sicut
dr relatiue p sciaz qr ro referendi ad sale no e
i menia h3 in scia menia n· igr me u re
fert ad scale h3 inqu scia ut patebit i seq
ti qone sic go 1 primus mo est qr aliquid re
fert per rom referendi q no e i eo igr
tle h3 in qu induit rom alteri p omis p
actus· simili et tercius mo p actus e ex h q
ro referendi est in 1o q dr referri p ad a
Sz cu differt a primo mo i primo cu sit e q
id q refert no ht rom referendi n iq in
duit rom sui gnis et sc ro referendi tamen
descendit in spem per gen in 3o aut mo ro
referendi i illo est ex eo q induit rom acci
dentis et ita p actus qr descendit ro referendi
an accidentis i illum sic ro referendi no e i hoc
nisi in q induit rom dupli ul alici alteri re
latiuu per se· sic go p3 q primus mo et tercius
no est relm per actus qr deficit a rone refe
rendi q e i p9 ui i spe p gen i 3o· a· in illo p
rum accidentis· Sz 9 a· mo no e relatiu p actus
qr deficiat a rone referendi qr ille relatius
est ipa ro referendi dr n· relatiu illo mo
equalitas similitudo· equalitas e e ro referendi
duo equalia et similitudo duo similia· dr g
relatiu p actus qr deficit ab eo q refert
l3 n· similitudo et equalitas sit rones referendi
no referuntur ita q similitudo est relatiu per
actus qr p simile qd refert et equalitas p
equale 9giabunt cum hic actiualitates sic
in form ons cum q for est per actus· oppm

aut est per se· dr a for ee p actus no q sic
ca p actus eendi h3 qr no est id q e in sibi
existens u qtu e mo ponitur ita q id q e oppo
per se· s· ee attribuit ipi fore p uni oppoita
alii equalitas et similitudo sr rela per actus no
qr sr ee referendi p actus h3 qr u mo re
ferunt u per u3 silis et eql ita q sic ee q e
opposita attribuit per actus fore ita referri
q e relati no qtenu attribuit relonis que
no e relatiu ·h3· ro referendi ec sc p3 q q
ali· e relatiu p actus i p9 mo tercio qr per
defectu relonis et ronis referendi tal i sp th
qr p defectu eo q refert ¶ Quereret aliquis utru
possit ee q menia sit spes scie et cu scia p
se dicatur rele et mediana no ur q no· qr spe
relatu relatiua e et spes relati per se rela
est p se ut ur· Si g me e spes scie sit scia
p se dr relatie ad obm ita et menia ro ad
hec qoz p9 ponit sr bla oui d inde in medicina
ta ex quor in medicine patebit utriusqs p3
ce sciam et medicinam et ce relonu gnis et spei
ubi aut contrarios sr h q aliq gr sit re
latiu et ei spes no sit rela cu nisi e qr ne
unigr q ponitur e ee g spei id in re inite
scia no est g meie nisi scia dicatur rele
ad scientem et me ad medicum tuc n· scia
eet g meie et sciens gen medici· est g
intenc contrariatoris qr qr scia no dr ad scientem
h3 ad scale id scia no e g unu medicie urg
ymaginari q medim ad medicum di rele
scia ad scale exponant go fo otm qui· c
intratoe g innit q scia f rom scie no dr re
latie h ad scibile menia a f rom ppam sue
spei q addit sup g dr rele ad sciente l·
medicum eo mo quo pot ee relo int eosdem
actus Si a· ntelligit q medicina di ad scale
dicatur ·i· ad medicinale he e solu mo f rom gn
sui q est scia itaq h3 ratione medicine ab
solute id scie dicitur solu rele ad sciete et
no ad scale qr go sicut q scia di relatie ad
scibile· medicina a ad medicum et ad scale
io contingit q scia no est unigenus ipius
meie Si n· eet unig hec sci ad scibile i
menia ad h scile for contingit q me ig
mea saluatur id gnis dr rela ad scale sa
q in ea saluatur id medicine dr rele ad
sciente· ex h p3 ad ea qr scia f oms ter
h3 scaz i ngnis qr di in gnis scaz het vel
sua dicatur ad sciente hec et me l medicina
ad scale hec et scia ¶ Utrius queret ab contrarie
no contestit· qr menia dr ad scientem et scia
ad scibile· ex quo patebit qm medicina f scie
rom ad scale et f rom ppam ad medicum
dr· Ad rationem go illius qois in dd e i q9 consis
tit ro scie et medicine ex quo so apparebit
q qm ¶ Id enim aut primu nod est q scia e
uris accepto rei uris accepto dico accepta

q·67 utrum medicina sit spes scie ad scie dicat
ut si relato est medicina ad
q·68 utrum medica dr ad scientez et sci ad
scale

ab expien intto

ab experien̄ intellectu predicatur et aliquo modo circa an̄
sibilis non contingit quia sic est quantitatem ...
rotag^o illa sic inter ex magistro ad sensibile ...
primus aspectus sic ad sensibile ... ad sententiam
intentionis ut practica scientia est de eisdem ...
sunt scientiam tamen non eodem modo quia ipsa ... practicis
tamen quia est de eisdem ... per industriam media
applicatis ad practicam est de eisdem ...
in absoluto ... regula directiua operis ad
quem se extendit industria medici ex quo ...
quod addit in me super sciam ... practicam ...
in intellectum ab industria media ...
ex quo ... ad
medicam et ad sententiam ... artificium ...
... practicam ... ex ...
... aspectum ... ad sensibile
... ex quo medicina ex
rationem ... addit ... ad
aspectum ad industriam scientis ... dicatur re
latiue ad sententiam ex quo duo ...
medicina ... salutem ... sic ex
di ad sensibile ... salutem ...
... ad medicam sine ad scientiam ...
... practicis ... addit medici ...
... sic ... sic ...
... ista practicis ... dicatur ad me
dicinam et ad scientiam ...
... aspectum ... ad me
dicinale ... aspicit
... aspicit sensibile ...
medicinale ex ... aspectum ...
sic et ...
... medicus ... aspectum ...
est speculatiua ... ad industriam
medica ... speculatiua medici
applicat ad opus ... aspectum ... rationem
practicis et erit aspectum ... aspectum
... a medicam ...
... intellectus ad ...
est medicina ... sic ad ad rationem speciei
et ad ... sic in suis speculatiuis ...
... speculatiua ... ad ad di
rationem generis ... ad rationem speciei ...
... Quod dicit ...
... aspectum ... addebit ...
ad medicam ... quando ...
sensibilis speculatiuis ... ad ... sensibile
ad ... sic in ...
practica non dicit ... ad ad ... practica
... ad medicam ... ad me
thematicam ... ad sensibile ...
... sensibile ... species ...
sensibile species ... saluatur ...
generis ... multiplicia ...
... dimidium est ...
... species ...
duo species ... multiplicis ... species

... sensibile ... et ideo ... speciei ... sic
... rationem generis ... rationem speciei ... sensibile ...
... rationem ... speciei ...
ut plane ... Aliud dicit
... addat aliquam rem ... intentionem
... significationem ...
... significantes ...
... predicamentum aliqua rem ...
... predicamentum ...
unum de ... predicamentis ... aliquam rem ...
dicamentis ab aliis ... rem diuisam ab a
liis predicamentis. Ideo ... addit aliquam
rem super ... aliud dicit aliam rem ab
aliqua ...
esse ... album ... esse ...
album ...
... declarandi primo quod ... res
et quod intentio ... rem addit
super ... addit ad diuisam ab eo ...
... ad intellectum ...
res omnis ...
... diuisum ab alio res ...
... uno ... modo ... significata
... res ... modo ... res ... esse est
illa ... res ... aliquam entitatem ...
... entitatem ...
... diuisa ... existentiam ...
... modo diuersis quod ...
alia ... alia est esse non ... alia ...
... existit ...
... existens non ... modo quo diuersis ... re
alitas ... est alia realitas a realitate
...
... quod ...
... non ... modo quo ...
logica intentio prout est ... intentio ...
aliquam primus ad realitatem primo modo ...
... est ... aliquo ... eadem ...
... veritas et entitas una realitate
... una ... entitas
... entitas et apta nata ...
veritatem ... intentiones fundantur super
una realitate ita quod ... eadem re
... diuisa intentione ... eadem ...
... et eandem indiuisam ...
... esse ... non potest separi
... diuisa ... intentione ...
... eadem realitate potest ...
...
... esse ...
... intentio
... inseparabilia ... separare potest ...
... relinquitur et ideo intentio
... intellectus ... ad
... duos ...
... intentiones possumus vocare ...
de ... declarandum ...
nullam realitatem addit ...

Relatio est habitudo modi ad rem.

quod post patebit. Quadruplex via. Prima via est ex certitudine qua libet scimus relationis ad obiectum cuius est. Secunda via est ex certitudine quam habet relatio ad genera et species suas. Quarta via est ex habitudine quam habet relatio ad motum. Prima via patet sic: habitudo relationis ad fundamentum, ut relatio distinguitur contra ipsum fundamentum, non est habitudo rei ad rem, sed non est cum sit addere novam rem supra fundamentum, sed est habitudo modi ad rem. Ideo non est imaginandum quod hic considerationis ad albedinem, sed sic habitudo duarum rerum, scilicet albedo et similitudo dicunt eandem rem, ita quod similitudo supra albedinem modum realem addit. Itaque eadem realitas quae dicitur albedo magis facit album, dicitur similitudo magis vel minus; dicit modum addit magis vel minus, dicitur ad ad extra. Ita quod similitudo ut similitudo quod non esset nisi quod contra et quod tamen modus nunc esset res extra aliam, non est eadem realitas quae est albedo, sed induit hunc modum quae est unde relationis realitatem quam habet albedo largiens similitudinem, et est ad reale praeter reale fundamentum. Debemus enim imaginari quod eadem albedo licet quod de natura sua sit, sicut ut de natura sua sit ad aliud, sicut earum esse nullam rem addit supra ipsam albedinem, ita nec eam esse ad addit super albedinem nisi modum. Arguimus enim sic contra illos qui ponunt aliam rem relationem praeter rem fundamenti, ita quod habitudo fundamenti ad relationem sit habitudo rei ad rem: impossibile est dare aliquam rem de cuius natura sit esse in, quin illa res sit res accidentis; ergo a simili impossibile est dare aliquam rem de cuius esse sit esse ad, quin illa res sit res relationis. Sed ista res de cuius esse est quod sit ad est res absoluta et res fundamenti; ergo res absoluta et res fundamenti est realitas relationis, et nulla res quae est praeter illam quae est res absoluta et res fundamentalis. Probatio quod sit ad praeter quod relatio realiter additur patet inducendo: quod albedo per esse suum non habet quod ordinetur realiter ad quamlibet aliam albedinem, ita quod posita albedine in duobus extremis nulla alia realitate posita ponitur similitudo, sicut binarius per eandem essentiam et realitatem per quam est binarius per eandem est duplum ad unitatem. Quaerimus enim ab illis qui ponunt quod relatio dicit rem aliam a fundamento, ita quod habitudo unius ad aliud est habitudo rei ad rem, utrum illa realitas sit relatio quia habet modum ad; quia nunc hunc concedere quod nulla realitas est relatio nisi per modum quod est ad. Sed tunc quaero quod ista realitas quam ponunt est realitas relationis quia habet modum ad; ergo omnis realitas de cuius ratione est habere modum ad est realitas relationis; sed de essentia rei absolutae vel fundamentalis est quod habeat modum ad, sed aliquo nisi mediante ex fundamento esse albedinem; ergo realitas rei absolutae et fundamentalis est realitas relationis. Sic ergo licet est frustra ponitur alia realitas. Quaerimus etiam ab eis utrum ista realitas quam ponunt se habet ad ipsum modum ad sicut fundamentum, sicut album non sic, sed quod album refertur; ista est realitas non

refertur nisi sicut fundamentum, quod praeponitur praeter fundamentum relationis absolutum est tertium in praedicamento quod sic praedicamentum relationis. Secundo ergo ex hac via concludo quod habitudo relationis ad fundamentum non sit habitudo rei ad rem addit sed fundamenti. Secunda via ad hoc probandum est ex habitudine quam habet ipsa relationis ad eius obiectum. Debemus enim imaginari quod eadem realitas est quae ligat ipsa quae refertur et obiectum fundamenti ad quod terminatur relatio per eandem enim habitudinem ideo est et illo aspicit quod albi alium [illegible] sed similis cuius aliquam humanitatem sicut generabile est humanitati facit hominem, forte generabile est quod facit hominem similem alteri humanitati cuiuslibet dicto, et sic per nihil additum homo facit hominem per nihil additum facit similem alteri. Dico de albedine quod eadem albedo est quae aspicit ipsum et obiectum, et aspiciendo ipsum facit album, aspiciendo obiectum facit similem. Quaerimus enim ab illo qui ponit quod relatio dicit aliam rem a subiecto: quod album est simile albo et non est simile musico, et non potest esse aliquid nisi propter unam speciem albedinis de natura enim speciei albedinis est quod per modum unum aspiciat quod cum albedinem per quem modum non aspiciat musicum, sic et modus aspiciendi appellatur modus similitudinis, ita quod sic albedo per se ipsam et per nihil additum facit dissimilitudinem in eo quod est album et musicum, ita per se ipsam et per nihil additum facit hoc album similem albo. Tertia via est ex habitudine quam habet relatio ad genera et species ad quae enim non est quod relatio per modum suum distinctum ab aliis praedicamentis per rem suscipitur, sed modus distinctus infra se ipsum in genera et species, ut dictum est in prima quaestione huius capituli. Unde quod realitas per quam distinguitur infra se ipsam in genera et species sed realitas propria, sed non praedicamentum, per modum proprium distinguitur ab aliis praedicamentis et aliam per realitatem alterius distinguitur infra se ipsum, non est imaginandum quod realitas illa per quam distinguitur distinguitur praedicamentum illud infra se ipsum sit realitas aliena, sed est realitas propria, nunc est imaginandum quod ista habeat duplicem realitatem unam in se, scilicet propriam, et aliam per quam distinguitur distinctionem in genera et species sunt una et eadem quae sunt propria et per quam distinctionem distinguitur igitur et species alia eadem realitas est quae est propria relationi et per quam distinctionem distinguitur in genera et species, cum ergo per realitatem fundamenti relatio distinguatur in genera et species, ut manifestum est in praedictis, ergo realitas fundamenti est realitas propria relationibus, nec obstat quod realitas fundamenti sit in alio praedicamento, quia eadem realitas potest vestire duos modos praedicamentales, scilicet praedicamenti absoluti et relationis, sicut patebit in sequenti articulo.

Quarta via ad hoc ostendendum est ex habitudine quam habet relatio ad motum. Videmus enim quod ab eo de non relato fit relatum et de non simili fit similis nulla mutatione facta in ipso sed solum in alio, ut si sol per se esset albus et tunc esset albus quod non esset similis, facta aliqua mutatione in alio ut si ...

attingitur. et omnis particula eius intra ipsum nulla particula
est extra quod non habeatur eius quod perfectum unumquodque rei
est extra quod non est accipere aliquid quod particula
sit, ut patet in tempore. quodcumque tempus quamvis
[illegible] quecumque [illegible] etiam et intra ipsum com-
prehendit [illegible] res [illegible] prodit. secundum
aliquem modum perfectionis unumquodque dicitur perfectum cum non est
quod extra unumquodque est perfectum in isto modo. quia huiusmodi
[illegible] totum que requiruntur ad unum similiter
et corpus [illegible] modum capit totum quantitatem sed
et mundus totum [illegible] capit et non est perfectum
[illegible] modum secundum eundem autem corpus est perfectum hic
modum perfectionis id est linee et superficiei [illegible]
est quartus modus perfectionis respicit perfectionem in quantitate
[illegible] et perfectum in quantitate quod attingit omnem di-
mensionem [illegible] dimensionum
[illegible] non attingit omnem dimensionem quia
[illegible] linea quod dividitur in quantitate quod non attingit
nisi unam dimensionem similiter superficies quod non attingit
nisi duas dimensiones corpus autem perfectum est quod at-
tingit omnes dimensiones attingit tres
[illegible] tres non est [illegible] modum [illegible]
est perfectum corpus [illegible] mundus corpus enim est perfectum quod
attingit omnes dimensiones [illegible] quod nulla di-
mensio [illegible] est que non attingit [illegible]
non attingit [illegible] attingit
longum latum et profundum non tamen
corpus attingit omne longum [illegible] nec
omne latum nec omne profundum mundus autem attingit
omnium [illegible] et [illegible] corpus est [illegible]
perfectum [illegible] mundus attingit omnium
quantitatum quod non attingit corpus. Deinde cum dicit
Et per similitudinem ponit secundum modum quod attenditur secundum similitudinem
et dicitur [illegible] perfectum [illegible]
et distantie [illegible] *Alia vero differentes* dicit
[illegible] aliquid est perfectum secundum virtutem [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] perfectum [illegible]
attingit ultimum gradum generis [illegible]
[illegible] attingit ultimum generis [illegible] perfectum
[illegible] ultimum gradum [illegible]
perfectus medicus [illegible] nullo deficiat secundum propriam
[illegible] virtutis [illegible] attingit medicinam [illegible]
et perfectus tibicinator [illegible] nullo deficit ab arte
[illegible] attingit secundum ultimum gradum
modum [illegible] modum secundum qualitatem
[illegible] qualitates [illegible]
Secundum modum [illegible] perfectum [illegible] virtutem
[illegible] virtutis ultima [illegible]
[illegible] virtutis
[illegible] et [illegible]
nobilissimo gradu [illegible] perfectum isto modo [illegible]
attingit ultimum gradum generis et virtutis [illegible]
ultimum [illegible] perfectum secundum virtutem. Deinde
cum dicit *Et differentes* ponit modum perfectionis [illegible]
tum dicens quod [illegible] perfectum [illegible]
tingit ultimum gradum boni [illegible]

[illegible] dicitur perfectum malum [illegible]
[illegible] nullo deficit [illegible]
[illegible] perfectum [illegible] et perfectum [illegible]
[illegible] nullo deficiunt [illegible]
[illegible] sunt in summo [illegible]
in summo [illegible] perfectum [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
vel bonum [illegible] aliquid dicitur
perfectum secundum virtutem [illegible] virtus est quedam per-
fectio unumquodque [illegible] et est perfectum [illegible] est perfectum
quando nulla pars magnitudinis que magnitudo [illegible]
secundum [illegible] si deficiet [illegible] per-
fectio [illegible] ex magnitudine [illegible]
est quod [illegible] magnitudinem [illegible]
[illegible]
[illegible] magnitudine [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] determinata est [illegible] sic [illegible]
[illegible] equi determinata est [illegible]
et magnitudo [illegible] dixi de equo [illegible] dico de
aliis rebus [illegible] perfectio
[illegible] magnitudine [illegible] magnitudinem
[illegible] magnitudine virtutis quod de magnitudine [illegible]
[illegible] determinata [illegible]
[illegible] magnitudinis [illegible] magnitudinis
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] determinata est magnitudine sive magnitudine
virtuali [illegible] summum gradum [illegible]
[illegible] gradum magnitudinis [illegible] perfectum in [illegible]
[illegible] perfectum [illegible]
secundum ultimum sic virtutis. Deinde cum dicit *Amplius
quibus inest* ponit tertium modum perfectionis qui attenditur secundum
[illegible] est [illegible]
[illegible] *Quibus finis* dicit quod [illegible]
dicuntur perfecta illa quibus inest finis [illegible]
et [illegible] in aliqua perfectione [illegible]
[illegible] est [illegible] perfectio [illegible]
bonum [illegible] et dicitur bonum et optimum perficit
id est [illegible] optimum [illegible] optimum
perfectio est [illegible] perfectio est [illegible]
[illegible] perfectum [illegible]
[illegible] magis [illegible]
perfectio [illegible]
[illegible] perfectum est quod est [illegible]
finis. Deinde cum dicit *Quia finis ultimum* [illegible]
ponit modum perfectum [illegible] dicens quod [illegible]
modum perfectio [illegible] perfectio [illegible]
finis est ultimum [illegible] perfectionis [illegible]
ad ultimum [illegible]
[illegible] perfecte [illegible] ultimum [illegible]
[illegible] omnis ad perfectum [illegible]
quia [illegible] corruptionis [illegible]
est [illegible] est [illegible]
finis ultimum est [illegible]
[illegible] mors et [illegible] ultima
finis [illegible] ad finem ultimum
est. Quod est quod [illegible] finis duo [illegible]

sic volitum et quod sit optimum primo gradu, in quo saluatur ratio voliti et optimi, ipse habet rationem finis. Id autem quod habet rationem voliti et non optimi vel boni simpliciter habet rationem finis cum gradu aliquali secundum quod minus habet rationem voliti et optimi. Ideo non habet rationem finis simpliciter. Cum non [illegible] quod omnis perfectio aliqua bonitas est, [illegible] in aliquo saluatur ratio perfectionis ideo quod in eo saluetur ratio bonitatis. Si ergo [illegible] quod [illegible] dicatur esse perfectio [illegible] ratione boni [illegible] sit [illegible] et solum [illegible] [illegible] dicit philosophus quod dicere ad esse perfecte [illegible] vel perfecte corruptum [illegible] est quod perfectio et corruptio [illegible] hunc [illegible].

Deinde cum dicit: *Secundum quod dicta*, reducit modos perfecti ad duos et dicit [illegible] secundum duos modos [illegible]. *Alia quidem*. [illegible] perfecta dicuntur secundum se [illegible] dicuntur. Alia vero dicuntur perfecta quia secundum bonitatem in nullo deficiunt [illegible] nulla bonitas [illegible] deficiat [illegible] habent [illegible] excedentia ab aliquo alio [illegible] bonitates eorum [illegible] nullius excedi [illegible] quod sit infra bonitatem aliorum quod non sit infra bonitatem illius [illegible] perfectio primum [illegible] imaginatur [illegible] quod omnes bonitates et perfectiones [illegible] et divisim inveniuntur in aliis rebus unitivo modo inveniuntur in deo [illegible] perfectio [illegible] attingit perfectionem omnium [illegible]. Deinde cum dicit: *Alia vero* [illegible] modus perfectionis dicit sic quod alia dicuntur perfecta [illegible] non habent [illegible] excedentia [illegible] perfecta quia non [illegible] aliquid [illegible] excedat [illegible] est infra [illegible] perfectionis quod sit [illegible]. Unde [illegible] primum modum [illegible] quod perfectio primo modo est perfectio [illegible] perfectum in primo modo quod non excedatur ab aliquo quod sit infra [illegible] entis [illegible] infra perfectionem suam [illegible] perfectum [illegible] esse [illegible] perfectum secundo modo quod est perfectum [illegible] non excedatur ab aliquo quod sit infra [illegible] potest excedi ab aliquo quod est [illegible] genus [illegible] manerie [illegible] perfectum [illegible] quod non excedatur ab aliquo quod sit infra maneriem [illegible] possit excedi ab aliquo quod est [illegible] maneriem [illegible] ab angelo [illegible] imaginari quod perfectum primo modo dicitur perfectum cuius perfectio [illegible] modo dicitur perfectum [illegible] ens [illegible] perfectum [illegible] quod attingit totam [illegible] entis et a nullo [illegible] excedi [illegible] perfectum [illegible] attingit perfectiones [illegible] simpliciter puta in homine vel in angelo et quod a nullo exceditur infra ambitum [illegible] entis puta [illegible] vel angeli [illegible] simpliciter.

Deinde [illegible] omnes modos [illegible] reducuntur ad [illegible] modus [illegible] est [illegible] quod ad [illegible] perfectum [illegible] perfectum [illegible] quo ad primum modum [illegible] quo ad [illegible] ad [illegible] gradum [illegible] quo ad [illegible]. Deinde cum dicit: *Alia vero iam* [illegible] modum perfecti [illegible] alia dicuntur perfecta [illegible] ad [illegible] perfecta dicens quod alia dicuntur perfecta [illegible] quia faciunt ad tale sicut perfectus medicus [illegible]

faciat perfectam sanitatem aut quia [illegible] ad tale sicut perfectus magister [illegible] perfectam scientiam aut quia [illegible] aliquid tale per modum similitudinis sicut perfecta imaginatio quae [illegible] perfectio [illegible] ipsum [illegible] vel [illegible] modo dicuntur [illegible] ad perfectum [illegible]. Considerandum [illegible] sit [illegible] quod perfectiones omnium [illegible] sunt in deo et in primo principio [illegible] perfectiones omnium [illegible] in [illegible] ratione [illegible] et [illegible] unitatem [illegible] gradum [illegible] ad [illegible] duo [illegible] via [illegible] primo perfectio [illegible] per [illegible] est [illegible] ad [illegible] via [illegible] agentis [illegible] inferiorum [illegible] via [illegible] est ipsum esse [illegible] via [illegible] primo [illegible] inferiorum [illegible] via [illegible] agens [illegible] effectum [illegible] in effectu ab ipso agente [illegible] modo esse in agente [illegible] effectus est in ipso [illegible] ab agente agens [illegible] ita sicut omnis alia perfectio [illegible] sit ab ipso sic effectualiter [illegible] omnis alia perfectio ab ipso [illegible] tamen [illegible] quod agens ille [illegible] effectum et aliud agens [illegible] per [illegible] quod agens ille [illegible] perfectionem quam largitur effectui per modum [illegible] agens quo artificialiter [illegible] per modum [illegible] et per modum [illegible] cum [illegible] sic agens [illegible] artifex [illegible] omnium perfectionum [illegible] per modum [illegible] et per modum [illegible] primum [illegible] omnis perfectio [illegible] ergo [illegible] non [illegible] perfectiones [illegible] ipso [illegible] quo [illegible] ideo [illegible] quaesitum [illegible] esse primum [illegible] duobus modis [illegible] uno modo sic esse primum esse infinitum [illegible] esse infinitum [illegible] infinitatem [illegible] sic igitur infinitum [illegible] amplectitur omnes gradus [illegible] ergo infinitum [illegible] esse est [illegible] omnes gradus essendi et omnes perfectiones [illegible] omnis gradus [illegible] essendi [illegible] omnis perfectio [illegible] continetur quod [illegible] est [illegible] modo potest [illegible] ipsum [illegible] est ipsum esse [illegible] quod est ipsum esse [illegible] sit ens per [illegible] quod alia [illegible] ipsum esse [illegible] per participationem [illegible] ipsum esse non potest esse ens per participationem quia si esset ens per participationem duo essent [illegible] participans et participatum [illegible] ipsum esse et sic [illegible] aliud quam esse ergo non esset tamen ipsum esse [illegible] ergo [illegible] sit tamen ipsum esse [illegible] sit ens per participationem. Si ergo est ipsum esse [illegible] est [illegible] per esse [illegible] ipsum esse [illegible] non [illegible] plenum [illegible] ergo [illegible] hunc. Si ergo [illegible] primum ad [illegible]

206 [illegible] [illegible]

100

208

quod ex fo · eo modo quo omnis continuitas est continuus
perfecti quod ex imperfecto incipit est perfecti sed ex ipsis
ipsum fit et eodem modo dicitur quod continuus est infinita quod
[illegible]

[illegible]

[illegible]

hoc quod dico hoc quod non est quale quid id est quod per hoc quod per accidens quod
licitum est · iiii cum quod hoc quod est id est quiete hoc quod
oculi per quod ergo quod causam querit dicitur ipse quod
expulsionem per quod querit causam non deridens quam
vel nunc ite causam vel extrinsecam vel ipse vel per ac
cidens ita quod si querat causam tunc de vi nominis et de
visionis non determinat sibi modum causalitatis
ipse et causalitate dicitur et specificat modum causalitatis
et ponens ipsum propter quod vel hoc quod est quod tamen generale in ipsis
ipse · primo ergo determinat de ipsis ponens primum modum
dicens quod hoc quod [illegible] de uno modo hoc quod id est quod species
et materia rei ut significatur hoc quod vel per quod ipse iste est
bonus potest respondere per quod bonitatem suam bonitas
est forma nulla boni. Queret aliquis quo hoc
quod est forma et materia rei dicitur est quod sic igitur per dictum est per
quod vel hoc quod est qualitas esse · secunda est in nominibus qualitas
quod nomina qualitatis significant id est indeterminate quod significat
responsiva determinate · verbi gratia · Si querat quid est aliquid
quod dicat quod indeterminate dicit aliquid determinate intere
· n · ipsius quod quidditas est et intentio ipsius aliquis est hic
quidditas determinata causa ergo ipsum hoc quod querat
causam significabit id est indeterminate quod suum responsum
determinate significat cum ergo responsum ad hoc quod sic species
et materia rei aliud per id significabit aliud quod forma
et materia sic · n · ipsum quod querit quidditatem
aliud id est quod ipsum aliquid est aliud est responsum ad ipsum
quod ita ipsum hoc quod querit causaliter aliud id est
quod forma et materia rei quia forma et materia est responsum
ad quod sicut per ipsum hoc. Deinde cum dicit alio
modo etc ponit secundum modum ipsius hoc quod et dividit in 3 hoc quod
primo ponit istum modum secundo recapitulat duos
modos predictos · 3o dicit modum acceptionis ipsius hoc quod
secunda ibi · primo quod dictum est · tertia ibi · omnino non ipsum
hoc quod · dicit ergo quod secundo modo dicitur hoc quod · illud in quo primo
aptum natum est fieri ipsum actus eo modo quo dicitur
quod est in superficie. Notandum est quod sic in primo modo ipsum hoc quod
vel hoc quod querebat causam formalem sive rei · ita
secundo querit illud primo aptum est in mediante
ita quod primo modo accipitur per quod vel hoc quod [illegible]
quomodo per quam unum et per quod formaliter est sic secundo modo
per quomodo est per quod illud est sicut per quod est coloratum
illud est per quod illud hoc colorem sic in primo modo ipsum
per quod vel hoc quod id erat quod forma et materia rei · quia forma et
rei respondebat ad quod sicut hoc quod vel hoc quod ita secundo
modo ipsum hoc quod id est quod ipsum illud in immediatum
actuatis · quod respondebit est id quod respondet ad quod
sicut hoc quod. Deinde cum dicit · primo quod dictum est
recapitulat duos modos predictos dicens · quod
primo modo hoc quod dictum est quod species et forma recipit
secundo modo id est quod vel illud immediate actuatur · deinde
cum dicit · omnino non ipsum · ponit modum acceptionis
ipsius hoc quod dicens quod utrumque ipsum hoc quod totiens dicitur
quotiens dicitur et hoc est quod est specificatum esse quod per
idem querit hoc quod et causam unum dicit querere hoc quod non est
[illegible] id est quiete hoc quod paralogizatum
est et per quod causam paralogizatum est · et per quod sillogizatum
est et per quod causam eius est sillogismus quod secundo dicit
plus hoc quod causam querit · quia secundo totiens dicitur interro
gatum · quotiens responsum id quotiens [illegible]
dicitur quod respondet ad ipsum per quod et hoc quod totiens dicitur
dicitur hoc quod quod est interrogatum causam. Deinde cum dicit ·
amplius hoc quod · ponit tertium modum ipsius hoc quod · dicens quod ipsum
hoc quod aliquid significat positionem et situm ut hoc quod stetit
aut hoc quod vadit · stare enim et vadere positionem
locum significant. Notandum est quod sicut in primis duobus modis
hoc quod querebat causam ita in isto modo querit situm
et sic in primis duobus modis hoc quod id erat quod
per quod ita in isto modo ipse locum id est quod ubi quod in
hoc quod stetit id est quod ubi quod · vel hoc quod stetit iste id
est quod ubi quod in isto stetit hoc hic id est quod ubi [illegible]
[illegible] · manifestum est in ydiomate gallico et ubi
dicatur situm ergo quod quod querat situm et positionem. De
inde cum dicit · quotiens · postquam philosophus distinxit hoc quod
vel distinguit hoc et diuiditur in 3 partes hoc est modos ·
secunda ibi · amplius autem 3 ibi · amplius autem non aliud · 4 ibi · amplius
quoniam soli mixtum · primo in dicto hoc quod primus modus
dicitur · est · n · primus modus quando dictio dicitur de
dictio vel quia ipse dictionis de dictio quo
ad primum quod est quod et se dicitur unus modo quod dicitur uno
dicitur hoc se quod quod erat esse tempus sic quod quod erat callie
[illegible] hoc se in callie quo ad hunc modum dicitur quod
alio modo dicitur hoc se partes dictionis que ex
istunt in ipso quod quod est · eo modo quo dicimus
callias est albus hoc se · quia albus est indifferenter
ratione callie · callias · n · est quidam albus · ita quod dicit
albus quidam est quod eius · dicit quidam dicitur dicitur in hoc est primus
modus quod respondet primo modo dictis impositionibus quia
respondet primo modo ipsius hoc quod sive in mediate [illegible]
Notandum est · n · quod licet hoc quod sit generalius quod hoc se ut ita
dictum est dupliciter vel declarando de hoc quod posuit
querat ergo et quolibet modos declinat itaque hoc quod
quantum ad illos modos id est quod hoc se quod
aliquando sic partes predictis primo modo ipsius hoc quod primo
ipsius hoc se et in 5 ergo quo utrumque. Queret aliquis
utrum iste callias est albus hoc secundum 2m scilicet primo
modo ipsius hoc quod et ipsius hoc se [illegible] dicendum quod non · [illegible]
[illegible] eadem positio sicut in primo modo illius dictionis
non differentia hoc enim quod predicatum primum albus
enim callie non ad extrinsecum aspicit ipsum · ergo
[illegible] aspicit ipsum hoc se non sonat hoc se quod per primum
sive hoc se · n · requirat enim ut ad extrinsecum illud
super predicatum sicut eum cum dicitur ille amat se
idem recipiatur in illud super predicatum extrinsecum · ergo quod
albus aspicit calliam primum callie extrinsecum non autem cal
lie · quod reflectitur super albus extrinsecum indicat hoc se
extrinsecum albus quod ipsum albus non est callie primum callie
[illegible] quod non callie respondet ad interrogationem
sicut primum hoc quod et hoc quod extrinsecum est in primo modo ipsius hoc
quod si · n · dicatur hoc quod callias est albus respondetur quod
primum sive et per formam suam ita quod eadem non callie
est tamen et non aliquid aliud quod ipse callias sit
albus et est satisfactio querenti · hoc quod callias est
albus et hoc tamen non facit primum modum hoc quod ·
Queret aliquis utrum ista sic hoc se callias

e al' ut q no · q b a i3 e p se et s se ibi e de o i g
l3 no e de o i q ipm o e no pot adde singlari
ad opp one p h s intra aliqm uenirent
q ista no est p se oio callias est al' p tale
motu · q nq3 aliqua actualitas implicet
in illo no obstante q ipm tm p se supponit
aspiciat p d i psa tam cu illa implicatione ac
accitus · aspiciat p actus ut g l3 e p actus
lo musico e lo e cu ista e p se l3 est lo · cu
g ista lo musico e lo ista lo e lo no distat
nisi q in uno claudit implicatio accidentis
in alia no g implicatio actus impedit qd p
positio no sit p se ista · Si dicat sic spa e spa
l3 e p se tam si dicat enea spa e spa p implica
cio actus illo l3 f ceulet p actus q ac
implicat actus illo p3 q spe actu q sit sere
Si · n ee de p se itate spe q e in ere · ois
spa est p in ere · Ad g l3 ua s implicatio actus
in illo ipedit q ppositio n sit p se aim
q oi callias est lo in callia qualibet nisi
plicant priu individuant que accidunt lo
lo · actu q sicut ulle et diuidiuatio e q
ex tunc aia · dicent g isti q l3 p callias
est lo p implicatio actus in illo p actus e
Sed cu plus eu necant p se p approximatio i
diuidiationis ad unu rei q aliq implicatio ac
cidental cu appinqt ad actus q oio illa
p o cense p actus ut cu d lo musicus e lo
q musica oio est accidentale alu e acci
plicatu cu appinquat ad unu rei q illa i
plicatio accidentali no probz qn illa p se p
se · Dic q in p p o e q p u a indiuiduantia
que implicant i callia nl' cu appinquat ad
unu rei q n rei n eausit n iudicio · l3 e g n
necessaria unde dic · Sic dus q implicatio ac
cidentis in illo pl3 p ositio ap se itate se q
ista lo e al' sic per actus + no p se p p e lo e
q in lo e includit q cept oie q quid cept
cept eius respiciat cu in actuali q g
no p p se de dia cept g accidentis i illo
n ipedit p se itatez nec implicatio ipi l3 implicatio
actus in pdicato impedit ut si dicatur sic
lo est al' · l3 est p se t albus e p actus · lo e al'
albu p implicatio actus in pdicato uo aut
si implicatio i pdicato ipedit et no i illo e qui quin
implicatio accidentis e i pdicato · ro ubi p se re
piri p e pdicat p implicatio inclusa · l3 · n lo
no possit ee qui sit al' cu pot ee lo cum no
est al' albu · Si ce lo ubi pot repiri totu p se ycu
l3 g pdicat g actu · qui a implicatio actus
est in illo ubi est qdam oppositio exit re i ac
cidente implicato pdicatu e dicat q p pa
te intellam i l3 oppositio sic cu d l3 musicus
est lo · l3 o d p aliam intellam i lois mu
sica et pone sic lo oppositio no pot absolute
ice p us sic nc lo musicus ab lo e de mtr n
lois musica est lo et est musicus de lo

lois sic indiuiduata e ipse lo t sic e cu oe i q
est de intellam alie p se respiciat i g l3 e p
se sicut lo si callias e lo uno · Sed ad istic oppoz
possumus oie ad ar n q ista callias e lo ista
e p se i p uno mo sic ista · lo est al' · eius ro est
dupl' p q p u o mo oe in distio in l' p tam
distionis · g i p se e i p u q p se est distin
ctio g callias est q l3 i diuidui p se no sic
distinte no p se ita erit in p o mo sic ista
lo e al' ratio e · q p se i p o mo oe in e d omi
q no pot ee cu l3 d callias est al' ar n g n
probat qui sic p se · l3 q no magis p se sic ista
lo e al' al' pot dici et forte melius q dia de
omi d upl' r e · uno mo d de omi dicat ubi
ubi p ita q p u s est · l3 de o i d · i · l3 p dicatu
attigit omne q e illo suu attigat pro omi
tpi sii no fo mo dici de omi d uniuersitate q
ita q uniuersitas est q p dicatu attigat ubi
p omi tpe ita q p o s o lo in quolibet dica qt is
ponit predicatum / et sic i p o mo p mo dis
tribuit pro ptibus ubi t s acc q distribuit
p ptibus qtis / in 3 o aut mo ipm oe distribuit
p ptibus qtis t s acte q distribuat p ptibus
ubi / alu g dici de omi i p se e extre q ipz
omne distribuit et p ptibus ubi t p ro ptibus
qtis sic cu d lo e al' · q oi l3 d e al' q o cu
prer ubi t sup lo e al' quo ad ptes qtis / alu
aut ita est q in p o p se ita e distributio p
p ptibus qtis q no e p ptibus ubi / et sic e i p p o
callias est al' q e i e distributio pro ptibus qtis
ubi seu q semp pro callia p e al' cu no
est pro p ptibus ~~qtis ubi seu~~ ubi quibz ulz
l3 p tes t p tem directam t mod' cu q t e
uniuersitas p ptibus ubi t p ptibus qtis et e ipse
p se i p uno mo p ptis q q u e p ptibus qtis
tm · Deinde cu dicat · aliqd q s c s o · ponit
f mod p sedictis · q si aliqd pdicatu e
omnis i e e p o in aliquo illo aut sa o ipius
illi et e st mo p se ex u depo si sicut e albu
p se q albedo p inest s l3 q subiecta ex m d e
fo l3 f se est unicus no q unu p uno m
sic lo · l3 q p e inest in aliquo ipius enti
tatem e p s lois in qua p o est ipz uni
x p ipsum ine lo m f unu g o plus q iste
l3 mo s ht duas ptes / p e q u ad e i l3 p o
et p se / f a est qn est i a o ipius expons
g o d c sic q respice aliquid pot ee duob
modis aut sic illa aspiciat i d e est illa / ar
sic actus aspiciat i d e e actus / t u e l3 duo
b3 modis / uno mo illa pot aspice illa sin
medio / f o mo illa pt aspice i d e est illa
~~p medium nil~~ est me o illa aspiciat i d e e illa
p medium l3 ex o lo est unus / ita q uide
no aspiciat lo e l3 per aliam ita q illa e me
dium int unice t lo i em · q p ipsum uniri e in
nentibus e e unie ac sic et quol3 ee · no me
rei l3 per forma / fo mo illa aspiciat i d e e

visum medio ut visus est quia est ideo equivale
medium aerem et formalem videndum de visu ut
potest dicere quia actus alium aspicit id est
actus per medium ut visus corpus coloratum
ita quod istud corpus est coloratum est per se per medium quia
coloratum non aspicit corpus nisi per superficiem
aliud autem ipsum actus aspicit id est actus sicut medio
ut cum dicitur superficies est colorata ex quibus
verbis quorum apparet hoc quod non idem est in isto modo
per se tantum et per se immediate / Aliquid enim propositio in
isto modo est per se quod non est immediate ut sic ista
corpus coloratum est quia superficies cadit medium inter pre-
dicatum et subiectum / aliquid est quod est per se immediate
sicut ista superficies est colorata. Queritur an
vera sit superficies est colorata sic per se et immedia-
te quod non quia omnis propositio in media terminabilis
est / ergo ista propositio est terminalis quia ultimum medium
potest cadere inter predicatum et subiectum sic ergo ista pro-
positio est immediata ergo omnis terminalis per se ergo
ista est immediata superficies est colorata
quia ultimum subiectum cadit medium inter superficiem
et colorem ergo alia non est immediata tamen habet tria quia
unum triangulum et hoc tria ultimum subiectum cadit medium
[illegible] est quia non sic immediata [illegible]
[illegible]
[illegible] medium predicatum et subiectum
ad hec quero quod dicitur quod non est immediata superficies est
colorata sic dicitur [illegible] ista tamen
habet tres [illegible] est de immediate
enim immediatum ingreditur [illegible] est immediatum
[illegible] aspiciat [illegible] non per medium
subiectum ita quod ultimum subiectum cadit medium in [illegible] aspi-
ciat [illegible] aspiciat [illegible] non habet immediate tamen
habet tres quia ultimum subiectum est medium inter hec tria et
triangulum immo hec tres per se immediate [illegible]
est in triangulo et alia ista superficies est colo-
rata est immediate [illegible] quia ultimum subiectum est medium
inter colorem et superficiem [illegible] non est immediata
corpus est coloratum quia superficie coloratum per se aspiciat
superficies [illegible] modo est ab immediate [illegible]
immediate [illegible] aspicit ad
[illegible] immediate [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
os medios [illegible] terminatur [illegible]
[illegible] duos [illegible]
[illegible] terminatur [illegible] nulla
est [illegible] prima propositio est [illegible]
[illegible] propositio est [illegible] immediata
non est [illegible] tamen habet tres quia ultimum subiectum
cadit medium inter hec tres et triangulus [illegible]
aliquid cadit medium inter hec tres et triangulum
quod terminatur unum de altero / Sed ista superficies est
colorata [illegible] sic immediata [illegible] aliquod me-
diatorum recipit [illegible] eo modo quo ymagi-
natur quod aliquid [illegible] opinio est [illegible]
[illegible] ad [illegible] quod imme-
diatio [illegible] est illa que excludit [illegible]

immediatio quia non ingreditur subiectum terminatio non exclu-
dit aliquid in propositione est immediata ingreditur subiectum quod tamen
terminabilis est sicut patet de triangulo habet tria. Queritur
an vera sit immediata de quo [illegible] sicut [illegible] quod per
propositionem [illegible] est quod sic per [illegible] non est ideo per se quia
immediatum aliquid eius propositio per se est quod tamen ingreditur. [illegible]
[illegible]
[illegible] hec tres [illegible] modo me-
[illegible] medium [illegible]
hec tres [illegible] media est [illegible] quia
ex quo terminatur est aliquid [illegible] est medium [illegible]
[illegible] enim quorum [illegible] non est quod est me-
[illegible] sic medium [illegible] et [illegible] aliquid est per se
quod est medium ingreditur et sic triangulus habet tria.
[illegible] per se id est quod in medium nulla propositio
per se esset media [illegible] quod in medium non [illegible]
per se quereret ergo [illegible] ista vera sic id est quod [illegible]
[illegible] quia ista est per se [illegible] habet tria et
non est immediata [illegible] est immediatum [illegible]
[illegible] eo modo quo triangulus habet tria est immediate [illegible]
est immediatum id est quod per ista quod [illegible]
aspiciat [illegible] quod [illegible] aspicit [illegible]
[illegible] est immediate ingreditur [illegible] aliquid [illegible]
non aspiciat [illegible] immediate est ingreditur [illegible]
[illegible] ista est medium ergo [illegible]
[illegible] quia hec tres [illegible] aspicit triangulum
[illegible] sic ergo immediatum [illegible] id est quod per
[illegible] est in medium ergo esse et modo non est id est quod
[illegible] id esset immediatum ergo esse et [illegible]
[illegible] esset in medium quia triangulus habet tria per [illegible]
est in medium [illegible] immediationis. Queritur
ab [illegible] eadem propositio sit per se et per se immediata ergo [illegible]
ista superficies est colorata vel triangulus habet tres
[illegible] eandem [illegible] eadem propositio [illegible] tres
conditiones [illegible] quod non [illegible] indicat per se
[illegible] medium [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] predicatum [illegible] ergo
indicatur per se quia [illegible] aspicit [illegible] ad [illegible]
[illegible] esse [illegible] per se [illegible]
[illegible] per [illegible] non est
[illegible] modo sic est per se et per se eo modo quo dicitur quod su-
perficies est colorata per se et per se [illegible] quia per
[illegible] primo [illegible] sed immediata
[illegible] est [illegible] quia [illegible]
[illegible] aspiciat [illegible] in medium consistit
in [illegible] medium sic ergo dicemus quod ista
corpus est coloratum per se quia coloratum aspiciat corpus
per [illegible] per superficiem [illegible] non est ut in media quia
non ita aspicit corpus [illegible] aspiciat [illegible]
Queritur [illegible] aliquis [illegible] per se sic id est quod [illegible] ipsum
[illegible] immediatum sic id est quod [illegible] ipsum [illegible]
quod id est [illegible] differunt [illegible] quia omnis propositio
in medium ingreditur quae per duos [illegible] in-
cludit [illegible] intellectum [illegible]
[illegible] est quia [illegible] hunc per [illegible]
[illegible] immediate hunc non per aliquid ad [illegible]
ergo [illegible] accipitur [illegible] ipsum [illegible] non [illegible]

q ipsum q(ua)l(ita)te hinc p(er) ipsum exp(er)te auf(er)t neg(o)
tiu(m) a accipie(n)te p(ri)mu(m) ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
q(uod) q(u)a(n)tum p(re)dica(men)tu(m) aspicie(n)t ... [illegible]
n(on) aspiciat aliq(uo)d p(ri)n(cipi)u(m) illo · i(d est) p(ri)mo indicate

Queret ulti(mo) ... [illegible]
... in medio ... [illegible]
... [illegible]
... p(er) actus est mediatu(m) ... [illegible]
est reductu(m) ad p(er) se et e(ss)e reducte ... [illegible]

[illegible]

Queret ... ad istam a(utem) [illegible]

[illegible]

est e(ss)e aspiciat p(ri)n(cipi)u(m) modu(m) ... [illegible]
... [illegible]
... ad ... [illegible]
... talis modi p(er) se sor[ti]etur ... [illegible]
... [illegible]
... q(uod) e(ss)e ex(tr)insece collocatur
in q(u)a(n)d(o)(m)b(us) accide(n)tis ... [illegible]
... [illegible]
accide(n)tis ... de ente ... [illegible]
... [illegible]
... in q(u)a(n)d(o)(m)b(us) accide(n)tis ... [illegible]
in ... de ente · ad ... [illegible]
... [illegible]
... in medio ... [illegible]

[illegible]

Dicto d(e) p(rese)nti ... [illegible]

[illegible]

est ordo partium secundum locum sicut et secundum quod eorum positio quantitatem consequitur ex ordine partium ad invicem. Ordo autem partium ad invicem duobus modis est, scilicet vel secundum formam et speciem vel secundum totum. Secundum formam vocatur quando ipsum oppositum in quo sunt partes est oppositum ex diversis secundum formam, sicut est totum ethereogeneum. Secundum totum vero positionem vocantur quando partes totius non distinguuntur forma [illegible] sed solum per ymaginationem [illegible]. Autem isti duo [illegible] quando partes que sunt infra tale totum solum positione distinguuntur et non actu [illegible] participant actualiter [illegible]. [illegible] dicit positionem [illegible] quia vocantur positiones dispositiones [illegible] dispositione [illegible] positiones [illegible] ipsum nomen dispositionis [illegible] dispositionibus [illegible] denominat disposita [illegible] ex eo quod sunt vel sic posita est. Posita dico vel positione que est [illegible] que est predicamentum [illegible] in ordine partium.

Habitus vero dicitur [illegible] ad totum [illegible] et dividitur in duas partes, quia primo determinat de habitu, secundo de ipso habere quod est quasi derivatum ab habitu [illegible] habere vero dicitur. Prima in duas, quia primo determinat de habitu, secundo de positione [illegible] de habitu [illegible]. Prima in duas [illegible] dicit [illegible] passio [illegible] sicut esse et si [illegible] modo oppositum [illegible] et passio [illegible] determinat de habitu, secundo de parte [illegible] et [illegible] secundo modo [illegible] prima in duas quia primo ponit primum modum, secundo excludit quoddam dubium [illegible] modus est quod habitus in [illegible] predicamentum habitus et predicamentum [illegible] significandi dicit quod [illegible] medium inter agens et patiens [illegible] explicans [illegible] habitus dicit quod est quoddam medium [illegible] sicut actio et factio [illegible] medium inter duo eo modo quo dicimus quod motus et actus sunt quoddam media inter movens et motum [illegible] quod habitus uno quodam modo dicitur tamquam actio [illegible] quoddam medium [illegible] et sicut actio et motus est quoddam medium [illegible] media est et [illegible] medium est.

[illegible] dicit habere [illegible] removere quoddam dubium [illegible] aliquis quia per medium [illegible] ab [illegible] est [illegible] ipse habitus [illegible] excludens dicit quod ipse habitus quo ad [illegible] est quod [illegible] habitus [illegible] est [illegible].

Queret ab [illegible] quomodo [illegible] cum [illegible] potest prima videtur [illegible] de [illegible] ipsius esse prima [illegible] est [illegible] ad [illegible] quod tendit seipsum [illegible] albedo [illegible] est [illegible] albi [illegible] alia [illegible] ymaginari [illegible]

fieri [illegible] seipsum [illegible] ad [illegible] ad [illegible] seipsum non denominat [illegible] ad [illegible] sic quies [illegible] predicamentalis [illegible] alteri [illegible] ipsum [illegible].

[illegible] duo [illegible] distinctio [illegible] de duabus [illegible] actu [illegible] esse formis [illegible] formis [illegible] esse [illegible] albedinis est ex eo quod facit album et [illegible] esse albi est ex eo quod fit album per albedinem [illegible] et facit [illegible] respicit [illegible] suo modo [illegible] album [illegible] et sic [illegible] album est album vel fit album [illegible] duobus modis quia album fit album efficienter per albedinem [illegible] album per albedinem formaliter. Ita quod ex parte albedinis facere est ex parte albi [illegible] albi est [illegible] albedinis [illegible] albedinis est ex eo quod est [illegible] albi est ex eo quod [illegible] dico de habitu quia [illegible] quod sonat in agere [illegible] et est [illegible] quod sonat [illegible] habitus [illegible] habet [illegible] ut [illegible] medium [illegible] alius per modum actum et alius per modum passivum [illegible] non fit quia album est [illegible] talem [illegible] tale fit per formam et per albedinem ipsa [illegible] facit [illegible] non [illegible] efficienter [illegible] dicitur quod sic [illegible] ipsi agenti quia agens [illegible] formam agit. Sic autem ipsa forma tenet medium inter agentem et passivum.

Queret aliquis [illegible] quomodo possit esse [illegible] habitus [illegible] actus [illegible] ut patebit infra [illegible] duobus modis [illegible] uno modo ut actus [illegible] actus est [illegible] quod est post [illegible] predicamenta non [illegible] ex parte actus [illegible] actus [illegible] ipsum [illegible] est quod ipsum [illegible] et ipsum actus [illegible] id est quod [illegible] id est [illegible] passiva [illegible] id est quod [illegible] addit [illegible] modum [illegible] addit [illegible] actus [illegible] ipsum [illegible] et sic actus seipso [illegible] non [illegible] dicitur actus [illegible] alio [illegible] dico quod [illegible] est [illegible] seipso [illegible] seipso [illegible]. [illegible] modo [illegible] actus et potentia et sic [illegible] specifica est [illegible] habet et [illegible] habere et [illegible] est [illegible] habitus eo modo quo [illegible] ita est [illegible]

habendi quod non habet isto modo habendi quia quod habet isto
modo habendi habet habitum quem predicamentum 10m aliquid quod habet habitum
predicabile non est ipsum actus [illegible] tamen
et indumentum [illegible] unum mirabile quod ex
eo quod habitus predicamentum habet primo modo habendi et [illegible] est
id [illegible] habendi et illo modo [illegible] quod
[illegible] qui est actus habitus ab eo primo modo habendi
[illegible] habet secundo modo habitus [illegible] habet et est [illegible]
[illegible] ab eo [illegible] facit quale quod est similiter
modus specialis predicabilis facit quale ita [illegible]
[illegible] actus ab eo habet [illegible]
speciem quod [illegible] habitus. Deinde cum dicat: alio
uero modo. ponit modum habitus dicens quod alio modo
dicitur habitus dispositio [illegible] ad dispositionem
[illegible] dispositio [illegible] alterius [illegible]
ad bene dispositum male [illegible] ad male
dispositio [illegible] ad [illegible] alterius [illegible]
aut aliquis dicitur esse robustus quia bene dispositus est
ad agendum. Deinde cum dicit: amplius habitus di-
positionis tamen modum dicens quod non solum dispositio [illegible]
[illegible] modo est habitus [illegible] dispositio que est pars huius
dispositionis predicte est habitus non solum [illegible]
habitum ipsam dispositionem totam [illegible] dispositionem partium sic
dispositio partium alias est pars dispositionis alias totius
[illegible] modum virtutes partium [illegible] habitus quedam
sunt [illegible] que est habitus [illegible] et
prudentia [illegible] Notandum est quod [illegible] habitus quod est in
[illegible] qualitas [illegible] aliquis cum
[illegible] habitus distinguitur contra dispositionem quomodo habitus nominat
dispositio tamen [illegible] non denominet dispositionem
[illegible] est quod [illegible] accipitur dispositio [illegible]
modo dicitur dispositio qualitas [illegible] ad dispositionem [illegible]
[illegible] et isto modo accipiendi dispositionem habitus
dispositio est quia habitus quedam qualitas [illegible] qualitas
[illegible] ut ad agendum [illegible] modo
diligenter agendum [illegible] habitus [illegible]
de ratione dispositionis dispositione [illegible]
[illegible] per quas habitus vel aliquis est dispositum
[illegible] accipitur [illegible] modo dispositio id est qualitas
[illegible] firmata [illegible] habitus autem id est qualitas
[illegible] [illegible] malignitate
[illegible] scientiam vel artem habet [illegible] et isto
modo habitus [illegible] dispositionem dimidie [illegible]
non [illegible] Notandum quod anima [illegible] potentias de
[illegible] imaginari quod anima est [illegible] totum
[illegible] potentia [illegible] potest [illegible]
[illegible] id quod [illegible] potentia
[illegible] omnem potentiam claudit
et [illegible] omnem actum potest claudere ergo [illegible]
totalitate [illegible] potentia
sic anima est [illegible] totum claudens [illegible] intellectum
voluntatem et [illegible] potentiam [illegible] clausi
omnis [illegible] potentia est et [illegible]
[illegible] cum dicat quod partium anime vir-
tutes [illegible] habitus [illegible] virtutes potest
modificare [illegible] quod [illegible] mo-
dificat intellectum [illegible] et [illegible]

de aliis. Deinde cum dicit: passio non dicitur. Sic [illegible]
distinguit modos passionis et dicit [illegible]
[illegible] Alio uero [illegible] amplius [illegible] amplius
magnitudines. dicit [illegible] quod passio uno modo dicitur qualitas
[illegible] alterari [illegible] quod modo albedo et nigredo
dulce et amarum [illegible] passiones [illegible]
[illegible] species qualitatis que vocatur passio
vel passibilis qualitas [illegible] expone [illegible]
modum dicens quod passio primo modo id est quod [illegible]
[illegible] [illegible] passio
[illegible] ad [illegible] de albedine in nig-
redinem de amaritudine in dulcedinem [illegible]
[illegible] motus et passio [illegible] actus potest pa-
[illegible] est [illegible] actus potest agere [illegible] autem
[illegible] effectus [illegible] ad eam eo modo quod dicit
quod [illegible] actus [illegible] est effectus [illegible]
et eodem modo [illegible] passionis potest passiue [illegible]
[illegible] non [illegible] passiuum. De-
inde cum dicit: alio uero modo. ponit modum dicens
quod [illegible] modus passionis est [illegible] modum altera-
[illegible] et [illegible] qualitatem [illegible]
modo dicuntur passiones eo modo quo calefieri et
frigidari passiones dicuntur et isto modo passio
accipitur [illegible] predicamentum. Queret aliquis
[illegible] passio [illegible] modo et [illegible] differunt [illegible]
[illegible] per [illegible] modum [illegible]
[illegible] passio et [illegible] modo et [illegible] ad [illegible] ca-
lefieri et caliditas non [illegible] modum [illegible]
non est ibi [illegible] quod passio [illegible] et [illegible]
non differunt realiter [illegible] differunt [illegible] modum quod
non differunt realiter [illegible] quia eandem albedinem
dicit [illegible] et eandem caliditatem dicit
[illegible] et calefieri [illegible] calefieri nominat eam
ut est [illegible] ad aliud [illegible] nominat
eandem [illegible] ergo solum differunt
penes modum significandi ex quo [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] maiorem [illegible]
notandum est quod eadem realitas est [illegible] actionis et
passionis et motus dicitur [illegible] eadem realitas al-
terationis et ipsius albefieri et ipsius albefacere [illegible]
differunt [illegible] quia [illegible] dicitur et qualitas dicitur
[illegible] absolute et [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] ab alio est ita quod [illegible]
addit [illegible] ad agens passio [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] passio motus non dicit [illegible]
modum tendentie ad [illegible] ita quod calefieri [illegible] motus
est et passio est motus [illegible] nominat
calorem esse [illegible] et [illegible] tendentiam ad
[illegible] ut sit [illegible] quod non differunt [illegible] et [illegible]
[illegible] penes tendentiam et non tendentiam [illegible]
modo calefieri passio est [illegible] denominatur [illegible]
[illegible] ad [illegible] et largitur sibi [illegible]
[illegible] denominationem quod [illegible] ad predicamentum [illegible]
[illegible] predicamentum [illegible] est. Deinde cum dicit: amplius [illegible].
ponit [illegible] modum passionis dicens quod [illegible] modo
[illegible] passio [illegible] modo
[illegible] magne [illegible] et [illegible]

et tales vocantur passiones. Notandum est quod omnis pas-
sio magis facta abiicit a substantia [illegible]
non alteratio et passio nata est ad generationem [illegible]
[illegible] genus est alterationis et sic est et inter
separabilia [illegible] ita genus et alteratio [illegible]
est contrarius alterius idem impossibile est quod alteratio vel passio
sit via ad generationem unius quin sit via ad corrup-
tionem alterius et sic magis facta magis est propin-
qua [illegible]
[illegible] sit ad non esse et ideo non [illegible]
[illegible] ex quo est ad corruptionem [illegible] est
via ad non [illegible] est abiiciens a substantia sic ergo ita
est quod [illegible] passionis est abiiciens a substantia
[illegible] abiiciunt. Haec magis vocantur pas-
siones [illegible] passiones tales et vocantur
de quibus dicit philosophus in isto [illegible]
cum dicit: amplius et magnitudines. Ponit quartum
modum dicens quod quarto modo non omnes [illegible]
[illegible] calamitates sed magnitudines calami-
tatum et [illegible] passiones dicuntur. Notandum est quod omnis
alteratio [illegible] via est ad formam sed alia est via ad
formam quae competit rei et conservat rem sicut
alteratio quae est via in sanitatem [illegible] quod melius
acquirit quam [illegible] acquirendo proficere dicitur
[illegible] alteratio quae est via [illegible] formam [illegible] magis
dicitur quam passio aliqua alteratio est via in formam
[illegible] quae non salvat rem sed corrumpit
sic alteratio quae est via in infirmitatem et talis al-
teratio [illegible] dicitur [illegible] philosophus [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
[illegible] appetitum rei [illegible] est contra appetitum rei quod
rem corrumpit et non salvat. Differt autem [illegible] modo
ultimus passionis [illegible] non penes rem
sed penes excessum nocumenti sed penes mag-

Privatio dicitur. Hic distinguit [illegible]
modos privationis. Omnis autem privatio [illegible]
duo includit scilicet negationem habitus et aptitudinem
ad illum. Primo ergo distinguit privationem ex parte aptitudinis
secundo ex parte negationis [illegible] et amplius autem [illegible]
quod est a. Primo [illegible] modos quos ponit, secundo
[illegible] Amplius si aptum, tertio [illegible] amplius [illegible]
sed [illegible] modum dicens quod uno modo dicitur
aliquid privari si non habet aliquid quod est natum
ad habere [illegible] dicitur privari oculo quod
[illegible] aptum natum non sit aptum na-
tum habere [illegible] dicitur privari oculis
quod privatur [illegible] aptum natum habere ab [illegible]
[illegible] non sit aptum natum habere ab ipsa
planta. Notandum est quod [illegible]
[illegible] quo privatur ad sit aptum na-
tum habere ab [illegible] est quod sic [illegible]
[illegible] est aptum natum
habere ab [illegible] est quo primus modus privationis
reperitur [illegible]
[illegible] hunc modum privationis [illegible]
[illegible] negationem et privationem quia negatio
potest salvari in [illegible]

est habere actum negatur [illegible] quod potest habere ac-
tum [illegible] negatur [illegible] impossibile solum sed
solum impossibile [illegible] quod est impossibile esse negatione potest
dici sed privatione non [illegible] a nullo potest haberi
et in nullo potest esse impossibile est esse. [illegible] impossibile esse
[illegible] cadit sub ambitu negationis quod non cadit
sub ambitu privationis [illegible] ab [illegible] habere [illegible]
[illegible] potest habere [illegible] ambitum impossibilis [illegible]
ambitum potest [illegible] privationem potest dici non
solum negationem [illegible] dixit philosophus quod ad dicendum privari
[illegible] quod aptum natum est habere ab [illegible] si non
esset aptum natum habere ab [illegible] sub ambitu impossibile
caderet et per consequens sub [illegible] privationis [illegible] non
[illegible] Notandum [illegible] sic species se habent
sicut numeri [illegible] gradus [illegible]
addit super aliam [illegible] ita quaelibet species
superior [illegible] alteram speciem addit gradum perfectionis
itaque inferior species semper aliquo gradu pri-
vatur quae ab aliquo alio est apta nata
habere [illegible] modum privationis [illegible]
primus modus privationis est quando privatur [illegible] quod
aptum natum esse [illegible] aptum natum esse in ipso
[illegible] species inferior [illegible] privatur [illegible]
aptum natum esse [illegible] quaelibet species inferior aliquem
modum privationis habet et non [illegible] species
[illegible] Secundus modus privationis est
quando privatur [illegible] perfectione quae est apta
nata esse infra ambitum entis [illegible] non sit ap-
ta nata esse in ipso [illegible] omnis species [illegible] aliqua per-
fectione privatur quae est [illegible] nullo modo
finitum potest attingere perfectionem infiniti et per consequens si
est [illegible] infra ambitum entis sequitur quod
[illegible] iste modus privationis ex [illegible]
[illegible] suo modo opposita est ex [illegible] et
privatione [illegible] declarando [illegible] declarandum est
quod in solo deo non est [illegible] modus privationis [illegible] modo
privationis [illegible] quia non
attingit perfectionem aliquam quae est infra ambitum
entis [illegible] non esse [illegible] superi-
[illegible] perfectio attingit omnem modum perfectionis
nulla perfectione privatur et non erit [illegible]
modo privationis [illegible]
[illegible] perfectio [illegible] ad
[illegible] modus privationis [illegible] vocatur
[illegible] quia attingit perfectionem [illegible] genere sed
non in omni quia non attingit perfectionem quae est [illegible]
[illegible] perfectio [illegible] sit apta nata
habere ab [illegible] perfectio est
privatio isto modo [illegible]
[illegible] ad aliquod genus [illegible] perfectio [illegible]
[illegible] ad ambitum totius entis [illegible] est ap-
ta nata habere ab [illegible] quod non [illegible]
[illegible] modus
privationis. Deinde cum dicit: Alio modo. Ponit [illegible]
modum privationis dicens quod et aliquid dicitur privari
[illegible] modo quod privatur aliquo quod est aptum natum habere
ab ipso vel [illegible]

V

s. quod est aptum natum haberi ab ipso sine ut a genere eius ut
de vacuo? ... dicitur enim cecum talpa. talpa enim non dicitur ceca quia
privatur visu quem est apta nata habere ab ipso ita quod
per se dicatur privari. talpa enim privatur visu quem nunde est
apta nata habere ab ipsa sed a genere eius puta ab animali et
ita privatur non per se sed secundum genus. Ulterius ait utrum privatio
magis proprie dicatur ipso modo quod isto vel eius. pro primo
modo consistit in privationis. secundo ex hoc quod dicendum non est
in privationis magis proprie salvatur isto modo quam ipso.
Ad evidentiam primi notandum est quod in omni privatione duo
sunt scilicet negatio sive subiectum habitus et habitus ad illud
et ideo ista duo contingunt sibi in magis et minus proprie.
prius dictum est nomine privatio proprie privatum aliquo
modo est negatio cum habilitate ad ipsum quod in eodem
subiecto sit negatio et habilitas. Sed contingit quod
negatio sit in subiecto habilitatis in uno aliquo alio
vero quod negatio et habilitas distent subiecto tunc
minus proprie est privatio quam primo modo et quanto magis
distant illa in quibus sunt negatio et habilitas tanto
minus proprie est in privatione et quanto minus distant tanto
magis proprie et quando in nullo distant tunc proprissime
patet ergo primum. Secundum autem ex isto patet quia primus modus est quando
negatio est in uno et habilitas est infra totum animalium
vitam entis. secundus autem modus est quando negatio est in specie ha-
bilitas autem est in genere et quia ambo sunt in eodem magis
eorum distantia est inter ens ex una parte in quo est ha-
bilitas et partem entis ex alia parte in quo est ne-
gatio. quantum ad primum modum quod sit inter speciem ex
una parte in qua est negatio et genus ex alia parte in quo est
habilitas. quantum ad secundum modum ergo magis proprie est pri-
vatio isto modo quam in primo. ita quod ipse in
primo magis abinvicem distant modus ipse in quo distantia
totius entis et partis entis. in secundo modo minus
minus ipse ... quam in tertio distantia inter genus
et speciem et in uno proprissime quia nulla distantia est
negationis et habilitatis quia sunt in eodem subiecto. Deinde
cum dicit. amplius si aptum natum. ponit tertium modum
privationis quae accipitur ex parte temporis et assignatur
distinctio ... dicens quod tertio privatio est in aliquo tertio
modo quando aliquid privatur eo quod est aptum na-
tum habere et in tempore quo est aptum natum habere.
isto modo cecitas privatio est non enim quodlibet est cecum
secundum quamlibet etatem sed tantum vocatur quod cecum quod non habet vi-
sum in illa etate in qua aptum natum est habere et sicut
privatio recipit distinctionem temporis ita recipit distinctionem
aliquam aliam puta loci ... non enim privatio dicitur
in quolibet loco sed in loco in quo est apta
nata est habere. Dicitur aliquid respectu ipsa privatio distin-
ctionem partis esse ... ... non est privatio
in qualibet parte corporis puta in manu sed recte
in ... respectu ... non
enim ... dicitur privari magnitudine si non habet tantam
magnitudinem quantam habet elephas. dicitur respectu ...
natum modum. non enim asinus dicitur tardus quando
... si non currit ita velociter sicut capra privatio
ergo scilicet distinctionem loci tangens philosophus cum dicit in quibus
sunt secundum ... ...

... ... quod tamen ... modum ...
dicitur ... quod privatum sit non habet quod est aptum
natum habere in loco in quo est aptum natum
et secundum partem et quando est aptum natum et ad tertium
ad quod est aptum et secundum modum secundum quem est aptum
natum. Deinde cum dicit. amplius etiam. ponit quartum
modum dicens quod ablatio alicuius per violentiam
privatio vocatur. unde sciendum quod omne violentum est contra ipsum
tum naturalem per violentiam ergo removetur res a suo
... ... quod ... est apta nata habere ... suo
... ergo ... removetur ab eo quod est apta nata
habere ab illo ergo violentia privatio est vel ... pri-
vationem. Deinde cum dicit. et quoties autem. multi-
plicat modos privationis ex parte negationis et
dividit in duos. scilicet ... modos. amplius ideo ... primum
secundum. amplius quod sicut est ... amplius omnino non habere. ponit
ergo primum modum dicens quod quotiens modis
designantur negationes per hanc particulam a
tociens dicuntur privationes. quod dicit in greco a. dicitur
dicitur et ... ad designandum negationem ergo quot
modis designat tot modis dicetur privatio sicut in-
nos addimus in latino hanc particulam in ad
designandum privationem vel negationem ita addunt greci hanc par-
ticulam a. ponit autem exemplum de in isto modo dicens
quod inequale dicitur quod non habet equalitatem aptum natum
habere et invisibile eo quod omnino non habet colorem
et eo quod ... habet sicut pede dicitur aliquis vel eo quod
omnino non habet pedes vel eo quod turpes. Deinde cum
dicit. amplius et eo. ponit secundum modum dicens quod
aliquid dicitur privari aliquo eo quod parum habet de illo
sicut habet aliquod granum non ignitum dicitur aliquid ex
eo quod parum habet de igne parum enim habere est aliquo modo
privative habere. et secundum istum modum iste secundus modus reducitur
ad precedentem. Deinde cum dicit. amplius quod facile
ponit tertium modum dicens quod aliquid dicitur privari aliquo
ex hoc quod non facile vel non bene attingit ad eo
modo quo dicitur ad insecabile non quia non secatur
omnino sed quod non facile vel bene secatur. Deinde cum dicit.
amplius omnino non habere. ponit ultimum modum dicens quod
aliquid privatur ab aliquo ex hoc quod omnino non habet id
nisi modo ... in isto modo non potest dici ... ce-
cus ille dicitur in isto modo qui in ... oculis ... bi
... privatur. ex quo contingit quod inter privationem et
habitum est dare medium sicut inter ... ... et ... medium
te dicitur medium. modo ... ... non est ...
... videns et ... ... medium privatio
et habitus non evacuant totum divisum ... quod
est ... non omne bonum vel est bonum vel est malum vel
est iustum vel iniustum. quod inter bonum et malum sicut
et iniustum est dare medium ... magis ...
... quod ... non dicitur bonum ... ...
virtute recedit ... ...
virtute et ad bonum omnis medius ... ...
... recedit nec ... ... in uno
... recedit a bono omnis. ex quo patet quod ...
a bono omnis non ... est ... ...
omnia ... ...

medietatem ponit exemplum ibi dicens quod prout linea non dividitur in maius et minus in quolibet sed sicut par et impar non dividitur in maius et minus in quolibet sed in numero non enim unumquodque est vel par vel impar est. Sed omnis numerus vel par vel impar est et sic patet ista contrarietas. Sciendum autem quod in primo et ultimo scilicet in quinario negativo ... quinque non est numerus nec par nec impar ... bonum et malum non dividunt ... sed in subiecto animali ... non ... animal nec bonum

Habere multipliciter dicitur etc. hic determinat ... de ipso habere quod denominatur ab habitu et dividitur in octo modos. Primo ponit multiplicitatem ... ipsius habere ... quo habere debet intelligi. Secundo ibi: aut ut aliquod ... ponit primum modum dicens quod uno modo ... habere aliquid quod ducit in scientiam ... violenter ducatur ... ut tyrannum ... civitates ... corpus ... vestimentum ... quod sic ... aut in membro aliquid ponit ... modum dicens quod ... habere id quod existit in eo sicut ... mensura quo dicitur quod est habere statum ...

Dicitur etiam aliud ut ... ponit ... modum dicens quod ... continens ... locus locatum ... sicut lagena habet vinum et amicitias ... et navis ... nautas et isto modo ... totum habet suas partes ... partes continentur in toto actualiter ... arbores habere corticem ... habere ... aquam ... homines habere ... et locus locatum ... est predicamentum ... in predicamento habitus ... magis ... contentis ... predicamento ... continens ... predicamento ... quod ... predicamentum ... respectus ... genus ... continens et contentum ... in predicamento ... continens ... habitus ... corticem ... quae sunt ... hic. Queret ... utrum ... habere ... in loco faciat unum predicamentum vel duo ... dicendum quod ... unum predicamentum consurgit ex his quod locus habet locatum habet. Locus enim non est ... consurg...

duorum predicamentorum ... ex his patebit quod ... habere et habitum non facit ... unum predicamentum ... ad illam partem non dicendum est quod una ... predicamentum est ... denominationis quaecumque denominatio ... aliqua alia reducitur non potest ... nisi unum ... predicamentum est una denominatio ... non reducitur ... quod ... duae denominationes quarum una non reducitur in aliam nec aliqua ... in tertiam ... duo predicamenta itaque si duo aliqua faciant unam denominationem ... vel duas reductas ... faciunt unum predicamentum ... duo faciunt duas denominationes non reductas ... faciunt duo predicamenta ... quod habere locum et habere locatum non ... apta nata facere ... unam dependentiam et unam denominationem quia non sit in eis nisi una dependentia et una denominatio ... locatum non est aliud quam esse ad locatum ... locatum esse ... locatum ... locale ... locale non est ... faciunt unam denominationem ... faciunt unum tantum predicamentum faciunt

Queret ... utrum ... consurgere duo predicamenta ... dicendum est quod ... contentum ... aliquod ... duorum ... uno modo quod habere ... scilicet locus ... scilicet locatum ... alias ... partium locati ad partes loci ... faciat predicamentum ... quia ... habere ... non ... esse locale vel locatum ... habere ... facit unam denominationem predicamentalem ... potest ... quadam ... ordine partium locati ad partes loci ... habere vel habitum facit predicamentum ... continens habere et contentum ... non ... ad locale ... sit una denominatio predicamentalis non reducta ... habere ... ordine ... situationem ... situationem est una denominatio predicamentalis alia ...

Queret ... utrum ... corpora ... consurgant ... habere et habitum duo predicamenta ... dicendum quod non quia ... habere et habitum non consurgit ... predicamentum ... dicendum quod motus inferiores ... motus superiores ... actionem ... passionem ... motum ... non consurgere ... duo predicamenta scilicet actionis et passionis ... denominatio est ... faciunt ... passiva ... faciunt actionem ... denominat motus ... actio ... passio ... denominat ... in eodem subiecto ... motus est actio ... actio ... motus ... denominat ... ut est ab agente ... actio denominat passivum vel quod est ab agente passio ... id denominat ut in eo recipitur non est autem ead...

dependentia et id habere ex hoc quod agens est in ipsum
passum [illegible] ab agente et ad est id quod recipitur in
passo [illegible] a passo et per modum receptionis et
primum [illegible] facit actionem [illegible] passionem unum
debemus ymaginari [illegible] primum est [illegible]
ut [illegible] est [illegible] predicamenta facit secundum post
predicamentum quod secundum omnium predicamentum est omnia non [illegible]
predicamenta [illegible] alio [illegible] est [illegible]
ut passum est [illegible] facit predicamentum passionis tertium [illegible]
est [illegible] ab agente et [illegible] facit predicamentum actionis
Secundo post [illegible] motus inferiores ad superiores [illegible]
[illegible] uno [illegible] et sit tamen
unum predicamentum [illegible] predicamentum ipsius quod [illegible]
[illegible] dependentia et una denominatio est [illegible]
[illegible] et [illegible] quia [illegible]
[illegible] esse [illegible] non est ad [illegible] duo
[illegible] et ita ista duo non faciunt [illegible] unum [illegible]
[illegible] passionem. Deinde cum dicit. Aliquis prohibere
potest enim modus ipsius [illegible] dicens quod si ad prohibeat
ad ad ut non moveatur [illegible]
et ut non [illegible] eo modo quo dicimus [illegible] id [illegible]
modo quo dicimus quod columpna [illegible] lapidem [illegible]
pondus [illegible] quod prohibet eum a motu deorsum [illegible]
[illegible] deorsum est [illegible] eo modo an-
tiqui poete dicebant illum gigantem [illegible]
[illegible] celum quod ipsum celum caderet [illegible]
[illegible] itaque [illegible] de corruptione
[illegible] et casu celi Sicut [illegible] phylosophorum
[illegible] celum corruptibile quod ponebant [illegible]
[illegible] generari et corrumpi [illegible] modo [illegible]
[illegible] prohibet eum a suo mo-
tu [illegible] videmus. Secundo quod aliquam quantitatem aque in
vase separatam a vase motum [illegible]
in vase prohibet [illegible] et tamen separata [illegible] fluit
Quereret aliquis utrum iste modus differat a pre-
[illegible] quod [illegible] modus est [illegible] quod prohibetur
ab [illegible] impetu agentis. Ad oppositum est quod philosophus
dividit eos ex opposito [illegible] quod [illegible] modus [illegible]
[illegible] et differunt [illegible]
[illegible] modo ipsum [illegible] ab [illegible] alia dispo-
sitione naturali [illegible] in primo modo ipsum [illegible]
[illegible] ad dispositionem naturalem [illegible]
[illegible] motum violentum eo modo quo [illegible]
[illegible] ad dispositionem [illegible] et [illegible] motum
[illegible]
non [illegible] in eo motum violentum [illegible] violentum
violentiam sicut columpna [illegible] pondus [illegible]
[illegible] illud a motu [illegible] non tamen [illegible]
motum violentum [illegible] violentiam. Sicut
lapis prohibet [illegible] recte primus
modus [illegible] quod prohibet a suo motu naturali et
[illegible] in eo motus violentus [illegible] ab [illegible]
ad [illegible] prohibeat a suo mo-
tu naturali tamen differunt [illegible] ut [illegible]
Deinde cum dicit. [illegible] aliquo dicitur esse. [illegible]
ipsum [illegible] ipsum esse in. dicens quod ipsum esse
in [illegible] modo [illegible] et ipsum [illegible]

unum ad ad quod exponens [illegible] sit [illegible]
[illegible] philosophus [illegible]
[illegible] per hunc dictorum [illegible]
[illegible] continentes et recepti ad recipiens [illegible]
[illegible] dignius dicitur [illegible] continentis [illegible]
et possessi ad possidentis [illegible] quod esse in-
[illegible] recepti [illegible]
[illegible] continen-
tis [illegible] ad aliud [illegible] ad [illegible]
[illegible] ita quod in omnibus [illegible] modis ipsius [illegible] ex
[illegible] est [illegible] esse in [illegible] quod [illegible]
[illegible] per omnes modos [illegible] modus est [illegible]
violentiam agentis. in isto secundo modo agens
habet [illegible] et [illegible] est in agente [illegible]
[illegible] forma est in
[illegible] modo locus habet locatum et locatum est
in loco [illegible] modo prohibens [illegible]
et [illegible] prohibente [illegible] per
[illegible] ex quo [illegible] omnibus modis [illegible] ex
[illegible] esse in. ex parte [illegible].
Ex aliquo esse dicitur. hic determinat philosophus de parte
[illegible] quod [illegible] determinat de [illegible]
[illegible] ipsa parte [illegible] quod dicit [illegible]
[illegible] est esse ex aliquo quod ex partibus fit totum [illegible]
[illegible] determinat de ex a [illegible] multiplicitate [illegible]
ipsius et dividit in duas partes quod [illegible]
[illegible] ipsius ex aliquo secundo ponit modus [illegible]
[illegible] ibi. Alia vero [illegible] [illegible] modus [illegible]
quos ponit [illegible] Alia vero ex quo. [illegible]
[illegible] ibi. [illegible] ut [illegible] [illegible]
sic dicitur. dicit [illegible] primo quod primo modo ad dicitur esse
ex aliquo sicut ex [illegible] itaque ex. est nota [illegible]
[illegible] ex ad sicut [illegible] duobus modis [illegible]
[illegible] remota [illegible] remota
vocatur [illegible] vocatur [illegible]
[illegible] Quod exponens [illegible]
[illegible] altissimum [illegible] propinqua est que
recipit ultimam formam [illegible] ponit
[illegible] remota [illegible] omnium liquabilium est aqua
sicut plumbo [illegible] et ferro [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit. Alia vero ex quo. [illegible]
[illegible] modus ipsius ex aliquo dicens quod ex [illegible]
ex quo fit ad sicut ex primo movente itaque ex.
est nota [illegible] eo modo quo dicimus quod pugna
efficitur [illegible] ex [illegible] quod [illegible]
[illegible] pugne. Deinde cum dicit. Alia ex opposito
ponit [illegible] modum et est modus [illegible] quod ad fit ex
aliquo per modum resolutionis eo modo quo ad fit
ex opposito [illegible] et [illegible] eo modo quo partes
fiunt ex toto et resolutione sicut ex [illegible]
ex tota [illegible] partes [illegible]
[illegible] eo modo [illegible] ex toto fiunt lapides tangentes [illegible]
[illegible] modo ipsius ex ad quod est per modum resolutionis
fit processus ab eo quod est completum ad incompletum
quod totum habet modum finis completivum [illegible]
modum incompleti et finiti per ipsum totum [illegible]
isto modo fit processus a forti ad [illegible]

teneclam fore partes aliter locum maior et hoc quod videtur quod finis fore est. hoc est ipsum totum in quo consistit vel finiendi fore. licet perfectum non per hunc fore liter est huius istius finem .s. totaliter. Deinde cum dicit hoc autem ex parte. ponit quintum modum ipsius ex. et dividitur in duas partes quia primo ponit istum modum secundo eum subdividit ibi. aliter autem. dicit ergo primo quod quintus modus ipsius ex est quod ipsum totum fit ex partibus per modum compositionis sicut homo fit ex bipede tanquam ex parte hominis bipes enim differentia est hominis et est pars hominis et sillaba fit ex elementis hoc est ex litteris tanquam ex parte eius quia littera est pars sillabe. Deinde cum dicit. aliter autem. subdividit istum modum ad cuius evidentiam notandum est quod sicut patebit in septimo duplex est pars .s. pars speciei et pars materie. pars speciei quam aliqui vocant partem speciei est illa sine qua species reperiri non potest sicut sillaba non potest reperiri sine littera et ideo littera pars speciei est. sed [illegible] in illa in [illegible] patebit [illegible] pars materie pars autem materie vocatur sine qua tota species [illegible] speciei reperiri potest sicut quod tota [illegible] potest reperiri sine [illegible] est pars materie [illegible]. His ergo visis subdividit iste modus quod hoc ex parte potest esse duobus modis vel sicut ex parte tantum speciei eo modo quo dictum est quod homo fit ex bipede vel sillaba ex elementis vel ex parte materie eo modo quo statua fit ex ere. hoc est quod subdividit philosophus quod aliter fit hoc ex hoc .s. homo ex bipede vel sillaba ex elemento et aliter fit statua ex ere quia ibi pars speciei hic autem pars materie quia statua enea est composita ex substantia sensibili [illegible] sicut es autem statue et ista statua enea est [illegible] que dicitur species et ibi aliquid [illegible] speciei et forme .s. ipsum es.

Deinde cum dicit. hec quidem igitur sic dicuntur. ponit [illegible] modum ad cuius evidentiam notandum est [illegible] quod aliquid fit ex aliquo duobus modis est. unus modus est ut aliquid fit ex toto alicuius ita quod totum [illegible] in toto sicut dominus aliis sanguinem esse ex carne. secundus modus quo aliquid est ex parte alicuius sicut filius est ex matre quia non est ex tota illa matris sed ex aliqua parte quia aliqua pars eius fortasse in filium eo modo quo menstruum potest dici pars [illegible] quod dicit philosophus quod hec quidem igitur sic dicuntur ex aliquo dicuntur esse ex aliquo si aliquis modorum predictorum sunt quo [illegible] aliquid est ex aliquo secundum aliquam partem tantum et non secundum totum. et isto modo puer est ex patre et matre quia est ex aliqua parte ipsorum et plante sunt ex terra quia sunt ex aliqua parte terre. Modus est quod fieri simpliciter [illegible] iste modus ex. est in causa efficiente et in causa materiali [illegible] duos modos predictos [illegible] [illegible] efficiente [illegible] hoc est ex [illegible] ex parte eius non ex toto [illegible] iste modus ex [illegible] posuit exemplum cum dicit quod puer est ex patre [illegible]

autem menstruum quod quidem quodammodo est pars matris.

Deinde cum dicit. alio vero post hoc. ponit sextum modum ipsius ex. et dividitur in duas partes quia primo ponit istum modum secundo eum dividit ibi. hec autem aliquando. ponit ergo istum modum dicens quod aliquid dicitur ex alio quia fit post illud ita quod ipsum ex est nota ipsius post et isto modo dicitur quod nox est ex die quia est post diem et tempus est ex serenitate quia est post serenitatem. Modus iste sicut videtur quod ipso isto modo aliquid ex. dicitur multis modis tamen famosior modus eius est quando ex vocat habitudinem cause materialis ita quod hoc fiat ex hoc sicut ex materia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut isto modo [illegible]

Deinde cum dicit. hec autem sic aliquando. subdividit istum modum ad cuius evidentiam notandum est quod in isto modo hoc proprio ex est nota posterioritatis .s. quod hoc fiat post hoc quod autem fit non posterioritas hoc potest esse duobus modis uno modo quod cum posterioritate sit non ordo eo modo quo dicitur quod contrarium fit ex contrario et eodem contrarium fit ex contrario propter huiusmodi compositionem ex notat posterioritatem quia .s. post contrarium fit contrarium notat et ordo quia ordinatur processus generationis [illegible] hoc est aliquo medio non enim album fit ex nigro [illegible] [illegible] ut isto modo est nota posterioritatis et ordinis [illegible] in tempore quod non est nota ordinis [illegible] [illegible] sicut dicitur quod ex equinoctio fit [illegible] hoc est post equinoctium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et hoc est quod dicit philosophus [illegible] istos duos modos dicens quod hec quidem ita dicuntur post quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quicquid ex nocte fit dies vel ex serenitate tempus [illegible] post [illegible] sicut cum dicitur quod ex equinoctio fit [illegible] hoc est post equinoctium et ex dyonisiis targelia quia post dyonisia hoc est ex talibus festis talia festa [illegible]

Pars de uno quodam modo. postquam philosophus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dividitur in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

partem quantitativam. Secundo est primus modus quo dicitur integri di-
visio ad quam est pars ipsius quanti. Quod autem sic sit patet, unde
quod aufertur aliquando magis quam per divisionem huius
alicuius pars ipsius dicitur. Sed aliqua pars quantitatis est indiscre-
ta quedam est, scilicet que mensurat totum; ista enim dicitur men-
surare totum que aliquotiens replicata red-
dit ipsum totum, sicut unitas binarius est pars qua-
ternarii quia bis replicatus reddit quaternarium.
Alia autem pars non mensurat totum, unde vocatur pars non
mensurans totum quamquam componit totum cum aliquo
alio, sed tamen aliquotiens replicata non red-
dit precise ipsum totum, sicut binarius est pars
~~quinarii~~ quinarii, pars quidem non mensurans quia
cum alio componit totum, scilicet quinarium, puta cum
binitate; sed tamen aliquotiens replicatus, puta ter,
bis reddit plusquam quinarium, scilicet senarium.
Tertio exemplum ponit de parte non mensurante, dicens
quod duo sunt aliqualiter pars ternarii, sed tamen dicuntur a-
liqualiter quia sunt aliqualiter pars, quia componunt totum, sed
mensurant non. Sic dualitas est pars ternarii. Si autem
accipiatur pars illa que ita componit quod mensurat, sic
non est pars, sicut est quod videtur quod aliquo modo illa solum vo-
cantur partes que mensurant, et ideo duo sunt partes quatuor et non sunt
partes sex, sed partes quidem quia componunt, non tamen partes que non
mensurant. Deinde cum dicit "Amplius in que dividitur"
ponit secundum modum partis ad quem enim necesse est secundum
differentiam inter primum modum et secundum, quia in primo modo id quod
dividitur quantitas est et totum quantitativum, ideo id in quod di-
viditur pars est quantitativa; in secundo autem modo id quod dividitur
forma est, ideo id in quod dividitur pars qualitativa est,
pars formalis. Sed huius secundum modum istum id quod dividitur
genus est, genus autem est quedam forma; id autem in quod dividitur species
est, species autem est quedam pars formalis et qualitativa
generis. Hiis visis patet modus. Dicit ergo: amplius
vocantur partes in que dividitur species, sed est forma
divisa divisione non divisione quantitativa, sed divisione sine
quantitate, id est divisione qualitativa. Ponit autem ibi
formam speciei pro non quantitate, sed pro forma generis, et
sed in quod dividitur illa forma vocantur partes eius forme.
Secundum hunc modum species sunt partes generis, ita
quod genus est forma divisa et species forme dividentes.
Consequenter cum dicit "Unde species esse dicunt partes qualita-
tivas", dicit quod non, quia omnis pars qualitativa qualitas
est, sed non omnis species est qualitas. Secundo ad oppositum
est Philosophus. Pro hoc duo sunt intendenda. Primo
videndum est quid sit partem quantitativam et partem
qualitativam, et quomodo species est pars qua-
litativa. Secundo videndum est quomodo accipiatur hic qualitas
et quomodo non, ex quo patebit solutio argumenti. Ad cuius
primum notandum est quod pars quantitativa vocatur, sed
id quod per modum compositionis attingit quantitatem alicuius,
quia sed pars integrat quantitatem, ideo eo modo quo partes
vocantur pars quantitativa totius, quia per modum compositi-
onis attingit quantitatem totius et eam integrat. Pars
qualitativa vocatur duobus modis. Uno modo
vocatur pars qualitativa pars essentialis, scilicet que componit essenti-
am, tamen quod non omnis pars componens essentiam vocatur
pars qualitativa, sed solum forma; etenim in aliquibus essentiam com-
ponat ex materia et forma, tamen materia non potest dici pars qualitativa,
quia omnis pars qualitativa dicitur per modum qualitatis. Materia autem
de se, scilicet nec quale nec aliquo modo predica-
bile; sed quia ad essentiam sic sit quod totum habet materiam
et formam, tamen solum forma dicitur pars qualitativa, quia
solum ipsa dicitur per modum qualitatis predicari. Et sic ac-
cipiendo partem qualitativam species non est pars qualitativa
generis, quia species non componit essentiam et complementum generis.
Secundo modo accipitur pars qualitativa id quod specificat et
complet confusum, unde qualificatio id est hic quod
specificat. Et secundo isto modo accipiendo partem qualita-
tivam id quod dicitur ipsum totum qualitative per modum
indistincti et confusi dicitur ipsa pars per modum spe-
cificati et qualificati. Et secundum istum modum species
est pars qualitativa generis, quia id quod dicit genus per modum
indistincti et confusi dicit species per modum specifi-
cati, determinati et qualificati. Exemplum: animal quod dicitur per
modum indistincti dicitur homo per modum complete spe-
cificati et distincti; homo enim est animal rationale, animal autem
rationale est animal specificatum; et sic patet primum. Ad cuius
secundum est quod qualitas accipitur duobus modis. Uno modo
accipitur qualitas modificans actum in
potentia quantitatis tamen, eo modo quo albedo et nigredo
modificant corpus album et nigrum; et sic non
accipitur hic qualitas nec pars qualitativa. Secundo
modo dicitur qualitas modificans in quantum predicatur,
secundum illum modum omnis species et omnis differentia dicitur pars qua-
litativa ipsius generis, et hoc est quia genus, ut
dicit, acceptum confusum non modificatum accipit
speciem modificabilem tamen; species et differentia mo-
dificationem huius confusi dicunt, et secundum istum modum
omnis modificatio potest qualitas dici, ideo species et
differentia qualitas potest dici. Exemplum: animal ut animal dicit accep-
tum et diminutum, nec de se dicit quod sit animal homo
hominis vel animal asinus; de se, scilicet, non continet hunc
modum et illum. Homo autem et asinus dicunt id quod animal sub
modificatione sua, ex quo partes modificantes sunt
et per consequens partes qualitative. Ex quo patet ad argumentum, quia
qualitas accipitur equivoce. Consequenter queritur, ad quod
intellectus non quiescat, utrum species aliquo modo possit
dici pars sui qualitativa sui generis. Videtur quod non, quia pars
componit totum, species autem non componit genus. Secundo ad
oppositum Philosophus. Ex hoc duplex via possumus venari
quod species pars est ipsius generis. Prima via est expo-
nendo verba commentatoris, qui dicit quod genus est commune
formarum componentium que dividuntur in formas, quia
quando forme dicte sunt, et ergo intencio commentatoris
quod genus sit forma complexa, id est dicta sit forme sim-
plices, et quod simplex est pars complexi, ideo dicuntur species
partes generis; et ponens species indicatur secundum quod
genus est forma complexa, quod dicit unam viam ponere possu-
mus. Prima via est quia ipsa differentia sit in genere
et ita sit ibi secundum quid, ita quod ipsum genus est quodam com-
plexum ex ipso accepto confuso et ex ipsa differentia que
in eo secundum quid, scilicet differentia ullo modo non esset in genere,
diceret formam complexam, sed quia differentia potentialiter est in genere.

io ocept⁹ gñs ē q̄ dũo qpōit ex ac⁹ et pō qui n
dic p dusclii intellcis extrahitur de gᵉ ita ext
huit q̄ vl aliquo mō ēēndi sunt ibi · q̄ s̄ ēm
pōti · dᵃ gᵒ dᵉ ocepti simpˡʳ extatum pacⁿ
intellcis de ocepti ophico gñs q' io dr̄ opty⁹
q̄ dᵉ actualitez ofusam in pō ad actualitez dic
tinctaz ⁊ io dᵉ quid opoiti ex actu et pō ⁊ ꝫ
est q̄ dᵗ alibi oᵒᵗ q̄ ocept⁹ gñs dᵉ medium
puꝝ actu et purū pōt ⁊ ꝫ gᵒ mediū sapiat
ūtm extmor oꝫ q̄ intra ocepti sunt clauduntᵉ
act⁹ et pō · pꝫ gᵒ p̄ma via q̄ ipē dic duca
cepti simpˡʳ xpcialē ⁊ actualē extrahi de
pōtiᵗᵉ gñs et de ocep⁹ ophico eī⁹ et eo d' mō
spēs sunt quid extrahi de pō gñs · q̄ sicut
in illiꝫ gño est ad opoiti pte et p actu ad
form̄ magis for' et ꝯpōiti extrahitur ocepō inᵉ
ita indistin̄ iōis · dic et spēs extrahunt de
pō gñs · Sa via ad ueniand⁹ gᵉ⁹ dicit cō
ceptum ꝯplexūē ex dūa que ē int pte et
gen⁹ q̄ ponit quīc ꝯ mech · de n · n ptis
ē q̄ dicit re suam preter aliā pte · dr̄ nā a'
gñs ē q̄ nō dicit oīo rē suā pt spēs ⁊ dīaꝫ
et q̄ ꝯtinet dīaꝫ et spēꝫ vl aliq° mō io spēs
⁊ dīa extrahunt de ꝯcepti gñs sic de q̄ dū
q̄ i ꝯplectebᵗ · s · n · ē dīa int ꝯr⁹ pte ⁊ ꝯr⁹
q̄ ē gᵉ q̄ ꝯr⁹ ps ē quodā de ꝯ n est hec ꝯ
tres diuisiones false · ita q̄ aut nō sic ad
de ꝯcep⁹ hiot ⁊ sic pasū ꝯcepti dicit diuisum
ꝯt̄ sentiui ⁊ q̄ aliaꝫ q̄ ꝯꝫ pf̄om ꝯseq̄te ꝯr⁹
q̄ aūt q̄ ē gᵉ aᶜᵒ ī ꝯplectit pfdōes dic ⁊
spēs · ita q̄ nō oīo dᵉ rem suā pt spēm ⁊ dīaꝫ
ꝯr⁹ · n · gᵉ ē quodā · q̄ hꝫ tres diuisiones · q̄d
dico sui sic sentiui sui nō ⁊ ita aᶜᵒ mō ex
pte sensitiuū ⁊ nō sentiui que sᵗ ꝯpoitē dīe
ita q̄ qū sentiui et nō sentiuiⁿ ei ꝯpoiᵗⁱⁿ ext
hunt dᵉ gᵉ · extrahūt de eo sic de quodā cō
plexo ⁊ de quodā q̄ illa quodāmō ꝯplecte
bat̄ ⁊ p gñs · sūt q̄dā pcialia minus ꝯplexa ⁊
gᵉ sᵗ ptes 1ᵃ 1⁹ · dᵉ gᵒ p̄ ꝫ p̄ma uia q̄ p tardū
⁊ spēꝫ ē ee ptēꝫ p vlā ꝯmū · Ta uia est adis
ꝯplendᵉ ex ambitu gñs et spēi gᵒ · n · uia
ionis ambit⁹ ē q̄ sic spēs ita q̄ ipa spēs n̄ ē
aᵒ n q̄ā ps ambit⁹ gñs · Eode° enī nōᵒ
est q̄ oᵃ est int pte vlē · ē ē pte integ
lez ps · n · integral' dūas ꝯtes hꝫ · vna
est q̄ dᵉ q̄taꝫ pcialem ambitū 1ᵃ ambit
toti⁹ · fā ē q̄ ꝯpoit ipꝫ totū / paries et q̄ ē
ps integᵃ domi⁹ · dᵉ q̄taꝫ pcialem ambi
tū 1ᵃ domi⁹ q̄ pꝫ ex ꝫ q̄ ambit⁹ domi⁹ sᵗ
extēdit ad fundamentū ambitᵉ a' paries ꝫ
ꝫ est q̄ diuisū ꝯt̄ fundamentū · paries ⁊ domu
ꝯpoit ps a' tectū q̄ᵐ ad p̄mū ꝯᵗ ꝯptē
tegtali · q̄ dᵒ q̄taꝫ pciale ambitū 1ᵃ sui
toti⁹ sic io 1ᵃ alio q̄ pꝫ ex ꝫ [illegible] q̄ ab ita aūt
extēdᵉ ul' pᵗ extēdi [illegible] nō extēdᵉ
se ipꝫ q̄ ad hunc dist ꝫ ps ⁊ 1ᵃ q̄ [illegible]
[illegible]

dic io q̄ gᵒ ī diuisiōe ⁊ ꝯfuse dicit · dīe · n · ioᵉ
n ē ad aᵒ q̄ dic a' pciali · pciaᵗᵉ dico forᵗ
ita q̄ p gñabunt unū gñs in diuisᵉ vl et p
for's pales spēs a' et dicit pciales for's dis
tinguentes et sic pꝫ sᵃ uia · ad arᵐ ꝫ pꝫ ixᵒ
q̄ spēs et dīa nō sᵗ ptes f' tōꝫ et [illegible] ꝯpo
nēdi · ꝫ magis sunt iōꝫ ex effectu distīguendi
io q̄ ꝯfuso mō sunt in for' gñs · Qde mitcdᵒ
aut̄ i q̄ diuit ad · poᵗ qᵐ mod⁹ ptis dicēs · q̄
1ᶠ inq ad diuit · sui ex quibꝫ ꝯpoᵗ aliq toᵐ
sui io totū sic spēs sunt huis spēꝫ uaneꝫ p
tes sic spē ente aut ambi enti cs ē ps · sicut
iq̄ ui ē spēs 1ᵐᵃ ⁊ q̄ diuitᵉ [illegible] anglis a' iᵐᵒ
mō ps anglī inq · s · diuit [illegible] · Quod ē q̄ f
ꝯm ꝫ' mod⁹ dist' [illegible] for' diuit' i formē
for' · s · gñs i for's [illegible] s' spēi et dīe · i isto a' [illegible]
ꝯ pōᵐ diuit i uñ ⁊ for' sic spē enea ines et spe
ri [illegible] · Quod ē q̄ bū diꝫ plūs spēꝫ · s · būs spēꝫ hūt
· n · spēꝫ [illegible] io diuit · q̄ et i io diuit addit s' spēꝫ
io nō ē spēs [illegible] ē a' spēs q̄ būs spēꝫ
diuit in inꝫ et forꝫ [illegible] q̄ in sic de cen
spēi · ut sic ꝫ in ē de cen in diuiūa in i cau
est de cen spēi · Queret aliqs vtᵉ anglis sit
ps f isti modū ipi⁹ anglī · dicendū ad ꝫ qᵒʳ
⁊ ut dic q̄ anglꝫ ē ps duobꝫ mōis · s · f mq̄ drī
et f q̄ dñtes [illegible] diuit [illegible]
ta et f' ꝫ diuit [illegible] ē ps pot
sui⁹ cū dic q̄ mag ē ps [illegible]
vuiqꝫ · n · mag dꝫ censeri [illegible]
for' [illegible] mag f formꝫ q̄ f nꝫ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
sic ps est [illegible] mō · Deīn q̄ d' · aut̄ q̄ sᵗ īte
ponit q̄tᵃ modū ptis dicens q̄ 1ᵃ q̄ sūt
i diffōe [illegible] vuiqꝫ diffiniti sᵗ ptes
1ᵃ 1⁹ diffiniti ⁊ [illegible] q̄ nocat diffinitū
et f hūc mod' gᵉ ē ps spēi · dᵒ a' mō spēs ē
ps gñs · q̄ gñs ē ps ceūl' spēi · eo q̄ ē de cen
diffinitiua eī⁹ · spēs a' ē ps [illegible] gñs ·
Queret aliquis vtᵉ hic mod⁹ differat
a p̄cētī · s · ꝫ · ut q̄ nō · q̄ in ꝫᵒ mō ꝯpōiti
diuidebat in inᵃ et formām hic a' ꝯpōitū
diuit̄ i ḡn̄ et dīam gñs aūt nō est for' nō dīa
gᵒ in⁹ est mō⁹ · ad oīpōᵐ sic p̄hs q' diuidit
vnū mod' [illegible]

qd' gnus est ps for' spei forma · n · spei diuid'
in genus et dram itaq ulterius qr dif
fert ab alio qr gnis et dra dicunt a formis s
q forme forma · n · e g' ut ee dra e q declara
tur qd' accit for' duog' de q ex qbz duob'
possu' tarn dram int ultimos et precedentes
p'mum e q dicit qr g' e ps forme spei s e g g'
et dra accidunt forme p g videamus p[illegible]
ct · n · mod' e qm oppositum diuid' i mat' et for
h' a mo' qrt' e qm spes diuidi i g' et dram h' aute
mo' n e id cu illo qr g' n e m h est ps forme
spei itaq spes diuisa p g' et dram n e dis p im
et for h p for et h for per form gnalem et
p'ticulare p magis et minus n o s q ead' for sig[illegible]
p mod' cfusi et indistincti e for gnis sig'
ficata p modu specificatio est for dre ita qd
una for faciat totu p dictu s g du et g du
qr p gradu cfusissimu faciat g du gnalissimu
et minus cfusu sbaltrm h oio specificatu fa
cit gradu spalissimu indiuiduatu qr mag
h p ad addita forme qm per form · dicea
q una for faciat totu pdicatu n e id' qd
dic una for et in proposito et n una forma n
est alia ut s una ad qua g g diceret eo
ipo q g forme p s e for e a m tal dra et sic
for diuide spes in g' et dram e diuide i form et
for et p ouis n e precedes modus id' aut qrto
qr i mo' e qm aliq diuid' in mat et for pr
g ex p'ulo om' q i m mod' n e ille pr
e ex so ubi qr diceret spem in g' et dram est
diuid' e melius que accidunt for ut d c g oz
diuide a' in m et for est diuid' e p tes re
ales ig' a' et dram in ptes tris itaq idi ie
has duas formis et ptes faciat et eand' for
et et eand' rem hoc a' accit ipi forme · s · q
s' cpiat videl per modu gnis ut sic · s · p
mod' dre · n a m · v · melius · intatio gnus et
dre n e intato l' p'ralitas p a si intatio g
est rei s q e terminata et n e terminata · ead' cu
res in se terminata possit cside'ari s q n e
terminata Cu ergo h n e terminatu sic terminatu ·
h e a g' n e terminatu cuisit ad dram ultra
res · n o eni h' e aliectas s re h solu s p g
est [illegible] h eni determinatio dram ad
dit dra s g' n o alterat ipm gnus h determinat
q d · aute · n o alterat qr n e altera res · h e tra
ctat sic cceptus terminatus terminat indeterminatu
est g interior aute · qr g et dra n o s ptes re
ales · h ptes q s for intelles et eande rem p
ons aliq mo accidunt rei ad h cocordat a ra
tione · ci g' 3' mo' fuit quieru ad ptes rel
et que n accidunt rei forme h a' qrt' mo'
sic qm ad ptes rnis et t q a mo accidunt
forme so iste mo' n o est ille Ad ar[illegible] pz solu
qr ipm g' n e m h mod' m' qbz tam in
distincta cfusi e p potencial sic h e ipa m Vnde
fet ab u g gnis sic ps spei et sic totu sed p his

ut q n o qr totu et ps aliquo mo opponuntur
Ad oppositum ar[illegible] dd' e q ipm g' totu et ps e
tu sb diuisis respectibz est · n · ps integralis ez spei
et est totu r' ptes subiectiuas Ad e cui' n o e
q d e ce gnus e · q sit cceptus latior q e ccepti
dre et q m ad h e totu r' spei · ita q totalitas
gnis fundat' s · latitudine ccept'. de ecii gnis
so e q sic ccept' pot' explicari p in for' p co
ceptu dre et q m ad h e ps spei. s pes e e ccept
cpositus ex ccepti explicabili · s · gnis et ex ccep
explicante · s · d e sic g' totalitas gnis fundat
s · latitudinez ccept' ex h · n · q al' e so et m
ro' n o repugnat q sit ex for latitudinem hois
ex h latiorez cceptu h e qm h e t h e totz e et m
r' e et h e ps Ex h a' qrd' ccept' stituet
cceptu spei · explicat' per cceptu dre ex h
e ps spei sic g' f a et aliu toz e totu p so
est h' latitudinez ccept' ps n o q' poliote
Ad ar[illegible] ipm g' n e s mag ps n e h p m gnis e ps
subiectiua h e et ps integralis cceptu aliq ps
a' integralis et totu ille n o opponuntur i ma gnis

Totum dr et c · hic distingt ar' ipz totum
et diuid' in d p · qr p distingt ipz totu
ille · s o distingt qrtaz pte toti · s · g e sa l g
dz · p m d · qr · n · tot et diuimen opponit p
distinguit totu · s o distinguit diuinitu s a b
cololon n o d · p m d · qr p distingt totu
so optic ipm totu ad oe et ex · i l · aliqu
quito bisite pn · p m d · p · s o n os n os
ipi totus s a p l · et exempla dz toti · ponit
g' p m mod' dicens q totu p o n o · e aliqu
diuimi aliqua pium · i · r' quare e totu · et
totu s u t u modu ut unde oa · id e q psa
h n o d e s amt · h · melius · q pfam et totu
ecquiualeat sic et estima · qr ead' res est cu
et psa · p s a quide magis ut de t s i n a re
manet ex eu totaliter magis h q q s n a
esset de ptibz et ret h e q dixit h p s d
nulla ps ab est ipa g' ead' res r' intm nis
ens in ea cplete totu e s f a' q nil re
manet extra ea pfiae · et sic s diuisas
rones est totu et pfam radix a' e mag
explicat istas dras totus et pfic qr n e h d
psa q cuneat ista ut tam ut ip n
in actu h q solu h a' i q req ritur ad rez sua
totu n o ut cdicio totus e qsic intm ut
ut ip ut in essa q n s e in pfco qppfao
ut' tam rex csistit n o in multitudine g rm
unitate e e et ex h e q s dic · aute · id e qri
plusqz unitas e e q n hic · q · d · e plur
csistit i unitate q dz h n i et q n h q dz h n ip s
est ita q in celsibz unitas et pfam s id h s
diuisis ronibz · i rebz a' quo e csistit i
multitudine ut p o l' e ssa id e sbiectum to
et pfam h e q s dic · aute · q pfco in cl
h u abz n f a l' e indiui s ut e tot ipz id n s so
h e q c umt q a res oia q m nomina dicunt

q^m ad modos Deinde cum dicit. ex quibus dicitur. ponit
sm modum et dimittit (?) mutes p. q p^o ponit istum
mod' in diffinitionis Sa. l. Hanc d^r. 3. l. In eodem
enim. d^r g^o p^o q so mo dicitur totum q in hur
respiciat partes ex quibus est. Hec i^o quare est totum
sicut continuus respiciat continentia ita quod ipsum est
Ille partes sunt vnum aliquid in toto s^r g^o es
mod' e oc q continet aliud l' alia. quod non sunt
vnum in illo Deinde cum dicit. Hec dicitur subdiuid'
istum modum q e ad contineat aliquid pot ee du^b
modis cum quod vnumquodque illorum q contineri est q co
tinet quod ipsum totum quod continet. prout de qualibet parte
et ille e si totus ille quod tot^m vniuersale prout de qualibet parte
continentia So mo pot ee q ad contineat aliquid.
quod compo^r ex his q continet non cum q predicetur
de ipsis et sic e totum integrale sic dom^o compositum
ex partibus suis et continet ipsas et tamen de nulla
parte predicatur. et sic e q d^r phus q sic totum continens dicitur
duobus modis. a^r. n. es^r totum q vnumquodque sic
vnum quod ps est ipsum vnum totum et sic e totum vniuersale
a^r ita est totum q est quod cum vnum integrum ex
his partibus Deinde cum dicit. In eodem enim.
manifestat vniuersalis dicionis et p^o manifestat perinnim
by. s. totum vniuersale. So sm. s. totum integrale n. q
tinuum non et finitum. manifestat g^o p^m dicens
q vniuersale e g totum ens totum q tot sic dicitur e hec
istum totalitas et est q in talia ostendes sg^m prout
de vno quoque et omnia de quibus prout et vnumquodque
ipse accepta et sicut in p^o cetum sedet
et om. dicitur quod ita q et est totus vniuersalis
saluatur in vnoquoque istorum Deinde cum dicit. q
tinuum non et finitum. manifestat p^m in byd...
dicens q continuum sumi sic totum q continuum
finitum. dicit autem finitum. q infinitum non hec ratio
totius h partes ut o... e ... phice tale
totum finitum e. quod ad iam comparatur ex
pluribus q plura sunt in illo tamquam partes in toto.
sic dico i po. l' si non sunt in po sunt in actu po
quod sic in toto continuo sic militia in actu a'
sic in toto non continuo ut e aceruus lapidum de
vno a' hoc toto et continuo illa q sunt illa
p^m mag sunt continua et tota quam illa que sunt
illa partes et sic magis sunt vnum totum
cuius continuitas quedam vnio e. Queret
aliquis vtrum de d^a q dicit plures ut totum vniuersale
et integrale vtrum sic ... q o^r. ... ad q
s^r q inueniri possit evid^a q e ce. ex vna
parte et ... e ... et totum q ... et q ...
ex alia. de ... e q ... e q hec parte ex p
totum et q vna ps non ... et q totalitas
q ... ita salue in illis partibus quod sic vna cum
ex q n. sic totalitas ... parte ex parte suam totali
tatis saluatur in vna et alia non in vna tantum
de ... a' e ... non continuitas q ... q ... ... q non conti
nuit q ... e q ... et ... ceu saluet in vnoquoque
... q ... q non saluetur sic e ... conuertitur
q ... ex ... ceu alterius ... saluatur ... alterius

supponamus. n. q albedo sic calor dissgregatiue
color dissgregatiuus saluatur in albedine q e in pecto
in tano et sic de aliis. Si vero consideres albedo ut
extensa est extensione quantitatiua totalitas
quantitatiua non saluatur in qualibet parte. si n. sal
naretur in qualibet parte. vna ps esset alia. vel vna
esset in alia. ... ps sit ex alia. ita saluatur
in omnibus q non i vna tantum ex ... e de
h... f. n. q ... est quedam totalitas
esse integra ex ... non saluatur
in qualibet parte subiectiua quia ista totalitas in pecto
est et in tano sed q h ... ...
q ... s. est in dimidiata l' in ... ipe
tro et in tano sic non saluatur tota in qualibet q
h... parte non est ... in tanto
Si n. a' est in hoie et non ... totalitas
esse ... ita q totalitas esse saluatur e
... p ... esse ... saluari ita ... q os
h... ... que quidem p istum modum
... q non saluatur in h ... h esse
... in q ... ... non saluatur
in quolibet a' g^o ipsum vniuersale dicatur totum esse ille to
tum non integrale tot dicatur quantitatiuum prout q vbi
... e d^a apud Queret ... vtrum totum vniuersale
i^o ... partes saluetur totum in qualibet ipsarum parti
... od est q i toto vel alij ... parte pos
sumus ... s. pro integritate ee ipsius vniuer
so non quod ... est ps spei ... ad istam pro
ipsum totum ut totum n saluatur in qualibet parte tota
n. to spei non saluatur ... ... sic ...
mod^a et d^a ... h ... ...
... totus mag ... totum integrale q totum
vniuersale q ... non e ... quod ... integrum et
... ex quibus ... partibus ...
istum mod' ... aliquid ... ... sic ...
consideratur ps ex parte ita ... ex ...
So mo consideratur vniuersale i^o partes subiectiue et in
... nisi ... non i^o ... et ... ... est
q tota esse ... vniuersalis saluatur in quolibet parte
q tota esse ... q tota ... ...
... partes p^o non tota saluatur ...
et ... partes so mo Vltimo queret ... vtrum
sic ... q tot^m vniuersale in q ... vniuersale saluetur
in qualibet parte subiectiua ... ... q totum p^r d^r ...
d'ari. p^mo mo i^o q e totum. So mo ...
Si p^o mo consideretur sic istud totum saluatur in qualibet
parte subiectiua. So n. consideratum non e ... ...
totus ... ex in qualibet parte subiectiua saluatur
id. n. q est a' totum e i hoie et id q e ... totum
... hoc. So mo pot considerari ... totum ...
... aliam ... diffite ... considerare ...
... et ... ... totum. n. ...
totum ita saluatur in qualibet parte q pot sal
uari ex illa in et si non possit saluari ex illa
non esset totum vniuersale i^o ... Si ... saluetur i ...
ita q impossibile esset ipsum saluari et reperiri
ex ... hois a' non esset totum vniuersale q e g

quia de ratione generis est quod possit salvari in multis formalibus et si unus salvaretur in se hoc [illegible] totum universale ita quod non possit reperiri extra [illegible] non esset species [illegible] quia de ratione speciei est quod possit salvari in multis differentibus numero sive in multis et [illegible] ad hoc totum universale sapit naturam totius quantitativi quia [illegible] continet quantitatem [illegible] ad [illegible] posse salvari in pluribus. differt tamen quia in toto quantitativo non id quod est totum salvatur in una parte nec sunt posse salvari [illegible] in uno hoc semper in pluribus in toto autem universali id quod est totum potest salvari in uno hoc sunt posse [illegible] prima [illegible] et [illegible] posse [illegible] primo largitur [illegible] totum universalis. Quinta est quae videatur plene differentia inter totum universale et totum integrale tamen sunt vi. differentiae quas ponit [illegible] methaphysice. Prima differentia est quia totum integrale [illegible] partibus suis quod secundo dicitur [illegible] quia tota essentia totius integralis non est in qualibet parte tota [illegible] essentia et [illegible] totius non est in parte [illegible] sed pars essentiae est in parte et pars in aliis partibus integralibus et hoc est ipsum [illegible] partibus sunt ipsum scilicet essentia totius [illegible] dividi in suis partibus totum autem universale non [illegible] partibus suis quia tota essentia salvatur in qualibet parte [illegible] essentia totius est et sic est [illegible] nale [illegible] partem non salvatur in uno et [illegible] in alio [illegible] in quolibet. Secunda est quod totum integrale est in tribus [illegible] essentia totius est in parte [illegible] et finitum totum autem universale est in formatione intellectus [illegible] id quod est universale sic [illegible] in [illegible] universale est in formatione intellectus [illegible] est [illegible] quod intellectus [illegible] conceptus operatur [illegible] [illegible] quod [illegible] natura universalis significat [illegible] individuationis quae requiritur ad [illegible] universalis quia [illegible] accepta cum principiis individuantibus [illegible] universalis [illegible] formatione intellectus [illegible] accipit in significationem [illegible] [illegible] non [illegible] individuantibus et [illegible] significat [illegible] universale in intellectu sic [illegible] et [illegible] cognitum in cognoscente et iste est unus modus essendi [illegible] sic [illegible] in [illegible] modo [illegible] modus [illegible] essendi [illegible] 3°. de anima. [illegible] ex cognoscente et cognito [illegible] ex [illegible] et [illegible] cognoscens et cognitum [illegible] unum [illegible] sicut [illegible]

Tertia differentia est quia natura totius integralis non constituitur partes quae [illegible] in illo [illegible] constituitur [illegible] totius universalis est quod constituat partes suas natura enim generis constituit speciem natura [illegible] speciei individuum [illegible] generis sic [illegible] complexa [illegible] differentia est [illegible] quia de ipso [illegible] [illegible] et [illegible] ita quod est [illegible] dividi in [illegible] [illegible] quo conceptus [illegible] dicitur [illegible] dividi et specificato species est conceptus complexus generis quia [illegible] generis addit determinationem specificam [illegible] modo [illegible] individuum addit [illegible] speciem designationem ita quod species [illegible] determinationem additam [illegible] conceptus complexus [illegible] generis [illegible] generis est pars [illegible] ipsa species non est [illegible] conceptus

generis determinatur per intentionem differentiae additam [illegible] [illegible] methaphysice [illegible] quod est ignotum est [illegible] per [illegible] generis de qua forma specifica [illegible] [illegible] in anima incidit [illegible] non dicitur per [illegible] est stabilitum ad determinationem [illegible] et intelligo [illegible] essentiae [illegible] intellectus [illegible] non stabilit apud se [illegible] aliquam essentiam determinatam quia sola determinatio est in specie specialissima [illegible] determinatio requiritur intentio specifica et haec est quae subdit [illegible] [illegible] colore et [illegible] est [illegible] non erit [illegible] quia iam ad habet [illegible] scilicet essentiae [illegible] [illegible] [illegible] addi aliquid quo [illegible] colorem [illegible] scilicet specifico intellectus [illegible] non [illegible] haec intentio quae addit species [illegible] additionem [illegible] dicebatur pars species autem dicitur pars individui non quia individuum addat [illegible] super speciem [illegible] species individua [illegible] per intentiones [illegible] quod [illegible] [illegible] quia addit designationem [illegible] de natura speciei est quod [illegible] acquisitio intentionis [illegible] acquisitio designationis et [illegible] in natura generis [illegible] designationem [illegible] quia [illegible] querit acquisitionem intentionis [illegible] [illegible] aptatur ipsa species ad habendum [illegible] scilicet designationem [illegible] [illegible] intentio [illegible] intentione [illegible] designatio ex quo patet quod genus est pars speciei [illegible] intentionem additam et species pars individui [illegible] designationem et sic totum universale est pars [illegible] [illegible] est pars

Quarta differentia est quia totum integrale non [illegible] totum [illegible] parte [illegible] quia una sola parte existente non existit [illegible] totum integrale sic existente solo parte non est [illegible] totum autem universale est [illegible] [illegible] idest quia partes totius integralis respiciunt ipsum totum [illegible] ita quod sua totalitas [illegible] est quod attingat [illegible] partes [illegible] partes autem totius universalis [illegible] ita quod sua totalitas [illegible] in hoc quod possit esse in pluribus [illegible] plura sunt [illegible] actu [illegible] quod possit non esse in pluribus [illegible] [illegible] est [illegible] essentia sua in uno salvetur [illegible] posse [illegible] in pluribus [illegible] salvari.

Quinta differentia est quia partes totius integralis finitae sunt et determinatae partes autem totius universalis possunt esse infinitae et indeterminatae [illegible] ex [illegible] differentia [illegible] [illegible] ita repugnat actu quod non repugnat [illegible] [illegible] esse [illegible] possibile infinita [illegible] esse et posse [illegible] non est impossibile [illegible] totum integrale aspiciat [illegible] partes suas quia non est [illegible] actualiter [illegible] sic impossibile est [illegible] finitatem esse actu ita impossibile est partes [illegible] [illegible] [illegible] totum autem universale aspiciat partes suas sub quodam esse possibili [illegible] infinitum [illegible] repugnat [illegible] ita [illegible] partibus universalis et maxime quo ad ipsam speciem [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] ab [illegible] quod [illegible] [illegible] infinitas [illegible]

individuales que infinitas non esse in actu, sed in tempore fit et transpes esse in aspectu ad formas individuales infinitas ita quod forme specie possunt ~~possunt~~ esse infinite de his dictum est ibi.

Sexta et ultima differentia est quod totum integrale requirit quod omnes partes sint simul presentes quod non requirit totum universale. Cum enim sit per predicationem necesse esse in actu quidem plenitudine dicitur autem esse in potentia quantum absentiam [illegible] quod ergo totum integrale omnes partes actu attingit ideo omnes partes sunt presentes quod non totum universale partes suas aspicit in potentia tamen ideo non [illegible] omnes partes presentes sed aliquando in absentia [illegible] non est amplius in quod possit esse in pluribus. Deinde cum dicit Amplius autem [illegible] ponit differentiam inter omne et totum [illegible] quod omne et totum [illegible] dicuntur [illegible] et [illegible] distributionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distributionis omnis et circa ad distributionem totius quod ut melius videatur [illegible] quod quedam sunt tota que non requirunt debitum et specialem situm partium. Sed quedam ordinem [illegible] [illegible] partes [illegible] [illegible] totius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut est aqua, aqua enim ut aqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible] [illegible] in talibus dicitur omne [illegible] bene [illegible] est omnis aqua est [illegible] [illegible] forte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tota [illegible] [illegible] partium magis [illegible] facit quod determinat ordinem [illegible] partium requirunt sicut [illegible] et domus non enim [illegible] [illegible] [illegible] qualiter partes aque ordinentur [illegible] aqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domus et [illegible] [illegible] debitum situm et ordinem partium [illegible] [illegible] [illegible] totum in eis [illegible] bene dicitur est totum [illegible] et totum [illegible] aliqua [illegible] tota in quibus [illegible] partium variat et partium non variat sicut est cera et vestis [illegible] [illegible] totum et omne in istis enim [illegible] [illegible] partium [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est cera [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medium [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] partes [illegible] totus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne dicitur in quibus non facit totum dicitur in quibus non [illegible] [illegible] [illegible] totum dicitur et omne talia non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] cera [illegible] vestis [illegible] dicitur totum et omne aqua non et numerus et alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum numerus et tota aqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incisiones et divisiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et totum [illegible] [illegible] differre quod omne [illegible] [illegible] in actu distribuit in partibus [illegible] collectionem quod distribuit pro partibus [illegible] ad collectionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne [illegible] [illegible] quod omne distribuit pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partibus reductis ad collectionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible] requirunt [illegible] aque est aqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] additur [illegible] sicut numerus respicit unitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes quod totum partes reducit ad unum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Colobon non dicitur [illegible]. Postquam determinavit [illegible] quod totum et diminutum [illegible] [illegible] determinat de diminuto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que requiruntur ad hoc quod aliquid possit dici diminutum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Adhuc autem nec quelibet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dici diminutum sive colobon. Colobon enim [illegible] est quod diminutum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diminutum per remotionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod diminutum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remotum ab aliquo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]

dia colobi sine truncata altā uni^te ablata
a duob; ē d̄o ē q̄ colobina l' truncata et
reliquū q̄ aufert ab ill' truncatas n̄o d; ēē
equa [illegible] remota a' uni^te n̄o rem;
n̄ unitas + id truncatū nō q̄ aufert ab
eo equalia sunt alia id p̄ot reddi q̄ truñ
catū sīu diminutū per remotō; et q̄ truñat
ab eo n̄o d; amitte nomē n^e diffinitionē + n̄o
n^e duo n^e uli· un̄s per remotō; unitatis p^t
dia colobiy sīu truncatū n̄a ēē; et siꝫ tu
cata oꝫ manē· Si n· calie dicat diminut' sīu
colobon adi' oꝫ calice diminutū ēē calice p
remotō; ei p̄tes tantum n̄ remo^t fōr ulla
a' un̄s rem; id' remota un̄i^te ·Certa q̄d
est q̄ oꝫ i^o tō^m q̄ di colobon ēē diffiliū
paū n̄o tū oīe totū diffil' in paū p̄ d'
~~colobon~~ colobon sine diminutū un̄s· n· h;
p̄tes dissiles sic· v· h; sicitatē + dualitatē
tū ut p̄ dcm est n̄o pot dia colobon uł di
minutū uli· g^o illa tō inq̄b; ponitō paū
ull' am fiat diaꝫ sic est aq̄ et ignis q̄
n̄o p̄ot colobu l' diminui si oꝫ illa tota q̄
dr̄ colobu l' diminuta si oꝫ illa sic un sin
gula ponitō; i; ē ēē tūa in q̄b; ponitō diaꝫ
fiat sicē ter^9 l' lo q̄ita q̄to q̄ n̄ oīa
tō diffil' in paū post d' colobu n^e oīa i q̄b;
ponitō fiat diaꝫ· si oꝫ t' lia tota ē q̄tit^a ar
monia · n· ē de n̄o illoꝝ q̄ sīt diffiliū p
cū g̃n' s· n· uox et acuta diffilia sīt q̄ sīt
p̄tes armonie et ē de n̄o illoꝝ q̄ h̄nt p
tes determinatas ponitō; q̄ g̃ne et acutū re
quirit determinatū ordīe; si oꝫ fiat armo
niam et tū armonia n̄o p̄ot d' colobi ul'
diminui per remotō; p̄tes ·Deinde cū d^c· ad
h' a' n^e a;· ponit condiciones colobi sīu diminuti
q̄^m ad p̄tes dicens q̄ sic n̄o q̄lz tō dr̄ co
lobi i^e ulla tō q̄ dr̄ l' post dia coloba dr̄
coloba per p̄uioꝝ eiꝫ p̄tes Sꝫ p̄ q̄tō · et
p̄te p̄tes ē q̄ i^a ps que fiat colobon n̄
d; ēē ps p̄ncipal' q̄ largia ē sbāꝫ rei c^o n̄o est
q̄ dia ē inf diminuti + destitui diminuti· n·
rem; post diminuō; destitui n̄o post d' p̄tē
aꝫ n̄ remaneꝫ ai g^o remota p̄te p̄ncipali sic
capite ul' corde ab ali ql' n̄o maneat id in g
tale tō^m d; d' destitui q̄ diminutū sīu colobon·
S^a q̄ tō est q̄ i^a ps que remo^t + p̄te remotō;
totū di colobon n̄o d; ēē ubiq; un̄ si p̄fē cal
lix i medio n̄o p̄p h dī diminut^9 ul' colobon
Sꝫ si auris a^c aliq̄ ps extremitas aufert colo
bon dī et diminui lō n̄o dī colobon si aufr
tatur ad ce carne ul' ca' in e^m sic de spte
nulla ne· Sꝫ dī colobon· si aufert aliq̄ extremitate
q̄ fiat meo aliquā decent^a; + hnc n̄o
oīm si q̄ n̄o ē apertura regnaī postq̄ re
mota ē attō in p̄ remotō; capilloꝝ n̄
dr̄ aliq̄ colobi q̄ regnari sine renata
possunt in̄ caluī non sunt colobi·

Genus dī· Postq̄ determinauit de toto· h̄
determinat de gn̄e· q̄ g^o ē q̄ dē tō^m + diuid
id· p· q̄ p^o o^e i q̄t mōis dī g^9· So quot mō^s
dī dissiz g̃ne Sꝫ a i^a· diuisa n̄o g̃ne· Prima i d
p^o n· o^t quot mōis dī g^9· sō breuit' tēca
p̄dbat illos mōs n· gen^9 g' autēs dī· p̄ie·
ē e^o^z mōs q̄b' g^9 dī· Sꝫ a ii· i^o n̄o aq̄ et z ii
amp̄ ē ut' si^c· ē ibi· amp̄ ut i^o n̄ubꝫ
p̄ot g^o p^m mōd' dicēs q̄ p^o mō dī g^9 g̃ne
q̃n^a aliq̄ q̄ sīt infra eande; spēm + h̄ mō
oīs tom^o et g^9 lo^m h' ē tom^o durabit g̃n̄o
q̃n^a lo^m Deinde cū d^c· i^o n̄o aquo· ponit
s^m modū dicēs q̄ g^9 s^o n̄o dī de p̄mo pete
q̄ē p^o mouens ad e^e / itaq̄ ē p^m i sup̄ d' an
g̃ione q̄tinua + h̄ mō dīs q̄ dicit' sīmes
g̃ne ul' ionaes q̄ lui d' uati sīt ab hyme ul'
ionē antiq̄ a p^o g̃nante dī e' mag gen^9
illo mō de p^o p̄ie q̄ de uīne + h; q̄ aliq̄ mag
denoīant ab g̃nante + amotore · i · a patre
q̄ ē mouēs in g̃nacione q̄ ā mī· i· q̄ ā matre
que sol' mīsīt m^a; ig̃nacione et p̄ria^m p̄sūm^m
denoīant tū aliq̄ g̃ne a matre ut apuma pir
iades· Deinde cū d^c· amp̄ a' ut sic^e· ponit
3^m mod' dicēs q̄ t̄cio mō dī g^9 lō^m p^o l' fortia
sic sīc ies g^9 ē p^o figurarū supficialiū + so
lidū p^o solidarū· oīs· n· figura l' solida ē l'
sificial' h; a' ē gen^9 q̄ uocat^a lō^m q̄ libiat
dīus· i· fōrms faciētib^9 diffire sic sific
es l' solid' huic figure ul' illi· Deinde cū d^c
amp̄ ut rōnib; ponit q̄^r tū mod' genus
dicens q̄ q̄r^to mō dī g^9 q̄ ē p^m i diffōnib; q̄
pimeo q̄ q̄ ē au^9 dīe dr̄ qualitates et· Go
est q̄ ex tertio n̄o et q̄r^to duplex ge^9 intelli-
· s · ge^9 n^e + g^9 logicū i^a· n· sīt infra bun ge^9
n^e que sīt infra unā m^az + i sira unū p̄ncipū
sbꝫ et h̄ est q̄d dixit phs i p̄ce^a n̄o q̄ ge^9
3° mō dicebat p^m sbꝫ ad q̄ sīt resol'o formarū
sic supficies ad q̄m sīt resol'o figurarū su
cialiū et solidū ad q̄ sīt resol'o solidarū g^9
ē logicū dī q̄cept^9 q̄fus^9 speciabil' p q̄ li^t dia
les· un̄ oīa dr̄ ēē i uno gn̄e logico q̄ re
solubilia sīt ad unū talem q̄ceptū sic h̄ et
aliu^9 ad q̄ceptū alis de iste c^9 g^9 ut
d^e ph^s p̄mo est q̄ sit p̄m in diffōnib; q̄d
dup^a rōe p;· p^a est q̄ diffō est explicatō
rei p p̄ncipia sua· iel a' eo mō explicat
q^o q̄cipiē a nob' / i^a g^o p^o explicanī q̄ p^o q̄cipi
unt pri^9 a' aub' q̄cipiunt q̄fusa mag· g^o
ē ge^9 dicat q̄ceptū q̄fusū r^o s̄one dīe a
nob' pri^9 q̄cipitur i p^o oīs a nob' pri^9 ex
plicant d^a· g^o p̄m in diffōnib; ē g^9 · Sꝫ a
iō ē q̄ i^o ē p̄num et pri^9 aquo n̄o q̄trit
q̄uicā tale a' ēg̃is r^v dīe· Go de rōne g̃n^9
ē q̄ p̄dicat' i eo q̄ q̄d ē· ē d̄o sup' ē dr̄· p̄ q̄
aū q̄ sic q̄d erꝫ q̄d· oꝫ q̄ p^a id' dicat q̄usum
ad q̄d q̄ d^c ip̄m· aī g^o sc^9 aliū sic q̄usum
ad quid q̄fusū d^a a' q̄ceptū distinctū de de

ante distinctio est q' v' sic qualitas qualificanti qualitas
sicut ipsa d'a qualificanti sic ip' spes p'gnabunt
g° sic q' spes dicat q' qualitatem d'a a° d° qualitatem h°
qualitatem .e. g' dicat tot pertinentia qualificationi
q' no dicat in actu l3 dicat ea i po' o3 q' ip3
generis dicat q' tm̄ . Si n. l3 id e q'al sic qualifi
catum et h° d° q' ei tli qualitate simili dno dicat et
quid est et qualitatem ipsa3 cadunt g° dicat
re suam pe distinctum istam r° qualitas o3 q' dicat
re suam p modum q' solum . p' te ro~ne generis e q'
dre q' eius qualitas . ro e q' id' uocat qualitas
aliu' ~~qualitas quam qualitas~~ q' p' qu'ecit
dm̄ a' qualificat g' ita q' g' d° q' qualificabile
sic spes dicat quid qualificari et accipit' q'ua li
tas no p'ut e p'dicamentum h' p'mo p'dicatum i uno
q' g' Deinde e d°. g' tantes di . recipiunt icol
modos dicendi q' g' d' tot modis uno g' generum
generum illorum que sunt eiusdem speciei . q' h'nt primi
mod' p'de d° g' p° mouens i sua g'ne q'
e eius speciei e illo q' mo' de quo g'e d° g'o q' n
di g' n q' sic g' / p'm . n . mouens ingredie id
di g' q' sic generum genera eo q' to' g'n ab i°
d'minat' 4° n° m g' d° ne ina/ e° m° d' qualitas
est/ q' id e e d'a et e e qualitas e l3 q' uera
mo maxime Modo d' e q' de ro~ne qualificabil' et in
formabile q' sic ut m'ul' l3 m/ qualificabile
. n . sm informabile est in d'n p'a d'a . q' d'n . n . q'
lificabile e qualificantes l3 ali q' duas formas l3 ale3
et tl'esuare m/ad ea e qualificabile qualitate actualiter
et se uocat l3/ bn g° d'y p'bs q' o e id e e q'
litas/ l3 v° m'a e q . d . omne qualificabile i p'o e ad
qualitatem o e q' e m p'o ad ab m'e m m'
h'e mod' m'e for' n'e qualificabile h' sic e qualificat'
est ls ig'm mo'uit mod' m'e/ qualitas g°
alie e sm sic sm actum et i° e e v'm e unt l3
mod' m'e m' . sic ig' e illi mod' no m'e sic i
g'ne logico et q' m l3 q'nerit p'm g' e so q'
va3 dicat ad m'le e e ul' pot e e aliq' qualitas
q' determinat et specificat v3 ib 3'm mod' tq'
cu recipiunt l3 uno et eod' dicens q' g' e
cu' qualitas e q' qualitate f uocamus dica3 q' p
eandem qualitatem p q'm qualificat' g' et m sic d'a
ab a° q' id e p'm cendi et distinguendi .
Deinde e d°. diuisa no g'e . o° q' l3 diuisa g' et p°
q' l3 diuisa g'e m' . so que l3 diuisa g'e logico n
tanco3 p'diuisa3 . dicat g' p° q' illa uocant'
diuisa g'ne uel quorum p'm l3m diuisum e i q' al
t'm n resoluunt' i alte3 ne amb' i 3'm et i° mo
spes et ma sunt diuisa g'e q' no h'nt eo 3'm
ad q' resoluant' m' n . irresolut' e t 3° sup
po'to q' nulli m e g's color et ab albo3 m'or
celu et e'm l3 diuisa g'e q' ne unum resoluunt'
i a° ne amb' i 3'm ex g° n h'nt m'a3 o e3 Sed
est q' aliq' l3 de e n e q' p m'a3 unum
ex uno m' deueniant' m a° sic ex allo deueni
im g'm i q' p'l' respiciant' unica3 po3 m e et ista
dur e e infra unum g'e ne q' m ea l3 uno

mi ordie respicit et q' aspiciunt un' p'm
l3m . s . po3 m' queniso e l3 uno i° q' gnor
mo e l3 alio . s . si fuerit q' e l3m p'm color
a q' l3 . q° uniu' m' ordie no e capax natis
transmutari in aliud . ita q' ipsi ordie n'a n
resoluunt' unum i a° nisi p actus q' sunt sa
por et color p' diuisum l3 v'ni3 . sapor . n . h'n
mod' respicit q' quod' p' se no respicit color
et ita l3 diuisa g'e n' / q'nor g° mutuo se
aspiciunt' v' p' vnitem l3 i ad q' resoluunt'
m' p' vnitem ordis na' infra q' l3 i° d'n
e e infra unum g° n'e/ q'na3 no no se mutuo
aspiciunt v' p' diuisio l3 v' p' diuisione3 o3
d'is m' illa sunt infra d'n l3 g' n'e/ h' g'na
bunt' . n . q' i coloribus est m' ordo i e albu
nig'm et pallid'/ et in saporibus est ali' ordo m'e
dulce et amare per saporem mediu' et q' ita l3 l3
~~m' duas~~ duos ordines id fa'ant duo g'iane
Sed' cu e q' l3 e ex p'te unum genus ne . q'm ex uno m'
deuenit' m a° et amb' resoluunt' i 3'm i ea i°
3'm no e' g° i° v' illor duor sic albu et nigra
se h'nt ex uno m' deueniet' i a° et h'nt unum p'm
l3m . s . color q' e l3 fines et io sunt infra unum
genus ne/ Sed a' unum i° deficiat ne si deficiat 3'm
ad q' stat resolo l3 si i' aliq's ordo m'a ad a°
no p'e l3 infra unum g' n'e/ ex po° . n . m'e m'
deueniet ad form3 . l3 cu q' m' et for' n h'nt tam
ad q' resoluant' io no l3 infra unum g' . re
solubilia l3 ad gen'/ m'a a' resolubilis est
t io ip' pot e e g' l3m si ue et tm n pot h'e ge'.
Modo e q' n e id' resolui unum m a° m' et h'e
aliq' tam infra sit . n . q' h'nt 3'm ad q' resolu
tum unum m' ordie no resoluunt' i a° . videm'
. n . q' sapor et color et o'ia transmutabilia ad m'a
p'ma resoluunt' et tm m' ordie a sapore n' de
ueniet' in colorem ne e q°. l3 tm q' o'ia q' alterat'
ad m'te/ io distinguend' e de i° 3°/ q' e e . n .
3'm remotum ad q' stat resolo e o m'o q'm
p'ma e i° ad q' stat resolo omnium g'nabilium et
corruptibilium/ q' ea3 est 3'm p'mi sic p'p'm
l3m sapor e ad a'p'o l3 color/ et talia q' h'nt
l3m p'mi unum p'e alterantur ad inuice3
no . n . alterant' sapor i colorem m' l3 omnia
g'nabilia et corruptibilia sunt infra unum g'
ne q' o'ia resoluunt' ad p'ma m'a/ tm p'e
illa l3 infra unum g'e ne . q' h'nt o'a' co'di
co'nes l . q' h'nt m' l3m p'mi ad q' resol
unt' i e l3 l3 infra una m'a3 transmutacionis
et s'm mod' p'm actio unum g'e ne neg'
o'it q' color et sapor no sunt infra n p'
unum g'. Deinde cu d°. a'q'or p'diuisi3 a' c
o° q' l3 diuisa g'e logico dicens q' d' q'm a'
quor dur' p diuisa3 sig'a3 cathegorie
entis l3 diuisa g'e logico alia nam3 de m'o
ente sig't quid alia quale a'e a' a' a'° m'o ca
thegorie sic diuisim p'mo quecumq' sic diuisa
sig'ficancia sunt diuersa g'ne logico . quie

vnū resolunt malind .n. aliud incertum. nēc .n. q̄ resoluunt in q̄le nec q̄ tale resoluūtur ad .2.m.

Queret aliquis vt̄ h̄ sic t̄s in q̄ alligat aū. q̄ post diuisa gñe logico qui unū nō resoluunt ad ad nec aliud uicium. pro quo d'c̄ q̄ in dō c̄. q̄ pp̄ duplicia inpl'a inacei q̄ h̄ie ex illie q̄ie genus ne .t. logicū. sa via e. ex p̄ poīmigis predicamentis .i. sc̄ls ma p̄ sic. sic vocant g̃ ne ad q̄ resoluunt vna ita p̄d' vocāt gn̄ logicū ad q̄ resoluntur mitis et iō vnū g̃ sit hoc e̅ uit uiū gen9 q̄mdo bic q̄ g̃ vocāt ad ad q̄ ad resolunt. nisi tū do c̄ q̄i g̃ ne nā ex ag̃s ille resoluunt .ing̃e a logico iō sing̃ vnilibs resoluunt sic g̃ iug̃e ne sa .1.a vocat diuisa g̃ qu n'sint ad vnū p̄m. ad q̄ possint resolui sic. et conpl' e .i. compl'e qui vnt in g̃iua ad qui possint resolui .z .1.a dnr cē intra vnū ḡ ne que hnt vnū p̄m ad q̄ possint resolui ita ing̃e logico illa vocant esse p̄se diuisa g̃ea q̄ nō hnt vnū ad q̄ possint resolui quo dñs q̄ q̄ p̄dicamenta sunt diuisa gn̄e q̄ c̄ g̃ pre dicamenta nl's conceptus est ad q̄ possit resolui p̄dicamenta .z .1.a dnr cē icta vnū g̃ p̄dicamenta ad vnū conceptū cōez resolui possunt eo mō quo dnīs q̄ oia q̄ sr intra p̄dicamentum ille resolunt ad mod' ille .i. oia q̄ sr intra p̄dicamentum ad mod' q̄l .h̄. m. duo modi ad nl'z aliū cōez resoluunt et sic p. p̄ma in . Saiud est ex ipsis gins p̄dicamentalis .x. et gna predicamentalia. sc̄ .x. p̄ma conceptus ad quos os alii concept9 q̄ sū p̄dicamento resolunt ex q̄ q̄ sc̄ .x. p̄ma conceptus .i. p̄l'e e q̄ resoluunt ad aliquē cōez. Si .n. inuenit aliquē coem .n. essent .x. prima sed ex quo eciam resolut es inueniunt p̄ma .z. ita p̄o eēt ad p̄s q̄ .e. p̄l'e ex p̄s .s. q̄ sc̄ p̄mū .i. p̄l'e .e q̄ vnū resoluunt ta h̄ .n. vnū resoluunt .i. aliū .ie q̄ resoluunt .i. et vnū positionē et p̄ons nō eēt .x. p̄mis q̄ eēt conceptus reductus. poīus .n. resolui esse in p̄dicamento a.i. cē p̄dicamenti eēt .n. p̄dicamento .19. ad q̄ reducere et nō eēt p̄dicamentum .i. se .z. sola hi dyc p̄s q̄ diuisa g̃e p̄dicamenti nec resoluunt ad terciū nec ambo ur se .ly. di uisa gn̄e s̄ba et alio possint resolui .t. p̄m. un sic igr ne aliqua dnr diuisa g̃e remoto vt p̄ma q̄lit .z. c̄l'm q̄ nl'z cōe remot' e ad q̄ possint resolui et aliq̄ p̄pinquo q̄lz remot'o h̄eant t̄m p̄pinquū vnū hnt ad q̄ possit resolui sic sapor et color in g̃e lo gico aliq̄ sc̄ diuisa g̃ p̄dicamentali q̄ nl'z terciū hoc hnt ad q̄ resoluat. q̄ sc̄ q̄ q̄d' sūt diuisa g̃e nl' sc̄ nō ti g̃e p̄dicali i .e secd'o q̄ vnū nō resoluunt ad ad sic s̄ba corporea i corpea g̃ ex p̄dicali nō sc̄ diuisa q̄ resol uuntur ad 2m. .s. ad conceptū ille q̄ eēis cōis.

Alium uo dicte. post' cū deceniunt a p̄tatibz entis q̄ dnt p̄dicamento .19. deceniunt

a p̄tatibz entis q̄ dunt p̄mo mō. ille duo .s. finet accidens p̄o decernat de s̄ba, sc̄ de accidentibus. accidentis dī. q̄ p̄o of quo est s̄bm inrebz. s̄o quo .z. diffinitio .2.o quo i ibi: s̄ba. .1. q̄ nō s̄ba .1.a ibi. h̄o a s̄ba. p̄ p̄s .i. dr̄. p. q̄ p̄o ponit duos mōs s̄bi in rebz. s̄o recapitulat illos mōs .1. res g̃o s̄ba sic dnr. p.a in d. p̄ ponit duo mōs s̄bi ibi. Alia mō d̄l'e. de g̃o p̄o q̄ vno mō dicit s̄bm eo mō quo res dī s̄ba q̄ e res diuisa h̄ pōt cē n'l q̄ res nō o p̄ite ai re ab so ut h̄ sed e nō op̄ite aim s̄o[illegible] sub̄ec sec̄cet res dī s̄ba ce h̄ q̄ p̄ole .e .i. q̄ p̄uni ai re .eo mō quo s̄z .e distincta eē cōmunica bile quo ad s̄bm s̄bm q̄ e .i. p̄le cōmunicat eo mō q̄ sz e resede. dnr nō sedes q̄ ad p̄a q̄ e p̄ .io cō pom ide mō .a. ho p̄ono s̄b̄z vnum e s̄bm h̄ .z. vnde q̄ e p̄ .i. ip̄le q̄ ponit et vocatur s̄bm ip̄le aliud q̄ e s̄ba q̄ p̄ pōt ieuu in .v. p. et h̄ .e. p̄o p̄ n̄ q̄ ponit .i. .e. s̄bm cōtingens. ita duo s̄ba nl's cōmunicat q̄ ig̃n s̄ba sine nō entia. Si .n. vnū est q̄ra enciat dnō .z. o q̄ s̄ba ingenii s̄bm sic nō .es. Si .n. vnū eo b̄ ces. q̄ h̄ p̄ite c̄s. .z. ad ec̄s hinc p̄ma cōpl' ip̄i io .z. eo b̄ s̄b̄z ex h̄ sic nō es q̄h .n. op̄ite cōis ad eē uide .z. to o ir p̄s q̄ h̄ .e. p̄ n̄ p̄o ne mod' e q̄ h̄ p̄ e uo dnōs cōmun conceptus uerē p̄siat a h̄ s̄b̄z h̄ a e s̄ba. q̄ e stat h̄ ap. olitue ex p̄tate .z. dione cōceptum. v. g. ho s̄bre .e. q̄ p̄ie et dio .i. e s̄bicere s̄bi ml'ī q̄ p̄ie a .1. d. io s̄bice e in illa .i. g̃o ec s̄bicas q̄ g̃o dnc p̄ie q̄ .i. p̄mo mō s̄bicas res d̄l s̄ba nō est ali' ex h̄ .n. dī s̄ba q̄ ad dicere conceptus q̄ e nō ime .i. nō ce e q̄ e. h̄ g̃ o ex h̄ s̄bat ad dī cē q̄ ne .i. nē q̄ ee ex h̄ .n. cas s̄bicere i dne. p̄o ex eo .a. d .e. h̄ s̄bat ai q̄ .1.o mō s̄bicas eo mō tecu .sc. q̄ dnt ig̃ mō s̄bicas eq̄ nl'z al' de q̄ sc̄ tres nos al' dnr q̄ ine sc̄ .z .1. a eo mō h̄ s̄bicas .z. e idē tēre. Pre inde ai dicit. Alia nō g̃e h̄. ponit. s̄ mod' dns ita dāi e. q̄ s̄bm p̄mo mō est. et eo q̄ n̄ dens s̄ba dnt. s̄o mō encia quod .q. in se nō tn̄ q̄ sit aptanata mōi. .s. .n. aptanata mōi et q̄ ha s̄ sunt q̄ nō sc̄ sic sexagiisia .i. dispō inibrosa apta nata s̄mdi a .a. sc̄ i nub .n. .i. h̄s ena nubibz t̄n q̄ e aptanata mōi. io q̄ n̄ e .e. h̄s s̄is Simil' sompnia sūt de fantasie et sc̄ apta nata mōi ad q̄ sc̄ .1. io hnt aliquā s̄bie q̄ p̄e dnt q̄ nō sc̄ h̄ .n. .e. sopia eo q̄ q̄ sc̄ s̄mg̃ faciat fantasiā .1. q̄ sompniū d' omeōlo in inedo. Sompnium e s̄bs cōmunctio. Deinde dicit. res q̄ s̄ba. epilogat illos duos mōs dices q̄ res g̃o dnr s̄ba .a. n̄ s̄ce h̄e q̄ nō sc̄ h̄e q̄ po st tur .z. dicunt .z. s̄ quo ad p̄a mod' a .z. q̄ ab eis est s̄baia aliq̄ q̄ ho e q̄ ad s̄bm mod'. Queret aliq̄s vtrum s̄basa s̄om s̄s rebz. In q̄ .n. quoc q̄ .i. rebz. e. eus .e. s̄ig̃ s̄bm e .i. rebz. g̃ o e ens. h̄ s̄bm .i. q̄ s̄bm est nō ens g̃o e. ¶ p̄ eciā ens cōm .s. g̃o s̄ba e .i. rebz. g̃ s̄bz ens cōm. ad q̄p' ....

236

220 [illegible]

pl[illegible] et ponit quod res est illa que capta nata in dia[illegible]
s[illegible] ... una possum[us] uenari ... in rebus
[illegible] ex opposito que est ... [illegible]
[illegible] est ... non [illegible]
[illegible] opponit[ur] ... [illegible]
[illegible]
[illegible] et ratione sic in intellectu ... non
omnis [illegible] est ... [illegible]
[illegible] potest esse duobus modis ... [illegible]
[illegible] sic ... [illegible]
[illegible] in intellectu [illegible]
intellectu [illegible] ... est ... [illegible]
[illegible] rei ... [illegible]
[illegible] rei ut est [illegible] nata ... [illegible]
est [illegible]

[illegible]

ad conclusionem quod dicit actualiter. Deinde cum dicit Et ratio etc. removet
quandam dubium [illegible] scilicet [illegible] unius
esset una diffinitio quia [illegible] esset non alterius esset
falsa. Crederet ergo aliquis quod nullo modo unius posset esse
multe diffinitiones. Hoc ergo removens dicit quod [illegible]
est una diffinitio que indicat quid est esse [illegible]
quiditas quod nullo modo alterius possit esse unius multe diffini-
tiones aliqualiter [illegible] et non per se [illegible]
que suscipit passionem et ipsum [illegible] est passum. Sicut Sor-
tes per se sumptus idem est aliqualiter cum Sorte musico
simpliciter. Sortes per se [illegible] una diffinitio et musicus
habet aliam. Et ergo Sortes musicus [illegible] idem cum Sorte due
diffinitiones duorum [illegible] Quod est
diffinitio indicans quid est esse [illegible] non est tamen una
unius [illegible] plures [illegible] est una diffinitio
indicans quid erat esse. Sicut diffinitio [illegible] una [illegible]
[illegible] esse [illegible] non est [illegible]
ens quod [illegible] due diffinitiones [illegible]
est hoc quod alia est diffinitio [illegible]
musicus [illegible] alia [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] nullo modo crederet ergo aliquis quod nulla diffinitio possit
[illegible] plures [illegible] excludit
ergo [illegible] plures dicens quod diffinitio [illegible] plures
intentiones [illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] diffinitio est rei que indicat quid est
esse [illegible] est una [illegible] unius [illegible]
diffinitio [illegible] non est per additamentum [illegible]
[illegible] non est [illegible]
diffinitio [illegible] sic diffinitio
[illegible] et ipsa passio ut Sortes
et Sortes musicus [illegible] alterius [illegible]
[illegible] unius [illegible] in diffinitione alterius [illegible]
[illegible] Queret aliquis [illegible]
diffinitio sit [illegible] per [illegible] Dico ad hoc
[illegible] diffinitio est [illegible]
[illegible] potest esse falsa per [illegible]
[illegible]
[illegible] omnis [illegible]
est [illegible] omnis diffinitio explicat aliquid [illegible] quod omnis
diffinitio est [illegible] ad explicandum [illegible]
diffinitio non est [illegible]
[illegible] ergo [illegible] est [illegible] omnis
diffinitio explicat aliquid [illegible] quod explicat
[illegible] omnis diffinitio explicat aliquid [illegible]
[illegible] diffinitione [illegible] omnis autem diffinitio [illegible] explicat
[illegible] aliqua diffinitio [illegible] explicat
[illegible] quod non [illegible] diffinitio [illegible] est sicut diffinitio [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] explicat [illegible]
[illegible] explicat [illegible] nulla [illegible]
[illegible] sicut nulla realitas [illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] explicat [illegible] explicat
[illegible] explicat [illegible] quod [illegible]
explicat [illegible] diffinitio explicat [illegible]
omnis [illegible] diffinitio [illegible] quod omnis [illegible] indicat [illegible]
ergo omnis diffinitio est vera [illegible] que explicat ab ea [illegible]

[illegible] ad [illegible] explicat quod [illegible] explicat
[illegible] explicat a diffinitione [illegible]
[illegible] diffinitio dicatur esse [illegible] differentie [illegible]
[illegible] complexionem complexando [illegible] diffinitio
dicatur esse magis [illegible] quod [illegible]
[illegible] rei [illegible] ergo quod [illegible] dicatur esse complexionem [illegible]
[illegible] aliud veritas aliud falsitas quod aliud complexionem
esse [illegible] veritas aliud esse quod non est [illegible]
in ea falsitas [illegible] quod diffinitio dicatur esse [illegible]
[illegible] veritas [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] et [illegible]
[illegible] non est vel intelligitur [illegible]
[illegible] exponit [illegible]
[illegible] non est [illegible] diffinitio vel
forte nominis quod omnis diffinitio rei exponit [illegible]
[illegible] intelligens [illegible] nulla
falsitas facit in diffinitione [illegible] quod
diffinitio non [illegible] ergo quod [illegible]
[illegible] sic ergo [illegible]
[illegible] si non est [illegible]
[illegible] ergo [illegible] quod non [illegible]
[illegible] nullam falsitatem facit in diffinitione quod non [illegible]
[illegible] in [illegible] diffinitio
[illegible] falsa [illegible]
plurima [illegible] diffinitio [illegible] quod
indicat esse [illegible]
[illegible] ut si diceret [illegible]
diffinitionum plurium [illegible] quod non esset falsa [illegible]
[illegible] indicaret esse [illegible] ut si diceret quod [illegible]
[illegible] est [illegible] sic ergo [illegible]
[illegible] quod omnis diffinitio [illegible] esse quod ab ea [illegible] falsa
[illegible] ex quo [illegible] alterius falsa est [illegible]
[illegible] in diffinitione quod exprimit [illegible]
sic [illegible] falsitas quod applicat aliquid [illegible]
[illegible] que ab ea non exprimuntur ut sic [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] quod explicat esse [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] esset falsa si diceret [illegible]
[illegible] diffinitio. Deinde cum dicit Falsa
autem ratio etc. [illegible] quo est diffinitio falsa [illegible] et duo
[illegible] quod [illegible] excludit quandam
errorem [illegible] quia Antisthenes dicit [illegible]
diffinitio [illegible] alterius [illegible]
[illegible] falsa [illegible] diffinitio [illegible] non
est quod diffinitio per se falsa que indicat [illegible]
[illegible] indicatum fugit [illegible]
[illegible] quod fugit [illegible] ideo sic
indicat [illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] indicat a diffinitione [illegible]
[illegible] et non [illegible] alterius sic [illegible]
diffinitio [illegible] indicans [illegible] alterius falsa
[illegible] indicat a diffinitione [illegible]
[illegible] ut si diceremus [illegible]
[illegible] et sic diffinitio simpliciter falsa [illegible]
Deinde cum dicit Quapropter Antisthenes etc. removet errorem
[illegible] Antisthenes [illegible] est [illegible] quod diffinitio [illegible]
[illegible] ergo [illegible] opinantes [illegible]
quod semper predicaretur [illegible] diffinitio [illegible] diffinitio [illegible]

Nota aliter [illegible]

20

Nota

aliquando contingat quod hic dicitur de eo quod invenitur ut in pluribus sed
in paucioribus ut si aliquis fodiens fossam plantare
inveniat thesaurum. hoc est accidens isto modo primo
quod fodienti hic de contingit invenire thesaurum ut in paucioribus
contingat post hoc ut non in rei ut in pluribus quia in pluribus
non est sic quod plantantes inveniant thesaurum. Similiter
si musicus sit albus quia musicus non exigit esse
albus neque ut in pluribus. ideo dicit hoc esse accidens in
primo .i. simpliciter quoniam ad hoc hoc aliquid quoniam ad esse

[D]einde cum dicit quare quidem est causa. Concludit ...
istorum modum non tamen quoad esse hoc quod ad locum
et alia secundum conditiones. sic .i. dicit ad ... esse ...
per accidens vel dicit esse alicubi accidens ...
esse quia per accidens ... dicat quare quidem ad esse causa
ab talis per accidens ... quia liquet existat ...
tibi et quia per accidens. quia .i. ... quod ...
in aliquo non quod per accidens est ut si albus ...
non tamen per unum musica per accidens est
et si quod ... ut in pluribus ... per accidens est
... ut ... plurime in estate
per accidens est quia non est de ... causis ...
magis ... hec est ... et ... loco
non quod ... non per unum ... accidens est ... ut ...
... [Q]uod est ... dicat ... una
... ipsius accidens. ... aspicit
... non ... accidens est isto modo ...
... isto modo est ... aspicit ... et con-
tingentis in pluribus ... aspicit ... ut ...
... aspicit ... ut in pluribus a-
liquo modo ... aspicit ... aspicit
... digitos ... in paucioribus
... ... sic accidens ... modo
... sive quoad ... sive quoad esse sive quoad esse in
loco sive in tempore. [D]einde cum dicit. non est autem ... .i.
... accidens non habet causam determinatam. sed ... contingens
est et ... quod ... ordinem ... sic
... per ... .i. accidit .n. aliud dicitur ... quod
... accidens non est causa determinata. sed contingens et con-
tingens non ... sed indeterminata. [D]einde dicit
accidit .n. alicui. probat hoc per exemplum dicens quod ali-
cui accidit venire Eginam ... non ... venit ... illuc
veniret ... et dicitur si ... ad talem locum
et non intendebat illuc venire accidens est quod
illuc veniat. hoc accidens inest ... et ... identi-
tate quod non illuc veniat ... hoc forte
est quia expulsus a hieme ... in ...
... forte hoc est quia illuc deductus a latronibus
quod ... hoc ... accidens est quia non ... ipsius
... ... non ... illuc ... per
... causam ... preter intentionem ... tempus ...
est causa veniendi illuc quo non intendebat ...
... quod non intendebat ... Eginam.

[A]lio est quod hoc accidens non est quod ... ab eo
... per se ... per se intendebatur ... quod ...
ab isto deinceps ... esse possit esse contingens et ...
quod deinceps ... causam contingentem et qui ... con-
tingens non est determinata quare non possumus dicere quod

sic ut illa ... accidens est contingens ... dicat
sic dicit ... contingens ... ut in pluribus ... causam
contingentem sed ... sed ... potest ...
... contingens .s. in pluribus hoc est ... quia
contingens ... in paucioribus ... sed ...
... potest esse ... non ... per ...
esse ... identitas ... [D]einde
dicit talis accidens. ponit ... modum accidentis dicens
quod ... aliqua existunt alia ... secundo ...
... per accidens ... sic ... habere ...
les duobus rectis tres angulos est accidens ...
quod ... non ... secundum accidens dicitur
... quod ... septem ... non ...
... in ... ut ... [c. vi ...]
... [Q]uod ... predicatur ... non ...
... magis ... quia ... se magis ...
... in ... modo quod non est per se ... modo
nullo modo est per accidens quod ... quod ...
per se ... est per accidens quoad ... est .n. ...
modus sic quod predicatum aspicit ...
... est illud aspectum est
per accidens ... modo ... est .n. quod aliquod predicatum
... aspectum ... aspectus enim ... modi
est quod predicatum aspiciat ... sic ... essentiam
aspectus ... modi est quod predicatum aspiciat
... sic passio passionatum ... ad predicatum ...
... tres ita aspiciant ut passio ... aspi-
... ita ... modo quod non est ... si ...
... quod aliquod predicatum fugiat ... aspectum
... et accidens quoad ... et ...
modo ... per se ... modo ... quod sic ...

[P]rincipia et cause querunt[ur]. Precedentes li-
... ad libros sequentes
... .n. dubitavit philosophus ...
... entitatis ... scientia ... ostendit
de quo est ista scientia ... distinxit ...
quibus est ista scientia. hic in ... incipit determinare de
... scientie ... quod ... est ... non ...
scientia. ... de quo est .s. de ente et
... eius ... ens ... sed quia est ...
... quod ... scientia est de ente et ...
et ... entis. ... quia ... scientia ... de
ente ... ens ... scientiam particularium est
... ostendit quia non est physica ... ente
... ostendit quia ... de ente et ... ens
... modo ... scientia ...
... [ca]
quia ... quia ... de ... primo ...
est quod in ista scientia queruntur principia entis et ...
ens. ... est aliqua causa ... et ...
... entis particularis ita et entis
... et ... in mathe[matica]
considerat mathe[maticus] ... principia entis ...
ens ... scientia ... omnis scientia intellectualis
et participans ... intellectus est causa et principia est
principia ... certiora vel simpliciora est ... philosophi
in duobus ... talis est ... sic scilicet scientia particularis

ad sua principia praedicamentalia et primum in genus sicut [illegible] sua ad primum genus. Sed quaelibet scientia praedicamentalis considerat primum huius generis de quo tractat. Ergo [illegible] considerabit primum entis [illegible] quod est [illegible]. [illegible] tale est omnis scientia intellectualis et primum [illegible] intellectualis [illegible] et primum [illegible] primum genus.

Unde notandum quod [illegible] notabiliter [illegible] scientia intellectualis et primum est [illegible] non [illegible] intellectualis [illegible] quia [illegible] sunt [illegible] non resolvit cognitum ad causas [illegible] solum [illegible] in motu ab aliis ita quod [illegible] obiecti [illegible] [illegible] resolvitur potest ad causas et primum suum [illegible] non solum est in motu. Sed postquam motus est ab aliis [illegible] per modum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit autem philosophus quod scientia intellectualis est [illegible] primum [illegible] et simpliciora [illegible] ex [illegible] duobus modis [illegible] [illegible] quod est valde [illegible] [illegible] et ista [illegible] simpliciter et [illegible] simpliciora [illegible] [illegible] et ista [illegible] primum [illegible] ex [illegible] est [illegible] quae [illegible] ad causas [illegible] simpliciter et [illegible] [illegible] primum [illegible] potest [illegible] [illegible] ad nos et ista [illegible] [illegible] quaedam autem [illegible] nota quo ad [illegible] simpliciora [illegible] est simpliciter nota.

Deinde cum dicit: Sed omnis [illegible] quod nulla scientia praedicamentalis est de ente inquantum ens [illegible] quod [illegible] quod nulla scientia praedicamentalis est de ente inquantum ens. [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] sic procedit quod [illegible] [illegible] quod nulla scientia particularis considerat de ente inquantum ens [illegible] [illegible] quod nulla scientia particularis considerat [illegible] quod quid est [illegible] in [illegible] quod est [illegible] ergo quaelibet scientia est primum [illegible] particulares [illegible] aliquod [illegible] particulare [illegible] [illegible] de ente [illegible] vel illo [illegible] nulla [illegible] tractat de ente inquantum ens.

Deinde [illegible] in [illegible] [illegible] quod non tractat de ente inquantum ens [illegible] tamen de ipsa quiditate [illegible] ex ipsa [illegible] procedit ad [illegible] quod aliquid [illegible] ipsum quod est [illegible] est per ea quae [illegible] [illegible] philosophus [illegible] [illegible] aliis [illegible] et [illegible] aliae scientiae accipiunt sive quod quidem ex suppositione ab alia scientia ita quod supponitur quod [illegible] est in alia scientia [illegible] quod est [illegible] passiones quae per se [illegible] [illegible] [illegible] vel per [illegible] magis [illegible] vel [illegible] [illegible] magis [illegible] quae per [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible].

Quaeritur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scientia particularis non considerat de ente inquantum ens. Ergo non considerat [illegible] quod est [illegible] [illegible] potest [illegible] [illegible] prima [illegible] est ex [illegible] quae est [illegible] et ens [illegible] ens et ad [illegible] [illegible] ens [illegible] [illegible] quod [illegible]

quiditas est ens [illegible] quod [illegible] [illegible] ens [illegible] est [illegible] quod formaliter ad formatum quod ipsum ens [illegible] est ens [illegible] [illegible] [illegible] est ipsa [illegible] [illegible] [illegible] sic ergo scientia quae se extendit ad ens se extendit ad [illegible] [illegible] quod se extendat ad quiditatem quia quiditas et ens non differunt [illegible] in modo. Ergo scientia particularis non se extendit ad ens inquantum ens ergo nec ad quiditatem.

Sed via [illegible] [illegible] inveniendi [illegible] quod quid est via [illegible] inveniendi in [illegible] quod quid est [illegible] esse via [illegible] quae non respiciat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omne quod [illegible] [illegible] debuit tradi [illegible] [illegible] per quam inveniremus [illegible] ad [illegible] [illegible] debuit tradi [illegible] [illegible] per quam possemus invenire [illegible] quod quid est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sic ergo [illegible] respiciat [illegible] quod est [illegible] quod respiciat omne ens [illegible]. Si [illegible] quod illa [illegible] quae [illegible] [illegible] ens [illegible] [illegible] [illegible] non potest esse [illegible] scientia [illegible] scilicet logica vel metaphysica quae [illegible] [illegible] ens inquantum ens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tradidit et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod aliqua scientia particularis [illegible] quod quid est [illegible] scientia [illegible] [illegible] [illegible] et motum [illegible] non est inquantum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ab illis quod [illegible] ex [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod est.

Deinde cum dicit: quod [illegible] [illegible] concludit ex [illegible] [illegible] [illegible] quae tale est quod [illegible] est [illegible] quod [illegible] vel quod [illegible] est non [illegible] [illegible] [illegible] ipsius quod quid est [illegible] [illegible] modus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est ipsum quod quid est [illegible] ipsius [illegible] [illegible] et ipsum [illegible] [illegible]

Quaeritur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scientiae particulares [illegible] [illegible] quod est et [illegible] ergo in talibus scientiis quod quid est non demonstratur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scientia particularis quod [illegible] [illegible] demonstrat non [illegible] supponit quod aliquid considerat [illegible] scientia [illegible] ad [illegible] ergo considerationem [illegible] se extendit ad id quod demonstrat [illegible] [illegible] supponit [illegible] ergo [illegible] ab ea considerari [illegible] [illegible] demonstratur [illegible] ergo [illegible] [illegible] supponit quod ipsum quod est [illegible] [illegible] in scientiis particularibus [illegible] [illegible] [illegible] supponitur ergo non demonstratur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod demonstratur [illegible] cadit sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod scientia est [illegible] [illegible] [illegible] scientia particularis supponit ipsum quod quid est ab alia scientia [illegible] ipsum non fabricat [illegible] potest [illegible] fabricat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non cadit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod est [illegible] supponit itaque [illegible] scientia [illegible] [illegible] [illegible] demonstrat ipsum quod quid est. Sed alius modus [illegible] est [illegible] ipsum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supponit.

Quaeritur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

qr pot sciri qd est rei ignoratio si est. g° n̄ e
eiusd rōnis scire utroq qr nō est eidem rō
nis uno scito q° scire. Ad oppositū dicit pħs
et° posit° p° uenari qd est rōnis sciẽ scire q
quod est ee nō est p° ibi. p° de passionibus ergo circa
pm° nō dicit qst. locū phs de si est. ibi nō p°
loq de sic existente qr ee existēte actuale non
requir ad ipm scibile qr sic in existencia qui
god qz omn sciam supponit ipz illz ee nō pōt scire
de ee existēte qd ex rōne sciẽ est q supponat
illz ee eius nō est qr oia scia sup qd fabrigab
oz g° id illm qr ad fabricacōm pesse nō est
ee existe. g° ē qd ee. s. ee esse ita q illud e
oīs sciet suppo sim illz ee aliqd eẽz qr qm
est eem n̄ est scale q. n nullo mō eem oīo
fugit rōz entis et p oīs rōem scibilis sic g°
scia supponit h ee illi et nō manat idicat sup
pot qquid est illi et eiusdem rōnis est suppo
nere h id. qr de ee esse est aliqd qd est. m
n̄o dm̄ est qd ee q suppo est ee esse. q d. pħs
scia nō manat qd est h supponit. g° u ipm
sic illi qr eidem rōnis est h n̄ est q suppo de illo
et ipm qd est illi. qr ipz ē q suppo n̄ ē n qdī eem
et q dicitis ita q scia sic se extendit ad
q quid est illi se extendet. simili ad sic est tam
nō se extendat ad pm n ipz suppo ut se exten
dit ad sim. Sed dicitur q h suppo qd ē et si ē
illi cum h sic et q est q suppo in oplexū est
qr scia ip oīe querit explicite illz p passi
ones ita q sub suppo illi ee ofuso oīce
queret explicacō eius explicato el illo per
passiones explicat̄ et distinctius n eem illi
q dictas et p oīs eem suppo toem oīe. qr illi
ee ofuso suppont et illi ee distincto qr tam
ofuerint dicq q est illi q suppo ē qd ē rōnis
forte q ē qd ē ofusū et nō distinctū sed ex
p3 q eiusd rōnis est qd est de sic p° ibi
supponere ul manifestare. sopz q eius rōnis ē
m° scire sic passionis et qd est. Ad 2m
nō est q sic passione est p° q. qr ip deīnat
h ee nō pot ee sic est esse. qr si sic est esse
ne sit nō cad dem̄o. nec pot ee sic existe
qr per determinacōz nō ipz q passio determinata exit
tat ineffam nō. n. qn determinat qr ambo hāt
aes exhibet q hāt aes in effcu. g° n ee h
qst esse ul certe h solu est sic qd in hītū
podita ad illm q pħs nocat iv. ens sm sic
tam. itaq ens q concludi in demonstracōe ē ee q
oñstat in hītu ñc podita ad illm h ex p° oclu
di duob modis. vno p aliq accidentalia do
ui p ecusa. sic concludit per accidens. Ad 3m ne de
mō qr actus nc actus scit nō fuat. oz g° q
concludat p ecusa et per oīs p ipm qd quid
est. quia g° scia se extendit ad sic passioīs
oz q se extendat p ipm qd est eam g° rō
nis est se extendere ad sic et ad qd quid ē i. p pas
sionis qr ead demo que cad ē sic sic. cadit
mod medii ipo q qd ē et q p3 sca. Ad 4m p
id° qr nō lo in pħs de sic exn. Consequent q
reret ab u° 2° illz sic demo vi q sic qr d ufo ē
demo p siam solū diffiniuit sic p3 p° post.
h de illa est diffīo g° et demo. Ad hunc qōz
soluit hic qor dicens q illz nō est demo.
qr si illz eet demo illz esset illa q est in pole
qr sic eet abu ei huntii i pħs exeaus. q̄ina ad
sic illz p eum et sic decl ac de q determinat est
eius indiviata. iam n. dm̄ ē ī rōne preced
q demo nō cadit h oē ee. h h ee tm q ē ee
h° uis. ee eius n ē ee indiviatū. si g° illa de
mrat. g° ee eius esse indiviatū de ea idiat
ip sim debile ee oz q fine sca ad fino ad
ficii nocat illa. sig illa demrat illa h illa
fictam. g° illz erit illa h mo et sec qr s illa e
illa et n illa nam eo ipo q s illa demrat eo
ipo nō est ens fictū eo ipo qn ē ens fictū
n est illa et s illa demrata e illa de nō illa h e
una oīcacōis quiā h aliq sic obiciat h una
nō est illis fol ē n. de illa fina. nam illa sca h
sic eius fictum sm rem cū quo admodū i
clinacīe ad illam fmet. et ibi nocat n illa
sim h nocat quale quid h est qd hīs mod
qual h g° illa p° de aliq° nō demrat. tm illa
sca potit demrari de p° ut si dicat al role
morle et homo. sor. ē al role morle g° sor.
ē ho. Modo est g° qr alia mā nenand est q
illa sca nō demrat. eo q p° via oīuis suf
ficiat h plac de illa p° ē a mā tal demde
pt accepta ig dicit qm p°d illam et qdm
fictam ita qr q pū ingrediens f nō
n attingit demrāz n per fma fm illam pū
n. fictitie nocat dignitates que hnt rōz nis
ee. uis cum n attingit pncīm eam
ul mediante pū cū et h dico h fictionbz. g°
dignitas nō attingit oīe n inete pre
missa. qm pnillam noco pnm f illa
et p3 exh qr digitas nō ingrediēs demrōnez
f totū sim ambicū h qr tm requirit ambit
pmissar demrōnis et p nos quēmig dicit
illaz. sig° ista sc illa sim demrōne q demrat
sba n sic pni illaz q nena est. I passiob
nc ext dig tes et sic ita pui nc ia ponit
tal nō erit demo pte accepta. h passio d
aliqo mō demro qnt in demrōnē illa nō sic
prim f illaz q nena est. ipsa demrōne
p3 qr id pnm qd ē mediū ipsa demrōne diz
alz a passione et diz ee imediatu illo. ita qd
demo pte accepta q nena pħs ē qm
alsm oñd de alio per aliqd q est alsm ab
alio illoy h dico q sic diffo passionis alz
alio. h diffo illi ē alz a passione. h p cor
q ponit q est diffo passionis ip ē alem a pas
sione. qr ipi accipiunt p diffōne passionis
priorē passione quicquid alia ē a passione
demrata h a nō sic in sca illa p° pe qr h ne

aliquid de alio sed id de se ipso. nunc patet ad formam
rationem. unde si in ista terminatione requiruntur aliqua dignitates
sicut in hac omne animal rationale mortale est homo quia
reperitur quod requirit terminum ipsa quod requirit quod
ille dignitates descendantur in terminatione per
illam primam. Aliud requiritur ipsa terminatio quod primum non
reperitur in terminatione ubi est per omnes nec dignitates
per illum modum quo requirit terminus ad aliud
solvit commentator dicens quod diffinitio que ipsa est terminatio
est solum modo accidentaliter unde ipse commentator terminationes
que sunt diffinitiones accidentaliter sicut non sunt ubi
sed tamen accidentaliter modo est et quod commentator dicit convenit ubi
de hiis terminationibus dicens quod terminus ipse quod
reddit causam et esse simul quod non potest esse in mathematicis sed
tantum in naturalibus eadem enim causa continetur. sciendum quod
esse aliquid potest reddi duobus modis scilicet vel esse quod
dicitur vel esse sicut ipse est quod dicitur redditur
per diffinitionem. esse autem potest reddi in rebus mathematicis
sed ubi non redduntur per terminum sed tamen redduntur
alia significantia quod significant quid est. i.
differunt. si esse est esse hominis ut tale esse reddi
per terminum et tale est esse actuale non autem mathematicum et
ideo ubi per terminum necessarium est singulariter autem commentator
ars mathematice sunt quibus sciri possunt ubi prima enim
dispositionis sapientia est ex positionibus eo modo quo ad
loquentes ex suis actionibus et ista quia est ex positionibus
est ideo quod sunt non terminum simpliciter sed terminacio
que est per significationes. alia est mathematica positionis
et dictionis. illa ubi dicitur ad positionem quod diffinitio per
dictionem et positionem est nota quod sunt omnia. sed terminus
simpliciter natura que reddendo esse terminatur
reddit causam ipsius ita quod reddit simul unum et
reliquum causam eius ipsius esse et esse quod quidem
est. sed ergo eadem terminatio simpliciter aspicias quod quid
esse sic est et esse sic esse. Si ergo reperiatur a-
liqua scientia que non habet reddere quod quid est ali-
cuius sed ipsum supponit illa eadem non habet reddere
esse eius. sed ipsum supponit et hec quod dicit philosophus
in littera quod esse terminationis i. terminationis est red-
dere quod quid est et esse i. causam et esse. illa ergo scientia que
non reddit unum nec alterum. non reddit reliquum. unde ex
eadem. et hec quod dicto esse intentionem philosophi per
.n. probatur quod nulla scientia reddit unum de quod
quid est ipsius. est sed autem concludebat quod nec
reddit reliquum scilicet esse eius. Queritur autem utrum
quod quid est rei possit ostendi per demonstrationem
et videtur quod sic quod non est eadem causa per prius non. n. ostendi
certum vel quiditas est. alia quod quiditas rei
in omnibus positionibus reperitur. dico ergo eadem quod quod quid est
est ostendi potest esse duobus modis per principia ipsius quod
quod explicatur per aliquid ita quod ipsum quod quid ostendi vel
aliquid ad sicut in ipsa quiditate explicari
et sic ipsum quod quid est ostendi solum est per unam diffi-
nitionem certum terminationem. non nisi terminus sed ordi-
natur non ostendatur quod est. sed non ostendatur esse et ideo
sed quod ordinatur una diffinitio diffinitio non nec
ad non explicatur huius quid quod quid est. sicut non ad est

queritur utrum sit est. est per se certa. ita aliquo modo est quod
ordinatur ad primum et ita est ostensio sillogistica
talis est ostensio quod ingreditur ad finem et ista est
ostensio diffinitiva. sic ergo significatur utrum sit. sed sicut non possumus
invenire diffinitiones sed ad hunc confirmandum et probandum
solum tantum una sillogismo ita significatur quod est est. nec significatur
tantum una. sillogismo per terminationem sed solum diffinitiva.
Sed ergo primum quod diffinitio ostendi quod quid est quod ipsum quod quid
est explicatur de ipso quod quid est sola diffinitione ostenditur.
Secundo modo potest intelligi ostendi ipsum quod quid est quod ipsum
quod quid est explicatur concluditur de eo quod est. unde commentator
tunc dicit apostolus quod primus modus solum convenit quod
quid est. sed secundo modo convenit quod non est. dif-
ferentia non causam quid est homo et utrum quod quid est hominis sit
huius differentia scilicet hominis comprehensibile. ergo quod primo non
ordinatur terminationes sed diffinitiones. tenetur ergo inde
videtur ad secundum modum demonstrationis ipsius quod quid est ordi-
natur terminus sed quod dico quod non est. et ideo est quod sicut
in terminatione ipsa accepta premissis concludit de
illo per aliquod medium quod immediate attingit
illud quia ipsius potentia medium. unde sillogismus re-
ducit conclusionem ad id de quo concludit. Sed est non
possunt esse nisi quod immediate est ipsi illud quod sicut ipsum
conclusum. Si ergo sed est ita nisi sit immediate dif-
ferentia quod sunt dicto ipso quod est quamvis ipsa concludit
de alio quod virtutem realiter dicto et
diffinitionem. sed causam quod ipsum complectitur quod quid est quod complen-
dit omnes causas intrinsecas et illa est. sed tamen ipsum
quod quid est dicitur per causas ita quod numquam quod quid est de eadem
re. dicitur per finem et ad per formam et cetera causam
habet aliquem modum prioritatis per aliam potest
concludi unum quod quid est per aliam. sicut aliqui finis in
ponit naturam forme et forma materie. Queritur autem utrum
esse existentie possit terminari. et videtur quod non quia
est secundo predictis que sunt de esse esse sed et esse
existentie. ad hunc ergo quod dicunt aliqui sic. quod
esse existentie terminari potest. ad quod enim per
mentis ymaginationem. sed oportet quod est esse quod potest ter-
minari. dicunt ergo sic quod cum debeamus ymaginari
ipsum esse existentie ipsarum quod oportet sint causam et aliqua
oritur sed esse existentie ex ipso ens est. sed esse exis-
tentie sed causam sic sequitur quod ipsa quiditas est quod medium
dum inter ipsum esse existentie et ipsum ens. quod ipsum
ens est existens per ipsam quiditatem sicut causam
ymaginentur ergo ipsum ens sicut sapientem
vel quantitatem sicut lineam et causam actualem esse
causam hominis sic ergo humanitas tenet medium inter
hominem et esse existentie hominis. quod ergo ipsa quiditas
tenet medium inter esse et ens esse existentie de-
terminari potest per quod dicitur et maxime quod esse causa
a quiditate sed ostensive quale est terminari eadem
causam notandum quod de ratione terminabilitatis tres
proprietates precipue sunt sic explicatur accipientibus quod si
est explicatur accipientibus non terminantur. omnis
enim compositum terminatur ex ipso quod terminatur est
compositum reducitur. Sed proprietas est prima quod diminutum
non dicitur esse causam. sed esse quod terminus eadem est esse.

diffinitio non sit certa [illegible] q omne demonstrabile
dicitur hic genus eo q omne demonstrabile diffinibile est omne
autem diffinibile habet genus et differentias [illegible]
esse ingenitum non demonstrabile sicut in [illegible]
quia esse ingenitum non est demonstrabile est de primis
conceptibus non est esse [illegible] sicut esse ro est de primis
conceptibus ingenitum qui per se non est quia ro est
non a per se non est de aliquo [illegible]
[illegible] esse primum non est demonstra
bile primo quia esse eius est [illegible] esse rei quod
non est certum rei demonstrari esse aut quod est certum de
monstrari non potest nisi forte ex posterioribus sicut
demonstramus deum esse per effectus [illegible] demonstrabile
non est quia non est diffinibile cum non habeat genus [illegible]
[illegible] esse certum [illegible]
et primo de esse primi [illegible] esse quod certum sic dicit
et hunc quia diffinibile non est de certo aliam
[illegible] potest reddi quia non demonstratur [illegible]
est quid ro quod demonstratur [illegible] demon
stratur [illegible] non possibile [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de quo demonstratur ad
non dicit esse [illegible]
[illegible] non [illegible] respicit [illegible] et non [illegible]
[illegible] respicit [illegible] certum a rei [illegible] non est
indifferens ad esse certum et non esse [illegible] est
quia ut [illegible] non [illegible] ma
esse certum ut sic esse certum quia [illegible] certum
[illegible]
[illegible]
[illegible] de quo [illegible]
in v° [illegible] de ente [illegible]
demonstramus [illegible] esse [illegible]
[illegible]

Quoniam non physica etc. postquam ostendit
quod nulla scientia particularium est in qua tractatur
de ente in quantum ens sed specialiter ostendit quod physica non
[illegible] tractatur de aliquo ente quod magis [illegible]
[illegible] et dividit [illegible]
quia primo ostendit quod scientia physica est theorica secundo ostendit quod
est theorica et specialis entis [illegible] non est de ente
in quantum ens [illegible] Sed theorica [illegible] dicit ergo primo
quod scientia physica est de quodam genere entis quod est talis
[illegible] est principium motus et quietis [illegible] est quod non
[illegible] practica quia non est activa nec factiva [illegible]
[illegible] scientiarum est in faciente [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] partem [illegible]
[illegible] et [illegible] quod est [illegible]
[illegible]
[illegible] eligibile
et agibile quia non [illegible] practica est activa [illegible] fac
tiva vel theorica [illegible] physica nec est activa
nec factiva quia principium [illegible] physicorum [illegible]
[illegible] in faciente [illegible]
physica theorica [illegible] scientia practica est

est aliquid agibile vel factibile [illegible] actionis [illegible]
vel factionis est in nobis scientia physica non est quia est tantum
est speculabile [illegible] speculabile [illegible]
[illegible] motionis in nobis non est [illegible]
faciens [illegible] non est in nobis [illegible] non est [illegible]
[illegible] factibilis [illegible]
[illegible] physica est scientia practica
[illegible] speculabile quod
[illegible] speculabile
[illegible]
[illegible] est speculativa
quia non est [illegible] theorica [illegible]
[illegible] scientia practica est [illegible] speculabile [illegible]
agibile vel factibile [illegible] agibile est
[illegible] practica [illegible] theorica est [illegible]
[illegible] speculabile a nobis non factibile nec agibile
[illegible] physica est theo
rica quia in nobis non est [illegible]
ro theorica est ex quo [illegible] scientia divina [illegible]
[illegible] practica [illegible] quia res [illegible]
[illegible] speculabiles [illegible] factibiles et [illegible]
[illegible] est scientia divina. Quod est quod distinctio
et factio quia actio est [illegible] factio [illegible]
[illegible] practica [illegible] quod regulat
actionem eo modo quodam quod [illegible] est regula
actionum [illegible] habitus actionis [illegible]
[illegible] est quod regulat factionem eo modo quo [illegible]
[illegible] factivus. Oportet autem quod
sit theoricam [illegible] quod scientia physica non est de certo
[illegible] ens dicens [illegible] physica theorica est
sed [illegible] theorica non est omne ens [illegible] quod potest
est moveri [illegible] ens in materia [illegible]
[illegible] certum [illegible]
in pluribus non est separabile [illegible]
in pluribus ipse intellectus [illegible] aliquo modo speculabile
est [illegible] physica. Oportet autem
[illegible] quod quid erat esse. postquam ostendit quod
nulla scientiarum particularium nec physica [illegible] de ente
in quantum ens hic ostendit quod illa scientia [illegible] de [illegible] in materia
et separata [illegible] quod considerat de ente in quantum ens
[illegible] in parte [illegible]
[illegible] est de [illegible]
[illegible] separata [illegible] theorica que
de [illegible] in materia est [illegible] de ente
in quantum ens [illegible] Dubitabit vero [illegible] primo ad
[illegible] in [illegible] in parte venatur [illegible]
theoricas sciendi [illegible] concludit [illegible]
[illegible] Quare tres erunt philosophie [illegible]
[illegible] theoricam [illegible]
[illegible] physicam [illegible] mathematicam [illegible]
[illegible] de ente in [illegible] Sed est mathematica
theorica [illegible] Si non est in materia [illegible]
quia [illegible] duos [illegible]
[illegible]
est de theorica physica [illegible]
Si igitur omnia physica [illegible] si non [illegible]
[illegible] scientiam theoricam [illegible]

2

[illegible]

eius a magis ens non est separatum. Si enim ens mobile ens esset separatum, omne ens esset separatum quod non videtur. Si vero aliqua substantia immobilis sit ad hoc consequenter est ista philosophia prima. Notandum secundum quod declaranda primo est quot modis sunt abstractio et separatio, secundo qualiter sciencia est de separatis secundum rem, et per hunc modum est ista scientia separata. Ad primum notandum quod duplex abstractio est particularis a particularibus et universalis a particulari. Secunda est formae a materia et ista differt a prima quia quando abstrahitur universale a particulari totum abstrahitur a toto, considerat enim ad rationem particularis et universalis est consideratio ad totum duobus modis. Dicendum enim quod totum ex hoc est duo causa de duobus modis ..., consurgit universale et particulare quia ad totum duobus modis, sic accipitur ex duobus, significat ... quando autem abstrahitur forma a materia abstrahitur et dimittitur pars aperte. Forma et abstrahi autem potest esse duobus modis secundum vel secundum rem vel secundum rationem. Vocatur autem abstractio secundum rem quando considerat aliquam rem secundum non rationem que considerat esse in propriis. Ille ergo formae dicuntur abstractae secundum rem autem quae non sunt realiter in ipsa materia sed sublimitate et sublevatione ab ea sunt esse separate. Nam eo ipso quod sempiternae sunt possibiles non sunt et si possibiles non sunt in materia non sunt. Ille autem formae sunt abstractae secundum rationem quaecumque secundum rem sunt in materia, tamen per ... intellectus et rationis comprehenduntur per ... quia ipsa non est apta nata dividi conceptione ... ad materiam ... sic ergo habemus triplicem abstractionem, prima universalis a particulari, secunda formae a materia secundum rationem, tertia formae secundum rem. Prima abstractio communis in omni scientia quia ipsa scientia est de rebus ... particularibus et est forma secundo modo abstractas secundum rationem est mathematica et tertia formarum tertio modo abstractarum debet esse aliqua scientia prima que sit prior physica et mathematica. Et hoc est quod debet probari in isto articulo. Secundo ergo notandum est quod scientia prior ambabus est de separatis secundum rem quod patet duplici via. Prima via est ex parte comparationis que est inter omnium et scientiarum quia sicut materia ... non ... et ordo est talis quia scientia elevatior dicitur habere obiectum elevatius et ~~prior~~ scientia prior ordine prius corpore ergo quia ista scientia non est prior ambabus corpore est elevatior ambabus et corpore sunt obiecta dicitur esse elevatius obiecto per ... igitur obiectum prime scientie physice sit in materia secundum rem et secundum rationem. Nam mathematice sit in materia secundum rem et non secundum rationem, oportet quod obiectum huius quae est prior ambabus si debet esse elevatius non sit in materia nec secundum rem nec secundum rationem et sic patet prima via. Secunda via est via philosophi et est in materia. Omnis subtilitas in obiecto secundum aliquam scientiam cadere dicitur ... n. prima ... quod subtilitas in obiecto est quaedam actualitas quantitativa in forma ... et virtute ... est aptitudo natura actuari et habitum ... ~~formam~~ subtilitate magis sed subtilitas sine propria ... materia ... est aptitudo nata habere propriam habitum similem. Itaque eadem subtilitas cadit sub aliqua intellectus et sub aliquam habitus ... non ... imaginari quod unum ... respectu huius ... ad sole respiciat ... sed unum et idem ... est ... cadit sub aliquam ... Sic igitur ... subtilitas ... separate cadat sub aliquam ... quod cadit sub ... abstrahi huius ... non ... potest cadere sub aliquam physicam quia ... est elevatior subtilitate huius physice nec potest cadere sub aliquam huius mathematice ... ergo oportet quod cadat sub aliquam priorem ambabus. Si ... sub illo

habitu cadet nisi ... sublimitas esset ociosa nisi conveniret nobilissimo habitu nobilissimus ... et non ... sic dicimus ... quod subtilitas ... sicut admodum activum et ... admodum passivum. Sic ergo conveniet nobis ... subtilitas intellectus nisi non esset actuatus ab ista subtilitate et sic et ... passivum ... et ... ociosi. Sic ergo patet quod aliqua scientia est de separatis secundum rem. Intelligendum est ergo modus et ... ... non ... quod ista scientia prima sic dicitur ... est ... separatas quecumque sunt separate secundum rem et ... ens ... ens, de quo dubium est utrum sit separatum secundum rem dicendum ergo ... quod ... ens ... ... separatum secundum rem non quia omne ens sit separatum secundum rem. Sic arguebat enim ... quia non est de essentia entis quod sit in re materiali ... ... esse ... omne ens esse ... magis ens ... non est ... non est ... sine ... ergo ista scientia dicitur esse de separato secundum rem ... ipsum ens magis ens ... non ... de ... eadem ... et ... eadem scientia que attingit ens magis ens attingit maxime ens quod maxime ens est ens separatum ... maxime ens cadit sub obiecto suo ... est ... nobilitas et ideo ab illo denominatur et est ... Si eadem scientia attinget totum ... et nobilis ... attinget ... intellectum et ... scientia ... ... que determinat de ente ... ens ... quod attingat omnes entes in quibus maxime ... entis et sic patet primo ... scientie ... et solo ad ... Deinde concludit quod tres erunt partes ... tres ... eas inquisitas et ... dicens quod tres sunt partes theoricae scilicet mathematica physica et theologica. Deinde ... theologia et ... duabus ... que ... scientia ... de separatis secundum rem autem et immobilibus ... separata ... esse divinum ... talis ergo ... scientia est de esse separato secundum rem ... esse divinum ergo ... scientia est de esse divino ... ergo ... theologica scilicet ... divino ... ... talis est scientia honorabilissima est ... obiectum ... honorabilissimum scientia ... est honorabilissima ergo ... est honorabilissimum ... est honorabilissimum ... esse divinum ergo ... theologica ... sit honorabilissima patet quia ... theoricae est magis desiderabilis theorice ... magis ... desiderabiles practicas ergo ... desiderabilis ... et practicas ... de tribus scientiis theoricis. Deinde ... dubitabit utique ... theologica ... eadem theologica ... que est de ente ... ens ... dicitur ... et sic ... hanc partem ... declarandum est ... querere utrum ... ... physica ... continuatio ... quod ... invenitur ... prima ... ... eadem ... ... ergo non ... aliqua ... ... ergo primo ... ad ... dicens sic quod dubitabit aliquis utrum prima philosophia inventa ... quod ... prior ... est prior ... ... physica et ~~mathematica~~ mathematica ... scientia ... sit de ente ... ens ... sic ...

theologia

2a

3

aliquid determinatum et numerum et aliquid determinatum [illegible] quia
universalis quod non est idem modus in ista scientia et in mathematicis eo quod
scientie mathematice sicut geometria et astrologia sunt circa aliquod genus
determinatum sicut circa numerum vel circa quantitatem [illegible] ita non est in ista que
prima est [illegible] quod sit universalis communis [illegible] ceteris
[illegible] non est idem modus in ista
[illegible] ista sua [illegible] non est una [illegible] in mathematicis
dicit ergo sic [illegible] ita questio est utrum ista scientia sit unius
generis [illegible] quod in aliquibus quod in mathematicis
non sunt unius generis sed generum diversorum [illegible] astro-
logia et circa aliud geometria et tamen utraque est mathematica
et sic [illegible] ostendit quod [illegible] non sunt [illegible]
mathematice est diversorum generum [illegible] videtur quod ista [illegible]
[illegible] dicat. Dicendum ergo non est. Solvit quod omnes quia
que est prima quia est de ista [illegible] est universalis et est de [illegible]
quia omnes quod si non esset alia scientia preter istam
physicam [illegible] physica esset prima scientia. Si quod est aliqua
scientia immobilis quecumque prior est quam ista physica [illegible]
[illegible] et prima est universalis. Et est speculativa de
ente inquantum ens et que insunt enti inquantum ens [illegible]
[illegible] erit [illegible] que est de prima scientia [illegible] universalis
quia de toto ente. Queritur consequenter utrum si non esset alia
scientia preter istam physicam scientia physica esset universalis et
prima [illegible] quod non quia scientie distinguuntur penes rationes
et non penes res [illegible] ergo circa
unam et eandem rem physicam potest considerari [illegible]
entis et [illegible] entis physica [illegible] et due
rationes [illegible] considerare eas inquantum ens [illegible]
inquantum physica [illegible] et scientia metaphysica que est de re sub
prima ratione et alia scientia physica que erit de eadem re sub
ratione [illegible]. Ad oppositum est philosophus [illegible] ad hanc [illegible] dicit
[illegible] sic quod [illegible] aliquid prius [illegible] eadem
scientia que est passionum [illegible]
[illegible] lineam [illegible] eadem [illegible]
[illegible] lineam [illegible] considerans de [illegible]
et [illegible] considerat potest de [illegible] ergo [illegible]
[illegible] physica si non esset dare aliam [illegible] motus
motus esset [illegible] de toto ente [illegible] eadem
que considerat motum considerare potest eius inquantum ens
[illegible] que est de motu est physica
ergo physica esset de ente inquantum ens et sic erit prima
[illegible] in duobus [illegible] primo quod supponit quod
intentione physice quod si non esset dare aliam scientiam preter
physicam quod ista physica [illegible] de toto ente
quod nunquam supposuit sed solum voluit dicere quod [illegible]
hac suppositione ista physica esset prima scientia et prima [illegible]
[illegible] eius [illegible] dare solum scientiam physicam ad
[illegible] differret considerare [illegible] et totius entis
[illegible] ambitum entis [illegible]
[illegible] attributionem ad [illegible] dicat quod
ad hoc [illegible] totum ens esset mobile ad [illegible]
[illegible] mobilitatem et entitatem et per consequens alia
scientia [illegible] ergo [illegible] que [illegible]
[illegible] philosophus [illegible] una et eadem scientia est [illegible]
[illegible] entis et illorum [illegible] attributionem ad [illegible]
eius [illegible] attributionem [illegible]
[illegible] supponit quod si non esset alia scientia preter physicam [illegible]

esset [illegible] eius [illegible] eius non potest esse [illegible]
de [illegible] sic [illegible] eius eo quod [illegible]
eius [illegible] est [illegible] non esset [illegible] preter physicam [illegible]
eius esset ista physica [illegible] duabus suppositionibus [illegible]
[illegible] physica [illegible] suppositione ista physica esset prima [illegible] eius
[illegible] eadem scientia que esset de ista physica
esset de toto ente [illegible] eius attributionem haberet ad [illegible]
[illegible] eo quod [illegible] est prima [illegible] physica [illegible] considerant
[illegible] considerare de toto ente [illegible]
[illegible] non opinantes aliam [illegible] quam [illegible] et [illegible]
[illegible] credebant se [illegible]
[illegible] de [illegible] entis [illegible] physica [illegible] non
esset alia [illegible] preter physicam eadem scientia physica esset [illegible]
[illegible] differentiam [illegible] prima que esset de primo ente [illegible] quia
[illegible] que est de primo ente est de toto ente [illegible]
[illegible] que est de toto ente est universalis [illegible] physica
non potest esse [illegible] eius quia eo ipso [illegible] physica mobilis [illegible]
primo [illegible] quia motor est prior [illegible] ista physica non
est [illegible] separata [illegible]
prima est universalis [illegible] eius [illegible] attributionem ad [illegible] separata
ad [illegible] dicendum est quod [illegible] due rationes [illegible]
duas [illegible] una [illegible] attributionem ad aliam
[illegible] sicut [illegible] in metaphysica
[illegible] entis et [illegible] entis est alia et tamen [illegible]
[illegible] quia [illegible] attributionem ad primum [illegible]
et aliam [illegible] ista physica [illegible]
[illegible] entis [illegible] entis habet attributionem ad
[illegible] una scientia est de eis. Queritur utrum
aliqua [illegible] scientia que determinat de [illegible] separata sit universalis
[illegible] determinet de toto ente sicut [illegible] philosophus [illegible]
non quia [illegible] de toto ente [illegible]
ad oppositum est philosophus [illegible] duo sunt declaranda [illegible]
quod ista scientia que est de primo ente universalis [illegible]
est universalis [illegible] distinguenda est duplex
analogia [illegible] analogum est ad [illegible] et ad [illegible]
[illegible] quod ens non dicitur una ratione de [illegible]
et de [illegible] quia [illegible] qualis [illegible] est et [illegible]
per participationem nulla ratio univoca est [illegible] univocum
[illegible] univocis [illegible] et [illegible] essent univoca
[illegible] univocis [illegible] univocis [illegible]
ens per [illegible] quod est ipsorum [illegible] vel [illegible] esse
per participationem quod est ipsorum de [illegible]
eis [illegible] et [illegible] eius per [illegible]
[illegible] et ens per [illegible] attributione est et analogia
[illegible] attributionem [illegible] analogia [illegible]
ergo quod analogice [illegible] analogum entis
[illegible] ad [illegible] analogia [illegible]
ad [illegible] non est prima quod [illegible] prima
[illegible] analogia ad [illegible] sicut ad [illegible]
non [illegible] entis [illegible] analogum
[illegible] ad [illegible] sicut ad [illegible]
[illegible] et sic ad ultimum finem [illegible] quod ens quod est
analogum ad [illegible]
[illegible] analogum [illegible] duo
[illegible] ens [illegible]
[illegible] ad [illegible] potest [illegible]
analogum et [illegible] esse [illegible]

qm pot de eo tractari · primi tois humane hali q
scia fidei etiam prolixius pbo q īmea scia dr ee
qtitter de ente separato eo ꝰ ipse q̄ tractat de io
p° ente tractat de omi ente q̄ hz analogiam ad iṁ
q̄ ut dicitur ē ipsem quoe eadem scia est primi et illor
quelibet attributioz ad p° ergo h scia p° h p° anal
et ex h est ulis q̄ ergo q̄ pot h tractari ens analo
ḡz et h pot. h tot ēe g° ēulis et h hui icertioz
phi qui p° plurimi q h scia est de illa separatis tenes
adiuvabit q̄ ulis et de toto ente illi · pz q̄ pot h ḡ
analogia q̄ īmensio p° ē de scia predicanti ex h
soi ente predii p attributionis om̄i alior pdica° ad
sbaz et io phs īplibz locis dr q̄ sicut quem pir
totius enti · sufficientia p̄dicam° p̄ma sba · sic g° p° h
analogia pot h tom° eo pdicamenta · h ulis ē icer
tam ē q̄ h analogia largius u̇ minorz ulitez q̄ pu
q̄ magis ulis ē ens q̄ ē analogia ad certam et idem
q̄ io q̄ est analogia ad x · pdicamenta sola · n · eius
tamen est sba pdicamento sic g° pz p̄mi articulus · s. q̄ h sci
est ulis · s. a° artl° est qmo ē ulis · ade° enim
non ē q̄ dr q̄ uenit aliquibz h · ita scia dicitur n ·
coit omis q̄ sbz · i. h scia est ens iq̄m ens · i. h ini
mod podi sba separata non ē sbz h pot sbi · alia a q
ponent q̄ sba separata ē sbz p̄m ad q̄ hz amas t°
ens hui g° p° modo ponit sbm huius ulis ē
n disfide · p° · n · mo est ulis ip intelligi pdicō v
sed q̄ ulitas non sufficit ad faciendum scia ulez
q̄ quedam scia ē ulis q̄ q̄ h scia ē de uno n · nulla · n ·
scia est de part · h qñ ita ē q̄ scia est d sbo ulis
osiderat secundum ad illa que osiderant in aliis
sciis · i° q̄ scia ulis tal est · pta scia · q̄ · n · osidr
taliis sciis sb rone part ・ pot osiderari i · tam sb roe
entis sibi · sic h mo pot sbm · s · q̄ sbz ei° primi sic
sba separata ad h · ita scia ponit dicta ulis n q̄ hui
sbz sicut ulis in pdic° h q̄ ōe ens h attributionez ad
istud p° ens · i. io osiderando de p° ente osiderabit
de oi eo q̄ ē i ana ad istud · ulis ē ulitas dequa fecit
mētionez phs in hac lectione · primus tamen modo ulitas q̄ ē ip
uleritz in pdic° mg dicit ore q̄ mod sequento mod ē
q̄ scia ulis pot dici tribz modis · primus mod ē qu
ad sciendum de ulibz ul simpliciter p cam p̄ma p̄m
mod dicit phs i p° post q̄ te mag scim° qñ sci
m° q̄ omis triangul° hz tres q̄ q̄ omis ysosceles
ē° io d p° q̄ | p° q̄ hui p° scia ulis · i · ncs · sic
dicto q̄ ois triangl° hz tres · hz q̄ ois ysosceles
non tamen eo° facto est q̄ utraq p° et mag scit
quā scit · i sua p° q̄ non resolui° uniuersalia · n · quecumque
intellēg donec resolueret passionez ad primam
cam · ead g° p° qrat de triangl° scit de ysoscele · h
declando scit de ysoscele h de triangl° p aut p°
et non resoluit · īnsa scia ulis tamen dicit aliquid
sciaz p rem · q ulis uli · superat autem omez pticula
rem sciam · scia ulis est qñ aliquid scit de sbo uli tamen
n ulis · sup° io q° i° scientiz sic scitiam i cōi et ul
com mo quo pt sciri aliquid in g° al et non sbe iq
h et iste mo ulitas metham oia dicit ee ulis p
n · ad sciri sp ens · i · p q̄ h ens sp q̄ ens scit i cōi

q°
et cadit sb speculatione metha° sb ens · prima philo
ul metham cadit sb speculatione aliar sciar ·
sic est pz q̄ alie sciē non sic fluunt sic arguebat
ar° · q̄ sb ac° roe osidrant sciē ulis i sb a° sciē
pricles · Tertio mo potz dici scia ulis q̄ osiderer
omnia et i cōi et i part · iter a° aliquid tal sit ulis
nr ad p̄ponit ad propositi n ē q̄ tal ulitas conuenit
attribuit metha° · h sic pz sbz articulus ad in

Sed quia ens simpliciter dictum etc. || non pz pdicta
postq̄ ondit q̄ h scia qrit de ente i uno h
i de ente inquantum ens h multi · unde de quo ente q̄
non dicat h scia sic supius dicebatur h de q° ente
p° ē ad · s · q̄ p° tractat multiplices diones ipi° entis
Sed exequitur illas diones declarando de ente
iq° ens et de ente i sing° li scia · n · quia uero dr in° eius
dicat g° p° q̄ ens ul ... dicitur i sum° multis mo°
diuidi pot · p° · n · mo dr in ens p se et p accidens sed
mo diuidit i ens q̄ uocat uerum · ita q̄ ens 1° mo
id est q̄ uerum et non ens id est q̄ falsum · 3° mo diuit ens
p figuras predicamentor · ita q̄ tot modis dr ens quot modis diu
pdicantur eo mo q° dicis q̄ quale et q̄ ergo in ... g°
alio mo dr predicamentalr · diuit etiam ulterio ergo
mo ens dr de ente in actu et ente in pot° · Demu
cū dicat · Quoniam uero · incipit exequi de eis entis
de diuisionibz ei° · h de ente in modo h q̄ h duo tractat
lit sb hac scia ut dictum inpleane p ce · i · sz p sc i p° · i · duo
decip° in · v · g · q̄ p° declarat de ente · p accns sed d
ente q̄ est uerum · 3° de ente h q̄ saluatur illo i alius
predicam · 4° de ente p actu et pot · v° de ente q̄
saluatur in uno et multo · Sed · q̄ ut sim ens
3a in primo septi li° · ē ipso nono · v° ipso decimi
pt in · d · p q̄ p° o q̄ nulla scia inuenitur sed
ente p accns in posse ibi ē concludit q̄ h ens p
intentionem ē h q̄ aliqualiter pot declarari de ipso
ente p accns incipit de eo declarare q̄ m° pole est
scia ul · Et quod dicitur est de ente magis q̄ · prima uero
q̄ p° ponit ōnem suam h probat ea p sig° 3°
p ron · sa · n · Signum autem · 3a ibi · h · Ratio autem dr
g° p° q̄ q̄ cum ens dr multis modis io p° dd est
de ente p accns primi autem q̄ de eo dd ē eis · q̄
nulla speculatio sciarum · est i° · s · de ente p accns
Deinde cum dicit Signum explicat q̄ ens p accns
non est scia p duo sig° p° signum ē in sciis
practicis · s · in sciis speculatiuis · Sed · Eodem uero mo dr
g° ita dictum est q̄ nulla scia est ens p accns
sig° h a° est q̄ nulla scia u actiua u° factiua
u° theorica curat tractare de eo q̄ pz p° i factiua
non enim ille q̄ facit domum facit quot accidunt
domui facte · q · d · intentio factiui non se exte
dit ad ea que accidunt domui facte · si · n · se exe
tenderet ad ea se extenderet ad infinita · i · hic q̄
uidit bn dico q̄ non se extendit ad infinita accntia
q̄ infinita sunt que accidunt domui facte ut
· n · plz huic domui facte istis habitantibus ee uo
luptuosaz illis non nocivaz illis non utile illis
plz dico illaz est diuersaz ab oibz aliis entibus
et h° tatibus accntibz h° q̄ nec ars edificatiua

gelo · na ... pd ... ad ... ẞ actio

domus. posset ergo hoc signum esse quare non est sol in mari. Sic
nulla speculativa scientia est de infinita, sed illa que accidunt
domui sunt puta quod lucet sit nociva illi voluptuosa
illi utilis ab omnibus aliis domibus differens. hoc autem signum
ergo est quod nulla speculativa scientia pertractat sed solum de domo nisi a
per se passiones domus. Deinde cum dicit. eodem modo nec
ponit secundum signum in scientiis speculativis dicens quod
eodem modo est quod scientie practice non considerant accidentia. eodem modo
nec geometria nec aliqua alia scientia speculativa et dicit nam spe-
culativa geometria illa que per se accidunt figuris non tamen
spectat accidentia per accidens figurarum. nam non spectat
si aliud est trigonum et trigonum habens duos rectos quod
quidem sic exponitur non spectat hoc sed sine aliud
puta lignum vel aurum vel aliquid huiusmodi quod quidem accidit quod idem
est trigonum et trigonum habens duos rectos. quod dicit philosophus
secundum illum modum legendi aliquid est quod inest trigono per se
et ideo spectat geometriam et quod est alia accidentia
et accidentia sic quod trigonus sit ligneus vel aureus vel aliquid huiusmodi.
et de talibus non spectat geometria. alii autem vero dicunt quod
et sic non spectat geometria quod triangulus habeat tres angulos
equales duobus rectis non spectat utrum huiusmodi sit
aliud ab aliis et hoc quod accidit sibi quod est in ligno vel in
puta lapide vel ligno. quod dicit consideratio geometrie triangulum
et angulos et non tamen considerat aliud esse et non
considerat philosophus secundum quod est trigonum et trigonum
habens duos rectos. quod dicit considerat trigonum sed non considerat
[illegible] premittit quod hoc quod ipsum est et reducit ex
propositiones. vel. credo esse secundum primum. Deinde cum dicit.
et si impossibile. postquam philosophus posuit quedam signa per signa hic ponit
rationes et dividitur in duas partes quia primo ponit duas rationes
secundum quas accidens propinquum. post rationes et per primam
rationem sic procedit quod primo ponit causam secundum planum est per eam
pluribus. ibi nam plures modo quodam. dicit ergo in radice est
quod sicut non est ens per accidens et hoc accidit rationabiliter quia
ens per accidens est ens solo nomine. est ergo idem philosophus
hoc speculativa scientia est enim secundum rem sed ens per accidens est
solo nomine ergo etc. Deinde cum dicit. nam et plures. probat
quod dixit per eam pluribus. dicens in radice est quod ens per
accidens est ens fere solo nomine et ideo plato non male fecit
cum ordinavit scientiam sophisticam circa non ens quia idem quod est
sermo sophistice est ens per accidens. in pluribus enim rationes
sophistice fallunt et decipiunt per fallaciam accidentis quod
falsa est de ens per accidens sicut patet in istis paralogismis
in quibus dubitare videtur sicut musicus et grammaticus
si differunt sicut musicus est idem grammaticus musicus est
grammaticus ergo musicus est aliud esse patet quia ille pa-
ralogismus est ens per accidens per hoc quod musicus est grammaticus
secundum accidens quod sit aliud a grammatico et musicus est gramma-
ticus per accidens et non per se et hoc accidit fallacia quia non
distinguitur per se a per accidens quia musicum per se videtur esse
grammaticum et per accidens idem est similiter in paralogismo
modo coriscus est idem accidens musico sed coriscus
est coriscus musicus ergo coriscus est aliud esse coriscus
nam coriscus musicus per accidens per se et est aliud hoc non
distinguitur per se et per accidens et ideo fit paralogismus. sicut
fuit talis paralogismus omne quod est et quod non semper fuit fuit
musicus est grammaticus et non semper fuit ergo musicus est grammaticus

sanare et cetera secundum quod grammaticus sit ens musicus. similiter quod quod
nunc factum quoniam grammatico non sit adveniat musicum et gramma-
ticum. hoc ergo dicit distinguitur quod est ens per se quod non est et prius non fuit
idest quod est factum sicut ens per accidens quod modo est et prius non fuit non
est factum unica factione sed duplici. hec ergo rationes et
similes sunt de ens per accidens. Queret ergo quare ens per
accidens sit ens solo nomine vel quare non. quod ens solo nomine
est ens secundum dicta sicut ens per accidens non est ens secundum dicta. sed hoc
ergo est. ad oppositum est philosophus. Respondet. hoc dicendum quod declarandum
primum est quod modo accidentia vel quod ulterius et intentio per
accidens. Unde est secundum ordinem est quando accidens dicitur ens solo
nomine primum declarandum est secundum unum per utrum est hoc unde
esse intelligitur per accidens et per se cum intentio est quod per se aspiciat
ab aliquo per ipsum vel aspiciatur id quod esse per se dicitur
sed quod non habet tres per se aspicit triangulum. Idem triangulus
habet tres et esse huiusmodi per se est. quod autem per accidens ab aliquo
aspicitur quod non adveniunt ex ipso ab ipso aspicitur
quod accidit quod aspiciatur quod autem sic aspicitur de se non est idem
gratia musici est grammatice per accidens quod ergo musicus fit
grammaticus advenit ei extrinsece quod musicum de se grammati-
cum non est. ergo quod hic habet sit ens hoc extrinsecum est quod
autem hic habet hoc de se non est ergo de se est magis non ens sed quod extrinseco
modo et per uti extrinseca aspicit unum cuius per se autem non est
idem ens quod autem extrinseco modo est ens modico modo est
ens deterius nisi per imaginationem quod idem quod est per se terminat
tale idest autem quod est per accidens tale est secundum quid tale. ergo idem quod est
per se ens est magis ens et per hoc idem autem quod est per accidens est
est secundum quid ens quod autem est secundum quid ens est modicum ens et
sic patet per primam quod ens per accidens modicum est [illegible]
[illegible] est extrinsece quod est inter ens in pluribus tenens
in paucioribus sicut est per primam per accidens ens vel aliquid quod
est extrinsecum vero ista secundum per accidens necessario est quod est
in paucioribus idem ergo necessarie ens in pluribus quod aspicit
non ens vel in minori parte et quod ratio fugit a vero
entis idest quod fugit vero ambitum entis et in maiori
parte sumitur magis debet dici ens quam non ens. Quod ergo si
in pluribus habet quinque digitos in paucioribus autem sex magis
ergo debet dici ens quinque digitos quam sex ens autem in paucioribus
est quod in pluribus fugit ambitum entis. Si ergo ens in pluribus
quod in pluribus erat ens et in paucioribus non ens magis
debeat dici ens quam non ens vero per oppositum quod est
in paucioribus in pluribus est extra ambitum non ens
paucioribus autem infra ambitum entis ideo magis debet dici
non ens quam ens. quod autem magis dicitur non ens quam ens hoc
est nisi quod hic modicum dicitur ens secundum ratione et aspicit ens
ad totum omne non non quod est ens vel imperfectiori ratione esse
per declinationem modos introducit infra nomen entis quod
est magis non est per declinationem entis introducuntur
infra nomen entis modicum habet de ente quod non habet nisi decli-
nationem enim per declinationem modum infra nomen entis
quod non est ens quod non est ens quod in minori parte est
vel semper etiam aspicitur habet infra nomen entis quod ergo nihil
aspicitur habet modicum et in paucioribus est ens et sic
patet primus articulus. Respondeo secundum philosophum quod ens per accidens
est ens solo nomine vel non dico est quod ens solo nomine secundum
est quod habet non sub significatione aliquid per imaginationem quod quidem
non similitudinem significat significatum nominis entis est ergo

[illegible]

q2 forte aliqs negaret ipm̄ eius per actus . sa l.
q2 qm̄ quid n̄ om̄ia . dein̄ l. p̄n̄m aliorz simile p.
in . d . p . q2 p̄mo os q̄e n̄a entis per actus sō ꝯclu
ꝯcludit q eus per actū . sō ex h ꝯcludit n̄ hz actū
semꝑ te declaratū . l. quid ip̄e actus dr̄ . d g̊ p̊
q̄ id ueniat eui p actus q quid uer est q n eē
p mag est h̄e n̄ ei ꝯꝯg . sili ꝯaue fuit p eius
ut frig ꝯ b p actus est q n ē in pl̄ib n semp
sit fuit tc tunc estinacō ut calor per actus n̄ est
q2 h ut ē semp i pl̄ib fō sim boiez eē albū d̄nl
p actū q albedo n̄ aspirat ab io n ut semp
n ut mag̊ l boiez . sꝫ eē al n̄ d̄n̄s p actus q sep ē
q io sit al ꝯ l z edificatorez facere sanitatē
actus est . q2 edificator n̄ apt nat faē sanitā
tez si medic bān q2 actū mediaē eē edificato
rez io edifi p actus fac ing l . fugit ai me
ꝯt ꝯ̄ . Et coquius intendens et cōicans s̄te
uolup tatē et delectacō malo faciet vnz salu
brem abū et sanū aliam li cū p actus q2 ars p
materia nō inte debat face delectacōz et io sili
et sanitas b nō est p p̄n̄ꝯ tamꝫ s per actus
Mod ē q per oīa dcā ex q p̄ce ꝯtr intelli ꝯ eēn
per actus n̄ n . entis p actus n̄ ē n q dcā ext
ab ente i pl̄ib quecū . n . s quec ab eo aspi
rent q . sic n̄ alis au loīs . aliq sc q de uinito
aspirant i pl̄ib ita q i pl̄ib ꝯuigaūt sic
i pl̄ib l mag sub tanc calore . i d g̊ eius q
exit isti aspm̄ per actus q2 p̄ter intencōz as
pe c . vniuquīz ita ē q al res h ē aspm̄ q
d̄ ic eē illi rei p̄e illū aspm̄ d ē eē per actus illi
rei et h sonant oīa ex a plī . et aspus ē in
cauit et calorez . si g̊ actus exeat isti aspm̄
h p actus est sili . ꝯ aspus est int edificato
rez et edificā si g̊ edificator ꝯpet ad ab a q
sit ex hunc aspm̄ p ita ꝯ d̄ sanitez p actus est
et sili . ꝯ aspus est int coquīm et volup tez
malo . si g̊ ꝯpet coq et sanitas i alo p actu
est q2 sanitas malo per actus est n̄ exeat ista
aspm̄ toti h me . Deinde cū dic . q̄ip̄e actus
dr̄ . ex n̄ acti sexl q actus n̄ hz ꝯ de
clarat . ad eius nō ē q dens q hz actū dec
naciz cū dic ꝯ aspm̄ alic eē . i d g̊ eius q exit
aspm̄ eē nō p̄ b ē ꝯz declaratz ut sic . q . n .
exeat isti aspm̄ p ē eē per nillas c̄cās . Cū g̊
eius p actus sit t̄e eius . g̊ nō hz ꝯz p se n de
terminat si per actū solū et h ē q dicat p̄hs q
eus p actus dr̄ dūis q hz actū q ꝯ facit id
semp et nō alior . n . s . enciū per se alie d eē
et po ē declarate facie eor . ꝯ et enciū p actu
nlla ē po ut ars declarata . nec enciū p actus
ut saor cū ē nō p se s per actus . Mod ē q ēs
p actus q ꝯ ꝯsurge ex ꝯcursu duor . ꝯ hz g̊
duor illor q ē un̄ illi ꝯcursu aliq actū
possit h̄re hz cū ille ꝯcursus ullaz cāz vz h̄re
declaratz . v g . Si ꝯtiīt simul sanitas i alo et
delectacō sanitas ut sanitas ꝯdic ꝯ aspm̄
medicā et ꝯ ꝯ determinata delectacō nō i alo vt

delectacō ꝯ aspm̄ coci mag isto d̄no duos s̄ti as
pirant . Et ab delectabil sic sanus h nullam
aūm vē respiciē n p actū q2 i a eadē que facat d
lectabile p se faciat sanum per actus et eō i a q p se sit
sanū per actus faciat delectabile ita q i a eadē q ē p
se i vni est per actus r alii et h dicit p̄hs
q eus p actus hz actū per actus . Deinde cū dr̄
q quī nō omia . o q nō exente in pl̄ib . ꝯ est eius
per actus ex d̄uo fiat q2 p̊ ponit ꝯ n ꝯ sua . s .
q ex ente i pl̄ib deuiate n̄ eēt ad eius per actus
sō declarat modū per q deuenit ad eius p actus sal
qm̄ nō sit aliquā . dicat g̊ p̄mo q quia sta ē q n̄
oīa entia que sunt pl fiunt s p̄ma s̄m mag
ꝯnae [illegible] ꝯ uiō eius q est p actus n ē q eē n
i pl̄ib sic [illegible] similiter eē album per actus ē
q n ē i pl̄ib n [illegible] semp q . d . p̄hs . si omia
entia essent ex nā [illegible] tate nulli eius est i pau
cōrib e io est . q2 q̄d [illegible] nō ē q est . q aūt
q est n̄ nūq deficiat . q nūq deficiat nō ē eius in
paucōrib sꝫ q2 n̄ta entia sic i pl̄ib q est in
pl̄ib i paucōrib deficiat io sic ē dare eius in
pl̄ib est dare eius per actus et i paucōrib ita
q ꝯ sua est n̄ h q est dare eius i pl̄ib ē dare
eius i paucōrib . Deinde cū dr̄ . qm̄ io sit aliū .
manifestat q dixit s p q modū s q eius i pauco
rib sū per actus deducat ab ente i pl̄ib di
cens sic . ꝯ eius q n ē q n i pl̄ib aliū sit et
io eius per actus alii ē s . n . nūq eēt eius p actus
omia esset ex nccītate q est eius i paucōrib l p
actus sic p̄ter eius i pl̄ib n̄ est cā n̄ n . ē cā q
eō accidat p̄ter id q ē i pl̄ib . q . d . p̄hs eius in
pl̄ib p̄ter defectū q2 si nūq deficeret eēt n̄tiū l sic oīa
ꝯ ut q ꝯ deficiat cā est n . et q2 ex i ꝯ defici
ꝯ ꝯ eius per actus . l i paucōrib io n̄ ē cā h . et
cā . Mod est g̊ q ē eius p actus n̄ sic n q dcā de
uiacō ab ente si ꝯ dāri eius per actus oꝫ dari
aliq eius a q̊ possit sit deuiacō h a nō potest eē
eius . necē q q nō aspirat ad ab i o n̄ q deuiat
g̊ oꝫ q h sit eius i pl̄ib sic g̊ n̄ s sic dare
eius i paucōrib dare eius i pl̄ib et h ē q dicebat
ꝯ p a p̄hs . q sin̄ est dare eius i pl̄ib l h ē q di
cebat nō esse dare eius per actus . h a nō suffi
ciebat ex h q2 nō pl lebat n q eus p actus
eēt est q dāz deuiā ab ente i pl̄ib s n lebat ad
h cā h deuiacō ꝯ optelat g̊ dare p . s . per q modū
deuiabit h ab illo et h erat ostēdē q nō ex ente
i pl̄ib deuenieba ad eius i paucōrib l io p̄hs
addidit p dicens q inest cā h deuiacōis n̄
ē cā h deuiacō ꝯ cū ē cā q agēs nō ꝯsequit eū
suū q2 nō obedit p̄sē agenti et ideo ē cā p ꝯ sic
at p̄ter intencōz agentis et p ꝯs est cā entis
p actus intencō . n . agentis ē q ꝯsequat suū ef
fectū per talē modū puta q io nascerent cū . v . di
gitis aliū a p̄ ill h nō sequit l io ab actū
p̄ter intencōz eius puta q nasceret cū . e . x . cū . vi .
Deinde cū dicat . p̄n̄m a h oz sumē . o q suppō
ē q est aliud eius per actus dicēs q oz accipe m

quaz p(ri)m(u)m nec(essari)o uel3 sicut n(on) semp(er) u(e)l ut mag(is) .s3
hec i(n) p(lu)r(ibus) ... uni(us) n(ecessari)o d(icitu)r suppon(itu)r q(uo)d e(st) ad p(ar)t(em)
mag(is) et p(ar)t(em) semp(er) q(ui)a q(uo)d e(st) p(ar)t(em) n(ecessari)o ... tq(ue)
est eius p(er) acc(ide)n(s) ... eius i(n) plib(us) ... a(utem)
u(e)l eius ut semper ... sit aut sunt alia sempit(er)
na q(ue) s(em)p(er) sunt ... i(n) duodecimo h(u)i(us)
u(e)l ... q(uo)d est dare alia sempit(er)na . g . d(icit) p(hilosophu)s ex
hac l(itter)a q(uo)d tota disputac(i)o ... et eius p(er) acc(iden)s
... disputac(i)o(n)is est ... nec(essari)o
u(e)l aliq(ui)d sic p(er) acc(iden)s q(uo)d nec e(st) semper n(ec) mag(is) p(ro)p(ter)
suppo(sitio)n(e)(m) q(uo)d ... q(uo)d ex q(uo) e(st) dare eius in
plib(us) n(ecessari)o e(st) dare eius in paucio(ri)b(us) ... contin
ge(n)t semper et sempit(er)na ita q(uod) ... e(st) eius in
plib(us) et eius in paucio(ri)b(us) ... semp(er)
na requirit aliq(ui)d ... Deinde cu(m) dicat q(uo)d
q(uo)d sua no(n) est acc(iden)s . (con)cludit ex duob(us) ... q(uo)d
sc(ien)cia non est p(er) acc(iden)s ... est q(uod) acc(iden)s n(on)
est ut s(em)p(er) n(ec) mag(is) ... q(uo)d sc(ien)cia n(on) e(st) entis per
acc(iden)s q(ui)a sc(ien)cia e(st) ei(us) q(uo)d s(em)p(er) u(e)l q(uo)d i(n) plib(us) e(st) ...
... q(uo)d est p(ar)t(em) h(oc) s(cilicet) ut semp(er) u(e)l i(n) plib(us) ...
u(e)l ... n(on) ... u(e)l ... diffinire
esse u(e)l p(ro) mag(is) u(e)l per s(em)p(er) ... delectat
... Quia mellicratum e(st) utile febri
citanti . i(d est) (com)positu(m) ex aqua et melle ... sit
diffinitu(m) et ... ad min(us) in plib(us) q(ui)a e(st) p(ar)t(em)
s(em)p(er) et mag(is) u(e)l h(abe)t ... q(uod) no(n) p(otes)t declarare ...
... Sic p(otes)t ... de noua luna ...
s(em)p(er) e(st) q(uod) noua ... i(n) plib(us) et intendit q(uod) ...
... nec e(st) ... p(ar)t(em)
h(oc) est p(ar)t(em) ... et p(ar)t(em) mag(is) (con)cludit g(o) q(uod)
q(ui)a sit acc(iden)s q(uo)d ad ... et per q(uo)d ... ad
... no(n) est ei(us) ... Queritur a(n) ...
ent i(n) plib(us) sit ... eius in paucio(ri)b(us) per acc(iden)s
sic dicit p(hilosophu)s ... q(ui)a ... d(icitu)r e(ss)e ...
et eff(ec)t(u)m et (con)uenient(em) ... q(uod) no(n) ... e(ss)e in
plib(us) et eius in paucio(ri)b(us) ... ad opp(ositu)m e(st) p(hilosophu)s ...
e(st) ad q(uo)d ... eius i(n) plib(us) est (con)tingens in pauc(ior)i
b(us) ... q(uo)d ... et q(uo)d ... eius
... ad ... eius in paucio(ri)b(us) ... in
plib(us) ... g(o) ... sic ... eius e(ss)e (con)tingens
in paucio(ri)b(us) n(on) eius n(ecessari)o ... eius ad ... n(on)
ip(su)m ... eius in paucio(ri)b(us) . restat g(o) q(uod) eius in
plib(us) q(uod) a(utem) eius ... no(n) sit ... est q(uod) eius
... est q(uod) ... debeat q(ui)n attingat eff(ec)t(u)m
su(u)m ... n(ecessari)o ... que no(n) p(otes)t i(m)pediri quin
attingat eff(ec)t(u)m su(u)m ... i(n) paucio(ri)b(us) ...
... est ... agens ... ab
eff(ec)tu suo ... g(o) ... eius ad ...
... ad ... ut ad ... p(otes)t passiuu(m)
... ad ... ad ... q(uo)d indifferens se h(abe)t ad
esse et no(n) esse q(uo)d ... ad indifferent(er) se h(abe)t ad e(ss)e et
no(n) esse ... h(oc) e(st) ... forma
... aspicit esse et no(n) esse ... et ...
ad ... ad ... g(o) q(uo)d ... aspicit ...
... g(o) ... passiue no(n) e(st) aliq(ui)d ...
... ita ... eius ad ... eius ad ...
ad ... ex quo ... aspicit duo . duo ...

u(e)l ... ip(su)m ... eius ad ... est per ... passiuu(m)
q(uo)d ... agentez q(uo)d per ... agent(em) ...
ad ... et ip(su)m no(n) est ... eius g(o) ad ...
... i(n) paucio(ri)b(us) u(e)l ... per acc(iden)s ... ip(su)m
est in paucio(ri)b(us) ... sim
restat g(o) q(uo)d eius i(n) plib(us) sit ... p(ri)mus
articul(us) ... est ... q(uo)d ... ad ... q(uo)d ...
... est ... i(n) plib(us) ... per
acc(iden)s et paucio(ri)b(us) ita q(uo)d ... i(n) plib(us) ...
... ex equo ... per se ... no(n) per acc(iden)s ...
uirt(us) in semine ... digitor(um) ... i(n) plib(us) ...
q(uo)d ista uirt(us) per se ad ... ordinat(ur) ex ... aut
... eade(m) uirt(us) e(st) ... sex digitor(um) ... sunt
p(ar)t(em) intenc(i)o(n)e(m) uirt(uti)s ... p(er) acc(iden)s est sic g(o) ...
... ead(em) ... p(otes)t ... per se ...
q(uo)d ... per se ... eff(ec)t(u)s ... q(uo)d cadit sub ...
... q(uo)d cadit ... ead(em) ... est
... per se ... eff(ec)t(u)s q(ui) est i(n) plib(us) p(er) acc(iden)s ... eff(ec)t(u)s
q(ui) ... agentis
i(m)pedientis ... i(n) paucio(ri)b(us) ... Modo ... q(uo)d ...
... per se ... e(st) p(er) acc(iden)s no(n) s(em)p(er)
i(m)pedit(ur) a suo per se . Sz ... ip(su)m
p(er) acc(iden)s ... q(uo)d ... simul et semel ...
... albu(m) ... per se est
q(uo)d ... sanu(m) ... per acc(iden)s et p(ar)t(em) ei(us) ...
... per acc(iden)s no(n) est q(ui)a ... ip(su)m ... q(uo)d p(ar)t(em)
intenc(i)o(n)e(m) agentis ... per acc(iden)s est q(uo)d ...
s(cilicet) et q(uo)d i(m)pediat ip(su)m per se et q(uo)d sit p(ar)t(em) intenc(i)o(n)e(m) agen
tis ... sex digitos et ... per acc(iden)s est solum
... i(n) plib(us) q(ui)a solu(m) tale eius p(otes)t i(m)pediri a
suo per se ... p(er) acc(iden)s q(uo)d no(n) i(m)pedit ip(su)m
... q(uo)d ... intenc(i)o(n)e(m) agentis no(n) ... repugn(at)
... limitacio ... aliq(ui)d ...
... ex quo ...
quereret su(u)m eff(ec)t(u)m et ita ... possit i(m)pediri a suo
per se q(ui)a ... posset
... eff(ec)t(u)m suo que essent p(ar)t(em) intenc(i)o(n)e(m) ...
... et agentis ... per acc(iden)s ... o(m)ne
eius per acc(iden)s ... e(st) . s3 ... ab i(n)
tenc(i)o(n)e agentis ... eff(ec)t(u)m ... et ...
est q(uo)d no(n) p(otes)t ... i(m)pedi(r)i q(uo)d eius i(n) plib(us)
... ab intenc(i)o(n)e agentis q(uo)d no(n)
i(m)pedit eff(ec)t(u)m ... ad ... queritur
... no(n) d(icitu)r e(ss)e ... per se ... per
acc(iden)s no(n) ... suo eff(ec)t(u)m. Queritur a(n) ...
... per acc(iden)s possit e(ss)e sc(ien)cia ... q(uo)d ...
... possunt passiones et de quo
... passiones ... de ...
p(er) acc(iden)s ... no(n) h(abe)t ...
... q(ui)a est eius in paucio(ri)b(us) ... ab
... i(n) plib(us) g(o) ... ad opp(ositu)m e(st) p(hilosophu)s ...
est q(uo)d eius per acc(iden)s p(otes)t ... duob(us) mo(dis)
... q(uo)d ... s(ecundu)m ...
... ad ip(su)m ... p(ri)mo ... sic
no(n) e(st) q(ui)a ... no(n) e(st)
... ad ... o(mn)ia ... i(m)pedi
... ad intenc(i)o(n)e(m) sic ...

est aliquo modo quod accidentia est quod intentio diffi-
nita diuisa quod presentibus ad quod de ambobus. Si dicatur
sic musicum est album tale non est. quia non est determi-
nata causa que faciat hoc fieri. tamen bonum est hoc simile quia hoc est per ac-
cidens musicum est album. Ita quod ista intentio simpliciter est
de hoc. possem enim dicere id eius quod non habet causam determinatam
quod est in predicamentis que est congregatum ex certis et non determinatum
unum esse est eius per accidens musicum esse album est hoc
quod est eius per accidens id quod est per accidens. scilicet quod musicum
sit album hoc non est simpliciter sed tamen intentio accidentalitatis
saluatur est. quam tamen aliquo modo preuenit. quod sit ex pre-
uentione presentis hoc non nulla scientia sic que probat aliqua
re esse causam. tamen aliqua scientia est que probat hoc esse per
accidens. scilicet aliquod esse causam probat dicendo preuenire ex
hoc non quod non habet causam determinatam nec est in principiis ex hoc est
per accidens. Ad argumentum patet per diffinitionem predictam. de
prima tamen que quod dicit quod probatur a philosopho quod per accidens non
est simpliciter intentio plus est quod ideo quod consequitur prima intentio scilicet
accidentalitatis simpliciter non est ita quod prima non est adhuc re-
motum saluatur ab illo. Sed ad secundum quod non plus probat
nisi quod prima intentio per accidens quod modo saluari potest
et decem possunt esse aliquarum passiones

Quod autem sint principia et cause etc. Iuxta illud
probat philosophus quod est deueniendum per accidens in quo non
omnis causa est necessaria sed aliqua contingens que potest de-
ficere a suo effectu et dicitur in ... probat quod primo probat quod dicit
Secundo concludit quod deueniendum est ex precedentibus tertio quod
ad quam causam per se reducatur causa per accidens sed in ... pa-
lam igitur. Et ad primum qualem et causam. primo in de prima quod
primo ponit que est probanda. scilicet quod non causa omnis est talis quod ea
posita ponatur effectus sed multe esse deficiunt a suo effectu
scilicet esse per accidens et contingentes. Secundo probat ipsum quod est
Si enim non hoc. dicit igitur primo quod multe esse sic ? multa principia
possunt esse sine positione effectus quod sunt
generabiles tales esse sine generatione effectus et possunt re-
moueri ab esse sine remotione effectus et sic sunt cor-
ruptibiles et possunt corrumpi sine corruptione sui effectus.

Deinde cum dicit si enim non hoc. probat quod dixit. scilicet quod non
semper posita causa ponitur effectus necessario probatur ex duobus
modis quod enim posita causa ponitur effectus. potest esse dupliciter.
primo quod posita causa in presenti ponatur effectus in futurum
ut si dicatur si a causa ponitur modo in presenti igitur necessario
ponetur b. effectus in futuro. alio modo potest intelligi quod posi-
ta causa in preterito necessario ponetur effectus in futuro ut si
dicatur sic. a causa posita est in preterito igitur necessario ponetur
b. in futurum. et hoc igitur habet hic duas partes. quia primo
probat quod non est necesse quod posita qualibet causa in presen-
ti ponetur effectus necessario in futurum. Secundo probat quod non est
necesse quod posita causa in preterito necessario effectus ponatur in futu-
rum ibi. Similiter et etsi supponatur ab eo factum. et primo duo facit
quia primo ponit unum consequens. scilicet quod impossibile est quod
posita qualibet causa in presenti ponatur quilibet effectus. secundo de-
clarat istam impossibilitatem in exemplis ibi. utrum erit
et hic aut non. dicit igitur primo sic dicendum est quod non posita
qualibet causa in presenti vel corrupta ponitur vel corrumpitur
quilibet effectus. Si enim non hoc non est verum quod generans semper quod fit vel
corrumpitur est causa necessaria et non est dare aliquam causam

per accidens omnia erunt ex necessitate deueniendo. Hoc est impossibile
igitur et primum. quod est propositum. probatur consequentia quod posita necessario in-
ferens effectum et ulterius causa per accidens contingens
inferens suum effectum ita quod ipsa posita necessario ponetur
effectus omnia erunt necessaria. Hoc est impossibile. Deinde cum dicit
utrum autem erit hoc. manifestat hoc in exemplis sequendo omnis effectus
sequatur necessario suam causam presentem dicens si hec quidem
utrum hoc est iste effectus erit vel non erit. futura ista suppositione di-
cendum quod hoc causa fiat iste effectus erit. si autem causa non fiat
nec effectus erit. Hoc autem causa que infert istum effectum etiam
erit si alia causa est et illa alia et si alia causa. et sic semper
deducendo quia tempus finitum consumitur remoto a
futuro deueniemus usque ad causam que est nunc in presenti verbi gratia
possumus dicere quod iste morietur in via in futurum si exie-
rit domum ita quod ista causa exire domum inferet illum
effectum. exibit autem domum si sitierit. sitiet autem si sitiunt
... ita quod deueniemus ad causam presentem quia ... est
... est ... in presenti si come-
dit salsa. iste similis effectus futurus autem erit aut non
erit necessario ita quod necessario morietur si salsa comedit
vel non morietur. quod dicit philosophus in omnibus istis omnibus si causa
presens est necessaria et necessario infert effectum et ulla est
contingens causa quia non presens est et infert effectum futurum
quantumcumque longinquum quia causam presentem reperiemus
per resolutionem effectum ad causas ... sic ille morietur si
exiret domum ita quod exitus est causa mortis exibit autem
si sitierit. sitiet autem si nunc in presenti comedat salsa
secundo potuimus concludere ista positione quod si nunc comedet
salsa morietur quod tamen apparet impossibile quia hec esse omnis sunt con-
tingentes. hoc autem causa sic presens reperiemus deueniret
quia tempus finitum est tale effectum et talem causam. de causa
tempus finitum remoto aliquo ablato. et hoc est quod dicit
philosophus quod semper ablato a finito tempore veniet usque ad
nunc quod dicit quia resoluimus tempus ad causam semper
inequalem resolutionem auferetur ad tempus. et cum re-
soluimus quod deueniemus ad presentem causam qua
posita in presenti necessario ponetur effectus. Deinde
cum dicit similiter autem et si supponatur. ostendit idem in causa
preterita hic non quod ex introductione prima fiebat
resolutio usque ad causam que presens est qua posita pone-
batur effectus et in ista deductione fit sic deductio
usque ad causam preteritam. qua posita in preterito ponetur
effectus per istam positionem dicit enim si iste sitiat sitiens
erit domum. exibit domum si sitierit. sitiet autem si
comedet salsa. comedit autem hoc prius est tamen
quo posito in preterito ponetur effectus futurus et hoc quod
esse in preterito est quod iam esse et quod iam posita idem
causa posita in preterito ponetur effectus futurus per istam
positionem et hoc est quod dicit itaque non est quod facta ista supposi-
tione fiet resolutio ad causam que nunc est qua
posita ponetur effectus. et eadem ratio est sic ab alia
licet resoluendo usque ad causam factam. id est quod factum
est et quod preteritum aliquo modo est. itaque factum. et necessi-
tate est aliquo modo eo quod non potest non fuisse et sic
ex ipso necessario sequitur effectus et sic per istam positionem
omnia que futura erunt ita necessario erunt sicut
necessarium est. viuentem fore moriturum quod ... id ...

est quia in inmediatam ad hanc que est ad quam necessario se
quitur iste effectus s. mors in ipso non sunt quod duo
genera sunt in eodem et ideo necessario moritur hic mo
riatur vi vel violenter vel infirmitate. Eodem modo
est posite ex quibus de necessitate sequitur hoc. Itaque necessario
morietur. Sed quod sic nulla supposito hoc non est necessarium ut tamen
sunt. Quia oportet quod ista quam est necessarium est esse tantum est causa con
tingentia prius. Notandum est quod ex ista littera philosophus videtur quod
aliqua causa necessario infert effectum ut sic est. Oppositum tamen cuius
vis necessario corporis aliquam causam per accidens et contingens
que contingenter infert effectum ut si erit commi
possibile est quod morietur et possibile quod non. Sed nulla causa
contingens non per accidens sicut necessaria est quod possita causa sit
in opposito sequitur corporis et mors. Ita ad causam
causam sive presentem sive preteritam necessario sequitur
effectus quod est impossibile. Sic non potest. Ut dicit commentator contingit
ferre natura possibilis et sic aufertur una duarum cau
sa non est ipse commentator ista positionem omne quod est necessario
fiet. Itaque si causam ipsam vero esse non nunc omnino quod
tendeat quod aliquid possibile sicut talis impossibile et in
contingens. Deinde cum dicit: palam ergo quod
concludit quoddam correlarium quod quamvis sint gene
sic contingentia. Dictum est enim quod ipse precedente quod cor
ruptionis aliquam causam necessaria est per se. Sic compositio ex
omnibus ad quam causam resolvuntur effectus sive ad
per se generationis autem non semper est causa per se sed multa
sunt causam generantem per accidens ideo sed resolutio que
stat ad causam per se est quod dicit in isto textu quod
invenitur quod in corruptione ipsius corporis vadit
usque ad quod sint ad aliquid principium per se generatio autem
non vadit usque ad tale principium quod est non in aliqua
generatione est causa accidentalis eius effectus qui utique evenit
sed est accidentalis. Sed eius autem effectus nulla erit causa per se sicut
ergo videtur intentio commentatoris. Notandum tamen sunt ubi etc.
dicit non per hoc quod potuit iam dictum quod posita causa
ponitur effectus contingebat quod omne quod fiet aliquid
fiet necessario sicut ut fiet. Sic omne corpore necessario
est corrupta quod sequitur sed quod necessario ista ...
bus generalia generantur faciunt ea generari necessario sic
ne corpore faciunt eas corrupi necessario quod tamen falsum
est quod dicto est nunc corruptio et generatio quod corporis necessita
tate fit. Generatio autem non ita quod generatio non est in sumere
corruptio etc. Sed est dicere sumere non necessario fit quod
potest impediri generatio corruptio autem necessario fit et hoc est quod
dicit littera quod expositum commentatoris. Et in corruptione est devenire
in ad aliquod principium ad quod necessario sequitur corruptio in generatio
ne autem non est devenire ad tale principium semper quod
multa generantur que possunt impediri ita quod fiat aliquid
per accidens. Alia expositio huius littere est ista expositio
ita quod sit quoddam correlarium et conclusio ex precedentibus
et continuetur sic. Dictum est in precedentibus quod non quod hoc sit
hic causam per se sicut patet in multis contingentibus ita quod in
istis sicut contingentibus aliquod contingens quod ipsum contingens
resolvitur ad aliquod principium per se quod quod principium non oportet
reduci in aliquod aliud. Sed est causa casualis omnis quod ut contingit e
venit hic per accidens. Generationis enim nulla causa nulla et
alia causa quod per accidens est et ipsum per accidens non habet causam

determinatam vel etc. Si dicatur sic iste occidetur a latronibus
et multa alia. Vulnus est cum occasionis ita quod iste effectus
aliquod in quo reducatur in causam huius autem multis accidentibus quod
invenitur a latronibus quod autem inveniatur causa est in deter
minata non enim possunt assignare causam determinatam ad quam sit
ideo quod non inveniet a latronibus sed potest esse vel quod
illa negotiatum vel quia per viam maris potuit esse ad
illius locum vel quia quievit ... et sic de aliis causis in
determinatis et hoc est quod voluit dicere commentator ipsa sunt quod
non semper omne quod fit potest reduci in causas determinatas nec oportet
quod fit necessario sicut in naturalibus quia in illis generationes impe
diri possunt in naturalibus autem corruptione necessario competit et
ideo in corruptione magis est reductio ad causam per se quam in
generatione. Deinde cum dicit: Sed ad principium quale. Quia tamen
commentator dixit non quod causa per accidens reducitur ad causam
per se. Queret ergo aliquis ad qualem causam reducatur
utrum ad materiam vel ad causam generantem sed est ad finem aut admo
vens. Dicit hoc non quoniam per certitudinem est alibi s. in secundo phisicorum
non tractat autem hic intentionem de causa formali quia forma et
finis idem sunt. Concludit ergo sic quod de ente per accidens pro
sunt tractatum et sufficiant que dicta sunt determinatum
est non ideo sufficienter. Notandum est quod commentator expo
nens istum textum ubi causa per accidens est causa eius quod utrumque evenit
et est causa generationis nulla. Dicit sic quod hoc dictum est quod causa per
accidens non est causa generationis quia quod pervenitur ad causam
per accidens ... sicut causam non est actus mot
natalis omnino cuius ideo est quia causa non est causa aliquam
speciem entium. Quod dicit commentator generatio talis terminatur
ad aliquam entitatem et ad aliquam speciem entis. Causa est
magis determinatio a specie et ab ente quod sit ens. Sic
dicitur sed causa sicut digitus. Ideo causa sit quod aliqua de
terminatur. Sic ergo vult commentator quod corpore est terminatio
et speciem quod omnis generatio vult ad aliquam speciem terminatur
ad aliquid ens. Sed autem casus est terminatio ab
ente quod non est ens per se et ideo non potest dicere generatio
naturalis sed magis diminutus autem. Notandum est quod causa est ... sed
est causa accidentalis omne autem accidentale in aliquo certe
fundatur. Alias esset abire in infinitum. Accidens non
vel fundatur super seipso vel super alio super seipso non
quia tunc accidentis esset tunc sicut quod possit figere se
ipsum. Ergo fundatur super alio. Ideo ergo ad illud est actus vel est
... sic actus quero de illo accidente aut super seipso fi
git autem super alio super seipso non ut iam dictum est. Ergo super a
liud sicut alio et eodem modo quod ideo sit vel actus vel non et sic
actus et quod super alio fundatur et sic ... procedendo erit
procedere in infinitum vel dicitur quod actus magis celi
fundatur quod quando celi super nullo alio figitur et hoc
est quod dicit commentator quod actualis causa fundatur in celi.

Queret aliquis utrum omnis effectus contingens possit
reduci ad causas celestes tamquam ad causam per se. Primo
duo sunt hic declaranda. Primum est quod multa sunt per
accidens respectu causarum inferiorum que non sunt per accidens respectu
superioris s. corporum celestium. Secundum est quod non omnis
effectus est per accidens et contingens potest reduci in
corpus celeste tamquam in causam per se. Primum patet per exemplum
per hoc per exemplum ... sic quod hic ubi invenit
illa est florent. Sic ergo apparent has duas conclusiones

ad causas inferiores gradus florationum accidentalis est sicut florationes huius et huius attingunt ad virtutes [illegible] illum ordinem mundi hec ad invicem ita quod debeant convenire ut hac florente illa floreat similiter [illegible] florationes attingunt ad corpus celeste sic quod [illegible] florationum per se est quod aliquid causa est in corpore celesti quod aspiciat virtutes huius et huius et sub [illegible] aspectu [illegible] floratio et per omnes accidit [illegible]. ¶ Per totum sic patet quod [illegible] per actiones celestibus quod fugit aspectum celi potius est quod minus et ideo celestis fugit aspectum celi particularis et cum conveniat aspectum celi universalis ita quod si est particularis vel est particularis et cum [illegible] universalis sicut multa fugiunt aspectum talium que non fugiunt aspectum regis. Similiter multa fugiunt aspectum celi particularis que tamen non [illegible] aspectum celi universalis [illegible] ad cuius [illegible] non est quod [illegible] natura est scilicet particularis [illegible] universalis et universalissima [illegible] esse sic scilicet ad minus [illegible] quod aspectus [illegible] est universalior [illegible] aspectus prime causalitatis exit aspectum prime quod non exit aspectum [illegible] est universalior [illegible] prima [illegible] et ad exit aspectum prime et [illegible] quod non exit aspectum [illegible] est in summo gradu [illegible] qui potest fugere aspectum eius [illegible] natura particularis vocatur natura individui [illegible] assimilationem [illegible] non [illegible] querit [illegible] sui esse [illegible] fugit quod suo esse repugnant [illegible] quod ad [illegible] eius non [illegible] querit assimilationem sui [illegible] potest [illegible] querit [illegible] sui esse et assimilationem sui [illegible] autem contingit quod ad sit ab eo quod non [illegible] assimiletur [illegible] est preter intentionem eius [illegible] femina [illegible] preter intentionem generantis nature particularis et ita [illegible] fugit aspectum eius quod [illegible] aspectum nature [illegible] secundo modo [illegible] natura [illegible] natura speciei natura autem speciei intendit perpetuitatem sui et [illegible] intendit omnia [illegible] per que species perpetuari potest et quod perpetuari non potest aliqua species sine utroque sexu ideo utrumque sexum intendit et sic ad intendit [illegible] feminam quod erat preter intentionem nature particularis quod est infra aspectum particularis speciei natura [illegible] universalis tertio modo [illegible] natura celestis [illegible] universalior est quam sit natura speciei ideo quod [illegible] fugit aspectum speciei quod [illegible] aspectum [illegible] natura universalis [illegible] universaliorem quam natura speciei species [illegible] non intendit [illegible] natura [illegible] intendit [illegible] totum [illegible] et ideo aspectus [illegible] universalis maiorem quam aspectus nature speciei [illegible] quod [illegible] speciei ignis est quod tendat deorsum et [illegible] intendit natura celestis ad [illegible] vacuum [illegible] intendit [illegible] non [illegible] totum [illegible] universalis [illegible] prima [illegible] quam [illegible] est quod preter intentionem [illegible] florente [illegible] floreat et [illegible] non est preter intentionem nature universalis [illegible] quarto modo [illegible] est natura divina cuius aspectus maximus est ita quod nichil fugit aspectum huius [illegible] et [illegible] providentia divina. ¶ [illegible] quod multa contingentia fugiunt aspectum nature primo modo et secundo et tertio [illegible] fugiunt aspectum huius [illegible] contingentia que sunt ab libero arbitrio [illegible] quod [illegible] natura est universalissima [illegible] in supremo gradu universalitatis [illegible] ad fugere

aspectum eius [illegible] aspectus eius [illegible] quod [illegible] quod [illegible] non est in summo gradu universalitatis et sic patet primum declarandum quod ad est per actiones causa inferior quod non est per actiones causa superior. ¶ Secundum declarandum est quod non omnis effectus per actiones potest reduci in corpus celeste tamquam in causam per se quod quidem patet sic quod multa possunt esse per actiones [illegible] esse et preter intentionem eius et etiam [illegible] actiones illorum quod sic est [illegible] inferiora non [illegible] sequuntur effectum suum [illegible] potest esse duobus modis uno modo [illegible] in dispositionem [illegible] et [illegible] modo potest impediri natura celestis quod [illegible] non omnino obedit agenti ideo ad potest [illegible] inducere [illegible] preter intentionem agentis et per omnes [illegible] natura celestis agat in materiam [illegible] quod possit impediri alia actione et sic [illegible] quod eveniet [illegible] impedimentum erit preter intentionem [illegible] et per omnes actiones [illegible] secundo modo potest impediri ab actione [illegible] agens [illegible] agentis et sic ad eveniet [illegible] preter intentionem agentis et per actiones et isto modo potest ad evenire preter intentionem nature celestis quod [illegible] patet [illegible] natura inferior corporum [illegible] tamen [illegible] potest impediri per libertatem arbitrii [illegible] sapiens [illegible] ptolomeus [illegible] causa [illegible] impediri possit per libertatem arbitrii [illegible] per actiones [illegible] non omnia possunt reduci [illegible] tamquam in causam per se [illegible] quod est per actiones [illegible] inferior sic reducitur ad [illegible] tamquam ad causam per se sicut in primo [illegible] patet [illegible] est. ¶ Queret aliquis utrum omnia possint reduci in fatum sicut ad causam per se dicendum est quod non [illegible] effectus causam per se et [illegible] omnium [illegible] posita ponatur effectus oportet quod posito fato [illegible] contingentia a rebus ad [illegible] non est quod quidem [illegible] contingentia [illegible] quod non potest ea reducere in aliquas causas a quibus causis ordinate procedentibus quod essent facta vel prolocuta vel preordinata ab illis causis [illegible] causas [illegible] facta [illegible] talem prolocutionem vel preordinationem [illegible] tales causas conati sunt reducere omnia contingentia in corporibus [illegible] et contingentia [illegible] contingentia [illegible] celestia reducit non potest [illegible] supra contingentia [illegible] aspectum sicut [illegible] celestia [illegible] modo [illegible] est [illegible] modo [illegible] fatum est [illegible] fatum [illegible] de [illegible] dispositione in [illegible] rebus mobilibus per quam providentia divina suis [illegible] ordinibus [illegible] dispositione [illegible] est dispositio non omnis [illegible] dispositio in rebus mobilibus [illegible] potest imaginari quod dispositio est [illegible] artificis [illegible] dispositio [illegible] dispositione [illegible] artificiata [illegible] dispositio est in [illegible] ad modum artificis [illegible] potest dici ars divina providentia. Secunda dispositio est [illegible] ab artifice [illegible] dispositio est [illegible] per [illegible] ponat effectum suum et illa per illum [illegible] aspiciat suum effectum [illegible] totum [illegible] ista dispositio [illegible] fatum potest dici [illegible] quod [illegible] artificiati fatum et prolocutum

tiñac ita disp° ista et ille ed° ubi loq^r et ubi m^at pro
uiden^a diuinam et arte actiuas et isto mo accipi^tu
fatum · fatu e in reb3 ctatis et per quod h3 aspcm
aspcm licatu · Sig° h3 aspcm licatu p3 q quia q
ad pot ee per actus i^9 illi^9 q multa possunt hige
qspai istis fatu sic p3 de actib3 libiar · Queret
aliqs utr omnia possit reduci in prouiden^ia di
nam sic impse cum vigino · Si n · prouiden diuina
respiciat effectus omes per se · oz q ip^a posita pot^a
effectus ntrio et si sic e tolli qtingencia a reb^9
et per actus q e h9 declaracoz plis in h3 loco ul · n · oz
dic q posita puiden^a diuina no p^o effectus ntrio
et sic no e ca per se u^r e ca q est ipo^le ul oz
dic q d ipa posita ponant^r oms effectus et s^c o q
qtingen tolli a reb3 · Si n · ipa posita ponit^r
effectus oz cu ipa sic nct q ntio effectus eueniat
q est fku · R^o hic sunt duo declanda p^mo
q oia reducant^r i prouiden^a diuina · 2° e q h3
posito no tolli · qtigen a reb^9 · p^mu p3 per prda
cia q prouiden^a diuina cu altissima e et ultima
si a ultissima est · oz q d hcat aspcm s^r totens
et s^r q3 modu · Sic a h3 aspcm s^z totu^m ens et s^z
q3 modu entis oz q ul^r erat aspcm ei^9 tot ul
erit p^e intencoz ei^9 uel per actus p^a i^9 uidem^9
n · q prouiden q^to se extendit se ad pl^a · q^to
perfcior et solercior est · nu si puisio ul puiu
den^a alic^9 sol^u se extendat ad ul^a et no ad pti
c^ularia i perfectissima est et q^to ad pl^a puda
ria se extendit est perfcior · illa g^o que e perfectis
sima ultimo gradu perfcionis oz q se extendat
ad ens et ad q3 modu entis et sic p3 p^mu p^i
Scdm p3 s^c · q si prouiden et p^uisa n se extend^t
ad ens et ad q3 mod entis et ita eueneunt
sic preuiden^r alias fallet^r no solu aut puidet^r
res que eueniet s3 modus eueniendi ita e eueniet
sic puidet^r · cu g^o aliq puideant^r euenire ntio
ntio eueniunt et cu aliq preuideant^r euenire
qtingent · qtigent eueniunt est n · de^9 cā solu
entis s3 om modu entis · e g^o qtingen^a et nta
tas sunt quida modi entis no solu causant e
s3 et qtingen^a et ntc^a in reb3 et io sua pro
uiden no solu cadit s^r prouid nct s3 sup qtige
cia et io no puiden^a solu no remouet qtingen^a
a reb3 s3 ponit · extendit n prouidencie diuine no
solu est per cas ntias s3 et per qtigentes ad u^m p3
iro · q oia prouisa sunt a deo et oia cadunt s^b ei^9
puiden s3 cu no eueniet ntio n^r fortem nti^te o^se
quiatc no o^se^ns · Sz eueniunt sic puisa s^r · puisa
a s^r euenire n solu ntio s3 e qtigent ut i multis

Quod autem ut uerum ens etc^e · Postq^ euanuit
de ente per accns · hic declarat de ente q e uerum
et opp^o fkm ut no ens · et diuidit in d · p · q p^o o^s q
qsistit ro huius ueri et fkm sibi oppositi · Sc^o q sunt dixe
rat de isto ente et de ente per ~~accns~~ accns · red
dit cam h^9 uirtatis et q s duo entia s^r p^an^t
tenda sunt · Qm aut oplexioe et dio · p^o m d · q
p^o o^s m q^o qsistit ista h^9 ueri et oppositi ei^9 fkm · Sc^o ex

cusat se a quadam qone qui posset moueri · 3° · quo a q^r sic
dim q separatum · dicit g^o p^o q ens q est uerum et no ens
q est fkm s^c oppo^m · s^r ens et no ens que qsistunt i
qpo^ne et dine et ult^e qsistunt a p^e^r cois dicoms
q uicaps dicois q est uera i^to mo et alia pts sunp
est fkm isto mo n ens sal · cu i qpoiore tal^r i diuce
m h^is · n · que se qponuntur sic cu de^r h^o e al^r ini
est i affirmatia et i qposita fkm aut i negatia et in
diuisa · sic e cu ^ta h^o n e al^r · s^r h^9 a que se disti
guunt^r sic cu d^r h^o no est asin^9 ult^m et ens e in
negatia fkm a et no ens i affirmatia · sz e q dicat
pls ultra · q i uero posito h^o e ultus a ne qponit^r
ultimh3 propter suu affirmatiom s3 e est qpom affirmat^a
sic i^m homo e al^r in disiuncto a h^o e i qpoib3 q
se disiungunt^r ut in h3 p pter suu negacioz h^o e pter
negationem sicut i^a h^o n e asin^9 ult^m g^o h3 una
ptem · s · affirmatiua in qponendis fkm a h3 qtoria
h^9 ptis · s · negatiua uthanc h^o n e al^r ult^m e h3
in disiuncto unam pte · s · negatiua fkm a h3
qtoria h^9 ptis · s · affirmatiuam ut istam h^o e asin^9
Deinde cu dicit · quo aut q d sil^r · excusat se a
quadam qone · q quis d pter s^c sic introducat qo
posset n · ab eo q^ere q a ia accipit duo opposita sil^r
et quo pot sil^r intellige duo oppo · s · affirmatioz et ne
gatioz sil^r a dico n solu q unu qseq^r ad a^d ita
q sil^r intellie sequntur ntc^e s3 sil^r i uno i^ta
Sig° sic moueat ad ho^r · duo fac plis i ^ta pte
q p^o mo^r qone et excusat se a ptem solone ei^9
s^o aliqualr eam soluit · Sed ubi · no · n · uerum et
in reb3 · fkm g^o hunc mod legendi dicit plis ut
dcm est q uerum et fkm sunt opposita · quo a aut
intellige opposita utr^u simul an separatim · alius fkm o
est · s · ulti^o de aia · dico a sil^r aliqua oppo i telli
no solu in eo q e qsequens se h^r s3 eo q a uno op
posita qtingit fi ad unu illi a ha omia h3 qung^r
fi id i · indh mcod n ultimata · Quoniam cu dicit
Non n · est uerum · pot aliq^r e solo^z h^9 qonis · a d e^9
enim no e q e om plis intendit h^r declar^t di
uisitatem duo oppo cuiu · s · entis et n ultim et entis
ultimi et e^9 entis q est intellami s^r pens q e uim et
ext^e intellam est ens opletum et perfcm p^fm
et ideo in s^e perfcoz h^9 entis n pot recipe sil^r
duo oppo ens aut in intellam est ens diminutum
et io intelles s^e diminucioz h^9 entis pot recipe
duo oppo simil^r ee s^r recipient^9 duo g^na oppo
tor quedam · n · sunt oppo que s^r in reb3 extite^n
et i h^is possit ee sil^r et cu in mo oppoicois oppo
bonu et malu que sunt in reb3 alia s^r opposita
sunt de^o sic uerum et fkm et tali de g^ne oppoicois
dcm est q d possunt sil^r capi ab intellan · Ex isto dup^a
g^ne oppoicois omiso · soluit qo et sic q · d · plis
q uerum et fkm no sunt in reb3 sic bonu et
malu ita q id sic bonu q uerum et malu id q
fkm · s3 sunt in mente q · d · plis bonu et malu i
reb3 sunt et hunt oppom in reb3 uim a et fkm
sunt in mente in mente a pot ee sil^r duo oppo i uno q
uno q e^r simpliciter intellm intus qua oppo ind

Nota quod verum est adequatio rei et intellectus
et patet per primum

VI

quod quia est necesse falsum verum et falsum secundum solum causa compositionis et divisionis concludit ergo quod de tali vero et de tali non est curandum. Quoniam autem sic dicitur positivus quod est scilicet in fine non habuimus. Sed ergo littera sic continuata est falsum conveniens taliter. Aliquis posset continuari sic tamen est supra ipsius quod verum et falsum sunt in compositione et divisione. Compositio autem et divisio causa quod plura sunt. Potest ergo esse quod quomodo intellectus intelligit hec plura scilicet verum simul vel separatim et causa hec duo facit quia potest ponit quoddam et excusat se ab ea sermonem quamdam quod dicit vero non in verum et falsum. Dicit ergo primo ita autem est quod falsum et verum est in compositione plurium. Quomodo autem intellectus intelligat ista plura vel simul vel separatim dicit aliud sermo est. Dicitur simul non in eo quod aliqua consequenter se habeant, sed eo quod aliqua sunt unum. Illud est quod aliqua dicuntur esse simul aliter quam loco vel quia sunt coniuncta vel consequentia. Simul aliqua dicuntur esse simul quia in uno instanti primo unde simultas id est quod unitas vel ergo plus quod ipse non intelligit simultate temporis vel unitate sed quia vel quando intellectus intelligit duo simul in uno instanti. Et possumus dicere quod hec quidam est non ideo quia quoniam sed unusquisque verum sit est non solum quibusdam principiis. Primo non intellectus concipit compositum sub ratione una et quomodo concipit compositum pro dicatum et est hoc unitate scilicet non et non simul tamen duo intelligit. Postea autem compositum cum alio vel dividit et tamen simul intelligit duo non inquantum duo sed inquantum sunt et eius ad unum quod componentes intellectum ut facientes aliquod unum per illam unitatem quam faciunt simul intelligentur.

Deinde cum dicit: non in re verum et falsum. Tertio declarat quod dicitur dicit non quod verum et falsum sunt in compositione et divisione. Hoc ergo manifestat ex duobus que sunt bonum et malum ex una parte et verum et falsum ex alia quia verum et falsum non sunt in rebus sicut est bonum et malum. Ita quod id est verum tamen quod bonum et falsum quod malum sed sunt in intellectu componente et dividente vel dico componente et dividente quia non sunt in intellectu quoquo modo in simplicia non. Et apprehensione mentis quecumque est simplicium tamen quod est non est verum et falsum quecumque ergo oportet speculari de ente et non ente postea oportet speculari et est supra posita dicitur.

Quaeret aliquis utrum verum sit in intellectu vel in rebus. In alio posset dicere sic quod idem et eadem plura potest quod est in intellectu et in re sed non quia veritas est adequatio rei et intellectus. Verum ergo est adequatio veritatis rei et intellectus. Illud est veritas sed adequatio veritatis est in intellectu ergo et veritas maior patet quia diffinitio est ista quod veritas est adequatio rei et intellectus. Minor probatur quia res mensurat intellectum ita quod mensura est in re mensuratum autem in intellectu et sic intellectus in intellectu non in intellectum ita quod mensuratio est veritatis in intellectu non in rebus. Sed autem mensuratio est mensuratum passiva id est quod ipsa adequatio qua ipse intellectus rebus adequatur. Sic ergo mensuratio est veritatis in intellectu ergo et adequatio. Debemus non imaginari quod hec adequatio activa est in rebus quia res adequat intellectum. Veritas autem est intellectus quia intellectus adequatur. Dicitur est ibi veritas et ubi falsitas et non est aliud sanitas etiam et est in medicina et est sanitas in medicina tamen quasi in alia sicut sanitas dicitur bonus dicere in alio quod in medicina aliter hec adequatio quia falsitas est in intellectu et non in rebus. Veritatem est in intellectu. Sic ergo potest dicere. Auctor non sic. Ut ait Philosophus in loco isto bonum et malum sunt in rebus, verum autem et falsum in compositione mentis. Cuius duo sunt primo opposita in rebus scilicet bonum et malum, duo autem sunt primo opposita in intellectu scilicet verum et falsum. Unde sic dicendum est dicere quod ens et verum non convertuntur quia entitas et veritas non sunt una realitas utrique enim entitas veritatis vel est veritas. Cum ergo entitas rei non causatur sic veritas rei dico quod utrique est entitas ubi est veritas. Entitas autem reperitur et in rebus et in intellectu et ideo veritas simul est in rebus et in intellectu. Et ideo hic sunt duo declaranda: primo quomodo est veritas in rebus, secundo quomodo est in intellectu. Primum probatur sic. Supposita illa diffinitione quod veritas est adequatio rei et intellectus. Ad cuius evidentiam sciendum est quod veritas essentie et entis quod habet quantum in ipso est quod essentia rei habens omne id quod dicitur hec illa. Non vocatur vera humanitas quam in ea requirit essentia humanitatis extra sua essentia causata hic quod dicitur hec in suo gradu essentie suo modo unitatis essentia primarum intellectus ipsius primi. Debemus non imaginari quod intellectus ipsius primi continet intelligibiles omnes essentias causatas ita quod essentie causate se habent ad intellectum primum sicut artificiatum ad artificem. Sic ergo in artificialibus illa dicitur vera archa que imitatur perfectam arche que est in mente artificis. In essentiis illa est vera essentia que imitatur debite perfectam in mente primi. Itaque falsum hic veritas sine essentia addit imitabilitatem hec et imitabilitas quam imitatur essentia sic essentia primam vel intellectum primum vel ad quod est nisi quedam adequatio rei ad intellectum primum quecumque adequatio in essentia est quam suo gradu et suo modo habet quod dicitur hec. Extra autem in quod debet habere quam falsum suum gradum assequitur excessivus causatur primum quod quidem assequitur adequationem et sic veritas ista in essentia est adequatio rei essentialis et intellectus hec adequatio visibiliter et necessaria. Itaque intellectus primi est regula essentiarum sive essentie sunt mensurate quod mensuratione habet unaqueque res suo gradu et ex prima modificatione relationem ad intellectum primum. Id est ergo primum ista mensuratio essentie et veritas. Sed essentia vocatur ex hoc quod est primum forte entis. Veritas autem vocatur ex hoc quod dicitur habet in suo gradu et in suo modo quod attingit quod dicitur habet in suo ex hoc est quod suo modo assequitur intellectum primum quam assequitionem ut iam dictum est adequatio est. Ergo hec assequitio proximitas adequatio sit ita et ideo patet quod veritas est adequatio secundum est et ideo hec habet vel dicit Philosophus secundo huius quod dispositio rei in esse est dispositio eiusdem in veritate. Hoc est dicere unaqueque res nobilioris essentie est nobilioris veritatis. Non autem est res nobilioris veritatis nisi quia magis appropinquat ad primum et per consequens nisi nobilioris essentie quia quanto plus elevata essentia elevatur veritas que quidem est eo essentie et veritas non est nisi appropinquatione ad primum primum. Sic ergo declaratum primum scilicet quod veritas est in rebus.

Declarandum ergo secundum scilicet quomodo veritas est in intellectu. Ad cuius evidentiam notandum est quod duplex est veritas scilicet veritas essentie et veritas conceptus est quando conceptus rei adequatur ut

Nota quod verum primo in intellectu et in rebus
ubi adequatio veritatis primi quia conceptus ad
intellectum [illegible]

VI

sicut veritas primo modo dicta est adequatio quedam entis create ad intellectum primum, ita veritas secundo modo dicta est adequatio conceptus ad ipsam rem. Et quia est conceptus debemus enim imaginari quod sicut duplex est esse, unum esse in re et unum in conceptu, primum esse existit quod aliquo modo assequitur primum, secundum esse licet extra sit in re alio modo conceptio quod est in re secundum quod est in re. In primo esse fundatur veritas entis, et quia dictum est in primo capitulo in secundo esse fundatur veritas conceptus. Et sic primum esse est esse completum et extra animam, secundum vero esse est esse diminutum et in anima. Ita prima veritas scilicet entis est veritas perfecta. Secunda vero veritas est veritas diminuta quia non est nisi adequatio entis [illegible] est subiective in esse et est ipsa veritas entis. Ita secundo modo veritas conceptus est adequatio conceptus et est subiective in conceptu et est veritas illa quam communiter plures vocant entitatem diminutam apud animam, quam [illegible] vocant [illegible] ab anima. Debemus enim imaginari quod intellectus de re [illegible] format sibi conceptum simplicem, quem conceptum diffinitionem vocamus, format et de re concepta sibi conceptum compositum, quem conceptum enunciationis dicimus [illegible] ipsam formationem quam [illegible] conceptu [illegible] formatur [illegible] rei [illegible] sic formatio [illegible] vocatur [illegible] entitatis diminute [illegible] capitulo. Sic ergo concludamus quod duplex est esse rei et duplex entitas, et secundum duplex [illegible] entitatis est duplex veritas. Primum esse est esse rei in se in quo radicatur entitas extra animam in quo esse est subiective veritas entis. Secundum esse est esse diminutum apud animam per similitudinem rei in quo esse radicatur veritas conceptus que quidem est subiective in anima concipiente. Et sic secundum istum modum eius oppositio [illegible] quia sicut [illegible] eius [illegible] veritas [illegible] ubi est veritas entis, ubi est entitas diminuta ibi est veritas conceptus. Et ad argumenta illorum qui ponunt omnem veritatem in intellectu quia adequatio est in intellectu [illegible] primo quia non loquuntur de omni veritate sed solum de veritate conceptus que quidem est adequatio intellectus ad rem [illegible] quia non omnis adequatio est subiective in intellectu [illegible] nec omnis veritas. Possumus enim duplicem adequationem [illegible] que est [illegible] rei [illegible] intellectum primum [illegible] est intellectum primum subiective [illegible] et formaliter est in ente [illegible] adequatio [illegible] quod intellectus [illegible] est [illegible] est in re esse subiective [illegible] et [illegible] procedebat [illegible] ad dictum [illegible] quod non est [illegible] eius [illegible] omnino est in anima [illegible] sicut bonum et malum quia bonum et malum [illegible] in rebus [illegible] et in anima [illegible] est quod [illegible] de voluntate et [illegible] de intellectu quia [illegible] est [illegible] facere [illegible] sub entitate diminuta [illegible] ipsam est [illegible] completa [illegible] intellectiva [illegible] duplex esse scilicet in se et in intellectu [illegible] quod in se ipsa [illegible] intellectus est motus [illegible] ad animam [illegible] quod intellectus est [illegible] aliquid esse in anima quia intellectus quodammodo omnia est [illegible] diminuta [illegible] est motus [illegible] ad res [illegible] ipsum [illegible] est [illegible] intellectus. Ita

est in se ipso et in re quamvis modo est [illegible] aliquo modo entia [illegible] bonum autem et malum sunt in rebus tantum quia per vim appetitivam non sunt in anima [illegible] per appetitum anima fit in rebus. [illegible] est quod aliqua veritas est entis ex aspectu ad intellectum divinum et aliqua veritas est in intellectu nostro ex aspectu ad esse rei. Queret ergo aliquis utrum aliqua veritas sit in ente ex aspectu ad intellectum nostrum. Dicendum primo quod sic [illegible] entis non est quod entis veritas, unitas, bonitas dicunt eandem rem [illegible] differunt [illegible] ipsam [illegible] sed [illegible] fundantur tres rationes [illegible] unum [illegible] et bonum [illegible] entis [illegible] et divisa ab omni alia entis una dicitur [illegible] eadem entis est declarativa sui ipsius [illegible] intellectum [illegible] dicitur [illegible] eadem entis aspicit appetitum vel [illegible] bonitas dicitur. Sic ergo ad oppositum entitatis ut entitas de se nata est declarabilis [illegible] non declarat intellectum [illegible] veritas ita quod ratio veritatis super rationem entitatis addit declarationem [illegible] declarativum. Debemus enim imaginari [illegible] quod veritas ad esse [illegible] quo modo [illegible] quo visibilitas ad colorem. Visibilitas enim super colorem non addit aliam rem sed aliam rationem scilicet rationem declarativam et [illegible] ratione [illegible] veritas addit super rationem entis rationem [illegible] Ita quod [illegible] imaginem [illegible] intellectum et [illegible] et assimilat [illegible] est [illegible] motum equalem et assimilativum ab ista ratione [illegible] veritatis [illegible] quod [illegible] est [illegible] intellectus quia veritas [illegible] ratione [illegible] ratione [illegible] equalem et assimilativum. Colligamus ergo omnia predicta de veritate et dicamus quod veritas uno modo est in ente ex eo quod adequatur intellectui divino et isto modo veritas addit aspectum [illegible] super entem [illegible] quo aspicit intellectum non quoque [illegible] divinum et ista veritas est [illegible] quod entis ad [illegible] secundo modo veritas est in ente in aspectu ad intellectum nostrum [illegible] quod ipsa [illegible] declarativum et motivum et veritas in ente isto modo [illegible] quod [illegible] intellectum [illegible] declarativum. Tertio modo dicebatur esse veritas in intellectu nostro [illegible] quod adequatur [illegible] et isto modo veritas [illegible] quod entitas diminuta. Possumus et addere duos modos veritatis entis [illegible] modo dicitur [illegible] entis [illegible] quod adequatur [illegible] et [illegible] illa [illegible] entis [illegible] que [illegible] et [illegible] modo veritas est [illegible] et entis. Quarto modo [illegible] veritas [illegible] dicatur [illegible] esse et [illegible] imaginabimur [illegible] quod [illegible] entis [illegible] humanitatis [illegible] quod est ipsa autem entis sicut humanitas vocabitur [illegible] veritas [illegible] et entis [illegible] ille [illegible] est [illegible] qui [illegible] humanitatis quod [illegible] non dividi ab ea [illegible] isto modo ipsa entis est quedam veritas omni humanitatis [illegible] humanitas est quedam veritas [illegible] Itaque faciemus differentiam inter veritatem [illegible] quod [illegible] entis vocatur veritas [illegible] entis quod [illegible] vocabitur [illegible] veritas [illegible] sicut album [illegible] modo dicitur album [illegible] quod est [illegible] ab [illegible] dicitur [illegible] quod est [illegible] a veritate [illegible]

ab ente. Queret forte aliquis utrum circa simplicem in
tellectum sit veritas et falsitas. Videtur quod non per philosophum in
littera. Ad oppositum quia intellectus ipsum quod quid est ipsum quod quid
est habet abundantius per diffinitionem suam et per conceptionem.
Dicendum est autem quod conceptus est quedam entitas diminu
ta et quedam veritas. Ad secundum dicendum est quod dictum est oppositum eius.
Unde est quod est simplicium intellectus qua apprehendit quod
ditas et quod apprehendit quiditas et quiditas est
quedam veritas ut patet per sententiam. Dicendum quod apprehendit
aliquam veritatem [illegible] apprehendit quod non dicitur se appre
hendere modo dicto istam veritatem et alius simpliciter aliam
quiditatem vel veritatem modo dicto intellectus ita erit
verus et ista veritate apprehensa quod non dicatur verum dicere
non etenim [illegible] verum est dicere veritatem et est veritas
quod non faciat simplex intellectus quia ita fit super veritatem quod
non reflectitur eam ad id autem est veritas. Alia autem
intentio que est compositionis et divisionis [illegible] duo facit quia appre
hendit veritatem et enuntiat eam esse [illegible]
puta apprehendit albitatem et albitas est quedam singularis
ergo apprehendit istam veritatem et volens istam veritatem
dicit esse [illegible] enuntiat hoc est album et erit
[illegible] intellectus intelligit quod est veritas est in in
tellectu sicut in apprehendente non tamen sicut indicante
quia dicit et enuntiat veritatem est [illegible] obiecto
enuntiatur et predicatur et quia enuntiat [illegible]
[illegible] veritas in intellectu dicente quando autem enuntiat de
eo cuius non est tunc dicitur falsum [illegible] quiditatem
que est simplicium intellectus simplex est [illegible]
vel apprehendit vel apprehendit [illegible] sicut
apprehendendo apprehendit aliquam veritatem quia omnis veritas est
quiditas intellectus [illegible] et dividimus
[illegible] quia [illegible] reflectat quiditatem ap
prehensam ad id [illegible] ad id [illegible]
[illegible] et intellectus [illegible] apprehendit res
apprehendit [illegible] et quod [illegible] nulla falsitas
est in eo [illegible] aliquid [illegible] quod ponat [illegible]
[illegible] cum eo cum quo est non [illegible] falsitas [illegible]
apprehendit [illegible] et sic apprehendit
[illegible] Sed aliqua potentia componit et dicit [illegible]
esse [illegible] dicit [illegible] intellectus simplicium
simpliciter apprehendit quod quid est et [illegible] sic
apprehendit. Sed intellectus componentis dicit [illegible]
[illegible] falsitas [illegible]
solo quia intentio philosophi est quod veritas non est in intellectu simplicium
sicut in enuntiante verum sed solum in apprehendente simpliciter
quiditatem rei. Deinde cum dicit quoniam autem complexio
et divisio. Ostendit quod ens per accidens et ens quod est verum
[illegible] ad ens per se et dicit
quia postquam [illegible] reddit causam eius dicens Causa
huius in dicto [illegible] Dicit ergo quod quia ita est quod ipsum ens
quod consistit in compositione et divisione est in mente et non
in rebus et est alterum ens ab entibus proprie que sunt
extra animam que cumque significat quod quid est vel quale vel
quantum vel aliquid aliud ens predicamentale quod mens complectitur
aut dividit [illegible] ens per accidens [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]

ens per accidens et ens ut verum et absolutum quia entis per
accidens non est [illegible] determinata [illegible] ideo non [illegible]
[illegible] ens autem ut verum est passio mentis et ideo est ens
diminutum ita quod non habet [illegible] extra [illegible] scilicet per
accidens et verum sunt diminuta quam ens per se et non ostendit
aliquid [illegible] entis [illegible]
autem de [illegible] et quia est ideo [illegible]
[illegible] et de eo [illegible] sunt esse et principia entis [illegible]
ens [illegible] ex precedentibus in quibus distinximus
quotiens dicitur unumquodque scilicet in quinto [illegible] ens dicitur
multis modis [illegible]
predicamentis [illegible] declarari [illegible]
in septimo. Ad secundum est quod [illegible] ipsum ens
quod est in anima [illegible]
aut si quid ad complexum et dividit [illegible] Sic exponit
[illegible] dicens quod ens [illegible] est dicens ab eo quod
est in mente [illegible] aut quid
aut quale aut quantum [illegible]
[illegible] predicamenta [illegible] per complexum
et dividit [illegible]
[illegible] absolutum [illegible] quantitas et qualitas
[illegible] predicamenta consistunt in quadam complexione
[illegible] complexionibus intelligo [illegible] vii predicamenta [illegible]
consistunt in quodam [illegible] relatione actione
et passione que [illegible] dicit quomodo [illegible] fundatos super
motum [illegible] quod vult dicere [illegible] fundatum [illegible]
passivam [illegible] ad [illegible] ad locum
fundatum [illegible] passiva locata [illegible]
[illegible] dicit [illegible] locati ad partes loci [illegible]
quia ut ait [illegible] in v. etiam declaratum est
[illegible] dicit [illegible] sicut et ipsum [illegible] modum
[illegible] complexionem
[illegible] vii predicamenta [illegible] forte [illegible]
id quod est [illegible] predicamenta [illegible] vel forte intendit pre
dicamenta que habent compositionem ista [illegible] existimantium
quod non essent [illegible] vel duo [illegible] Primum est quod con
sistit in quadam compositione et in quodam [illegible] fine
quia anima facit ad [illegible] Deinde cum dicit [illegible] est quod ex
tendit intellectum [illegible] entia verum ens
[illegible] extra animam et duo alia entia scilicet ens verum et ens
per accidens que sunt [illegible] reliquum genus entis ab isto
[illegible] et determinat ab isto [illegible] ergo quod non ab isto
diversa sunt et primo de ente per accidens ens non per
accidens [illegible] ens [illegible]
determinat ab ente in philosophia et de tali [illegible] quod non [illegible]
[illegible] ens extra animam [illegible] magis determinat ab hoc ente
ut declaratum est supra [illegible] ens per se quod non est
[illegible] ab aliqua [illegible] determinat [illegible]
[illegible] ens per accidens [illegible]
accidentia ut album esse musicum [illegible] ens per
se quia hoc est album [illegible] musicum [illegible]
ens per se [illegible] album et musicum est per accidens
omnino [illegible] ergo dicit philosophus quod ens per accidens est [illegible]
reliquum genus entis [illegible]
[illegible] verum quia tale ens est ens diminutum [illegible] ab
anima de quo certum est quod est aliud ab ente extra ani
mam. Et sic explicit vi[us] methaphisice.

Ens dicitur multipliciter sicut divisimus et cetera.

Sicut fuit dictum in principio libri, hic incipit philosophus determinare de ente secundum quod salvatur in substantia et aliis predicamentis. Unde continuatur iste liber ad precedentem sic: in precedenti determinavit de speciebus entis. Species autem entis sunt tres: substantia et accidens, unum et multa, et ideo iste liber et duo sequentes partes tres, quarum una est de divisione entis in substantiam et accidens, et hoc in isto libro intendit. Secunda est de divisione entis in potentiam et actum, et de hoc intendit in nono. Tertia divisio est in unum et multa, et de hoc intendit in x. In libro [illegible] intendit de substantia separata in xi. et de substantia separata in xii. et in xiii. de hiis que dixerunt antiqui de substantiis separabilibus. Primus ergo continuatur sic quoniam intendit determinare de substantia et de ente secundum quod salvatur in substantia et accidente. Primo in duas partes, quia in prima parte ostendit quod volenti determinare de natura entis predicamentaliter sufficit determinare de substantia, quia ipsa est primum ens. Secundo incipit determinare de ipsa substantia, ibi: ut autem illa [illegible] maxime quid. Prima in duas, quia primo ostendit substantiam esse primum ens inter entia predicamentalia. Secundo concludit quod ipsa primo et principaliter speculandum est de substantia, ibi: quare et nobis maxime. Prima adhuc in duas, quia in prima parte ponit conclusionem suam, scilicet quod substantia est primum ens. Secundo probat eam, ibi: nam quando dicimus quale quid. Primo ergo ponit conclusionem dicens: dictum est in libro quo divisimus nomina rerum, hoc est in quinto, hoc est in capitulo de hiis quociens dicuntur, utrumque quod ens dicitur multis modis; significat enim ipsum ens aliquid quod est quid ... in predicamento substantie, aliud autem quod est quale, scilicet aliquid qualitatem, aliud quantitatem, aliud aliquid aliorum decem predicamentorum. Totiens autem dicto ipso ente manifestum est quod de [illegible] hoc entium ipsum quod quid est quod significat substantiam rei est primum ens, et ergo consequenter philosophus [illegible] et sciens dicitur in quinto quod x modis de uno et horum entium primum et principale entitas est quod indicat entitatem in predicamento substantie. Deinde cum dicit: nam quando dicimus et cetera, probat quod dixit, scilicet quod substantia est primum ens et quiditas substantie ratione [illegible] primo [illegible] plures probationes. Secundo [illegible] ibi: et quod olim et nunc et semper. Prima in duas partes, quia primo ponit plures rationes quod substantia est primum ens. Secundo ostendit quot modis et quibus modis est prior substantia accidente, ibi: multipliciter quidem igitur dicitur primum. Prima in duas partes, secundum duas rationes quas adducit, secunda ibi: alia vero dicuntur entia. Est ergo intentio philosophi probare quod quiditas substantie est primum ens, et quiditatis accidentalis ratio prolixandum ponit suam rationem talem: quod magis accedit ad rationem entis et quod magis ipsum indicat est magis ens illo quod minus accedit. Sed quiditas substantie est huiusmodi respectu accidentis, ergo est magis ens. Minor huius rationis patet. Minorem probat sic: id quod indicat intimam rei essentiam magis accedit ad ipsam rei quam id quod indicat quasi extrinsecam et advenientem. Talis autem est substantia respectu accidentis, quia substantia indicat quid est res, scilicet [illegible] quod est res, vero substantia rei. Qualitates autem et quantitates indicant et manifestant de re quasi extrinseca. Ergo substantia que indicat quid est res est magis ens

et hoc est quod dicit philosophus in littera: unde dictum est ad substantiam sic primum ens inter predicamenta et hoc patet per rationem. Nam quando querimus quale quid est, respondemus ad actualem predicationem vel ... non autem respondemus quantitatem vel substantiam primam, [illegible] quod ex quo querentes de qualitate, non respondemus ad predicamentale quando loquimur quid est, sed tunc respondemus album ... non cubitum neque ad accidentale, sed tamen respondemus homo et deus, idest ad substantiale, quod ostendit substantiam respondere ad quod est quasi intimum rei. Ergo substantia indicat intimum rei. Accidentis respondere ad quale vel quantum vel ad aliud quod non est intimum rei. Ergo substantia est intimius rei et non accidens, et dicitur substantia est primum ens. Secundo cum dicit: quare et hunc passum [illegible] magisterium quod non entis primo et principaliter substantie in prima substantia; unde propter intellectus diceret quod ille non sunt entia nisi per primam. Hic ergo [illegible] ponit primam rationem iudicii totius entitatis ergo. Quoniam magis aliquid accedit ad id cuius ratio est magis ens, magis et ad ipsum accedit quod indicat substantiam quam accidentale, quia magis ipsum indicat. Unde magis ... non indicat sortes (?) quam indicat quid est quam qui indicat quale vel quantum est. Et dicit: ymaginatur quod prima substantia est ens per se; omnia autem alia que in quibusdam predicamentis sunt, sunt in quodam accessu secundum magis accedunt ad illa que sunt in predicamento accidentis et hoc vult dicere philosophus. Est ista que magis declarant substantiam indivisam et primam sunt digniora hoc nomine ens. Quoniam illa quecumque declarant predicabilia in predicamento substantie magis declarant primam substantiam quam predicabilia in predicamento accidentis; ergo sunt magis digna hoc nomine quod est ens et hoc non [illegible] probatur quod prima substantia sit primum ens in modo supposito et hoc supposito planum quod predicabile in predicamento substantie, scilicet quod quid est, substantiale est magis ens quam sit predicabile in predicamento accidentis, quod utique patet de eodem. Hoc unum in sua predicatione indicat quod quid est, reliqua vero indicant quale vel quantum, que sunt extrinseca. Et sic sonat satis littera. Et quod non dicitur in littera est quod prima substantia est primum ens, sed quod ipsum quod quid est indicat primam substantiam est magis ens quam qualitas vel quantitas. Secundo est quod dicit hic ... quod ratio dicta logica est. Causa ratio est, quia propositiones huius rationis sunt accepte a logica. Dialectica enim scientia [illegible] utitur duobus modis in scientiis, uno modo secundum quod est in [illegible] alio modo secundum quod docetur. Et ea accipit in aliis scientiis, hoc est in scientia logica que est ... simpliciter ... propositiones eius fundantur hoc est simpliciter. Sicut diffinitiones et descriptiones talia declarata in illa scientia possunt accipi ab aliis scientiis et exponuntur ergo communiter. Ut enim dicit quod scientie utuntur logica duobus modis: uno modo sicut instrumento et secundo modo utuntur ea secundum quod accipiunt modum deveniendi in scibile ab ipsa logica, accipiunt enim ab ea modum diffiniendi, modum enuntiandi, modum sillogizandi; cum enim geometer sillogizat vel enuntiat vel diffinit, utitur hiis principiis, puta in triangulo vel quadrangulo et de aliis tale modum diffiniendi, enuntiandi vel sillogizandi accipit a logica. Et istum modum sic acceptum applicat ad materiam propriam. Secundus modus quo alio nomine scientie utuntur logica est non solum quantum ad modum declaratum a logico, sed accipiunt aliquas propositiones declaratas in logica et ea utuntur

aliqui maiori ut g' declaratur est in logica quod id quod non
dicit ad quid est substantia .s. genus eius vel species. hanc autem
ponit hic in methaphisica ad probandum quod substantia sit primum
ens. quod autem aliter sic possint accipi ista declarata a lo
gica non est quod logica considerat et ea que sequuntur totum
eius. sicut et diffinitionem et species et sic de aliis. in illa
declarata in istis entibus a philosophis ponit. Deinde cum dicit.
alia non dicuntur entia. probat per signum modum quod substantia est
primum ens i.d.s. quod primo ponit totum simul. secundo specificat
eam per signum .d. unde et utique dubitabit aliquis. dicit
dicit ergo primo quod magis entia et primo entia que sunt entia
per se quam illa que sunt entia quia entis. sed substantia est ens per
se. accidens est ens quia entis ergo substantia est primum ens. quod
dicat ratione non dicat philosophus. plus. nisi quia alia .i. accidentia
dicuntur entia eo quod sunt dispositiones entis .i. substantie. et non accidentia
sunt dispositiones huius entis ad modum qualitates. illa non
sic quantitates alia vero sicut passiones et actiones quas
ad sic de aliis predicamentis. possunt ergo non aliter. sic forte
quod unumquodque etiam magis. sed accidentia non sunt entia
nisi quia entis .i. substantie ergo substantia est magis ens. Deinde cum dicit
unde et utique dubitabit aliquis. fortificat rationem suam et
per quoddam signum id autem consistit in hoc quod accidentia
non sunt entia nisi quia entis. sed probat per tale signum
quod accidentia non sunt entia nisi quia entis. sed pro ea dubitatione
que est accidens abstractum et non est accidens concretum
quidem enim dubitatur utrum accidens significat
in abstracto sit ens. et accidens in concreto significatum
vel non dubitatur. et minus dubitatur quod accidens
non est in dubitationibus fuit quod accidens abstractum significat
rem per se ens quod est substantia. accidens autem concretum
connotat esse ens. sed non sunt bona mo
na. nisi accidens est eius quia entis .s. substantie eo .n. quod est
ens. quia entis .s. substantie. non quantum substantia non dicit intelligi in
significato accidentis dubium est de entitate. sed non est dicendum de
illo dubium. consequenter ut modicum ut minus quod in
pro primo huius visis patet littera philosophi que sic con
tinetur. iterum dictum est quod accidens non est ens nisi quia entis
et non in abstracto. ab dubitabit utrum vadere et sanare
et sedere et unumquodque accidens abstracte significatorum sit ens
vel non ens. et sic quod significant rem. substantia per se substantia
nisi et de non accidentium est aptum natum separari entia
sic et sic accidentia in abstracto significata apparent non
entia. accidentia autem in concreto significata sic vadens sedens
et sanans magis videntur entia istis abstractis. sed quia
connotant substantiam eius sunt. quod est determinatum talibus accidentibus
et unumquodque substantia talis est. ita quod unumquodque quod apparet in tali
cathegoria concretorum connotat substantiam. bonum enim et sedens
non dicitur sine isto concludit ergo philosophus precedentem quod sed
sed (*palam*) manifestum est quod substantia est primum et simpliciter ens. et non secundum quid.

Quoniam autem quod multis simpliciter illo modo substantia est determinatum prius. dicit
quod per se dicitur multis individua que sunt determinata per
se sic ita quod ille sunt partes primarum substantiarum ut
quantum ad ipsas sunt ex. quod sunt partes substantiarum que sunt
sic in veritate .s. particularium. ita quod ut in quo communiter
primum agitur quod omnia que sunt in predicamento sic analogice
sunt ad primam substantiam secundum eum quod alicui tali aspiciat
primam substantiam quod sic sit distincta infra predicamenta

per unum .n. modum aspiciat sortem. hoc per aliud. alius
sic quod aliquid ideo ita quod prima substantia et individuum quod
habent omnia que sunt in predicamento et ab addit prima
significata in et sic ipsum est quod cum totum talia que dicuntur que
sunt infra predicamenta se habent ad modum primum in eo
substantia concedenti in recipienti per determinationem istius quod omnia predicamenta
aspiciunt individuum substantie. tamen differenter. quia quedam per
modum quanti. quedam per modum qualis et sic de aliis et ista
aspectu possunt convenire ipse substantia supra et hic divisionis ac
predicamentum sed denominatio unum facit divisionem predicamentorum
sic accidentibus. diversa enim predicamenta non sunt nisi diversi modi predi
candi et denominandi non reducibiles in aliud. similiter diversus
diversus modus aspiciendi ipsum individuum facit
diversitatem infra predicamentum sic de quibus dicitur diu
supra sicut diximus. Deinde cum dicit. multis quidem dicitur
quod primum. postquam ostendit per rationem quod substantia est primum ens in eo
quod et quibus modis substantia est prior accidente et dividit
in .d. p. quod primo ponit quod substantia est tribus modis prior. secundo probat
unumquodque illorum modorum priorum .ibi. aliorum enim ca
thegorematum. dicit ergo primo ita dictum est quod substantia est primum
secundum multos modos dicitur primum. substantia autem tribus modis est
prius accidente .s. ratione notitia tempore. Deinde cum dicit
aliorum enim cathegorematum. probat istos modos prioritatis
dividitur in .3. p. quod primo probat eam esse priorem tempore. secundo ratione. tertio
notitia .ibi. et ratione etiam primum. tertium. et scire tunc
singula. dicit ergo primo nullum aliorum predicamentorum (*kathegor...*)
est separabile. substantia sola autem substantia separabilis est ab aliis predicamentis
et sic substantia potest esse sine aliis predicamentis et non econverso. et primus
eis quod determinatum est dicendum in quolibet. Deinde cum dicit. et ratione
enim primum. probat quod substantia est prior diffinitione sive
ratione ipso accidente et est ratio talis. id est prius aliquo diffinitione
quod accipitur in diffinitione illius. sed substantia accipitur in diffinitione accidentis
et non econverso ergo substantia est prior accidente. minor est quod diffinitionem que
necesse est substantiam esse prius ratione et diffinitione et hoc quia ratio
est ratione sic esse in ratione uniuscuiusque accidentis. Deinde
cum dicit. et scire autem tunc. probat quod substantia est prior no
titia ipso accidente et est ratio talis. id est prius notitia quod
magis facit cognoscere rem ipsam quod magis cognoscitur
res sed substantia magis facit cognoscere quam accidens magis
enim cognoscimus rem quando cognoscimus substantiam eius quam quando cognoscimus
aliquod accidentale. de ista ratione non potest ut minore
dicendo quod tunc magis putamus nos cognoscere singula
cognoscibilium. quando cognoscimus substantiam. sicut tamen ignem
cognoscimus sortem. et aliquid talium quando cognoscimus quid est homo
et ignis quod est ignis magis enim sic cognoscimus quando
cognoscimus substantiam eorum quam quando cognoscimus eorum qualitatem
vel quantitatem .l. sunt in ubi et quando in istis accidentibus
sed est verum quod tunc ea magis cognoscimus quando cognos
cimus substantiam eorum. quam quando cognoscimus eorum accidentia
et hoc est quod dicit philosophus quod singula eorum accidentium tunc magis
scimus quando scimus substantiam suam quam quando scimus eorum
accidentia. Quoniam est quod in accidentibus sunt aliqua que sunt de
substantia accidentis sicut color de substantia albedinis et aliqua sunt
que accidunt accidenti sicut disgregare est albedinis
unde dicit philosophus quod sed est vere in omni cognitionali. sic sic
substantia accidentis quod tunc magis cognoscitur quando cognoscitur
per substantiam suam. Deinde cum dicit. et quod olim et nunc.

Postquam ostendit per rationes quod substantia est primum ens hic ostendit idem per dictum antiquorum et est dictum tale quod omnes antiqui quesiverunt principia entis semper que sunt principia substantie ita quod semper dubitantes de ente dubitabant de substantia quod ex hoc accidebat quia credebant quod substantia esset totum ens et ad minus primum ens et hoc est quod dicit littera philosophi quod id quod olim nunc et semper et semper quesitum fuit a philosophis quid simpliciter quid ista est primum ens/substantia id est fuit quesitum et dubitatum ab eis que esset substantia ita quod hii de numero antiquorum philosophorum substantiam rerum posuerunt esse unum et in modo sicut melissus et parmenides alii vero plura quam unum sicut illi qui posuerunt plura principia nature conveniencia ad substantiam rerum et de numero istorum qui plura posuerunt quidam fecerunt finita quedam infinita finita quedam sicut empedocles qui posuit quatuor elementa esse elementa prima materialia infinita autem sicut anaxagoras qui posuit infinitas partes consimiles vel sicut democritus qui posuit infinita corpora indivisibilia. Deinde cum dicit: Quapropter concludit conclusionem principalem quam dicit sic [illegible] ex quo per precedentem probatum est quod substantia est primum ens et et maxime ens ergo sufficit nobis speculari quid est tale ens ita quod vel solum speculandum est de tali ente vel si de aliis speculandum est maxime tamen et primo de isto speculandum est. Ad cuius omnium predicatorum primo querendum est utrum accidencia de se habent aliquam entitatem. Videtur quod non sicut videlicet plus accidencia non sunt encia nisi quia entis. Si ergo non sunt encia nisi quia entis tota entitas vel remanet in eo cuius sunt ergo tota entitas in substantia est. Ad oppositum omne quod habet quiditatem importat entitatem [illegible] sunt huiusmodi ergo de se habent aliquam entitatem. Primo [illegible] tamen sunt videnda primo est quod [illegible] illa que possent aliquem movere ad credendum quod accidencia de se nullam habeant entitatem. Secundo probandum quod accidencia habent aliquam entitatem ad minus aliquam. Tercio tandem est per quod accidencia dicuntur encia. Quantum ad primum notandum est quod duo sunt que possent movere aliquem ad credendum quod accidencia non habent ~~[illegible]~~ entitatem. Primum est quia sunt encia aliqualiter analoga et attribucione ad aliquod primum ubi autem analoga est attribucio multorum ad unum oportet quod tota formalitas salvetur in illo uno sicut quia omnia que dicuntur sana attribucione habent ad sanitatem alias id est formalitatem. Alias sanitatis non est nisi in animali non in medicina nisi in animali ergo aliqua omnia predicamenta attribucionem habent ad substantiam videtur quod tota formalitas entis salvetur in illa et hoc videtur sonare verba philosophi qui dicit quod predicamenta sunt encia quia entis. Secundo quod solam substantiam appellans ens. Secundum quod possit movere ad hoc credendum est quod omnis entitas est apta nata denominare id quod est entitas ita quod omne quod habet entitatem sua entitate est ens et quod potest dici ens entitatem habet et quod ens non potest dici entitatem non habet. Accidens autem ens non potest dici nisi quando dicitur ens absolute secundum intellectum de substantia accidens autem ens non dicitur. Tercio ita quod sua denominacio est ab entitate substantie si autem haberet entitatem propriam posset denominari ab ea et non esset necessarium quod denominaretur ab entitate aliena. Hec ergo sunt que possent movere aliquem et sic patet primum membrum. Secundo probandum est quod accidens habet entitatem aliquam ad minus aliquam et hoc patet primo ex racione que est inter motum et terminum motus. Secundo ex racione que est inter agens

et modum agendi. Tercio ex racione que est inter principale agens et instrumentale. Primo ergo ex racione que est inter motum et terminum que racio talis est quod omnis motus ad aliquid tendit et aliquid forte terminatur [illegible] id est ymaginari suo modo quod motus est instrumentum agentis ita quod agens mediante motu inducit in passum aliquid realiter agens id est tamen frustra agit qui nullam realitatem inducit et motus est ociosus qui ad nullam entitatem terminatur sed autem ita est ergo omnis motus ad entitatem terminatur quam ipsum agens inducit in passum. Cum ergo alteracio motus et aliqua mutacio terminetur ad accidens oportet quod ipsum accidens aliquam entitatem habeat. Ymaginabimur enim quod ita entitas que acquiritur per motum ad accidens non potest esse entitas substantie quia si ita esset omnis motus esset ad substantiam. Oportet ergo quod sit entitas accidentalis alia ab entitate substantie et sic ergo patet prima via. Secunda via est ex racione que est inter agens et modum agendi videtur enim quod agens comparatum est ad modum agendi sicut est possibile dicere quod agens ens est et subsistens in se modum agendi est entitas per quam ens est ens et subsistencia per quam ~~[illegible]~~ subsistens subsistit et ubi est aliud et aliud agens est ad eandem ens et ubi est alia et alia modus agendi ibi est alia et alia subsistencia. Sic ergo hic sunt duo sicut bene ergo est agens ergo est ens in habitu sic est modus agendi ergo est entitas et subsistencia aliquando manet autem tota phisica quod actus est modus agendi sicut calitas est modus calefaciendi ipsi calido et color modus movendi visum ergo accidens quod sic est modus agendi est entitas aliqua non substantie hoc est enim quia non est modus agendi primo nisi accidens ergo est entitas accidentis et sic patet secunda via. Tercia est ex racione que est inter principale agens et instrumentum videmus enim quod instrumentum principali agenti aliquid est ens quia enim ens non est instrumentum nec est in [illegible] hoc est sicut quod accidens est ens nisi quia accidencia sunt instrumenta forme substancialis sicut calor aliis est instrumentum anime et calor igitur est instrumentum ignis et universaliter omnis qualitas activa est instrumentum forme substancialis ergo hec qualitas activa et accidens entitatem habet. Hoc est ergo tercia via. Hee tamen tres vie non plus probant nisi quod accidens habet aliquam entitatem utrum autem omnia accidencia habeant aliquam entitatem magis dubium est et maxime de ubi [illegible] dicetur sic ergo patet primus articulus. Secundus modo est per quem modum ipsum accidens habet entitatem. Dicendum quod secundum intencionem philosophi non possunt accidencia habere entitatem completam sicut habet substantia cuius racio est quia si ita esset non plus esset attribucio accidentis ad substantiam quam substantie ad accidentia nec plus entitate accidentis sustentaretur substantia quam econverso. Oportet ergo quod entitas accidencium diminuta sit quod autem sit entitas diminuta diminuta cum entitatem completam [illegible] potest intelligi duobus modis. Uno modo quod entitas diminuta non habeat attribucionem ad istam completam nec omnino diminuta aspiciat [illegible] completam hoc est aspiciat aliquam completam. Hoc autem modo ymaginandi entitatem accidentis non est possibile propter hoc quod entitas diminuta accidentis semper aspiciat entitatem completam substantie ita quod ipsum accidens dicitur entitatem diminutam quia est apta nata denominare entitatem completam substantie et [illegible] et ideo ipsum accidens non dicitur nisi quia entis. Hoc est

Quod primo probat accidencia de se habere aliquam entitatem

sua entitas diminuta est apta nata denominare ens completum et est esse apta nata entis completi. Ita quod non imaginabimur quod entitas diminuta accidentis est quedam dispositio entis completi et quod ipsa entitas aliter et aliter disponit ens completum, secundum hoc est alia et alia entitas diminuta, et ideo predicamentum [illegible] unum reperimus quod est causa non ens ex una parte et ergo ex alia. Quare ergo [illegible] de duabus [illegible] quarum unumquodque entitatem completam et aliam diminutam. Sed tamen non oportet quod entitas diminuta denominet entitatem completam nec attribuatur ad illam sicut ad subiectum. Ens autem dicitur de entitate completa et diminuta, ita tamen quod de entitate diminuta per attributionem ad completam sicut ad subiectum. Nunc ipsa entitas diminuta est de se apta nata esse entitas non completa et ideo non est entitas nisi quia entis. Patet ergo tertius articulus.

Ad primum motivum primi articuli dicendum est quod duplex est analogia. Una analogia est inter aliqua duo que habent unam similitudinem sed non formaliter, sed unum illorum habet illam [illegible] et aliud illorum habet eam formaliter, eo modo quo dicitur quod medicina est sana et animal est sanum, ita quod sanitas est in utroque sed immediate tantum in animali formaliter. Et talis analogia non potest esse in predicamentis. Alia est analogia que est inter aliqua plura que habent unam similitudinem formaliter, sed unum illorum est ut esse diminuto et attributo ad aliud et alterum ut esse completo et non reducto sed [illegible] et talis analogia est inter .10. predicamenta. Et per hoc patet primum motivum.

Ad secundum motivum dicendum quod quando [illegible] probat quod accidens non habet entitatem sed solum quod illa entitas non est apta nata denominare nisi substantiam ut est sicut imaginabimur. Et quod entitas substantie et accidentis in hoc differunt quod ipsa entitas substantie et ipsa substantia reducta est ad se et per se fixa. Entitas autem accidentis est entitas [illegible] ad aliud et denominans aliud in quo [illegible] libri de causis dicit quod substantia est rediens ad essentiam suam [illegible] seipsum sic et non significat per reductionem substantie ad essentiam suam nisi quod entitas fixa per se non indigens in sua fixione [illegible] ipsam et per consequens intelligimus quod entitas accidentis non est rediens ad essentiam suam sed ad essentiam substantie et pro tanto est entitas quia entis [illegible] ad eius scilicet substantiam.

Ad aliud in oppositum dicendum est quod non probat quod tota entitas sit nulla ita quod nulla sit in accidente, sed solum probat quod completa entitas est nulla, ita quod philosophus intendit dicere quod accidentia habent entitatem diminutam et quod est entitas ipsius substantie simpliciter scilicet substantie.

Sed quero quare accidens significatum in abstracto sit ens. Videtur quod non [illegible] ut sic significatio fit affirmative de eo, ergo etc. Sed est [illegible] quia [illegible] significandi sed esse [illegible] ut concernit [illegible] non [illegible] ut significatur per [illegible] in abstracto, ergo etc.

[illegible] esse [illegible] modo concernit [illegible] eiusdem [illegible] abstractum non concernit [illegible] eiusdem accidentis [illegible] accidens [illegible] non est ens nisi quia entis, ergo accidens in abstracto non est ens.

Ad oppositum [illegible] est ens sed accidens significatum in abstracto est [illegible] entis sicut albedo entis [illegible] ergo [illegible]

[illegible] accidens in abstracto significatum [illegible] ens [illegible] ergo [illegible] non est ens [illegible] solum [illegible] ens [illegible] per [illegible] significatum [illegible] et [illegible] non est ens et [illegible] quod non [illegible] et talis [illegible] ab eo modo significandi [illegible] accidens significatum [illegible] videtur [illegible] quod [illegible] non est ens [illegible] Dicendum est ergo primo quod accidens in abstracto significatum est aliqua entitas. [illegible] entitas non aufertur per modum significandi [illegible] album [illegible] albedinem significat et albedo [illegible] est quod albedinem significat, ergo idem significat album et [illegible] abstractum [illegible] eandem entitatem quam significat concretum significat abstractum, ita quod si significatum concreti est aliqua entitas et significatum abstracti similiter. Ex quo [illegible] significatur ex quo [illegible] non [illegible] ad [illegible] significat [illegible] concretum significaret [illegible] et accidens abstractum significaret accidens [illegible] alium quod significatum concreti esset ens et significatum abstracti esset non ens. Sed quia concretum et abstractum non significant nisi ipsum accidens [illegible] idem accidens [illegible] significatum concreti est entitas et significatum abstracti, ita quod si album entitatem significat et dicat talem [illegible] et sic abstractum [illegible] ita quod [illegible] significatio nominis non aufertur [illegible] ista entitas [illegible] restat ergo declarare quod sunt [illegible] aufertur [illegible] modum significandi [illegible] prima quia prima declaratio [illegible] quod eadem entitas accidentalis significatur per concretum et abstractum ut per album et albedinem [illegible] quia accidens concretum dat intelligere entitatem [illegible] abstractum ex suo modo significandi non dat intelligere entitatem [illegible] de suo modo significandi [illegible] causa [illegible] non est ens nisi in illa entitate [illegible] modus significandi aufert [illegible] entitatem [illegible] per [illegible] modum significandi ab eo non removetur talis entitas [illegible] modus significandi [illegible] modus intelligendi [illegible] accidentis in abstracto [illegible] non [illegible] ipsum accidens non esse [illegible] intelligere [illegible] non esse [illegible] modus intelligendi est ut intelligatur per [illegible] ita quod intelligatur [illegible] intellectu [illegible] et [illegible] modus [illegible] alio quia intelligere [illegible] non esse [illegible] est [illegible] et talis intellectus dicit quod entitas [illegible] non est [illegible] ab ea [illegible] intelligere [illegible] non [illegible] est intelligere [illegible] non est per [illegible] quia [illegible] et per [illegible] hic [illegible] non [illegible] ab [illegible] dividit [illegible] sed solum [illegible] entitatem [illegible] non [illegible] entitate [illegible] est [illegible] modo intelligendi [illegible] modo significandi est [illegible] modus significandi [illegible] quod [illegible] divisionum qui est modus [illegible]

aliquid, non esse in illo et talis modus significandi unum au-
ferret entitatem. Sed tali modo significandi non sig-
nificatur accidens accidens in abstracto. Alius autem modus
significandi est qui sequitur modum intelligendi quia est simpliciter
intelligere et talem significandi modum habet accidens signi-
ficatum in abstracto. Unde sicut intellectus accidens non intelligendo
illud ut partem illius, ita significando non significando illud ut parte(m)
illius. Et talis modus significandi non aufert a re significata
de eo quod habet in re, et sic unum significatur vera per se existen-
tiam et non significatur ut ei supposito cum tamen sibi auferat quod in-
nata sit in supposito quia intellectus est aptus natus separa-
re multa coniuncta in re, et aliud quod accidens
significatur non significando illud. Sed tamen non aufertur quin sit
et sic patet quod non bene movebantur illi qui dubita-
bant utrum accidens in abstracto significatum esse ens
vel non ens quia non significabat rem suam cum subiecto. Ad
primum argumentum dicendum quod non est simile de albo et de esse quia non
sunt predicata que conveniunt supposito et subiecto sicut
est albus et non forme et talia predicata non possunt
convenire forme significate per se sine supposito et ideo non conveniunt
nisi supposito quia tamen aut predicatum esse est esse quod
convenit supposito et forme. Nam albedo est forma
est. Sed sic tamen et ideo forme significate in abstracto convenit esse
in supposito sed non aufertur sibi in re per modum
significandi ita quod quia se habebat prius in re non aufertur
sibi per modum significandi talem esse sed esse albus attri-
buitur predicatum sibi prius non convenit quia non est bonum dicere quod albedo in
supposito existat sed solum quod suppositum album sit.
Ad secundum argumentum dicendum est quod ista est non essendi subsistere
ipsi accidenti et subsistentie non convenit formaliter quia formalitas
accidentis numquam est ista sed est non essendi subsistentie et
subsistentie ut iam declaratum est in re convenit ab
ipso accidente licet non significetur in significatione hac re sed
ille modus significandi non aufert quod illam realiter
ut supra dictum est in tertio quod ideo. Sed dico quod utrum sicut
accidentis ad illud sic decet accidentis ita quod si separabile
aliquo sic concipi possit intelligi vel quod sic per potentiam quod divinam
cognoscat illud ab accidente dicitur quod certum est separabile
non esse accidentis quod est de essentia aliquorum per illam
potentiam potest separari ab eo quod sed implicat contradictionem quod
esset implicat contradictionem nisi posset illud illa non potentia potest fi-
eri quod sit homo et non sit animal esse non homo et non homo.
Si igitur inherentia est de essentia accidentis per nullam potentiam
poterit separari cum separatum in hoc habeat quod patet esse falsum
in sacramento altaris ubi accidens est sine illo secundum fidem per
divinam potentiam. Respondeo duo sunt hic videnda. Primum est quod
aptitudo ad illud est de essentia accidentis secundum est quod actu inhe-
rendi separari potest per aliquam potentiam. Primum patet ex eo quod
non accidentis sed quod diminuit de illo diminuit non ens. Sicut ens
in se sicut ens in alio ens in se illa est ubi modo est
quod autem sic diffinitur illa, illa est ens deinde non est
quod non sit in alio. Alius possumus diffinire accidens
quod est ens cuius esse est quod sit in alio quod non magis habitum
sed dicit quod sit non illud est apta nata esse in se ipsa
non accidentis est apta nata esse in alio et sic aptitudo
aptitudo essendi in se non addit super illam, ita aptitudo
essendi in alio non addit super esse accidentis. Quemad-

modum ab adversario esse accidentis aut per se est in eo aut per
aliud. Si per se habemus propositum nostrum. Si per aliud quero de
illo alio aut per se est illud aut per aliud. Si per se eque
poterat dici de primo. Si per aliud est abire in infinitum
et sic patet unam viam. Secundo hoc patet ex analogia entis
que est in predicamentis. Cum enim quod analogia est inter accidens
et illud quod dependentia quod habet accidens ad illam. Que-
remus ergo an dicta aut est de esse accidentis quod sit
independentia ad illam et quod sit aptum natum esse in alio ac
esse sibi accidentale. Si est de essentia illa quod sit ista dependentia
et quod sic sit aptum natum habemus propositum nostrum. Si
autem est accidentale cum analogia oportet ex dependentia
et aptitudine ergo analogia que est inter accidens et illud erit
talis est sed non accidentis de se non est analogia sed accidit
quod sit analogum. Non ergo fiet ista analogia cum ordo
essentialis ponentium quod entitas accidentis est entitas
diminuta que de se est apta nata esse in alio ad quod
habet attributionem et analogiam. Et secundo patet per aliam viam. Si enim accidens
esset quod esse in se et esse in alio dividunt omne conceptum de ente.
Omnis conceptus entis est quod vel sit aptum natum esse in se vel
quod sit aptum natum esse in alio. Non est dare conceptum tertium
immo hii duo conceptus sufficienter dividunt totum nomen
entis ad novem predicamenta. Si ista accidentis quemadmodum
ergo de conceptu accidentis aut est talis conceptus qui est aptus
natus esse in se aut esse in alio quia tertio modo non est dare.
Si est conceptus qui sit aptus natus esse in se ergo est illa
et sic accidens esset illa quod est impossibile ergo est conceptus qui est
aptus natus esse in alio. Ita quod aptitudo est de essentia eius et
de conceptu. Si non aptitudo non est de conceptu accidentis, ergo con-
ceptus accidentis potest intelligi preter aptitudinem. Quicumque ergo sic
concipitur sine aptitudine aut concipitur ut ens
aptum natum esse in se aut in alio cum non sit dare nisi
duos conceptus generales sive apti nati esse in se. Ergo
concipitur ut illa quod est impossibile, quicumque conceptus accidentis potest
concipi ut conceptus ille. Restat ergo ut concipietur sicut
conceptus qui est aptus natus esse in alio. Ergo concipietur cum
aptitudine et prius considerabatur ab ea aptitudine. Restat
ergo quod cum aptitudine et sine aptitudine. Sed hoc est impossibile
per eundem modum. Sed non poterat aptitudo separari ab eo
et sic patet primum articulus. Restat declarare secundum quod
quod actus inherendi separari potest per potentiam divinam. Itaque
licet nullum accidens sit in alio cum per potentiam divinam potest sub-
sistere in se quod sic patet. Ideo quod reducatur in tenebras
efficientia secundaria causa. Verius est in primo efficiente. Itaque
ideo effectiva causa est verius est in primo quod in agente
secundo. Tunc quod quod agens secundum est in ista in primum per se
agendi unde et directivum ut causa formalis et efficiens quod
rationem agendi per modum forme ita est in formali quod non re-
ducatur in primo principio ita quod non esse quod sit immediate
formaliter formalis potest sine forma albedo non facit album
per modum forme nec potest idem sine albedine
quia implicat contradictionem esse non album et non album. Ideo
causa efficiendi secundo agentium verius reducitur in primo
quod sic in se ipsa et ideo quod potest mediantibus sic agentibus
potest per se ipsum. Unde sicut accidens sic se habet quod
fiat et subsisteret ipsum in se. Conservare autem eorum effi-
cientia dicitur. Sic ergo primum principium mediante isto illo conservat esse

actus in esse potest ipsum conservare per se ipsum sine illo
ut que iam dictum est, quod potest mediante eo agente potest
per se ipsum pro tanto per iam dicta quod aptitudo ad illum est
de essentia activitatis et ista per illam potentiam potest separari
sicut probatur ultimo quarti actus autem potest esse sine illo per
potentiam divinam et sic potest esse sine inherentia actuali
et ideo aptitudo fit de essentia sua tamen inherentia actualis non est de
parte eius que conveniunt istis duabus viis scilicet per
inherentiam actualem et per receptionem. Quinto si
reiteret eius veritatem sic unum quod solum est prior tempore ipso ac
cidente sic dicat philosophus ut quando quod solum non est prior
tempore actione quod est ipsa passio et nunquam non recipitur illa
sine ipsa passione quia non est sine actione prius sicut prior
omni actione quod est prior ipso tempore tamen quod sic quod dictum
actus dicitur autem ita est scilicet quod tempore sic ante quod eo in ipso
quod est ante tempore illud quod in quo est precedit ideo autem quod
est. Ad primo ad hoc cum potest responderi duabus viis prima
via est via quantitatis qua distinguitur de actione ac
cidentis quia vel est separabile vel inseparabile sicut separabile
sic illa est prior actione talis quod potest esse sine eo sicut est insepara
bile quod sequitur formam rei sicut unita forte et ideo illa actionis non sic
prius tali actione sed simul sicut cum eo tamen non est prius sit
illa et forma prius est tali actione non est sicut ter
tio illa ad hoc est prior actione duratione per imaginationem
nam sic consequenter quod quando aliquis actus ipsam sequitur aliquam formam
sicut motus deorsum sequitur formam gravitatis et ideo
non quod est ipso ad formam est in posse ad istum actum in illa
autem est in posse ad gravitatem est in posse ad motum deorsum et similiter
et tale quod est deducta ad esse forte est deducta ad esse
activitatis quod sic est illa forma gravitatis et sic super passionem
sicut et sic non duratione prius forma ita precedit ratione
quod duratione noscit ex tempore hec est igitur via quantitatis secunda
via est aliquorum salvandi dictum philosophi est talis quod multa
talia sunt alba per se que tamen sunt talia per actus hec est
via petri non est per se albus nec niger nec medio colo
re coloratus ita quod per actus est talis tamen non sit albus
vel niger vel medio colore coloratus aliter in illa hec
verum quod per se et de essentia sua precedit actus et tamen
talis est quod precedit omnino essentia igitur prior est presentis
ille et tamen talis est quod in medio sit prior sicut verum est
quod per se petrus non est albus et tamen talis est albus
per imaginationem igitur sic ex parte tamen quod aliqua illa est inseparabilis
ab actione et cetera quod ista inseparabilitas magis
oritur ex essentia activitatis quod esse essentiale ille omnino essentiale
sic essentia independentis essentia autem activitatis sic esse
dependentis ista inseparabilitas oritur ex dependentia
activitatis magis quod ex independentia illius ita quod essentia
illius precedit et quod separabilis est sed quod sit inseparabilis
hoc est ex dependentia activitatis quod sua dependentia
sic essentia activitatis est in essentia illius quod igitur dicat philosophus esse
illius priorem quod separabilis quia separabilitas oritur ex
independentia illius essentia autem activitatis est posterior
quod inseparabilis per suam dependentiam sed est igitur ista via
sed non est sufficiens non ut quod non plus probat ut
essentia ille precedat intellectum quod et tempore precedat sed hoc
probatur est igitur tertia via quod est dicere quod ista precedit tempore actus ideo est quod non est de essentia eius

sicut quod est illa actione immo potest reperiri ab intellectu
vivum sicut quod nullum actum habet sicut illa prima forte
forte vel opinione philosophorum sic separatur sicut igitur illa
de essentia sua non est inseparabilis ab actione activitate
vero contrarium sicut autem albiam inseparabiliter igitur ille non repugnat
separari et reperiri sine actione nunc autem activitatis re
pugnat separari et reperiri sine illa ut ipsa ista se
parata fiat per potentiam divinam de qua dictum est sed
ulterius igitur dicit philosophus quod illa prior est actione tempore quia
sibi non repugnat separari ab actione et reperiri sine
eo actus autem posterius est quod non potest reperiri
sine eo non dicendum est igitur quod tempus potest accipi duobus modis
uno modo pro re sive modo quod pro ordine duratione et sic
accipitur hic quod illa quod reperitur sine actione duratione
est ante actionem sive duratio accipiatur eternitas si
ne eternitatis. Ad primum argumentum patet quod non omnis illa
precedit omnem actum sed aliqua illa. Ad secundum patet
quod non accipitur tempus ipse sed pro quadam duratione et sic
non quod tempus precedat tempus etc. dico per ulteriorem viam
Quinto queritur utrum verum sit sicut unum quod illa sic prior
actione notitia sicut dicit philosophus verum quod non quia cog
nitione actionum devenimus in cognitionem illarum et ideo est
quod omnis cognitio nostra incipit a sensu primo sensitiva actiones
fertur et ita non quod cognitio nostra intellectualis prius fertur
super actus quam illa sicut unum illud et sic ista non
est prior cognitione et notitia ad oppositum est philosophus
quod est quod prius notitia potest esse duobus modis vel uno quod
possumus sic dicere prius notitia id est prius cognitum ita quod
notitia prius notitia sicut quod fertur prius in ea notitia et cognitio
alio modo potest intelligi prius notitia quia activitate ut dicatur
prius notitia quod facit maiorem notitiam non
quod prius cognoscatur a nobis sed quod quando cognoscitur
facit maiorem notitiam de re et ad quoque primo modo acci
piendo prius notitia actus potest esse prius notitia illa
illa et est quantum prioritas temporis quod prius quod tempore fertur
notitia nostra sicut actus quod sicut illa sed modo accipiendo
prius notitia illa est prius notitia ipsa activitate quod quando
de eadem re cognoscitur illa rei et actus rei maior
notitia habetur de ipsa re per ipsam illam quam per
actum ita quod prius notitia non est hic prius notitia
tempore sed prius hic est dignius vel nobilius notitia et isto
modo accipit hic philosophus prius quia ipse dicit quod si de
eadem re cognoscatur quid est et quale est maior
cognitio de re habetur per ipsum quod est quod per ipsum
quale est per imaginationem philosophus quia unumquodque se habet
ad esse ita se habet ad notitiam igitur quod est magis de
intrinseco ipsius esse rei magis certam notitiam fa
ciet et per consequens maiorem et priorem ipsum autem quod est
magis est intrinsecum rei quam ipsum quale est vel quam quod
actus et per consequens magis certam notitiam faciet
et priorem non est nisi per eundem quod aliqua sunt que
prius cognoscuntur a nobis que tamen minimam notitiam faciunt
sicut substantia magis cognoscitur nam tamen illa substantia est
hic minimam notitiam de re sicut cognoscere ...
magis aliud est in modica cognitione de homine et sic actus prius
a nobis cognoscatur et tamen minimam notitiam et perfectio
nem facit de re quam autem sic quod potest duobus

cognoscuntur et tamen minime et magis nota sunt nature dicit, sicut compositum universale et diffinitum. Cognoscere enim rem sub esse distincto et particulari est maius cognoscere quam scire eam et secundum ipsa cognitionis rei scilicet posterius autem cognoscuntur tamen que cognoscuntur maxime nota nature dicuntur fiat. Que maxime certitudinem philosophus dixit certitudinem dixit que est prius notum ad alia, et patet quod equivocat philosophus hoc nomine certa.

Uidetur autem illa celeste etc. Quia autem est quod principaliter intentionis in isto libro est de substantia, ideo sed in principio [illegible] de ipsa substantia et dividitur in duas partes, quia primo determinat de ea secundum opiniones aliorum, secundo secundum opinionem propriam, ibi: Dicenda substantia. Prima in duas partes, quia primo recitat opiniones aliorum circa substantiam, secundo dicit quod de opinione istorum inquirendum est quod bene dicatur sic et quod non circa substantiam, ibi: De hiis quidem igitur que dicuntur etc. Prima in duas, quia primo ostendit que sunt illa entia que videntur manifeste esse substantia, secundo ponit opiniones aliorum circa illas, ibi: Videntur autem quibusdam. Prima in duas, quia primo ostendit quod sensibilia manifeste sunt substantie, secundo excusat se a quadam questione que posset hic moveri, ibi: Utrum autem. Dicit ergo primo quod substantia manifestissime videtur esse corporibus, ita quod corpus [illegible] esse substantie et de hoc nullus dubitat, eo modo quo dicimus quod animalia et plante et partes aliorum corporalium substantie sunt, et eo modo quo dicimus quod naturalia corpora sicut ignis et aqua et terra et singula de numero talium elementorum sicut aer [illegible] secundum opinionem aliquorum sunt substantie, et eo modo quo dicimus quod partes elementorum vel totum quod componitur ex eis velut ex quibusdam partibus elementorum sunt substantie. Quod componitur ex eis vocatur totum in [illegible] actione et passione, quod compositum ex quattuor elementis, quod componitur ex partibus elementorum vocatur totum mixtum in quibus non sunt elementa secundum suum totum sed per suas partes, eo modo quo dicimus quod celum et partes eius sicut sunt astra, luna et sol, substantie sunt. Deinde cum dicit: Utrum autem hee sole, excusat se a quadam questione que posset moveri. Posset enim aliquis dicere, ita dictum est quod sensibilia manifeste sunt substantie, sed tamen quod est utrum alique substantie separate [illegible] aut sole dicte sensibiles sunt substantie; ab hac questione se excusat. Philosophus dicit quod utrum hee sole substantie sensibiles sunt substantie aut et alie sunt que sunt separate [illegible] vel [illegible] substantiarum sensibilium sit substantia, et etiam sint quedam alie ab istis perscrutandum est posterius [illegible], scilicet in vii huius. Deinde cum dicit: Videntur autem quibusdam, recitat opiniones antiquorum que fuerunt circa substantiam et dividitur in [illegible] partes [illegible] modos qui posuerunt [illegible], ibi: Amplius preter sensibilia, [illegible] ibi: Leucippus autem, [illegible] quidam non ydeas et numeros. Dicit ergo primo quod quibusdam visum est quod termini corporis, sicut sunt superficies, linea, punctus et unitas, sunt magis substantia quam corpus et solidum, ita quod superficies, linea et punctus sunt substantie corporis et unitas etiam sit substantia rei. Deinde cum dicit: Amplius preter sensibilia, ponit secundum modum [illegible] qui fuit modus plurium eorum dicens quod aliqui sicut pictagorici non opinabantur esse solum preter sensibilia, ita quod non opinabantur quod aliquid de numero talium sicut est superficies, linea et punctus essent separati a sensibilibus; alii tamen aliqui sicut Plato posuit plura entia sempiterna et magis entia quam sensibilia, quia sensibilia corruptibilia sunt et mobilia, sed illa sempiterna preter [illegible]

bilia et incorruptibilia, et posuit ista entia exempla et [illegible] substantias rerum, quia ipse Plato posuit duas substantias separatas et sempiternas, scilicet ipsas species et mathematica; tertiam vero substantiam posuit ipsas sensibiles, ita quod Plato posuit tantum unum ordinem substantiarum sensibilium, duplicem autem ordinem substantiarum separatarum quia posuit ydeas et mathematica. Deinde cum dicit: Speusippus autem, ponit tertium modum dicens ita dictum est quod Plato posuit duos ordines substantiarum; sed Speusippus posuit duos ordines. In unoquoque tamen ordine incipiebant ab uno, quia unum ponebat principium [illegible] separatum [illegible] ponebat substantiam numerorum [illegible] et [illegible] post [illegible] ponebat substantias [illegible] et sic protendebat substantias usque ad substantias sensibiles, id est non videbatur ponere multos ordines substantiarum, in primo ordine ponebat species, in secundo ordine numeros et in tertio ordine ponebat unum [illegible] substantiam numerorum, in tertio ordine ponebat magnitudines [illegible] ponebat [illegible] substantia magnitudinum, in quarto ordine ponebat animam, in quinto substantias sensibiles. Deinde cum dicit: Quidam autem, ponit quartum modum dicens ita dictum est quod aliqui sicut Plato et Leucippus [illegible] ordine ponebant species et in alio mathematica, ita dictum est quod Leucippus duplicem ordinem ponebat in mathematicis, ordinem numerorum et ordinem magnitudinum, in primo ordine [illegible] ponebat species et numeros, quia tamen numeros et species eandem naturam dicebat habere et in eodem ordine esse [illegible] post istum autem ordinem consequenter ordo magnitudinum, scilicet linearum et superficierum, ita quod iste substantie sunt habentes [illegible] se habentes ad illas, post quas illas fit protensio usque ad primam celi substantiam et usque ad sensibilia que sunt in primo ordine substantiarum. Posuit ergo id est in eodem ordine species et numeros, post hoc autem lineas et magnitudines et superficiem, post hoc celum, deinde sensibilia. Quod est quod primi qui ponebant quod termini corporis sunt magis substantia quam corpus [illegible] moventur quia linea superficies et cetera huius quidam modo priores [illegible] corporis [illegible] quod de conceptu corporis est linea et superficies, non tamen [illegible] videbatur ergo forte eis quod priora in corporibus sunt [illegible] et quod priora sunt substantie posteriorum, videbatur enim eis quod separata in conceptu essent separata in esse, et quia enim possunt separari in conceptu essent separata actu et [illegible] ista possunt separari actu in esse, et non [illegible] autem non bene movebantur, quia non sequitur quod priora in conceptu sunt priora [illegible] et perfectiora, nec sequitur quod illa que separantur in conceptu separentur esse, quia enim priora in conceptu sunt perfectione posteriora patet, quia multotiens conceptus posteriores sunt maioris perfectionis quam priores, sicut conceptus speciei quam generis, nec solum quod aliis, quod separata in conceptu non semper sunt separata in esse, patet quia multa sunt coniuncta in esse que intellectus dividit, ut eius [illegible] [illegible] movebantur quod linea et superficies sunt priores substantie, quod [illegible] quod quidam eorum ponebant terminos dimensiones esse formas substantiales corporis, ita quod corpus est [illegible] quidam [illegible] et [illegible] dimensiones sunt [illegible] [illegible] quidem autem eorum ponebant [illegible]

ex superficiebus sic ergo partes continentes sunt partes totius
ita scilicet superficies et prior cum ens est a quo primus modus
non est verus quia tres divisiones secundum tres quantitates
autem non possunt esse simul [illegible] quae est [illegible] [illegible]
[illegible] non componitur ex superficiebus. Secundus modus est quod illi qui ponebant
duplicem ordinem scilicet separatis scilicet specierum et mathematicorum videbant
[illegible] ipsas duplices abstractiones est enim una abstractio quae
abstrahit a materia [illegible] sicut species ab hiis [illegible] et hinc ponebant
species sicut [illegible] est alia abstractio formae a materia sicut
quantitatis mathematicae ab ipsa materia et hinc videbatur eis
[illegible] separata scilicet mathematica et [illegible] non bene modo
volebant quia non omnia quae sunt abstracta in conceptu habent
esse aliquod abstractum in esse quod sibi respondeat. Tertius modus est
[illegible] quod posuit [illegible] quae vocatur generatio
quia componitur ex principiis posuit partes illas divisas scilicet
unam formam unitatem [illegible] magnitudinem aliam autem
et quia ille erant divise secundum prius formam erant di-
versa [illegible] unum quod est unum et ad aptitudinem magni-
tudinum [illegible] ita quod ille diversificant
[illegible] divisas eas et diversa [illegible] et posuit quod
[illegible] esse priores [illegible] et quia ita erat secundum
unum quod est [illegible] ponebat esse prius [illegible]
aliorum [illegible]. Deinde autem modo non est [illegible]
quia sunt modi [illegible] n. [illegible]
species essent [illegible] et [illegible]
et [illegible] et [illegible]
sensibilium. Deinde cum dicit: De hiis [illegible]
dicit [illegible] quod [illegible] et quando [illegible]
[illegible] et [illegible] mathematica [illegible]
et [illegible] sunt aliqua [illegible] sensibiles [illegible]
sunt quomodo sunt et [illegible] sic aliqua [illegible] separata
et [illegible] est et quomodo est [illegible] perscrutandum est [illegible]
[illegible] tamen [illegible] modus est [illegible]
quid est [illegible] in se.

Dicitur autem aliud et diversum multipliciter etc. [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] opinio [illegible]
et dividitur in duas partes quia primo dividit [illegible] secundo ex-
equitur de [illegible] divisionis [illegible] [illegible] non est [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] dicitur
multipliciter ad [illegible] modis [illegible] dicit
[illegible] opinionem aliorum [illegible] modi erant quibus
[illegible] sunt [illegible] ponit [illegible] modus
[illegible] istos [illegible] quo [illegible] [illegible]
erat [illegible] rei [illegible] modus est [illegible] opinionem
[illegible] magis [illegible] qui ponebant
[illegible] rei [illegible] et [illegible] modus est quo
[illegible] unum [illegible] ponit [illegible] modus est
quo [illegible] dicitur [illegible]. Modus est [illegible]
modum scilicet de quidditate vocat [illegible] quod est
predicabile [illegible] est ita quod [illegible] modo [illegible]
et [illegible] isto modo [illegible] predicatis [illegible]
[illegible] modus et [illegible] et [illegible]
[illegible] aliqui [illegible]
[illegible] magis [illegible] vocatur
genus [illegible] primam divisionem et primum
modum distinguendi [illegible] dividitur [illegible].

Deinde cum dicit: [illegible] non est [illegible] de [illegible]
predicamentis et post de ultimo quod [illegible] est
[illegible] de ipso quod quid est [illegible] de ipso [illegible]
[illegible] de ipso uno et ente [illegible] sunt [illegible] [illegible] quam
autem [illegible] divisionis [illegible] medium [illegible] quam
non [illegible] perscrutandum est. ultima est [illegible] quam
[illegible] unum [illegible] ens [illegible] prima [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] dicit [illegible]
[illegible] modo quodam [illegible] quod [illegible] est [illegible] modo
est [illegible] de quo [illegible] et [illegible] de nullo alio dicitur et ideo
de [illegible] perscrutandum est quia [illegible] et prima [illegible]
et maxime. Modus est quod [illegible] est quod prima [illegible] de
[illegible] est quod sic fundatum omnis [illegible] predi-
camentalis [illegible] quod [illegible] fundatur [illegible]
[illegible] accidentia [illegible] tamen [illegible] fundatur
[illegible] ipsa [illegible] nullo ente fundatur et quia omnia entia predi-
camentalia [illegible] ipse fundamentum ideo bene dixit philosophus quod omnia
alia entia de ipsa [illegible] quia ipsa [illegible] nullo fundatur
ideo bene dixit quod ipsa de nullo predicatur et quia sic est
fundamentum omnium entium predicamentalium [illegible]
et omnium accidentium ideo bene dixit philosophus quod est maxime
[illegible] est [illegible] notandum quod [illegible] est quod
[illegible] ens in se [illegible] quae [illegible] ens
in se [illegible] ad modum significandi [illegible] ad
[illegible] quale [illegible] per modum [illegible]
[illegible] quae [illegible] [illegible] modum
significandi [illegible] quale [illegible] predicatis quia [illegible] modo
[illegible] et [illegible] philosophus [illegible] [illegible] quale
quid significare est [illegible] quae [illegible] dicitur esse in se
[illegible] modum et ista est prima [illegible] realitas [illegible]
est et non in alio [illegible] modo significandi non est [illegible]
[illegible] in alio [illegible] ad [illegible] et quo
ad rem et quo ad modum [illegible] est ideo philosophus [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] in se et quo ad rem
quo ad modum et quia [illegible] et quo ad rem et quo
ad modum ideo primum et maxime dicitur [illegible]. Deinde cum dicit
[illegible] non dividit ipsam [illegible] et dividitur in tres partes quia primo
ponit [illegible] et [illegible] eius per [illegible]
[illegible] divisionis [illegible] tertio [illegible] perscrutandum de
quo prosequendum [illegible] [illegible] est prior
[illegible] actum eam quae est ex ambobus [illegible] dicit
et primum [illegible] iam [illegible] uno modo dicitur
[illegible] de [illegible] tertio de composito ex hiis [illegible]
[illegible] per [illegible] in artificialibus dicens [illegible] sic
[illegible] autem [illegible] figuram [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] compositum autem ex hiis [illegible] quae componitur
ex ere et figura. Modus est [illegible] in artificialibus est
[illegible] in actu [illegible] in illis [illegible] ens
[illegible] et quia [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] est in actu ideo [illegible] in artifi-
cialibus est [illegible] magis [illegible] in [illegible]
et ideo philosophus [illegible] in illis dedit nobis [illegible]
per [illegible] in artificialibus dicens quod sic in arti-
ficialibus est [illegible] ad modum [illegible] per [illegible]
formam artificialem ut [illegible] per figuram et ad
compositum ex [illegible] in istis [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] per formam [illegible] et ad [illegible] compositum.

Deinde cum dicit · quia si species compositae · mouet dubitationes
in esse et diuidit in 3 partes · quia in prima parte ostendit quod forma est
magis substantia in ea quod in materia et composito quod non est verum secundum quod
materia sit magis substantia sicut forma falsum · amplius et materia etc. 3 . 2
secunda parte · prima in 2 · quia primo ostendit quod forma est magis
substantia · secundo excusat se a quadam quaestione quam possent facere postea
ibi · nunc quidem igitur typo dictum est · primo igitur ostendit quod forma est magis substantia
et facit talem rationem · quod est magis substantia quam materia et compositum
est magis substantia forma est huiusmodi quod patet · forma enim est magis
ens quam materia · quia forma est ens in actu materia autem in potentia solum
ergo forma est prius ens et magis substantia quam materia et similiter est prius
quam materia · est prior compositio cum non est · quia in composito est
materia et forma · sic ergo materia habet formam posteriorem etc.
forma ergo compositum ipsum ratione materiae in se claudit et ideo
posterioritatis · prius forma et posterius sit talis ratio · actus est
prior potentia · ergo quaecumque est potentia uel claudit potentiam in se est
posterius ipso actu · sed materia est ens in potentia · compositum autem
claudit potentiam in se quia materiam · forma autem est ipse actus · ergo
forma est prius utroque ita quod primo id quod dat sibi formalitatem
primo compositi et ratio compositi · quia quod materia sic posterior est
secundum potentiam illi quod compositum sit posterius sed est secundum potentiam claudens
in se · Deinde cum dicit · nunc quidem igitur typo · ex-
cusat se a quadam quam aliquis posset quaerere · posset enim
aliquis quaerere ab eo quare non melius declarauit
substantiam quam isto modo substantia est de qua est diuersitas et ipsa
de nullo / excusat se dicens quod maior declaratio huius ad
alium locum refertur / dicens / de substantia quid sit / nunc typo
et figuraliter dictum est · quia dictum est quod omnia de ipsa et ipsa
de nullo praedicatur / oportet enim ipsam non solum isto modo
manifestari · quia ista manifestatio non est sufficiens ipsa
enim difficilium est in nostra notitia · non manifestetur ·
Notandum est quod omnis manifestatio est ex resolutione rei ad
principia sua · si igitur ista hic difficilia · debet bene mani-
festari · debent manifestari principia sua quod sunt in se
quod ex ipsis sic componitur quod fiet modo · sed ubi
manifestabitur materia et forma quae sunt principia substantiae
ubi in manifestabit quod ex hiis sic unum et quibus non
faciat notificationem dictam · In isto enim dixit prius sed
quod substantia non est manifestata sed nisi quodam typo et
in quibusdam ubi. Quaedam enim hic dubitationes quaeret aliquis
postquam dictum sit substantiae in materia et forma et composito et unum sed
dicta tria vidi primo quod non est dictum unum quod · Et non est quod
aliam et aliam ratione forma dicit substantia et materia et composi-
tum · forma enim dicta non quia est id quod est per se sed quae
non est ens ab per se / materia autem dicit substantia quia est in potentia ad
formam substantialem et suscipit eam / compositum autem dicit substantia
quia est id quod est per se · sed sic per accidens sic per formam /
ita quod imaginabitur quod esse per se quod est primum substantiae
attributum aspiciat · sed sub diuersis rationibus quia a composito
sic ab illo quod est per se · a forma sic ab illo quod est ratio
essendi · a materia sicut ab illo quod est in potentia ad compositum
quod quidem est ens per se · patet igitur primum dictum quod dictum est · quod
non est diuisio aequiuoci in sua significata · sig-
nificata enim nominis aequiuoci non habent attributionem in se
sed autem praedicta materia habet attributionem ad compositum et
ad formam sicut ad primum ad quod est in potentia compositum et habet
attributionem ad formam sicut ad primum quod est ratio essendi · sig-

nificata autem aequiuoci non aspiciunt unum et idem dictum
est autem / quod forma et compositum aspiciunt unum et
idem sed sub diuersis rationibus patet ergo secundum · scilicet quod non est diuisio
aequiuoci / restat ergo quod sit diuisio analogi · dicendum
enim analogi est quod unum et idem aspiciatur sub diuersis
rationibus eandem scilicet substantiam aspiciunt ista media
et uniuersa · sed tamen diuisionis nominis ad quod eam ad
patet quia ea subsistit media quia eam efficit · unde
quia eam significet et similiter dico hic · quod esse per se aspiciat
a diuersis tribus sed tamen dicuntur ut dictum est supra. Secundo
quaeret aliquis utrum ista diuisio possit esse sicut generis in species
quod dicendum quod non · et ratio est quia de essentia speciei est quod est genus et quod
sic quidem eius in se ita quod species in qua sunt diuisa
ponit est genus similiter eius in se · si igitur materia et forma
essent species substantiae · essent duo entia in se et per quod nunquam
conueniant ad unum unius entis unum esse duo entia
sed hoc est impossibile · ergo non non potest esse diuisio generis in species
debemus enim imaginari quod materia et forma non sunt species sed
partes speciei et quia non sunt species in substantia quae dividit in materia
et formam · non diuiditur sicut genus in species et quia sunt partes speciei
et principia eius in hoc sunt analoga ad ipsam speciem et dico
substantiae in speciem uel compositum et materia et formam · nec dico unum
in species suas nec generis · sed est diuisio autem dicti analogi
quia materia et forma ex attributione quam habent ad speciem significe
sunt. Quaedam ideo eius non est quod est in genere substantiae quod est
ens per se in genere substantiae est intelligendum quod per se est quae talis est
ipsa species et ipsum compositum materia autem et forma non sunt per se
in genere sed per reductionem et hoc propter necessitatem quod habent cum ipsa specie
eo quod sunt principia speciei et non sunt ipsae species. Quaeret
aliquis utrum materia sit substantia · uidetur quod non · quia quod est in potentia album
non est album · ergo quod est in potentia substantia non est substantia · materia est huius-
modi ergo et cetera · propter quod dicendum quod materia substantia est et hoc potest sic patere ·
tam transmutationis differre ab utroque termino transmutationis
materia autem est subiectum transmutationis ergo differre ab
utroque termino · ergo materia ab alio est quod forma et ab alio quod priuatio per
formam per materiam mouetur et per uim agentis efficit alio quod priuatio per
formam substantiale in potentia est uel in potentia est in actu unus restat ergo quod
sit substantia. Notandum tamen quod esse in potentia potest esse duobus modis scilicet uel
in potentia obiectiue / uel in potentia subiectiue · unde enim non quod album
est in potentia et materia est in potentia sed tamen differunt · quia album est omnino
album sed tamen de dubitationis ipsum de potentia in esse · materia autem est subiectum potentiae
huius albedinis educere · album ergo est in potentia obiectiue
per agentis · materia est in potentia subiectiue sic ergo sed iste
idem quod prius est in potentia obiectiua non oportet quod sit aliqua entitas
quia nulla entitas est in potentia albedinis tunc est in potentia in entitate
in actu non eo modo quo dicitur quod erit in potentia est eius
potentia autem subiectiua · dicitur aliquid entitas quod prius potest in potentia esse
subiectum transmutationis. Quaeret enim dubitationem quia in non est substantia ad
quam est in potentia quia non est in potentia ad aliam substantiam · sed ad
substantiam formae uel compositi et in non est alterius usque · Tertio
quaeret aliquis utrum sub entitas quod tamen unde materia
possit dici entitas praedicamentalis · uidetur dico declaran-
da · primo quod est entitas praedicamentalis · et ratio est quod est praedicamentum
a formaliter sumpta et a forma · cum igitur entitas materiae non sit
entitas formalis quia de ea non est quod non est quale nec quanta · uel aliquod ens
praedicamentale ideo non est entitas praedicamentalis · unde magis est entitas
entitas praedicamentalis quod sic talis entitas et hoc quia ad omnes

3° · 2 ·
pro

3° · 8 ·
vtrum materia sit substantia

ista

q° 9
utrum entitas materie possit dici entitas [illegible]

formarum predicamentalium que possunt eo modo dici per se inesse. Sed quod
declaratum est quod licet non dicatur essentialiter predicari quod dicitur essentialiter
distinctum contra formam que forma facit predicatum accidentale et
perfectionem per formam, et est ipsum ad illud, ideo per quandam analogiam ei
[illegible] quod est forma vel compositum quod ens in potentia et ens in actu
ad id ergo reducitur. Ipsa ergo entitas [illegible] considerata
non videtur dicere illam predicationem sed solum quid ipsum ad istud sic illam
ita tamen quod licet [illegible] sic [illegible] ad omnia predicata
tamen quedam alterius primo est ad formam substantialem. Similiter non
ad actus [illegible] magis potest predicatorum in predicato [illegible] quam
quantitatis. Ulterius queritur utrum ab forma sit magis [illegible]
quam compositum [illegible] perdam [illegible]. Ad oppositum [illegible] forma
non est ens nisi quia entis compositi. Compositum autem est ens per
se. Ergo compositum magis [illegible] est. Circa hoc duo sunt videnda.
Primum est quod forma [illegible] est. Secundum utrum sic prior quam compositum.
Ad evidentiam primi notandum est quod licet [illegible] per posse ita forma
[illegible] per esse vel actuare ad formalitatem. Unumquodque enim esse
est quod sit actus [illegible] quod actus est non potest [illegible] quod
sic forma [illegible] actualis quidem actus est, tamen non est [illegible]
ergo quod actus est in duplici differentia. Quidam [illegible] actus qui actu
et [illegible] potentiam puram, quidam autem actus est qui actuat [illegible]
modo actuandi ipsum eius in actu ille [illegible] qui
actuat puram potentiam quod [illegible] ipsum ad esse simpliciter
[illegible] quod pura potentia [illegible] primo ad primum esse [illegible]
est esse simpliciter, quia pura potentia [illegible] primo ad esse [illegible]
impossibile quia esse [illegible] non potest esse [illegible] quia
semper presupponit esse simpliciter [illegible] ergo quod [illegible]
sit esse simpliciter, ita quod esse simpliciter et esse primum [illegible]
esse autem primum est esse [illegible] quod non potest esse [illegible] esse actualis
eo quod esse actualis est esse quod supponit [illegible] esse. Cum ergo
forma [illegible] sit actus qui actuat puram potentiam [illegible] quod dat
esse simpliciter eo ipso quod dat esse simpliciter dat esse primum
eo ipso quod dat esse primum dat esse [illegible] eo ipso quod dat esse
[illegible] est esse [illegible] et quod est esse eiusdem [illegible]
[illegible] forma [illegible] est actus tamen non omnis actus primus dat primum
esse et eo ipso quod dat esse primum dat esse simpliciter [illegible]
et sic [illegible] est forma autem [illegible] actus sed non perficiat
puram potentiam quia presupponit perfectum per aliquid quod perficiatur
[illegible] actus et ideo actus non est primus actus quia non dat
primum esse cum [illegible] presupponat aliquid esse et sic non dat
esse simpliciter sed secundum quid. Et sic non [illegible] quod [illegible]
magis supponat [illegible] sicut secundum quid supponit simpliciter.
Sic patet primus articulus. Ad evidentiam ergo secundi notandum est quod
forma aliquam prioritatem habet respectu compositi quia ipsa est ratio essendi
[illegible] quod [illegible] ipsa sic id quod est et quod est ratio essendi [illegible]
non quod [illegible] sic [illegible] ergo [illegible] id quod est [illegible] sic
compositum magis est [illegible] quam sic ipsa forma vel [illegible] quod [illegible]
et forma non sumitur nisi in compositio. Sed tamen quod ista ratio essendi
est [illegible] ideo [illegible] forma [illegible] prioritatis respectu compositi
non [illegible] quod non [illegible] sed est [illegible] ergo est [illegible] quod
est id [illegible] non [illegible] forma est ratio agendi [illegible] et al-
[illegible] est ratio essendi album ergo est alba [illegible] non [illegible]
forma est ratio essendi [illegible] ergo forma est [illegible] quod
compositum quod [illegible] compositum [illegible] est quod cum dicat philosophus
quod forma est prius ens quam [illegible] compositum [illegible] in [illegible]
esse [illegible] quod forma est ratio essendi ita quod esse est forma [illegible]
in composito. In forma autem quod [illegible] sic ideo quod est ratio

essendi in composito [illegible] et formalis. Sic ideo quod est [illegible]
ratio essendi [illegible] quo est ab [illegible] modo [illegible] quod
est ab ista [illegible] ab ista [illegible] essendi [illegible] forma quod est ratio
essendi [illegible] modo prioritatis [illegible] positi [illegible] quod
est prius ens composito et non [illegible] composita [illegible]
modo prioritatis est in forma primo [illegible]. Ad argumentum patet solum quia forma [illegible]
per actus non quia sic ratio essendi per actus [illegible] quia non [illegible]
vel per compositum quod [illegible] est. Deinde cum dicitur: entitas
non illa sic. Dicendum quod non sic [illegible] immo quod totum [illegible] rei et
[illegible] quod primo probat [illegible] per rationes antiquorum
[illegible] quia isti [illegible] non [illegible] quod est [illegible] dico
et [illegible] quod [illegible] dicit ergo quod [illegible] esse [illegible] rei [illegible]
ipsa non [illegible] rei [illegible] quid sit [illegible]
rei [illegible] non [illegible] alia
alia que sunt [illegible] non [illegible] vel passiones [illegible]
vel [illegible] vel [illegible] sic longitudo et latitudo
longitudo autem et latitudo et profunditas [illegible] quantitas [illegible]
quantitas autem [illegible] non est sed magis [illegible] primo in [illegible] quantitas
[illegible] est remota autem longitudine et latitudine et profunditate
[illegible] rei vel [illegible] non [illegible] determinata [illegible] ab
[illegible] et quo [illegible] quod sic intendentibus
et arguentibus [illegible] est solum [illegible] esse [illegible] rei ex
quo [illegible] non [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] rei [illegible] quod [illegible] sic [illegible] potest autem [illegible] sic forma
ex omnibus [illegible] ideo quo [illegible] autem [illegible] rei
et quod non [illegible] passionibus [illegible] rei [illegible] est
[illegible] ergo [illegible] potest [illegible] sic forma [illegible] est
[illegible] individuum [illegible] sic [illegible] per [illegible] eius [illegible] non est
[illegible] per omnes partes suas sed individuum [illegible] est compositum
ex [illegible] et passionibus sive accidentibus et non est [illegible]
passiones et accidentia ergo est [illegible] ergo [illegible] est
[illegible] rei [illegible] quod [illegible] quod [illegible] est [illegible] rei [illegible]
[illegible] duas propositiones antiquorum que [illegible] rei [illegible]
[illegible] primo quia [illegible] individuum est compositum ex [illegible] et pas-
sionibus et ex [illegible] constat. Item quod [illegible] forma [illegible]
[illegible] est compositum individuum [illegible] ex [illegible] et [illegible]
[illegible] passiones existentes in individuo et ideo quod dicitur quod
remotis passionibus remanet [illegible] quia
remanent [illegible] forma [illegible] quod [illegible] est [illegible]
quod [illegible] dicitur quod individuum est [illegible] tantum
[illegible] non possunt esse [illegible] potentia [illegible] ipse
posse quod [illegible] sic ens in actu. Item quod remotis omnibus
passionibus remanent quod [illegible] ens quod [illegible] sunt
forma sic ens in actu et quod sic [illegible] potentia [illegible]
[illegible] est quod sic in potentia [illegible] potentia [illegible] pas-
siva et receptiva quod [illegible] est ipsum [illegible] non [illegible]
ergo est [illegible] ipsum ad actum [illegible] non est in actu.
Item omne recipiens est denudatum [illegible] recepti.
[illegible] ergo [illegible] recipiet actum [illegible] non [illegible] actum [illegible]
se est nuda ab actu. Deinde cum dicitur [illegible] animam
[illegible] errabat [illegible] quod [illegible]
[illegible] quia primo dicit distinctionem [illegible] quod [illegible]
[illegible] probat quod [illegible] est [illegible]
de quo primo dicit ergo primo [illegible]
[illegible] dico et ego et [illegible] quod [illegible] est quidam
[illegible] nec quantitas nec aliquid aliorum predicamentorum
quibus predicatur ens est diminutum [illegible]

me. sup duas ppones fundat^r p^a e q^d n^o me e i po ad
totu ens pdicale. nu q^a m^o est q^d sbm omib3 x p
dicatis fallp^o e q^d id q^d e i po ad aliq de se n^o e
illa. sig^r n^o e i po ad x pdicam^ta g^o de se n^o e aliq
x pdicator^r b^u g^o dcm est aplo q^d m^o de se n^o e q^d
n^o e qle et s^o de aliis p^dca in mate ei^s no e q^d ee ch
pdi^ta est ee forale n^o a^r de se n^o h3 aliq ee forale
n. h3 m^o de se et id accipit p bnn agentis de se
h^t q^d sit ens i po per bnn aut agentis h3 ee
forale. Demda cu d^r est n. qntas. p lect q^d dicit
dicitur ita dcm est q^d m^o no est quid nec q^d ter
s^o de aliis. c^o id e q^d m^o e q^ntas de quo pdicat^r
q^d h3 ipe pdica^tor an m^e alt^u e esse ab ee e^o h3
pdicam^ta. m^o a^r p q^d pdicam^ta d^r t pri^n. e illeq
pdicam^ta pri^r de illa. illa n^o pr^i de m^a et m^a est
q^d dat ultimu susapiens o^la illa t q^d quid ultm
e se n^o e quid. n^o qn^m n^o aliq^d ad de imo pdicat^r
imo q^d h3 ee pdicale actu me. m^a e t e se n^o est
p^o aliq ee pdical^e imo p^o nones t negac
ce pdical^e accidut me. est g^o co^pl^n in h^r esse

[illegible]

agens non tamen m[inus] ad min[us] actus n[on] p[er]fect[us] ea
ad u[...] forte sic non trahit ad idem modum [illegible]
sum ut accidit n[on] per [con]trahit ad formam g[ene]ris v[e]l
leuis p[ro]p[ri]a [...] g[ra]do [...] est q[uia] esse actus p[re]suppo[nit]
esse forte et d[icitu]r [...] esse q[uia] intr[insec]e alia actualia p[ro]ducit
ubi n[on] d[icitu]r est q[uod] for[ma] dup[li]c[iter] non p[ro]cedit actus p[ri]mo q[uo]
ad intensionem agentis p[ri]m[o] n[on] q[uod] est in intensione
gradantis est for[ma] [...] n[on] [...] eius
[...] p[ost]q[uam] sic esse [...] [...] actus [...] esse sup[er]
[...] ita q[uod] [...] et in exeq[ue]ndo for[ma] actu[ali]s
p[ro]cedit [...] in intensione for[ma] [...] prior est et
[...] hunc mod[um] for[ma] [...] est [...] per mod[um] finis
Se[cun]do modo for[ma] [...] p[ro]cedit actual[...] q[uo] ad [...]
ubi n[on] d[icitu]r est q[uod] for[ma] actu[ali]s que dispo[nit] ma[teriam] ad
for[mam] [...] eadem in [...] h[abe]t d[icitu]r esse [...] [illegible]
[...] [...] inchoatu[m] esse h[abe]t du[m] e[st] [...] [...]
aut h[abe]t du[m] est in perfecto esse q[uo] ad p[ri]m[u]m esse pot[est]
p[ro]cedere for[mam] [...] ad min[us] quo ad ult[imu]m
gradum sui quo n[on] ad esse s[ed] [...] [...] for[mam]
[...] q[uia] sua [...] est a for[ma] [...] q[uia] n[on] sit cali
ditas in [...] gradu [...] [...] [...] ut [...] q[uia] e[st]
calitate [...] [...] gradum [...] facit for[ma] [...]
aer n[on] calid[us] est et ignis calid[us] est si q[uia] [...]
g[ra]du [...] facit for[ma] aeris et for[ma] ignis sic dico de
[...] [...] de q[...] q[uia] n[on] [...] sic [...] [...] [...]
tanta [...] est per for[mam] q[uia] [...] de alia d[icitu]r q[uod] o[mni]um [...]
[con]stantium for[ma] [...] est et [...] mag[is] [...] [...]
ita q[uod] [...] [...] [...] [...] p[ro]cedat for[mam]
[...] [...] aliq[ui] [...] [...] [...] senti[...]
[...] esse [...] [...] et sic esse for[ma] [...] p[ro]cedere esse for[ma]
actu[ali]s [...] et [...] non solum per mod[um] finis sic
dicebat p[ri]m[us] mo[dus] [...] [...] p[er] mod[um] effic[ien]tis
q[uia] esse for[ma] [...] [...] [...] actus n[on] ip[s]i agentis de
d[...] [...] ad esse [...] actu[...] [...] ad esse
for[ma] [...]. Cum g[ra]do ita sit q[uo]d duob[us] modis p[re]
cedit duob[us] modis e[st] [...] uno modo per modum
finis [...] modo per mod[um] efficientis ad min[us] [...] sic
[...] [...] deducit actu[ali]s ad esse [...] [...] medi[...]
for[ma] [...] et q[uia] duob[us] modis est [...] [...] non aspi
cit actu[ali]s [...] n[on] [...] for[ma] [...] que p[...] [...]
aspiciat sic [...] [...] d[...] q[uod] alia d[...] de [...] et
[...] [...] est dicere q[uod] alia non aspiciunt [...]
n[on] [...] for[ma] [...] Deinde cum dicit Simpl[ici]us i[n]
[...] [...] [...] [...] a[...] [...] [...] et mag[is]
[...] q[uia] forma [...] non esse [...] [illegible] [...]
et for[ma] [...] mag[is] [...] q[uam] [...] et [...] [...] [...] de
[...] [...] est q[uod] sit separ[...] [...] q[uod] [...] ad [...] [...]
tens [...] mag[is] [...] [...] et for[ma] q[uia] [...]
g[ra]do [...] [...] mag[is] [...] q[uam] [...] est [...] [...]
[...] que sic [...] [...] est [...] [...] e[st]
mag[is] [...] q[uam] for[ma] [...] est [...] esse n[on] separa[bi]le
[...] ad [...] ut [...] [...] [...] [...] for[ma]
et [...] ex ambab[us] sit mag[is] [...] q[uam] [...] [...]
[...] [...] [...] separa[bi]les [...] [...] [...] [...]
[...] aliorum [...] que [...] per se sit mag[is] [...]
[...] g[ra]do e[st] q[uod] [...] for[ma] non separ[...] [...] [...] for[ma]
[...] [...] [...] in ma[teri]a dependens e[st] [...]

quam sit for[ma] q[uia] po[tentia] mag[is] dependet ab actu q[uam] [...] [...] ma[gis] [...] [...]
dependens est ma[gis] separatum est et ideo [...] min[us]
separat[ur] q[uia] mag[is] dependet et q[uia] mag[is] po[tentia] mag[is]
dependet ideo min[us] separat[ur] et [...] sign[um] e[st] q[uia] [...]
de r[ati]o[n]e act[us] [...] act[us] est q[uod] sit in [...] et ip[s]a
cum repe[...] [...] aliq[...] [...] in actu sit [...]
et po[tentia] n[on] [...] [...] [...] [...] non sit [...] [...]
actu nec aliq[...] [...] [...] po[tentia] [...] mod[um] [...]
ut act[us] n[on] dependet a po[tentia] [...] [...] et po[tentia] dependet
ab actu q[uia] [...] [...] dependeat [...] [...] [...]
[...] [...] act[us] [...] [...] Deinde cum d[icit] actu[...]
[...] que e[st] ex [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] que [...] relinquit [...] et de quo e[st] p[...]
[...] [...] [...] [...] est [...] [...] [...] [...]
[...] [...] que e[st] [...] [...] et for[ma] [...] [...]
tam[en] [...] posteriorem [...] q[uia] ap[er]ta et manifesta e[st] di
[...] [...] [...] q[uia] aliqualiter manifesta est de illa
[...] que e[st] forma [...] [...] [...] [...] [...]
dubitationes et [...] ip[s]a forma [...] [...] q[uia] p[ri]mo
d[...] de for[ma] [...] [...] [...] e[st] [...] ab o[mni]b[us]
o[mni]b[us] n[on] [...] [...] [...] et [...] [...] [...]
[...] est ut [...] [...] [...] ad [...] [...]
in [...] q[uia] [...] illo [...] [...] est aliq[ua]l[ite]r
manifesta [...] [...] [...] [...] aliqualiter q[uia] [...]
sunt [...] [...] [...] [...] non [...] [...]
[...] [...] [...] est ei ab o[mni]b[us] antiquis [...]
esse [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] quid [...] [...] [...] [...] [...]
[...] sic [...] [...] [...] q[uia] ergo [...] [...]
[...] [...] et [...] [...] [...] esse [...] [...]
[...] est q[uod] sunt aliq[ua]l[ite]r ignota [...] [...]
[...] [...] ab ignorantia [...] forte dixit aliq[ua]l[ite]r
[...] [...] [...] [...] [...] non sit [...] [...] ad

Quoniam aut[em] ip[s]i[us] diuisim [et]c. [...] [...]
[...] determinat de [...] [...] [...] [...] [...]
declarare de q[uo] [...] est [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] [...] [...] [...] determinat
eo q[uo]d [...] [...] [...] [...] [...] [...] ad
[...] [...] dicens q[uo]d dicit g[ra]do p[ri]mo [...] [...]
[...] ip[s]i[us] diuisim[us] [...] [...] [...] [...]
[...] sunt [...] [...] q[uia] [...] est [...] de ip[s]o [...]
est [...] est et [...] est de ip[s]o [...] e[st] [...]
[...] e[st] g[ra]do [...] [...] [...] de q[uo] [...] [...]
[...] Deinde cum dicit [...] est. dicit en[im]
[...] [...] [...] [...] [...] ordo doctrine [...]
et for[ma] [...] [...] n[on] [...] q[uia] [...] e[st] [...] [...]
[...] [...] [...] et non intelligibiliu[m] [...] [...]
en[im] [...] [...] [...] est [...] ut [...] ad
id q[uod] [...] e[st] [...] [...] [...] ad [...] [...]
per ea que sunt non nob[is] [...] per [...] [...] disciplina
n[on] est doctrina [...] [...] ut per ea q[ue] [...] mag[is] [...]
nob[is] [...] [...] [...] [...] ad ea q[ue] [...] min[us]
non n[...] [...] mag[is] non [...] [...] [...] est q[uod] [...]
[...] actiuis in q[ui]b[us] [...] [...] q[uia] [...] [...]
hunc [...] [...] [...] per [...] [...] sunt
non bona [...] que bona [...] sunt bona [...] [...]
[...] q[uia] d[icitu]r [...] [...] [...] [...]

aut sunt et magis nota quo ad nos. ex quibus deveniendum ad ulterius notum sicut ex victoria hac vel illa. hominis vel notum victorie simpliciter. patet in sensibilibus spectantibus exemplis que sunt nota nobis. Verumtamen illa que sunt nota vel quo in natura posita sunt non nobis. ista autem que sunt singularia non et hinc vel illud. et quo ad nos non omne est magis notum in natura. quia illa que sunt prima quo ad nos multotiens debilia sunt non quo ad illud quia parum vel nichil habent entis. tamen inquit discendi ex hiis que sunt nota parum in vel non ad ipsi ad discendum temptandum est cognoscere illa que sunt universalia non in natura procedendo per ipsa non quo ad nos ad non quo ad nos. ergo [illegible] sensibilia [illegible] per intellectum modo [illegible] in sui processu et [illegible] speculationem et in omnibus talibus sensus per illa que sunt magis nota discenti deveniendum ad illa que sunt minus nota. ergo et universalia [illegible] quiditates rerum sensibilium et [illegible] sunt magis note discenti et nobis quam quiditates rerum intelligibilium. ergo per sensibiles [illegible] est devenire ad intelligibiles. Notandum est quod magister [illegible] quod philosophus senserit quod forma rei sit quiditas rei [illegible] postquam enim dixit quod de modo et compositio non amplius est [illegible] sed de tertia scilicet forma de qua que est [illegible] ab ipsa quiditate. at si quiditas et forma sunt idem et [illegible] de uno sicut [illegible] de alio. Notandum est quod non [illegible] in natura notantur que forcius attingunt entia. illa autem forcius attingunt entia quia magis [illegible] ambitum vel entis debilis enim [illegible] magis [illegible] ambitum entis [illegible] que [illegible] sunt ad ipsum vel ad non esse sicut enim [illegible] medium esse et non esse medium [illegible] ambitum entis et medium attingunt [illegible] et quia natura rei est [illegible] rei sic habent medium [illegible] habent medium [illegible] quia a [illegible] recedunt a non esse et [illegible] accedunt ad primum quod est ipsum esse. sicut [illegible] et ista [illegible] attingunt naturam entis quia [illegible] sunt infra ambitum eius et etiam dicuntur notissima quo ad naturam [illegible] sic [illegible] quanto magis [illegible] entis tanto magis [illegible] et [illegible] recedendo a non esse et accedendo ad esse primum semper [illegible] gradus vel termini [illegible] et [illegible] abstractus [illegible] ergo notantur non quo ad nos [illegible] sive vel [illegible] habent de gradu entis et per consequens de [illegible] illa autem notantur nota quo ad nos sicut que prius cadunt in intellectu nostro sicut sensibilia nota sunt quo ad nos [illegible] intelligibilia [illegible] prius [illegible] sensibilia quam sensibilia intelligibilia [illegible] que prius attingunt ab intellectu nostro posterius attingunt [illegible] et ista sunt priora quo ad nos et posteriora [illegible] ergo [illegible] prius apprehendit sensibilia posterius intelligibilia [illegible] per modum [illegible] non [illegible] intelligibilibus [illegible] de sensibilibus [illegible] sensibilibus a minore [illegible] est quod dicit philosophus infra quod aliqua priora quo ad nos [illegible] prius attingitur ab intellectu nostro parum vel nichil habent de natura entis [illegible] modico [illegible] attingunt [illegible] entis et [illegible]. Notandum est quod [illegible] dicitur consequens [illegible] per modum [illegible] non per modum receptivi [illegible] per modum receptivi

sig[illegible] consequitur [illegible] per modum [illegible] consequitur [illegible] per illa que sunt priora quantum ad ipsum non quantum ad [illegible] illa [illegible] sunt posteriora quo ad [illegible] que prius habent de [illegible] que tamen aliud [illegible] posteriora quo ad intellectum [illegible] est [illegible] philosophus quod [illegible] est a notioribus nobis [illegible] in aliquibus sicut [illegible] hoc quod notiora quo ad nos [illegible] non quo ad naturam sicut [illegible] et [illegible] sic [illegible] a notioribus quo ad naturam [illegible] sicut [illegible] sunt notiora nobis et [illegible] per actum [illegible] est [illegible] per modum [illegible] non per modum [illegible] consequitur [illegible] per modum [illegible] consequitur per notum quo ad ipsum.

Deinde cum dicit [illegible] Et primum dicamus quedam de eo logice. Incipit determinare de eo quod quid est et dividitur in quinque partes [illegible] ergo [illegible] intelligit [illegible] quid est ad [illegible] generationis [illegible] intelligit [illegible] quid est ad partes [illegible] quinto dicit [illegible] partes ipsius quod quid est [illegible] Verumtamen dicitur a [illegible] Quoniam autem que sunt [illegible] quod quid [illegible] est [illegible] quam non diffinitio [illegible] ubi [illegible] dicamus [illegible] per [illegible] quod [illegible] quod quid [illegible] compositionis et cathegorias [illegible] ipsum quod quid est [illegible] ab ipso [illegible] non est esse musicum esse [illegible] sic dicimus de ipso quod quod est illa autem que dicuntur de ipso logice dicuntur [illegible] quod [illegible] est unumquodque [illegible] ipso modo notat [illegible] duo [illegible] rei [illegible] notificatur [illegible] propones logicam [illegible] declarans in logica [illegible] quod [illegible] rei [illegible] quod quid est [illegible] ad [illegible] in logica [illegible] quod est [illegible] et [illegible] quod quid est [illegible] in logica [illegible] notat [illegible] philosophus quod ipsum quod est [illegible] quod ipsum quod quid est [illegible] predicabilia [illegible] diffinitum et diffinitionem [illegible] quod eadem formalitatem dicitur [illegible] diffinitio et per consequens [illegible] quod formalitas rei est quiditas rei [illegible] formaliter dicitur [illegible] specificaliter [illegible] per modum qualitatis specificantis [illegible] specificantes [illegible] predicabilia [illegible] ad unitatem [illegible] et [illegible] est non solum [illegible] in [illegible] quod non est [illegible] accidentalis [illegible] ad unitatem [illegible] quod [illegible] ad unitatem [illegible] musice [illegible] et albi [illegible] esse unum [illegible] sunt unum inter se predicabilia [illegible] sicut genus et differentia unum [illegible] et unum inter se [illegible] unitatem realiter [illegible] penes [illegible] Item cum dicit non enim est tibi esse. excludit [illegible] ab ipso quod quid est [illegible] excludit primum quod excludit [illegible] actus [illegible] dicens [illegible] est quod esse rei [illegible] est [illegible] musicum [illegible] accidentia excluduntur ab ipso quod quid est et ab ipso esse

128

11 [illegible] 29 [illegible] alexander [illegible]

2° [illegible]

quiditatis / non enim esse musicum est esse quiditatem quia tu non es musicus secundum teipsum. Idem solum est esse quiditatem quod secundum teipsum convenit et non est omne. Id est esse quiditatem quod inventum convenit rei secundum se in primo modo quia non est esse musicum et similia accidentia. / Secundo excludit ab ipso quod quid est accidens quod est per se in secundo modo dicens neque adhuc est quod quod dicitur est eo quod inest rei per se non tamen omne per se significat ad esse quiditatem / esse enim album inest per se superficiei et tamen album esse non est quod quid est quiditatem superficiei. Si enim esse album esset quiditatem esse superficiei / superficiem esse superficiem esset ipsam esse albam, sic quod esset idem est esse quiditatem hominis hominem esse hominem et ipsum esse album idem. / Tertio excludit ab ipso quod quod est compositum ex accidente et subiecto / et duo facit quia primo hoc dicit. Secundo manifestat quod quid dicitur. Primo inquit ergo non inerit. Dicit ergo primo nec adhuc est quod accidens quod accidens per se in secundo modo dicit non esse quiditatem rei. Dicit enim compositum ex subiecto et accidente per se dicitur esse quiditatem superficiei / ita quod nec esse superficiei albe est esse quiditatem superficiei. Et ideo est quia esse superficiei albe ad est superficiei / Secundo notandum quod esse quiditatem rei idem est quod ipsa res et non additur ipsi rei. Non enim debemus ymaginari quod ipsa res et eius quiditas essent sunt duo quorum unum additur alteri, sed una res una realitas et unum nomen. Quia ergo superficies alba addit super superficiem talem, ideo non est esse eius quiditatem / non tamen quod esse superficiei albe addit super superficiei non propter superficiem sed propter album ita quod totum illud compositum superficies alba prohibetur ab esse quiditatis superficiei propter alteram partem scilicet propter albedinem quia totum dicitur cum accidente propter alteram partem tantum. Quoniam autem dicitur in qua ergo non inerit. / Manifestat quid quod dixerat. Dixerat enim quod talis passio non est quiditas subiecti. Subiecti hoc ergo manifestat duplex propter unam manifestationem quia subiectum accipitur in diffinitionibus talium passionum et non econverso. Et hoc est quod dicitur quod illa est ratio et diffinitio ostensiva eius quod quid erat esse singulis diffinitis in qua ratione non inerit manifestante ipsum diffinitum non est ipsum subiectum sicut in diffinitione albi non inerit homo / Secunda probatio ad idem sumitur quia talis passio non est esse quiditatem subiecti est / quia contingit plures passiones de eodem subiecto predicari. Si ergo una passio esset esse quiditatem subiecti eadem ratione et alia. Si ergo due passiones sint esse quiditatem subiecti sequitur quod sit eadem cum eo quod dicitur esse quiditatem eius. Ergo sunt eadem inter se quia que sunt uni et eidem sunt eadem inter se sunt eadem, quod autem due passiones sint eadem inter se impossibile est. Hoc est quod dicitur in littera patet quod si superficiei albe esse scilicet quiditatem superficiei est esse album et contingit eandem superficiem esse leve / scilicet quod esse quiditatem superficiei est esse leve. Eadem tunc ergo esse album et esse leve. Dicitur esse quiditatem eidem ergo sunt inter se unum et idem. / Quoniam autem et hunc consequentiam videtur probare sic declarat quia si accidentia declarant unum subiectum et esse quiditatem eius cum idem sit posita dispositio per ista accidentia scilicet quod ista accidentia declarantia idem unum sic esse bene quod erunt diffinitiones eius tamen quod est impossibile quia accidentia non sunt nisi predicata que describuntur in posicionibus. Illa non sunt nisi predicata que vocantur insita significat ergo

declarationis communitatis. Primo sic. Si quod una quidem res sit unum esse quiditatem eo quod unius rei unum est esse. Si ergo sit ex ista quiditate diffinit esse quiditatem rei omnia quod sic unum et idem realiter inter se sunt non res unicet duo esse quiditatem potest esse quod duo realiter diversa esset declarantia illa esse quiditatem. Nec sequeretur quod idem essent eadem inter se quia non declararent unum et idem sed declararent idem secundum quod diversum diversitatem unius quia tamen unius secundum quod unum est tamen unum esse quiditatem scilicet quod idem quod declaratur idem vere secundum quod unum sicut et unum inter se. Hoc ergo scilicet si accidentia declararent esse quiditatem subiecti cum esse quiditatum subiecti sit unum et quando declaratur ab uno accidente declaratur a reliquo scilicet quod plura accidentia declarant unum et idem esse quiditatem. Si enim declarant unum esse quiditatem quia sunt unum inter se quod est impossibile quia duo accidentia diversa specie dicunt duo esse quiditatum dicimus ergo quod accidentia non declarant esse quiditatum subiecti. Si declarant potius declarant aliquam quiditatem extrinsecam et ideo quod omne quod declarat esse quiditatem convenit declarari in posicionibus / ubi est ille civile et naturale secundo dicimus quod quando duo accidentia specie diversa sicut leve et album non declarant unum esse quiditatem subiecti sed magis declarant duas quiditates extrinsecas quia aliqua quiditas est superficiei per quod levis et alia per quod alba quiditas tamen superficiei per quod superficies una et eadem est. Secundo similiter notandum est quod si quando indicant esse quiditatem alicuius est debita ratio eius et quando indicat unum esse quiditatum est una dicta. Si ergo leve et album et quecumque dico accidentia significant esse quiditatum subiecti scilicet quod sunt diffinitiones tales et tamen indicent unum et idem esse quiditatem scilicet quod sit una dicta. Una autem dicta est unum nomen. Ergo leve et album propter unum nomen specificum quod est impossibile. Tertio fundatur se notandum similiter quod illa quidem indicant esse quiditatem aliquo modo predicatum istius predicatum est eius. Si ergo leve et album indicant esse quiditatem superficiei superficie predicatum cum istius eius predicatum accidentium adunantur in eo et adunantur inter se. Ergo leve et album inter se adunantur et sunt eadem nec non applicat / Notandum esse eius dicitur nec inter se adunantur quaerentes enim ab adunatione inter leve et album indicant esse quiditatem ad modum differentie specifice vel unum ad modum differentie et aliud ad modum generis. Si primum cum unum esse quiditatem sit una differentia specifica et leve et album indicent esse unum quiditatem scilicet quod sit una differentia specifica et per omnes cum una differentia specifica sit una ratio scilicet quod leve et album sit unum nomen et ita adunantur inter se. Et si tertio si alterum unum se habet ad modum generis et reliquum ad modum differentie vel unum ad modum differentie et aliud ad modum differentie et predicationis quid est et aliud ad modum differentie cum genus et differentia sine differentia superior et inferior sint unum et idem nec infra unum esse quiditatem dico et hic continuatur per accidens scilicet quod leve et album sic ostenduntur per accidens. Propter congregationem enim quod genus et differentia predicatum subiectum non dicunt aliquam quiditatem talem. Quia ergo non adunarentur inter se sicut enim due quiditates sunt diverse. Si ergo differentia dicit eandem rem variatam penes conclusionem et distinctionem. Non enim propter congregationem differentiam est aliqua ipsa sic inter idem et aliud sicut enim et aliud dicunt duas quiditates penes duas diversas species.

et alt non sic dicunt duas quiditates quare quod hoc non habet quidi
tatem. sed dicit unum esse quiditatem pertinens sibi et supp
lente .a. albi magis uerum: sicut due quiditates
diuise quam dicant unitatem quiditatem eidem. quod sic
dicto supplet quod quiditas rei est entitas rei quare quod
non est entitas rei. sed magis dicit ens additum
enti. non dicit esse quiditatem talia et sunt per accidentia
accidentia. cum enim dico homo esse albus non dico ens additum
enti. sed dico entitatem rei ubi modo genus cum dico hominem
esse album non dico entitatem hominis. sed dico ens additum
enti et per consequens non dico esse quiditatem et similiter
est de aliis accidentibus. ratio inueniet eis uel similiter
hoc in dictis commentatoris si diligenter aspiciat quod patet

Quoniam uero et sunt cathegorias alias. Ubi
querit quare dicitur quod quod nominari quod quid est quod ens
per se ipsum ut sic ratione quod sit ipsum quod quid est. quod ens
est alterius. d. f. quod primo dicit quod ens per accidens non habet
quod quid est. secundo dicit quod ipsum accidens alio modo habet quod quid
est non proprie sed solum largo modo et nominatur hoc ens
per accidens totum compositum ex subiecto et accidente accidens
et nominatur ipsa accidentis. ibi. An diffinitio sic et
quod quid est. primam in tres quia primo querit utrum compositum ex
subiecto et accidente quod nominatur ens per accidens habeat diffinitionem
secundo dicit quod non. tertio remouet quamdam dubitationem. ibi
Aut non ipsi per se dictorum. tertia ibi. diffinitio non est et similiter non solum
dicit ergo primo quod enim ita sit quod in aliis cathegoriis
exposito esse sic aliquid composita eo modo quo nominamus
compositum ex subiecto et accidente quia uniuntur accidentia et aliquibus
sicut qualitati et quantitati tempori et ubi ex quo subiecto et accidente
est aliquid compositum querendum est utrum ipsorum compositorum
sit aliquid quod quod erat esse et aliquid ratio declarans illud quod
quod est utrum scilicet albo homini est quod quod erat esse quare quod
quod erat esse. uocatur esse albi hominis et quod possibile est albus
homo non dicit unum ideo non habet quod quod erat esse sed
excludens philosophus dicit hominem albo imponatur nomen
uestis sic ergo sunt quod utrum quod erat esse albo homini
tunc quod est. sed quid est quod quod erat esse ipsius uest
is et quod est esse quiditatem uestis. Queret aliquis quare
philosophus dixit quod albo homini imponatur unum nomen. ipse quod dicit quod
soluit contra dicentes quod nomina que equalia diffinitionibus quod
sic est intelligendum quod significatum nominis est equale significationis
diffinitionis et hoc quod dixit ipse contra quod illa que significant
nomina congregata diffinitiones significant dicunt enim quod nomina
et diffinitiones similiter conuertuntur ita quod id quod significatur
quod cadit sub nomine cadit sub diffinitione et sic unum nomen
habet unum significatum ita et una diffinitio ad unum nomen [illegible]
possit ergo et si dicere idem albus homo non habet unam diffinitionem
quia non habet unum id huic obuiauit philosophus dicit quod ipsum
in composito albo homini et nomen uestis ita quod pro uni
tate nominis crederetur unitas diffinitionis [illegible] ipsius quod quod
est. Deinde cum dicit. Aut non neque per se dictorum. probat
per rationes quod ens per accidens non habet quod quid est et dicit. id
d. p. rationes. secunda ibi. Albus enim homo. prima ratio
talis est. quod quid est et diffinitio est entis per se sed ens
per accidens non dicit ens sed magis dicit ens ad
ditum enti dicitur enim duo entia. scilicet subiectum et accidens quorum
unum scilicet accidens est ens ex additione ergo ens per accidens
non habet diffinitionem nisi quod quod est de una re non ponit in ratione
scilicet quod ens per accidens non est de uno ente dicitur per se sed
est ens non per se. scilicet ens per accidens dicitur de duo sed est duo
entia capit in se. et de uno loquor ente sed quid. scilicet quod
accidens est ens ex additione id non scilicet subiectum non quia subiectum additur
in diffinitione accidentis et non econuerso et hoc est quod subditur sed quod
scilicet subiectum est esse quod ipsum quod additur in diffinitione eius quod
diffinitur scilicet accidentis. ut si quis est diffiniens album
et quod addat in diffinitione albi ut hominis. ut ratio albi
hominis sic ergo subiectum additur. sed et scilicet accidens eo est ens quod aliud ens
additur ipsi scilicet subiectum et ideo est ens ex additione et ex quo patet
quod ens per accidens duo entia capit et per duo entia dif
finitur sed debet diffiniri unum si uellet significare album hominem
ut dictum est supra. sicut diffiniret uestem eam diffi
niret ut album hominem et sic albus homo non diffinitur in uest
is. Notandum est quod ratio philosophi sic duas propositiones fundatur. prima propositio
est quod omnis diffinitio est alicuius entis quod omnis quiditas alicuius entitas
est. secunda propositio sic quod fundatur est quod ens per accidens non dicit
aliquam entitatem proprie sed non unica diffinitio aliquam entitatem et
nullum est esse idem ens. et uno aliquam dicat aliquam entitatem
et esse hominis sic esse idem ens. cum homo esse unum non proprie dicit
entitatem. sed magis dicit duas entitates quarum una earum
est ex additione scilicet accidentis quare accidens non est ens
nisi quia entitas tamen non est nisi ex additione scilicet entis subiecti quare
est ens secundum in se et absolutum. prima propositio dedit ille
philosophus dixit enim quod ipsum accidens non est ens per se quare
d. omne quod habet quod quod est habet entitatem per se quare diffinitio est indi
catiua quiditatis. secundam propositionem dedit in textu cum dixit
quod ens per accidens dicitur sed quod duo entia capit in se scilicet
ens sic additione et additum. Notandum est quod cum ens
per accidens capiat duas entitates et etiam quiditates
tas magis dicatur quod habet duas quiditates quare quod habet quod
quod est et quiditates [illegible] dicit commentator philosophi quod ipsa quiditas
rei est in omni natura rei et non est una natura non est una
quiditas. Deinde cum dicit. Albus enim homo. probat idem
per rationem et d. f. quia primo probat quod ens per accidens non
diffinitur. secundo concludit quod ipsum quod quid est proprie solum
est substantie. secunda ibi. Si quid est substantie est solum. ratio ista
probat quod ens per accidens non habet quod quod erat esse. omne quod
est idem [illegible] ergo quod non est idem non est quod [illegible] sed ens per accidens
non est idem. ergo non est quod quid erat. et ista ratio sic procedit. quia primo
dicit quod si debeat dari quid entis per accidens. debeat
dari. secundo ponit rationem predictam et secundo eius quod erat esse. primo
ergo dicit quod albus homo participat albedinem et est albus non
[illegible] quod quod erat esse debet assignari albo homini. sed uellem quod
ut dictum est omni diffinitioni respondet unum id. quod d. si quod
quod est assignari possit albo homini sine enti per accidens
assignaretur tamen necesse quod sint unum nomen simpliciter
impositum isti composito ex homine et albo. Deinde cum dicit
ergo eius quod quod erat esse. ponit rationem predictam. et primo ponit maiorem
quare sunt quod eius est quid quod est idem. quia id est quod ratio et idem dicens
secundum eius rei est quod erat esse quod est ab uniuersali
in totum et omnino id quod est quod est alius idem sed non est
idem non est quod quia id est quod quid erat esse et idem quod est
idem esse. deinde ponit minorem quare sunt quod ens per accidens
non est idem unum dicens quod non idem scilicet ipsum accidens
dicitur de albo sed est de subiecto toti composito ex ambobus

13

no est h' ab aliis n. id no est ve h' ead. Deinde cu d'. Si quid ergo uerbus i e solu. Concludit q ipsum q q' erat esse in est s'bus que p se s'cr cepto accidentibz uera dam e q' cor ipse est quid q'le ad e e aut ad hec i e l'bus. q' t ipm quid ipse in est l'bus ip'z. n. quid erat e'e c' q ipse ded'at p diffonez et c' diffo est id declarans q q d' diffo et q' quid erat e e l'bus ipe in est. Queret c's utr' ad e e t q' erat e e sint id' ip'o ode q sit re tn dnt rone ad. n. esse et quid e e. dnt ead dem realit' ead'. n. realitas sic humanitate ad e e quid s'm diffinitionem ut cui ipa humanitas est aliq' entitas attingens aliq' g'du entis t non om g'dum entis uocat' ead. ad. n. int'. dum di q e e id g'o e ead ad' h't entitatez s' no om illa e' ead hu manitas i q' n e declarativa hois illi q' g' erat s'm l'bis uocatur quid. ... qualitas sunt n. sunt nom' ac'a q'nis ... id. n. uocat' qui... rei q' ... ipz q' sic id uocat' qualitas rei ... ficat ipz quale. alterum. n. qualitas e ... ficat ipm quale. et quid e ead mo ... ficat q' to ut dcm est id est q' erat ead. Consd' q' declarans p'i fundat' s'dm duas pp'ones p'ma pp'o est q' id est q' ad quer'u declaratum est. sc'a pp'o est q ipm ens p actus no e ead. q'ipo p'us s'c. id e e ipse ad q' e eius id est eius q' est unu ens. q' ens et unu couertunt' id est ei ut dcm est in ... h'o l'o. eius l'o t unu l'o aun g'o ens per actus no sit unu. q' ex acci te t l'bo no sit aliq' una u'a l'ca q' no sit ens. ex q'o ... q' no est ead ... q' no h't q'. q' q' ... est ... q' e ead. eius ... mag' ... ca qn ens mag' unu q' unu mag' aliquid q' ad et per ons mag' q' q' quid ... duo q' ... Queret t alias quo ex ex pmissis s'c' h' g'o q solu l'bus in est ipm quid. ... est q' s'c per istum mod' p'missi fuerat ... l'i ei' e q' q' erit ad q' ... est vm solis l'bus i est quid. q' ... sola ... ipse est aliquid ... inta ... p'ma ... est illud ipse est aliq' q' d' ... unu ad ... sic unu ... sola ... diat ... oine ... actus ... dua ... ut dcm est ens per accns ... ipm actus est ens in addictione ... actus ... [illegible]

... [illegible]

sed ... alic' fuit. ... nom g'o p'o dubiu ... q' ipm ens per accns n h't q' quid est n' diffonez. q' ... aliq' ... no ... tificantes ipm eius p actus ... nom ... ei' h' excludens p'ls d' ... no s'c ... q' ... id ... q' nom sit diffo h' posset uocari notificao. ... h' est vm qd' omis ro significans id q' q' erat esse diffo sic om's rones essent termini et diffones ... ... nom ... Ilias ... l'ens no ... ista ... sit diffo ... poema ... de bello troiano ... diffo q' est una ro ex ponens id bellu. Deinde cu d'. Sed si p'ma e' q' dixit q' no omis ro est diffo ... q' sunt ... diones ... q' ... diffoz et vm q' q' e ... et e p'ma ... q' ... diffo et vm q' quid est. Si fuit p'mi alic' ... no p'a uocat' ... [illegible]

... [illegible]

gne · mi oo diffones sue signific quid est rei · n̄
sunt alie sortes cōuenient gne in accn̄tibus et sbine ē
est ideo genus · i° g° ē a° aniatis conuertiē nō
hnt istas quiditates · est g° m̄cn̄s ōrīta rūs ·
q ipsa accn̄ta diffiniunt per sbam · obiectiua
nō hnt ista signus · q singus inter nō est aliis
accn̄ diffinita nc in alio pdo · l g° accn̄ta hnt
g° ipdi co q° nō sufficit ad diffinied illa
n addat sbz · io dnr de mō forte cōueniant g° · n
q n̄ hnt g° · l q sunt g° nō sufficiat ad diffid
n addat sbz · q n l in signus · q g° dicat phs
ipsm qd quid est | est spēy que sunt sb a° g° p q
g° possit ne diffiniri · q g° nō est aliqm anacl
eap et hee sunt spēs sbe solū · spēy et q aneet ·
gne p q possunt hic diffiniri · nec q g° ē q lectur
q pes accn̄tiam · s g° tles spēs sbe sole diffiniunt ·
ipam est qd quid est · de quibus d° phs q nō dnr
p pncipalr. **E**ad enim h q dixit q tales spēr
quor spēs ē diffo n sit p pncipaciom nod ē · qd
d° p pncipaoz pot intelli duobz modis · uno
mō p om · sic u n · nos hnt p pncipar q° h
p cōntracom · s · n · ipm quecūq sunt spēs aliqr
pdi co · sicut accn̄ti q sociant n° alti pdo qua
q sunt eciā p additom · i tles spēs dnr p pncipar
q pncipat aliis et n poss diffiniri sine ill · et
tales nō hnt diffones n° q quid est spēs · alie
sunt spēs que nō dnr · p pncipar n p socia nes sic
spēs sbe q i suis diffonibz nō cōicant aliis
pdicatis et sic spēs est q quid est · 2° mō pot
intelli q oms spēs ne diffinir g lz aliqd cetra
n p pncia nez s p sbaz suam · alt · n · sic ē igitur
t alt · ip est al · q io est al per cōm · sic a ē
igitur p pncia nez · q · g° dicat phs p · spēs diffi
est sb a° g° qd quid g° d° de ea sin cez n p p
ncipaoz n° ut accn̄s n p pa. **Q**ueret aliq vtrum et
p accn̄s possit diffiniri · n q sit · q · n · ē sina
eius est diffo · l ens per accn̄s est sina · est n
sina · contra moli · cont° a° mote eius p accn̄s ē
et · **A**d oppm est phs in lrā · prō ad est q ens
n s per accn̄s nō est spēs diffo · q dup pt · vl ue
nari possimus · p° una ē expte gnis quia p
g° de diffile · simile ē et eiabile n̄ i diffo ē sic
illa a° tniaco ē cōa clausio infra ctas forē
i cōi g° nū oē diffile clausile ē · in fra cōuig°
et t cā dicez · diffre · n · re nō est a explicare ē
tn g° eius · i cā diciam · sig° h ē dm fo q° io q
nō ē incto g° ul incta dna diffinile nō ē p
accns · ens · n · per accns dicit q conggat ex
duobz gnibz · s · ex gne et sbe et accntis · i lz
unum pz illor dicat cōi ge° ti cōpositi ex vtrq
cōi g° nō dicat · lz · n · possemus dicere q° cōponit
ex m et for sit in uno g° tn · sic in g° sbe ·
nō tn s° possumus dicere de cōposito ex accnte
et sbo et lz q nllam tñ cā ut ex cōposito ex ac
cnte i sbo · nū mag cōuenit duo gnā q numig°
et duas diffones cōm ma · et s° pz · p° una
Sa ma ad h est · ex accn̄ diffonis · q ma pz s°

acc° · n · diffonis est indicans et explicans · explicant a
unitez · ue nō unitez q° g° mo · l unitez p se · q a
est unū p q cā aggtōz entiū q lz nō est explicab
ile diffile · tale a° ē ens p accns tle · n · nō dicit
ens spēs · l ens additum enim ex per cōns nō dr unū
et sic eius nō est diffo · q diffo est indicat iua unitas
ue sup · **C**ad ar° topposi ad ē q lz cōpositum ex sbo i
accnte spēs nō diffiniat · ca i ōne alteri° ptis a° co
mō pot ēe eius diffo sic q diffone sitant sina · i s°
est in pposito · q cor° mole · ide mol · diffinit s°
sic et moc° sic q diffone sitant sina nacalus.
Hic et diffo sic i q quid ē tc · q i pcedenbz
ostensum est q spēs quee accns n hē qd
q ul diffoz · q ea possz cē q ipz q q ē ullo
mō reperiet i accnbz · io h ult ondet quo reperi
i q nō nō · q q q ē sup° nō ē i accnbz · l sm
quid ce lat quo mō i dunt · id · p · q p° o q nō
est ipz q q est i accnbz | soct hmoz duas du
bitacōnes · sa° · hc a° dubitoz · p° n · e · p ·
q p° o q ipz q quid est in accnbz so o q n
est ibi simpr · io o q ipz q q est est mō aliquo
in sbe et accnbz · e° cōcludit q diffo est a co
mō in accnbz · l ca nō p° · sa · l nō ic sup
zū · oz g° s uniuos · o n · io a° pilam · mo · p
q p° o pot cōne · s · q ipz q q ē i accnbz ē etiā
sba · so p tat eam i · hic n · i lee · e · d g° p° i d
omne est q q ē nō ē in accnbz | p d ē q ipz
q q est d i multas pnos · i uno mō sigt sbam
i c i pdi co sbe · a° in sigt q cā tez i quali tez i s°
de aliis pdi cā · i l nō est i pdi co accnal sup
pleat · cū pm sit i pole · s · q quid est | n sbe si
sic accnal | relat sm cē vz · s · q q ē i accnbz
Et enim cū d° · sic · n · i lee · p tat q dicat p lat
· s · ipz q q ē ē i accnbz i dunt · n · d · p · p duas
rōes q s pot · sa · i ei qlitez dicemus · p g° p° s lz
ioz · ē tn al et q dital cōnuit · s ens i q q ē cōn
tite | l ipm ens est i oibz pdi cā · l nō cod
mō l p° i sba · sa° i aliis pdicatis · g° q q ē · ē i
oibz pdicatis l n cod ni · de l ē i de n pot n m ore
dicas s · q sic le · ē i est ipz ens | ē i oibz pdi
l nō sir · et eas · l huic · i · sbe p° | cōnuit a° i sba°
aliis pdicatis · ita i q q est · s ē oibz pdicatis l nō cod
mō · q simpr ē sbe | sa° de ē aliis pdicatis nō
ē q io p h sitat sbe duas spēs · quarum una ē
q ens · i q q ē cōnitiē · sa a° q io in eis ē i oibz
pdicatis p g° p° pz s° · sic id ē cēn et q ditas ita
ia ē eius i q q ē · q dital · n · ē q da absciti r°
q quid est · i cōi ē q cā absciti r° entis sic
g° absctiui est id absctio in cōi cōcto · cēn
a° i quiditas sed id · n · id q uocat cēn · ig° n
ē p° s · sorte entis uocat q dital i q° ē decla
sm ipm ap nellan nl et in sitirum · dubitatio de n
rei · eadez · n · hūanitas i cēn dcet q ditas ē sba
alitas et io al cēn et q ditas ē sba cetō nō
erat cēn ig° n ē p° i l° entis q ē al ul q ē sbo
p certo a° q ditas ē ig° cōficiot aliquem illum qui
dubitat de n aliis et lois ille · n · q dubitat

querit quid est et illi questioni respondetur certa res. et que respondetur ad questionem factam per quid ipsa vocatur equidditas. nisi illud nomen ipso sibi imponitur. quia causatur talem questionem certa ergo et quidditas est idem ergo et similiter quod est quesitum est quedam compositum a forma ut est certum compositum quod quid est. est quedam simplicium a forma pertinet et quidditas est ergo illa forma aliquando sumitur utique sic eadem ergo et assumptum est erit eadem. sed esse et quod quid est patet ergo prius propositio fundamentalis quia sunt maior totius. Secunda propositio que sunt minor supra patet quia ens et individuum predicamentis patet etiam analogie propria enim autem est. in principio libri vii. quod ens est analogum et predicamentis similiter reperiatur in uno formaliter. et in aliis non hoc est de substantiis mediantibus et illi quam in uno est totaliter et in aliis formaliter. sed quia in omnibus predicamentis reperitur formaliter licet in uno sit diminutum et in aliis sit complete. Respondetur dicendo. tercium quidditas dicitur post factam ratione quale est. dicendum quod id licet quid. quod respondetur ad ipsam questionem factam per quid. sed in omni predicamento est aliquid et quod respondetur ad questionem factam per quid. ergo in omni predicamento est quod quid est. et ista ratio non potest nisi minore quod et accidens respondetur ad questionem factam per quid. et significans quod et accidentis solum est significat de qualitate. dicens quod quidditas que est unitas ad aliud dicitur et tendebimus qualitatem ergo qualitas est de ratione quod sunt quod et idem avicenna posuit in primo metaphysice acceptus non est quod in predicamentis sunt duas partes fundare prima est quod questio respondetur ad quod est quid patet per preceptum quod dicit quod significatur per quod vocatur. Secunda propositio est quod omnis ista accidentis potest respondere per interrogationem factam per quid et est quin omni predicamento ergo et de sic albedo et color et disgregativum visus sic patet quod ergo est quod species et genus. species est quoddam individuum in aliis predicamentis potest respondere aliquid quod sic ergo et species. Quicquid ab omni predicamento sic quia quod quiditativum magis de substantia quod de aliis predicamentis respondetur ad sic respondet quod ex quibus est sic patet sive quale quod est denominatum quod sed cum ipsa quale. unde declinatur significatio illa et quod quod non interrogatur in substantia quod quod interrogatur in individuis sed est ergo affinitas sed cum quod alii determinat. illa ad eadem modum est quod quale reperitur in predicamento ille alii. unde ad interrogationem factam per quale respondetur illa res. sed unde interrogatur quod est respondetur totaliter et quod dicit ergo quod interrogatur ulla unde est quod quidditas specierum est differentia illa et quod omnis differentia specifica est quedam quid species ipso ad ipsum quale respondetur quedam quid. magna ergo affinitas est quale cum quod et ipso magis est totaliter et de tali predicamento de talibus quod autem dicit ergo sed quod interrogatur de individuis significat quidditatem sed patet tantum quod dupliciter est quidditas sed accidentalis et substantialis. que unitas substantialis potest esse in substantia sicut in individuis et interrogativum quale quod interrogat in quale substantiale quod realiter et quedam quod est interrogativum in speciebus quidditas autem accidentalis primo et individuis sed in pluribus interrogativum quidditatem accidentalem. Ad rationem dicit sed non ut simpliciter. postea probatur quod ipsum quod quid est est reperitur in accidentibus tunc quod non reperitur in eis simpliciter dicitur in eadem quod ipsum quod quid est est in accidentibus sed non simpliciter sicut et accidentia non sunt entia simpliciter ita non habent quod quid simpliciter et dicit quod logici logice de non ente quod est non ente quod non est non ens simpliciter sed non ens huius sic et quidditatem et accidentia in predicamenta sunt etiam entia

simpliciter sed entia huius. que sunt quidditates et quidditatis. Quare fiet ab ut accidentia sunt entia simpliciter. primo dicitur quod simpliciter ex quibus ad est duobus modis. Uno modo id dicitur esse simpliciter ad quod sine additione cum non supposito differentiis et topicis. quod illo addito dicitur eo modo quo non dicitur simpliciter album. quod sine additione patet album. sed quod album quod non potest dici album nisi cum additamento ut album in pede. Secundo modo dicitur ad simpliciter quod totaliter est id. eo modo quo dicitur simpliciter album quod secundum omnem partem sui est album et secundo modo non est id cum prius quod est quod ab sic particulariter albus et cum dicitur simpliciter albus sine additamento et tamen non dicitur simpliciter. id est totaliter simpliciter oppositum secundo modo tamen non oppositum primo. Unus ergo intelligendus est ad questionem quod ipsum accidens non potest dici simpliciter ens primo modo quod pertinet dupliciter videlicet prima ratio est id est simpliciter quod est simpliciter quid in talibus autem reperitur simpliciter quid ut in predicamento ille enim quid et quale oppositum ergo id est simpliciter quid quod ita est quod quid est quale et loquor de qualitate ultimo id est quod ita est quod quale non dicitur sine additamento quale est quod predicamentum qualitas modo quia eadem qualitas sic est alteratio et quia et tamen est qualitas illa quod facit album quod non potest dici illa quod illa ipsum esse simpliciter quod est. et sic dicit de qualitate et de aliis accidentibus. Secunda ratio est quod quod ab oe et analogice de aliquibus sed additione plurium similiter dicitur sic est totum analogon etiam ergo ens dicitur de predicamentis similiter et predicamentis sed additione perfectam similiter de illa et additamento de aliis predicamentis quod dicitur primus quod qualitas est ens sed non ens simpliciter et sine additione sed ens quod est qualitas. Secundo quia sed non ut superius in illa accidentia sunt ens simpliciter sed totaliter quod in predicamentis licet ab ideo ens totaliter. id est vocatur ens totaliter quod ex omni modo entis aliquo predicamenta sunt distincta per entitates. Una enim totaliter quod reperiatur in uno predicamento et in aliis reperitur. illa enim ita habet unius modus entis quod ab omni modo entis alias non est predicamenta distincta ab aliis et secundo modo de illa in aliis predicamentis est in alio predicamento licet sunt modus distincti ab aliis. Secundo dicitur quod quod primo est non ens nullo quod ita est sed nego quod est non ens illa. possit dici non ens simpliciter et sine additione enim primo dicitur non ens huius et cum additione tercium quod dicitur pluribus quod sic primo non dicitur non ens simpliciter et sine additione illa ita qualitas et quod accidens non dicitur ens sine additamento. Respondeo dicendum quod quod intendit. Postea ostendit quod ipsum quod quid est et non est in omnibus predicamentis et quod non est communiter simpliciter sed quod est ibi non analogice et dicitur in ex parte quod primo quod quid est quod est non ad positum ipso placet intentum suum ipso ostendit de intento. secunda ibi dicit enim equivoce et sibi sed quemadmodum medicinale. primo ergo primo quod quid est ad placendum intentum et est tale quod non est tabula non oportet quidditatem quod quid est in predicamento dicit diligenter intendendo non quod nunquam ens est quod quid est ita quid non dicitur non sit in non est. unde quod primo non est quod est simpliciter et primo ut esse. secundo realiter ita quod ipsum quod est est simpliciter et sine additamento non dicitur de quidditate et

quantitate. Sed quid est qualitas cum additamento dicitur nomen quod est quod est qualitas et quantitas similiter quod est quod est quantitas. Deinde cum dicit oportet non autem equivoce. postquam posuit quandam rationem ad probandum intentionem suam hic manifestat intentionem .s. quod ens dicitur quod est de predicamentis per quandam analogiam dicens sic oportet nos vocare omnia predicamenta esse equivoce entia aut non esse entia secundum additionem et diminutionem sicut est secundum magis et minus. et secundum magis scibile esse scibile ita debemus dicere secundum magis et minus predicamenta esse entia quod non est quantitas quod ens dicitur equivoce de predicamentis nec univoce et eodem modo restat ergo analogice et secundum magis et minus.

Deinde cum dicit quod admodum medicinale. ponit exemplum huius analogie dicens quod quemadmodum medicinale dicitur de multis in respectu ad aliquid unum non non est aliquid eorum sed quod dicuntur medicinalia dicuntur. liber et opus et corpus. non sunt dicuntur medicinalia equivoce. sed in respectu ad aliquid unum sic et omnia entia dicuntur entia in respectu ad substantiam quod sic autem quis velit dicere. Quod predicamenta non habent quid est simpliciter vel quod habent secundum quid nihil differt. Notandum est quod primo posuit philosophus quandam rationem ad probandum et manifestandum intentionem suam. ex quo concludebat intentionem suam et per totam rationem quod diceret quod non dicitur plus curari de via entis predicamentis quam sic de ratione eorum. Sic ergo non dicitur non entis omnino aut sunt a predicamentis sic dicitur eis curari sequale ergo dicitur restat ergo quod secundum magis et minus prius et posterius et secundum analogice. hic sunt contrarium probabile. ergo ex illo processu ratio ad intentionem concludit intentionem philosophi. Notandum est quod declaratio philosophi quod est dicitur analogice sustinet hic duas expositiones. prima est quod non dicitur equivoce sed ens quod non dicitur secundum unum univoce. ex quibus declarationibus potest concludi quod dicitur ad unum et analogice. prima expositio non est equivoce quod significat res et diversas rationes. item ille rationes non habent attributionem ad se invicem nec ad aliquid tertium quod nec predicamentis. quia predicamenta dicuntur diversas rationes tamen diverse rationes conveniunt aliquo uno .s. realiter. Sed non ratione. non attentia sumitur ratione dispositionis univoce .s. realiter sed. Quare non dicitur secundum unum rationem quod sunt expositiones patet quod dicitur ens secundum unam rationem de omnibus predicamentis. sic predicamenta essent reducta ad unam rationem. cum ratio non est contenta predicamento quod est impossibile quod omnis ratio et omnis conceptus in aliquo predicamento est quod non esset in alio predicamento patet quod omne ponitur in uno predicamento eadem ratio et maior est quod omnis est ad omnia sequitur et conclusio univoce et secundum unam rationem. videns istud quod predicamenta non erunt predicamenta rationes prime ex quo ipsis predicamentis equivoce rationes prior declaratis ergo in his duabus propositionibus sequitur quod ens non dicatur de predicamentis secundum diversas rationes omnino quod sic dicitur equivoce nec per unam omnino quod dicitur univoce restat ergo quod dicitur secundum rationes partim diversas partim eadem. diverse quidem rationes sunt predicamentorum pertinentes tamen quod sunt hec eadem sequuntur quod habent attributionem ad unum quod ratio est predicamentorum non convenit nisi et quod ratio sic non ita sicut ratio quantitatis dicitur quod est mensura sicut ratio qualitatis dicitur quod est dispositio sicut ratio talis dicitur quod est habitudo sive ad substantiam et sic de aliis predicamentis. Item secundum additionem et diminutionem sic dixit philosophus et secundum magis et minus sicut non scibile

dicitur scibile cum diminuto modo quia solum scitur de ipso .s. quod non scitur et scibile dicitur simpliciter modo completo. ergo ens completo modo salvatur in substantia diminuto modo in accidentibus quod accidentia sunt dispositiones substantie. Deinde cum dicit. id autem palam. postquam posuit quod quid est est in omnibus predicamentis simpliciter autem solum in predicamento substantie et quod secundum quandam analogiam salvatur in predicamentis hic quasi ex his concludit quod diffinitio primo est in substantia secundario in aliis dicens. item autem est. tamen id manifestum est. quod primo et simpliciter diffinitio est in substantia primo autem non est in accidentibus. non .n. oportet quod est id quod idem significat per nomen per nomen et diffinitio prius sit est quod dicit non omne est necesse quod sit diffinitio id quod idem significatur. quod hic sic diffinitio sed significat id idem orationi .s. rationem substantie et ratio nec diffinitur non est diffinitio. Sed autem diffinitio tunc est si fuerit significativa unius non unius per modum continuitatis nec unius per modum colligationis. sed unius sic est unius nec simpliciter. Quod dicitur unum continens dicitur quemadmodum dicitur ens. ens autem dicitur de predicamentis aliud non dicitur quod aliquid quando aliquid quale et secundum de aliis et ideo diffinitio est quod est significativa unius in omnibus predicamentis et non aliud diffinitio hominis talis albi hominis. item aliud sic aliud accidentis quod sic primo accidentis sicut diffinitio. Notandum est quod ideo philosophus quod diffinitio primo sit substantie sumitur hic dicit duas rationes prima est quod diffinitio quod inquirit est in illa quod in illa invenitur id quod idem significatur per nomen. non id quod significatur per nomen diminuto modo est in accidente completo autem modo est in substantia et eodem modo diffinitio et hoc est quod dicit philosophus quod illa est primo diffinitio quod id quod dicitur orationi .s. rationem significat per nomen ubi substantia. Secunda ratio quod diffinitio est indicativa unius nec quod unum est de ad ea predicamenta et diffinitio tamen quod unum primo et primo est substantia in accidentibus et ideo simpliciter diffinitio.

Habet autem dubitationem et cetera. postquam ostendit philosophus quod accidentium aliquo modo est quod quid est et diffinitio in parte ista movet quandam dubitationem et sic et diminuit ideo per duas dubitationes magis movet quandam dubitationem. et autem aliqua dubitatio talis est. Quare diffinitio sic ostendit accidentium. Ad hec antiquos fuit duplex opinio. una quod posuit quod ipsorum accidentium nullo modo est quod quid est et diffinitio. alia quod posuit quod omnino et simpliciter ipsorum accidentium erat quod quid est et diffinitio primo. minus tollebant animam accidentium. secundi minus tribuebant. has ergo duas opiniones philosophus tenuit mediam viam. volens quod ipsorum accidentium aliquo modo est diffinitio et quod quid est ipsorum non est quod quid est modo diminuto ipsorum et diffinitio per additionem. Sic ergo aliquis dicat quod nulla diffinitio est diffinitio ex additione sed quod accidentium nullo modo est diffinitio sic ergo quod est orationis philosophus ista dubitatio. Sic quod aliquid est diffinitio ex additione quod quod diffinitio sic non ponatur sic quod talia non diffiniuntur sic autem dubitatione sic procedit quod ex primo ponit impossibile quod sequitur. Si nulla diffinitio posita ex additione sequitur quod dicitur quod dicat. secundo concludit propositum. Similiter ex additione non erit. Et notandum quod hoc quod quid erat esse et diffinitio dicat ergo quod quidam dicunt quod ex additione non esse diffinitio. sed hec magnam dubitationem et magnam difficultatem. Si non sic ponatur. Sic quod ex additione non est diffinitio sic quod accidentium non simpliciter sed completo nullo modo est diffinitio. sed est impossibile. ergo et. Notandum est quod dicat quod est accidentia omnia accidentia omnia non dant intelligere aliquid sic ipsum

no .i. albedo plus cat inesse lignum quam ipsos vel lapidem.
actiua autem ipsa et passiones actiua dicuntur inesse sibi
ibi. sicut visibile ipsos et hic actus et angulus et quantitate. ideo
actiua ipsa nominantur actiua in complexione sicut copla
ta, quia eorum conceptus est in complexione ad subiectum. actio
actionum autem contra nominantur actiua simplicia quia eorum
conceptus non consistit in complexione ad subiectum de eventu
vel ipso putatiuum lignum vel lapidem [illegible] ista actiua
communia [illegible] non dicuntur actiua incomplexe
et dependentes [illegible] cum aliis omnibus
convenientibus possunt dici actiua incomplexe et dependentes
[illegible] albedo non consistit in suo intellectu hominem vel lignum
et sic de aliis [illegible] conveniunt [illegible] aliquibus conceptu
[illegible] comparationem. actiua .i. de actus dicitur [illegible]
ad subiectum et determinate inesse subiectum [illegible] actiua communia
aliquibus deinde inesse [illegible] dicitur communia [illegible]
inesse aliquibus [illegible]
omnis sunt [illegible] albedo dicitur actus omne [illegible]
lapidis vel hominis [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

itaque refertur .i. est ad calliam album itaque sit sensus cal-
lias est albus per accidens cum callie albo accidat quod sic
homo. [¶] Ideo est in alteris cum eius quod est aliquid verum callie ac-
cidat accidat esse hominem et verum quod non quia [illegible] accidunt
inferiora inferioribus cum non accidunt superiora. s.
.i. homini accidit quod sit Sortes tamen Sorti non accidit quod sit homo
quare consimile est sicut cum ergo callias sit inferius ad hominem
sicut non sequitur quod sic homo [illegible] est ad quod aliquid accidunt
album in uno tempore quod in alio tempore sunt sicut consimilia .s. .i. Sortes
in quantum Sortes accidit quod sit coloratus tamen Sorti in quantum albus non
accidit quod sit coloratus consimilia .i. non accidunt quod in corpore
inseparabilia sunt ipsi [illegible] est corpore Sorte inquantum albus quod in
concipiatur quod sit coloratus et non esse coloratum est consimi-
le Sortes inquantum albus et sunt eadem accidunt ac in uno tempore quod
tamen est sicut consimile in alio ita eius ad est consimile ac
in uno tempore quod cum sicut accidit in alio .s. cum callie sic
consimile quod sic homo quod callias est individuum hominis et
ipsi est corpore individuum hominis quod in concipiatur homo cum
callie inquantum albus in ista reduplicatione accidit quod
sic homo. Si .i. callias inquantum albus esset consimile quod
esset homo omne album est homo quare convenit alicui
inquantum talis convenit omni tali [illegible] ergo quod sic superio-
ribus accidunt inferiora accidunt .i. homini quod sit Sortes
quare tota essentia hominis posset salvari extra Sortem [illegible] homo
non accideret esse Sortem omnis homo esset Sortes inferioribus autem
non accidunt superiora sicut Sorti et callie non accidit quod
sit homo quare Sortes et callias non [illegible] sicut significatur per
modum .s. individuationis ipsius cum inferioribus superi-
us cum aliqua implicatione accidentali potest accidere supe-
riora non quidem per se immo inferioris sed per se immo impli-
cationis sicut callie accidit quod sit homo non quare callie est
quare albus ex quo patet quod ista expositio reducitur ad
superiorem. sicut .i. non unum per accidens [illegible] cum unum
si callie albo accidit esse hominem per album idest est dicere
quod callie albo accidat esse hominem quod dicebatur in
ista expositione et quod albo accidat esse hominem sicut
dicebatur in prima expositione solvit autem [¶] [illegible]
est dicere. est autem dubitatio. [illegible] dubiorum [illegible] est .i. quod
accidentium copulata distinguntur per additionem sic simum
distinguitur per nasum non .i. dicitur distinctum nasus simus di-
cendo quod nasus simus est nasus concavus quare ergo si
distinctum est idem quare dictum erit nunc in tribus distinctum sicut idem
sic distinctum et dictum ex quo vero .s. nasus simus quod
est distinctum sit idem quod nasus concavus quod est dictum
[illegible] intelligere quod [illegible] idem quod quare in [illegible] potest queri in
omnibus similibus [illegible] autem [illegible] in [illegible] quare [illegible] et
arguit ad utramque partem. Secundo certa parte concludit quod
dictum [illegible] non est in dictum tertio [illegible] ponit modos
[illegible] dictorum et quod modus non est concludit totum
precedens capitulum de dictione accidentium et [illegible]
[illegible] quare in [illegible] Si vero [illegible] est ibi quod [illegible] est dictum
primo ponit in [illegible] quare primo ponit dubitationem et arguit ad utram-
que partem secundo arguit ad partem oppositam ibi. Si non non. dicit ergo
primo quod [illegible] dubium est [illegible] utrum idem sit nasus simus
et nasus concavus. Si .i. dicatur quod idem est nasus si-
mus et nasus concavus idem est simum et concavum ergo
[illegible] idem est nasus simus et nasus concavus

idest simum et concavum sed ad destructionem consequentis simum
non est idem cum concavo ergo non est idem nasus simus et na-
sus concavus. Deinde cum dicit Si non non. arguit ad partem
oppositam dicens .i. [illegible] quod nasus simus non
idem quod nasus concavus quare simum dicit idem nasum
autem concavum non [illegible] sed arguit primo quare superponitur ad
[illegible] quod non [illegible] secundo quod [illegible] nasus disponitur [illegible] simum
[illegible] idem reponitur bis [illegible] idem nugatorie dicere simum
[illegible] intelligitur nasum cum dicitur nasus simus [illegible]
simus intelligitur .s. nasus concavus secundo quod dicitur nasum simum
idest est dicere nasum nasum concavum [illegible]
[illegible] quod si ponitur idem secundo quod simum et concavum sunt
idem. Si non non sed ponitur idem [illegible] istis vocibus quare [illegible]
intelligitur [illegible] simum [illegible] nasum quare
simum idest est concavitas in naso si vero dicatur secundo quod
non [illegible] dicere nasum simum autem si dicatur idem [illegible] bis
dictum et repetitur .s. nasus [illegible] si .i. simum resolvatur in
[illegible] et nasum [illegible] dicere nasum simum
idest [illegible] dicere nasum nasum concavum quare nasus [illegible]
[illegible] dictorum simum [illegible]
resolvitur in ipsum simum [¶] Queritur autem [illegible]
[illegible] ista [illegible] Si nasus simus est idem quod
nasus concavus ergo simum idem est quod concavum [illegible]
[illegible] potest [illegible] ad [illegible] quod
[illegible] primum [illegible] est [illegible]
[illegible] primum [illegible] est [illegible] distinctum et
dictorum primum [illegible] sic patet [illegible] et pars
talis est quod si duo [illegible] eadem sunt [illegible]
est eadem cum parte alterius [illegible] ad [illegible] pars quod relinquitur
sic eadem cum altera parte alterius totius puta si duo [illegible]
sic se habent quod utrumque componitur ex duabus partibus [illegible]
pars primi totius est eadem cum prima parte alterius [illegible]
cum [illegible] toto secundo quod [illegible] pars primi totius sic eadem cum [illegible]
parte alterius [¶] Queremus .i. de [illegible] autem [illegible]
est eadem [illegible] non. sic eadem [illegible] [illegible] est
divisa. ergo [illegible] non sic idem [illegible] non est [illegible] parte
simul [illegible] parte. [illegible] pars unius totius est divisa a parte
alterius ergo [illegible] totius non [illegible] eadem [illegible] partibus
alterius. ergo [illegible] toto. [illegible] presentabit [illegible]
Sic [illegible] est in proposito nam nasus concavus est [illegible]
totum compositum ex duabus partibus nasus autem [illegible] et
[illegible] totum [illegible] et [illegible] pars primi est eadem
cum prima parte [illegible] utrobique nasus repetitur [illegible]
primum totum est idem cum secundo toto secundo ergo quod [illegible] pars .s. concavum
sic eadem [illegible] parte alterius totius .s. simo [illegible]
[illegible] Sin [illegible] patet sic [illegible]
[illegible] idem sic nasus simus et nasus concavus
[illegible] differunt [illegible]
[illegible] ex dictorum ex [illegible] ergo [illegible] possumus [illegible]
[illegible] simile [illegible] .i. [illegible] dictorum
et distinctum [illegible] quod [illegible] idem [illegible] eadem
cum distincto quo ad [illegible] idest .i. dicere
[illegible] est unum [illegible] est [illegible]
[illegible] idest est homo et [illegible] sic dictum et distinctum ergo
[illegible] et [illegible] est dicere [illegible] ad
[illegible] ergo [illegible] est simus et nasus concavus. sic
dictum et distinctum itaque nasus concavus est [illegible] dictum

simum. secundo quod nasus sit genus quia prius per se. et concavum sit differentia. quia ultimo ponitur in ultima adderetur sicut id quod diffinitur. secundo quod id sit concavum et simum sicut diffinitum et ultima differentia diffinita, et hec sunt minora, planum est. Hiis duobus habitis, ergo sunt duo motiva ad propositum non deberent in predicamentis. patebit infra.

Queritur secundo an sit verum id sit concavitas et simitas. videtur quod non, quia concavitas in naso alicui est in ... simitas. sic autem ... ergo duo sunt idem omnino cum unum inest ... reliquum et hoc idem re. preterea in simum et concavum. secundo quod non est idem. [Ad oppositum] simum differt per concavum. ergo videtur quod simum secundum eum idem. dico quod dupliciter possumus venari quod simum et concavum non sunt omnino idem. primo quia non est certa aeritas. nam certa aeritas est quod dicat lineam adeo. igitur repletur ... et alia linea recta cum nec illa aeritas repletur aliqua sic et scilicet simitas ... concavitas quia simitas determinate adiacet concavitas et non dicit hoc esse sed non concavitas determinate adiacet omni concavitati. ergo in naso quod est in potentia. ... ergo sed quod concavitas dicat habitudinem ad omnes indeterminate. simitas autem ad unum determinate, scilicet ad nasum et ad hoc habitudo non sit. item per omnem modum secundum quod simitas non est idem omnino quod concavitas quia cum simitas est quedam concavitas velut veri dicitur concavitas est ... non est idem quod sunt simpliciter omnino diversa. hoc patet eadem parum diversa. secundum non idem sic differunt in tertio determinate. quod concavitas indeterminate dicit concavitas. hoc non determinate dicit simitas. et quia ... est quod dicit aliquale diversitatem quod concavitas ipsa sunt ad determinationem et partibus potest repertum in quibus non reperitur simitas non ergo omnino sunt diversa. hoc non videtur autem. si eadem sunt determinatum et indeterminatum ergo quod ... diversitas tamen quod concavitas potest reperiri in ... non in quo non reperitur simitas. [S]ecundo ad hoc veniendum est ... differentiam actuum. actuum non quod distinguitur secundum diffinitionem quod in diffinitionibus eorum. hoc tantum licet ... dicere id autem quod est actus in diffinitione scilicet ... genus. hoc in istis diffinitionibus non sic ... non ergo non dicitur sic non est ista diffinitio sed non dicitur sic simum est nasus concavus naturalis scilicet ad modum dicendo quod differentia necessario dicat ultimate ... diffinitum. hoc autem non potest facere concavum vel concavitas quia si concavitas esset ultimata differentia simum omne concavum esset simum quod est impossibile quia hoc concavum ... esset simum concavitas ergo scilicet ad modum generis. ergo non ... in quo convenit diffinitum cum aliquo. sic autem est genus in omnibus que in cognitione ... cum simo naturaliter et ... scilicet ad modum dicendi quod differentia illa ultima necessario que determinat genus ad specialem diffinitum sic sic autem ... in diffinitione actualiter naturalis non ... in concavum ad specialem simum. quia simitas non est omnis concavitas sed concavitas nasi. ergo ista sunt bona. patet quod non est idem dicere simum et concavum hoc non sicut idem dicere diffinitum et diffinitionem quia convenit verum. tamen non est idem dicere simum et diffinitum sicut non est idem dicere lapis et album quod non diceret sed non oportet quod dicat lapis album. hoc sicut id dicere simitatem et concavitatem nasi quia specificatus quod facit nasus. tamen non est idem dicere simitatem et concavitatem quia contrahit ipsius concavitas et quod tenet locum generis et contrahit. Ad argumentum in oppositum dico quod simum diffinitur per concavum non tamen quod id sit dicere unum et reliquum. sicut hoc diffinitur per alterum

non est idem dicere lapidem et dicere album sic non est idem dicere acceptum determinatum et indeterminatum ... scilicet non idem realiter cum est idem dicere unum et reliquum quia determinatio accepta in uno et indeterminatio in alio sic ... sepe dicitur ... Que [marginal: q. 21] [marginal: q. 22]
... aliquis videtur id sit nasus simus et nasus concavus. videtur quod non quia si id esset id erit simum et concavum. ... plus ... non est ... ut ostensum est in questione ... concavum. ergo ... [Ad oppositum] est philosophus. pro declaratione istius dico quod est quid est simitas quod concavitas nasi et potest id est nasus simus et nasus concavus immo simum ... est concavitas in naso. quod patet sic. quia non simum nec est concavum habet ex se indeterminationem ipsius concavi. ... determinationem aliquam potest esse concavum quod non est simum. sed ipsa indeterminatione aliquis aliquo est ... quod ipsi ... potest esse ... idem ergo est ... cum diffinitione. sed tollatur indeterminatio ab ipso concavo ita quod ipsum determinetur eadem determinatione qua determinatur simum. id quod simum et concavum. hoc non non sicut idem dicere lapidem et dicere album quia in determinatione alia tamen idem est dicere hoc et album sicut determinatur puta per id quod album hoc non sicut id simpliciter dicere simum et concavum tamen id est dicere simum et concavum sic determinatum puta per nasum. id ergo dicere nasus simus et nasus concavus. [A]d argumentum in oppositum dico quod quando ulla est non ... quia id est dicere alterum et hoc quod id sit dicere alterum simpliciter non ... quod concavum adiunctum naso dicat ... determinationem per quam simpliciter ... indeterminationem. ergo cum dicitur concavus accipitur concavum hoc habitudine determinata tamen autem per se sumitur accipitur in habitudine indeterminata sic ergo non ... id est simum et concavum cum habitudine determinata. ergo id est simpliciter simum et concavum sub habitudine determinata non ... sed est simum et concavum in naso sic nasus simus et nasus concavus quod id sit simpliciter simum et concavum. ... sic dominus obiciebat notandum quod probabat rationem ... fuisse totum in prima questione huius lectionis solvenda sunt ergo rationes.

[P]rimum motivum fuit quod simitas est id totum. ... per partem quia pars ... unius totius et ideo ... ergo ... quod concavum quod sunt partes unius totius est id quod simum quod sunt partes ~~primi totius et est id separari si totum~~ alterius totius. ad quod dicendum est quod partes primi totius dicuntur id separari si totum si accipiatur ut partes. si autem accipiatur quod ut partes actu quod sic eadem quod non ... totius cum autem tunc ... redemptionem partis cum alia parte. hoc non facit nisi magis accipiatur ut partes. sic autem non est in proposito concavum accepta parte non est pars talis totius. si concavum determinate accipiatur. verum quod ... id est nasus simus et nasus concavus. ergo id est simpliciter simum et concavum in naso. hoc tamen non ... quod id sit quod concavum simpliciter quia concavum simpliciter non plus convenit naso quam crure nec plus convenit ... in naso et simo quod ... [A]d secundum motivum dicendum est quod hoc concavum est in ista diffinitione sicut differentia ... sequeretur ... quia sic tamen est ... id est quod ... dicere diffinitum ... et ultimam differentiam. hoc quod concavum ... magis habet ... magis habet in diffinitione simi ad modum generis et generis ... specifici ... quod ad modum dicendi id non ... id ... dicere simum et concavum nasi quod sic dicere simpliciter

vltra quod est simum sunt dicit et 9cauu͂ ... ad naso cauitas non dicitur et bis et fiat nugatio cum d͛ nasus simus

simu͂ et 9cauu͂ sic plures sūt dāmē sic gͦ pꝫ q illa
duo mota ull'ꝫ oꝫ mote ⁊ max͛ ꝑ q duo dcī
uni est diffō actuālis in quo dissolue id q amis
hē mod' cōis ⁊ totū q cōe et 9cau͂ nō hꝫ cōdaꝫ
ꝑ cōpatas aī diffin nō obstante q tota diffō
eas sic cū illo tale ēunt est 9cauu͂ ipꝫ · n · est 9cā
uu ꝑ nasū. Consideret ab uno et̄ q simu͂ dr̄
hūt illes declarat ad nasū cauu͂ et nō dicat
id' bis ⁊ fiat nugō ē dr̄ nasus sim⁹ ut q sic
q similiū resoluat in sim͂ 9cauū ⁊ in sua diffō
resolue in nasū ita q simu͂ id' erit quat⁹ bis
9tinuitate · aī gͦ sūt ponat nasus ex pte ⁊ sel'
ꝑ resoluꝫ simu͂ in sua diffōꝫ · gͦ bis id' repeat
ad oppom simu͂ est passio nasi · gͦ aī q passio pdicet
poni dr̄ ꝑo sbo sū a ūgūa simū potest dr̄ de
naso sū aliq̄ nugōne seqntē · pro ij duo sunt
uidēa · p'mū ē q sigficat nōis ꝑ cm̄ · ē idupͦ dr̄
Sō ij declarō 9cludit q nulla nugō 9tīg ex ij
q dr̄ nasus sim⁹ nec per ōēꝫ q ē ntē 9cauu͂ et
simu͂ · ad cui⁹ p'mū nō est q ꝑ cm̄ · q sigficatū
nōis est q sigficat ipō q daꝫ est q sigficatū
i actu ucū q simitas sigt nasū ipō nō i actu
⁊ ecōūs actu q n ē nugō ē dr̄ nasus sim⁹ · dr̄ dem⁹
gͦ illd' dr̄ sigficatū ūm ēē in actu ē ūm ēē sip'
uē nō ēē ipō est uē ēē ꝑ q ⁊ nō dīmo aliūē
sigficati actu ē ūm sigficati simpl' uē ad sigficati
ipō est uē sigficati ꝑ quid illa gͦ sigficat i actu
q ē simpl' ad intellātū uel sic ē⁹ ⁊ dr̄ detur
spēi · un̄ spēs sigt gͦ ⁊ dr̄aꝫ in actu illa ad sigfi
catur ꝑ q̄ ecōpo ⁊ ūpō q nō sūt simpl' nō
pmo datur uel ·ḡ solū p q dr̄ addiꝫ ⁊ ū pmi
nasus ē detur simū ⁊ ūꝫ dr̄ itē actu ·ē ē
cui⁹ q p⁹ intellāuas ⁊ actual' actus n ē actu
q ūa nō est dr̄ actualiter ē actus ꝑ q dr̄ a
addicoꝫ ⁊ aliud ⁊ q · dr̄ uario intellū ūm ⁊ illa p
p⁹ ēē d intellā actus · sigo pꝫ pm dr̄ dēnd' n
ē dr̄ dr̄ sigficati uōis pōm 9ntrarie · 9q⁹
pꝫ ꝑ · s · q nō est nug̃ aī dr̄ nas⁹ sim⁹ si n · nas⁹
ē dē actu sigficatū simū bis pōnet in actu
nas' aī dr̄ nasus sim⁹ · s · sūt in se ⁊ sūt n
actu simū · s · in actu ē ē ots bis repe
ritaī ipē nasus sigficat a simo aī in pō ⁊ ꝑ q
nō faciet nugōꝫ sic ex pte nugatur simū aī
naso debilit · n · ꝑ imaginari q act⁹ uniat 9 actu
duo · n · act⁹ faciūt unū adīuicē · pō ā n unat
9 actu i mo id' q p⁹ erat i pō postea ē i actu
q gͦ act⁹ uniat 9 actu · ūa aī nas⁹ bis pō i act⁹
bis repeat ⁊ sic eēꝫ ibi nugō ⁊ ita adret · si
nasus eēꝫ d actu sigficatū simi · q aī pō n dū
9 actu i mo unū et id' q p⁹ sūt i pō · postea
est in actu nō faciūt duo sigficata · s · unū
io nō acciit nugō · sc̄ a ē d simitate · simitas · n
d ꝑ nāli suo sigficato ⁊ actuali nō sigt i uꝫ actu
tis q aī ista n actus hītum nec hīt adūm q q
uad'ꝫ ē ex nūm hītam⁹ ⁊ a q nō sigficat
⁊ importat ab itō actuitē q est i simitate aī nō dr̄
nuo sigt ꝑ n p⁹ aī ei nōiat ex pte ipꝫ ūm

ut aī dr̄ nas⁹ sim⁹ id q sigficatū nō dīmo i hac ad
sigficati i mo i id' q ūmō dīmo ⁊ pōli cīc · sic ex
pmit ūmo actuali ⁊ ib nō repeti cad eiusde
ꝫ id' q erat ipotatum ⁊ sigficatū ūmo u
sic ūa ⁊ ū est q i hoc dr̄ 9 ꝑ prosimal eēꝫ ūa in
naso · et ij nōm simitas sigficat nasū i actu · q · d ·
duo eēunt de actuali simitate · s · ꝑfuditas
et nasus ⁊ sic aīd' et semp repetitō q aī simitas
est actus in naso nō sigt nasū n ipō ⁊ id' q
aī dr̄ i actu n sūt nugō · q nō repetit id' bis ·
ū nō est qd' q ad est de actuali sigficato alic
sūt apponat sij nō simp in eo intelli · et ideo ē q
unus addicōne pōt separi res alia actualit cū
⁊ hīe est q aī ē de actuali ēē et sigficato hōis
· s · addat hōm ad hē intelli · et bis repetit a
ddō ij ā · s · semel in se et sūt in hōe de actuali
sig sigficato est · qn · n · ad est de pōli sigficato alic ꝫ
addatur nō semp intelli · q pꝫ addicōꝫ ūm dr̄
est illa pō ⁊ reducta est ad actū · un aī dr̄ simitas
sit a ūo ūo dr̄ intelli n actus actū ⁊ n ūo ꝑ
quid et mō pōli · aī q dr̄ nasus sim⁹ q ex pmit
ūm · s · nasus a simo solū aī ⁊ tali n actus ⁊
euacuat ille mo⁹ pōl ꝑ actuales expssiones ūi
et ex hoc ꝫ ꝑficiat · ꝑ q pꝫ dr̄aꝫ int̄ simū et 9cauu͂
nō actu nugō · s · n · simū hic defret a 9cauo
q actu qd' actu sigficaret ⁊ ipoitaret nasū ex
tali dr̄ bū accidet nugō dd nasus sim⁹ sꝫ q
dr̄ solū 9tingit ex sigficato sōn ib nō 9tīg ex ip
nugō. Ad arg̃m pꝫ solō q simu͂ 9tingat naso
nō tm intellō n id q ē de pncali sigficato ⁊ actuali
n ia dām est et io nō acc̄ nugō q nō resoluit
ad nasū. Cum aī dicat · ꝑ q moveus ē · ex alt pte
dōis pmo pre ūali 9cedit q diffō ⁊ q ē nō ē ꝑ actuānū
so 9cludit q ꝑ ē ūap · n · palam ·
gͦ pmo ita dām ē q si simū addat naso ut actu
dē nugō ꝑ q moveus ut 9cipimus q cē ꝑ ūsic
actualibꝫ · nam si hēant pōm q ꝑ est · ex ꝑ aꝫ diffō
id' dicetur bis et repetanes ēēde ū sic nisi
nauiūs ie nasus ⁊ ad ij illi naso ad si simū
Querere aīs unde suū · s · q actualia nō hīt q̄d
9 est dō est q aīn sūt sup' · q si simū addat na
so actu repetitō et dē et nugō ex quo 9cludit q
actualia nō hēnt q q ē · q · d · ui ⁊ dēde nugō qd'
nugō uitari nō pōt si actu ꝑte diffiniant · aī gͦ
ij sit incidens q nugo hī nō uitet aī dr̄ nasus
sim⁹ gͦ actuā ꝑte n diffiniunt · dedicet gͦ q sic
accidentia ꝑte diffiniuntur nō pōt uitari nugō io
diffiniuntur · aī utraq pō diffōnis ē de eēd dif
finiti et de actualite eius · s · cum pmū ꝑte spēs dif
finitur q quid spēs 9posita est ex utrꝫ ꝑte diffōnis
· s · gē et dr̄a sigo actualitꝫ ꝑte diffinitur aī i diffōne acci
dentis cadat sbꝫ · opterꝫ qd' ipm sbꝫ eēꝫ de eēntia
aliꝫ acētis ⁊ de p⁹ natura atqꝫ de ēē eius · sicut
ij eēꝫ q aī actus 9iungeret aī sbo nō possiꝫ uitari
nugō ex quo · n · sbm ēēt de actualitate actus
semp intelligeret in eo si cū ter' ēēꝫ bis repetē p gi
nabitur · n · q ōē ꝑte diffinitū ē q qd' ex g e q uꝫ

est de ratione eius. Si ergo simum sic est definitum cum definiatur per na-
sum et concavum, simum est eadem species composita ex naso et conca-
vo, quorum unum se habebit ut genus et reliquum ut differentia. Si ergo
est inconveniens variari non potest quod dicatur nasus simus, quia
id est per hoc supponere [illegible] simum sicut quod compositum ex
naso et concavo, quia compositum posset resolvi in partes
suas, simum poterit resolvi in nasum et concavum. Dicere
ergo nasum simum idem est quod dicere nasum concavum, sic ergo
processus in infinitum variari non potest contingere. Ergo philosophus vult
[illegible] actus non proprie definitur quia non proprie definire
est definitum per se. Videlicet esse de actu intellectus eius [illegible]
sic esse inconveniens variari non possit dicendo nasus simus.
Quia ut clarius videatur notandum est quod proprie definitum et definiti
[illegible] quod definitum et definitio est per eam quae sunt de essentia eius, quia
proprie definitur quod est definitum per essentiam et per additionem essentiae.
Tale autem est actus quod definitur per suum actum et per
ipsum subiectum, id est actus qui potest ex definitione possit
esse essentiale eius. Unde inconveniens est de essentia essentiae, sed est addi-
tum essentiae. Et ideo est additum essentiae et non est essentia.
Ideo non est de actu intellectus accidentis et quare sic est ideo
non est inconveniens si actu addatur sicut cum accidente dicimus
nasus simus. Deinde cum dicit: palam vero: postquam
conclusum est quod accidentia proprie non habent quod quid est et definitionem, hic
concludit quod solius substantiae est definitio, dicens: ex quo ostensum est quod substantia
[illegible] est actus et ex quo accidentia non habent proprie quod quid est, videtur quod
solius substantiae est proprie definitio. Alia vero praedicamenta proprie non
definiuntur, cuius ratio est quia definitio eorum est ex additione,
quantitatis et qualitatis in partes ex additione [illegible] non
[illegible] contingit definire ipsum in proprio suo modo. Definitio
non ex additione vocatur illa quae est proprie definitio
contingit [illegible] id bis dicere. Si ergo accidentia definiuntur
ex additione, quae sic est proprie definitio, relinquitur quod
accidentium [illegible] non est proprie definitio sicut
nec in partibus. Notandum est quod continuatio philosophi, scilicet quod substantia proprie
definitur, [illegible] duas propositiones. Prima est quod
id est proprie definitum quod est definitum sine additione.
Secunda propositio est quod sola substantia talis est ex quibus concluditur
quod sola substantia definitur proprie. Prima propositio patet quia definire idem
est quod essentiam rei declarare vel ipsam rei essentiam et naturam per
essentialia eius. Id ergo proprie definitur et declaratur cuius essentia
explicatur per essentialia eius. Si autem contingat quod expli-
cetur per aliquid additum essentiae, explicatur per essentiam et addi-
tum essentiae. Tale autem additum essentiae videatur alienum ab
essentia. Explicatur quodammodo alieno et improprie et sic
in improprie definitur. Patet ergo prima propositio. Secunda propositio est quod
sola substantia definitur sine additione; hoc sic patet: sola
enim substantia est ens independens ab alio ente et ideo potest
definiri sine definitione alterius entis, ita quod essentia substantiae est
essentia non addita essentiae et ideo explicatur et definitur per sua
quae sunt genus sive actus et propria sive dependentiam eius
ens in comparatione ad alterum ens, scilicet ad ens simpliciter, et quo-
modo definiuntur secundum modum essendi, sic est eius ideo
[illegible] ad essendum definitur et additione entis.
Deinde cum dicit: similiter quod quid est: quasi superius [illegible]
quod solius substantiae est proprie definitio, addit quod nullo modo definitio
est accidentis et quod [illegible] simpliciter [illegible] philosophus [illegible]
definitio est prius accidentis et quo modo dicitur quod definitio

lacius quod definitiones non dicuntur univoce, non uno modo ut dictum
est, et ita quod sit aliorum accidentium. Sed quod ut definitiones vel quod
quamvis non sint univoce et eadem definitiones, videtur quod definitio
dicatur per prius et posterius, ita quod per prius definitio est substantiae et per
posterius est accidentium. Quod [illegible] per prius nullius est definitio
nisi substantiae, simili modo quod quid est esse simpliciter est solius substantiae.
[illegible] quod potest esse accidentium. Notandum ergo declaratio(nem) philosophi
[illegible] quod [illegible] dicat quod accidens non univoce definitur sed magis
definitione [illegible] definitio non est de ratione eorum quae
dicuntur univoce nec de ratione eorum quae dicuntur aequivoce, sed de ratione
eorum quae dicuntur per prius et posterius, ita quod per prius est substantiae et per
posterius est accidentium. Notandum est quod in uno modo dicitur quod dictum
univoce [illegible], quod autem in multis [illegible] dicitur quod quam
dicit aliam et aliam rationem, quodammodo ambiguo dicitur
quod nec omnino erat intellectus et ad [illegible] quod est simpliciter et
unum. Et ideo quod uno modo est quodammodo [illegible] est [illegible]
quod alio et alio modo est quodammodo univoce est [illegible] ita
est sicut hic patet quod definitiones non dicuntur aequivoce sed
alio et alio modo. Deinde cum dicit: quod quidem igitur est definitio: con-
cludit totum id quod dixit in isto capitulo dicens quod
definitio sit ratio declarans quid est et quod quid erat esse
rei [illegible], quod quid erat esse et definitio erunt solius substantiae
sive sicut aliorum quae sunt accidentia maxime
tamen substantiae et primo et simpliciter est [illegible] et hoc totum palam est et
manifestum ex praedictis.

Utrum autem idem est aut alterum quod quid erat esse et unumquodque. Postquam philosophus quaesivit
quorum est quod quid est et quod quid erat esse et ostendit quod substantiae, hic
quaerit utrum quod quid erat esse sit idem cum eo cuius est. Dividitur in partes quia
primo quaerit quaestionem, secundo eam solvit, tertio ex solutione solvit quaedam
elenchum sophisticum consuetum fieri in tali materia. Secunda ibi:
singulum (?) vero non. Tertia ibi: Sophisticas autem elenchos.
Quaerit ergo primo quaestionem dicens: ita dicendum est utrum quod quid est proprie
sit verum et unumquodque hoc quod quid erat esse et singulum
[illegible] quod quid erat esse sint idem. Perscrutandum est hoc nam utile
fiet ad quaestionem de substantia rei. Notandum est quod quidditas rei idem
est quod substantia rei. Sic ergo quaerere de quidditate rei est quaerere
de causa substantiae et eius formalitate et manifestatio ipsius quod
quid est [illegible] cum eo cuius est manifestatio est quod substantia rei est
idem cum eo cuius est. Unde ergo dixit philosophus quod hoc de quidditate utile
fiat ad quaestionem de substantia et cognitionem [illegible] quiditatis ad cognitionem
substantiae rei. Deinde cum dicit: singulum vero: ponit solutionem
quaestionis et dicit quod proponit solutionem distinguens
in quibus est idem et in quibus non. Secundo reddit sic solutionem eam
manifestando, secunda ibi: In dictis autem per se. Primo ergo dicit quod
posito quod in quibus non idem est quod quid erat esse cum eo cuius
est, secundo in quibus non, secunda ibi: In dictis igitur secundum
accidens. Dicit ergo quod quaestio est utrum quod quid erat esse sit idem
cum eo cuius est. [illegible] singulum vero idem est
[illegible] quod quid erat esse, id est substantia rei, et id
est unum quod cum suo quod quid erat esse. Est ergo ratio philosophi
[illegible] id est substantia rei et quod quid erat esse est, sed unumquodque
idem est cum sua substantia. Ergo idem est suo quod quid erat esse. Notandum est
ut [illegible] videlicet quod substantia vel essentia rei et ipsa res [illegible] idem
sunt. [illegible] solo modo [illegible] ad [illegible] essentia quae est
prima forte entis vocatur [illegible] vel quidditas quae est
certificativa totius rei, sic ergo idem est essentia et quidditas
[illegible] non differt aliud essentia ergo differt aliud quod est

Deinde cum dicit: modus itaque per accidens etc., [illegible] in quibus quod erat non videtur esse idem cum eo cuius est, et dicit quod primo ponit intentionem suam, secundo eam probat, [illegible] sicut idem est homini esse. Dicit ergo primo [illegible] quod res non differt a sua [illegible] ratio quod quod erat esse in his que dicuntur per accidens videbitur esse diversum quod quod erat esse albo, eo quod [illegible] alteri est albo, id est homini albo, et eo quod esse albo homini, id est esse quiditatem albi hominis. Deinde cum dicit: [illegible] non idem homini esse, probat quod dixit omnibus quod in [illegible] que sunt per accidens idem esse quod quod erat [illegible] cuius est, et dicit quod primo posuit probationem suam, secundo [illegible] motio quo posset aliquis movere ad ponendum oppositum intentionis sue, ibi: non idem albi ut dicitur. Ponit ergo probationem dicens quod [illegible] quod erat esse hominis albi et hominis alterum est, sicut non esset idem esse quiditatem hominis et esse quiditatem albi hominis, quod est impossibile. Secundo [illegible] Querere autem [illegible] quomodo [illegible] non idem est esse quiditatem hominis albi et hominis. Secundo idem est esse quiditatem hominis et hominis albi [illegible] quod dupliciter possumus venari. Primo est ex intentione philosophi intendit non [illegible] eadem non de omni unitate [illegible] [illegible] non intendit dicere quod esse hominis albi sit idem [illegible] hominis [illegible] per modum quod quod erat esse [illegible] intentio [illegible] esse quiditatem hominis albi est idem cum [illegible] non omnino sed per modum quod quod erat esse [illegible] sit esse quiditatem hominis albi est esse quiditatem hominis [illegible] idem est cum eo [illegible] quo quod quod est ipsum est idem cum eo [illegible] non differt esse quiditatem hominis albi et ipse [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] quod [illegible] [illegible] est et idem [illegible] non est quod quod est et idem [illegible] non differunt [illegible] quod quid est ita quod possit dici quod ipsum cuius est quod quod est [illegible] quod [illegible] [illegible] quod quod est [illegible] quod ipsius quod quod est [illegible] alterius quod quod est [illegible] abire in infinitum [illegible] [illegible] quod quod est ita quod possumus dicere quod ipsum quod quod est et ipsum cuius est sit idem quod [illegible] in uno [illegible] quod dicitur quod quod est [illegible] ideo essent idem quia sunt unum [illegible] [illegible] quod est quod quid est sequeretur quod ipsum quod [illegible] [illegible] quod quod est [illegible] quia sic [illegible] in infinitum tale. [illegible] quod quod est [illegible] [illegible] idem [illegible] et sic erat abire in infinitum in [illegible] formalibus quod [illegible] in solis [illegible] [illegible] ergo [illegible] non est quod sic sit divisa nec quod sic sint eadem sicut tamen est [illegible] quod [illegible] sit eadem non [illegible] quod quod est [illegible] eadem sicut quod est ex una parte [illegible] ex altera. Itaque esse idem aliquando per modum quod quod est idem quod esse quod quod est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] idem homini per modum quod quod est idem quod dicitur quod [illegible] quod quod est hominis. Sed [illegible] [illegible] probatio philosophi [illegible] non esse quiditatem hominis albi est idem homini per modum quod quod est [illegible] quod sit quod quod est hominis [illegible] est non differt quod quod est hominis et quod quod est hominis albi [illegible] quod est hominis [illegible] simpliciter quia [illegible] quiditatem accidentis sit [illegible] [illegible] ex accidente [illegible] non potest esse intentio quiditatis [illegible] absolute simpliciter [illegible] idem cum eo [illegible] Deinde cum dicit: non idem homini et albo homini, [illegible] quandam motionem qua aliquis possit movere ad credendum quod idem sit quod quod erat esse accidentis [illegible] et primo ponit motionem dicens per eos idem est homini et homini albo, [illegible] sequi quod idem sit albo homini et homini quod quod erat esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eadem [illegible] per accidens eadem simpliciter et per modum, [illegible] idem sicut albo per accidens [illegible] [illegible] eadem simpliciter et per modum quiditatem [illegible] [illegible] accidente [illegible] idem simpliciter [illegible] per modum quod quod erat esse [illegible] quod extrema accidentia que respiciunt [illegible] [illegible] de eodem [illegible] essent idem quiditatem [illegible] [illegible] est non [illegible] extrema. [illegible] extrema accidentia [illegible] eadem [illegible] simpliciter sed forte videtur [illegible] extremitates [illegible] extrema accidentia [illegible] de eodem [illegible] [illegible] per accidens sicut esse album et esse musicum [illegible] de eodem [illegible] sunt eadem per accidens [illegible] quod sunt eadem per se et simpliciter.

Ad maiorem evidentiam omnium predictorum duo [illegible] [illegible] [illegible] quod sit causa [illegible] philosophi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] philosophi [illegible] [illegible] [illegible] Quantum ad primum [illegible] quod intentio philosophi est quod in ente per se idem est quod quod erat esse cum eo cuius est, non autem in ente accidentali [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quibus [illegible] dictum est. [illegible] per se [illegible] quia [illegible] quiditas sive substantialis sive accidentalis [illegible] [illegible] [illegible] idem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est per [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] est [illegible] accidentale [illegible] est quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accidentale quia [illegible] est per [illegible] per modum quod absolute quod accidentale est per se [illegible] [illegible] per modum quod absolute [illegible] per modum quod quod est [illegible] quale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] eadem per accidens [illegible] solum negat quod non [illegible] eadem per se

apllo a' se pse in primo mo (ee a' pse ip° in tercio p
mod' q' id est p(er) se g° p(er) m(odu)m declarand(i) s(cilicet) q(ui)ntu(m) modu(m)
p(er) se est q(uod) predicata tam alia et accidentalia s(e)c(un)d(u)m
q(uod) dicitur q(uod)...
[illegible]

quid g° dic(it) id q(uod) est sic id ...
p(er) mod(um) ...
[illegible]

Queritur a(utem) ... quid
est accidentale ...
[illegible]

platonica. Probandum est quod Plato ponebat sic. Ponit si
prius quod formalitates rerum et quidditates sunt separate ab hiis
quorum sunt formalitates et quidditates. Ita quod secundum opinionem platonis
scilicet quod quedam sit per participationem et quedam per essentiam et illam
que est per participationem non causat ipsa que est quidditas et formalitas. Illa autem
que est per essentiam non causat formalitatem et quidditatem. Ponebat
autem quod hec formalitas et hec essentia separata est ab eo
cuius est essentia et formalitas. Et similiter erit tunc in predicamentis per
se quod quid est erit divisum ab eo cuius est sicut humanitas
ab eo cuius est. Sequeretur ergo quod aliqua essent ydee priores
formaliter sive ille a quibus prima ydea est talis per participationem.
Opinio autem philosophi ponit quod formalitas rei et quidditas eius non est
separata a re immo idem est quod ipsa realitas rei et ideo omnis formali-
tas et quidditas secundum ydeam ipsa ydea scilicet per se et prima non est a alia per
quam causatur per se per essentiam et hoc est quod dicit infra, quod si
non sunt alie ydee priores per essentiam participate sicut ipse
prima ydea secundum omnis ydea et omnis quidditas. Necesse quod ipsa formalitas
et quidditas non sit aliena et divisum ab eo cuius est quiddi-
tas si non compositum eadem illi. Deinde cum dicit si non aliena
probat consequentiam, similiter priores et dicit in hoc per secundo
nes quas ponit scilicet ubi quod sunt bono esse et animal esse
non inest bono. Intendit autem in tota ista probare
philosophus quod quidditas et formalitas rei non est separata ab eo cuius
est contra modum quo ponebat Plato. Et est prima ratio talis si
quidditas et formalitas rei est separata ab eo cuius est scilicet
quod res cuius est quidditas sciri non potest, hoc est falsum
et impossibile. Ergo et primum. Et hoc est hec ratio secundo patet quod primo hec
consequentia si quidditas rei est separata a re ergo de re non scitur
ipsa separata erit. Et ideo probat eam similiter. Secundo
dicit ergo primo quod si aliena est ipsi bono et quidditas boni sive esse
quidditatem eius et etiam esse quidditatem animalis et esse
quidditatem entis sicut est et ideo alie ydee et ydee
preter dictas ydeas priores ille quod ille sunt dico si ille quid-
ditates sunt quidditates. Si igitur ille ydee erunt alie ab
[illegible] et separate ab illis, scilicet quod tales ydeas [illegible]
est [illegible] non sunt entia nunc et de quid-
ditatibus absolute et separate ab eo cuius est quidditas.
Si ipsi bono non existit quidditas boni nec ipsi bono
esse quidditatem boni. Deinde cum dicit scientia non preter
aliter, probat consequentiam illam. Dividitur in duas partes.
Prima ostendit quod si quidditates sint separate res nesciuntur, secundo
quod quidditates non sunt entia, probat secundo primam scilicet quod res non
erit scita dicens scientia enim huius rei est ex hoc quod scitur quod quid est
eius sicut scientia boni est ex hoc quod scitur quid quod est eius sicut scientia
~~boni est ex hoc quod scitur quid quod est boni~~. Sicut est de bono ita
similiter est in aliis quod quid est vel non est separatum. Sed si esset
non posset sciri res cuius est, id est quod quid est. Quod eadem cum ratio-
nis quod ex hiis res scitur quando intellectus percipit realiter et
quidditatem eius non ex hiis quod percipit aliquid extrinsecum
aut ab separatum, sed non id quod percipit ab intellectu esset
separatum ab ipsa re. Scire id non est scire aliquid ipsam
est scire ipsam rem. Si igitur ita esset quod ipsa quidditas
rei esset separata a re, scire quidditatem rei non esset scire
ipsam rem, et tamen res non scitur nisi per quidditatem. Cum
per quidditatem non possit sciri, sicut autem est a philosopho ad quidditates
separatas sic res non scientur. Deinde cum dicit et formalitates hic. Quiddi-
tas est quedam essentia nisi quedam essentia non habet quod sit non res

cuius est quidditas erit igitur nexus et [illegible] intime quidditati id
cuius est quiditas quod ipsa quiditas non habet esse in eo cuius est
quiditas. Et eodem cuius est quiditas non habet scientiam sciri nisi
per quiditatem. Si igitur quiditas ponatur separata ab eo cuius
est quiditas, inconveniens sequitur. Exceptio quiditas
scilicet quod non habebit esse quod non habet esse in eo cuius est quiditas
prius et separata ab illo. Et ideo concludens scilicet exceptio cuius
est quiditas scilicet quod non scietur, quod scire rem est scire aliquid
in essentia rei non ad separatum ab ea. Hoc dicit [illegible] inconveniens ten-
git philosophus dicens quod si quiditates ponuntur separate, hec autem quiditas non
erit scita. Hoc autem non est entia. Deinde cum dicit quod
sicut bonum, ponit secundam rationem dicens quod si quiditas boni est
separata a bono non est id quod ipsum bonum. Eodem modo quiditas en-
tis est separata ab ente non est id quod ipsum ens et eodem
modo quiditas unius est separata ab uno non est id quod ipsum
unum. Eadem non est ratio de uno et de omnibus omnia non
[illegible] omnia scilicet id cum suo quod quid erit
esse vel nullum est id. Si ergo quiditas entis est separata
ab ente non est id cum ipso [illegible] nullum autem est id quod sua quid-
ditas est. Ergo id plus nichil. Si quiditas boni est separata a bono
ut ponebat platonica, ergo quiditas entis separata ab ente
quod eadem ratio est de uno et de alio. Si igitur quiditas entis est separata
ab ente ergo quiditas cuiuslibet est separata a quolibet quod est im-
possibile. Notandum est secundum philosophum quod quedam quiditas est aliqua
entitas nisi sit quiditas entis eo modo quo licet quiditas non
capitur entitas, ita quiditas eius entis est aliqua entitas
separata. Secundo est igitur inter eius entitatem [illegible] hanc
entitatem ponere igitur quod possit esse ens sine entitate contradictio est
ponere quod aliquid ens possit esse ens sine sua entitate. Et hoc est quod dicit
philosophus quod non ens [illegible] non est sua entitas. Ergo nullum erit sua
entitas. Deinde cum dicit amplius cui non bonum. Ponit tertiam ra-
tionem ~~dicens sic id est bonum~~ [illegible] quod primo ponit rationem dicens
sic vero bonum cui inest quiditas boni id est non bonum, a quo
est separata quiditas boni. Si igitur bonum non inest esse boni, id est
quiditas boni scilicet quod bonum est non bonum. Et concludit
consequens inconveniens philosophus dicens, ponatur [illegible]
id est unum benignum [illegible] benignum id est quiditas benigni
et bonum esse bono id est quiditas boni. Similiter in omnibus
id est quod quid erat esse [illegible] non dicuntur per se sunt
prima et dicta [illegible] ponere quiditates separatas. Suffi-
ciens est [illegible] quiditas [illegible] si non ponatur species (vide)
separate; et si ponantur species separate magis forsan suf-
ficiens est quiditas quod species. Deinde cum dicit [illegible] inest
plures quiditates [illegible] opinionem Platonis [illegible] sic ponentem
esse sine sua formalitate esse et non esse sicut si poneret
album sine albedine esse album et non album [illegible] dicit
philosophus quod si quiditas boni esset separata a bono esset bonum et non
bonum. Deinde cum dicit [illegible] quod si ponerentur quiditates sepa-
rate [illegible] aliquis res habet esse per suam quiditatem formali-
ter [illegible] res habet esse suum formale per [illegible] non habet esse
formale per se [illegible] ponere quod aliquis res
habet esse per se quod quiditas rei est [illegible] et id est quod res
et hoc est quod dixit philosophus [illegible] esse per se
[illegible] id est quod est cum eo cuius est. Deinde cum dicit [illegible] quod
platonica ponebat quiditates separatas [illegible]
[illegible] non esset sufficiens ad [illegible]
excludit philosophus dicens [illegible] quod quiditates [illegible] sufficiens

cientes sunt ad sciam, et magis quam species separate. et ideo potest
esse quod scire rem est scire [illegible] et quidditatem eius. ita non potest
esse nisi ponentur [illegible] si non ponentur separata scire
ipsam nisi [illegible] ponens ergo [illegible] ad
sciam [illegible] dicit ponere esse separatam ut facit. Deinde
cum dicit similiter palam. ponit quartam rationem dicens quod
si [illegible] sunt [illegible] eo modo quo ponebat plato scilicet .i. ista
[illegible] non est ista [illegible] quod habeas illas quas nominat
[illegible] est non [illegible] de illo .i. de ista [illegible] si non di
cerent esse [illegible] principiorum. est ergo [illegible] plato [illegible]
[illegible] non sunt [illegible] et quiditates [illegible]
[illegible] non possunt esse et quiditates [illegible] sunt
[illegible] dicatur [illegible] de eis [illegible] non potest [illegible]
[illegible] principiorum [illegible] circa [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit
[illegible] concludit [illegible] dicens
quod [illegible] est [illegible] quod ipsum quod quid erat esse et unum
[illegible] quod quid erat esse est unum et idem non per accidens
[illegible] per se et per modum [illegible] et quod scire unumquodque est
scire sicut quod quid erat esse [illegible] expositum [illegible]
[illegible] quod quid erat esse. Deinde cum dicit per accidens vero
[illegible] postquam philosophus manifestavit solum predicatum in dicendo
per se. hic manifestat etiam in dictis per accidens dicens sic
[illegible] quae per accidens dicuntur sic
[illegible] et album non est [illegible] quod ipsum quod quid erat
[illegible] est et unum et idem [illegible] dupliciter significat [illegible]
[illegible] ipsius quod quid erat esse [illegible] est [illegible]
[illegible] dicat [illegible] accidens [illegible] ipsum acci
dens sicut album vel musicum. [illegible] ergo dicit quod ipsum [illegible]
[illegible] quod quid erat esse [illegible] non est idem [illegible]
[illegible] non idem [illegible] et esse album [illegible] non idem est [illegible]
ad modum quo [illegible] est idem est [illegible] passioni [illegible] ad modum
passionis et accidentis [illegible] ergo [illegible] philosophus [illegible]
[illegible] per se predicatur [illegible] est unum
[illegible] per se [illegible] est quod non dicat aliud [illegible]
[illegible] predicatum [illegible] forte dicat [illegible] predicatur
[illegible] ipsum predicatum [illegible] est [illegible]
[illegible] ad modum passionis et acci
dentis non idem [illegible] per modum quid et per se [illegible]
significare predicatum [illegible] quod aliud [illegible] predi
catum et [illegible] est [illegible] per modum quod [illegible]
[illegible] accidit [illegible]
[illegible] accidentis [illegible] predicatum de suo
[illegible] est idem [illegible] non [illegible] quod sint
passiones [illegible] idem sint. [illegible] hunc [illegible]
non [illegible] modo est quod [illegible] predicatum [illegible]
idem [illegible] modo [illegible] quod patet in nomine et diffinitione [illegible]
accidentia [illegible] modum. quod predicatur in nomine [illegible]
[illegible] quod predicatum [illegible]
predicatur nomine [illegible] diffinitio [illegible] diffinitione
[illegible] predicatum accidentalia [illegible] de
nominant [illegible] diffinitio [illegible] de diffinitione [illegible]
[illegible] unum esse [illegible] ergo sic est [illegible] predicatum
[illegible] per modum et simpliciter eadem [illegible] est
[illegible] predicatur per se idem est [illegible] predicatum
non accidentaliter quod predicantur nomine et non diffinitione [illegible]
eadem per quid quod nomine [illegible] et per modum passionis. [illegible]

eadem simpliciter .s. per modum diffinitionis [illegible] Deinde cum dicit absur
dum autem apparebit. postquam ostendit quod quidditates rerum que per se sunt
non sunt separate [illegible] ab illis [illegible] quod ponere [illegible] ab
[illegible] est .s. ponere quidditates separatas [illegible] rationes [illegible]
[illegible] non [illegible] Deinde cum dicit absurdum autem apparebit [illegible] erat ita
[illegible] est [illegible] quod non sunt quidditates separate [illegible] ab his
quorum sunt ponere [illegible] separate. absurdum apparebit
[illegible] quidditates separate [illegible] est impossibile [illegible]
[illegible] quod erat quod erat
[illegible] esse ipsi [illegible] quod est quod quid est
[illegible] quantitatis [illegible] ab eo
est quiditas quod non est unum [illegible] non plures immo [illegible] est [illegible]
quod quid erat esse [illegible] esse eadem cum eo cuius sunt [illegible] esse [illegible]
illorum est ergo [illegible] philosophus [illegible] absurdum quod quiditas
rei [illegible] ab eo cuius est quiditas [illegible]
[illegible] quod quid erat esse est [illegible] rei [illegible] rei non potest
esse [illegible] nominis [illegible] ab eo cuius est [illegible]
quod [illegible] absurdum quod [illegible] nomine nomine [illegible] est [illegible]
[illegible] nomine [illegible] nomine [illegible]
nominis [illegible] aliter [illegible] philosophus quod
[illegible] quidditas [illegible] quidditas rei
est quidditas [illegible] absurdum quod [illegible]
rei sit [illegible] ab eo cuius est [illegible] non est quod philosophus dicit [illegible]
[illegible] quod quid erat [illegible] esse eadem est eo cuius [illegible]
[illegible] accidit [illegible] de quadam [illegible]
[illegible] quod ipsum quod quid erat esse idem est [illegible]
Deinde cum dicit accidens non solum. [illegible] quod [illegible]
[illegible] unum [illegible] per accidens non potest [illegible]
[illegible] quod quid erat esse cuius idem [illegible] non potest [illegible]
non solum est unum quod quid erat et cuius est omnino [illegible]
[illegible] est eadem [illegible] unum [illegible]
[illegible] non est unum per accidens [illegible] eadem est [illegible]
[illegible] est unum [illegible] eadem est
[illegible] esse divisa [illegible] quod non quod duo individua
[illegible] specie [illegible] divisa sunt ad invicem [illegible]
species [illegible] ratione generis [illegible] ab invicem
[illegible] est quod esse idem [illegible] esse duobus modis
[illegible] quod aliquando duo [illegible] ratione [illegible]
sic duo individua [illegible] specie [illegible] genus [illegible]
[illegible] unitas [illegible] divisionem [illegible]
divisione [illegible] non quod [illegible]
[illegible] quod unum est [illegible]
eidem et unum [illegible] eo [illegible] et [illegible] ad
[illegible] divisionem [illegible] quod non [illegible] unum [illegible]
reliquum [illegible] et hic est quod dicit philosophus quod ipsum quod
quid erat et [illegible] est unum [illegible] quod unum [illegible]
[illegible] ad [illegible] unitas [illegible]
Deinde cum dicit amplius sicut [illegible] dicit
quod sicut [illegible] quidditas ab eo cuius est quidditas est abire
in infinitum [illegible] quidditas [illegible] esse [illegible] quidditas quod
[illegible] quod [illegible] eadem [illegible] quod habebit aliam quidditatem
et sic est abire in infinitum [illegible]
[illegible] unumquodque idem et unum [illegible] quod
[illegible] duo [illegible]
[illegible] quidditas [illegible] est quod quid est
[illegible] quidditatibus est abire in infinitum [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod [illegible] ergo [illegible]

[illegible]

[illegible]

rōne m^e aliā q̄ditas ꝑt hēc quidi^tes rōe a^c for^e n^e q̄ e^t
q^t aliꝰ rōe m^e n^o oꝫ q̄ dat ol. q̄ a^t q^t a^e rōne for^e ol
q^t. ꝑ una gn̄abim^r g^o q̄ iōi q̄ꝫ q̄di^te duo c^e. s. q̄ditas
et ini^c neo fōm i q̄ditas iāh nō ꝑ uta oṗoīta ul'
simp^l iuē neo m^eꝫ rōe g^o m^e p^s g^l ōre q̄ inīc
q̄di^te si. n. q̄ditas sit iū oṗoīta q̄di^teꝫ hēbit sip^e
ad q̄ resolue^r. n̄ ai liꝫ a^t g^l rōe forme. si. n. q̄di^a oṗo^e
ōnet hēc q̄di^teꝫ i q^u q̄ditas tē dret oi q̄doꝫ^n. a^co g^o
nīo q̄ditas hꝫ quidi^teꝫ. l. rōne m^e a^co m n̄. s. ice
for^e i g^o est m^o m^o saluandi | aliꝰ mo^d eli onldi
q̄ q̄di^tas n̄ est quiditas oplētā ita q̄ q̄ditas n̄ ē
resolu^r ad quidi^teꝫ opleteꝫ p^e ai q̄di^tas ēē q̄ditas
i oṗletā. ad c^e enī^aꝫ nō^d ē q̄ q̄ditas nō ē ꝑfectū spēi
spālissime. quiditas. n. ꝑfē ē rei hēc ēē distīcto et spe
cifico ai g^o distīctā et spēafitā nīsi n^i i spē spālis
sima sola spēs spālissima hꝫ q̄di^teꝫ ꝑ ēē oṗletā hō
ēē ai oṗleto et dīmito ꝑ ēē aliq̄ q̄ditas g^in^e q̄ꝫ
g^o ita ē q̄ qui^tas oṗleta solū est spēi sic ita spēs
nō ē resolu^r ad aliaꝫ q̄di^teꝫ oṗletā ꝑ hūc mod^d q̄
ditas n̄ ē qui^tas ꝑ hūc mod^d fuit p^m a^m p^h s
tactū sicut aliq̄ duo hūt dūi^tas q̄di^tes oṗletas
oꝫ q̄ sint diuisa inī^e se a^o nīo ꝑt itelligi q̄ q̄ditas
oṗlete sit q̄ditas i oṗleta q̄ i^a nī q̄ditas spēi
ē resolu^r ad q̄di^teꝫ g^is. sa^d tā q̄ n̄ ꝑfē, oꝫ te^n sen
dire q̄di^tes i nō ut dām ēs illa ead quiditas cu
importat a g^e et dat^r intelli hō ēē ofūso i oṗleto
dat^r intelli a^e hō i nō oṗleto i distīcto erit ea
ead qui^tas uariatā penes mo^d et id ōiꝫ non
n^e aꝫ ꝑcessus ꝑmi ar^a a^p q̄ nō se^r q̄ talia diu
sa quo arguēte diuisas res i nō una et ead^d
res ē hō q̄di^te spēi et g^is ꝑꝫ g^o q̄nō ē q̄di^tas qui^tas
et q̄nō nō | Ad ar^m ad^d q̄ q̄ditas hēc ai ēs q̄g^o co
nis i^r actiā n̄ q̄ p^o o g^nosc^r actiua. [illegible] spē
ssa. nō a^r ai ēs q̄g^o ōis. q̄nī illa cog^no possit re
solui ad p^ui^a sua | s^i q̄ditas ꝑū hāc. ul' ꝑt d^i
q̄ quiditas illa que ē ēs q̄g^o ōis ē q̄ditas spe
cifica q̄ itellē^r nō q̄stit don^c cog^stat rē hō ēē
spēafica ip^m ai ēē ēm q̄g^o ōis nō ar^l q̄i possit
resolui ad q̄ditateꝫ g^is | s^ꝫ hū ar^l q̄ n̄ ē reso
lu^r ad q̄di^tes iferiores i hē ē ūni q̄ spēs spālissima
n̄ diui^r i for^s n^e i q̄ di^tes ad ar^m ꝑ p a^d pte ꝑꝫ q̄ pla

Ex aut q̄ fiūt i c^e. postq^ȝ o^r p^hs q̄nō | s^a
seꝫ q̄ q^e ē i qui^tas ad id c^e ē hicult^e aūde q̄nō
seꝫ q̄ q̄e^e i q^r qui^tas ad g^ioꝫ et corruptioꝫ. videbat^r
ei p^lo pone q̄ d^e quidi^tes se^te quas uocabat y
deas. ertiū ēē sēe i g^ioīs. q̄ nō sine ēē sēe ai
est i pte^n ca^o i h ea ad est | q̄nō sēe ēē g^nonis. ita
q̄ p^hs fūpta occasione ex oṗione p^lbis po
nītis q̄d q̄di^tes separate sēe ōio g^nonis co^u ista^d
ca^m facit de g^nione for^e et quidi^tas i diuidi co^n
istd ca^m i tres p. q̄ p^o o^r q̄ for^e et q̄di^tes p se
nō g^nant so o^r q̄ nō sēe ēē g^nonis n^e requirit^e
for^e sēe ip^a g^noꝫ. cuo moꝫ q̄cā dubia ēē g^noes
for^e. s^a. d. ut^m g^o ē q̄di spē. i ūn. dubi^ta^e ē ēē.
p^a i ꝫ. q̄ p^o manifest^at aucā ēē g^noꝫ formare
so ex illo oṗoīta sūa. s q̄ q̄ditas n̄ g^nat^r ꝫ^o
ocludit ꝑpriā oṗinī. s^a p^l. Quī nō ab a^o

sic q̄d^e sic. i ꝫ^a p^l. p̄ulam g^l ex dāis. ꝑmia i d | q̄ p^o
adduc^r dup^ee^ꝫ diōꝫ ēē ea que g^nant^r ur. s^o
ma^et ꝑmia dioꝫ i^a. et g^niones a^l n̄les p^a i d.
ꝑ q̄ dup^e diōꝫ adducat. s^a i^l. ōim aīo q̄ fiūt
ꝑmia g^o dio est penes ea a g^nantur i penes
mod^d g^nonis q̄ c^e q̄ eor q̄ fiūt q̄daꝫ fiūt ita
q̄daꝫ ab arte quedā acāu. ut hāc a^t cās g^nio
nis. ars et n^a est cā per se. cāus a^t est cā per
accīns | Ad intendo^d ōia n̄ q̄ fiūt | ꝑoīt sēꝫ
dioꝫ que accipit^r penes ea que requirunt^r ad
ōm g^nanti et est ista q̄ ōia que fiūt fiūt ab
aliq̄ agēte et fiūt ex a^co p^{ho} tāli i fiunt
ad. q. d. ad ōme g^nanti requirit^r cā efficī
ens p^{m} mīle et p^{m} ānle forle p^{m} efficī
ens dat^r intelligi q̄i ai ab a^o n̄ile ai di ex
aliquo formale nō ai oi q̄ fiūt aliq̄ q̄ q̄d^e
aliq̄ est ēs g^nonis. h a^d ad q̄ ē ēs g^nis ut
est quale ut ai l. ad a^d. ꝑ q̄ hanc legoniaꝫ
h. n. q̄ sit ut dignt h. i. sbaꝫ ut q^m ut a q̄ a^d
ꝫ dicā tor | Quo^d est q̄ ōem est act^d enti^s ip^o
ē q̄ i ip^o so oē fi est q̄daꝫ ita ad sam ēē z^o fi t
mot^d ē in sīm aguāt i flor^s. h. n. agens p^m
possit age sine motu i mutatīe cū a gēn n̄ la
nō. De rōne g^o mot^d sit eā. s. q̄ sit act^d ens
i p^o. s^o q̄ sit ita ad sam ēē. z^o q̄ sit illiꝫ agēs.
p motū. ip^s ꝑmū dicat p^hs q^d oē q̄ fit ex a^o fit. s^l
n. mot^d ext^i est act^d entis in p^o sicut act^d a^t
id ē ē act^d ita mot^d a^t ꝑoꝫ et q̄ ꝑ^o finalit^r s^i in^aꝫ
hō mot^d et fi a^t in^aꝫ a^e q̄ di q̄ q̄d^e fit. ex a^o fit
ꝑ fim mot^d a^t ad q̄d fit. q̄ n. ita est i oīs
ma ad em est q̄ aliās essꝫ otiosa oꝫ q̄ ōis mo
tus i oē fi ad ad fit | ip^s eam. s. q̄ uisū i die
p^hs q^d q̄ fit ab a^o fit | i agentibꝫ n. ꝑmū
toꝫ i motu mot^d et fi. cadit mediū int^r ages
et sim. sicut g^o mediū a^p ꝑmū i i p^s mot^d
et fi arguit agens | Quo^d i est q̄ p^hs accipit
h fi. largo mo ad fi simp^l i ad fi ꝑ q^z ad fi p
se et per accīs q̄ ꝑꝫ ex h q̄ p^o q̄ fi. uti^d de q̄ h
lo^z ē i oi p oi^co p^tracā ēa^t ēi^o de g^noe q̄ so la sb^a
fit simp^l. a^a a^l fiūt ꝑ quid p^la^r ꝑ i v. p^lhe q̄
fi n̄ ēuat^r ad relatoꝫ p se h per accīs. h a^t o^r q^d
id q̄ fit ext^i est in oi predi^co. oꝫ g^o q̄ accipiat
largo mō i^d id q̄ fit sēm q^e se extendit ad id q̄
fit per se i p accīs | Deīn cū dicit. i g^niones a^t
n̄les. ni^at ꝑmia dioꝫ i diuī in e. p. q̄ ꝑ o p^o
manifestat g^noꝫ n̄lē so ma^at q̄nō fiūt illa que
fiūt ab arte z^o ma^at illa que fiūt acāu. e^o
ma^at sic q̄ i oi sēe ē ut et for^e q̄ fiunt ꝑ^o i stādo
ne. s^a i^l. g^niones a^t alie dāt z^a i^l. sīno acāu
e. d^l. q̄ sic di p^a iꝫ. ꝑ q̄ꝫ ma^at ēē g^noꝫ n̄lēm
p^ne uni di g^nio n̄l. s^e ē q̄ i oi g^noe ubi requi
runt^r illa cā que ponā sic i sa dioe i^a ē
q̄nō illa q̄ requirunt^r i g^nione ubi se hāt ad in^aꝫ
s^a d^l. h a^t ex^o sit. z^a i^l. ut nō requi^o. d^r g^o p^o
q̄ g^niones n̄les sūt ille que eueniūt ad gēna
ta a^t q̄ g^nio est ex n̄ | q. d. cū mot^d i g^nio diuidet^r
aliū agēnante et aliū mo^te aliū actio g^nonis.

hic accipimus de nominatione aptius et dicimus quod motor ille
est ut quod non est ab arte vel actum. hoc est primum movens et
[illegible] Deinde cum dicit. Si autem ex quo fit. materiam primam
quod fuit quod in generatione [illegible] requiritur [illegible]
[illegible]

[illegible]

31 [illegible]

q 32

illa separata anima et qd dat3 ncce ee posse a ee et n esse
obm f distante no ait ex nu li ex distantia q e int
esse n phibitu et actu eendi sic d pmus mod l
inte eentia et ee sic p po ss mo tpis p3 solo ad
arta pruis pns ¶ Ultius dicet ab vn fi obstm q
nuactiuus eadem requirat distantia3 ite actu et ee sic
ut iam tum ¶ Ao te hoc quod duo sunt modi ddi vn
modus ddi est q ipole est istum mod tiendi sal
uari n eentia reali distat ab ea li it probatur sic
dic obm ii qd non ca3 gno requirit nec ni et
form et distantiam utrius ita ii obiectum qno
actu eadem requirit ee3 et distantiam utrius sed ee q
di for et m n differet real n posset saluari gno
et ii obm go alij dicentes et ee non differunt
real n possent saluare eadem ¶ Ps ioi ii act et pmit
eod et passo ymaginabunt enim agens agendo ip
ipmit se ipsum passo vel ab ab seipsum ips inte np
go ipmit ad qd in omni a id q ipmit est diffeur
abeo cui ipmit itaq sicut id non saluare fit
ipsiio sic n gno saluat ee eo q in illa ipmit
for ipq li q sibi inprimit differt for realis a m i
eadem sic et li q eentia ipmit ipm ee et li nitio dif
ferunt reali ee et eentia q si non differunt n possent sal
salu tale ii h est go unu modi ddi alij autem qui
ponit et eo q melius q non obstante q eentia et ee n
differentia real adhuc p saluari tale ii hii a sic ym
ginantur ii de quo hic a [illegible] e ii pe obm eo ipso q pe
obm eo ipso vel supponit non o3 ymaginari istud
ii exli q ipi ee ipmit aliam ptura ipi eente ii n
ita esse al d an ipmit res pcedat et no fiat p
ii pceo fieri tota res no fieret q sum esse n foret e
obiectum q ii prime obm sit tota [illegible] ym
nabunt go ad alr sic s q tota eentia rei pmo sunt
obm pol et tota postea sit factum n q nos ymagiem
q aliq res pcessit que postea suscipiat actum s3
tota res que pcessit et fuit obm n possibile modo eo esse
actu ista ee res ut pcedit no cenit aliqui ee n ph
itu et bu h est ee potentiale an no repugnet ee actu
h et ens non phitu et ens in actu nisi duo entia
h un et id obm ex alio modo quia tamen alius talis
modus non alia et alia res p saluare istud ii q ad
istud ii tota non plus requirit li q ead realitas tota
po sic obm n pot q no cenimus ens n phitu et pos
tea tota fiat factum [illegible] ista rem n pcedit
no cenit ee ut a eius ead est ee actionis no cenit
ee ymaginantur enim sic q illa realitas eius obm
pol ad hc non eius actu est [illegible] dum intellec
et exli eentia pte dia illa a ead eentia que prius fuit
sibi postea sit ee actionis diue et exli non [illegible]
ee no go ymaginabunt qd sunt ii heat ee exli
q eentia recipiat ee tamq q tamen distinct tin re li exli
q illa ead realitas que p accidit obm o tepa fa
actionis sit ee actionis [illegible] facta et obm te
li q prius potuit ee ipa est ee actionis pte ex
li dia ii ex quo p3 q sum potent isto modo sim illo
melius saluat eadem q p modo q [illegible] modum
eentia n debet b supposita q [illegible] actum sim

32 [illegible] dicentium quod [illegible] eadem
[illegible] distantiam inter [illegible] et ee [illegible]
[illegible] et [illegible]

a hunc mod ipi denc q real est ipe actus et ip3 ee ii
exq eadem p suppo ob iste modus nuus saluat
eadem quam pmus non obstante go q sol fm re3
differat eentia et ee adhuc pt saluari eadem ¶ Ad ar pn
de passiois dd est q non est simile de gnone et eadem
q gno eo ipso q est ii obm o3 q b supponat aliq
obm cui sit actio ita nisi q p suppo reali differt a
for eadem a eo ipso q e ii obm cui n o3 q p supponat
ab q differat eo ipso eo reali li illa tenetur q p
fuit obm pt obiectiva postea sit ee actionis ¶ Ad 2m dd
est q in isto ii q est eadem hic ages ipmit se ip3
alie nc ipmit actum aliam passo q perinde li fac
ipm actu quia act e ip eentia rei quo p ii p q sit
act h3 pncipoz alteri h n esse pmus actus ita q
esse act per eentia [illegible] alter non esse ii ex q
sit eec ncce esse q ee e act per pncipo3 io pot ii ai d
dico q e act p pncipo3 no ymaginor sicut ille s qd
vna res sit que pncipat sic eentia et aliq pncipat
ut sic ee li q vna et ead realitas e realitas mo pu
capato et pmum alteri sic agentis ista n realitat
de se n esse n obm no pot q aut sit et posset nor
act h3 pmum agentis et h e ee actum modo pncia
s h hic pmum alteri ¶ Deinde cu dicit illi non ex
quo ma [illegible] q gno3 iste q pmu sunt quo
illa tria respicia ad gno3 iste de hac ad 1 est go
id pbi intendo pbi ii q ma ea posita [illegible] gnone
illi s ma for et agens sic se hunt ad ii q utraq3
pot d na et h e qd dicit phs q vult d exq sic ad
ii est ipa na pte dia ii fo 1 d p q sic ad 1 ee gnon
pte dici n omne n fm p [illegible] sic e planta l al
iuribz q ma ee gnonis [illegible] a quo sit ad 1
ipm agens pte d ii q n agentis et n [illegible] succed
spei i vnuocis q d ex quo agens et actu asi
milant in spe assimilant i na et sic eand [illegible]
q h3 actum h3 agens et dic 1 pte d na [illegible]
h est q sunt eadem spei et eadem nc li illa n
illa spes in alio et alio sic indiuiduali [illegible]
gnat et [illegible] ita q ho gnans et ho gnitus [illegible]
ita tamen q differunt in n et indiuiduali ¶ Deinde cu dicit
q sic dd sunt illa que sunt p na et nc ¶ Deinde
cum dicit gnones no alie dii factiones posq
manifestauit gno iste hic manifestat gno3 artificia
et mod eius et diuidit i 3 p p q manifestat et hec
gno3 pmo q manat est quo ista gno artificia p
diuidit ab aliis gnonibz [illegible] manifestat q sunt illa q
sunt pa [illegible] gno3 artificialez 3o manifest
mod per q sunt [illegible] ab arte non sunt [illegible] 1 sic
ite3 sanitas ¶ dr go pmo [illegible] est suprius cognitio
[illegible] gnones a alic [illegible] factiones [illegible]
q d li no [illegible] factionis [illegible] eo mo quo
dicit qd aliud facit aliud [illegible]
est in hiis q sunt ab arte [illegible] 1c factiones sic
dicte a gnone nr sunt ab arte ut sunt [illegible]
l sunt [illegible] de mo [illegible] q sunt ab arte q [illegible]
poss ii actu a fortuna sic n i [illegible] ead [illegible]
cu [illegible] ab arte q [illegible]
ead ab arte et actum [illegible] quo aliq sunt ab arte

33a

et actum eius perficiunt. Item in eodem c[apitulo]. ¶ [illegible] est quod sanitas fiunt generatio, actio et factio / nomine generationis hic vocamus in his que fiunt per naturam; ponimus autem actionis et factionis vocabulum in his que respiciunt intellectum, et quod intellectus dicitur agens. [illegible] quedam actio intra quam consistit. Est enim actio speculativa et practica que respicit habitus morales et actiones sicut est prudentia vel fortitudo, et talis actio simpliciter vocatur actio. Alia vero est actio que respicit aliquod operatum extra et recipit in materia exteriori, sicut est in arte, et hec vocatur factio, [illegible] hic philosophus. ¶ Quod est quod in tendendis per intellectum vel per modum [illegible] alius quedam [illegible] quod solum [illegible] violentia agentis vel requiritur magis [illegible] industria agentis sicut est in corporibus [illegible] et [illegible] et talia etiam a philosopho dicuntur fieri a potentia, [illegible] sumatur [illegible] pro violentia agentis. Quedam alia sunt que ad sui factionem requirunt habitum scientie et industriam agentis, sicut est in [illegible], et dicuntur fieri a philosopho a mente et ab arte, quia ad factionem [illegible] concurrunt duo, scilicet intellectus, qui [illegible] et habitus scientie, [illegible] tamen quod aliqua ista fiunt [illegible] et artificialiter, [illegible] alia [illegible] syllogizat, et talia dicuntur fieri a mente solum, alia sunt artificialia et per modum artis, et ideo dicuntur fieri a mente et ab arte. ¶ Quecumque ab arte eadem alia possunt fieri a casu sive et sine semine, [illegible] quod non [illegible] actus [illegible] generatio [illegible] deficiet [illegible] deficiet [illegible] actus et [illegible] non est [illegible] actus semini et [illegible] eodem modo [illegible] ergo [illegible] alia generata ex se et non se erunt eadem [illegible] distincta [illegible] actus respicit [illegible] agentis ergo [illegible] univocatio agentis non est univocatio actus [illegible] et non [illegible] univocantur in agendo [illegible] et semini [illegible] virtutem agendi [illegible] ergo alia generata ex semine et sine semine non univocabuntur. ¶ Ad oppositum est [illegible] ergo quod opinio antiquorum [illegible] fuisse [illegible] quod possibile est quod alia eadem in specie fiunt ex semine et sine semine, itaque [illegible] generata ex putrefactione et ex semine sunt diversa in specie. [illegible] ita quod [illegible] generatur ex semine generari potest ex putrefactione [illegible] modorum media est [illegible] quod alia perfecta magis [illegible] ex semine quam possunt generari ex putrefactione nec sine semine. Aliqua tamen alia ipsorum [illegible] possunt fieri ad [illegible] nam [illegible] est quod alia per [illegible] requirunt determinata agentia determinata in modo agendi determinati loci sicut generationis [illegible] quod [illegible] requirunt determinata agentia sicut sole [illegible] et [illegible] ab [illegible] requirunt determinata loci sicut [illegible] / aliqua [illegible] alia ipsorum [illegible] imperfecta non requirunt [illegible] determinata agentibus immo illa eadem que possunt fieri ex semine et per virtutem spiritus [illegible] corporis celestis possunt producere [illegible] solum vel per virtutem caloris putrefacientis materiam ita quod prima alia perfecta [illegible] requirunt plura agentia; alia [illegible] imperfectionem aliud possunt fieri per virtutem agentis solum, [illegible] philosophus [illegible] ab arte. Quedam enim fiunt ab arte que non possunt a casu.

 [illegible] aliqua possunt fieri [illegible] semine et sine semine

[illegible] ab arte [illegible] a casu sicut [illegible] sanitas sicut et calidum [illegible] alia [illegible] per virtutem [illegible] quod non possunt fieri sine semine quedam et alio modo. ¶ [illegible] primo dicendum est quod non est [illegible] imaginando [illegible] non semine [illegible] sic est et semine [illegible] non quod reducitur [illegible] et dispositionem [illegible] per virtutem seminis non semine [illegible] reducitur [illegible] ad eandem dispositionem per virtutem [illegible] et per calorem putrefacientem [illegible] sic equivoca [illegible] imaginando [illegible] reducitur ad univocam dispositionem [illegible] reducendi [illegible] et [illegible] quod [illegible] est alia ipsorum non requirunt certam dispositionem in modo agendi sicut perfecta. ¶ [illegible] quod non est [illegible] agente et forma quod forma est [illegible] rei et ideo si forma equi [illegible] tota res equi agens et est [illegible] rei [illegible] non [illegible] quod [illegible] ad diversitatem agentium sequitur diversitas rei [illegible] possunt [illegible] quod [illegible] est [illegible] generatur [illegible] et generans sunt [illegible] agentia possent tamen dicere [illegible] forma [illegible] quod generatur [illegible] ex semine et sine semine non est [illegible] equivocatio agentium [illegible] alia [illegible] virtus agendi que salvatur in semine salvatur in corpore celesti [illegible] quod [illegible] agens univocum est [illegible] in [illegible] perfectis [illegible] que est in agente [illegible] non salvatur in agente remoto. ¶ [illegible] ab arte non fiunt [illegible] sine [illegible] que fiunt ab arte dicuntur [illegible] ab arte quorum species est in anima et [illegible] species [illegible] species non [illegible] esse [illegible] rei [illegible] et [illegible] quod quid erat esse est prima forma [illegible] rei [illegible] est [illegible] ab [illegible] forma [illegible] forma rei [illegible] forma rei est [illegible] quod quid erat esse [illegible] rei [illegible] in cognitione [illegible] et [illegible] eadem species rei [illegible] quod [illegible] est [illegible] quod eadem species [illegible] est [illegible] et quando [illegible] perfectionis [illegible] facit cognitionem [illegible] est [illegible] est opposito [illegible] sicut [illegible] facit [illegible] sanitatem [illegible] absentia [illegible] cognitione [illegible] ita quod [illegible] et [illegible] non est [illegible] et [illegible] ¶ Quod est quod factum ab arte [illegible] sicut [illegible] in [illegible] ita est quod forma [illegible] est [illegible] forma [illegible] conceptu [illegible] res [illegible] intellectum [illegible] quod res [illegible] sit [illegible] rei sit forme in conceptu et non [illegible] in artificialibus [illegible] quod res in conceptu est [illegible] rei [illegible] artificiata [illegible] et [illegible] a forma intellectus et non [illegible] et [illegible] quod dixit philosophus quod illa nominantur artificialia que [illegible] conceptu [illegible] species in anima. ¶ Modo est quod sicut nos [illegible] de re speculata conceptum speculativum ita similiter [illegible] apud nos [illegible] non cognoscitur res [illegible] postea incipit resolvere eadem res [illegible] sua [illegible] forma [illegible] intellectus [illegible] conceptum speculativum [illegible] intellectus volens cognoscere quid est [illegible] et apte [illegible] de hoc [illegible]

sed quia illa est 3° quia illa anima. deinde quia illa anima intel-
lectiva quia illa est. Secundo unum quod est [illegible]
conceptum de ipso ipse. quod dicens quod idem est illa anima intel-
lectiva et dicitur in intellectu intellectus impressionis. quia quidam
dicunt quod prius apud nos habemus conceptum [illegible]
quod conceptus [illegible] adveniet postea quod
vocatur [illegible] quod sic per speciem rei [illegible]
[illegible] rei [illegible] per istum conceptum [illegible] cognoscitur rei
[illegible] species rei habet esse intentionale non reale. ita
ipsi res artificiales apud intellectum habent esse intentionale per
istum conceptum et non reale. [illegible] habet esse
reale sicut conceptum illud habet esse non intentionale. Sed quod dicit
philosophus de esse istius conceptus est quod non [illegible] est esse
est quod sic quod est [illegible] expositione et expli-
catione [illegible] iste conceptus [illegible]
intellectus ipsum [illegible] sicut in explicatio
et in distinctione non [illegible] quod quid est habet esse
verum esse reale [illegible] est [illegible] quod quid
est rei [illegible] et [illegible] accipitur. quia
quod est rei sic accepta [illegible] rei [illegible]
apud intellectum sed modo [illegible] quod habet esse intelligibile
et intentionale [illegible] ab ipso intellectu et isto modo
accipitur. [illegible] quod dicit philosophus de isto conceptu quod est
illa [illegible] rei artificialis [illegible] quia [illegible] in intellectu [illegible]
[illegible] rei [illegible] quia intellectus [illegible] in substantia re-
bus [illegible] quod est [illegible] artificiorum [illegible] est [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] forma rei artificialis [illegible]
a forma quae est in [illegible] materia. Sed quod dicit de isto conceptu est quod
non solum est [illegible] cogitandi [illegible] sicut
oppositum [illegible] reddit [illegible] quod [illegible] habent res esse in
anima in intellectu [illegible] habent esse reale et quod esse reale
habent [illegible] esse [illegible] quod non [illegible] esse oppositum
oppositum et reale [illegible] oppositas [illegible] et
non [illegible] reali [illegible] apud intellectum
habent esse intelligibile [illegible] per modum [illegible]
et non per modum rei intellectae [illegible] verum [illegible]
[illegible] sicut [illegible] cum [illegible]
[illegible] in cognitione. Deinde dicit
+ fit itaque sanitas. postquam manifestavit quod fiunt ab ar-
te manifestat modum [illegible] fiunt et dicit [illegible] quia
primo manifestat modum [illegible] ab ar-
te [illegible] ipsum. secundo manifestat per quem modum fiunt
[illegible] ab arte. [illegible] deveniet
in ipsum [illegible] et talis inter medius [illegible]
[illegible] quod primo manifestat primum secundo manifestat quod modo fiunt ab
arte [illegible] nomine [illegible] generationem et motum
[illegible] quod primo dicit modum per quem fiunt artificialia. Secundo
[illegible] per [illegible] quo artificialia fiunt ab arte
[illegible] dicit [illegible] est quod
ab arte modo [illegible] est [illegible] sanitatis [illegible]
non fit ab intellectu [illegible] est per intellectum quia [illegible] est
sicut [illegible] prius [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] erit [illegible] calorem
[illegible] ad [illegible]
ita [illegible] intelligere [illegible] ad convenientiam ad
[illegible] ultimum [illegible] primo [illegible] incipit
ab [illegible] vocatur factio ad sanandum. [illegible] est quod [illegible]

[illegible] est quia in quo [illegible] artificio est unum ultimum [illegible]
sic sicut in re sanabili sanitas ultima [illegible] sunt quae or-
dinantur ad [illegible] ultimum sic ad sanitatem ordinatur re-
gularitas humorum ad regularitatem caloris [illegible] modo
factionis quod ab ipso intellectu primo intelligitur id quod
est ultimum [illegible] sic sanitas [illegible] intelligitur id quod
est [illegible] ultimo intelligitur id quod est ...
motum [illegible] et ab isto fit ultimo [illegible] incipiet
artifex facere artificium. et ista [illegible] quod incipit ab
isto nominatur factio. [illegible]
[illegible] sicut calor est id quod ultimo intelligitur. a
calore incipiet sanatio [illegible] ordinatur [illegible]
calore et [illegible] regularitas et ultimo sanitas ex
regularitate [illegible] primo intellectus et ultimo [illegible]
[illegible] philosophus [illegible] quod [illegible] artifex in suo artificio
[illegible] modo resolutorio quia primo [illegible] finem [illegible]
ea quae ad finem et sic resolvit [illegible] ad [illegible]
quae sunt ad finem donec deveniat ad id quod est ultimo
intellectum et ab eo incipit operari. Deinde cum dicit
quare accidit modo quodam. concludit conclusionem principaliter dicens
quod [illegible] modus factionis est [illegible] accidit quod sanitas fit
et [illegible] et domus ex domo. quia domus [illegible] ex
domo [illegible] quae domus [illegible] nominatur conceptus domus
[illegible] et sanitas quae est in anima [illegible] est [illegible] ars non
medicinalis [illegible] est species sanitatis [illegible]
et ab ista fit illa. [illegible] ars aedificativa [illegible]
est species artis [illegible] fit illa et sic a forma [illegible]
[illegible] sic forma [illegible] formam et [illegible] quod
[illegible] esse. Deinde cum dicit. generationum vero et motuum
[illegible] dicit actio est generatione artificialium. [illegible]
[illegible] quod [illegible] per [illegible] sunt [illegible]
[illegible] quod primo [illegible] intelligebat [illegible] artificialium
ultimo et ea intelligebat quae ordinantur ad ipsum
[illegible] quod primo [illegible] ordi-
nabantur ad artificium [illegible]
et sic est [illegible] intellectus quae vocatur in-
[illegible] quae [illegible] artificiatum [illegible] sed alia
est actio [illegible] quae [illegible] vocatur factio
quae [illegible] primo in [illegible]
[illegible] generationum et motuum [illegible] de unio generationum et
motuum quae sunt in artificialibus [illegible] quod [illegible]
et actio vocatur intellectio [illegible] vocatur factio
[illegible] manifestat quod [illegible] illa quidem [illegible]
[illegible] quae vocatur intellectio
[illegible] actio [illegible] incipit
ab ultimo intellectu [illegible] ab illo quod ultimo intelligi-
tur factio vocatur [illegible] motum [illegible]
[illegible] ultimo intellectum vocatur factio. De-
inde cum dicit [illegible] postquam [illegible] sic
[illegible] artificialibus [illegible]
[illegible] modus factionis [illegible] ordinantur ad [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
fiunt primo [illegible] et primo [illegible] fiunt [illegible] et [illegible]
et dicit [illegible] oportebat cognoscere [illegible] quod fiat
per [illegible] ita quod factio incipiebat ab
illa [illegible] ita et [illegible] est quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] et intermediis quae ordinantur ad finem. et

[illegible]

generatione corrumpitur. Item philosophus dicit quod ex hoc fit hoc de privatione quando
dicimus ad aliquod cum non dicit quod hoc fit hoc simpliciter dicit de
non ens quod de privatione hoc est non magis proprie potest dici album
quod hoc non album fit album. Et non est quod hoc fit hoc. Ideo quod hoc p[...]
[illegible]

[illegible]

quod ex laborante fit sanum ipse quod fit ubi hoc privatione
non proprie dicit quod hoc est id scilicet laborans sanum et eo. Item
hic proprie dicitur quod hoc est id puta quod statua est lignum hoc aliquo
[illegible]

[illegible]

qui solvit quod [illegible]

est ipsum compositum. si ergo forma fit et ex aliquo fit, sicut aliud fit compositum est ex aliquo et aliquid, quia sicut aliud quod supponitur generationi eius fit et ex aliquo quod accipitur per generationem, quero ergo de illo quod est pars istius an fit aut non fit. si non fit, forma non fit similiter. si fit ipsum, palam est in infinitum, quia si illud faciet, ex aliquo faciet. si autem ex aliquo faciet, idem erit de illo ex aliquo, et sic in infinitum. relinquitur ergo ex predictis quod forma non fit.

Secundo est pro ratione philosophi sumitur secundum duas propositiones: prima est quod omne quod fit, fit ex aliquo et ab aliquo, per se precedentibus, secundo in principio. sit omnia precedentia et concludit hic omne quod fit compositum fit, sed compositum est quod ex quo fit quod fit est pars rei facte, ideo compositum est quod fit ex re et forma ergo forma non fit [illegible] ex ere quod est cum [illegible] possit fieri ex esse et per aliquid fit. idem per se precedit ex quo fit. ergo id ex quo fit est de eius generatione et est nisi [illegible] de eius eius est ad partem est forma. declaratis hiis duabus propositionibus patet ratio philosophi. Si non forma fit per primam propositionem ex aliquo fit per secundam istud ex quo fit est pars istius quod fit. ergo forma est composita ex aliquo et aliquo ex aliquo per se ex aliquo per partem [illegible] ex quo fit. Sed [illegible] et ita est abire in infinitum [illegible]. si forma est composita ex aliquo et aliquo, queritur de illo aliquo per se. aut fit aut non fit. si non fit, ergo ista forma non fit et eodem modo nec prima. similiter fit ad idem est composita ex aliquo et aliquo et ita est abire in infinitum. Deinde cum dicit. palam igitur quod nec species ex istis concludit quod quiditas non fit [illegible] quod propositum concludit. Et probat ex primo, quoniam non differt [illegible] quod non est ex precedentibus quod species nec forma est rei sensibilis fit per se neque generatio et generatur est quod ipsum quod est [illegible] rei non fit quod non fit similiter sicut anima nunquam potentia est quod dicimus ipsum quiditas in alio et quod est compositum ex aliquo quod dicitur natura sine materia speciem facit eam existere et sic ita quod fiat [illegible] hanc quiditatem. scilicet speciem [illegible] ergo ea quiditas speciei non fit quod ante esse eius generatio ex aliquo esset quod erat pars sui fit autem est de forma. Deinde cum dicit. oportet non individuale esse probat quod diximus dicere quod ipsa quiditas non fit, quoniam omne quod fit dividitur in duo, ita quod est ex quo ante est [illegible] ergo forma sive species et quiditas speciei fit. oportet quod quiditas speciei dividitur. si non quiditas speciei est figura a qua medio linee distantes ad circumferentiam sunt equales et ista quiditas est forma [illegible] quid fit [illegible] in quo fit forma que fit [illegible] fit forma que est in illo [illegible] quiditas est quod compositum oportet [illegible] quod est ipsum compositum quod est [illegible] sic enim species et non quiditas speciei tantum. Deinde cum dicit palam ergo ex dictis [illegible] concludit que sunt intenta divisione quod contrarietas [illegible] quecumque de hac generatione postquam probavit quod compositum fit et ex hiis [illegible] quod quiditas non fit [illegible] concludit quod [illegible] ex predictis ita quod primo fit ordo ex primis [illegible] quod compositum fit ex aliquo fit ex secundo [illegible] quod compositum fit compositum est ex [illegible] concludit quod idem quod fit quiditas non est [illegible] ex dictis quod ipsum compositum est quod est species [illegible] rei non fit. Secundo [illegible] totum [illegible] quiditate fit [illegible] quod in generato est [illegible] generato [illegible] quod est [illegible] forma. Deinde cum dicit utrum ergo est aliqua species preter has particulares [illegible] quod quiditas non aspiciat generationem [illegible]

id quod generet ita quod fiat [illegible] omnibus ad non de [illegible] quiditas separata eo modo quo ponebat Plato quod sit causa generationis et divinum. [illegible] quod propositum probavit quod una [illegible] sit aliqua quiditas separata. Solvit [illegible] aut nunquam sunt ponit ergo quod dicentes quiditatem non generari [illegible] quiditas separata preter quiditates tales [illegible] aliqua species separata preter has species tales [illegible] preter has domos que sunt in lateribus [illegible] Deinde cum dicit aut nunquam [illegible] quod quiditas separata non est necessaria generationi [illegible] generans [illegible] in tertia parte quia ipsa precedit [illegible] ipsum [illegible] manifeste quod [illegible] quod dicebat [illegible] non palam [illegible] forma [illegible] generans est [illegible] diversum in numero [illegible] tamen simile ei in forma [illegible] generans [illegible] et sic generans est compositum ex materia et forma ita generatum separatum [illegible] simile in forma vel existentia [illegible] ipse philosophus. Nunquam est aliqua [illegible] generans non erat sic [illegible] tale quale est ipsum generatum [illegible] simile ei in forma [illegible] quod generat non est declaratum [illegible] quiditas declarate [illegible] ipsum compositum quod fit et generat [illegible] tale [illegible] simile [illegible] in forma et [illegible] generatum que est generate [illegible] simile [illegible] in forma [illegible] per [illegible] et sic [illegible] eternam speciem [illegible] non [illegible] sic eterna species [illegible]

Nono est pro ratione philosophi sumitur secundum duas propositiones [illegible] quod generans et generatum sunt diversa in numero [illegible] et [illegible] in forma [illegible] quod generat est ipsum compositum ex materia et forma non ipsum [illegible] sicut [illegible] quod generans intendit [illegible] sed [illegible] et diversum et [illegible] in [illegible] in materia [illegible] unitatem [illegible] quod [illegible] sunt quorum species [illegible] species [illegible] sicut est [illegible] generans [illegible] materia [illegible] quod generans [illegible] intendit [illegible] species [illegible] species [illegible] passum ad similitudinem [illegible] passum [illegible] ad [illegible] generans [illegible] quod [illegible] generante [illegible] species et quod differt [illegible] species [illegible] et [illegible] est quod [illegible] et [illegible] numero [illegible] generatum et generans [illegible] in forma et [illegible] in materia [illegible] sunt suppositorum [illegible] compositum philosophi quod significat et genitum differunt in [illegible] in forma impossibile est quod quiditas que ponitur separata sit generans quia separatum et non separatum [illegible] in eadem forma [illegible] quia non possunt differre in [illegible] separatum et non separatum [illegible] differunt in [illegible] solo numero differunt separatum et non separatum differunt ut [illegible] ergo [illegible] ad [illegible] tetigit philosophus quod [illegible] generans est [illegible] ipsum genitum [illegible] in forma [illegible] quia [illegible] quod ponebat [illegible] quiditates [illegible] separata [illegible] non sunt [illegible] solummodo suppositorum et hic tetigit philosophus cum dicit

generans vel genitum est quedam, obiectio est quia dicto philosophi De
inde autem dicit · manifestum ergo quod nihil species · concludit philosophus
omnino dicens quod manifestum est ex istis quod species quas
quidam ponunt preter singularia nichil prosunt ad generationes
et substantias, si sunt quedam tales existentes per se et separate. Deinde
cum dicit "in quibusdam vero palam": manifestat quod dixerat
dicens quod generans et genitum sunt similia in forma, hoc
ergo manifestat et dicit quod in prioribus manifestat, scilicet ex hiis concludit
ad hanc probationem propositum, scilicet quod non est dare species et ydeas
separatas propter ipsarum generationem, illud quod palam · dicit ergo quod in
quibusdam est "quod generans et genitum similia sunt" · in quibus
videlicet non est status hominis, scilicet quod generatur est tale quale generans,
non tamen ita quod sit unum numero cum eo, sed quod sit
unum specie, hoc non semper est verum in pluribus, scilicet in hiis que generantur
ex mixtis; non sic, sicut generat semper simile, sicut homo generat hominem
et ad fiat preter naturam, sicut equus generat mulum, et tamen
etiam ad hoc salvatur aliquid quod similius est, scilicet quod commune
est equo et asino, quod est proximum genus non nominatum
illo et est ipse mulus; itaque etiam hoc est equus et asinus; non
sunt velud mulus; hoc est sed similia, ut videremus quod hoc
quod est inmixtum dicemus quod equus et asinus vel velud
mulus qui inmixta sunt. Notandum est quod causa eius actu
naturalis est quod forma huius sue activitatis inducat
in passum etiam tantum est, quod ad hoc agit ut suam activitatem
et suam formam multiplicet ut quod non potest salvari
in uno individuo, ad minus salvetur in specie, quod ergo
est quia agens nititur inducere suam similitudinem in passo
post passum, oportet quod hoc sit preter naturam eius; sic autem per accidens sperma
non equi sed intendit inducere similitudinem eius, quia contrarium
est et hoc est quod est inmixtum · Sed contingit quod non
possit inducere quia non invenit aptam naturam susceptivam · licet
preter unum quod ergo equus inducat formam muli; hoc est preter intentionem
eius agentis proportionabiliter, tamquam ad est ad proportionata
intentione agentis et ad varia · Sed proximam intentionem
agentis est quod inducat similitudinem suam; ubi autem est quod si
non possit inducere omnino similitudinem, ad minus inducat proximum
propinquam similitudinem suae · sic autem est propositio que sperma muli est
propinquius equo et asino · Notandum est quod sperma equi aliud
est et sperma asini similiter, et spermata ista miscentur
et ex hiis fit quedam natura media inter asinum et equum, scilicet natura muli,
que magis est cum asino vel equo; et si intendit quod natura
est que in generatione muli similior est quam mulus assimilatur
equo et asino sicut medium assimilatur extremis · quod quod
medium proximum non nominatur; commune autem dixit quod mulus est que
tamen quod est equum et asinum et quod proximum utrique generi
et extremis scilicet equus et asinus, quod non sit
velud mulus eo modo quo dicimus quod extrema sunt velud
medium; hoc est quia autem modo assimilantur medio in quo. De
inde cum dicit "quod palam" · ex istis ad hoc concludit philosophus
propositum, dicens quod manifestum est ex dictis quod non oportet exemplar species et
proportionem dicens quia forme ex dictis quod non oportet exemplar species et
ydeas ut sunt exemplaria generationum · nam si requirerentur
propter ipsa generata, maxime requirerentur propter ista generata
que essent substantie, non tamen requiruntur hoc ad generationes
istorum sufficit ponere formam in materia que est causa generationis
in specie rei generate est in materia in singularibus et
in hiis omnibus; sic est Callias vel Socrates que diversitate generantur
diversitate est autem rei generantis propter materiam; eadem autem est ea

in forma quia forma generantis et generati est indivisa et indivisibilis
formaliter, licet non sit divisibilis ad eandem dimensionem formalem per actus.
Notandum est quod si species requirerentur propter aliqua generata, maxime
videntur requiri propter generata in genere substantie, quia quanto generata
tanto est perfectius, tanto plura requiruntur ad eius generationem; cum
ergo non requirantur propter generata in genere substantie, non requiruntur
propter alia aliqua; et hoc est quod dicit philosophus quod non oportet dare species et ydeas
ita quod sint exemplaria in materia que est causa ydearum in singularibus; sic non
sufficiunt autem quia ad generationes istorum sufficiunt formales in materia ergo
nec in aliquo alio oportet dare. Queret aliquis utrum species rerum
naturalium propter generationem; videtur quod sic, quia omnis generatio fit assimilatione
ad formam que fuit quando non possit fieri assimilatio in materia, ergo oportet
habere aliquam substantiam separatam et talia sunt generata per
putrefactionem. Notandum est quod philosophus, verbo istam questionem ita sit
declaranda provisum est, que scilicet ymaginatio prima que possent movere
aliquem ad credendum quod ydee sint necessarie propter generationes. Sim
est probare quod generatio arguit aliquam substantiam separatam.
Secundum est ostendere quod ista substantia separata quam arguit generatio
non est illa quam Plato nominavit quod dixit separatam; prima non est quod
aliquis posset esse commovens aliquem ad credendum quod ydee re-
quirantur propter generationem; prima est quod forme passiue et forme activales requi-
runtur: forme active et forme naturales non sunt forme active. Convenit
non ymaginari quod in igne calor aliquid agit; sed non ymaginatur
ita quod omnis forma activa in materia in sua actione agat
sua virtute et quod omnis forma activa agat ad multiplicationem sue
speciei et non agat ultra suam speciem, si sola forma activa est
forma activa per formam activitatis non reducitur nisi activus per
calidum non nisi in modo deducere non educit nisi calidum, si non per
calidum inducitur, ergo et aliqua forma realis tamen calidum agit
ultra suam speciem; cum ergo forma realis inducatur in generato
aquo inducatur non a forma realiter existente in materia similiter
est generalis non est activa, non a forma activa que sit ista forma
agit ultra suam speciem; cum illa ergo forma generata inducatur, ergo
a forma existente separata producitur sed forma talium est
formarum separatarum. Secundum motivum est propter generata ex pu-
trefactione quod causatum est in materia generando supponitur non ordinatum
per quod fit sic et similiter; sed generatur tamen ex putrefactione
fit oportet dare aliquam substantiam inter generantem et genitum;
ergo videtur quod nulla talis est infra, unde quod ad tale
generatio oportet dare aliquam separatam quantum ad agat ad
generationem istorum; ita quod omnes proportiones que sunt in materia ex quibus possent
educi forme generate ex putrefactione sunt in illa forma in
in illa forma separata ita quod in illa sunt per modum passiuum
et per modum activum in forma separata sunt per modum activum
in et per modum artis. Tertium motivum est in sperma
de caelo · videtur enim quod primum spermatis dicitur educari
ad similem passum formam; quod formaliter non est in ipso spermate
sed formaliter non est ideo quod formaliter est in passiuo; ergo similiter
non sic ad similitudinem in istis ergo convenientia ad separationem
non sic oportet similiter in materia ergo convenientia ad separatam
seque similitudo huius educti requiritur. Quartum motivum est
quod videtur ponendum, quia agens naturale dicitur habere aliquod ex-
terius quod respiciendo regulatur et debite agatur
separatum ad quod aspiciendo regulatur et debite agat;
quod quidem separatum Plato nominavit ydeam; cum ergo de
quod et quod *erat* propositum, nunc dicendum. Quintum ad hoc notandum est quod ex plurimis ponentibus
venientes quod generat aliquam formam separatam per viam
est extrinsece que est inter naturam et artem · sicut est infinita
que est inter motorem ad formam et motorem ad locum · et materia

 utrum species requirantur propter generationem

qu plo intellexit de ydeis ... ... pro plu appetit

e celum ille que est inter permanentiam completam et diminutam
inter principia que per principiata et per eam prima virtus
se .i. certam medium inter tarditatem diminutam et artem nostram sic
certam inter intellectum divinum et nostrum .i. res universales
habent rationem moventis respectu intellectus nostri quia intellectus noster movetur
a rebus tunc intellectus divinus habet rationem motoris et quia omnis universaliter
res reducitur in intellectum divinum tamquam in artem divinam. debemus .i.
ymaginari quod operatio nature est operatio intelligentie. causa est .i. quia natura producendo
suos effectus ad certum finem tendit per certa media
dirigitur ex fine ultima media non consideratur. omnis ergo quod tendit
ad debitum finem per media debita sic ipsa ab
alio et ars intelligentia ut sic nos suo modo dicimus quod
cognitive agunt quod tendit ad terminatum et debitum
locum. ita suo modo possumus dicere quod non habet ab intelligentia quod
tendat ad debitum finem per debita media et tendo ergo in
ipsam tamquam exemplar ... artis alicuius intelligentie relique artes
a qua agatur et quam suo modo informatur ita quod perpetuum
modum processus universales suo modo sic expresso illius intelligentie et
illius artis suo modo se explicantis mediante universaliter ergo
acta arguunt agnitionem et sic arguitur in natura artem intelligentiam
cognitionem que est opus nature artis opus intelligentie et possumus dicere
suo modo quod non agendo semper aspicit exemplar separatum et
sic intelligit plus sic forte intelligeret non male posuit
nec valet quod ponit plures quam sufficit hic exemplar communem
est ymago quedam exemplaris separati sic non est ergo intelligentie
sic ergo non sufficit non sic intelligentia ita non sufficit exemplar
communem sine separato. non ergo ingenerando intendit assimila-
re exemplari communicato sed non iterum quantum exemplar communem
est ergo quedam exemplaris separati. patet ergo primum. Secundum vero de-
necessitate ex imaginatione que est inter motum ad formam et motum
ad locum quem est inter alios in illis locis. causa est .i. secundum
philosophum quod generatio que est mutatio ad formam supponit motum
celestem. et est ymaginatio philosophi quod omne alterans alteratum
reducitur ad alterans non alteratum. alterans alteratum est
non motum ubi mutatur secundum formam alterans non alteratur
motum ... quod terminatur ad ad formas et alteratur. quod ipsum
non movetur secundum formam non alteratur secundum formam ... est ipsum celum
celum .i. movet ista inferiora mutationum commotum motum
sed non motum commotum quo movet. motum .i. ad formam
sed non movetur secundum formam. generatio ergo que est motus formalis artis
aliquem motum non formalem sed localem tamen et iste est modo
... quod motus localis arguit aliquem motorem
qui illo motu movetur. quia si moveretur aliquo motu mo-
veretur vel motu ad formam vel motu ad locum non motu
ad formam quia sic esset indigens motu. sed celo quod
movetur ad formam secundum probatum est nec motu ad locum quia sic
celum non movetur eo motu quo movet. sed motor debet moveri
eo motu quo movet illo ergo motu movetur sed
illo motu moveri non est sibi. arguimus ergo sic
generatio arguit motum localem motus localis arguit motorem
quem separatum. ergo generatio arguit ad separatum ita quod generans
ingenerando aliquo modo respicit per ergo ...
Tertia via est ex ymaginatione que est inter permanentiam comple-
tam et diminutam que ... aliquo modo superius tacta est
intentio ... debemus .i. ymaginari quod sic ens per
principia arguit esse per ens in permanentia diminuta
arguit permanentiam completam tamen est autem in rebus

quod generatio causata est rebus ut salventur esse permanens generatio
est salvando esse permanens salvatur diminuto ubi quod non
salvatur in ... et in ... ymaginabimur ergo
quod permanentia ista est permanentia diminuta et quia
est in principiis permanentia est in uno ... ita quod
id in uno species sic ... est permanentia completa ergo
sicut diminutum arguit completum ita permanentia arguit
illam. ergo est dare ad unum quod permaneat sempiternum ...
et unum in uno quod non potest esse nisi separatum ... quia ... est ...
... generatio ergo arguit ad separatum ita quod generans
ingenerando intendit perpetuare speciem non et ... ...
... est quod ... ymago ... perpetuandis completa ergo
generans ingenerando semper aspicit ... suo modo et si
sic intelligeret plus quam est dare aliquod separatum et intendit
non se assimilare et agendo non male intelligitur. patet ergo
quod ars. Tertium declarando patet quod .i. generatio arguat aliquod exemplar
separatum ut declarant precedentes articuli et ... aliquam
artem quod sic regula nature non tamen oportet quod ... exemplar sic pluri-
modum ... posuit plato ponimus .i. quod ista exemplaria
sunt quedam idee in mente divina quas ... deus ...
... res ... suo ... sic plato intelligere-
bat dixit ... non ... .i. intelligere. Sed ... potest
aliquis ... non in mente divina sed per se subsistentes
que essent quodditates rerum sensibilium sic illi imponit ... secundum
philosophum ... quod .i. sunt quodditates et sunt
separate a rebus ... quod ... in illo ... quo
... modo ... philosophus dicens quod ... ...
... generans et genitum sufficiens est sine quodditate
separata. Secundo probatum ad est quod ipse non oportet ponere
ad separatum ... quia supposito quod ... sic ... .i. quod so-
la forma actualis agat tamen ad hoc ut inducat formam ... patet
forma .i. actualis agit non quocumque modo sed ... ...
forma ... et sic in ... inducunt formas ... ergo
... non idonee ... agit nisi ... forme
... inducit igne ... aliquam tamen sunt qui ponunt quod
forma ... preter agere ... .i. forma actualis agit in virtute
illius ... principalis agit ita quod forma actualis
agit ad inducendum ... dispositionem forme ... forma actualis
agit ad inductionem forme ... dispositiones.
Sed ... ... magis est per opinionem ... qui
per opinionem ... .i. forte ... arguit quod est
ponere aliquam formam separatam que careret ista forma ...
... ista forma separata non ... quidditas rei
sicut dicebat plato sed magis ... in ... ...
... sic dicebat. Ad primum motivum quod finem de
generans ex ... dicendum est quod sufficit quod agens
habet in virtute id quod ... est ... .i. .i. ...
generans et genitum est omnino ... non
ergo oportet ista reducere ad aliquod ... separatum nisi forte
sic dicendum est in articulo sed solum sufficit quod ... ...
ex ... sunt virtualiter magis ... Ad secundum
motivum dicendum est quod forma est agentis in virtute ... age-
ntis a quo forma ... ergo inter ... ...
et genitum non sic ... tamen inter ... agentis et
genitum ... est debemus .i. ymaginari quod ...
formaliter est in genito virtualiter est in separato ...
... agente ... quia formaliter ... ...

et ita quasi assimilatum omnibus aliis dicitur scientia virtute omnium
non videmus ut possit scientia nobis educi de sui potentia tamquam
ideo quod fortius est non reddit in passo virtualiter sic quantum
ad assimilationem modum dicendum est quod dicuntur sic quod aliquo exemplari
separatum recipitur. Sicut enim secundum Aristotelem patuit non tamen tale
quale ponebat Plato. [Q]ueritur et in alio utrum praeter re-
quirantur principia scilicet unum quod sicut scientia est de invariabilibus et
immobilibus, quod enim est in sensibilibus contingens et mobile
ergo oportet dare aliquod separatum quod sit invariabile et immobile. Ad
oppositum est Philosophus. [R]espondeo ad istam quaestionem dicendum quod non solum Plato
sed et alii modum ponunt ad separatum principium scilicet po-
nunt enim quod sincera veritas ut non potest nisi intellectus
aspiciat ad aliquod exemplar separatum ita quod ipsi ponunt
ad veram scientiam acquirendam duplex exemplar scilicet exemplar acquisitum a
rebus et exemplar separatum et quod primum non sufficiat sine secundo
quod et primum non sufficiat per se probat duplici via. Prima
via accipitur ex parte rei intellectae in quo ipsum exemplar sumitur
capitur. Secunda via ex parte veritatis in se quam accepta sit.
Prima via talis est. Tale exemplar eo ipso quod susceptum
est a re transmutabili eo ipso transmutabile est quod si habet non potest
facere perfectam certitudinem quam scientia requirit. Secunda via talis est
anima sive intellectus humanus de se variabilis est et obliquus
per errores et ideo ipsum exemplar a rebus acquisitum non solum
de se habet variabilitatem sed et ex parte subiecti sic quod habet
propter ipsum non potest habere firmam et sinceram veritatem. Tertia via
est quia ipsum exemplar acceptum est a sensu transmutabili per viam
quasi phantasmatum et per phantasma non potest quis devenire ad sin-
ceram rei veritatem. Certum enim est quod videmus intellectum esse in
alio genere cognitionis quam sit ipse sensus vel phantasia
et ideo per sensum et phantasiam numquam devenimus ad tale
genus cognitionis quia nulla res agit ultra suam speciem. Ponunt
ergo isti aliquod exemplar separatum ad quod intellectus aspiciendo per-
cipit de re sinceram veritatem quae sincera veritas est imma-
go lucis aeternae et hoc sic dicentes volunt sequi verba beati
Augustini qui ubique in suis libris quasi videtur ponere quod numquam
sincera veritas videtur nisi in regulis aeternis. Imaginantur
autem quod sicut ipse [illegible] intellectus sine [illegible] capit
sive quod iudicat intellectum indicante et proprie et
regulas aeternas sive exemplaria per quam indicatur illud autem
per quod iudicatum est lux incorporea sive aeterna sive lex
et est exemplar Augustinus in multis locis quod [illegible]
sive iudicatur a nobis sive per approbationem per legem aeternam sive
incorpoream irradiantem. Verum non est intentio quod sit Augustinus
sic ista intendat dicere quod ista exemplaria sint eo modo
quo ponebat Plato scilicet quod sint aliqua per se subsistentia per se ex-
sistentes sed solum dicit per se in mente divina ita quod in te
[illegible] intellectus aliquam rem [illegible]
[illegible] illustrationibus ab istis partibus sic ergo isti
ponunt et dicunt in hac [illegible] plures ponunt
regulas aeternas vel exemplaria non ex [illegible]
mente divina. Alio modo dicitur quod [illegible]
non potest attingere aliquam veritatem [illegible]
[illegible] vel aliquam speciem ab ipsa re [illegible]
specialis illustratio ab exemplari separato et ideo est quod [illegible]
quaeque [illegible] in modo esse sed per [illegible]
potest exire in suum opus [illegible] et intellectus noster [illegible]
[illegible] debet non potest exire in opus suum [illegible]

illustratione alicuius separati ita tamen excluditur ab intellectu generalis in-
fluentia primi principii eo modo quo dictum est quod per illam agit sancti
autem sic se imaginabantur. Ergo primum illorum modum dicendum quod sicut
non habet intellectus omnia sed [illegible] in actu intellectus possibilis omnia fieri
nunc omnia sicut est intellectus possibilis et intellectus omnia facere est
agentis sive lux intellectus agentis quae est apta nata
irradiare super omne intelligibile sine speciali illustratione alicuius in-
fluentiae. Primum enim de prima opinione videbantur imagi-
nari ipsum quod et ipsum ponunt intellectum et ipsum lu-
cem exemplarem quae irradiabat super omne obiectum ad hoc
quod sincera veritas sciretur de eo. Illi autem qui sunt de secunda opinione
videntur imaginari ipsum obiectum et ipsum ponunt illam
naturam quam ipse intellectus possibilis quae potest fieri omne obiectum et
lucem intellectus agentis non separatam sed coniunctam nobis
quae quidem primo est apta nata illustrare super phantasmata sicut
super colores. Imaginantur ergo isti quod in principiis est quaedam
immobilitas et quaedam necessitas et sicut ex immo-
bilitate principiorum est immobilitas in conclusione quaecumque immo-
bilitas sive in conclusionibus sive in principiis a nobis comprehenditur
lumine lucis intellectus agentis et ideo per lucem in-
natam possumus habere aliquam scientiam quia scientia non est aliud nisi per-
cipere principia et per principia conclusiones. Iudicium tamen quod lux ista est
derivatio quaedam primae lucis ita quod ideo quod videtur in ista
luce quodammodo videtur in illa. Debemus enim imaginari quod
lux intellectus agentis est quaedam derivatio lucis primae
sive primi exemplaris et ideo quidquid videtur in ista luce quodammodo
videtur in illa. Si enim comparatur aliam quando magis dicendum
[illegible] bonum vel malum [illegible]
quod [illegible] et bonum quod enim sic magis dicendum non po-
tuit videri nisi in aliqua luce. Sed ista lux in qua videtur est lux
concreata quae tamen est quaedam imago lucis primae et ideo videtur
in hac quodammodo videtur in illa et sic forte voluit dicere
Plato quod intellectus noster aspiciat ad aliquod exemplar separatum quia
intellectus quicquid videt in aliqua luce videt. Quod lux
imago lucis separatae et aeternae et sic forte voluit dicere Augustinus
quando dixit quod quicquid videmus videmus in regulis aeternis et in aliquo quod
est super animas nostras quia videmus in aliqua luce naturae quam
lucem intellectus agentis quaecumque lux est imago
regularum aeternarum. Si quis volunt tenere hunc [illegible]
modum potest videre ad argumenta quae fuerunt in oppositum per eam
opinionem et per [illegible]. Cum enim dicitur quod quidquid est in re mutabili
est mutabile et ideo exemplar acceptum ab eo mutabile est
dicendum est quod circa rem mutabilem potest considerari aliquam habitudinem
immutabilem sicut in homine est immobile scilicet quod sit animal quaedam
habitudines immutabiles a nobis percipiuntur per lucem intelligentiae
aliquam scientiam faciunt in nobis. Sed enim ideo quod est in re mutabile
sit quantum ad esse existere tamen ad esse acceptum per esse [illegible]
[illegible] ad certam aliquam immutabilitatem habet
sicut immutabile est quod [illegible] claudit
[illegible] et tale immutabile est ideo quod a nobis scitur per lu-
cem intellectus agentis. [A]d primum motivum quod dicitur quod anima nostra
[illegible] mutabilis est et ideo quicquid in ipsa recipitur mutabiliter recipitur
[illegible] non concedo quod anima nostra
intellectus noster mutabilis est quia aliud percipit [illegible]
percipit ita quod exemplar et [illegible] rei mutabilis in eo recipitur
sed tamen immutabiliter in eo recipiatur quantum recipiuntur
quod per illam habitudinem receptum potest percipi [illegible]

[illegible]

et immobil[e]

et immo(bi)l(is) de re simili fit in principio sui ignis ex ante
precepcione de re habita sciencia. Ad secundum dico non plus probat nisi quod
ex ... ita mutabilis recipit intellectum quod
animam ... et quod non faciat scientiam ...

[illegible]

Dubitabit aliquis etc. ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

36

30

31

36 [illegible]

31 [illegible]

[illegible]

38 Utrum in hiis que fiunt per artem et naturam [illegible] rei fiende sit in ipsis

39 Utrum in hiis que fiunt per artem non sit accidens [illegible]

31

[illegible]

Q° 20 utrum forma possit assimilari arti

32

[illegible]

33

32

33

[illegible]

[illegible]

V diffinitio habet partes

[illegible]

Triplex

[illegible]

V. sit veru[m] q[uod] m[ateri]a sit de e[ssenti]a rei sive de q[uidi]tate.

[illegible]

[illegible]

39

[illegible]

quidam ancti .i. ptes q̄ respiciunt qn̄ sigtū sic se leccis in est qd̄ pbs .q. nō obstante qlls nō qtiarm pale ex quo qtinet in intellr pot ee aliq̄ pars q̄ res piciunt eedm sigtū et nō respiciunt eedm nū. Quod est qd pbs ymaginat q nō qdimat ee nū qntas nī recepta i aliq̄ m quiditas ee pt

[illegible]

[illegible]

22

23

[illegible]

[illegible]

Utrum genus et differentia dicant totum quod dicit species

d. pala.

[illegible]

94

95

99

[illegible]

Utrum vita sit [illegible]

[illegible]

94

96

97

duo in actu separata ipso esse et ex eis fieret unum non per quam aliquam aggregationem. Deinde cum dicit: Et secundum hunc modum. Confirmat quod dixit per rationem Democriti. Dixit enim quod ex duobus in actu non fit unum. Sic ex duobus in potentia [illegible] dicens quod sicut hic est verum bene dixit Democritus dicens quod ex duobus in actu non potest fieri unum nec ex uno possunt fieri duo. Posuit enim Democritus magnitudines indivisibiles esse substantias rerum et esse ipsas magnitudines indivisibiles in actu; ex hiis non potest fieri unum et quia aliqua illarum magnitudinum est indivisibilis ideo similiter ex illa non possunt fieri duo. Oportebat enim Democritum negare unum continuum ut dicit quia sicut ex duobus indivisibilibus in actu non potest fieri unum continuum sic ex duobus in actu non possit fieri unum nec est in numero. Si enim numerus esset compositus ex unitatibus sicut dualitas ex duabus unitatibus vel oportet dicere quod dualitas non sit aliquid unum vel quod unitates componentes non sint in actu sed in potentia. Notandum est quod numerus non est simpliciter aliquid unum nisi forte per quandam aggregationem in quantum unitates partes possunt esse in actu. Si autem esset vere unitas hic non possent esse ille unitates esse nisi in potentia in quantum ex eis fieret [illegible]. Deinde cum dicit: Habet autem dubitationem. Ex predictis movet quandam dubitationem. Cum enim ostensum sit quod ex universalibus non potest esse aliqua substantia [illegible] substantia diffinibilis non est composita ex universalibus prout ex genere et differentia. Si autem hic est, est magnum dubium, scilicet quod ipsa substantia non sit diffinibilis quia omne diffinibile compositum est. Si autem substantia non est diffinibilis [illegible] ut declaratum est superius vel solum substantia est diffinibilis [illegible] non est diffinibile; ergo nullius aliquid erit diffinitio. Est ergo dubitabile [illegible] quod substantia non potest componi ex substantiis et ideo non potest diffiniri. Sic ergo solutio huius dubitationis [illegible] substantia ex substantiis [illegible] non est in potentia [illegible] diffinibilis ex substantiis in actu sed bene ex substantiis in potentia. Quod autem hic sit manifestum erit magis infra in octavo.

Manifestum autem ex ipsis hiis etc. Postquam ostendit quod universalia non [illegible], hic ostendit quod ista universalia non possunt dici ydee separate. Dividitur in duas partes. Primo hoc ostendit; secundo manifestat quod dixerat ibi: Si vero. Prima in duas: quia primo ostendit quod unum universale non potest dici una ydea separata; secundo ostendit quod ista ydea separata sic non potest diffiniri ibi: [illegible]. Prima in duas quia primo proponit quod non est dare ydeam separatam deducendo ad multa inconvenientia; secundo concludit ex hiis quod impossibile est dare ydeam [illegible]. Amplius [illegible] accidit. Prima in [illegible] rationes quas adducit ibi: Deinde si aliquid principaliter [illegible] ergo in ista erunt [illegible] est prima, [illegible] est secunda et amplius ydee [illegible] amplius ex quo hic etc. [illegible]. Dicit ergo talis: Si est una ydea rerum omnium individuorum eiusdem speciei [illegible] una tantum in qua conveniunt individua, ergo erit una ydea generis respectu multarum specierum [illegible] omnium specierum. Secundum est impossibile [illegible] ergo et [illegible]. [illegible] quia primo dicit quod impossibile est ponere unam ydeam speciei et ponere [illegible] quod species sit composita ex genere et differentia. Secundo ostendit hanc [illegible] quia sequitur quod erit dare ydeam generis separatam sicut ydeam speciei quod est impossibile [illegible] si non sunt species. Dicit ergo primo quod accidit [illegible] sic dicentibus scilicet quod ydee specierum sunt separate et quia hic species componitur ex genere et differentia [illegible] ex hiis quod dicitur. Notandum est quod si species habet ydeam et cum species est composita ex genere et differentia [illegible] sic est dare ydeam separatam respondentem individuis ita sit dare unam ydeam generis respondentem multis speciebus ex quo genus est de compositione speciei et [illegible] permissum. Deinde cum dicit: Si enim est species. Ostendit hanc impossibilitatem scilicet ydeam esse speciei quia sic esset ydea generis respondens multis speciebus quod est impossibile et hoc est quod dicit quod si est alia species et est aliud quod est generis in duabus speciebus puta in homine et equo [illegible] et unum [illegible] non est omnino unum nec est omnino divisum quod est unum [illegible]

quod si diffiniatur hoc et eciam [illegible] alia eadem diffinitione [illegible] ex quo videmus quod due species conveniunt in una ratione generis; ergo si est aliquid homo separatus et per se existens et hic ad ipsum in unitate rationis in qua conveniunt particulares homines eodem modo est dare quod animal et bipes ex quibus componitur homo sint ydee separate propter unitatem rationis ipsius generis vel differentie in qua conveniunt species. Si ergo unum et idem animal secundum totum et secundum [illegible] est in homine et equo sicut tu es idem tibi [illegible] quia non est unum aliquid separatum per se [illegible]. Notandum est quod [illegible] Plato [illegible] duo fundamenta [illegible] quod ideo ponebat ydeam separatam rerum individuis quia in unitate rationis conveniunt individua. Hic enim videbatur esse fundamentum Platonis quod intellectus abstrahit [illegible] in re in qua ista unitas rationis in qua individua conveniunt sit ipsa ydea individuorum. Secundum fundamentum [illegible] Platonis est quod sicut propter unitatem rationis [illegible] in multis individuis est dare unam ydeam propter unitatem [illegible] et similiter dare unam ydeam generis correspondentem multis speciebus. Hoc est impossibile ergo et primum et hoc est quod dixit Philosophus [illegible] quod animal in homine et equo est unum in ratione non [illegible] sic hoc [illegible] non potest [illegible] dare aliquid separatum [illegible] Platonis. Quereret aliquis quare Philosophus hic pro impossibili ponit esse unam ydeam generis respondentem multis speciebus. Ad hoc est dicendum quod duplici via possumus hoc impossibile declarare. Prima via est ex fundamento Platonis quod ut ipse dixit Philosophus in primo [illegible] Plato non posuit ydeam in hiis in quibus est prius et posterius. Quia ergo in speciebus [illegible] est prius et posterius [illegible] due species numquam sunt [illegible] ideo duabus speciebus [illegible] non respondebit una ydea. Sed [illegible] in individuis non est prius et posterius cum sint eiusdem rationis omnino ideo [illegible] respondet una ydea. [illegible] si in individuis videtur una ydea speciei [illegible] una ydea generis quod tamen est contra fundamentum Platonis. Secunda via est ex [illegible] quod ydea est unum [illegible] ergo una ydea unum est. [illegible] impossibile quod omnibus individuis existentibus in una specie et una ratione videatur una ratio ydealis quia a pluribus speciebus que differunt [illegible] videtur una ydea [illegible] ad hunc autem [illegible] videtur [illegible] secundum primam [illegible] in una ydea [illegible] et una ydea [illegible] non videtur una ydea [illegible] sic duas species [illegible] una ydea generis [illegible] alia ydea [illegible] ydea generis ab ydea speciei. Si quis [illegible] quod ydea [illegible] ab ydea speciei nec [illegible] non valet [illegible]. Deinde cum dicit: Deinde si aliquid participatione [illegible] et est [illegible] unum et idem non potest participare [illegible] si potuit unum [illegible] separatum quod [illegible] ydea [illegible] participatione [illegible] ydea separata una [illegible] unum et [illegible] principaliter dualitatis [illegible] et hoc est impossibile. [illegible] quod dicit [illegible] participatione bipedis sit una species que vocatur animal bipes et animal participatione multipedis sit alia species que vocatur animal multipes [illegible] sic una ydea [illegible] separata impossibile ad [illegible] sequitur [illegible] quod duo contraria [illegible] in eodem [illegible] et si aliquis diceret quod species non sit per talem participationem [illegible] nec [illegible] aliquo modo [illegible] fiat unum ex genere et differentia sicut animal bipes vel animal gressibile [illegible] quod sit modus compositionis vel mixtionis. [illegible] talis modus [illegible] multa [illegible] quod [illegible] non est unum et idem [illegible] in utroque et sic [illegible] genus non esset unum [illegible] in omnibus [illegible] non est [illegible] mixtio et [illegible] non esset [illegible] genus et differentia [illegible] aliud non est [illegible] complexio et mixtio. Respondendum est quod unitas generis [illegible] unitas [illegible]

p(re)cedas ipsorum sensibilium separatus sicut quidam ponunt. ¶ Secundo
quod si aliquis ponat universalia esse separata a singularibus in p(ro)le ...
[illegible]

et tamen eedem voces remanent apud animam et propter hoc ipsorum non est
diffinitio scientifica nec demonstratio et propter hoc cum aliquis diffiniat re-
[illegible]

[illegible]

nō plus cōtinet h' individuū q̃ aliud. si ergo nō plus cōtinēt nō plus differunt unū individuū q̃ aliud. positū ergo differri individua ut cōtinētur in gen'e sꝫ in se nō possunt. Deinde cū dicit Si quis autem differt. excludit q̃dam falsam rationē et d. s. q' p° posuit h'c rationē. sᵒ ꝓbat eam ibi pin quid ... [illegible]

[illegible]

sol n. sig(nific)are s(ubstanti)am q(uod) (est) d(e)signare a(liquid) c(er)t(u)m (et) apparere signat q(ua)n(tu)m
actu. s(ub)s(tanti)a (est) n(on) d(icitu)r remot(i)o(n)e p(er) re(m)o(ti)o(n)em actuu(m) n(on) d(icitu)r diff(er)e(n)ti
p(er) actu(m). Deinde cum dicit amplius quecumque in alius.
o(sten)d(it) quo(modo) peccant s(e)c(und)o mo(do) i(n) diffinitio(n)ib(us) in diuid(u)a d(i)c(ent)es q(uod)
sic diffiniu(n)t(ur) n(on) sol(um) peccant per mod(um) iam dictum s(ed) (etiam) q(uia) ta-
les diffi(nitio)nes p(er)ti(n)e(n)t (con)tingere i(n) aliquo i(n)diuiduo ab i(st)o si n(on) sicut
al(iquo) sol. sol erit si (etiam) erit sol una co(mmun)is ... erit ult(erius) et
ille sol ... d(icitu)r q(ui) sol (est) ... n(on) ...
...
Deinde cum dicit ...
...
Deinde cum dicit maxime autem ...

distinctio(n)em ... q(uod) talia ... h(ab)eant ... actu ...
... suspicantur ... s(ub)s(tanti)as ... actu separatu(m) et ...
... h(oc) (est) q(uod) d(icitu)r q(uod) a(lique) s(ub)s(tanti)e suspicabile partes a(n)i(m)alium et
... et h(oc) q(uia) ... motus ... in ...
... una ... alia ... distincte
... ex quo ... alia ...
alia anulosa ...
...
Secundo ... ostendit ... q(uod) i(n) aliquo aliis ...
...
Quia no(n) unu(m) d(icitu)r sic et e(n)s ...
...
Secundo ostendit q(uod) p(ri)mo ... per ...
...

tu unitet eius [illegible] accepta duo dicit ex una parte [illegible] [illegible]

dicatur per diffinitionem et quod est id cui eo aliquid est quid et quod non et quo quale et quo non et quantum [illegible] et quo non et quo modo preter eius [illegible] unum et quo non. secundo modo diffinitur ipsum quod est per ipsum causa prima satisfaciens ad questionem factam propter quid ita quod omne causa ad ipsum potest quod potest vocari quid isto modo accipitur. quod est tertio modo. largo modo accepto philosophus quod ad questionem factam propter quod aliud inest alicui aliud sit alicui forma sic patet per exemplum philosophi quod accepit quod est materia vel forma vel a forma et isto modo diffinitur quid in isto capitulo vel causa. tertio modo dicit quod quod quod est causa materie et isto modo quid non dicit nisi [illegible] per quod intendit philosophus quod cum forma subsistit per se ipsam sic est in unius se per se causa forma est respectu ad se ipsam et [illegible] non dicit forma et tamen est forma et per quod non quod [illegible] et tamen est quod [illegible] quod forma est in materia et non subsistit per se ipsam cuius diffinitio forma et unum est forma et per quod quod et tamen est quid in quod forma sic est forma alterius in est quod alterius scilicet materie et per quod [illegible] sic [illegible] est causa [illegible] non sic causa essentie [illegible] sic forma et in isto modo diffinivit philosophus formam [illegible] Quarto modo diffinit forma sive quid quod non est elementum sed ad ipsum elementum et [illegible] [illegible] [illegible] quod non est elementum ad [illegible] non dicitur quod ex materia et forma sit unum non quid sic [illegible] [illegible] [illegible] ex duobus [illegible] non potest fieri unum [illegible] in potentia [illegible] utrumque est in actu [illegible] non duo [illegible] [illegible] est sic unum [illegible] duo actu [illegible] duo et [illegible] unum [illegible] ergo duo [illegible] unum quod unum illorum sit in actu et reliquum in potentia in potentia est ergo quod ex duobus quorum utrumque se habet ad modum materie fiat unum quod [illegible] [illegible] sic ex duobus existentibus in potentia [illegible] fiet unum [illegible] in potentia est quod ex duobus que se habent ad modum forme fiat unum quod sic ex duobus existentibus actu fiet unum [illegible] forme [illegible] eodem [illegible] [illegible] quod una sit in potentia [illegible] alia et reliqua in actu [illegible] in potentia est quod ex duobus [illegible] elementa fiat unum elementum [illegible] elementum [illegible] patet [illegible] unius sic ergo ex duobus que se habent ad modum materie non potest fieri unum [illegible] ex duobus que se habent ad modum [illegible] ergo [illegible] sit ex duobus quod unum sit elementum et reliquum non sic ergo [illegible] est forma non est [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] a philosopho quod forma non est elementum sed ad [illegible] elementum [illegible] sic ergo [illegible] composito est ad quod est elementum scilicet forma [illegible] quod philosophus [illegible] loquitur de forma mixtionis [illegible] ergo quod [illegible] mixto sunt ipsa elementa et ad [illegible] potest elementa scilicet forma mixtionis [illegible] ista forma mixtionis non potest dici ipsa elementa [illegible] potest elementa in quod elementa tenet locum materie et ipsa forma mixtionis tenet locum forme sic [illegible] est in forma mixtionis in est in forma [illegible] [illegible] sic forma mixtionis est ad potest elementa [illegible] in mixto [illegible] [illegible] forma [illegible] est ad potest [illegible] quod vocatur elementum. Ad [illegible] [illegible] est quod elementum [illegible] potest [illegible] scilicet largo modo et [illegible] largo modo [illegible] [illegible] potest vocari elementum et sic forma potest dici elementum [illegible] [illegible] non potest dici elementum forma [illegible] magis dicitur causa [illegible] et [illegible] quod elementum sic dicit philosophus. ¶ Consequenter [illegible] [illegible] quid quod [illegible] ad [illegible] quod [illegible] [illegible] Philosophus sic quid [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] philosophum [illegible] [illegible] est diffinitio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] ergo [illegible] ¶ Contrarium videtur dicere [illegible] philosophus [illegible] [illegible] quod diffinitio

[illegible] est causa omnium que insunt subiecto ¶ [illegible] ad hanc questionem dicendum est quod non est inconveniens quod diffinitio subiecti sit medium in demonstratione [illegible] ad [illegible] duo sunt declaranda. primo est quod diffinitio subiecti est medium in demonstratione. secundo inducende sunt difficultates [illegible] et solvende. primum patet [illegible] [illegible] [illegible] est ex [illegible] [illegible] [illegible] magis et minus et maxime [illegible] quod [illegible] est magis et minus [illegible] est dare maxime magis [illegible] et minus [illegible] [illegible] ergo [illegible] [illegible] [illegible] ad summum [illegible] forma magis [illegible] ad [illegible] accessu ad summum [illegible] et minus [illegible] in recessu ab eodem sic ergo non est dare accessum et recessum [illegible] [illegible] ad quod accedi et a quo recedi in non est dare magis et minus [illegible] maximum ad quod accedere magis et a quo recedere minus sic ergo [illegible] accessus et recessus [illegible] ad ad quod sit accessus et a quo sit recessus in magis et minus arguitur maximum ad quod accedere magis et a quo recedere minus et hoc est quod dicit philosophus [illegible] [illegible] quod sic est dare magis et minus [illegible] est dare maxime [illegible] [illegible] ergo ita sit quod in medius demonstrationis quanto medium accedit magis ad diffinitionem subiecti magis demonstrat et minus sic [illegible] demonstrandi [illegible] quod [illegible] [illegible] sit maxime [illegible] demonstrandi in [illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] et prius prima propositio demonstrat posterior et [illegible] quanto prior est tanto est magis [illegible] demonstrandi et quanto posterior tanto minus salvatur in [illegible] [illegible] demonstrandi quod [illegible] salvatur magis in priore [illegible] [illegible] quod magis accedit ad maximum scilicet ad diffinitionem subiecti quod [illegible] [illegible] sit minor [illegible] demonstrandi [illegible] quod magis recedit ab [illegible] quod est maxime [illegible] demonstrandi sic ergo [illegible] [illegible] est quod sint est dare maximum in [illegible] non est [illegible] dare magis et minus ita [illegible] [illegible] est quod si diffinitio subiecti non est [illegible] demonstrandi [illegible] [illegible] demonstrat alia [illegible] [illegible] propositio quanto magis [illegible] ad diffinitionem subiecti tanto magis est [illegible] demonstrandi ergo ipsa diffinitio est maxime [illegible] demonstrandi sic ergo patet primum ¶ Secundum patet ex [illegible] demonstrationis [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] syllogismum [illegible] [illegible] et syllogismum demonstrativum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per medium [illegible] [illegible] demonstrativus [illegible] per medium [illegible] et [illegible] quod ad medium vocatur [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de subiecto ex quo [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonstrabilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de subiecto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diffinitio de diffinito si ergo [illegible] ita se habent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de subiecto demonstrabilis sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diffinitio de diffinito sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de subiecto [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de se ipso [illegible] diffinitio de diffinito quod [illegible] de se non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quid [illegible] ergo quod si plures [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] quod et per illam demonstrationem [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per illam demonstrationem [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reducitur ad [illegible] subiecti et per illam demonstrationem [illegible] [illegible] subiecti est in demonstratione de subiecto [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] sic ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible] prima propositio de subiecto [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] diffinitio de diffinito et sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

V Quinto quod videtur ad [illegible] quod sit quid passionis ut quid subiecti

et li'am in tali propositione resolubilium in demonstratione in qua predicatur diffinitio de diffinito quia demonstrat sui passionem esse eadem et subiectum omnem demonstra(tionem) ominum quantum et sic patet ba ma. Secunda ratio est declarans precedentem et sumitur ex virtutibus quae est tam causam et effectum et causatum eius nomenclatum quae immediata divisibilitas in primo non sufficit ad faciendum nec tamen divisibilitatem in primo divisibilitas ... quod solum in primo non sufficit ad faciendum realem divisionem in principio sicut videtur illud et ut calefactum in sole non oportet quod distantia sit quod solum et cum lumine et calor differunt per rem similiter propositionem in proposito quod non et subiectum differunt per solum subiectum et passio differunt per rem non ergo demonstrat passionem de subiecto in quo subiectum est id de quo demonstratur et non est medium demonstrandi et passio est id quod demonstratur de subiecto non ergo idem ... licet sit causa est diffinito et diffinitum sui subiecti et non differunt per solum ergo non sufficiunt ad demonstrandum passionem de subiecto quae differunt sed ratione primo autem est ad oppositum quia non divisibilitas realis est reducibilis et resolubilis ad divisibilitatem ... omnis propositio in qua predicatur ... in quo sit divisibilitas per rem predicatum et subiectum quam est illa in qua predicatur passio de subiecto reducitur ad illam in qua predicatur non de subiecto vel diffinitio de diffinito in qua est divisibilitas per solum intellectum et subiectum et sic patet tertia via.

Tertia via est ex diversis quae immediata ad cuius evidentiam notandum quod ad hoc quod propositio sit indemonstrabilis oportet quod sit immediata ita quod predicatum non habeat causam in subiecto sed si predicatum habet causam in subiecto in illa causa cadit medium inter predicatum et subiectum et per consequens per illam causam possit demonstrari predicatum de subiecto et sic propositio esset demonstrabilis. Ad hoc ergo quod propositio sit indemonstrabilis oportet quod immediata sit tamen non omnis immediatio ad hoc sufficit est enim quaedam immediatio in genere causae et quaedam in genere subiecti. Unde ergo potest esse quod propositio est immediata in genere subiecti et tamen est demonstrabilis quia licet sit immediata in genere subiecti tamen est mediata in genere causae vocatur autem immediata in genere subiecti quando nullum subiectum cadit medium inter subiectum et predicatum in genere autem causae vocatur mediata quando causa cadit medium inter predicatum et subiectum. Unde patet quod esse aliquam propositionem mediatam causatum predicatum et subiectum non est ad subiectum medium sicut ista triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis ... est medium et ideo per illam causam id predicatum potest demonstrari de subiecto illa ergo propositio est simpliciter indemonstrabilis inter cuius predicatum et subiectum nulla causa cadit medium propter quod vel ergo quod omnis propositio quae est immediata in genere subiecti cum mediata in genere esse reducitur ad illam quae est immediata in genere esse sicut ad indemonstrabilem talis autem est omnis propositio in qua predicatur passio de subiecto licet possit esse immediata in genere subiecti cum est mediata in genere esse quia species in subiecto per unum subiectum propositio enim in qua predicatur diffinitio de diffinito est immediata in genere esse quia nulla causa cadit medium inter diffinitionem et diffinitum. Si ergo sit aliquod subiectum quod habeat duas passiones sic prima secunda passio per primam de subiecto ... propositio quae est immediata in genere subiecti sed non per illam quae est immediata in genere causae quia licet inter primam passionem et subiectum non cadat medium subiectum causa cadit causa media sicut non subiecti et ideo ad hoc ista propositio prima ... passionis est demonstrabilis quia passio prima demonstratur de subiecto per diffinitionem subiecti patet ergo primum ... Secunda articulus est videre difficultatem quae occurrit circa predicta quae quidem possunt esse. Circa primum difficultas est quia si hoc quod dictum est verum est medium et passio non erit univoca. Ad cuius evidentiam notandum est quod demonstratio non attendit a genere in genere et ideo oportet quod passio quae concluditur et medium per quod concluditur sint unius generis et unius manieriei. Si enim non potest esse nisi passio demonstretur passionem in quo secunda per primam et prima per illam quae ante primam ulla passio procedit. Si in diffinitione subiecti demonstraretur passio esse diffinitionem subiecti et passio non sunt unius generis demonstratio esset ... sed sic ipsa diffinitio non est medium sed passio est ... ergo secunda ... prima difficultas quae in ... nulla est ad cuius solum notandum est quod cum dicitur quod medium et passio sint univoca non est intelligendum quod debeant esse eiusdem univocationis praedicabilis quia sic omne accidens est resolubile ad substantiam in qua medium accidentale est resolubile ad medium quod est in primo modo ita quod per substantiam demonstratur accidens sed est intelligendum quod debent esse eiusdem coordinationis et eiusdem ordinis non enim diffinitio trianguli ordinatur ad demonstrandum passionem de quadrato quia diffinitio trianguli et passio quadrati non sunt in eodem ordine et eadem coordinatione sed tamen sub ordinatione diffinitio trianguli ad demonstrandum passionem de triangulo quia sunt eiusdem coordinationis quia subiectum primo aspicit diffinitionem suam et mediante diffinitione aspicit primam passionem et mediante prima aspicit secundam et mediante hac aspicit tertiam et sic de aliis per ordinem et ideo subiectum et diffinitio eius et passiones cadunt in uno ordine priori et posteriori patet prima difficultas et eius solutio.

Secunda difficultas est ex parte medii quia omne medium quod demonstrat passionem de subiecto videtur debere esse situm medium quia si prius subiecto et posterius predicato ... non esset positus utrorum non esset medium inter utrumque sed tamen ad utrumque similiter si esset prius utroque non esset medium sed prius inter utrumque medium ergo debet esse posterius uno scilicet subiecto et prius alio scilicet predicato. Si autem ita est impossibile est quod diffinitio subiecti sit medium et hoc est quod diffinitio subiecti est prior subiecto et per consequens prior passione et per consequens prior ad utrumque. Hoc ergo non est prioris et non est medii et per consequens non habet rationem demonstrantis. Ad hoc difficultatem solvendam notandum est quod non est secundum prius sunt quaedam priora et posteriora. Nam non et subiectum differunt sicut subsistentes et subsistentia recepta ergo passio non subiectum ... prioris substantia est et subiectum recipit passionem non autem et subsistentia non recipit passionem vel medium esse supposito in reductione ad passionem ad subiectum non et subsistentia tenet locum prioris quia passio per se non reducitur ad subiectum nisi mediante non subiecti debet non coniungi quod non est sicut causa reducitur omnium passionum ad subiectum sic ergo quare ad hoc tenet locum esse reductionis et tenet locum medii unde notandum est quod ipsam esse per aeternam causalitatem et ipsam esse medium in illo modo in illo demonstrationis est medium cause non tamen medium inter eo ipso quod quod est causa licet non prioris quia omnis causa licet quodammodo prior est sui suis effectum sed quod non est causa omnis ... sed est causa reductionis unius extremi ad alterum licet non medium. Sed ergo medium in illo esse medium in situ non forte possit dici quod sibi repugnet non prioris sed quia est medium causale sicut autem potest tenere non medium et prioris propter non in quantum est causa sed medium in quantum est causa reductionis et sic patet secunda.

Tertia difficultas est quia diffinitio non est medium quia est medium ad demonstrandum propter quid quia prima est demonstratio quia immediate adversus non ad demonstrandum quaestionem quia sic demonstratio non esset ex immediatis vel ex propriis ex immediatis quidem non esset quia secunda passio et prima passio et aliquae quaestiones non fluunt a subiecto nisi mediante prima passione sic prima passio cadit medium inter diffinitionem et secundam vel tertiam passionem. Si ergo est medium ergo illa propositio in qua secunda passio predicatur de subiecto vel de diffinitione non est immediata et per consequens talis demonstratio non erit ex immediatis. Similiter non erit ex propriis quia diffinitio subiecti non plus est propria secunde passioni quam tertie vel quarte et sic de aliis ergo demonstratio quae est ex diffinitione subiecti non est ex propriis sed ex quo causa ...

Ad hanc difficultatem solvendam notandum est quod diffinitio subiecti

Nota
|| medium causale et medium in situ

s. s(ecundu)m locu(m) n(on) o(portet) q(uod) se(quatu)r h(uius)mo(d)i mutacio q(uae) e(st) s(ecundu)m g(e)n(e)r(ati)o(ne)m et corrup(tione)m q(ui)a n(on) e(st) in tr(ans)mutacio(n)e (quod) id q(uo)d e(st) mutabile s(ecundu)m loc(um) sit mutabile s(ecundu)m g(e)n(e)r(ati)o(ne)m et c(orruptionem) sic p(atet) i(n) ce(lo) et ideo n(on) o(portet) q(uod) o(mn)e q(uo)d h(abe)t m(ateri)a(m) localem h(ab)eat m(ateri)am g(e)n(er)abilem et corruptibilem q(uia) d(icit) ph(ilosoph)us q(uod) m(ateri)a al(ia) e(st) in h(u)i(us)mo(d)i q(uae) mouet(ur) mo(tu) g(e)n(er)ation(is) et corr(uptionis) al(ia) e(st) in h(u)i(us) q(uae) mou(et)ur mo(tu) locali tantu(m) et q(uod) a(lte)r(um) poss(umus) d(ice)re q(uod) i(n) motu locali e(st) s(em)p(er) a(li)q(uo)d s(ubiectum) r(e)s(pectu) c(uius) ph(ilosoph)us q(uod) i(d) p(otes)t s(ubiectu)m e(ss)e s(ecundu)m q(uan)d(itatem) et n(on) s(impliciter) q(ui)a sic d(icitur) m(ateri)a s(ecundu)m q(uod) et s(ic) sump(si)t tam(en) e(st) i(n) i(n)f(er)iorib(us) s(icut) i(n) li(br)o de g(e)n(eratione).

Q(uae)ritur ad u(tru)m m(ateri)a dicat aliq(ua)m entitate(m) aliam a(b) e(ss)e p(ri)ncip(ium) et f(or)ma. Sic inuit ph(ilosoph)us c(apitul)o... q(uod) o(mn)e q(uo)d d(ic)it entitate(m) d(ic)it aliq(ue)m actu(m) s(ed) si g(ratia) m(ateri)a d(ice)t p(er) se aliq(ua)m entitate(m) d(ice)t aliq(ue)m actu(m) h(oc) e(st) i(m)p(ossi)b(i)le g(ratia) et p(ropter) m(ateri)a n(on) d(ici)t actu(m) s(ed) e(st) i(n) p(otenti)a ad actu(m). Ad op(po)s(itu)m e(st) ph(ilosoph)us.

Ut no(tandum) in hac q(uaesti)o(n)e sic p(ro)ced(itu)r q(uod) p(ri)mo po(n)ent(ur) r(ati)o(n)es q(uae) possunt mouere aliq(ue)m ad po(n)end(um) q(uod) m(ateri)a nulla(m) entitate(m) d(ic)it. 2(o) po(n)ent(ur) r(ati)o(n)es ad opp(osi)t(u)m. 3(o) soluent(ur) r(ati)o(n)es. P(ri)me p(ri)m(u)m p(ote)st fac(er)e ex exempla diffi(niti)o(n)e m(ateri)e. P(ri)ma e(st) q(uod) m(ateri)a e(st) me(diu)m int(er) ens et n(on) ens. no(n) g(ratia) m(ateri)a e(st) me(diu)m int(er) ens et nich(il). o(portet) q(uod) n(on) sit ens et q(uod) n(on) dicat entitate(m).

Ad c(uius) eui(dentiam) no(tan)d(um) e(st) q(uod) duplex e(st) me(diu)m s(cilicet) q(uoddam) me(diu)m p(er) co(m)p(ositi)o(n)em ext(re)mor(um) i(n) q(u)o p(ar)ticipat ext(re)ma saluant(ur) et e(st) me(diu)m p(er) negat(io)n(e)m ext(re)mor(um). m(ateri)a no(n) p(ote)st d(ici) me(diu)m p(ri)mo m(od)o ut m(anifestu)m q(uia) s(ecundu)m h(oc) m(ateri)a e(ss)et co(m)p(osi)ta ex n(ihi)lo et ente s(ecundu)m i(d) m(ateri)a saluar(e)t(ur) ro(ti)o n(ihi)l(i) q(uae) entis et a(lte)r(ius) ent(is) q(uod) e(st) i(m)p(ossi)b(i)le. Si g(ratia) e(st) me(diu)m o(portet) q(uod) sit p(er) negat(io)n(em) ext(re)mor(um) cu(m) g(ratia) e(ss)e sit un(um) ext(re)m(u)m o(portet) q(uod) ab ea neget(ur) u(el) entitas et p(er) (conse)q(ue)ns nulla(m) entitate(m) d(ic)it. Sic g(ratia) arguebim(us) s(ecundu)m istam diffi(niti)o(ne)m q(uod) m(ateri)a d(ic)it p(otenti)am ad ens et n(on) e(st) ens et q(uod) posse e(ss)e e(st) ad plus d(ic)it q(uia) n(ihi)l q(uo)d n(ihi)l p(ote)st saluari i(n) i(m)poss(ibi)li ideo m(ateri)a n(on) d(ic)it ens nec d(ic)it n(ihi)l i(n) ea q(uae) carere d(ebe)t i(s)ta m(ateri)a medie(tate) s(ed) d(ic)it q(uod)da(m) me(diu)m i(n)t(er) ens et n(ihi)l q(uo)d p(ote)st saluari n(ihi)l i(n) i(m)poss(ibi)li i(n) q(uo) carere d(ebe)t i(s)ta medie(tat)e no(n) e(st) d(ebe)t carere tam(en) entitate n(on) forte i(n) a(t)tributio(n)e aliq(ua).

S(e)c(un)da r(ati)o e(st) ex diffi(niti)o(n)e m(ateri)e q(uia) d(icit) ph(ilosoph)us 7 m(e)t(aphysi)ce u(bi) p(ate)t q(uod) m(ateri)a n(e)c e(st) q(ui)d n(e)c e(st) q(ua)le n(e)c q(ua)ntu(m) et sic de aliis r(ati)o(n)ib(us) p(re)dicam(en)t(ali)b(us). Ub(i) no(tan)d(um) est q(uod) entitas et realitas (con)ue(r)tu(n)t(ur) cu(m) g(ratia) o(mn)is realitas ent(itat)i(s) sit reali(tas) p(ri)ncipal(is) o(portet) q(uod) entitas certa et realitas p(ri)ncipal(is) (con)ue(r)tu(n)t(ur) q(ua)re g(ratia) n(on) h(abe)t realitate(m) p(ri)ncipale(m) n(on) u(idetu)r h(abe)re aliq(ua)m entitate(m). M(ateri)a e(st) h(uius)mo(d)i s(ecundu)m ista(m) diffi(niti)o(ne)m ph(ilosoph)i q(uia) s(ecundu)m ista(m) diffi(niti)o(ne)m m(ateri)a diffi(ni)t(u)r p(er) negat(io)n(e)m cuiusl(ibet) realitat(is) p(ri)ncipal(is) id e(st) a q(uo) negatur realitas p(ri)ncipal(is) n(on) p(ote)st h(abe)re realitate(m) ista(m) (con)uenie(n)t(er) et n(on) h(abe)re(t) et ita s(ecundu)m h(oc) m(ateri)a n(on) ulla(m) entitate(m) d(ic)it de se.

3(a) diffi(niti)o m(ateri)e e(st) ista q(uod) m(ateri)a e(st) p(ote)n(ti)a et pura p(otenti)a.

Ad c(uius) eui(dentiam) no(tan)d(um) e(st) q(uod) u(nu)m o(mn)i(u)m p(ri)mo ph(ilosoph)us q(uod) q(ua)ndo e(st) m(ateri)a s(ecundu)m m(ateri)am et f(or)ma(m) ultima(m) e(st) m(ateri)a (com)posita et f(or)ma corp(or)e(itatis) d(ic)it a(lte)r(a) m(ateri)a co(m)po(s)ita i(n)p(otenti)a f(or)ma(m) c(uius) e(st) (con)iu(n)cta. Et illa f(or)ma corp(or)eitatis i(n) p(otenti)a m(ateri)a q(uae) (con)ti(n)et. U(nde) g(ratia) m(ateri)a s(ecundu)m m(ateri)a(m) et f(or)ma(m) (com)plexionis et d(e)i(n)de f(or)ma(m) medie f(or)ma el(emen)t(i) f(or)ma mixti. m(ateri)a g(ratia) e(st) p(er) se in p(otenti)a ad f(or)ma(m) el(emen)ti. q(ua)ndo m(ateri)a n(on) p(ote)st d(ice)re ad co(m)po(s)itu(m) q(uia) si d(ice)r(e)t ad co(m)po(s)itu(m) ad c(ui)d(e)r(e)t m(ateri)a(m) i(n) f(or)ma(m) el(emen)ti et m(ateri)a p(ri)m(a) et i(n) m(ateri)a no(n) e(ss)et p(er) se i(n) p(otenti)a ad f(or)ma(m) el(emen)ti. S(ed) illo m(od)o (con)t(ra) g(ratia) i(m)p(ossi)b(i)le e(st) q(uod) id p(er) se fit co(m)po(s)itu(m) s(ed) n(on) el(emen)t(u)m co(m)po(s)itu(m) el(emen)ti resolui(bi)le q(uia) a(lte)r(um) sit p(ri)mu(m) et sic resolui(bi)le e(st) i(m)p(ossi)b(i)le m(ateri)a et u(idetu)r f(or)ma el(emen)ti e(st) i(n) p(otenti)a ad f(or)ma(m) mixtionis et ista ter(tia) m(ateri)a in f(or)ma(m) mixtionis ex una p(ar)te et m(ateri)a s(ecundu)m i(m)plicite ex alia et no(tan)d(um) f(or)ma co(m)po(s)iti p(ro)p(ter) m(ateri)a(m) q(uae) (con)ti(n)et q(uia) f(or)ma el(emen)ti n(on) e(st) i(n) p(otenti)a ad alia(m) f(or)ma(m) n(isi) i(n) q(uan)tu(m) (con)ti(n)et m(ateri)a(m) s(imi)li(ter) m(ateri)a n(on) mixtionis m(ateri)a (com)po(s)ita p(ro)p(ter) f(or)ma(m) q(uae) (con)ti(n)et q(uia) m(ateri)a n(on) e(st) i(n) p(otenti)a ad f(or)ma(m) mix-

tionis n(isi) m(ateri)a f(or)ma el(emen)ti. Sic s(ecundu)m s(imi)litudine(m) ista(m) m(ateri)a i(n) p(otenti)a e(st) i(n) p(otenti)a ad f(or)ma(m) mixtionis e(st) m(ateri)a co(m)po(s)ita s(imi)li(ter) m(ateri)a q(uae) e(st) ad f(or)ma(m) complexionis se h(abe)t p(er) eunde(m) mod(um). m(ateri)a g(ratia) q(uae) h(abe)t q(ua)n(tu)m m(ateri)a n(on) e(st) m(ateri)a co(m)posita u(el) f(or)ma co(m)posita s(ed) e(st) m(ateri)a p(ri)ma q(uae) o(portet) e(ss)e s(im)pli(citer) m(ateri)a ad op(po)s(itu)m l(icet) m(ateri)a co(m)posita possit d(ice)re aliq(ua)m entitate(m) q(uia) tal(is) e(st) co(m)posita ex p(otenti)a et actu eo q(uod) (con)ti(n)et f(or)ma(m) tam(en) i(m)p(ossi)b(i)le m(ateri)a q(uod) m(ateri)a p(ri)ma dicat aliq(ue)m actu(m) m(ateri)a n(on) p(otenti)a et p(otenti)a p(ri)ma m(ateri)a (con)ti(n)ens p(otenti)a n(on) p(ri)ma no(n) u(idetu)r d(ice)re aliq(ue)m actu(m) p(ri)mo m(ateri)a p(re)cede(n)s n(ihi)l o(mn)i(u)m actu(u)m l(icet) n(on) p(otenti)a p(ri)ma q(uae) uocat(ur) m(ateri)a (con)t(ra) (com)parat(ur) s(ed) aliq(ue)m actu(m) et entitate(m) ut ita (con)sid(er)e(tu)r no(n) p(otenti)a p(ri)ma n(on) m(ateri)a se (com)parata a(d) a(lte)r(u)m a(ctu)m id e(st) p(otenti)a et p(otenti)a uocatu(r) q(uia) p(re)ced(i)t o(mn)em actu(m) s(ed) n(on) ista p(otenti)a p(ri)ma i(m)portaret aliq(ue)m entitate(m) u(el) a(ctu)m q(ui)a quid p(re)cederet illu(m) actu(m) u(el) entitate(m) p(re)ced(er)et illa(m) p(otenti)a(m) g(ratia) illa p(otenti)a q(uae) p(re)cedet h(uius)mo(d)i entitate(m) p(re)cedet et p(otenti)a(m) m(ateri)e et sic m(ateri)a no(n) e(ss)et p(otenti)a p(ri)ma.

Q(uar)ta diffi(niti)o m(ateri)e e(st) ex illis (com)munis p(ri)mo m(ateri)e q(uod) infi(ni)to u(el) n(ihi)l e(st) disti(n)ct(um) posit(iu)m (con)s(equens) g(ratia) sic diffi(nitu)r q(uod) m(ateri)a e(st) s(ubstanti)a in(de)t(er)minatu(m) u(el) e(st) i(n) q(u)o nich(il) e(st) distinctu(m).

Ad cui(us) eui(dentiam) no(tan)d(um) e(st) q(uod) d(uple)x e(st) distinctio s(cilicet) e(ss)e(ntia)l(is) et n(atura)l(is) siue q(uan)titatiua. m(ateri)a g(ratia) n(on) p(ote)st e(ss)e distinctio e(ss)e(ntia)l(is) q(uia) q(uic)q(ui)d disti(n)guit(ur) e(ss)e(ntia)l(ite)r e(ss)e(ntia)m h(abe)t. m(ateri)a et n(on) ulla(m) e(ss)e(ntia)m h(abe)t q(uia) o(mn)is e(ss)e(nti)a u(el) e(st) f(or)ma u(el) e(st) a f(or)ma loq(ue)nd(o) l(icet) s(ecundu)m q(uod) e(st) i(n)telligi(bi)li p(ro)pter f(or)ma(m). Si g(ratia) loq(ua)mur m(ateri)a(m) s(ecundu)m s(ecundu)m i(st)am diffi(niti)o(ne)m dicem(us) q(uod) m(ateri)a e(st) m(ate)r(i)a g(ratia) e(st) (con)uenie(n)s q(uod) q(ui)a sit e(ss)e. c(uius) n(on) m(ateri)a sit t(er)minabil(is) ad f(or)ma(m) p(er) unu(m) a(li)q(ui)d ex h(oc) q(uod) t(er)mi(na)t(ur) ad f(or)ma(m) t(er)mi(na)t(ur) ad e(ss)e(ntia)m a(lte)r(a) sic et n(on) e(st) distinctio e(ss)e(ntia)l(is). S(ed) h(aec) e(st) i(n) p(otenti)a ad e(ss)e(ntia)m i(n) e(st) i(n) p(otenti)a ad distinctione(m) e(ss)e(ntia)le(m). S(imi)li(ter) i(n) ea no(n) e(st) distinctio n(atura)l(is) siue q(uan)titatiua q(uia) m(ateri)a e(st) i(n) p(otenti)a ad q(uan)titate(m). Cu(m) g(ratia) sit i(n) p(otenti)a ad q(uan)titate(m) o(portet) q(uod) sit i(n) p(otenti)a ad distinctione(m) q(uan)titatiua(m) q(uia) q(ua)ndo distinctio fit per partes eiusdem r(ati)o(n)is. Un(de) g(ratia) tam(en) e(st) q(uod) s(ecundu)m t(er)minatu(m) n(e)c no(n) h(abe)t distinctione(m) u(el) e(ss)e(ntia)le(m) u(el) n(atura)le(m) i(n)mediate de se ex q(uo) seq(ui)t(u)r q(uod) m(ateri)a n(on) n(ihi)l n(on) ulla(m) entitate(m) h(abe)t q(uia) o(mn)is entitas u(el) ad m(ateri)a(m) i(n)cludit distinctione(m) e(ss)e(ntia)le(m) ab a(lte)ra entitate. Isti g(ratia) sic po(n)entes per ista(m) r(ati)o(n)e(m) m(ateri)e p(ri)ncip(iu)m q(uod) m(ateri)a no(n) e(st) alia entitas s(ed) e(st) puru(m) poss(ibi)le q(uia) n(ihi)l m(ateri)a e(ss)et pur(um) poss(ibi)le no(n) poss(et) e(ss)e m(ateri)a i(n)t(er) ens et n(on) ens s(ecundu)m p(ri)mam diffi(niti)o(nem) n(e)c poss(et) ab ea uera o(mn)is ro(ti)o p(ri)ncipal(is) s(ecundu)m s(ecunda)m n(e)c poss(et) e(ss)e p(otenti)a p(ri)ma s(ecundu)m t(er)tia(m) n(e)c a(lte)r poss(et) carere o(mn)i distinctione s(ecundu)m q(uar)ta(m) et sic p(ate)t p(ri)m(u)m declarandu(m).

S(ecun)do s(ecun)d(u)m e(st) q(uod) m(ateri)a dicat aliq(ua)m entitate(m) q(uod) p(ate)t p(er) r(ati)o(n)es m(ateri)e q(uia) p(ri)mu(m) me(diu)m e(ss)e ex q(uo) necesse e(st) q(uod) e(st) u(ni)co p(ri)n(cipi)o i(n)tell(ectua)le(m) a op(er)atione.

Ad c(uius) eui(dentiam) no(tan)d(um) e(st) q(uod) sic op(er)atio arti(fici)al(is) certe supponit opus n(atur)e i(n) q(uod) s(ecundu)m ars habeat s(ecundu)m entitate(m) f(or)ma(m) a n(atur)a ita op(er)atio n(atur)e suppo(n)it op(er)ati(onem) i(n)tellie et uoco h(uius)mo(d)i i(n)telligentia(m) causa(m) p(ri)mu(m) i(n)q(uantu)m n(ihi)l i(n)tellig(it) q(ua)n(tu)m s(ecundu)m s(imi)li(ter) s(i)c id q(uod) fuit e(st) ab i(n)tellig(enti)a q(uia) n(on) p(ote)st s(ecundu)m a(lte)r(u)m q(uod) fuit e(st) ego toto m(ateri)a q(uia) l(ice)t m(ateri)a no(n) possit e(ss)e op(er)ati(o)ne eo q(uod) i(n)g(e)n(er)abil(is) et i(n)corrup(tibi)l(is) tam(en) p(ote)st e(ss)e op(er)atio(n)e. p(ri)mo m(od)o certu(m) e(st) q(uod) id q(uod) supp(oni)t(ur) a n(atur)a et e(st) op(er)atio i(n)tellig(enti)e no(n) p(ote)st e(ss)e n(ihi)l i(m)mo o(portet) q(uod) dicat aliq(ua)m realitate(m) q(uia) realitate(m) a(lte)ra a realitate f(or)me i(n)troducte p(er) m(ateri)am q(uia) id q(uod) supp(oni)t(ur) actio(n)i et id q(uod) i(n)ducit(ur) per actione(m) n(on) possunt e(ss)e una entitas. M(ateri)a q(ue) suppo(n)it(ur) actio(n)i n(atur)e et a(lte)ra q(uae) est f(or)ma a s(ecund)a q(uae) i(n)ducit(ur) p(er) actio(n)e(m) n(atur)e. D(ice)re g(ratia) q(uod) m(ateri)a sit pur(um) poss(ibi)le nulla(m) h(abe)t re(a)litate(m) e(st) d(ice)re q(uod) id q(uod) suppo(ni)t(ur) n(atur)e n(ihi)l e(st) q(ui)a e(st) p(otenti)a sit u(e)l la(tens) realitas q(uae) e(st) i(m)p(ossi)b(i)le h(oc) e(st) g(ratia) p(ri)ma r(ati)o.

S(ecun)da r(ati)o e(st) q(uia) e(st) ex h(uius)mo(d)i re g(e)n(eratio)n(e) et c(orruptio)n(e). Ad c(uius) eui(dentiam) no(tan)d(um) q(uod) si c(orrupti)o p(er) d(ebi)ta(m) m(ateri)a tr(ans)mutacio o(portet) q(uod) g(e)n(eratio) sit s(ecundu)m ea(n)dem mutacio(n)e(m) resolubil(em) ad

Q°

Q°

Q°

n chat ad spales diuisiones competentes illi actu . b n qn
gn at aer sic m ebitur ad form aeris ita ebit ad diui
siones competentes aeri ygiabimus g q m nllam diuisio
e declarat determinata de se n no aspicit nl diuisiones . determina
tas . nctamen a forma aspicit diuisione determinata . vn p q e
habit ad aliam a aq forma p vi gnaon q q ebit ad a ta
determinat diuisionum s q q m sb pcii fr erunt sb p mis
diuisib . si debet tn ad sequente form q q ebit ad ma
iores diuisiones et tunc m sil et sel e sbita augmentat
gnaon iq ygiabimu q tale augmentu e dispo ad forma ie
diuitati et sic una m e p dispositi ut iam dem e ita
una m e q r tadz augmentandi et gnaoi . et sic d de aug
i dico de diuisio . nam in exus sb magnis diuisiob si
debet tm ad form consequente q q habet sb p mis diuisib sic
q ex aq fit erea et e q q sil et sel ecaze m fit sbita de
dimo a gnaon . sic n eade m e que recipit p mas diui
sies et form . i ead m e q respicit mor determinata a gnaoni .

Quam autem ad dicta . p[illegible] pls determinare de sba in li
recipit declarare de sba [illegible] p rtes . q p o

[illegible]

q uult esse per mixtam sic e mellicratu . qda a s d adunt p
ligom . [illegible] sic e capitul ligata . qda no s [illegible]
p ro e p visitu sic sit i [illegible] alia n s [illegible] sit compositio
sic ut [illegible] e i archa . a s q componit plis
hoc modo . [illegible] dunt i compone et i mo compodi . alia no
sunt q dia e i positione a situ sic liminare s [illegible]
[illegible] dunt per a[illegible] situ . a sunt q d [illegible]
tepe sic tena et prandiu . a sunt q dia e ex [illegible] q pro
cedunt ex diuisis locis eo mo q o dria q s s sine
uentus aq[illegible] det a meridionali et orientalis . ab oc
cidentali . a sunt q dunt p [illegible] sic [illegible] q dent
p duricie a mollicie [illegible] a [illegible]
i q e q dunt p [illegible] dunt p q q hay dif
ferentias [illegible] oibs [illegible] due de his dunis
redis ad [illegible]
[illegible] nobileis a al
[illegible] ignobilius Deinde cu dic [illegible]

[illegible]

h' et impbat q^e qr ipole e q id q e sba i uno sit actu et i a
cti n. n entau p eu dicta ex unoe de sba et actu ipole
e qr una sba alia sic e de caloz i q unus sit sba et i
altius sit actus. oia ex eo q aliud i uno e act^u i a^e sba
e et equocalitate dicitur g^o q^r qr si h' essz s. qr caloz i igne
essz dra sbal secutu^r qr coposita calla hent diffo^z igi^t
qr ptiaparet fo^z sbale ig^s secute qr ip^m calm qr e
copositu ex sbo et cali^te et unu i actu ad uno i pote qr
e ipole incopo^to ex alit^e a sbo qr copo^s ex sbo et actu
e uno i ac^u sic i septio h^o plics e ostu sit g^o sic g^o ca
loz q^i sec^a foam igis e caloz mag^s et motus ad su^us
et e de ge acntau et no sbe ad m^{tu} no ruatt qui^z
qr ig^s ii remo^z ad remotom caloris i me^{te} sz me^{te} no
no se^z q^r sit fo^z igius sbal ad remocoz n risi^b remo
ue^t ho no tu ^{ppe} h se^z q^r sit fo^z sbal hois. sz qr ad re
mocoz risibil remone^z fo^z sbal hois ad e^s remocoz remo
ho. ideo ista remoco no e n^r me^{te} fo^z sbali. silr ad
remocoz caloris remo^z fo^z sbal igis et p ons remoue
igis. iusta. n. sic a regrit ul q^ruit ad extutia rei q
cu no sic de sba ut ee rei. l^z g^o ignis no posset existe
si caloze no tn caloze de ce eius

Oportet aut non ignorare quia aliquando latet et cetera. p^t q^a cia
uit de m^a fo^r et coposito mo^z q^oes et dubia ci^{ca}
h' et diui i 3 ptes q^r p^o mo^z q^ra dil' de foam. 2° mo^z
q^ra du^a et m^a z 3° et copo^s. ita i^a de mis a^t sba n op
tet late. 2^a dubone no de^a a^t diffoes et m^{os}. p i
d. q^r p^o mo^z q^uadz q^om de fo^r et p cop^om ad nome
p q^r sig^t et q^a e^a solut. 2° inestigat q^cam p^{ce}tem
fore. ita^l no u^z ita sillia ex el^is. p^a i z. q^r p^o mo^z
q^oz p^o solut eam. 3° ondit ad quid tendit p^{ce}dea
q^o et ad quid no. ita i^a. erit aut nunqz a^t vtsqz al. z
i^a sz h' ad ad ad quid diffinunt. p^o g^o p^o q^om ue
dices. q^r si volum^s bn vide^re fo^r oz no ignorare
q^r aliqn latet utru nom sig^{ficet} copo^m et fo^z an
sig^{ficet} ipam fo^m sol' ut utru h' n^n domus sit sig^e
nu alicu^s cois copositi utru s sig^{ficet} ad copo^m
ex lateribz ul lapidibz lignis et tegumento qr tegi
mtu sit i^a p forma. lates lapides et cetera. p m/ an
tm sig^{ficet} tegumet qr e fo^r et utru linea sig^{ficet}
dualitate i longitudine i qr dualitas sit p fo^r l longitudo sit p
m^a. an tm sig^{ficet} dualitatez que ut ee fo^r. Que
reret aut q^od mouit phm ad q^rendu istam q^oz. dd e
qr h essz v^a opio plonis qr essz dare fo^r separatas a
m^a nom sig^{ficaret} solu fo^m. Ad cuius euid^{entia} no^d
e qr eius e sua diffo et m^a qr eis sit sua diffo
pz id a so^m qr e diffi^le scil' e sua diffinitiua. et ideo
q^r m^a diuna diffi^tia no sint ideo no tradit sb n^o stabili
tatis cu n. diffo sit e^cta^l q^o d^o e. q^r e^ca^l n^o p^t ap^d
i^ce^m no p^t diffi^ri et p ons n^e sari. talia a^t sic m
diuina q^r si essent sit diffo et m^a pz p phm sup m
e. h'^s q^a p^o q^r id q^r sig^t nom diffo e. y^a n. q^r ea
dem realitas e q^r dic^t diffo et q^r dic^t m^a sz p a^{lia}
a^m mod et h e qr dixit phs i e. q^r id q^r m^a sig^{ficat}
diffo e. qr g^o ita e qr eius e sua diffo et m^a ut de
clarat e io qr plo credidit qr fo^r separate e sba^e copo id

qr sit ut m e et inuariabile. ideo sba^s qr eius e essz
diffo et p ons qr eius e essz m^a. qr ex eo plon no
tenebat tantu e alias qr res variabiles put h^nt aliqz
to^ne^s inuariabiles fo^rs eas de eis e diffo et m^a. Dicende
inde cu dic^t. erit et m^a aliqz al. p^ma q^oe p^o solo^{ne}
ad cui^s eui^z not^d e q^r aliqn nomn sunt que sigt cu v
nu et pluribus nia vnoca. q^r causa e^c a sigiit diui
sa ex quo ep^s sic canis et ista uoca^t e uoca. q^ra aliq
q^a sig^t multa sz no ex eq^o sz vnu i p^u ad ad z li mo
dic^t ph^s qr vnu et id nom sig^t copo^m et fo^m sz no ex
eq^o. sz vnu i attributione ad ad. qr aut sic l p^m sig^t
et qr sm no denotacti^s p^s. et h e qr dic^t l^ra qr al. uel
istud m^a al' ex dantu intrinseqz. i. i copo^sito et i fo^r n sz
vna tm sz d^a ad vnu. i. i p^u vnu^s ad altim. Dicende
inde cu dic^t sz h ad ad ad quid diffinunt. sz remouz
q^ra dubom q^i posset oriri ex ista solone. posset n. aliq^s
e^de qr q^r utraqz. s. copo^m et fo^r sig^{ficat}^r ab uno noie
io sic idez sz remouz dices q^r h. i. fo^r et copo^m ad ad ad h
e m^a a^{ut} diffinunt l e ad q^om aio sbe p^{ri}n^a ul^r i ad e
q^r q^r utru sba a sbl' et fo^r sig^{ficent}^r p id m^a n^r diuit. qr d. i
h no d^r ut qr h^nt duo noia. sz tn in h d^r ut qr id
m^a h^nt p p^{re} ex p^ma qr sunt diffinit m^a i se et ons
diffinit fm p^us et posti^s pz qr fo^r et q^a dicitu id sit
et cu copositu et q^rdam n^r sit ide et h e qr ond^r ph^s qr
ip^m qr q^d erat ee h e q^r dicas existat tn^r spei et ac
tui. sic id e aie et aie ee i. q^r dicas aie et aia n e ide
ho et hois ee q^r dicitu ho et aia. i. n^r coitate hois
le essz so^m fo^r. qr d. sic i pole e qr eius sit fo^r q^i e p^s. i ipo
e qr copo^m et fo^r p^rus aliqli. diffinit aliqli. no dif
finit ut diu e no d^r e qr vtrqz sic et h ad i re^l
ut se h^t ad sig^{ficari} et ideo vide^r qr ab^{so}lutu h ex
ista fm de i sbo cu qr posuit idez p^t solu. posse
p^t id sig^{ficari}. qr g^o ita e et copo^m no p^t idez p^{ter}
fo^m p^us. no nqz p^t sig^{ficari} copo^m cu ip^m sig^{ficet} fo^r
p^us et ideo dic ph^s qr vnu et id n^m e qr sig^{ficat} copo^m
et fo^m et q^am ad h^n diuisitatz. p^mo sig^{ficat}o
copo^to sig^{ficat}z et fo^r p^us. sic sig^{ficat}o toto sig^{ficat}
p^s. h a i h q^rant tn i alio dicit. q^r q^r dicas fo^r et fo^r
sit idem. q^r dicas a copo^m n e ide qr copo^m. m^a n^z
a forma p^us et q^r dicas sit ide et m^a copo^m et q^r dicas
no sit id ut nec h velle ph^s. patet p^t i q^olib^{et}.
Queritur aut ut m^a n^a spei sig^{ficet} fo^m tm ul' copo^m.
n^c qr fo^r tn. qr p^o de m^a. d^r qr ai d^o d^o fo^m. e
d^o h et m^a duo m^z. sz de m^a e n' spei g^o e. Contra id q^r e
de ee spei dz sig^{ficari} p n^e e^s. sz m^a et fo^r s^c de ee spei
m^r. g^o sig^{ficat} p n^a. Dicendum ad hoc q^om m^a uidet g^o
qr vnu et id d^r de copo^to ex m^a et fo^r no tn ita qr
ista vnioce sig^{ficent}^r ab uno noie sz fm p^s et p^o
qr m^a p^us d^r de forma. ita^o de a copo^to. p^t a h qr
oe qr sig^{ficat}^r. sig^{ficat} p q^r e i actu sup. e^c et
n ex nc. actualitas a^t e^{ni}^e m^e copo^to per fo^m et
io n^r p^us sigt fo^m q^a copo^m. cu n. sint duo qr
altm e ca alterius ca e dignior re id n^a q^a ca. sic qr
res calide no sint cale n p^{ter} caloze igis. ideo m^a caloris
p^us d^r ignis q^a alia^s alie cu g^o copo^m no h^eat actu

Utrum nomen speciei significet formam tantum vel compositum

n' ip forin · g° no h3 n' n' ip eam · no pnr q n' ip for
ee p pnr qm qr ipi copito · dr a' ee for pnr sig
ficetur noie spei p° et pnr n' vr dm · id n' q sigtur
per n' spei e ee spei · dr ee a' spei spr no som e for
h3 e m Sed dr to qm sigr n' e diffo ito patuit per
istam litram · g° sic rei se ht ad distiri ita se ht ad sig
ficari · i sexto a' dem e q i diffone sbe spi capi m 7
for g° ipm n' sigficat copo ex m et for Cp q sig
ficat noie spei patr de i dr duo · for a' pnr dr dr duo
no pnr Sncdam g° alia ma · cm qne ncri nom
sigficat form n' copotu possu9 istam qm solue tribus
modis · p° distido inr form pcial et form tota9 · si g° qd
sit de forma tot9 ceu e q n' spei sigt for3 sic ho sigt
hnatm i q pnr sigt hnate b a° sigt aggani ex hna
nitate et hnte hnate et h mo forte icdebat q°z di
ces q n' spei sigficat p9 form et poste9 copo n' l3 cu
ho sigficat hnatez 7 hnte hnatatem · cuspius dem e
q sigt hnate 7 q sigt hnte hnate et q3 9sighat° e
in hnatne et p° ad sigficatom ido hn dm e q sig
ficat hnu i p° ad ad · si a' aneta3 de for pnl q ip n
e to ee sz p s cene diceni9 q p a° et n pnl sigficat
i q p° sigtur to ee · bo sigt pr ceue · l3 g° e m9 md
soluedi Scds mo9 soluedi e distigdo inr id q sig
ficat et q e to sigdi se mod itelldi et mo9 m
cedi se3 mod9 eendi · i eendo a' ime9 q dr id ad
eet id q e to essendi · quid q e ipm copo · to esse
di e forma itel silr i eo q ite3 id q ite e ip copo
to itedi e ipa for · sic n n' e n' p q e i ac9 i n' ite n
p q e i ac9 q a' ad sit i ac9 l3 e p form g° for e to es
sendi et to itedi · aslr dr q' sigficat et q e to sig
ficadi · q' iei sigt pr ee ipm copo l3 to sigdi e for
distiicta · n' sigficat° no pt ee n' ex distiicto sigfi
distiicta a' sigtu no e n' per distiicta form · si g° nel
lem9 ppe loqui dice9 q id q sigficat e ipm qpo
to q' sigdi e ipa forma · vn sic i eendo copo ht
atbucom ad form sic ad tom eendi i silr i sig
ficado et l' forte noluit dr e q q hnitate n' aspi
cit copo 7 form sz no ex equo · sz copo sic ex illo
q sigt / form aut sic id q e to sigdi et sr l3 nite
ficari to sua e · n to sua i b q hc for e to eendi
ita e to itedi et p ons to sigdi · e g° bo modu
Cta9 mo° possz ee scda dr dm m id cu n' i po
et id a quo i po · n' n i po hnti form h cu i po a
forma et q mi form copo e / id n' i po ipi copo
h cu a forma i po · e cu n lo ide n cu po · na id q
e to sigdi et to itelldi e to i pondi 7 id ite eaus
mo9 a po cu Quereret r ab ueru n sit b' q n'
dr e pl9 q q ... for r id ... q si ee a' for p se
silr e s i n' dr ee q q dr rei eiz ip for ex quo
n' cal' res e piua for / to ... sua e for · p onis
sua q ... e n sua for ... / copitur a' ex m 7 for
in agu videtur hre dubiu · q si m et for sr de q di
rei to q dr n vr ee so for · dico g° q i celib3 pl9 a'
... aeqpr q r e p to eem rei ... for n e q di
ca si3 p s q dr q' ex quo ee e copitu ex m 7 for

o3 q m sit p se een° et q dr Alii acp° q dr ne p eo a
q° ipm copo et ip m spar e q et sic aide m e q m
for e q dr · l3 n ad eem rei copite 9currit m et
for cu m de se no e quid · sz q hr a q dr spificar
h e p form · silr q ipm copo sit quid spificar l3
e p form hec sic g° vgiabui q for id noat q dr
b illu mod accipi di q largi° suo mo q dz m et
7 copito · n' a e q largiet ipi for e q dr q sic eiz ab
ne i iistu et h e q noluit dr pl9 ista q i qpito
dist q ... e q tal et silr · possu9 dr e q i m · im qd
ne dr m et for i dist cau9 e q tal et q dr · na q
9po et m accipit q ee3 ab a° s a for ido differt
i ea q dr et cau9 e q dr i for a' no dist q ip
e ip m et q dr b istu mod accipi di q d ph9 q
dr me e ad rerspcu i m · q dr a' forme n pt
ee n' ip a for ... n dist i ea q dr · cau9 e q dr
NOn n' itaq 9rebat r · l3 ponit altam p° cta
tas forme de dr i3 p ca · q p° p° vna p°
tate i copone ad m fo mam cm hr forma que
sitatur ex copone forme ad 9uom 7 copom · 3°
mam q sitr ex hnatne for ad m · pa n' na
tac · 3 ubi salam ait quia si sint · p° p cetas
e q l3 m et forma ocurrunt ad copotu tu no 9
currit ex equo eiz q pnl to essendi e ip forma
vn ipa forma e to essendi 7 m e 7 copito · a h e q
dr lra q' silla no e eam · eiz ex elr · l3 e ex m
et copone l3 e for · l3 n ad tam silla 9currat ela
i lre et copo ... copoito tectz pn les loc q pmet
ex l3 q lre al 7 a' copoite faciut alia 7 aliam
sillam · silr l3 ad domu 9currat lapes et copoto
tu tc dem e ex copone et forma tectz pn' loc au to
e q tales que hnt ee p copom et mixtioz copo
et mixtio i forma no hr tom eendi ex hnt q
e copo et mixtio sz eo ipa copo et mixtio eo
ip copo n' mixtione copondisse dico de istis i dico
de aliis · l3 n ad m hinis 9currat magtudo 7 poitio
q lines n e n' magitudo sic n' sic poita pu sic9 n'
nisi ... linee hr ee ex copoicone sic ex for n eop
posito · n no hr ee ex inuine l3 e ex m linnes sz mag
l3 · l3 e magitudo hr ee ex m a' et hnt io... copo
tus oz dare ad pter m q e ca eendi / hu si ho est
a' 7 bipes oz dare ad p te l3 si a' et bipes so m e
l3 el ex tatur pter m nc e elm nc ex elis ut
dam e nisi ne septimi l3 e sual9 rei q quid dr e
sepata ausmtes m3 ab ea sic forma q cu f e · si
n e ca ipm esse et ca essendi i possibile e q sit sep
ca ab ipa m · cu a' ponit ipam sepata ipam aud
no dicet sualem ee rei / q ei sit sua rei et sit sepata cue
iplicat 9dcom Deinde cu dr · n m i · pot sam p cte
forme mi i hnitudine ad 9no 7 dr sues p e p° p° p°
ppetitate fo excusat se asolutne eam dr · 3° solnit
qdam dubiom antiq3 ex pte b3 tectanr · 2° si a' cor
ruptibiliu · 3° i qre dubita° dr g° p° q p ceta for e
q nite e ipam ee sepata n' nite e ipm ee comple
sin corp ix fam sii si et l3 a' mostu e i septio 7 tecla

q' sp̄es nō sit nec gn̄at' s; id q' fit ē h' c̄ positū q' ē h' ex
his pab; h' ē corp' mi & for. Quōd' ē q' dix' ē g' for' q'
quam sūt forē q' sūt per se subsistētes. q' tam sūt for' ē ā sūt
i m̄. de q'b; for' dīc ē q' sepātie sūt et sint i gn̄abiles
et icōplet. de q'b; for' dīc ē q' sūt sū sūt et corp'ū
ē sū corp'i c̄ positū. n. fit p se for' s' per actus t' q'
vnūs et id' sūt aspic' c̄ positū per se & form p actus vbi
g' dīc ph' q' nō sūt duo sūt que aspiciunt c̄ p' & form
s; vnū et idē q' p'e et p se ē ipius c̄ positi & actus
ē forme q' g' dicāt for' fit sū s' p'o. s; fit per s' c̄ p'
& silr' corp' sū corp' p'o s; corp' p corp' c̄ positi
unde g' ph' dīc in ista p'c'ente q' for' ul' illo nō fit
et sic ē sepātia ul' sic fit p s' c̄ posita. Deīn e
dicit. [illegible] excusat se a solo e'
dam dubn [illegible] formē
corrupabiliū sit sep'te sic ponebat pl'o. dic g' int'
for' corp' [illegible] sepate sic posint pl'o [illegible] ē pa
lam tū potīe [illegible] q' for' q' dam nō sūt sep'te
h' ē [illegible] sūt i h'is formis que nō posunt ē p' m;

[illegible]

Deīn cū dīc [illegible]

[illegible]

s; ista nō ē diffo. Aliis em abire i infinitū. oīs. n. [illegible]
dic ad [illegible] dic duas partes q' [illegible] m' [illegible] for'. si
g' p'u diffi' [illegible] esset corp' ex m' et for' et i esse abire
i infinitū [illegible] diffi'. Queret' ad
ut' p'u diffo' [illegible] p diffōn m' q' sic q' qd
[illegible] cōp' hensione [illegible] si g' p'ma diffo' [illegible]
[illegible] ite' [illegible] ē [illegible]
et diffi [illegible] q' [illegible] per diffo;
[illegible] ab [illegible]. Ad o'p'o' ē ph' [illegible] diffo
[illegible] per diffōn [illegible] nōn' ē q' sic
ē [illegible] oīb; ita [illegible] ē i diffo' [illegible] ē n. [illegible]
[illegible] ite' p'm' actus ē c̄ positiu' et [illegible] in
h' actus [illegible] ē hic & actus ē resolutor' re
solut' n [illegible] ad p'missas ita q' [illegible]
[illegible] p'missē [illegible]
[illegible] per demon'. q' omē q' per demon' [illegible]
resolubile ē ad aliqua p'ma [illegible] ite'
[illegible] et [illegible] h' actus ē diffo' et
sic [illegible] oīb; utriq' p'pōnes resoluūt' ad p'mas

[illegible]

formam que est distinguibilis quod secundum unitatem uocatur forma compositi primum unum quantum ad formam simplicem que est primum forme diffinitionis. ¶ Secundo autem ratio est quare numerus respectu forme sit semper numerus realis quod est quia non ad cuius ... non nunc est quia ad hanc quod forma possit diffinitionis in plures terminos quia posset resolui in genus et differentiam. numerus autem primus et quare non semper est realis nec semper [illegible] relationem scilicet aliud [illegible] ... tamen quia in omni forma diffinitionis secundum autem in ... mathematicis ... dicit ab esse unitas forma cuius esse est simul esse nec genus habet nec differentiam. si autem est in omni forma diffinitionis est numerus quia est esse ... tamen quod ... et esse non diffinitur realiter ut consimile est [illegible]. propter hoc ... non est numerus realis. similiter in omni forma diffinitionis dicitur quod ... et cuius est quidditas hec in diffinitione ... quod ... et in diffinitione ... non ... forma diffinitionis ponitur numerus realis. ¶ Secundo queritur utrum numerus forme diffinibilis sit numerus unitatum uel quid sic quia ipso ... numerus ab unitate et omnis numerus unitatum est sicut hic est numerus est numerus unitatum cuius ... ¶ Sed non dicendum est quod duplex uia posita est declarare quod numerus non est numerus unitatum. una uia est [illegible] numerus ... consistit et numerus quod ... continuitas. ... uno supposito quod ... diffinitio ... ¶ Ad cuius ... uie ... quod numerus quando ... potest uocari numerus unitatum numerus quia uocatur pertinet uocari numerus rerum ... sic ergo numerus ... id est quando numerus applicatur ad res ... numerus forme diffinitionis non est numerus abstractus a rebus sed est ... numerus rerum ideo non oportet quod numerus unitatum tantum sed numerus rerum ... unitates ... ab ... non ... tamen est quod numerus qui est in forma diffinitionis est ... numerus ... forme diffinitionis ... non est numerus unitatum simpliciter sed est numerus unitatum applicatus ad res illas ergo qui ponebant mathematica esse ... rerum posuissent quod numerus mathematicus et numerus quo numeramus esset substantia rerum ... tamen substantia rei consistit ... tamen non est numerus simpliciter sed numerus applicatus ad partes rei diffinitionis sic ergo patet prima uia. ¶ Secunda uia patet sic quia numerus quod quod est numerus forme diffinibilis forma autem diffinitionis est in ... [illegible] magis ... predicato ... in alio predicato ut consimile est in ... si ergo forma diffinitionis ... predicamento ergo et numerus forme diffinitionis potest reperiri in ... predicamento quod est reperiri in ... predicamento substantie ... numerus ergo ... numerus in predicamento quantitatis sed est numerus consistens ... numerus unitatum quia numerus unitatum est qui est in predicamento quantitatis ... numerus qui est in predicamento quantitatis est numerus qui dicit unitatem ... numerus unitatum dicitur per modum ... sic ergo illi qui ponunt quod numerus est substantia rerum posuissent quod numerus in predicamento quantitatis est substantia ... quod numerus est ... forma diffinitionis non ... quia numerus sit in predicamento quantitatis sed est ... ambiguus ... est forma diffinitionis. ¶ Ad argumentum dicendum est quod non ... quia numerus unitatum simpliciter uel unitatum mathematicarum sit ... numero sed unitates ... quod unum non est aliquid unitas ... est ... ut ... consistens in numero ... ¶ Deinde cum dicit natura [diffinitionis] unitas numeri ... probat quod ... forma diffinitionis est sicut numerus et ... probat tempus suum quod ponit ... et similitudinem numeri et forme diffinitionis ... et ... numero ... numerus habet magis ... ergo quod si diffinitio est quidam numerus ... quod forma diffinitionis sit quedam

numerus si in forma et diffinitione idem sit ... numeri quod ... diffinitio ... forme diffinibilis ... et forme diffinitiones ... diffinitio et ... resoluitur ... et ... non diuidi ita similiter forma diffinitionis et diffinitio est resolubilis ... in diffinibilia ... ¶ Secundo est quod ... probatum est ... est ... in quo ... formis et quod diffinitiones componuntur ex ... formis ... diffinitio ... resoluitur ad diffinitionem ... et diffinitio ... ad diffinitionem generalissimi ... sic ergo dicit philosophus quod sicut numerus resoluitur ad unitates ... similiter diffinitiones resoluuntur ad aliquos conceptus indiuisibiles ... non diffiniuntur. ¶ Deinde cum dicit ... ponit ... numerum ... et diffinitionem sicut formam diffinibilem et ... q.p. ... ponit hanc ... quod ... numeri ... et ... diuiditur ... ergo ... et numerus ... alia quod sicut in numero uno addito uel remoto semper uariatur numerus in specie ita similiter addito aliquo uel subtracto a diffinitione semper uariatur diffinitio et forma diffinitionis. ¶ Secundo est quod ... hanc passionem sic exponit quod sicut in numero addita unitate uel subtracta semper uariatur species numeri ita similiter in diffinitionibus addita uel subtracta una differentia semper uariatur diffinitio ... ita ... diffinitio animalis est quod est corpus animatum sensibile ... subtrahatur ab ipsa sensibile quod est ... remanet corpus animatum et sic remanet diffinitio uegetabilium ... diffinitionem addatur rationale ut dicatur sic corpus animatum sensibile rationale ... diffinitio alia ad diffinitionem hominis ... exemplificat philosophus ... quod ... forme se habent sicut numeri sicut in ... unum ... et sic ... numerus semper addit ... numerus ... aliquo ... non remanet ... forma nobilior addit aliquid ... forma ... non remanet illa forma ... ergo ... uariat speciem ... ¶ Deinde cum dicit et numerum esse aliquid ... diffinitionem ... numerum et diffinitionem que ... est ... quod ... diffinitio est una ... numerus est unus ... quod numerus non ... unitatem ... diffinitio ... quod diffinitio est una ... dicit ergo ... similitudo est inter numerum et diffinitionem in modo ... ad quod numerus sit unus quod ... non potest ... ad quod sit unus autem ... non est unus ... est unus sicut aceruus ... quod ... aggregatum ... est ... numerus unus sicut diffinitio ... est ... quod facit unum ex multis in numero diffinitio ... est unitas ... est aliquid quod facit eam unam quia est una per ultimam differentiam ut consimile est in septimo. si ... diffinitio esset una sicut numerus ... non possumus ... quod diffinitio esset una ... sicut in unione. ¶ Secundo est quod numerus componitur ex multis ... unitatibus actu distinctis ... actu ... distincta ex illis non potest fieri unum ... et ... quoddam aggregatum ... ex quo ... unitates ... partes ... actu distincte non est mirum ... ab uno ... a quo ... in actu ... sic ergo ... diffinitio esset numerus non

[illegible]

[illegible]

iuuo individuo et cum motum quod in motu eius in eo et si sep
sine motu. Ad quod videtur quod non vid. ingenio bonum des
tendere in individua per diuisos quod diu. simules et hoc
ut dani quod tales questiones non variant speciem. Si autem tres
quoque variarent speciem esset i(n)conveniens quod species quantitatis de m
ad unum aliud est de via specifica quod ipsi tale quantum.

D[e] inde autem alia et cetera. Mota questione de forma motus
quantum de m et dicit individuas partes quod p(rim)o
manifestat quantum que sunt manifesta de m. Secundo movet
questiones de ipsa m. Ibi: habet autem dubium et cetera. Prima in duo,
quia p(rim)o manifestat quantum de m generabilium et corruptibilium. 2o
de m ingenerabilium et incorruptibilium. 2a ibi: tales quando subs.
prima in duo quia m habet aspectum ad duo. p(rim)o ad ipsum generatum
2o ad causas generationis. p(rim)a quod manifestat quantum de m per respectum
ad ipsum generatum. 2o per respectum ad causas generationis ibi: qui utique
ad quesierit. Prima in 3. Primo q(ue)ritur de respectu ad ipsum m
secundum quod sunt aplures m. 2a ibi: Contingit autem una existente
p(rim)o quod ponit primam questionem dicens quod autem sunt que non debet
nos latere de m sub(stanti)a primum est quod si omnia generabilia et
corruptibilia fiant ex eadem prima m. tunc ex eis terre fiunt
et hoc dicit ipse ea et extremum m que est primum eorum que
fiunt si unum tamen [illegible] generabile est m prima alia et aliud
sicut flemmatis prima m a prima ignis et non ex
[illegible] dicitur autem ista que sunt cum flemmate [illegible]
[illegible] ex prima m et prima in genere esse sunt [illegible]
aut alia quantum ex diuersis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] diuise [illegible] duor[um] cum
forte sunt ex eodem [illegible] et prima m [illegible]
resolvuntur ad primam. Deinde cum dicit fiunt autem plures m
ponit secundam et dicit quod alia existente sunt due m
non tamen ex quo hoc est cum una m fit ex alia [illegible]
[illegible] quod sicut m autem ex ista et dulci et hoc [illegible] est ex dul
ci. Nota [illegible] alia duo quod compositum est ex m et aliud quod
m est ex composito. hoc dicitur ex composito et m per modum com
positionis m ex composito per modum resolutionis et hoc modo di
citur quod m ex [illegible] per resolutionem et [illegible]
[illegible] ex hoc duplex dicitur quod [illegible] fit ex hoc quod est [illegible]
[illegible] sic hoc ex hoc est per resolutionem et [illegible] ex composito
fiunt [illegible] nota est quod via compositionis et resolutionis sunt
ut opposite quod et incipit composito et terminatur resolutio et con
tra et quod [illegible] et via compositionis incipit [illegible] ideo [illegible]
resolutio et via compositionis [illegible] ad compositum ideo [illegible]
[illegible] resolutionem hoc et dicit [illegible] quod [illegible] [illegible] ex
m ex composito in diuersa via. Deinde cum dicit contingit
autem una existente ponit tertiam questionem de m que est
quod ex una et eadem m possunt fieri diuersa generata ispe
ex diuersitate specifica mouentium et agentium sicut [illegible]
quod ex m una in spe que possunt fieri arca et lectus aliter
diuisa generata. I spe que diuersitas est ex diuersitate [illegible]
[illegible] mouentium ad formam lecti et arche. Sicut et lectus
et archa possunt fieri ex una m [illegible] [illegible]
[illegible] requirit quantum m et [illegible] [illegible] [illegible]
et monete [illegible] et forte sine fine [illegible] tamen m
sicut fabri [illegible] non possunt fieri ex lana et ligno. [illegible]
[illegible] et m est causa in [illegible] [illegible] et in [illegible]

[illegible] quod unum et idem generatum secundum speciem possunt fieri in alia et alia
m sicut videmus quod secundum causalitatem possunt fieri in ligno et ere que sunt
diuise m. Similiter forma phiale potest fieri in argento et stanno
et in talibus. Unde tamen est quod mouens et agens sit unum in spe
quod si m est alia in spe ut suppositum est et mouens est [illegible]
[illegible] oportet quod [illegible] sit generatum est aliud et aliud
in spe. Ex suppositione est et est idem in spe. Notandum est sicut [illegible]
est quod diuersitas artificiatorum in spe duratur secundum diuersitatem spe
in mouentibus et artibus. Cuius ratio est quod forma sunt in artificialibus
et forma que est [illegible] [illegible] [illegible] forma in te et forma in [illegible] acceptam
[illegible] cum quod forma in te durat. Et forma que est [illegible] [illegible]
ut [illegible] est in [illegible] et ideo est quod diuersitas real
specifica durat a diuersitate conceptus specifica in formis ar
tificialibus et communiter diuersitate in [illegible] specifica hoc autem
quod [illegible]. Aliud non [illegible] ut quod lectus et archa possunt hoc
in eadem m prima ligno ferro autem et lectus non sic omnia alia
est quod [illegible] dicit philosophus in p(rim)o quod [illegible] diuersitas specifica
[illegible] artificialibus aspicit diuersitatem mouentium non
autem aspicit diuersitatem m. Sed aliud hic. Alia non. Deinde
cum dicit qui utique ad quesierit. Docet quantum
de m per respectum ad causam dicens quod cum [illegible] causa generata
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnes
m cum quod contingit tali generato ut si [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] m est [illegible] [illegible] et mouens
et generans est [illegible] ut spes hoc est forma est quod
oportet esse [illegible] generata fiunt omnia est sicut [illegible]
[illegible] et forma et finis sunt idem et forte non
quia [illegible] [illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que est [illegible] non [illegible] de quod est [illegible] est
m [illegible]. Nota quod [illegible] forma [illegible] p(er) mo
tum [illegible] non omne [illegible] est forma [illegible]
est [illegible] finis [illegible] et finis agentis [illegible] [illegible]
forma rei et de ista [illegible] est quod forma et [illegible]
in te. Finis autem agentis non est quod sit forma. Sicut in domo
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] finis autem agentis est [illegible]
et [illegible] [illegible] et philosophus quod forte [illegible] et [illegible]
forte non. Deinde cum dicit tales quando substantias posit
[illegible] de m in aspectu [illegible] generabile et corrup
tibile hic [illegible] de ea in [illegible] ut non [illegible] in
generabilem et incorruptibilem. [illegible] in 3. p(rim)o quod p(rim)o [illegible]
[illegible] est m in [illegible] ingenerabilium et incorruptibilium. 2o ostendit quod
[illegible] [illegible] [illegible] quando non. 3o quod non omne genera
bile et corruptibile habet m. Secunda ibi: naturalibus [illegible]. 3a
ibi: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod p(rim)o [illegible]
quod [illegible] dicens quod tales substantias et generabiles et corrup
tibiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dicens [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] generabilibus et corruptibilibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et corpus [illegible] habet m
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et corruptibilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mobi
le. Secundo [illegible] est quod motus [illegible] nos [illegible] [illegible] est
motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generabilium et corruptibilium

volubili quod privatio est post vivum. sed est quod inveniri ab privatione privationem ab
aceto est per corruptionem illius similitudinis ad vinum istud aceto. non vel
illud ens vel habitus ad vinum. ¶ Deinde cum dicit · dubitatio autem
quedam est. propter predictam questionem et dicit. quod potest quedam
ab solvere quamvis ubi autem non sed secundum accidens quia aliquid est in hoc
quod vinum non est materia aceti. cum tamen acetum fiat ex vino. et quod
vivum non est potentia mortuum. sed est in mortuum cum tamen mortuum fiat
ex vivo. ¶ Deinde cum dicit et non solvit questionem predictam et dicit
id est quod prius solvit eam. sed ex illa solutione manifestat quod
primum et quia [illegible]. ad enim quod solvens non est quod ideo est
sed tamen acetum fiat ex vino quod vinum non est materia aceti. sed
non aliquid est in se est quia sed fiat sed ex se. tamen non sed sed. fit quod vinum
sit similiter materia quia materia est idem ex eo fit ad per se. acetum autem
fit ex vino per accidens quia secundum corruptionem formae vini vel
quod acetum sed ex vino est sed sed post sed et non est sed primo post quod
[illegible] aliquid fit ex ad sic ex materia quia materia primi per formam et
sed est quod dicit in illa aut semper non fit sed ex sed per se sed accidens
quod semper per corruptionem vini vel vivi. [illegible] non aliud est materia et
potentia vivi mortuum. sed per accidens quod per corruptionem vivi. aliud
aliquid est materia vini aceti. sed per accidens quod per corruptionem vini.
et ideo mortuum ex vino. et acetum ex vino fiunt ex hoc
sicut nox ex die. vel post diem. ¶ Deinde cum dicit et quecumque non
manifestat per hanc solutionem predictam questionem dicens quod quecumque in se
mutantur adinvicem quod vivum fit post aliud non sed sed ex posterio-
ri prius vel fiat regressus usque ad primam materiam. ut si ex mor-
tuo debeat fieri vivum oportet quod mortuum prius reducatur ad ele-
menta et elementa ad formam mixti. et formam mixti ad formam ali-
bilis si ex aceto debeat fieri vinum. ¶ Queret autem aliquis quo
ex solutione utimur hec questionis solutio est. secundo quia [illegible] est re-
spectu generationis inter duo oportet quod ex quibus illorum possit habere rationem prioris
et posterioris respectu alterius. ut si ex aqua generatur aer vel econverso
oportet quod aer habeat rationem prioris et posterioris respectu aque tamen quando
aqua fit ex aere aer habet rationem prioris inquantum aer fit
ex aqua habet rationem posterioris. sed tamen vivum vero ita est prius
quod nullo modo possit esse posterius. et vivum ita prius quod nullo
modo possit esse prius non possit esse respectu inter ista duo.
Ex priori autem possibile devenire ad posterius. sed ex posteriori non
potest devenire ad prius et sic dico per viam generationis ex
posteriori deveniretur ad prius cum posterius in via generationis
habeat rationem prioris. dicendum est autem quod non habet rationem vel posterio-
ris ut videtur patet ad utramque partem. unde dicendum in solutione huius
questionis sed quod acetum respectu vini et mortuum respectu vivi non habet
rationem vel prius posterioris quod acetum fit ex vino et vivum ex
mortuo est secundum corruptionem habilitatum ad formam per-
fectam omne autem tale ita habet rationem posterioris quod nullo modo
prioris. posterioris quidem quod non est vel corruptio forme perfectionis
prioris autem non. quod ex quo corrumpit habilitatem ad formam perfecte
non potest esse amplius materia respectu forme perfecte. et vel materia est sibi
talis est et ideo philosophus subiungit solutionem suam sed dicit. prius est quia
sed fit ex sed secundum accidens sed quod non secundum quod omne accidens sed secundum ac-
cidens quod est corruptivum habilitatum. sed ita est secundum accidens simpliciter pos-
sibile fieri regressus. videtur autem quod ex albo fit nigrum per accidens et
tamen est regressus tamen cum est quod album non corrumpit habilitatem ad
nigrum nec econverso. Queret autem aliquis quare oportet ex aceto fit
vinum vel ex mortuo vivum quod fiat regressus usque ad materiam

primam vel usque ad elementa dicendum est quod hanc questionem solvimus declara-
re duobus modis primus modus est ex declaratis in precedenti questione dictum est
enim in precedenti questione quod quando ex aliquo fit aliquid. ideo ex quo fit in aliud
tale oportet habere rationem prioris. et si non habet. oportet quod reducatur ad aliud quod habe-
at rationem prioris respectu fiendi. cum igitur mortuum et acetum nullo modo
possint habere rationem prioris respectu forme fiende prius respectu vivi et vini oportet
quod reducantur ad aliud quod habeat rationem prioris respectu materie diverse for-
mas et hoc est ipsa redire ad materiam sed modus declarandi est ex formis
subordinatis et non subordinatis. videmus enim quod quedam sunt forme
quarum conditiones aspiciuntur a materia. non oportet quod unam aspiciat medietate quam
sicut est in forma elementorum. non enim aspicit formam aque mediante forma aeris
nec econverso et in talibus non oportet quod materia prius convertatur ad unam formam
si debet converti ad aliam. Alie autem sunt forme que aspiciuntur
a materia sub quodam ordine sicut materia nunquam aspicit formam vini vel
mediante forma aque et materia nunquam aspicit formam animalis vel mediante forma
mixti vel forma membrorum vel talibus materia nunquam convertitur ad formam
quam nullo aspicit vel prius convertatur ad illam que est media in aspectu eorum
mediate aliarum aspicit sicut materia nunquam convertitur ad formam vini vel
mediante forma aque. quando igitur ita est quod materia est sub aliqua forma quam non
habet rationem medii respectu illius forme que debet induci oportet quod materia existens
sub tali forma prius reducatur ad formam que habet rationem medii
ut per illam deveniatur ad ultimum et sic est cum quod ex vino
prius fit acetum. et ex vivo mortuum. quod vivum respectu aceti habet
rationem medii per quod fit conversum et vivum respectu mortui est
quod non potest sed vel sed posteriora reducuntur ad aliud quod habeat ratio-
nem medii sicut acetum ad aquam et mortuum ad carbonem. ¶ Deinde

sequeretur quod utrumque id est sit materia vel quod non. unde est non
vel est privatio. ubi est privatio vel est appetitus ad aliam formam quia privatio
repugnat ad malefactum ut patet primo physicorum. sed igitur id est materia est
vel privatio et appetitus igitur idem erit contrarium. ¶ Preterea inter de-
quod materia est primum esse et non esse. sed igitur id est materia est potentia non esse et
non debet esse unum sed potentia. ¶ Contra motus dupliciter nos una
quod non est motus vel est materia id est est motus quare etc. ¶ Preterea ubi
aliquid est alterius autem est materia. sed celum alterius quod non invenio
sit unum tamen sicut patet in magis vel est materia. ¶ Dicendum in ista questione
prius sunt adducere rationes quibus possibile aliquando videri materia non
esse in celo. sed videndum est utrum materia sit in celo et solvere ratio-
nes predictas. ¶ Prima ratio est sumpta ex parte materie. videmus enim
quod materia habet esse per formam sed non per omnem formam sed
per formam eductam de potentia materie ita quod materia nunquam est sub una forma
vel forma potest educi et sic omnis res que materiam habet est res cor-
ruptibilis et ideo in natura materia non est sine privatione. unde materia est quod aspiciat
esse et non esse quod igitur fit ut materia est quod habeat materiam sed est impossibile
quod non est materia aspicit tamen esse. quia autem habet materiam aspicit esse et
non esse. materia igitur quod non habeat materiam et non potest non esse
in eo materia et sic est quod dixit. secundo physicorum quod in perpetuis et in
illis non differt esse et posse quia in eis non differt id est per quod possunt
esse et id per quod sunt et sic non habent materiam. ¶ Secunda ratio est ex dicta
que sunt inter transmutationes. aliquam enim transmutationem quod sed est
diversa materia motus ad formam et motus ad locum quia motus ad
formam facit nos scire materiam et ens in potentia. quia non movetur
ad formam nullam formam habet et per consequens sed ens est non est
vel ens in potentia. unde oportet transmutatio localis est vel oportet quod sit ens in
potentia et in transmutatione autem locali facit nos scire sed in aliquo
materia est non scitur. unde in celo vnum est quod aliquid moveatur localiter

[illegible]

ciuitas · s; tm ciuitas poss' tiari diuisis tiacoibz sic et ipse
diuisioes et cu ipe tiacoues sequnt. res poss' tiari di
uisis rebz. c'gnu istu suppo. c. Ex quo tro se q n
e p'm gnonis et corr. q ois ma e p'm gnoss et
corr. p' tlm ad diuisas tiacoues ert tm in eloy est
p'm mo ad form q pt tlm ad diuisas tiacoes for
les. in ac' ce n c p'm mo n' local q m ac' et ac p' tlm
ad diuisas tiacones simales et sic p; q oi for pe pois
attipiunt m; et modo pois p; e ea ad oppo q eq
ce de ista

Dubitacoe no dca ut dissoes et unios te ponas
dubitacoibz et m; et form l; pot una duboz
ut unione for et me s. te co po a d f. q p' po du
bitacom ho ecam solut. pa i' n a' ut dius. pa i
d. q po m; dubom. ho o' ea ce totalis motaz
pa i' om ci aneox pl'es ptes | dr g' ho po duboz
q de dubone q e te nuos et dissoes m; f disso
et unus possit ce vnu · mis i disso e ma. q. d. x
ci diss' hent pl'es ptes dubo e quo ille ptes p'
sit facte vnu / et de ista dubitacoe fiebat m
ca° m no dissoes assimilabant. mus i' n · dicebat q°
mo disso e ve vnu et no mis Dem c dicat
om cum q aliq; · o' quo ista dubo e totabil x d f.
q p° l; on' · ho o' q po opioni ploris no p' sol
m dubo ibi. A; n c / p° fac clem tom / i oib; q
ss ve vnu n sic actus totabil q ea vnitat / dis
so e ve vnu ex mixtis ptib; n sic act', g' ice no
nabil' q ca vnitatis · tr huc tom sic pacet · q p' fo
misiore diss q i oib; q a; hnt pl'es ptes et sit
vnu tal' no sic actus · q' a ca vnitatis pt ptera ca
ciat i' ee vnu que quid ca ecndi vnu i aliq ac
sinub; partes e tactus / i aliq' e vnusitas a' ad q
sile / ho pot mixte dices q disso e ve vna lnc ue
tom vnu no sic actus n per comixtom ptu · s; q
e indiuisa vnu ce et vnu ee / 3° po' q dom di
cas q sic e simple ut pdcm e ideo tol' e a' re q ea
q fac hoiem et dissom hois ce vnu ci q pot ex m
al ptib; et sit q disso hois e vnu et no mixta · ci
ca hent multas ptes Dem ci dit aliq; t si e
o' quo e ipole solui huc dubom supp° tom plo
nis ce veram / et d f · q p° ot l; per tom · ho co
clut l; omni · pa ibi pala tamq; · ad cui p' no e
q qd e i l; quo disso p' ce vnu ci hent multas
ptes et q faciat ea ee vna · mo qd supp° dissom
ee vna et distinctu ce vnu · si a pone pom ploris
· f · q ptes dissois ecut q tas sepate i ac' · ptes disso
nis ee ve pla i actu · et q ex duo i ac' no pt
fi vnu ut patuit i septo · disso no possz d' ce vnu
si a i' ets; n possz solui ad nec dubo q desiderat
id q ad supp°. q n n · q pp q disso e vnu supp° q
sit vnu q ci c i pole, s ista pom · et h c q d' ista
pla que lz sic comunari · i tam e simple q disso
e vna · a' te e si sic sic quid dicta pont q al' e ad
pse et ipe bipes sili · ita q ipsi ho pncipat i' s. a
et bipes q sut duo i ac' · si a' pncipat i' se q aliq

et q^n ea

pncipalitcit hoies pma hois · ho a' erit ho p pma pom
duoz · s · alis et bipedis que scm illam pom ponunt duo
in actu et vl' · si l; e vnu · no erit vnu s; erit duo · est
ei ho al' et e bipes · si g' al' et bipes sint duo i actu se
q ho sit duo. Dem ci dit palam iq; concluditur
dicen q m e sic distincta sic tam e et sic diffinire d' pom
tr; et dre no q' reddere cam vnitatis diffinit n' solue
dubom. Oportet ad · vn se q sit ho e al et bipes
g' e duo · de e q l; no se p opiom plo sz sic p opioz
plonis · ad cu eni a; nota q ppe illa dnt duo que
hnt duas actualitates sepatas et duas ees · si g' esst
vnu q dixit plo q actualitas gnis et dne eent ee
que actu sepate / pncipare ge et dram esst pale
duas q tes et duas actuales x p gnus speciale que pcu
pat g' et dram duas q tes pncipat ex no se n sit · s
a' opiom pla speciem pnle ge et dram non e ipsa;
pnle duas actualitates diuisas s; vna d' significata s · p
mod' toci costitui dr ad ge et per mod' pnle alicui
et specialis id to quantu ad dram et id no pncipat
duo · q n dualitas i' n · vnitas a' specialis s
m; q tom specificat Dem ci dit · si a' m dnte
solut pdictam dubom x d f · q p° solut dubom
ista · 2° ex solue ista destruit errore aliquoz q' erra
bat · dando cam vnitatis i reb; i' pp hnc no dubi
f intres · h · n · qd querit de vnitate rei et ideo p° o' q°
mo e vnitas i reb' sensibilib; compositis ex m et for · ho q°
mo e vnitas i reb; mathematicis · 3° quo e i s vnitas sep
ate a' m q sint pure forme · pa i' · Est a m a i intelli
3' i' · q aliq; vo no hnt m; · p' i tres · p° po' solo;
sua · ho manifestat ea i ex° · 3° ex applicat ad ppo
pa i' sit n l; dubo · 3' i' · q q di g' p q qui q quo
ex m et for possit ce vnu · si dicat q l; s · m e i ppo
et l; s · for e in ac' cessat ois dubo / sic n · ex po et
actu sit vnu · ita pt si ex m et for · / vnu / sit ad d;
qra ad l; q ex ipsis fiat vnu · n' q l; sit i po et l; sit
in ac' · et i q q istam no appz dubile Dem e d'
et ei l; dubo · manat hnc solom i ex dnt q sipu
fo nesti sit ex tonid / dices q n' tem e sig ci
l; tois · q; to q significat n' disso e / dem l; ex
· applicat ad ppo dnt q si ca quid e ca ecndi vn
ex hnt duo pnmt · no e q querere q e ca ecndi v
nu m; et form / si ex m et for / et sic tm e dubo
i ue i po / ergo q l' e m et l; e for · q · n · ex m x for
fiat vnu no e a ca i tus ca n' gnans et motor
q trat po; ad actu / q ei ex for sp et m ei fiat vn
n e a ca i tus a n' facia / q e ipm q quid erit ee spe
l; e q dnt Oportet ad ue solo ay ' sit sufficiet
vi q no q; po et act duo dnt · g' vtroz e po et act
duo erunt et sic erunt due vnitates g' i' no e ve
vnu · Oppo' m; pl; Ad' d' e p ruum pla
q' formalitas rei e vnitas rei · vtq; g' e' vna formalitas
i' ei · vna vnitas · vgia g' pl; q m dic q ipo ad es
forle et p cons' ad vnitate forle · ca g' ista po e ita
ad actu n se i' ppe due vnitates s; vna · q p' sit ipo
et p' ca e i actu · et si dicat q m dic a m enim te et p

aliq vnitas. qd e q illa etitas e etitas idetica apta
nata dicitur p eitus et vite formale in ex m et for huit
se. sic definibile et idetica. sic g actialr et i idetica n
ponit i unum in ul m et for pte ponit inutz et hi e ex vn
dix phs q eo ipso q h e ipo t vit ac. eo ipso e i vitas
na. eo ipso q m e i po e pfal. eo ipso q h a. for e eni
e pfcio. vitas a tra et instrco dz aciipi pes pfcom
si g ita eis q m dicet es i ac et for eius i ac diat
duas pfcoes t p qut duas vitates q a m dic rem
sua p mod pfcal et for per mod pfcois. ideo h no
e n vna pfcio et p quit n vna vitas. Ad ar p3 q
q au et po no dit duo n sic pfcio et pfcale n sic
due pfcones. Qvereret aliquis ut motor sit idem q larg
gr istu pfcom sic dic phs. Qvo dd e q sic. ad e eni
nod e q eade e vitas qponti et ut. q phs h lo de
vitate formali. for a cotat sua vitate toto ponto t m
du g m e ipo ad form e ipo ad vitate. si g deb
hre hur vitate oz q e hat ad actu. ad actu a
chi no pr n p vi motoris. vn motor dado form dat
vitate et h e q dt qd motor largido form larg p
fcoz. no n motor largi instine s3 pfcom. q. d. q
pfcale ex h q per vi motoris ehr ad pfcom. e hr
ad vitate q pfcio vitas e q otat for ipi pfcali
si a ita eis q m dicet aliq es i ac p fcm qui re
cipet pfcoz recipet instine s3 q dr re sua no per
modum pfcois s3 p mod pfcal. io ad ipm q e pfcale
eustitur ad pfcoz et q pfcio e vitas i eusse ad
pfcom q n ad instine. Qvem cu dic e aut u
onsio quo e vitas i talibz. h or quid e i mathe di
ces q m aq e intelli r alia sensi. In toe g mache
la no sit m sensi. m e intelli r. In diffoe n talm ma
the vim se ht ad mod me et ad ad mod for ut
si dicat q circul e figa si fiat figa se hz ad mod
for e. si sicut ad mod me. Rond q q i diffoe ma
the cor cadit ad ad mo me et ad ad mod for e
potat ee du quo ex duo fiet vnu. solut h phs
q eo ipso q h e m intelle ee h e for sic ex m a for
pt si vnu i talibz i itel ad aiud chore item sad e q
ones id q hz ioz defiat p ad ad pt d m. q g qti
hz m defial n n cotinui vt dre re sua p mod de
tim ad om figa q pt defiri per figam eiulare
et p figas poligenias h e plin angloz io dic rem
sua per mod m. s3 q abstrahit a qlibz sensi io vocat
m intell et no sensi. et h e q dic phs q mache al co
ponit ex m et for h e ex a q teneat loc defial
et ex a q teneat loc defiacois. ut si dicat q tri
angls e qtitas defiata cbz aglis i q p dat s q
sit qtitas et sim q sit qlitas et io dr q ht qlitas
ipsitate qli tres pp defiacoz q ti pp id e e defia.
Qvem cu dic quicqz ho no huit m. oz quo e vi
tas i solis sepas et ta fat q p dat mo vt tu
i solis sepas. So. mediat istu mod p ex. 3 ex hoc
cochi q i sol iis sepis no e ca mones. hai. qd
mod et q ens. z i q pp ea / dic g p mo q est qe
huit m3 itellilez ul sensilez no statim est id q est u ipa e

e vnu ee n su ee e sua vitas. q at no huit m ne
sensiles n itellilez statim sut id q est et statim vnuqq
orz e aliquid vnu ee / no expectans vitate ab aq
q. d. nulla ad h q vnu sit expectat ad ad q formis
a septe que sut pe forme n expectant ad h q vnu
sit. s3 statim sut id q est p se ipsis/m expectacoe ali. Qe
inde cu dic quare m et q ens. mouet p ex id q dr
ad e eius no e q ens n descendit i punta p diias
aas et io no e genus et si eis g posse ccc in diffoe
rez. q g no descedit per dras ideo in me de descedit
et io statim e id q e. ita q statim e vna et statim e q
titas t c. et no expctas aiu dream. et h e q nolut
dre phs q sic enis statim e id q e expctas dream i
rebz septe. statim est id q est n expectates form q est
ipe forme et h e q dic lra. q qadem ens statim e id
q e h e vna t statim e qle i. qtitas. et statim e q
h e qtitas et io no e g ad ista ut po indiffoib
ut ens ut vnu i q q e rez separataz statim vnu ad
e no expectans ad ad sic et es e ad ad punctore. Qe
inde cu dic q pp cochi ex h q no e ca mouet dicet
q q ita e io nulla septoz e a cendi eius aliq. sta
ti n vnuqz eiu e ad et vnu. ad no i ta q talia
s. rebz separate sit i ente et vno sic igitur ut i q sit
i ete et vno sic i talia separatis sic plo pcebat s3 est
i ente et vno. q est sua entitas et sua vitas. Q
veret ali ut rebz septe statim sit id q est. ut q uqz
p side pose est de u ee ad ee. oine a tale po potuit
ee et pcea est. et si i e no e statim id q e. q p potuit
ee et pcea e. Dpositu ult plia. Sbo dici vna posset
declare pp p ma e ex d que e me copo ex m et
forma et ipsam form per se subsistete q ma parz
sic copo ex m et for no p toti su est q est. s3 p ad
su sut q est et p ad su possut ee q est. p form eni
est q est p m3 a punt ee q sut et io per ad sui pus
possit ee q sut. q sit id q est ad m pcreate ne
oia n. copo ex m et form ul pcrte cepst ut pcesse
ne possit pus ee id q est q sit actu id q est. si pus g
no statim et si ci m et for sil fuant tam ocea m
for e et eo. cu pcrte ne m pter form t io pus pos
st ee q sut. forme a p se existes subsistetes p toti
su sut q est ut p ad sui pus possit ee q sit et sic
ee ipe q n pus statim sut id q sut et i ul vt redo
p h. zo plu q i ipe ul no differt ee et posse q ne
pus possit ee po me et postea fuit. s3 statim est id
q sut. Sed vid ad h quod pt su ex isto quis q dic
i isto passu q i separa a m ide e ee et qdditas. p
giatur n. q oz q qdditas e for et ut a sit h v dis
putu e su i copotis g ex m fm ipz dist ee et q
dditas. q ee dic m et form. i septis a a m id e ee
et qdditas. q septa a m est forme no recepte t ideo
q q e i totum e qdditas et si totu e qdditas ee e tm
q qdditas et eo. et i p h copo ex m et for huit
qditez s3 no sut ipe qditas. forme aut septe
sut ipe quiditas. si h sit v h3 pp q n copoita
ex m et for huit qditez et no sut ipa qditas io e ad i

q̄ nō ē q̄ditas s; ex sp̄tatr q̄ditatē. nō dico q̄ ex sp̄ titt diuisione s; dico q̄ ex sp̄tate ex n̄ sui q̄ de se nō ē l; rō tale nō statī ē q̄ditas z q̄ id q̄ ē per q̄ditatē id nō statī dicē id q̄ ē. et h̄ ē q̄ dicit ph̄s i vij. h̄ q̄ i abstractis ex in et for dicit q̄ditas et e9 ē quiditas. et id id cui9 ē q̄ditas nō statī ē q̄ditas s; ex sp̄tate q̄ditatē et appello nō statī q̄ nō ē de n̄ sui for e sūt sep̄te a m̄ sūt ip̄a quiditas et id nō diffe cui9 ē quiditas et q̄ditas et id statī sūt q̄ et q̄ q̄ditas ē eētias et vitas id statī sūt vnū et eē l; a' id q̄ illa sid̄ sc̄ duo siudat p̄ ē q̄ eē et quiditas dr̄ ut i aliq̄. s; ē q̄ quiditas et e9 ē q̄ tas n̄ dr̄ ut i sep̄tis a m̄. q̄ hi eētia nō sūt v' siu mltos. qnō a' h̄ sit et quo nō dāti ē i sep̄tio. h̄ a' dca sūt ad explanatō; ph̄i z cii̇ [illegible] ad ar̄ m optō dr̄ ē q̄ sbē sep̄te nō potēit eē a n̄ q̄ sūt ita q̄ sint i po m̄e. l; so sūt i pō agitis. sū i po obuia. Quereret a' ad m̄ ex q̄ posuit ph̄s sic lo ad ppo. dr̄ ē q̄ sic. ad e9 n̄ dz nō ē q̄ dic ad q̄ se h̄it a' nō sic for ad m̄. sic [illegible]

[illegible]

Consequēt q̄rer a' ad m̄ sbē sep̄te h̄eant eēm moueē. ad e q̄ nō ad cui9 eui9 nō ē q̄ eā ē i du d; q̄diam m eēā a' alspict eē m̄e mod et tal eā [illegible]

[illegible]

Deinde cū dit [illegible]

[illegible]

De p̄mo quid q̄ eēt [illegible]

[illegible]

procedendi ut tenuit. Et incipit declarare de potentia et actu. Prima ubi et primo que de potentia dicuntur. Secunda ibi et quod dicitur in potentia et posse. Prima in duas, quia primo dicit de quo est determinatum, secundo de quo restat determinandum. Prima in ea non dicit esse sicut quid quod cum ... (illud) dicit. Dicit primo quod dictum est supra de primo ente quod est substantia, ad quam quidem entis omnia alia entia et entis cathegorie predicatorum referuntur ad primam, quia quidem per ... quod substantia cadit in diffinitione omnium aliorum predicatorum ut quantitas, qualitas et similium, et hoc est declaratum in principio septimi. Nondum est quod prius sicut augustiam ... cum primum ens ad quod alia referuntur ... ex non ... analogia ... predicatur ... in analogia ... est quod accipiatur in diffinitionibus ... et sic ... predicatur ... est quod accipiatur in diffinitionibus ... substantia est ... primum ... substantia est primum ens.

Deinde cum dicit quia vero dicitur ens ... quid ... de quo est determinandum in isto libro dicens quod ens habet duplicem divisionem, uno modo dividitur in decem predicamenta ut in quale et sic de aliis, secundo dividitur secundum potentiam et actum, quia igitur determinatum est de ente secundum primam divisionem in septimo ... in isto determinandum est de ente secundum divisionem secundam, scilicet secundum potentiam et actum.

[illegible]

diviso secundum potentiam et actum ... in presenti questione ... est quod diviso per potentiam et actum est secunda divisio ... divisio per decem predicamenta ... valde oppositum. Secundo dicendum est quod dicitur ens per potentiam et actum est dicitur per duo quorum unum est per se ... igitur reliquum per attributionem ut declaratum est ... est in genere per se et per redditionem ut declaratum est generaliter est quod esse per se ... sicut ... in quinto philosophi ... divisio entis secundum quod dividitur per ... est per se in genere et per attributionem ad quod est per attributionem ... dicit quod ... ad est in actu ad in potentia ... secunda divisio accipitur secundum quod dividitur ... secunda divisio est ... prime quia ... nulli ... et ... quod ... prima ... secunda divisio ... dividitur ens per predicamenta ... quod ens dividitur in predicamenta est ens per se in predicamento ... ens in ... predicatum ... generaliter per ... per se in predicamento et est per attributionem in predicamento et quod est per se in predicamento est ens per actum in actu et est per attributionem in predicamento est ens in potentia ... accipitur ... ad utrumque ... ideo est secundum ... acceptum dividitur per potentiam et actum ...

[illegible]

eandem dicit g° po q tertiam e a nob i. y. q po dr mitis mo
dis sicut dicam si nitu ednote po cu illa te nuc ice
dm9. itedum n. de po que respic motu. po se i gro
mettu sit po e silitudine. nc e metus mot ne. po ct
q e i contia tolib. eo mo q° dmis q b po e po pl ip
no e e po n mo silitudis eo q pti per distati tois po
a° mo se hre ad sim et no hre. Deinde cu dicit quia
a ad eadem spem teat ep litr acceptoz poe tendi
icies p cel f ephar acepe q po pa i. natu h quid
patien. z° i. b a bitus dicit g° po sic hec poe pennit
tuitur sup q tex sit. dam a poe redug ad eade spe
pu sut et redug ad vnu p° ecquid p e pri tus
mutatis i a° f q a et notat po attia. Nondu est
q pl° cons pom attiaz duo° mois vno tu q po at
tia e pri° [illegible]
[illegible]

e q pa pat et po atti. dni n e una et qa mo e alia
una qs sim eodem et biudies. ex b s. q una sciat
aliam. s. n. b p° si io pt facere et sii pt face io p°
[illegible]
[illegible]

Deinde cu dicit [illegible]
[illegible]

[illegible]

hec differentia in hec n. dicta duo dicebantur. primo dicebat quod rationalis
est contrariorum. et ideo primo reddit rationem huius. postea dicebat quod
irrationalis est unius tantum et ideo secundo reddit rationem illius. Quantum ad
primum dicit ergo primo quod potentia rationalis est ad opposita cuius ratio est quia potentia
rationalis agit per scientiam et per formam in conceptu que potest
esse diversorum vel contrariorum id est quia conceptus et eadem scientia potest ordinare
tenere quod ordinatur opposita sunt sed per prius unum eorum non tamen similiter. Sed vero eadem
scientia sit contrariorum privative tamen unius est per se scilicet positivi
et alterius per accidens scilicet privativi et est eadem scientia contrariorum privativa
rationem et contraria sunt privativa quoniam unum contrariorum semper
habet in completo esse et aliud in diminuto. Ideo eadem scientia est utriusque
contrarie tamen non similiter quia unius per se et alterius per accidens sua
... scientia quod est unum contrarium per positionem quoniam aliud per negationem
et remotionem. Unde quod tamen est quod sicut cadaver scientia capitur per ...
... capitur contraria quia contrarium ... est privatio ...
... ad Deinde cum dicit Quoniam vero contraria etc.
quod potentie irrationales non agunt opposita. potentie vero rationales sic. ad
cuius evidentiam notandum est quod res irrationales agunt per formam
in effectu. potentie vero rationales agunt per formas in conceptu.
... forme non possunt esse simul in effectu. ideo sed unaquaque
res irrationalis ad unam formam in effectu et per illam actio terminatur
tamen ad alteram oppositorum. potentie autem rationales possunt concipere duos
conceptus duorum oppositorum. cuius ratio est quia licet due forme habeant
contrarietatem et quia potentie rationales agunt per formam in conceptu
ideo non terminantur tamen ad alteram oppositorum sed ad ambo. et hoc est
quod dicit littera quod forme contrarie non sunt in eodem. ideo superius
forma similiter et potentia terminatur tantum ad actionem unius. non sic
autem in hiis que agunt per scientiam et hoc quia potentia que agit per scientiam
agit per rationem hec est per dictionem et conceptum rei habende tamen
operantis habet principium sui motus ab intra. Et ideo in hiis
tantum unum facit unum sicut salubre sanitatem et calefactivum
caliditatem et frigidativum frigiditatem. agens autem per scientiam
respicit duo et hoc quia agit per rationem sui dictionis que ratio ambo-
rum est sed non similiter quia unius per se et alterius per accidens ...
est principium motus in anima que anima movebit ambo ab uno
principio copulans in ambo ad idem principium. Potentie rationales
oppositorum non se habent ad ... rationales quia hec faciunt duo
et illa unum. et hoc quia ... quod est unum principium continet
utrumque oppositorum. notandum est quod omne agens assimilat sibi pas-
sum et hec est ista assimilatio quia passum tenetur ad dignos
agentis ipsum ... ad ... agentis est ipsum passum co-
... agentium. sed tamen differentia agente naturali et agente
ab arte quia agens naturale non copulat nisi unum ad se ipsum
et hoc quia agit per unam formam tantum. agens autem ab intellectu
multa potest copulare ad se ipsum propter multos conceptus quos
concipit ad quos possunt copulari diversa artificiata. et hoc
est quod dicit philosophus in littera quod intellectus agit aliquam rationem sui dis-
positione quod quidem est principium ad quod quidem principium ambo opposita
tamen ... possunt copulari. Deinde cum dicit Palam autem
consequitur potentiam agendi et patiendi. si iuxta ad potentiam agendi et patiendi
modificatum per bene dicens quod in ... est quod potentiam bene faciendi
sequitur potentia faciendi et non econverso nam bene faciens ... faciens n...
tamen econverso quicumque facit bene facit. Quoniam autem sunt quidam qui potentie
... equivalet se habent ad ... quod est hoc potest patere
... una per ... est quia anima est quod omnis in esse conceptus sic
tamen est quod omnia in effectu ad ... cuius notandum est quod sicut in rebus
naturalibus distinguuntur ... sic in intellectu est omnia fieri et quod est omnia agere
et quod est omnia fieri vocatur ... quod est omnia facere vocatur agens
et factum quod. sed est quod per unum agentem id deducitur ad actum
que erant omnia fieri in intellectu ... est intellectus possibilis quod
... in ... ipse omnia fieri in conceptu sine in
effectu et est intellectus agens ... intellectus possibilis
omnia fieri et est intellectus factum sed intellectus ... possibile est
reductus ad actum per aliquem conceptum. quod ergo intellectus est omnia
fieri ideo non est determinatus ad aliquem unum conceptum et quod principium
rerum artificialium conceptus est ideo ipso per multos conceptus potest esse
principium multarum rerum artificialium. Quoniam vero sunt qui dicunt
formas et conceptus ... concipit et ... differt ...
... non possibile est ... contrarie significantur
unum ... ad ... per conceptum ... con-
ceptus ... simul opposita non una ... esse ... op-
positorum. Una vero ... una ... sunt ex ... contrarie-
tatis. ad cuius notandum est quod contrarietas est maxima distantia
secundum formam non ... distantia ... contrarietate ... forme
non sunt ... secundum suum complementum esse. unum ... possunt esse
in eodem secundum incompletum esse. sicut ... unum est in actu ... ipso ... vel
quam utrumque est secundum quid. forme ergo non habent contrarietatem nisi
secundum esse completum. esse autem completum est esse in effectu et non est in con-
ceptu. et quia in eo duo forme contrarie non possunt esse in eodem
in effectu et tamen possunt esse in conceptu et ideo agunt a
conceptu potest agere duo simul.

Sunt autem quidam qui dicunt ... ipse ... et ... que
... potentiam et actum et dicunt ideo ... opinionem
istorum que ponebant quod potentia non preter actum. secundo ostendit quomodo potentia preter
actum et quando non ... primo ...
quod primo improbat opinionem istorum. secundo ... de potentia ostendit quid
est impossibile ... est ... possibile ... quod ... potest opinionem
secundo improbat eam ibi Quoniam autem. Dicit ergo primo quod ... sicut
Megarici ... quod potentia ... est ... operari aut est impossibile
cum non operatur aut non habet posse quod potentia sit ... actu
unde non edificantem dicunt non habere potentiam edificandi. et ...
autem habet potentiam edificandi quando actu edificat et non aliter
sicut autem est de potentia edificativa ita de aliis potentiis. Deinde
cum dicit Quibus accidentia ... concludit hanc potentiam esse impossibile
... primo quod potentia ... esse impossibilem. secundo concludit
... suam de potentia et actu ... secundo ... dicere per
... secundo ... addit ... impossibile est ... et
in actu ... ibi ... simpliciter
... potentiam ... tale est. si potentia ... nullus est edifi-
cator nisi quando actu edificat. sed hoc ... impossibile ergo et ...
quod ... sit impossibile patet quia esse edificatorem sonat in habitum
et habitus potest separari ab actu et esse edificatorem sonat in posse
edificare et non in actu edificare. unde licet non sit edificans nisi actu
edificet. tamen potest esse edificator etiam si non edificet actu
et hoc est quod dicit littera quod ... que audiunt non est
difficile videre ... secundum istam potentiam non est edificator nisi edi-
ficet. esse enim edificatorem sonat in posse. sicut ergo ... posse
non est sine actu ita nec esse edificatorem. sicut autem est de arte e-
dificativa ita est de aliis artibus. hoc autem ... quod ... sed quod
posse non est sine actu ... in posse ... quod sonat in ...

quia non semper fuit in actu. Deinde cum dicit Si quidem impossibile. ponit tertiam rationem et est ratio talis: si potentia numquam est nisi cum actu, sequitur quod potentia scientiae et artes de novo habeantur sine doctrina et perdantur sine oblivione, sed hoc est impossibile; ergo et primum. Sit ita: quando operatur habet artem, et quando non operatur non habet; ergo in operatione operando accipit et non operando perdit. Et cum nec in operando est doctrina vel in non operando est oblivio, et hoc est quod dicit littera quod si impossibile est habere artes et scientias postquam non didicerint, hoc est sine doctrina, et si impossibile est abicere eas aliquando sine oblivione, quae oblivione, quae oblivio est vel cum perditur per longum tempus vel per aliquam passionem, et hoc dico quia perditur oblivione non per corruptionem rei. Si ita est sequitur quod potentia sit impossibilis ex hoc, scilicet quia habent sine doctrina et perdunt sine oblivione. Cum enim aedificare cessaverint non haberent artem, sed hanc potentiam et tamen non oblivisci artis. Sed cum aedificaverit artem accipiet iterum de novo et tunc sine doctrina addiscet artem. Notandum est quod quando sunt conceptus qui cadunt sub esse extrinseco rei et incipit quod destruatur et perditur et minuitur: uno modo per oblivionem, secundo modo per mutationem rei, et de illo dicitur conceptum est conceptus opinantis, qui enim quis opinatur Sortem sedere, Sorte surgente perit opinio quam accepit. Unde non est quando est conceptus qui cadit magis sub esse eius rei quam sub esse, sicut conceptus artis; conceptus enim domus cadit sub domum in se et si caderet sub esse domus, hoc est magis sub domum fiendam quam sub factam, et ergo talis conceptus non cadit sub esse rei, ideo non mutatur ad mutationem ipsius esse rei; sive enim domus sit sive non sit semper est unus conceptus domus, et hoc est quod dicit philosophus in littera quod conceptus artis quae nominat potentiam scientiae non perditur nisi per oblivionem [illegible]. Si tamen esset sic, potentia istorum quando artifex cessaret ab arte cessaret conceptus, quod tamen est falsum. Deinde cum dicit Et inanimata. ponit quartam rationem dicens quod potentia in inanimatis non erit potens secundum hanc rationem nisi quando actu agunt et actu movent, ex quo sequitur quod calidum frigidum humidum dulce et similia quae movent sensum non erunt nisi quando actu sentiuntur, et unde omne sensibile consisteret in sentiri quod tamen falsum est. Sic enim diceres unde est eadem in opinione Pitagorae qui dicit quod ipsa veritas rerum consistit in opinari et sentire. Notandum est quod secundum philosophum [illegible] potentia passiva quia ipsum est potentia [illegible] motus ab obiecto, ex quo sequitur quod obiectum habet rationem potentiae activae et moventis, ita quod ratio calidi et frigidi est ex hoc quod potest movere tactum et ratio dulcis ex hoc quod potest movere gustum. Si ergo esse calidi et frigidi est in posse movere et posse movere non est nisi dum actu movet et sentitur, ergo esse eorum non est nisi in sentiri actu, id est quando sentiuntur sunt, quando non sentiuntur non sunt. Deinde cum dicit At vero potentia. ponit quintam rationem dicens quod secundum istam positionem non habebit potentiam visivam nisi dum actu videt, vel intellectivam nisi dum actu sentit, quod est impossibile. Sic enim sequeretur quod quicumque non actu videt est caecus, caecus enim est id quod non habet potentiam videndi cum est aptus natus habere. Sed ille qui actu non videt non habet potentiam videndi secundum istos, et tamen est aptus natus habere; ergo est caecus. Sequitur quod idem eodem die multotiens erit caecus et non caecus, surdus et non surdus, quando enim non videbit erit caecus et quando videbit non erit caecus, et hoc potest esse in eodem die. Deinde cum dicit Amplius si impossibile. ponit sextam rationem et est ratio talis: impossibile est id quod est privatum potentia; cum ergo res cum actu non habet potentiam secundum istam positionem, ergo cum actu est impossibile, ex quo sequitur quod id quod non fit est impossibile factum esse; sed quod est impossibile factum esse numquam fiet, et quicumque dicit [illegible] dicit id quod est impossibile posse fieri, quia eo ipso quod factum est non est coniunctum actui, eo ipso quod non est coniunctum non habet potentiam secundum istos et est impossibile, ergo qui dicit factum posse fieri dicit impossibile posse fieri. Similiter qui dicit aliquid quod prius non fuit factum esse dicit impossibile esse factum, quia non est factum nisi id quod non fuit, sed quod prius non fuit fuit impossibile, ergo impossibile est factum, ex quo sequitur quod ista positio destruit omnem motum et omnem generationem, et sic secundum istam positionem stans semper stabit et sedens semper sedebit; ex quo enim sedet non potest surgere quia non habet potentiam ad surgendum. Deinde cum dicit Si igitur non contingit haec dicere. concludit quod ex quo rationes illae verae sunt, quod potentia et actus sunt diversa, dicens quod non contingit dicere ista inconvenientia quae diximus, manifestum est quod potentia et actus diversa sunt; hae autem opiniones faciebant idem potentiam et actum, et ideo non mirum est si destruunt motum et generationem. Cum sit impossibile, manifestum est quod potentia [illegible] ad non esse quod iam est, quod est in omnibus cathegoriis, id est quod potest esse [illegible] actum; quod enim vadit prius non vadit et quod non vadit potest vadere. Quaereret aliquis utrum potentia et actus sint idem. Dicendum est quod duplex est potentia: potentia passiva et potentia activa, et ideo duae potentiae sic dicuntur. Quia potentia passiva est ad actum qui est forma, ita quod ista potentia passiva duorum respicit unum sicut subiectum, et hoc est materia [illegible], et unum sicut actum sicut formam. Alia est potentia activa et haec etiam duo respicit: respicit enim actum qui est forma alicuius subiecti, quia actum potentiae in forma subiecta, et respicit actum qui est agere, sicut potentia calefactiva respicit caliditatem tamquam subiectum et respicit calefacere. Si loquimur de prima potentia certum est quod non est idem quod actus sicut nec materia, haec enim potentia est ad formam; sicut ergo materia non est forma ita nec ista potentia. Si autem loquimur de potentia activa sic dico quod idem est quod actus sicut quod subiectum, cum non est idem quod actus quando est agere, sicut potentia calefactiva est idem realiter quod calor, cum non est idem quod calefacere. Quaereret aliquis utrum potentia sit simul cum actu an praecedat. Dicendum est quod de ratione potentiae [illegible] de qua loquimur est quod sit principium [illegible]; potentia ergo potest dici accipi uno modo prout simpliciter dicit rem perfectibilem, secundo modo prout dicit potentiam perfectibilem cum carentia perfectionis. Si primo modo accipiatur sic non repugnat quod stet cum perfectione; si secundo modo accipiatur sic non stat cum perfectione. Sic enim perfectio et privatio perfectionis simul non sunt. Sic nec potentia et actus secundum quod potentia includit privationem simul non stant, et hoc voluit dicere commentator super physicam quod potentia destruitur in adventu formae, loquitur enim de potentia secundum quod includit privationem formae. Deinde cum dicit Est autem possibile hoc. ponit diffinitionem possibilis et dividitur in tres partes, quia primo ponit diffinitionem possibilis, secundo ex diffinitione possibilis concludit duas conclusiones quarum prima est ibi Si autem est quod dictum est possibile, secunda ibi Similiter autem et falsa est. Primo igitur dicit [illegible]. Dicit ergo possibile est id cui si contigerit actus ad quem est possibile nihil sequetur impossibile, sicut si aliquis potest sedere, si sedeat nihil sequitur impossibile; similiter si aliquis potest movere vel moveri, si ponatur in actu nihil sequetur impossibile, et sic est de illis, ita est de esse et fieri, id est de non esse et non fieri, quia possibile quod est ad hoc, si ponatur in esse nihil sequitur impossibile. Quaereret aliquis utrum possibile posito in esse non sequatur impossibile. Videtur quod sic, quia continuum est divisibile in infinitum, et tamen si ponatur in actu divisum sequitur impossibile. Ad oppositum est philosophus. Respondeo dicendum quod sicut vult philosophus nihil sequitur impossibile eo posito in esse. Ad evidentiam [illegible] sciendum duo, ex quorum [illegible]. Primum est quod quando duo se habent sicut antecedens et consequens, potentia quae respicit antecedens respicit omnis

sic non non potest esse in actu aut sic omne ita non potest esse quod sit po[tentia]
ad actum cum possit ad contradictoria. Si igitur ita est si possibile est ad aliquem
actum ad quem quidem actum si ponatur in esse sequitur impossibile, sequitur quod impossibile
contradicat impossibile et possibile sit ad impossibile sed non. Item alia ratio impossibile
quod sequitur ad actum se habet sicut antecedens consequens quia impossibile sequitur ad illum
actum, sequitur quod si possibile est ad illum actum ex quo actu sequitur impossibile quod possibile
est ad impossibile cum igitur hoc non sit verum igitur possibili posito in esse non sequitur impossibile.

Secundo modo hoc patet sic de non possibile est esse quod dicitur quod dicitur ne-
cesse esse et quod impossibile ex eo quod dicitur necesse distat ab actu
ex eo quod dicitur impossibile non repugnat suo actui igitur de esse possibilis
duo sunt scilicet distantia ab actu et non repugnantia ad ac-
tum ex eo quod distat ab actu si ponatur in actu sequitur falsum ex hoc
autem quod non repugnat suo actui si ponatur in actu non sequitur impossibile
possibile igitur posito in actu potest sequi falsum sed numquam sequitur impossibile [illegible]

[illegible]

sibil' pt saluari in hoie et in quacumque alia spe. ita si illi di
cimus q possibile g e cum non repugnantiam q eius non re
pugnat actus. s; pt ee vel q nitio h actum et sic posse
saluatur in unio vel q contingenter h actum et sic saluatur in co
tingentia. i simul de possibile. s possibile et possibili q e g possibile p co
tingentia q e specs una que potentia quantum spectat ad presens
dico q differentia e pt differentia e q differunt sic sicut forma et materia q
possibile sm adderet una differentiam s; pus sic species s; genus
de ee primi possibile e q s non repugnet h actum. s a actu
q hec actum nitio vel contingentem sic actum in simul
om. de ee a possibile secundo modo acceptum e quicumque e de ee
primi. s q s non repugnet h actum. et nitio s; li addit
una differentiam q contingenter h actum ex quo sequitur s
differentia q istud possibile pm oppositum i possibili tm non nitio. i possibili
quod q de ee h e non repugnantia ad actum. i possibile
a h repugnantia ad actum nitio a non opposita q n sunt
opposita sue spei. nitiu a e una spes h possibile possibile secundo
modo acceptum q e possibile contingens oppositum et possibile nitio
i possibili quod i q e ideo saluatur in genus quasi e non re
pugnantia ad actum. non repugnantia ad actum opposita possibili
e; to e repugnantia ad actum nitio at opposita i quantum ideo
saluatur in spei una contingentiam et nitium sunt due spes
possibile et possibile. s; tm possibile et possibili at saluatur in contingentia a
in nitio et ideo a et a modo saluandi fat duas spes
h possibile tm de possibili. Con ad pm non q qn dr si ante
e possibile quantum e possibile quantitatem nitia e. s; tm d; intelli de
possibili et possibili. Cont a quantitatem sit nitia p; q a implicare contradic
tio in eodem. sequitur n. q idem esse sub aspectu possibili et
non esse. tenet n. e necessario ut sicut et quantum q impossibile est
pot ante sim pot quantum si nec quantum e. si a ita esse q quantum
esse impossibile ante possibile possibili ante possit ee sm quantitatem a
ante esse et non esse. e et p possibile q possibile ee vel posse ee
n esse a q quantum non esse ante. antecedens non pt ee sine
quantitate. q a deberet intelligi de possibili et possibili p; per id
q dictum e in a. q alt ex q ante e contingens et quantum
quantum e nitiu. ut si dicatur si sor. ridet sor e ho. hec
n e possibile saluatum i nitio non eo modo quo saluatur est
i premissa. et ita non e n possibile et possibili q possibile saluatur
i nitio ita q sequitur homines e si non repugnet ante hec
n repugnet s hec quantum. q a non repugnet e hec quantum
s; pt ee vel q contingenter h. vel q nitio h et sic
to possibile pro possibili. Ad ar p; ex dicto per dictum. Que
reret et ps utrum sit unum q dictum e q i quantum sic alie
possibile et possibili. ita q ar i premissa et ar in e hic in q
non. q dictum e interim q qn ante e possibile et quantum et eodem
modo. Ad oppositum sit q dictum e. Ad dictum e q eo modo quantum
e quantitas quo sequitur ad ante. si. n. dicatur si h e a e tm h
a de vi quantitatis i ista quantitatem quantum dat s ho. similiter si di
catur si sor. ridet. sor e ho. sor ee hoiem tm h de
vi quantitatis quantum dat ipsa premissa. s sor. ridet. s; g
h quantum i se consideratum sit nitiu et sic possibile et possibili i q
se ex contingenter tm h de n possibile et eo modo quantum et quo se
ad ante. s; n. quantitate e q ho cte ad sorm p ridere
s; g ho a aspiciat sorm quantum aspiciat ridere. tm i quan
tum cte p ride h e p ante cte ad nitiu illo possibile ex quo

a se ium illo possibile ex q p; q id q dictum e vere et id q
dic. ad. qm n. d si ante e possibile et quantum est possibile possum loqui
de quantitate duobus modis. s. vel de quantitate in se vel de quantitate i q
quantum. si loquimur de quantitate i se considerata non uno modo ad ante
sic non oportet q sit vel possibile pro possibili q aliquando saluatur i nitio alii
i contingentia. si a loquimur de eo in q e quantum sic cte ad um
actus et sub ista reduplicatione eo modo h u; possibile sic
a ante. Deinde cum dicit omnibus autem potentiis existentibus p
q a ipse ante nos q probat q potentia non precedit actum
h o q potentia preceditur actum et q non i dicto i; p. q. po hic
ot. secundo o quomodo potentiae praecedens actum reducuntur ad actum. 3o re
spondet cuidam tacite questioni. pm i. cum a possibili. 3a i. nullo
numquam excedere plurimi. Ad eius pm nondum e q ante
tam sint potentiae que sequuntur u; re ita q generantur q tam dat de
na. dat enim de po. sic generantur q dat de n cali. cum dat
de po calefaciendi. et ie potentiae i sunt a principio n q non acquiruntur
p actus. quaedam sunt ae potentiae que ex actibus acquiruntur per actus
sic ex frequenti citharizare efficitur quis potens ut bene ci
tharizet et ie potentiae sequuntur actus q generantur ex actibus. p n no
ctum ulls. s enim naturae acquisitae et h e q dicit lra q potentiae
ceteris existentibus quaedam sunt ulls et connatae rei sicut po
sentiendi. quaedam sunt q acquiruntur p consuetudinem sic po
fistulandi i quaedam p disciplinam sic po que e artis q
ita e ideo has potentias quaecumque acquiruntur vel consuetudine
vel rone. necesse e nos hec q sunt per exercitium et q exercitium
e quo actus ideo actum precedere potentiam non a tales sunt omnes
potentiae q potentiae que sunt i pati et passiue ita precedit actum q
non precedunt. Quereret aliquis utrum bene dicat phs q dicit
quaedam potentiae generantur ex actibus. nm q non q q generatur
ex actu terminus e et non po ad oppositum e phs. Ad dictum e
q p; pt accipi duobus modis uno. n. modo actum po
primum dicitur q e uno dicta. h facilis sm difficul
tatem. sm conformitate. sm non conformitate. et h modo b n e po
secundo modo actum po. facilitas eliciendi actum et debita
conformatio. et ivo modo actum po e ita q po eo modo e sr
addita po primo. ut q non e n facilitas potentiae. dicitur
cepte h phs usurpet pom pro facilitate potentiae. s; a po ut
po non acquiratur ex actibus facilitas potentiae ex actibus ac
quiritur. Ad ar p; ex n per distinctionem q nmg debet
notum facilitas potentiae q po. Quererez et aliquis quomodo nmg
bm e i illi po an q precedat actum an q precedatur ab
actu. Ad dictum e q nmg v e q precedat actum q q prece
dat. ad cuius exaltationem non dicendum e q i po que generatur ex
actibus tenz g d mem ante duplicem actum. s. ut actum
ex q generatur et ie actum q eliciatur ex ea. s; a i sit tm
sub ista reduplicatione ut po magis respicit sequen
tes q precedentes q n sit po h no h n p r sequentium
g p se aspicit sequentes. s. ipse po q a aspiciat p
cedentes h actum q h non h in q po s; i q e ge
nerata po. utrumque a d; indicari tale ex eo q e p
se n ex eo q e per accidens. e g ista po sit po p se re
spectiuum q precedere non p r precedentium a q precedunt nmg
d; dici precedere q precedit. Nondum e q h posset d
q po actum generatur ex actibus. tm h non pt d ac pa
rao nobili. dixit phs q potentiae q sunt in pati ex ac

nibus non generant. Deinde cum dicit quam autem possibile et quando possibile reductum ad actum et divisum in duo post quando primo fuit dictum actum ad potentiam. Postea dicit quando divisum potentia divisive reductum ad actum. Sed ibi tales quando possunt mutare et prima in duo sunt duo quam possunt fuit et hoc quando fuit totum dicit quod potentia est esse possibile, possibile autem est possibile. Ideo manifestum possibile potest quod est ipse est possibile actum et quando est possibile quod dicit est primo quod patet quod indivisione possibile attendis sunt quando ad sunt et quando actus sunt iure.

Oportet autem quando hic quod facit ad pertinent dicit quod est ipse dicit hic omne plus quando possibile reducit ad actum non omne actum possibile ad omnem actum potest reducit non ad omne obiectum hic quod est deficienda propterea incorruptibile et actum et obiectum et sunt possibile non potest reducit ad actum omni tempore. Sunt non etiam potentia quam deficiunt sub tempore sicut potentia pullulandi non omni tempore potest reducit ad actum. Sed certo tempore. Similiter possibile non potest reducit ad actum per omnem modum. Sed deficientiam possibile per deficientia mutationis et deficitur non reducit ad actum et quod hic loquitur de reductione possibile. Ista reductio supponit deficit actum deficientiam modo et deficit tempus ideo primo facit.

Deinde cum dicit et hic quando fuit totum primo ponit sed quod quando et divisum possunt sicut primo difficultatem ipsam dicit quod quod quare movent sicut totum et vacuum potentia talis. Alie autem movent sed totum et vacuum irrationales in habet est diversa et ... sicut quod possunt irrationales sunt in rebus animatis ... animalis possunt autem rationales sunt tamen in rebus animatis. Dicit ... non potest dignitate est in re animata que non agit per totum sed per ...

Deinde cum dicit tales quod possibile quando hec possunt quod possunt in dicere dividimode reducit ad actum. Aliter reducit potentia rationalis aliter potentia irrationalis et dicit sicut potentia omne ... quando possibilis de sunt possunt quam possunt reducit ad actum sed autem est quam activum et passivum appropinquant in quod hic primo agere et non passivum ... ad hic quod reducuntur ad actum non ... plures non quod approximat debite activum ad debitum passivum ... non est nunc reducit ad actum in approximatione activum debitum sed plus requiritur.

... cum dicit hec quando eius ostendit probat quod dixit et hic non sufficit ipse totum ... quod sufficiebat in illis ... sunt ... ...

Deinde cum dicit ...

ea que bene sunt ... et deficit ista materia ut sic autem magis ...

Deinde cum dicit nullo namque exteriore prohibente ... ...

Quia autem de potentia et actu ... deficiunt de potentia ... incipit ... de actu et dicit ... ...

Deinde cum dicit et est potentia ... reddit causam ...

Deinde cum dicit ...

Deinde cum dicit ...

Deinde cum dicit ...

potentia sunt duo modi entis et per modum istum magis dicimus nomina disposi-
tiones entis et ideo philosophus dicit quod actus est dispositio entis opposi-
ta et ergo potentia est dispositio entis opposita actui. ¶ Deinde cum dicit
palam autem ex singularibus. manifestat deinde per se unam quae ma-
nifestat per unum ita quod potest esse declaratio praecedentis. [illegible]
[illegible] est quod in istis sunt quae non possunt sciri diffinitione sed sciuntur una
analogia et una proportione et distinctio [illegible] deinde est in
potentia plures quod scilicet [illegible] deinde est in potentia plures quod in illis est
eius proportio ad formam realem est sicut proportio lineae ad figuram hic est
ad formam artificialem hac una proportione manifestat hic philosophus actum
quae una proportionis notatur et a philosopho illa inductione quod hic proportio
per quod manifestat actus inductive in istis. huius autem patet littera dicit
scilicet quod id quod volumus dicere de manifestatione actus et manifesta-
tur inductive in istis actibus non [illegible] una ad manifestandum omnia
est diffinitio quod non omnium est diffinitio eius sed oportet in multis considerare una
proportio. sed autem est una manifestans actum quod actus est qui sic se habet
ad potentiam sicut se habet edificans ad edificabile et sicut se habet
vigilans ad dormiens et sicut se habet videns ad claudentem o-
culos et sicut se habet segregatum ex materia ad materiam [illegible] autem se-
gregatum ex materia formam [illegible] de potentia [illegible] est actus et sic
se habet elaboratum id est factum ad inelaboratum id est ad informe
in omnibus istis altera pars est sicut potentia et altera est sicut actus [illegible]
philosophus potentiam respiciens actum est sicut vigilans respiciens dormientem
et sic de aliis exemplis quod sunt in omnibus istis exemplis ponuntur
due dispositiones et una aliquid [illegible] proportionabile
est in potentia et ideo. ¶ Deinde cum dicit dicuntur autem actu. [illegible]
[illegible] dicit ipse et dicitur [illegible] duas dictiones
[illegible] aliud [illegible] ad eius [illegible] non
est quod ista una diffinitio [illegible] ex una manifestativa quod [illegible]
deinde est [illegible] quod una manifestandi actum sunt una proportio [illegible]
sic [illegible] duplex proportio est [illegible] est actus et [illegible] potentia
[illegible] designari proportio potentiae ad actum duobus modis uno
modo per [illegible] in [illegible] modo per similitudinem [illegible]
[illegible] quod [illegible] ad [illegible] est [illegible] actus ad
potentiam et est [illegible] in [illegible] in hac [illegible]
[illegible] potentiae activae ad agere est [illegible] ad [illegible]
potentiae calefacientis ad calefaciendum [illegible] littera dicit
scilicet quod omnia quae dicuntur actu non dicuntur [illegible] sed dicuntur secundum
diversas proportiones [illegible] dicuntur secundum proportionem [illegible] ad [illegible] secundum proportionem
[illegible] secundum [illegible] modus proportionis [illegible] ad [illegible] se habet motus
id est actus ad potentiam activam [illegible] modus proportionis [illegible]
[illegible] se habet substantia [illegible] ad materiam. ¶ Quaereret [illegible] quo di-
visa sunt istae proportiones ad quod est quod dixit est actus [illegible]
[illegible] et actus [illegible] actus primus est [illegible] esse [illegible] est
agere [illegible] duplex actum sunt duae potentiae [illegible] et ac-
tiva potentia passiva est [illegible] actum [illegible] est [illegible] potentia [illegible]
est ad actum qui est agere [illegible] duplex differentia [illegible]
potentiam et illam quod potentia passiva [illegible] ad actum [illegible]
[illegible] potentia [illegible] est potentia actum [illegible] quod [illegible]
[illegible] formam [illegible] quod [illegible] est actus primus [illegible]
[illegible] potentiam activam et passiam quod [illegible] potentiam [illegible]
[illegible] potentiam activam [illegible] caliditas est actus primus calidi
et [illegible] calefactibile [illegible] potentiam cale-
factivam. ¶ [illegible] quod potentia passiva [illegible] a suo actu
[illegible] dicit philosophus quod [illegible] actus ad istam potentiam est

[illegible] in [illegible] quod est [illegible] entis in [illegible] actus
[illegible] quod est agere non [illegible] ipsam potentiam activam sed
[illegible] passivam et ab ipsa potentia activa sicut illuminatio non est
[illegible] illuminantis sed illuminabilis et calefactio est [illegible] non
calefacientis sed calefactibilis [illegible] non designatur
[illegible] ad [illegible] ab [illegible] ab quidem quod est ab agente [illegible] ad
[illegible] quod est ad [illegible] passivum [illegible] actio [illegible]
ipsum agens patebit [illegible] ¶ Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] dictum actuum. ad cuius [illegible] non [illegible] est quod [illegible]
sunt actus qui separantur a potentia ita quod [illegible] est [illegible]
non est [illegible] eo modo quo dicimus quod videre est [illegible] actus
quod [illegible] exit in videre non est in potentia ad videndum [illegible] est actus
qui non separatur a potentia ita quod [illegible] uno actu [illegible] est potentia
ad alium [illegible] et [illegible] potentia [illegible] coniungitur actui et [illegible]
quod dicit littera ita deinde est quod ista sunt in actu sicut videre
et [illegible] aliter [illegible] est in actu [illegible] et infinitum quod [illegible]
[illegible] quod in talibus semper est potentia cum actu in aliis id est ab
[illegible] sicut est [illegible] contingit [illegible] scilicet potentiam vel actum
[illegible] simpliciter quod [illegible] in actu scilicet qui videt vel
[illegible] aliquid [illegible] ipso [illegible] qui possunt [illegible]
[illegible] separatur potentia ab actu [illegible] in infinito autem non sic. Cum [illegible]
dicimus quod aliquid est divisibile in infinitum in potentia non intendimus
[illegible] actus sic separetur a potentia [illegible] quod [illegible] sit actu
[illegible] in infinito [illegible] potentia non separatur ab actu nec sola [illegible]
[illegible] quod numquam divisio istius cessat [illegible] est [illegible]
actu et potentia [illegible] sic est in potentia [illegible] in actu [illegible] quod
[illegible] separetur ab [illegible] concludit ergo quod [illegible] in actu
[illegible] est actus et [illegible] est actus [illegible] ¶ Quaereret [illegible]
utrum vacuum habeat actum permixtum potentiae [illegible] et non
[illegible] quod habet talem actum est aliquando [illegible] vacuum [illegible] est [illegible]
[illegible] ¶ Ad oppositum est philosophus [illegible] quod vacuum est locus [illegible]
vacuus [illegible] quod aliquis [illegible] locus [illegible] corpore potest intelligi
duobus modis [illegible] simpliciter [illegible] omni corpore et sic in possibile
est esse vacuum quod impossibile est locum esse sine corpore et [illegible] modo
[illegible] actum [illegible] actum infinito esse [illegible] modo [illegible]
vacuum locus [illegible] corpore [illegible] non omni et [illegible] modo [illegible]
[illegible] est ad [illegible] suo modo de vacuo sicut de pri-
vatione [illegible] quod [illegible] est [illegible] privationem quod [illegible]
[illegible] et male [illegible] in [illegible] quod est [illegible] privationem
omnis [illegible] sic non est [illegible] privatio [illegible] esse alio modo
potest intelligi quod [illegible] una forma semper est [illegible] privatio
[illegible] et [illegible] modo [illegible] est et [illegible] hunc modum [illegible]
potentia et [illegible] actum [illegible] quod [illegible] una forma
[illegible] in potentia ad aliam sic est de vacuo quod [illegible] dicitur
simpliciter privatio sicut non est [illegible] vacuum [illegible] locus
[illegible] uno corpore est in potentia ad recipiendum aliud sic [illegible]
est [illegible] et est [illegible] actum quod [illegible]
ad [illegible] et sic [illegible] actum coniungitur potentiae ¶ Deinde cum dicit
[illegible] potentia est [illegible] et cum dixit res [illegible] potentia [illegible]
[illegible] quod potentia [illegible] solum [illegible]
dicit [illegible] potentia [illegible] in [illegible]
[illegible] quod dicimus esse [illegible] non [illegible] dicit ergo potentia quod [illegible] est [illegible]
[illegible] est ipso et [illegible] non [illegible] omne [illegible]
[illegible] dici in potentia ad [illegible] ex [illegible]
est [illegible] in potentia [illegible] per generationem fiet homo cum terra [illegible]

ad formam spermatis tunc est in potentia ut fiat homo ex illo. Autem sperma ad huc forte non est in potentia sed requiritur aliud ad. Deinde cum dicit [illegible] soluit quod in precedenti [illegible] quia prius oportet solem [illegible]. Postea manifestat ex hoc [illegible] scilicet quod sperma non [illegible] potentia homo [illegible] sperma [illegible] materia [illegible] est quod id quod est in potentia ad aliquid quod unica motione et per virtutem agentis potest reduci ad id quod cumque autem aliquid per multas transmutationes reducitur ad [illegible] non potest dici esse in potentia ad id et hoc est quod dicit quod terra non est potentia homo quia prius quam possit duci ad formam hominis oportet quod prius transeat ad formam spermatis. id autem quod est in potentia [illegible] alicuius forme potest reduci ad illam formam unica motione absque eo quod reducatur ad aliam formam mediam et hoc est quod dicit ista solum [illegible] prius potentia. Postea manifestat eam in artificialibus et naturalibus. Primo [illegible] dicit ergo primo quod sic est in arte medicinali et in forma educta per medicinam [illegible] in aliis formis et in aliis potentiis [illegible] non omne possibile est possibile ad recipiendum sanitatem vel per medicinam vel per fortunam quia [illegible] sanat [illegible] ut [illegible] est [illegible] sed est aliquod [illegible] possibile [illegible] sanitatis quod quidem est ipso sanum et hoc cum potest reduci ad actum unica motione. Deinde cum dicit [illegible] manifestat hoc [illegible] solum tantum in artificialibus quam in naturalibus et est manifestatio [illegible] dici in potentia fieri [illegible] potest deduci ad [illegible] vel ad fiendum unica motione nullo exteriori prohibente et hoc est quod dicit littera [illegible] quando fit ab intellectu per artem fit ex potentia [illegible] in potentia quando statim ut volitum est potest fieri nullo exteriori prohibente [illegible] id est in potentia ut sanetur illud quod statim potest sanari quia nihil est in ipso quod impediat quin reducatur ad sanitatem [illegible] in potentia ut fiat domus si potest statim transire ad formam domus nullo prohibente nec est in illo id quod oporteat addi vel removeri ut transeat ad formam domus quod multis alterationibus et transmutationibus indiget ad hoc ut transeat ad hoc quod sit [illegible] domus [illegible] forme [illegible] per ipsum agens potest fieri [illegible] nullo exteriori prohibente. [illegible] est quod semper [illegible] et [illegible] potest deduci ad [illegible] quod per multas transmutationes [illegible] deducitur ad aliquem actum sic indiget [illegible] primo deducitur ad formam [illegible] et ad formam spermatis et postea ad formam fetus [illegible] multe motiones [illegible] et ideo non potest dici ista esse in potentia [illegible] quod transeat per multa media [illegible] est in potentia ad id quod sit hoc ultimum. Deinde cum dicit [illegible] manifestat quod dixit [illegible] quod sperma non est in potentia ut fiat homo et hoc est quod dicit quod sperma nondum in potentia est [illegible] indiget aliqua permutatione [illegible] motione et transmutatione non potest transire ad formam [illegible] non indiget [illegible] motione [illegible] sperma indiget [illegible] alia motione eodem [illegible] non dicitur [illegible] statua [illegible]

quod transeat ad formam statue [illegible] quod transeat ad formam eius. Deinde cum dicit [illegible] videtur [illegible] Deinde cum dicit [illegible] nominatur [illegible] de ipso [illegible] possit denominari [illegible] quod est ex aere potest dici aereum sic ergo [illegible] denominatur [illegible] per se non denominatur ab [illegible] aliter [illegible] prima et remota [illegible] denominari potest [illegible] remota [illegible] non est [illegible] denominare ad [illegible] quod denominari non potest ab [illegible] et hinc vocatur [illegible] primam et sic [illegible] potest [illegible] non [illegible] difficili [illegible] denominat [illegible] ex ea [illegible] nullo [illegible] denominatur [illegible] littera et [illegible] facit [illegible] quomodo [illegible] denominatur compositum ex materia [illegible] ista denominatio non videtur [illegible] tertio ponit [illegible] et passiones ex una parte [illegible] et formam ex alia [illegible] aliquid est [illegible] tertia [illegible] Dicit ergo primo quod id quod fit ex materia denominatur [illegible] non dicitur esse hoc sed illius sicut non dicimus quod archa est lignum sed lignea nec lignum est terra sed terreum [illegible] denominat [illegible] si terra ad hoc fit ex [illegible] non denominabile ab [illegible] sed denominative predicatur de eo [illegible] denominat id quod est [illegible] sic terra et lignum denominat archam quando dicimus quod archa est lignea vel terrea quia lignum vel terra sunt materia arche et non simpliciter lignum vel terra sed hec terra vel hoc lignum [illegible] istius arche. Deinde cum dicit si vero [illegible] non est [illegible] in infinitum [illegible] denominationibus [illegible] est quod dicit quod si ista denominatio [illegible] aliquid [illegible] quod non denominatur ab alio [illegible] ut si terra aerea est et aer igneus est [illegible] non igneus [illegible] ita denominatur [illegible] quod non denominatur ab aliquo [illegible] aliquid [illegible] et [illegible] per esse hoc ad [illegible] non esse hoc aliquid vocatur a philosopho [illegible] quod universale [illegible] de eo cuius est universale et materia de eo cuius est materia sed tamen [illegible] per quandam denominationem [illegible] universale non [illegible] universale non dicit aliquid [illegible] potest universale de particulari non potest aliquid [illegible] universale et particulare [illegible] et ideo universale [illegible] de particulari non potest [illegible] forma cuius est materia et ideo non [illegible] predicatione sed denominative. Deinde cum dicit [illegible] universale [illegible] denominative [illegible] denominationem [illegible] denominativam [illegible] denominat [illegible] et hoc non potest universale de particulari quia eadem esse est universale et particulare [illegible] denominative autem predicatio est quando [illegible] denominat [illegible] dicit aliam [illegible] et ideo non potest [illegible] ideo non potest materia de eo cuius est materia [illegible] est alia [illegible] et per [illegible] compositum [illegible] forma [illegible] quod dicit philosophus in littera [illegible]

p(ar)t(ic)ir denoi(n)atiue quia dic(itu)r alia realit(er) ab eo c(uius) e(st) n(on) n(is)i
n(on) q(uia) n(on) dic(itu)r aliq(uid) r(ea)litate disti(n)ctu(m) ab eo cui(us) e(st) ut e(st) [illegible]
... dic(itu)r ut p(ri)ma passionib(us) ...
passio(n)es et s(ubiectu)m ex una p(ar)te et n(omen) et fo(rma)m ex a(lia) ...
... in d(icto) p(ro)p(ositio)n(e) ... duas (con)c(lusion)es ... que cu(m) quid ...
(con)c(lusio) e(st) q(uia) sic pa(ssio) p(ar)tic(ipa)t denoi(n)atiue de eo c(uius) e(st) pa(ssio) ...
in de eo cui(us) e(st) n(on) n(on) n(on) dicte q(uia) ho(mo) e(st) albe(do) ...
ho(mo) e(st) alb(us) et sic de aliis passionib(us) et h(oc) e(st) q(uod) dic(itu)r in litt(er)a
q(uia) id q(uod) ... s(ubiectu)m e(st) sic ho(mo) qui (com)p(re)hendit ... et
... passio q(ue) e(st) sic musicu(m) et albu(m) in q(ui)b(us) passionib(us)
p(re)dicat(i)o e(st) denoi(n)atiua et n(on) in abst(ra)cto ...
e(st) musica s(ed) musicus n(ec) albedo s(ed) albus ...
... n(ec) ambulat(i)o s(ed) ambula(n)s ...
h(oc) e(st) nulla pa(ssio) p(re)dicat(ur) i(n) abst(ra)cto s(ed) i(n) (con)c(re)to ...
[illegible]

Idem e(st) dicit ... [illegible]

[illegible]

plu(ra) ... licet duos mo(do)s aspicia(n)t ... istos duos
mo(do)s ... i(n) duas sp(eci)es ita q(uod) una sp(eci)es e(st) ... est
... altius ... alia a(utem) sp(eci)es est ... motus
eiusdem ... sp(eci)es ... et h(oc) e(st) q(uod) dic(itu)r ph(ilosoph)us
... ex n(on) ... e(st) p(ri)mu(m) motu(m) ...
e(st) et sp(eci)es ...

Suppono ... n(on) po(ssi)t sit. Q(ui)escet ... [illegible]

[illegible]

a pgnis notia e por noti q notitia sunt a toe Mod
est q licens dum per ens i po et ens in act. v. cu so to
entis salnata i po no e salnata i ea ul i similitudine ad
ad. to et q saluat i acto i liuie ad ad. dimito mo ibi
saluat et ideo to potentie e in similitudine ad actu di
uinitate pu actus et io posterior e io hui tole illi Ex
in cu dic tepe no prius. et quo actus e por po tepe
et quo no et dm i q p. qr po h ot. po q dit q a q
ne. 3o soluit q tam sophistica elenchu. fals q
pt ul ipole. 3 i. vn sophistic e elench. Ad enim
p nond e q si actus et po coperat ad idem nio s
po pcet actu tempe. si a po et actus coperat ad diuer
sa nio sit act pcet pom et p h p s dm i d p. qr po
ot quo po pcet actu i eod. p quo actus pcet pom
i alio. i. h huis tepe pora. dic g q actus e pus po
tepe. h h e vm in eistem spe. qn s agns et actu
sit in f vnam spem. h h no e vm i eod nio
pn casu. n po pcet actu tepe hoie n existe i act
et fruiuto et uiuente. pus tempe e in et semi et visu
a qa iu e in po ut sit ho q quid semie i po ut sit
fr uiuitu. q quid uisuu e i po ut sit uides. no dm
q sit i actu Dem cu dic. h huis tepe pora. ot
quo si po et actus sit in diuisis nio. act pcet
q qa po deduit ad actu oz q deduca p aliqd
q q existat in actu. actus a deduce o por est
po deducta. i gialiut n q po que dedu ad act
tem g me ut actu deducete et act ad que
deduca. ita q pecior e act deducete et por e actu
ad q dedu. h puso p3 lra. dic n ex huis reb q
deduc de po ad actu pora sit actua etia i actu
ex q deduc. ex ente ei in po fit act ens. q act
po trasferat ad actu h e ab ente act q ens deduc
pom ad actu sit ex hoie in po. fit ho in actu et ex
musico in po musicu i actu. per aliq mouens p mu
q quid mouens e in actu ul moti et h sat declaratu
e in septio i tractatu de reba. v omnia e q omne q fit
ex aco in po et ab aco agete i actu q quid agens e
ide spe cu actu Rond e q p aut immediata sua
co q ie rei ex se p e illo q ie rei ex ao. ex quo
n rei me ex se i eu illam aspic q io q ie ei ex
ao. qm q q rei tasit de po ad act de se h q p
sit ee et m no fit. q a sit h h ab ao. et ido ee i po
ul no esse p ie ei q ee i act q exit de po ad act
p p cepe e in po q sit in act ul p n et h qr ia dem
e q ee i po ot s ex se. ee a i act ot ex p ad et ideo
bn dix phs q i eod nio po pcet actu p pru sua
s q po ot rei ex se in diuisis a nio po pcedi ab
act. p pru sitauitu q s ee i actu n ot rei exitu
i po n p ad q quid ad uocatum actu pcedere pom
Dem cu dic quatt uidet i pole ee. coclu ex p
cedentib na oe dixat. n q actus pcet pom pos
s. n aliquis ee q h ht vtatem sol i potu passiu. co
clu g phs q h ht vtatem i potu actua aliq. Q
n pot actiue acqrit p act pcedetes et h e q dic q
i pole e edificatore esse q n edificauit q d po edifi

per actu edificandi acq sibi po citharizandi per
actu cithaadi. impole est n esse citharedu q no
citharizauit. n tam ad discens citharizare p
actu citharizandi addiscit arte. sic ac i aliis
duo actib i e in mltis aliis Queretet aliis in
oio sile sit de po actu et passiua. s. q utraq pcedat ab
actu. dd e q no Ad au dem dicit nond e q p se e de
cem pote passiue q ab act pcedat. ut p se notu e
q nulla res deducit se ad ee ut sit. h g ita e p se
de notu ee q n po passi p se ipsm deducere ad
actu et sic oz q ab ao deducat q quid ad e i act in
actu et sic de psentiae ei e q pceda ab act pte
di aut ab act actu pot actiue. si n p se deceret po
actu q pcedet ab act. ois po actiua pcedet ab act
et si ita eis. procedet i infinitu i agentib. si n po pas
siua pcedi ab actua. et illa actu ab act et hic e cele
ratib pote actiue se q sit ab ire i infinitu i agentib
ul i potentus actiis. q g po actiua pcedat ab act. ht
sol vtate i potiis actis que acqrit p actu. p g ita bi
n n q e cedo ee l me pom actiuam et passiua. qr po
passiua ht reduci ad actu sic ad pote et no eg
et ideo po actiua in eadie pcet passiua. e ee
cedo me pos actias. q aia e po actiua que ag
mota et eo ipo q mota ag n p ee p et io oz
q reduca ad aia pom actia n mota. et ipsi po
actu actus e si a aliq h pom actiam pcedet a
q h aget mota et sic p eius alz reduce et no
ess i ante pom pmet ita p ius cedo i agentib
Dem cu dic. vnde sophistic elench solnit q
tam sophistic elenchu qm quid ht ortu ex pce
dem e. n ex pceb q as addiscentes citharizare p
actu citharizandi addiscit sciam. possz g argue
quis sophistice sic, addiscentes citharizare no ht sciam
citharadi et tu ht actu cithaadi. g fac act scie q
sciam no ht. po g por phs huic sophistic elenchu
p solnit ipm i. h q ei q fit. dic g po q ex
dictis fals e quid elench sophistic q no ht q
sciam faciet act cui sciaz n ht. addiscentes eni
sciam no ht et tu fac act scie Rond e q ap
parentia h elenchu funda h duo funda p e q
nm suppon aliq actu ht n ht eam ex q
elicit actus q foz e to agendi ipsi suppo. fun
da tu e q addiscentes no ht foza cedi actu ad ac
sa dlet h q addiste e quid mo ad sciam. ex
huis a duo fundatis cocluu q addiscentes no pnt
fac act scie Dem dic h qr ei que fit. soluit
huic elenchu. ad cui eui no d e q hic sophista
supponebat q addiscentes ul ht de foz scie. et io n
p age actu sc. h a suppo in uunt q a li q ad
disce dic to fitam i motu ad fozm scie. i oi act
moin e ad de foz ad q e mot et io addiscentes
moin e ad de foz et si no ht sciam coplete. ht tn sciam ul aliq
mo q foz alz aco mo pnt i motu et ul q pnt
i motu p pnt i po mouente. huis visis plana e
lra. dic n q omnis q fit ia fin e ad. h e ois foz

que sit actu modo perficit in se et motum et tunc omnis et quod motum
in motum est aliquid, ostensum est in ix et in sexto de motu. Secundo
philosophus quod omne motum precedit motum esse ergo et ita si motum
precedit motum esse iuxta est dicentem habere aliquid scire dicit
esse non dicere tamen sicut in se et motum. motum autem precedit motum
esse et forte secundum aliquem modum et ideo firmum est quod sunt probantes
quod addiscentes non habent scire. dicit ergo conclusio sic quod ex hiis
datis manifestum est quod actus sit prior potentia generatione et tempore. Quia
ret aliquis utrum omne motum precedat formam vel ad te formam ad quam
est motus ad quam motum et formam ad quam est motus. Philosophus dicit tertio physicorum
non differunt in se magis et minus et ideo quod forma in qua est
motum habet magis et minus. in forma non quod mobile est motum in
esse in forma autem in qua est magis et minus potest esse motum. Secundum philosophum
physicorum quod autem omne motum precedit motum esse et autem omne motum
esse motum et quod motum esse dicitur ad gradus forme. ideo sicut
autem quodlibet motum precedit motum esse ita autem quodlibet motum precedit
aliquis gradus forme vel forma vel alicuius gradu et ideo sicut motus mo
in sunt multa multa esse. ita autem motum precedunt multi gradus
forme et hoc est quod dicit philosophus in littera quod dum res est in motu ad
formam actu modo perficit formam et sic actu modo potest agere actum formam.
Secundo queritur utrum addiscentes possit agere actum scire sicut
dicit philosophus. dicendum est quod addiscentes non est omnino in ignorantia
... rei addiscende et ideo potest actu modo agere actum scire. si
enim haberet ignorantiam negotiis ... rei addiscende non posset
motum ad illam rem motam cognitionem et hoc quod omnis disciplina
et doctrina sit ex preexistenti cognitione. omnino enim quod addis
... actu modo ... ergo omnis addiscentes actu modo ...
ad quod addiscit sed non secundum primum modum ... quod sic addiscere vo
lentes rem in ... possint eam ... in ... et quod ista pre
cognitio est aliquid rei scibilis ideo dixit philosophus quod addiscentem
ad habere de scientia quam tamen ad habere de re querenda et sciendam
... nullius ... notandum est quod aptitudo ... autem re est
quod ad rei similis motum ad aliquam rem est quod ad rei. res
enim que non est apta ad rem aliquam non habet aptitudinem
ad illam ... omnis vel illius rei nec in actu nec in aptitudine
quod ergo dicit philosophus quod in omni forma facta vel fienda ... precessit
ad formam non est intelligendum quod pars forme precedat ita quod forma habeat
partem ex parte ita quod una pars eius precedat et alia sequatur
sed est intelligendum quod istud ad quod precedit est ipsa forma in aptitudine
et ipsa aptitudo ad formam et hoc est quod dicit ... in loco isto quod aliquis
non potest addiscere citharizare cuius non est quod nulla aptitudo
precedit in anima eius ad formam quod est ars citharandi. homo autem
potest addiscere citharizare quia hoc est quod aptitudo ad omnem
scientiam per lumen sui intellectus quod quandam aptitudinem quod
notat secundum ... sic ergo in scire precedit actu in forma
fienda ita in lumine intellectus perfecti actu modo omnis forma scita et
ideo homo lumine intellectus potest agere actum scire sed non eo modo
quo habens scientiam completam.

Sed non et sola principia quod probat hic quod actus precedit potentiam
substantia quod sunt tertium ... et ... et processus
... omnes quos adducit ... ad primum tertium ... autem
in ... Eadem ... potentia non
est quod ... esse ... executione et
quod ... de ... ad ... perfecta sint prius intencione
sed tamen sunt posteriora generatione omne et ... ut sic philosophus dicit

... perfecta perfectum est dicit actum et ideo sic perfectum precedit in perfectione
intencione et nobilitate. ita actus potentiam et hoc est quod dicit in
est quod actus est prior potentia substantia et specie. nam unumquodque habet ge
nerationem illa que sunt posteriora specie substantia ... sunt po
steriora generatione ... ea que sunt posteriora generatione sunt priora
specie et perfectione eo modo quo dicitur quod vir est prior puero perfectione
et non generatione et homo spermate quod ... sunt priora specie perfectione
quod ista posteriora habent speciem priorem autem non. Secundo dicendum est
quod hic notatur prius specie et perfectione quod magis attingit spe
ciem rei. in generatione autem posteriora magis et perfectius at
tingunt speciem rei sicut homo attingit speciem hominis et non sperma
et vir nobilior non attingit speciem hominis quam puer.
Deinde cum dicit et quod omne ... potentia ... est ... talis
finis ... perfectione est habens que sunt ad finem. sed actus est finis
potentie et non econverso ... unde ea que sunt ad finem possunt
vocari principiata et finis principium. unde sic principium est perfectius
principiato in fieri. habens que sunt ad finem et actus potentie et hoc
est quod dicit quod omne quod fit vadit ad finem sicut ad quod datur
principium ... est causa ... quod ... est principium finis et
potentie et causa ergo potentie est actus. non enim est actus propter potentiam sed econverso.
non enim videntia ... ut visum habeant sed ideo visum habent ut
videant. similiter alia habent scientiam edificandi ut edificent et
similiter alia habent scientiam theoricam speculandi ut speculentur non
autem speculantur ut habeant scientiam theoricam nisi forte me
ditantes id est acquirentes scientiam per meditationem. hii enim ex parte
quod speculari scientiam acquirunt hii tamen ... speculan
tur complete. sed sic speculantur ut non egeant amplius speculari
... in ... scientia non egeat amplius per specu
lari acquirere eam. Deinde cum dicit amplius potentia nec est
potest etiam tam ... in est ... quod ... potentiam
... potest eam per signum. tertio potest ... distinc
tionem de actu ad ... quod dixit. ergo ... est
... sicut ibi ... quod sic docentes ... quam
... hec quidem ... quod ... quod ... dicit ergo ... quod in
... et ... ut ... non est ... est ... per
formam autem est in specie et in perfectione et similiter in omnibus aliis
que per motum vadunt ad actum ... perfecto et sic in forma
et actu. Notandum est quod ... philosophi in ... est ista ... actum
consistit perfectio speciei et ... rei et non ... potentiam ergo actus
est prior potentia perfectione et specie. Deinde cum dicit quod ... quod
sic docentes probat quod dixit per signum tale. unumquodque
perfectum est quod operari potest. sed opus est actus ergo perfectio consistit
... actum et hoc est quod dicit signum quod perfectio ... est quod
docentes ... ostendunt discipulum esse perfectum in operari ... putant
finem reddidisse doctrine. non enim docentes ... intendunt
ut faciant discipulum talem qualis ipse est ut sic ipse docere potest
et operari ... et discipulus similiter ... intendit ... unumquodque est
perfectum ... qui potest facere ... tale quale ipsum est et sic
perfectio consistit in actu et opere et non in potentia ... perfectio non con
sisteret in actu sed in potentia non appeteret ... in passiones qui
... quam ignorant ... quod sunt ... non ... per
... potentiam et ... scientia ... ut
sit sciens vel non sciens et utrum ... sit ... vel ... opus
... actum est finis eius opus et actus est ... et ...
actus ab opere actu et ... in suo ... est

usus actus nondum est completus dicitur tenere suam per modum po-
tentie sciens ut sciens rem suam dicitur per modum potentie vel speculari.
opus suum dicitur tenere suam per modum actus et ideo sicut potentia est propter ac-
tum sic intus est propter opus et sicut potentia perfecta est cum in actu est. Et ac-
tus perfectus est cum attingit opus et ex actu et ideo videmus dixit
philosophus quod nos perfecte docens est quando non potest perfecte attingere actum
docendi et tunc discipulus perfecte doctus est cum potest attingere
opus sciendi sicut attingit magister. Nondum est quod actum esse igno-
rantem est ipsam esse ipso ad sciendum. ipsum ergo esse scientem est
ipsam esse in actu sciendi ad minus per modum habitus. si ergo
perfectio non esset in scientia potentia sicut in actu non esset perfectius ignorans
sicut sciens et ita ille scientiam habens ita perfectus igitur sicut
inconveniens. cum ergo hic sit finis ergo perfectio est in actu et non in potentia
et hoc est quod dixit philosophus quod ubi perfectio sit in actu non apparebit
differentia inter ignorantem et scientem. Deinde cum dicit quia vero
est hominum ponit quandam divisionem actus ad cuius evidentiam notandum quod
actus duplex est. unus est qui manet in agente. alius qui transit
ad passum. et inter istos duos actus duplex differentia. prima differentia
est quia primus actus est perfectio agentis. secundus actus est perfectio
acti et moti. secunda differentia est quia primus actus non ordinatur ad ali-
quod operatum et ideo non est simpliciter finis. sed finis sub fine. hu-
ius patet littera et divisio in duas partes. Secundum dicit dicitur alias quos etc.
Ubi quemcumque ergo actum. dicit ut philosophus quod in aliquibus actus
et usus est ultimus finis. sicut in visione est visio et hec
potentia visiva non ordinatur ad aliquod operatum factum preter actum vi-
sionis. in quibusdam vero actus ordinatur ad operatum in quo est ibi
ad aliud preter usum. sicut ab arte edificatoria est edificatio et
per edificationem est domus que est ipsum operatum. sed licet ita sit quod
differant isti actus. tamen utrumque est sicut potentia vero edificatio est
in edificato et similiter est et sit cum domo. et ideo edificatio et
domus est finis potentie. Notandum quod hec distinctio adducitur ad o-
stendendum precedentia. dictum est in precedentibus quod actus est finis potentie propter
hoc ergo aliquis credere quod hoc habet solum veritatem in actibus qui non tran-
seunt ad operatum. dicit ergo philosophus hoc habere veritatem in utroque
actu. quia potentia edificativa ordinatur ad edificationem et per e-
dificationem ad domum. Deinde cum dicit quorumcumque igitur ad est
ponit differentiam inter istos duos actus et est quod ille actus
qui ordinatur ad aliquod operatum ita quod est ibi aliud preter operatum
ille secundum est in isto et in operato. sicut edificatio in edifi-
cato et textio in texto et similiter in aliis. motus est in mobili.
ille vero actus qui non ordinatur ad aliquod operatum ita quod nichil
est ad preter operationem secundum est in agente sicut visio est in vi-
dente et speculatio in speculante et ita vita et actus vi-
talis in anima et si vita est in anima constat quod felicitas sit in ea.
deinde. quia felicitas est quedam vita. notandum est quod vita potest accipi
duobus modis. uno modo pro actu. secundo pro quodam esse et hoc modo
dicit ille philosophus secundo de anima quod vivere viventibus est esse et hoc
modo certum est quod vivere est actus manens in agente. quia vivere non
est nisi esse a quo oritur. secundo modo accipitur vivere pro actu vi-
tali eo modo quo dicimus quod intelligere et sentire est vivere et isto
modo accipitur hic philosophus volens quod vivere est actus in agente ma-
nens. quod autem sic accipit patet. quia statim subdit quod felici-
tas est quedam vita. patet autem per eundem in x° ethicorum quod felicitas
consistit in actu secundo. est enim felicitas actus perfectus secundum
virtutem eundem ergo actum quem appellat vitam appellat felicitatem

unum idem actus potest vocari actus vitalis et actus felicitatis vi-
talis autem inquantum est ab anima et vivente. felix autem quia est in civitate
perfectus secundum virtutem sive secundum politicam virtutem et secundum felicitatem
politicam de qua dicitur primo ethicorum. sive secundum virtutem speculativam et secundum
felicitatem speculativam de qua dicitur x. ethicorum. Queret aliquis
utrum speculatio sit actio manens in agente sicut supponit philosophus
vel quod non. quia speculari intelligere est. intelligere autem est pati. ergo spe-
culatio passio est. Ad oppositum est philosophus. Dicendum quod si
nos ponimus intellectum pure passivum dicentes quod intelligere
pati est. tamen quod secundum hoc intelligere esset passio et non actio sicut
sic esset sicut posuerunt qui dixerunt agere et intellectus pati tamen
cum omni est actio consistens. dictum est autem in littera quod actio consi-
stens non est perfectio agentis sed patientis et per hoc actio esset
perfectio intellectus et non intellectibilis et esset sicut in intellectu et non intellectibili.
possibile tamen hoc actio significari duobus modis. uno modo ut est ab
agente secundo modo ut est in passo. primo modo importat significationem et voca-
tur intellectio. secundo modo ut significatur per modum passionis
vocatur intellectio et cum hoc similis significatio sicut est in visu nota. nam
passiva potentia visiva visio est. sed tamen hec visio ut est ab obiecto
quedam actio est et vocatur vel vocari potest coloratio ut autem est in
passo visio vocatur. et quia non est visio nisi ut perfectio passi ideo vi-
detur esse pati. secundum istum modum dicendi patet quod intellectio non est
actio manens in agente sed est passio. alio autem modo potest dici
et quod salvatur omnino philosophi dictum quod intellectio sive intelligere est ac-
tio et est passio quia potest intelligi ab obiecto quod potest pati. potest esse etiam
se secundum obiectum. quia quando perfectio secundum obiectum est actio et secundum hoc dicere
philosophus ut quod intellectio est actio manens in agente. quod ergo dicere
philosophus de anima quod est pati intelligendum quod intelligere potest pati antequam agere
Queretur etiam aliquis utrum hic intellectio sit perfectio intellectus sive quid a
gens etiam sive quod patiens. Dicendum est quod diversimode loquendum de intelle-
gens omnem supponunt quod sit actio manens quod est in intellectu et est ab intel-
lectu et magis dicunt esse secundum in eo ut est in quo est actio. si
vero non esset ab eo quod non esset in eo non esset perfectio eius et
ideo intellectio magis perfectio est ut est passio quam ut est actio et
quia est perfectio eius ut est in eo et non ut est ab eo tamen ut est ab
eo actio est ut autem est in eo passio est. ideo hec intellectio magis de-
bet vocari perfectio ut passio quam ut actio. unde licet sit ac-
tio manens in agente cum quod maneat hec habet magis in quantum
passio quam inquantum actio. et similiter potest dici de visione. unde philosophus secundo de
anima quod intelligere est pati. quia hec intellectio magis est perfectio intelli-
gentis ut est in quo ut est ab intelligente ut est passio quam ut est actio.
Deinde cum dicit quia materia ex omnibus predictis infert quodam conclusionem dicens
quod ut manifestum est ex predictis quod substantia et species etc. actus est et non potentia
potentia. ut magis dicitur per speciem quam species. Immaterialis
quod substantia et forma ut manifestum est quod actus actu aliquem actum continet reueniens
ad primum actum et ad primum movens. Notandum est quod quod forte non entis
non potest esse potentia. quia si hoc non entis esset non potentia vel sentiret
quod esset producibile in infinitum in agentibus vel quod res produceret
se ipsum quod utrumque impossibile est. sed non est causa causa sed impo-
ssibile de hoc ente autem producitur a se ipso et hoc est impossibile aut ab
alio. quod ergo de illo alio autem habet utrum possibile autem non. si non ergo
non est non entis est non possibile. si sic ergo producitur est quod pro-
cedere se non licet esse. si producitur est vel a se vel ab alio. a se
est impossibile si ab alio vel est possibile vel necesse et cum non sit
necesse sed quod supponitur est ergo possibile. si possibile producitur est et in infinitum

oz g° q n entis po' reducta ad nite ee et huic nota at
et moues p'm et h e q dic phs i tra q' sp e actus act
actui h e agens act agit us3 ad agens p'm et ome
ag'ns monens mot' redit ad agit mouit n mot co
q' oe agns mones mot' 9po'm e ex ac' et po' et ome
tale redit actu puru. Idem cu d' ac iu mg' Arle
po' q'ita to'm et didi i.d. p'ces. q po po' tos sniaz
fo ex dat' i p'bat to'm p'lo'ns de p'ceis. ha. i'. si g°
alia sit ne. q p'm po' tale to'm sempitna sit an
corplia ira et p'stode. l3 sep'tna sit i ac' et no i
po' corplia sit i po'. g° actus e an to'm. q ista to'm
sic p'cet q po poit nim tois sue. fo p't q dixit
s. q sempitna no sit i po'. ha i'. to' vo h. d' g°
po ad h' mag' A'e. p' p'l q actus e an to'm. q
sp'tua sit p'ota corptibibz. sp'tua a' sit i ac'
et no i po' corpu' i po' a' i po' sit. Idem cu dic to
vo h. p't q dixit s. q sep'tna no sit i po' et dun'
to. p. q po p't q sep'tna no sit i po'. fo p't
q' motus sp'tuor no e i po'. ha i'. in incorruptibil'
si quis. ic p'm sat tale to'm ois po' e ad ee et no
ee et ad 9'dictia. si g° in sempitnis e po' possit ee
et no ee. si possit no ee possit corrupi. s; q sempi
tna sit corplia e impole g° et c. ic istam to'm sic g'
ex q po poit to'm sua' fo ex ma co'clus' duas 9°
nes. ha i'. n g° i corptibiliu' dic g° po i dati e
q i sep'tnis no e po' cui' ro e q ois po' ad 9'dictio
e ita q ome possile aspic ee et no ee q p3 q
si tn aspicet n ee i q no aspicet ee. tuc ess3
ipole. q a' e ipole nuq e'xtet. si a' esse e ipole n
ee e ntm. g° n sut pole sic ponebat p'bat n
q pole aspicit ita no ee q n° m° aspic ee. g° pole
e q aspicit no esse aspicit ee et eo' id q aspic ee
aspic no esse. g. q p' ee cotigit no ac' ee ex q
p'ec aspic ee ex q cotigit n ac' ee aspic no ee
co'clud' g° q i° pole q p' ee p' et no ee et a' p' no
ee 9' n ee. n gens a' n ee corple et simp'r s
q. h. n. q 9' n ee corple e si n. 9' n ee p' loc corple
e p' loc. s p' q'ntes s'm q'nte. si p' q'lte s'm q'lte simp'
a' e corple q 9' no ee p' ra. Mond' e q' to ac
sistat sic duo sitantia p' sitant e q pole aspic
ee et no ee. q quid s'p't sic poct no p' tn aspicere
no ee. q si pole aspic tn no ee nec ee e ipole
si a' ee e ipole nc no e e ntm. q a' id sit pole et
ntm h n p' ee. fo p't q no p't tn aspic ee et
e ista ha ibi. pole a' ee et p't sic pole ee 9' no actu
ee. si 9' n ac' esse. g° aspic no ee. poss3 a' a' sic
q'n. si pole tn aspic ee tuc no ee e ipole. a' no ee
e ipole nc ee e ntm. ii a' p'bat ip3 pole g° id e ntm
et pole q n p' star. s' p' sitante ex id q 9' no ee corple
e s'a a q i aliq° q'n cotigit a' ee p' ra3 sic el'a
tmta aliq a' cotigit ee tn p' loc sic p' tres ee'
q a'u sut i vno loco. aliu i a° pa sit corplia sip'l'
ha s q s loc ex his duob3 sitantis p' coclu
di q sep'tna no hnt to'm a' sil' et sel ess. sep'tna
corple. Idem e dic ntq g° i corptibiliu' dic duas q'es

pa e q' n' de imo i corp' p'lni est in po' sump' q' ut ita dam e
q' e in po' e corple et sic si icorple e i po' icorple e ess3
corple n' tn p'hibet icorple ee in po' s'm quid ut
puta q'ut ad v' ul' q'ut ad q'lite q'm tn ad n'eam ac'
sut. s'a 9° e q' ulsh' de imo n'tiez e i po' na p' mu
pa sut. si n. h no esset. a' no esset. Quiert q's ut
ois po' sit ad 9'dictio. ad' e q d' po' e acti et passi. actia
po' respic age. passiua respic ee. si loq'm' de actia
po' no oz q sit ad 9'dictio sic p'tu e sup' de po' ali cu'
ro e vnuq3 sic se h't ad esse ita se h't ad age. sic
g° forma ut dat vnu ee ita dat vnu age. vn sic
fo' dat 9'tatu ee ita 9'tatu age. si a' loq'm' de po'
pa'la sic po' pa'la e ad 9'dictia. et h' e q d' q'e po ph'
q po' passi e ad ut'q3. q a' ita sit possum' iuuari di
uia. vna n'tie q pole dim' 9 ntc et ipole ipole a'
ita aspic vnu istoz q no aspic reliq'm. i. n aspiciat
n ee q n aspic ee. ipole ei ee nec q n° m° aspic
ee ntc a' ee ita aspic ee q n° m° aspic n ee. si
g° pole tn aspicet no ee pole e et ipole si tn aspicet
ee pole ess3 ntc ut g° dimita h ista duo oz q aspi
ciat ut'q3 s ee et n ee et no aliu tn. ha ita ad h'
e po' passi' e ad ee q ee p' ab a' recipe s. ab ag'te
si a' ab a° recipit ee de se e s no ee q ois miso
e ni' 9po'. si g° po' pa'la de se e s no ee et s n re
pugt h'e esse p agens g° aspic ee n ee. Quez
as ut'm sep'tna sit i po' ad q'lite sic dic ph' ui q n
q e i po' ad q'litate altat altao' a' e ma igno3
g° sep'tna put altari et q'ntari q p'l'b. ad o'ppo'm ert
ph'. ad' e q dupe e q'litas rea'l et ito'al. s q'lite
celo no put altari sep'tna ales q'lites s' calos et s'
sidu et h q tal altao' e ma igno m s'm q'lte a' tn
ite'ale q' q'litas lnni e altari put sic vide' q
luna de no luosa sit luosa. n' ea'l. altao' e ma i
gno. Quetet ad' ut s' 9'ta q'm sacit ph' sep'i
tna sut pa g° no sut i po'. ad' e q ut patm p pcetem
po' passium sp pced' ab actu q s' po' passi' ab ac' p'te
reducit ad ee g° de to'e po'e pa'le et eo q e i po' pa'la
e q p'cetat. ome a' tale h't to'm pa et no pmi. Oz g°
sit i po' et pa i plicat 9'dictio'm p'batu. n. ph° q ens
pa dione didi i ens ntm et ens pole et q' i possile
q ens pole sit p'm ens h q analoa et simlitudo e int
ens pole et ens ntm. q ens po'e redu' ad ens ntm
et no co'° et io h' dixit infra q entia ntia pa s'.
Idem cu dic in ntq3 mot' 9'c q mot' sep'tnus
n e i po' et dun' i z. p' q po h 9'. fo ex h cotlud' q'tu
9'nem. 3° 9' q entia eusmuibilia p'ntari entia
sep'tna. ha i' p' q semp agnt sol' et i'. p'ntari
a'. dic g° p'mo q h ad mot' sep'tn' e in po'.
aln deficiat n' q motu motu sep'tno est i po'.
n' m q°. q 9' ip'm esse i a° et a° situ ad mo q°
ad p'tes eo' h' a' motu sempitnu n' p'h3 ee ni3
Mond' e q p'tes mot' sempitnu sut i a° et a° situ
s'm ro'e et s'm to'm co' a' s'm to'm so' sic h3 9'di. 6.
phy' et no dic ph' h q e i po' nu q° h e quo ad sit'
et si no q° ad form. Mond' e q mo' vn et i p q mole

Sep'tna no e i po' p'bat

i pole

i pole

no

non est privata forma, quia passiva [illegible] actus est primo [illegible] non magis motum pertinet ad situm nec ad formam [illegible] ipse motus [illegible] mobilis sit [illegible] est quod dicit philosophus quod motus [illegible] non [illegible] utrum [illegible] continuo [illegible] supra [illegible].

Deinde cum dicit [illegible] quod agit sol, concludit ex his quod [illegible] quae dicebat quod motus sempiternus est. Ideo agit semper sol [illegible] et totum caelum nec est timendum quod aliquando stet sol sicut timebant quidam naturales [illegible] laborant talia agentia quia [illegible] est potentia ad contraria sicut ad motum et non motum [illegible] labor [illegible] est continuatio motus [illegible] causa laboris [illegible] est potentia ad contrarium.

Respondeo quod corpora caelestia agunt in inferioribus [illegible] non [illegible] sol agit [illegible] in obliquo circulo. Sic ergo motus sempiternus est [illegible] et actio. Sic ergo ibi potentia non est ad [illegible] esse ad non motum, ita non est potentia ad non agere et ideo bene concludebat philosophus ex sempiternitate motus sempiternitatem actionis.

Respondeo [illegible] quod [illegible] laborat in inferioribus sicut in aliis [illegible] est potentia ad aliquid contrarium quod non potest esse [illegible] dispositione [illegible] illa [illegible] est. Sicut videmus quod alia cum labore moventur [illegible] causa [illegible] est quod motus [illegible] corporis quod est [illegible] motum [illegible] et ideo [illegible] cum labore et per [illegible] ad contrarium [illegible] est potentia ad aliquid tale [illegible] non est labor nec [illegible].

Deinde cum dicit [illegible] actio [illegible] superiora imitantur [illegible] caelum dicens [illegible] sunt incorruptibilia [illegible] corruptibilia imitantur [illegible] sunt consimilia [illegible] agunt et patiuntur [illegible] primum motum [illegible] movent. Haec ergo potentia [illegible] agunt [illegible] non potentia sunt ad contraria [illegible] quod quidem sunt potentia ad contraria quae sunt ad movere et non movere et [illegible] potentiae rationales [illegible] ad contraria [illegible] esse.

Respondeo [illegible] generatione et corruptione [illegible] quod causatur ex accessu et recessu solis in obliquo circulo. Sic ergo ille motus accessus et recessus [illegible] est in generatione et corruptione et ideo bene dixit philosophus [illegible] imitantur illa. Ideo sicut in [illegible] color [illegible] in [illegible].

Respondeo [illegible] potentiae ad contraria sunt in duplici differentia [illegible] activae [illegible] ad agere et non agere et [illegible] potentiae [illegible] quae potentiae [illegible] activae sunt [illegible] ad unum. Potentiae [illegible] passivae sunt ad [illegible] dicit philosophus in [illegible] quod [illegible] ad [illegible] potentia activa [illegible] potentia passiva.

Deinde cum dicit [illegible] aliqua [illegible] ex [illegible] probat positionem Platonis [illegible] de ideis. Dicendum est enim quod perfectio rei consistit in [illegible] actu et non in potentia. Ex hoc ergo concludit quod minor perfectio consistit in [illegible] ideam [illegible] ideas dicens quod si sunt aliquae naturae tales [illegible] illi qui dicunt ideas [illegible] erit aliquid [illegible] quam per se sciat [illegible] magis [illegible] motum quam motus [illegible] in motu [illegible] actus [illegible] potentia [illegible] concludit ergo quod [illegible] quod actus est [illegible] in omnibus principaliter.

Ostendit [illegible] comparat [illegible] et motum [illegible] motus [illegible] quia magis [illegible] quod [illegible] et motum [illegible].

[illegible] considerationem philosophi [illegible] quod principiat scientiam [illegible] dicit quod [illegible] in potentia ad hunc [illegible] sciens [illegible] aliquid [illegible] motus ex his quod [illegible] motus [illegible] ita quod motus dicitur quidam [illegible] actus [illegible] forma [illegible] per se ergo scientia dicitur [illegible] formam [illegible] per se [illegible] motus [illegible] dicitur ipsa forma motus [illegible] magis est quam est [illegible] quam est [illegible] per [illegible] magis est [illegible] sic [illegible] motu quod in motu et sic [illegible].

Deinde cum dicit quod [illegible] est [illegible] sicut actus potentiae [illegible] melior et [illegible] comparat potentiam et actum [illegible] bonitate [illegible] malitia [illegible] quod [illegible] conclusionem [illegible] non est [illegible] palam [illegible] ibi [illegible] quod [illegible] in [illegible] ergo [illegible] quod [illegible] et honorabilior [illegible] potentia [illegible] est [illegible] ad bonum [illegible] est [illegible] et eadem est [illegible] sic eadem potentia est [illegible] et [illegible] et [illegible] aedificandi et destruendi [illegible] ergo [illegible] existit in potentia [illegible] non [illegible] ergo [illegible] est bonum [illegible] potentia [illegible] est ad utrumque scilicet ad bonum et ad malum [illegible] ad neutrum [illegible] ad utrumque [illegible] actus ergo melior est potentia.

Respondeo [illegible] philosophus [illegible] quod [illegible] melius est eo quod [illegible] actus bonus [illegible] bonum [illegible] potentia [illegible] quod actus [illegible] respicit [illegible] potentia [illegible] respicit [illegible] et malum.

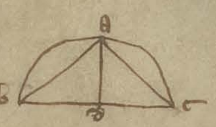
Deinde cum dicit [illegible] esse deteriorem potentia [illegible] et in aliis [illegible] est potentia ad malum et bonum, actus autem mali [illegible] malum.

Deinde cum dicit palam ergo concludit ex [illegible] prima est quod [illegible] est quod malum non est [illegible] res [illegible] quia malum posterius potentia est quia non est [illegible] potentia [illegible] non est praeter res. Ergo nec malum [illegible] est quod in sempiternis et in his quae sunt a principio [illegible] non est malum [illegible] est deterior [illegible].

Respondeo [illegible] malum [illegible] est privatio perfectionis [illegible] aliquid [illegible] ubi aptitudo [illegible] ibi est potentia et ideo malum [illegible] potentia non est [illegible] privatione [illegible] malum est privatio perfectionis [illegible] in sempiternis non sit potentia [illegible] privatione bene dixit philosophus quod in sempiternis malum non est quia ibi potentia non est.

Inveniuntur autem diagrammata actu. In parte ista comparat actum et potentiam secundum cognitionem nostram [illegible] quod cognitio consistit in actu et non in potentia [illegible] quod potentia [illegible] cognitio [illegible] consistit in actu [illegible] et non [illegible] quod [illegible] per [illegible] duo [illegible] dicit ergo primo quod diagrammata inveniuntur [illegible] demonstrationes [illegible] qui [illegible] geometriae [illegible] diversimode actualiter inveniunt [illegible] ea quae quaerunt esse actu divisa [illegible] quia [illegible] potentia [illegible] non sunt.

Respondeo [illegible] per [illegible].

in uno tempore. Si non velis scire quid est triangulus, dicam sic: figura contenta
tribus lineis. Ad non triangulus est figura tribus lineis non, propositio sic et per ea
que posui duos triangulus est figura tribus lineis, sciendum est aliter dico ad duos
figuram tribus lineis. Triangulus habet tres angulos, quadrangulus habet quatuor et sic
de singulis. Sed hec divisione per hoc composita duos quod triangulus est
sicut recta linea, habet tres angulos et sic per unum compositum et divisionem
fiunt ad unum trianguli et quod dicimus etiam et hoc est quod voluit dicere
philosophus quod intellectus actu dividens partem rei, id est videt quod prius non cognoscebat,
quia ut nullus intellectus. Notandum est quod pars rei que latet in
re, intellectus explicat ea, illa que erant inquantum latentia potentia
ignota parvulo et tamen manifesto. Postquam expositum sunt in
tali manu habent notum de re et quod que sunt in latentia scilicet quod
ipso cum actu sunt in manifesto sunt actu in perfectu intellectus. Ideo bene dixit
philosophus quod notum de re est in actu et non in potentia. Notandum est quod no-
ticia nostra incipit a sensu et ideo geometrici volentes docere hos
ad sensum ostendunt in figuris ea que ostendenda sunt actu dividentes line-
as et figuras in ista. In quibus ille indivisa sunt et inspecta dividunt et
respectu ostendunt in qua divisione et respectione patet quod de ostendi. Quia
actu non patebat, et hoc est quod dicit philosophus quod ex divisione actuali partes
res que non patebat et ideo quod est in actu et non in potentia. Deinde
cum dicit propter quod duo recti manifestat quod dixit per duo exempla
primo dicit modo per primum duo exempla ibi propter quod in semicirculo
rectus. Dicit ergo primo ita dico est quod ex divisione actuali manife-
statur res. Si enim aliquis quereret propter quid trigonum habet tres
angulos equales duobus rectis manifestum est quod est hoc quod trianguli qui
sunt circa unum punctum sunt equales duobus rectis. Hoc autem statim ma-
nifestum fieret in actu si linea que est iuxta costam educeretur
que parallela est ita quod id quod primo erat in potentia fieret in actu per istam
constructionem. Notandum est quod ad evidentiam exempli figuram quam
triangulum qui notetur a. b. c. et basis a. c. protrahatur in contin-
uum et directum. Hec autem basis sic protracta faciet cum latere trianguli quod-
dam angulum extrinsecum. Qui quidem extrinsecus est equa-
lis duobus angulis intrinsecis sibi oppositis. Manifestum est autem quod angulus
extrinsecus et intrinsecus consistentes circa eundem punctum sunt equa-
les duobus rectis. Quod autem probatum est in primo geometrie, linea enim
si lineam qualitercumque cadat facit duos angulos rectos vel equa-
les duobus rectis. Arguitur ergo sic: angulus exterior et interior
circa eundem punctum valent duos rectos, sed iste idem autem est angulus
exterior valet duos intrinsecos sibi oppositos. Ergo interior qui est circa
eundem punctum cum exteriori et duo interiores oppositi illi sunt valentes du-
os rectos et ita tres anguli trianguli sunt equales duobus rectis.
Et quamvis est manifestum per angulum exteriorem, qui angulus
exterior fieret ex hoc quod basis duceretur in continuum et directum. Ideo
bene dixit philosophus quod si basis educeretur statim fieret manifestum.
Deinde cum dicit propter quid in semicirculo rectus universaliter manifestat
idem per aliud exemplum dicens modo quod propositio potest exemplum sumi. Secundo concludit
conclusionem principalem ibi quare palam. Dicit ergo primo quod si quereretur
propter quid angulus qui est in semicirculo est rectus, hoc statim fieret ma-
nifestum si videretur quod due linee que sunt ad basim et tertia que est ducta
a medio sunt equales. Statim enim quod hoc sciretur conclusionem videret quod dicit
philosophus cognoscitur consistens in actu et non in potentia quia ista quod angulus
in semicirculo est rectus statim notum quando sciretur quod due linee ad ba-
sim et tertia sistentes sunt equales et que actu protrahuntur tales
linee. Statim hoc notum et ita ex actuali protractione res cog-
nosci. Ad evidentiam exempli figuremus semicirculum a. b. c. et centrum

d in quo protrahatur linea a. b. et linea a. c. faciens angulum
a in puncto a. Qui quidem angulus est angulus in semicirculo de
quo dico quod est rectus sic dicit philosophus quod probatur sic: protrahatur linea a. d. tunc
erunt facti duo trianguli partiales scilicet a. d. b. et a. d. c. et
erunt facti duo anguli ad centrum d. qui valent duos rectos
et hoc quia omnis linea cadens super aliam lineam facit duos angulos
rectos vel equales duobus rectis. [Hiis] sic dispositis dico quod in tri-
angulo partiali a. d. b. angulus exterior scilicet angulum
a et angulum b. In isto autem triangulo angulus b et angulus
a sunt equales. Et hoc quia quando latera alicuius trianguli sunt equa-
lia oportet quod anguli qui sunt super basim sint equales.
Latera autem huius trianguli equalia sunt quia ducta a centro
ad circumferentiam. Sed angulus d extrinsecus scilicet b et a et b
et a anguli sunt equales. Oportet quod angulus b sit duplus
ad angulum a partialem. Similiter in triangulo a. d. c. angulus
d extrinsecus scilicet c et a sibi oppositos cum ergo c et a sunt
equales eadem ratione qua supra oportet quod angulus d sit duplus ad
angulum a partialem. Ergo duo anguli qui sunt in puncto d sunt
dupli ad totalem a qui est in semicirculo. Cum ergo illi anguli
valeant duos rectos oportet quod angulus a totalis sit medietas
duorum rectorum et per consequens est unus rectus quia medietas duorum
rectorum unus rectus est. Deinde cum dicit quare palam concludit conclusionem
principalem dicens quod manifestum est quod potentia cum sit reducta ad actum in-
venitur et scitur. Cuius causa est quia intellectus actus est et ideo oportet quod
si debet aliquid cognoscere ut manifestum est intellectus per actum sub
potentias. Causa autem est quia in principiis que secundum se nota sunt per se potentia actu
et ideo intellectus per se est in potentia postea fit actu. Notandum est quod intellectus in-
cipit sicut tabula rasa et ideo de se est in potentia potest intelligere
vel intelligere non reducitur ad actum et hoc est quod dicit philosophus quod intelligentia
est actus quia dum intellectus autem intelligit est ipsa potentia. Non intelligit ideo de re
non reducitur ad actum, ipsum autem reducitur est ipsum actu modum ab
esse actu cognitum et distinctum.

Quoniam autem ens dicitur in parte ista philosophus comparat verum et
falsum in rebus et dicit in duo partes. Quia primo ostendit quomodo invenitur verum
et falsum in rebus compositis. Secundo quomodo invenitur in rebus simplicibus ibi circa
incomposita vero. Prima pars in duas. Primo ostendit quomodo
quomodo verum et falsum invenitur in rebus compositis. Secundo concludit quomodo di-
versimode reperitur verum et falsum invenitur in divisis ibi contingit autem ire-
bus. Circa primam sic. Dicit ergo primo quod dictum est de ente et non ens
et non ens multis modis dicitur uno modo dicitur secundum figuras
predicamentorum, secundo modo dicitur secundum potentiam et actum vel contrarium aliquorum
horum, et utrumque horum alium est manifestum, ipso substantie
ens dicitur de actu et potentia. Tertio magis proprie dicitur de actu aliquo
de potentia. Tertio modo dicitur ens ipsum verum et non ens falsum et tamen quod
ipsum ens quod est verum est aliud secundum. Notandum est quod philosophus
dicit istud cum voluit dicere quod ens est proprius modo dicitur
uno modo secundum decem predicamenta et de isto determinatum est in septimo. Secundo modo
secundum potentiam et actum et de hoc determinatum est in hoc nono. Tertio modo dicitur ens
idem quod verum et non est idem quod falsum et de isto iam determinatum
determinatum est in sexto et ideo ut haberet completius determinationem de ente
quod est verum consequens est ad hoc. Deinde cum dicit hoc autem in rebus est ostendit
quomodo est verum et falsum in rebus compositis dicens quod verum et falsum est
in rebus ex hoc quod intellectus componit et dividit. Intellectus enim verus est componendo
primis dividi et componendo primis componi. Et quando est in re habitus
falsum dicit et intellectus contrarius. Et quando rei est vel non est quod intellectus

putat eius fsitas e intellcu z io modo e qre ad dr vm
z ad fsm. vm n zfm in intellcu z e in copone ad re re
dum. no n res ab itell' s; cog nite a re vitate acci
pit. no n q puto te ve ee albu ideo tu es alb. s;
eo q tu es alb vm diis dicens te esse albu. modo
e vm et fsm intellcu incesse i re cali z intell' foer
ita q vni a io q fecdm e intellcu cali e i re z ideo
dr plus q itell' e noc ip re. no tel ip intell'. ¶ Deīn
cu dr si li gr quid coponit. ot quo vm z fsm in
ueitr diuisib indiuisib dicit q a sit que semp
coponuut et no pnt diuidi eo mo quo dimc q ho
ita copo cu ali q n pt diuidi aliqn quc tm di
dunt et no pnt coponi nec ee vnu. s; unio fe pla
sic ncio ho didi ab asino n pt ee vni cu eo.
aliq sut q alu coponu z alu diuidt. sic ho alu se
det alu no sedet z h uocan contigencia. et g cou
gecia eas oco z eadem opio alu e va alu e fa
eni a ipoia alr se hnt no et alu vm alu fm set
v sep erut va z fa sep erut fa. ¶ Nond e q h
ps se ex pceu. ex quo n vm z fm cau a rebus
sic se hebut res i se hebut v z f. g ca alu co
ponut alu diuidut sic sut res cotigentes. alu erit
v alu erit f in i rebz aut que sep coponut ul sep
diuidut l sp erit vm ul semp erit fm. sp n vm
e putare hoiem ee roale z sim oin sep fa z sp
vm e putare hoiem no ee asinu z sim oin se
fm. ¶ Deīn cu dr in icopo uo. quid ee. ot quo est
vm i siplicibz z dr n d. p. qr po li ot. po coclud
qtam oue ex pocedetibz. fa ibi. palam e. p. in
d. p. qr po dr q no est eod mo vm i siplicibus sic
i copositis. po ot quo e vm i simplicibus. i s; est
vm quid aut fsm. ot p pont talem rom. vnuqz
sic se ht adee sic se ht ad vm. s; ee no e eode
mo i siplicibz z copositis g ne vm ee z h e q dr
q modo e quo sit z no sit vm z fm. ot h i copo
z simpli. no n ot simplicia e vm z fm ex copo
cone et dione. no n possim dre q tale siplx
alu sit qn copom e. et alu n sit qn e dsu q
esse et no esse talium no e in copone z dione
sic ee albu lignu e in copoe sbi z accitis z no
ee dyameta comesurabile e in dione coyd et di
tum dyametrum i comesurabile et esse z n ee
no e talium no. in talibus n v z f. ¶ Deīn c dr
s; e vm quid aut f. ondit quo e vm z f in
talibz et dividitur i d. p. qr po li ot. po ex h
taliu q in talia no e decepco ibi. decipi n.
dr g q vm i talibz simplicibz e attige ips
im siplice z repntare eam ut sic i copositis v
vm siplice consistit in affirmacione ita in siplicibz vm esse
con i attingentia z repntacone. affo a no e id
cu q repntatio z sic in talibz vm e in attigere ita
ignorare e in no attigere. ¶ Nond e q vitas i
ite dupx e vna n vitas e intel simpr quidi
ite capietis. a e vitas intel quiditate de re au
e quiditas affirmatis. ali n dr intel verus ex eo q
capit quid e hoiatas. ali ex eo q affirmat hoiatem
de eo cuius e hoiatas put de sorte et plone z alr di
intel v ex eo q capit quid e albedo z ar ex eo q aff
mat albedinem de eo cuius e albedo ddo hoiez albu.
po mo dr v ex eo q attigit imi q dintatez puri
in se z siplicit. po ac mo ex eo q intam q di qr at
tigebat reflectit ad id cui e z sic id attige e ex
h q res repsentat intellcui. ideo dixit phs q vi
h q res repsentat intellcu. ideo dixit phs q di
tas po mo e in repicacoe. v nond e q sic ad e dif
so et ppo ita ad e respntac et affir. repntac n
so et ppo ita ad e affirm z sic ad e dissi
sit per dissoim. ppo a per affircoin z sic ad e dissi
inite z ad affire. sic ali e vitas ap intel dissi
ite z ap intel affirmate. qr po mo e vitas ex h q intel
capit quiditate simplice repntata p diffonic. po ac
mo ex h e vitas q eandem qdr z reflectit ad ad e
¶ Deīn c dr. decipi n. ot quo no e decep ut
simplicia z ca facit. qr po h ponit. po h pbat. dico con
clus quo vm z f ne diuisibilem in copo z in siplicib
fsi ibi z omes sut actu. ita ibi ee vio n no dicat
g pmo q ut quiditates simplices no e decep n
forte fm actus. sili et quiditates compones n e decep
n forte fm actus. Nond e q ex h consurgit decepco
q a opinatur de re qm sit qui n opinat de sorte
sedere q stat decipit qr a opina qm sit i re. cu ut
quiditates siplices s; vnifor se habeant nec hat
copom i se ipas ut oio no apphendit z sic ho
no decipit n no decipit ul oio apphendit sic sut
z sic no e i decepco copoita n possunt bn apphendi
s vnam pte z male fm alia z i pt i ee decep
possunt bn apphende utz hoies z tm male apphede
qm apphendo eu stare ul sedere et ita in talib p
decepo in simplicibus a qr ul tota apphende ul no ul
apphendunt n pt decepco. ¶ Ad eundem n nod e q
decepo no se qr h actum intel s; som actum copoitum
z diuisiuu et qr ut simpli no e actus copoitus z diuis
s; som actus siplicis notic. ideo ut talia n e decepco
decipi n no e ad n affirme q no e affirmd ul
negare q no e nend z io decepo no e n ve
actus affircacis ul negis. cu n e s ita q ut siplicia e ac
tus repntatis et n actus affircacis ul disiu q ut ad h
melius intelat nond e q decipi sem ignoracia n q h
s; ignorantiz dispoimis e a ignatii dispoit qn res put
sit pur negati ignorantia q negonis e qn res tolit
negati decipi g no pt sem ignorantiz negoms qr nm
tolit ignoret rem nec decipi n no decipi. s; sem
ignoracia dispoinis qr ille decipit qui aliq opina
de rem q n e i re si aut i e ipo le e q decipi sit
de siplici qr sipli ul tot attigunt ul tot ignorant
ignoracia uo dispoinis sm negonis. ¶ Nond e q p ac
cidens et quiditates p ee decepco. l; n ut quiditates
sic actus simplicis notic qm ipse quidites intelligit
cu i autem quiditas reflecti ad id c e quiditas ut
quiditate e actus affirmacis z tunc ut quiditate necessarius
e sepnitatis e. s; tu i qn q dintas reflecti ad ad q
q redu ad actum affirmatium pt i ee fsitas z i parum

quia illud contingit alicui per accidens quod non contingit secundum rationem suam. sed in re alia
licet in quiditate hominis non sit falsitas cum in quantum huiusmodi re-
flectitur ad id ad quod potest esse veritas et falsitas. si ergo reflectitur
ad id cuius non est, erit falsitas. et hoc est quod dicit philosophus in littera quod in
quiditate simplicium et compositorum potest esse falsitas per accidens in quan-
tum per actum affirmationis reducitur ad id cuius non sunt. [Deinde]
cum dicit: Et omnes sunt actu et non potentia. probat quod dixit quod
scilicet circa simplicia non est deceptio. dicens quod omnia ista simplicia
sunt actu et non potentia. si enim essent in potentia possent generari et cor-
rumpi. ipsum autem esse eius nec generatur nec corrumpitur. si enim generaretur
ex aliquo generaretur et sic esset compositum. cum igitur quod
simpliciter est immaterialibus scilicet simplicibus quae vere sunt et in actu
non contingit decipi. sed aut attingunt per intellectum aut non. non autem
licet quod non sit in eis deceptio per se tamen est in eis per accidens
quando scilicet quaeritur de ipsis si talia sint aut non sint. puta si quaereret
si substantia simplex est corporea vel incorporea. si enim diceret quod esset
corporea esset ibi deceptio quia secundum attribuit quod sibi non competit. [Quae]-
reret aliquis utrum sit eadem causa quod faciat philosophus non sunt
in potentia. ergo non potest esse circa ea deceptio esse. [Manifestum] est ergo sic quod dispo-
nitio possibilis venarum. [Ad] evidentiam autem partis huius notandum est quod dece-
ptio contingit ponere duobus modis. aliquando contingit ex parte
nostra. aliquando ex parte rei. deceptio vero quae est circa contingentia
potest oriri ex parte rei. et hoc quia contingens est imperfectum et mobile
quare non sit possibilis deceptio circa Sortem stantem vel sedentem
hoc potest esse quia Sortes potest stare vel sedere et ita talis deceptio causatur
ex possibilitate rei. aliquando circa talia oritur deceptio ex parte
nostra. circa autem res necessarias et sempiternas non potest oriri de-
ceptio ex parte rei sed solum ex parte nostra. quia si ego falso o-
pinor hominem asinum hoc non potest oriri ex parte rei quia homo
sit aliquando asinus aliquando non. sed hoc oritur ex parte nostra et sic in se-
mpiternis semper est deceptio ex parte nostra. In contingentibus autem ex
parte rei aliquando et hoc propter potentiam et mutabilitatem quia aliquando sunt
sub una dispositione et aliquando sub alia. et hoc voluit dicere philosophus in littera
quod quia in sempiternis non est potentia non est ibi possibilis deceptio scilicet ex
parte rei. Falsitas vero est ex parte et per accidens ex hoc. unde quia non
in potentia sunt primo actu et ex hoc quod sunt per hoc actus vel co-
gnoscuntur vel nesciuntur vel cognoscuntur secundum scientiam. ex hoc autem quod cognoscuntur vel
aliter non est ibi deceptio quia deceptio vel diminutio non secundum esse.
unde quia in potentia non sunt simplicia sunt et quia simplicia sunt non est
ibi deceptio nisi per accidens. nam talia simplicia apprehenduntur
ut compositum et per actum compositivum vel divisivum et quia esse actum
compositivum vel divisivum potest esse deceptio ideo circa talia aliquando
est deceptio per accidens. [Quae]reret aliquis utrum sit ita quod substantia
philosophi simplex est ipsum ens quod non generatur nec corrumpitur nisi esset
in potentia. dicendum est quod philosophus pro[ba]vit quod formalitas est ipsa enti-
tas in compositis. ergo ex materia et forma. unde dicitur inquantum habet en-
titatem quae dicitur ipsa entitas. unde compositum ex materia et forma
et ex potentia et actu quae sunt composita ex esse et non esse. quando enim
applicatur ad materiam applicatur ad non esse. forma autem per se
non est nisi ipsa entitas. unde ergo dicendum est quod id quod est tamen eius
non potest generari. si enim generaretur materiam haberet. quia autem haberet de
materia tamen applicaretur ad non esse et sic esset compositum ex esse
et non esse et sic non esset purum ens. similiter ex hoc sequitur quod id quod
est ipsum ens non est in potentia. quia cum non habet de potentia tamen habet
de non esse. et sic non esset purum ens sed quoddam compositum ex esse et non esse.

[Deinde] cum dicit: esse vero ut verum etc. ostendit quomodo verum et falsum
diversimode est in compositis et simplicibus dicens quod esse ut verum et
non esse ut falsum uno modo consistit in compositione. quando enim compositum quod
est compositum verum est. si autem non, falsum est. aliud autem est verum in simplicibus
et hoc verum est quod ipsum eius vere est ita est simplex sive compositione
si enim non sit non est. et talia simplicia verum est ex hoc quod
intelliguntur. falsum autem et deceptio non est ibi sed tantum ignorantia.
sed tamen ista ignorantia non est sicut caecitas. caecitas enim est privatio
potentiae visivae et ita ignorantia quae assimilatur caecitati est illa
quae est privatio potentiae intellectivae. talis autem non est in nobis respectu veri
simplicium quia licet ea non intelligamus tamen possumus intelligere.
[Sciendum] est quod ignorantia potest accipi secundum duos modos. ignorantia
enim ignorantia sit privatio potest accipi duobus modis. tunc ignora-
ntia potest vel dici privatio vel potentiae intelligendi vel actus intelligendi
et sic ignorantia respectu simplicium et compositorum potest accipi duobus
modis. vel ex hoc quod privamur potentia intellectiva et talis assimilatur
caecitati. alio modo ex hoc quod privamur actu intelligendi et ta-
lis ignorantia potest esse in nobis respectu substantiarum separatarum. [Deinde]
cum dicit: palam autem etc. concludit quandam conclusionem ex prae-
cedentibus ad evidentiam autem eius notandum quod hoc est differentia inter possibile
et necessarium et impossibile. quod possibile aliquando non est et aliquando est et aliquando
dispositione aliqua dispositione aliquando non disponitur dispositione quam habet.
necessarium autem semper est aliter enim impossibile numquam est sicut numquam
est quod homo sit asinus. ex tali differentia sequitur quod possibile potest
esse deceptio secundum quando quia aliquando sunt aliquando non sunt. potest esse
deceptio secundum quando hoc est secundum variationem temporis. secundum quod variatur ipsum
possibile. sicut ille decipitur qui opinatur Sortem sedere quando stat. in necessario
autem et impossibili non potest esse deceptio secundum quando. si enim homo existeret
quod homo est animal non potest esse deceptio in eo ex hoc quod homo dis-
ponitur per modum animalis eius nunc non invenitur in contraria
dispositione. similiter in impossibili non potest esse deceptio secundum quando
quia enim existimat hominem non esse asinum non potest ex hoc
decipi quia homo aliquando disponitur per contrariam dispositionem quia semper
hoc non est scilicet quod homo non est asinus. Unde universaliter patet littera. dicit
enim quod manifestum est quod circa entia immobilia non est deceptio secundum quando
et hoc si aliquis cogitet ea esse immobilia. si enim aliquis
cogitaret quod triangulus habet tres immobiliter et nullo modo non
opinabitur quod quandoque habeat duos rectos et quandoque non. sed opina-
bitur quod semper habeat. si enim quandoque haberet quandoque non haberet
esset eius mobile. dicit enim scire quod in mobilibus est deceptio uno
modo ipsum nomen quod est aliquando semper sic semper est quod homo est animal. alio
modo ipsum impossibile quod semper non est aliquod in mobilibus non sunt ex eo
semper dispositiones et numquam disponuntur sic dicit enim vel omnium
numerum semper esse primum vel nullum numerum numquam esse primum vel aliquos
numeros semper esse primos et aliquos numquam esse primos. quod dicit
hic in immobilibus ut est quod futurum semper scilicet tempus nominum
vel est quod numquam scilicet aliquid quod sit in generabilibus ut est
quod semper sit ad sinistram et numquam sit ad dextram. sic aliquis numerus
semper est par et aliquis semper est impar. quod autem aliquis sit hic
et aliquis non hic potest habere veritatem circa unum specie vel
unum genere. circa unum vero numero non sic quia non est ibi dare
inferiora de quibus praedicetur. unde sub illo nullus
possibiliter aliquando esse hic aliquis non
hic circa unum numero semper sic se habens vel verum dicet
vel mentietur. [Explicit liber nonus.]

Unum q̄ multis modis dr̄. post q̄ p̄h̄s tractauit
de ente s̄ q̄ salua͂r i x. p̄mis r h͞ i septio
ap̄m q̄ salua͂r i actu et po͂ r h͞ i ix°. i isto
h͞e determinat de ente s̄ q̄ salua͂r i vno r multo
r diuidi͞t i n. d. p. q̄ i p̄ma p̄te determinat de vno s̄ se i sa
p̄te determinat de vno p̄ op̄m ad multa. ibi oppo͞nitur
p̄te determinat de vno p̄ op̄m ad multa. p̄ma p̄s in .d. p̄tes. q̄ p̄o ponit
aūt vnū et multa. p̄ma p̄s in .d. p̄tes q̄ p̄o ponit
multiplicē acceptionē vni͞s. s͞o determinat de q̄da͂ p̄p̄rie͞te vni͞
a maxie n͞o p̄ i͞n .d. q̄ p̄o ponit multiplice acceptionē
vni͞s, s͞o o͞t quō diuisi modi vni͞s diuisi p̄ricipat rōm
vni͞s. s͞o q̄ rō vni͞s no͞ ē rō vniuoca s͞z rō analoga
vni͞a. tcia q̄ rō vni͞s ... salua͂r p̄ p̄us r p̄cius. s͞a ibi. o͞r. n͞
q̄ i plib̄z modis vni͞s salua͂r. p̄ p̄us r p̄cius
icillē p̄s p̄s in .d. q̄ p̄o po͞t q̄tuor mōs vni͞s. s͞o si
mult͞i recolligit eos ibi dr̄ aūt g͞. p̄ p̄s in z. p̄tes
q̄ p̄o ponit p̄mū mod͞ vni͞s. s͞o z͞m z͞o sil͞ z͞m r q̄rtū z͞a
ibi. amp͞s tale. z. i͞. s͞z ē si rō vna sit. dr̄ g͞ p̄o q̄ i v.
h° i quo enūerat q̄tient dr̄ nōia. dn̄ ē q̄ vnū dr̄
multis modis. cū capitales modi et p̄ sūt tm̄ q̄tuor.
u͞ amp̄mū h͞ mōs vni͞s s͞m aūt s͞z tm̄ s̄ se. m͞
u͞ mō͞s vni͞s q̄ dr̄ p̄ se q̄tuor sūt p̄ncipales. quoz p̄i
u͞ mō͞s vni͞s q̄ dr̄ p̄ se q̄tuor sūt p̄ncipales. quoz p̄i
n͞ mōs ē ille mōs quo q̄tū dr̄ vnū. cōti͞n n͞ vnū ē i͞t
sup͞r oīe cōti͞m. aūt mp̄ie i͞d q̄tu͞, ē vnū q̄ ē cōti͞m
p̄ nūi r no͞ per cōtactū n͞ per ligōm. talia n͞ sūt
cōti p̄ violēa͞ et de mōo illoz cōti͞ p͞o ē magis
cui͞s mō͞s ē mag͞ i diuisibil͞ et mg͞ simpl͞ eo modo
q͞o diuis͞ q̄ linea rcā nec h͞nt angl͞m ē mg͞ vna. q͞
h͞a hn͞s angulū. et h͞ q̄ mō͞s ē͞ vniformior ē r mg͞
simpl͞. In li͞a n͞ rcā si vna p̄s mo͞, co͞m mo͞ i li͞a ct
h͞n͞s angulū possu͞ p̄mari q̄ vna p̄s moueatur
a͞a q̄escēte. Q͞ rceret alis utrū q̄tū sit vnū r videt
q̄ no͞ q̄ dr̄ rōe vni͞s ē q̄ sit indiuisi͞le. de rōe cōtinui
ē q̄ sit diuisi͞le g͞ cōti͞m no͞ ē vnū. Ad oppo͞m ē p̄h͞a
dd͞ q̄ dupl͞a via possu͞s neuari q̄ cōti͞m ē vnū. p̄ma
via ē ex d͞r aūe ē int͞ pōm et actū. s͞a via ē ex
similitudine que ē int͞ n͞m et vnū. ad eui͞a p̄e vie
notand͞ ē q̄ h͞ ē d͞r int͞ pōm r actū. q̄ p̄o no͞ dicit s͞c
cui͞s q̄ dicit. vnde ea que sūt i p̄o s͞b a͞ci s͞m similitudie
ut sic i diuisa sūt ea a͞ q̄ue ac͞ et sep͞ati p̄ricipat
aliq͞ similitudie ut sic diuisa sūt et multa. i p͞o le ē
n͞ q̄ actus n͞ dicat sic dn̄ ē vn͞ mel͞. si g͞° par-
tes q̄ sūt i cōti° p̄ricipar͞et separi aliq͞ actualita-
tes q̄ sūt i cōti° p̄ricipar͞et separi aliq͞ actuali͞te
multa esset et no͞ esset vnū. ut a͞ q̄ tm̄ p̄o sūt
i cō° n͞ sūt ac͞ sep͞ata s͞z sūt in p̄o p̄ricipan͞ vnū actu
cōti͞s. ideo ut sic i diuisa sūt. q̄ ut dn̄ ē p̄o no͞ dicit
q̄ aūt sūt in diuisa sūt vnū q̄ indiuisio ē q̄dam vi
tas. h͞n͞t aūt v͞ritatē cōti͞ et i dioe ma͞t p̄h͞a per
mo͞t. m͞m ē ei q̄ i h͞n͞s q̄ a͞c͞ n͞iant vnū p̄t mo
u͞ s͞n a° et h͞ q̄ diuisa sūt. diuisibilis g͞° mo͞ ē signū
diuisi. h͞ g͞° i cōti° una p̄te mota mo͞ a͞a signū ē
q̄ ē i͞ diuisio et p̄ q̄n͞s vnitas sic g͞° p̄z. s͞a via. s͞a
via ē ex similitudine q̄ ē int͞ vnū et n͞m. ad cui͞
notand͞ ē q̄ s̄ v͞itatē n͞is n͞ ē a͞c͞ n͞ vnitas diuisa. sic n͞is
h͞dum ex h͞ ē q̄ vnitas diuisa ē. r io͞ v͞ez n͞ reperitur
q̄ a͞a vnitas que possit dici n͞is i͞ p̄e no͞ ē n͞s. q̄
n͞ g͞° n͞ dr̄ p̄p̄ vnitatē que dicat͞ in sp̄es ideo aūte

sp̄eiz no͞ ē vnitas n͞is. simil͞r. q̄ no͞ ē aliq͞ vnitas cui͞s. p̄ s̄
mitis. quedā sūt i x. p̄ma idez p̄p̄e eoz nec ē n͞is
vnū n͞is sep͞ ē͞ ex h͞ q̄ aliq͞ vnitas i aliqua diuiditur
p̄mo p̄ v͞itatē n͞is no͞ ē n͞ vnitas diuisa. sic a͞io p̄t
notū n͞is q̄ ē͞ ex dione vni͞s. tcia io p̄t no͞ esse
vnū ex cui͞s dione p̄t cāri n͞s. talē a͞ ē i p̄o q̄tū
vnū ex cui͞s dione p̄t cāri n͞s r io
p̄m n͞ cōti͞m ē tale q̄ ex ei͞s dione p̄t cāri n͞is r io
vnū ē p̄p̄orabu͞ n͞. q̄ ē tale relinq͞ ē i cōti͞ q̄ i diuiso
s͞z cū dr̄ q̄ ex cōti͞ n͞ diuisū ide ē q̄ vnū. q̄tū ē diuisi
s͞z cū dr̄ ... ide ē q̄ n͞s. sic ēē ē realitas h͞n͞tas i diuise r diuise
ide ē q̄ n͞s. sic ēē ē realitas ... i diuise r diuise
s͞z cā ut i diuisa ē vnitas ē ut a͞ diuisa ē n͞is ē. et sic ea
deni relatas ē vni͞s et n͞i. Q͞ io a͞r p̄t d͞ p̄o sicut
dic͞ p̄h͞s g͞° p̄hi͞z ca° de t͞pe. dic͞. n͞ ubi q̄ vult p̄e
ē ente vnū nūm. et no͞ ē ente sic vna hora n͞ma
ē et no͞ n͞ma ē. n͞ma q̄d ... ...
f͞ vna hora ē p̄am n͞ti n͞s. q̄ i similitudie horaru͞
is͞ vnū no͞ ē destructe. In q̄tū aūt vna h͞o ē q̄ cōti͞
sic no͞ ē n͞ n͞ūm. q̄ cōti͞m ē diuisi͞le i infinitū et sic vna
hora i q̄tū ē p̄t͞ m͞ltitu͞a i diuisi͞ ē in q̄tū q̄ ē quod cē
a͞m diuisibil͞ ē. et sic s͞m h͞ nec diuisi mōi ē diuisi͞le
r indiuisi͞le sic dic͞ i p̄p̄orte q̄ i p̄m vnū q̄ ē cōti͞m igr͞
ē p̄m͞ n͞ti n͞s eo mo q̄° diuīt vna li͞a p̄t due li͞e
indi͞le ē. i q̄tū tm̄ ē cōti͞m ē diuisi͞le ut dd͞ ē a͞d a͞r͞m
s͞cte n͞i͞ q̄ l͞z sit s̄ rōm vni͞s q̄ sit diuisū actu cū
n͞ ē s͞ rōm ei͞s q̄ possit dici cū p͞o ē. q̄ q̄ ē actu
diuisū actu n͞s ē. q̄ a͞ sit actu n͞is r vnū actu ē
i p͞ole q̄ sic sil͞ et sel͞ ēē͞z diuisū et indiuisū. q̄ a͞ a͞d p͞°
sit dici et q̄ sit q̄tū vnū h͞ ē p͞o͞le. q̄ q̄ p̄t diuidi
p͞r ēē n͞is. q̄ a͞ a͞d sit actu vnū et sit p͞o n͞is h͞ nec
ē i p͞ole sic no͞ ē i p͞ole q̄ a͞d sit actu n͞gr͞m r p͞o
albū. sic g͞° no͞ ē i p͞ole q̄ a͞d sit r vnū et cōti͞m. Ei
q̄ cōti͞m no͞ dic͞ actuale dione s͞z sol͞ p͞olem. Q͞ °So
q̄reret a͞d utrū h͞ vnitas que p̄t ēē n͞is reperiatur
sol͞ i cōti° n͞l possit reperiri in aliq͞ a͞a s͞oe cōtinua
. dd͞ ē q̄ s͞ s͞m͞a p̄h͞i aliq͞ ē realitas p̄t ēē duob͞ n͞s
modis. uno mō p̄ se. s͞ mō p̄ a͞d. mō dn̄ ē i p͞re͞
q̄one q̄ vnū ... n͞z ex h͞ q̄ vnitas dicit͞. sic g͞° di
di et no͞ dici se h͞n͞t q̄ actu ē͞t per se r actuali
per actus. n͞a sic͞ s͞o h͞n͞t n͞s r vnitas. sic g͞° p̄h͞s
q̄ l͞z vnitas q̄ p̄t ēē n͞z p͞o ē i cōti° s͞a° ē i aliis
s͞ci q̄ recipiūt̄ i cōti°. q̄ n͞ aliq͞ sit vnū de se r tm̄
possit dici p͞o q̄ cōti° s͞a° s͞ci q̄ recipiūt̄ i cōti°
r h͞ q̄ p͞o a͞r cōti° q̄ possit h͞re p̄te ex p̄te. s͞a° a͞r
q̄t sc͞i n͞s q̄ recipiūt̄ i cōti°. p̄p̄orabu͞ g͞° s͞ s͞m͞a
a͞g͞ q̄ dio q̄tit͞ q̄ a͞d q̄tit͞ ē q̄da vnitas ēē n͞z
a dio albedis q̄ a͞d albe° ē q̄dam vnitas de se ēē n͞z
s͞z cū dicent q̄ q̄ q̄tit͞ ex h͞ dione possit ēē n͞z
h͞ g͞° n͞ q͞t s͞ n͞ n͞q̄ dici ad dionem q̄tit͞ i q̄
possit͞ dionis a͞ ē i albedie no͞ p̄t redu͞a a͞d a͞r͞m
n͞ n͞q̄ albe° ēē͞ q̄ta. vtr͞ a͞ aliq͞ a͞d vnū a͞ n͞
ti° n͞ q̄ no͞ sit receptū i cōti° possit ēē n͞z pa
teb͞ i seq͞ti q̄one. Q͞ °Tcio q̄reret a͞d n͞ a͞d v-
nū q̄ n͞ sit cōti͞m n͞ receptū i cōti° possit ēē n͞z
. dd͞ ē q̄ i p̄a q̄one cōsū ē q̄ vnū q̄ ē cōti͞m ex sui
dione p͞t ēē n͞z. In s͞a q̄one ōnsū ē q̄ l͞z vnū q̄

ē cōtinuū p̄t ēē

q̄ ē cōti^m possit caūe nūs p sui diom cū nū q̄ recipitur
i q̄ti^a ē pt caūe nūz q̄ didi^z addicōm q̄tiuii. restat
g^o tūa qō utrū s. for̄ specifica q̄ n^c ē quid q̄ti^m nec
est q̄ recepta^m i q̄ti^o possit caūe nūs i q̄ quid q̄oc. so^m
recitalō tūa ar^l q̄ li plem^9 dcm ē i septio. sit g^o tc
li duo magi ddi. dnt. u quid q̄ nulla for̄ specifican^{ti} i^a
q̄ ē recep i cōti^e p^t caūe nūz p sui diom cui^9 rō est
q̄ ut dcm ē q̄ aliq̄ unitas possit caūe nūz p sui dioz
l^z p se po ē i cōtinuo p accūs a^t ē i aliis formis
i q̄ cū recipiūt^r i q̄ti^o ita q̄ oīs unitas q̄ p sui dioz
pt caūe nūz ul^t ē q̄tita p se ul^t p accūs. i e^g^o forme
q̄ nec sunt q̄tce p se n^c p accūs n^o m^o didi pott^e ita
q̄ p sui diom causet nūz et l^z ē cā q̄r i septus i ūi
u sūt pla indiuidua sb una spē l^z ē ex dione for̄
specifice. for̄ aūt specificā sepa^ra aūi didi nō pt
u p se n^c p accūs. q̄z nō ē n^c q̄ta p se n^c q̄ta p ac
cīns. Ali^9 mo^9 ddi ē q̄ oīs forma spe^{ca} ē q̄ta uni
tas q̄ q̄d diuidi pt p pla i diduaet p q̄ns caūe nūz
q̄ oīs for̄ specifica pluri^ficabil^e ē alias nō eēt spēs
q̄ for̄ q̄ plificari nō pt q̄dam siglaritas^e q̄ et sit spēs
et q̄ sit q̄dam siglaritas h^e ē i pole q̄ rōm spēi ac
cidit siglaritas et m^titudo sic huāitati accīt q̄ sit h^o
huāitas dnt g^o isti q̄ oīs for̄ specifica didi pt ex pli
ficari l^z cū dicitur^e q̄ forma mīl ex l^z plificat^a q̄ re
cipi^t i m^a q̄ta for̄ a^t i mīl n plificat^a p q̄titatē l^z per
suppō et f l^z cū i hac form q̄ i illa pūt recipi mul
ta sb una spē ac l^z a^t sat^e dcm ē i septio cū ph^s mis
cū nō sitāre p^m mod ddi Deinde cū dic ampl
tas^e ponit f mod^o uni^9 t di^z m. d. p. q̄ po poit
mū mod. So q̄clu^r q̄ta q̄ne ibi. q̄ palam. dic g^o
po q̄ n sol cōti^m ē unū l^z t i^d unū q̄ ē q̄da totū
hūs form t spem. q. d. nō sol unitas est ipa cō
tinuitas l^z ē alia unitas que addit sr istam. s.
unitas q̄ ē ex for̄ ul^t l^z q̄ ad dr^c totū. maxe aūt
i^d totū uocat^z unū q̄ ē unū p nā t n p uiolētiā
sic sūt illaque ft^t p uiscū unū ul^t p clauū ul^t p a^m
mod cōngedi l^z ē unū. q̄z hz form nāle i se p q̄ est
unū l^z a^t unū ē i^d cui^9 mo^9 ē i dīsibil^e et un^9. l^z aūt
idīsibilitas attēdit^z q̄ tū ad locū q̄. s. ubi moc^t
una ps l^z un^9. mō et alia Deinde ē q̄ unu
tas ē q̄dam idio eo mō g^o q̄ a^t sūt i dīsa cō ni
ft unū. a^t a^t sūt idīsa i forma cōmunitatis t p isti
i diom accipi p̄m^9 mo^9 un^9. ē aliā i dio q̄ add^r
sr ista f q̄m a^t nō so^m sūt idīsa i for̄ q̄ti^u al^z t
i loco nū et f huc i diom accipit^a f^9 mo^9 un^9 hac
a^t i diom t t p̄m manifest plis p i diom mo^9 q̄ n.
sūt dnusa admīnte pūt moui ad dīusā ubi et
idīuiso tp^e. i^a a^t q̄ sūt i dīsa sic se hūt q̄ u^t mo^z
unū et aliū. t cū mō unū et aliū Deīn cū d^t.
q̄ palam. q̄clu^t q̄dam q̄ne dicit. n q̄ ide ē unū cui^9
mo^9 ē i diuisi^t ex l^z q̄clu^t q̄ illa magnitudo cui^9 mo^9
ē maxie un^a et maxie i dīsibil^e illa ē maxie una
l^z a^t ē magnitudo p̄m^s. s. celi t l^z ē q̄ dic^c lla q̄
maxime ē ex dcīs q̄ si a^u magnitudo ē caūe f nū
hz p̄m^m p mot^9 circulris q̄ ista m̄gnitudo ē maxie pa

et maxe una. pa q̄d q̄z hz i se p̄m^m p̄mū mot^9 t una aūt
q̄z ei^9 motus maxie un^9 ē et maxe^c regularis et sic hēm^9
m^9 duos modos un^9. q̄ unū id^e ē q̄tinuū q̄^o ad p^m
mod et unū id^e ē q̄ totū et p̄ fam p form q̄^o ad f m
mod. Deīn cū dicit. l^z a^t si rō una. poit 3^m mod
et q^m un^9 ad cui^9 euidētiā nōnd^e ē q̄ a^t sūt q̄ sunt
unū cognicōne et rōne q̄ cū i eē didiūt^r sic huāi
tas. i cognitōne. rōe unū ē q̄z cog^ic huāitatē est
cognite unā realitatē et unā formalitatē et cū huāitas
n ē una i eē q̄ f eē multiplicatur et diuiditur in pla
i eē sūt unit i cog^ne t rōe. sic sor. et petr^9 st pla i eē
l^z cū st unū i rōe huāitatis aliqua sūt q̄ st unū
i rōe q̄z ea cognoscere ē cognoscere unū t t st unū i
eē et tale unū uocatur unū mō q̄ n̄uarie et di
nō pt p esse. qualis unitas f q̄nū. ē unitas p̄mi et el^z
in dīsi^t q̄ ē mēsura i q̄ uoz ge f alios l^z ē unitas
indiuidual^l q̄z ista unitas ē ex l^z q̄ i dīdsi^m u p a
plus^9 didi. p^a a^t unitas ē unitas spēi huīs unis p^z lita
dic. n q̄ a^o mō l^z dr unū si rō una fuīt. talia nō
st a^o ē una rō et q̄z notia et itellia est una. notia
a^t una ē notia i diuisibil^e eē a^t notitiā idiuisibilez
l^z pt eē duob^9 mōis ul^t mō ul^t spē. mō quid si
gilare ē unū sīple et cognitōe et eē spē a^t i^d ē unū
a^t unū ē noti et scia et rōne nō cū f eē q̄ a^t q̄ sunt
unū i spē diuificātū i eē l^z a^t unū rōe po i e^c nūr
fario a^t accūib^z Deīn cū dic. dr quid g^o. sūma
ti recolligit istos q̄tuor mōs. d. q̄ tot mōis dr u
nū. uno quid mō dr unū id q̄ ē cōti^m p nā. Se
a^t mō dr unū ipm totū. 3° mō ipm siglare. q^o
mō ip^z ule. l^z a^t oīa dnt unū p^p i diom. l^z cū
dnt q̄ f nū p^m et f fm dr unū p^p i diom mot^9
f cōm et q̄tū ū^p diom itelli^c et rōis Querere^z
a^s ad euidētiā sic q̄ uoce^a unū nota^a add^e ē q̄ dedi
nsis q̄ceptib^z dnse noti^e hn^t. un una noti ex uno
q̄ceptu cōtur et iō q̄ciq̄z cadit i^f unū q̄ceptū isti^a
una notiam claudūt^r. q̄cuq̄ a^t hnt duos q̄cept^9
i^f duas notias claudūt. uicōa q̄ st i^f una spē
i^f unū q̄ceptū st et p q̄ns i^f una notiam. q̄ q^z a^t
st i^f duas spēs i^f duos q̄cep^9 st et p q̄^m i^f duas
notias. dicc^9 g^o q̄ aliq̄ st q̄ st dīusa i eē et dīusa
i noti q̄z sūt dīusa q̄ceptib^z. aliq̄ sūt q̄ sūt unū
notia et dīsa i eē sic dīusa i diduia sb una spē q̄
unū st i uno q̄ceptu q̄ quid q̄cep^9 mli. t n formli
uariat^r i indiduis et ad^e ē q̄ ē unū et nō formr^r
notia et q̄ceptu et t i eē sic petr^9 an^9 rō cept^9
ē un^9 et forl^r t mli. forl^r quid q̄ forlitas spēi
et i diduii una ē mli. au q̄ ista forlitas i uno idio
ē f unū mod ē endi Querīt et a^s unū u sit
u^m q̄ dic^c ply^9 q̄ rō et notia rbe mag^e ē una q̄u
aūtis ita q̄ ista unitas poi ē sbiis d^e ē q̄ sic.
ad cui^9 eui^9 nōnd^e ē q̄ unitas i du^a i diom t dioz
i^d u ē unū q̄ ē idīsū i se et dīsū ab oī alio. ma
g^o rō ē mag^e una q̄ i se ē mag^e idīsa. tal^t et
ē rō rbe p^u accūs et l^z q̄ notia et rō rbe mīte
penteis ē n^c ē p additamta. noti a^t accūns

non est notitia divisa ab omni alio sed est notitia dependens a notitia subiecti et per consequens unumquodque quod notitia subiecti. Unde sicut ipso et sic unum id notitia magis unum cuius modus est magis indivisibilis sicut dictum fuit de magnitudine prima. Ita in istis duobus modis ultimis quod vocatur magis unum cuius ratio indivisibilior est et unum secundum [illegible] tale quae est substantia cuius ratio est magis unum [illegible] quod ratio accidentis quae ista est per additamentum et illa non, [illegible] est additamentum, ibi differentia est. Deinde cum dicit oportet autem intelligere quod ratio unius non salvatur unum et cetera, sed per prius et posterius in diversis modis unius. Ad cuius evidentiam notandum quod ratio unius est ratio indivisi quod unitas est quaedam indivisio et ideo sicut indivisio salvatur per prius et posterius in pluribus ita similiter et unum. Magnitudo enim est unum per continuitatem et hoc quod maior indivisio est in puncto quam in continuo et hoc quod habet indivisum in continuo [illegible] ad unum posterius. Hiis visis patet littera quae dividitur in duas. Primo quod posuit quod ratio unius salvatur in pluribus secundum prius et posterius. Secundo manifestat quod dixit per exemplum, ibi sicut de elemento et causa. Dicit ergo primo quod oportet intelligere quod illa quae dicuntur unum non dicuntur taliter simpliciter sed secundum prius et posterius. Ad hoc autem videndum videndum est quid est esse unum et ratio eius. Postea videndum est quod unum dicitur quot modis sicut dictum est et cuius [illegible] ad istorum modorum id indivisibile unum. Ratio enim unius [illegible] in [illegible] aliis de istis modis [illegible] alii [illegible] quod est magis propinquum illi [illegible] et magis propinquum nomini quod quidem non significat rem illius quod quidem est magis propinquum nomini in [illegible] per nomen est magis propinquum nomini. [illegible] non sit ipsum [illegible] est sicut [illegible] ipso et hoc quod est propinquum ei propinquum autem rei est sicut res in ipso. Deinde cum dicit sicut de elemento et causa quod dixerat quod ratio unius salvatur in aliquibus secundum prius et posterius. Ad hoc autem videndum accipiendum erat ratio et diffinitio ipsius [illegible] unius et [illegible] salvatur [illegible] in eo quod potest [illegible] ratio in [illegible] salvatur in illo quod est magis propinquum nomini [illegible] quod dixit [illegible] de uno sicut de elemento et causa [illegible] videre [illegible] elementum salvatur in pluribus [illegible] quod ratio [illegible] in rebus sicut dictum est quod ratio elementi reperitur in igne [illegible] ratio est [illegible] nomine [illegible] significat [illegible] ratio non est [illegible] in quo salvatur ignis [illegible] est elementum et [illegible] pictagoram [illegible] se est quod [illegible] separatum forsitan est elementum vel [illegible] ad [illegible] sit elementum [illegible] ignis est elementum quod non est [illegible] esse ignem et esse elementum, alias omne elementum esset ignis [illegible] cum dicitur quod ignis est elementum ignis et elementum quantum [illegible] non [illegible] ignis est elementum, sed [illegible] ratio elementi sit ratio ignis [illegible] elementum [illegible] significat quod ratio elementi [illegible] ex quo [illegible] in ipso igni sed [illegible] significat quod ratio elementi sit ratio ignis quia ratio elementi est [illegible] salvatur in pluribus secundum prius et posterius et sicut dictum est de ratione elementi ita [illegible] de ratione [illegible] et [illegible] de uno [illegible] est ratio unius [illegible] unius et ratio eius est esse indivisum quia ratio unius est ratio indivisi et separati et ista salvatur in pluribus quod unum [illegible] sicut [illegible] in [illegible] ita [illegible] unitatem [illegible] in divisa loco [illegible] specie [illegible] et notitia [illegible] sunt indivisa continuitate eo quod dicimus quod [illegible]. Secundo est quod [illegible] in hac parte [illegible] ostendit [illegible] quod omnes modi unius [illegible] rationem [illegible] indivisionis et [illegible] divisa [illegible] illis [illegible] divisi [illegible] unum [illegible] in divisa loco et tempore. Aliqua [illegible] sunt indivisa [illegible] quae dicuntur esse totius et [illegible] sunt quae [illegible] indivisa ratione et notitia sicut dictum est in precedentibus. Secundo quod dicit intelligere [illegible] est quod ista ratio unius [illegible] salvatur in pluribus modis unius non est idem cum aliquo illorum sicut si ratio unius esset ratio indivisionis [illegible] ratio indivisionis salvatur in [illegible] non est idem ratio indivisionis et continui, alias omne indivisum esset unum continuum [illegible] ratio indivisionis est in pluribus quam continuum. Unde continuum non est omne indivisum sed quoddam et [illegible] de ratione elementi. Ratio enim elementi salvatur in igne cum non est idem esse elementum et esse ignis, alias omne elementum esset ignis. Unde licet sit una realitas ignis et ignis quod est elementum cum ratio elementi non est ratio ignis. Sicut cum dico homo est animal ratio [illegible] dico per hominem et per animal cum ratio animalis non est ratio hominis, alias omne animal esset homo. Tertio quod dicit intelligere pluribus est quod licet ratio unius quae est ratio indivisionis salvetur in pluribus cum salvatur in eis secundum prius et posterius quod quaedam sunt quae magis appropinquant ad rationem unius et ad rationem eius quam quaedam minus et potest exemplum de ratione elementi. Ratio autem elementi est ex quo potest componi res et est in eo quod potest est ad divisionem primo [illegible] sed quod diffinitio salvatur in elementis sicut in igne sed non potest [illegible] potest salvari in primo et ita hoc significat elementum est in aliquibus secundum prius et posterius ignis autem non potest esse elementum potest quod [illegible] invisibile est [illegible] et [illegible] unum ratio elementi potest convenire magis [illegible] aut aliis.

Maxime vero mensura. Postquam posuit multiplicem acceptionem unius in hac parte ponit quandam proprietatem unius et dividitur in duas partes. Primo quod [illegible] esse metrum convenit unum ita quod primum unum est esse [illegible]. In secunda parte movet quandam questionem de uno, scilicet quomodo se habet ad [illegible], ibi [illegible] vero. Prima in duas partes. Primo quod posuit quod uni convenit. Secundo manifestat illa, ibi metrum non dicitur. Ergo primo quod esse metrum et esse mensuram maxime convenit primo in unoquoque genere quod est indivisibile, sed et in omni genere hoc sit cum hoc proprie est in quantitate et ex hoc derivatur ad alia et sic duo sunt quae conveniunt uni. Primum est quod primo convenit ratio mensurae secundum est quod ex eo derivatur ratio mensurae ad alia. Deinde cum dicit metrum et cetera manifestat duo sunt posita et dividitur in duas partes secundum quod duo manifestat, secunda ibi hinc autem. Dicit ergo primo quod esse metrum primo convenit uni et quod metrum quantitatis est id quo quantitas cognoscitur. Omnis enim quantitas in quantum quantitas vel cognoscitur per unum vel cognoscitur per unum. Omnis enim numerus per unum cognoscitur ex quo sequitur quod unum est ex quo cognoscitur omnis quantitas et ex quo primo cognoscitur et quod unum est principium numeri in quantum numerus. Secundo dicit quod plures in hac parte littera vel parte quod ratio mensurandi potest convenire unius. Patet sic. Illud quod potest esse mensura quod mensurat omnia alia et ipsum a nullo alio mensuratur. Unum est huiusmodi ergo secundo potest quod ratio mensurae quod autem [illegible] huiusmodi sic quod mensurat omnem quantitatem patet sic. Omnis quantitas quae mensuratur vel est continua vel discreta. Sed continua potest mensurari duobus modis vel uno modo primo eo modo quo dicimus quod haec linea continua est unius pedis. Secundo modo per numerum eo modo quo dicimus quod haec linea

ꝯtinua ē dupl' p̄cedn̄ si a' ē q̄titas discreta mēsurat p v-
nū. q' ois nūs vno mēsurat et sic vnū mēsurat oīm q̄ti-
tatē et tn̄ a nullo mēsurat ex q° se' q' g' po q' ro mē-
sure ee q' ro mēse ē ro notie ideo ... sic dicit
phs q' hic id ex q° pō g' et q' h' ... i q'
mēsurat vnū ... nūs. ideo n. ē p'a mēsura q' ois
nūs resoluit ad id ... ꝯcluit phs q' ē p'm ...
... q' nūs ... q' ē p'm nūi ... tota
nūs mēsurat nō pt ee p'nū ab̄ [illegible]

[illegible]

leuius est. si autem accipiatur leue secundum quod dicitur quedam excessiua sicut aer aliqualiter grauis est in quantum est minus leue quam ignis.
Non uidetur quod ubicumque reperitur id mensurari ibi aliqualiter reperitur id quantitatis mensurari. non est. propter quantitatis. propter quod per se non potest reperiri in aliquo nisi in eo reperiatur id ubi similiter per se nunquam separatur ab eo. omnia igitur que mensurant mediunt idem quantitatis uel non sunt nata quantitati nisi habent aliquem modum quantitatis. si igitur graue et leue debent mediare rationem mensurationis oportet quod induant aliquem modum quantitatis. hic autem modus quantitatiuus est magis et minus et ideo dicit philosophus quod graue et leue possunt considerari duobus modis. uno modo absolute secundum quod non dicunt de esse suo nisi inclinationem ad locum deorsum uel sursum et secundum istum modum accipiendi non est hic mensurationis igitur graue et leue secundum quod mensurata habent que secundo modo possunt considerari graue et leue secundum quod induunt modum quantitatiuum qui modus est magis et minus et secundum istum modum accipiendi graue et leue induunt rationem mensurationis quia mensurant per maius graue et maius leue secundum istum modum accipiendi graue saluatur in leui et leue in graui secundum quod minus leue graue est respectu leuioris et minus graue leue est respectu grauioris. Deinde cum dicit in omnibus autem hiis. ostendit quod unum est quod mensurat in lineis et diuidit. id est. ponit quod unum est. secundo manifestat quedam que dixit ibi. ubicumque enim uidetur. dicit igitur primo quod in omnibus istis generibus est tale unum quod est primum et mensura omnium que sunt in uno genere in quo omne illius generis id mensurat id quod est minimum et indiuisibile quod certa sit per se in lineis uolentes mensurare lineam utuntur linea indiuisibili sicut est linea pedali et per illam mensurant lineam in qua in omni genere mensuram querunt quod est unum et indiuisibile. sed est indiuisibile simpliciter in genere quantitatis sed in genere qualitatis simplicitatis colorum sicut albedo mensurat omnis colores in genere et qualitatis unitas mensurat numeros. Deinde cum dicit ubicumque enim quod manifestat quedam que dixit. declarat autem quod unum quod mensurat in unoquoque genere est indiuisibile secundum manifestat. ad cuius euidentiam notandum est quod cum aliqua accipitur certitudo mensurari et ideo mensura debet esse certa et uniformis sed huiusmodi ex quo sequitur quod mensura debet habere rationem minimi et indiuisibilis. si non accipitur pro mensura aliqua magna quantitas faciliter posset uariari per additionem et diminutionem et tamen lateret nos uariatio eius et sic illa mensura certa non esset utpote si acciperetur aliquod stadium pro mensura longitudinum uel talentum pro mensura ponderum. faciliter in talibus possit esse error in mensura autem indiuisibili non faciliter accidit error quia sine uitio additio uel a minimo si additur non latet nos. huius uisus per litteram. dicit enim quod ubicumque non est facilis additio uel diminutio id est metrum certissimum et ideo sequitur quod unum et indiuisibile sit metrum certissimum in omni genere indiuisibile non est duobus modis uno modo indiuisibile simpliciter et isto modo dicitur unitas esse indiuisibilis. secundo modo dicitur indiuisibile per comparationem ad sensum et isto modo ponimus indiuisibile in continuis sicut dicimus quod linea pedalis est indiuisibilis non simpliciter sed solum per comparationem ad sensum quia ad nos tale autem indiuisibile mensura est non est ipsum indiuisibile et hoc quia si fiat additio uel diminutio alicuius magnitudinis sicut stadio uel talento magis latet quam si fiat in eo in aliquo minori et ideo id quod est indiuisibile secundum sensum hic est id a quo non potest subtrahi uel cui non potest addi ad sensibile quod lateat hoc potest metrum in mundo quia in istis sic est grauium et leuium quod in ponderibus sic est graue et leue quod est in magnitudinibus sic est latitudo uel longitudo et ex istis potest cognoscere ipsam quantitatem quam cognoscit per hoc metrum. Deinde cum dicit et motum. ostendit quomodo est dare unum minimum in motibus dicens quod omnes motus in sectores mensurantur motu diurno quia quidem est motus simplicissimus et uelocissimus quia si sit simplicissimus potest quod mensuratur continuo. et ideo astrologi talem motum ponunt primum et metrum omnium motuum supponunt enim motum celi esse uelocissimum et regularem et propter hoc habet quendam modum unitatis quia regularitas est quedam uniformitas et per istum motum iudicat de omnibus aliis motibus. Deinde cum dicit et in musica. ostendit quomodo id quod mensurat in sonis armonicis est unum et indiuisibile dicens quod in musica diesis id est differentia duorum semitoniorum tonus enim diuiditur per duo semitonia inequalia est primum et mensura et similiter in uoce est aliquod unum quod mensurat et id est minimum sicut littera est mensura sillabe et sillaba mensura dictionum. hoc autem unum non est quid commune sed in unoquoque genere est aliquod speciale unum. Queret aliquis ad euidentiam littere utrum ex mensura que est in genere quantitatis possit transferri id mensurare ad alia genera sicut dicit philosophus uidetur quod non quia id mensurare in genere quantitatis discrete deest quod quantitate hic loquitur est unum indiuisibile quod non potest reperiri in quantitate continua quia quantitas continua est diuisibilis in infinitum igitur tale unum non potest transferri ad genera. Ad predictam instantiam respondetur igitur quod id unum quod est in quantitate primo ad unum per additionem non potest transferri ad principia aliqualiter igitur id mensurare non transfertur ad omnia genera. Dicendum quod id unum secundum quod est principium quantitatis discrete est quod id unum est indiuisibile omnino et non potest transferri ad motum diurnum. quia ille motus cum sit de genere continuorum diuisibilis est. ad oppositum est philosophus dicit enim quod sicut dicit philosophus id unum quod quidem unum est principium quantitatis discrete transfertur ad alia genera et per consequens id mensurare. Ad euidentiam notandum est quod quedam sunt proprietates huius unius quod est principium quantitatis discrete secundum quas proprietates potest transferri ad alia genera non tamen secundum omnes proprietates ad omnia genera propter proprietatem est quod omnis unitas componitur ex discretis in quod aliquid habet ad unitatem. non quod logici accipiunt unitates compositiones sed et naturales principia simplicitates. unde ideo non ad unitatem compositam speciei dicunt quod aliud et aliud accipiunt unitatem dicunt esse secundum compositionem et simplicitatem quia logici et naturales accipiunt unitatem. unitas est secundum quod accipitur id quod specifica mensura et secundum quod autem dicit uniuersum secundum compositionem et simplicitatem et secundum istam proprietatem potest transferri unum ad ens quod inuenitur omnia principia secundum quod dicitur quod ista potest sine principio ens est mensura omnium entium. nec tamen ipsum principium est ipsa unitas et ipsa simplicitas secundum quod accipitur de ea secundum motus etc. non sic enim species dicuntur ex hoc quod aliud et aliud accipiunt unitatem in substantia diuisa etiam species dicuntur ex hoc quod aliud et aliud accipiunt principium. ens unum dicunt diuise species non sunt nisi duo diuisim accipiuntur ad principium ens sicut etiam duo unum dicunt secundum compositionem et simplicitatem ex hoc quod logici et naturales accipiunt unitatem in substantia entia dicunt secundum compositionem et simplicitatem ex hoc quod logi

Ab unitate grauis a pondere et mensure

Vnitas que est in mensura habet esse indiuisibile

Non omnis mensura debet esse minima

Pag.

Pondus

Ag.

Proprietates unitatis

Vnitas

quia et principia aspiciunt primum ens debemus intelligere quod ad
omne ens ad a posteriori cadit in quantum unum quod decem ad a
posteriori compositum est quia compositum quantum in natura dicitur ipsum autem primum
omnino compositum substantia et ideo unitas est habitus sed secundo
primum ens ad sua entia sicut unitas ad numeros sicut secundo unitas
aspicit numeros ita suo modo primum ens aspicit alia entia
et ergo sicut secundo est in uno numeri propinquiores minus compositi sunt
quam longiores longinquiores in entia quanto magis sunt
propinqua primo enti minus composita sunt et minus cadunt in
ratione multitudinis videmus enim quod aliqua entia componuntur ex potentia
et actu aliqua ex materia et forma aliqua ex pluribus contrariis et
una composita semper est magis quam alia. Isto autem modo accipiendo
proprietatem unitatis dicimus quod albedo est mensura omnium colorum
quia colores tanto nobiliores sunt quanto magis appropinquant ad al-
bedinem et tanto ignobiliores quanto magis removentur. Debemus
enim intelligere quod species non eodem genere sunt in equali gradu sed
se habent secundum magis et minus ita quod una semper est nobilior alia
magis autem et minus nobile semper supponunt eam speciem no-
bilissimam in tali genere et ideo in colore est dare unam
speciem nobilissimam scilicet albedinem quae erit mensura omnium
colorum et omnium specierum sub colore. ¶ Secunda proprietas unius est
quod unum habet rationem indivisionis et numerus habet rationem divisionis sicut
enim unitas est quaedam indivisio ita numerus est quaedam divisio vel numerus
est divisio vel ex divisione causatur et secundum istam proprietatem
unum transfertur ad alia genera transfertur enim primo secundum istam
rationem ad primum ens quod primum ens est ens indivisum et
inde transfertur ad alia entia quia omnia entia a primo re-
cipiunt et participant in quantum unum transfertur et secundum hoc unum ad
motum primi mobilis numeros et ad alios motus videmus
enim quod uniformitas et regularitas quaedam in divisione est et op-
positum irregularitas et difformitas quaedam divisio est si enim essent
motus alii velociores alii tardiores ex hoc differentiam se
haberent et per consequens non divisio si autem semper esset aeque velox ex hoc
se haberet uno modo id est modo indiviso motus quod diurnus
regularis est et ex hoc habet rationem indivisi et per consequens rationem
unius motus autem inferiores alii sunt velociores alii tardi-
ores ex quo sequitur quod habent rationem divisi et per consequens rationem numeri primus
motus ergo motus aspicit numerum unde sicut de numeris in di-
cimus per unitatem ita de motibus inferioribus indicamus
per motum primi. Debemus enim intelligere quod sicut omnia sua redu-
cuntur ad sua ita quod difformia reducuntur ad uniformia et
per ea cognoscuntur et mensurantur et divisa reducuntur ad indivisa et multa
ad reducuntur ad unum. Tertia proprietas unitatis est quod est quod-
libet applicabile ad mensuras numeri eo modo quo dicimus
unum hominem vel unum equum vel unam libram in talibus non for-
malis unitas est sed ad multa relata et sicut dico
de unitate ita dico de uno quia numerus est quaedam formali-
tas quod ad multas numerus quoniam potest dico novem decem homines vel
equos formaliter denarium terminum ad equos et ad ho-
mines et secundum istum modum tam unius et tam numeri et
transfertur ad alia genera intelligemus enim quod sicut unum simpliciter
acceptum et formaliter mensurat numerum simpliciter acceptum et formali-
ter unum tamen ad talem numerum mensurabit numerum in tali in eo
modo quo dicimus quod uncia mensurat libram. Uncia enim habet rationem
unitatis et libra respectu eius habet rationem numeri et eo modo

quo diurnus motus regularissimus mensurat alios motus irre-
gulares. Nam irregularitas est quoniam multositas unius mo-
tus regularem mensurare motum irregularem id est quia in
minus est in numero. ¶ Quarta proprietas unius est quod ad ipsum in-
stat totum resolutio ultima ita quod est primum in compositione et ultimum
in resolutione et secundum istam proprietatem transfertur totum unius
ad aliqua alia genera transfertur vero ad genus continuorum in
genere enim continuorum punctus autem mensuram ad quod stat tota
resolutio. Continuum sicut in lineis punctus minus lineam perpetua
lem non videtur cum quod resolutionem stare ad aliquid minimum hoc potest
in illis duobus modis uno modo quod id est simpliciter indivisibile et ta-
le minimum non potest poni in continuis quia si poneretur continuum posset
resolvi ad indivisibilia quod est impossibile quia si resolveretur ad in-
divisibilia componeretur ex eis. Alio modo potest poni minimum ad quod
stat resolutio quod est indivisibile quoad nos et isto modo ponitur
ad indivisibile in genere continuorum eo modo quo ponimus lineam
esse indivisibilem. Per istum modum quo unum est ultimum in re-
solutione et primum in compositione ponimus quod unum non solum in compositione
quantitatis sed etiam in compositione caeli dicimus enim quod compositum resol-
vitur ad materiam et formam et quia materia et forma vel compositum habent
rationem unius et ratione mensurae. ¶ Ad primum argumentum dicendum quod licet
in continuis non sit dare indivisibile et minimum et hoc quia est
divisibile in infinitum tamen est ibi dare indivisibile quantum ad
nos. ¶ Ad secundum dicendum est quod non est impossibile quod realitas unius
puncti in diversa modo alterius eo modo quo dicimus quod albedo
quae realiter est in puncto quantum potest indiuere modum quantitatis
in quantum suscipit magis et minus quia non tamen magis et
minus secundum modum quantitativum. ¶ Ad tertium dicendum est quod hoc motus
primi mobilis sit divisibilis cum in quantum est regularis et ve-
locissimus induit rationem unius et quantum ad hoc habet rationem in-
divisibilis.

Non semper autem mensura unum. Hoc dicit quod non semper
metrum quod mensurat est unum numero sed aliquando pluralitatem
et dicit id est dicit hoc quia posuerat quod tamen est unum dicit quod
tamen sunt de metro et mensura ubi sicut utique dicit ergo primo quod
non semper metrum hoc mensurat unum est sed aliquando plura sunt
sicut in melodiis duae dieses id est duo semitonia
quae non discernuntur propter suam parvitatem ab auditu sed
ratione quae ponit diesim id est unum semitonium et ad
mensurant. Hoc autem est in motibus scilicet quod sint ibi duae mensurae
videmus enim quod pes et syllaba mensurant carmina et versus vi-
demus autem quod duae syllabae quarum una est brevis alia longa
mensurant pedem eo modo quo dicimus quod aliquis pes con-
stat ex duabus longis et aliquis ex una longa et
duabus brevibus et sic de aliis. Hoc autem quod sint duae mensurae
unius habet veritatem in quantitatibus videmus enim aliud ad-
huc quantitas per duo cognoscitur sicut quantitas diametri
circuli potest mensurari per latera ex agoni descri-
pti infra circulum latus autem ex agoni et quolibet alia magni-
tudo similiter aliquando non potest inveniri nisi per duo. ¶ Deinde
cum dicit sic itaque metrum. Concludit quod dictum est in prae-
cedentibus de metro et mensura dicens quod dictum est quod metrum
est unum et habet rationem unius causa huius est quia id unum est aliquo
tendit divisio et resolutio non potest autem tendi divisio et resolutio
vel ad unum ita quod ad quod tendit divisio rei sunt illa ex quibus

e res etiā res diuidi sūt diciom quātitatis sūt diō q
e s spēm sic ipm dicit i mēt et sciam q diō nota diō
qualitatiua et q ad id unū stat diō ideo idiuisible est et
pūū pō omn que sūt i illo gne h ē idiuisible nō sili e
i oi gne. aliq. n. istō idiuisible ē i diuisible simpl. aliq
ē q ad nos tūm. exm de utroq. dicit n. q unitas
est ē ratam idiuisible. dicit et q pes ē indiuisible scdm
q ad nos et s i stitutom nram sic i stituimus q
linea pedal ūsit lineam q ē pes nō possit ē i
diuisibil simpl. pz q totū est. qtū a dixi p

[C]onsequenter ad intēm nsa pōt plalitatem sic dicit
phs in q nō qz s phm. q pluz. nō e dare du
as mēsas sil sic duo tēpa nl una cōtineat aliā
sic ānus cōtinz die. p oia mēsant minimo sui gnis
h minimū nō pt ēe nl unū. q q p scilicet dz
unū sō q [C]ontra hūc qōm videt sūt qo dic n. q pt
ēe due mēsē eiusdē h una resolui ad aliā sic ma
ior resolui ad minorē sic neumata cōposita mēsant
p plus uno neumate et sili ūsus et carmen
mēsat p pedem et sillaba i tū q pes resolui ad
sillabam et mēsat p illam et sic h sit ibi mēsura
maior et minor tū illa mēsa ad q stat rō reso
lucō una ē. sic dicit q libra mēsat q s uncia
h tū qlib lz rōm mēsati q mēsat p unciā ió
dicit q id q mēsat tm et nō mēsatur ē tm h
nu. s. uncia possumus a et plani dic cū q u
tru mēsa plificet. dicē n. q aliq mēsa de se una
ē et tū aliā q multiplicet q i aō reci sic albe
ē mēsa om colo et albedo una ēe ē et una q
ditas aūt tū q multiplicet i q i aō recipi. si n.
albedo nō essz qditas recepta nō multiplicaret
s q ē recep i m ideo multiplicat p multiplicacōm
mē. et id illa mēsa q ē mēsa om entium. s. en
titas p ē tm una q nō pt multiplicari et h q en
titas pma ē entitas nullo mō recepta i alio. alio
mō ot q qditas mēse ē qditas recepta h tū n
ē multiplicata et h q nō ē recepta nl i una m
et i uno sbo. dicit n. pp illam q qditas i una m
hēt unū mod essendi. p undiuisis a materia hēt diu
sos mōs mōs essendi et sic s diuersas m multipli
catur. si g contigat q qditas nō reciperetur nl i una
m nō erit nl una. sic a ot m qditate mēse q ē tē
num si cōtigerit q qditas tēpis essz qditas recep
i oi motu opteret q ēent diusa tēpa et p ons diu
se mēse s diuisitatē motuum. h q qditas tēpis s
hi ē qditas recep i motu p mobil ideo qditas
tēpis ē una mensur et ió mēse tū una [C]ontra
mō aliq ot q mēsa multiplicat q si accipi mēsa pa
ad q stat rō resolo. nam si acciperetur mēsa pa
nō essz nl una. videtur. n. q e nūi mēsa p bi
nariū ē q mēsat p unitatē ti ei dē sūt plēs
mēse. h tū nō sē q pa mēsa i tali gne nō est
nl una ul unitas. unā pa mēsa. s. binari ad
unitatē resoluit et sic pa mēsa s. unitas tū
una ē et h ē q dixit qōi q pūt ēe due mēse eiusd

s. maior et minor i q melior reseruabitur ad minorē. Cir
co mō aliq ot q mēsa multiplicat q unū nō mēsat
nl recedit et replicet. et h mō dicitū ē in lā q la
cius ex agoni p sui replicacōm mēsat dyametrum
[Q]uinto mō ot q multiplicet mēsa q ēe mēsati ōsis
tit i quam cōpōne et q cōpositō sūt ēe nō pt cōgsti
ēe mēs cōposti nl p pla ad q resoluit id cōpositū
et h ē min tam i cōpōne q i cōpōne q̄titatiua
i cōpōne q ēēti nō possum cōgre ipm cōpositū nl cōg
noscimus pū cōpositū sic pū que sūt m et for uel
pō et actus unde pō et actus a mō sūt mēse
rei cōpōite ex pō et actu i cōpōne a quantitatiua q
aliq una q̄titas ex duabz q̄titatibz cōgsti sic
q̄titas q̄nariū cōg ex noti binariū et ternariū
et h mō tantū ē q i lra q uocū decōmus h ex notia
sillabarum [A]d aliud p dd ē q nō ē sile de tēpe et de
aliis mēsis q intendūm ē tēp ē mēsa recepta m
i uno motu et ideo nō multiplicat [A]d scdm p d
q nō ē dare nl unū minimū i uno ordie indiuisi
b ordibz pūt dari diuisa minima. sic ad ē min tam
i cōtinuus et a ē minimū i discretis cūs ea q meu
santur ab uno sic mēs unū ordiem vi q nō p
sint h bē unū minimi h tū aliq ot q id minimū de se ē
unū. h tū multiplicatū pp m in qua recipit sic
tatū ē de albedie aliq ot q ēe mēsati cōsistit i quā
cōpōne q quid cōpō respic duo minima h ē duo i
resolubilia et tū illa minima nō sūt gnis unius ordis h
sūt diusorum et isto mō dicit q m et for sūt
duo irresolubilia q reuit ad ēe cōpositi et cōsistunt di
uisorum nō ē i possibile q multiplicet [D]einde
cū dic sp ē cōgnata. postq ostendit q metri n unū
ē h ostendit q istud unū ē unigenitū mēsato dicens
q metrum sp cōgnatū ē et unigenitū mēsato. dicit n. q
magnitudinū ē mēsa. magnitudo et sili. lōgitudinū
lōgitudo et latitudinis latitudo et uocis uox et grauitatis
grauitatis et unitatum unitas mēs. n. q unitas
sit mēsa unitatum. i. uniorum. nō a q unus sit mēsa
unitatum. q omnis numerus ē resolubil. unitas a nō et
ideo unitas hēt rōm p et p cōs mēse nō sic autem
numerus. si tū uolumus obseruare unigenitatem inter
mēsa et mēsatū ita q sili. dicatur opteat dic q
numerus ē mēsa unitatum et nō unitas q unigenitas
ē inter unū et nūm mag q inter unitatē et nūz. et sic
vz q numerus mag hēt rōz mēse q unitas q tū s m eā
q nō ē eq dignum nūz ēe mēsam sic unitatē. nl ista
unigenitas debet aliq moue. q n dz ēe vi
genitas i oibz. dic n. q ūus ē mēs mēsa q u
nitas pp unigenitatē id ē q dic ē q unitatum ē ma
gis metrum unitas q unitas. id ē ei dic unitatis
et nūz. q unus nō ē nl collatō unitatum
[N]otandum ē q si attenderetur unigenitas et cōuenientia
inter mēsam et mēsatū p om mod mag dicemus
q nūs mēsat nūz q q unitas. h a dicet s q u
nitas mis mag hēt rōz mēse q unitas id ē q di
ēe q unitates mag hūt rōm mēse q unitas q

unitates et mensuras eadem sunt. Quia unitates et mensure habent unam rationem mensure quia unitas habet formam est et habet quod unitas primum mensure et primum unitatum habet rationem primi mensurantis. Non ergo debemus attendere inter mensuram et mensuratum uniformitatem per omnem modum sed solum uniformitatem que attenditur inter mensuram et mensuratum est solum uniformitas cuiusdam ordinis habet illi ordine magnitudo mensurans et magnitudo mensurata uniformia sunt et ideo illa illa que sunt mensurata diversos ordines secundum ipsa non mensurat sicut albedo mensurat sapores sed solum colores et sic unitas est magis mensura quam mensuras et habet quia ulli ordine totius ordo utriusque oritur ab unitate et ad eam resolvitur ut dicitur. Habet nullius videtur.

Queritur utrum unum mensura sit sit univoca mensurato et videtur quod non. Videtur enim quia primum ens est mensura omnium entium et tamen non est univocum omnibus entibus. Quia omnis univocatio unitatis est inter principium aut ens et omnem entia illa est univocatio.

Sed in oppositum sit univoca quia sunt unius rationis mensura et mensuratum non sunt sed unius rationis. Videtur enim quia mensura est albedo omnium colorum. Albedo autem et alii colores non est unius rationis ad oppositum est philosophus.

Ad hoc quidam dicunt quod univocatio est quedam unitas. Quere ergo quod univocationem habent mensura et mensuratum id est quere quam unitatem habent mensura et mensuratum. Ad quod dicendum quod ista unitas non potest esse unitas eorum univocationis. Nam illa que sunt univoca sunt unius rationis non est maior ratio quod unum sit mensura alterius quam econverso ex quo enim unam rationem participant sicut unum quod ratio mensure et reliquo et similiter sicut unum quod ratio mensurati et reliquum. Non ergo unitas que est inter mensuram et mensuratum est mensura unius univocationis eorundem nec potest esse unitas nominis tamen que vocatur unitas equivocationis quia si hoc esset tunc mensura et mensuratum essent equivoca. Ut non est possibile sumpto enim mensurare attributionem habet ad mensuram unum et equivocorum non habet attributionem ad aliud. Ergo non est unitas nominis tamen. Restat ergo invenire aliam unitatem ab hiis duabus inter mensuram et mensuratum. Ad cuius evidentiam notandum est quod unitas analogie non est unitas univocationis nec est unitas nominis tamen quia termini quantum grammaticus medie sunt equivoca et univoca. Similiter unitas generis non proprie est unitas univocationis quia sicut patet est in X Physicorum univoca proprie non sunt nisi in specie specialissima nec est unitas equivocationis que est nominis tamen quia ea que conveniunt in genere plus conveniunt quam equivoca. Potest tamen reduci unitas generis ad unitatem analogie. Dicemus ergo quod inter mensuram et mensuratum aliquando est unitas analogie aliquando unitas generis. Quia autem dicitur quod ens primum est mensura omnium entium non potest dici quod inter mensuram et mensuratum sit unitas generis quia primum non est in genere. Est ibi ergo solum unitas analogie quia omnia entia attributionem habent et analogiam ad eius primum quia est dicimus quod exitum mensuratur ab exitu. Ibi est unitas analogie inter mensuram et mensuratum quia omne exitum analogiam et attributionem habet ad exitum. Aliquando autem inter mensuram et mensuratum est unitas generis sicut inter albedinem mensurantem et alios colores mensuratos est unitas generis. Debemus enim imaginari quod inter mensuram et mensuratum semper est aliquis ordo per se. Unde eorum que nullum ordinem habent ad invicem unum non est mensura alterius. Similiter impacta ordinata unum non est mensura alterius quia inter mensuram et mensuratum oportet quod sit ordo et ordo per se et ideo quia individua nulla ordinem habent

ad invicem essentialem ideo unum non est mensura alterius in speciebus autem quia ibi est ordo per se potest esse ratio mensure et mensurati. Sed est ordo per se potest esse dupliciter. Uno modo quia talis ordo est infra unitatem analogie. Et hoc modo dicimus quod ordo per se est omnium entium ad primum ens. Alio modo potest esse iste ordo per se ex hoc quod illa que ordinantur sunt infra unitatem generis. Illa vero que sunt infra unam speciem non habent ordinem essentialem et ideo unum non mensurat ad propositum. Sed species que sunt infra unum genus habent ordinem essentialem et ideo una species potest esse mensura aliarum specierum sicut albedo est mensura omnium colorum non autem est mensura saporum quia sapor et color sunt infra diversa genera et per consequens infra diversos ordines et infra duas attributiones mensura et mensuratum sunt infra unum ordinem.

Notandum quod quando dicitur quod aliud mensura et mensuratum sunt infra unum genus accipitur unitas generis largo modo secundum quod est quiddam commune ad ea que sunt directe in genere vel indirecte. Nam non videmus quod unum mensurat mensuram unum autem indirecte est in genere unius et directe. Ad rationem in principio patet quia hic non requiritur unitas analogie que potest esse inter ens primum et alia entia. Ad secundum patet quia univocatio de qua loquitur hic non est unitas speciei sed est unitas analogie vel generis.

Deinde cum dicit Et scientiam etc. Removet errorem quorundam et dicit tria. Primo ponit quod tamen est secundo summarie epilogat ea que dicta sunt de unitate. Dicit quod quidam dicunt unum esse. Ad cuius evidentiam primo notandum est quod quia totum est quod per intellectum consensus mensuratum possumus dicere esse certius quia quia per scientiam cognoscimus res exteriores quod scientia esset mensura rerum exteriorum et quia per sensum cognoscimus sensibilia possumus dicere quod sensus esset mensura sensibilium. Intelligendum tamen est quod nec scientia mensura est intelligibilium nec sensus sensibilium. Sed econverso magis sensibile est mensura sensus et intelligibile est mensura intellectus. Ita quod intelligibilia et sensibilia sunt quodammodo extrinseca que tamen ad potentiam nostram mensurant intellectum nostrum et sensum. Hiis visis patet littera. Dicit enim quod quia per scientiam cognoscimus scibile ideo dicimus scientiam esse mensuram scibilium et propter eandem causam dicimus quod sensus quasi est mensura sensibilium quia per sensum cognoscimus. Sed tamen econverso est quia scientia et sensus magis mensurantur quam mensurent. Accidit enim nobis mensurari a scibili et a sensibili velud si aliquo nos mensurante percubitum contingeret applicatum ad quantitatem nostram cognoscamus quanti sumus. Ita similiter per res exteriores nobis apparet mensura intellectus et sensus vel quia sensus et intellectus mensurant ideo erravit Pittagoras qui posuit quod homo est mensura omnium est vel mensura sensibilium per sensum intelligibilium per intellectum. Pittagoras autem sic dicens vel diceret cum tamen videtur dicere aliquid magnum et singulare nichil dicit quia non dicit quod non est unum quia sensus et intellectus mensurantur sed magnificant.

Queritur utrum intellectus vel mensura a rebus vel mensuret ipsas res. Dicendum est quod intellectus mensurat aliquo modo mensurat vel accipiamus mensurationem largo modo. Propter hoc ad veritatem possumus venari duobus modis. Uno modo est ex habitudine que est inter esse intenptum et esse in effectu. Ad cuius evidentiam notandum est quod aliud est in rebus artificialibus et aliud in rebus naturalibus. Nam in rebus artificibus esse in effectu oritur ab esse in intentu quia ar

artificialia conveniunt ab intellectu vel conceptu artificis et id
in artificiatis esse in conceptu mensurat esse in effectu. Unde omnis
unitas artificialis mensura est totius quod est in istis rebus. Quia vero
quam res naturales non causantur ab intellectu nostro sed magis conceptus
conceptus noster causatur a rebus naturalibus ideo in talibus esse in effectu
est mensura ipsius esse in conceptu quia conceptus noster conceptus scilicet noster
est verus quia concordat rebus naturalibus non autem res naturales sunt vere
quia conformantur nostro conceptui quia tunc res naturales non essent ex se
quia conformantur alicui intellectui quia ille intellectus sit mensura
rerum naturalium talis autem intellectus est intellectus divinus et ideo intellectus divinus
est mensura omnium rerum naturalium. ¶ Secundo modo accipitur secundum
veritatem et ex similitudine quae est inter potentiam activam et pas-
sivam. Ad cuius evidentiam notandum est quod quicquid est in potentia passi-
va aliquo modo potentialiter est in potentia activa quia non est in passivo
vel passibili quod non aliquo modo reducitur ab activo. Cum igitur mensura
faciebat totum per se et mensurat totum posterioris in
genus dicemus quod potentia activa sit mensura potentiae passivae quam
e converso scilicet quod passiva sit mensura activae. Cum igitur omne moveat
intellectum nostrum et sensum et intellectus vel sensus moveatur
magis dicemus quod obiectum intelligibile est mensura intellectus quam e converso. ¶ De-
inde cum dicit quod quod igitur etc. epilogat quae dicta sunt de
ratione unius dicens quod dictum est quod ratio unius et esse eius
est quod sit quaedam mensura maxime et proprie et primo
tamen primo est in quantitate. deinde in aliis praedicamentis sicut ipse dicit de
qualitate. deinde est quod istud unum indivisibile secundum aliquid quantum
quod est in puncto quantum vel secundum quantitatem continuam in quantum est indivisibile. istud
est unum indivisibile est vel simpliciter vel secundum aliquid in quantum unum non
est quod primo contingit quod aliquid est divisibile quod tamen in quantum unum est indi-
visibile sicut linea pedalis posita quaedam unum ad mensurandum
lineas quamvis sit quantum continuum divisibile est in quantum tamen hoc totum
unum indivisibile est. si enim dividi hoc est in quantum pars huius
totum non. unde si reperiatur aliquid unum quod non modo possit
hoc totum unum id est simpliciter indivisibile. si tamen reperiatur
aliquid unum quod possit hoc totum non divisibile est.

Secundum substantiam vero. postquam ostendit quod ratio-
nis unius est quod sit mensura et quod mensurat ad aliquid
genus, hic quaerit philosophus utrum possit reperiri aliquid
unum quod sit mensura omnium substantiarum et omnium entium. id est non quod est
mensura substantiae est mensura omnium entium quia totum entis primo et principaliter
reperitur in substantia. Ad cuius evidentiam huius capituli notandum est quod
ubicumque potest reperiri multitudo et ordo per se potest reperiri aliquod
unum quod mensurat omnia quae sunt infra illum ordinem. unde
quia in coloribus potest reperiri multitudo specierum per se ordinatarum ideo
potest reperiri unum quo possit mensurari omnes colores et hoc
... ad unum oportet quod ubi
est quod cum omnis multitudo reducatur ad unum oportet quod ubi
est aliqua multitudo ordinata per se quod sit aliquod unum quod sit
mensura totius multitudinis et quia in quolibet genere est dare aliquam
multitudinem et aliquem ordinem per se ideo oportet quod in quolibet genere
sit aliquod unum ad quod reducatur tota multitudo. Appello autem
genus largo modo prout quaelibet materia est genus ut non quod dicitur quod aliud
genus ordo in sonis et aliud in ponderibus et sic de aliis multitudo
quia in ponderibus unum est quia reperitur aliqua multitudo per se ordi-
nata et celeris omnis autem talis ad unum reducuntur et simi-
liter unitas ponderis diversum unum est diversus ordo et diversa
multitudo. si igitur unitas ponderis unum est ordo ceterorum cum

omnia entia secundum ordinem ad invicem ordinantur oportet dare aliquid
unum quod non solum respiciat ordinem unius generis vel illius sed
ordinem omnium entium ... in ordine entium secundum formam ele-
menti est forma mixti et secundum formam mixti forma vegetabilis et
secundum formam vegetabilem forma sensitiva et secundum formam sensitivam in-
tellectiva et sic ascendendo oportet devenire ad aliquod unum quod sit
mensura totius multitudinis quia quodlibet in ordine totius entis est da-
re aliquod unum. ideo philosophus hic quaerit de illo uno utrum scilicet sit
dare aliquod unum primum omnium entium et primum omnium substantiarum sicut est
dare aliquod unum in quolibet genere et dividitur in duas partes in prima parte quaerit
quaestionem et solvit eam in secunda parte quia fecit mentionem de ente
et uno manifestat quomodo se habet ens et unum ad invicem
secunda ibi quia non tantum. prima pars in tres partes quia primo quaerit quaestionem
utrum unum quod sit mensura entium debeat poni sicut ponebant
antiqui in tertio parte ostendit quod impossibile est quod sic ponatur in secunda parte
quaerit quod sicut in quolibet genere est dare unum quod est mensura omnium
quae sunt in uno genere ita similiter in substantia est dare unum quod est men-
sura omnium entium. secunda ibi si itaque illud. tertia ibi adhuc autem
similiter. Dicit igitur primo quod postquam determinatum est de uno in quo dictum est de uno
quod est in substantia utrum scilicet sit dare aliquod unum quod sit substantia omnium
quae sunt in substantia. quaerendum quomodo est et utrum unum in substantia
et unum sit subiectum quidem de eo sicut dixerunt antiqui utrum scilicet
hoc unum sit quaedam substantia separata per se subsistens sicut dixerunt
primus pithagorici et postea platonici aut utrum magis sit
sicut dixerunt naturales. dixerunt enim quod illud unum supponitur
alicui naturae ita quod id unum non est separatum sed est in aliqua natura sensibili
ad quod sicut ad quandam primam et ad quandam notionem reducuntur illa
unum. sed est unum ab aliquibus naturalibus dicitur amicitia et lis sicut
Empedocles qui posuit quod duo elementa principia et duo agentia scilicet
amicitiam et litem sed tamen quia agens est dignius passivo ideo unitatem
istius unius attribuebat primo agenti et non primo naturali
et quia inter agentia amicitia excedit odium ideo unum
attribuebat amicitiae et non odio. Alii autem naturales dixerunt
quod hoc unum quod quaeritur est aer sicut illi qui posuerunt quod aer est
totum substantia eorum quae sunt. Alii autem posuerunt quod id unum est infi-
nitum quantum sicut illi qui posuerunt infinitos athomos sicut De-
mocritus vel infinitas partes similes sicut Anaxagoras. ¶ Notandum
est quod sicut se habuerunt antiqui ad substantiam rei et ita in se
habuerunt ad hoc unum ad substantiam rei se habuerunt antiqui
diversimode. dixerunt enim quidam sicut Platonici quod substantia rei est
quiditas separata quia sicut substantia hominis est humanitas separata quam
nominabant per se hominem ita substantia omnium entium est entitas
separata et unitas quam nominabant per se ens et per se unum
et ideo dixerunt quod id unum quod quaeritur quod est mensura omnium entium
et maxime entitas quae est substantia est unum quod est separatum. Alii
autem dixerunt quod totum substantia entium est aliquod corpus sensibile sicut totum
substantia entium est aer vel aqua quia ponebant quod substantia rei ex qua
est. et ideo si res fuit ex aere totum substantia rei est aer et
si ex aqua totum substantia rei est aqua et quia secundum eos non est dare
nisi ens sensibile ideo ponebant quod substantia omnium entium erit illud
ex quo fiebat ens sensibile et per consequens totum ens quia secundum
eos ens sensibile est totum ens continetur et isti unum unius
attribuebant aeri vel aquae vel alicui alteri sensibilium
ex quo dicebant omnia fieri. Alii autem fuerunt qui dicebant quod substantia
entium sunt infinitae partes similes vel infiniti athomi et unum

attribuebat isto. [D]einde cum dicit Si itaque ostendit quod unum prout positum istud unum sicut ponebant antiqui et maxime sicut ponebat Plato et erat ratio ipsius causa unumquodque quia idea est unum aliquid positum a Platone est ipsum universale, sed universale substantia non est ergo neque unum positum a Platone non est unumquodque quod autem universale non sit substantia probat quia esse substantiae est esse in se existens et non in alio receptum, esse autem universalis est esse tantum per praedicationem et per consequens non est nisi in esse recepto et hoc est quod dicit littera quia si nullum universalium substantia est sicut tamen est in sermonibus septimi libri in quo fit mentio de ente et substantia neque ipsum unum quod positum a Platone quoddam universale erit substantia quia hoc universale esse substantia est quoddam per se subsistens praeter multa quia hoc esse in esse quod non est verum quia ipsum universale est quoddam commune pro pluribus et in suo esse est esse in receptum. si autem ipsum praedicatur et ipsum universale non sit substantia quia suum esse est in praedicari et in dici, necessarium est quod nec ipsum ens universale est substantia et hoc quia ens et unum conveniunt et est [illegible] unum sunt quaedam universalia quae de multis praedicantur et si ipsum ens et unum eo ipso quod universalia non sunt quaedam substantiae separabiles in essendo necessarium est quod nec ipsum genus praedicatum cum substantia est quia ipsum genus universale est. [C]eterum [illegible] verum id unum quod est mensura omnium entium positum unum separatum universale sicut ponebat Plato. In hac autem duo sunt videnda primo videndum est utrum hoc unum quod positum mensura entium debeat esse separatum. secundo supposito quod sic videndum est utrum hoc unum debeat dici universale. Quantum ad primum notandum est quod hoc unum quod quia debet poni mensura omnium entium debet poni ens separatum et non ens in alio quod patet dupliciter via prima quia talis est id unum quod quia est id unum quod est mensura omnium entium necesse est esse mensura omnium entium, unde id est ad quod habent analogiam et attributionem omnia entia tale autem ens non potest esse ens in alio omne enim ens quod est ens in alio est ens possibile et per consequens cum ens possibile sit ens reductum eius in aliquid quod est ens reductum et quia ens reductum impossibile est quod sit primum in toto analogia entium. si autem esset primum esset non reductum si esset universale et possibile esset reductum et sic esset reductum et non reductum et ideo eo ipso quod tale ens quod quia est ens quod est primum in toto analogia entium oportet quod sit ens quod est necesse esse quia si esset possibile esse non esset primum ens eo ipso autem quod ens est necesse esse oportet quod sit separatum a materia quia necesse esse non est esse receptum in materia. [S]ecunda via ad hoc ostendendum est ex hoc quod id unum quod quia est id a quo recipit unitatem multitudo entium, multitudo autem non recipit nisi ab ente separato ad eius unitatem [illegible] notandum est quod ita sicut modo arguendum est de uno quod quia sic de uno quod est in quolibet genere quod [illegible] unum a quo omnia in genere sic se habent quod ab eo graduatim et ordinatim et [illegible] illius generis quod quia sit albedo est unum in coloribus [illegible] colores graduatim et secundum nobilius et ignobilius recipiunt albedinem secundum hoc dicitur mensura color similiter unum hoc quod quia in entibus dicitur esse unum a quo graduatim descendit totius multitudo entium hoc autem non potest esse nisi esse separatum quia ens conjunctum alii non potest esse primum a quo descendat totius universitas entium. Ad eius autem evidentiam notandum est quod duplex est unum materiale et formale de uno materiali non loquitur sed de uno formali. unum autem formale est ex distinctione formarum quae graduatim descendit ab uno primo quod quidem primum est ens separatum et sic patet primum. Secundo autem quod debet videri est utrum hoc unum separatum possit dici universale ad quod dicendum est quod universale dicitur duobus modis. Uno modo universale dicitur in praedicando. Secundo modo in causando. Accipiendo primo modo universale impossibile est quod istud unum quod quia sit universale quia sicut ostensum est istud unum quod quia est necesse esse ipsum autem necesse esse est per se subsistens in essendo ipsum autem universale in praedicando non habet esse in essendo sed solum in receptum est ideo impossibile est quod tale unum quod quia sit universale in praedicando. si autem accipiatur secundo modo sit universale in causando adhuc est quod sic quia id unum quod quia est id unum a quo est totius universitas entium. Philosophus autem quod ponit in littera quod tale unum quod quia non potest esse universale in praedicando [illegible] quia universale quod ponitur non est substantia in essendo sed solum in receptum. [D]einde cum dicit Adhuc autem similiter. Postquam ostendit quod istud unum quod quia non est ponendum sicut ponebant antiqui hic ostendit quod necesse est dare aliquod unum respectu omnium entium quod sit mensura eorum. et dividitur in duas partes quia in prima parte hoc facit per rationem in secunda parte per exempla ibi Sicut et in coloribus. est ergo ratio talis ens et unum convertuntur ita quod unumquodque sicut se habet ad ens ita se habet ad unum. si ergo in ente [illegible] in genere est dare unum quod mensurat omnia illius generis ergo similiter in toto ambitu entis est dare unum quod mensurat omnia entia et non solum sufficit supponere quod hoc est unum et hoc est quod dicit littera quod unum et ens necesse est similiter se habere in omnibus ita quod si ens est in genere oportet quod quaeratur aliquod unum illius generis. et si non quia de ente in genere tali et tali, oportet quod detur aliquod unum quod respiciat totum ambitum entis. [illegible] in qualitatibus est aliquod unum et aliquod unum quod est mensura quantitatis sicut albedo colorum similiter in quantitate est aliquod unum quod mensurat omnia quanta. ergo similiter in toto ente videndum est quid est id unum et quid est id ens quod mensurat omnia entia. Unde dico quod videndum est quid est quia non sufficit supponere quod est. [D]einde cum dicit At vero et in coloribus. Ostendit quod dixit per exempla et [illegible] talis in quolibet genere invenitur aliquis numerus quia non est numerus solum entium sed est numerus talium entium in tali genere et talis numerus est numerus qui incipit a formali uno quod est primum in illo genere. ergo cum ille numerus non sit numerus omnium entium oportet recipere numerum omnium entium qui esset et incipere ab aliquo uno formali quod non est in genere sed est primum totius entis. in hac autem sit procedendum quia primo ponit [illegible] in quolibet genere dare aliquem numerum et aliquod unum. secundo ostendit quod est dare in omni genere oportet quod sit dare in toto ambitu entis. secundum ibi quare si quidem. dicit ergo primo quod in coloribus est dare unum colorem puta albedinem quae est mensura colorum et hoc quia albedo est perfectior et simplicior aliis coloribus, simpliciter quidem quia colores medii compositi sunt et causantur ex albo et nigro, perfectior autem quia color [illegible] sicut nigro respectu albedinis se habet sicut privatio respectu habitus et sicut tenebra respectu lucis. si ergo omnia entia essent colores numerus colorum esset numerus entium. ita quod numerus entium esset numerus quidam scilicet colorum et numerus quia quod esset album quod est unum in numero colorum sed hoc est falsum scilicet quod numerus entium sit numerus colorum ideo oportet [illegible] numerum et ad unum et similiter si omnia entia essent melodia numerus melodiarum esset numerus entium quod quia et

vnū q̄ aliq̄ est diuersis q̄ p° vnū i medio ut h̄ hic
ffin q̄ nūs qui que e nūs sba · nūs ē melodia
nā nō ē sba et vnū q̄ q̄ ē vnū q̄ ē sba q̄ ē pn
ō om̄ sbaꝝ ipīn ē vnū q̄ ē diuersis sba nō est
silr si oīa entia ēent tonum nūs sonorꝫ ēēt nūs en
cā et ipīn eēt uocale · i · līa uocal' q̄ ē nūs dic
tonū est vnū q̄ que ꝫ · q̄ h̄ ē ffin oꝫ q̄rere ad
vnū et si figura ūl linea esset oīa entia nūs h̄
vnū et si figura ēēt nūs om̄ entium et vnū q̄ ē vnū i figu
guraꝝ esset nūs om̄ entiū et vnū q̄ ē vnū i sigl
f t angulus q̄ om̄i figē rcā linee resoluit ad tri
gulū est vnū q̄ q̄ et q̄ h̄ nō ē vnū oꝫ q̄rere ad
vnū et sic dcm ē de istis gnibꝫ · s · q̄ ē ibi dare
aliq̄ nūꝫ et aliq̄ vnū ita silr ē i aliis gnibꝫ

Deinde cū dic̄ q̄ siquid · concludit̄ q̄ntc · s · q̄ ē dare
vnū q̄ ē mēsa om̄ entiū et aliquod sbe q̄ ide
ē id vnū q̄ ē mēsa sbaꝝ et totius entis et h̄ est
q̄ dic̄ q̄ si i passionibꝫ et iq̄litibꝫ et iq̄ntitibꝫ ... mo
inetru nūs et vnū et ille nūs n̄ est nūs sepl'
h̄ nūs q̄rum ēcum id ē vnū nō sba · oꝫ animas si i
q̄ ita ē oꝫ i sbis dare aliq̄ vnū et ē i oibꝫ ou
tibꝫ q̄ ide ē vnū q̄ ē vnū i sbis et i oibꝫ ani
bitu entis et h̄ vnū sba ē h̄ p°ces vnū nō sunt
sba · concludit̄ g° plis q̄ m̄ ē q̄ i oi gnie ē dare aliq̄
vnū nō tn̄ istud vnū nō ē sba ul n̄ aliquis q̄ ut
tud vnū nō ē sba alioꝝ i° quorꝫ ē vnū sic albedo
nō ē sba om̄ coloꝝ nūs ē ē q̄ sic i coloribus
ē dare vnū q̄ quid vnū sba nō · ita silr i sbis ē
dare vnam sbam q̄ ē mēsa

Deinde cū dic̄ q̄ vero
ide signat · ondit q̄ sic se hnt ad inuicē ens et v
nū · et dic̄ q̄ ens et vnū idem signat et eq̄li · se q̄
hnt ad inuicē · h̄ ē q̄ pt duabꝫ rōnibꝫ · p° q° i p̄
sba ibi · et p h̄ q̄ vnus hō · dic̄ g° p° q̄ m̄ est
q̄ ens et vnū ide signat et h̄ q̄ sic vnū nō ē i a
pdicto ut i aliq̄ vna n̄ que sit q̄ ul q̄le ul q̄
et sic de aliis p̄ntis ita ul' ens

Deinde cū dic̄
et p hoc · pt p sc̄am rōm q̄ vnū et ens id signat
et ē ro tal' q̄ sic vnū nl' pdicat ad ab hōie q̄n
dr̄ vnus hō i nc ens pdicat aliq̄ n̄ ꝫ q̄ · p̄m
tis n̄ n̄ entia n̄ ē aliq̄ n̄ pt quid pt q̄ntale ꝫ
pt q̄ ut ꝫ ē a n̄ ab ipo vno q̄ dic̄ ēē rei
et vnū ēē · id ē dīc̄ · et ita ens et vnū q̄rtit
nō n̄d ē q̄ t'bꝫ rōnibꝫ ut dic̄ ꝫ oꝫ pbat h̄ plus
q̄ ens et vnū q̄rtitur · p̄a ro ē · q̄ sic vnū sequit̄
oīa p̄ntia ita et ens et sic vnū dr̄ ꝑ x · p̄
intia ita · et ens · sc̄a ro ē q̄ sic vnū n̄ ē i aliq̄
vna n̄ ita ul' ens ul' nō ... q̄ vnū ul' eius esse
aliq̄ vnitas n̄ꝫ pt ista duobꝫ mōis · p° mō
q̄ vnū et ens dicit̄ aliq̄ vna n̄ꝫ q̄ēm · x ·
p̄ntis ita q̄ vnū et ens i me'te significat i
nōm et istū q̄ceptū et me'te illo q̄ceptū sig
ficat x p̄ntia et h̄ ē ipole q̄m · p° q̄ h̄ ens
et vnū nō descendent i me'te i x · p̄ntia h̄ p
me'm q̄ ē ipole q̄ ite' illius medii ēēt ite' ali'
ab istis p̄ntis q̄ nō pt ēē · q̄ oia i te'
ue' ē sbe ul ē istar' an̄ · sc̄o h̄ ē ipossibile

q̄ h̄ ens et vnū est genus · dcm̄ n̄ · q̄ gnis ē q̄ p
me'a descendit i spēs · si g° ens et vnū p medi
descenderet i p̄ntia ēēnt gn̄a · ꝫ° ro ē ad p̄ud q̄ ēē
et vnū ide dicit · q̄ ide ē dic̄ vnus hō et ens
hō · ide n̄ dr̄ q̄n dr̄ hō et ens hō et vnus homo
hō · ide n̄ dr̄ q̄n dr̄ hō ... h̄ ē a vna realitas dr̄ · a n̄ · dico hō · h̄ ita
q̄ h̄ ... dico cū dico ens hō id dico h̄ ꝑ a' modū
cā dico vnus hō id dico h̄ p aliū mod' · vn dic̄
q̄ q̄ h̄ ens et vnū idem dicit̄ cū sinonima n̄
sit · q̄ h̄ dicit eādem rē cū dicit eā ꝑ a' modū
h̄n id dicit q̄n dr̄ ens hō et q̄n dr̄ vnus hō
cā p aliū et aliū mod' dr̄ illa realitas q̄n dr̄
p ens et q̄n dr̄ p vnū

Queretꝫ ad eū aꝫ
pens et q̄n dr̄ p vnū ... sit ē mēsa vnus eēs
lenitis utrū sit id vnū q̄ sit ē mēsa vnū ēē
s · sbe et totius entis · et m' q̄ nō q̄ sba ē vnū ēē
s · sbe et totius entis · et m' q̄ nō q̄ sba ē vnū ē
fulē · eius a' i sua vlitate abiit oīa p̄dicta non
q̄ vl' ēē idem vnū q̄ mēsa et vnū p̄ntū et oī
p̄ntia · Ad oppo'm ē dcm̄ q̄ntitus q̄ ... q̄ p̄m
mōꝫ et p° ens ē mēsa sbaꝝ ... ē a q̄ p° ens
ē mēsa om̄ entiū g° id ē mēsura totius sbe et ens
dd ē q̄ id vnū ē q̄ ē mēsa sbe et totius entis
hnc a' q̄ne possum venari duobꝫ mōis · p̄m
mō ē si q̄rat q̄d ē id vnū q̄ ē mēsa sbaꝝ et q̄
ē id vnū q̄ ē mēsa totius entis · h̄ n' viso stati
appebit q̄ id vnū ē q̄ ē mēsa sbaꝝ et ē mēsa
totius entis · ad a' entetū nōnd' ē q̄ vnū q̄
ē mēsa om̄ sbaꝝ ē p̄ sba i mī' · debem' n' p̄gi
nati q̄ sbe mles reducunt ad mles et omes
sbe i mles reducunt ad vna p̄n sbam imle · q̄
dm̄s p̄ movere et exeplar · et p° fine q̄ illa p̄a
sba i° alioꝝ se hꝫ sb triplici gne cāe · h̄ n' · rōm
agentis et p̄m for° exēplis et rōm finis · sic g°
illa p̄a sba ē mēsa om̄ sbaꝝ dicim' n' i p̄cedentibꝫ
q̄ oīa que sunt vnū ordine ad vnū p̄n reducunt
et q̄ sbe mles · illi ordie ... mles sbas in mles oꝫ q̄
totus ille ordo reducat ad aliq̄ p̄m q̄ aliud p° ē mēsa oi
alioꝝ et h̄ p° ē p̄ma sba i m' sic g° p̄a sba ē mēsa
om̄ sbaꝝ mēsa a' om̄ entiū ut declaratū ē i p̄cedentibꝫ
ē p̄nū ens q̄ nomin' ... ēē · si g° p° ens et p sba
difficiem potē est q̄ id vnū ēēt mēsa sbaꝝ et adē est
mēsa totius entis h̄ q̄ ide ē p̄m ens et p sba q̄ n̄ pt
ēē p̄m ens ul' sit p̄a sba n° ens ... si n' p̄a sba ē oꝫ q̄ sit
sba i mi' que sit sui ēē q̄ si nō est sui ēē ēēt ab
a° et p q̄ns nō esset sba p̄a · si g° ē sba p̄a oꝫ q̄ sit
sui esse · h̄ a' ē sui ēē oꝫ q̄ sit p̄m ens q̄ id ē ens
q̄ ē sui ēē et ens p̄m et sic pꝫ q̄ ide vnū ē q̄ est
mēsa sbaꝝ et totius entis et h̄ q̄ id ē p̄a sba i p̄m
ens et sic pꝫ p̄a via et p̄m' mod' · sc̄a via tn̄ dicit
hnc q̄ntem ē ex dupla analo' q̄ ē mēsa est
n' · vna attributiō et vna analo' om̄ p̄ntoꝫ ad
sbam ē a' analo' et a' attributiō om̄ cāꝝ ad p̄m
ens in gnie nō ē · sc̄o dr̄ ut hee due analo' et hee
attributiones in duobꝫ · p° q̄ ipa analo' entis nō
nē p̄ntoꝫ reducit ad aliq̄ p̄m q̄ p̄m ē q̄ m
gnie reduci n' ad sbam · sba a' g° ē · mēsa a' an'

butione entia reducuntur ad aliquod primum quod est in genere, puta substantia, et primum ens in genere non est. Secundo dicit hec due analogie et attributiones, quia substantia reducitur ad primum [illegible] ista analogia est ultra aliquid primum in alia in una analogia. Prima vero reducitur ad substantiam tamquam ad quid, ad istam analogiam substantia est ens primum non reducuntur. Sed quia hec analogia coordinatur ad aliam, oportet quod primum in ista analogia reducatur ad primum alterius in ista analogia. Tamen [illegible] quod substantia et unum [illegible] in genere reducuntur ad primum ens quod est extra genus et hoc genus scilicet quod est primum quod non est in genere et id unum ad quod reducuntur substantia que est generis et quod ad substantiam que est generis reducuntur omnia alia, oportet quod illud ens primum quod est primum ratione substantie sit primum ratione totius entis. Sed non est primum ratione substantie et primum ratione accidentis et quia substantia et accidens dividunt totum ens, oportet quod sit unum ratione totius entis ad alterum per quod id quod est primum ratione primum est [illegible] quod est substantia oportet quod sit primum ratione totius entis predicabile et ideo illud unum est mensura substantie et totius entis.

Quereretur adhuc utrum ratio mensure conveniat Deo, et videtur quod non, quia de ratione mensure est quod per sui replicationem mensuret mensuratum, sicut uncia per sui replicationem mensurat libram. Sed hoc non potest convenire Deo quod per sui replicationem mensuret alia, ergo ratio mensure sibi non competit. Ad oppositum: id quod est maxime actu est mensura et ratio eorum que sunt in suo genere, sed Deus est primus actus et alia omnia [illegible], ergo debet esse mensura omnium entium.

Ad hanc questionem dicendum est quod mensura proprie convenire alicui potest duobus modis, immo non [illegible] ad notitiam nostram. Primo modo quantum ad rem in se, in [illegible] attribuuntur aliquibus quo ad nos quam in se et [illegible] convenit potest ergo esse ratio mensure quantum ad notitiam nostram prius iste [illegible] sed [illegible] prius et proprie convenit Deo ad cuius entitatem [illegible] sunt illa in quibus consistit ratio mensure quibus visis apparebit quod illa proprie conveniunt Deo et per consequens ratio mensure. Sed proprie convenit illa que [illegible] mensure inter alia [illegible] in predicta questione [illegible] est: in mensura est quod habet rationem unius et per consequens rationem in resolutione et ideo potest [illegible] quod nisi [illegible] unitate non [illegible] omnis numerus ad unitatem resolvitur ipsum autem unum ad nihil prius potest resolvi et ideo unum est mensura numeri non [illegible]. Hec autem proprie convenit Deo. Ens enim [illegible] [illegible] dicimus quod est ens [illegible] est posse esse, sed [illegible] [illegible] esse possit multiplicari tamen ens quod est necesse esse est unum et quod nullo modo multiplicari potest et ideo divisum [illegible] necesse esse in ratione habet rationem unius, et sicut omnis numerus resolvitur ad unum, sic omne ens possibile resolvitur ad necesse esse et reducitur, et sic [illegible] mensure rationem mensure proprie convenit Deo. Secunda proprietas est quod mensura est quod habet rationem indivisibilis, [illegible] potest esse quod aliquid est unum et habet rationem unius et tamen dividi potest secundum modum divisionis continui unum est et tamen divisibile est, non ergo id est esse unum et esse indivisibile, unde omne quod omne unum est indivisum non tamen omne unum est indivisibile, sed aliquod unum est quod dicit potest sic unum quod est continuum, sic ergo ratio indivisibilis non dicit idem quod ratio unius, sic ergo ratio indivisibilis facit rationem mensure. De proprie non mensura est quod sit omnino unum indivisibile et hec proprie convenit Deo, sed non ens possibile habeat rationem unius tamen non potest

hec rationem unius indivisibilis, quia omne ens possibile compositum est, omne autem compositum est resolubile et divisibile in sua principia ad minus secundum intellectum, quia iterum potest resolvi quod [illegible] compositum in principia sua. Ens autem quod est necesse esse est verum unum et habet rationem unius quod habet rationem indivisibilis, [illegible] quia unum [illegible] oppositum multitudinis indivisibile autem oppositum [illegible] sive indivisibile oppositum divisibili. Unum autem opponitur illi quod est actu divisum, ergo ens quod possibile unum potest esse, quia non est actu divisum, sed tamen indivisibile non potest esse, quia resolubile est et divisibile in sua principia ad minus secundum intellectum. Ens autem quod est necesse esse et unum est et indivisibile est, quia non actu divisum est nec etiam potest resolvi ad aliqua principia. Ens possibile licet possit esse unum secundum quod unum opponitur multitudini, tamen non potest esse unum secundum quod unum opponitur compositioni. Ens autem necesse esse unum est utroque modo, primo unum secundum quod unum opponitur multitudini, quia nec sunt nec possunt esse multi dii, et etiam secundum quod unum opponitur compositioni, et hoc quia in deo non potest esse aliquis modus compositionis, et quia unum oppositum compositionis dicitur indivisibile, ideo ratio indivisibilis proprie convenit Deo et per consequens ratio mensure. Tertio ratio et proprietas mensure est quod habet rationem independentis et causalitatis, et ideo dicit Philosophus in littera quod scibile est mensura scientie non econverso, scientia mensura scibilis, et hoc quia ratio scibilis respectu scientie est ratio independentis et causalitatis. Ratio autem scientie respectu scibilis est ratio cuiusdam dependentie. Cui ergo dependentia sit in omni ente alio a primo et ratio independentie sit in ipso primo, oportet quod habeat rationem mensure et quod ratio mensure proprie conveniat, quia non omnia entia secundum sibi convenit ratio independentie. Non videtur tamen quod econverso est in Deo et in nobis. In nobis enim ratio dependentie est ex parte scientie nostre, ratio autem independentie est ex parte scibilis. In Deo autem scientia divina sibi met independens est, quia non causatur a scibili, ex parte autem scibilis dependentia est, quia scibilia a scientia divina causantur. Ad rationem in oppositum potest dici quod non est verum de ratione mensure quod per sui replicationem mensuret, sed solum de ratione mensure que est in genere quantitatis sive per se sive per reductionem. Unde Deus non per sui replicationem mensura est et tamen non mensurat per replicationem.

Quereretur adhuc utrum intellectus divinus [illegible] mensura aspiciat res secundum esse existentie, et videtur quod non, quia res magis secundum esse essentie quam secundum esse existentie. Hic autem questionem possit venari dubium, unus enim videtur esse quod res mensurantur a Deo secundum quod habent rationem unius, rationem autem unius habent secundum esse essentie et esse speciei, et ideo dicitur in VIII quod species sunt sicut numeri, et tamen est simpliciter quod Deo res mensurantur a prima unitate, quia sicut ea descenderit ad modum numerorum secundum additionem et diminutionem, quia una species speciem in minori gradu et aliqua in maiori [illegible] venia. Dicendum solutionem est si videatur quomodo Deus mensura est ad eius entitatem. Non videtur est quod Deus aspicit res et in tantum agentem et in exemplarem [illegible]. Dicitur mensura rerum in exemplar est quod in [illegible] ideo causa mensura rerum est quia res illius [illegible] secundum gradum suum in [illegible] respicit rationem [illegible] quia per ex hoc quod ratio [illegible] est [illegible]

a Unum opponitur multitudini privative et non contrarie vide a
duplex unum quoddam convertitur cum ente aliud est principium et quod
[illegible] et duplex opponitur multitudini vide b

et id permutationis est id proprium pertinet ad extra pertinet de
quod ex hoc magis est mensura quod extra est quod agentes id est quod
intrans etiam respicit id est agendi respectu extrinsecum
et ideo tertius magis est mensura secundum rationem extrinsecus quam sub
ide agentis et per consequens ideo magis mensuratur quam quod adest
etiam quod quantum ad extra

Opponuntur autem unum et multa. Postquam determinavit de modis de quibus determinat de uno in oppositione ad multa et dicitur in duo partes. Prima pars determinat de uno in oppositione ad multitudinem. Secunda determinat de contrarietate quae est quaedam species multitudinis ibi: Quoniam autem differre contingit. Prima in tres partes. Prima determinat de oppositione unius ad multa. Secunda determinat de modis sive speciebus unius. Tertio de modis sive speciebus multitudinis. Secunda ibi: Est autem unum. Tertia ibi: Quia palam. Prima in duas. Primo ostendit quomodo unum et multa opponuntur. Secundo removet eiusdem dubitationem ibi: Dicitur autem ex contrario. Prima in duas. Primo ponit quod multitudo opponitur. Secundo ostendit quomodo genere oppositionis opponuntur unum, quoniam quattuor modis. Dicit ergo primo quod unum et multa opponuntur secundum multos modos. Sed dicit tamen quod contrarie spectant ad presens dicere quod unum et multa opponuntur sicut divisibile et indivisibile. De ratione enim multitudinis est quod sit divisibile vel divisum. De ratione autem unius est quod sit indivisibile vel non divisum. Quoniam autem contraria nec dicitur de aliquo vel de aliquo potest in istis duobus modis. Unum ut in quantum actu divisa et separata. Secundo modo quod licet non sit actu divisa tamen sit propinqua separationi et divisioni eo modo quo dicimus quod aqua est multa licet partes aquae non sint actu divise eo quod partes illius sunt propinque divisioni et separationi. Propter hoc duo dixit philosophus quod multitudo vel dicitur de illo quod est actu divisum quo ad primum et quod est divisibile quo ad secundum. Aliter possumus exponere philosophum dicendo quod unum potest dici duobus modis. Nam unum id est quod indivisum actu et potentia. Secundo modo aliquid est indivisum actu sed non potentia eo modo quo dicimus quod totum est unum licet non continuum sicut divisum actu tamen divisibile est in potentia et tale unum licet rationem multitudinis in quantum licet rationem divisibilis in potentia et hoc est quod dicit philosophus quod ubicumque multitudo vel divisio est simpliciter vel divisibilitas quod potest dividi id est quod est unum quod opponitur utrique scilicet et divisioni actuali et divisioni potentiali et ita id est unum quod nec est divisum nec est divisibile. Unum est quod aliquando vocat unum quod non est divisum licet sit divisibile sicut dictum est. Consequenter autem ad removendam unum quod ab eo privatur et divisio et divisibilitas eo modo quo dicimus quod privatio est unum.

Deinde cum dicit Quoniam quattuor modis, ostendit secundum quem modum opponuntur unum et multa dicens quod cum oppositiones dicuntur quattuor modis scilicet quod aliqua opponuntur privative et alia contrarie et aliqua relative et aliqua contradictorie. Unum est quod unum et multa opponuntur privative et hoc quod alterum istorum dicitur secundum privationem. Nam divisum est quod alterum istorum indivisibile est autem secundum privationem. Sed opponuntur privative quia ista unum est quod

unum et multa non opponuntur contradictorie nec relative. Non dicit quod secundum contrarietatem est privatio et habitus sed reducit contrarietatem quia reducitur ad privationem et habitum et ideo philosophus dicit quod unum et multa opponuntur privative dicens quod opponuntur contrarie accipiens contrarietatem pro privatione et habitu. Sed divisibilitas ut dicit quod habitus est indivisibilitas autem est privatio divisibilitatis et ideo licet eius multitudo sonat in habitu unum autem sonat in privationem.

Quoniam autem determinat quod unum et multa possunt opponi contrarie. Dicit enim quod non ideo autem quia eius non dicitur est illa quae opponitur contradictorie. Contradictorie opponuntur secundum affirmationem et negationem. Ita tamen quod illa negatio potest reperiri in ente et non ente et hoc quod negatio non est aliqua pars contradictionis non determinat subiectum. Quod negatio et privatio quod dicit unum entis. Si ergo ita esset quod negatio et privatio quod dicitur unum est privatio divisibilitatis posset reperiri in ente et non ente tunc unum et multa possent opponi contradictorie. Sed quod negatio et privatio quod importat unum non reperitur nisi in ente ideo unum et multa non opponuntur contradictorie sed magis privative sicut enim unitas est in dicto entis ita unum est eius indivisum et ita unum determinat subiectum et unum est eius.

Consequenter autem determinat quod unum et multa opponuntur relative et dicit quod sicut quod unum est mensura multitudinis ita tamen est super hoc mensura et mensuratum opponuntur relative ergo unum et multa relative opponuntur.

Ad oppositum est philosophus ad huius quod secundum communiter quod loquentes distinguunt de duplici uno. Unum quod convertitur cum ente et aliud unum quod est in genere quantitatis quod autem est unum principium numeri. Dicitur ergo quod primum unum quod convertitur cum ente opponitur multitudini secundum privationem. Secundum autem unum opponitur relative multitudini et hoc quod unumquodque est principium numeri est mensura ergo numerus sicut tamen est super accidens. Sed sic et ipsi declarant quod est unum quod convertitur cum ente et quid est unum quod est principium numeri unum. Ergo quod convertitur cum ente secundum eorum rationem in omni praedicato quia non esse in quibus praedicato et esse et unum praedicatum esse est quod ab eodem habet esse quod sit esse et quod sit unum ex his de unitate. Unitas non est [illegible] forma lectionis et quod additur esse est et eadem unitas quaedam est realitas indivisa in se et divisa ab omni alio et quod additur unitas unitatis est quod de ratione unitatis est quod sit quaedam in dicto. Ergo esse unitatis et esse est in quantum est principium essendi et unitas est in quantum est quaedam realitas indivisa in se et divisa ab omni alia realitate et quia omnis realitas est indivisa in se et divisa ab omni alia realitate ideo ista unitas quae non est nisi indivisio realitatis in se et divisio ab omni alio sequitur omnem realitatem convertitur cum ente quia non est dare aliquam entitatem nec aliquam realitatem quae non habeat rationem unitatis. Sicut enim dixi de unitate ita potest dici de albedine. Albedo enim et essentia est et unitas est esse quod in quantum est principium essendi album unitas autem quod est quaedam indivisio est quaedam realitas indivisa in se et divisa ab omni alia realitate et sic dico de albedine ita potest dici de realitate in quantum praedicamento et sic id unum et alia unitas sequitur ambitum totius entis et hoc quia sequitur omnem realitatem in quantum praedicamento unitas quae est principium numeri non reperitur nisi in praedicamento quantitatis sed id quod est

addit quantitas continua sicut enim addit super unum sicut principium principium
non unum in genere non est hic sermo sic ad minus per reductionem quia
id unum quod quidem est principium numeri sit tamen in primo quantitas
[illegible] sic videtur quia id unum quod est principium numeri est id unum ex con-
divisione causatur numerus non quia potest dividi nec habeat partem ex parte
tamen quia aliud unum habeat partem ex parte hoc non potest esse nisi id
unum continuum sit tamen quia idem sit unum quod est principium numeri tem-
[illegible] sed tamen differenter dicatur unum et continuum unum non dicitur in quantum
est quid indivisum continuum aut in quantum potest dividi quia ex eius divisione
potest causari numerus ut hic innuitur. Respondeo dicendum quod numerus sicut [illegible]
[illegible] non est nisi illa quae dicuntur [illegible] sed solum illa quae
dicuntur individualiter [illegible] quia [illegible] ad [illegible] hoc est ex divisio-
ne [illegible] non dividitur nisi per divisionem continui et continuum. Ergo numerus
[illegible] semper est ex divisione continui et cum continuum sit quantitas
unum sicut patet ex V° [illegible] numerus causatur ex divisione unius in quantum
non est nisi quantum unitas quae [illegible] est sic ergo unum quod
est principium numeri addit super principium unum [illegible] continuitatis [illegible]
[illegible] quia continuitas [illegible] duplicis unitatis [illegible] quidem unitas
[illegible] quae continuatur cum ente [illegible] unitatis quae est principium numeri
[illegible] continuitas est quaedam [illegible] quia continuitas non est [illegible]
[illegible] est [illegible] et quantitas ad hoc est quantitas [illegible]
[illegible] indivisa in se et divisa ab omni alio [illegible] hoc unitate
[illegible] quia [illegible] est quod continuatur cum ente eadem est
quantitas est principium in [illegible] sicut dicimus quod alia et alia al-
bedo est quae in alia et alia parte continui et una albedo
est quae est in una parte continui et quantum ad hoc ista conti-
nuitas habet rationem unitatis [illegible] continuitas potest cau-
sari ex sua divisione et quantum ad hoc habet rationem unius quod est
in [illegible] quantitas quia non omne unum potest causare numerum sed solum
id unum quod est quantum. hoc ergo est unus modus declarandi differentiam
quae est inter unum quod convertitur cum ente et unum quod est principium numeri
[illegible] tamen et [illegible] dare aliam differentiam quia [illegible]
[illegible] unum quod est principium numeri non est in separatis [illegible]
et [illegible] quod ex quo unum quod est principium numeri id est quod [illegible]
[illegible] sic continuum non est in separatis [illegible] nec unum pos-
[illegible] ergo dare [illegible] modum [illegible] quia [illegible] receptam
[illegible] considerare duplicem unitatem unitatem quae sequitur for-
mam in se et unitatem quae sequitur formalitatem ut recepta est
in albedine [illegible] considerare simplicem unitatem quae sequitur albedinem
in se eo modo quo dicimus quod albedo est una [illegible] unitatem quae
sequitur albedinem ut recepta est in [illegible] eo modo quo dicimus quod albedo
[illegible] una est ex hoc quod albedo [illegible] recepta est in uno [illegible]
unitatis est illa quae sequitur [illegible] est illa quae est principium numeri
[illegible] ponimus [illegible] istam unitatem semper est per [illegible] et
[illegible] receptam semper est [illegible] et quanto [illegible] istum mo-
dum hoc unitas [illegible] causatur ex hoc quod formalitas recepta est
[illegible] sicut in [illegible] supposito sicut in formis
[illegible] quae [illegible] quod in [illegible] possunt
esse multa [illegible] eiusdem speciei quia sicut est [illegible] quod ubi
formalitas [illegible] recepta sit in [illegible] et [illegible] supposito et non in
[illegible] et alio [illegible] quia in separatis [illegible] non est quantitas conti-
[illegible] ergo unitas per se formalitatem in se [illegible] sequitur
formalitatem receptam et formalitatem [illegible] supposita
[illegible] una albedo potest [illegible] duobus modis [illegible] una
unitate esse [illegible] vel una unitate [illegible] si non [illegible]

gatur una albedo id est una esse quia albedo est una esse sic est v-
na unitate essentiali si autem intelligatur una ex uno modo recipiendi
sic est una unitate [illegible] quod sic forte [illegible] quod recipitur
in [illegible] ita [illegible] quod sit una ista unitate [illegible]
[illegible] unum et [illegible] quod unum [illegible] multitudi-
[illegible] autem unum [illegible] multitudini et [illegible]
[illegible] sic [illegible] Quereretur hic utrum sit unum
quod convertitur cum ente in predicamento quod unum quod est principium numeri hoc totum in
fine unde an quod est de consequentibus non quod est quod forte
non in aliquo [illegible] quod unum quod est consequens habet totum
[illegible] hoc [illegible] dicatur quod non. Ad causam Respondeo dicendum est
quod unum quod est de consequentibus et unum quod est principium numeri
potest dari duplex differentia [illegible] quod [illegible] unum addit super
[illegible] determinatum modum [illegible] quod [illegible] unum
addit super [illegible] determinatum modum [illegible] addit
determinatum modum [illegible] una albedinem [illegible]
[illegible] albedinem [illegible] aliud est [illegible] unum quod est
de consequentibus et quod sequitur formalitatem et aliud [illegible] unum quod sequitur
receptionem formalitatis si non intelligatur quod albedo est una
per unitatem tunc non [illegible] quod est una esse si autem
intelligatur quod est una [illegible] unitate tunc intelligitur quod
[illegible] albedo est una formalitas [illegible] quod habet se uno modo re-
cipiendi et sic sicut forma recepta addit super se ipsam
[illegible] formalitas tamen est [illegible] unum addit super [illegible] et [illegible] modum
[illegible] addit super [illegible] modum [illegible] quod [illegible]
unum addit super [illegible] determinatum modum [illegible] non dicitur
est quod principium unum est unum a quo numerus [illegible] vel mul-
titudo hoc tamen non principiat [illegible] una esse [illegible] esse
[illegible] esse dicto unum quod [illegible] multitudinem hoc tamen
non [illegible] principiat quod [illegible] multitudinem [illegible] ex u-
no [illegible] quod illa unitas dicatur in illa [illegible] multitu-
[illegible] non est [illegible] esse [illegible] possit dividi [illegible]
nisi forte dicatur quod esse [illegible] est una esse quae dicitur
in [illegible] hoc tamen [illegible] non habet esse [illegible] unum [illegible]
[illegible] unum est ex hoc quod formalitas [illegible] una est
in se et tamen [illegible] multos modos potest recipi in multis [illegible]
sic dicit [illegible] quod numerus causatur ex divisione continui in dicto
ergo hoc quod numerus causatur ex divisione formalitatis et ideo
[illegible] illa habet [illegible] quae [illegible] una formalitate sic ergo
[illegible] unum [illegible] habet totum [illegible] habet totum
in divisionis quod [illegible] unum est ex hoc quod esse est indivisum [illegible]
unum est ex hoc quod modus [illegible] est indivisus considerabi-
[illegible] quod albedo in [illegible] est [illegible] esse in divisa in se et di-
visa ab omni alia et [illegible] ad hoc habet [illegible] unitatem et ea-
dem albedo habet [illegible] modum in [illegible] indivisum in se et di-
visum ab omni alio et [illegible] ad hoc habet [illegible] unitatem [illegible]
quod [illegible] unum et [illegible] [illegible] multi-
tudini hoc [illegible] unum et [illegible] habeant totum [illegible]
[illegible] tamen est tamen magis [illegible] quod est [illegible]
[illegible] et quod [illegible] in [illegible]
quod [illegible] unum non principiat numerum [illegible] est nec [illegible]
numerus est quod causatur ex divisione talis unius [illegible]
[illegible] eo modo quo dicimus unam esse tamen non [illegible]
numerum quia numerus ab eo non causatur [illegible] unum duobus modis
[illegible] uno modo [illegible] quae est una [illegible]

pr̃o vnũ ẽ ꝑ multa

unitate sic dr̃ius i m̃a albedo ꝑo mõ mutat nũ q̃ cau
tur ex dione formalitis q̃ nõ pt̃ facere pl̃ra vnũ q̃ꝛ n̄
diuisis solũ facitates ꝑpe nõ ẽ nũs. Deinde cũ dicit
dr̃ aũt ex ꝯrio / hic incipit tractare q̃dm ad cuius eui
dentia nõnd ẽ q̃ ad possꝫ hic arguere q̃ ph̃m ꝙ dr̃e dcm̃ est
q̃ vnũ hꝫ rõm indiuisi et multitudo hꝫ rõm i diuisi oꝫ q̃ he
et rõm priuõis ꝙ multitudo hꝫ rõm habitus cũ g° priuo sit
posterior h̃itu sc̃ q̃ vnũ sit posterius multitudine q̃ tñ dr̃ ipse
q̃ vnũ prius multitudis hꝫ rõm prioris. Ad h̃ dicit ꝑ3 ꝑlis
notius q̃ aliq̃ alia sunt priora quo ad nãm q̃ tñ sunt posteriora
quo ad nos hoc compositis sunt posteriora simplicibus et tñ quo ad
notitiam nr̃am sunt priora ꝙ sic vnũ quo ad nãm prius
ẽ multitudine sꝫ tñ quo ad notitiam nr̃am posterius est
et q̃ i p° nõis sunt notius ideo vnũ q̃ ẽ minus notum nõi
natur p° ꝑ modum negationis et multitudine ꝑ modum af
firmationis ꝙ q̃ sic i(n)telligimus ideo diffinimus notifi
camus id vnũ ꝑ notificationem multitudinis nõ q̃ multitudo
sit prior in se sꝫ sol' q̃ꝛ ẽ prior quo ad nos h̃ns visis
pꝫ l(itter)a ph̃i q̃ dicit q̃ ipsum vnũ notificatur ꝑ ꝯrium sui
et indiuisibile ꝑ diuisibilem h° id ẽ q̃ multitudo ẽ mag(is)
sensibilis q̃ vnũ et ꝑ ꝯns mag(is) nõ nobis q̃ꝛ oĩs sci
entia certa hꝫ a sensu et q̃ multitudo mag(is) nõ est
id ẽ prior ipso vno nõ ꝑ n(atur)ã sꝫ q° ad sensum et q̃ tñ
ad notitiam que oritur a sensu. Queret aliquis ad
veritatẽ id vnum ꝯsistat i priuõne an id multitudis
et hoc q̃dm duo sunt declaranda. p° n(ecessario) declarabit q̃ ee
vnum i unitate ꝯsistit. ꝑo declarabit q̃ licꝫ vnũ
sonet i priuõm tñ ꝑ vnitatẽ mag(is) hꝫ rõm positiui
q̃ multitudo ex quo patebit q̃ tñ ph̃i qui ponit
q̃ vnũ quo ad nãm prius ẽ multitudine / primũ pꝫ na
ẽe cuiuslibet rei uel simplex uel ꝯpoĩ ẽ. si simplex est
statim apparet q̃ suũ ee i vnitate ẽ q̃ simplicitas
ẽ q̃dam vnitas. si aũt ee ẽ ꝯpoita tũc ee ẽ ẽ
ex vnione partium q̃ꝛ licꝫ pl̃a sint diuisa rei nõ hꝫ ee
sic g° et ee rei simplicis et ee rei ꝯposite i vnitate
ẽ et id vnitas ẽ i oĩ ente et h̃ ẽ q̃ dicit boe° q̃ oẽ
q̃ ẽ ideo ẽ q̃ vnũ ẽ nũ° ẽ. q. d. ee vniuscuiusq(ue) in
unitate ꝯsistit sic pꝫ p(ri)m(u)m declarandum. ex q° pꝫ s(ecundu)m. si
n(atur)a ee cuiuslibet rei ẽ ex h̃ q̃ ẽ vnũ ee et nõ ee eius est
ex h̃ q̃ ꝑtes eius diuisa sunt et nõ vnita mutũ ẽ q̃ vnũ
respiciẽ ee rei ꝙ ẽ indiuisibile ipsum ee respiciẽ diuisibile
aũt respicit nõ ee rei ex quo sc̃ q̃ indiuisibile di
cit positiũ ꝑ rem diuisibile aũt priuationem. sꝫ tñ q̃
vnũ ẽ ꝑpositiuũ nobis q̃ multitudo ꝙ indiuisibile q̃ diui
sibile ideo ipsum nõiamus ꝑ negationem et priuationem ut
diuisibile q̃ i respectu mag(is) ꝑ rem dicit rem positiuam
q̃ patet sꝫ cum q̃ ꝯtraria sint mag(is) nõ nobis q̃ i corp(or)ib(us)
[illegible] id nõiamus illa ꝑ nr̃m positiuum illa aũt ꝑ negationem

Est autem vnius quidem. postquam phs tracta
uit de vno in habitudine ad multitudinem
hic determinat de modis vnius et diuidit i. d. p.
q̃ ꝑo ponit modos vnius ꝑo determinat de eis ꝑ a i. dicit
ꝑo m(od)os dicit g° p° q̃ sic tñ ẽ i quo i diuisione ꝯtrarioꝝ
modi vnius sunt idem simile et equale et h̃ q̃ ꝑpter
tunc ẽ unitas i sb̃a similitudo aũt ẽ unitas i q(ua)litate

equalitas aũt ẽ vnitas i q(uan)titate modi aũt pluralitatis
multitudinis sunt diuersum dissimile et inequale q̃ diuersitas ẽ multitudo
i sb̃a dissimilitudo aũt ẽ multitudo i q(ua)litate inequalitas aũt est
multitudo i q(uan)titate. Deinde cũ dicit dico uero eadem. de
terminat de duob(us) modis vnius et diuidit i d. p. q̃ ꝑo
determinat de eodem ꝑo determinat de simili. 2a ibi. similia uero si n̄
sint p°. m. 3. p. ꝑ tres modos eiusdem. 2a ibi h̃ aũt
si rõne. 3a i. amplius aũt. ad euidentiam primi modi nõnd
ẽ q̃ q̃cũq(ue) sic se h̃nt ad i(n)uicem q̃ vnũ nõ ponit i nu(mer)o
cũ ad illa possunt dici vnũ. sic aũt se h̃nt ad i(n)uicem sbm
et accidens q̃ ẽ i illo sb̃o / sor. n. ꝙ albũ si sor sit albus
nõ ponunt i nu(mer)o et ideo dicunt id(em) h̃ ẽ g° q̃ dicit ph̃s
q̃ idem dr̃ multis modis tñ inter alios modos eiusdem
aũt dicunt idẽ ꝑ nu(mer)um q̃ꝛ nõ ponunt i nu(mer)o sicut sbm et accidens
aliud. n. ipsum sbm et q̃ ẽ sibi accidens vnum cuiuslibet sic
cũ dicimus albũ et aliud dicimus ipsum vnũ et idem
de sb̃o et accidente q̃ꝛ idem ipsum ẽ relin(quere) p(re)ceptum.
Deinde cũ dicit. h̃ aũt si rõne. ponit ꝑ modum eiusdem
ad cuius euidentiam nõnd ẽ q̃ aliqñ aliq̃ dicuntur eadem q̃ sunt
vnum i supposito lꝫ sint diuersa i rõne sic dicitur ẽ in
modo precedenti q̃ sor et albus sunt eadem sunt. n. vnũ sup
positaliter. diuersa cũ sint i rõne. ꝑo mõ aliq̃ dicuntur
eadem q̃ sunt vnum ꝙ i supposito et i rõne eo modo
q° dicimus q̃ sor ẽ idẽ sibi ipsi sor. n. a se ipso nõ hꝫ
diuersitatem suppositalem nec hꝫ diuersitatem ꝑ rõnem ꝙ
ẽ ꝑ(ri)us modus eiusdem de q° dicit hic / 3° mõ aliq̃ dicuntur
eadem q̃ h̃nt diuersitatem suppositalem lꝫ habeant vni
tatem in rõne eo mõ q° dicimus q̃ sor et plato lꝫ sint
diuersa supposita tñ sunt eadem i rõne humanitatis h̃is
visis pꝫ l(itter)a. dicit. n. q̃ h̃ dicitur idem ꝑo mõ si sint v
num et rõne supposito et in rõne ꝙ ẽ sicut vnum i rõe et
illo mõ dicimus q̃ tu es idẽ tibi et ꝑpter vnitatem m(ateri)e
et ꝑpter vnitatem rõnis. i(n) mõ aũt precedenti lꝫ sit v
nitas m(ateri)e et suppositi tñ sunt diuersitas rõnis. De
inde cũ dicit. amplius si rõ ponit 3m modum eiusdem
et ẽ talis modus q̃ aliq̃ sunt vnum i rõne lꝫ sit diu
sa supposita ꝙ h̃ ẽ q̃ dicit q̃ 3° mõ aliq̃ dicuntur eadem si
rõ sb̃alis eorum fuit vna lꝫ supposita sint diuersa po(tes)t
aũt ex(empl)um in q(ua)dr(atis)ꝫ ꝑ rõm eorum qui ponebant q(uantitat)es
ee sb̃as rerum / vñ dicit q̃ lineę recte et equales eedem
sunt. q̃ꝛ lꝫ differant supposito tñ ꝯueniunt i vna rõne ꝑ
rectitudinis uel equalitatis sil'r. plana tetragona i. sic
h̃ntes q(ua)tuor angulos si sint equa et p(ro)l(o)gonia
i. equilatera angulorum sunt eadem. q̃ꝛ lꝫ sint plura entia i sup
posito tñ ꝯueniunt i vna rõne q̃ tamen nõ ẽ q(uo)d
eius. dicit q̃ vnitas i talibus nõ oꝫ aliud recipimus
sꝫ mag(is) equalitas illa. n. id vnitas i qua ꝯueniebant
plures lineę recte equales et plana tetragona equila
tera vnitas q(uan)titatis q̃ quidem vnitas facit equalitatem.
Deinde cũ dicit. similia uero ponit modos similes et di(uidit)
i 3es partes ꝑ 3es modos quos ponit. 2a ibi. alia
si eadem. 3a ibi alia si sit eadem passio ꝙ ibi
alia si plura. ad euidentiam p(ri)mi modi nõnd ẽ q̃ vnitas
i q(ua)litate facit scẽm, vnitas aũt i q(ua)litate facit
sile. vñ sꝫ a sꝫ sunt vnum i q(ua)litate talia aũt sic

possibile est quod sortes et plato conveniant in humanitate et albedine magis debent dici eadem quam similia et hoc quia unitas substantie dignior est et ideo magis denominat. Illa igitur proprie dicuntur similia que conveniunt in unitate accidentali sed non conveniunt in unitate substantiali et hoc est quod dicit quod aliqua dicuntur similia si non sint simpliciter eadem idest quod non conveniant in unitate substantiali nec sint idem secundum substantiam sed sint eadem secundum speciem accidentalem prout accipitur in mathematicis dicimus quod maius tetragonum et minus similia sunt licet non sint equalia et recte linee inequales similes sunt licet non sint equales possunt enim dissimiles sed non eedem. Notandum est quod si inspiciamus secundum modum eundem et primum modum similis recipiemus quod simpliciter est quod ubi est similitudo et equalitas ibi potest [illegible] et ideo non dixit quod similes linee et equales eedem sunt. Vel aliter quia similitudo sine equalitate non potest dici esse [illegible] tertio modo dixit linee quod plures linee recte inequales similes sunt tamen non possunt dici eedem ex hoc enim forte [illegible] nobis intelligere plus quod [illegible] titas est perfecta unitas ita quod illa que habent perfectam unitatem tam in qualitate quam in quantitate possunt dici eadem quia habent perfectam unitatem sicut illa que conveniunt in qualitate tantum et non in quantitate non possunt dici eadem. [illegible] hoc [illegible] non pro unitate substantie sed pro unitate qualitatis et quantitatis in quo philosophus in isto modo ad [illegible] intelligere in modo similis et ad [illegible] quod primus similis est quod aliqua sunt unum in qualitate et quantitate aliqua non quod conveniunt tamen in qualitate. Deinde cum dicit alia si eandem speciem ponit secundum modum similis. Ad cuius evidentiam notandum est quod similitudo est participatio unius qualitatis. Una autem qualitas duobus modis potest participari. aliter enim quod qualitas que suscipit magis et minus participatur secundum magis et minus et iste modus participandi facit secundum modum similis. aliter autem quod qualitas que suscipit magis et minus participatur magis et minus et diversitatis modus participandi unam qualitatem facit tertium modum similis hunc vult sibi per litteram dicit enim quod aliqua dicuntur similia que habent eandem speciem qualitatis que quidem qualitas suscipit magis et minus tamen non participatur ab illis secundum magis et minus sed in eodem gradu. Deinde cum dicit alia si sint etc. ponit tertium modum similis dicens quod aliqua dicuntur similia que habent eandem qualitatem que quidem qualitas suscipit magis et minus et eam participant secundum magis et minus et isto modo dicuntur quod magis album et minus album similia sint quia participant eandem speciem qualitatis licet participant eam in diverso gradu. Convenienter aliquis [illegible] magis et minus possit dici quod aliqua sint dissimilia [illegible] sic quod dissimilitudo est quedam diversitas in qualitate secundum magis et minus dicitur quia tamen diversitate in qualitate que secundum magis et minus aliqua possunt dici dissimilia. Ad oppositum est philosophus qui ponit quod secundum magis et minus dicuntur dissimilia et magis similia.

Ad hoc quidam dicunt quod magis et minus in qualitate faciunt non dissimilitudinem. Ad cuius evidentiam notandum est quod licet magis et minus reperiantur in qualitate tamen sunt modi quantitatis [illegible] qualitas dicitur habere magis et minus in quantum [illegible] bitur [illegible] quia dicitur quantitas est quantitas molis et quantitas virtutis et ideo quantitas habet suas passiones. passiones enim quantitatis molis sunt magis et minus passiones autem quantitatis virtualis sunt magis et minus eo modo quo dicitur quod albedo est magis et minus intensa sicut albedo vel intensa albedo et in quantum qualitas non habet magis et minus sed in quantum induit rationem quantitatis virtualis sicut igitur est quod magis et minus sint magis passiones quantitatis quam qualitatis et ideo cum unitas in quantitate faciat equalitatem et diversitas faciat inequalitatem et magis et minus dicuntur secundum diversitatem in quantitate virtualis proprie magis et minus magis dicuntur habere inequalitatem quam dissimilitudinem dicimus igitur quod aliqua sunt que sunt similia et equalia sicut illa que participant unam qualitatem in uno gradu. alia sunt que sunt similia et tamen habent inequalitatem sicut illa que participant unam qualitatem in diverso gradu et secundum magis et minus. Ad argumentum dicendum est quod magis et minus non dicunt diversitatem in qualitate sed magis in quantitate qualitatis. Deinde cum dicit alia si plura ponit quartum modum similium dicens quod aliqua dicuntur similia non considerata unius qualitatis [illegible] sed multarum. dicuntur enim similia que in pluribus conveniunt [illegible] et hoc quod [illegible] in pluribus hoc potest esse duobus modis vel simpliciter vel quantum ad ea que [illegible] et tertio modo dicimus quod stagnum est simile argento quia in multis conveniunt et ignis auro et rufum rubicundo. Deinde cum dicit quare palam ponit modos multitudinis sicut enim idem simile et equale sunt modi unius et diversum dissimile et inequale sunt modi multitudinis dicuntur [illegible] hoc [illegible] patet quod primo ponit modos diversi secundo ostendit in quo dicitur diversum et diversitas ubi dicit et diversitas [illegible] quod primo ponit modos diversi secundo concludit quantum [illegible] diversi ibi diversum quid [illegible] in prima parte ponit tres modos diversi. secundum ibi hoc et si idem [illegible] tertium ibi [illegible] ponit igitur primum modum dicens quod in modo est quod si idem et simile dicuntur multis modis quod et diversum et dissimile dicuntur multis modis. uno enim modo omne idem [illegible] diversum quod non est idem omne [illegible] ad aliud eius comparatum vel est idem vel est diversum. Deinde cum dicit hoc et etc. ponit secundum modum diversi. Ad cuius evidentiam notandum est quod duo individua eiusdem speciei diversa sunt in materia sed conveniunt in ratione speciei. quare forma sit alia et alia in hoc et alio individuo hoc est quod in hoc et hoc reciprocatur et ita propter materiam et recipientes est diversitas in individuis et hoc est quod dicit quod aliqua dicuntur diversa quorum diversitas materie quod licet conveniant in una ratione speciei tamen differunt in materia et in forma quod diversa est propter materiam et hic modus diversitatis dicitur quantum et diversus est [illegible] cum quo convenit quantum ad rationem speciei. Deinde cum dicit tertium autem etc. ponit tertium modum diversi. Ad cuius evidentiam notandum est quod diversum et idem opposita sunt et ideo modis dicuntur unum oppositorum dicitur et reliquum. Deinde autem sunt [illegible] qui ponebantur modi eiusdem quod idem uno modo erat in quantitate mathematicis quantum in [illegible] erat similitudo et equalitas alle [illegible] dicebantur eedem sicut dicimus quod linee recte et equales sunt eedem per oppositum est tertius modus diversi est in quantitatibus mathematicis sicut possumus dicere quod linee recte et inequales diverse sunt. ita quod sicut prius equalitas erat quedam ydemptitas ita hic inequalitas est quedam diversitas et hoc est quod dicit littera quod tertius modus diversi ponitur in mathematicis. Deinde cum dicit differens quidem igitur [illegible] concludit quedam [illegible] diversi ad cuius evidentiam notandum est quod hoc est [illegible] [illegible] opposita et possunt reperiri tam in entibus quam in non entibus. sicut enim currere et non currere opponuntur contradictorie

oz q no cu[m] e posse infinitari de ente et no ente no
sic est de aliis gnibz opposit[is] [con]trarie .n. opposita no infi
citant[ur] n[isi] de ente . sil[ite]r privatie opposita et relatie si
g[o] idem et divisu[m] opponerent[ur] [con]tradictorie possent infinitari
de ente et no ente sz q[uia] ita no e ideo no infinitant[ur]
n[isi] de ente opposita .n. q[ue] e int[er] idem et divisu[m] sc[ilicet] op
positio q[ue] e int[er] unu[m] et multa . si g[o] unu[m] et multa no
infinitant[ur] n[isi] de ente tm ita idem et divisu[m] no infi
nitant[ur] n[isi] de ente . h[uius] v[er]o visis p[ate]z l[itte]ra que dic[it] q[uod] omne
ens [com]paratu[m] ad aliud ens vel e idem cu[m] eo vel divisu[m]
ab eo idem .n. et divisu[m] no opponunt[ur] [con]tradictorie si .n. op
ponunt[ur] [con]tradictorie utrumq[ue] eoz posset infinitari de no ente
q[uod] tm falsu[m] e q[uia] no ens n[on] e idem neq[ue] divisu[m] no op
ponant[ur] [con]tradictorie tu[m] id et no id bn opponunt[ur] [con]tradictorie
et ideo tale pt infinitari de no ente idem at[em] et div
isu[m] solu[m] infinitant[ur] de entibz omne .n. ens q[uod] [com]parat[ur]
alteri enti no e unu[m] illi tm pt ee unu[m] vocatur
divisu[m] . idem e aut[em] q[uod] pt esse unu[m] q[uia] divisitas in
clud[it] et actu[m] et aptitudine sic g[o] idem et di
visum opponunt[ur] tm [contra]rie entia . Deinde cu[m] dicit
differentia et divisitas . ondit in quo differat differentia et di
visitas et dividit[ur] in .2. partes . q[uia] p[ri]mo facit q[uod] dixit e
s[ecund]o p[ro]bat q[uod]dam q[uod] dixit ibi . q[ue]r[it] h[ic] bn . ad e
vidensia[m] p[ri]mi nota[n]d[um] est q[uod] aliq[ua] d[iffer]unt per to[ta]
sui et isto modo d[iffer]u[n]t q[ue] p[ri]ma d[iffer]unt . si .n. p[ri]me
ta no differrent p[er] totu[m] sui oporteret q[uod] p[ri]ma [con]ue
nirent et p[ri]ma differrent si a[utem] p[ri]ma p[er] aliq[ui]d sui
[con]venirent et p[er] aliq[ui]d sui differrent oporteret q[uod] p[ri]ma [con]ve
nirent i aliq[uo] co[mmun]i [con]ceptu et sic p[ri]ma no esset
de ee p[ri]mi [con]ceptus sz esset de ee [con]cept[us] absolute
resoluta ad unu[m] p[ri]mu[m] tu[m] g[o] h[oc] sit ipossibile oz q[uod]
differant p[er] totu[m] sui isto [autem] modo d[ivers]a d[iffer]u[n]t d[iffer]e[nti]e
d[iffer]unt entes idem g[ener]is p[er] totu[m] sui d[iffer]unt . si .n. d[iffer]e[nti]e d[iffer]e[nti]e
p[er] aliq[ui]d sui differant et p[er] aliq[ui]d sui [con]venirent oporteret
q[uod] q[ua]libz d[iffe]r[enti]a sp[eci]es esset oz et q[uod] eis abire i infinitu[m]
i d[iffer]e[nti]is p[ri]mu[m] p[ate]z . si .n. d[iffer]e[nti]e d[iffer]e[nti]e [con]ven[ire]nt i aliq[uo] [con]ceptu
ille [con]ceptus no pt ee [con]ceptus sp[eci]ei q[uia] [con]cept[us]
unius sp[eci]ei no pt ee co[mmun]is duabz d[iffer]e[nti]is oz g[o] q[uod] sit
[con]cept[us] g[ener]is si g[o] d[iffer]e[nti]e [con]venit p[er] aliquid sui i aliquo co[mmun]i
[con]ceptu oz q[uod] ille co[mmun]is [con]cept[us] sit de ee illaz d[iffer]e[nti]a
ru[m] d[iffer]e[nti]az et sic [con]ceptus g[ener]is e de ee d[iffer]e[nti]e q[uod] n[on]
e possibile q[uia] d[iffer]e[nti]a constituitur sp[eci]es . s[ecundu]m p[ate]t q[uod] sit abire
i infinitu[m] i d[iffer]e[nti]is p[ate]z si .n. d[iffer]e[nti]e p[er] aliq[ui]d sui [con]venit
et p[er] aliq[ui]d d[iffer]unt q[ue]ro de illo p[er] q[uod] d[iffer]unt . tu[m] .n. id est
d[iffer]e[nti]a [con]tinget q[uod] d[iffer]e[nti]a h[abe]t d[iffer]e[nti]am de illa g[o] d[iffer]e[nti]a q[ue]
h[abe]t a d[iffer]e[nti]a q[ue]ro iteru[m] p[er] aliq[ui]d sui [con]venit et p[er] aliquid
sui d[iffer]at an p[er] totu[m] sui differat . si ista d[iffer]e[nti]a p[er]
totu[m] sui differat g[o] no o[mn]is differentia ab al[ia] d[iffer]e[nti]a
differt p[er] aliquid sui et sic ponit q[uod] h[ec] s[ecund]a d[iffer]e[nti]a
p[er] totu[m] sui differt a sua [con]d[iffer]e[nti]a ita pt p[ri]ma i p[ri]ma
ita q[uod] p[ri]ma d[iffer]e[nti]a p[er] totu[m] sui d[iffer]t ab alia d[iffer]e[nti]a et p[er] ad
sui [con]venit cu[m] illa tunc d[iffer]e[nti]a s[ecund]a h[abe]bit d[iffer]e[nti]am et eode[m]
mo[do] 3[am] d[iffer]e[nti]am et sic d[iffer]e[nti]e erunt d[iffer]e[nti]e i infinitu[m] q[uod] debeat
p[ro]cess[us] q[uia] h[ic] positio e tale istitate in d[iffer]e[nti]is . sic g[o] p[ate]z
q[uod] a l[itte]ra que p[er] [se] d[iffer]unt sic totu[m] e exp[ositu]m i d[iffer]e[nti]is

a i p[ri]mitas a q[ua] s[un]t q[uod] p[er] ad sui d[iffer]unt i aliq[uo] [con]veniunt
sic illa q[ue] [con]venit i g[ener]e et differt sp[eci]e s[ed] q[ue] p[er] tot[u]m sui dif
ferunt ab aliis . vocant[ur] d[ivers]a q[ue] a[utem] p[er] ad sui [con]venit et p[er] ad
d[iffer]unt vocant[ur] d[iffer]e[nti]a . h[is] v[er]o visis p[ate]z l[itte]ra dic[it] .n. ph[ilosoph]us
q[uod] d[iffer]e[nti]a et d[ivers]a ad se . d[ivers]um .n. no e nec[essari]o d[ivers]u[m]
sui ab illo a q[uo] e diversu[m] aliquo .i. p[er] aliquid sui s[ed] pt
ee diversu[m] p[er] totu[m] sui omne .n. ens [com]paratu[m] alteri enti vel
id vel divisu[m] e h[oc] a[utem] alteri e p[er] totu[m] sui . aliud a[utem] p[er] ad
sui differens aut[em] ab illo a quo e differens no e dif
ferens p[er] totu[m] sui s[ed] aliquo .i. p[er] aliq[ui]d sui et ideo nec[ess]e
e q[uod] illa q[uod] d[iffer]unt sint idem i aliquo i quo d[iffer]unt q[uod] g[ener]e
diversa s[un]t . h[ic] a[utem] in q[uo] [con]venit d[iffer]e[nti]a . et i q[uo] d[iffer]unt diversa
g[ener]e vel sp[eci]es e q[uia] omne d[iffer]ens .i. divisu[m] ita q[uod] accipiat[ur]
differens pro diversa e divisu[m] [con]cluit s[ed] s[ecundu]m g[ener]e quando
s[un]t diversa quoz no e co[mmun]is m[ateri]a et mu[tua] q[ue] no pt ee
s[un]t diversa quoz no e co[mmun]is m[ateri]a ... i divisio p[ri]me t[ermin]e
g[ener]ationis mutua talia a[utem] s[un]t q[ue] s[un]t i divisio p[ri]me t[ermin]e
diversa a[utem] s[ecundu]m sp[eci]em illa s[un]t quoz e id g[enu]s tu[m] q[uo]d quid g[ener]e
[con]sistit illa q[ue] d[iffer]unt s[ecundu]m sp[eci]em et s[ecundu]m r[ati]o[n]em de mo[do] quoz
s[un]t [con]traria q[uia] [con]trarietas e quedam d[iffer]e[nti]a s[ecundu]m sp[eci]em . [S]ecundo
e q[uod] debem[us] s[ecundu]m mo[dum] p[ro]cedi de g[ener]e logico sic de g[ener]e
id q[uod] e in illa .n. vocant[ur] diversa i g[ener]e nec q[ue] no p[ossu]nt
resolui ad unam m[ateri]a[m] eo mo[do] quo d[iffer]unt q[uia] celu[m]
et el[emen]ta s[un]t diversa i g[ener]e n[on] q[uia] no p[ossu]nt resolui ad
unam m[ateri]a[m] . s[ed] s[ecundu]m illa s[un]t diversa i g[ener]e logico q[ue] non
possunt resolui ad unu[m] [con]ceptu[m] [com]mune q[ua]lia s[un]t illa q[ue]
s[un]t in d[iffer]e[nti]is p[re]dicat[ionis] et h[oc] e q[uod] dic[it] ph[ilosoph]us i l[itte]ra q[uod]
p[ri]ma a[utem] diversa g[ener]e quoz e diversa m[ateri]a sic illa que s[un]t
i[n] diversis cathegoriis accipit .n. m[ateri]a[m] p[ro] q[ua]cumq[ue] i for
bili p[er] ad sui sit ad s[ecundu]m r[ati]o[n]em sui s[ecundu]m co[mmun]i . m[ateri]a a[utem] q[uod] ego
voco hic g[enu]s nec i forbili e p[er] ad q[uod] e ad a[liqu]a m[ateri]a s[ecundu]m re[m]
g[enu]s a[utem] logicu[m] p[er] d[iffer]e[nti]am q[ue] e ad s[ecundu]m co[mmun]i q[uia] g[o] dicat
q[uod] n[on] p[ossu]nt resolui ad aliq[uo]d p[ri]mu[m] p[ri]n[cipium] q[uod] q[uo]d p[ri]mu[m]
m[ateri]ale e q[uia] pt infor[ma]ri p[er] d[iffer]e[nti]as illa d[iffer]unt g[ener]e q[uia] o[mn]i
a[lia] [con]venit in g[ener]e p[ossu]nt resolui ad unu[m] [con]ceptu[m] q[ui] te
net loc[um] m[ateri]e . Deinde cu[m] dic[it] q[uia] a[utem] h[ic] bn supponim[us]
manifestat q[uod]dam q[uod] dixit . dixit .n. q[uod] d[iffer]e[nti]a s[un]t illa
q[ue] i aliquo [con]venit h[ic] mult[um] manifestare ad cu[ius] evide[nti]am no[tandum]
e q[uod] s[ecundu]m s[ente]ntiam ph[ilosoph]i . omne d[iffer]ens divisu[m] e no aut[em]
omne divisu[m] e d[iffer]ens . divisa .n. i[n] toto q[uod] d[iffer]unt s[ecundu]m
d[iffer]ant per to[ta]m sui s[ed] p[er] ad sui . ideo diversa alia
s[un]t diversa g[ener]e alia no d[iffer]e[nti]a q[uia] illa vocant[ur] q[ue] s[un]t
diversa sp[eci]e et [con]venit g[ener]e n[on] s[ecundu]m que d[iffer]unt m[ateri]a . sp[eci]e [con]
venit et sic divisitas e int[er] d[iffer]e[nti]a g[ener]e vel d[iffer]e[nti]a sp[eci]e
vel d[iffer]e[nti]a nullo d[iffer]e[nti]a q[uia] e q[ua]da[m] divisitas i[n] g[o] vel m[ateri]a
sp[eci]em quo viso p[ate]z bn q[uod] d[icitu]r q[uod] m[anifest]at[ur] est ex q[uo] d[icitu]r
co[mmun]e q[uia] id q[uod] supposuim[us] unu[m] e .s. q[uia] d[iffer]u[n]t est
q[uo]dam divisitas et no o[mn]is o[mn]ia .n. u[n]a differe no
solu[m] .i. a q[uo] s[un]t diversa entia p[ro]p[ter] h[oc] s[ecundu]m ... a s[un]t di
versa g[ener]e a[utem] s[un]t q[ue] s[un]t divisa in[ter] unu[m] g[enu]s vel i[n] una
sp[eci]em . et ista que s[un]t diversa i[n] unu[m] g[enu]s i[n] ista
una sp[eci]em d[iffer]e[nti]a d[icu]nt[ur] q[uia] a[utem] s[un]t ead[em] g[ener]e vel q[uod] non
tam e i q[ua]nto h[ic] . Quereret aliquis iter[um] .n. p[ri]ma
vel d[iffer]e[nti]e possit i q[uo] differre et i aliquo [con]venire . d[icen]d[um] est
q[uod] s[ecundu]m s[ente]ntiam aut[em] . ad e co[mmun]e ad aliq[ua] d[ivers]o[rum] modo
aliu[m] .n. id q[uod] e [con]e a q[uo] e co[mmun]e vel s[ecundu]m [con]venientiam alia

[illegible] non eo autem secundum convenientiam [illegible] et est in sua convenientia [illegible] illorum [illegible] quod non est de intellectu [illegible] de convenientia [illegible] huius dico quod predicatum ens est idem secundum quantitatem non secundum convenientiam [illegible] genus est idem secundum quantitatem non secundum convenientiam [illegible] quod principium sit idem secundum quantitatem non secundum convenientiam [illegible] ab esse in potentia [illegible] predicamentorum. Ad hoc [illegible] quod aliquid sit in principio non requiritur quod sit plurima [illegible] in principio [illegible] debet esse in predicato [illegible] de intellectu [illegible] quae est in principio oportet quod omne quod est in principio [illegible] non potest separari ab eo quod est de intellectu et convenientia eius. Sic ergo ens non est de convenientia [illegible] quae est in principio [illegible] est idem secundum quantitatem [illegible] quod est in principio [illegible] non est ipsum [illegible] quod omne quod est in principio [illegible] non est [illegible] ergo [illegible] ens est idem et [illegible] non [illegible] principium [illegible] quod ens est idem [illegible] secundum quantitatem non secundum convenientiam [illegible] genus est idem secundum quantitatem [illegible] non potest [illegible] quod differentia est composita ex genere [illegible] non sit idem secundum convenientiam [illegible] est idem secundum quantitatem [illegible] potentia [illegible] differentia [illegible] est [illegible] quae est inter potentiam et actum [illegible] actus ergo est [illegible] potentia [illegible] sic differentia ergo est [illegible] non sit de convenientia [illegible] solum de quantitate.

Quoniam autem differre [illegible] de uno in se et de uno in corpore ad multitudinem et quod contrarietas [illegible] multitudo [illegible] determinat de contrarietate [illegible] quod contrarietas est quaedam differentia [illegible] differunt specie [illegible] primo in [illegible] determinat de contrariis [illegible] de [illegible] ibi [illegible] determinat de contrariis [illegible] quasdam [illegible] et hoc ibi [illegible] contrarietatis [illegible] oppositis [illegible] ibi [illegible] contrarietatis [illegible] differentiae [illegible] omnes [illegible] differentiae [illegible] ibi [illegible] contrarietatis [illegible] ibi [illegible] entibus [illegible] quod contrarietas est maxima differentia [illegible] perfecta [illegible] ita quod contrarietas est maxima differentia et perfecta [illegible] ibi. Ait [illegible] maximum [illegible] quod contrarietas est maxima differentia [illegible] maius est [illegible] magis et minus est [illegible] magis [illegible] contrarietas [illegible] contrarietas [illegible] magis et minus [illegible]

[illegible] contrarietas [illegible] magis [illegible] differentia [illegible] et maius [illegible] non [illegible] magis [illegible] contrarietas [illegible] magis et minus [illegible] differentia [illegible] contrarietas [illegible] differentia [illegible] perfecta [illegible] contrarietas est [illegible] maxima [illegible] differentia [illegible] ultima distantia [illegible] perfecta [illegible] maxima [illegible] album et nigrum [illegible] contrarietas sit ultima distantia [illegible] album magis sit ex nigro quam ex [illegible] contrarietas [illegible] est maxima differentia [illegible] perfecta [illegible] maximum [illegible] perfectum [illegible] perfecta [illegible] maxima differentia et perfecta [illegible] perfectam [illegible] maximam [illegible] perfecta [illegible] ultima [illegible] perfecta [illegible] maxima differentia et perfecta [illegible] contrarietas est perfecta differentia [illegible] perfecta [illegible] album et [illegible] perfecta [illegible]

[illegible] contrarietas sit maxima distantia [illegible] perfecta [illegible]

vi(de)t p(ro)bat hic ut ait marsilius no(n) vocat c(ontra)ria p(ro)p(ri)issime n(isi) [illegible]
[illegible] qui s(un)t mutationis p(ro)p(ri)issime s(cilicet) illius mutationis q(ue)
q(ue) de extremo in extremum [illegible] c(ontra)ria p(ro)p(ri)issime dicunt(ur)
[illegible] quia [illegible] remotius [illegible]
et est [illegible] loquendo [illegible] addendo

VI

nondum est quod in differentia contrariorum quedam est loco generis et aliquid est loco differentie
sine differentie contrarietas. In distantie est ita quod distantia est loco generis
cum in contrarietas sit quedam multitudo quod vel aliqua contrarietas
est in multitudine. Et hec est multitudo quod distantia est. Sic ergo loco generis
distantia cadit in diffinitione contrarietatis. Oportet ergo invenire differentias
a quibus sic possit accipi distantia. Quedam est localis. Quedam est formalis.
Localis ergo distantia localis a communi non facit contrarietatem tamen non in
[illegible] ergo distantia localis. Contrarietas ergo distantia est secundum quam
proprie sic distantia formalis. Contrarietas ergo distantia est secundum
formalis quod aliqua distant forma. Et hec potest dici duobus
modis. Vel quod sint in diversis generibus vel quod sint in eodem genere. Contrarie-
tas ergo est distantia formalis eorum que sunt in diverso genere
sed in uno et eodem. Quod si duo contraria sint sub uno
distantia ita quod sint in diversis generibus sicut inter duas
distantias sicut sapor et albedo inter duas distantias forma-
les sunt et ideo contraria non sunt. Sic ergo contrarietas est distantia formalis
eorum que sunt sub eodem genere. Sed non omnia talia contraria dicuntur. Con-
trario enim eorum que sunt sub eodem genere quedam in distantia
que non ultimo distant sicut album et fuscum formaliter distinguuntur
sed tamen quod non ultimo distant contraria non dicuntur proprie. Sic ergo secundum
suam perfectionem contrarietas est distantia formalis eorum que sunt sub
eodem genere et que ultimo distant et quod ultima distantia
est perfecta et maxima. Ideo unde dicitur est quod contrarietas est perfecta et
maxima differentia. Deinde cum dicit huius autem entibus. Con-
cludit unam proprietatem contrariorum dicens quod si hec que dicta sunt
vera sunt manifestum est quod plura non sunt contraria uni. Sed tamen unum
est uni contrarium. Probat duobus modis. Primo quia contrarietas est ultima
distantia. Ultimo autem non potest accipi aliquid ulterius. Probat
secundo quia contrarietas est una distantia. Una autem distantia non
habet duo ultima. Tamen est enim quod contrarietas est perfecta differentia.
Perfecta autem differentia tamen duorum est quod ultimo distant. Nota
est quod duobus modis possit aliquis arguere quod plura contrarientur
uni. Per argumentatio est argumentatio quod multa plura sunt infra
unam distantiam formalem sicut si diceremus quod album contrarium
fusco et nigro quod quidem sunt infra unam distantiam. Huic
autem argumentationi excludit philosophus per primam rationem quod si ita
esset sequeretur quod ultimo esset ad ultimum et maxima
esset aliquid maius. Cum in contrarietas sit ultima distantia
si album et fuscum sunt contraria ex quo ultimo distarent. Cum ergo
album et nigrum magis distent quam album et fuscum se-
quitur quod ad sit ultrio ultimum. Secundo possit aliquis argumentari quod unum
contrarietur pluribus secundum diversas distantias ita quod secundum unam dis-
tantiam contrarietur uni et secundum aliam contrarietur alteri sicut si di-
ceremus quod albedo contrariatur nigredini et sapori. Huic argumenta-
tioni excludit philosophus per secundam rationem dicens quod contrarietas proprie
in se una distantia. Una autem distantia non habet nisi duo extre-
ma. Argumentabatur ergo sic una linea terminatur a duobus punctis
tantum ita una distantia formalis que est contrarietas terminatur a duo-
bus formis. Dico autem quod sint due distantie ergo sint due
contrarietates et non una argumentabatur. In distantiis formalibus
sicut in distantiis localibus una enim distantia localis est inter
sursum et deorsum et alia inter dextrum et sinistrum et alia
inter ante et retro. Similiter una distantia formalis est inter co-
lorem et colorem et alia inter saporem et saporem.
Sic ergo sunt tamen ita opposita extremo sive distantie quod non op-
posita extremo alteri. Ita similiter in forma colorum opposita extremo sive
distantie quod non opposita extremo alterius. Quemadmodum autem aliquis inter
possit tamen aliquam media. Ad ostendendum quod unum non contrarietur duobus
dicendum est quod potest in mutis certas potest tamen in ea antequam potest in me-
dia. Ad cuius evidentiam supponamus quod unum contrarietur duobus
puta quod a contrarietur b et c. Si ergo ita est contrarietas ab adversa
non utrumque a contrarietur ipsi b et ipsi c secundum eandem rationem aut
secundum diversas. Sic contrarie utrumque a respiciat b et c secundum unam
rationem aut secundum duas. Si non potest quod a contrarietur ipsi b et ipsi
c secundum unam rationem quod secundum a aspicit b et c secundum unam rationem sequi-
tur tamen unum uni contrariatur. Propter non debemus ponere b et c
tamquam duo extrema sed tamquam unum extremum quod non secundum unam rationem
contrariantur ipsi a non contrariantur nisi secundum rationem unius et ita licet
divisi fuerint tamen quantum ad rationem contrarietatis non sunt nisi rationes
unius et est exemplum in grecorum contrariatur albedini Petri et albe-
dini Martini non tamen propter hoc dicitur quod unum contrarie duobus
quod albedo Petri et Martini non contrariantur nigredini nisi in
quantum habent rationem unius. Si autem dicatur quod a contrariatur b et c
secundum duas rationes. Tunc oportet quod a respiciat b et c secundum
duas rationes. Ita quod secundum unam rationem opponitur ipsi b et
secundum aliam opponitur ipsi c. Sed hec ratio est tamen sed non est una
contrarietas sed due contrarietates. Ita quod unius contrarietas est inter
a et b et alia inter a et c. Ex quo non b et c dicuntur
duas rationes. Oportet quod illis duabus rationibus respondeant due
rationes in a. Ergo secundum unam rationem aspiciet b et secundum aliam
aspiciet c et sic erunt ergo rationes et per consequens ergo
extrema et due distantie et due contrarietates. Deinde
inde cum dicit ratione autem. Ostendit quod omnes diffinitiones
contrariorum consonant rationi diffinitionum. Ad cuius evidentiam notandum est
quod contraria multis modis diffiniuntur. Uno enim modo sic dicuntur contraria
contraria sint que plurimum sub eodem genere. Secundo modo dicuntur contraria que
sunt in eadem susceptibili et in eadem materia. Tertio modo que cadunt sub
eadem scientia. Et iste diffinitiones due consonant primo quod illa que
plurimum differunt in eodem genere sunt illa que sunt eiusdem mote-
rie. Aut motorum eandem materiam respiciunt illa que plurimum
differunt in eodem genere. Extrema sunt unius distantie unius autem
extremi unius distantie formalis se habent sicut ratio. Reliqu-
um sicut privatio. Privatio autem et habitus cadunt sub una scientia et in-
de tamen est quod contraria sunt que cadunt sub aspectu unius scientie
huius visis patet litera. Dicit enim quod manifestum est propter rationem omnes
diffinitiones contrariorum esse veras. Deinde enim quod contraria sunt que plu-
rimum differunt. Ex quo conclusum est quod contrarietas est perfecta differentia
ex quo quod omnis est quod illa que differunt genere non sunt contraria
quod autem differunt genere tamen magis communiter et maxime dif-
ferentiis. Contrarietas autem est maxima differentia eorum que sunt sub eodem genere
et ista sumitur propria diffinitio ex alia diffinitione sequitur quod contraria
sunt que magis differunt in eadem materia et in eadem susceptibili
quod contraria sunt apta nata fieri circa idem. Ex quo tertio sequitur
quod contraria sunt que maxime differunt et que cadunt sub eadem
potentia. Una enim scientia est circa unum genus cum ergo contraria sint
que maxime differunt in eodem genere sequitur quod una scientia est contrariorum.

Primam vero contrarietas. Postquam determinavit
de contrarietate in se hic comparat oppositionem contrarietatis
ad alias oppositiones et circa hoc duo facit. Primo ostendit
quod prima contrarietas est privatio et habitus. In quantum contrarietas sua
potest privationem et habitum. Secundo ibi. Cum ergo opponantur. Primo

in .d. quia ipso facto quod tantum est quod scilicet quod contrarietas est in medio per
medio et extremis. primo ostendit quod non contrariae non salvantur
forte in omnibus in quibus salvatur sed secundum diversos modos. alia
contraria. dicit ergo primo quod medium et extremum salvantur in contrarietate
quia medium et extremum includuntur in contrariis quia unumquodque se
habet sicut medium et reliquum sicut extremum. sed cum medium et extremum
salventur in contrarietate tamen non omnis medium contrarietatis est. cum
medium distans non omnis medium est illa quae salvatur in alio
contrariorum sed medium quod est perfecta in quantum includit extremum et
medium in non contrarium modo sed secundum perfectam distantiam. modo
est quod medium non quae salvatur in alio contrariorum non est privatio negationis
.n. est privatio negationis non possit locari perfecta
medium quia medium perfecta non salvatur in privatione negationis si ei
est privatio negationis non possit locari perfecta medium ergo quod sal
vatur in alio contrariorum est medium ...

[illegible]

[illegible]

exemplum unum quod convertitur cum ente ... quod principium numeri quod dicitur ... et quid differunt ... multa

non sit unum. Si autem non est unum scilicet quia non sit ens quia tantum est ens et unum convertuntur. Ad oppositum est Aristoteles: quia unum multa quia unum et multa sunt per se contraria. Ad hanc questionem dicendum quod sicut est dictum supra unum et multa contraria sunt aliquo modo contrarietate large in modo privationis oppositionis. quod autem ista est pro dubitatione et ideo videndum est quomodo potest solvi primum argumentum. secundo quomodo potest solvi secundum. Ad eius solutionem primi argumenti notandum est quod unum potest considerari duobus modis. uno modo secundum rationem completam. secundo modo secundum quod est pars alterius cum igitur dicitur quod unum et multa opponuntur ... secundum quod habet rationem completam in se a quibus non est ratio multitudinis. secundo modo opponitur multitudini et hoc quia ratio unius opponitur rationi multitudinis. secundo modo non opponitur quia pars non opponitur proprie suo toti. ... est de parte alterius. Patet igitur aliter potest considerari duobus modis uno modo secundum quod dicitur quoddam totum distans quoddam totum aliud et album et sic sicut ratio oppositio ... ratio contrarii oppositionis toti albi et nigri. Secundo potest considerari ... secundum quod est pars alterius et sicut oppositio ... contrarietas ... entitas partis ... entitas diminuta quia non est entitate totius et ideo entitas partis ... totius non proprie opponitur. possibile autem dici ad argumentum quod non est inconveniens quod inter partem et totum ... non sit oppositio. ... duobus modis est ... quoddam totum quod est unius rationis in toto et in parte sicut ratio totius in aere et ratio partis ... et inter tale totum et eius partem non est oppositio quia oppositio respicit duas rationes ... ratio totius in toto et in parte sicut est dominus quia ... est ratio dominus ... est ratio patris et de talibus ... oppositio est inter totum et partem et hoc quia ratio totius ... ratio partis. Unde sicut inter totum ... est oppositio ita inter totum et partem. tale quod totum multitudo est ... non est eadem ratio multitudinis et unius quia est pars multitudinis. si ... multitudo esset totum sic ... esset oppositio inter totum et partem. sic igitur patet per argumentum difficultas ... est quomodo potest esse quod unum opponitur multo et tamen unum convertitur cum ente. Ad eius solutionem ... notandum est quod distinguit ... unum est quoddam unum quod convertitur cum ente et est unum quod est principium numeri et est unum per quod dicitur ens ... quod omne ens est unum et multum. videamus igitur quid est principium unum et ... dico igitur quod ... unitas est idem quod esse ... indivisa et divisa ab omni alia esse ... quod ... unitas est quaedam unitas quia est quaedam esse indivisa in se et divisa ab omni alia esse ... unitas ex hoc quod hoc esse quod est divisa ... omni alia ... dicitur et predicatur sicut ... humanitas dicitur in hac humanitate et illa sicut ... humanitas ... est quoddam esse ... quoddam indivisum in se et quoddam divisum ... ab aliis ... humanitas ... ex hoc quod humanitas in hoc habet quoddam modum specialem et indivisum. habet ... humanitas quoddam divisum ... alia humanitate quia hec humanitas non est illa et sic ... facit unitatem esse ... facit unitatem ... quae est principium numeri vocatur ... et sic humanitatem ... quod sit ... humanitati ... ut illa et hoc ... idem est quod unitas et sic unitas ... humanitati ... unitas que est

principium numeri ... forma ... quod sit ... unum in una forma. hoc ... sub una specie ... unum ... una forma. tertium unum et tertia unitas est unitas quae opponitur multitudini et hec est quae dicitur ens. Ad cuius evidentiam notandum est quod entitas ... salvatur in simplici esse rei et non salvatur in compositione ... eo modo quo ... entitas ... salvatur in quadam esse simplici et entitas huius ... vocatur unitas quae ... est autem ens cum entitas consistit in quadam compositione et ... vocatur multitudo sic entitas ... non consistit in quadam esse simplici sed in quadam esse composito et ideo ... entitas non debet dici unitas sed multitudo ... entitas huius rei ... est una ... unitate quae convertitur cum ente ... una illa unitas quae dicitur ens ... est ... unitas quae convertitur cum ente est unitas quae salvatur in entitate rei simplicis et rei compositae unitas ... quae dicitur ... eius est unitas quae salvatur in entitate rei simplicis tantum ex quo patet quod non est idem unum quod convertitur cum ente et ... dicitur ... et quod unum quod dicitur non potest de multo quia ... de suo opposito. unum ... quod convertitur cum ente ... de multo quia ... unitas aliquam salvatur in esse rei simplicis alia salvatur in esse rei compositae. Quaereretur ... ad unum et multa reducuntur contraria sicut dicit ... in littera. dicendum est quod ... est quaerere ad quid reducitur contrarietas et ad quid reducuntur contraria. contrarietas ... vocatur distantia ... contraria ... distant illa distantia et quae recipiunt illa distantiam sicut ... sicut ... est albedo et album ita ... est distantia et distans et per ... contrarietas et contrarium ... contrarietas distantia ... contraria ... distantia ... quaedam distantia ... sic igitur ... est contrarietas ... ad contraria. Si igitur quaeritur ad quid reducitur contrarietas dico quod ad multitudinem ... reducitur ad unum sicut ... species reducuntur ad genus et inferiora ad superiora ... distantia ... salvatur in contrarietate reducitur ad multitudinem quia talis distantia non est omnis multitudo sed est quaedam specialis multitudo. Si ... quaeritur ad quod reducuntur contraria quae sunt extrema huius multitudinis sic dicendum est quod in aliquibus contrariis ... patet quod unum contrariorum reducitur ad unum reliquum ... reducitur ad ... ad multitudinem sicut ... est in ... de eodem et diverso simili et dissimili aequali et inaequali. ... omnia contraria sic reducuntur ad unum et multitudinem ... modo quod unum habet rationem unius et reliquum rationem multitudinis ... in aliis contrariis utrumque contrariorum habet rationem unius sicut albus et nigrus habet rationem unius ... unumquodque in specie sua.

Quoniam autem unum ... determinavit de ... contrariis ... dubitationes et ... contrarietatis ... dicit ... movet duas dubitationes ... prima ... est ... quod tantum unum uni opponitur ... si ... hoc est ... surgunt duo dubia ... primum dubium est quomodo potest esse quod aeque opponitur magno et parvo si ... tantum unum ... duobus

secundum dubium est quomodo potest esse quod equale opponatur uni et tamen opponitur parvo. Dicendum quod hoc est unum oppositum contrarie duobus. Propter hoc duo dubia dicit philosophus infra quod si unum uni oppositum magnum dicitur esse quod vel potest esse quod unum et multum opponuntur et tamen multum et paucum. Quomodo et potest esse quod equale oppositum magno et parvo sic enim unum oppositum duobus. Deinde cum dicit. Vel etiam hoc propositum istas duas dubitationes et dividitur in duas partes quia primo ostendit dubium quod consurgit ex oppositione que est inter equale et magnum et parvum. Secundo propositum dubium quod consurgit ex oppositione que est inter unum et multum et inter multum et paucum. Secunda ibi. Similiter autem et de uno et multis. Prima potest in 3 partes quia primo ostendit quod equale oppositum magno et parvo. Secundo ostendit quod non potest opponi contrarie. Tertio concludit quod opponitur privative. Secunda ibi. Et accidit uni duobus. Tertia ibi. Relinquitur ergo. Prima in duas partes secundum duas rationes quas adducit ad probandum quod unum et multum opponuntur. Secunda ibi. Amplius inequale etc. Dicit ergo primo ponit rationem talem. Illa opponuntur de quibus potest fieri interrogatio per utrum. Sed de equali et maiori potest fieri interrogatio per utrum. Ergo equale oppositum maiori et minori. Et hanc rationem primo ponit minorem. Secundo maiorem. Secunda ibi. Si itaque in oppositis. Primo ergo ponit maiorem. Secundo ponit probationem eius. Ibi. Nam opponitur. Secundo ponit ergo maiorem dicens quod hec ratione utrum non videtur nisi in oppositis. Aliam interrogationem utrum non videtur nisi in oppositis contrariis sicut cum querimus utrum Socrates sit albus vel niger. Aliam in oppositis contradictione sicut cum querimus utrum hoc sit album vel non album. In aliis enim que non habent oppositionem non videtur hec interrogatione utrum non, nisi forte secundum quod querimus utrum hoc sit homo vel album, nisi forte supponatur quod impossibile sit quod simul sit homo et album, ut cum enim opposita interrogamus per hanc dictionem utrum et in hiis que non possunt simul existere et in hiis autem utrumque non est simul. Unde sic querimus utrum Cleon venit aut Socrates supponimus quod utrumque simul non venerit. Si enim utrumque venit rationem fatuitas esset questio. Sed hec questio qua queritur utrum Cleon venerit non est inter aliqua que sint magis opposita quia Cleon et Socrates non opponuntur nisi ex suppositione tamen quod supponitur quod non simul veniant. Deinde cum dicit. Nam oppositorum probat istam maiorem sicut autem dictum est quod hec dictione utrum non videtur nisi in oppositis et est probatio similis talis: hec ratione non invenitur nisi in hiis que non possunt simul existere. Talia autem sunt opposita de numero oppositorum est contradictio. Ideo non simul existunt et ideo hec dictione videtur [illegible] in oppositis et que non existunt simul et ideo hec dubitatio querere utrum hoc sit vel illud in hiis que simul possunt existere ridiculosa non est. Et ideo quod per utrum incidit in questionem unum contrariorum sic cum querimus utrum ambo veniunt vel alter tamen unum autem et multum opponuntur. Deinde cum dicit. Si itaque in oppositis ponit minorem sive rationis ponendo autem minorem respectu maioris ut ex hoc hec conclusio dicens quod si interrogatio per utrum semper sit solum inter opposita sicut dictum est in maiori et per hanc dictionem utrum interrogamus utrum hoc sit maius vel minus et equale manifestum est quod autem utrum hoc sit maius vel minus et equale non enim potest oppositum esse inter maius et minus et equale non enim potest dici quod equale opponitur contrarie uni istorum tamen

et non ambobus quia non est maiore ratione quod opponatur maiori quam minori non enim interrogamus utrum hoc sit equale vel maius vel utrum hoc sit equale vel minus. Si interrogamus de tribus utrum hoc sit equale vel maius vel minus. Deinde cum dicit. Amplius inequale ponit secundam rationem et dividitur in duas partes quia primo ponit rationem suam. Secundo confirmat eam per dictum Pittagoree. Secundo ibi. Et dubitare ergo dicit quod equale opponitur magno et parvo inequali et maiori et minori. Sed patet quod equale oppositum inequali quod inequale contrarium non salvatur in uno tantum sed in pluribus inequale enim est quod est maius vel quod est minus. Ergo quod oppositum inequali oppositum est maiori et minori. Deinde cum dicit et dubitare confirmat quod dixit per dictum Pittagore dixit enim quod inequale consistit in quadam dualitate quia comprehendit maius et minus. Hoc autem patet per dictum Pittagore qui attribuebat inequalitatem et alteritatem dualitati et unio equalitatem autem et alteritatem [illegible] unio impari unde non est quod Pittagorici dicebant quod unus primus est principium unitatis et alteritatis et quia dualitas est primus par ideo dualitati attribuebant alteritatem et inequalitatem unio autem impari attribuebant unitatem et identitatem. De hoc autem satis dictum est in primo huius. Deinde cum dicit. Sed accidit probat quod equale non potest opponi maiori et minori contrarie et dividitur in duas partes secundum duas rationes quas adducit. Secunda ibi. Amplius equale. Ponit ergo primo rationem quod tale est quod si equale oppositum maiori et minori contrarie sequitur quod unum opponitur duobus cuius contrarium probatum est in precedenti lectione. Tamen enim ibi quod unum tantum uni est oppositum. Si ergo equale oppositum maiori et minori ut contrarium. Deinde cum dicit. Amplius est tamen non potest poni quod oppositum contrarie. Deinde cum dicit. Amplius equale ponit secundam rationem ad probandum quod equale non opponitur maiori et minori contrarie et est ratio talis: equale est medium inter maius et minus. Contraria autem non sunt media sed habent medium quod magnum et parvum contraria autem non sunt media patet ex diffinitione contrariorum quia contraria sunt que perfecte et maxime distant. Medium autem et extremum non est perfecta distantia. Medio enim perfecta distantia non est unum nisi contrarium est quod contrarium sit medium. Non autem quod sit medium. Deinde cum dicit. Relinquitur ergo ostendit quod equale oppositum magno et parvo privative. Omnium ergo est quod equale oppositum magno et parvo. Non omnium est se quod non est oppositum. Relinquitur quod opponitur negative et privative. Nec sic ergo hic ostendit quod equale oppositum magno et parvo negative et privative et dividitur in 3 partes quia primo concludit quod equale oppositum magno et parvo negative vel privative. Secundo ostendit quod non opponitur eis negative sed privative. Tertio concludit quod equale est medium inter magnum et parvum et quod oppositum eis sicut medium extremis. Secunda ibi. Non propter unum. Tertia ibi. Quare et medium est. Concludit ergo primo quod ex quo equale non opponitur magno et parvo contrarie. Relinquitur quod opponitur ambobus negative vel privative. Non enim potest dici quod opponitur alteri tantum quia non est maiori ratione quod opponatur uni quam alteri. Equale enim non est magis negatio magni quam parvi sed est negatio utriusque et ideo ambobus opponitur quia ex parte quia per hanc dictionem utrum non interrogamus de maiori et minori de alio tamen. Primo de maiori tamen vel de minori dicendo scilicet utrum hoc sit equale vel utrum hoc sit equale vel minus. Sed interrogamus de tribus dicendo scilicet utrum hoc sit equale vel maius vel minus. Deinde cum dicit. Non propter autem ostendit quod equale non oppositum maiori negative sed magis privative unde non dicendum est quod hec est differentia inter negationem et privationem quia privatio determinat

contrarium. Parvo autem deficiat contrarium. Si aequale opponeretur utrique maiori et minori, non deficeret ei contrarium in utroque; negatio posset esse et omne ens, cum sit finitum. Aequale non opponitur maiori et minori ut contrarie, sed magno et parvo ut privative. Aequale est privatio maioris et minoris [illegible] intermedio [illegible] ciata [illegible] quod dicit ... [illegible] quibus privativa non includitur in opposito aequali. Aequale est quod non est magnum neque parvum, nec [illegible] sed magno parvo. [illegible] negatio omne ens posset dici aequale quod non est maius aut minus, quod tamen falsum est, quod non est maius aut minus potest dici aequale [illegible] quod non est maius aut minus tamen est aptum natum esse maius aut minus de aequali; ita quod dicitur aequale est quod non est magnum et parvum. Patet tamen esse magnum et parvum ex quo sequitur quod aequale opponitur magno et parvo ut negatio privativa, et hoc est ut negatio quae habet in privationis privatio, id est super negationem addit determinationem sibi et determinatam aptitudinem.

[illegible] cum dicit [illegible] et medium est [illegible] quia aequale est medium inter magnum et parvum, et opponitur magno et parvo sicut medium oppositum extremis, et dicit in duabus partibus. [illegible] quod tamen est per errorem [illegible] contrariorum oppositionum [illegible] ubi [illegible] nec [illegible] medium. Dicit ergo primo quod aequale est negatio privativa maioris et minoris; est medium inter maius et minus. Unde sic ponimus medium inter bonum et malum quod neque est bonum neque est malum, ita ponimus medium inter maius et minus quod non est maius neque minus, aequale. Et [illegible] aequale ut est quod medium inter maius et minus nominatum est medium [illegible] quod est inter bonum et malum innominatum est [illegible] hoc medium alterum nominatum sit, alterum innominatum [illegible] negatio quae est inter [illegible] alterum cadit sicut [illegible] determinatum, alterum cadit sicut aliquid indeterminatum, et tunc id quod suscipit negationem illam non est unum tantum [illegible] dicitur eo modo quo dicimus quod id quod suscipit negationem albi et nigri non est unum tamen [illegible] id est quod neque est album neque est nigrum, est medium inter album et nigrum, et quod medium et extrema sint in eodem genere [illegible] quod huiusmodi sit in genere coloris. Sed tamen non est necesse quod unus color tantum quod id quod est medium inter album et nigrum quod neque est album neque est nigrum, potest esse pallidum et potest esse rubeum vel aliquid ad sic.

[illegible] est quod [illegible] aliquid est nominatum unum [illegible] plura et determinatum [illegible] intermedium. Si [illegible] est patet tamen primo quod medium alterum nominabile, est aliud non [illegible] quod est quod inquantum medium [illegible] non [illegible] extremorum, sed aliud negatio quia negatur extrema [illegible] sicut [illegible] uno et [illegible] et tamen ita est quod unum et [illegible] terminum [illegible] pro et [illegible] nominari quod non [illegible] intellectum et exceptum quae ei [illegible] intelligimus [illegible] nominatur [illegible] medium [illegible] nominabile est aliud [illegible] quod negatio negantis extrema non cadit sicut uno tantum sed sub [illegible] sicut negatio albi et nigri cadit sicut pallido, rubeo et citrino et sic de aliis; et tamen ita est [illegible] medium non est nominabile uno nomine sicut illa medium non reducitur ad unum certum intellectum, id est non reducuntur ad unum certum quod [illegible].

[illegible] cum dicit [illegible] repetit [illegible] et [illegible] contrariorum oppositionum [illegible] quia in medio clauditur negatio extremorum sicut medium inter album et nigrum est quod neque est album neque est nigrum, medium inter bonum et malum est quod neque est bonum neque est malum; possunt [illegible] quod [illegible] oppositione et dicere quod [illegible] est unum quod id est medium in quo clauditur negatio extremorum [illegible] possunt esse media [illegible] quia [illegible] duo [illegible] possunt venire [illegible]. Hanc ergo oppositionem dicens quod illa quae sic opponuntur, scilicet quod si hoc sit vera omnia habebunt medium quia inter omnia potest invenire medium per negationem, sic medium per negationem potest esse [illegible] et [illegible] id est quod neque est [illegible] neque est maius, si neque hoc est medium inter bonum et malum quod neque est bonum neque est malum eodem modo potest capi medium inter [illegible] duo, id quod neque est hoc neque est id [illegible] medium [illegible] quod non est [illegible] quia sicut in hoc clauditur negatio extremi quod id sit medium inter illa, ad hoc [illegible] quod ad habere rationem medii oportet quod id sit negatio extremorum; ita tamen quod hoc in quo clauditur negatio extremorum et ipsa extrema sint infra unam distantiam unius generis talia [illegible] quae contraria sint [illegible] ut [illegible] distantiis unius generis quod extrema et medium in quo possunt negationem extremorum non sunt infra unum genus sed infra [illegible] et [illegible] ei et [illegible] et id in quo possunt negationem horum duorum non sunt infra unum genus [illegible] est [illegible] unum quod sibi [illegible] extremis.

[illegible] aequale opponitur magno et parvo et [illegible] quod non [illegible] est [illegible] resolutionem in [illegible] ut patet ex [illegible] hoc aequale ergo quod est medium inter magnum et parvum sicut magnitudine [illegible] relatio autem opposita suo [illegible] sic similitudo non opponitur [illegible] sicut [illegible] ad oppositionem est [illegible].

[illegible] quod distinguendum est de magnitudine. Dico enim quod magnitudo [illegible] duobus modis: uno modo absolute, secundo modo relative, uno enim modo et primo magnitudo id est quantitas quae habet partem extra partem. Quo sic enim [illegible] absolute accepta id est quantitas quae habet partem extra partem dicitur magnitudo absolute accepta, id est quantitas quae habet partem extra partem et sic accipiendo magnitudinem certum est quod aequale non opponitur magno neque parvo et hoc quia aequalitas fundatur super magno, omne enim aequale [illegible] aliquid magnum est et omnis aequalitas [illegible] in magnitudine fundatur. Unde sic relatio non opponitur suo fundamento [illegible] aequalitas opponitur magnitudini. Secundo modo [illegible] magnitudo relative [illegible] magnitudo quae denominatur a magnitudine relatione. Dico enim magnitudo relativa non quantitas [illegible] quantitas [illegible] in excessu magnitudinis ei absolute accepta [illegible] id est quantitas [illegible] magnitudinis relative accepta id est quantitas [illegible] in excessu. [illegible] ergo quod sicut quantitatem [illegible] et sicut magnitudinem absolute acceptam fundatur magnum et parvum, ita quod sicut magnum absolute accepta fundatur magnum relative acceptum et parvum relative acceptum, est enim magnum relative acceptum quantum [illegible] quod est in excessu respectu alterius eo modo quo dicimus quod mons est magnus respectu milii. Si enim loquimur de magnitudine absolute accepta sic mons magnus est [illegible] et milium [illegible] quantum est. Si autem loquimur de magnitudine relative accepta mons magnus est, non autem milium, et sic magnum est id quod quantum quod in excessu est alterius et parvum id est quod quantum quod est in defectu respectu alterius. Dicimus enim milium esse quoddam parvum respectu montis ita quod milium parvum

quomodo opponitur aequale magno et parvo

e et moris magnum est quod non potest esse unum nisi accepta magnitudine ut iam dictum est. Unde magnum magnitudine absolute accipitur et sic magnum et parvum relative dicto opposita opponuntur magno et parvo sicut et parvo multum et magnum relative dictum quod excedentis parvum autem quod excedit. Et sic patet utrumque quod equale aliter opponitur relative quia equale equali equale aliter opponitur relative et pauca que equalitatem magno et parvo maioritati et minoritati. Ad aliud patet quod pro aliud procedit quia equalitas non opponitur magnitudini simpliciter et absolute. Haec est magnitudo absoluta non est habet quam opponitur magnitudini relative dicta. Obiiceret aliquis ut opposito que est inequale et magnum et parvum possit reduci ad oppositum unum et multa sicut dicit Philosophus. Dicendum est quod sic. Ad quod enim videndum est quod equale est unum quod in quantitate equalitas est unitas in quantitate magnum autem et parvum dicuntur multitudinem in quantitate ut magnum aliud prius cuius est magnum excessum dicitur excedens autem et excessus non unitatem dicunt in quantitate et per consequens multitudinem et sic dico de magno ita dico de parvo equale quod unum fundatur dicitur equalitas quantitatis quod unum equalitas est unitas quantitatis. Magnum autem et parvum differentiam dicunt quantitatis ... magnum et parvum differentia est multitudo et sic patet quod equale et inequale et magnum et parvum opponuntur sicut unum et multa. Unde inequale et parvo multitudinis ita equale est parvo magno et parvo.

Obiiceret aliquis cum magnum et parvum dicunt relationes fundatas super magnitudinem absolute dictam et equalitas in qualitate dicitur fundatam super magnitudinem absolutam ... et parvum fundantur super magnitudinem ... non est ... potest ... quod ... [illegible]

Similiter autem. Postquam Philosophus ... de equali et magno et parvo hic facit quaestionem de oppositione que est inter unum et multa ... unde ... dubium de oppositione quae est inter unum et multa ... si multum opponitur uni quod non potest opponi parvo et si opponitur parvo quod non potest opponi uni ... sic ergo est quod ... multum opponitur uni et parvo ... tunc ... unum ... si multum opponitur uni ... et parvum sit idem ... hoc est impossibile ergo et per consequens ...

... dicit litera quod aliquis dubitaret de oppositione que est inter unum et multa ... unum ... parvum ... multa opponuntur ... et unum sit idem ... Respondeo dicendum quod ... si multum opponitur uni et opposito parvo sub distinctione et simpliciter ... quod unum et parvum sit idem ... quod non opponitur parvo et si opposito parvo quod non opponitur ... unum et parvum sit ...

Respondeo dicendum quod non est inconveniens quod unum secundum divisionem ... et opponitur duobus ... unum ... et unum ... opponitur duobus multitudo ... divisio ... et hoc est quod dicit Philosophus ... quod impossibile est quod multitudo ... sub distinctione opponitur uni et parvo. Deinde cum dicit amplius ... Ad cuius ... non est quod ... multitudo non opponitur uni ... sit unum et parvum ... multitudo opposita parvo ... si hoc est ... unum est parvum et est ... si omnis multitudo opponitur parvo cum dualitas sit multitudo ... quod dualitas opponitur parvo ... dualitas non potest esse ... unum ... et parvum sunt idem ... dualitas est multitudo quod patet ex hoc quod duplex est multiplex ... duplex autem a duobus ... dualitas est multitudo et omnis multitudo ... parvi ... dualitas sit ... multitudo ... dualitas non sit multitudo ... impossibile ... impossibile est quod non ... unum sit parvum ... omnis multitudo opponitur parvo. Deinde cum dicit amplius ... ponit ... rationem ... non est ... ad ... est ... ad ... quod ... unum sit parvum est impossibile ... talis sicut se habet ... et breve ad longitudinem ... multum et parvum ad multitudinem ... in longo et brevi ... sic est quod ... longum et breve ... longitudinis ... et ... breve ... longum ... se habent ... multo et parvo ... multum ... parvum ... plus ... quod ... parvum et multum ... et ... sicut longum et breve sunt ... ita multum et parvum ... si ergo ... parvum ... unum ... parvum ... unum sit ... hoc est impossibile ergo et per consequens.

Respondeo dicendum quod ... ratio aliud potest ... sicut sicut longum et breve sunt ... longitudinis ita multum et parvum sunt ... multitudinis ... impossibile est ... multum et parvum reperiri ... unitas ... multitudine ... ergo ... unum est parvum cum parvum sit ... hoc impossibile ergo et per consequens. Deinde cum dicit et ... ponit ... rationem ad cuius ... est quod ... unum sit multum ... et ad ... quod impossibile ... unum ... in ... ponit rationem ... ... talis cum ... multum ... multitudo ... differt ... unum ... equale ... multum.

quod non est multa

Nota quod multitudo ... opponitur uni et parvo

X

si autem ita est quod id quod est multum est multa, sequitur quod est paucum
sit multa; quare si sit multum et multitudo et contingit paucum esse
unum esse paucum, si dualitas est multitudo, sequitur quod unum sit
multa et multitudo. Respondendum est quod ... si unum
est paucum, sequitur quod unum sit multum quia paucum est parum multa
si autem unum sit multum, sequitur quod sit multa et multitudo, quia non
differt multum et multitudo ...

[illegible]

dicitur multitudo relative et sic multitudo opposita pauco. Huius vi-
sio patet, littera: quod dicit quod uno modo multitudo dicitur si sit
aliqua quantitas quae habeat excellentiam vel simpliciter vel respectu
alicuius simpliciter, quare sic dicimus quod pluvia multa est quae
plus ultra communem cursum ... sic autem dicimus quod
homines multi sunt ... et sic multitudo primo modo dicitur
excellentiam et parum ...

[illegible]

et unum in notitiam multiplicis unum devenimus per unum, idest unumquodque unius multiplex est, quia aliquando numeri unum multiplicantur secundum diversos gradus, secundum quod in multis secundum quod diversis aspiciunt unum. Sic dicimus quod numerus binarius comparatus ad unitatem binarius duplum est respectu unius, et ternarius secundum idem triplum, et quaternarius secundum idem quadruplum, et sic semper multiplicantur cum aliquis sit per unum additio quaedam replicatum multiplicatur secundum eius diversitatem modo salvatur in numeris secundum diversum aspectum ad unum. Ex quo sequitur quod unum mensura sit multiplicium in numeris. Et hoc quod dicit notitiam multiplicis quia secundum unum variatur secundum diversos gradus multiplicitas quae secundum unum variatur secundum numeros.

Deinde cum dicit sic quidem ostendit per quem modum dualitas potest dici multitudo et per quem modum non. Et dicit quod postquam ostendit per se excludit quemdam errorem, ibi quod pluralitas ad eum quam pro non est quod ista possunt; propter tanto addit hoc quod sicut argumentum fuit quod si dualitas est multitudo sequitur quod unum sit paucum. Et quia hoc impossibile est, videbatur impossibile quod dualitas esset multitudo. Ad solutionem igitur huius argumenti addidit ista per quae ostendit per quem modum non est essentia hypothesis quod dualitas est multitudo secundum quod multitudo dicitur quod numerus. Sed dualitas non est multitudo secundum quod multitudo est numerus in quadam excellentia. Et ideo dualitas non potest dici multitudo in excellentia, sed tamen bene potest dici multitudo in defectu. Et hoc est quod dicit littera quod sic, idest secundum quod multitudo idem est quod numerus, ipsa duo multa sunt. Sed secundum quod multitudo habet excellentiam vel simpliciter vel respectu alicuius ipsa duo non sunt multa sed sunt pauca. Et hoc quia dualitas est prima multitudo habens defectum. Ratio autem est quia impossibile quod videbatur in argumento quod esset multitudo sequebatur quod id quod est dualitas esset multitudo sequebatur quod unum esset paucum. Intendit igitur excludere hanc impossibilitatem per distinctionem. Si enim dualitas esset multitudo in excellentia, quia omnis talis multitudo opponitur pauco, sequeretur quod unum esset paucum. Sed quia dualitas non est talis multitudo sed solum est multitudo quae opponitur uni, non sequitur quod unum sit paucum. Et hoc quia talis multitudo non opponitur pauco sed uni. Dualitas igitur potest dici multitudo duobus modis. Potest enim dici multitudo absolute secundum quod multitudo idem est quod numerus. Et potest dici multitudo in defectu quia quaedam multitudo in defectu idem est quod paucitas. Sed non potest dici multitudo in excellentia. Potest enim dualitas esse multitudo quae opponitur multitudini in excellentia quia ipsa est paucitas. Sed non potest dici multitudo in excellentia quia si hoc esset, non esset multitudo dualitate quae possit dici pauca.

Deinde cum dicit quod ipse non recte excludit quemdam errorem, ad cuius evidentiam notandum est quod Anaxagoras ponit quod omnia latebant in omnibus, tamen in mixto et per generationem extrahebantur de illo mixto et separabantur, in tantum quod primo extracto et separato, verbi gratia cum ex aqua numquam totaliter quin aliquid remaneat; et hoc quia tot partes aeris sunt in aqua hic ergo maxime quantum sit. Dixit tamen quod hoc in rebus quae generantur. Dixit tamen quod multitudine et pluralitate. Sed ex dixisset quod esset in multitudine et paucitate, recte dixisset, quoniam enim infinitate esse in paucitate existit. Et hoc quia est dare primam paucitatem sicut dualitatem, vel quia in multitudine est ibi neque est dare primum magnum et parvum continuum. Et quia continuum est divisibile in infinitum, ideo potest dari paucitas in minimo in parvo, multum autem et paucum sunt distincta, et quia quantitas discreta habet statum in descendendo, ideo non est in infinitum in paucitate. Et hoc quia dualitas est prima paucitas. Hoc vult dicere littera cum dicit quod est quod dualitas est prima paucitas. Ideo non recte dixit Anaxagoras, cum enim prius dixisset quod res erant infinitae in multitudine et pluralitate, postea dixit quod erant infinitae in multitudine et paucitate, quod tamen falsum est quia non est infinitas in paucitate. Paucitas enim non est per unum ut quidam dicunt sed est per duo, quia dualitas est prima paucitas. Unde non est dare infinitatem in paucitate.

Deinde cum dicit opponitur autem ostendit per quem modum multa et unum opponantur. Et dividitur in duas partes, quia primo ostendit quod unum opponitur multis relative. Secundo ostendit quod multitudo absoluta non opponitur pauco, ibi multitudo autem nec pauco. Primo in tres: quia primo ostendit quod unum opponitur multitudini relative. Secundo ostendit quod non sequitur quod si unum opponitur multitudini quod unum sit paucum. Tertio manifestat quaedam quae dixit, ibi: sed multitudo autem. Dicit ergo primo quod unum opponitur multis sicut mensura opponitur mensurabili. Et ideo opponitur ei relative, quia mensura et mensuratum sunt de numero illorum quae sunt ad aliquid et quae sunt relativa. Notandum tamen quod relativa sunt in duplici differentia. Quaedam enim relativa secundum se, ita quod utrumque refertur ad aliud, et relatio inclusa in utroque relatorum. Quaedam sunt non relativa quae non sunt relativa secundum se sed quia alia referuntur ad ipsa. Et hoc est quod dicit littera: dupliciter dicuntur relativa duobus modis. Quaedam enim sunt relativa contraria, sicut duplum refertur ad dimidium et econverso. Alia sunt relativa quia sic se ad invicem habent sicut scientia et scibile. Scibile enim non refertur ad scientiam, nisi quia scientia refertur ad ipsum. Talia autem sunt unum et multa, quia unum non refertur ad multum, nisi quia multum refertur ad ipsum. Notandum est quod unde debeat videri ista pars recurrendum est ad quintum metaphysicae, ubi dicitur quod quaedam sunt relativa in quibus relatio est secundum rem in utroque extremo. Quaedam sunt relativa in quibus relatio est secundum rem in utroque extremo, quod unumquodque per se et per rationem clausum in ipso refertur ad aliud. Alia relativa hic a philosopho tacentur. Quaedam sunt relativa in quibus relatio secundum rem est in uno extremo tantum et in altero secundum rationem. Et talia relativa sunt relativa quae se habent sicut mensura et mensuratum. Quia in mensurato est realiter aliquis et realis dependentia ad mensuram, in mensura autem solum secundum rationem. Et in talibus relativis mensura non refertur ad mensuratum nisi ad sui, et quia relatio clauditur in eo quod si clauderetur mensura esset relativum secundum rem. Sed refertur per hoc quia id quod est mensuratum refertur ad ipsum.

Deinde cum dicit unum autem ostendit quod non sequitur quod si unum opponitur multitudini quod ipsum unum sit paucum. Et hoc est quod dicit quod unum bene est quod unum quod opponitur multitudini est unum ipsa multitudine. Non tamen sequitur quod si unum est quod sit paucum. Paucitas enim repugnet unum quia paucitas

est passio numeri. [D]einde cum dicit multitudo autem magis factum quam dixit et dicitur iii d. p. quia postquam manifestavit quod unum est mensura et numerus mensuratum, postea manifestat quod numerus et unum sunt relativa non autem relativa contraria ibi. Et opponuntur. Dicit ergo primo quod numerus sit mensuratum et unum mensura patet ex diffinitione numeri. Est enim numerus multitudo non omnis sed multitudo mensurata per unum, ita quod in diffinitione numeri multitudo tenet locum generis, mensurata per unum tenet locum differentie. Respondendum est quod genus ad differentiam se habet sicut potentia ad actum, ita quod differentie tenent esse in genere et differentie tenent esse in potentia ex quo sequitur quod qui dicit genus non dicit totum intellectum rei quia iterum genus expectat intellectum differentie. Si autem ita est quod qui dicit numerum esse multitudinem non dicit totum intellectum numeri et in hoc assimilatur multitudo generi quia sicut dicens genus non dicit totum intellectum rei ita qui dicit numerum esse multitudinem non dicit totum intellectum multitudinis et ideo dixit philosophus in littera quod multitudo est quasi genus, hoc est assimilatur quia dicens multitudinem non dicit totum intellectum numeri. Est enim numerus multitudo certificata. Qui vero dicit homines esse quinque vel esse sex et sic de aliis numeris dicit multitudinem certificatam unitate. Vel quia numerus est ibi certitudo est, hec autem certitudo et certificatio semper est per aspectum ad unum. Alius autem certificat qui dicit homines esse quinque et alius qui dicit homines esse quattuor quia alius et alius certificat. Hoc est quia quinarius et quaternarius alius et alius aspiciunt unitatem. [D]einde cum dicit et opponuntur aliqualiter ostendit per quem modum unum et multa sive unum et numerus opponuntur relative et dicitur iiii d. p. quia postquam posuit modum oppositionis, postea manifestat illum modum [illegible] ibi. Similiter autem. Dicit ergo primo quod unum et numerus opponuntur aliqualiter quia relative non tamen sunt de numero relativorum contrariorum sed sicut dictum est sunt de numero relativorum quorum unum est mensura et [illegible] aliud autem est mensuratum ex quo sequitur quod unum refertur ad numerum quia numerus refertur ad ipsum. Hoc autem est quia unum non dependet a numero sed numerus dependet ab uno quia si numerus est oportet quod sit unum, sed non sequitur quod si unum est quod propter hoc sit numerus, quia si est aliquod unum omnino indivisum id a nullo numero dependet. [R]espondendum est quod unumquodque relativorum realiter est realiter [illegible] et realiter dependens. Si igitur unum realiter referetur ad numerum realiter dependet ab eo. Et quia hoc est falsum quod unum non potest esse sine numero ideo unum non refertur realiter ad numerum et hoc est quod dixit philosophus in littera quod unum potest esse sine numero sed numerus non potest esse sine uno, sequitur quod numerus refertur realiter ad unum et per se. Unum autem non refertur ad numerum per se sed inquantum numerus refertur ad ipsum. [R]espondendum est quod unum est quod dependet aliqualiter a numero et aliquod unum quod non dependet. Tamen est enim sciendum quod duplex unitas est. Est enim quedam unitas que consurgit ex compositione aliquorum sicut ex compositione corporis et anime vel ex compositione esse et essentie quam quidem unitatem habet cum numero. Preter unum compositum est alia unitas que sequitur simplex et indivisibile esse rei sicut est unitas puncti et talis unitas opponitur compositioni et ista unitas non dependet a numero. Postea autem dependebat a numero [illegible] hoc autem non [illegible] est quod dicit philosophus in littera

quod si est aliquod unum omnino indivisum id non dependeret a numero. Postea autem dependebat a numero. [D]einde cum dicit similiter autem scientia manifestavit quod dixit per exemplum; dixit autem quod numerus dependet ab uno non autem unum a numero quia mensura non dependet a mensurabili, sed e contra mensurabile a mensura et hoc patet in scientia et scibili. Non autem eodem modo se habet scientia ad scibile sicut scibile ad scientiam et hoc [illegible] quibusdam videtur quod scientia sit mensura, scibile autem sit mensurabile, cum secundum veritatem contrarium accidit quia scibile refertur ad scientiam sicut mensura ad mensurabile, scientia autem ad scibile sicut mensurabile ad mensuram et ideo scibile non dependet a scientia. Non enim oportet quod si scibile est quod sit scientia eius. Scientia autem dependet a scibili quia scientia mensuratur a scibili. [D]einde cum dicit multitudo autem ostendit quod multitudo absolute dicta non opponitur pauco sed opponitur uno et hoc est quod dicit quod multitudo absolute dicta non est illa que contraria pauco. Sed multum quod opponitur pauco est multum excedens multitudo. Illa autem que opponitur pauco est multitudo excedens quia opponitur quod est in comparatione multum et paucum est sic oppositum quod est in comparatione excedentis et excessi. Multitudo autem absoluta opponitur uni sed unum non opponitur uni modo sed duobus modis quia multitudini uno modo opponitur unum sicut divisibile opponitur indivisibili. Secundo modo opponitur quemadmodum unum et multa est sicut oppositio que est in comparatione mensure et mensurati et hoc quia unum mensura est numeri et est [illegible] ad eum [illegible] nonnulli distinguunt [illegible]. Dicunt enim quod est quedam multitudo consistens que etiam vocatur [illegible] et talis multitudo est ex divisione formali que est sicut causatur ex divisione formali que est inter albedinem et nigredinem. Causatur multitudo inter albedinem et nigredinem quia ista divisio formalis reperitur in omni predicamento secundum quod hec multitudo sit in omni predicamento. Sed ex multitudine oppositum uni sicut divisio opponitur indivisioni. Sic ista multitudo est ex divisione formarum adinvicem, unum vero oppositum est ex indivisione forme. [S]ed multitudo est que est in genere quantitatis tamen et hec multitudo causatur ex divisione continui quia continuum est in genere quantitatis, sequitur quod hec multitudo sit in genere quantitatis. Hec est multitudo que dicitur numerus, prima autem multitudo non potest dici proprie numerus quia prima multitudo circuit omnia predicamenta, secunda tamen est in predicamento quantitatis. [illegible] multitudo que est in predicamento quantitatis, ideo est quod numerus vero non est quod [illegible] convenit distinguit numerus formalis qui causatur ex divisione formarum adinvicem et iste idem est quod multitudo consistens et ideo non est proprie numerus et numerus [illegible] causatur ex divisione continui, id est quod multitudo que est in genere quantitatis et de isto numero dictum est illa que multitudo mensurata per unum. Etiam multitudo est in genere relationis et ista est multitudo que opponitur pauco sicut excedens multitudo opponitur excesse multitudini. [C]onsequenter cum dicit multitudo de qua dictum est quod est [illegible] posuit [illegible] est quod [illegible] duo modi [illegible] modus [illegible] est quod multitudo consistens non predicitur. Adhuc autem sicut etiam motiva. Primum motum est quod

[illegible]

multitudo continentes in omni puncto est unus et cum est
in puncto continuatur pergitur. n. quod unus est multitudo contra
ad punctum continuat et ideo dixit philosophus in littera quod unus est
multitudo infinita per unum quod licet sit infinita secundum hoc quod
contra et ideo unus est multitudo contra ad rationem infinito
unus et per unus ad rationem continuatur ita quod in divisione
unum cadit multitudo continentes quoniam genus et hoc continuum
tendens non habet ipse rationem omnis infinita ante per
unum cadit sic dicta secundum modum est ex verbo philosophi 3°
philosophie. ubi dicit quod unus causatur ex divisione continui
ex quo accipiunt isti quod unus non est omnis multitudo
sed solum est multitudo quae causatur ex divisione continui. talis autem
non est multitudo continentes multitudo enim quae causatur
ex divisione continui contra est ad continuum ut patet re
[illegible] vel in continuis multitudo autem continentes reperitur
in continuo et extra continuum sicut in mobilibus separatis. 3° modo
[illegible] est ex hoc quod arismetica est de numero si autem unus [illegible]
esset quod multitudo continentes arismetica esset de [illegible]
continentes et sic esset de eo quod reperitur extra continuum
et ex [illegible] hoc autem non videtur quod scientia arismetica est
sub mathematica. scientia autem mathematica est de hiis quae
sunt in [illegible] per esse secundum sunt separata per rationem et intellectum
hoc est ergo unus modus dicendi quod quidam modus est in hoc quod
unus [illegible] reperitur extra continuum. alius modus dicendi est quod
unus reperitur extra continuum [illegible] autem habent tamen motiva
[illegible] motum est ex [illegible] quae est inter [illegible]
et [illegible] talis autem [illegible] est inter [illegible]
et [illegible] [illegible] unum [illegible] est [illegible]
et ubique est [illegible] ibi est [illegible] licet hoc est [illegible]
ubique est [illegible] ubi sit unus in [illegible] separatis
in [illegible] non reperitur ideo continuum reperitur [illegible] non
patet [illegible] in numero ergo ibi est [illegible] reperitur
par et impar [illegible] quaternarius quatuor [illegible]
[illegible] est par. sic quaternarius quatuor [illegible]
motum est ex [illegible] ratione [illegible] ideo unus est de
[illegible] ideo autem [illegible] est de [illegible] sic autem
[illegible] in genere est [illegible]
[illegible] et speciei [illegible] ergo erit talis [illegible]
[illegible] et talis in [illegible] erit [illegible]
[illegible] quod [illegible] unde dicitur quatuor [illegible]
[illegible] sic [illegible] dicitur quatuor lineas. ergo sic unus
lineas habet [illegible] secundum [illegible] rationem [illegible]
[illegible] hic quaternarius [illegible] separatus [illegible]
[illegible] et hoc motum non est quod in [illegible]
tur de unio quod unus est quaedam formalitas quae [illegible]
applicari continuo et non continuo sic quaternarius est [illegible]
formalis [illegible] quae potest applicari omnibus quae [illegible]
[illegible] per [illegible] talia autem alia sunt
nata [illegible] alia non [illegible] formalitas applicatio
[illegible] continua [illegible] formalitas autem applicata
[illegible] unus [illegible] motum est ex dicta quae
[illegible] unus [illegible] et unitatem. nam secundum philosophum [illegible]
est inter punctum et unitatem. nam secundum philosophum [illegible]
punctus et unitas in hoc differunt quod unitas abstra-
hit a situ et a positione punctus autem continet situm
[illegible] est enim punctus [illegible] quod ergo unitas ab

[illegible] a situ. abstrahit a continuo [illegible] quod [illegible]
[illegible] punctus autem quod continet positionem et situm continue
continuum [illegible] dicta quae est inter unitatem et punctum
videtur esse inter unum simpliciter et unum quod est in continuo
unus enim simpliciter acceptus secundum unitatem simpliciter
acceptam. sic ergo unitas simpliciter accepta abstrahit
a continuo [illegible] et unus [illegible] velle differre
unum simpliciter acceptum. dicemus quod sit unitas
est indivisum secundum rationem [illegible] unus est [illegible]
et [illegible] situm [illegible] philosophi v. physicorum
[illegible] dicit quod [illegible] est in [illegible]
[illegible] reperitur in unum. unum autem abstrahit a [illegible]
continuum et [illegible] et ideo [illegible] differt [illegible]
continuum et [illegible] continuum si autem [illegible] esset
[illegible] ratione continuum [illegible]
quod omnis unus caret per divisionem continui [illegible]
quod omnis unus [illegible] per [illegible] continui
et quod unus non esset in [illegible] ratione. [illegible]
ergo isti quod [illegible] multitudo est [illegible] multitudo
formalis [illegible] multitudo [illegible] est [illegible] ad
plures [illegible] multitudinis [illegible] de ratione
[illegible] est quod sit [illegible] actualis [illegible]
per [illegible] de ratione autem unum est [illegible]
[illegible] quae est ideo divisionis et plus quam [illegible]
quod unus [illegible] infinitur per unum [illegible]
[illegible] quod [illegible] opinio probabilior est quod ideo unum non est [illegible]
unum in [illegible] in quo dividitur unum. unus [illegible]
quod ex hoc quod aliquid unum in [illegible] sic dicitur quod
unus est in [illegible] ex hoc quod [illegible]
dicitur [illegible] est [illegible] realitas [illegible] et [illegible]
[illegible] formis [illegible] realitas est [illegible] quae [illegible]
[illegible] non est una realitas [illegible] et ideo
duabus formis non est una realitas [illegible]
in [illegible] et per [illegible] duas formas non est [illegible] unus
[illegible] est in [illegible] in quo forma una et una [illegible]
[illegible] et [illegible] hoc autem est in divisionis
in quo [illegible] una forma specie per [illegible] quod cum
secundum philosophum hoc forma non dividitur nisi per additionem [illegible]
[illegible] per eum unus non exit [illegible] continui
[illegible] forma specie possit [illegible] quod per divisionem
continui [illegible] est [illegible] hoc autem [illegible] secundum [illegible]
philosophum quod unus [illegible] est ex divisione formae [illegible]
[illegible] ex [illegible] sequitur quod nulla forma [illegible] non est [illegible]
unus [illegible] possit [illegible] unus largo modo
[illegible] unus [illegible] est [illegible] ex divisione formae [illegible]
[illegible] vel per [illegible]

Quia autem [illegible]. postquam philosophus determinavit de
[illegible] hic determinat de mediis et dicit
[illegible] primo ponit [illegible]
[illegible] ibi omnia namque media. [illegible]
[illegible] dicens quod quia [illegible] esse media
et quod [illegible] habent medium [illegible] est [illegible] medium
esse ex contrariis. hoc est ergo quod [illegible] media [illegible]
[illegible] ex [illegible] Idem cum dicit
omnia namque media [illegible] sunt [illegible]
quod media sunt ex [illegible] et [illegible] in [illegible]

q̄ ipo ponit q̄rā natā ad p̄po sim̄ p̄ud̄ poāt p̄ho
sim ibi · si nō sint eod̄ gn̄e p̄a · m · d · ꝯ q̄ duo p̄
mitat nātā ad p̄poitū simi p̄m̄ ē q̄ me^a sit ieo
de g̃e cū ex̄mis · 1^a ē q̄ me^a sp̄ sint int̄ opp̄e
ꝯ̄riā p̄m̄ p̄o 1^a · at nō oīa me^a · p̄o 8° q̄ ex̄me
sint ieod̄ gn̄e cū ex̄mis et ē io tal̄ mutō oīs
ē ab ex̄mo i ex̄m̄ p̄ me^m · ꝫ mutō n̄ ē a gn̄e
in g̃ · 8° ex̄ma et me^m s̄t ieod̄ ge · et h̄ic ꝯ
sic p̄ete ꝯ p̄o ponit istā p̄p̄ōm ꝙ̄ mutō ē ab ex̄
mo i ex̄m̄ p̄ me^m · dicēs q̄ me^a et ex̄ma ꝙ̄
sint me^a s̄t in eode gn̄e p̄ꝫ q̄ illa sint media
iq̄ mutē ē p̄us mutāri io q̄ mutē · ꝙ̄ i ex̄ma ꝙ̄
ꝙ̄ mutā ab ex̄mo i ex̄m̄ trāsit p̄ me^m · sic p̄ꝫ
i sonis q̄ si ꝯ trāsit ab ꝑpate · h̄ ē a g̃ui sono
ad arcun̄ · i · ad acutū oꝫ q̄ trāseat p̄ mediatā
sōm · i · p̄ medios sonos · h̄ p̄ꝫ in moloꝛib^d q̄ si
ꝯ mo^r ex albo in nigrū oꝫ q̄ trāseat p̄ colo
rem mo^m p̄ū p̄ caloꝛe p̄ubeum ul' p̄unice
um · et sic dico de coloꝛib^d i dico de aliis q̄ sep
veniēt ab ex̄mo i ex̄m̄ p̄ me^m · 8° ponit fa
p̄p̄om · s · q̄ nūq̄ mo^r ē a gn̄e i ge^r ducēs q̄ n̄
ꝯ p̄mutāri ex alio gn̄e in ad ge^r n̄ forte f
actus sit nō ꝯ ēe motū ex coloꝛe in figu
ram ul' forte p̄ actus · 3° ꝯclut ex h̄ic dua^d
p̄p̄oib^d ꝯclōm p̄ulēꝫ dicens q̄ si h̄ sint vera
necē ē me^a et ex̄ma quoꝛ ē mo^r ēe i eode
ge · Respond̄ ē q̄ mo^r sp̄ ē int̄ ex̄ma q̄ ex̄ma
sint tm̄ vni^d distantē vna · n · mo^r ē vna dis
tantia et io ex̄ma ill^d dꝫ ēe i illis distantē
vni^d · i^a x^a q̄ sint i diu̅sis gn̄ibꝫ nō sint i n̄ vnā
distantiā et p̄ ꝯnō mo^r nō trāsit a ge i ge · ex
q^o oꝫ q̄ ex̄ma me^a sint ieod̄ gn̄e et p̄ont oꝫ q̄ ex̄
ma cū me^o sint ieod̄ gn̄e · delē^r · n · p̄ḡdari q̄ i dis
ctū p̄celi nā ē q̄ ex̄ma nō deuiat a me^o si
a^r ita ēēt q̄ me^m ēēt i a^o ge ab ex̄mis sequē
tur duo iōēu · p̄m̄ ingens ēēt q̄ ex̄ma deuiaret
a me^o · 8^m ingens ēēt q̄ duo diu̅soꝛ gn̄ū ēēnt
i sūa vnam distantiā q̄ ē i p̄o^le delē^r ei p̄ḡdari
q̄ duo ex̄ma cū me^o faciūt vnā distantiā si
8° ex̄mis et me^m ēēnt diu̅soꝛ gn̄ū seq̄re^r q̄
duo diu̅soꝛ gn̄ū ēēnt int̄ vnā distantiā · [Nota]
ē q̄ h̄ mutō nō sit p̄ se a gn̄e i g^d · cū mutō p^r
ēe a gn̄e i g^d p̄ actus cuiꝯ iō ē q̄ q̄ ꝙ̄ at
p̄riuꝯ h̄ p̄ actus io v̄ificat^r de a^o p̄ actus q̄d
v̄ificat^r de illo toē aliꝯ p̄t ꝙ̄ ēe q̄ mutō sit de
g̃e i ge^d nō toē illiꝯ ꝫ toē eꝯ q̄ ē in eod̄ gn̄e
sic mutō ē ex albo i nig^m et si ē i nig^m ē i ge
nō toē q^a ꝫ toē nigri cū q^o nigr^e q^d · [D]e
inde cū dicit at nō oīa me^a ponit 8^m ē ntam
ad p̄p^m · s · q̄ me^a q̄uis sint int̄ ꝯria ꝯ au
em^a ne^d ē q̄ io p̄hi p̄ ḡ q̄ me^a sit ꝯ
ria sita^r sz duo sitatiua · [P]^m sitatiuū ē
q̄ me^a sint int̄ opp̄o c^r io ē q̄ me^a sint inter
ex̄ma int̄ q̄ ē mo^r et mutō ꝫ mo^r et mutō
sp̄ ē int̄ opp̄o · q̄ mo^r ē via de opp̄ito i opp̄o
p̄m sitatiuū p̄hi ē q̄ me^m nō ē int̄ opp̄ita

ꝯtradic̄ie n^c int̄ opp̄o p̄uatiue n^c int̄ oīa r̄la
ꝫ so^m int̄ r̄la q̄ ꝯria s̄t · ex q^o se^r q̄ ex q^o mo
ꝯ p̄p^m sitatiuū ē int̄ opp̄o ē p̄ · i^m · nō ē int̄
opp̄o ꝯtradic̄ie n^c p̄uatiue n^c r̄le n^l sit r̄la ꝯ
ria q̄ me^a sp̄ sint int̄ ꝯria · h̄is visis p̄ꝫ li
ca p̄hi · p̄o a · ponit p^m sitatiuū dicēs q̄ oīa
me^a sp̄ sint int̄ opp̄o c^r io ē q̄ mo^r p̄ se sp̄
ēēt int̄ opp̄o · si a^r me^a ēēnt int̄ n̄ opp̄o · se
q̄ret^r q̄ mo^r ēēt int̄ nō opp̄o · q̄ me^a sp̄ sint
int̄ illa int̄ que ē mo^r · [S]o ponit 2^m sitatiuū
dicēs q̄ int̄ opp̄o ꝯtradic̄ie nō ē me^m ꝯtradc̄o · n ·
ē opp̄o c^r alt^m p̄ v̄ificat^r tā de ente q̄ de nō en
te cuiꝯ opp̄onis me^m nō ē · cetoꝛ · a^t opp̄oꝛ
ꝯtrarioꝛ opponūt^r r̄le ꝯtra p̄uatiue ꝯtra ꝯtrie · co
nū ē que opponūt^r ꝯtrie ꝯtrarium h̄nt me^m et q̄
dam nō · r̄la n · nō ꝯria nō h̄nt me^m vocat^r
ē r̄la nō ꝯria q̄ n̄ resistitur · ex a^o q̄ vnū
resist^r alt^o · ꝫ nō ē n' forte p̄ actus · sic sunt
sīr et sale r̄lia n · r̄la nō h̄nt me^m c^r io ē q̄
nō ē iusta vnū ꝯdiciet n^c int̄ vnā distantiā
nec i s^r vnā viā · nō n · ē via a sīr i sensibile
n^c eꝯ^o · r̄la a^r ꝯria que ex eq^o resist^r et
que p̄nt ēe infra vnā distantiā et vnā viā
me^a h̄nt · q̄ ē magn̄ et p̄uū int̄ q̄ ē me^m
ēsse · [R]espond̄ q̄ h̄ nō fac^r mēcoꝛ de p̄uatiō
· s · q̄ ꝯ h̄nt me^m et q̄ nō ꝙ̄ de h̄ fac^r ē tam
ꝙ̄ n̄ v' ꝯnū ē q̄ p̄uo se h̄eat ad ꝯtrarietatē
et q̄ nō v'^r ꝯnūe p̄ q̄ mo^d p̄uatia
h̄nt me^m et p̄ q̄ mo^d nō · [C]onueniret ad
quo se^r q̄ p̄his fac^r · s · q̄ q̄ alia p̄ s ꝯ
tioīs d^r de oīni · io int̄ ꝯtradic̄ia nō ē me^m
ad^d ē q̄ si ēēt me^m int̄ ꝯtradic̄io cū ex̄m̄ nō
p̄dicet^r de me^o neū p̄o ꝯtradictis dicet^r de i^o me^o
sic si me^m ēēt int̄ hoiēꝫ et n̄ hoiem · n^c ho n^c
n̄ ho dicet^r de illo me^o · ho · n · et nō ho ex̄ma
sint ꝯtradictis · ex̄ma a^r de me^o nō p̄dicant^r · sic al
bū et nigrū nō p̄dicant^r de fusco si ꝯ neutrū
ex̄moꝛ dicetur de i^o me^o · cū ē alt^m ex̄moꝛ
ꝯtradictis nō ēēt v̄m de oī q̄ ē alt^m ab a^o
ex̄mo sic si nō ho nō dicet^r de eo q̄ ē
me^m int̄ hoiem et nō hoiem n̄ dicet^r de oī
q̄ ē ad ab hoie ē io me^m ad sit ab hoe · si
8° sp̄ alt^a p̄o ꝯtradictis v̄ificat^r de oī si ente
si nō ente q̄ ē alt^m ab alio ex̄mo ipo^le ē
q̄ int̄ ꝯtradictia sit me^m si a · int̄ ea ēēt
me^m alt^a p̄o nō v̄ificaret^r de oī q̄ ēēt
alt^m ab alio ex̄moꝛ q̄ nō v̄ificaret^r de me^o
· [D]einde cū dicit si vo sint i eod̄ gn̄e · ondit
q̄ me^a ꝯponitur ex ex̄mis ꝯ̄uis et ꝯ fac^r
q̄ p̄o o^r q̄ ex̄ma ꝯria ꝯponūt^r ex ge et dr̄ia
etc · 8° o^r q̄ media ꝯponūt^r ex eod̄ gn̄e
ex q^o ꝯponentur ꝯria ex̄ma ꝫ cū ex aliis
dr̄iis · 3° ex h̄ ꝯclut q̄ me^a ꝯponūt^r ex
ꝯ̄uis ex̄mis · [C]ir^a i^m et reliq̄ ē me^a 3^r n
ꝯtedo q^r · dic 8° p̄o q̄ si me^a sint i eode
gn̄e cū ex̄mis et si me^a sp̄ sint ꝯria int̄

tam cum sit in unitate est in medio compositum ex contrariis contrariorum
etiam erit aliquod genus. et ideo cum sit aliquod genus aliquod
contrariorum est quod contraria sint quae sint maxime distantia in eodem
genere. si ergo species contrariae sint in eodem genere oportet quod
ad prius sit aliquid speciebus ex quibus speciebus prioribus
species quae constituuntur. differentiae enim genere priores sunt
speciebus contrariis ex quibus differentiis et genere species constituuntur
[illegible] album et nigrum sint contrariae species [illegible]
bum et nigrum habent unum genus. oportet quod sint aliquae
differentiae priores albo et nigro sicut disgregativum et
congregativum ex quibus differentiis cum genere constituantur album et nigrum
quia albedo est color disgregativus et nigredo est color
congregativus et iste differentiae priores sunt in genere et
magis sunt contrariae quam sunt species [illegible] contrarietas quae est
in differentiis est causa illius contrarietatis quae est in speciebus [illegible]
est quod similiter philosophus in hoc est quod si species contrariae sint in
eodem genere oportet quod illis speciebus sit aliquid prius ex quo
causetur contrarietas in speciebus id est prius quod est ut causa

[illegible]

quoniam nigrum simpliciter est quia in fusco saluatur ratio albi ergo
istum modum ostendit quod ratio albi et nigri saluatur in fus
co licet ipsum magis sit nigrum quia est fuscum magis accedit
ad album quam nigrum hoc est quia in fusco quo non sal
uatur ratio albi et magis accedat ad nigrum quam album
licet quia in eo non saluatur ratio nigri.

[D]einde cum dicit ad quod autem etc. lectio nona est quia contra
rietas differentia quedam est et distantia distantium autem
quedam distant secundum genus quedam que sunt secundum genus
sed tamen differunt secundum speciem. ideo ergo istud vult ostendere
quod contrarietas est quedam differentia et quedam distantia secundum genus
sed secundum speciem et dividitur in duas partes. quia in prima parte ostendit
quod contrarietas est distantia secundum speciem in secunda parte ostendit quod
in quadam contrarius alia est et quia quedam contraria sunt que sor
diuntur secundum ... et quedam sunt que differunt secundum genus. secunda ibi
dubitabit autem utique. prima in tres. quia primo venit quod
sit differentia secundum speciem. secundo ostendit quod differentia secundum speciem salvatur
in contrarietate. tertio ex omnibus istis concludit quedam
... secunda ibi contrarietas autem. tertia ibi quoniam palam
venit ergo primo quod est differentia secundum speciem / ideo autem est
notandum est quod differentia secundum speciem est diversitas forme quia ea que
differunt specie differunt forma et quia differentia secundum speciem est
diversitas forme ideo oportet quod sit diversitas generis. de
te ... in materia quia diversitas forme et diversitas ma
terie hoc differunt quia diversitas forme est diversitas generis
quia ... generis est et sit quedam potentia ... et
distinguitur per formas quia ergo est in quo possunt convenire
... forme diversitas autem materie est contraria ... species
speciei et repugnat quia fugat ... distinguere per ...
... species sit forma una species est una forma. sic ergo
impossibile est quod una forma simul fugat duas formas et
distinguatur per duas formas ita impossibile est quod materia
distinguatur et dividatur per formas restat ergo quod divi
... per materiam et sic sua divisio materie est ... ei ...
... et speciem sicut ... potentiam et actum quia
ergo potentia dicit species autem actum non est impossibile quod id
quod potentia est fugat et distinguitur per diversas formas
et sic potentia generis per diversas formas speciei et ergo sequitur
quod sua divisio forme est impossibile autem est quod ... dividatur
per duos actus et duas formas quia si actus dividitur
non ... per ... ut per ... species sit et
sua divisio materie est ... patet littera philosophi cuius
sententia est quod differentia secundum speciem est diversitas etc. que sunt
in eodem genere et per quam diversificatur ipsum genus. et
hoc est quod dicit philosophus quod diversum specie ab aliquo diversum
est et oportet quod diversa specie unum ... sit quia ... ad
differentibus specie insistit et quia ... aliquid ... specie
... ut ... est diversum specie oportet quod ... quod
differunt specie sit aliter ... quod diversa specie sint
in eodem genere. genus autem dicitur quod ... unum et idem
est differentibus specie ... ... genus ...
quia non ... de differentibus specie sed ... sine
sit in ... non diversificatum est per differentiam specie non ei
... quod ... genus ... que differunt specie ...
oportet quod sit ... diversificatum ...
ea que ... quedam ...
diversificatur ... sit ...

hoc et per aliam ... sit ... et sic genus diu
ersificatum est per differentiam speciei ex quo sequitur ... invenitur ...
... secundum speciem esse diversitatem generis. diversitate
autem generis sed ... diversitate qua ipsum genus di
uersificatur. [S]ecundo notandum est quod licet genus assignatur ...
... non est diversificatum ei tamen per formas ... per ...
... in ... diversificatur per formas ... forme
... ita tamen quod ... ipsum ...
... et ideo sic ... non ... de toto ita
... diversificatum per
... sit species ita tamen quod genus et species ...
... id per aliam et ...
ergo denominat id ... ab eo quod potentia est et ...
... per differentias ad species. ... denominat id
... ab eo quod forma est. species autem dicit id ...
... ex potentia et forma et ideo ...
... et genus ... dicit philosophus ... quod ... sit
... tamen diversificatur per differentias. [N]otandum est
quod diversificatur genus per differentias ... diversificat
... diversificatio quod diversificat species ...
... de quo genus ... speciei
diversificatio ei genus est diversificatio per formas quod ...
... diversificati per formas hoc est ...
... hoc ... per ... in duabus formis
... species ... de se est una forma ...
quod ... diversificata sit ... per ...
... per se respiciat speciem / diversitas autem per ...
per ... diversitas autem per se respiciat ...
... in duabus formis
... et ...
ergo quod dicit philosophus in littera quod ... per ...
diversificatum est per formas. [D]einde cum dicit contrarie
tas ... quod diversitas in specie est contrarietas
... contrarietas est diversitas in specie et dicitur ...
... ibi
et quod contraria. dicit ergo ... est ... diversitas
in specie quod ... est ... quod ...
... que dividuntur per species dividuntur per ... species
... non possunt reduci ad contrarietatem. [N]otandum
est quod ... contrarietas ...
... est quod in ... in omnibus generibus ...
quod omnia genera dividuntur per opposita species ...
... opposita que est inter species differentes generis reduci
ad contrarietatem ... per opposita species ... ea que opposita non sunt
... ea autem que sunt inter unum genus ...
... albedo et dulcedo possunt ...
... ea que sunt in uno genere ... non possunt
... quod ... [S]ed ...
... que est inter diversas species differentes ... genus
reducitur ad contrarietatem ...
... ad ... opposita quod ... est ...

isto nec dic ad positum nec [illegible] ad oppositum re
latiorum quia sic est. sed tamen non est utile quod hic oppositum sit
unius generis nec sit illa contraria sic est in magnum et parvum

Deinde cum dicit et quod contraria. ostendit eadem contrarium per
totum et est totum tale contrarietas est quedam diversitas in
eodem genere tale et est diversitas secundum speciem. contrarietas
tamen est diversitas secundum speciem est diversitas quia differ
entia est diversitas secundum speciem est diversitas quia dimer
sitas generis. ex quo sequitur quod contrarietas est diversitas
secundum speciem ita quod per precedentem indivisibilem [illegible] di
versitas secundum speciem est contrarietas ista et totum speciem
quod contrarietas est diversitas secundum speciem. et istam totam
sic procedit quia primo ponit totum suam ostendens quod
contrarietas est diversitas secundum speciem. secundo ostendit quod sunt ea
dem in specie. ibi. eadem non specie. dicit ergo primo quod ma
nifestum est ex precedentibus quod contraria sunt in eodem genere quia
contrarietas est quedam distantia perfecta eorum que sunt in
eodem genere. que distant infra unum
genus [illegible] eorum que distant infra unum genus sunt
differentia specie que sunt unius generis. hec est
differentia specie [illegible] ex quo sequitur quod
contraria differunt specie sunt idem genere et aliorum unum
contraria quod differentia specie sunt idem genere et aliorum unum
genus est ex quo sequitur quod omnia contraria que differunt
specie et non genere [illegible] que [illegible]
tamen contrarii que differunt genere de quibus fiet mentio
inferius que sunt infra unum genus et infra unum ca
thegoriam ex quo sequitur quod contraria sunt maxime
diversa ab invicem quia ex quo sequitur contrarietas est perfecta
diversa in eodem genere et quia contraria non sunt simul
diversa ad invicem ex quo sequitur quod contrarietas est
differentia secundum speciem et diversa specie sunt entia indi
visibilia que habent contrarietatem infra unum genus [illegible]
et sic est duplex dicto est [illegible] et formalis et sic est duplex
dicto est. ei quedam in dicto
dicto quod oppositum dicitur formale in dicto
quod oppositum dicitur formale
in [illegible] quod dicit phylosophus quod species sequentia i
dividua. in illa est de indivisione que oppositum dicitur
formale quia species non possunt dividi per formas quia di
vidi per formas tamen [illegible] non tamen possunt intelligi
de indivisione que opponitur divisioni materiali quia
species non possunt dividi per formas tamen possunt dividi

per [illegible] Deinde cum dicit. eadem non specie post
quod ostendit quod sunt diversa specie hic ostendit quod sunt
eadem specie et [illegible] sic [illegible]. ita dicitur est
quod diversa specie sunt entia indivisibilia [illegible]
[illegible] ad invicem eadem non specie dicuntur que [illegible]
sunt entia indivisibilia [illegible] contrarietate ad
invicem in divisione eius generis per species [illegible]
[illegible] in [illegible] in medio donec dicto [illegible]
[illegible] ad individua [illegible] non est contrarietas. quod dicitur
phylosophus [illegible] per species et species per individua
[illegible] dividitur dicto per species in omnibus [illegible]
[illegible] et specialissimis
[illegible] divisio per contraria. [illegible]
[illegible] per individua [illegible]
ad aliquid que non sunt contraria [illegible] phylosophus [illegible]
vocavit species entia indivisibilia [illegible] vocat
[illegible] tamen dicitur [illegible]
[illegible] entia indivisibilia et illa species [illegible]

tamen est dicitur entia indivisibilia quia non dividit divisione for
mali nec divisione materiali. dicitur quod quia genus dividit divise for
mali [illegible] individuum quia non dividit nec divise formali [illegible]

Deinde cum dicit quia palam. concludit quod contraria
[illegible] concludit [illegible] quod [illegible] species quod est
[illegible] genere non [illegible] eadem specie cum genere diversa specie et genere
[illegible] in specie contrarietas [illegible]
et ea que [illegible] in specie [illegible] [illegible]
[illegible] et ostendit per negationem [illegible] per [illegible]
[illegible] genus ei est sic in sic [illegible]
per negationem omnium [illegible] sic genus per negationem [illegible]
[illegible] de genere quod [illegible]
genere quod [illegible] in hominibus sic est genus [illegible] vel
[illegible] Secunda conclusio quod concludit phylosophus est quod [illegible]
non dicuntur differre specie ab hiis que non sunt in eodem genere
quia si loquimur [illegible] dicere quod ab hiis que sunt in alio
genere differunt genere ab hiis [illegible] que sunt in eodem genere
genere differunt genere. ab hiis [illegible] quia contrarietas non differt specie
differt specie. tertia quia est quod contrarietas non [illegible]
[illegible] est [illegible] secundum speciem quia [illegible] dicitur specie solum [illegible]
[illegible] quod sunt in eodem genere Notandum est de prima conclusione quod [illegible]
possibile quod sit impossibile est quod aliquorum sit de esse [illegible]
impossibile est quod aliquorum [illegible] [illegible] sit de esse
[illegible] [illegible] de esse [illegible] non est
in [illegible] ad [illegible] quia non [illegible] ad [illegible]
de esse [illegible] [illegible] [illegible] genus est
de esse [illegible] non esset [illegible] ad [illegible]
[illegible] ex quo [illegible] quod genus est [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] est in actu esse
[illegible] [illegible] est per [illegible] [illegible]
[illegible] et non solum [illegible] ex quo sequitur quod genus non
[illegible] [illegible] [illegible]
ur Notandum est de secunda conclusione quod [illegible] non [illegible] diver
sa specie [illegible] ab hiis a quibus differunt genere [illegible]
[illegible] est quia differentia secundum speciem penes actum [illegible]. differentia
[illegible] genus penes potentiam cum [illegible] genus [illegible] potentiam
et species dicit actum [illegible] quod ubi est tantum diversitas [illegible] sit
tantum diversitas [illegible] et ubi est tantum diversitas species sit
tantum [illegible] [illegible] differentes una potentia ab
[illegible] ergo a quibus aliquid differt genere differt penes potentiam
et non penes actum [illegible] et [illegible]
dicitur differre genere et non specie cum diversitas [illegible]
[illegible] penes actum diversitas [illegible] penes
potentiam Notandum est de tertia conclusione quod sicut albedo non
est alba [illegible] quod albedo [illegible] denominat [illegible] ad
quod non denominat se ipsam [illegible] differentia [illegible]
differre quod ipsa non differt [illegible] se habet albedo ad al
[illegible] ita se habet [illegible] ad differentiam [illegible] contrarietas sit
quedam differentia secundum speciem [illegible] differentia secundum speciem quod ipsa non
differt. contrarietas [illegible] denominat contrarium quod non de
nominat se ipsum [illegible] quod [illegible] differt per speciem
quod ipsa non differt [illegible] quod contrarietas non est contrarium [illegible]
[illegible] denominant contrarium

Dubitabit autem [illegible] in parte precedenti
[illegible] est quod contraria differunt secundum speciem [illegible]
[illegible] quod [illegible] contraria sunt [illegible] differunt secundum speciem [illegible]
[illegible] per [illegible] parte [illegible] quod contraria sunt que non [illegible]
[illegible] specie [illegible] in una specie [illegible] parte [illegible]
quod contraria sunt que differunt secundum genus. ibi quando non contraria

prima ratio. Probatio quia postea movet quoddam dubium de quodam
genere nunc 2 scilicet differunt specie vel non. In hac parte solvit ea
ubi autem quod haec quidem se per se. Prima in duas partes quia in prima
parte movet dubium in suis specialibus. Secundo movet etiam in
generali et etiam dubium. Postea secundo movet dubium in suis
specialibus dicens quod dubitatio est sic tamen est in lectione prius
scilicet quomodo contraria differunt specie dubitabitur aliquis quare masculinum et
femininum cum sint contraria non differunt specie. Cum enim quod
masculus et femina per se dividunt animal et non per accidens
et tamen non differunt specie. Non enim masculinum et femininum
dividunt animal per accidens sicut albedo et nigredo scilicet per se quod
aliquid animal est in masculino et feminino. Respondeo dicendum quod hoc
quod redditur dubitabile ex duobus. Primo quidem quia contrarietas
est differentia secundum speciem masculini et feminini quia sunt
secundo redditur dubitabile quod masculinum et femininum sunt per se
differentiae animalis. Deinde cum dicit: est autem dubium. Postquam mo-
vit dubium in specialibus, tunc hic movet quoddam in generali
hic. Dicens quod hoc quod mota in speciali in masculo
et femina fere eadem est cum prima quaestio potest moveri in generali
scilicet quare scilicet quaedam contraria faciunt differre secundum speciem et quaedam
non. Verbi gratia quod ambulativum et volativum contraria sunt
et faciunt differre alia specie quod animal volatile et
animal gressibile specie differunt. Albedo autem et nigredo
contraria sunt et tamen non faciunt alia differre specie
quod non est verum quod animal album et animal nigrum differant specie.
Respondeo dicendum quod albedo et nigredo possunt comparari ad
genus quod dividunt scilicet ad colorem et sic faciunt differentiam
secundum speciem quod albedo et nigredo dividunt colorem
secundum speciem. Secundo possunt comparari ad subiectum in quo sunt et sic non
faciunt differentiam secundum speciem quod non est verum quod animal album
et animal nigrum differant specie et sic tamen est de al-
bedine et nigredine. Ita dicendum est de masculino et femino:
masculinum et femininum possunt comparari ad genus quod dividunt
scilicet ad sexum et sic faciunt differre secundum speciem. Secundo possunt
comparari ad animal in quo est iste sexus et sic non faciunt
differre secundum speciem quia animal masculinum et femininum
non differunt specie. Deinde cum dicit: aut quod haec quidem
sunt. Solvit quoddam motum et dividitur in duas partes quia
primo solvit etiam in generali. Secundo solvit etiam in specia-
libus. Ibi: sic in masculino et femino. In qua ratione
valet praedicta quod illa masculus vero et femina per in
duas quia primo ponit solutionem suam. Secundo ex dicta so-
lutione movet quoddam quod non verum est in praedicta.
Quod primo ponit solutionem suam. Secundo ex hoc concludit quomodo quae-
dam contraria non faciunt differre speciem. Ibi: quia et homo
albus. Ad eius igitur solutionem respondeo dicendum est quod differentia
secundum speciem est diversitas formalis, quae enim specie differunt formaliter
differunt. Si igitur differentia secundum speciem est diversitas formalis
oportet quod illa contrarietas quae facit differre secundum speciem sequatur
diversitatem formalem. Itaque omnia contraria quae faciunt
differre secundum speciem oportet quod sequuntur diversitatem formalem. Illa
secundo contraria quae sequuntur diversitatem materiae et non diversitatem
formae non faciunt differre secundum speciem et haec contraria quae sequuntur
diversitatem materiae ut sic habent diversitatem materiae
diversitas enim materiae non causat diversitatem specierum sed illa diversitas
quae causat differre specie est diversitas formalis et quod diversitas formalis

est diversitas generis et non speciei. Ideo sciendum quod contraria quae faciunt
differre specie sunt in aliqua quae per se dividunt genus. Unde vi-
detur probabiliter philosophus quod dicit quod ideo quaedam contraria
faciunt differre specie et aliqua non est, quia quaedam contraria
sunt propriae generis et aliqua magis propriae sunt propriae. Vocatur
autem propria quae per se propriae generis quae sumuntur in divisione
formalibus. Haec est quae sequitur divisionem formaliter. Dicuntur
autem magis propriae vocantur contraria quae sequuntur materiam. Quae igitur di-
citur illa contraria quae sumuntur ex parte formae faciunt differre
secundum speciem, quae autem sumuntur ex parte materiae non faciunt differ-
re secundum speciem. Et hoc est quod dicit philosophus in proposito. Hic autem quidem est
ratio et forma haec autem est in materia. Igitur contrarietates quae sunt ex parte
rationis et formae faciunt differentiam secundum speciem, quae autem sunt ex
parte in composito cum materia non faciunt differre
secundum speciem. Respondeo dicendum est quod genus dividitur per species et
species dividitur per individua. Sed tamen differunt quia divisio qua di-
viditur genus est divisio formalis, divisio autem qua dividitur species est
divisio materialis et sic est duplex divisio. Ita est duplex contrarietas.
Et quaedam contrarietas quae sequitur divisionem generis et talis vocatur
a philosopho esse propria generis, et quia divisio generis est divisio formalis, sequitur
quod ista contrarietas faciat differre formaliter et per consequens specie.
Alia est contrarietas quae sequitur divisionem speciei per individua et quia ista
divisio est divisio materialis sequitur quod talia contraria materialiter differunt, et quia quae
materialiter tantum differunt possunt esse infra unam speciem, sequitur
quod talia contraria possunt esse eiusdem speciei. Deinde cum
dicit: quia et homo albus. Concludit in exemplo quomodo quaedam
contraria non faciunt differentiam secundum speciem. Vero sequitur quod albedo
et nigredo non faciunt differre secundum speciem. Album non
homo et niger non est differens secundum speciem. Verbi gratia, si imponatur
unum nomen homini albo puta A et unum nomen homini nigro
puta B, non dicemus quod A et B, scilicet homo albus et homo
niger, differant specie, et hoc quia differunt per materiam. Homo enim in
eo quod est tenens materiam non est differens secundum speciem. Homo
albus et homo niger qui differunt per materiam non sunt species.
Sed homines vel quamvis sint diversae carnes et diversa ossa
sicut hic homo scilicet et ille, tamen non differunt specie. Sed eius
sicut totum hoc est individuum ex toto sicut totum quod con-
venit formae et materiae. Sed diversum tamen specie non est diversa
haec eius individui quod est diversum et ultimum in definitione quod non
potest amplius dividi nec divisione formali nec divisione ma-
teriali. Quod quidem individuum continet formam et materiam. Cal-
lias enim est ratio cum materia. Callias enim continet formalitatem
[illegible] in materia quod etiam est quod in individuo continetur
formalitas et materia quae sequitur formalitas ideo scilicet quod accidens est
in diversa differentia est aliquod accidens quod sequitur formalitatem in se
et hoc vocatur accidens per se. Et accidens quod est forma
per materiam et per individuum et hoc vocatur accidens per accidens. Di-
cimus enim quod homo est albus per accidens. Homo enim est albus quia hic
homo scilicet Callias est albus. Hoc autem accidens quod inest per materiam
faciunt differentiam secundum speciem et hoc quod materia non facit differre
secundum speciem. Triangulus enim et ligneus et circulus
non differunt secundum speciem. Sed tamen hic dicta specie quod est verum
angulum ligneum et circulum eneum non est quod diversi-
tas est in materia scilicet in ligno et aere. Scilicet quod diversitas
et contrarietas est in ratione et forma. Respondeo dicendum est quod in quolibet
individuo est formalitas speciei sed non [illegible] ex hoc enim differunt

in diversa quia forma est recepta in alia et alia
in comparabilibus ergo quia due forme dividuntur genere et
due recepciones earundem formarum dividunt speciem
contraria ergo sunt autem diversa quia secundum diversitatem formarum
sicut visibile et invisibile que secundum formam hominis
et equi et ita autem contraria dicuntur que faciunt differre
secundum speciem et hec vocantur autem per se et insunt in diviso
per speciem. Contraria sunt alia autem diversa quia secundum diversitatem
sam recepcionem eiusdem forme in diversis materiis
sicut videmus quod eadem forma privatio humanitatis in
talibus in nigro cum albedine in alio et nigredine in
... et talia autem vocantur autem per accidens quod
... forma per materiam in qua recipitur forma et talia
autem non faciunt diversitatem secundum speciem quia eorum diver-
sitas est in materia. Deinde cum dicit ut autem in movet
contra quod ... diversitas secundum materiam faciat diver-
sitatem secundum speciem et dicit quod ... quod dicitis quod
hoc est verum ... quod sit diversa materia sit diversa specie
... quod aliqua diversitas in materia faciat diversitatem in specie
hic enim equus ab hoc homine differt specie et tamen hic homo
et hic equus sunt in materia quia hic homo et hic equus
differunt per materiam quia differunt individualiter et universaliter. Solvendo
dicit per materiam quod differunt ... contraria in specie que est universalis et hec
post solum dicitur quod contraria in specie ...
... non est per diversitatem materie sed per diversitatem
et contrarietatem que est in forma et ratione et est exemplum: albi enim
et ... non est per differentiam
hominis et nigri ... est contraria in specie sed non est per differentiam
... sed forme non enim differunt specie quia hic albus et hic niger
quia si ambo essent albi adhuc differrent specie. quia hic
homo et hic equus. Respondet quod alia cum diversitate materie
unitas forme et tunc ita est diversitas in materia et diversitas
in specie. Alia cum diversitate materie est diversitas
formarum et tunc est diversitas in specie cum diversitate in materia
... diversitas in specie non est per diversitatem materie sed
per formale et hoc est quod dicit ... diversitas
... et forme coniungitur diversitas in specie non est
a diversitate materie ... Deinde cum dicitur
... cum diversitate formali. Deinde cum dicimus
masculino et femina posito quod posuit solutionem questionis generaliter
... applicat solutionem ... ad questionem specialem
in quibus movebatur quod dicerent quod masculinum et femininum
non differunt specie quia hec masculinum et femininum
sunt passiones alicuius cum non sint partes ex
parte formalitatis et substantie sed ex parte ... materie di-
versitas ... masculum et feminam non secundum di-
versitatem formarum sed diversimode in recipientis
eandem formalitatem videmus enim quod eadem forma
alia et alia passione sit alia masculus alia femina
... ergo probat quod sit diversitas specie. Deinde cum
... dicit quod differunt specie in aliquo non. Quereret
... quia sit causa masculinitatis et femininitatis dicendum est quod
... causa potest assignari una causa potest esse ex hoc quod agens
variatur ... est quod generans et agens semper
intendit assimilare sibi passum et trahere passum in
... sed tamen aliquando agens non habet plenum
dominium super passum et ideo secundum omnem modum non assimilat
sibi passum assimilat tamen in ... quod videmus enim quod semen

asini intendit generare asinum et deducere materiam ad ...
... sed tamen quia materia non est disposita ad
suscipiendum formam asini non potest totaliter in omnibus ...
ad ... nec potest omnino sibi assimilare ...
... tamen ... non ... generare
asinum generat mulum qui in multis est similis asino
... non in omnibus sic ergo agens intendit sibi as-
similare passum et generare sibi simile. Sic masculus
intendit generare masculum ... femina ...
femina ... potest ... masculus enim
... agens est quia masculus in generatione ...
... femina ... patiens est quia femina in generatione
... quia ... ex parte
masculi habet ...
... et ...
... generat masculum ...
...
non potest omnino agens ... passum ad ...
... passum secundum omnem modum assimilat ... potest ...
... generare masculum generat feminam ...
assimilatur masculo ... masculus ... masculum ...
et femininum ... agens habet plenum dominium
in super passum ut non ...
... semen virile quod ...
... et ... est in calore
est magis faciet ad generationem masculi si ... est in calore
remissius magis faciet ad generationem femine et ... forte
est quod ... est ... ex eodem ... generabitur mas-
culus et femina si sit passum alia et alia parte videlicet
parte ... et ...
... est ...
virtute et per ... dominium habebit super passum ut
possit ... passum sibi assimilare in ...
si ... semen ... sit et calidum magis faciet ad ge-
nerationem masculi si ... modicum sit et frigidum magis
faciet ad generationem femine. Quarta causa potest esse etas quia ...
... ad ... plus generant femi-
nas quam ... etatis et ... senes plus generant
feminas ... est quia in iuvenibus calor non est ad hoc con-
pletus in senibus autem est calor diminutus ...
possunt assignari masculinitatis et femininitatis ... hec ...
Quoniam vero posteriora ... sufficienter
... contraria non faciunt differentiam secundum speciem
... contraria ... genere
et sic ... contraria sint que faciunt differentiam secundum speciem
... contraria sint que non faciunt differentiam secundum speciem sicut album
et nigrum in homine et masculinum et femininum in aliquo
contraria sint que faciunt differentiam secundum genus quia sunt corruptibile
et incorruptibile ... generaliter ...
... ge. scilicet quod corruptibile
et incorruptibile differunt secundum genus ...
... complexum et incomplexum ...
... corruptibile et ...
... complexum et incomplexum ...
...
in ... primo ...
...

... et ...

masculus et femina non differunt specie

X

differunt specie et non genere. Item quia corruptibile et incorruptibile
contraria sunt, contraria que differunt specie et non genere, quia tamen non est verum, cor-
ruptibile enim et incorruptibile differunt secundum potentiam et privationem potentie,
quia corruptibile potest pati et corrumpi, incorruptibile autem hic potentia
privatur quia non potest pati nec corrumpi, et ideo corruptibile et in-
corruptibile sunt diversa secundum genus, quia impossibile est quod aliquid possit non
esse et quod impossibilia sunt non esse sunt infra unum genus, quia
necesse esse quod est impossibile non esse, et eius possibile non sunt
infra unum genus. Visa hac sententia patet littera, que dividitur
quia primo est superius quod contraria sunt diversa specie et non genere;
corruptibile autem et incorruptibile contraria sunt, ideo videtur quod sunt
diversa specie tantum, quod non est verum in proposito, quia est privatio
determinate potentie, et ideo cum incorruptibile sit potentia ad pati,
incorruptibile autem sit privatio huius potentie, necesse est quod differunt
secundum genus, quia differunt secundum potentiam et impotentiam, que est privatio potentie.

Considerandum est ad videndum sententiam huius quod corruptibile et incor-
ruptibile differunt penes potentiam et privationem potentie, igitur dif-
ferunt secundum genus. Ad hoc est quod hic intelligendum possumus duo-
bus modis invenire. Primus modus est ex differentia que est in-
ter genus et speciem. Secundus modus est ex differentia que est inter genus logi-
cum et genus naturale. Primus modus patet sic dicta
inter genus et speciem est quod genus est potentia, species autem
ab actu. Que ergo differunt specie differunt secundum formam et secundum actum,
non autem penes potentiam, quia cum sint diversa specie sunt infra
potentiam unius generis. Sed illa que differunt forma sunt infra potentiam
unius materie, que ergo diversa sunt in specie diversa sunt pe-
nes actum et penes formam, quia autem genus a potentia sumitur,
que sunt infra duas potentias sunt infra duo genera, sicut
albedo et nigredo sunt infra unam potentiam et unum
genus, scilicet colorem, cuius est posse album vel nigrum; dulce autem
et amarum sunt infra aliam potentiam et ad genus
potentie eius saporis specificatur per amarum et dulce, sicut
potentia coloris per album et nigrum. Diversitas ergo generis
est penes duas potentias vel penes potentiam et privationem
potentie. Differunt secundum genus. Rememorabimur enim quod contraria que dif-
ferunt specie tantum et non genere, pro tanto non differunt potentia
quia ex uno potest deveniri ad aliud per sequens potest esse
ex illa eiusdem modi, sicut ex albo potest deveniri
ad nigrum. Ea autem que sunt infra duo genera pro
tanto differunt genere et potentia quia ex uno non devenitur
in aliud nisi forte per accidens, ex albo enim non devenitur
in sapidum nisi forte per accidens, utputa sapidum nig-
rum nigro. Sed hoc igitur illa sunt infra unum genus ex quo-
rum uno potest deveniri in aliud per se. Quando autem duo sic
se habent quod ex uno non potest deveniri in aliud nisi for-
te per accidens vel quod ex uno non potest deveniri in aliud nec
per se nec per accidens, illa sunt infra diversa genera quia
sunt infra diversas potentias vel quia sunt infra potentiam et
privationem potentie. Exemplum de primo, habemus in albedine et dul-
cedine, ex albedine enim non devenitur in dulcedinem
nisi per accidens. Exemplum de secundo habemus in corruptibili et incor-
ruptibili; non est via ad incorruptibile nec per se nec per accidens,
et ideo differunt secundum genus. Sic ergo patet prima via et primus
modus inveniendi et ostendendi conclusionem istam. Secundus
modus et secunda via est quod differentia que est inter genus naturale
et genus logicum. Ad cuius evidentiam notandum est quod logice
philosophus non intendit hic dicere quod corruptibile et incorruptibile

non sunt infra unum genus logicum, sed quod non sunt infra unum ge-
nus naturale. Enim et corruptibile in unum convenire in genere logico
et cum equivocatur in genere naturali, videndum est quod ea sunt infra
unum genus logicum que sunt infra unum conceptum potentia-
lem prout extenditur ad diversas species. Sicut enim illa sunt infra
unam speciem que sunt infra unum conceptum actualem,
quia species actum dicit, ita illa sunt infra unum ge-
nus que sunt infra unum conceptum potentialem, quia genus potentiam dicit.
Unum ergo genus logicum est unus conceptus potentialis. Duo autem
genera sunt duo conceptus potentiales. Illa autem sunt infra unum
genus naturale que sunt infra potentiam unius materie, ut sic
genus logicum accipitur a potentia conceptus, genus naturale
accipitur a potentia materie. Corruptibile ergo et incorruptibile
differunt secundum genus naturale quia non sunt infra potentiam unius
materie. Impossibile enim est quod esse necesse et possibile esse sint
infra sive infra unam materiam. Sed hoc est ergo quod dixit philosophus quod
corruptibile et incorruptibile differunt penes potentiam et impotentiam
quia impotentia est privatio potentie; ideo differunt secundum genus naturale. Quia corruptibile
est infra potentiam materie, incorruptibile autem non,
et ideo differunt secundum genus naturale; et sic declaratum est veritas
quam ponit philosophus. Propter secundam viam, quamvis corruptibile et in-
corruptibile possint esse infra unum genus logicum, quia possunt
esse infra unum conceptum potentialem, tamen non possunt esse in-
fra unum genus, esse naturale, quia differunt penes potentiam et im-
potentiam. Deinde cum dicit nec ergo dixit potest esse idem,
quia ad eandem evidentiam de corruptibili et incorruptibili et dicit
in diversis partibus quia hoc ponit opinionem erroneam, in secun-
do excludit eam. Prima in duas. Ad evidentiam primo notandum
est quod sententia dicit est quod quidam sunt opinati quod possunt salvari
et idem in specie quia sunt album et nigrum, albedo
enim et nigredo possunt reperiri infra eandem
speciem sicut infra speciem hominis. Possumus ergo erronee
credere quod sicut album et nigrum possunt reperiri
infra unam speciem, ita corruptibile et incorruptibile se habent. Ergo
eorum errorem ponit philosophus dicens quod nunc determinatum est de
corruptibili et incorruptibili vel ibi nominibus quia determinatum est quod dif-
ferunt penes potentiam et impotentiam. De corruptibili autem et
incorruptibili forte videtur alicui quod non est necesse quod
differant secundum speciem, sicut non est necesse quod album et nigrum
differunt secundum speciem, idem enim et similiter potest esse album et ni-
grum. Si ideo sunt de numero universalium eodem tempore, unum
enim est dicere quod homo est albus ut Socrates, et homo est niger ut Mar-
tinus. Si autem ideo sunt de numero universalium, eodem tempore
unum est dicere quod homo est albus ut Socrates et homo est niger ut Mar-
tinus. Si autem ideo sunt de numero singularium, tunc sic est verum
dicere quod idem sit similiter album et nigrum, et hoc quod al-
bum est contrarium nigro. Contraria autem simul non possunt inesse
eidem, idem ergo singulare successive potest esse album
et nigrum sed non simul. Deinde cum dicit sed quoniam ipse
tractat errorem, ad cuius evidentiam notandum est quod praedictus error
tractat in hoc quod sicut erat de contrarietate que est inter album
et nigrum et de ea que est inter corruptibile et incorruptibile,
solo autem philosophus est in hoc quod non est sicut de hac contrarietate
et de illa, et hoc quia album et nigrum per accidens insunt
illi quod insunt et ideo remanente eadem materia potest esse transi-
tus ab albo in nigrum; et ergo corruptibile autem et incor-
ruptibile naturaliter insunt illis quibus insunt, quia corruptibile per

corruptibile et incorruptibile differunt genere

[illegible]

QUOD QUIDEM SAPIENTIA CIRCA PRINCIPIA [illegible]

[illegible]

intentionem ad questionem unius quia impossibile est dicere de generis. quia si multe scientie possunt esse et principia, non impossibile quod iste scientie erunt equales et sic una magis erit ceteris sapientia; ideo est impossibile quod una tantum sit. Respondeo dicendum quod principia sub una scientia possunt cadere et non est sapientia quia licet non sit generalis tamen possunt reduci ad unum genus et per adiacentiam eius et ideo scientia que considerat de primo genere considerabit de aliis sicut physica considerat de ente physico considerat de eo cuius est scientia que considerat de ipso ente ad nos considerabit de aliis. Deinde cum dicit ad hoc etiam speculari motorum etc. movet dubium quid dubitatur est utrum principia demonstrationis id est principia demonstrationis cadant sub speculatione unius scientie vel plurium. Sed quod est ad utramque partem: si enim dicatur quod cadunt sub speculatione unius scientie difficile est assignare que sit illa quia non videtur maior ratio quod cadant sub speculatione unius quam alterius cum ipsa principia se extendant ad omnes scientias. Si vero cadunt sub speculatione unius eadem ratione cadunt sub speculatione alterius. Si autem dicatur quod principia cadunt sub speculatione plurium scientiarum difficile est assignare que sint et quales sint ille scientie plures. Respondeo dicendum quod veritas huius questionis est quod una scientia considerat principia communia omnibus demonstrationibus. Ad rationem respondeo quod principia communia vocantur que communia sunt et concepta et generalissima huius et ideo sunt unius et eiusdem scientie [illegible] principia secundum [illegible] sicut in [illegible] materiam [illegible] tate ita scilicet et principia sicut hec principia de quolibet affirmatio et negatio, secundum equalitatem et causam entis et non entis, et ideo hec principia sunt unius materie communibus illa scientia que considerat de eis materie communibus considerabit de eis principiis hec autem est metaphysica et ideo cum dicitur quod non est maior ratio quod una scientia consideret de eis principiis quam alia, verum est de scientiis specialibus sed non est verum de scientia universali que considerat de materie universalibus. Deinde cum dicit adhuc utrum omnium motorum duas questiones de consideratione scientiarum et dividitur in duas partes secundum duas questiones quas movet. Secunda ibi adhuc vero et substantiam. Dicit ergo primo quod non est unius speculationis scientie sit omnes substantias aut sit et aliquas et aliquas non. Sed utrumque ad utramque partem. Si non dicatur quod speculationis huius scientie non est omnes substantias difficile est assignare que sit; et si dicatur quod ita sit quod omnes substantias sub impossibile videtur una scientia unius esse et non plurium. Respondeo dicendum quod hec scientia est omnes substantias non quod unumquodque sit. Ideo ostendo ad eius rationem est quod cum dicitur quod una scientia est unius et non plurium intelligendum est quod debet esse unius secundum se tamen potest esse et plurium in quantum participant similitudine illius unius; ita enim est de unitate scientie sicut de unitate eius vel a principio est unum sicut et tamen est et plura in illa que participant illam similitudinem; sicut principium visiva est colorem tamquam unum simpliciter et omnia illa que participant similitudinem coloris. Sic una scientia potest esse et substantie que esse per se et omnia illa que participant illam rationem. Deinde cum dicit adhuc utrum et cetera movet secundam questionem de quo casus vel unius scientie demonstrativa sit tamen et substantias an etiam et accidentium sit. Sed utramque ad utramque partem. Si vero quod demonstratio sit tamen accidentium quia demonstratio

est tamen eorum que concluduntur de subiectis. Si autem sit scientia demonstrativa est tamen et accidentium tunc non est et substantias. Quod dicitur quod alia demonstrativa sit et accidentium et accidentium et substantias tunc dubium est que sit utraque istarum. Dicitur quod est que istarum duarum dicitur sapientia; ut enim ex una parte quod demonstrativa que est et accidentium sit sapientia ex alia parte videtur quod illa que est et substantias quia magis est et finem. Substantia enim est de numero priorum quia substantia est prior ente. Respondeo dicendum quod veritas huius questionis est quod eadem scientia respicit substantiam et accidentia. Sed in substantia et accidentia est tamen differenter quia substantiam considerat considerabit consideratione diffinitiva, accidentia autem considerat consideratione demonstrativa. Ad demonstrationem enim duo concurrunt scilicet primo subiectum diffinitivum quod est id de quo concluditur per se passio, secundo demonstrativum. Primo de illo ratione dico hoc quia ipsa scientia que considerat de substantia sit de substantia ita quod de substantia sit diffinitiva et non demonstrativa, secundo concludit passiones de substantia per diffinitionem substantiam et in alia sit substantiam et alia per se passiones. Deinde cum dicit sed nec etiam causas motorum magis speciales questiones et primo secundo quare et quale hoc primum est hec scientia et dubitabat et utrumque pars in est quia primo movet unam questionem de causis substantiarum sensibilium, secundo movet unam questionem de consideratione substantiarum sensibilium, tertio movet tertiam de mathematicis. Quarto movet questionem de consideratione mathematicorum ad quam sunt scientie pertinent. Secunda ibi tollere etiam dubium hec. Tertia ibi autem dubium. Quarta ibi collocant dubitationem. Primo ergo ponit primum dubium dicens quod quod est in metaphysica que causa possit esse et que motorum causa de qua causa est in physica; ideo quod non possit esse et causa finalis causa quia omnia sunt finis non hic(?) quod locum in operibus et in hiis que agunt per motum, quia locus est finis motorum. Sed in immobilibus sicut in mathematicis nihil demonstratur ad finem quia mathematica abstrahit a motu finis autem hic(?) rationem principii movendi. Sicut enim movet efficiens per est et movens non est in immobilibus. Respondeo dicendum quod veritas huius questionis est quod hec scientia specialiter considerat de ultimo fine et ultimo fine et cum dicitur quod finis est in hiis que agunt per motum dicendum est quod non omnis finis per motum acquiritur finis non ultimus de quo intendit hec scientia non per motum acquiritur; omnia enim agentia intendunt hunc finem quia omnia agentia intendunt se assimilare primo agenti in quantum possunt, id est ergo finis omnium actionum naturalium et passionum non acquiritur motu ideo finis motorum omnium agentium et hic totum per immobile. Deinde cum dicit tollere etiam dubium hec movet secundam questionem de consideratione substantiarum sensibilium dicens quod quod est utrum hec scientia sit tantum et sensibiles aut non. Si enim est tantum et substantias sensibiles tunc non videtur differre a scientia illa que scientia naturalis et tales substantias est. Si autem dicatur quod hec scientia est et alias substantias quam sensibiles difficile est assignare que sit ille, non enim potest dici quod ille sit species neque ydee que ponuntur platonice nec potest dici quod ille sit quantum mathematica intermedia inter substantias sensibiles et species quia demonstratum est in precedentibus quod non est talis neque species neque talia intermedia. Respondeo dicendum quod veritas huius questionis est quod hec scientia est et substantias sensibiles tamen aliter quam scientia naturalis quia scientia naturalis considerat de illis

vius inq̃ntum (con)tinuu(m) motu(m)· sic (et) m(a)the(maticus) (con)sid(er)at de eis in q(uan)tum ħnt r(ati)o(ne)m sive (con)sid(er)at (et) de obvius separat de q(ui)b(us) nulla sensibilia p(ar)ticulariu(m) (con)sid(er)atio debem(us) ei (con)sid(er)a(re) ti q(uod) sic se ħnt due p(ar)te(s) que una (est) in fig(ur)a et alia sicut adiu(n)cte sic se ħnt ad i(n)vice(m) sicut p(ri)(n)cipiu(m) et ultimu(m) p(ro)p(ter) (quod) infi(n)i(tu)m et finitu(m) sic se ħnt ad i(n)vice(m) q(uia) ad cadit sub ambitu p(ar)te(s) (in)ferior(is) q(uod) no(n) p(otest) ca(dere) sub ambitu i(n)ferior(is) p(ar)te(s) sic ad cadit sub aspectu sicut visu sensibili i(n)tellectu ad cadit sub aspectu sicut p(ar)ticularis sic sive separate ita cadit sub aspectu m(a)the(matice) q(uod) no(n) p(otest) cadere sub aspectu aliter scilicet. Deinde cum dicit[…]

[illegible]

q phs dicit q dña no pticipat ges cui rō est q
id q pticipa ab eo e dece et itellitu illr. si
g ges pticipet a dña oportet q ges eet de ee
et itellitu dr h ia no e vm q g e q itellau 4 ocept
dce. cu et eciam q pticipant ab oibz i possibile
e q sit gña. de hac a rōe dcm e plenius in 3 de
anima. Cū dic Deinde a ponit 3 qōm et e qd utrum
spēs sit mag pru q ges an ges sit mag p um
q spēs i hac a qōe pō ptz q spēs e mag pu sin
ges et e rō sua tal q simplici e mag pu est
eo q e mus simpx. spēs a vltie dicentes ips ges
q sint spē spalissime q amplius no dividunt dioe
forli simplices sint ipis gnibz e rō e q q sint mg
in dsibilia sint mg simpli. spēs a indisibi sunt
ipis gnibz. q spēs no dividit dione forli. gña
a dividunt p pla dña spē et forma et sic spēs
vm mag pu q gña. Sō ptz q gña sint magis
pu spēb spēs et e rō sua tall. de rōe pu ll e q eo
rēoto alia remouent. s; interemptis gnibz remouetur
spēs et remoue et no eo g gña mag a silau
prius q spēs nam mag pru e q mg inimit
tale a ges e ostul g ps q dubia q pnt mag
u de osidaroe hs sic h sint et talia sint. Modo
e q s ges mag disible e q spēs et spēs mag
disibil q ges. s; tu differet ges ei est magis di
si l q spēs q otinz plra in pō q infra ges sint
due dñe in po q no sint infra spēm. spēs a est
mag disil q ges q otinz plra in actu q ei d
e de actualitate spēi q no e de actualitate gnis.
nond e q ges et spēs sint pu ogitendi q an i s
mag ognosti nq de ea ognosti na spēi q n
gnis. mag n ogitur fort. cu de eo og hinc
tal q qui de eo ogitat alitur. se q spēs fuit
mg ogitete rem q ges et p ons e mag pu og
h. ei ognico cuius id plra se extendat q og
spēi et i extensiue lod ges sit mag pu q
spēs cu spēs p finidi et intencius fac ogitere
re q ges et ita qui intensiue lodr spēs e mag
pu ogi q ges

Ad lr aut utrum possimus ponere aliquid pter singlaria.
Postqm recollegit aliqs dubitacōes q sint
de osideracione hs stē h recolligit as du
bitacōes q sūt de huis osideracione i hoc sci et dividitur
h pō in .d. p. in hac .ii. sci considerauit si etc p pu
pō g mos quam dubia de ēntis. Sō mouz de pu
ibi. ad lr aut siquid est aliqua sba. p .ii. d.
p duas .q. duas mouz. p a ibi et ei tolit dubitaōm
pō g ponit pu qōm et e no tal utrum possit ponere
aliq. i r u existens pter singlaria vl nichil ta
le possit ponere et sint a ad vtraq pte .si ei n
tale pōnatur .se q ipo singlarum sit sci .h a
e impole singlari ei sint infinita i sitoz aut no
e sci si a ad tale pōt pter singlaria veritas ges
vl spēs. s; g ges et spēs no possit ponere dcm e
p q quita nunc sci no e de gñe spē q sint sepata

pter singlaria. nond e q vtraq h qōm se q vlia
no sint sepata a singlaribz cuius rō e q vlia n hnt
ee n i singlaribz. q .n. liceat ee et no liceat
ee i singlaribz h e impole et qm de q si vlia n sint
sepata a singlaribz se q singlarum est sci
q e ipole q singlari sint infinita. dd e q lz vlia n sint
sepata p rem a singlaribz tn sint sepata p rōm tal
a sepa suffic ad rōm sciē. Deinde cu dic etiam
tollr dubitaōm mouz fam qōm q qd qō e utrum sit
dare aliam sbam eternam pter sbam sensibilem et cor
ruptibilem et di h ps. in 3 p. q pō mos qōz.
Sō ca .1 p ima pte .p q no e dare etem sbam
Sc̄o arguit p ma pte q ipio e dare etem sbaz
Sa ibi. ad huc aut. Ceia vl si a no separabile
pō g mouz qōm dices q mag in dubitaōm habet
utrum debeat ponere aliq sba sepata et eterna pt sbas
sensibiles que sint hic vl utrum no sit dare vl en
cia sensibilia et que vset sapia p ei veritate in
hac sci m ententie q dam aliam sbam eternam
pt sbam sensibilem a m z ppositum e velle declare
de tali sba. volumus ei scire quid e sepabile p si
q no e corus item alicui de mo sensibili. Deinde
cu dic. ad hue a. arguit p ima qōm sp pro
.p q n e ponere sbas eternas pt sbas sensibiles et e
rō sua tal et pō sba eterna pt sbam sensibilem q
rōe ponere una sba eterna 1 a vni sp̄ei sensibilis
sic ho eternus 1 hoīs sensibilis eadē rōe ponere sbe et
n et sepate ab opebz sensibilium. s q pōnere
sbe eterne p inter eibz spēbz h e q tōz i q ale
g tales sbe no pnt ponere vna rōne p; 1 r a
q dic sic q si pt obas sensiles pō a sba
sepata dubium e pt quas debeat ponere pt
quas no. no ei e maior rō q pōtur aliq
sba sepata pt hoiēs et equos sensiles q q
pōtur pt alia alia vl p q tali pōt et pt
in aiatee et sic pt oia sensibilia pone a sepa
tas et sic oportebit ostitue sbas sepatas et sepi
ernas eqles sbis sensibilibz h a q rōm e s q
sit sbe sepate eqles sbis sensibilibz. Deinde
cu dic si i a sepabile arguit ad oppm quido
q i genis e dare q no sit alia sba a sba sensi
et sunt rō sua sit duo silogismi. p us sillogismi
e q forma e mag pu q ma forma ei dr actu
m a dic pōm a e mag pu qm rō p mi
e q ipole e dare q ois forma e mag pu qm
m sit cet. si ei ois forma esset cor et nulla esset
forma pptua sepata n eet ordo in rebz ordo
do a in rebz ceteru a forma ppe sepata qi g di
cit phs p ista rōm si e dare ma et rōm
e dare formam et actum. no oit an forma et actu
e corpl oz g dare aliquam formam in corple esse
pptuam et h e q dic ita q si a q sicut pru
1. forma no m e sepabile a cdebz sensibilibz io
eius se h ei ad pōt mz ee pn m oz q po
nat eid a mag ee pn m ip m et h q pōit

mag esse pri͞u e ip̄ sc̄e in n nō ē acttu s; pō ipa
a' pō mag priu e spēs ul' sc̄e q quid spēs et
sc̄a si tō sit corpl'e sc̄ q nulla sba erit spēc
et sepabil' a in et f se ex his h et in gen'e ē
tal cui sba spē qe a gtiosissis et max
phus tāq tam pri in reb' et bn qe tamq
q tam pri q nō ex mēcal sba spē et et
na n erit ordo in reb' ordo n i reb; cētitu
a sba ētia et spē. ¶Nond e q vitat h
q̄dit e in h q e ante sbam ētnam et sep
tam cui' rō e q sba ul' e sba pol' oine
ei q e in in hnt mī pol' pole a' ee ragm
nite ee sil'r sba ut ar' ...gu ētna sic ei
i pole e dre q sit ante sbaz inle sn sba ētna
sic g' e ante sbam ētna nō tū eo in' q' po
suit plo q' posuit sbam ētna q̄d spēs ul' pdca
ſz ita sba ētna cētitur e sba sepbil' a q
e ois ordo in sbl' ul' inlib' ¶Deinde cū dixit
ad h' erit si quid e post q mouit q̄ones de
sbul' h' mouet q̄oez de pn'is ... et di' ...
[illegible]

si non lineas. tangit etiam questionem de principiis ad
quas etiam nondum est quod possunt lineas et su-
perficies esse principia. Hanc questionem tangit philosophus per duas rationes
sed ibi ad hec et quod. ponit ergo primo rationem quod talia
esse principia sint sive separabiles sed linea et superficies
non sunt sive separabiles ergo non sunt principia et hoc est quod dicit
quod si aliquis ponat lineas et ea que sequuntur ad lineas sic
sint superficies esse principia principia non bene poneret quia non sunt
sive separabiles. quod autem non sint sive separabiles patet quia
linee sunt decisiones et divisiones superficierum superficies
autem corporum puncta autem linearum sunt in linea
superficies et puncta quandoque est. illa in qua decisio ta-
lium separabile est sed semper in alio est quia est divisio non
separatur ab eo cuius est divisio vel decisio ab eo cuius
est decisio. Deinde cum dicit adhuc autem quomodo. ponit
secundam rationem et est ista talis principium substantie est separatum
et unitas non sint talia ergo non sunt principia et hoc est
quod dicit littera quod nullus potest opinari quod unitatis
et puncti sit substantia incipit esse per generationem puncti
autem non est generatio punctus etc. non incipit esse per generationem
sed per divisionem facta enim divisione in linea incipit esse punc-
tus. unde punctus quandoque dictus est. Deinde cum dicit
exhibet autem dubitationem. tangit questionem de substantiis se-
paratis quas ponebat Plato non sine principiis vel de
in d. p. sed duas questiones circa quod est ve-
tales sive sunt principia. secunda est utrum sit circa eam substantia
separatam tales etc. ad hoc notandum. dicit ergo quod
magnam dubitationem habet utrum tales sive separabiles principia sint
vel eis quod non quia cum scientia est universalium tales autem
sive non sunt universales sed sunt separabiles et per se sub-
sistentes ergo talium substantiarum non est scientia ex quo sequitur
quod tales sive non sunt principia quia et principium scientie est quod non est
et tales substantias ut etiam tamen est. Deinde cum dicit
adhuc utrum est aliquid. tangit secundam questionem utrum sit
preter aliquas substantias separatas dicens quod quod est utrum
sit preter aliquod esse separatum preter synolon id est si-
mul totum quod est compositum ex materia et forma sint vel aliquid ad
vel utrumque preter si non non est preter ad eius preter ens quod est
compositum ex materia et forma sequitur quod omnia entia sint corruptibilia
quia omne compositum ex materia et forma corruptibile est. si autem dicatur
quod est preter tale eius separatum oportet quod id eius
sit species et forme quas ponebat Plato. in quo autem sit
ponere speciem et ydeam difficile est videre manifestum
est enim quod in quibusdam non potest poni ydea et species se-
parata non enim potest poni in artificialibus non enim
est preter domum separatum que possit dici ydea do-
mus sensibilis. Nondum est quod utrum hec questio
est quod est preter substantiam separatam aliqua omnia esset
corruptibilia sed tamen ista ratio non debet poni eo modo
quo ponit Plato ita quod dicere species et ydeas. Dein-
de cum dicit adhuc utrum principia. tangit ulteriorem questionem
de unitate principiorum et est questio talis utrum. s. principia sint
unum numero vel specie si non principia sint unum numero oportebit
dicere quod omnia principiata sint eadem numero quod est
impossibile. Nondum est quod utrum hec questio est quod principia
principiorum omnium est unum numero sed principia intrinseca diversificantur
sed quod primum principium sit unum tamen non sequitur quod principiata sint

unum autem non est tamen sicut tamen est eis quod principia diversifi-
cantur secundum diversas habitudines secundum quas diversimode respi-
ciunt ipsum primum.

Quoniam autem philosophi scientia. postquam
philosophus recollegit quasdam questiones de quibus sit facta
mentio in tertio. hic recolligit quedam de secundo libro
scientie de hiis que hic scientia de quibus fuit facta mentio in quarto et
dividitur in duas partes. quia primo ostendit de quo consideret hec scientia. secundo
comparat hanc scientiam ad alias. secunda ibi omnis autem scientia
prima in duas. quia primo ostendit quod ad hanc scientiam pertinet con-
siderare de ente in quantum ens. secundo ostendit quod hec scientia con-
siderat de principiis demonstrationis ibi quoniam mathematice
utitur. prima pars in duas partes. quia primo ostendit quod ens in quantum ens
pertinet ad hanc scientiam. secundo ostendit quod hec scientia considerat de
contrariis entis. secunda ibi quoniam autem in mathematicis. circa primum
notandum est quod si ens esset equivocum nulla una scientia
posset esse de toto ente quia illa que cadunt sub una
scientia debent habere unitatem vel univocationis vel
analogie et ideo si totum ens debet cadere sub una scientia
oportet quod omnia entia vel habeant unitatem univocationis
non potest hoc restat ergo quod habeant unitatem ana-
logie. philosophus ergo volens ostendere totum ens pertinere ad
sub una scientia quod omne ens habet attributionem ad unum
ens et dividitur ista pars in duas partes quia primo ostendit quod omne
ens reducitur ad unum ens. secundo ostendit quod omnis con-
trarietas reducitur ad unam contrarietatem. secunda ibi quoniam
autem omnis entis. prima pars in duas. quia primo ponit quod una
scientia potest esse de omni ente quia omne ens ad unum ens
reducitur. secundo manifestat hoc per exempla. secunda ibi nam in quantum
dicit ergo primo quod quia scientia philosophi id est scientia methaphysica est
de ente in quantum ens et est universaliter de toto ente
et ens dicitur multipliciter et non secundum unum modum oportet quod ista
multiplicitas non sit multiplicitas equivocationis. si
enim hec multiplicitas esset equivocationis quod secundum nomen esse est quia ra-
tio communis est equivocatis. totum ens non caderet sub u-
na scientia equivocum enim non est unum genus. scientia autem una
unius generis est. si autem contingat quod multiplicitas et diver-
sitas habeant aliquid esse potest cadere sub una scientia
que scientia per se respicit id commune. Deinde cum dic-
it sicut autem. manifestat unitatem analogie que inter omnia
entia ex hoc quod reducuntur ad unum ens et hoc ex-
ponitur in duas partes. quia primo ponit duo exempla. secundo
exempla applicat ad propositum. secunda ibi eodem itaque modo
dicit ergo quod eodem modo videtur ens dici multipliciter
per reductionem ad unum quo dicitur medicinale
esse et salubre utrumque enim istorum multipliciter dicitur et tamen
multiplicitas ad unum reducitur multiplicitas enim me-
dicinalis reducitur ad medicinalem scientiam multiplicitas
et salubris reducitur ad sanitatem et sic utrumque istorum
secundum tertium et quartum modum reducitur ad unum. exemplum de primo
primo enim est medicinalis et tamen ille est medicinalis
sed tamen decenter primo enim est medicinalis quia est a me-
dicinali scientia quod cultellus autem est medicinalis quia
sic instrumentum deservit medicinali scientie. exemplum de secundo
quod enim est salubre quia est significativum sanitatis sic
evacuativa quod enim est salubre quia est factivum sanitatis
sic potio medicinalis et sic omnia medicinalia et

omnia salubria ad unum dicuntur secundum diversos modos, sic est in salubri et medicativo, ita est in aliis analogie.

Deinde cum dicit eodem itaque modo, postquam posuit duo exempla de hiis que secundum diversos modos reducuntur ad unum, hic illa applicat ad propositum dicens quod sicut est in medicativo et salubri ita est in ente. Sed quia omnia entia dicuntur respectu ad primum ens, et est quia ens simpliciter quod habet esse in se non in respectu ad aliud, et hoc ens est substantia; alia autem entia a substantia dicuntur entia non quia habeant esse in se sed per attributionem quam habent ad ipsum ens. Unumquodque enim aliud dicitur ens vel quia est passio istius entis vel quia est dispositio huius entis vel quia motus ad hoc est ens vel quia secundum aliquem alium modum respicit hoc. Notandum quod unum et idem est ens quod a pluribus a diversis predicatur quod ens est substantia, sed tamen hec sunt unum et idem quod aspiciunt a diversis tamen secundum diversos modos aspiciuntur. Alia enim ipsum aspiciunt quantitas, alia qualitas, et sic de aliis decem predicamentis, et hoc est quod dicit philosophus in littera quod omnia entia aspiciunt unum ens quod habet esse per se.

Deinde cum dicit quemadmodum autem omnium entium, postquam ostendit quod omnia entia reducuntur ad unum ens et ideo pertinent eidem scientie, hic ostendit quod contraria reducuntur ad unum et ideo pertinet tractare ad unam scientiam, et dividitur in tres partes. Quia primo hoc ostendit, secundo ostendit quod idem est reducere ad ens et ad unum quia unum et ens convertuntur, tertio movet quandam dubitationem, secundum ibi differt autem nichil, quod autem sit contrariorum. Dicit ergo primo quod sicut omne ens reducitur ad unum ens sic omnis contrarietas reducitur ad primas contrarietates et ad prima contraria [illegible] entis sunt per se dicere entis sit unum et plura sunt similitudo vel dissimilitudo que ad predicta reducuntur secundum speciem ad considerationem huius scientie sic et ens.

Notandum est quod ens per attributionem dicitur in actu et potentia et aliqua entia in ita dicione reducuntur ad ens sicut dicimus quod materia est ens in potentia et forma est ens in actu. Dicitur tamen ens in decem predicamentis et aliqua entia in medio ita dicione reducuntur ad ens sicut dicimus quod linea est ens quia quantitas est ens et albedo est ens quia qualitas est ens. Dicitur autem ens similiter privatio et contraria reducuntur ad ens mediantibus istis dictis de non ente quod est contrarius, contrarietas enim est quedam negatio quia est contrarium distinctum forte.

Deinde cum dicit differt autem nichil, quia dixit quod entia omnia reducuntur ad unum, quod ens et unum convertuntur, non est quod unum et ens non dicunt eandem speciem, tamen convertuntur quia omne ens est unum et omne unum est ens et ideo [illegible] que sunt ad ens sunt ad unum. Notandum est quod sicut ens convertitur cum uno et ergo ita tale ens convertitur cum tali uno. Sic ergo ens est commune ad omnia predicamenta ita et unum, et sicut inter omnia entia substantia est primum ens id est primum unum. Sic ergo omnia entia reducuntur ad unum tamquam ad primum ens ita reducuntur ad eadem tamquam ad primum unum, quia primum ens et primum unum convertuntur. Notandum est quod licet ens et unum convertuntur, tamen differunt secundum rationem, et aliam rationem habet dicere ens et unum.

Deinde cum dicit quoniam autem non sunt idem convertuntur, movet quandam dubitationem et eam solvit. Dubitatio talis est [illegible] eandem scientiam [illegible] diversa [illegible] cum dicitur ens quoniam [illegible]

contraria pertinet dicere per privationem. Ideo autem dubitationes est quod inter contraria que sunt immediata contradictionem est medium inter iustum et iniustum, cum tamen inter opposita privative non sit medium. Ad hanc dubitationem respondendo dicit quod in talibus contrariis alterum contrariorum non habet totam rationem de privatione quia non privat totum ratione ipsius habitus sed privat complementum et complementum secundum ipsius habitus. Unde si aliquis dicitur iniustus secundum habitum quia est inobediens legibus, non dicitur sic tamen iniustus eo quod sit privatus tota ratione iusticie quia in nullo obediat legibus, sed dicitur iniustus quia in aliquo deficit a legibus, deficit ei et hoc quod in eo non perfecte conformetur a legibus, et sic in eo est privatio, similiter et in aliis.

Notandum est quod inter contraria est medium quod secundum magis et minus differt ab extremis. Hoc autem non esset si in medio esset omnino neutrum extremorum. Unde medium quod est medium inter album et nigrum fit minus album et minus nigrum quam album purum et nigrum purum. Hoc est quia in fusco non est omnino negatio albi vel nigri, et hoc quod ipsum fuscum quodammodo est pertinens album et pertinens nigrum. Similiter dico quod posito quod sit aliquod medium secundum magis et minus iustum et iniustum, hoc est quia iniustum non est omnimoda negatio. Declaratur [illegible] quod iustus est qui obedit legibus, iniustus autem est qui deviat a legibus. Deviatio autem a legibus potest esse secundum multos modos et secundum magis et minus, et ideo potest esse secundum magis et minus inter observantiam legis et inter omnimodam deviationem a legibus.

Notandum est quod non est dicere malum purum quia non reperitur [illegible] secundum philosophum in ethicis malum purum impossibile est, quia nunquam deviat a lege secundum omnes circumstantias, et hoc est quod dicit philosophus quod iniustus [illegible] deficit secundum non omnes circumstantias.

Deinde cum dicit quemadmodum et mathematicus, ostendit quod hec scientia considerat de ente in quantum est ens. Ostendit quod hec scientia considerat passiones consequentes ens. Hic ostendit quod hec scientia considerat passiones que sequuntur ens in quantum ens, et dividitur in duo. Primo quia primo hoc ostendit, secundo solvit ex dictis dubitationem prius motam, quomodo una scientia potest esse contrariorum, ibi quoniam autem tenet. Dicit ergo primo quod sicut se habet scientia mathematica ad quantum sic se habet scientia metaphysica ad ens. Sed scientia mathematica sic se habet ad quantum quod considerando quantum considerat passiones quanti, ergo scientia metaphysica sic se habebit ad ens quod considerando ens considerabit passiones entis que sequuntur ens in quantum ens. Et ista ratio sic procedit quod primo ostendit quod mathematica considerat quantum et passiones quanti, secundo ex hoc concludit similiter quod metaphysica considerat ens et passiones entis. Notandum est [illegible] quod mathematicus [illegible] quantum [illegible] ex [illegible] vel in separata a qualitatibus sensibilibus, non secundum esse sed secundum rationem. Mathematicus separat et non considerat omnes qualitates sensibiles sicut gravitatem et levitatem, sicut duritiam et molliciem, sicut caliditatem et frigiditatem et alias contrarietates sensibiles, et relinquit in sua consideratione quantum et continuum per se [illegible] ad unam divisionem [illegible] ad tres [illegible] considerat quantum et continuum per se et non secundum [illegible] considerat passiones continui et tactum que insunt eidem, sicut commensurationes et incommensurationes, secundum quod aliqua quantitates sunt commensurabiles et quod aliqua non [illegible] considerat omnino [illegible] est una scientia que est

geometria. Deinde cum dicit eodem autem modo et cetera. Ostendit
similiter quod sicut mathematicus considerat passiones quanti in mathematicis
passiones entis dicens quod eodem modo mathematicus se habet
ens sicut mathematicus tantum quod considerat mathematicus eius
et tamen entis et existentes ipsius quia etiam tamen non
possent esse sub speculatione alicuius scientie quia ista que non
possunt esse sub speculatione ullius scientie non est dyalectice ullius
quia non quod ulla scientia non considerat ens in quantum ens sed
sciens in quantum principium motum dyalectica et et sophystica
considerat ens et tamen quam accidunt omnibus entibus non
considerat ea que accidunt enti in quantum ens ex quo relinquitur
quod solus philosophus primus considerat. Ostendit quod licet aliqua
sit et semper sunt entia et sunt quanta et sunt sensi
bilia. tamen non esse ens et esse quantum et esse sensibile diversum
ideo potest esse quod alie passiones sunt rei in quantum huiusmodi ens
est et alie in quantum habet rationem quanti et alie in quantum huiusmodi
quanti sensibilis et sic alie sunt passiones entis sicut entis
et entis quanti et quanti sensibilis ita est alia scientia que consi
derat passiones entis et alia que considerant passiones
quanti et alia que considerat passiones quanti sensibilis. Ostendit
quod due scientie scilicet naturalis et logica inter omnes alias vide
buntur esse magis communes et magis universales quod non est quia sunt
antiquos de ens erat ens sensibile quod non ponebant
tamen substantiam separatam et sic hee idem erat ambitus
tam entis et entis sensibilis ex quo sequitur quod naturalis scientia
que versabatur circa ens sensibile qualis est vel videbatur esse
communis et non ulla scientia intelligebatur universalis et communis. logica
autem ideo est scientia communis quia versatur circa intentiones communes que possunt
sunt applicari omnibus entibus quia ergo hee due scientie
alias videbantur magis communes ideo dixit philosophus
quod si alique scientie considerarent de ente in quantum ens
hee due considerarent. tamen ergo hee due non considerant
nulla aliarum a methaphysica considerat. Ostendit quod
logica et methaphysica sunt circa totum ens sed tamen aliter et aliter
quia methaphysica circa ens in se et tamen res eius in quantum
ens. logica autem per considerationem intentiones que est intentio
communis et specialis et sic de aliis et que sunt intentio
nes possunt applicari omnibus entibus ideo ratio est
circa totum ens. sic ergo circa ens non est in quantum ens sicut
est methaphysicus sic dicit philosophus. sed magis circa
has intentiones et ratio circa eius in quantum huiusmodi
intentiones applicantur entibus. Deinde cum dicit
quoniam autem eius omne. ex omnibus dictis solvit dubitacionem
prius inductam scilicet quomodo una scientia potest esse circa omne
ens reducit ad unum ens licet ens dicatur multipliciter et quia
omnia contraria reducuntur ad unam contrarietatem ideo omnia
ista possunt cadere sub una scientia et per hoc solvitur du
bius mota ubi multorum differentium ergo potest es
se una scientia.

Quoniam mathematicus postquam ostendit quod hec scientia
considerat de ente in quantum ens hic ostendit quod ipsa
considerat de primis demonstrationis principiis et dicitur in iiii. phisicorum
quod primo ostendit quod hec scientia considerat de primis demonstrationibus secundo
ostendit quod hec scientia speculatur de quodam principio quod est ratio aliorum principiorum
ibi. est autem quodam principium et iiii. phisicorum quod primo ostendit quod hec
scientia considerat prima communia ex consideratione mathematice scientie

secundo ex consideratione scientie naturalis ibi. ideo quod autem et hec modo et cetera
primo ostendit quod quanta principia sunt que sunt quanta possibilia scilicet ma
thematice sicut illud principium quod si ab equalibus equalia demantur que relinquuntur
equalia sint est commune arismetice et geometrice quia
quia est commune omnibus quantis sed ergo principium secundum suam communitatem acceptum
non potest cadere sub speculatione harum scientiarum particularium cum
circa est quod illud principium in sua communitate acceptum excedit
quod hec harum scientiarum particularium id est quod considerat illud
non debet excedere ambitum scientie. cum ergo hoc principium et similia non
possunt cadere sub speculatione harum scientiarum particularium oportet quod
cadant sub speculatione harum scientiarum per aliquam scientiam communem
nisi qualis est ista hec enim hoc principium communiter considerat aliter in
illa particulari tamen non consideratur in ea secundum suam communi
tatem sed secundum quod est contractum ad talem materiam. Nota
hanc sententiam patet littera philosophi que dicit quod quia tota est commu
nis mathematicorum utimur in quantum communibus principiis ideo oportet quod de ta
libus principiis in sua communitate acceptis speculetur primus philosophus
hec etiam ut tota sint ad unam specialem possunt cadere
sub speculatione scientie particularis verbi gratia. illud principium si ab
equalibus equalia demantur que relinquuntur equalia sunt. est
commune omnibus quantis et mathematica non speculatur de eo in sua
communitate sed in quantum est contractum ad aliquam materiam utputa ad
lineam vel ad angulos vel ad numeros vel ad aliquod aliquid
de numero quantitatum non est aliqua scientia particularis mathematica
putauta geometria considerat quantum quantum ergo non considerat eius
in quantum ens sed considerat eius in quantum continuum sit sive quantitatum
secundum unam dimensionem sive secundum duas sive secundum tres. philosophus
autem primo non intendit de ente particulari in quantum huiusmodi est nec de
accidentibus eius sed versatur circa ens et circa passiones eius quod non
est quod prima in quantum talia cognoscuntur et ideo ad illam
scientiam ad quam spectat cognitio talium. spectat cogni
tio priorum que non hec principium de quolibet affirmatio et negatio
verum. aut ens est et non entis ideo illa scientia ad quam spec
tat cognitio entis spectat cognitio istius principii
et quod similiter illud principium si ab equalibus equalia demantur
tunc. sed cum ad ipsam illam scientiam ad quam spectat considerare
quod spectat considerare illud principium quod licet sit non quanti tali
autem non potest esse aliqua scientia particularis mathematica que non
consideratur tamen quanti in suo ambitu sed tamen quanti ut
utputa quanti continui quo ad geometriam vel quanti
discreti quo ad arismeticam. oportet ergo quod hec principia sint
de speculatione illius scientie que considerat tamen quanta in se hec
autem est hec scientia que sic considerat ens et considerat primas
differentias entis que sunt ex parte inta et passiones eorum.

Deinde cum dicit eodem autem hic. probat idem ex conside
ratione scientie naturalis dicens quod sicut mathematica non considerat
communia que sequuntur ens vel prius dictas ut ens est non
habet et sic quod ad hoc sunt tales naturalis scientia considerat
prius et tamen ens non in quantum ens sed in quantum mobile
sed prima scientia est entis in quantum ens et non solum ad aliquid
ex quo sequitur quod scientia mathematica est circa eius particu
lare et scientia naturalis methaphysica autem circa ens in quantum ens
quod scientia mathematica et scientia naturalis partes sunt methaphysice et ei
se habent sicut ad totum ut quod se habeant scientie
ad scientiam. Nota autem et cetera mathematica ut esse pars methaphysice
methaphysice et ponuntur hee scientie una esse partes aliarum scilicet scientiam methaphysice.

Est autem contra principium · post quod os-
tendit que contra principium sunt de consideratione istius sic hic frater
descendit ad id principium de quorum affirmatione vel
negatione una quod est primum contra principium contra ostendens quod philosophus
disputanti contra negantem id principium · et dividitur hic pars in duas
partes · quarum prima parte excludit errorem negantium hic principium
in generali non descendendo ad opinionem alicuius · in secunda
hic ista parte descendit ad speciales opiniones ali-
quorum negantium hic principium ibi · dicta autem utique primo in
duas quia in prima parte ponit negantium sententiam · secunda quod modo
potest ostendi id principium et excludi errorem negantium · secunda ibi
parte incipit disputare contra negantes hic principium · prima in
addicente est · dicit ergo primo quod contra principium est in ea
bus quia quod non est partium nec credunt quod aliquis oppinatur
esse principium esse unum · id est principium est quod non contingit unum
et idem et secundum unus et idem tempore et alius contra
nibus obfuscatis que contingit aspirationem in contradi-
ctione sic esse et non esse et de tali principio non potest
esse demonstratio simpliciter sed tamen demonstratio ad hominem
simpliciter quod non potest demonstrari hic principium cuius ratio est quia
quod demonstratur simpliciter demonstratur ex aliquo priori
hic est principio non est prius et sic demonstrari non potest de-
monstratione simpliciter sed demonstratione quod ad hominem ideo
est quod signa philosophi est in hic quod nam omnia principia est dicere
unum principium omnino primo quod sciatur sicut dicebat incipie-
ntes sic sicut esse et non esse et hic principium est quod contingentia
non distincta de eodem tale quod principium demonstrari non
potest demonstratione simpliciter quod necesse est primo tali principio
omnis est demonstratio proprie accepta est ex prioribus potest autem
demonstrari quo ad hominem cuius ratio est quia ille homo
qui negat hic principium concedit aliquid principium notum
hic principium et ex illo minus noto potest ad ostensionem
huius principii non simpliciter sed per hunc · Deinde cum dicit
addicente autem · incipit disputare contra negantem
hic principium et dicitur in duas partes · quia primo potest disputandi
modo de hic principio · secundo parte ad disputandum contra negan-
tem hic principium prima ibi · sinceros igitur · dicit ergo primo quod ori-
tendum est quod ille qui dicit opposita dicere affirmationem vel
nego et quod est sic vera principium dicit · ut aut hic habet
dicere sumi et suppositionem ad esse quod sit id cum hic principium
quod dicit ostendi · scilicet quod non contingit sic per idem tempus id esse
et non esse hic et id quod sumitur sit id tamen non videtur esse
idem esse ei sumendo potest demonstrari contra dicere
quod opposita dicentes · id est contradicentia distinguuntur de eo-
dem Secundo est quod non potest procedi contra negantem
hic principium per aliquid medium non clarius hic principium quod
id principium clauditur in qualibet vera propositione · inquantum ei
propositione idem ita est sub uno predicato quod non est sub op-
posito illius quod ergo in qualibet vera propositione clauditur hic principium
sed quod inquantum non concessio ab adversario quod sicut
ad propositionem hic principium claudere hic principium et quod claudit
id esse quod sumitur idem est aliqualiter cum tali principio
sed forte adversario non videretur esse sic vel ei potest
sumi cuius veritas non sit ex veritate huius principii
et ideo est quod omnis conceptus simplicis sumitur sub conceptu
eius non omnis conceptus oppositi sumitur sub conceptu

quod alterum affirmatio et negatio · Deinde cum dicit sinceros igitur · potest
quod dedit modum disputandi contra istos hic incipit
disputare contra eos et dividitur in tres partes secundum tres vies
quas adducit · ad vitandum hic principium · secunda ibi · est
haec autem si quid · tertia ibi · adhuc si omnium · et prima
ratio sic procedit quod primo ponit contra quod potest propositionem
quod cum est idem quod dicitur esse aliqualiter cum propositio ex
illo concludit propositionem ibi dicens utique · dicit ergo primo quod si
homines conveniunt in ratione ita quod homo ratione et concep-
tum quod concipit convenit alteri ostendit quod unus intelligat quod al-
ter dicit · si quis unus intelligit alius dicit ostendit quod nomina con-
venienti conceptus sunt non in significatione sua ita quod nomen
significat aliquid certum et unum et non infinita quia
si forte contingat quod unum significet plura ostendit quod contra necesse
infinita essent ad quod illorum significatorum refertur
unumquodque est ergo summa philosophi in hoc quod conceptus per nomina ex-
primitur exprimitur non potest in nomina exprimentia
aliquid certum et definitum ita quod per vocem determi-
natum conceptus qui significatur per vocem · Deinde
cum dicit dicens utique ex isto supposito conclu-
dit philosophus propositionem suam dicens quod si aliquis diceret
idem esse et non esse sic quod Socrates est homo et non
homo sequitur quod id quod dicit in eodem sic Socrates
homo sequitur quod id quod dicit non necesse et sic sequitur quod id quod signatur non
signatur hic est impossibile est ergo impossibile est quod contradictoria vini-
centur de eodem · Secundum est quod quibus qui ne-
gant hic principium concedit quod conceptus ex primi
possit aliquis cum eo disputandum non esset · simpli-
citer conceptus exprimi potest ostendit quod tali conceptu et
certa nomina dicentur intelligi · ex hic ex conceptio potest
philosophus propositionem suam · scilicet quod contradictoria non verificantur
de eodem si cum tali conceptu dicentur intellectu per vocem non
dicentur intelligi opposita illorum · sic si ista vox non dicit
intellectum nihil contra intelligere non infinita
te · Secundum est quod id quod sumitur hic philosophus quod certa nomi-
nant intellectus certos conceptus idem est cum hic quod dicit
principium · scilicet quod de quorum affirmatione et negatione hic non
verificantur idem cuius ratio est quod ex hic certa nomina
dicant intellectus certos conceptus quod certa aspiciunt
unum conceptum quod non aspiciunt oppositum illius contra est
quod oppositum non sunt vere de eodem et sic patet quod id quod ad-
sumitur sicut dixit philosophus idem est cum eo quod debet
probari et sic in omni tali probatione est petitio principii
et sic non est probatio simpliciter sed ad hominem tamen · Deinde
cum dicit ad hoc autem si significat potest probationem rationem ad
conclusionem · Secundum est quod propositio ista est duorum modorum
contrarium enim est propositio ista album et vitam albam
sicut hominem esse alterum contrarium est propositio ista vita
de contingenti sicut Socrates sedere dum sedet et propositio
esse verum dum est vera et in utroque modo in est hic quod non
contingit esse oppositum id est vita est hominem album esse
aliter quod non contingit ipsum non esse album et ideo vita est
Socratem sedere dum sedet quod non contingit ipsum non sedere
dum sedet et ideo vita est propositionem esse veram dum est
vera quod non contingit ipsam esse falsam dum est vera est ergo philosophi
in hoc quod id vitam est quod hic principium quod oppositum non verificantur

de eodem sit verum quia necesse esse non contingit non esse sed in necessario
absoluto sicut in conditionata huius virtutis patet per hoc quod dicit quod si necesse
negationem eadem ratione quod significatur per alteram verificari de aliquo et sic propositio
vera quod necesse est esse verum dicitur est vera quia ergo est necesse esse
non contingit non esse si ergo non contingit non esse oppositae dic-
tiones non possunt verificari de eodem ergo est propositio. Notandum
est quod ista ratio potior est quam ista conjuncte sic quia ex
propositione quae fuit ex negatione potior erit quam illud
de quo affirmatio vel negatio quae sunt ex
terminis entis et non entis et sic illa probatio quae sumitur
ex ratione necessarii a posteriori est in modo eadem sumitur ad sensum
hic philosophus quod quantum modo idem est cum hoc primo id est necessario propositio erit
necessaria necessitate absoluta quia praedicatum necessario verificatur de subiecto
quod pro nullo tempore oppositum illius potest verificari de illo quod
pro nullo tempore de eodem idem et propositio est necessaria conditio-
nata quia praedicatum necessario verificatur de subiecto quod stante
conditione oppositum illius non potest verificari de eodem et sic
ut dixit philosophus ad sensum ad sensum propositum quod quo-
dam modo idem est cum propositio. Item cum dicit adhuc autem
si nihil ponit etiam rationem et est ista quod si contradictoria
simul verificantur de eodem sequitur quod verum est idem sit homo et equus hic
etiam probat sic si negatio et affirmatio simul verificantur
et qui dicit hominem esse hominem verum dicit et qui dicit
hominem non esse hominem verum dicit sicut et ille qui dicit hominem
non esse hominem verum dicit videtur quod multo magis verum di-
cat qui dicit non esse equum ergo ista est vera homo non est
equus si ergo contradictoria verificantur de eodem verificabitur
non equus et equus ergo est equus vel aliquid aliorum aliud. Ratio
cum haec communiter est communis simpliciter sed solum ad
hominem ponentem contradictoria simul verificari de eodem. Notandum
est quod ista philosophi fictio sic duo primo est quod minor apparet
tamen est quod homo non sit equus quam quod homo non sit homo si homo ergo
non est homo secundum ponentem quod opposita verificantur de eodem mul-
to magis homo non est equus secundum sic quod fuit ratio philosophi
est quod si homo est non equus sequitur quod homo sit equus quia opposita veri-
ficantur de eodem. Item cum dicit dicto autem utique des-
cendit ad speciales opiniones veniens hic philosophus
et dicit in quarto primae philosophiae quod ipse improbabat istas opiniones secundo
ostendit quod tales opiniones possunt amoveri a cor-
dibus sic opinantium. Sed ibi solvere namque utique verum
primo in quarto quod ipse improbat opinionem eraclitii secundo
specialiter descendit ad opinionem pittagorae ibi
sicut autem dicit. Ad evidentiam primae opinionis notandum est quod era-
clitus duo ponebat. Ponebat enim quod negatio
et affirmatio erant simul vera ita quod opposita verificabantur
de eodem secundo ponebat quod inter affirmationem
et negationem erat aliquid medium ex quo sequebatur quod
nec affirmatio nec negatio erant vera et secundum hoc hic ponit
hic duas partes quia primo arguit contra primum secundo contra secun-
dum ibi adhuc autem. Primo ergo arguit contra hoc quod dicit iste
quod affirmatio et negatio sunt simul et est ratio sua
talis quod eraclitus sic dicendo non intellexit se ipsum quia dicendo
hic negat quod dicit dicendo enim quod negatio et affirmatio sint simul
vera simul dicit quod affirmatio et negatio non sunt simul

vera nam iste duae propositiones affirmatio et negatio sunt simul
vera et affirmatio et negatio non sunt simul vera sunt oppositae
si ergo opposita verificantur de eodem sequitur quod affirmatio et negatio
erunt simul vera ita quod fiet una propositio affirmativa ex
affirmatione et negatione dicendo quod affirmatio et negatio sunt
simul vera et una negativa scilicet quod affirmatio et negatio
non sunt simul vera et hae propositiones sunt oppositae verifi-
cabuntur de eodem sic et simpliciter. Visa hac
ratione patet littera cum dicit quod aliquis sic disputa-
tionis et interrogans de facili coget ipsum eracli-
tum confiteri quod opposita non verificantur de eodem ipse enim
dicens hanc opinionem non intelligebat se ipsum
sicut enim id quod dicit ab eo scilicet quod idem contingit esse et non esse
secundum idem tempus est verum sequitur quod non sit verum quia si affirma-
tio et negatio est verum sequitur quod affirmatio et negatio non erunt
vera. Sed notandum quod affirmatio dicitur de negatione si affirma-
tio est vera et negatio est vera ut dicunt hii similiter enim
fit una propositio ex affirmatione et negatione sequitur
quod si una est vera reliqua est vera fiet enim una propositio af-
firmativa ex affirmatione et negatione dicendo quod affirmatio
et negatio est vera et quando propositio non est magis vera
quam negatio sui oppositi scilicet quod negatio et affirmatio
non sunt simul vera. Notandum est quod ratio philosophi fundatur super
hoc quod si est possibile verum quod affirmatio et negatio simul veri-
ficentur erit verum in omni in quo quia per se quod aliquid
quod omni tali ergo hic erit verum tamen in propositione simpli-
citer in compositione opposita sunt sicut opposita ex duabus
affirmativis sunt ex duabus negativis sunt oppo-
sitae ex affirmativa et negativa. Sed quod si
fit una propositio ex affirmatione et negatione quae dicat
sic affirmatio et negatio est simul vera et una alia
quae dicat affirmatio et negatio est simul vera et una alia
quae dicat affirmatio et negatio non sunt simul vera. Dein-
de cum dicit adhuc autem inducit rationem contra hoc
quod ponebat quod nulla affirmatio sit vera et hoc quod
medium est inter affirmationem et negationem dicens
quod si nihil contingit vere affirmare sequitur quod nulla
affirmatio sit vera quod est sic dicere quod nulla affirmatio sit vera
aliquid affirmat affirmat enim quod nulla affirmatio est vera
ergo quod affirmat est falsum quia secundum eum omne affirmatum. Si autem
dicitur quod istud quod affirmat est verum sequitur quod non omnis af-
firmatio est falsa sed quod ad eum verum inveniebatur et si adhuc est verum
tollitur opinio istorum quia contra omnia instabant dicentes quod
nulla affirmatio vera est et quia tollunt autem disputa-
tionem disputatio enim non potest esse si tollatur veritas a-
liqua propositione. Notandum est quod ratio philosophi est maior si nulla pro-
positio est vera ergo ista propositio nulla propositio est vera erit falsa
ergo ille qui dicit nullam propositionem esse veram falsum dicit
credens ergo dicere verum dicit falsum et sic ignorat
ipsam vocem. Si autem dicatur quod hic propositio nulla propositio
est vera est vera sequitur quod aliquid est verum in propositionibus et per
consequens iste mentitur qui dicit omnem propositionem esse falsam.
Deinde cum dicit sicut autem dicit descendit specialiter ad
opinionem pittagorae. Ad cuius evidentiam notandum est quod

opinio pitagore fuit quod intellectus et sensus est mensura rerum
quia res ita se habent ad esse sicut se habent ad intellectum vel sensum quod
sicut est in re sic intelligitur [illegible] et intellectu. Unde si hoc est verum quod dicit
pitagoras scilicet quod contradictoria simul verificentur. Sicut res ita
se habent sicut videtur cum opposita videantur de eadem re eis vi-
detur scilicet quod opposita verificentur de eodem quod ei videtur dul-
ce habenti sanum gustum videtur amarum habenti gustum in-
fectum. Huius ratio patet in textu philosophi quia dicit sic quod tam
pitagore similis est dicto eraclitii et hoc quia ad dictum
pitagore scilicet contradictoria esse simul vera sic sequitur ad dic-
tum eraclitii. Posuit enim pitagoras hominem p-
intellectum et sensum esse mensuram omnium rerum etiam sensi-
bilium quae sensibilibus [illegible] per hoc dicere quod quic-
quid videtur alicui hoc verum est in re. Si autem ita est quod
quicquid videtur unicuique verum est scilicet quod idem contingit
esse et non esse et quod idem erit bonum et non bonum si-
malum et sic de aliis oppositis et hoc quia multociens
cuius id quod videtur esse bonum verum. Aliis videtur esse malum
ipsum autem videri est mensura rerum. Secundum opinionem pitagore
notandum est quod radix pitagore quae fuit quod intellectus
et sensus sit mensura rerum [illegible] est maior cui res se
[illegible] continuatur quae [illegible] declaratur ei [illegible]
in quod res quae est mensura [illegible] conceptus est mensu-
ra omnis in quod [illegible] est verum et falsum propter idem et om-
ne [illegible] propter [illegible] cum quod ab-
est [illegible] falsa propter rem [illegible] et non esse dicitur verum vel falsum
eo quod res est [illegible]

Solvuntur autem utraque posteaquam philosophus dis-
putavit contra ponentes contradictoria simul verificari
hic ostendit quomodo hoc opinio praedicta ex [illegible]
est et dividitur in duas partes quia primo ostendit quomodo hoc opinio
praedicta ex [illegible] earum. Secundo ostendit quomodo contra
[illegible] quia tertio [illegible] ex hoc primo in duas quia primo ostendit
quomodo hoc [illegible] in aliquo potest solvi. Secundo ostendit in quo
potest solvi et in quo non. Ibi: ad hunc autem quidem ergo
potest solvi et in quo non. Ad [illegible] quidem ergo
[illegible] in duas partes quia primo ponit modum per quem prae-
dicta opinio [illegible] sic opinantium. Secundo
[illegible] hoc opinio [illegible] sic opinantium. Secundo
ostendit alium modum ibi: videtur autem contrarium. Dicit ergo primo
quod hoc dubium et [illegible] falsa quae [illegible]
quod contradictoria sint simul vera potest solui si considera-
tur quod hoc moveatur ad hoc o-
[illegible] motiva quod hoc moveatur ad hoc o-
pinandum et hoc motiva destruantur. Deinde
cum dicit videtur autem contrarium. Ostendit philosophus in [illegible]
[illegible] sunt et modum quo debet [illegible] contradictione
[illegible] hoc opinionis motivum est quod ponit ultimum motiva
quae moveant ad hoc opinandum et non debet
[illegible] moveantur ad hoc opinandum et non debet
destrui et hoc [illegible] dividitur in duas partes quia primo
ponit duo motiva. Secundo ponit [illegible] etiam
ponit duo motiva. Secundo tollit ea ibi: et
quod fuerit ex [illegible] primitivae [illegible] [illegible]
primo in duas partes quia primo ponit illa duo motiva quorum
unum sumitur ex generatione rerum et est motivum anaxa-
gore. Secundum sumitur ex hoc quod credebat quod [illegible]
[illegible] non [illegible] mensura rerum et potius esse
[illegible] non videtur esse mensura rerum et potius esse
motivum pitagore. Secundo dissolvit ista motiva
ibi: non difficile autem dissolvere. Prima in duas quia primo

ponit illa duo motiva. Secundo ostendit [illegible] primo ibi: non
[illegible] ex non ente. Dicit ergo primo quod quibusdam videtur quod hoc
opinio scilicet quod contradictoria sint simul scilicet ad opinionem anaxagorae
[illegible] sicut ad opinionem anaxagorae. Cum videtur
[illegible] quod quod est in rerum modo et quod enim fit ex ente
si ita est oportet quod opposita sint simul sicut patebit
[illegible] scilicet ad dictum illorum quod po-
nit [illegible] contingit videtur [illegible] est unum
fuit quod cum aliquid ex [illegible] omnia congregata de
ex hoc et quod non [illegible] cum omnia contradictoria verificentur de eodem
eodem [illegible] scilicet quod contradictoria verificentur de eodem
quod ei [illegible] videtur esse amarum
si autem aliquid videtur esse unum scilicet quod idem est [illegible] a-
maxime. Notandum est quod ratio philosophi est [illegible] quod duo
motiva sunt ex quibus potest aliquis esse quod opposita
verificentur de eodem sicut [illegible] dicat quod quic-
quid fit potest [illegible] ita quod fiat ex ente sicut
[illegible] unde dicit quod [illegible] unitas unum
dicit maxime. Sed dicitur quod [illegible] videtur unitas unum

scilicet quod opposita verificentur de eodem. Deinde cum dicit
[illegible] ex non ente. Manifestat primum motivum quod scilicet ad
[illegible] de eodem
dictum anaxagore scilicet quod opposita verificentur de eodem
ad cuius evidentiam notandum est quod opinio anaxagore fuit quod
omne quod fit potest fieri. Si non hoc non esset tunc id quod
omne quod fit potest fieri. Si non hoc non esset tunc id quod
sit fieret ex non ente et ex nihil quod est impossibile
si autem ita est quod quicquid fit praefuit scilicet quod opposita
verificentur de eodem sequeretur enim quod idem erit album
et non album. Ponamus enim quod ex albo fiat non
album si ergo non album fit et omne quod fit praefuit
album si ergo non album fit et omne quod fit praefuit
in eo ex quo scilicet fit scilicet quod non album praefuit in albo
et sic idem erit album et non album. Hoc viso
patet textus philosophi qui dicit quod secundum opinionem illorum videtur ex
non ente secundum dogma fere omnium naturalium est quod omne quod
fit fit ex ente et quod omne quod fit praefuit. Si autem
ita est scilicet quod opposita verificentur de eodem. Videmus enim
quod non album fit ex perfecto albo et nequaquam ex non
albo quia tunc nec oppositum esset. Non album autem
fieri nequaquam fieri est ex non ente non albo
aliis ergo esset ex non ente. Id ergo fiat non
album erat non album et album. Non enim id fit
non album et album ergo erit ex non ente et
non [illegible] quod est impossibile. Deinde cum dicit non difficile
autem. Dissolvit hoc duo motiva. Et primo primum. Secundo
secundum ibi: sed et similiter attendere. Primo ergo dissolvit
primum ad cuius evidentiam notandum est quod id quod fit
praefuit potest intelligi et bene intelligi. Si enim intelligatur
quod id quod fit praefuit in actu sic hoc est falsum. Si autem
quod id quod fit praefuit in potentia sic hoc
intelligitur quod id quod fit praefuit in potentia sic hoc est
verum. Similiter cum dicitur quod omne quod fit fit ex ente in actu
sic hoc est falsum. Si intelligatur quod omne quod fit fit ex
ente in potentia sic est verum. Quando ergo dicebatur quod si
ex albo fit non album oportet quod non album praefuit
in albo et sic id erit album et non album
dicendum est quod non album praefuit in albo in potentia et non in
actu et sic id erit album in actu et non album
in potentia et non sunt opposita album in actu et

et nō albū ī actu opposito sit· nc̄ prius sit eē albū aūt ī actu et nō albū ī po sit eē possit nc̄ [illegible] oppositorum ad invicem· h̄ viso p3 l̄ra ph̄i q̄ dicit q̄ dulcem q̄ [illegible] inter de g̃n̄oe rex uterū fiat ex ente eū nō· nō difficile ē solvere· si reducam̄ ad memoriā q̄ dicta sunt ī po ph̄icorum ubi ēī dictū ē quō ād fit ex nō ente et ex ente [illegible] q̄ fit ex nō ente in actu ēē ex ente [illegible] ita q̄ id q̄ fit p̄sint in po· ex h̄ q̄ p̄sint nō sē q̄ [illegible] de eod̄. Deinde [illegible] dicit· 83 et sil̄r [illegible] solvit [illegible] motum ec. d. f. q̄ po dissolvit h̄ motū [illegible] dissolon [illegible] manifestat p[er] q̄dam ex ibi nl̄ ēī differt.

Ad cui⁹ evidentiam ē notand̄ q̄ h̄ motiū fuit ex h̄ q̄ d̄ dicebant q̄ quecūq̄ vr̄ unicuiq̄ vere ē h̄ [illegible] dicit plūs eē plin̄ [illegible] tali· ē [illegible] id q̄ vr̄ [illegible] sanū gustū et infirmū· nō enim debet iudicari dulce vel amara [illegible] gustus [illegible] iudicium gustus sani [illegible] iudicari [illegible] [illegible] h̄ viso p3 l̄ra ph̄i q̄ dicit [illegible] opinionibus et fantasiis [illegible] dubitandum [illegible] h̄ [illegible] dicat sic ē et [illegible] nō sic ē q̄ aūt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ē stand̄ iudicio eius̄ [illegible] [illegible] q̄ ē [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nō ē [illegible] [illegible] stand̄ in eius iudicio [illegible] ē de dulci et amaro [illegible] ē de bono et malo et de p̄sto et turpi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malū nō ē stand̄ iudicio [illegible] [illegible] Notand̄ ē q̄ ph̄s [illegible] temperantia salvat prudentiam et [illegible] destruit estimationem [illegible] [illegible] [illegible] de bono et malo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] malū nō est stand̄ iudicio [illegible] estimatio salva ē [illegible] temperantia salvat estimationem. Deinde cū dicit [illegible] [illegible]· Ad cui⁹ evidentiam notand̄ ē q̄ sic oculus nō bn̄ dispositus nō bn̄ videt nc̄ bn̄ iudicat de visibilibus ita [illegible] nō bn̄ dispositus nō bn̄ iudicat de [illegible] [illegible] [illegible] sic se h̄t [illegible] ad oculum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et sic se h̄t mala disposito ad oculum [illegible] corrupta estimatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ph̄s [illegible] [illegible] q̄ sit nō ē stand̄ iudicio oculi indispositi [illegible] q̄ ē [illegible] unū [illegible] nō ē stand̄ iudicio [illegible] corruptam estimationem [illegible] iudicio [illegible] [illegible] salvam h̄ viso p3 l̄ra ph̄i q̄ dicit q̄ [illegible] dignū ē eē [illegible].

[illegible] tam̄ [illegible] ē dē q̄ ī [illegible] de unitate et de dualitate visibilis oculo bn̄ disposito sic̄ indisposito q̄ cū nō [illegible] q̄ [illegible] appetet [illegible] digitū [illegible] visū et moventibus oculum a situ suo et ex h̄ facientibus q̄ unū appeat duo q̄ [illegible] debeant eē duo et tanta q̄ appet [illegible] ē· sic enim idem eet unū et duo· id ē q̄ [illegible] moventibus visū [illegible] unū nō moventibus visū et sic si stare [illegible] iudicio [illegible] idē esset unū et nō unū. Quod ē q̄ [illegible] unius visibilis [illegible] moīs reddi [illegible] visus cui unū appet duo· h̄ ē cū oculus mo[illegible] a situ suo [illegible] [illegible] rei visibilis reddi [illegible] unius cui unū appet unū· dicit g° dicendū q̄ nō est stand̄ iudicio oculi [illegible] et se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Totaliter enim inconveniens· post q̄m ph̄s destruxit motiū illorum qui ponebant [illegible] sit [illegible] [illegible] fit ex ente post q̄ destruxit motiū illorum q̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fluxu et ī [illegible] motu [illegible] ad [illegible] [illegible] ibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fluxu et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fluxu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] h̄ viso p3 l̄ra q̄ dicit [illegible]. Deinde cū dicit [illegible] si mot⁹· ponit [illegible] [illegible]· Ad cui⁹ evidentiam notand̄ ē q̄ illi qui ponit [illegible] et sic [illegible] motū ad fluxū et [illegible] [illegible]

Hiis visis patet littera que dicit quod si motus est sicut ipsi ponunt oportet esse ad motum et mobile. Oportet enim quod motum ex aliquo in aliquid moveri, quod dum movetur adhuc est in eo a quo movetur et in illo ad quod movetur. Si contradictio non verificatur de eodem ... non est in eo ad quod ... vel quod sua opposita non est vera.

Deinde cum dicit et si secundum quantitatem ... ponit rationem ... cuius notandum est quod aliqui opinabantur quod essent in continuo motu et fluxu propter motum augmenti. Videtur enim quod aliquid augetur per longum tempus secundum aliquam quantitatem ... quod in qualibet parte illius temporis augetur secundum aliquam modicam quantitatem ita quod quantitas augmentabilis dividitur secundum divisionem temporis, ex quo sequebatur quod res que augentur in toto tempore augmenti essent in continuo fluxu et motu. Hiis ergo motivis destruxit philosophus in ista ratione volens quod licet res que augentur sint in continuo fluxu et motu in toto tempore augmenti ... ad hoc ... ad veritatem in rebus. Hiis visis patet littera philosophi que dicit quod et si ... sit in continuo motu ...

[illegible]

Quod si contingit alterum et nichil manentem in eodem ...

[illegible]

Deinde cum dicit ...

[illegible]

q e fustū vīsicabi deco dco albi e. Deinde cum dicit neque magis celu... sm correlarium ex e q si affirmo et negato non sunt ni sed q falsa sit opinio eracliti et anax. de opinione quidem eracliti iam e ex dictis sed q falsa e et io vera e de opinione anax quod s falsa e. propter hoc eum iste anax. qui omnia esse in omni et q quolibet latet in quolibet ex quo sequebatur quod contrarium sit in contrario in non erit pure dulce vel pure amarum. sed omne dulce erit amarum et sic de aliis contrariis. Deinde cum dicit ... de eodem sed q affirmatio et negatio ... [illegible]

[illegible]

... et sepe. Deinde cum dicit ... correlarium ... [illegible]

[illegible]

Omnis igitur sciencia. postquam phylosophus recollegit de consideracionibus sciencie et sic recolligendo aliqua que sunt dicta in 3. et in 4. ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

xi

tamen est autem quod id quod est suppositum in scientia non est factum a sci-
entia, quod est suppositum in arte non est factum ab arte. Sig-
num: subiectum est suppositum in scientia, impossibile est quod sit factum a scientia.
Si enim scientia fabricaret dominum suum super quod fabrica-
ret, id ergo scilicet quo fabricatur vel est suppositum tunc
vel est demonstratum; si suppositum, tunc habemus propositum quod id
est quod est tantum suppositum in scientia; si autem est demonstratum oportet
quod demonstratio sit demonstratum et sic erit abire in in-
finitum, et cum hoc sit impossibile oportet dare aliquid quod suppo-
situm. ¶ Deinde cum dicit quoniam autem et cetera de illa, ostendit dif-
ferentiam scientiarum practicarum ad invicem et dici-
tur quod praeter propositum est dictum scientiae naturalis et scientiae ma-
thematicae. Ubi: quoniam autem quod quid est propositum, ergo dictum scientiae
naturalis et scientiae practicae, et est ratio talis: omnis scientia practica
vel est activa vel factiva, sed scientia naturalis nec est activa
nec factiva, ergo scientia naturalis non est scientia practica. In ista autem ratione
sic procedit: supponit enim maiorem tamquam manifestam,
scilicet quod omnis scientia vel est factiva vel activa; minorem autem probat,
scilicet quod scientia naturalis non est factiva nec activa, et habet et sic:
in factivis scientiis principium motus est in faciente, in ac-
tivis autem principium motus est in agentibus; principium autem
motus in rebus naturalibus est in ipsis rebus; ergo scientia naturalis
non est activa nec factiva. Visa hac ratione patet littera philosophi
quae dicit quod manifestum est quod scientia haec de naturalibus, scilicet scientia naturalis, nec
est practica scilicet activa nec est factiva. Cuius ratio est quia fac-
tivae scientiae habent principium motus in faciente et non in
facto, et hoc habet id principium sit ars quae est principium dirigens, sive
id principium sit alia potentia executiva quam praecipit ars; principium
autem motus in scientiis practicis et activis non est in ipso a-
gibili sed in agentibus; illa autem quae pertinent ad considerationem naturalis
scientiae sunt habentia principium motus in eo in quo est motus. Ex quo
manifestum est quod scientia naturalis nec est activa nec factiva, ex
quo relinquitur quod sit speculativa. Omnem enim scientiam necesse
est cadere in aliquo horum generum, scilicet vel in genere spe-
culativum vel in genere activum vel factivum. ¶ Notandum est
quod in ista particula intendit philosophus esse quod scientia naturalis est
speculativa. Ad cuius evidentiam notandum est quod haec est differentia in-
ter scientiam speculativam et practicam, quia scientia speculativa in
speculatur finem suum quod non facit ipsum nec producit ipsum
in esse; factiva autem et practica speculatur finem cum
quod producit ipsum in esse, sicut ars domificativa do-
mum quam debet construere producit in esse. Ex quo contra
quod scientia naturalis est scientia speculativa [illegible] quod
speculabilia quae cadunt sub [illegible] non debent principium
motus talis naturalis non est in speculante in mente sed in re
speculata; in scientiis autem practicis et factivis principium mo-
tus rerum factibilium est in ipso faciente, sed in re spe-
culata [illegible] quod id actum est [illegible]
[illegible] producitur in esse [illegible]
scientia quae tantum speculatur res naturales quae [illegible] producunt
in esse, sic est scientia divina; forte illa est practica [illegible]
[illegible]. ¶ Notandum est quod secundum commentatorem sicut se
habet scientia speculativa ad activam ita se
habet activa ad factivam; sicut enim plus dicitur factiva
quam activa, ita plus dicitur activa quam speculativa; plus

enim est agere quam speculari tantum et plus est facere quam agere
tantum ergo est habentium artes [illegible] speculari et [illegible] spe-
culativum est [illegible] quod habent cuius est finis est recte
agere activum ne manente in agente sic autem [illegible]
est temperate se habere vel iuste vel recte [illegible] ea quae
[illegible] ad actum temperatum vel iustum quod habet est per[illegible]
talis habitus est activus sed est directivus actionis. Ratio quare
talis habitus [illegible] directivus operationis [illegible]
habitus qui est [illegible] ars est
[illegible] et [illegible] habitus vocatur factivus id est directivus factionis.
¶ Deinde cum dicit quoniam autem quod quid est, ponit differentiam
scientiae naturalis et scientiae mathematicae quia quamvis dicta a philo-
sophis accipitur penes diversum modum diffiniendi, et est ratio philo-
sophi talis: scientiae quae habent alium et alium modum diffiniendi
diversae sunt; scientia naturalis et mathematica habent alium et alium
modum diffiniendi; naturalis enim in diffinitionibus ponit materiam sensi-
bilem, mathematica autem in diffinitionibus abstrahit a materia
sensibili; ergo sunt diversae scientiae. Visa hac ratione patet littera
philosophi quae dicit quod sicut [illegible]
quod omnis scientia [illegible] quantum
[illegible]
[illegible] diffiniunt quod mathematica [illegible]
apparebit quod scientia naturalis differt a mathematica. ¶ Videndum est enim [illegible]
diffinitio naturalis sic se habet ut diffinitio simi, sicut se habet diffinitio
[illegible]. Haec enim duae diffinitiones [illegible] differunt quia dif-
[illegible] sensibilem [illegible]
[illegible] in materia sensibili [illegible]
[illegible] abstrahunt a materia sensibili [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] est sic diffinitio simi [illegible]
[illegible] materiam sensibilem [illegible]
et omnium aliarum [illegible] in sensibili.
¶ Ceterum [illegible] mathematica abstrahit [illegible]
[illegible] per plures [illegible] mathematica per abstractionem
[illegible] quod ibi plures dicunt mathematica [illegible]
et physica [illegible] et divina quia [illegible]
[illegible] mathematica non [illegible] physica [illegible]
[illegible] quod mathematica est per abstractionem et
[illegible] non physica et mathematica. ¶ [illegible] omnis
abstrahunt [illegible] et sic omnis scientia abstra-
hit [illegible] solus mathematicus [illegible]
[illegible] modum [illegible] mathematicam [illegible] abstractione [illegible]
modum [illegible] scientia abstrahit ad [illegible]
est quod duplex abstractio est, quaedam abstractio [illegible]
[illegible] et si loquimur de tali abstractione omnis scientia ab-
strahit [illegible] quod [illegible] particularia
sed solum [illegible] particularia [illegible]
[illegible] abstractio [illegible]
[illegible] ad [illegible] abstractio [illegible]
et loquendo de tali abstractione sola mathematica abstra-
hit [illegible] videtur notandum est [illegible]
[illegible] de tali abstractione quae est [illegible]
[illegible] sensibili dicit quod ea quae cadunt [illegible] non
[illegible] abstrahit [illegible] ratio est quod [illegible]
[illegible] cadit sub [illegible]
[illegible]

quod non habent esse nisi in sensibilibus et quod non habent esse in [illegible] ab illa non abstrahunt abstrahunt [illegible] idest [illegible] ab eo [illegible] et non potest ab eo in quo est cum igitur res [illegible] non sit in materia non possit [illegible] per intellectum [illegible] de tali abstractione [illegible] materia sensibili naturalis non abstrahit cuius ratio est quia nulla res potest abstrahi per intellectum ab eo quod est de esse sua alias abstrahens esset mendacium cum igitur materia sensibilis sit de esse [illegible] rerum naturalium res naturales a tali materia physicus abstrahit. alia igitur est consideratio abstractionis in rebus mathematicis et alia in rebus naturalibus et propter aliam et aliam causam in rebus enim mathematicis philosophus [illegible] quod res mathematicae sunt res sedentes in se ipsis non inclinatae ad materiam nec sedentes in ipsa sed per se subsistentes in rebus autem naturalibus philosophus [illegible] quod res naturales concernunt [illegible] esse materiam sensibilem sic igitur patet propter aliam et aliam modum philosophi abstractio in rebus mathematicis et in rebus naturalibus in rebus quidem mathematicis non philosophus abstractionem nec [illegible] modo nec [illegible] non quod res mathematicae non sunt res sedentes in se ipsis sed sunt res inclinatae ad materiam quia licet non concernant materiam in sua diffinitione tamen secundum esse sunt in materia nec physicus secundum [illegible] modum [illegible] quod omnino concernunt materiam sensibilem in sua diffinitione. Secundo autem patet quod [illegible] est abstractio universalis a particulari. Deinde cum dicit quoniam autem est quaedam scientia comparat hanc scientiam ad alias scientias particulares et [illegible] quod primo comparat hanc scientiam ad alias quantum ad modum separationis secundo quantum ad nobilitatem tertio quantum ad universalitatem [illegible] [illegible] dubitabit autem utique aliquis [illegible] quia hec scientia que considerat ens in quantum ens non est scientia naturalis cuius ratio est quia scientia naturalis considerat [illegible] et illa [illegible] [illegible] mathematica [illegible] quia [illegible] considerationem mathematica licet sint separata secundum diffinitionem tamen sunt inseparabilia secundum esse. hec autem scientia que considerat ens in quantum ens [illegible] [illegible] quae sunt separata secundum esse sicut sunt [illegible] hec scientia [illegible] quae dicit considerandum est in [illegible] scientiae [illegible] considerat ens in quantum ens sit ponendum eadem cum scientia naturali [illegible] ponenda sit diversa et manifestum est quod diversa est [illegible] quia [illegible] et illa quae habent principia motus et quietis in se ipsis considerandum est [illegible] scientia sit eadem cum mathematica et apparebit quod non [illegible] quia [illegible] immobilia et materialia quae concernunt motum per diffinitionem [illegible] mathematica [illegible] [illegible] separata secundum esse. [illegible] scientia est alia ab hiis duabus et hec est quae versatur circa ens immobile et separabile si tamen est aliqua substantia separabilis et immobilis ipsam enim esse non dubium [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] quod ipsa sit prima [illegible] principalissima [illegible] [illegible] [illegible] non sint [illegible] debent esse [illegible] [illegible] quae sunt in [illegible] [illegible] est quod hec scientia est alia a scientia naturali et mathematica [illegible] est [illegible] trium scientiarum speculativarum [illegible] est ei [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] inseparabilia secundum esse et secundum diffinitionem et scientia mathematica [illegible] [illegible] inseparabilia secundum esse cum separabilia secundum diffinitionem et scientia [illegible] divina quae [illegible] [illegible] separabilia utroque modo et secundum esse et

secundum diffinitionem. Deinde cum dicit optimam quidem igitur comparat hanc scientiam ad alias scientias secundum nobilitatem. Deinde cum dicit si [illegible] [illegible] [illegible] quod inter scientias scientiae speculativae nobiliores sunt [illegible] [illegible] [illegible] cum hec tres speculativae sint [illegible] est quod nobiliores sint [illegible] scientias practicas [illegible] hec scientiae speculativae nobiliores sint quam practicae [illegible] [illegible] una [illegible] speculativarum scilicet divina nobilior est [illegible] duabus scilicet mathematica et naturali cuius ratio est quia illa scientia speculativa nobilior est quae [illegible] nobilius speculabile [illegible] est scientia divina quae [illegible] [illegible] [illegible] est immobilia [illegible] [illegible] quae dicit quod inter omnia scientiarum genus speculativarum nobilissimum est inter speculativas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scilicet [illegible] nobilior et honorabilior est cuius ratio est quia [illegible] [illegible] honorabilissimum et optimum [illegible] [illegible] [illegible] melior et dignior [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] nobilitas scientiae ex objecto. Deinde cum dicit dubitabit autem utique comparat hanc scientiam ad alias secundum universalitatem cuius summa est quod hec scientia et nulla aliarum dicitur prima scientia universalis et hoc quia eadem est scientia quae est de primo ente et scientia universalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ente in quantum ens est de primo ente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] universalis. dicit igitur littera quod aliquis dubitabit utrum scientia quae est speculativa entis in quantum ens debeat poni scientia universalis vel non [illegible] est quia nulla scientiarum mathematicarum debet poni scientia universalis et hoc quia scientiae mathematicae [illegible] [illegible] [illegible] genus et determinatum scilicet [illegible] universalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae considerat [illegible] [illegible] scientia [illegible] [illegible] universalis [illegible] eadem est prima et universalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et separata a motu et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prima simpliciter quae considerat de primis entibus in [illegible] [illegible] [illegible] est universalior et [illegible] prima est [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] universalis. Notandum est quod si aliquis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scientia est prima et universalis et [illegible] [illegible] [illegible] est prima quae est universalis recurrat ad sextum ubi diffuse [illegible] [illegible] [illegible]

Quoniam autem simpliciter ens. postquam recollegit quaedam de consideratione huius scientiae [illegible] recollegit quaedam de [illegible] [illegible] ad alias. hic recollegit quaedam quae tractavit tam in sexto [illegible] huius scientiae quam in tertio physicorum de ente [illegible] et [illegible] [illegible] ens autem imperfectum et diminutum est ens per [illegible] ens imperfectum et diminutum est ens in [illegible] ens [illegible] imperfectum et diminutum est ens [illegible] quod est motus et [illegible] [illegible] [illegible] habet tres partes quia in prima parte recolligit quaedam quae tracta sunt in vi huius scientiae de ente per [illegible] [illegible] recolligit quaedam quae tracta sunt [illegible] ente diminuto quod est in [illegible] [illegible] recolligit quaedam quae tracta sunt de motu [illegible] physicorum [illegible] ibi quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recolligit [illegible] quod [illegible] est [illegible] de ente per [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] quod de ente per [illegible] non est scientia et [illegible] hic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

secundo ponit quod de ente per accidens non est scientia ibi: quod quidem igitur
dicitur. Primo ponit quod in sexto huius, et dicit quod ens simpliciter, id est
quod accipitur dupliciter duobus modis: unus eius modus est ens
per se, alius modus est ens per accidens, de quo primo
dicit ostendendo quod de eo non est scientia. ¶ Deinde cum dicit
quod autem est, ostendit quod de ente per accidens non est scientia, et dicit
in quo per se, quod intelligit quod addit ad hoc prius dicta, sicut
in quantum musicus: sed ibi quod autem secundum contingens
est, scilicet ibi quod autem per accidens, ponit secundo primam rationem quod talis
est sicut est de arte et scientia, sed ars non considerat ea que
sunt per accidens, sed ea que sunt per se, non enim edifi-
cativa considerat ea que accidunt domui sed considerat
ea que per se conveniunt domui, ergo nec scientia aliqua considerat ea que
sunt per accidens. Visa ratione patet littera que dicit quod in est quod
nulla scientiarum considerat ens per accidens: nec enim ars
edificativa considerat ea que accidunt domui, non
enim considerat cum facta domus quid debeat ac-
cidere habitantibus in domo, debeat se bene habere et
... ars textiva vel coriaria vel co-
quinaria non considerat ea que sunt per accidens, sed unaquaeque
harum scientiarum considerat id quod est proprium sibi, et hoc est finis
eius: non enim considerat coquus an faciat pulmentum vel
cibum sit nocivum homini vel utile, quia hoc accidit arti sue.
Non dicit est quod hic non accipit quod de quo scientia non est, sed
accidens non accidit accidens quod dicit quod album sic est
accidens non accidit accidenti, de aliis enim non est quod
albedo vel nigredo et sic de aliis, cum non est quod
talia entia per accidens esse sunt, et hoc quod talia entia
habent speciem determinatam et causam determinatam in sua
specie, sed accidit hoc accidens ens per accidens quod ipse non habet speciem
determinatam nec causam determinatam eo modo quo dictum
est: album actu est, quia non aspectus de
musico esse album actu est, quia non aspectus de
est in musico quod sit album nec eius causa et ideo
ostendit hoc - scilicet musico esse id, scilicet esse album de
hoc non sit causa est in ... ¶ Deinde cum dicit
neque in quantum musicus, ponit secundam rationem et est ratio
talis: omnis scientia versatur circa ens, sed ens per accidens
est magis non ens quam ens, ergo nulla scientia vel forte
de sophistica versatur circa ens per accidens. Ista ratione
maior patet, minor quod omnis scientia versatur circa ens, sed
minor dubia est, scilicet quod ens per accidens sit non ens,
et ideo exemplificat dicens quod musicum esse grammati-
cum est quoddam ens per accidens non enim musicus est gram-
maticus in quantum musicus non enim hic esse musicum
quod sit eius grammaticum si ... exemplo musico
fiat grammaticum cum hoc semper non fuit et modo sit oportet
quod si hoc est ens, scilicet quod musicum sit grammaticum quod huius
sit aliqua generatio: omne enim quod est vel fuit ens ... non fuit
generatum est, quod si hic dicitur musicus est grammaticus
non est ens oportet quod sit factum quod cum factum est quod hoc dicitur non
est una factio nec una generatio et ideo non est ens: et quod
sic est nulla scientia vel forte sophistica versatur circa
hec ens per accidens, sophistica non in fallacia accidentis ...
... accipiendo ens per accidens
quod ens per accidens est non ens, non male dixit
philosophus qui dixit quod scientia sophistica versatur circa non

ens quod versatur circa per accidens. Nota est quod in hac littera dicitur
modis convenit philosophus quod ens per accidens sic musicum esse
album sic non est ... ¶ Verum modo est quod cum musicum sit
grammaticum hoc non habet in quantum musicum quod dicit philosophus quia
grammaticum non habet quod sit eius grammaticum signum est quod
non est ens nec habet aspectum inter entia. Grammaticum
enim habet aliquem aspectum inter entia, musica et hoc ideo
habet per quod musicum sit grammaticum nec ... aspectum
dicitur inter entia et ideo de suo aspectu non dicitur
dicit se esse ens musicum enim non dicit se esse ens grammaticum
se esse ens musicum esse. Philosophus est quod musicum esse grammaticum
et factum nec generatum. ¶ Ad eundem autem non dicitur est
non est factum nec generatum quod est ens et unum convertuntur quod igitur non est unum non est ens
quod ens et unum convertuntur quod igitur non est unum non est ens et hoc patet
musicum autem esse grammaticum non est unum ens et hoc patet
quia eius non est una generatio non enim est unum quod unum
quia eius non est una generatio. Unde sic
enim generatio generat musicum et grammaticum. Unde sic
alia generatio accidit ad grammaticum et alia ad mu-
sicum musicum et grammaticum magis dicuntur duo en-
tia quam unum ens. Et hoc autem plenius et diffusius
tamen est in sexto. ¶ Deinde cum dicit quod autem, ponit
rationem tertiam et est ista talis, omnis scientia est entis
quod est semper vel est entis quod est frequenter, ergo eius non est
scientia. In hac ratione procedit sic: quia primo ponit conclu-
sionem quod si determinamus scire quid est ens
per accidens manifestum quod non est contingens scientiam esse
entis per accidens. Ergo patet quod talis entis non est scientia. Di-
cit quod sunt entium dicens quod dupliciter entium quedam
sunt entia: quoddam est ens quod est semper et ex necessitate. Loco autem hic necessitate
est ens quod est semper et ex necessitate,
non violentia sed accipitur hic necessitate immobili ac
... sicut quod duo et quod ... est
... habere tres. Quoddam autem est ens quod est in
pluribus eo modo quo dicimus quod in pluribus est quod homo
nascatur cum quinque digitis. Quoddam autem est ens quod nec est
semper nec est in pluribus sed contingit et sic accidat
quod frigus sit in diebus caniculariis quia hoc nec est
semper nec est in pluribus sed aliud et in paucioribus et
tale ens quod nec est semper nec est in pluribus est ens
per accidens, cuius non est scientia: cuius ideo est quia omnis scientia vel
est entis semper vel entis ut in pluribus. Ens autem per
accidens neutro modo est. ¶ Notandum est quod philosophus per ergo
accidens ... quod omnis scientia cadit super ea que habent certum aspectum
et determinatum in entibus, quia in quantum cadit super ea que
habent magnum et unum aspectum, quod autem habent
certum aspectum non sunt nisi in duobus ... aspec-
tus vel est ut semper vel est ut in pluribus. Entia enim temporalia
... magis debent dici distincta ab ente quam entia
magis debet dici quod est distincta ab aspectu certo quod ea que habent
certum aspectum inter entia et hoc una de causis quare ens
per accidens dicitur magis non ens quam ens quia omne ens vel est
semper vel est in pluribus, ens autem per accidens nec sic nec sic
est ens et ideo magis debet dici deviatio ab ente
quam ens. ¶ Deinde cum dicit quod autem per accidens entis,
ponit quartam rationem et est talis: omne ens quod cadit sub scientia
habet causas et principia et hoc quia cum scire opinamur quando causas
et principia scimus, sic autem est propositio. Sed entis per accidens

no sint cae et pri g° ei9 no e sta / de hec roe n pt
ul miorem et pxom ei9 f eventis p accus n sint
cae ul pri / dicitur a' h ps ind p / q po ond
q entis p accns no sint cae po removet pcaz
obviacoz q h posuit ibi si no exnt / dic g° po
q entis p accns no sint tales cae ul talia pri q
ha sint entis p se enim no est q si entis p accns
eent cae et pri oia eent ex necitate h a eqd
g° et p'. si ei ad cam p se se effeus h ita est
q oia hnt caz p se oia erunt ex necitate i q p
accns tolle a rebz / ex° sit u ad ponit q sit pre
sens q aliqd psens sit ca futuri effus h id pre
sens iam ponitur e h ponita ca in eu dias necio se
effeus. si g° h psens ul pterim e ca h9 eutus fu
turi et id e ca alti9 no qcuiqz modo h e q ex
necitate sequitur effus se q ponita h e ca psentem
vltim cam de necitate q fiu e q h vlti9 cam
pbebatur e p accns et sic id q erat p accns ne
cessario erit sic id q e ab intrinsecis et q pt
ee h et no h auferre a rebz et sic nl erit p ac
cidens in rebz. Rond e q debz pgiari cam cam
psentem q vocetur a. ad q quid cam psentem se
quitur aliquis effus futur9 pri d et ad illu ef
fcum pma q sequitur ali9 effus contingens pri e.
si g° illa ca e ca p accns i9 alic9 h ois ca e ca p
se sequet q a posito in ee necio d et b posito
i ee nec eueniet c et sic de po ad vltim9 a posito i ee
necio eueniet e. sz e pbebatur contingens g° q pbe
bat contingens necium e. Rond e q ista e dn9 me caz
necarm et cam int i plibz q ca necia nuq deficit
ab effu suo ca a ut iplibz deficere pt pp aliqd
ipedimentum q p accns eueniet si g° tollet ista ac
cidentalitas et ista contingentia q i pedit eu i plib9
sequitur q oia eent ex necitate. Deinde cum dicit
et si no exnt removet qdam obviacoz / dam e
ei q si n e ad p accns seqt q ponita qcuiqz neco
sequi effus futur9 et contingens hnc a posuit ad
obviare et dicere q h ca q tu ponis i9 futur9 con
gentis n e psens ul pterita ut tu supponis h est
futura et contingens / hnc obviacoz removet pbs au
futura e q h ca sit futura tu reduces ad cam p
sentem nec ei h psens et id futum q tu ponis est
finita distans que que quid finita distancia pt re
moui g° ablato ex q redire ex q° distans finita
e deueniem9 ad cam nunc existe q ponita necio po
ne effus f hnc ponit hac finita visa pz lra qe
dic sic q si h ca q po no e exns h futura q tu
po futuz accitu seqt idem incidens oia ei
erunt ex necitate sic et p ex g° si eclipsis q est
futura cras e ca qdam futuroz contingenti + h9
ca fut cae f eclipsis fuit alia ca i q si h fuit
id erit et ali9 / alia q teps q e inter eclipsim
futum et psens temp9 e finitu oz q aliqn deueniat
ad psens temp9 nt nunc ei q erit cras et ne
q e neo e finita distantia cae ab i° nunc i q° po ca

futura pt deueniri ad cam nunc existe q ponita nec
po effus et sic se q oia que erunt post hnc cam
nunc existem erunt ex necitate et sic origi. Deinde
inde cu dic q a ut hic eut / postq collegit sra
de ente diuino q e p accns h collegit q dicuest
i. ut de ente diuinu q e in aia f. q ce ens e
pterinstedu / et diui ut d p / q po dic ce eus
ee pterinte / 1° colligit qdam q dicta sunt de fortua
in h° phis ii. q a gre h9 / dr g° po q eus ve i g
signt veritate qposit q e ens in aia et eius p accns
pterintentia sunt es a q e i aia pterite e q osit
i qdam qpe intre9 et e pt° et opones aie tal cau
entis no qur h pri et ca h entis q e a fictum
et seqbile ens aut p accns id pterintend e q n
e ens natum ordiatu h ifitu i q ifita i no
pt accide et h9 entis sunt inordinate cet i sine
h a si vsa et illa q hnt certam cas et deriatus.
Deinde cum dicit q a gre h9 recolligit qdam que
dicta sunt de fortuna in 2° phi / et dic h sic pcedit
q po ondit quid e fortuna / po et q e fortuna
/ tcio ondit q fortua sit imnifesta id q e e a fortua
h e cais in fitas / 4to ondit quid e bo et quid
mala fortua / qnto ondit q fortua n e pa ca / f a 1°
pp g 3 ibi cae a infinite / e 1° bo a fortua v
ibi qui aut ulter / po g° ot quid e fortuna a d
cau9 eni az rond e q fortuna e in hiis q agunt
pp fine. po fortua e in hiis que agunt a ppo
q fortuna e qn ad euent pt fine intentu et
ppo 3° fortua e ca p accns et n p se / et id
plz9 q ca respiciunt fortuam / po pruit qd
de sic dicens q finis e in hiis q agunt a na
et e in hiis q agunt a ppo ul a arte. fortuna
a e in hiis q agunt pp fine a arte qn ad ac
cidit pt huc fine / po pmitit q sic e qdam
ens p se et qdam p accns ita e qdam ca
p se et qdam p accns / 3° qclud diffitoz for
tune dicens q fortua e ca p accns no i oib9
h in hiis q fiunt a pposito et p electom et i hiis
q agunt pp fine et gra alicui9 / ex° gra si aliqs
a pposito fodiat i vineis ut plantet vites et q
tingat ipm inuenire thesaurum et h fortua e i oia
qcurrit qdam sunt. fossio ei e ca p accns pu
i ventois thesauri fodiens a agit a pposito et
p electom ag e pp fine ut f. plantet vineas
Deinde cu dic pp q et eadz / ot et que e fortua
dicens q et eadz e fortua a intellectus q for
tuna e in hiis q agunt p electoni. electo aut
no e si intellectu. fortuna ei no e in hiis
q agunt a n h casus. Deinde cu dic cae a
infinite / ot q ei9 q e a fortuna sit in fite cae
dicens q ea q fiunt a fortuna ab infitis caus
possunt fi. pt ei aliqs inuenire thesaurum ul q
intendebat fodere in vineam ul q intende
bat fodere sepulcrum ul pp aliq alia infinita / et q i
finitu e ignotum se q fortua sit ca incerta et ignota

huiane cognicionem et nullo est ca simplr et per se
Deinde cum dicit bona autem fortuna / ondit quod sit bona
fortuna dicitur quod bona fortuna est quando simpliciter acci
dit aliquid boni preter intentum et mala fortuna quando
accidit aliquid mali eu fortunium autem est quando accidit
aliquid magnum bonum. In fortunium autem est quando accidit
aliquod magnum malum. Deinde cum dicit quando autem
nullum / ostendit quod fortuna non potest esse causa per se dicens
quod nullum per accidens est prius eo quod est per se. nec causa per
accidens potest esse prior causa per se et per consequens fortuna
que est causa per accidens non potest esse prior intellectu
qui sunt cause per se / si ergo fortuna vel casus est causa
celi ut aliqui dixerunt / oportet quod per prius intellectus
qui sunt cause per se sint causa celi

Est autem hoc quidem / postquam recollegit que
dicta de ente per accidens quod est ens diminu
tum / hic colligit quedam de motu que dicta sunt
in 3o phisicorum / et dividitur in 3 partes / quia primo recitat
de motu / secundo de infinito quod est passio motus
tertio de quo dictum est in v. phisicorum secunda ibi
infinitum autem 3 ibi permutatio autem. prima in 2 quia primo ostendit
quid sit motus / secundo in quo sit motus ibi
et quod est motus in mobili. prima in 3 / quia primo pre
mittit quedam que sunt necessaria ad cognitionem motus /
secundo diffinit motum / tertio ostendit esse bonam dif
finitionem. secunda ibi dico autem. 3 ibi quod autem videtur / prima in
2 per quedam que premittit / secunda ibi. hoc autem ens. 2 ibi
non est autem motus. 3 ibi utrumque autem. primo ergo pre
mittit predictas / quod ens dividitur per actum et potentiam
ita quod entium quoddam est in actu tantum quoddam est in potentia
et actu. Secundo dicit quod dicit philosophus quod entium quod
dam est in actu tantum quoddam in potentia tantum quoddam in actu
et potentia inter duobus modis Uno modo quod intelligi
tur in actu tantum ipse deus qui est actus purus deus
autem in potentia tantum materia essentialis per possessionem est
in potentia et in actu ens intermedium inter actum pu
rum et potentiam puram sicut sunt illa entia que com
ponuntur ex potentia et actu. Secundo modo potest intelligi ens
in potentia tantum ens quod est in potentia ad motum. ens autem
quod est in actu tantum ens quod est in fine motus
exemplum gratia ut album et albescit et album sic dif
ferunt quod non album est in potentia tantum. albescit dicitur
quid mixtum ex potentia et actu quod non dicit purum
actum album autem dicit actum albedinis Secundo dicit
quod hoc quod premittit philosophus premissum est ad cognitionem
motus / quod sit dictum motus est actus
entis sed cum non est actus omnis entis sed entis in potentia
entis puri. et motum non potest et ideo ad cognitionem
motus premissum quod quoddam est ens in actu et
quoddam in potentia premissum est ex quo motus non dicit
actum purum nec potentiam puram sed dicit actum puri
cum potentia Deinde cum dicit hoc autem ens. premittit
secundum quod est quod ens alia divisione dividitur in x. predi
camenta. quoddam enim ens est substantia quoddam quale / et sic
de aliis predicamentis Secundo dicendum est quod hoc quod premissum

est ad cognitionem motus Ad cuius evidentiam notandum est
quod x. predicamenta evacuant totum ambitum entis
omne enim ens est in aliquo x. predicamentorum
si ergo motus aliquid esset non esset nisi ens oportet quod
contineretur ambitum alicuius vel aliorum predicamentorum
Deinde cum dicit non est autem motus premittit 3m
dicens quod motus non est separatum a rebus ad quas est
motus sicut in aliquo predicamento extra ex quo sequitur
quod sit res ad quam est motus sive est in aliquo predicamento
horum x. non sit motus et ideo non est aliquid aliud
ab omnibus motibus quod non sit in aliquo predicamento horum x.
Notandum est quod aliqui possunt imaginari quod motus esset quo
dam commune genus omnibus quod aliquid commune esset quoddam
ens ergo diversum ab x. predicamentis / hunc autem imaginationem
reprimit philosophus in hoc / cuius ratio est quia motus ad
qualitatem non est separatus a qualitate sicut albedo
non est separatum ab albedine nec motus ad quantitatem est
separatus a quantitate nec motus ad ubi est separatus ab
ubi / sic ergo qualitas quantitas et ubi non dividuntur re
aliter ex predicamentis ita nec motus sit enim alteratio
non dicit rem aliam ex predicamento qualitatis ita nec de alia
ad tertiam et quantitatem spectat albedo et de
albatio et sic diversum modo Deinde cum dicit
utrumque autem / premittit quartum dicens quod in unoquoque
quorum horum genus et predicamentorum aliquid potest esse
duobus modis uno modo sicut perfectum et hoc secundum Secundo modo
sicut imperfectum dicens privationem / in predicamento enim
qualitatis est album et nigrum sed album sicut perfectum
et nigrum sicut imperfectum / et similiter in quantitate est quantitas
perfecta et imperfecta / et in predicamento ubi in quo est motus
localis est sursum et deorsum et sursum perfectum est
et deorsum imperfectum et grave et leve quia unum
movetur sursum et aliud deorsum ad utrumque autem horum
potest esse motus. aliud enim motus est ad perfectum aliud
ad imperfectum / et ideo tot sunt species motus quot sunt
species entis mobilis Notandum est quod in hoc dicit predi
camentorum premissa est ad cognitionem motus. Ad
cuius evidentiam notandum est quod sicut motus non dicit aliam
rem a rebus que sunt in predicamento / ita non dicit aliam
speciem a speciebus que sunt in predicamento motus enim
et est in genere et est in specie in genere quidem est
per rem ad quam est quod est in speciali genere in specie autem est
per rem ad quam est sicut est in speciali specie propter quod ubi
in genere quidem motus ab invicem distinguuntur per
genera et est species Ad undecimum ergo distinctionem in
genere predicamenta est prima divisio quod est per x. predicamenta alteratio
enim et loci mutatio genere differunt sicut differunt ubi et
qualitas ita quod secundum hanc divisionem possemus dicere
quod tot sunt genera motus quot sunt predicamenta in
quibus potest esse motus quod secundum philosophum v. phisicorum tamen sunt
quantitas et qualitas et ubi. dividitur autem motus secundum
species eo modo quo dicitur quod alia species est de al
batione et de nigratione et ad cognitionem huius di
visionis premissa est hec divisio de qua dictum est in
.s. quod in unoquoque genere est perfectum et imperfectum. q.d.

phylosophus / alia est species motus que est ad perfectum sicut ad album / alia est que est ad imperfectum sicut ad nigrum / et ideo dicit philosophus alia est species motus que est ad perfectum sicut ad album / alia est que est ad imperfectum sicut ad nigrum et ideo dicit philosophus quoniam sunt species entis tot igitur est motus tot sunt species motus / quia dicit / sicut perfectum et imperfectum sunt due species entis ita motus ad perfectum et ad imperfectum sunt due species motus. Respondeo dicendum quod verum dicit philosophus quod genus dividitur penes perfectum et imperfectum / et ideo quando genus dividitur per duas differentias vel per duas species due ille species numquam sunt in eodem gradu perfectionis / verbi gratia album et nigrum / sed quando est divisio motus per species et quando due species non sunt in equali gradu perfectionis ideo hec divisio accipitur penes perfectum et imperfectum. Quando est divisio motus per medium eo modo quo dicimus quod de albo et de albo non dicitur et ista non accipitur penes perfectum et imperfectum et hec quia in hoc motuum potest esse equaliter perfectio sicut est albedo vel nigredo. Quarto cum dicitur divisio autem secundum utrumque / ponit diffinitionem motus / Adicit in d. p. quod ponit diffinitionem motus / Secundo intelligat circa ibi quod autem vera dicens / dicit ergo primo quod diviso ente per actum et potentiam motus est quod motus est actus entis in potentia. Notandum est quod quidam dicunt quod motus est actus vel additur entis in potentia / ideo est quod motus non est actus omnis entis sed ei motus est actus omnis entis quod vel movetur vel potest moveri quod autem est impossibile quod declaratum est in ... quod est deveniret ad ens in mole et quod impossibile est dicere quod omnia moventur non ergo motus est actus omnis entis / verbi gratia in ergo quod ens est indivisibile et quod tamen est ens nullo modo prohibetur potest et tale entis non modo motus est actus. Est autem quod ens ens admittetur non potest tale entis motus est actus / unde ergo tamen est quod motus est actus entis in potentia / unde est addit est secundum quod in potentia eius ideo est quod contingit quod unum et idem est in actu et in potentia respectu diversorum sicut aqua est actu frigida et potentia calida motus ergo non contingit in quantum habet actualitatem sed in quantum est in potentia sicut talis est actus actione in quantum in potentia ad calliditatem intelligendum est ut quod moveatur motu contingit potentia cum actu calefacit et ipse eidem erit actus motu ad calliditatem et ipsa callitas scilicet potentia verbi gratia albus non potentia ad calliditatem et ipsum calefit et ipsam calliditatem calefit ergo est actus imperfecti ipsius potentie callitas est actus perfectus. Quarto cum dicitur quod autem vera dicens / manifestat hanc diffinitionem / et dividitur in 3 partes quia primo manifestat hanc particulam scilicet quod motus est entis in potentia / secundo manifestat hanc particulam quod in potentia tertio manifestat quod motus / secundo ibi dico autem in quantum / tertio ibi quod autem est. Dicit ergo primo manifestat quod motus est entis in potentia / dicens quod in ... est quod hec quod dicimus vera sunt scilicet quod motus est actus entis in potentia quod patet discurrendo per omnes motus edificatio enim est actus edificabilis in quantum tale. Tunc enim dicimus edificabile moveri quando edificatur et quando edificatur est quando actus

quod quando actus edificatum est et movetur et sic dico de edificatione et edificabili ita dico de aliis motibus sicut est doctrina eius et ambulo et saltatio et verbatio unde quod est et istorum est quando actus non eius entis est in potentia. Secundo cum dicitur id est de motu cum fuerit in actu motoris et non prius nec posterius dicit enim mole est in potentia priusquam non movetur quando autem est in actu primo tunc non movetur sed est initio motus sed quando est in actu imperfecto tunc movetur et sic motus est actus mobilis secundum quod mobile id est in quantum in potentia ad actum. Notandum est quod in eo quod motus est actus debemus intelligere intelligimus in eo potentiam et perfectionem quod perficitur per motum secundo intelligimus tendentiam ad illam perfectionem tertio intelligimus ipsam perfectionem motus ergo motus non est in re quando est in potentia tantum et ideo dicit philosophus quod non est in prius nec est in re secundum quod habet perfectionem quia perfectionibus et speciebus cessat motus sed est in re secundum quod res est intermedium et in potentia permixta actui et ideo motus est actus imperfectus. Quarto cum dicitur dico autem in quantum sit / manifestat istam particulam in quantum in potentia et dicit in d. p. quia primo manifestat secundo manifestat quod dicitur in quantum ibi. Patet autem. Ad eius autem primo notandum est quod replicatio est omnino remota et communis / ortum cum et communem quod predicatur de ... Ad cuius evidentiam notandum est quod quando aliquid dicitur intelligere rationes non oportet quod preter in sit illi verbo sermo communem repetitum in verbo sed secundum diversas rationes specialis sit in esse illi verbo diversa predicatum ex quo sequitur quod speciale predicatum in speciali verbo secundum speciale ratione ad speciale ... istam rationem innecta est reduplicatio respectu duplicationis eius est specificativa rationis secundum quam predicatum in esse verbo et gratia eius habet rationem vel habet rationem bonum et ...

... mos ... cum ergo dico eius in quantum vel mos ... sed replicatio in quantum est specificativa rationis secundum quam eius motus ... secundum communem rationem sic dico in proposito in eodem verbo possunt reperiri due rationes secundum rationem actus et rationem potentie sicut es est actu es et potentia statua motus ergo est actus eius non in quantum habet rationem potentie ita quod hec reduplicatio in quantum in potentia est omnino et specificativa rationis secundum quam motus inest rei cuius est motus quia non inest secundum rationem. Hec est ergo quod dicit philosophus quod verum tamen est in diffinitione motus in quantum in potentia motus enim non est actus eris in quantum est es sed in quantum est potentia statua non enim est eadem ratio nec idem esse secundum esse es et esse in potentia statua sed differunt ratione sicut ratio potentie et ratio actus et ideo motus prout in esse eius secundum rationem non secundum ... id est esse eius secundum rationem esse eris et esse in potentia sicut quod motus est actus eius in quantum es et sic est actus entis in quantum actu eius ergo hec sunt impossibile secundum quod alia est ratio potentie et alia actus. Respondeo dicendum quod dicitur est actus entis in actu secundum quod in actu motus est actus entis in potentia secundum quod in potentia et hec est quod dicit philosophus in littera actus enim est actus et motus eius et statue est actus sed differunt quia actus eius et eandem eius est actus

eius secundum quod in potentia actu. motus autem eius est actus eius secundum quod huiusmodi
¶ Deinde cum dicit palam autem in contrariis. manifestat quoddam quod
dixit. dixit enim quod actus et potentia sint in eadem re sed
non sint eadem secundum rationem et manifestat per duo exempla. primo autem
quantum autem non idem. dicit ergo primo quod non oportet quod in aliquo sit eadem
secundum subiectum sit eadem secundum rationem. hoc autem manifestum est in contrariis
posse enim sanari et infirmari sint in eodem subiecto
quod unum et idem subiectum sit susceptivum est in potentia ad sani
tatem et infirmitatem et tamen posse sanari et posse
se infirmari differunt secundum rationem. si enim posse infirma
ri et posse sanari non differrent secundum rationem sequeretur quod eadem
ratio esset sanari et infirmari ¶ Respondeo dicendum quod
potentie sunt diversae rationes que sunt ad actus diversos ratione
et potentie sunt eedem ratione que sunt ad ac
tus unius rationis. si igitur posse sanari et posse
infirmari esset eiusdem rationis oporteret quod sanari
et infirmari esset eiusdem rationis ¶ Deinde
inde cum dicit quantum autem non idem. manifestat per simile exemplum
dicens quod unum et idem subiectum est color et visibile
tamen non est idem secundum rationem non enim est eadem ratio coloris et vi
sibilis. similiter actus et potentia differunt secundum rationem licet sint in eodem
re et ideo motus est actus possibilis in quantum possibile. ¶ Respondeo
est quod color et informat subiectum et movet vi
sum et secundum hoc una est ratio motionis et alia informationis
et ideo alia est ratio coloris et alia visibilis quia secundum quod
color informat subiectum secundum rationem visibilis movet visum
et ideo unum dicit philosophus quod alia est ratio coloris et
alia visibilis licet sint idem secundum rationem ¶ Deinde cum dicit
quod autem quid est. manifestat quod motus est actus. ¶ Ad eius
intelligentiam notandum est quod duplex res est in motu
est in actu et quantum est intrinsece motus secundum aliquid et aliquid
quod prius est in actu imperfecto secundum quod in actu perfecto respectu
eius quod est in potentia et tendens ad ulterius quod habeat
aliquem actum sed non potest esse nisi potentia quod motus
est actus. in hoc igitur iam patet quod motus est actus et
hoc est quod dicit philosophus quod manifestum est quod tunc actus fit mo
tus cum habet aliquem actum imperfectum et non prius neque
tamen postea. contingit enim unum et idem esse in ac
tu in potentia et tunc movetur quia est in actu imperfecto
tendens ad actum perfectum et sic motus est actus ut
quod edificabile in quantum edificabile est aliquis actus qui dicitur
actus edificatio est. edificatio autem est motus ergo motus
est actus. actus enim edificabilis in quantum edificabile vel est mo
tus vel est edificatio vel est domus sed domus non potest
esse iste actus quia cum sit domus in actu iam completus
non erit edificabile. restat ergo quod edifi
catio est actus edificabilis. edificatio autem est motus quidam
et sic motus est actus. hoc autem tamen est de edificatione
nec quod est quid actus eodem modo dicendum est de aliis
motibus ¶ Notandum est quod in domus est in potentia ad
duo est enim in potentia ad formam domus et sic actus
eius est domus et est in potentia ad hoc quod edificetur
quod tamen potentia non significatur per hoc quod dicitur edificabile
et sic actus eius non est domus sed edificatio et hoc
est quod dixit philosophus actus edificabilis est edificatio quia
dicitur edificabile dicit potentiam in eo secundum quod tantum ratione per quod

ratio eius non est domus sed edificatio ¶ Deinde cum dicit
quod autem bene dictum est. probat diffinitionem motus esse bene datam
tum sumta est quia non est quod bene dictum est quod motus est actus
quod non est possibile ponere motum in alio genere quam in genere
actus. et hoc secundo declaratur. quod primo ponit hoc scilicet quod motus
actus. et hoc secundo declarat quod primo ponit hoc scilicet quod motus
non potest poni in alio genere quam in genere actus. secundo ostendit
quomodo aliqui posuerunt motum in alio genere et instat eas
¶ Sed primo reddit causam propter quam antiqui ponebant mo
tum in illis generibus ibi. palam autem. tertio. ibi causa autem
dicit ergo primo quod manifestum est quod diffinitio motus est bene data ex dictis
antiquorum qui aliter diffinientes eum errant et ex hoc quia
non est possibile neque facile ponere motum in alio genere quam
in genere actus unde est possibile eum aliter diffinire ¶ Deinde
inde cum dicit palam autem. ostendit quomodo aliqui aliter
diffinierunt motum ponentes eum in alio genere. et hoc est quod
dicit quod quidam antiquorum posuerunt motum esse alteritatem et
quidam posuerunt esse inequalitatem et quidam posuerunt
esse non ens quorum nullum recte dixerunt quod quidem primo patet ex parte
eius non enim necesse est si aliquid movetur quod sit alteritas vel sit inequalitas
vel sit non ens eorumque in quibus aliquod istorum invenitur
vel esset non ens eodem quod tunc aliquid istorum inventum est mo
veri. et hoc non est verum quod nullum istorum inventum est mo
veri. hoc patet ex parte termini a quo et ad quem non enim est
inventum quod alteritas vel inequalitas vel non entitas sit
terminus motus magis quam sua opposita non enim magis est motus
ad ens quam ad non ens nec est magis ad inequalitatem
quam ad equalitatem nec est magis ad alteritatem quam ad si
militudinem et sic de aliis est de termino ad quem idem dicendum est
de termino a quo non enim est magis motus ex non ente
quam ex suo opposito et sic dico de non ente ita
dico de alteritate et inequalitate ¶ Respondeo dicendum est quod
non entitas et alteritas et inequalitas duobus modis
se possunt habere ad motum per comparationem ad terminos ¶ Uno
modo quod dicerent totum esse motum ita quod motus esset
non esset nisi quedam alteritas vel quedam inequalitas
vel quedam non entitas et hoc modo dicit primo ar
guit philosophus quod si hoc esset verum scilicet quod non entitas vel al
teritas vel inequalitas esset motus sequeretur quod cuicumque
inesset aliquid istorum illi inesset motus et per consequens mo
veretur cum non est verum ¶ Secundo modo possent se ita habere
ad motum non quod sint idem essentialiter quod motus sed quod
sint termini motus et hoc isto modo dicendo arguit
philosophus quod si motus magis tenderet ad ista quam ad
opposita motus magis inciperet ab istis quam ex op
positis ¶ Respondeo dicendum est quod isti sic dicentes forte move
bantur ad hoc dicendum propter ea que reperiuntur in motu. videbatur
quod id quod movetur ad aliud quod non est id et ideo forte
ponebant quod motus non est ens. videbatur etiam quod sic
quiescere idem est quod se habere uno modo nunc et prius
ita moveri est aliter se habere nunc et prius et ideo for
te ponebant motum esse alteritatem. videbatur etiam
quod movens aliquando applicat se ad terminum motus
aliquando magis vel minus et hoc sit est quedam inequalitas
et ideo forte ponebant motum inequalitatem ¶ Deinde
inde cum dicit causa autem. reddit rationem quare predicti
ponebant motum in predictis generibus et est ratio quia mo
tus est quidam intermedium et ideo dicitur potentia ipsius eius

q dic quam i deriuacioni et priuacionis. qlia sit ista
gnalia duo g facit h q ponit istam rois / po
ot qre mot dicit quid deriuatu i. cur sit / dic
g po q ca iste in posuit motu i talibus gnib
e q e quid ist eci deriuatu et ideo debuit po
ni ista no coelementalis no po igit nc deriuatoz
si i ista alteram s. priuatoz et indeterminatoz priuati
ei sit i deriuata q i illi talium ut dre ut obtan
ut qualitate ut aliqua aliorum priuatoe. Notand e q pic
tagorici posuit duos ordines et duas coela
ciones et in uno ordine posuit bona et perfecta
in alio ordine posuit mala et priuatua et
i deriuata et h e q dic phs q mot priuatos de
b ut poni in alia coelatone s. priuatioz. Deinde
inde cu dic cur aut / ot cur mot dicit quid in
deriuatu dicens / q io mot m ee quid inde
riuatu q nc deriuate pt poni in gne po nc
deriuate pt poni in gne actu. Unde dico q no
pt poni i gne po q n e necesse q po qd mo
ueatur nc pt poni in gne actus q n e necesse
q actu qd moueat. mot ei n e po simpli
nc actus simpl sz e act imperfectus q ei sit act
imperfectus h e q e actus entis po q e indeterminatu
ad ad esse q ens imperfectum e ens ei perfectum n
e indeterminatu q mot e actus imperfectus et io
difficile e accipe quid sit. in n q necesse sit
poni e motu ul in gne priuationis ul in gne po
ul i gne actus simpl i. actus perfecti nm hoz
contingit q nc e necesse q ens potentia moueat
nc ens in po simpl nc ens in actu comple
to restat g q mot e actus imperfectus et no
actus completus. necesse e h difficile e q h posito
ni ee nm sez ipole sit sed uidet m aliud. Deinde
cu dic et q e mot / ot in quo e mo
tus et eu facit q / po ot q mot e in mod / po
ot quo se ht mot ad mouens / tio mediat
q dixit i / ia ibi et motum / ecia i q eadem
dic g q m e i moti cui ro e q oia actus e
in eo cui e actus mot a e actus mot a mo
tiuo e ei mot i mobili p ui mouentis. Deinde
mediam dic et motiuu / ot quo se ht mot
ad mouens dicens / q mot e actus motiui q o
n et id et n alius e actus motiui et mobilis
mot ei amboz e / e n mot act motiui
in qu ht ab eo et e actus mobilis in q e in eo
ide q actus e ab h et in h mot ei e ex h
q pt facere motu mouens e ex h q actu facit
et sic e actiuum mot et mobi ita q iun act
t amboz e. Deinde cu dic et q eadem ea
de distantia / manifestat q dixit in ex dicens
q sic e una distantia duoz ad unu et ecouo
s rom h distant s rom et sic e una uia ascen
dentium et descendentium s rem h distant s rom
i e ita mot et ita act motiui et mobil licet
distant s rom q s q e a motiuo actio est
s q e in mobili passio e. Notand e q int duo t
unu e quam h tantu q ex pte duoz dr dup
q pte al uin e dicdu / sili unu et id act
ut e a motiuo e actio ut a i mobili e passio est.

Infinitum est / postq determinauit de motu h
determinat de infinito q e passio mot / et di
uidit in. d. p / q po ot qt modis dr in
finitum / po ot q no e actu infinitu in actu / 3o
ot quo infinitu reperitur in diuisio / p ibi. sensi
bile quid magis / tercia i. infinitu ee non id / sed
cum nond e q infinitu sic dr ut / q sicut
pertransiri pt infinitu et pertransiri no pt quot g
modis ad dr imptransibile tot modis dr infinitu
imptransibile aut dr g modis g et infinitu / duo
g facit h / q po ponit tot modos / po po duos
modos spale. ibi est h / dic po q infinitu dr p
mo q no mo pt pertransiri. eo mo q dicimus
q uox e inuisibil q no e apta nata uideri
dr n infinitu isto mo ab omnia negone
tinsit ulla ei res e apta nata hre transitu
a no e quanta et io q no e q h pric et
unitas q no sut susceptiua transitionis p
quod nc dicit tale dni i ste q no scire sic
uox dr no uisibil / 2o mo dr infinitu q ht in
perfectum transitionem q h sit inceptu pertransiri tu
ad h no e pertransitu. un ide e infinitu ide ponit
q n situ et opletu. dr ei a prione finis
et oplentu / 3o mo dr infinitu q cu difficultate
pt pertransiri q ex toto potnt transiri eo m
q dnr fluuium in tantu ee infinita q cu dif
ficultate pt pertransiri / 4o mo dr infinitu q e
aptu natu hre transitionem et no ht sz ita transi
sio terete no pt sic si ymaginemus linea in
finitam nc hre princip nc fine tantu ht ea
posse fieri. Deinde cu dic adhuc / ponit ali
os modos infiniti dicens q alr dr infinitu i
appositione et in decidendo. eo mo q dicimus
q nus e augmentabil in infinitu / alio mo dr infinitu
in diuisio eo mo q dnr q otm e diuisibil in
finitu s aliud. i. in addendo et in diuidendo sic
tep e infinitu in addendo q ht rom inmi et i
diuiditur q ht rom otinui. Deinde cu dic
sensibile quid magis / pt q n e dare infinitu i
actu. Ad e eius notand e / q dnt magis fuit ut
plonicos et nles / posuit n plonici infinitu
ee ens separatu p se existens et posuit
ipin ee princ / ita q s istos n infiniti no erat

non recepit in anima qualis est non actualis sed erit non eius non esse de eius causale est quod sit in se sua non recepta in anima. Intelligebatur ei forte philosophus quod invisibile idem esset quod privatio omnium istorum quae privata est per se subsistens. Sed talis invisibile est quoddam actualiter receptum in anima prius invisibile et inexistens quoddam [illegible] sicut et invisibile [illegible] patitur [illegible] et sensibilis / et secundum hoc philosophus hic dicat propter quod [illegible] quod non est dare invisibile separatum a sensibilibus / sed ostendit quod non est dare invisibile [illegible] in sensibilibus nisi quod autem in sensibilibus / [illegible] addit. [illegible] Adhuc quod contingit / dicit et quod non est actu esse. Postea ergo [illegible] totum cum tale est / sicut invisibile est separatum invisibile non habet totam magnitudinem nec totam latitudinem. quod autem non habet totam magnitudinem nec totam latitudinem est indivisibile. Si autem est indivisibile non est infinitum quod continuum / et hoc dicit [illegible] quod invisibile ipsum esse eius separatum per se [illegible] est impossibile si ei tale est nec habet totam magnitudinem nec latitudinem quod tale [illegible]. Ostendit [illegible] non [illegible] si autem tale invisibile non habet totam magnitudinem vel latitudinem erit indivisibile quod omne quod dividitur vel est infinitum vel est magnitudo. Si autem est indivisibile non est infinitum nisi [illegible] vox dicitur invisibilis [illegible] non continuus infinitum [illegible] tangens imperceptibile quod est [illegible] secundum continuum modum. Respondendum est quod duo [illegible] quod [illegible] indivisibile est [illegible] potentia [illegible] per se esse subsistentem [illegible] quod [illegible] in quanto ex quo sequitur quod indivisibile est et hoc est quod dicit philosophus quod omne quod dividitur vel habet totam quantitatem distinctam quae est infinita vel quantitatem quae est magnitudo. [illegible] invisibile sit separatum ab utroque quod sit indivisibile. Respondendum est quod esse invisibile potest intelligi duobus modis. Uno enim modo dicitur invisibile a privatione quantitatis [illegible] sicut et finitas est privatio quantitatis a quo ergo negatur quantitas [illegible] et [illegible] et propter hoc [illegible] invisibile sicut indivisibile dicitur invisibile quod ab eo negatur quantitas et situs quae est privatio eius et hoc modo dicitur invisibile sicut dicitur vox invisibilis sicut ei visibile est privatio coloris [illegible] est privatio quantitatis. Sic ergo vox dicitur invisibilis quia ab ea negatur color et privatio eius [illegible] dicitur invisibile quod ab eo negatur quantitas et privatio. Secundo modo dicitur invisibile non a negatione quantitatis sed a negatione utriusque quantitatis et hoc est infinitum [illegible] acceptum et de tali dicit philosophus quod [illegible] indivisibilis et separata non potest poni infinita [illegible] quod tale invisibile est privatio quanti [illegible] separata non est quantitas. Deinde cum dicit Adhuc quod contingit / ponit [illegible] et est [illegible] talis

sicut invisibile potest separatum per se existens vel est in [illegible] magnitudine. Sed non est impossibile quod invisibile est privatio [illegible] vel magnitudinis privatio quod non potest reperiri [illegible] est privatio. [illegible] quod invisibile est in [illegible] vel in magnitudine [illegible] [illegible] [illegible] invisibile [illegible] magnitudinem invisibili [illegible] magnitudinem [illegible] dicitur poni [illegible] actus [illegible] si diceretur quod vox [illegible] invisibilis est [illegible] non est [illegible] quod sit [illegible] invisibile [illegible] invisibilis sed in [illegible] vox esse [illegible] invisibile [illegible] [illegible] [illegible] si diceretur quod [illegible] invisibile est [illegible] hoc [illegible] intelligi quod [illegible] invisibilis [illegible] quod invisibilis. Deinde cum dicit Et quod non est actu infinitum / ponit [illegible] totum et dicit [illegible] talis. [illegible] invisibile [illegible] separatum quod [illegible] sit [illegible] per se existens sequitur quod [illegible] infiniti est [illegible] infinita sed hoc est impossibile quod [illegible] infinita [illegible] infinita [illegible] esset equalis toti quod [illegible] est impossibile. [illegible] quod sit [illegible] invisibile et separatum / [illegible] hoc [illegible] quod dicit sic [illegible] est quod non est dare infinitum actu separatum [illegible] [illegible] [illegible] esset infinita [illegible] quod ipse [illegible] quidditas [illegible] non differt quidditas et cuius est quidditas [illegible] invisibile est quoddam [illegible] separata non [illegible] de [illegible] id est [illegible] quod idem sit invisibile et [illegible] id est quidditas eius [illegible] est non [illegible] sit [illegible] est invisibile [illegible] esset invisibile quod non esset invisibile aliquid esset invisibile praeter quidditatem eius [illegible] non esset quidditas [illegible] cum eo cuius est quidditas [illegible] sit invisibile [illegible] pars est infinita [illegible] separatum [illegible] est partibile aut impartibile. Si partibile [illegible] quod [illegible] pars eius sit infinita [illegible] separatum est vel est in eo quod non sit ipsa quidditas quae est invisibilis et sic [illegible] pars eius est infinita sicut [illegible] pars aeris est aer et hoc [illegible] tale invisibile est [illegible] et [illegible] separata. Si autem dicatur quod hoc separatum est indivisibile sequitur quod non est [illegible] quod non est invisibile quod invisibile est privatio [illegible] ergo invisibile non possit esse [illegible] separata [illegible] est quod sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] quod non [illegible] poni [illegible] et [illegible] sed magnitudo [illegible] sicut est aer et [illegible] pars. Respondendum est quod [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible] sic hoc separatum quod [illegible] est divisibile aut indivisibile. Si indivisibile ergo non est [illegible] Si non est [illegible] ergo non est invisibile. Si autem est divisibile sequitur quod [illegible] pars eius sit infinita [illegible] non differt quidditas et cuius est quidditas quod [illegible] sit infinita hoc est impossibile. [illegible] est ergo quod hoc separatum sit divisibile ergo non potest poni nec sicut divisibile nec sicut indivisibile. Quaeritur de [illegible] utrum [illegible] sit invisibile [illegible] separatum ergo in eo non differt invisibile et [illegible] id est quidditas eius [illegible] est quod hoc est [illegible] ea quae [illegible] esse per [illegible] et ea quae [illegible] esse per [illegible]

i illius que habent esse per participationem debent participare et non
participata. Ideo si quod est esse tale non est dare distinctionem
participantis et participati sicut si calidum partici-
pat caliditatem dicemus quod debet caliditas participata
et non participans caliditatem. Si autem esset dare eandem ca-
liditatem separatam ideam non differret calidum et cuius
est caliditas quia quicquid esset ideam non esset nisi caliditas quia si
differret idea caliditatis et cuius est caliditas aliud et aliud esset in
ea quam caliditas et sic non esset caliditas separata cuius contrarium
supponitur est. In hiis ergo que sunt talia per parti-
cipationem debent non esse et cuius est non i. illa que sunt separa-
ta si sunt talia per essentiam non differunt. Ad propositum si ergo infini-
tum poneretur sicut ponebant illi in rebus sensibilibus
infinitas tunc quidditas infiniti esset participata a re-
bus sensibilibus. Si autem ita esset ibi esset dare distinctionem inter
participantem et quidditatem participatam et sic differret
infinitum et esse infiniti i. differret id quod participat infi-
nitatem quod hic vocatur infinitum et quidditas infiniti
i. differret id quod participat quod hic vocatur esse infiniti. Si autem
infinitum ponatur separatum non debet infinitas et cuius est infini-
tas non esset ibi infinitas tantum et sic non esset separata
ex quo esset ibi aliquid aliud quam infinitas. Si ergo infini-
tas ponatur separata ut ponunt isti oportet quod idem sit
infinitum et esse infiniti quod idem sit infinitas et cuius
est infinitas. Quod dicit aliquis vii. se. ista
omnia si infinitum est substantia non de subiecto dicta in infinito
non differt infinitum et esse infiniti. Quod est quod homini pre-
dicatur duobus modis. Unum est quod prius modus magis
facit ad propositum. primus modus est faciendo comparationem dicentis
inter substantiam et accidens. Secundus modus est faciendo differentiam
inter formam universalem et particularem. Primus patet sic. Hoc est differe-
ntia inter substantiam et accidens quia nullum accidens est nisi in alio. Nam
accidens non est nisi in se ergo in accidente differt nisi et cuius est
nisi. Si enim in substantia differt substantia et cuius est substantia sive
esset substantia et sic est ab ipsa infinitum. In substantia ergo non
differt substantia et cuius est substantia nisi forte dicemus ibi differentiam dif-
ferentiam secundum rationem eo modo quo dicimus distinctionem secundum
rationem inter substantiam separatam et primam. Hoc viso patet quod quod
si enim infinitum esset accidens differret infinitas et cuius
est infinitas et sic differret infinitum et esse infiniti et
hoc quia in accidente differt nisi et cuius est nisi. Si autem infinitum
est substantia non dicta de subiecto non differret nisi et cuius est nisi
alias sive esset substantia ut dictum est et sic non differret
infinitum et esse infiniti sic ergo patet prima via. Secunda via
patet faciendo differentiam inter formas universales et in ma-
teriales. Forma enim universalis est forma recepta in materia que in
materia et ideo ibi differt forma et cuius est forma quia differt
materia et forma et quia forma non est esse tota ut quidditas sed
ab ea est. Sed quidditas et esse ideo differt cuius est
quidditas et quidditas. Si tamen forma potest dici tota quidi-
tas. Forme autem immateriales hoc non habent quod sint recepte
in alio et ideo in eis non differt forma et cuius est forma
quia non sunt nisi forme. Verum autem ibi aliquo modo differt forma

tantum est forma non est plenitudo perfectionis hoc enim unum est
quod si in eis differt forma et cuius est forma nisi sit pure forma
que pura forma non est nisi forma. Ad propositum ergo si differret
infinitum esse non dicta de alio i. esset forma dicta de
materia differret infinitas i. esse infiniti et infinitum i. in aliis
est illa infinitas. Si autem infinitum est substantia non dicta de subiecto
i. est substantia immaterialis non differt infinitum et esse infiniti i. non differt
infinitas et cuius est infinitas. Hec ergo patet prima via. Secundo
queritur [vii. se. ista / omnia] infinito separato idem est
infinitum et esse infiniti ergo quelibet pars infiniti est infinita. Quod est quod quia
idem est infinitum et esse infiniti ut iam declaratum est. Idem est
infinitas et cuius est infinitas ita quod infinito nichil est nisi infini-
tas. Si enim in infinito esset infinitum et aliud quod infinitum dif-
ferret infinitas et cuius est infinitas et cuius est infinitas
aliud contrarium cuius iam dictum est. Cum ergo pars sit in infinito quelibet
pars erit infinita ymaginabimur ergo quod dicere aliquod infinitum
separatum implicat contradictionem si enim est separatum non differt
in eo quidditas et cuius est quidditas et ita quicquid
quod est in eo quidditas et cuius est quidditas et sic
quod est in eo non est nisi infinitum. Si autem est infinitum est quod
si autem est quod differt pars a toto et ita est ibi aliquid aliud
quam totum pars enim non est totum et per consequens est ibi alia
quidditas quia pars non est quidditas totius. Sicut nec immo
quidditas totius non competit parti et sic in quantum est separatum
quelibet pars infinitum infiniti in quantum autem est eadem quia pars
non est infinita quia pars non equatur toti.

Quod autem insensibile non est. Postquam probavit
quod non est dare infinitum in actu quod sit in sen-
sibilibus. Ostendit inde. Primo quod posito hic probat
per rationes probabiles. Secundo per rationes naturales. Ibi naturaliter autem. Prima in-
dicat quod probat quod non est dare corpus infinitum. Secundo probat
quod non est dare numerum infinitum. Ibi nec numerus. Dicit ergo primo
quod non est dare corpus infinitum et est ratio talis. Omne corpus est
infinitum sed omne corpus sive sit naturale sive sit mathema-
ticum est determinatum superficie ergo nullum corpus est infinitum. Hec est ergo quod dicit
littera quod nec est quod non est dare corpus infinitum in sensibilibus
ratio enim corporis est quod sit determinatum superficie nullum ergo
corpus nec sensibile i. naturale nec intellectuale i. mathematicum
est infinitum. Item cum dicit nec numerus. Probat quod non est
dare numerum infinitum et est ratio talis nullum numerabile est
infinitum quia numerabile est pertransibile infinitum autem non potest
pertransiri. Omnis autem numerus est numerabilis ergo nullus numerus est
infinitus. Et hoc est quod dicit littera quod numerabile est quod numerus nec est
separatus nec est infinitus. Cuius ratio est quia omne numerabile
est pertransibile infinitum autem non potest pertransiri. Omnis autem
numerus est numerabilis ergo nullus numerus est infinitus et hoc est quod
dicit littera quod numerabile est quod numerus nec est separatus nec est in-
finitus. Cuius ratio est quia omne numerabile nec est numerus nec
est habens numerum. Notandum est quod numerus in se numerabilis
est hoc enim vocatur numerabile esse numerabile. Cum ergo omnis
numerus sit numerabilis per unitatem oportet quod omnis numerus sit
numerabilis. Sic ergo videtur est quod numerus numerabilis est vel
numerabilis. Alia est que numerant et numerantur per

minimi sicut x homines movent navem per tenacionem sicut hic. Ergo est contra quod ponimus motus mensuratur per unitatem et per ea motus mensurat et mensurat alia et hoc est quod dicit philosophus quod omne numerabile vel est numerus vel est habens numerum quo motus numerabilis est per unitatem et numerat alium per motum. Respondeo dicendum quod hee rationes due dicunt probabiles et non necessarias cuius ratio est quia non sumuntur ex principiis necessariis sed ex quadam probabilibus non necessariis. Non enim hee rationes infinitum cogerent adversarium qui negaret motum primo rationem quia de ratione corporis est quod sit terminatum superficie diceret adversarius quod hoc est de ratione corporis finiti solum. Quando dicitur quod omnis motus est numerabilis diceret adversarius quod ista multitudo infinita non debet vocari motus. Circa tertium cum dicitur: Illud autem, postquam probavit quod non est dare infinitum per rationes probabiles hic probat quod non est dare per rationes naturales. Et dividitur in duas partes, quia primo hoc probat rationibus sumptis ex parte activi et passivi. Secundo hoc probat rationibus sumptis ex parte loci et locati, ibi: Et adhuc sensibile corpus. Circa primum ponit talem rationem: Omne corpus vel est compositum vel est simplex, sed neque compositum neque simplex est infinitum. Ergo nullum corpus est infinitum. Habet ergo hec duas partes, scilicet quod corpus compositum et corpus simplex non est infinitum. Et ideo duo facit, quia primo probat quod corpus compositum non est infinitum. Secundo quod corpus simplex, ibi: Neque unum. Dicit ergo primo quod manifestum est rationibus naturalibus quod nullum corpus neque compositum neque simplex est infinitum quia enim corpus compositum non sit infinitum hoc manifestum est. Si supponimus quod elementa sint finita multitudine vel enim omnia sic si corpus est infinitum quod omnia elementa sint infinita quantitate vel quod unum corpus sit infinitum quantitate. Utrumque autem impossibile est. Si enim unum corpus est infinitum quantitate et alia infinita natura est quod elementa que sunt in mixto non equentur quia infinitum non equatur finito cum tamen oporteat elementa contraria reduci in mixto ad quandam equalitatem. Nec etiam potest dici quod utrumque elementorum sit infinitum cuius ratio est quia de ratione corporis est quod extendatur in omnem dimensionem, scilicet in longum latum et profundum. Ergo de ratione corporis infiniti est quod habeat infinitatem in omnes dimensiones, scilicet in longum latum et profundum. Si ergo ita est unum corpus infinitum totum occupabit in omnem dimensionem et sic non est spatium relictum ad corpus aliud, et ideo impossibile est ponere duo vel plura infinita. Respondeo dicendum est quod corpus compositum esse infinitum hic potest intelligi tribus modis. Uno modo quod elementa sint infinita multitudine ita quod corpus sit compositum ex elementis infinitis et hoc quidem non est possibile. Utrumque enim corpus compositum in ea resolvitur ex quibus componitur. Videmus enim quod elementa in que resolvuntur corpora composita non sunt nisi quatuor et per consequens elementa componentia solum quatuor sunt et non infinita. Secundo modo potest intelligi quod omnia elementa componentia corpus infinitum sint finita multitudine tamen omnia illa sint infinita quantitate et hoc modo etiam non est possibile cuius ratio est quia impossibile est dare plura infinita actu. Unum enim corpus actu infinitum totum occupat. Tertio modo potest intelligi quod elementa componentia sint finita multitudine et isto modo etiam non est possibile cuius ratio est quia elementum infinitum corrumperet omnia alia elementa finita quibus corrumptis non esset dare nisi unum elementum quod ponitur infinitum. Deinde cum dicit: Neque unum, probat quod corpus simplex non potest esse infinitum, et hoc potest intelligi duobus modis. Uno modo quod ponatur aliquod corpus preter quatuor elementa esse infinitum. Secundo modo quod ponamus aliquod corpus de numero quatuor elementorum esse infinitum. Primus modus est impossibilis cuius ratio est quia si esset dare corpus simplex aliud a quatuor elementis oportet quod corpora composita resolverentur non solum in quatuor elementa sed etiam in illud corpus quintum quia utrumque in ea resolvitur ex quibus componitur. Videmus enim quod corpora composita non resolvuntur nisi in quatuor elementa. Secundus modus est impossibilis, nam si unum quatuor elementorum esset infinitum corrumperet omnia alia propter infinitatem potentie ita quod omnia elementa converterentur in ipsum et sic necesse esset dare quatuor elementa. Unde sciendum quod videtur hic quod dicit quod non est possibile quod aliquod unum corpus simplex sit infinitum, non est possumus dicere quod hoc corpus simplex quod ponitur infinitum sit corpus distinctum a quatuor elementis sicut quidam dixerunt qui posuerunt aliquod corpus distinctum a quatuor elementis ex quo generantur que generantur. Si enim tale corpus poneretur ex quo generarentur que generantur oportet quod sit illud corpus esset principium generationis in esset ultimum resolutionis. Unumquodque enim in ea resolvitur ex quibus componitur. Quod autem corpora resolvantur in aliquod corpus distinctum ab elementis hoc non videtur. Nec etiam potest poni quod hoc corpus infinitum sit unum de quatuor elementis cuius ratio est quia si hoc corpus infinitum poneretur non possent poni aliqua elementa preter id et hoc quia omnia fierent illud et converterentur in id. Nam id elementum infinitum ageret in omnia alia propter contrarietatem que est inter elementa agendo autem propter infinitatem potentie converteret omnia in se ipsum in quod sic dixit Eraclitus convertet aliquando omnia fieri ignem et hoc si id elementum infinitum esset ignis. Hic autem ratio non solum probat quod impossibile est quod unum de numero quatuor elementorum sit infinitum sed etiam quod impossibile est quod aliquod elementum distinctum a quatuor elementis sit infinitum et hoc quia tale elementum si poneretur esset contrarium aliis quia omnis permutatio est ex contrario in contrarium sicut ex calido in frigidum. Tale autem corpus si poneretur esset principium permutationis. Si autem istud corpus esset contrarium aliis ageret in illa agendo autem propter suam infinitatem alia omnia converteret in se. Respondeo dicendum est quod Eraclitus posuit quod ignis est maxime activus et ideo propter suam activitatem contingit quod alia omnia fiunt ignis quia propter suam activitatem ignis omnia convertet ad se. Aliter arguit philosophus quod si esset dare corpus infinitum contingeret quod propter suam activitatem omnia ad se converteret. Deinde cum dicit: Adhuc sensibile corpus, postquam probavit quod non est dare corpus infinitum ex parte activi et passivi hic idem probat ex parte loci. Et dividitur in quatuor partes. Secundo quarta ratio quam adducit, secunda ibi: Totaliter et; tertia ibi: Adhuc omne sensibile corpus; quarta ibi: Totaliter. Circa primam talem ratio est: Omne corpus positum in situ vel partes eius sunt eiusdem speciei vel diversarum specierum, sed neque primo modo neque secundo potest poni corpus infinitum. Ergo nullo modo potest poni infinitum. Habet ergo hic duas partes. Prima pars est quod corpus non potest esse infinitum si partes sint eiusdem

specierum. Secunda ratio est quia corpus non potest esse infinitum si partes sint diversarum specierum. Primo probat primum. Secundo ibi "Si est dissimile". Primo facit primum, secundo ibi "cuius etiam". Dicit ergo primo quod si corpus poneretur infinitum et partes eius omnes essent eiusdem speciei, ex hoc quod esset totum corpus esset in aliquo loco, ille ergo locus vel totus esset naturalis cuiuslibet partis talis corporis vel totus innaturalis vel pars eius naturalis et pars eius innaturalis. Si primo modo dicatur, sequitur quod omnis pars eius semper quiesceret quia semper est in loco naturali et sic destrueretur motus. Si secundo modo ponatur, sequitur quod aliqua pars eius semper moveretur ex quo totus locus est innaturalis et sic destrueretur quies. Tertius autem modus non potest esse, quia ex quo totum corpus est unius conditionis et locus erit unius conditionis et sic non erit ibi dare locum naturalem et locum innaturalem sed duarum rationum. "Cuius habet similia partes" littera que dicit quod non potest dari corpus sensibile infinitum et hoc quia si daretur esset in aliquo loco et idem esset locus totius et partis sicut idem est locus totius terre et partis terre. Si ergo tale corpus poneretur quod esset eiusdem speciei aliqua pars eius vel semper moveretur vel semper quiesceret. Semper quidem moveretur si locus ille esset innaturalis toti, esset innaturalis parti quia idem est locus totius et partis. Semper autem quiesceret si ille locus esset naturalis toti, non enim esset dare quod quiesceret in uno loco et in alio moveretur, puta quod quiesceret sursum et moveretur cum esset deorsum, et hoc quia non esset dare distinctionem inter sursum et deorsum. Et hoc est quod dicit Philosophus quod non est assignare quod magis erit sursum quam deorsum vel in quocumque alio loco, si enim gleba terre sit pars huius infiniti, tamen terra sit corpus infinitum non est ibi dare locum ubi movebitur et locum ubi quiescit, et hoc quia totus locus est equalis toti et parti vel totus innaturalis, ita quod si corpus infinitum est in loco oportebit locum infinitum et ideo poterit hic esse quod non erit enim ibi quies et motus. Sed enim semper magnum movebitur et si semper motum non quiescet. Notandum est quod Philosophus firmatur super duo fundamenta. Primum fundamentum est quod unumquodque corpus sensibile est aliquid habet locum in quo quiescat et hic est locus naturalis et sic locum in quo moveatur et hic est locus innaturalis. Secundum fundamentum est quod si esset dare corpus infinitum non esset dare distinctionem inter ista duo loca et hoc quia corpus infinitum totum occuparet. Si autem totum occuparet totus ille locus esset naturalis vel totus innaturalis toti corpori et per consequens cuilibet parti eius et sic vel destrueretur omnis motus vel omnis quies. Deinde cum dicit "Si autem dissimile" ostendit quod non potest poni corpus infinitum quod sit compositum ex dissimilibus speciebus dicens quod si idem corpus totum sit dissimilium specierum, sequitur quod loca sint dissimilia, ex quo sequitur primo quod idem corpus non sit unum nisi per contactum tantum quia ea que sunt diversarum specierum non sunt unum continuitate. Cuius ratio est ab illo qui sic ponit utrum illa corpora sint infinita specie, id est quod infinite species componant unum corpus, vel utrum sint finita specie ita quod finite species componant illud corpus, quod si sint finita per speciem est impossibile,

cuius ratio est quia ex finitis numero non potest fieri aliquod infinitum nisi ponatur quod unumquodque illorum sit infinitum quantitate, et hoc etiam impossibile quia sic esset dare plura infinita, sicut si non ponatur quod aliquod tamen istorum est infinitum, puta ignis, sunt aqua et alia non. Si enim hoc ponatur sequitur quod istud infinitum corrumperet omnia alia agendo in ipsa sicut in contraria sua et sic omnia converteret in se ipsum. Nec potest dici quod omnia illa componentia sint infinita per speciem ita quod sint infinite species corporum, quia si elementa simplicia sint infinita, sequitur quod loca sint infinita. Loca autem non sunt infinita sed sunt in certo et determinato numero. Notandum est quod Philosophus in hoc est ista partes componentes esse infinitas non possunt esse dissimilium specierum. Hec enim species vel sunt finite numero vel infinite. Finite quidem non possunt esse quia ex finitis numero non fit corpus infinitum nisi ponatur quod omnia illa sint quantitate infinita vel aliquid illorum sit infinitum et hoc est impossibile. Nec etiam species non possunt esse infinite et hoc quia species corporum essent infinite et species locorum. Species autem locorum sunt determinate ergo et species corporum. Deinde cum dicit "Totaliter autem" ponit secundam rationem et est ista talis. Si est dare corpus grave et leve est dare sursum et deorsum. Si autem est dare sursum et deorsum non est dare corpus infinitum quia in corpore infinito non sunt iste differentie scilicet sursum et deorsum. Et hoc est quod dicit littera quod impossibile est quod corpus sit infinitum et tamen quod corpus habeat locum. Si enim omne corpus sensibile habet gravitatem aut levitatem oportet quod omne corpus sensibile vel feratur ad sursum vel feratur ad medium. In infinito autem nec secundum totum nec secundum partem potest invenire sursum et medium. Si enim dividatur infinitum non erit assignare quod hec pars sit sursum et hec deorsum vel quod hec pars sit extremum et hec sit medium. Notandum est quod infinitum est quod caret extremo et ideo ratio extremi repugnat infinito. Si autem ratio extremi repugnat infinito similiter repugnabit ratio medii quia de ratione medii est quod situatur secundum equalitatem distantiarum ad utrumque extremum, ubi ergo non est extremum non erit medium. Cum ergo infinito sit extremum, ergo non erit ibi medium. Deinde cum dicit "Adhuc esse sensibile" ponit tertiam rationem et est ratio talis: si corpus sensibile est infinitum et locus est infinitus quia locus et corpus proportionantur. Sed quod non est impossibile de ratione enim loci est quod habeat differentias et sex distantias. Ergo autem est impossibile quod scilicet sit corpus infinitum. Hoc est ergo quod dicit littera quod omne corpus sensibile est in loco. Species autem loci vel sunt sursum et deorsum, ante et retro, dextrum et sinistrum, que autem species non possunt poni in corpore infinito. Notandum est quod inter sursum est maxima distantia secundum dyametrum longitudinis, ubi autem est maxima distantia est finita distantia et ideo sursum et deorsum non possunt poni in infinito. Similiter dextrum et sinistrum dicunt maximam distantiam et finitam secundum dyametrum latitudinis et ideo non possunt poni in corpore infinito. Similiter ante et retro dicunt

incepitam distantiam et secundum dyametrum proximi distantias [illegible] et tunc non posset ponere in situ / hoc ergo quod dicit philosophus quod si sex distantie [illegible] impossibile esse quod teneatur corporis in situ. ¶ Deinde cum dicit *totum autem* ponit quartam rationem et est ista / impossibile est locum esse infinitum impossibile est et corpus esse infinitum [illegible] locum [illegible] impossibile [illegible] quod est in loco est in aliquo loco [illegible] dicere sic non est [illegible] quod non sit in aliqua specie [illegible] loci quin non sit in aliqua specie loci que species est sursum vel deorsum vel aliqua ad hanc dictas [illegible] tales species [illegible] est quod [illegible]

¶ Respondeo est quod ratio philosophi in [illegible] est [illegible] si esset [illegible] locus infinitus non esset in specie quod omnes species loci finite sunt [illegible] quod locus sit et non sit in specie est impossibile ergo et primum quod scilicet sit locus infinitus [illegible] non est infinitum nec corpus. ¶ Deinde cum dicit *infinitum est* / ostendit quod infinitum [illegible] divisione [illegible] in [illegible] dicitur quod infinitum non invenitur [illegible] [illegible] in magnitudine et motu et tempore [illegible] per prius et posterius / infinitum enim [illegible] reperitur in magnitudine in [illegible] aliquid [illegible] localiter vel alteratur vel augetur motus [illegible] infinitatem a magnitudine tempus autem est infinitum [illegible] motum

¶ Respondeo est quod infinitum [illegible] in [illegible] [illegible] continuum [illegible] salvatur in magnitudine [illegible] ex continuitate magnitudinis motus [illegible] continuitatem quod patet in motu quod preter motus localis [illegible] [illegible] partes magnitudinis [illegible] patet in motu augmenti quod [illegible] additionem magnitudinis attenditur augmentum sicut [illegible] divisionem diminutionem attenditur decrementum [illegible] patet in motu alterationis qualitas enim [illegible] attenditur alteratio per accidens dividitur ad divisionem magnitudinis [illegible] [illegible] attenditur motus qualitatis [illegible] est quod corpus [illegible] magis vel minus participat qualitate sic ergo patet quod in istis motibus attenditur continuitas motus secundum magnitudinem tempus autem habet continuitatem a motu. tempus [illegible] quod sit [illegible] continuitatem habet ex [illegible] [illegible] dicendum quod [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] potest esse [illegible] in [illegible] [illegible] in panno vel [illegible]

Mutatur autem / postquam philosophus [illegible] collegit [illegible] que dicta sunt [illegible] philosophie de motu [illegible] recolligit [illegible] que dicta sunt in [illegible] de speciebus motus [illegible] in duas partes / quod primo dividit motum in suas species / [illegible] de quibus [illegible] continentibus motum et partes eius ibi *sit autem* / pars [illegible] prima quod primo dividit mutationem et partes suas / secundo motum ibi *si quod prius* / pars [illegible] / quod primo [illegible] quantum [illegible] ad [illegible] / secundo [illegible]

[illegible] ibi *que autem non per accidens* / pars [illegible] [illegible] [illegible] / secundo ibi *est autem aliquid quod movetur* [illegible] ergo primo dicens / quod [illegible] movent per se quedam per accidens et quedam partes per accidens [illegible] eo modo quo dicimus musicum ambulare eo quod [illegible] cui accidit esse musicum ambulat per partem [illegible] [illegible] aliquid dicimus [illegible] quod totum [illegible] quia [illegible] sic dicimus quod corpus sanatur quia [illegible] sanatur. [illegible] modo est aliquid quod movetur per se [illegible] non per accidens nec per partem. ¶ Respondeo est quod [illegible] intendit quod per accidens est [illegible] quod per se est quod [illegible] vult dividere motum in species singulas ideo primo dividit motum per accidens a motu per se / quod dicit / [illegible] est mole [illegible] et de hoc non est [illegible] nec est [illegible] quod tamen est mole per se et tale est quod dicitur dividi in species suas / quantum est mobile per se [illegible] quantum [illegible] quantum per motum localem. Item [illegible] est quod motum per accidens dicitur [illegible] quod [illegible] motum al[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo sic dicimus quod accidens [illegible] motum sibi [illegible] [illegible] eo modo quo dicimus quod forma [illegible] [illegible] motum [illegible] sicut moto corpore per accidens [illegible] que est forma corporis [illegible] modo sicut [illegible] [illegible] motum [illegible] sicut [illegible] per accidens [illegible]. ¶ Respondeo est quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per accidens et ideo [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] per partem esse motum per accidens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per partem [illegible] [illegible] [illegible] per accidens [illegible] motum per se [illegible] [illegible] [illegible] per accidens [illegible] motus [illegible] [illegible] aliquid [illegible] per se et [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] nec omnino eadem est cum toto vel omnino diversa. et ideo quod [illegible] [illegible] [illegible] nec omnino [illegible] [illegible] sicut ita quod sit per se et [illegible] nec omnino [illegible] ita quod sit omnino per accidens. [illegible] [illegible] [illegible] gradum medium inter per se et per accidens. ¶ Deinde cum dicit *est autem et in movente* / [illegible] [illegible] dicens / quod per se et per accidens et per partem [illegible] reperiri [illegible] parte moventis sicut reperiebatur ex parte moti [illegible] enim aliquid movere per accidens eo modo quo dicimus quod album edificat [illegible] quod edificator est albus / dicimus [illegible] aliquid movere per partem eo modo quo dicimus quod [illegible] percutit quia manus percutit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] dicimus aliquid movere per se et [illegible] non per partem vel per accidens eo modo quo dicimus quod medicus per se sanat et non per accidens nec per partem. ¶ Respondeo est quod sicut movetur aliquid [illegible] [illegible] per se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per partem [illegible] [illegible] [illegible]

ratione alterius nec oportet esse idem sicut tota simul et mouere
et ideo sic mouentibus moueri contingit alicui sic a mouente.
Deinde cum dicit Est autem aliquid / ponitur tertius
notandum est quod primo quod permittebatur accipiebatur ex
parte mobilis primo autem ex parte mouentis / hic autem tertium ac-
cipitur ex parte terminorum motus. dicit ergo quod in quolibet
motu est aliquid quod mouetur et est tempus in quo mouetur et
est terminus a quo mouetur et est terminus ad quem mouetur utrum sit con-
trarius uel species uel passio uel locus. species quidem quantum ad ge-
nerationem. passio autem quantum ad alterationem. locus quantum ad
motum localem uerum quia terminus motus sine species sine
passio sit locus non mouetur sed terminat motum solum
est motus immobilis et non terminus eius etiam motus non est
motus sicut albedo non est motus sed calefactio. simi-
liter motus non est sed corruptio que est uia ad [illegible]
notandum est quod hic tertium permittitur [illegible] ad
[illegible] Ad cuius euidentiam notandum quod hic docet accipi diuisio
motus uel mutationis in species suas diuisio autem mu-
tationis in species non autem per mouens nec presens
mobile sed per suos terminos motus / et ideo philosophus uolens
diuidere mutationem uel motum in species suas ad pre-
mittit de diuisione motus dicens quod terminus non est motus
sicut albedo non est motus sed calefactio quod dicit philosophus sed
cum ita accipiuntur species motus quod cum terminus non est
motus. notandum est quod id quod mouetur est eius sicut dicetur in terminis
terminus autem ut sic adhuc est non ens et ideo bene
dixit philosophus quod terminus motus non mouetur. Secundo notandum est
et quod motus non terminatur ad motum. si autem terminus mo-
tus esset motus motus terminaretur ad motum et [illegible]
[illegible] ad terminum [illegible] quod dixit philosophus quod
terminus motus non est motus. Deinde cum dicit Quoniam autem trans-
mutatio / diuidit mutationem in species suas / et tria
facit quia primo ostendit quod tres sint species mutationis
/ secundo ostendit quod due species mutationis non sunt mo-
tus / tertio concludit quod sola una species muta-
tionis est motus / secunda ibi. Si itaque non entis / tertia
ibi quoniam autem omnis motus / prima in tres diuiditur quia primo premit-
tit quandam [illegible] secundo concludit species mu-
tationis. ibi permutatur autem / dicit ergo primo quod mu-
tatur per se et non per accidens non est in quibuslibet terminis sed
inter terminos tamen habentes aliquam oppositionem ad inuicem
et ideo uel est inter contraria sicut cum aliquid permutatur de
albo ad nigrum uel est de ipso contrario ad ipsum medium
/ et hoc quia medium [illegible] habet rationem contrarii. sicut cum
aliquid mutatur de nigro in rubeum. rubeum enim aliquo
modo habet rationem albi uel est inter contradictoria sicut cum
aliquid mutatur de esse ad non esse uel econuerso. notandum est
quod terminus mutationis per se [illegible] a quo dicitur esse talis [illegible]
non possit se compati ad inuicem hoc est quod [illegible] oppositionem
[illegible] et ideo bene dixit philosophus quod mutatio per se
est inter opposita. mutatio autem per accidens potest esse inter terminos

non oppositos / sicut si aliquid mutatur per se de albo
in nigrum potest contingere quod idem per se mutatur in
nigrum per accidens mutatur in dulce quia quamuis dulce
esse non opponitur albo nisi per accidens in quantum nigrum
nigro. Deinde cum dicit permutatur autem / concludit
species mutationis ad cuius euidentiam notandum est quod si
mutatio per se accipitur semper inter terminos oppositos
oportet quod tot sint species mutationis quot modis contingit
terminos mutationis opponi / quia et terminum mutationis opponun-
tur. terminus mutationis potest esse uno modo / quia terminus a quo
quod dicit aliquam positionem oppositum termino ad quem positiuo
sicut album fit terminus a quo oppositum nigro / secundo mo-
do potest esse quod terminus a quo quod nullam dicit positionem opposi-
tio ad quem quod dicit aliquam positionem eo modo quo op-
positum non esse terminus a quo et non esse terminus ad quem
/ tertio modo potest esse quia terminus a quo quod dicit positionem
opposito termino ad quem quod nullam dicit positionem ut sicut a quo
a quo est esse et terminus ad quem non esse [illegible] tribus modis
opponitur / sic ergo secundum tres modos positionis erunt tres
species mutationis / prima est inter positiuum terminum positiuum
et hunc uocat philosophus de subiecto in subiectum / secunda est inter terminum
positiuum a quo et terminum negatiuum ad quem et hunc
uocat philosophus de subiecto in non subiectum / tertia est econuerso inter
terminum non positiuum a quo et positiuum ad quem et
hunc uocat philosophus de non subiecto ad subiectum. Quartus
autem modus mutationis qui scilicet sit inter duos terminos
non positiuos non potest dari et hoc quia inter tales est mu-
tatio secundum quod est inter oppositos negatiuos et non oppositos negatiue
[illegible] que dicit / quod omne quod permuta-
tur ut dictum est ex opposito in oppositum uel
quod permutatur ex subiecto in subiectum hoc est ex positiuo
in positiuum uel ex non subiecto in non subiectum hoc est ex
non positiuo in non positiuum uel ex non subiecto in subiectum hoc
est ex non positiuo in positiuum uel ex subiecto in non
subiectum hoc est ex positiuo in non positiuum / notandum autem hic secundum
quod philosophus [illegible] et ita
est [illegible] quod sint tres species mutationis una que est
a subiecto in subiectum alia que est a subiecto in non subiectum
tertia que est a non subiecto in subiectum. ex non subiecto autem
in non subiectum non est mutatio et hoc quia inter subiectum et non
subiectum hoc est inter negationem et negationem non est mutatio
/ cuius ratio est quia negatio non opponitur negationi nec contrarie
nec contradictorie. prima autem mutatio que quidem est ex non
subiecto in subiectum est ex non esse in esse et sic est inter contradictoria
que quidem mutatio dicitur generatio que quidem generatio si est
ad esse simpliciter i. ad esse substantiale dicitur generatio simpliciter
si autem est ad esse secundum quid i. ad esse accidentale dicitur generatio
secundum quid. tertia autem mutatio que quidem est a subiecto in non
subiectum i. ab esse in non esse dicitur corruptio. Consequenter
cum dicit [illegible] possit esse aliqua mutatio ex non subiecto in
non subiectum i. quod sint quatuor species mutationis / ita quod

sic quod aliqua mutatio est ex albo in nigrum; non album autem est non nigrum, nigrum autem est non album, et sic illa mutatio que est ex albo in nigrum est ex non nigro in non album. Tertio ad oppositum est philosophus in littera. Secundo dicit quod propter hoc non est mutatio ex subiecto in non subiectum, hec est ex negato in negatum, cuius causa est quia non est oppositio inter negationem et negationem, sicut patet in non album et non nigrum; opposita enim non verificantur de eodem, non album autem et non nigrum simul de eodem possunt verificari. Per accidens autem potest esse mutatio ex non subiecto in non subiectum, in quantum scilicet contingit ista possunt esse accidentaliter opposita ratione alterius in quo salvantur, sed enim non album non opponitur non nigro, tamen non album quod est in nigro opponitur non nigro quod est in albo, et sic est ea mutatio per accidens et non per se, quia eo modo quo est ibi oppositio est ibi mutatio per accidens. Deinde cum dicit *si itaque non ens*, ostendit quod due species mutationis, scilicet illa que a non subiecto in subiectum sicut generatio et illa que est a subiecto in non subiectum sicut corruptio, non sunt motus; et primo ostendit quod generatio non est motus, secundo concludit idem de corruptione ibi *nec itaque*. Prima in duas, quia primo probat quod generatio non est motus per unam rationem, secundo per aliam ibi *et si omne quod movetur*. Primo dicit ergo primo rationem, et est ratio talis: non ens non movetur, sed generatio est non entis; ergo generatio non est motus. Deinde cum hoc ratio distinguit philosophus non ens, volens ostendere de quali non ente verum est dicere quod non movetur, volens etiam ostendere cuius non entis est generatio. Dicit ergo quod non ens dicitur multis modis. Uno modo dicitur non ens per compositionem et divisionem, quando scilicet ea que sunt apta nata dividi componuntur, sicut cum dico homo est asinus, vel quando aliqua que sunt apta nata componi dividuntur, sicut cum dico homo non est animal, et tale non ens non movetur. Secundo modo dicitur non ens quod est ens in potentia, quod oppositum entis in actu simpliciter, quia de se nullum habet actum, et tale ens non movetur, quia motus est entis in actu. Tertio modo dicitur non ens secundum quid quod tamen est ens simpliciter, sicut dicitur non album et non bonum; potest enim esse quod unum et idem est homo et sic est ens simpliciter, et est non album et sic est non ens; ex quo et esse non ens potest moveri per accidens, sicut non album movetur non quia non album sed quia homo, cum idem sit homo et non album. Non ens autem quod simpliciter est non ens, quod oppositum enti in actu, non potest moveri; similiter ita est impossibile est quod generatio sit motus, quia generatio est talis non entis; generatur enim non ens simpliciter. Possent autem aliqui obviare huic rationi et dicere quod non ens non generatur nisi sit per accidens; quod enim generatur per se est ens in potentia. Huic obviationi excludit philosophus dicens quod et si non ens generatur per accidens, tamen de eo quod generatur per se, quod scilicet est ens in potentia, verum est dicere quod est non ens. Si enim ita est, impossibile est quod sit idem motum quia non ens non movetur. Si enim non movetur non quiescit,

quia moveri et quiescere habent fieri circa idem. Habent ergo difficultatem et convenientiam que sequuntur eis qui ponunt generationem esse motum. Secundo dicit quod ratio philosophi fundatur super duo fundamenta. Primum fundamentum est quia generatio est non entis, quod quidem fundamentum probatur sic: est enim generatio entis in potentia, quod quidem est in se secundum philosophum in VII, hoc est in potentia ad omnem actum; nec enim est quid nec quantum nec quale et universaliter nullum actum formalem habet de se, et sic est in potentia ad omnem actum formalem, et cum nullum habet actum formalem et sic est non ens. Imaginatur enim philosophus quod sicut entitas est forma, sic ergo ens in potentia quod est in de se nulla forma est, ita de se nulla entitas formalis est nisi in quantum analogia. Cum ergo generatio sit huiusmodi entis in potentia, verum dictum est quod generatio est non entis, quia tale ens in potentia est non ens. Secundum fundamentum est quod motus est entis in actu, ex quo concludit philosophus quod generatio non est motus. Imaginatur enim philosophus quod alteratio motus est, sed generatio non est. Et cuius ratio est quia generatio est entis in potentia simpliciter; est enim generatio via ad formam substantialem que dat esse simpliciter. Ergo id cuius est generatio est in potentia simpliciter, quia est in potentia ad formam substantialem. Alteratio autem est entis in potentia secundum quid, quia alteratio est via ad formam accidentalem que dat esse secundum quid. Generatio ergo non potest esse motus, quia est entis in potentia simpliciter et propter eius entis quod nullum actum habet; tale autem moveri non potest. Alteratio autem est entis in potentia secundum quid; tale autem potest moveri, quia potest esse ens simpliciter, id est quod est in potentia ad formam accidentalem potest esse ens simpliciter per formam substantialem. Est quod secundum sententiam commentatoris in multis locis generatio non est motus sed est finis motus. Imaginatur enim commentator quod generatio ex hoc est quod ens in potentia perficitur per formam substantialem, vel generatio non aliud est nisi perfectio entis in potentia per actum substantialem. Ad hoc autem quod ens in potentia perficiatur per actum simpliciter, oportet primo quod excludantur adversae(?) dispositiones contrarie, quia generatio unius est corruptio alterius, et sic primo precedit alteratio ex hoc quod corrumpuntur dispositiones contrarie et introducuntur dispositiones proprie. Istius autem alterationis finis est generatio. Generatio ergo non est motus sed est finis motus. Deinde cum dicit *et si omne*, ponit secundam rationem, et est ratio talis: omne quod movetur est in loco, non ens autem non est in loco, ergo non movetur; ex quo sequitur quod generatio non est motus, quia generatio est non entis. Si enim generatio esset motus, non ens esset alicubi et in loco. Secundo dicit quod ratio philosophi fundatur super duo fundamenta. Primum fundamentum est quod omne quod movetur est in loco. Secundum fundamentum est quod id cuius est generatio non est in loco, ex quibus duobus concludit quod generatio non est motus. Primum fundamentum est quod omne quod movetur probatur, nam omne quod movetur est divisibile, sicut probatum est VI Physicorum; omne autem divisibile est quantum, omne autem quantum est in loco, et sic omne quod movetur est in loco. Secundum fundamentum, scilicet quod id cuius est generatio non est in loco, probatur, quia generatio est entis in potentia quod

e spo ad oem actu g e impo ad quid et ad que
et sic talle enim in po de se no e quit et p omne
que e i loco e g sequit q quo n e mot quid e
e quo no e in loco. Deinde cu dicit nec tam corp
ondit q corpo no e mot et e id tal motiu
n oppo vel motus vel quies quo aut oppo corp
com si g corpo e mot sic q quo vel e mot
vel e quies aut quu omnu e omnu e eius quo
e no erit q quid nec mo nec quiescit. Deinde
cu dit qm aut omnis motus concludit q solu mutatio que
e ab eo in subm p locum mot. concludit a sic
omnis mot e mutatio. tres a sunt spes mutationis
una s quantitatis. sta s corporis et quale sunt inter
ee et no ee que sunt contradictoria inter a istas mo
tus e int contrarium et restat g q tercia n e a eo
in subm et int que sit motus. deo ei dem cum
dic q ista mutatio e ab eo in subm que vel media
et ei motus sit int primarie oppo. tu prio alii
po et alio q prio affirmatio mostitur hec modo
q primo dic affirmative mostitur et contrarium et
et nigru q quod est primo albi.

Sequitur pars tertia. post q divisit mu
tatio in tres spes. postea hic ondit q
solu una spes mutatio proprie est mot que e istis
tribus prutis et dic ni. d. p. q so o in q prutis
e mot so ot quot motus de imole i. in mo
bile ca pa in d q so ondit i q prutis
n e mot so co concludit in qbz e ibi. cum a ne
que. pa in duas q po ponit intentum suu so
probat ibi. s. cum a dic g so q si prutia
divisa sunt in quam quantitate qualitate v. fa
ce et pati et ad ad inte e q mot tm sit i
tbz prutis. s. in quali quanto et vbi q. d. phs
q nis x sit prutia tu mot no e in oibus
prutis s tm. Deinde cu dic l. Sin cum aut
a e oppo et dicit in. 3. ptes q so pt qd
mot no e in sba so q no e in i loc ibi in
ad ad 3o q no e in actione nec passione. vel in
relationis so g pt q motus n e in sba et
e ro tal. mot semp e int contraria. sz sbe n est
contrarium g mot no est in sba. Notandum e q de
ro de contrarietatis e q sit maxi distan e i e ma
ior et minor distantia nam max distan sunt
rb maioris et minoris ex quo concludit q vbi est
contrarietas q i e maior et minor et max distan
tio vbi e contrarietas ibi pt ee mot a minori
vz ad maiore et maxi im distantiz neque mo
tus e quedam continua via. et ideo oz q vbicuqz
e mot i posset ee quedam continuitas h autem
continuitas al n e indistan formaliter q aliqd dis
tant formal est s mi et mag et max et ita
fuerit distantiz que e in contrarietate. vn g dr
phs q vbi e mot vel e contrarietas q. d. phs vel
cuqz e motus formalis ibi e latitudo formal
latitudo a formalis attendit s min et mag
et max in fex q quid facit maxim distantiz

q e de ee contrarietatis. Notandum et ad int
in sba sit contrarietas et p ons motus. dd e q
s quit loquntes in sba no e contrarietas cuius ro
est de ee ei contrarietatis e q sit ibi distan et
maxi. vtraqz hoy aliquid deficit. deficit contrarie
tas vtriu a defic in sba. nam in sba defic et ex
distan et max de eta p. nam etiam distan sunt
vero etiam vitam et defectum et defectu int
eos eius et defectos eos eo mo quo dicit q
albu contrariatur nigro et no dulci. cui ro e qz
ita et defecta vita e ab albo i nigri et n ab
albo in dulce sz a cta illa et defecta no e in
sba qz no e mag defecta illa int aqm aqm
et aerem q int aqm et igne et sic pz q a defectu
primi defectu contrarias in sba s defec. qz in sba
no e max distan nam vbiqz e max distan
formal a quid latitudo formal capit mse mag
et mi et max sz a latitudo formal no e in
sba qz s quit loquntes sba no suscipit mag
et mi sic g pz q s quit loquntes sba no sus
cipit mag et min sic g pz q s quit loquntes
contrarietas no e in sba. verum aut s aliqs modum
sba posset suscipe mag et mi alti speculacionis.
Queretur aliquis vtrum in quantitate possit ee
contrarietas et p ons mot. dd e q quantitas pt con
siderari duobus modis vno mo s e e mathema
tice mo s ee nale. pa po mo consideratur quantitas
no mo pt ibi ee mot. cui ro e qz quantitas s
ee mathematicu statu no hz contingit ei p'gitari
quantitates e de in infinitu et divini ita q s istum
mod accipiendi quantitate in quantitate no e dare max
vel minimu et p ons nec contrarietate qz vbi contrarie
tas e ibi maxima distantia e. Sedo mo pt consi
derari quantitas s ee nale et s istum mod considerari
quantitate in quantitate pt ee contrarietas. sz no p'pe
Ad cuius evidentiam notandum e q in quantitate nali e dare
statum in dividendo et in addendo ita q e i dare
minimu et max. e ei dare minima carne et max
carnem et sic e ibi dare certam viam ab imp
fecta quantitate ad pfectam et sic e vel dare cera
distanz int ipsam quantitate et pfectam e i
dare max in distantiam i quantitate qz ut
iam tactu est in quantitate nali e dare mini et
max mi cum g in quantitate nali sit reperire certa
distantia et max mi et h duo sint de ee contrarie
tatis int istam declaratu e pz q in tali quantitate
contrarietas e. no tm ita pprie sic in qualitate cui ro
est qz contrarietas est quam distan formal que attendit
s mag et mi et max et no pprie s max et
mi in quantitate g variabimus latitudines et
in inequalitate sz tm dicite qz in quantitate e la
titudo s mag et mi e ei dare minima et max
mam et minimam quantitate. in qualitate a e latitudo
s mag et mi eo mo quo dicimus q latitudine
int mag et mi et max e albu ita q sit
una continua a nigro a nigro in albu p mi

et magis album et sic p3 q magis pprie e contrarietas in qualitate quam in quantitate. Queritur ads utr(um) in ubi sit dare contrarietatem. Dd e q sic s aliq modo licet non ita pprie sic in qualitate. Ad cuius euidentiam notandum e q in ubi e dare continua distantiam et etiam ultimam maximam et p consequens aliquo modo contrarietatem quia sunt de ce contrarietatis contra maxima distantia. Ubi e q in locali motu locali contingit e e ubi et contra distantia sit contra distantia e int sursum et deorsum quia quantitas contra distantia int puncta e contra plus. Attendi non p lineam rectam et non p circularitatem et lz que recta int duo puncta e una lz cum int duo puncta possunt capi infinite linee circulares cum non possunt capi nisi una recta. Minima q linea que pt capi int duo puncta e linea recta. Q g linea minima est et certa est et una e ideo s etiam debet accipi distantia et contrarietas in ubi est et in ubi maxima distantia sic maxima distantia est int sursum et deorsum et sic apparet ul in ubi contrarietas e p continua distantiam et p certam et p maximam non tamen est sicut in ubi pprie contrarietas sic est in qualitate et huius ro est quia latitudo q e in contrarietate interim certi est pprie attenditur s magis et minus distantie distantia formalis. Ubi notandum est q contrarietas q ad te pus e in forma q in ubi quantum a ad notitiam nram prius e in ubi quam in forma cuius ro e q contrarietas e quietam distantia prius aute i potestate ubi distantia localis quam formalis et sic q ad notitiam nram prius e contrarietas in ubi q in forma. Q deinde cum dicit neque ad aliquid, pt q in relatione non e motus et e ro sua talis cum q e in ao sit mutatione eius in quo e sz solum permutatione alteri in illo non e motus ut illo e hz sit ei aliq de non relato ad relatum sine mutatione sui sz solum permutatione alterius g in relatione non e motus. Alie e q dicit ista q in ad ad non e motus contingit e distantia de ad ipo ni mutato et ro in eo non est motus ul p accidens q s permutatione alterius. Tho e q ro plh fundatur s duas radices. Pa radix e q oes res fundantur q acquirit p motum sic se lit q non pt recipi in ao denouo ul p muta tonem illius ita q si lz realiter non e i lz et p ius non fuit e q lz sit p mutationem illius. Sed fundamentum e q aliquis pt s de non relato ad relatum sine mutatione illius in quo e. Sic apte videmus q ad sit de non simili similis sine mutatione sui solum p mutationem alterius sicut si sortes e albus et petrus niger sortes non e silis petro si tum petrus ex nigro mutet in album sortes non mutatus erit silis petro et sic fiet de non simili silis p solam mutationem petri. Q Queritur ads utr(um) in relatione possit ee motus p accidens. Dd e q sic q duplex via possunt venari. Pa via sumitur ex pte fundamenti relationis. Sa via sumitur ex pte obiecti. Pa via p3 nam tunc motus e in aliquo p accidens quando est ideo pte alterius unquam aute motus dicitur pprie

ad relationem ul mediante fundamento quo eius pt acquiri realitas similitudinis ul p acquisitionem qualitatis s quam fundatur similitudo nec pt acquiri realitas equalitatis de nouo n p acquisitionem quantitatis sup q fundatur equalitas et sic p3 ex pte fundamenti q motus e in relatione p accidens. Sa p3 ex pte obiecti. Ad cuius euidentiam notandum est q ois relatio et fundamentum requirit et obiectum. Pt g aliquid s de non relato ad relatum ul p nouum fundamentum ul p nouum obiectum. Ubi gratia q aliquis fiat de non simili similis lz pt ee duobus modis. Uno modo q de non albo fiat albus et sic de non simili fit similis p nouitate non fundamenti. Sed modo pt s de non simili silis q fiat de non albo albus nec p aliquam mutationem factam in ipso sz p solam mutationem factam in extremo et modo et sic de non equali fit equalis non ro sui sz ro alterius q ro obiecti et extremi et sic p3 sa via sic g p3 q relatio relationis et p consequens motus non e ul accidentalis q alia e ro fundamenti alia ro extremi. Queritur ads utr(um) semp quando ad fit de non relato relatum fiat sine mutatione sui. Dd est unum q non simpl lz e ubi q ad fiat de non relato ad relatum sine mutatione sui q licet etiam verum e s de non relato ad relatum lz pt intelligi duobus modis. Uno modo q lz fiat p acquisitionem noui fundamenti et q nouum fundamentum non pt acquiri sine sui transmutatione p accidens ille ideo s hunc modum aliquid fiat de non relato ad relatum. Sz e cum mutatione sui debemus enim intelligere q fundamentum relationis e quid absolutum q relationis non e relatio nec relatio fundamentum. Sz relatio res e absoluta non pt acquiri sine mutatione illius in quo e. Alio modo pt intelligi q ad fiat de non relato ad relatum p mutationem extremi et sic verum est q lz pt ee sine mutatione illius s quo e. Ubi notandum est q realitas fundamenti relationis e una realitas et ideo licet realitate fundamenti hec tota realitas relationis sicut lz una albedinis lz eet realitas similitudinis que fundatur s albedine. Unde e q de ce relationis e q non denominat id cuius e ul rs alterius et ro si alterius non fit p seu extremum rs cuius e denominatio non de nominabit relatum id cuius est relatio.

Neque facientis neque patientis. Postquam pbauit q motus non e in relatione hic pt q motus non e in actione et passione. Ad cuius euidentiam notandum e q agere et pati sicut motus idem e g motum ee actionis et passionis et motum ee motus. Duo g sequuntur q ro ostendit q motus non e in actione et passione et p consequens motionis non e motus. Ro diffuse pbat q motionis non e motus ubi dupliciter. Dicit g pmo q neque in actione neque in passione e motus ex quo scilicet q neque mouentis neque moti e motus et q motus non e motus nec generationis e generatio neque ullius permutationis e permutatio. Deinde cum dicit

duplex eius ostensio. Patet quod dixit scilicet quod mutationis non sit
mutatio. et dividitur in duas partes. mutationis enim esse mu-
tationem potest intelligi duobus modis. Uno modo quod mutatio
sit subiectum mutationis ita quod mutatio mutetur. Secundo mo-
do potest intelligi quod mutatio sit terminus in quo aliquid ad terminum aliquem mu-
tatione mutetur a mutatione in mutationem puta a sanatione
in dealbationem. Primo igitur philosophus improbat primum modum in-
telligendi. secundo secundum ibi. Sed neque eo quod alterum. dicit igitur primo
quod mutationis esse mutationem et motus esse motum potest
intelligi duobus modis. Uno modo quod motus sit subiectum
motus. sicut homo est subiectum motus ex albo in nigrum. dicere
enim quod motus est subiectum motus est dicere quod motus moveatur
puta quod motus calefiat vel infrigidetur vel locum
mutet vel augeatur. sic autem dicere est impossibile quia
motus non potest esse de genere subiectorum. Secundo dicit quod
hoc possit fundatur super duo fundamenta. Primum funda-
mentum est quod si motus est subiectum motus, motus
moveatur. cum enim omnis forma denominet subiectum cuius est
forma. sequitur quod si motus est in motu quod motus de-
nominetur a motu et ita motus movetur. Ex quo ulterius
sequitur? quod genus nunquam est in genere quod non sit in aliqua specie generis
sequitur quod si motus movetur quod moveatur aliqua specie
ipsius motus et hoc est quod dicit philosophus quod si motus movetur oportet
quod calefiat et infrigidetur et sic de aliis speciebus
motus. Secundum fundamentum super quo fundatur philosophus
est quod impossibile est quod motus habeat subiectum sui denomina-
tum a motu. motus enim non est id quod movetur quia tamen ipse
non movetur. sicut enim albedo non est id quod album quia ipsa non est al-
ba ita motus est id quod est illud subiecto quod movetur quia tamen
ipsum non movetur et ita non est subiectum motus. Deinde
cum dicit Sed neque eo quod alterum improbat secundum mo-
dum intelligendi quia quidem motum intelligendi est quod ad
permutetur ex motu in motum sicut ex sanatione
in dealbationem. et dividitur ista pars in sex partes secundum
sex rationes quas adducit. secunda ibi Et adhuc in non
generante. tertia ibi adhuc infinitum. quarta ibi ad-
huc eiusdem motus. quinta ibi adhuc est et quia. sexta ibi Qu-
oniam igitur. dicit igitur primo quod aliquis posset intelligi
quod motionis sit motio quia aliquid subiectum alterum a
motu permutatur a permutatione unius speciei in aliam
permutationem alterius speciei ita quod sicut permutatur ex lan-
guore in sanitatem ita aliquod subiectum permutetur
ex motu in motum quod autem aliquid permutetur
in motum est impossibile nisi forte per accidens. Cuius ratio est quia
omnis motus et omnis mutatio est de genere et corpore est ex
quo in ad unum est quod aliquis est in generatione et corruptione et aliis
est in motu quia in generatione et corruptione enim sunt opposita sic-
ut contradictione in motu autem non utrobique enim in mutatione
motus est ex alio in aliud ita quod dum aliquid movetur ex hoc simul
et semel tendit in hoc sic simul et semel recedit ab eo
a quo et accedit ad id ad quod. Si igitur aliquid permutetur
ex mutatione in mutationem sequitur quod simul et semel mutetur dua-
bus mutationibus ita quod simul et semel mutabitur ex sani-
tate in egritudinem et ex ista mutatione in quandam
aliam scilicet quod simul et semel mutabitur ad egritudinem

quia quidem motum vocatur languescere vel in quandam aliam
mutationem. hoc autem non est verum scilicet quod simul mutetur ad ex sa-
natione in sanum. autem enim quando mutatur ad sanum con-
tingit ipsum quiescere. Secundo dicit quod ista probatio fundatur
super duo fundamenta. Primum fundamentum est quod in omni motu
sunt duo termini scilicet quod mobile simul et semel movetur ex hoc in
ex hoc scilicet termino a quo et in hoc scilicet terminum ad quem. Si igitur aliquid
mutetur ex mutatione in mutationem puta ex egrotatione
in dealbationem sequitur quod simul et semel iste movetur ad egritudi-
nem et ad albedinem sicut quod simul et semel infirmatur et
dealbatur. Secundum fundamentum super quo fundatur philosophus
est quod in continuo motu non intercipitur quies. ex
hoc autem accipit philosophus quod non est possibile quod mobile moveatur
continue ex una mutatione in aliam et hoc quia mobile
contingit quiescere in fine huius mutationis antequam mutetur
secunda mutatione. et hoc est quod dicit philosophus quod ex mutatione non sit
motus in quandam mutationem. Cuius ratio est quia inter unam mu-
tationem et aliam contingit quiescere. quasi dicat si esset conti-
nuus motus ex una mutatione in aliam non contingeret
quiescere. cum igitur contingat quiescere non est ibi continuus
motus. Deinde cum dicit Et adhuc in non contingente
ponit secundam rationem et dividitur in duas partes. quia primo ponit
rationem suam. secundo excludit quandam quod dixit superius ibi. sed
per accidens. Ratio enim eius talis est quod hoc idem sup-
plet primum principium cum idem terminum est quod mobile non potest mo-
veri in aliam mutationem. diceret igitur aliquis quod hoc non est impossibile
quia non est impossibile quod aliquid dealbetur et infirmetur. et
ideo philosophus addit secundam rationem et est ista talis. in omni mu-
tatione et motu sunt oppositi. si igitur aliquod mobile mu-
tetur ex mutatione in mutationem sequitur quod prima mutatio et
secunda opponantur ita quod simul et semel ad minus ex dealba-
tione in denigrationem et ex sanatione in egrotationem
hoc autem est impossibile. si enim aliquid movetur simul et semel ex de-
albatione ad denigrationem sequitur quod simul et semel
movetur ex albedine ad albedinem. si enim movetur
ex dealbatione ad denigrationem sequitur quod qui movetur ex
dealbatione quod movetur ad albedinem quia dealbari
non est aliud quam moveri ad albedinem et quod movetur ad
nigredinem quod movetur ex albedine quia denigrari idest
quod moveri ex albedine et ita movetur ad albedinem et ex
albedine. hoc est igitur quod dicit littera quod si mobile mobile movetur
ex mutatione in mutationem non movebitur in contingentem hoc est
in quamcumque sed in oppositam quia termini mutationis sunt oppositi sicut
si aliquid movetur ex aliquo in aliquid et econverso hoc est
dicere simul movebitur ex nigredine in albedinem et ex
albedine in nigredinem et ex infirmitate in sanitatem
et ex sanitate in infirmitatem et hoc quia sanatio quae
est terminus ad quem opponitur egrotationi quae est terminus a quo.
Deinde cum dicit. sed per accidens. manifestat quoddam quod dix-
it superius dicit enim supra quod mobile non transit ex motu in
motum et ex motione in motionem per se sed per accidens. mani-
festat igitur hoc philosophus dicens. scilicet per accidens aliquid transit ex
motu in motum dicens quod licet per se aliquid non mutetur ex mo-
tu in motum dicens quod licet per se aliquid non mutetur ex motu
in motum tamen per accidens aliquid potest transiri de motione

in motum sic de permutatione in mobilitatem et universaliter dico per
accidens quod homo albus albescit, ut aliud permutatur in scientiam
aliud in similitudinem. ¶ Respondendum est quod id dicens aliquid quod
convenit ei ratione eius suum. Secundum autem dicitur convenire alicui per accidens
quod convenit ei ratione alterius. Ideo secundo per se convenit motum sicut
subiecto de ratione cuius motus est quod sit de termino in terminum
aliquid [illegible] hunc terminum per accidens fieri et non terminum
motus. De intentione eius movens non est quod moveat
de motu in motum sed quod moveat de termino motus
in terminum motus. Sic ergo contingit de motu in motum non
convenit per se sed tamen hoc potest esse per accidens. Sicut homo albus
quod album aliud est una mutatione aliud sed alia
sicut aliud est in motum ad scientiam aliud in motum ad igno-
rantiam. Si enim de intentione movens esset mo-
vere mobile de motione in motum posset dicere
quod motus et motus esset per se etiam motus. Sed hoc non
est verum sed solum secundum accidens [illegible] quod album aliud sit sed
una motione aliud sed alia. ¶ Respondendum est quod reminiscentia
est motus ad scientiam, oblivio autem est motus ad igno-
rantiam, et ideo dicit hic philosophus quod album aliud est sed re-
miniscentia, scilicet quando movetur ad scientiam, aliud sed ob-
livione, scilicet quando movetur ad ignorantiam. ¶ Deinde
cum dicit: Adhuc infinitum etc. ibi ponit rationem tertiam
et est ratio talis: si permutationis est permutatio et generationis ge-
nerationis erit generatio. Si autem generationis est generatio, processit
in infinitum et omne motum, sed hoc est impossibile, ergo et primum
est. Ergo hoc ideo in hypothesi si generationis est generatio quod processit omne
sed. In hac autem homo sic procedit quod primo ponit rationem
nititur ad conclusionem, secundo concludit ipsam conclusionem ibi
Quoniam autem infinitorum. Prima in 3 partes [illegible] quae permittitur, [illegible]
ibi Necesse ergo, 3 ibi Aliud et quod sit fiebat. Primo permittit
generationem per se dicens quod si permutationis est permutatio et generationis
est generatio, sequitur quod sit abire in infinitum in generationibus,
ita quod generationis erit generatio in infinitum. ¶ Quereret
aliquis: Unde sequitur conclusio? Si generationis est generatio ergo est abire
in infinitum in generationibus. Dicendum est quod id quod convenit alicui per se
et primo sibi convenit omni eius, sicut quod convenit homini primo convenit
omni homini. Si ergo per se convenit generationi quod generetur convenit
omni generationi. Si enim generatio generationis generatur [illegible] de generatione
generationis aliud generatur aut non. Si non generatur, ergo non
convenit per se generationi quod generetur. Si autem generatio generationis
generatur, alia generatione generatur et sic ibitur in
infinitum. Quoniam eius ab isto qui ponit generationem genera-
tionis [illegible] ponat generationem generationis generari. Si enim dixit
quod non [illegible] quia homo generatio generationis non ge-
neratur, eadem ratione generatio generati non generatur. Si
autem dixit quod generatio generationis generationis generatur [illegible]
[illegible] quod per istum modum erit abire in infinitum in ge-
nerationibus. ¶ Deinde cum dicit: Necesse ergo, ponit [illegible]
ad propositum et est quod hoc generationis est generatio, scilicet quod si prius
[illegible] generatio est quod prior sit et hoc quod posterior dependet ex
priori, verbi gratia si simplex autem erit generatio simpliciter et non per
aliquid sit generata, oportet secundum istam positionem quod hoc generatio sim-
pliciter fiat per aliam generationem priorem et illa per aliam
priorem, ita quod si generatio ultima quae est generatio simplex sit

oportet quod prior quae est generatio generationis sit, sicut [illegible] non potest poni
nisi prius sit sua generatio, ita generatio generata quae est generatio posterior
non potest esse nisi sit generatio prior a qua dependet. ¶ Respondendum est
quod in per se ordinatis posteriora dependent ex prioribus,
ideo non possunt esse nisi sit prima. Si ergo per se generationis sit
generatio, impossibile est quod sit generatio posterior nisi sit prior. Dein-
de cum dicit ¶ Deinde cum dicit: Aliud et quod sic fiebat, ponit
tertium quod est ultimum ad propositum dicens quod si sic fiebat
sequitur quod id quod fit necesse sit [illegible] sit, quod etiam est in via non
[illegible] quod fiebat simpliciter sicut est [illegible] sed [illegible] fiebat
non [illegible]. ¶ Respondendum est quod id quod fit est in via ad esse [illegible]
[illegible] aliquid est in via ad esse non [illegible] est. Ideo universaliter dicit
philosophus quod aliquid [illegible] sit non [illegible] est, ut si fiat simpli-
ci modo quo sit [illegible] non [illegible] est. ¶ Deinde cum dicit
Quoniam autem infinitorum, concludit conclusionem suam ex his
quae permisit. ¶ [illegible] Notandum est quod hoc conclusio sequitur ex pre-
missis. Tamen est [illegible] quod permittebatur quod si generationis
est generatio sequitur quod est abire in infinitum in generationibus. Cum ergo
in infinitis non sit dare primum, non erit dare primam generationem;
si autem non est dare primam, non est dare illam quae sequitur post
primam, quod ut tamen sunt visum quod permittebatur posteriora
dependent ex prioribus, ita quod si non est dare primum sic nec
[illegible] sicut est, et hoc est quod dicit philosophus quod si
in infinitis non est dare primum sic non est ibi dare [illegible]. Si
[illegible] ad primum si autem ita est sequitur quod [illegible] est [illegible] per-
mutari. ¶ Respondendum est quod hoc [illegible] sic iste modus sequitur ex po-
sitione quod permittebatur et ex [illegible] quod [illegible] non [illegible] hunc
locum et ideo intendendum est quo [illegible] locum [illegible]
sunt quod id quod sit non est ex hoc [illegible] quod [illegible] est. Si enim
generationis est generatio omnis generatio sit. Si autem omnis generatio sit et id
quod sit non est, sequitur quod nulla generatio sit. ¶ Ubi notandum est
quod generationem esse [illegible] est quod ipsam esse [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible]. Si tamen generatio fieret sequeretur quod ipsam esse
[illegible] esset quod ipsam esse [illegible] non [illegible] est [illegible] fieret
sicut [illegible] non est non [illegible] sine generatione. Si autem est
abire in infinitum in generationibus sequeretur quod generatio generata
non esset et hoc quod fieret et generatio generationis similiter non esset quod
fieret et quod [illegible] generationis non [illegible] sequeretur
quod [illegible] esset. ¶ Deinde cum dicit: Adhuc eiusdem motus
ponit [illegible] rationem et est ratio talis: si generatio generatur, generatio
corrumpitur, sed generationem corrumpi est impossibile, quod autem generatio
corrumpi sit impossibile probatur: corruptio enim [illegible] ex esse
ad non esse, ergo quod corrumpitur oportet esse generationem. Si corrumpi-
tur, non corrumpitur [illegible] sit [illegible] [illegible] corrumpi-
tur corrumpitur quando sit generatio sed dum sit corrumpitur, sed hoc est im-
possibile, ergo ad [illegible] hoc est ergo quod dicit [illegible] quod motus [illegible]
sunt apta nata sicut circa idem similiter quies et motus
sunt circa idem similiter generatio et corruptio [illegible] nata
[illegible] sicut circa idem. Si autem hoc est verum oportet quod [illegible]
[illegible] sit corrumpatur, non enim potest corrumpi antequam sit nec
postquam oportet enim quod corrumpi esse [illegible] ergo generatio est quando sit ergo
quando sit corrumpitur. ¶ Respondendum est quod [illegible] philosophus [illegible]
sunt duo [illegible] [illegible] est quod opposita
sunt apta nata sicut circa idem. Si ergo generatio et corruptio
opponuntur oportet quod sint apta nata sicut circa idem. Si ergo ge-

generatio generatur generatio corrumpitur. Secundum similiter arguit sic quia sicut
dicit philosophus est quod aliquid est in permanentibus et aliquid est in successivis
in permanentibus quando ita est quod dum fuit non fuit. dum enim contin(gitur)
sit non est in successivis et sic quod dum fuit fuit. sic patet in
motu. dum enim motus sit tunc est in motu si proprie volu(m)us
loqui motum est in principio et in duobus similiter
concludit propositum fuit. et ideo concludit quod si generatio sit generatio
corrumpitur etc. Tertio concludit quod si corrumpitur corrumpitur
quando fit quod tunc est. Consequenter cum dicit ad hec autem oportet
ponit quintam rationem cuius sententia est quod in omni motu et muta-
tione oportet esse indeterminatum et quod est terminum et determinatum
ita quod terminus motus non solum est motus sed est in eo. sed si motus
motus ad motum tunc quod motus esset motus generetur
quod terminus motus ultimum terminum esset nisi et non haberet ter-
minum. Sextam rationem ponit que dicit quod cum quod sit oportet suppo(ni)
aliquid et omni permutationi oportet supponi aliquid subiectum sed
ita est quod motus sit subiectum motus quod potest poni
hic. sic enim ponendo non possumus assignare terminum subiectum
motus. unde non potest esse subiectum motus sic est alterabile
subiectum alterationis ut anima vel corpus quod sit ergo in omni sit aliquid
quod fit et in omni motu est quod movetur et est quod
movens ita quod sit ibi aliquid subiectum quod movetur ex hoc in hoc
id quod subiectum non est motus. motus enim non potest habere ter-
minum nec potest habere terminum etc. Consequenter cum dicit quare
supponit septimam rationem et est ista talis. Si generationis est
generatio sequitur quod huius generationis sit hec generatio sicut
cum doctrina sit quedam generatio sequitur quod doctrina generetur
ita quod doctrine erit doctrina sed est doctrina generabilis
per doctrinam sic enim se habet generatio in universali ad generationem in uni-
versali sicut se habet hec generatio puta doctrina ad hanc generationem sic
generatam generatur ita hec generatio puta doctrina per hanc
generationem que est doctrina generabilis. sed est ergo quod dicit littera quare
ergo etc. non potest esse quod generationis sit generatio. sed enim generatio
est generabilis sequitur quod disciplinationis sit dis-
ciplina et idem doctrine sit doctrina. sed doctrine non
est doctrina ergo nec generationis est generatio. Respondendum est quod
philosophus hic procedit ex impossibili quod doctrine sit doctrina cuius oppo-
situm est iam deductum. Vel aliquid quod de forma doctrine
est quod dicetur ad scientiam. si ergo doctrina diceretur
ad doctrinam sequitur quod doctrina esset scientia deberemus
enim concedere quod unus motus in specie haberet unum terminum
in specie. tunc ergo doctrina sit unus motus in specie habe-
bit unum terminum. si ergo doctrina diceretur ad doctri-
nam tunc per consequens diceretur ad scientiam sequitur
quod scientia doctrina sit eadem. Et ideo huius impossibilitas
est quod doctrina est quedam via. sicut autem vie non est
via ita nec doctrine est doctrina. Ad hoc etiam vie
est quod dicetur ad terminum et non quod dicetur ad viam.
Deinde cum dicit quoniam autem neque substantie concludit philosophus quod
conclusum est in quinto physicorum quod ponit istam conclusionem
et removet quandam dubitationem ibi. dico autem
dicit ergo primo quod motus non est in substantia nec in relatione
nec in actione nec in passione sed quod omnis mo-
tus sit in predicamento qualitatis vel quantitatis vel in ubi.

in tribus predicamentis est conclusio. Deinde cum dicit dico autem
quale removet quandam dubitationem dixit enim quod motus
est in qualitate. crederet ergo aliquis quod motus esset in omni qualitate
ergo removet philosophus dicens quod dixit est quale quoddam
quale quod est in substantia eo modo quo dicimus quod differentia predicatur
in quale ad est quale quod est in predicamento qualitatis sed quod quale ad
dicitur passivum ut impassibile et in tali quali tantum est quod
motus est in quali et maxime in tertia specie quali-
tatis sicut patet ex septimo physicorum. Deinde cum dicit immobile autem
ostendit modos dicendi aliquid immobile dicens quod immobile
dicitur tribus modis. Quorum primus est quod immobile est quod omnino est
impossibile moveri eo modo quo dicimus quod deus est immobilis. Secundo
modo dicitur immobile quod vix aut tarde incipit moveri eo
modo quo dicimus aliquod magnum saxum esse immobile. Tertio modo
dicitur immobile quod aptum natum est moveri tamen non movetur quod aptum
tum natum est moveri nec vero aptum natum est moveri et hoc
solum immobile dicitur quiescere. quies enim est privatio motus in
illo subiecto quod est aptum natum suscipere motum. Respondendum
est quod quies est privatio motus et ideo si immobilitas dicitur esse
eadem quod quies quod immobilitas sonet in privationem sed est
illa immobilitas que est privatio in determinato subiecto secundum de-
terminatum tempus et secundum determinatum locum et hec est immobili-
tas ultimo modo dicta de qua dicit philosophus quod immobile est
modo dicitur subiectum privatum motu secundum determinatum vero et determinatum tempus.

Simul autem postquam determinavit philosophus de mo-
tu hic diffinit quedam que circumstant motum
et dividitur in duas partes. primo ponit diffinitiones istorum
secundo concludit quedam corollaria ibi. quare palam. Primo
ergo diffinit simul dicens quod hec simul illa que sunt in
uno loco separata. Respondendum est quod duplex locus est locus
communis et proprius. Alia quod sunt in uno loco proprio non dicun-
tur esse simul alias omnia esse simul quia omnia sunt in celo
et ideo nobiliter dixit philosophus quod illa que sunt simul
que sunt in uno loco proprio. Deinde cum dicit tangi
autem diffinit tangentia quorum ultima sunt simul
sicut duo corpora dicuntur se tangere quorum superficies sunt
simul et ideo tamen diffinitionem tangentium diffinit simul.
Deinde cum dicit intermedium autem diffinit medium di-
cens quod intermedium est in quod prius aptum natum est moveri
quod movetur quam in ultimum extremum. sed enim ad mutare
de a in b per c continue secundum suum prius est aptum
natum venire in c quam in b. Deinde cum dicit contra-
rium autem diffinit contrarium secundum locum dicens quod illa sunt
contraria secundum locum que maxime et plurimum distant secundum loc(um)
ita tamen quod hec distantia dicatur accipi secundum lineam rec-
tam et non secundum circularem. Respondendum est quod in hoc ?
tantum est contrarietas est in formis et contrarietas est in
loco et tamen hec non diffinit nisi contrarietatem secundum locum
cuius ratio est quia ut similiter tamen est contrarietas secundum locum
est magis nobis nota quam contrarietas que est in formis et
ideo ex notificatione huius devenitur in notitiam
illius sicut enim contrarietas secundum locum est maxima distantia secundum locum
sic contrarietas in formis est maxima distantia secundum formas. Notandum
est quod dicit philosophus quod hec distantia dicitur accipi secundum lineam rectam

cuius ratio est quia hec linea que dicitur hic accipi debet mensurare certam distantiam que est de esse excentricitatis. linea autem circularis non potest mensurare sed solum recta et hec que mensurat hanc debet esse una recta inter duo autem puncta non potest accipi nisi una linea recta circulares autem que possunt accipi inter duo puncta sunt infinite et inter. ¶ Deinde cum dicit consequenter autem. diffinit ipsum consequenter et dividitur in 3. primo quod primo diffinit consequenter. secundo diffinit habitum. tertio se habet quod habitum. secunda ibi habitum autem. 3a ibi continuum autem. dicit ergo primo quod consequenter dicitur id quod sequitur post aliquid principium post ipsum hic quod consequens est quod ordinatione sequitur ad aliquid sive ille ordo attendatur secundum positionem sive attendatur secundum speciem sicut species ternarii sequitur ad speciem binarii de ratione autem consequentis est quod inter id quod est consequens et id ad quod consequitur nichil est medium eiusdem generis sicut inter est medium eiusdem generis inter duas lineas que se habent ut inter duas unitates vel inter duas domos. sed autem inter que se habentia non possit esse medium eiusdem generis tamen bene potest esse medium alterius generis sicut inter duas domos consequenter se habentes potest esse medius equus. de ratione consequenter se habentis est quod sit posterius illo ad quod consequitur sicut binarius est posterior unitate et ideo binarius consequitur unitatem et non econverso et secunda linea secundam primam et non econverso. ¶ Deinde cum dicit habitum autem. diffinit habitum in- ... se habet quam consequenter se habens et duo facit. primo diffinit habitum dicens quod habitum est quod sequitur ad id ad quod tamen quod id tangit. ita quod habitum addit super consequenter se habens contactum. ¶ Secundo quod fecit mentionem de medio dicit inter que est medium dicens quod omnis permutatio vel est inter contraria vel est inter contradictoria. cum ergo medium non sit inter contradictoria restat quod omne medium sit inter contraria. ¶ Respondendum est quod medium de quo superius locutus est philosophus est inter extrema motus quod patet ex diffinitione eius. dicebatur enim quod medium est in quod primum est aptum natum venire mobile quam in extremum. si ergo medium est semper inter extrema mutationis. ¶ Et mutationes vel sunt inter contradictoria vel inter contraria. unde dixit philosophus quod ex quo medium est inter extrema mutationis non potest esse in contradictoria quod est inter contraria q. d. omne medium est inter extrema contrarie mutationis si non potest esse inter extrema mutationis que est inter contradictoria ergo est inter extrema mutationis que est inter contraria. ¶ Deinde cum dicit continuum autem diffinit continuum dicens quod continuum est habitum ita tamen quod ad addit super habitum continuum est cum terminus eorum que se tangunt et simul sunt est unus et idem eo modo quo due partes linee continuantur ad punctum unum. ¶ Deinde cum dicit quare palam. concludit tria correlaria et dividitur in 3 partes secundum tres conclusiones quas concludit. secunda ibi et quod primum. 3a ibi quod non est punctum. concludit ergo primum concludens dicens quod manifestum est ex dictis quod continuum non est nisi in hiis ex quibus est aptum natum fieri unum secundum contactum. ¶ Respondendum est quod hec consequentia bene sequitur ex precedentibus. dicebatur enim quod continuum super contactum addebat unitatem et ideo bene concluditur quod continuum est quorum extrema sunt apta nata continuari ad unum. ¶ Deinde cum dicit et quod primum. concludit 2m correlarium dicens quod inter ista tria que sunt continuum et contactum et consequenter est primum locum et hoc ratione primo. prius enim est a quo non convertitur consequentia. sic autem est hic. non enim omne quod est consequenter tangit et tamen omne quod tangit est consequenter. omne enim quod in suo contactu salvatur consequenter se habens. sic ergo consequenter se habere est prius quam contactum. item contactum est prius quam continuum. omne enim continuum tangit. non tamen omne quod tangit est continuum. non enim sequitur si extrema aliquorum sunt simul quod ipsa sunt unum et ideo non sequitur si tangit quod propter hoc sit continuum sed tamen bene sequitur econverso quia si aliqua sunt continua non potest esse nisi illa in quibus non potest esse contactus. ¶ Deinde cum dicit quare non est punctum concludit tertium correlarium dicens quod patet quod punctum non est idem quod unitas. nam de ratione puncti est quod puncta sint contactus nam due linee tangunt se in puncto. sed autem unitates non est contactus sed consequenter se habent quia una unitas sequitur ad aliam. patet ergo 2o modo quod punctus non est unitas quia inter duo puncta semper est accipere medium. sed inter duo puncta est linea media inter duas autem unitates non contingit medium. ¶ Respondendum est quod differentia inter punctum et unitatem ex hoc est quod punctus ... non sic dicitur ... propter quod punctus habet situm sed non unitas. ex hoc autem contingit duplex differentia ... inter punctum et unitatem. prima punctus est in continuo et sic est in hiis que se tangunt unitas autem abstrahit a situ et ideo est in separabilibus consequenter sicut illa que ... situm hec est consequenter se habens. tamen est ei quod consequenter se habens est quod continuum ... continuum ex hiis in se secunda differentia. nam quia punctus est indivisibile ... continuum et inter duo divisibilia que sunt in continuo semper est dare medium et ideo bene dictum est quod inter duo puncta semper est dare medium. quia autem unitas est indivisibilis et in hiis que abstrahunt a situ ideo non oportet quod inter duas unitates sit dare medium. Explicit undecimus liber.

XII

De substantia quidem theoria. postquam philosophus in precedenti libro recollegit quedam que erant dicta in 3o libro et in quinto libro physicorum. in parte ista intendit determinare de substantia immobili separata a motu. et dividitur iste liber in 3 partes. quia primo recolligit quedam que dicta sunt de substantia in precedentibus libris. in parte 2a incipit determinare de substantia immobili ibi. sed quoniam tres erant substantie. prima in 3 partes. quia primo probat quod ad istum librum spectat determinare de substantia. in 2a parte incipit determinare de ea ibi. sive non tres. 2a pars in 3 partes dividitur. in prima parte ponit quod intendit. in 2a parte probat intentum ibi et enim sive totum. dicit ergo primo quod nostra theorica specialiter intenta est determinare de substantia. ita quod in hac scientia principia et cause substantie querantur. ¶ Deinde cum dicit et enim sive totum probat quod dixit et dicit

in d. p. so ei h. plat p[ro]p[ositi]ones. sed p[ro] tota autem
que ibi restituitur et pa i. 3. p. s. tres r[ati]o[n]es
quas adducit. sed ibi. Sunt autem. 3 ibi
amp[lius]. ponit g[ra]d[us] primo p[ri]ma r[ati]o[n]em. et e[st] t[a]l[is]. h[ec]
s[cienti]a debet q[ua]erere c[aus]as et p[ri]n[cipi]a p[ri]mi entis. s[ed]
s[ubstanti]a e[st] p[ri]mum ens. g[o] h[ec] s[cienti]a d[ebet] q[uae]rere c[aus]as et p[ri]n[cipi]a
s[ubstanti]e. h[ec] e[st] g[o] q[uod] dicit l[itte]ra q[uod] e[ni]m si[ve] ens sit q[uo]d[dam]
totum co[m]positum ex multis p[ar]tib[us]. si[ve] etiam que
h[ab]eant o[rdine]m ad invicem. s[ecundu]m t[ame]n s[ubstanti]a e[st] p[ri]mus es-
tam se[cundu]m alia entia sic q[ua]litas aut q[ua]ntitas
Notand[um] e[st] q[uod] ph[ilosoph]us voluit intell[igere] q[uod] totum ens
esset q[uo]ddam totum co[m]positum ex p[ar]tib[us] s[ed] v[er]itate
s[ed] lo[quitur] hic s[ecundu]m si[mi]litudinem q[uia] d[icit]ur sic i[n] aliq[u]o
toto co[m]posito ex multis p[ar]tib[us] e[st] dare vna[m]
p[ri]mam p[ar]te[m]. ita [com]p[ar]ite[r] o[mn]ia entia e[st] dare vnu[m] p[ri]m[um]
ens. siue g[o] ip[su]m ens sit q[uo]ddam totum siue e[st]
ea se h[ab]eant o[rdine]m. s[ecundu]m t[ame]n e[st] dare p[ri]mum vnum ens
q[uod] e[st] s[ubstanti]a. Notand[um] e[st] q[uod] h[ec] l[itte]ra p[otes]t a[lite]r legi. p[ro]p[ter]
-n. [illegible] q[uod] p[ri]ncipia duob[us] mo[dis] respici
ant ens. uno mo[do] sic sp[eci]es respiciunt genus
ita q[uod] p[ri]ncipia sint sp[eci]es entis. s[ecund]o mo[do] possum[us]
[illegible] q[uod] p[ri]ncipia no[n] h[abe]nt vnitatem g[e]n[er]is s[ed]
h[abe]nt vnitatem attributionis et tunc se h[abe]nt o[rdine]m
ad invicem. ita q[uod] p[ri]mu[m] e[st] s[ubstanti]a o[mn]ium alia p[ri]ncipia
int[er] istos duos modos. p[ri]mus mo[dus] v[er]us no[n] e[st]
s[ed] s[ecundu]s. t[ame]n si s[ecund]o mo[do] i[n]telligatur. s[ecundu]m s[ecund]o s[ubstanti]a e[st]
[illegible] p[ri]m[u]m. q[uod] g[o] dicat ph[ilosoph]us. si ens e[st] q[uo]d-
dam totum vnde recipiens p[ri]ncipia sic sp[eci]es se-
q[uitu]r p[ar]s [illegible] e[st] s[ubstanti]a. si a[utem] p[ri]ncipia h[abe]nt vnitatem
attributionis. ita q[uod] p[ri]ncipia se h[abe]nt o[rdine]m ad in
vicem q[uod] h[ic] v[er]ificatur q[uod] s[ubstanti]a e[st] p[ri]mum ens. Dein-
de cum dicit Simul aut[em]. ponit s[ecund]am r[ati]o[n]em. et e[st]
t[a]l[is]. h[ec] s[cienti]a querit causas et p[ri]n[cipi]a simp[licite]r
entis. t[a]l[is] a[utem] ens e[st] s[ubstanti]a. Alia a[utem] entia a[liqu]a
n[on] s[unt] simp[licite]r entia. s[ed] s[ecundu]m quid. q[ua]litates enim
et mot[us] n[on] sunt entia. s[ed] entis. vn[de] d[icit]ur e[ss]e
q[uo]d no[n] i[de]m [illegible] ad invicem ei q[uod] n[on]
albu[m] et n[on] r[ectu]m [illegible] p[ro]p[ter] istu[m] mod[um]. no[n] album
n[on] d[icitu]r e[ss]e q[uod] e[st] s[ubstanti]a q[uod] e[st] n[on] album et no[n] r[ectu]m. Nota[n]d[um]
e[st] q[uod] ens ab e[ss]e d[icitu]r. id g[o] p[ri]nc[ipaliter] q[uod] h[abe]t e[ss]e in se
simplic[ite]r d[icitu]r ens. Alia a[utem] p[ri]ncipia d[icu]n[tu]r entia
q[uia] s[unt] h[uius] entis. s[ci]l[icet] s[ubstanti]e q[uia] qualitas e[st] ens q[uia]
e[st] modificatio s[ubstanti]e et q[uan]titas e[st] ens q[uia] e[st] m[en]-
sura s[ubstanti]e. Notand[um] e[st] q[uod] a[liqu]a [illegible] et p[ri]-
vationes sicut album et no[n] album [con]ueniunt et dif-
ferunt. [con]ueniunt quia q[uod] utru[m]q[ue] e[st] ens r[ati]o[n]e s[ubstanti]e
vn[de] utru[m]q[ue] e[st] ens q[uia] entis. d[iffere]nt aut[em] q[uia] s[ed]
p[ro]p[ter] a[liqu]a[m] [illegible] h[abe]t e[ss]e aliq[ua]le. sic s[ubstanti]a p[ro]p[ter]
albedine[m] h[abe]t e[ss]e album. p[ro]p[ter] a[liqu]a a[utem] negativa
sic p[ro]p[ter] no[n] album et no[n] r[ectu]m no[n] h[abe]t e[ss]e aliq[ua]le
s[ed] p[ro]p[ter] no[n] album p[ri]uatur ab e[ss]e albi. et p[ro]p[ter] non
r[ectu]m p[ri]uatur ab e[ss]e r[ecti]. vnde g[o] d[icit] ph[ilosoph]us q[uod]

p[ri]uationes sit et a[liqu]a [con]veniunt [illegible] et io sunt entia
q[uia] entis. s[ci]l[icet] s[ubstanti]e. Deinde cum dicit. Amplius a[utem] Anti-
qui. ponit tertiam r[ati]o[n]em. et e[st] t[a]l[is]. h[ec] s[cienti]a querit c[aus]as et
p[ri]n[cipi]a entis maxime i[n]dependentis. h[oc] a[utem] ens s[ubstanti]a e[st]
g[o] h[ec] s[cienti]a q[uaerit] c[aus]as et p[ri]n[cipi]a s[ubstanti]e. q[uod] a[utem] s[ubstanti]a sit ens
i[n]dependens p[ro]bat. q[uia] p[ro]p[ositi]o[ne]m ponit i[n] l[itte]ra. dicens
q[uod] nullum aliorum entium a s[ubstanti]a separabile e[st]. sola a[utem] s[ubstanti]a
est separabil[is] et io e[st] ens maxime i[n]dependens. Notand[um]
e[st] q[uod] de r[ati]o[n]e s[ubstanti]e n[on] e[st] q[uod] sit [con]iuncta cum accidente. accide[n]-
ti a[utem] s[ubstanti]a est [con]iuncta accid[e]nti. q[uia] cum s[ubstanti]a e[st] de s[ubstanti]a p[ri]-
ma p[ri]nc[ipal]i d[icitu]r n[on] a[utem] accid[e]ntis e[st] q[uod] q[uod] sit [con]iunctum s[ubstanti]e
ex q[u]o s[equitu]r q[uod] s[ubstanti]a e[st] ens i[n]dependens et separabile. accid[e]ns a[utem]
a[utem] no[n]. Deinde cum d[icit]. Testantur a[utem] plat. q[uod] dixi p[ro]-
p[ter] dem[onstrat]i antiquor[um] dicens q[uod] ph[ilosoph]i antiqui ip[s]o f[a]c[t]o
testantur q[uod] ph[ilosoph]ia [con]siderat[iv]a e[st] de s[ubstanti]is. [illegible]
r[e]ba[n]t antiq[u]i p[ri]n[cipi]a et el[ement]a et c[aus]as entiu[m]. s[ed]
entis q[uod] e[st] s[ubstanti]a. vnde e[st] q[uod] antiq[u]i i[n] p[ri]ncipio s[ubstanti]as re[rum]
[illegible] mod[er]ni. n. i. platonici mag[is] po-
nebant vniu[er]salia e[ss]e s[ubstanti]as q[uam] p[ar]ticularia. et h[oc] io q[uia] lo[gi]ce
i[n]q[ui]rebant de p[ri]n[cipi]is entium. [con]t[r]a a[utem] antiq[u]i ph[ilosoph]i
sicut democritus et empedocles ponunt
p[ri]n[cipi]a re[rum] p[ar]ticularia sic ignem et terram et a[liu]d h[uius]. Nota[n]d[um]
e[st] q[uod] ph[ilosoph]us d[icit] q[uod] plato ponebat p[ri]n[cipi]a re[rum] ip[s]a vniu[er]salia
et h[oc] q[uia] lo[gi]ce q[uae]rebat. dicebat en[im] q[uod] vniu[er]salia erant
abstracta s[ecundu]m r[ati]o[n]em et io erant p[ri]ora p[ar]ticularib[us].
r[ati]o[n]e ponebat p[ri]n[cipi]a vniu[er]salia. [illegible] d[icit] q[uod] [illegible] lo[gi]ce
l[oquebantu]r uocantur [illegible] ex uoce et n[on] [illegible] rei q[uia]
g[o] platonici p[ro]babant vniu[er]salia e[ss]e p[ri]n[cipi]a p[ro]p[ter] [illegible] n[on] [illegible]
et [con]t[r]a essentia. io d[icit] ph[ilosoph]us q[uod] logice i[n]q[ui]rebant.
Deinde cum d[icit]. Sunt vero tres. incipit determinare de s[ubstanti]a et d[icitu]r
in d. p. q[uia] p[ri]mo diuidit s[ubstanti]am. s[ecund]o determinat de
p[ar]tib[us] diuisionis ib[i]. Sensibil[is] uero s[ubstanti]a. dicit g[o] ph[ilosoph]us q[uod]
s[ubstanti]e sunt tres. q[ua]rum una e[st] s[ubstanti]a sensibil[is] et quedam intellig[ibili]s
s[ubstanti]a a[utem] sensibil[is] dividitur q[uia] q[uae]da[m] e[st] s[ubstanti]a sensibil[is] sempiterna q[uae]da[m]
e[st] s[ubstanti]a sensibil[is] corruptibil[is] q[uam] o[mn]es [con]fitentur e[ss]e. sic
sunt plante et a[nim]a[li]a. s[ubstanti]a a[utem] sempiterna e[st] s[ubstanti]a sensibil[is] cuius e[st] p[ri]n[cipium]
intendim[us] accipe[re] [illegible] p[ri]ncipium sic unum siue multa
[illegible] ei accipe[re] p[ri]n[cipi]a corr[uptibi]l[is] e[ss]e [illegible] q[uod] h[ec] uocat[ur]
s[ubstanti]a sempiterna s[ubstanti]a [illegible] s[ubstanti]a ab h[is] duabus
s[ci]l[icet] a corr[uptibi]li et a sempiterna e[st] s[ubstanti]a i[m]mo[bi]l[is] q[uam] q[ui]dam dixer[un]t
e[ss]e i[n]tellig[ibi]le[m]. hanc a[utem] s[ubstanti]am i[m]mobile[m] q[ui]dam ponunt
e[ss]e separabile[m] a sensibilib[us] et illa diuisi[o]n[e] a[liqu]i ea[m] po-
nunt q[uia] s[ubstanti]a i[m]mobil[is] i[n] duo diuidi[tur]. s[ci]l[icet] i[n] sp[eci]es et
in mathe[matic]a posit. n. ip[s]a mathe[matic]a e[ss]e s[ubstanti]as me-
dias i[n]t[er] s[ubstanti]as s[ensibi]l[e]s et sp[eci]es. alii a[utem] ponu[n]t mathe[matic]a
et sp[eci]es i[n] una n[atur]a. alii vero ponebant solum mathe[matic]a.
int[er] o[mn]es a[utem] istas s[ubstanti]as solum ille q[uae] s[unt] s[ensibi]les sunt de
[con]sideratione s[cienti]e n[atura]lis q[ui]a [con]iuncte materi[e]. s[ubstanti]a a[utem]
i[m]mo[bi]l[is] et i[n]tellig[ibi]l[is] cadit s[ub] [con]sideratione. an alie s[cienti]e
[illegible] forte [illegible] alicui[us] c[aus]is. Nota[n]d[um] e[st] q[uod] s[ecundu]m ap[h]il[osophu]m
i[n]ueni[tu]r e[st] illa q[uae] e[st] [illegible] e[st] s[ci]l[icet] s[ensibi]l[is] et corruptib[i]l[is]
q[uae] e[st] s[ubstanti]a celor[um] s[ensibi]l[is] et sempiterna q[uae] e[st] s[ubstanti]a celor[um]

tres d[i]u[isi]o[n]es

et vtrūqȝ istar aliꝫ ē i motu · t᷑ · illa est illa talis · t
ꝯ illa illa ponit̄ sp̄s · ponit̄ ꝫ materia / vni
est qd̓ de sp̄ebꝫ et de materiis ē tm̄ mo⁹ ꝯdi q̄
tam ē ponebant sp̄s et materia ē istra
duas / alia et redu cebat sp̄s et ma
theīa · iuua vnū · ꝛ vtzeor sunt plonia q̄ d̓
a᷑ sicut pictagorici posuint solū materia ēe
pū si · Cnod̓ ē q̄ illa silr ꝛ illa talis ingrꝫ ēe silr
ꝛ illa talis / cadūt sb diuisis sbis ingrn cadūt
i rōe ille posunt cade sb ead̓ sc̄ia que osiderat
d̓ rōe ille tal̄ de p⁹ ente · Deīn ꝯd̓ · i sc̄ilꝫ no
alia · incipit cuinare de sbs ille et p⁹ de illa silr
Aoc ciuitas nod̓ ē q̄ ꝑ ea q̄ sunt mag̃ nota q̄ ad
nos deueniūs i illa que sunt mag̃ nota quo
ad nū / illa a᷑ silr est mag̃ nota quo ad nos
illa ꝑ talis ē mag̃ nota q̄ ad nū / ad ꝑ illaꝫ
silr deueniūs i illaꝫ intelligible · sic g⁹ ꝑhs ꝑte
tinat de illa silr et ꝑ illis esse ē vt ꝑ illaꝫ illaꝫ
deueniat ad illaꝫ inmole et intelligiblē / ꝛ diuidit h
ꝑs in · d · ꝑ · q̄ p⁹ ꝙit ꝑ illa silr · so quer̄ vt
ꝑ ille et illa gn̄m sunt cade · i · dubitabit a᷑
ꝑ in · d · q̄ p⁹ declarat de ūt q̄ ē ꝑmū · ille silr
so de for i · tres to sunt / ip̄a g⁹ ꝑte declarat
de ūt et diuide · in · d · ꝑ · q̄ ꝑmo ꝯ m̄ ēe so
mouet q̄dā dubiū · i · dubitabit a᷑ · ꝑ ꝑs
in · d · ꝑ q̄ ꝑmo ꝯ m̄ ēe · so ꝯ q̄ m̄ diuisiōe
ē in diuisis · i · omīa no m̄ huc · ꝑma i · d
ꝑ duas rōes q̄s adducit ad ꝑbandū qd̓
materia est · pa i · q̄m a᷑ d᷑ est ens · ꝑma i · d ·
q̄ ꝑmo ponit rōnē suam · so ex h oclud̓ ꝯtram
ꝯclonē · i · sim i · siuaꝫ ꝑmo g⁹ ꝑbat m̄ ēe
ꝑ m̄ i rōm et est rō tal̄ · omīs tnsmutacio
est a ꝯuo in ꝯuiū · h vnū ꝯuiū no transmutit̄
i al̄ud sic albedo no tnsmutatr̄ i nigdinē / oꝫ
g⁹ dari aliq̄ tertiū q̄ sit i p̄o ad vtrūqȝ ꝯuiorū ꝛ h
tertiū m̄ ē qd̓ quod̓ tertiū differt ab vtroqȝ ꝯ
ꝯuiorū / h est g⁹ q̄ d᷑ littera que ꝑbat ex m̄
tacōne q̄ ē dare m̄ · dicēs q̄ ois silr illa
m̄tabilē · sic mutabile est ad emutacōꝫ
sic ē dare m̄ tacōꝫ est dare m̄ / Cert̄ · i · est
q̄ ois mutacio ē ex oppositis et mediis ex
oppositis q̄d no oīdz · h ex oppositis q̄ sic ꝯuia
q̄ · i · album fit ex no albo no fit ex q̄libꝫ
no albo q̄ ē ꝯuiū · Sic itaq̄ ē necesse ē ēe aliq̄
tertiū q̄ sic vtrūqȝ ꝯuiorū ꝛ h q̄ vnū ꝯuiū
no tnsmutatur i aliud · i d᷑ tertiū differt
a ꝯuio q̄ i d᷑ tertiū materia i rō ca tnsmutacione
ꝯuiū silr no materia ꝛ illud q̄ est tertiū p̄t
ꝯuia m̄ ē · Cnod̓ ē q̄ ꝑbat rōe duo ponit
de q̄bꝫ possim⁹ h̄re q̄ m̄ ē · ꝑmū ē q̄ ois
mutacio fit ex opposito ꝛ no ex quoqȝ
opposito h ex opposito q̄ ē ꝯuiū / de rōe a᷑

ꝯuior ē q̄ sint in eadē ꝑ n̄a aliqua / arguem⁹ g⁹
sic ꝛ tnsmutacio ē ex ꝯuio i ꝯuiū / h ꝯuia h̄nt vnā
p̄tā aliquam g⁹ ī omī tnsmutacione ē dare vnā p̄tam
aliqua ꝛ h̄ āc uocam⁹ m̄ / et h̄nt modum ēdi
tetigit ꝑhs cū dix̄ / no albū fit no q̄ūdo albo
no ex q̄libꝫ no albo · h ex no albo q̄ ē ꝯuiū / g⁹ ē
dare m̄ · q · d · albū no fit ex q̄libꝫ no albo h
ex no albo q̄ ē i p̄o ad albū / sic a᷑ ita ē ē dare
ꝑmū / ꝑ ꝑ ꝑbat̄ m̄ ꝑ ꝑ ꝑ / q̄ i n̄ ē q̄ vnū ꝯuiū
no tnsmutatr̄ i al̄ud ꝛ n̄ oꝫ dare aliq̄ tertiū q̄ sic
sb vtrūqȝ ꝯuior et h tertiū nocat̄ m̄ · ꝛ istu mod
arguēdi n̄ tetigit · Cnod̓ ē q̄ ignoie ab ē q̄ ꝑsi
cit ꝑ gn̄oꝫ ꝛ h ē m̄ / n̄ gn̄o ex h ē q̄ ens in
p̄otentia sit i actu et id qd̓ ꝑbat̄ m̄ / ideo m̄
m̄ ꝛ ē ibi ad q̄ destruit̄ ꝛ corpit̄ q̄ gn̄o
vni⁹ est corrupcio alteri⁹ / n̄ ē ꝑmo ꝛ ꝯuiū ꝛ h no m̄
vb̄ g⁹ dixit ꝑhs q̄ m̄ dic̄ a dio q̄ h m̄ ꝛ h no
m̄ · Deīn ꝯdicat · sun̄ / dicit q̄ dā ꝯuē ex
ꝑfectis rōe · dicta m̄ · in ꝑfectis rōe q̄ inuicē ēda
re duo ꝯuia ꝛ vnū tertiū / ex h g⁹ ꝯclud̓ ꝑhs qd̓
ꝛ h ē de ēe mutacōis · necē ē q̄ dicat ꝯ̄ m̄
ꝯuior g⁹ · q̄ · q̄ ꝑ se ꝯ̄ aliud ꝯ̄ ꝯ̄ talis · h ē g⁹ q̄ ꝯ̄
illa q̄ tnsmutac̄ones sunt · ē · una ꝑ q̄ h ē ꝑ ꝑito
ille et vna ꝑ q̄ h ē et a ꝑ q̄ h ē ꝛ a ꝑ ꝑ vocatur
a᷑ illa tnsmutacio que ē in sba gn̄o et corrupcio simplr
ad ꝯuiaꝫ ill⁹ q̄ ē i actu bꝫ q̄ uocat̄ gn̄o ꝛ corrupcio ꝑ
qd̓ / illa a᷑ q̄ ē i quantitate uocat̄ augmētū et decrementū
illa a᷑ que ē i q̄litate uocat̄ alteracio / illa a᷑ q̄ ē i ꝑ · d᷑
locat̄ mutacio / sicut ē q̄ tnsmutaciones sunt sunt
· ē · g̃n̄bꝫ necē ē q̄ iste tnsmutaciones sunt m̄ ꝯuia
q̄ sit ꝑ vnūq̄qȝ gen⁹ necē est ꝛ qd̓ iste tnsmuntaciones
sicaut vnū q̄ sit i p̄o ad vtrūqȝ ꝯuior · Cnod̓ ē q̄
ꝑ sunt ēe ꝯ̄ i loco ideo m̄ ē i p̄o ad vtrūqȝ ꝯuior
q̄ ipa no ē altrꝫ ꝯuior · ita q̄ nullū ꝯuior ē de ēēn
et h ē q̄ dicit ꝑh⁹ q̄ i ꝯuior tnsmutacione ꝯ̄ g̃n̄
ē dare vnū tertiū q̄ sit i p̄o ad vtrūqȝ ꝯuior ꝛ n̄ sit
alteꝛ eor · ꝑ magis album g⁹ q̄ m̄ sic ꝑ posse
ita qd̓ ēe ei⁹ ē q̄ sit i p̄o ad vtrūqȝ ꝯuior ꝛ q̄ n̄
sit alteꝛ eor · Deīn ꝯdicat · q̄m a᷑ d᷑ ē ens ·
ponit sm̄ rōm ad ꝑbandū q̄ m̄ ē / ꝛ diuidit i
· d · ꝑ · q̄ p⁹ ponit istā rōꝫ / so ꝯ̄ q̄ istam m̄ q̄ ꝑ
aliq⁹ m̄ tangebat ab aliis ꝑhis / h no ꝑfecte i
et h ē anaxagore · ꝑmo g⁹ rōꝫ sua ꝛ ē rō tal̄ /
omē ꝑ accns redit̄ ad ꝑ se / h intēim⁹ q̄ ens fit
ex n̄ ente ꝑ accns / oꝫ g⁹ dare ad ex q⁹ fiat ꝑ se
ꝛ h ē ens in p̄o · oꝫ g⁹ dare ens i p̄o · h ens i p̄o
m̄ est / g⁹ oꝫ dare m̄ / visa hac rōe ꝑ lr̄a ꝑm
que dicit / q̄ d᷑ est ens / ens i p̄o / ꝛ ens i actu
/ tnsmutacio g⁹ fit ex ente no ex quoqȝ h ex
ente i p̄o co m̄o quo diuis q̄ ex no albo fit ad
album sic gn̄o fit ꝑ se ex ente i p̄o / manifes
tū est q̄ no solū fit id q̄ fit ex no ente ꝑ accns

h omīa ꝯtinit

sed omnia que fiunt fiunt per se ex ente in potentia non autem ex ente
in actu. Secundo dicit quod intentio philosophi est quod omne quod fit ex aliquo
per se et ex aliquo per accidens fit, quia fit ex ente
in potentia per se, ex illo scilicet fit quod per se quod [illegible]
sed non est ens in potentia quia generatio est per privationem entis in potentia
quia cum materia sint annexa entia in potentia in ipsum fit ex
[illegible] est per accidens, entia scilicet in potentia annexa est
privatio rei fiende annexum est formam eius quod fit et
ideo ex privatione que sed dicit non ens et ex consequenti fit ab
per accidens. Ymaginabimus ergo quod sicut edificator edi
ficat per se muros et per accidens alias quia esse muros
autem est annexum edificari ita similiter sed ex ente in potentia
fit ad per se, ex privatione et ex consequenti per accidens quia
coniungitur cum ente in potentia id est idem quod est in potentia ad
nigrum est album et est non nigrum. Deinde cum dicit
Et hoc est anaxagore. Postquam posuit materiam esse, hic
ostendit quomodo antiqui philosophi aliquo modo tetigerunt ma
teriam dicens quod illud unum quod plurimi esse
dixerunt unum, quod posuit anaxagoras. Dicebat
scilicet anaxagoras quod omnia que fiebant latebant in uno
et quod omnia que fiebant actu erant prius in eo et latebant
dignius tamen esset sicut dicamus dixisset scilicet anaxa
goras quod omnia que fiunt prius erant in actu. Nos
autem dicimus quod omnia prius erant in potentia, illud est unum et
id unum quod voluit tangere empedocles qui dixit quod
omnia prius erant mixta in quodam uno per amicitiam et
postea lis et discordia omnia segregavit ex illo
uno, illud est unum quod plurimi esse dixerunt unum
quod aliquo modo tetigit anaximander qui posuit
quod omnia [illegible] in quodam uno confuso
illud est unum quod aliquo modo tetigit democritus qui
dixit quod omnia que fiunt prius fuerunt in potentia actu
vero non. Isti igitur omnes aliquo modo tetigerunt materiam sed
non perfecte. Deinde cum dicit Omnia non. Postquam ostendit materiam esse
hic ostendit quomodo materia diversificatur in diversis et hoc est quod dicit
quod omnia transmutabilia materiam habent sed non tamen eadem est materia sed
diversa: et alia corruptibilium aliqua scilicet sunt que [illegible]
transmutantur secundum substantiam et hec sunt generabilia et corruptibilia alia
sunt que [illegible] secundum formam et ita non sunt generabilia
[illegible] mobilia secundum ubi sicut sunt corpora celestia et ista habent
materiam non que sit in potentia ad formam sed que est in potentia ad [illegible]
secundum ubi. Secundo notandum est quod philosophus prius posuit materiam esse
ex hoc quod ens in potentia est sicut est dupliciter ens in potentia ita
[illegible] philosophus quod duplex est materia [illegible] quedam potentia que est ad
formam et ad privationem eius et est quedam potentia que est ad
ubi et ad privationem eius [illegible] ad formam
et ad privationem eius est in generabilibus et corruptibilibus [illegible]
est in ingenerabilibus et incorruptibilibus. Ymaginabimus ergo quod [illegible]
[illegible] sunt entia in quibus est variatio
et secundum formam et secundum ubi sicut sunt elementa quedam sunt in
quibus est variatio secundum ubi sed non secundum formam sicut sunt corpora
celestia [illegible] entia in quibus nulla variatio est sicut est
intelligentia et hoc [illegible] secundum opinionem philosophi [illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde cum dicit Dubitabit autem utique [illegible]

dubitatione et primo movet dubitationem secundo ostendit quomodo diverse
divise sunt materie. Primo Actu. Dicit ergo primo quod dubium
est [illegible] quod generatio fit ex non ente, quod cum non ens di
catur tribus modis dubitatur ex quo non ente
fit generatio [illegible] quod generatio fit ex illo non ente quod
est ens in potentia [illegible] ex quo fit generatio est non ens in actu
sed tamen est in potentia. Notandum est quod non ens dicitur tribus modis. Uno
scilicet modo dicitur non ens quod nullo modo est nec in actu nec
in potentia et istud non ens [illegible] fugit totum ambitum entis
et ex isto non ente nihil fit. Secundo modo dicitur non ens ipsa
privatio que est in materia [illegible] sic non ens [illegible]
[illegible] ad rationem entis quam primum non ens [illegible]
scilicet non ens nec est ens nec est entis [illegible]
[illegible] non ens quod est privatio [illegible] sit ens tamen est entis
Tertio modo dicitur non ens [illegible] ens in potentia. Adhuc
notandum est quod [illegible] est ens per se [illegible]
[illegible] ens in potentia et [illegible]
[illegible] ambitum entis [illegible] est ens in potentia sed
[illegible] est ens in potentia per se tamen non est ens per accidens [illegible]
annexa privationi [illegible] est non ens per se et
ex isto non ente quod est ens in potentia fit generatio. Ymagi
nabimus scilicet quod privatio et materia se habent modo opposito
privatio scilicet est non ens per se tamen est ens per accidens [illegible]
[illegible] ens in potentia per se tamen est non ens [illegible]
[illegible] non ratione privationis. Deinde cum dicit Actu. Ostendit quomodo generatio
fit ex ente in potentia tamen secundum diversitatem generatorum sunt
diverse [illegible] et hoc est quod dicit quod licet generatum fit ex ente in potentia
tamen ex quocumque non fit quodcumque sed diversa fiunt ex diversis ma
teriis unumquodque scilicet generabilium habet materiam determinatam
ex qua fit quod fit et hoc est contra anaxagoram qui posuit
quod ex quolibet fit quodlibet [illegible] dicere sicut dicebat
anaxagoras qui dixit quod a principio omnia erant simul [illegible]
[illegible] quod non sufficit quia diversis est diversum [illegible]
[illegible] et non unum [illegible] omnium [illegible]
[illegible] anaxagoram sit unum [illegible]
posuit scilicet anaxagoras [illegible] fiunt omnia
ex una materia [illegible] et uno agente [illegible]
[illegible] ergo omnia erunt unum. Notandum est quod [illegible]
[illegible] est una [illegible] est multa secundum habilitates.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Tres non sunt esse. [illegible] determinavit de materia, determinat de forma [illegible] determinat de forma in ratione ad illam opposita [illegible] determinat de forma in ratione ad movens [illegible]

ille autem ars [illegible] movetur quodammodo [illegible]

postea quam [illegible] postea quam [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

y intellectus humanus est incorruptibilis secundum hoc

Deinde cum dicit · *In quibusdam quidem* · ostendit quod substantia formalis non est praeexistens compositio. Et dicit circa hoc primo quod Plato posuit quod formae naturales et individuales separatae sunt. quarum participatione fiunt individua. Hanc opinionem vult improbare philosophus volens ostendere quod formae naturales non sunt separatae. Et ideo accipit ex formis artificialibus. quia quidem formae artificiales videntur esse unum et hoc idem et ideo esse universales et ideo artificiales sequitur et non esse separatae. Sed si formae esse separatae est ideo sine sit unum simile in re artificiali non opinio Platonis ad unum [illegible] formis artificialibus similiter esset. Sed non aliquid quod non est idem forma sed artificialis quam non potest esse separata. quia non domus species est in mente sed accipit species domus per artem quae est in mente artificis. Unde species quae est in mente artificis non est in materia. Et ideo species quae est in mente non generatur neque corrumpitur. Quia ea quae sunt in mente non generantur et non corrumpuntur. Sed similiter non sunt separatae secundum per aliud modum quam Plato dicit posuisse. formae non ideo quae est sanitas et formae sanitatis quae est sanitas in mente artificis et omne quod est per artem in mente artificis. primo modo est quod per generationem et corruptionem et tales formae non sunt separatae. Sed similiter formae sunt separatae in sensu quo sunt primae.

Unde Plato non male dixit quod idea ad hoc quod dicat quod species separatae sunt quae sunt formae rerum naturalium. Sed et sic dixit tamen non simpliciter bene dixit. quia ipse dicit species esse quae sunt aliorum. Sicut quae est in mente artificis et non separantur ab eis sicut est caro et ignis et aqua. Sola enim sunt unum sicut separantur a materia per quam materia est. Quod dicit philosophus contra Platonem apparet etiam ex formis artificialibus. quia non sunt nisi in mente artificis. apparet et ex formis naturalibus quia hoc est in mente sicut sunt formae certae et similes formae.

Quaeret aliquis utrum ponendum sit de formis artificialibus possit apparere falsitas opinionis Platonis in formis naturalibus. Dicendum est quod sic quia cum dicit non dicit quod sicut formae artificiales habent esse unum scilicet in mente artificis et primum, ita similiter formae naturales habent esse unum scilicet in mente et intellectu motoris primi quia quidem est necesse esse praesentialiter. Sic igitur unde dicit quod formae artificiales in mente sunt in mente artificis, ergo non est separatae in sensu. Similiter formae naturales sunt in mente et intellectu motoris. Ergo non habent esse separatum. Imaginabimur ergo quod omnia naturalia sunt primum quasi artificialia, quae omnia quae sunt in natura procedunt ab intellectu primi tamquam ab arte prima. Sic ergo artificialia non habent esse separatum in materia nec formae naturales.

Deinde cum dicit · *Moventes quidem ergo causae* · ostendit causam formalem ad causam moventem et dicit quod causae moventes praeexistunt, causae autem sunt formae et non praeexistunt. Ideo est dicendum quod primo posita differentia causarum moventium et formalium ostendit errorem Platonis in parte. Dicit ergo primo quod causae moventes praeexistunt. Quae causae. quia non similiter fit causa movens et effectus quam est prius motum. Sed causa movens praecedit. Causa autem formalis quae est similiter cum eo quod est formalis. Quia cum quando homo est sanus tunc est sanitas, et similiter figura sphaerae aeneae est cum ipsa sphaera aenea. Sed similiter oportet esse scire et sic formae non permanent post compositum. Utrum autem sit aliqua

forma quae remaneat post suum compositum perscrutandum est in quibusdam. Quia in formis hominis videtur impossibile. Similiter quae manent post suum compositum. Sicut si dicamus quod talis anima corpore corrupto non est unum et quod non tota anima, sed intellectus qui non corrumpitur corpore corrupto. Omnem enim animam quod ad corpus, puto manere post compositum. Sed est impossibile. Sic igitur possunt ad terminum non videtur esse quod forma prius mobilis omnino quam etiam esse aliquam formam quae separatur esse cum suo compositio. Sed tamen formae quae sunt huius esse post suum compositum sicut est intellectus. Sed non possunt manere quae alia sunt organica sicut separantur esse post suum compositum tamen forma intellectiva habet esse.

Deinde cum dicit · *Palam itaque* · ex dictis philosophus excludit opinionem Platonis. Et dicit circa hoc quod non est quod Plato ponebat ideas ut ad similitudinem illarum ideas formae omnia similia ponebat. Nihil idem omnium similium ad similitudinem formae huius similes ponebat. Sed quod necesse est ponere ideas propter eas formas. Hic necessitas excludit philosophus dicens quod non est necesse ponere ideas propter generationem. Homo enim generat hominem sic singulare hoc singulari hoc. Quod dicit non generans sufficit ponere hoc simile et non oportet ponere ideas in talibus et per consequens sic erit in arte et in artificialibus. Non oportet ponere ideas separatas sufficit enim in artificialibus ponere formam in mente artificis. Ars quidem est forma quae est in mente. Ars enim medicinalis quae est in mente medicinae est ratio sanitatis quae est in mente, causa efficiens et prima. Sicut in illis sic in artificialibus prius dividitur divisione sunt. Primo est quod ipsa esse divisas. Cum autem sic sicut non posset non sunt divisae tamen per operationem et volitionem accepte. Et quod dictum est quod non et scilicet sic est declaratum in sequenti lectione.

Notandum est quod commentator in expositione huius litterae post nullatenus tamen primum notandum est de sanitate artis et similiter est ut intellectus artis ut sic est ars est forma artificialis existens in mente artificis in virtute cuius fit artificiatum. Similiter in naturalibus forma generantis est in mente virtute cuius fit generatum tamen sicut forma in mente artificis causat formam artificiati sic prius generare in similibus formam quae est in generante est sufficiens causa generationis sine praesenti causa.

Sciendum ulterius quod per praedicta apparet positio commentatoris contra opinionem ex · ad opiniones aliorum · quae tangit · commentator quod opiniones philosophorum de inchoatione formarum compositorum mediatis tamen positis extremis et impossibilitatibus. Una est opinio sua aliquorum assimilans latitationem. Et altera est alia asimilat et creationem et differentias a causa. Latitationem quod assimilat · Anaxagoras · ponit quod formae latent et sic de omnibus. Sed alter ponit quod latent in actu post hoc quod latent in potentia. Ita quod ex potentia fiunt ad actum. Imaginabatur igitur quod formae non fiunt sed compositum et ab potentia magis nobis agens educit eas · ut monet omnino et in huius modo et aliquo ut cum · quod educit causa eadem materia generatione quod fit est compositum ex potentia et actu. Et ideo generatione aliquantis assimilat creationi formarum in quantum generare causa unio qui generat in potentia et actu existens in potentia ad actum. Imaginabatur et philosophus quod generatio non est

Quaestio

de intellectu humano

[illegible]

Dubitavit [illegible] omnium pictorum sint eadem vel sint diversa [illegible]

[illegible]

dicamus .3. modo potest intelligi quod unio partium et
eluminum sit in uno puncto tantum punctum in puncto illo tantum
vel duobus tantum et tertio modo est ipso quod est illo est
solum tantum et non in alio puncto ipso est n. quod eluminum
omnium punctorum sit in uno puncto tantum q. quod diuisibile
plus eluminum quod ipso unum et idem non potest esse ex omni puncto
nec potest esse in solis punctis ex quo quod unum an
nec potest esse in uno puncto tantum quia est eluminum diuisorum
nullo modo potest esse huius o ... que dicit quod
intelligens est dicere quod eadem sint elementa omnium punctorum
... ex eisdem est esse ... et ... potest
esse non n. potest de quod eluminum sit quod ... quod sit ex
... et ex ... puncta quod ex puncta nec est
... puncta ... ad esse ... sic
[illegible]

Ad quintum principale dicendum quod est quod ... elementum est quod sit simpliciter
et non compositum ... et entis est quod ...
... entis tamen ... simpliciter quod in ente composito quod
... entis ... et ... unius ... omnia se extendunt
potest ... simpliciter ... unum et entis ...
... simpliciter ... composito ...
o quod dicit ... elementorum sic est unum
et entis ... omnium punctorum ...
et entis ... in singulis entibus ... simplicibus ...
... unum et entis ... simpliciter esse eluminum compositum
sicut compositum esse eluminum simpliciter. Dicendum quod dicitur
... ad ... nomen est quod unum
et entis ... omnibus punctis ...
[illegible]

sicut ex calido et frigido. sicut enim mixtus est quod di
visum ab istis corporibus simplicibus tamen tamen excis
tit ex primo sicut post ista simplicia et sic istam sicut est
alia causa et prima corporis tamen aliorum erunt ista sicut
communis ut dictum est de istis solis est. et alius
potentia. Dicit . n . quoniam eadem potest esse forma et pri
vatio ut si diceremus quod in primo est species et privatio et
materia sed tamen et unumquodque genus est causa forma et privatio et ma
teria. sicut diceremus quod in colore forma est albedo
privatio nigredo/ materia superficies quam mutabilis de nigro
in illuminatione forma est lumen, privatio tenebre materia que
quantum ad tenebras in lumen/ ut sic ex aere sicut
fit dies/ ita ex aere et luce fit nox. Unde est quod similia
principia sumuntur sed duo simul, principium similiter est quod in aliquo re
modo convenit post et forma et privatio sed sicut sunt
unum quod post et forma et privatio diversificant secundum diversitatem generum
in quibus quod genere est ipsa post et ipsa privatio et ipsa forma. Conse
quenter cum autem sit alia materia et alia post que eadem nomina
tamen actus vel quod non quare eadem est materia que est ipso ad formam
talem et eam formam actu est quod forma talem. Quod dicit quod
possibilium de post duobus modis una de post remo
ta ut de post propinqua aliquantum de post remota sic
dico quod eadem potentia est que est primo forma talis et forma actualis
vegetabilis ut dicto modo sic dicit possibilis similiter privatio
habitus materia corporis simplicis et corporis mixti secundum primum
gradum habitus et forma similiter raciones/ et primo est sicut
sicut quod materia prima recipit potentia recipit formam simplicem secundo
recipit formam mixtionis itaque non est ipso ad formam
mediante primo et sic post remota vel propinqua forte
una est et tamen propinqua est diversa quia materia mixta non recipit
formam mixta et est in sancti materia quia materia mixta est ipso
ad formam talem mixte illa est ipso ad formam actualem.
Deinde dicit ab aliis forma et privatio sunt eadem secundum
quod est privatio/ causa ideo est quia ut dicitur in octavo forma
forma est habitus et esse est actus sic ergo est de esse eadem
tamen de habitu et forma in actu et quod esse sic est ergo
ergo et forma talis erit ita simpliciter esse actualiter est
actus sed quod ergo et forma actualis est forma sed quod/ deinde
ergo formas tales terminantis sicut formas simpliciter
formas sed quod sicut et diversificantur formales invadunt
privationes/ privatio ut forma talis est privatio simpliciter pri
vatio et forma actualis est privatio sed ab/ sic ergo huic inde
est diversa formas et diversa privatio sed tamen sunt
eadem secundum proportionem. Deinde dicit autem autem postquam dixit
de causis intrinsecis que indicant similiter intrinsecas et
extrinsecas/ ita fiunt quod postquam ostendit quod sic eadem et extrinseca
ad ipsa est principium. Secundo ostendit quod causa intrinseca et extrinseca
possint dici et tertio ostendit quod aliquo modo possunt dici eadem
secundum quod eadem... autem et movens. Ad evidentiam primi
notandum est quod dictum est intrinsecum et principium etiam quod etiam
ipse dicit de causis intrinsecis sicut dictum est forma privatio et
ipse dicit de extrinsecis sicut de efficiente et fine causa dicit de
utraque . s . causa de intrinsecis quam de extrinsecis/ est ergo una
philosophia primo parte ...quod ibi est quod movens tamen
extrinseca est principium videtur quod hic est principium

quod etiam dicit de causis intrinsecis principium et de extrinsecis causa
de utraque/ sed nullo patet ista que dicit quod privatio solum
causa que insunt sicut causa intrinseca sunt causa/ sed tamen que
extrinseca sicut movens est causa sed et non est extrinseca quantum
est principium et est quod principium dicit de causis extrinsecis etiam
de intrinsecis causa non dicit tamen de intrinsecis quam de aliis et principium
in istis causis dividitur/ illa ubi causa est sicut movens
et sicut sistens. faciens detecte eadem est etiam principium.
Secundo est quod omnia principia sunt causa illud quod principium est causa
sed movens est principium ut patet secundum dictum eadem
principium quod etiam dicitur principium et de extrinsecis quod movens
est causa. Deinde ostendit quod etiam. ostendit quod intrinsece tamen
intrinsece quam extrinsece sunt . et . dicens quod materia est quod etiam
causa intrinsece que sunt eadem per analogiam . s . materia et forma
et privatio sunt tres/ causa et principia . i . causa tamen intrinsece quam
extrinsece sunt . et . s . materia et forma privatio et movens
tamen causa tamen causa est causa tamen movens/ quod deinde
movens est sicut prima causa quod dicitur primo causa tertio causa est
extrinseca quia dicitur . et . causa potest dari ut nam sic mo
de institutione ad sanitatem. sanitas est sic forma infirmi
tas et sic privatio/ corpus quod nos de infirmitate ad sani
tatem est sicut materia per species medicinam sic est quod
est inter media et sic efficiens et movens/ Similiter
extrinseca est in factione domus vel in factione domus sicut
est sicut forma inordinatio est et sic privatio/ lateres et sicut
materia per species et edificacionem . i . quod est inter edificacionis
est sic efficientis movens/ et sic quattuor sunt cause
in quod dicit ipse philosophus. Queritur autem quare philosophus in numerando
causas non fecit mentionem de fine ad quod est quod dicitur in ipso prius
reddi quod non fecit mentionem de fine. Unde dicendum est ex
parte moventis non fecit mentionem de movente
fecit mentionem de fine. Cuius ratio est quia movens sic
movet in virtute finis ut quod finis est causa cau
sarum . i . movens efficientem quod ad efficiens moven
tum ad formam sic ergo quod efficiens movens ut ad
formam in virtute finis ideo faciendo mentionem de causa mo
vente et efficiente fecit mentionem de fine. Sed et
post reddendum excepto forma non faciendo mentionem de forma
aliquando fecit mentionem de fine ut quod forma aliquo modo
est finis non nunc forma et propterea huius cessat mo
tus et ideo forma est finis motus. Deinde dicit autem
et movens. Postquam ostendit quod cause sunt . et . sed ostendit quod
aliquo modo cause sunt tres. Ad evidentiam cuius est no
tandum quod propter hoc quod sunt philosophi qui aliquid conveniunt in speciebus effi
ciens et finis sunt unum in specie sed differunt numero/ sic ergo
quod efficiens et forma que introducitur per efficientem
adducitur ideo quod in aliquo comparantur principio/ et sic
sunt tres cause quod efficiens et forma sunt unum
in specie sed causa sunt . et . primum unum ... tamen primum
philosophi ut dicit quod movens et forma reducuntur in
idem in specie tamen in artificialibus quam in naturalibus
homo generat hominem ... generans et genitus
sunt in specie in artificialibus et ... que sunt ante
species que est in mente artificis per quam species per artificem re
motorum introducitur species ... est philosophus. species

quo primum movens potest movere ad omnem formam 2o agere [illegible]

species et que sunt artificis aliqua non est causa terminus sicut ergo ipso modo sunt [illegible] aliqua modo sunt tres inquantum efficiens est cum efficit naturaliter que [illegible] modo est species medicinalis que sunt artificis [illegible] que est [illegible] aliquo modo est species [illegible] que est in mente artificis [illegible] generatur [illegible] generans et [illegible] generatur [illegible]

Nono est quod [illegible] est quod [illegible] sit [illegible] sicut et dicit commentator [illegible] alexander [illegible] videtur [illegible] et [illegible] remoto [illegible] generatur [illegible] et sol [illegible] sicut agens [illegible] sicut homo generat [illegible] et sol [illegible] videtur [illegible] remoto [illegible] dico quod [illegible] agente [illegible] agens [illegible] generato [illegible] que [illegible] patientis [illegible] agens [illegible] agenti [illegible] introducta [illegible] artificis [illegible] agente [illegible] dico quod [illegible] agens [illegible] agenti [illegible]

Quando dicitur [illegible] primum movens [illegible] omnem [illegible] primum movens [illegible] agens [illegible] movens [illegible] primum movens [illegible] Querere [illegible] movens [illegible] primum movens [illegible] ad omnem formam [illegible] movens et primum [illegible] movens ad omnem formam [illegible] primum movens [illegible] ad omnem formam [illegible] movens [illegible] ad omnem formam [illegible] movens [illegible] ad omnem formam [illegible]

Queret [illegible] primum [illegible]

movens possit movere ad omnem formam ad quam fugiunt vel [illegible] movens [illegible] agens [illegible] agens [illegible] agente [illegible] agens [illegible] agente [illegible] agens [illegible] agente [illegible] agens [illegible] de primo movente [illegible] movens [illegible] primum movens [illegible] ad omnem formam

Deinde dicitur [illegible] primum [illegible] agens [illegible] movens [illegible] movens [illegible] movens [illegible] formam [illegible] movens [illegible] formam

Deinde dicitur [illegible] movens [illegible] movens [illegible] Queret [illegible] movens [illegible] primum [illegible]

[illegible] omnium

Adhuc autem. postquam manifestavit quomodo per se sunt uno modo eadem [illegible] ...

[illegible]

Epilogus [illegible]

Tractatus 29

quia duo contraria [illegible] non recipiunt [illegible]

[illegible]

Set cum tres essent sphere [illegible]

[illegible]

[illegible] sempiternum et immobile [illegible]

[illegible]

difformitas [illegible] reducatur ad uniformitatem [illegible]

[illegible]

sicut et tamen est de puncto extra quem [illegible] est de puncto
extra corporis; possumus enim ymaginari non
obstante quod sit infinite quod extra istam distantiam de puncto [illegible]
ymaginatio sic docet patet per diffinitionem loci quia est terminus contentivi
scilicet dicitur sic extra mundum non est res dicitur locus
secundo est inane est locus quod est ipsorum quod omnis locus
est infra mundum; dicendum est quod duplex est esse sive
duplex locus scilicet realis et ymaginarius, licet secundo extra re-
alem supponit locum tamen extra ymaginarium non oportet quod
locum supponat; sic ergo patet prima ratio philosophi obviat
rationi Platonis. Secunda ratio est ex illo quod non potest prius fu-
isse instanti; ad evidentiam notandum est quod prius et po-
sterius [illegible] unam mensuram et infra unam
dimensionem sicut instans temporis [illegible] dicimus quod res pre-
terita est posterior quam presens vel presens quam preteritum
prius et posterius sunt infra unam durationem scilicet in
tempore sicut scilicet preteritum et futurum sunt infra unam
durationem [illegible] prius et posterius [illegible] ista
unam durationem [illegible] prius et posterius sunt infra
duas [illegible] prius est in una et posterius in alia
[illegible] duo quod eternitas est prior tempore vel
[illegible] eternitas et eternum est quod prius et posterius
sunt infra duas durationes quia prius est in eternitate
et posterius est in tempore [illegible] ergo de capitulo sicut tempore sic ergo quia tempus
non est [illegible] non sunt duo quod [illegible] non est
[illegible] prius eternitatis [illegible] est dare [illegible] et dare quod eter-
nitas est prior tempore [illegible] intelligere quod eter-
nitas eternis [illegible] excedit tempus et [illegible]
in posterius [illegible] tempus non est [illegible] non sunt
[illegible] prius non est prius [illegible] quidem excedit quod
[illegible] eternitas et tempus [illegible]
corpore ergo tempus non est et posterius non erit [illegible]
posterius non erit est [illegible] sed est [illegible] excedit
eternitatis [illegible] in posterius eternitas [illegible] de esse [illegible]
[illegible] tempus et esse post tempus et [illegible] dico de esse quod suppo-
[illegible] tempus sic eternum sic supponebant philosophi tamen [illegible]
quod eternitas de esse et est [illegible] tempus [illegible]
in ymaginari [illegible] necessario est [illegible] eternitatem
tempus quod est [illegible] est et possibile esse [illegible]
esse possibile esse [illegible] necesse de se [illegible] possibile
esse de se non habet quod [illegible] sicut est [illegible]
scilicet pagenus [illegible] supponimus quod mundus sit
ab eterno sicut supposuerunt aliqui philosophi [illegible]
quod mundus quod est tamen non [illegible] dicemus quod mundus [illegible]
[illegible] est [illegible] ab alio sed tamen est
[illegible] et possibile [illegible] de eternitate [illegible]
eternitas [illegible] existit [illegible] de se [illegible] sicut [illegible]
[illegible] tempus [illegible] coexistit eternitati suppo-
[illegible] sic tempus [illegible] non [illegible] de se [illegible]
eternitas ut [illegible] est [illegible] excedit tempus de esse sine
tempus incipiat [illegible] Deinde cum dicit: Ac non
factum motum, ponit quod [illegible] aliqui
esse sempiternum [illegible] quod [illegible] moventis
est [illegible] quod [illegible] probat quod [illegible]

motum [illegible] ex hoc concludit quod [illegible] non est
secundo ex hoc concludit quod [illegible] non est [illegible]
[illegible] Amplius [illegible] plura
quod tamen est, [illegible] ex hoc [illegible] oppositorum plurius po-
[illegible] secundo [illegible] dicit secundo [illegible]
ponatur sempiterna [illegible] quod [illegible] moveat scilicet in
possibile movere non tamen quod moveret motus non esset
eternus [illegible] quod motus non est [illegible] movente in
actu [illegible] contingit [illegible] potentiam mo-
vendi non tamen [illegible] motum [illegible] quod [illegible]
[illegible] est quod [illegible] immobile [illegible] motum [illegible]
[illegible] est extra motum [illegible] est extra motum
[illegible] extra [illegible] immobilitatis [illegible] immovente [illegible]
[illegible] quod [illegible] philosophi motus [illegible] eternus
est [illegible] motus [illegible] eternus est et motus [illegible]
[illegible] movente [illegible] quod movens [illegible]
motum [illegible] philosophus ymaginari quod mo-
[illegible] moveret et moveret [illegible] moveret [illegible]
[illegible] post hoc quod iste motus [illegible]
[illegible] fundamentum philosophi [illegible] extra
immobilitatis [illegible] immovente [illegible] ymaginari [illegible] ipse
[illegible] immovente [illegible] immobile [illegible] possit mo-
vere [illegible] movere [illegible] de potentia ad actum quod ex-
[illegible] de potentia ad actum non est omnino immobile [illegible]
[illegible] quod [illegible] sit omnino immobile [illegible] quod [illegible]
de potentia ad actum [illegible] sic ergo [illegible]
[illegible] philosophi [illegible] Ut autem
[illegible] fundamentum philosophi ad probandum
quod illa sempiterna [illegible] moveat [illegible] quod non [illegible]
[illegible] prius illa sempiterna prius posset [illegible] et postea
creatur non tamen [illegible] quod [illegible] motus [illegible]
aliqua [illegible] cadit [illegible] sempiterna [illegible]
quod philosophus dixit forte ad [illegible] quod [illegible]
[illegible] mundum ab eterno [illegible] motus [illegible]
[illegible] non possit ymaginari ad
aliquod agens [illegible] de potentia ad actum [illegible]
[illegible] ergo [illegible] primo potuit causare et postea
[illegible] cum [illegible] sui et sic [illegible]
[illegible] de potentia ad actum non est prius [illegible]
[illegible] omnino prima [illegible] tertio forte dixit philosophus [illegible]
[illegible] est [illegible] prima [illegible]
sempiterna [illegible] causante [illegible] causatur [illegible]
[illegible] sed [illegible] mutationem [illegible] eternum [illegible]
causare [illegible] duo [illegible] primo [illegible]
de relatione [illegible] est de [illegible] et de [illegible] quod [illegible]
[illegible] esse causatorem [illegible] dicit [illegible]
non [illegible] quia causator non refertur realiter ad
causatum [illegible] de non relato relatis
[illegible] relatione [illegible] mutationem [illegible]
solam mutationem [illegible] eternum [illegible] ipse [illegible] sola
ergo mutationem causare illa sempiterna sic [illegible] causare
creare [illegible] quod est primo [illegible] de [illegible]
quod [illegible] causato [illegible] causato [illegible] sic est
intelligere [illegible] conceditur est [illegible]

opatur. Si loquimur de pa actione ipole e q illo tepina
dno li fiat li sin immutatione sui pura q no d
intellectu fit intellectus ul q de no volete fit no
lens cum etc li dicto in actu iagere ynic pfto
agentis est pfto aa z sic sicut de volis fiat li.
puta de no intelligente intellectus actuit aliq
pfto ulta q e ipole sin mutatione sui sicut no
cessarium de sua actione que tunc topatu q actio e
opo sic dicte q pole e q illa tempina fiat de
no li li sin mutatione sui z pfolut mutatione ici opa
te q n li actio fit pfto opati z no opatis. to
mutatione est topato z no inopate z sic pz q
no oz q illa tempina mutet. Deinde cum dicit.
ul g pt. / excludit opinionem platonis ponentis
ydeas / uno e q f sicut plsa illa tempine q
mouet / plato a posuit ydeas et no posuit
eas q mouere n cere motu frustra eas posuit
/ et li est qd dicit phs / q n pcit ponentes
illas alles posuit plo q dnr ab eo q per l ydee z
h si esset spes n possunt tukuincas / si n h e
no sunt pu motus eles go ac quid cause mo
tu no sunt sufficientes q eis ponas no pp li po
motus qui a nob po tepitunt. Deinde cum dicit.
adhuc ut li aez / postqua plauit q h illa q mo
uet li concludit extz q h li illa necipo dicens
q no sufficit dic q li illa q moiz z pagat
n ai l ze dicat q li illa ne ipo. ad n mo. si
n. li illa est adiuncta pole motus no erit etiam
si n e adiuncta pole pt no mouere / q e ipo
ad no ee si ponat no ee ulli ie ipole go si ille
motus poniet no ee ulli sequeret ipole mag
illa z no pum q moiz ne ipo li e illa act est.
Tercio est q q phi fundat li duas spes pa
ppo est qd motus eclaris q e ita q i sp le est
ipz no ee. Scda ppo est q id q e ipo e no ee
si ponat no ee / ulli n se ipole ex his duabz
concludit ronem suam. s. q li illa tempina ne est
nipo sic est ipo ad no mod si ponat q actu
no moueat. ulli n ie ipole ut dm e ibi ppte
sz si actu no moueat actus motus no est
etius q dce ee ipole dm e i ppia q ppte. Deinde
cum dicit. adhuc g / concludit scdam ronem dicens q si
esset ille sunt tempine oz eas ee sin in qd
deq est adiunctum in corpore est eas q ille no sunt
corporales li sunt tempine si ad est tempinum
sicut e motus et cetera hec go ille i actu sunt no
ipo necium.

Quoniam autem. Postquam ostendit illa semper
... eo li sextus motus q eaz qoz / z dicit in d p
cipina p moiz qom et soluit eam / i ista
pte redit ad ondendum pumaz conclonez. s. q
motus et tempina est ubi qii no sunt / p pa
in d p / q p pmo moiz qoz / s soluit eaz i
ponitqui ndo g p pa id. p / q p aut pncipale

...ius / s pro sui et no / dicit go pmo intellectum
est q actus est anipotest z tiq illa tempina
est aut illaz corporales / vi tu q actus e an ponit
hic magnitudine duboz, v i n ad po sic por actu
pn est pus aptio no conuenitur quia licet
se hi po actus si n ad agit se q posse a
ge no in requiret sipe age q agit po go e
pus ore actu q ab ea no conuenit quia i act.
Deinde cum dicit. scdo no sui / arguit ad oppositum
s ad plandum q actus pcedit poam z dicit id.
p / q p po pbat actu pcedere pom p rom / s p autem an
tiquior v pe quo g pls q si po ult pcedit ac
tum q ulli eius e li est ipole go z pmu i rac
rone sic pcedit q po poit ro z sin dicens
q si po pcedit uls actum contingit q ulli ulli
ens erit contingit n q ad eius posse ce no ent
pp li est so exi o e pp quorudam antiquorum
illi est dicens q si po no pce uls actum pz
q illi theologi phi i male dixerunt q posuerunt
oia gnata ex nocte i ex pma pudne i q
pcedebat ad oia pro p eplisunt ipma po pz
z q illi phi naturales no bn dixerunt q oia pce
istunt i caos oia confusio simul erat qd fuit ipa
illa po tantu i n illi q illi i i theologi a ncoi
e poete q z phi naturales dnt id ipole dno n
ta bn q illi q oia pus fuit ipo z li e ipole
q si oia fuissent ipo no ecet mouen ad actu
et tm ultim eius ee i actu n n mo de po
ad actu n p eid pcedens i actu ma n no moz
scipm ad actum / li mor ipmz ad actum i eo q si
cialibz tectonica i ars n tantu n i instrum
i illibz mouent scipm ad actum li mo scruit
mo ad actum p generatore p semen alium z c ita
ms ad actum i generatione plantarum p semina planta
rum. Deinde cum dicit. / pp h / pbat q dixit s. qd
actus pcedit poz p rationem antiquior dicens q q inter
est q actus pcedit poam id bn dixerunt illi phi
q actu dixerunt actum q e ce. hi e phi fuit
leucippus autem posuerunt motu q fuisse ab etno
unus p te mobilibz ex qbz dixerunt constare mundum
pro q posuit q eta au mdi ostm mobilem
motibz iordinatis z postea post mdi ostutm
eaz reducta sunt ad ordinem / sic go hi pbaigru
ado li q dixerunt actum q fuisse bn dixerunt
sz in deficerunt q no dixerunt qs motus
fuit ille qui e q n assignauerunt cam istius
motus / q tn oz ois motus sit aliunt l
moueatur ut contingit i actum n. et mo
uidetur q omnino ut eam ul aio ul eu
ul ab extra ul z ab alia aliqua causa. debuerunt
go illi fuis mobiles de aliqua istarum causarum debuerunt
z assignare que istarum causarum esset pa s. vel n uel ite
ul aia n dnt q istarum causarum poat pa n assigna
i assignando eas illi motus q fuit an mdi ostm

[illegible]

vtrum et qualiter generatio [illegible] [illegible] [illegible]

quod generatio et corruptio perpetua sunt est illud quedam varie-
tas qua alia generantur secundum alia corrumpuntur. Hec ergo duo
generatio et corruptio [illegible] duplicem motum. Unum quod perpetua
est et uniformis [illegible] motum uniformem
scilicet motum primi celi. Hec est quod generatione et corruptione est
quedam varietas sic [illegible] motum solis in obliquo
circulo [illegible] motus [illegible] aliquam varietatem [illegible] sol
aliquando accedit ad nos aliquando recedit a nobis et ra-
tione [illegible] generatione [illegible] et corruptione. Est ergo summa
[illegible] quod motus primus est causa perpetuitatis generationis
et corruptionis, motus autem solis in obliquo circulo est
causa varietatis [illegible] generationis et corruptionis [illegible]
summa [illegible] quod dicit quod sicut [illegible] primam [illegible]
[illegible] scilicet [illegible] generationis oportet aliquid agens
quod [illegible] similiter scilicet uniformiter quod sit causa [illegible]
perpetuitatis [illegible] agens est primum celum. Sed [illegible] generatio
et corruptio oportet quod sit causa varietatis [illegible] quod res
alia generatur alia corrumpitur. Sed oportet [illegible] agens
quod [illegible] [illegible] [illegible] varie-
[illegible] agens est sol qui aliquando et aliquando [illegible]
quod accedit et recedit a nobis [illegible] ergo [illegible]
[illegible] est quod [illegible] [illegible]
diversitatem generationis et corruptionis [illegible] quod [illegible]
[illegible] causa [illegible] perpetuitatem
[illegible] est [illegible] quod [illegible] agens [illegible]
[illegible] [illegible] primum scilicet [illegible] primi
celi [illegible] non agat [illegible]
quod agat [illegible] scilicet [illegible] [illegible] [illegible]
scilicet [illegible] [illegible] scilicet [illegible]
agente [illegible] causa [illegible]
[illegible] ipsum primum [illegible]
[illegible] generatio [illegible] et uniformiter est causa
ipsa [illegible] scilicet motus primi celi [illegible] alie
[illegible] alia est generatio alia est corruptio est causa
[illegible] scilicet motus solis in obliquo circulo quia [illegible] duo
[illegible] scilicet quod generatio [illegible]
generatio [illegible] sit oportet quod [illegible] causa scilicet motus [illegible]
[illegible] motus solis in obliquo circulo [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit Quare sic se habent ex
his quod est / excludit errores antiquorum philosophorum
[illegible] errorem plurimorum dicentes quod motus [illegible]
sufficit [illegible] [illegible] [illegible] non oportet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
generationem [illegible] si [illegible] motus [illegible]
[illegible] errorem illorum qui posuerunt omnia esse generata
ex nocte scilicet ex permixtione [illegible] sic non ponatur
sicut posuerunt [illegible] [illegible] omnia esse
generata ex nocte scilicet ex permixtione et ex non ente
[illegible] dicemus solutionem [illegible] quod impossibile est quod
omnia fuerint in permixtione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible]
[illegible] motus est motus [illegible]
quod fuit quod [illegible] motus [illegible] [illegible]
[illegible] scilicet ex [illegible] motus [illegible]

est generatio et corruptio / Sicut motus est sempiternus et
[illegible] primum quod motus [illegible] motum erit sempiternum
et sic patet quod falsum est dicere quod omnia fuerint in permixtione
[illegible] Deinde cum dicit Est ergo aliquid / [illegible] quod generatio
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] concludit quod [illegible] sempiternum quod movet est [illegible]
[illegible] [illegible] dicit ergo quod si motus est semper et est
quod motus ab aliquo motore [illegible] oportet aliquid quod moveat
quod sit [illegible] sic patet [illegible] in mobilibus [illegible]
[illegible] aliquid est scilicet quod motum [illegible] est quod ita movet
quod non movetur [illegible] quod movet et movetur [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] in moventibus oportet quod [illegible] motus re-
ducatur ad medium quod movet et movetur [illegible]
reducitur ad aliud movens non motum quod [illegible] est
[illegible] sempiternum et [illegible] non [illegible]
[illegible] est quod [illegible] imaginatur tres gradus
[illegible] [illegible] reducitur ad primum [illegible] supremum
[illegible] imaginatur scilicet philosophus unum ens quod habet [illegible]
[illegible] motus [illegible] imaginatur unum ens quod habet [illegible]
mobilis et moventis ita quod movetur [illegible] motus [illegible]
[illegible] est agens naturale [illegible] non movetur [illegible]
motus [illegible] movetur [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] imaginatur ens quod ita movet quod non movetur
[illegible] est ens supremum quod ergo dicat philosophus [illegible] motus
[illegible] [illegible] sic [illegible] [illegible]
ad aliquem motorem immobilem qui ita moveat quod
non moveatur [illegible] quod movetur [illegible]
movens [illegible] arguunt motorem immobilem
sic [illegible] et [illegible] arguunt primum / Queret aliquis utrum
[illegible] quod omnia sunt ex [illegible] vel ex
non ente sit possibile / [illegible] est quod [illegible] duo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus esse [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] et [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] ex illo [illegible] esse ex [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible]
non [illegible] et sic [illegible] et [illegible] dicit [illegible]
[illegible] et sic esse [illegible] esse [illegible] esse
[illegible] [illegible] [illegible] dixit philosophus
scilicet quod nullum ens esset [illegible] ex
[illegible] [illegible] non esset [illegible] quod [illegible] eius [illegible]
quod [illegible] / [illegible] [illegible] dico
[illegible] [illegible] [illegible] quod est a
a primo ente scilicet deo / et sic non est impossibile quod omnia sint
ex [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]

Movet et sic [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] sempiternum esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] movet

quantum divisiones pertinet ad actum huius libri / Et dicit ... quod est intellectum / prima id est per
primo inquirit per rationes huius libri / 2° excludit erro
rem quorundam ... ibi quomodo / Est primum
notandum / quod ista prima temperientia (?) huius intellectus
... de perfectione eius est quod mo(vet) sic ... / ...
de perfectione eius est quod movet sicut summum intelligibile
... summum intelligibile / 2° de perfectione eius est quod
sic optimum appetibile itaque movet sic optimum appetibile
... de perfectione eius est quod movet primum celum movens
... de perfectione eius est quod ... summa delectatio
et ... summum intelligibile ... appe
tibile / ... / quod primo ... quod ... movet
sic ... summum intelligibile intelligibile ... / 2°
... optimum appetibile ibi actio / ... quod movet
primum celum ... movet ... movens
... summa delectatio ibi deductio
primo ... quod ... movet sicut ... quod
primo ... desideratum
et intellectum ibi ... / ... itaque ... quod
... temperientia movet / ... appetibile
intelligibile ... desideratum et amatum et intelligibile ...
/ ... temperientie ... movetur
non motum / quod movet non motum movet sicut
desideratum et amatum et sic appetibile et intelligibile / nota
est / ... philosophus ... duas partes / ...
est / quod ista temperientia primo movet non mota / ... est
quod non movens motum est quod movet per modum
... / ... duabus ... quod ista
temperientia movet sicut desideratum et amatum et
sicut appetibile / Queritur ... modum ponit
philosophus quod ista prima temperientia movet sicut de
sideratum et amatum / ... philosophus ... imaginatur
quod celum esset animatum / itaque celum movetur ab
anima ... ab intelligentia ... intelligentia ... mo
vetur celum ut possit se assimilare primo intelligibili / ...
... philosophus quod intelligentia ... celo move
... celum ... celum explicat ... ipsius
... educit ... ad actum educendo
... ad actum assimilat se primo intelligibili / ...
... explicare ... esse ... esse
... intelligentia primo intelligibili ... ipsius ...
per motum ... imaginabatur ... philosophus ...
... est magis ... magis assimilari
primo intelligibili quod est purus actus intelligentia quod movens
celum magis ... movetur quam si non movetur
/ ... explicat ... ipsius ...
... nobilis ... virtus movens
celum ... celum explicat ... ...
... ... assimilat se primo intelligibili
... motum ... virtus ... movens ...
... intelligentia quod movet sicut ...
... assimilari ... intelligentia / imaginatur

3° philosophus quod finis semper est nobilior eo quod est ad finem
intelligentia ... non movet celum ... explicatione ...
... sic motus esset ... ad ... non ...
esset nobilior eo quod est ad finem ... movet
celum ut explicat ... explicando ...
... 2° et non primo ... et sunt
... magis assimilatur primo actui ...
quod non est / et sic purus actus ... assimilatio ad purum
actum est ... philosophus quod primus
actus est prima intelligentia movens sicut desideratum et
amatum / imaginatur ... philosophus / quod actiones omnium
inferiorum agentium ... sic actiones superiorum
... / sicut ... omnes actiones superiorum ... ut alle
... ... sic de
sideratum et amatum ... omnes actiones agentium
generantium inferiorum ... ut ... modus ...
... esse divinum / ... quod est ... modus
participat esse perpetuum et esse divinum ... enti
est quedam participatio divinitatis ab ente primo
sic ... omnia movens ... sicut desideratum et
amatum ... esse divinum et esse perpetuum quod intendunt
... omnia inferiora movet omnia agentia inferiora
sicut ... desideratum et amatum ... philosophus ...
... philosophus ... intendimus ... exponere philosophum
de ... celorum ... dicunt
theologi / Queritur ab quo est ... quod dicit philosophus
quod appetibile movet non motum ... est / ... philosophus ...
imaginatur in motu celorum ... movet motum
... appetibile intelligibile movet
appetitum ... motus ... movens quod
... motum movet ... et
sic ... motum appetibile ... movet quod non mo
... movetur et movet
... quod movet ... primo intelligentia quod est
purus ... philosophum movet sicut desideratum et ama
tum et sicut appetibile ... intelligentia ...
intelligentia sic mota movet celum motu quod celum
explicat ... / ... omnia ...
sunt ... supponere quod celum sit animatum quod non ...
esse ... / ... et ... sic et quod non alibi ...
locum / Deinde adicit / ... primo ... / ...
philosophus quod ista movet id est desiderabile et intelligibile.
Nota ... non est ... appetitus ...
intellectus ... intellectum vocatur ... appetitus
... sensum et ... appetitus ... intelle
... intellectum et ... / ... non
est ... appetibile et intelligibile ... nos ... quod
appetibile est ... / ... et non ...
... appetibile ... intelligentia ... quod movet
celum ... est appetibile et intelligibile ... intelligentia non
... / ... appetibile ... ab
intellectu et non ... hac ... philosophi
... / quod illa prima ... movent ... intelligibile

... quod movet immobile ... oportet ... desiderato
et ... sit ... immobilis ... movet
desiderantes et amantes ... movet
... desiderantes et amantes ... movetur
ad ... immobile ... fides ...

et appetibile eadem sunt in intellectualibus in nobis autem non sic
in nobis enim est concupiscibile idest appetibile sensibile quod videtur
esse bonum et volumus simpliciter rationale [illegible]
intelligibile appetimus quia videtur bonum non est ideo videtur bonum
quia appetimus sic ergo hec duo differunt in nobis / non sic
est in intellectualibus idest rebus et non sensibus. est primum autem
[illegible] ab intellectu et non [illegible] quod est
appetibile et intelligibile. Notandum est quod aliud tenet appetibile intelli-
gibile et aliud quod habet appetibile sensibile / appetibile enim intelligibile
est bonum simpliciter non cadit sub appetitu quia videtur bonum
sicut est appetibile sensibile ideo videtur bonum non quia sit sed quia
appetitur / appetitus enim sensitivus [illegible] iudicium omnis
et ideo quod non est bonum videtur bonum sicut patet in gustu
in quo sunt corrupta [illegible] quia quod videtur bonum
quod non est bonum sed est ergo quod dicit philosophus intelligimus quia appetibile
intelligibile. ideo appetimus quia videtur bonum non sic autem appe-
tibile sensibile enim videtur bonum quia appetimus. Deinde cum dicit
intelligibile. Probat philosophus quod ista intelligentia movens
sempiterna / [illegible] ostendit quod ista intelligentia habet rationem
nobilissimi intelligibilis. Ad cuius evidentiam notandum est quod
intelligibilium duplex coordinatio est sive duplex coordinatio / est
una coordinatio sicut sunt priores / [illegible]
sunt [illegible] / sed tamen [illegible] magis habent rationem intelligibilis quam priores
/ [illegible] idest est intelligibile per se primo et per accidens
/ [illegible] ista sempiterna habet rationem maxime intelligibilis
est in ista coordinatione [illegible] et non [illegible]
[illegible] est duplex coordinatio / [illegible] idest
coordinatio [illegible] et coordinatio [illegible] [illegible]
non intelligitur [illegible] quia [illegible]
[illegible] quia habet rationem nobilioris intelligibilis quam [illegible]
[illegible] ista sempiterna [illegible] habet rationem maxime intelligibilis
non potest esse in ista coordinatione [illegible] / [illegible]
sit [illegible] et est duplex ordinatio [illegible]
idest [illegible] sunt [illegible] et composite quedam sunt [illegible]
[illegible] et simplices [illegible] et simplex magis habet
rationem intelligibilis quam [illegible] composita [illegible] ista sempiterna
prima quod [illegible] rationem maxime intelligibilis quia [illegible]
[illegible] non [illegible] sed simplex [illegible] ista sempiterna est
in coordinatione intelligibilium non omnino [illegible] non enim est [illegible]
[illegible] et non omnis [illegible] sed simplex / sed [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod intelligibilis duplex coordinatio est idest duplex coordinatio
[illegible] coordinatio est [illegible] quod [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] / [illegible] est duplex co-
ordinatio quia [illegible] est [illegible] que est simplex et que est [illegible]
et non [illegible] ergo intelligibile est [illegible]
que est [illegible] et non omnis [illegible] sed [illegible] simplex [illegible]
simplex et non tamen unum unum idest et simpliciter differunt
quia unum dicit [illegible] et [illegible] simpliciter autem dicit
dispositionem rei [illegible] quod aliquo modo se habet [illegible]. Notandum
est autem quod [illegible] dictum est [illegible] unum et simplex / unum
idest famoso nomine dicitur de [illegible] quod est [illegible]
/ [illegible] unum non [illegible] omnem [illegible] idest
est unum [illegible] est [illegible] ipso / [illegible] unum [illegible]
[illegible] non [illegible] ipso simplex

[illegible] ipso [illegible] est [illegible] ipso / [illegible] simplex
est unum [illegible] non est [illegible] unum [illegible]
ipso / [illegible] est [illegible] sempiterna simplex [illegible]
philosophus [illegible] famoso nomine [illegible] unum [illegible]
[illegible] est [illegible] dicit [illegible] simplex quod dicit dispositionem
eius cum est [illegible] quod [illegible] omnis [illegible] ergo
in primo [illegible] et ista sempiterna [illegible] omnis [illegible]
[illegible] quod est ista simplex / Deinde cum dicit [illegible] ostendit
quod ista sempiterna habet rationem [illegible] quia habet rationem
optimi et [illegible] / [illegible] ostendit [illegible]
[illegible] quod est [illegible] quod [illegible] intelligibile et [illegible] quod
habet rationem optimi [illegible] / quod [illegible] intelligibile
et optimum / sed [illegible] ista [illegible] est habet rationem maximi
intelligibilis ergo habet rationem optimi et [illegible] omnium et hoc est quod dicit
[illegible] quod ideo quod est bonum et quod est [illegible] eligibile et quod est optimum
[illegible] coordinatione cum [illegible] intelligibilium [illegible] idest intelligibile
quod est primum in intelligibilibus [illegible] optimo [illegible] quod idest est
maxime intelligibile et optimum. Notandum est quod hec due partes
[illegible] ad primam [illegible] quod ista sempiter-
na prima movet sicut appetibile et intelligibile non philosophus
[illegible] quod [illegible] habet rationem maxime intelligibilis et maxime
appetibilis [illegible] quia habet rationem optimi / Deinde cum dicit quod est
[illegible] ostendit [illegible] quod ista sem-
piterna habet rationem [illegible] quia [illegible]
est in rebus mobilibus [illegible] quia [illegible] per motum [illegible]
in rebus immobilibus / [illegible] philosophus [illegible]
quod [illegible] aliquo modo est in rebus immobilibus [illegible] philosophus
[illegible] sicut [illegible] ergo [illegible]
[illegible] uno enim modo [illegible] quod est
[illegible] motum sic [illegible] est [illegible]
[illegible] et alio modo [illegible] est in immobilibus
secundo modo dicitur [illegible] agentis et [illegible]
[illegible] agentis ut sit [illegible] et alio modo [illegible]
non est in rebus mobilibus. Notandum est quod [illegible]
[illegible] dicitur duobus modis / uno enim modo dicitur
[illegible] medicina est
[illegible] et [illegible] sic [illegible] non [illegible]
sed [illegible] per motum ut sit [illegible] / secundo modo dicitur [illegible]
[illegible] ad eam [illegible]
[illegible] eo modo quo [illegible] quod omnes [illegible]
[illegible] et hoc quod [illegible] ad [illegible]
[illegible] / et [illegible] hunc modum non
[illegible] per motum sed [illegible] motum / [illegible] primo
[illegible] primum [illegible] non est [illegible] quia primum [illegible]
[illegible] est [illegible] modum [illegible] de [illegible] quia
omnia agentia inferiora [illegible] suas [illegible]
tendunt [illegible] primo [illegible] / Deinde cum dicit movet
autem [illegible] amatum / ostendit quod [illegible] ista sempiterna movet
omnia [illegible] / [illegible] quia primo [illegible] quod [illegible]
/ [illegible] ostendit quod ista [illegible] modo est / [illegible] celum
[illegible] intelligentia et celum [illegible] dicit ergo [illegible]
est quod intelligentia prima movet celum sicut amatum et [illegible]
[illegible] / [illegible] celum movet omnia inferiora / Notandum
est quod philosophus [illegible] duplicem motum [illegible]

maxime intelligibile

[illegible] simplex

duplex sim[illegible]

[illegible]

Productio autem [illegible]

in deo est maxima delectatio

actum precedentem. Sic ergo intellectus actualis fit delectat omnino quod ex intelligibili autem est primum eius quod est operatum bonum, id est bonum intelligibile et nunc est idem eius quod est maxime intelligibile maxime delectat. Tale autem est intellectio delectabilis actualis et intelligentis per prius. Secundo quod dicens philosophus hic dicit secundum duo similitudines per similitudinem est quod delectatio fit ex actibus continuatis perfectibus et sensibus. Unde delectatio est in opere et non in potentia [illegible] perfectibilium adiungitur perfectio. Ad autem delectatio sicut in opere actuali probat philosophus per hoc quod vigilia et sensus et intellectus magis dicuntur continuati actum delectantes. Secundum similitudinem sic quod dicit philosophus est quod sicut delectatio est in opere erit maior in operatione optima. Quod autem optima est operatio intellectus vel nobilis secundum operationem obiecti. Ex hiis duobus similitudinibus concluditur quod in actu intellectualis primi principii est maxime delectatio. Secundo quod est quod secundum philosophum post respondere delectatio est quidam motus anime in sensitivo secundum totam suam existentiam naturalem.

Ad cuius evidentiam intelligendum est quod quidam dixerunt delectatio est motus vel accipiunt motum communiter pro operatione. Aut sic dicit quod est motus sensibilis vel actus est sensibilis, id est perceptibilis. Item perceptibilis dicit quod esse actu sensus et actu intellectus, id est quod ergo dicit philosophus delectatio est operatio perceptibilis circa [illegible] perceptionem, id est quedam dilectio in ipso quod delectatur [illegible] dilatatio [illegible], id est quod dilatatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] est delectatio continuus sicut totum [illegible]. Cuius ratio est quod delectatio non est nisi secundum esse et non [illegible] continuum esse quod quidam est [illegible] quod dicit quod una delectatio est motus vel continuatio perceptibilis [illegible] [illegible] delectationis, quod dicit, id est quod delectatio est quod [illegible] delectatur ex hoc quod [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] est idem quod [illegible] [illegible] eius [illegible] ex qua [illegible] [illegible] delectatio. Sic ergo secundum [illegible] delectatio est operatio vel continuatio perceptibilis [illegible] eius quod convenit secundum [illegible] intelligibilis [illegible] [illegible] continuatio [illegible] [illegible] intellectus [illegible] quod sicut dicit philosophus in [illegible] intellectus est magis delectatio. [illegible] dicit supra intellectus intellectus. Postea philosophus ostendit quod est magna delectatio [illegible] quod intelligit per prius [illegible] quod in primo principio est maior. Ad autem evidentiam notandum quod in primo principio est delectatio [illegible] quod intelligit seipsum et ideo philosophus [illegible] quod intellectus intelligit seipsum [illegible] concluditur quod maxima delectatio est in primo principio. [illegible] ergo [illegible] quod intellectus intelligit seipsum [illegible] intelligibilis, id est secundum [illegible] intelligibilis [illegible] quod intellectus [illegible] attingens intelligibile [illegible] quod id est [illegible] intelligibile quod autem intellectus non possit intelligere [illegible] attingit intelligibile [illegible] intellectus est ipsum [illegible] susceptivum intelligibilis [illegible] que intelligit [illegible] intelligibile intellectus actualiter et actualiter intelligit primo forte ipsa actuatio ut est recepta in intellectu, id est quod intellectio. Secundo quod est quod dicens philosophus [illegible] est una quod intellectus [illegible] est ipse ut autem est ipse non agit ut intelligit sed secundum intelligere oportet quod actuetur [illegible] actuatio est per ipsum intelligibile. [illegible] est ergo quod dicit philosophus quod intellectio est [illegible] [illegible] intelligibilis [illegible] ex hoc quod intelligibile actuat ipsum intellectum [illegible] actuatur [illegible] intelligibile et intellectus quod [illegible] attingit ad eundem [illegible] [illegible]. Sic ergo intellectus [illegible] intelligere seipsum omnino [illegible] quod unum et idem non [illegible] intellectus moveat a seipso et [illegible] actuetur ut habet [illegible] intelligibilis [illegible] forte actuatio ut est [illegible] ab intelligibili [illegible] est quod intellectio ut [illegible] [illegible] intellectus est quod [illegible] [illegible] [illegible] intelligibile intellectus [illegible] [illegible] illud [illegible] quod [illegible] intelligibilis habet [illegible] intellectus sed tamen ut habet [illegible] intellectus, id est [illegible] moventis ut autem habet [illegible] intelligibilis, id est habet [illegible] moventis [illegible] omnino quod si intellectus debet intelligere seipsum quod unum et idem [illegible] habet [illegible] intellectus actuetur a seipso ut habet [illegible] intelligibilis [illegible] ad dicit philosophus quod intellectus intelligit seipsum secundum [illegible] [illegible] intelligibilis. [illegible] [illegible] [illegible] concludit ex dictis quod maxima delectatio est in primo dicens quod si delectatio est [illegible] attingentis intelligibile [illegible] magis [illegible] est delectabile quod est intellectus primi principii ille [illegible] [illegible] [illegible] divinum et speculatio eius est [illegible] omnium delectabilium [illegible] operationum delectationum [illegible] quod nos [illegible] intelligendo primo [illegible] est delectatio et quod habet deus intelligendo [illegible] delectatio eius mirabilis est et mirabilior [illegible] [illegible] [illegible] per modum operationum [illegible] attingere non possumus.

[illegible] est quod philosophus [illegible] ultimo quod maxima delectatio est [illegible] [illegible] est ipsum maximam [illegible] quod [illegible] intelligibile [illegible] [illegible] [illegible] est maior [illegible] intelligibile et intellectum est [illegible] [illegible] ipsius intellectus [illegible] ipsum intellectum [illegible] est [illegible] maior est delectatio [illegible] quod intelligibile ex [illegible] [illegible] delectat [illegible] est maxima [illegible] intelligibile intellectum. [illegible] [illegible] per [illegible] intellectus [illegible] seipsum [illegible] est ex [illegible] intelligibilis [illegible] [illegible] philosophus quod [illegible] delectatio est maxima est ex [illegible] quod intellectio divina est [illegible] operatio [illegible] maximi intelligibilis [illegible] dixit philosophus quod speculatio divina est [illegible] delectabilissima [illegible] operatio [illegible] quod [illegible] philosophus quod [illegible] delectatio est maxima [illegible] [illegible] delectatio non est [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] intellectus [illegible] delectatio est ex [illegible] intelligibilis [illegible] [illegible] est [illegible] delectatio. [illegible] [illegible] [illegible] intelligere sic [illegible] sic supponit philosophus vel quod non [illegible] intelligere [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] oppositum est philosophus [illegible] est quod intelligere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est quod [illegible] est modus intelligendi [illegible] modus est ex [illegible] quod intellectus modo [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] non est id quod [illegible] [illegible] [illegible] modus intelligendi est in nobis [illegible] intellectus [illegible] sic [illegible] [illegible] quod [illegible] per [illegible] [illegible] actuatio [illegible] est delectatio [illegible] [illegible] [illegible] intellectionem [illegible] modo intelligendi [illegible] est ut intelligibile actuat intellectum actuatum [illegible]

est primi

Est e[tiam] modus e[st] i[n] quo ip[s]um i[n]tell[igibi]le [con]stituit[ur] q[uasi] per modu[m] [con]tactus et ip[s]e i[n]tell[ectu]s [con]stituit[ur] q[uasi] ad modu[m] actuati sunt o[mn]i[n]o in[dicata] s[ed] i[te]m et tal[is] mo[dus] i[n]tellig[en]di est i[n] de[o] et i[de]o no[n] est i[n] passio q[uonia]m i[n]tellig[ib]ile et i[n]tell[ectu]s no[n] diu[n]t [illegible] i[n]tell[ectu]s [illegible] di[vin]us i[n]tell[ig]it esse[n]tiam sua[m] [illegible] q[uo]d est [illegible] i[n]tell[igen]di o[mn]ia a[lia] ex quo p[atet] q[uo]d i[n]tell[ectu]s di[vin]us i[n]tell[ig]it se ip[su]m i[n]tell[ig]e[n]do se ip[su]m i[n]tell[ig]it o[mn]ia a[lia] ex quo [illegible] i[n] i[n]tell[e]c[ti]one di[vi]na n[on] [illegible] q[uo]d passio e[st] [illegible] q[uo]d i[n]tellig[ib]ile [illegible] mou[en]s i[n]tell[ectu]m q[uo]d q[uo]d i[n]tell[igi]b[i]le dic[itur] ab i[n]tell[ectu] i[n] de[o] a[utem] id e[st] i[n]tell[igi]b[i]le [et] i[n]tell[ectu]s [illegible] [illegible] p[ro]p[ter] i[d] [illegible] [con]dicit [et] vita q[ui]de[m] [illegible] ex [illegible] q[uia] i[n] deo vita e[st] dic[itu]r q[ui] i[n] d[e]o e[st] vita q[uia] p[ro]p[ter] q[uia] act[us] i[n]tell[ectu]s est q[ue]da[m] vita. s[ed] i[n] deo est actus i[n]tell[ectu]s p[ri]mo [illegible] e[st] ip[s]e act[us] i[n]tell[ectu]s [illegible] ip[s]e act[us] et i[de]o i[n] deo e[st] vita optima et se[m]p[iter]na [illegible] [illegible] q[uia] de[us] est al[iquod] s[em]p[iter]n[u]m q[uod] i[n] al[iqu]ib[us] [illegible] maxi[m]e [illegible] i[n] i[n]te[llect]u g[ener]o e[st] vita [et] du[ratio] [con]ti[n]ua et[er]na p[ri]mo [illegible] vita i[n] [illegible] e[st] q[uod] de[us] Queret ali[qui]s v[trum] i[n]t[e]ll[igenti]e vita [illegible] est q[uod] sic q[uia] du[plex] via po[ss]u[n]t [illegible] [illegible] ex [illegible] ip[s]i[us] vite [illegible] [illegible] Sed vita e[st] ex [illegible] ip[s]i[us] vite [illegible] [illegible] p[er] vie no[illegible] [illegible] vive[n]te e[st] esse vi[vens] [illegible] [illegible] [illegible] g[ener]o q[uod] sic [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vive[n]te e[st] esse [illegible] no[n] e[st] o[mn]e esse s[ed] esse [illegible] vi[vens] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vive[n]te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vive[n]te est esse cu[m] addi[ti]o[n]e [illegible] [illegible] no[n] e[st] o[mn]e esse s[ed] e[st] esse [illegible] vive[n]te g[ener]o no[n] d[icitur] esse [illegible] [illegible] s[ed] d[icitur] esse [illegible] [illegible] no[n] dicit o[mn]e esse [illegible] s[ed] d[icitur] esse [illegible] [illegible] g[ra]du et supre[m]o vive[n]te [illegible] est nobili[us] esse [illegible] q[uod] vive[n]te [illegible] esse h[abe]t g[ra]du[m] nobili[ore]m [illegible] q[uia] vive[n]te no[n] e[st] [illegible] esse [illegible] nobilissimo gradu esse[n]di [illegible] g[ener]o [illegible] [illegible] debe[n]t [illegible] esse [illegible] [illegible] nobilissimo g[ra]du [illegible] [illegible] [illegible] vita et vive[n]te p[atet] g[ener]o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e[st] q[uod] de[us] est vita S[ed] vita e[st] [illegible] ip[s]i[us] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Q[uonia]m o[mn]ia d[icu]n[tur] vive[n]te s[ed] sol[um] illa q[ue] h[abe]nt p[ri]n[cipiu]m motionis i[n]t[r]i[n]s[ecu]m [illegible] vn[de] illa que sol[u]m ex a[liquo] mou[en]t[ur] sic g[ra]uia et leuia que mouent[ur] a g[e]n[er]ante sic p[atet] ex viii. ph[ysi]c[orum]. [illegible] vive[n]te no[n] d[icu]nt[ur] [illegible] g[ener]o sola q[ue] h[abe]nt p[ri]n[cipiu]m motionis i[n]t[r]i[n]s[ecu]m d[icu]nt[ur] vive[n]te et h[abe]nt vita[m] [illegible] vn[de] pla[n]te d[icu]nt[ur] [illegible] h[abe]re a[n]i[m]a[m] vita[m] [illegible] i[n] modico gradu [illegible] [illegible] h[abe]nt p[ri]n[cipiu]m motionis [illegible] sic p[atet] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est p[ri]n[cipiu]m motionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] g[ra]d[u] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uia]

moue[n]t[ur] a[nim]a[li]a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] est p[ri]n[cipiu]m actio[n]is [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mod[u]m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no[n] est [illegible] vive[n]te [illegible] h[abe]nt actio[ne]m [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vite pla[n]te [illegible] vita a[n]i[m]alis no[n] h[abe]nt [illegible] sua[m] actio[ne]m [illegible] [illegible] sic et i[de]o [illegible] [illegible] e[st] p[ri]n[cipiu]m actio[n]is [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i[de]o e[st] vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita[m] [illegible] i[n] de[o] [illegible] [illegible] Q[uo]d e[st] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e[st] vita [illegible] e[st] vn[us] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de aliquo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] s[ecundu]m et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] s[ecundu]m et [illegible] [illegible] dispo[siti]o [et] dispo[siti]o [illegible] [illegible] dispo[siti]o [illegible] dispo[siti]o [illegible] s[ecundu]m [illegible] vnu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vnu[m] no[m]e[n] q[uia] ego [illegible] vnu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] s[ecundu]m et [illegible] [illegible] vnu[m] [illegible] [illegible] duo [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uo]d [illegible] e[st] esse duo [illegible] [illegible] e[st] i[n] vii. [illegible] [illegible] [illegible] no[n] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e[st] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] s[ed] [illegible] duo [illegible] vn[um] [illegible] dispo[siti]o [et] dispo[siti]o[n]u[m] [illegible] est [illegible] [illegible] i[n] hiis que no[n] sunt [illegible] reducit[ur] ad vnu[m] [illegible] o[mn]ib[us] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i[n]tell[igi]t ea esse [illegible] s[ed] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] g[ener]o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] opinio[n]es q[ue] attribuunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vn[um] qu[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vnico [et] [illegible] simplici[ssi]mo [illegible] [illegible] s[ed] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i[n] [illegible] est vn[us] [illegible] et [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] sic abs[tr]actu[m] [illegible]

sicut dicit albedo et album / cum non est / e contrario sup
tur signum et dicit quod ponit philosophus et plus quod n. d.
est dicit album et plus / vocat ergo est tempus et
contrarium videt aliquid oppositum ex forma quo de p philosophus
ex illo est forma ad de p ipsum ergo nudo
sit opposito in uno ex illa philosophus tempus non
est / ad omni dicit quod aliud ex contrario in
volunt ponere cum tempore dicimus et quod de dicit
virtut et sapiens cum ut d. convertit cum tempore de
est ipso / quod nunc est eternitas vel illa est mutata
/ illa et non mutat a principio tamen addit ipse hec.
habitantes. u. esse non mutat. sed quod nunc
est per aliquid tamen addit ipsi habitant si
ergo eternitas est in deo illa aut est mutata
sic est mutata est mutata per tempus ad
dictum sicut ita est hec quod oppositum sit ideo ex illa
illa et ex illa interitu addit opposito et
esse ideo est ipso quod est cum optimum est non
unum et ab alio interitu dicit quod eternitatem
tenere ex altero quod est ipso quod enim
tempus ad eternitatem alterius sic ergo hoc similia quod
tamen omni. in si possibile mutatur est. sed n. vero sic
eternitas est ideo tamen non recipit modum cum tempore et
ponit sicut non est disputandum de eius. Deinde
dicit. Quaerit et putant / excludit errorem dicta
et tamen facit quod primo excludit unum errorem
2° ostendit quod ista sempiterna tenent vel tempus
i. omnia est / 3° ostendit quod est ipso in actu / per ipso / quod p
ponit errorem illorum et motuum / secundo excludit
motum illorum in rebus existentibus / Deinde cum
primum non est optimum et nobilissimum de poten
in primo principio quod omnia nostra est excel
lentius quod principium nobilius omnibus est quod id quod
est ex primo quidem dicebant omnia. i. s.
quod principium est nobilius quod principium alium tamen
argumentum quod ipso generatur ex imperfecto et ideo
quod nobilius quod sit primum / sed est ergo quod dicit philosophus
quod aliquid sic pictagorici et ceteri quod putant
quod nobilissimum et optimum non est in primo et ideo
aliud implicatur ipso sic homines ex ipso est
similis quae sunt ex eis philosophus. Deinde cum dicit
In rebus existentibus / excludit motum istorum di
centis quod non sic dicetur in rebus existentibus in
n. contraria ex quo sit est est primum simpliciter sed
contraria principium ab aliquo albo. i. ab homine quod
est perfectius eo quod sit ex illo sicut ergo non ex
ividit te perfectione ipso sed contrarium ex quo sit
et sic et ad alterum aliquo divinitate quod ad aliud
nobilius et perfectius est quod sit principium
Deinde concludit philosophus contra praedictos di
centis quod in illo est ex dictis quod aliqua illa sempiterna
in motu separata ab aliis. Deinde cum dicit Quaerit est

/ probat quod nulla sempiterna nulla habet magnitudinem
sed est ipsa et ideo sua causa / sed illa sempiterna habet potentiam
infinitam et ideo patet quod movent per tempus infinitum sed potentia infinita
non potest esse in magnitudine / sed n. esse in magnitudine n
ulla magnitudo esse finita vel infinita infinita non quod
cadit magnitudinem infinitam n. r finita est quod nulla
finita habet potentiam infinitam / visum est et patet sicut quod dicit quod
ostensum est in viii. physicorum quod sed illa sempiterna nulla habet
magnitudinem sed est ipsa et ideo mota. n. per quod
infinitum et non sua potentia est infinita. Dicit enim infinitum
est in magnitudine quod omnis magnitudo est finita vel infinita
sed potentia non potest esse in magnitudine finita quod non est dare
aliquid et n. in magnitudine finita quod illa magnitudo
non est potentia infinita. Deinde cum dicit Et hoc quod sed
illa est etiam in motu impassibilis dicens quod impassibile est quod sed illa
est impassibilis dicens quod n. et alterat et cetera quod nullo modo
motum / omnes enim motus posteriores sunt motu locali sed
ergo sed illa non movent motu locali n. est prius n. a
motu motus et cetera illa sempiterna sicut et sic dicitur
Quaeret autem utrum una illa sempiterna habet potentiam infinitam
Ideo est quod sic / quod potest patere quod via / prima via est
ex fine quod potentia et ipso non potentia finitum tunc esse dicitur
esse et dicta infinita est et sed potest quod potentia illa per finitum omni
enim sic dictum est in ii. ergo potentia infinita et finita
esse ut finitum esse sic infinita et potentia est infinita
Secunda via ad hoc probandum sumitur ex modo actionis huius
illa sempiterna / dictum est n. in perfectionibus quod per potentiam
huius illa sempiterna potest ideo causare ex nihilo per unam
productione / sed tamen ad ex nihilo non potest esse potentia infinita
Ideo est quod potentia non solum dicitur infinita penes formam
vel penes actionem / sed et penes modum agendi sed
ergo quod forma et actio habet potentia sic finita tamen
modus agendi quod ex nihilo non potest esse potentia
infinita. Tertia ad hoc probandum est via philosophi quod ponit
quod sed illa sempiterna movent per tempus infinitum et ideo
habet potentiam infinitam. Ad cuius evidentiam notandum est quod motor
per tempus infinitum potest esse duobus modis uno modo
continue alio modo continue quod primo
modo movent est potentia infinita / videmus. n. quod sed opinionem
philosophi celum movetur sed moventia per tempus infinitum et tamen
ipsum sed est potentia infinita et ideo quod movent in quantum
aliud. Ad cuius evidentiam ostendit dictum notandum est quod dicitur omnium
motor est ipso quod praedictorum omnium movent et sicut
duobus modis. uno modo quod ideo movens mo
veat et impellit ad motum. Secundo modo quod ideo mo
vens non movetur sic impellens. sed sic finis mo
vens et quod illa omnia. velut tenere quod movens
sic impellens et movens sic finis tendit non sepa
tur tamen / alii vero tenere quod movens sic im
pellens et movens sic finis et primum duo
movens et sic ponit motorem conjunctum
quod movet sic impellens et motorem separatum quod movet

sit finis. Secundo notandum est quod ex dictis eius patet quod motus celestis est ex duobus motoribus, quorum unus est [illegible] et alius est primus motor [illegible] in celo. Sed iste motor est potentia abstracta [illegible] primum motorem motus celi est infinite [illegible] per primum motorem est terminata proportio inter motorem et mobile ita quod motor non posset movere magis mobile ~~ita quod motor non posset movere~~ ~~magis mobile ita quod motor non posset movere ma~~gis mobile et per istam motionem dictum est ab Aristotele quod si una stella adderetur orbi motor non posset movere orbem [illegible]

[illegible]

Utrum autem unam ponendum [illegible] [illegible]

[illegible]

unica sit nova [illegible] [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

Si magnitudine et pluribus/ alii autem est quod sit mouentia sese
quae enim tales stellae sit per totum secundum ordinem in
est ex ordine astrorum/ scilicet non ordinem est ordo
mouentium ¶ Notandum est quod tempore Aristotelis non dum deprehensus
erat motus stellarum fixarum qui postea deprehensus
ab astrologis/ deprehensum est enim ab eis quod motus
stellarum fixarum est contrarius primo motui/ ergo philosophus non
comprehendit motum stellarum fixarum/ ideo [illegible]
quod octaua sphaera in qua sunt stellae fixae est primum mobile
quod mouetur motu diurno et motor eius est primum
principium/ astrologi autem qui deprehenderunt motum stel-
larum fixarum non posuerunt octauam sphaeram esse mobile primum
sed posuerunt [illegible] contrariam sphaerae octauae
[illegible] ab eis [illegible] primum mobile quod mouetur
a primo principio motu diurno ¶ Notandum est quod philosophus
vult per [illegible] quod corpora celestia quae mouentur [illegible]
mouentium/ ita quod secundum ordinem [illegible] sit
ordo mouentium/ ita quod [illegible] inferiorem or-
[illegible] superioris [illegible] Verius
/ [illegible] quod nobiliore sic [illegible] utrumque
ordo stellarum mouentium manifestus est ex ordine
astrorum/ quod dicit/ sed astrorum sequitur ordinem
habent secundum magis nobile et minus nobile quod [illegible] ordo
habet per ex ordine astrorum ¶ Notandum est quod secundum omnem
in expositione huius [illegible] diuersos corporum celestium et motuum
est sic dicto locorum regentium [illegible] ciuita-
tis ponit enim omnes regentes ciuitates [illegible]
suas [illegible] principis vnde sic in
regno [illegible] omnes [illegible] istorum ordinantur
ad [illegible] principis sic omnes motores istorum
ordinantur ad primum motorem ¶ Deinde cum dicit pluralitatem
lationum/ [illegible] quod est tunc plures stellas separatas
[illegible] ille sese [illegible] in deinde particula [illegible] primum
numerum celestium motuum [illegible]
numerum stellarum separatarum ibi qui autem lationes/ prima in duas quia
primo ostendit [illegible] numerum motuum ce-
lestium/ secundo secundum diuersorum opiniones accipit numerum
motuum celestium ibi Eudoxus/ dicit ergo primo quod numerus
corporum celestium motuum oportet accipi ex philosophia ma-
thematicorum et maxime ex illa quae astrologia dicitur
[illegible]
/ ponit enim [illegible] motum celi de quo
motu [illegible] intendimus [illegible]
[illegible]
[illegible] motum [illegible]
[illegible] de geometria [illegible]
[illegible] motum celi/ sic ergo ex astrologia [illegible]
[illegible] motus celestium motuum [illegible] sit plures motus
corporum celestium [illegible] de astrologia [illegible]
[illegible] sunt [illegible] motus [illegible]
[illegible] mathematicae [illegible]
[illegible]
in motibus celestibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] motus [illegible]

accipiunt/ et quod ex opinionibus eligendis [illegible]
[illegible] amore vel odium sed
veritas ideo dicit philosophus quod oportet amare utrosque plures
et illos quorum opiniones sequimur et illos quorum
opiniones non sequimur ab utrisque enim persuadentur [illegible]
[illegible] veritatem/ sed tamen debemus amare utros-
que tamen [illegible] opiniones illorum quorum opiniones sequimur
esse certiores [illegible] ¶ Notandum est quod
[illegible]
[illegible] quod motus celestes [illegible]
[illegible] opiniones astrologorum qui
[illegible] hunc numerum motuum
celestium ¶ Notandum est quod [illegible] motus celestes sit plures
[illegible] motus/ est enim ad motus astro-
[illegible] / celestis motus
[illegible] considerationibus
[illegible] longissimis temporibus [illegible]
[illegible] motum est [illegible]
[illegible] motus stellarum [illegible]
[illegible] simplices [illegible] opinionem est quod sit
[illegible] motibus/ [illegible] / motus stel-
larum [illegible] planetarum [illegible]
[illegible] retrogradus [illegible]
[illegible] in motu celesti [illegible]
[illegible] irregularitatis [illegible] motus
[illegible] reducuntur ad [illegible] ordinem
¶ Deinde cum dicit Eudoxus [illegible] motuum
celestium secundum opiniones quorundam [illegible] in duas
[illegible] secundum opinionem Eudoxi secundo
secundum opinionem Calippi ibi Calippus vero/ prima dividitur in duas
[illegible] motuum in sole et luna
secundo in aliis planetis ibi Trium vero/ dicit ergo primo
quod Eudoxus posuit unicuique planete
[illegible] plures [illegible] unicuique habet mo-
[illegible] in motibus [illegible]
[illegible] de motu planete posuit enim Eudoxus
motum [illegible] solis quam lune [illegible]
motus [illegible] solis [illegible] lune est motus diurnus quo
reuoluuntur ab oriente in occidens [illegible]
[illegible] astrorum [illegible] astrorum [illegible]
[illegible] fixa [illegible] est in sole
et in luna [illegible] motum diurnum [illegible] motus
diurnus est motus stellarum fixarum [illegible]
[illegible] sol et lune [illegible]
[illegible] motus [illegible] quod est per medium
zodiaci [illegible] sol et lune [illegible]
[illegible] motum [illegible] obliquo secundum lati-
tudinem [illegible] zodiaci [illegible] planeta
[illegible]
[illegible] zodiaci [illegible] motus [illegible]
motus latitudinis [illegible] motus latitudinis magis
[illegible] in sole [illegible] latitudinem
[illegible] sol ¶ Notandum est quod [illegible]
[illegible] est/ quod in sole et luna [illegible] mo-
[illegible] / est enim in sole et luna unus motus
diurnus qui est ab oriente in occidens [illegible]

hunc motum posuit unam speram in sole et luna / secunda
vero .ii. eudoxus quod spera stellarum fixarum non suffi
ciebat ad causandum hunc motum sed oportebat speram
istum motum cuiuslibet planete ponere speram propriam.
Secundus motus solis et lune est motus longitudinis
per medium zodiaci de quo motu loquentes dicimus
quod sol est alius in ariete et alius in tauro et sic de aliis
signis et ad causandum hunc motum posuit speram / 3us
motus est motus latitudinis circa medium zodiaci de quo
motu loquentes dicimus quod luna aliquando est borealior
aliquando australior / et ad causandum hunc motum posuit
speram / Notandum est quod ptolomeus non ponit motum
latitudinis in sole sicut posuit eudoxus sed .ii. eu
doxus opinabatur quod sol sicut et luna declinat circa
lineam zodiaci versus duos polos / Notandum est quod phi
[illegible] non descripsit motum [illegible] stellarum
fixarum [illegible] et in tabulis stellarum
non posuit nisi unum motum [illegible] motus est motus
diurnus ab oriente in occidentem et istum motum
nominavit primum [illegible] motum diurnum
planetarum motum stellarum fixarum et [illegible] eadem
causam quare sol [illegible] motus [illegible] suo [illegible] in
stellis fixis / Deinde cum dicit: eudoxus vero / [illegible]
suit unum motum solis et lune secundum opinionem eu
doxi [illegible] quod sunt sex motus / Hic ponit numerum aliorum
planetarum secundum opinionem eudoxi et est [illegible]
[illegible] aliorum planetarum secundum opinionem eudoxi
.4. motus / Hic .ii. omnes motus [illegible] sol et
luna [illegible] .3. [illegible] .4. speras
ad causandum [illegible] .4. motus / Hic ergo quod dicit [illegible]
eudoxus posuit motum [illegible] aliorum [illegible]
i. .4. speras [illegible] posuerit causandum / sic
uno modo [illegible] illis [illegible] solis et lune / [illegible]
primus qui dicitur diurnus qui dicitur motus stellarum fixarum
[illegible] aliorum [illegible] motus [illegible] qui est per medium
zodiaci [illegible] motus omnibus planetis et sic in
[illegible] sicut est de sole et luna et plane
tis aliis / [illegible] ponebat
[illegible] .ii. [illegible] aliorum planetarum
a sole et luna que causabat motum latitudinis [illegible]
polos in medio linea zodiaci / [illegible] sit
[illegible] zodiaci [illegible] per polos
[illegible]
[illegible] per polos zodiaci [illegible]
[illegible] motum latitudinis
[illegible] ad polos zodiaci [illegible]
[illegible] que revol
vit planetam ad [illegible]
[illegible] revolvendo [illegible] planetam
[illegible] ad polos zodiaci / [illegible]
[illegible] motus [illegible] planetis
[illegible] obliquum [illegible] zodiaci ex
quo obliquitate simpliciter [illegible] ad
polos zodiaci ex quo obliquitate simpliciter [illegible]
non [illegible] ad polos / Notandum est quod secundum opinionem eu
doxi motus planetarum sunt .xxvi. [illegible]

[illegible]

.ii. sol et luna sex motus [illegible] aliorum pla
netarum [illegible] quod [illegible] sunt .xx. et
sic motus planetarum secundum istum sunt .xxvi. / De
inde cum dicit: callippus vero / [illegible] motum
[illegible] secundum opinionem callippi et dicit [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] quot [illegible] motus planetarum
secundum opinionem callippi .ii. Quinque autem / [illegible] / [illegible]
[illegible] revolventium
.ii. necesse / dicit [illegible] / quod callippus eandem posi
tionem sperarum [illegible] / [illegible] eandem or
dinationem planetarum quam posuerat eudoxus
[illegible] cum eudoxo [illegible] saturni et
iovis / [illegible] .ii. et iove posuit [illegible]
sicut [illegible] differebant [illegible] solis et lune addebat
.ii. [illegible] quas posuit eudoxus solis et lune
[illegible] quod sol et luna secundum callippum ha
bent .x. [illegible] .v. differebant [illegible]
ab illo in aliis planetis [illegible] .ii. [illegible]
planetarum addebat [illegible]
.e. [illegible] planetis [illegible] .v. non .ii. [illegible]
[illegible] solis et lune addet
[illegible] aliorum planetis [illegible] pla
[illegible] illas quas posuit eudoxus.
Deinde cum dicit: necesse est / [illegible] posuit [illegible]
[illegible] callippum [illegible] revolventium et
[illegible] planeta [illegible] tot
[illegible] revolventes quot habet [illegible]
[illegible] revolventes erunt [illegible]
[illegible] revolventes erunt [illegible]
de aliis [illegible] revolventes [illegible] / [illegible]
est [illegible] et [illegible] planete
[illegible] revolventem [illegible] est [illegible]
.ii. non indiget [illegible] revolvente [illegible]
[illegible]
stella errante [illegible] revolventes
[illegible] revol
ventes [illegible]
ordinati [illegible] ad eandem [illegible]
[illegible] aliorum
Notandum est / [illegible] secundum opinionem
[illegible] motu [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible] quod [illegible]
[illegible] planetam reducat ad eandem
[illegible] revolventes [illegible]
[illegible] revolventes [illegible]
[illegible] ordinat [illegible]
revolvente [illegible] motus [illegible] ex
[illegible] motibus [illegible]
[illegible] motus [illegible] / Deinde cum dicit: quinque autem
[illegible] revolventium [illegible]
secundum opinionem callippi [illegible]
[illegible] planete [illegible] saturni et
iovis [illegible] / [illegible] solis
et lune et aliorum planetarum [illegible]
[illegible] .xxiii. / [illegible]

non [illegible] resolui magis est cum ordinatum sic tamen contra
reuehentes [illegible] plures plures vna. Exemplo sicut
quod sphere reuoluentes saturni et iouis sunt .vi. supposito
esse viii reuoluentes [illegible] ponitur plane sicut
sunt xvi. Exemplo [illegible] quod [illegible] omnes sphere tam ferentes
quam reuoluentes sunt .lv. erunt ii. ferentes [illegible]
reuoluentes [illegible] sunt .xxii. [illegible] .xxi. addantur [illegible]
[illegible] sunt .lv. [illegible] sphere sunt .lv. Sciendum est quod si so-
li et lune non addantur ille sphere quas addidit calip-
pus sphere erunt .xlvii. si non addantur sphere ille
quas addidit calippus soli et lune et a sole
et luna remouebuntur .viii. sphere .4. deferentes
et .4. reuoluentes [illegible] remouentur a .lv. [illegible]
nent .xlvii. Notandum est quod philosophus videtur [illegible] permiscere
numerum planetarum. Dico non primo quod reuoluentes
saturni et iouis sunt .vi. aliorum autem .xvi. Non
enim permisit numerum planetarum quod forte sermo
est ex errore aliquo quod accidit [illegible] vel forte
[illegible] philosophus [illegible] aliquid [illegible] quod nos latet. Notandum est
quod secundum calippum due sphere debebant addi soli
et due lune [illegible] illas quas posuit eudoxus
[illegible] due remouerentur a quolibet ab [illegible]
remouebuntur .4. sphere deferentes et totidem re-
uoluentes. Sic dicit philosophus et [illegible] non remouebit.

Queritur utrum [illegible] in [illegible] libro .xlvii.
[illegible] numerus motuum celestium equalis sit numero
substantiarum separatarum. Dicitur quod non. Primo exemplo motum
celestium equalem numerum substantiarum separatarum. Secundo remouetur quod
impedimentum quod posset impedire equalitatem istam. Secundo quod
[illegible] oportet [illegible] sint. Sed dicendum. Sicut
[illegible] et eodem [illegible] et remouetur. Dicit [illegible] primo
quod si tot sunt motus celestes sic tamen non necesse est
estimare quod substantie separate et principia mouentia sint
secundum numerum istorum motuum. Ratio est [illegible] contrariare
quod corpora sensibilia celestia sunt secundum numerum horum ce-
lestium. Sicut [illegible] est ordinata ad istos motus
quod [illegible] est [illegible] [illegible] ad equalitatem numerum
substantiarum separatarum [illegible] potentiis [illegible]
[illegible] et [illegible] quod nos sumus. Deinde
cum dicit. Si autem non. Remouetur quod [illegible] quod posset impedire
[illegible] [illegible] Ad evidentiam notandum est quod [illegible]
[illegible] [illegible] Conclusio est non quod secundum numerum
motuum est numerus corporum celestium. Sed [illegible] posset aliquis [illegible]
[illegible] quod [illegible] motus est in celestibus qui non ordinatur
ad motum corporis celestis [illegible] alterius vel plane-
te. Secundo tamen est quod secundum numerum motuum [illegible] substantiarum
separatarum. Sed [illegible] posset impedire dicens quod aliqua
substantia separata est que non ordinatur ad motum
[illegible] est [illegible] mouere. Exemplo sicut quod
substantie separate non accipiuntur secundum numerum motuum
[illegible] tamen est in [illegible] quod [illegible] mo-
uens [illegible] quod mouetur sic desideratum et amatum
et sic finis. Sed [illegible] posset impedire dicens
quod sunt duo mobilia [illegible] duo mouentes
primum vel [illegible] duo mobilia [illegible] quod
sint [illegible] quod sunt duo mouentes. Sed [illegible]
impedimentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remouetur
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] sic [illegible] [illegible] omnes substantie separate et
[illegible] [illegible] [illegible] ordinate ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnes substantie separate [illegible]
dicit [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] esse quod non sit ordinatum ad [illegible] [illegible] quod [illegible] ad
aliquem motum. Sed non necesse est omnem [illegible] se-
paratam esse [illegible] optimum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] separata preter has que mouent aliquem
motum celestem. [illegible] est [illegible] necesse [illegible] quod numerus substantiarum
separatarum sit secundum numerum corporum celestium. Sed non est
necesse separate preter has quia [illegible] tamen est oportet
quod esse [illegible] aliquid motum [illegible] [illegible] esse finem
[illegible] Notandum est quod philosophus supponit istud
quod nulla separata est [illegible] sua [illegible] [illegible]
exemplo [illegible] quod omnes substantie separate ordinantur ad
aliquem motum [illegible] philosophus sic dicat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nulla operatione
[illegible] separate non [illegible] quod ponit corpus celeste [illegible]
[illegible] quod intelligit quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est felicitas substantie separate [illegible]
[illegible] quod omnes substantie separate ordinantur ad motum [illegible]
esse necesse. Dicetur non aliquis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod aliqua substantia separata
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corporibus celestibus
[illegible] quod omnes substantie separate ordinantur ad motum
corporum celestium.

Queritur utrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] impedimentum. Dicit non [illegible] [illegible] corporum
celestium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motuum [illegible]
[illegible] motus non est [illegible] [illegible] vel [illegible] corporis celeste
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel non motus est [illegible]
quod est [illegible] que [illegible] motus est quod sit [illegible] [illegible]
quod [illegible] est [illegible] sic est [illegible] [illegible] [illegible]
motus [illegible] motus est [illegible] ergo quod motus sit
[illegible] motus [illegible] [illegible] motus celestis [illegible] [illegible] quod
motus. Sed ergo quod dicat [illegible] quod est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] quod non [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] et ex mobilibus. Quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] motus nulla non [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible]. Sed [illegible] [illegible] celestis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordinatur ad [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] ordinatur ad aliquid
aliud. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est quod [illegible] omnis [illegible] est ad [illegible] [illegible]
et [illegible]. Deinde cum dicit. Quod autem vnum [illegible] remouet
impedimentum quod posset [illegible] [illegible] [illegible] dicit quod [illegible]
vnum celum [illegible] ponit non [illegible] motum [illegible] [illegible]

phus enim simile est quod sicut diversi movent et celum ... sit celi motivum mobilia prima movent motores primi motum quod et motores duo primi moventes ... ille et different ... Sicut ergo motores isti ... et uno et uno ... ... pluralitate est quod motores sunt separati ... similiter ... que non est quod unum celum. scilicet non essent plures celi ... sic sunt plures ... [illegible]

[illegible]

plures et ... primitus ... quod ... necesse est ... tradita sunt a antiquis de substantiis separatis ... dicit ... a tempore ... de istis separatis ... sunt ... continent celum et ... et ... ad leges ... politice ... de substantiis separatis ... [illegible]

[illegible]

Que est enim ... [illegible]

[illegible]

quo se habet talis intellectus. intellectus habet magis dubitabile
utrum sit deus non intelligat siue intelligat quod rec-
tam dubitationes. si enim non intelligat tunc esse dignum
non est ad insigne uel dignitatem / se habet enim sicut dormiens
siue intelligat · tunc restat difficultas utrum
scilicet intellectus diuinus impossibile ad intelligere / si enim est eius est
ad magis principale quam esse dignum quod dicitur principale est ipse
actus intellectus / si enim esse dignum est ipso ad ipsum intellectum
tunc nec ipsa intellectio · sed est non ipse actus intelligendi
et tunc scilicet quod esse dignum non est optima essentia quia bonitas
eius est bonitas intellectus [illegible] per potentiam intellectiuam
[illegible] intelligere quod dicit intelligere est [illegible] esse dignum

Nota quod quod prima est uera esse dignum et id quod
actus intellectus / an diuisum [illegible] ipso esse
quod sit diuisum [illegible] fundatur super duas
propositiones [illegible] ipso est / quia si esse diuina non est idem quod
actus intellectionis tunc ipso est non actu intellectum
nec dicetur habere actum / ex quo enim illa esse necessario
intelligere de se non habet ipsum intellectum / sed ipso est ad id
quod enim est idem est aliquo non est ipso ad id quod
est impossibile ad seipsum / sic ergo esse dignum esset id quod ipsum
intellectum non esset ipso ad ipsum intelligere · sicut nec
et tamen alius intellectus oportet quod de se sit ipso ad id unde
et sic esse dignum quod intelligeret et tamen non esset ipsum
intelligere ad id esset ipso ad id quod non obstante
quod quod intelligat / quod tamen non est id intellectus oportet quod
ergo non repugnans sunt quod sibi conueniat quod de se
non [illegible] id et potentiis conueniat quod sit ipso ad ipsum
intellectum / secunda [illegible] fundatur per hoc est / quod actus
est perfectior potentia / ita quod ratio perfectionis non est
potentie sed actus / ex hiis duabus propositionibus [illegible]
esse perfectius / sic esse dignum non est ipsum intellectum / sed quod
ipso ad ipsum intelligere / sed ipso ad ipsum intellectum
[illegible] quod perfectionem per ipsum intellectum sic ipso
perfectior per actum ex uno [illegible] duo inconuenientia primum
inconueniens est quod esse dignum perficiatur per aliud ad aliud
secundum inconueniens est quod esse dignum perficiatur non sit optima
[illegible] quod optimo nihil est melius · secundum inconueniens
uero intellectus quod est ipsum et ab ipsa diuina est
nobilius quam ipsa esse diuina sic actus est nobilius et
melius potentia / Deinde cum dicit · Amplius / in moz [illegible]
[illegible] uno · per [illegible] primo moz [illegible] ista / solutio
[illegible] moz [illegible] / et [illegible] quod [illegible] moz [illegible]
[illegible] id / quod primo moz [illegible] / solutio ex illa mota
moz [illegible] uel [illegible] / ad cuius [illegible] quod
nus non est / quod sic [illegible] non erat de actu
intellectus / [illegible] est de solo intellectu diuino quod
deus intelligat utrum [illegible] intelligat ad [illegible]
[illegible] / [illegible] quod dicat [illegible] / quod sicut intellectus [illegible]
[illegible] eius sit intellectus [illegible] est ipsum intelligere
sicut non quod [illegible] impossibile [illegible] / tamen non est
quod intellectus [illegible] / [illegible] intelligit seipsum [illegible]
[illegible] si intelligit ad [illegible] quidem
intelligit [illegible] Deinde cum dicit · ergo utrum / [illegible]
[illegible] quod [illegible] est [illegible]

ad solutionem precedentium questionum / et dicit id primo / quia primo [illegible]
[illegible] / solutio est [illegible] · Palam ergo · dicit ergo primo quod dicit est
[illegible] ad nobilitatem [illegible] intellectus diuinus ad [illegible]
[illegible] quod intelligeret quod est [illegible] et [illegible] intelli-
gat [illegible] / [illegible] quod [illegible]
intelligat [illegible] / [illegible] ad
[illegible] Deinde cum dicit · Palam ergo / solutio [illegible]
[illegible] ortum ex [illegible] quod in [illegible] / dicit ergo [illegible]
quod si deus non [illegible] occupat intellectus sicut est
[illegible] est quod id quod intellectus deus est [illegible]
et [illegible] est et quod intellectus diuinus non [illegible]
de intellectu ad [illegible] · quia quod intelligit unum intelligit
quod est diuinissimum et [illegible] Deinde cum dicit ad
cuius [illegible] / utrum deus omnia intelligat an solum
intelligat unum intelligibile quod est [illegible] et diuinissimum

[illegible] / uerum est / quod deus ipse
intelligit unum quod est [illegible] et diuinissimum
[illegible] declarari est / quod deus intelligendo istud
unum omnia intelligit / ad cuius primum non est
quod deus ipse intelligit est [illegible] / quia ad
[illegible] actu intelligere duo [illegible] primo
est [illegible] quod id quod intelligit [illegible] intelligit
quod enim non habet [illegible] intellectus non potest · sicut enim
id quod non habet [illegible] non potest [illegible] non habet
intellectus [illegible] / [illegible] ad hoc quod ad actu intelli-
gat est quod non solum habet [illegible] intellectus sed quod sit
[illegible] intellectus [illegible] ex hiis uero [illegible]
[illegible] intelligibile per [illegible] moz [illegible]
quod [illegible] est [illegible] intellectu
[illegible] quod ipse intellectu · sic ergo duo [illegible] ad
hoc quod ad actu intelligat [illegible] esse diuina
[illegible] esse diuina habet [illegible] intelligibile [illegible]
[illegible] · sic ergo esse diuina est [illegible]
[illegible] / [illegible] id quod [illegible]
[illegible] / [illegible] ergo
[illegible] intelligibilis / esse
[illegible] intellectu diuino [illegible] intelligibile / et id
quod se intelligit / sicut enim [illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] quod quod se non intelligit / sic
est [illegible] est [illegible]
[illegible] intelligibile [illegible] esse [illegible]
[illegible] est [illegible] intellectu diuino [illegible] seipsum
quod sit [illegible] est [illegible] intelligibile non esse [illegible]
[illegible] et [illegible] est quod ipse intellectus diuinus quod se non
intelligat sic ergo [illegible] quod esse diuina [illegible]
seipsum / ex quo [illegible] intelligit [illegible] intellectus enim diuinus
intellectu seipsum et esse suam omnia intelligit esse
diuina [illegible] et [illegible] per [illegible] non
intellectus diuinus intellectu esse suam [illegible]
[illegible] est [illegible] et id intellectu [illegible]
[illegible] omnium intelligit omnes [illegible] / et sic patet
quod dixit [illegible] quod id quod intellectus [illegible] diuinus est diuinissimum
et [illegible] / non tamen [illegible] est quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] non intellectus deus [illegible] intellectu seipsum intellectus
omnia

quod deus non sit aliud a suo intellectu

Nota quod [illegible] sit

uarietatem

[illegible]

non [illegible] aliud [illegible]

Deinde arguitur / Primo quod / solvunt primo rationes quod et sic iam motum et dicitur in ... / ... solvunt ... / ... Deinde probatur / solvunt ... et sciendum sive ... quod intellectus divinus non est ... ad suum intelligere ... est ... intellectus divina et sui intelligere intelligere divinum esset cum labore et pena ... vitalitas sciendum ... quod si ... divina ... in intellectiva non est intellectum ... est ... intelligibile est ... continuatio ... intelligere ... intelligere est laboriosa ... Queritur ab ... quod ... divina non est sua ... continuatio ... est laboriosa ... actualitas ... est quod ... est ... realis ... ipsi ... intelligere ... ad intelligere ... intelligere ... [illegible]

[illegible]

quod movetur ... ad esse nobilius ... intelligere ... et non ... Deinde ordinatur / sciendum ... divinus ... intelligit ... intelligibile ... nobilissimum ... intelligere seipsum intelligere ... [illegible]

[illegible]

et hoc quod scientia rei / sicut dicitur de actibus sanis in secundo de [illegible] complexionis / contrarie enim [illegible] [illegible]

[illegible] quod contrarias per unam et eandem differentiam [illegible] per se unam et eandem intelligibile idest quod conceptio [illegible] quod conceptio et scientia rei per eandem [illegible] [illegible] est scientia et res scita / et hoc est quod dicit philosophus quod [illegible] [illegible] et res scita. Deinde cum dicit: Adhuc autem restat / ponit quandam dubitationem [illegible] [illegible] intellectus simpliciter [illegible] simplicia [illegible] intellectus [illegible] oppositum et divinum / ergo non [illegible] / utrum intellectus divinus intelligat oppositum [illegible] quod intelligat oppositum et divisum / [illegible] intelligunt simpliciter [illegible] / ponit ergo [illegible] [illegible] non [illegible] intellectus divinus intelligat [illegible] oppositum et [illegible] dicens quod sicut [illegible] [illegible]

[illegible]

infra quod [illegible] / et ideo non intelligit oppositum et divisum [illegible] / sed non oppositum et ideo non intendit philosophus negare quod intellectus divinus non intelligit oppositum.

Perscrutandum est. [illegible] philosophus quod primus motor [illegible] omnium sit desideratum et [illegible] [illegible] bonum et [illegible] / et ideo primus motor [illegible] [illegible] / et ideo [illegible] philosophus [illegible] quod omnia ordinantur ad primum motorem sicut ad bonum et finem et sicut ad [illegible] optimum [illegible] / [illegible] quomodo [illegible] [illegible] bono et optimo / [illegible] optimum universi si sit intra ordinem universi an sit separatum ab ordine universi / [illegible] et utroque modo / dicit ergo [illegible] [illegible] universi ad bonum [illegible] optimum / [illegible] bonum et optimum [illegible] ordinis [illegible] separatum [illegible]

[illegible]

quodammodo explicatur circa quem sit sicut p pri
Deinde cum dicit omnia vero / ostendit quo modo se habent partes vniversi
ad bonum ordinis et ad bonum primi principii / et dicit
d. p. p. postquam h[illegible] / manifestat quod dixit
Sed quadam / dicit ergo primo quod omnia quae sunt in vniverso sunt
ordinata adinvicem sed non similiter / ut natatilia
vel volatilia et plantae ordinata sunt adinvicem
sic se habent iste partes quod [illegible] vnum
ad alterum / sed omnia sunt ordinata adinvicem
eo modo quo dicit quod plantae sunt propter alia et
alia propter homines et homines propter bruta / et omnia sic
ordinata adinvicem ulterius ordinata ad vnum primum
principium / et sunt huiusmodi bonum / scilicet bonum partis sicut bonum
plantae tantum vel alio tantum et hominis tantum / et bonum [illegible]
sicut bonum quod consurgit ex hoc quod planta ordinatur
ad alia et alia ad invicem / et bonum primi principii
quod est simul totius ordinis. Deinde cum dicit Sed quadam
manifestat quod dixerat / dicit enim quod licet
ordinata sed non similiter manifestat ergo quod non similiter [illegible]
eius exemplo vult quod sicut in domo [illegible]
[illegible] sicut in domo [illegible] patrisfamilias / in domo enim
[illegible] multa [illegible] scilicet ordo filiorum
et ordo [illegible] et ordo [illegible] sicut [illegible]
[illegible] quae in [illegible]
[illegible] bonum [illegible] quod est bonum domus / sed tamen [illegible] / et
illi qui sunt in primo ordine non contingit [illegible]
[illegible] ex ordine / sed quod omnia quae faciunt ordinata
sint / sicut et [illegible] contingit facere [illegible]
[illegible] sicut [illegible] quaedam [illegible]
quae [illegible] ad primum principium [illegible]
magis [illegible] sicut [illegible]
[illegible] et [illegible] non oportet facere [illegible]
[illegible] inferiora in quibus contingit [illegible]
fortuna et casu [illegible] circa [illegible]
[illegible] sicut [illegible] / et tamen quod omnia
sunt ordinata / sed tamen non similiter sicut admodum
in domo liberi et filius [illegible] facere a casu et [illegible]
[illegible] quod omnia sunt ordinata sed tamen non similiter / sed omnia quae
faciunt [illegible] faciunt ordinate et quod omnia quae faciunt in
plurimum [illegible] ordine sunt [illegible] et bestiis [illegible]
contingit facere [illegible] principium [illegible] ad
bonum quod est quod sunt in [illegible] ordine [illegible] in domo
[illegible] est principium [illegible] res ordinatae
[illegible] debent ordinari / [illegible] ad
quod omnes res [illegible] res [illegible] adinvicem
[illegible] suis / [illegible] res [illegible]
[illegible] quod omnia [illegible]
[illegible] suas [illegible] res [illegible]
[illegible]
[illegible] Modo est quod [illegible]
quid in duobus / [illegible] res [illegible]
[illegible] tendit in finem [illegible]
[illegible] quae [illegible]
[illegible] et [illegible] / [illegible] quod omnia [illegible]
[illegible] finem [illegible] consequantur finis [illegible]

[illegible] bonum vniversi / [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] ordinem [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] est [illegible]
est [illegible] posset esse [illegible]
[illegible] separatis vel incorporibus celestibus [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit Quaecumque vero / [illegible] quo
se habuit [illegible] ad principium [illegible] / [illegible]
quaecumque alii [illegible] de principiis [illegible] non bene [illegible]
et dicit [illegible] postquam [illegible] sua [illegible]
[illegible] / [illegible] Omnes enim / dicit ergo quod [illegible]
accidit [illegible] de principiis quam nos et ex quo
[illegible] sit [illegible] illi qui grosse dicunt [illegible]
illa in quibus [illegible] principia dulcia [illegible]
[illegible] non latent nos. Deinde cum dicit Omnes enim
contrariis / existentibus [illegible]
[illegible] opiniones antiquorum de principiis /
et dicit [illegible] / postquam opiniones illorum qui posuerunt principia contraria
/ [illegible] opiniones illorum qui posuerunt principium esse
[illegible] separatas substantias [illegible]

... attendit ad opiniones empedoclis et anaxago-
re. [illegible] ... defecisse / quia n[on]
dicebant quod omnia sunt ex contrariis / sed debebant
... non est ponendum omnino ... aliud est.
[M]odus est ad eius ... primum / quod ideo ponit esse contraria
reducit ad bonum et malum tamquam ad prima
ergo omnia sunt ex contrariis ergo omnia sunt ex bono et ma-
lo quod est falsum quia in rebus separatis et corporibus
celestibus non est malum / ... aliquid sic
quod si omnia sunt ex contrariis sequitur quod omnia sunt ...
... ex uno quod est ipsum bonum ... ipsum primum
... et ideo omnia sunt ex ...
... ipsum bonum ... [M]odus est quod sic nos ...
... non communicat ... duo contraria
... et sic ... quod unum non communicat ...
et tamen ... bonum et malum
sunt principia omnium oportebit dicere quod bonum non communicat
malo nec malum bono ...

[illegible]

[D]einde cum dicit: Anaxagoras autem. Destruit ipsum ad opinionem anaxagore ... / Anaxagoras posuit quod intellectus movet omnia / sed non dixit propter quod movet / et ideo deficit / quia non fecit ... de fine ... debuisset facere / quia finis dicitur ... tenebant et apparet antiquiores / quia omnes antiqui ponebant principia contraria ... intellectus possunt esse principia / ... anaxagoras ponit ... primum movens quod quidem primum dicit esse bonum istud autem primum est intellectus ... movet omnia ... de fine ... movens ... sicut dicimus quod medicina ... ars ... medicina est quodammodo sanitas et tamen ... propter sanitatem medicinalia ... ars quae ... artificis non est sanitas ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

et sp(eci)alis et e(st) ponit q(ui) dicu(n)t
duo p(rinci)pia no(n) reducta peccant. p(ri)mo q(ui)dem q(uia) ista
vniu(er)su(m) faciu(n)t et i(n)cohere(n)s s(cilicet) sine nexu et
ordi(n)e / S(ecund)o q(uia) q(ui) ponu(n)t multa p(rinci)pia nulla(m) cau(sa)m
po(n)u(n)t q(ui)a [illegible] illa s(cilicet) q(uod) po(n)it q(uod) s(ecundu)m
ordo o(mn)i(u)m et p(ri)mor(um) faciat p(er) se unu(m) vniu(er)su(m)
q(uonia)m no(n) est [illegible] entia n(on) no(n) hic disponu(n)tur
/ bonu(m) .n. vniu(er)si n(on) e(st) p(ro)p(ter) principatu(m) / ip(s)i(us)
.n. vniu(er)si est i(n) vni(us) principat(us) / n(on) e(nim) p(otes)t e(ss)e mu(ltus)
principat(us) n(on) e(r)go n(isi) est vnu(s) princeps vnu(m) p(rinci)p(iu)m
ad quod omnia reducuntur . . . . .

Explicit su(mm)a super xii libros met(aphisi)ce
edita a fr(atr)e alexandro de alexandria
de ordi(n)e fr(atr)um minorum. Deo gr(ati)as

anno domini millesimo quadringe-
tesimo septuagesimo p(ri)mo